Liber posteriorum magistri pauli veneti

¶ Clarissimi artium et sacre theologie doctoris Pauli veneti ordinis heremitarum divi Augustini expositio in libros posteriorum Aristotelis feliciter incipit.

Omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva ex preexistenti fit cognitione.

prima conclo. prohemij.

¶ Iste est liber posterior Aristotelis: in quo determinat de syllogismo demonstrativo: postquam in libro priorum determinavit de syllogismo simpliciter: et in libro elencorum de syllogismo falsigrapho. et in libro thopicorum de syllogismo probabili. Et dividitur in prohemium et tractatum. tractatus incipit ibi. Scire autem. Prohemium dividitur in quattuor partes iuxta quattuor conclusiones quas Aristoteles probat impugnans opinionem Socratis et eraclitii dicentium quod non contingit aliquid scire. ac opinionem platonis dicentis quod bene contingit aliquid scire: sed non de novo: et quod nostrum scire est solum reminisci. Quarum prima est ista. ¶ Omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva ex preexistenti fit cognitione. qua probata parebit falsitas illarum opinionum. Sicut. n. agens naturale non inducit unam formam nisi corrumpat aliam. ut patet de agente producente formam substantialem vel accidentalem primarum qualitatum. ita aristoteles non inducit modum quo scientia acquiritur in nobis nisi prius destruat opiniones falsas sue veritati repugnantes. ¶ Notandum primo secundum egidium quod omnis noticia intellectiva est conclusionum vel principiorum. Si conclusionum illa fit ex principiis et per consequens ex preexistenti cognitione. Si principiorum: illa fit ex sensibus memorijs: et experientijs: et per consequens ex priori cognitione. Istud dictum est mihi dubium: quia non omnis noticia intellectiva est conclusionum vel principiorum: eo quod nulla noticia incomplexa est principiorum vel conclusionum: et maxime prima noticia habita de quiditate vel singulari primitato per statum. ma non etiam quilibet noticia principiorum est ex memorijs sensibus et experientijs. quia non cognitio primorum principiorum: neque aliqua ars vel scientia habita sola auctoritate magistri. aut per exercitium et studium tantum librorum. ¶ Dicendum est ideo quod duplex est noticia. s. sensitiva que fundatur in sensu. et intellectiva que fundatur in intellectu. Et hec iterum est duplex. s. incomplexa et complexa. Noticia incomplexa est illa que non componitur ex partialibus noticijs: ut noticia qua solum cognosco hominem vel equum. Noticia complexa est illa que componitur ex partialibus noticijs ut illa qua cognosco hominem esse animal. vel equum esse album. Non ergo quilibet noticia sensitiva fit ex preexistenti cognitione: quia non noticia sensus exterioris. alias. n. procederet in infinitum. sed bene omnis noticia intellectiva tam complexa quam incomplexa. Complexa quidem presupponit noticias incomplexas suarum partium: et quilibet incomplexa presupponit noticiam sensitivam in virtute fantastica dicente philosopho 3° de anima. quod intellectus ex se est in pura potentia: et tamquam tabula rasa in qua nihil est depictum se habens ad intelligibile sicut sensus ad sensibile. et quod necesse est intelligentem fantasmata speculari. ¶ His habitis arguitur sic. Omnis noticia intellectiva fit ex preexistenti cognitione: sed omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva est noticia intellectiva. ergo omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva fit ex preexistenti cognitione. ¶ Secundo notandum secundum Egidium quod

Notandum 2.

scientia dupliciter acquiritur. s. per inventionem et per auditum ab alio. Scientia acquisita per inventionem dicitur doctrina: non quia fit ab alio. doctoris: sed quia habens eam potest alium docere. Scientia auditu acquisita dicitur disciplina. quia recipitur in discipulo ab alio. Auditus. n. est sensus discipline: secundum Aristo. in libro de sensu et sensato. et in prohemio metaphisice constat autem quamlibet talem scientiam esse ex preexistenti cognitione. ergo conclusio vera. et licet illud sit bene dictum: non tamen inconveniens eandem scientiam esse doctrinam et disciplinam. doctrinam ut est a doctore. disciplinam vero ut est in discipulo. sicut non est inconveniens per philosophum. 3. phys. quod idem motus sic actio et passio diversis rationibus. actio quidem ut est ab agente. et passio ut est in patiente. imo hoc sequitur ex suo modo loquendi. Si. n. doctrina dicitur non quia fit ab alio sed quia per eam potest quis docere et cum per disciplina possit quis docere sequitur quod disciplina sit doctrina. nec inconveniens quod aliquis doceat semetipsum. sicut non est inconveniens quod aliquis calefaciat vel frigefaciat seipsum. ¶ Tertio notandum quod non quilibet propositio vera aut necessaria cui intellectus assentit est doctrina vel disciplina. quia tunc non quilibet doctrina vel disciplina intellectiva esset scientia habita per inventionem vel per auditum. sed quilibet doctrina vel disciplina est actus vel habitus acquisitus per discursum a premissis a conclusionem. sicut igitur scientia habitualis est habitus acquisitus per demonstrationem. et scientia actualis est noticia conclusionis demonstrate. ita doctrina vel disciplina habitualis non est aliquid propositionis: sed habitus derelictus ex discursu sillogistico. doctrina autem et disciplina actualis est noticia conclusionis sillogizate et per discursum concluse.

Notandum 3.

¶ Quarto notandum quod ista propositio ex. similiter quadrupliciter. Primo ut dicit habitudinem termini a quo: eo modo quo dicimus diem fieri ex nocte: et habitum ex privatione. Secundo ut dicit habitudinem partis constitutive eo modo quo dicimus compositum fieri ex materia et forma: aut statuam ex ere et figura. Tertio. ut dicit habitudinem cause effective eo modo quo dicimus filium fieri ex patre: et sic ex filii. Quarto ut dicit habitudinem cause materialis eo modo quo dicimus formam fieri ex materia. et figuram ex quantitate. Dico ergo quod omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva fit ex preexistenti cognitione tamquam ex termino a quo. quia fit ex medio syllogistico vel demonstrativo quod non ingreditur conclusionem. fit etiam ex preexistenti cognitione tamquam ex partibus constitutivis. quia conclusio fit ex extremitatibus que non solum sunt partes premissarum sed etiam conclusionis fit etiam ex preexistenti cognitione tamquam ex causa effectiva: quia premisse aliquo modo efficiunt conclusionem ut testatur Lincon. primo posteriorum. dicens quod noticia premissarum gignit scientiam conclusionis. Nulla autem doctrina vel disciplina fit ex preexistenti cognitione tamquam ex causa materiali et subiectiva. quia nulla cognitio actualis vel habitualis est subiective in alia noticia: sed tamen in anima vel in potentia eius. ¶ Ex predictis sequitur quod non bene glosatur dicta conclusio sic. Omnis doctrina et omnis disciplina intellectiva fit ex preexistenti cognitione. s. sensitiva. quia sive dependeat operatio intellectus a sensu. sive non dependeat. non minus hec illa propositio veritatem. nam angeli inferiores habent doctrinam et disciplinam. quia docentur et addiscunt ab angelis superioribus: et tamen non ex preexistenti cognitione sensitiva. ¶ Primum dubium. omnis doctrina et omnis disciplina est intellectiva et etiam fit ex preexistenti cognitione. igitur frustra dicitur intellectiva. Respondetur negando omnem doctrinam vel disciplinam esse intellectivam. quia Arist. in prohemio methaphisice ponit omnia animalia esse prudentia que habent memoriam: et disciplinabilia que habent auditum. sed multa bruta habent auditum. ergo multa bruta habent disciplinam. que etiam est doctrina pro quanto hec animalia docentur ab alio agere aliquid ex assuefactione quod ex propria natura non agunt. Et licet omnis doctrina et omnis disciplina fiat ex preexistenti cognitione: tamen subiungit philosophus intellectiva ad excludendum opinionem platonis dicentis quod omnis doctrina vel disciplina sensitiva bene fit ex preexistenti cognitione: sed non omnis intellectiva: asserens omnem animam intellectivam esse creatam in principio mundi una cum omnibus habitibus practicis et speculabilibus cum quibus actuat corpus et recedit ab illo. ita quod non acquirit hos habitus ex premissis aut conclusionibus precedentibus: sed omnes simul: ex quibus postea formatur disposito corpore premissas et conclusiones. ¶ Secundum dubium. ars demonstrativa est quedam doctrina vel disciplina. et non fit ex preexistenti cognitione. quia tunc de arte demonstrandi seu de ipsa demonstratione haberetur scientia. quod non videtur verum. nam scientia acquiritur per demonstrationem. si ergo de demonstratione est scientia oportet quod demonstrationis sit demonstratio. quod est inconveniens: quia procederetur in infinitum. ¶ Prima responsio sumens fundamentum Avicen. dicit quod in actibus anime non est inconveniens procedere in infinitum quoniam si intelligo me intelligere: intelligo illam intellectionem per aliam intellectionem. et istam iterum

Dubium primum.

Dubium secundum.

Responsio prima.

p aliam: ꝛ sic in infinitũ. ꝛ q2 demonstrare: arguere: ꝛ syllogizare sunt actus rõnis. iõ de demonstratione habetur scia p demõstrationẽ: ꝛ iterũ de ista demõstratione habet̃ scia p aliã demonstrationẽ: ꝛ sic in infinitũ. Sed hoc rñsio stare nõ põt. q2 infinitũ scðm q infinitũ: ẽ ignotũ. p2imo physi. ergo nõ contingit itellectũ ꝑcedere i infinitũ: ꝛ p 2ñs aliq ẽ demonstratio q̃ nõ habet̃ p demõstrationẽ: sicut ergo albedo nõ albef: nec mot9 mouet̃. ita syllogism9 nõ syllogizat̃. nec demõstratio demr̃at̃.

[Rñsio secunda] Scða rñsio di. q sicut faber vno martello facit aliũ martellũ: nõ tñ ꝑcedit̃ in infinitũ. ita de demõstratiõe habet̃ scia p demõstrationẽ: non tñ ꝑcedit̃ in infinitũ. q2 demõstratio p quã habet̃ scia de demõstratiõe nõ est illa demõstratio. Hec rñsio iterũ defendi non põt. q2 si faber p aliq̃ actionẽ fabricaret oẽm martellũ: non posset illã actionẽ agere cũ martello. q2 tunc ille martellus seipsũ efficeret. Cũ ergo i hoc libro tradat̃ ars de oi demr̃atiõe nõ poterit hoc fieri p demõstrationẽ. q2 tũc illa demr̃atio seipsaz demõstraret.

[Rñsio tertia] ¶ Tertia rñsio ẽ Egidij di. q ars demõstrãdi nõ habet̃ p demõstrationẽ sz p regulas. ꝛ q de demr̃atiõe nõ habet̃ scia sz solũ opinio vel mod9 sciẽdi. q2 logica ingt ipse: nõ ẽ scia sed solũ opinio vel mod9 sciẽdi iuxta illud phi scðo metha. di. vanũ est sil' q̃rere sciam ꝛ modũ sciẽdi: itelligẽs p modũ sciendi logicã. nã cũ logica sit de actib9 rõnis applicabilib9 ad res: si logic9 determinat de ipsis actib9 rõnis vel d his q̃ p huiusmodi act9 constituunt̃ vt ꝓbat de eis: passiones debitas p debita principia: dicit̃ eẽ docẽs. ꝛ sic non demõstrat q2 ꝑcedit p cõia ꝛ non aggenerat scientiam sz modũ sciendi. Si aũt huiõi act9 rõnis applicat ad aliquas res ꝛ format syllogismũ d eis: vt q ois hõ ẽ aial ꝛ nõ ecõuerso. vel aliqð sile: dicit̃ eẽ vtẽs ꝛ aggenerat opinionẽ. ¶ Ista rñsio ẽ mihi dubia. q2 sic par vl ipar ẽ demonstrabil' passio a mathematico de nũero. ita verũ vel falsũ ẽ passio demõstrabilis a logico de ꝓpõne. ꝛ sicut methaphisic9 considerat de ente reali. ita logic9 de ente rõnis. ergo sic methaphisic9 pt dmõstrare aliquã passionẽ de ente reali. ita logic9 pt dmonstrare de ente rõnis.

[Rñsio quarta] ¶ Quarta rñsio di: quã solã reputo eẽ sustinendã. q ars demõstrãdi nõ acgrit̃ p demõstrationẽ. sz p ꝓcessus regulares. tñ de demõstratiõe habet̃ scia nõ tanq̃ de cõclõne q2 demõstratio non scit̃ neq̃ dmõstrat̃. sz de demonstratiõe habet̃ scia ꝛ demonstratio tanq̃ de subiecto s. tanq̃ de eo de quo demõstrat̃ aliq̃ passio. Dic̃. n. Aristo. scðo posterio2. q diffõ nũlis demõstrat̃ p formalẽ. Cõstat aũt q demr̃atio hz duplicẽ diffõnẽ. s. formalẽ q̃ ẽ syllogism9 faciẽs scire. ꝛ mãlẽ q̃ ẽ ex p2imis veris imediatis p2ob9 notio2ib9 ꝛ cãis conclusiõis: vt testat̃ Linco. ergo diffõ mãl p formalẽ demr̃atiõe poterit demr̃ari sic arguẽdo ois syllogismus faciẽs scire ẽ ex p2imis veris imediatis p2ob9 notio2ibus ꝛ cãis cõclonis. sz ois demr̃atio ẽ syllogism9 faciẽs sci re. igit̃. Et lz p2imũ verũ ꝛ imediatũ ꝛ huiõi: sint cõia demr̃atõi: tñ orõ cõposita ex oib9 illis sex piculi' ẽ ꝓpria demr̃atõi iuxta doctrinã Aristo. scðo posterio2. di. q aial gressibile bipes: ẽ diffõ cõuertibil' cũ hoie. licet q̃libz ꝑs i plus se hẽat. sic ergo nõ ẽ incõueniẽs eundẽ artificem edificare ꝛ docere edificare. ita nõ incõuenit logicũ demõstrare ꝛ docere demõstrare. Logic9 ergo vt dmõstrat aggenerat sciam. vt aũt ꝓbat: aggenerat opinionẽ: ꝛ vt docet aggenerat modũ sciendi. ex qbus sequit̃ logicã eẽ sciaz ꝛ opinionẽ ꝛ modũ sciẽdi sz diuersimode.

Manifestũ est autem hoc speculantibus in oẽs mathematice. n. scientiarum per hunc modũ fiunt: ꝛ aliarum vnaqueq̃ artiũ.

¶ Predictã cõclusionẽ Aristo. ꝓbat exẽplariter tripl'r. P2io ex sciẽtijs realib9 tã practicis q̃ speculatiuis. di. illud eẽ manifestũ in mathematicis ꝛ i vnaq̃q̃ alia2 artiũ. certũ. n. ẽ q geometria ꝛ arithmetica sũt ex ꝑexñti cognitiõe. nunq̃. n. demr̃abit geometra q ois triãgulus hz tres ãgulos. nec arithmetic9 q ois numerus est par vel ipar nisi ex ꝑexñti cognitõe. ꝛ ita appa2et i aliis sciẽtijs ꝛ artib9 inductiue.

[Notandum primum] Notãdũ p2io q ars dupl'r capit̃. s. cõiter ꝛ ꝓpe. ars. n. cõiter sũpta ẽ hit9 recta rõne actiu9 vl' factiuus. ꝛ sic q̃lz scia speculatiua ẽ ars iuxta cõez modũ dicẽdi q septẽ sũt artes liberales: ꝛ in ꝓhemio mathematice dicit phũs q ars speculatiua ẽ magis scia q̃ practica. Ars aũt ꝓp2ie dca ẽ hit9 recta rõe factiu9: ꝛ sic distinguit̃ a sciẽtia speculatiua iuxta intẽtiõez Aristo. di. 7. ethi. q ars ẽ recta rõ factibiliũ. Dic̃ ergo phũs. ꝛ vnaqueq̃ aliaꝝ artiũ. ꝛ ñ dicit sciaꝝ ñ. ne aliqs crederet ꝓpõez illã solaz eẽ verã in sciẽtijs ꝛ nõ in qbus cũq̃ artib9.

[Notandum .2.] Scðo notãdũ q artiũ q̃dã sũt speculatiue tantũ. q̃dã practice tãtũ. q̃dã vo practice ꝛ speculatiue sil'. Artes speculatiue tãtũ sunt ille q̃ruz nlls ẽ finis nisi scire. vt sciẽtie diuine nãles ꝛ mathe. ꝛ medie. Artes practice tãtuz sunt ille q̃ruz null9 ẽ finis nisi opari. vt ars domificãdi nauificãdi ꝛ alie cõsiles q̃ indigẽt deliberatiõe. ac aũt ars sinẽdi ꝛ texẽdi q̃ nõ egẽt deliberatiõe. Artes practice ꝛ speculatiue sil' sunt q̃rũ finis ẽ scire ꝛ opari. vt medicina ꝛ philosophia moral: ꝛ q2 pncipali9 itẽdunt opari q̃ scire cũ ipai ũ scire sit ꝓp opari: magis sũt dicẽde practice q̃ speculatiue. vnũquodq̃. n. magis denoiat̃ a fine vltimo q̃ ꝓpinquo. cõstat aũt oẽs has artes fieri ex ꝑexñti cognitiõe.

[Notandum .3.] Tertio notãdũ q sciarũ speculatiuarũ q̃dã sũt p cãm tantũ vt mathe. q̃dã p cãm ꝛ effectũ vt diuine ꝛ nãles. Mathematic9. n. nonsz ꝑcedit nisi a cã ad effectũ. nãlis aũt ꝛ diuin9 indifferenter ꝑcedunt a cã ad effectũ. ꝛ ab effectu ad cãm. iõ demr̃atiões mathematice sunt demr̃atiões simpl'r aggenerãtes scias certissimas. demr̃ationes aũt nãles ꝛ diuine sũt frequẽter demr̃ationes ex suppõne nõ aggenerãtes scias certissimas. ꝛ hoc ẽ qð dicit cõmentator scðo methaphisice. q sciẽtie mathe. sunt in p2io gradu certitudinis: ꝛ nãles sequunt̃ eas. Q2 ergo mathe. sunt certiores aliis ideo aristo. tantũ. de eis facit mẽtionẽ.

[Dubium primum] Dubitat̃ cũ logic9 ꝓbet principia aliarũ sciaꝝ dicẽte phõ p2imo thopicoꝝ. q dialectica ad oĩuz methodoꝝ principia viã hz ꝓp qð ꝓbat cõclõnẽ principaliter intẽtã p alias scias. nõ. n. vti dz logica aliis sciẽtiis sz ecõtra. Rñdet̃ q logica nõ vtit̃ aliis sciẽtiis tanq̃ regulãtib9 ipsã. q2 ipsa regulat oẽs alias scias docẽdo disputare arguere ꝛ rñdere. sed vtit̃ aliis sciẽtiis tanq̃ iuuãtib9 cã ꝯferendo similitudines ꝛ exẽpla qb9 logicus suoꝝ dictoꝝ veritates manifestat.

Similiter aũt ꝛ circa orationes que p syllogismos ꝛ que p inductionẽ. Utreq̃. n. p prius nota faciunt doctrinam. he quidẽ accipiẽtes tãq̃ a notis: ille vero demr̃antes vniuersale per id qð est manifestũ singulare.

¶ Scðo argnit aristo. ad illã ꝯclõnẽ ex sciẽtiis sermocinalibus ꝓbabil'r incidentib9 cuiusmodi sunt dyalctice dupliciter. n. via probat suũ intentũ dyalectic9. s. p inductionẽ ꝛ p discursũ accipiendo singularia ꝛ inferendo vniuersale. aut accipiẽdo p2emissas ꝛ inferendo ꝯclusionem. ꝯstat aũt quolibet istoꝝ modoꝝ oẽm doctrinã ꝛ oẽz disciplinã esse ex ꝑexñti cognitione.

[Notandum primum] Notãdũ p2imo scðz philosophũ p2imo thopicoꝝ q q̃tuo2 sũt genera argumentoꝝ. s. inductio. syllogism9. enthimema. ꝛ exẽpluz. Inductio est ꝓcessus ab oibus singularib9 alicui9 vniuersalis ad illã vniuersalẽ. vt iste homo est aial. ꝛ iste hõ est animal. ꝛ sic de singulis. ergo ois hõ ẽ animal. Syllogismus est oratio in qua quibusdã positis ꝛ concessis necesse est aliud euenire per ea que posita sunt ꝛ ꝯcessa: ingt Aristo. p2imo prio2. Enthimema ẽ ꝓcessus ab vna p2emissa ad vnã ꝯclõnem. vt hõ currit. ergo aial currit. Exẽplũ aũt est ꝓcessus ab vno singulari aut plurib9 ad aliũ singlare. vt iste ignis calefacit te. ergo p idẽ iste ali9

ignis calefaciente. Iste petens munitões tyrannizauit ꝛ ille petens munitões tyrãnizauit. g per idē iste alius petens munitões tyrãnizabit: ꝛ quato plura singularia capiunt tanto exemplū est efficaci⁹. ℭ Scḋo notandū q̄ hoꝝ argumentoꝝ duo sūt pfecta ꝛ cōpleta. s. inductio ꝛ sillogismus. ꝛ duo alia sunt incōpleta ꝛ iperfecta. vt entbimema ꝛ exemplū. ꝛ qꝛ rectū est index sui ꝛ obliq. ꝯsiderās vnū oppositoꝝ hꝫ ꝯsiderare alteꝝ: vt colligitur de mente ari. p̄ ꝛ scḋo de aia. iō logicus ꝯsiderans inductionē ꝛ syllogismū etiā ꝯsiderat enthimema ꝛ exemplū. ex quo perfectū opponitꝰ iperfecto. ꝛ cōpletum incōpleto. nihil tñ pbat per enthimema vel exēplū. sed solū per iductionē ꝛ syllogismū. qꝛ cū sit artifex subtilis ꝛ speculatiuus nō pcedit per rōnes grossas ꝛ vulgares sed per rōnes firmas ꝛ efficaces: cuiusmodi sūt iductio ꝛ syllogismus ꝓpter quā cām nō facit ari. mentionē i hac rōne nisi de inductōe ꝛ sillogismo. qbus tñ in suis ꝓbatōib⁹ vtitꝰ logicus vel dialeticus. ꝯstat aūt q̄ logicus nō inducit nec sillogizat nisi ex p̄existēti cognitiōe.

Marg.: Scḋo notandū

Similiter aūt ꝛ rhetorice persuadēt. aut enī per exēpla q̄ est inductio: aut per enthimemata que vere est sillogismus.

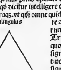
ℭ Tertio argūit ad idē philosophus ex scientijs sermocinalibus tñ suadētib⁹ cuiusmodi sūt rethorice. ita rethoricus suadet p exēpla que sūt iductio. ꝛ p enthimemata q̄ sūt vere syllogism⁹. Argūt. n. sic. dionysius siracusanus petēs munitōes tyrãnizauit. ꝛ ali⁹ petēs munitiones tyrãnizauit. ergo p idē iste petēs munitōes tyrãnizabit. Aut sic. iste vincit olimpiā. ergo dꝫ coronari. hoꝝ argumentoꝝ primū ē exēplū. ꝛ scḋm enthimema. ex qb⁹ liquet rhetoricū ꝓcedere sp ex p̄exñti cognitione. ℭ Notandū q̄ sicut logicus versatꝰ circa materiā subtilē ꝛ speculatiuā de actib⁹ rōnis. ita rhetoricus circa materiā grossam ꝛ moralē de actib⁹ hūanis. ꝛ sicut logic⁹ disputat intellectualiter per inductiōes ꝛ syllogismos formādo vlia que ꝑtinēt ad intellectum: ita rhetoricus sensualiter tñ suadēdo argūit p singularia ꝑtinētia ad sensum. Habet. n. suadere vulgarib⁹. iō nō vtitꝰ intellectualib⁹ pncipalr. sed magis sensibilib⁹ que in exēplo inueniūtur ꝛ i enthimemate. iō solū exemplariter ꝛ enthimematice suadēdo argūit. ℭ Sed dubitatꝰ. qꝛ dicit ari. q̄ rhetoricus suadet p exēpla q̄ sūt inductio: ꝛ enthimemata q̄ sūt ṽe sillogism⁹. ergo rhetoricus ꝓcedit iductiue ꝛ sillogistice: ꝛ p̄t̄r nō videntꝰ eē q̄tuor genera argumentoꝝ: si exemplū ē inductio. ꝛ enthimema ē sillogismus. ℭ Pria expō est themistij di. q̄ duplex ē iductio. s. pfecta ꝛ diminuta. Inductio pfecta ē ꝓcessus ab oibus singularib⁹ alicui⁹ vlis ad illā vlem. Inductio imperfecta est illa q̄ est ab vno singulari vel a plurib⁹ ad aliud singulare. Etiā duplex ē sillogism⁹. s. cōpletus ꝛ diminut⁹. Sillogismus pfectus siue cōplet⁹ est ille qui ꝯstat ex trib⁹ terminis ꝛ trib⁹ ꝓpōib⁹. Sillogism⁹ impfectus aut diminut⁹ ē ille q tñ ꝯstat ex duab⁹ ꝓpōnibus altera seruata i mēte. vt hō currit. ergo aial currit cuius minor ꝓpositio seruatꝰ i mēte. s. ois hō ē aial. q̄ si explicaretꝰ fieret cōpletus sillogism⁹ in tertio mō tertie figure. ℭ Dicedū ergo ḃm themistiū q̄ ari. loqtur ḋ inductōe diminuta ꝛ sillogismo impfecto. ꝛ ꝯñter q̄ trāslatio falsa ē. qꝛ nō dꝫ dici enthimemata neqꝫ exempla in nūero plurali. sed enthimema ꝛ exēplū i numero singulari. neqꝫ dꝫ dici vere sed qdā isto mō exemplū qḋ ē inductio ꝛ enthimema qḋ ē qdāꝫ sillogismus. ℭ Scḋa expō est egidij di. q̄ illa lr̄a est pluraliter scribēda ꝛ nō singulariter. qꝛ licet vnū exēplū nō sit iductio tñ multa exempla sūt vna inductio. s. vbi exemplariter accipiūtꝰ oia singularia alicui⁹ vlis. Nā ꝛ si hoc exemplū. dionysius petens munitōes tyrãnizauit. ergo iste petēs munitiones tyrãnizabit. nō sit inductio. tñ exemplū hoc cuꝫ alius est vna inductio. s. iste petens munitōes tyrãnizauit. ꝛ iste alius petēs munitōes tyrãnizauit. ergo p idē hic petens munitōes tyrãnizabit. qꝛ tūc habentur oēs singulares illius vl'is. ois petēs munitōes tyrãnizauit aut tyrãnizabit. sir vnū enthimema nō est sillogismus sed multa enthimemata. vt soꝛ. vicit olipiā. ergo dꝫ coronari. plato vicit agonē honorabilē. ergo dꝫ coronari ex qbus formatꝰ iste sillogismus. Quicūqꝫ vicit agonē honorabilē dꝫ coronari. sed qcūqꝫ vicit olimpiā vicit agonem honorabilē. ergo qcūqꝫ vicit olimpiā dꝫ coronari. ℭ Tertia expō est cōis dicēs q̄ sillogism⁹ capitur dupliciter. s. large ꝛ stricte. Syllogism⁹ large sūptus ē ꝓpositio ꝯstans ex tribus ꝓpōnib⁹ in figura iplicite vl' explicite. Syllogismu⁹ stricte sumptus est oro ꝯstās ex trib⁹ ꝓpōnibus explicite acceptis. Ita inductio duplr sumitur large p oi ꝓcessu ab vno vel a multis singularibus ad vle vel ad illud vnū singulare. ꝛ stricte p ꝓcessu solo ab oibus singularib⁹ ad suū vle. Dicitꝰ ergo q̄ ari. nō capit ibi iductionē vel sillogismuꝫ stricte sed large. ℭ Ma ꝫ expōnuꝫ p̄ma ē suspecta. qꝛ negat trāslationeꝫ nouā. scḋa est ambigua. qꝛ lꝫ oia illa exēpla ꝯtineāt oia singularia alicuius vl'is nō tñ sunt inductio. qꝛ iductio nō est solū acceptio singularū. sed est ꝓcessus a singularibus ad vle. illa etiā enthimemata nō sunt aliqs sillogismus licet añcedāt ad sillogismū. Tertia aūt ē dubia qꝛ tūc lr̄a falsa eēt eo q̄ nulla exempla sūt iductio. nec aliqua enthimemata sūt aliqs sillogismus. ℭ Quarta expositio q̄ sola tenēda est dicit q̄ duplex ē p̄dicatio. s. idēptica ꝛ causalis. Predicatio idēptica ē illa per quā denotatꝰ idē eē qḋ iportatur p subm ꝛ predicatū: vt hō est aial. Predicatio causalis est illa p quā denotatur subm esse cāꝫ p̄dicati vel ecōtra eo mō quo loqtur ari. in plogo de aia dicēs. q̄ dom⁹ est ligna ꝛ lapides. ꝛ q̄ ira est accēsio sanguinis i corde. ꝯstat eni nullā istaꝝ eē verā in p̄dicatōe idēptica cū totū nō sit sue ptes. nec aliqua passio aie sit aliqua passio corporis. sed q̄libet eaꝝ intelligenda est in p̄dicatōe causali. s. dom⁹ est ex lignis ꝛ lapidib⁹. ꝛ ira est ex accēsione sanguinis in corde. ita in ꝓposito nō sūt intelligēde iste ꝓpōnes in p̄dicatione idēptica sed causali. vt rhetorice suadēt p exempla que est inductio. ꝛ enthimemata que est vere sillogism⁹. id est rhetorice suadent per exēpla ex qbus est inductio. ꝛ per enthimemata ex quib⁹ est vere sillogismus. Positis enim multis exēplis faciliter fit inductio. ꝛ assignatis pluribus enthimematib⁹ leuiter fit sillogismus. vñ ex his duobus enthimematib⁹. hō currit ergo animal currit. ꝛ si aliqd est homo illud ē aial: fit iste sillogism⁹ homo currit. ꝛ ois hō est aial. g̃ aial currit.

Marg.: Sensio tertia — Sensio q̄rta — No. p̄mū — Du. p̄mū — Sensio p̄ma — Sensio scḋa

Dupliciter aūt necessariū est p̄cognoscere. Alia nāqꝫ qꝛ sunt prius opinari necesse ē. alia vero qd est qḋ dicitur intelligere oportet. Que dam aūt vtraqꝫ. vt q̄m omne quidē aut affirmare aut negare verum est. quia est. Triangulū autē quoniā hoc qdē significat sed vnitatem vtraque ꝛ significat ꝛ quia est nō cui similit hoꝝ vnūquodque manifestum nobis est.

Marg.: Scḋa ꝯclō p̄hemij

Triangulus

ℭ Postq̄ philosophus declarauit q̄ omnis doctrina ꝛ omnis disciplina intellectiua fit ex preexistenti cognitione: consequenter declarat que est huiusmodi precognitio ponēdo hāc ꝯclōnem que est scḋa hui⁹ ꝓlogi.

Prohemium

¶ Ante omnem demonstrationem necessarium est precognoscere qd est et quia ē. patet. qr ad omnem demonstrationē tria necessario occurrunt. s. dignitas passio et subm. De dignitate p̄cognoscit qr est. s. de quolibet dr esse vel nō eē. De passione. vz. de triāgulo p̄cognoscitur qd est. sed de subo, vt puta de vnitate p̄cognoscit qd est et qr est. ¶ Notandū primo q quattuor sūt gn̄a sillogismorū. s. falsigraphus. enthimematicus. topicus et demonstratiuus. [No^m primu] Sillogismus falsigraphus agḡnat ignorantiā vel deceptionē. sillogism' enthimematicus aggenerat fidē. sillogismus topicus aggenerat opinionem et sillogismus demonstratiuus aggenerat scientiā qui sillogismus dicitur demr̄atio anteq̄ʒ oʒ tria precognoscere. s. dignitatē passionē et subm. Dignitas precognoscitur. qr vā ē aut qr ita ē sicut p eam significat. Passio p̄cognoscit qd ē. qr p̄cognoscit qd p nomē passionis iportat. Subiectū aūt vtroq̄ʒ mō. p̄cognoscitur cui qr est tale de quo aliqd est demōstrabile. et p̄cognoscitur qd ipm ē. i. qd p nomē iportat. ¶ Scd̄o notādū [No^m scdm] q sicut ad oēm generationeʒ q̄ttuor cause nec̄io ocurrūt iuxta determinationē Ari. scd̄o phy. s. agēs: materia: forma: et finis. et nō solū ocurrit agēs p̄ticulare. sʒ etiā vniuersale. qr homo generat hoieʒ et sol. ita ad oēʒ demonstrationē simplr quattuor tales cause ocurrūt. Primo quidē agēs tā vle q̄ʒ p̄ticulare. Agens eni vle est dignitas q̄ formaliter nō ingredit demōstrationem sed solū virtualiter. p̄misse aūt sūt agēs particulare formaliter ingrediētes demonstrationē. dicit eni Licon. p posterior. q notitia p̄missaʒ gignit notitiam ɔclonis. scd̄o ocurrit necessario subiectuʒ tanq̄ʒ materia. tertio passio tanq̄ʒ forma: qr cū huiōi demr̄atio sit sills: necessario hʒ maiorē extremitateʒ q̄ ē passio: et minorē q̄ ē [No^m tertiu] subm. q̄rto necessario ocurrit finis. s. scire. qr demr̄atio pp scire: vt dictū ē. ¶ 3.° no^m est s̄m themistiū q duplex est diffō. s. exprimens qd nois: et exprimēs qd rei. Diffinitio exprimēs qd nois est illa que refert nomē i suiʒ significatū. diffō āt exprimēs qd rei ē illa q̄ refert nomē ad p̄ncipia sui significati. Puer eni hʒ diffōnē panis et vini exprimētē qd nois. qr scit qd noie panis et vini importat per sola accn̄tia illoʒ nō ponēdo dr̄iam iter accidentia et substātia. sed nō hʒ diffōnē exprimentē quid rei. qr nō cognoscit p̄ncipia panis et vini. nec cās extrinsecas eoꝝ. [No^m q̄rtu] ¶ Quattuor ergo sūt dr̄ie inter has diffinitiones. quaꝝ p̄ma est ista. nā diffinitio exprimēs qd rei resoluit diffinitū in suas cās. nō aūt diffinitio qd nominis. Scit eni puer q hō est aliqd sic dispositū quātitatiue et qualitatiue q̄ ad figurā et organizatōes. nō aūt scit q est rōnale aial. Scd̄a dr̄ia est. qr diffō exprimēs qd rei simplr nō est nisi subaꝝ dicēte pho. 7. metha. q solius sub̄e est diffō. Diffō aūt exprimens qd nois ē indifferenter subaꝝ et accn̄tiuꝫ. deus eni diffinit diffōne exprimente qd nois sicut albū et nigrū et cetera accn̄tia et qr sub̄a est eus simplr. accn̄s aūt est eus s̄m qd. qr nō est eus nisi qr entis. 7. meta. iō diffō sub̄e exprimēs qd rei est diffinitio simpli. cū nō det nisi p p̄ncipia q̄ sunt sub̄e. Diffō aūt accn̄tis exprimēs qd rei est diffō sʒ qd. qr nō solū dat p p̄ncipia accn̄talia. sed ēt subālia: eum p̄ı' sub̄e sint ēt p̄ncipia accidentiū. iō diffōnes accidētiū dari dicūtur p additamēta. Tertia dr̄ia est qr diffō exprimens qd rei nō ē nisi entiū. diffō aūt exprimens qd nois indifferenter est entiū et nō entiū. Diffinit enim infinitū a ɔmētatore 3.° phi. q est q̄ʒ tū sine fine et vacuū a philosopho. 4. phi. q est locus p̄uat' corpe. neq̄ʒ tales diffōnes sūt exprimētes qd rei ex quo nihil est infinitū aut vacuū. sed sunt diffōnes exprimentes qd p noīē importat. Quarta dr̄ia est: q diffō exprimens qd rei: nō ē nisi simpliciū. vt hʒ. 7. metha. Diffō autē exprimēs qd nois est indifferēter cōpletoꝝ et incōpletoꝝ. nō. n. diffinitur hō albus diffōne exprimēte qd rei sʒ solū diffōne exprimēte qd nois aggregādo inuiceʒ diffōnes hois et albi. sic ylias. i. tota historia troyana pōt diffiniri s̄m Aristo scd̄o posterioꝝ. ¶ Dicēdū ergo q cū Ari. vi. ad oēm demr̄ationē necessario ocurrere p̄cognitioneʒ qd est subi et passionis nō loqtur de qd est. qd est diffinitio exprimēs qd rei: sʒ solū d qd ē exprimēte q nois talis. n. diffō p̄supponit et alia inuestigatur vt sit mediū in demonstratione potissima concludens passionem de subiecto. ¶ Quarto notandum s̄m Aristo. h q duplex est precognitio. quia est. s. dignitatis et subiecti. et duplex ē precognitio quid est. s. subiecti et passionis ita q dignitas precognoscitur quia est et non qd est. passio p̄cognoscitur quid est et nō quia est. subiectum aūt precognoscitur vtroq̄ʒ mō. ¶ Dignitas quidē nō p̄cognoscit qd ē. qr nō hʒ diffōneʒ aliquā cū sit de se notissima. Diffinitio aūt dat cām incotescendi. 6. topicoꝝ. et lʒ cōplexa indistātia possint diffiniri diffōne exprimente qd nois. Cōplexa tū distātia cōplexione vbali nullo mō pūt diffiniri. qr lʒ hō albus possit diffiniri: nō tū hō est albus. qa diffō nō significat esse vel nō esse. p poste. et per ɔn̄s nec diffiniūt. Itē passio nō necessario p̄cognoscit qr est. qr passio vt sic nō est illud de quo est aliqd demōstrabile. qr tūc q̄libet passio esset demonstrabilis. et sic esset ɔcedere i infinitū. Aut daret demr̄atio circularis q̄ʒ ari. negat. p poste. nō ēt necessariū est p̄cogscere passionē esse qr i scientiis inuentis et maxie i mathe. illud nō oportet Geometā cui inueniens triangulū hr̄e tres angulos eq̄les duob' rectis p angulū extrinsecū equalentē duob' oppositis nō p̄cognouit illā passionē esse. s. eq̄litas triū angulorꝫ ad duos rectos. Subiectū aūt p̄cognoscitur vtroq̄ʒ mō. Primo p̄cognoscit d subo qd est. qr necessario dʒ sciri qd iportat noīe subi et passionis si dʒ fieri demonstratio. 2.° p̄cogscit qr est: nō qdē q illud sit vt dicit Egidius. qr si tale subiectū nullo mō eēt sʒ posset esse de eo fieret demr̄atio. nō ēt q sit ens vt dicit burleus. 2. phi. sumēdo ens p eo cui nō repugnat existere qr i scientiis inuetis ex admiratōe illud nec̄io p̄cognoscitur de passione. nūq̄ʒ eni phi. demonstrare potuissent lunā eclipsari nisi p̄cognouissent eclipsim esse aut posse esse. Sed de subo p̄cognoscit necessario q ē. s. q ipm ē tale d quo aliqd ē demr̄abile. ¶ Primū dubiū [Du^m primu] vtrū iste p̄cognitōes habeāt ordineʒ sic q p̄cognitio qr est p̄cedat p̄cognitionē qd ē aut ecōtra. ¶ R̄ndetur q in scia hita p inuētionē p̄cognitio qr ē p̄cedit p̄cognitionē qd est. qr hec accipit p sensū q̄ statī p̄cipim' rē eē. s. vidēdo solē vel lunā vel aliqd aliud. postea autē cogitamus qd est. sed in scia hita p doctrinā ipm qd ē p̄cedit qr est. p eni scim' qd iportat noīe hircoceruī. deinde inq̄rim' vtrū illud sit. ¶ Scd̄m dubiū. pp qd p̄cognitiones sūt due tm̄ ex q̄ q̄ōnes sūt q̄ttuor. vt hʒ. 2. h'. vʒ. si est. qd ē. qr est. et pp qd ē. [Du^m scdm] ¶ Dicēdū q iō tm̄ sūt due p̄cognitōes. qr tm̄ duo sūt circa q̄ sūt oēs q̄ōnes. s. subm et passio. Q̄ōnes aūt sūt q̄ttuor. qr circa subm sunt due inuicē nō reducibiles. vʒ. si ē. et qd est. Quarū p̄ma q̄rit de esse subiecti. scd̄a aūt de q̄ditate eiusdē. Scito eni q hō est: ɔsr̄ inuestigat qd ē hō. Et circa passionē sūt due alie q̄ōnes quaꝝ vna querit de iherētia ipsi' ad subm: q̄ dr̄ qr est. et alia q̄rit de cā inherētie illius q̄ noiat ppt qd. Scito eni q hō ē risibilis: inuestigat ɔsr̄ cā pp̄ter quā hō ē risibilis. et iste q̄ōnes iterū nō inuicē reducūtur. Reducūtur tm̄ ad p̄ores q̄ōnes s̄m ari. scd̄o posterioꝝ. nam questio propter quid reducitur ad questionem qd quia idem est quid et propter quid. vt si queritur quid ē eclipsis lune. Respondetur q est priuatio luminis i luna obiectu terre. Et si iterum queritur. propter quid ē eclipsis lune. Respondetur pp̄ter priuationeʒ luminis in luna obiectu terre. Questio autē qr est: reducitur ad q̄ōnem si est. nam querendo vtrū hō sit risibilis: q̄ritur vtrū inherētia risibilitatis ad hoieʒ sit. Constat āt hāc esse p̄pōnem de scd̄o ādiacēte. circa quā versatur questio si est. Ex quo ergo questiones sunt quattuor reducibiles in duas quarum questio si est: reducitur ad p̄cognitionem qr est. et q̄ō pp quid est: reducitur ad preco-

gnitionem quid est. ergo pcognitões sūt tantū due. nō in consimilē habitudinē hūt ille due qōnes ad sua qsita qualē habēt pcognitiones ad sua pcognita. nā qōsi est: querit de esse rei fm actualē existentiā. sed pcognitio. q: est: respicit tantū eē vt sibi nō repugnat existere. Questio aūt qd est: querit ꝺ quiditate rei. s. de diffōne exprimēte qd rei. sed pcognitio qd est: solū notat diffinitione exprimentē qd nois ꝛc. ¶ Tertiū dubium. ꝑꝑ qd philosophus nō facit mentionē de pmissis ꝛ de medio demonstratōis cū ad demonstrationē eque necessario ꝯcurrāt sicut subiectū ꝛ passio. ¶ Rñdetur q aliud est precognoscere aū demonstrationē ꝛ aliud aū ꝯclusionē. qm aū demonstrationē solū pcognoscuntur tria quo ad quia est. ꝛ qd est. vz. dignitas passio ꝛ subiectū sed ante ꝯclusionē pcognoscitur: q: est pmissaꝝ: nō aūt quid est. sicut nec dignitatū. q: coplexa verbalia non possunt diffiniri. Mediū aūt demonstratōis nō pcognoscitur aliquo istoꝝ modoꝝ. q: nō est necessariū de ipso aliqd demōstrari. nec ipsum aliquo mō diffiniri. quia forte est diffinitio subiecti. licet igitur mediū possit interdū diffiniri aut de ipso aliqd demōstrari. q: aliqñ ē passio: nō tñ est necessariū hac precognoscere. nō intendit. ergo philosophus q solū sint tria pcognita aū cōclusionē. sed ante demonstrationē. anteq̄z eni inuestigatum sit mediū demonstratōis ꝛ ꝯūr anteq̄z formate sint pmisse. tam de subiecto q̄z de passione ꝛ dignitate habetur pcognitio. ¶ Quartū dubiū. quare philosophus exemplariter ponit vnitatē p subiecto: ꝛ triangulum p passione: cū nō habeāt inuicē ꝯuenientiam necoꝛdinem. ¶ Rñdet tho. q sicut locutus est de prima dignitate in meta. ita de primo subiecto in artemetica. ꝛ prima passione in geometria. nō tñ intelligendo vnitatem esse subiectū trianguli. exempla ita ponunt non vt ita sint sed vt sentiant addiscentes. Egidius aūt dicit q lz quadratū superficies circulus ꝛ triangulus sunt ppe in q̄ntitate ꝯtinua. tñ trāsumptiue reperiuntur in q̄ntitate discreta: sic est dare numeꝝ quadratū supficialē circularem ꝛ triangularē. Numerus quadratus est ille q resultat ex ductu numeri in equalē. vt q̄ttuor q resultat ex ductu binarii in binariū. Numerus supficialis ē ille q resultat ex ductu numeroꝝ inequaliū inuicē: vt senarius q resultat ex ductu binarii in trinariū ꝛ ecōuerso. Numerus circularis est ille q resultat ex ductu alicuius numeri in seipm semp reddetis idē vt. 25. q constat ex ductu quinarii in seipm. qui incipit p quinqꝫ ꝛ terminat per quinqꝫ. Numerus aūt triangularis ē ille q icipit ab vnitate pgrediēs ad modū trianguli seu latitudinis vniformiter difformis. vt numerus cuius pncipiū ē vnitas sup quā ponūtur due alie vnitates: ꝛ iteꝝ sup illas vnitates tres alie. Intēdebat igit̄ ari. inqt egidius. q triāgulus. i. numerus triangularis est passio vnitatis. ex q̄ vnitas est ois numerus in potētia fm boeciū i musica. Sed q: multis nō placent expositiones iste cū philosophus nō ita diffuse exēplificet in aliis ponēdo subiectū vnius scie ꝛ passionē alterius. nec vnq̄z alibi appareat q per triangulū intelligat numeꝝ triangularē. Jō est dicēdū q per triangulū intellexit pmā passionē geometrie: ꝛ p vnitatē primū subm de quo aliqd demōstrat. nā pmū subm geometrie recipiēs demōstrationē nō ē linea absolute. sed vt est vna ꝛ determinata. neqꝫ prima passio est triangulus absolute. sed triangulus vt est eqlaterus. Unde prima coclusio Euclidis est. Sup datā lineā contingit triangulū equilateꝝ collocare. ¶ Cōtra predicta arguitur. ꝛ pmo. questio qd est ꝛ quia ē nō sunt precognitiones. quia sunt qōnes scdo posterioꝝ. cōstat autem q questio non est precognitio. quia quod dubitatur non pcognoscitur. Maxime aūt pōt argui ꝺ ipso quid est q nō sit pcognitio. nam tunc maxime scit aliquid cum habetur suū quid est. per Aristo. secundo posterioꝝ. si igitur de subiecto vel de passione precognoscitur quid est. ergo de quolibet eoꝝ habet pfecta scia simplr ante demonstrationem. cōsequēs est falsum. q: omnis cognitio precedens demonstratione subiecti vl passionis est impfecta ꝛ diminuta. ¶ Secundo arguitur quod quid est ꝛ quia est non sunt tantum due pcognitiones. sed plures. quia tot sunt precognitiones quot sunt pcognita. sed plura duobus sunt precognita ergo patet cōsequētia cum minori. q: tria sūt precognita. videlicet dignitas subiectum ꝛ passio. maior autem colligitur de intentiōe aristo. scdo de anima. di. q potentie distinguūtur per actus: ꝛ actus p obiecta. g ꝛc. ¶ Tertio arguit q iste pcognitiones nō sint necessarie in qualibet scia. quia vt habetur ex verbis philosophi. Omnis doctrina ꝛ ois disciplina intellectiua ex pexistēti cognitione fit. ergo loqtur solum de scia que hr addiscendo per doctrinā ꝛ nō p inuētionē. ita q in scientiis inuētis non reqritur pcognitio qd est. sed stati cognitis rebus per sensum. q: sunt pcedit intellectus ad demonstrationē inuentā eā. ¶ Quarto arguitur q de passiōe nō precognoscitur quid est. nam sicut sehꝫ res ad eē ita se hꝫ ad cognosci. scdo meta. sed accntis esse est inee. 7. meta. ergo nō cognoscitur accidēs nisi vt inest suo subiecto. sed passio ē accidens. ergo nō cognoscitur passio nisi vt inest subiecto. talis autē cognitio nō ē pcognitio sed p demōstrationē acqritur. ergo de passione nō precognoscitur qd ē. ¶ Ad pm concedo q qd est ꝛ q: ē sunt precognitiōes. ꝛ q: ē ꝛ qd ē non sunt pcognitiōes. neqꝫ cōtradicunt ista sed sunt duo subcōtraria. illa. n. q̄ sunt pcognitiones nō sunt qōnes. neqꝫ illa que sunt qōnes sunt precognitiones. Et cū arguitur de ipso qd ē q nō sit precognitio. q: vnūquodqꝫ maxime scit cum habet suū qd qd ē. Dicendū q: aristo. itelligit ibi de qd ē exprimente qd rei. hic autē loqtur de qd est exprimēte qd nominis: qd nō facit scire sed solum est diminuta pcognitio. ¶ Ad scdm rñdet egidius q quid est subiecti. ꝛ qd ē passionis sunt tm̄ vna pcognitio. q: pueri nō distiguentes inter substātiā ꝛ accidēs et nō distinguūt iter quid ē subi ꝛ qd est passionis. ꝛ ꝯñter dicit q q: est subiecti ꝛ q: est dignitatis nō sunt due pcognitiones. sed tm̄ vna q: sicut intellectus cognoscit dignitatē absqꝫ discursu ita sine discursu cognoscit subm. Sed ista debilr soluūt difficultatē: q: lz pueri nō distiguāt inē subam ꝛ accñs tñ accñs ꝛ suba dr̄nt. ita licet nō distiguāt iter qd ē subi ꝛ passionis tñ differūt illa duo qd est. cognoscēs enim puer hominē ꝛ albū habet cōceptū quo distingunt hominē ab equo. ꝛ cōceptū quo distingunt album a nigro nō etiā tollit qn pcognitio dignitatis ꝛ pcognitio subi sint plures nō obstante q habeant mōe ꝯsimili. q: cō similiter cognoscitur hō ꝛ equus ꝛ albedo ꝛ nigredo. ꝛ tñ cognitio hois nō ē cognitio equi. nec cognitio albedinis est cognitio nigredinis. ¶ Dicēdū igit̄ q pcognitiones possunt ꝯsiderari generice. specifice. ꝛ numeraliter. q: oia distincta differūt genere spē vel numero. .5. meta. Si precognitiones sumūtur fm genus. i. in sua maxima cōmunitate sic nō sunt nisi due pcognitiones. s. qd est. ꝛ q: est. Si ꝯsiderant̄ specifice. s. p respectum ad precognita in cōi: sic sunt quattuor. s. qd ē subiecti: ꝛ qd ē passionis. ꝛ q: est subiecti ꝛ q: ē dignitatis quia licet precognita nō sint nisi tria. vnū tñ eoꝝ dupl'r sumit̄. s. subm. Si aūt sumunt̄ pcognitōes numeralit̄ sic possunt eē infinite. s. istius subiecti ꝛ illius. istius passionis ꝛ illius: ꝛ sic in infinitū. Aristo. aūt loqtur hic ꝺ precognitionibus i genere ꝛ nō in specie vel numeral'r eo mō quo dicit in phisicis. pncipia reꝝ naturaliū eē tria ꝛ cās quattuor. ¶ Ad tertium dicitur q ille precognitiones sunt ita necessarie in scientiis inuētis sicut i acqsitis p doctrinā. Nā themistius exponens illud. s. omnis doctrina ꝛ ois disciplina intellectiua ex pexisti fit cognitione: ait hoc veritatē hēe etiā in his q̄ homo cogitat apud semetipm. statim eni habita notitia q: ē

Du^m 3^m

Du^m 4^m

Ad p^m

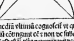
Ad 2^m

Ad 3^m

de rebus: format intellectus cõceptus mẽtales exprimentes qd nois eorum. Est tñ dria inter qd est et qre ĩ sciẽtijs habitis per doctrinã et p inuentionẽ. qz in scientijs habitis p doctrinã qd est et qr est sunt p cognitões eorum q dicũtur. sed in scientijs habitis per inuentionẽ qd est et qr est sũt p cognitões eorum que sciuntur. Non ergo intellexit Aristo. p doctrinã et disciplinã solũ sciam habitaz p sermonẽ. sed etiã inuentã p sensum. nã talis scia non dr doctrina. qz sit ab alio. sed qr est a seipso virtute intellect⁹ agentis. aut qz p illã qs alterũ docere põt. ¶ Ad 4ᵐ rñdet. qz nõ qñcũqz cognoscit accñs cognoscit ipz inesse subto suo. qz puer cognoscit accñs cognoscẽdo albũ vel nigrũ dulce vel amarũ. et tñ nõ cognoscit ipm inesse subo suo. Et cũ dr sicut res se hz adesse ita ad cognosci: verũ est q ad naturã. sed nõ quo ad nos. nec etiã qñcũqz cognoscitur accñs inee suo subo. talis cognitio hr p demrãtões qz phi añqz inuenirẽt cãm eclipsis. et anqz demonstrarent inherentiã illius ad lunã p interpositionẽ terre cognouerũt lunã eclipsari. intelligẽtes eclipsim inesse lune tanqz accidẽs ex quo viderũt eã aliqñ eclipsari et aliquando nõ. iõ admirãtes: et ex admiratõe in cãm pcedentes inceperũt philosophari ingt ari. i pħemio meta.

Est aũt cognoscere alia qdẽ prius cognoscẽtem quorũdã aũt simul accipere notitiã vt qcũque cõtingũt eẽ sub vniuersalibus quorũ habẽt cognitionẽ. Qd enĩ ois triangulus habet tres angulos duobus rectis equales pscieñt. Quod

Triangulus i semicirculo.

vero hic q est i semicirculo triangulus sit simul inducẽs cognouit. Quorũdã enim hoc mõ disciplina est et non per mediũ vltimũ cognoscit vt quecũque iã singulariũ cõtingunt eẽ et non de subo aliquo.

¶ Postqz phs determinauit de p̄cognitionib⁹ subiecti et passionis ex qbus ɔstat ɔclo cui⁹ scia q̃ritur determinãdo etiã d p̄cognitõe dignitatis p quã est illa ɔclo pbanda tanqz p mediũ extrinsecũ virtuale et cõe. Cõsequenter agit de p̄cognitionibus p̄missarũ p quas est pbanda ɔclo tanqz p pncipia ppria et intrinseca ponẽdo hãc ɔclusionẽ q est tertia hui⁹ ꝓlogi. nõ in qualibet demonstratõe p̄misse equalr̃ p̄cognoscũtur. pbat̃ aliqua est demonstratio cuius maior est prius nota tpe ɔclõne. et minor est sil' nota cũ ɔclõne. ergo pz ɔña. et añs declaratur faciẽdo istũ syllogismum. ois triangulus hz tres angulos equales duob⁹ rectis. sed hic q est in semicirculo est triãgulus. ergo hic q est in semicirculo hz tres angulos equales duob⁹ rectis. hui⁹ demrãtionis maior diudũ est tibi nota dato q ante hoc fuerit tibi demõstrata. ɔclõ aũt est nũc tibi p̄ nota vna cũ minori supposito qz nũc p̄mo videas triãgulũ hũc semicirculi descriptũ in pariete vel in puluerẽ. qz g minor ɔtinet̃ sub maiori et hñs scis illã sic ɔtineri sic qz vltiᵐ. i. minor extrẽitas hz mediũ p qd possit pbari ɔtingit illã minorẽ nõ p̄us notã esse tpe ɔclõne. sed statim inducẽs cognouit. i. inferens ɔclõnẽ singularẽ ex illa minori singulari adiuncta illi vli in eodẽ instãti cognoscit tã minorẽ qz ɔclõnem: sic qz cognitio minoris nõ p̄cedit tpe cognitionẽ ɔclusionis. ¶ Notandũ p̄mo qz duplex est notitia. s. distincta et ɔfusa. Notitia distincta est illa qua aliqd cognoscitur sm qz hmõi. vt notitia q cognoscitur sor. p cõceptũ ppriũ. Notitia ɔfusa est illa qua aliqd cognoscitur non sm qz hmõi. vt notitia q cognoscitur sortes p ɔceptũ hois vel aialis. et hoc ẽ qd dicit philosophus scdo

p̄orum. qz possum scire in vniuersali et ignorare ĩ pticulari. vt qz omnis mula est sterilis ignorãdo hãc sterilez demonstrando illã q est in vtero. Dato igit̃ qz sciã hãc omnis mula est sterilis. põt ɔcedi qz sciã hãc mulã eẽ sterilẽ nõ quidẽ in particulari sed in vniuersali nõ distĩcte sed ɔfuse. Ideo sciẽdo qz ois triangulus hz tres angulos equales duob⁹ rectis. scio hũc q est in semicirculo hãc tres angulos equales duob⁹ rectis nõ qdẽ notitia distincta sed ɔfusa. et sic nõ prius tpe hñ notitia illius maioris qz illius ɔclõis. sed ari. loqtur de notitia distincta aggenerãte sciam in pticulari. Ex qbus seqtur qz stat aliquã vniuersalẽ eẽ notam q̃libet sua singulari existẽte ignota. loquendo de notitia pfecta et distincta qz possum scire omnẽ mulã eẽ sterilẽ et ignorare hãc eẽ sterilẽ quacũqz demonstrata. sicut etiã est possibile aliquã vniuersalẽ esse necessariã: et quãlibet suã singularẽ esse ɔtingentẽ. et econtra alicuius vniuersalis quãlibet singularẽ eẽ necessariã: et vniuersalez eẽ ɔtingentẽ. stat etiã aliquã vniuersalẽ esse impossibilẽ q̃libet sua singulari existente possibili. et ecõtra alicui⁹ vniuersalis quãlibet singularẽ eẽ impossibilẽ vniuersali existẽte necessaria. vt patet ex logica. nõ enĩ vniuersalis ɔuertit̃ cuz suis singularib⁹. ¶ Scdo notandũ qz duplex ẽ p̄oritas. s. temporis et nature. P̄oritas tẽporis est illa q aliquid aliud p̄cedit duratõe successiua eo mõ quo pater prior est filio. et dispõ accñtalis est prior forma substantiali genita in materia. P̄oritas nature est illa q aliquid est cã alterius vel p̄supponitur ab illo. et sic subm est prius sua ppria passione tanqz cã illi⁹. et pũctus est prior linea nõ tanqz cã cũ nõ sit cã linee. sed tanqz p̄suppositũ ab ea cũ sit pncipiũ linee. P̄roportionabilr duplex est simultas. s. tpis et nature. Simultas tpis ẽ illa qua aliqd nõ p̄cedit aliud duratõe successiua nec econtra. et sic subm et sua ppria passio sunt simul et generalr quelibet cã ɔuertibilis cũ suo effectu. Simultas nature est illa q aliqd nõ est cã alteri⁹ nec illi p̄supponit̃ et inuicẽ ɔuertunt̃ tam sm intellectũ qz sm esse vt duplũ et dimidiũ et generalr oia correlatiua. d. phõ in p̄dicamẽtis qz relatiua sũt simul natura: et dñr ad ɔuertentiã sic qz posita se ponũt et perempta se pimũt. et si qs diffinite nouit vnũ correlatiuorũ diffinite nouit et reliquũ. vult g phs qz maior prius tẽpore cognoscat̃ qz ɔclusio et minor simul tẽpore. et qz cognitio minoris ẽ cã cognitionis cõclusionis. iõ notitia minoris prior est notitia ɔclusionis prioritate nature. ¶ Tertio notandũ qz duplex ẽ demõstratio. s. vniuersalis et pticularis. demõstratio vlis fit ex terminis ɔuertibilibus. demõstratio aũt pticularis fit ex terminis nõ ɔuertibilibus quorũ vnus est inferior ad aliũ iuxta doctrinã Ari. d hui⁹. In demonstratione vli minor nõ ẽ simul nota cũ ɔclõne simultate tẽporis. imo vlr ipsa est prius nota nõ solũ ɔclõne tpe. sed etiam maiori ppõne. Si enĩ demonstrat̃ oẽm hoiem eẽ disciplinabilẽ p animal rõnale: prius tpe notũ est oẽm hoiez esse animal rõnale qz oẽm hominẽ esse disciplinabilez et qz omne aial rõnale esse disciplinabile. similr prius tẽpore notũ est triangulũ hñe angulũ extrinsecũ equalentẽ duobus oppositis intrinsecis: qz triangulũ habere tres angulos equales duobus rectis: et qz oẽm figuram rectilineã hñtẽ angulũ extrĩsecũ equiualentẽ duobus oppositis intrinsecis hñe tres angulos eq̃les duobus rectis. In demõstratione aũt pticulari est possibile minorẽ p̄missarũ eẽ simul notã cũ ɔclusione simultate tẽporis sm qz philosophus exẽplariter docuit d triãgulo in semicirculo. ¶ Quarto est notandum qz duplex est demonstratio pticularis. s. habẽs minorẽ mediatã et habens minorẽ imediatã. Demonstratio pticularis habens minorẽ mediatã est illa cuius minor hz mediũ per qd põt pbari. vt oẽ corpus ẽ mobile. animal ẽ corpus. ergo animal est mobile. Demõstratio aũt pticularis hñs minorẽ imediatã est illa cuius minor non hz

Re. 4ᵐ

3ᵃ ɔ. prohemij

Noᵐ pᵐ

Noᵐ 2ᵐ

Noᵐ 3ᵐ

Noᵐ 4ᵐ

mediā p qd possit pbari siue illud sit p se notū ad sensū ve exemplificatū est de triangulo singulari descripto i pariete. siue sit p se notū ad itellectū. vt si minor exēpli Ari. esset ista. eqlaterus seu ysocheles ē triangulus cui intellectus statim assentit: psupposito q sciat qd ipor-tatur noie terminoz. Dico igit q si minor talis demō strationis pticularis fuerit mediata: illa nō simul cog noscitur cū cōclusione. sed prius tpe cōclusione. nō tn est ne cessariū q prius cognoscat q maior p oritate tēporis. sed cōtingit d minori demonstratōis vlis. Si aūt talis minor fuerit imediata pt cognosci simul tpe cū cōclone. nō tn hec est necessariū. q talis minor diudū potuit fuis se in mente an formationē demratōis vt d vicit ari. q sic necessariū talē minorē simul cognoscere cū cōclone. sed cōtigit. Ad hoc ergo q talis minor simul cognoscat cū cōclusione requirit sm phm q cōtineat sub maiori & sciat eā sic cōtineri. & q sit ppō imediata. q vbi defi ceret aliq istaz cōditionū nō simul cognosceret cū cōclu sione. ¶ Contra pdicta argit. & p q nō stat aliquā vni uersalē esse notā qualibet sua singulari exnte ignota. q cōtingeret tūc duo cōtradictoria opinari esse simul vera. Nam tu opinaris istā esse veraz. omnis mula ē sterilis & quelibet singularis eius ē tibi ignota. ergo stat te opi nari suū cōtradictoriuz. s. hāc mulā nō esse sterilē. & cuz hec mula sit aliqua mula. ergo tu opinaris aliquā mu-lam nō esse sterilē &c. ¶ Scdo argit q necessario prius cognoscitur minor q cōclusio prioritate temporis. q a nō prius cognoscitur cōclusio q illa sit. sed necessario post minorē posterioritate tēporis. ipsa est. ergo patet cōsequētia cū minori inductiue. nam tam in voce. quā in scripto minor pcedit tēpore ipsam cōclusionez. ergo idem & in mente. pz cōna dato q qs addiscat legendo vel audiēdo. ¶ Tertio arguitur q nō semp maior prius prioritate tēporis cognoscitur q cōclo. q fiat syllogism⁹ Omne hic q est in semicirculo est triangulus. & ois triāgu lus hz tres angulos equales duob⁹ rectis. ergo hic q ē in semicirculo hz tres angulos equales duob⁹ rectis. certū est q minorē diudū cognouisti. ergo apposita sibi maiori statim cognoscitur cōclo. & ex ista demōstra tione habetur q aliqua est demonstratio particularis cuius minor nō cōtinetur sub maiori. sed magis ecōtra quo illa singularis continetur sub illa vniuersali. ¶ Quarto arguitur q notitia cōclusionis pcedit tēpore notitiā pmissaz. q dictū est supra q de subiecto & pas sione an demonstrationē oportet pcognoscere qd est & q̄a est. sed ex subiecto & passione itegratur. cōclo ergo ante demonstrationē pcognoscitur cōclusio. ¶ Ad pmū dicitur negando istam cōnam tu opinaris istā mulā nō esse sterilē. & ista mula ē aliqua mula. ergo tu opinaris aliquā mulā nō esse sterilē. q ex modali de sensu cōpo sito cū vna de inesse nō seqtur modalis de sensu cōposi to. sicut nō seqtur. tu scis hoc esse hoiez. & hoc est aliqd albū. ergo tu scis aliqd albū esse hoiem. sed mediuz de bet esse tale. tu scis q hoc est albū: & ita i priori hec debuit esse minor. tu scis q hec mula ē aliq mula qd repugnat pmissis. s. q tu opinieris oēm mulā eē sterilē: & tu opi neris istā mulā nō esse sterilē. ¶ Ad scdz negat minor. q in voce vel in scripto formādo syllogismū necessario pmisse pcedant cōclonem tēpore nō tn in mente. q i vo-ce vel in scripto talia necessario fiūt cū motu & resistētia ergo reqritur successio tēporalis in mēte aūt intellect⁹ agēs naturale absq motu & resistentia. ideo habēs debitū instrumentū agendi subito inducit effectū. sicut etiā corpus luminosum mediante luce subito inducit lu men in mediū sufficienter dispositū: & agens naturale subito inducit formā sbalem si materia fuerit sufficiē-ter disposita qntitatiue & qualitatiue. ita intellectus ha bens premissas debite applicatas subito inducit cōclu sionem sicut etiam subito format cōceptū speciei hōis diffinitionē. Legens ergo vel audiens ambas pmissas non successiue in mente format cōclonem. sed in eodem instanti quo. pmo est formata minor i mente est cōcepta cōclo. ¶ Ad tertiū rīdetur q statim formata illa i voce vel in scripto hic q est in semicirculo hz tres tres angu-los equales. intellect⁹ format vnā cōsimilē quā nō facit maiorē. sed minorē applicādo eā vli quā diudū pri⁹ ha buit. ¶ Et si arguit q saltē i voce vel in scripto habet intentū. q maior cognoscit simul cum cōclone & minor prius tpe. ¶ Dicendū q vocaliter semp pma pmissa vo-cat maior & scda minor. sed posterioristice illud nō ē ve rum nisi quelibet pmissaz sit vlis aut quelibet singula ris. nam in syllogismo pticulari semp vniuersalis di citur maior vbicūq ponatur. & alia pmissa nō vlis dr minor. quare est manifestū illud nō seq q alicuius de-monstratiōis pticularis minor nō cōtineatur sub maio ri aut ecōtra. ¶ Ad quartuz rīdetur q notitia cōclonis que est quoddā intelligere cōclonez bn pcedit demōstra tionē. sed notitia cōclonis que est scire cōclusionē necessa rio sequitur demonstrationē eo modo quo effectus seqt cām. vnde demōstrationē nō est ppriē cōclo. sed qō sci⁹ dubitabilis ppō que quidem per demōstrationē fit cō clusio. philosophus ergo nō loquitur de notitia que ē intelligere rē. sed de notitia que est scire & perfecte cog-noscere. ¶ Ex predictis sequitur primo q si premisse fue-rint in mente absq ordine & debita applicatōe inuicez nō ōz cognoscere cōclonem ambabus pmissis pfecte co gnitis. quia notitia cōclonis acquiritur per demonstra tionem. nō aūt fit demonstratio nisi premisse debitum ordinē habeāt inuicē ac applicatōz relatiuā ad cōclonē demrationis. ¶ Scdo seqtur q si premisse adinuicē cō parentur. notitia vni⁹ pōt pcedere tpe notitiaz alterius & ecōtra. nā in demonstratiōe vniuersali notitia mino-ris pcedit tēpore notitiā maioris. & in demonstratione particulari cōtingit ecōtra q notitia maioris pcedit no titiā minoris. ¶ Tertio seqtur q si pmisse cōparent absolute ad cōclusionez semp prius tēpore cognoscitur maior q cōclo. & aliqn minor. sed nō semp. vt patuit in demonstratione particulari cuius minor est imediata & p se nota. ¶ Quarto seqtur q si pmisse comparantur respectiue ad cōclusionē i rōne casualitatis maior semp prius tpe cognoscit q cōclo. minor vero sp sil cū cōclone q notitia maioris nō ē cā notitie cōclonis nisi rōne nori minoris sicut nō ē cā cōclonis nisi rōne cālitatis mi-noris. Si eni queritur pp qd homo ē disciplinabilis. Rīdetur q ē aial rōnale. & ppter qd triāgulus habet tres angulos equales duobus rectis. quia ē figura re-ctilinea habens angulum extrinsecū equivalentez duo bus oppositis intrinsecis cōtinue. respondetur p mino rem & nō per maiorem &c.

Ante quā aūt sit iducere aut syllogismū acci pere quodā qdē mō fortasse dicēdū ē scire mō aūt alio non. Oēnī nesciuit si ē simpliciter hoc quodā mō sciuit vt qd duos rectos hēt hoc ne-sciunt simpliciter. sed manifestū ē qdē qd sic qdē scit simpliciter aut nō scit. Si vero nō menōis ambiguitas cōtigit. aut .n. nihil discet aut q nouit

4ª pª prohemy

¶ Postqz Ari. determinauit de pcognitōe dignitatis & pmissaz. cōsequēter determinat de pcognitōe cōclusionis po nēdo hāc cōclusionē que ē quarta huius plogi. Aū oēz inductionē vel demrationē cōclusio ē aliquo mō scita: & aliquo mō nō ē scita. pbat. oē qd ē scitū sm qd & nō est scitū simpliciter: aliquo mō ē scitū & aliquo mō nō ē scitū. sed cōclo an inductionē vel demrationē ē scita sm qd & nō ē simpliciter scita. ergo &c. pz cōna & aūs pbat. nam dato opposito antecedentis sequitur ambiguitas menonis. s. vnius libri quez plato sic nominauit nomi ne cuiusdam sui discipuli. s. q nō contingit aliqd scire omnino. aut q nō cōtingit scire d nouo sz tm reminisci.

Et q2 illud sequat͛ arguit͛ querēdo vtrum ꝯclusio ante inductione vel demōstratione sciat͛ ſm qd vel simplr vel nullo mō. si pmū: hr̄ ītētū. si scōm. ergo p indu ctione vel demōstratione illa nō scit͛ d͛ nouo. qd erat vnū de incōuenientib9 inducēdis. si tertiū. g nō ꝯtingit illaꝫ sciri: ꝛ ꝑ ꝯn nec aliquā aliā. ꝛ sic hr̄ alteꝝ incōueniens. s. q2 nō ꝯtingit aliqd scire. sed illā ꝯñtiam ego pbo. ꝯclō añ inductionē vel demonstrationē nullo mō scit͛ g nō ꝯtingit eā sciri. q2 si nullo mō scit͛. g potētialiter scitur ex quo nihil ē in potētia ad illā ꝯclusionē: ꝛ p ꝯñs nihil pōt moueri ad illā. p3 ꝯñā. q2 motus ē act9 in potentia ſm q in potētia tertio phy. ℂ Notandū pmo q de mō sciendi fuerūt quattuor opiniōes. Prima fuit eracliti quā tāgit phs. 4. meta. dicit q ppter variationē ꝛ cōtinuū fluxū reꝝ nō ꝯtingit aliqd scire sicut nec dīm ca pere fluxū fugitiuū ignotū. Huī9 etiā opinionis fuit socrates ꝛ plurimi eū secuti sunt achademici Arguebat enī sic socrates. nihil huī9 mūdi iferioris ꝯtingit scire ppter ꝯtinuā variabilitatē reꝝ. q2 scīa est de ipossibilib9 alr̄ se hr̄e. nec aliqd mūdi supioris pp magnā distātiā. sicut neq3 scim9 ea q̄ sunt i ciuitate remotissima a nob. ergo nō ꝯtigit aliqd scire. p3 ꝯñā. q2 de nullo hr̄ scietia nisi de ente. oē aūt ens ꝑtinet ad mundū supiorē vel inferiorē. ℂ Secunda opi. fuit platonis di. q2 hō ꝯtingit aliqd scire s3 ñ d͛ nouo: ꝛ q2 nostrū scire ē solū reminisci Imaginabat͛. n. plato vt asserit ꝯmētator tertio de aīa oium reꝝ spēs ꝯcreari i aīa. sed pp vniōnē ad corp9 ipe diuntur a suis opationib9 q̄s postmodū successiue exercet ſm successiuā dispōnem corporis factā a sensibilib9 p impressionē formaꝝ sensataꝝ eo mō quo aer successiue illuminat͛ p depurationē dēsitatis factā a calido. Vn̄ sicut dixit Anaxagoras d͛ reb9 naturalib9: q nō ꝯtigit aliqd gñari simplr. sed solū nouiter appere ponēs formas latitare in materia q̄ p agens naturale extrahunt͛ de tenebris ad lucē. ita plato de reb9 intētionalib9 q̄ nō ꝯtingit aliqd sciri de nouo sed solū reminisci ponēs formas speculatiuas latitare in itellectu ꝛ p agens sensibile remouēs ꝓhibens de potentia ad actū reduci. ℂ 3a opinio fuit Auicē. vt hr̄ nono sue meta. asserētis aliqd sciri de nouo nō p receptionē a sensibilib9. s3 a datore formaꝝ quē ponebat eē decimā intelligētiā. s. mouētē orbe lune. credidit enī itellectū agentē eē quandā itelligentiā sepatā hñtē3 īfluere oēs formas in hec iferiora. agentia aūt natīa alia solū hñtia disponere materiā sic ex pte intellectus possibilis ponebat sensum ꝛ sensibilia nō facere nisi ad dispōnem intellectus possibilis vt ꝯuertatur ad agentē ex cuius ꝯuersione ad ipm influebantur spēs intelligibiles sic q scīa ꝛ ois habitus itellectus dependebāt effectiue ab hac sola intelligētia s3 dispositiue ꝛ tanq̄3 a cā sine qua nō dependerēt a sensibus ꝛ sensibilib9. ℂ Quarta opi. fuit ari. mediāt̄ ītͤ istos ꝛ statuētis sciam in nobis eē ꝯtra eraclitū ꝛ socratē. ꝛ illā de nouo generari ꝯtra platonē nō quidem ab agente i materiali tm̄ ꝯtra Auicē. sed imediate ab ipis spēbus exñtibus in fantasia defluxis a sensibilibus: iuxta illud tertio de aīa. necesse ē intelligentē fantasmata speculari ꝛ in libro de sensu ꝛ sensa. nihil est in itellectu qn pus fuerit in sensu. ita q sicut successiue mutat͛ sensus ita intellectus. ꝛ ꝯñter sicut spēs insensibilis potentialiter est in sensu anq̄3 p sensibile generet͛. ita species intelligibilis est potētialiter intellectu anq̄3 p intelligibile pducatur. alr̄ nūq̄3 intellectus moueret͛ ad illā spēm ꝛ ꝯñter scīa est in intellectu potētialiter anq̄3 fiat eū ergo ꝯclō fiat ex spēbus intelligibilibus. ꝛ fit illa q̄ simplr scitur post demonstrationē vel inductionem. o3 q ante oēm discursum sit nota ſm qd. s. in potētia ꝛ nō sit nota simpliciter videlicet i actu. ℂ Scōo notandum iuxta ꝯmētatoris determinatōes tertio de aīa. q sicut se hr̄ materia pma in genere formaꝝ naturalium: ita intellectus humanus in genere formaꝝ speculatiuaꝝ. sic

q quēadmodū materia est in pura potētia nullā de se hñs formā naturale. sed quālibet tale recipit ab agēte naturali tanq̄3 pfectōe3 suā: dicente pho pmo phy. q materia appetit formā sicut turpe bonū ꝛ femina marē. Ita itellectus humanus ſm phm tertio de aīa. est sicut tabula rasa in q̄ nihil est depictū. s. in pura potētia nullam de se habens formam speculatiuam. sed quālibet talē recipit ab agēte itelligibili virtute itellectus agentis tanq̄3 pfectionē suā primā ad quā naturaliter inclinat͛: sicut graue deorsum ꝛ leue sursum. iuxta illd in ꝓlogo meta. Omnes hoies natura scire desiderant. ℂ Ex isto notabili seqtur p q sicut materia duplr̄ ꝑpat͛ ad formā naturalē. s. negatiue p remotionē3 forme discōuenientis. ꝛ positiue p inductione forme ꝯueniētis: ita intellectus human9 ꝑparat͛ ad formā intētionalem negatiue p subtractionē forme discōueniētis q̄ ē ignorantia dispōnis. ꝛ positiue p inductionē forme ꝯueniētis q̄ est habitus scietificus. nō tñ est sp necīa talis mutatio de forma ignorātie dispōnis ad formaꝫ scie. sicut nō sp mouet͛ materia a forma i formā. sed aliqn a pura ꝑuatōe ad formā. sicut in illuminatōe medii a tenebra ad lumē. ita intellectus aliqn mouet͛ ab ignorātia negatōis ad hitū sue pfectōis. ℂ Scōo seqt͛ q sicut dispō qua materia mouet͛ ad formā ē trāsmutatio. ita dispō qua itellectus mouet͛ ad sciam ē argumētatio. ita q sicut materia successiue p trāsmutationē acqrit formam ita intellect9 successiue p discursū ꝛ argumētatōe3 acqrit sciā3. n̄ q scīa acqrat͛ successiue p ptēp9 prē. s3 hñ discursus ad illā. dicēte pho. 7. phy. q ad sciam nō ē motus. subito g acqritur scīa s3 se ꝛ qōlibet sui. sicut forma mixti nālis ſm ꝯmentatorē. 5. phy. iuxta sniam phi dicētis ibidē q ad sub3m nō ē motus. ℂ Tertio seqt͛ q sicut trāsmutatio q̄ imediate iducit formā subālē i mā est gñatio. ꝛ trāsm. q̄ imediate iducit formā accñtalē i mā est alteratio. ita argumētatio q̄ imediate iducit cōclusio essentialr̄ scita est demonstratio vel syllogizatio. ꝛ argumētatio q̄ imediate format͛ ꝯclō accidentalr̄ scita vocat͛ inductio. Conclō. n. demr̄atōis ē eēntialis cōclusio ꝛ eēntialr̄ scita. q2 itellect9 illi statim assentit habitis ꝑmissis q̄ sūt cause illius p se. Cōclusio aūt inductionis ē accñtalis ꝯclō ꝛ accñtali scita. q nō necio intellectus illi assentit habitis oib9 singularib9. neq3 sua singularia sunt p se cause illius vlis ꝯcluse. sed solus intellectus. ea tñ singularia necio reqrunt͛ solū tanq̄3 cā sine qua nō. Et de his duob9 modis arguēdi facit ari. mentionē di. anq̄3 sit inducere aut syllogismuꝫ accipe. ℂ Quarto sequtur q sic forma añ gñationē aliquo mō ē in mā ꝛ aliquo mō non. est aūt ſm qd. s. potētialr̄ i mā nō aūt simplr. Ita ꝯclō anq̄3 iducat͛ vel demōstret͛ est aliquo mō scita i itellectu. s. i potētia ꝛ ſm qd. ꝛ aliquo modo non scita. v3. simplr ꝛ in actu. Nisi eni materia pma hr̄et potētiā respectiuā ad formā generādā nūq̄3 recipet eā. ppterea corrupta forma nō pōt recipe ampli9 illā. q2 potētia respectiua corrūpebat͛ i aduētu illi9 forme. p ꝯmētatorē p phy. Ita itellectus humanus nūq̄3 posset sciam recipe nisi hr̄et potētiā respectiuā ad ꝯclusionē inducēdam vel demonstrandam.

Non eni sicut qdā argumētant͛ soluere dicēdū ē. Nūqd scimsti omnē dualitatē. quoniā est par aut nō dicente aūt attulerūt quandā dualitatem quā nō opinatus est esse.

ℂ Ari. hic ponit in otiuꝫ platonis quo arguebat nihil sciri de nouo. sed g oē qd scit͛ pus sciebat͛. qd qdē motiuū conabant͛ qdā dissoluere. Arguebat. n. sic plato. si ꝯtingit aliqd de nouo sciri maxime vi istā dualitatē eē parē demr̄ando numeꝝ duoꝝ denarioꝝ q̄s cōtinue habui abscōsos i manu mea: ex cui9 apitione nūc ꝑ scā vides eos eē duos denarios ꝛ ꝯñr ꝯcedis te nūc p scire illā dualitatē eē parē. ℂ Sed ꝯtra arguitur ꝯtͣ plato.

qr pri⁹ sciuisti oēm dualitatē eē parē. ſʒ hec dualitas fuit aliq̄ dualitas. g̃ p⁹ sciuisti hāc dualitatē eē parē. Siue g̃ hec latēria pueniat ex pte sensus tenēdo dualitatē absconsam. aut ex pte itellect⁹ ignorādo quantam pte ūseri denari parē eē semp arguebat plato q̄ prius sciuisti hāc dualitatē eē parē: p hoc q̄ prius sciuisti oēm dualitatē eē parē. Et sic arguebat de pūti ɔcesso q̄ tu hanc vel illā dualitatē ignores esse parē formādo cōsimilē ɔñam. tu scis oēz dualitatē esse parē. sed hec dualitas est aliqua dualitas quacūqʒ dualitate signata. g̃ tu scis hanc dualitatē eē parē. ¶ Notandū p̄ sm Egi. q̄ illud argumētū peccat p fallaciā accñtis sicut istud tu cognoscis coriscū ɣ coriscus est veniens. ergo cognoscis venientē. q̄r accidit corisco q̄ sit veniēs incognitū ē cognitus a te. Ita si tu scis oēm dualitatē eē parē non oz q̄ hāc dualitatē scias esse parē: lʒ illa sit aliq̄ dualitas demrando dualitatē absconsam in manu mea. nā dualitati incognitū scitur a te q̄ sit par accidit ei: ɣ extraneum est ab ea q̄ sit abscōsa in manu. ¶ Ista rñsio nō cōplete satisfacit. p̄. q̄r plato arguebat i terminis cōplexis. ɣ iste i terminis icōplexis. scđo q̄r arguebat distributiue. ɣ iste nō distributiue. tertio q̄r arguebat a supiori ad sim inferius eiusdē p̄dicamēti. ɣ iste a termino p̄dicamenti sube ad terminū p̄dicamēti qualitatis vel alteri⁹ p̄dicamenti accñtis. q̄rto q̄r lʒ dualitati accidat incognitū ē cognita a te q̄ sit abscōsa i manu mea. nō tñ oī dualitati accidit incognitū ē cognita a te vel a me. vnde plato absolute absqʒ ɔnotatōe aliqua arguebat sic. tu scis omnē dualitatē esse parē. sed hec dualitas quacūqʒ demonstrata. ergo tu scis omnē dualitatē eē parē. ac si argueretur tu cognoscis oēz hoiez. sed hic est hō. ergo tu cognoscis hunc hoiem. ¶ Dicendū igit̄ q̄ ɔña nō valet ɣ q̄ potius ē fallacia ɔñtis q̄ʒ accñtis. q̄r arguit̄ a supiori distributo affirmatiue ad suū inferi⁹ sine debito medio. sicut nō seqtur. tu scis oēm ppōnē esse verā vel falsam. sed hec est ppositio. ergo tu scis hāc ppōnē eē veram vel falsam. Dato eni q̄ de hac ppōne nō ɔsideres actu vel hitu: añs ē verū ɣ ɔña falsum. sed minor debuit esse ista. tu scis hāc eē ppōnem. ɣ in argumēto pla. tu scis hanc esse dualitatē. sed illud ē falsum. Ex modali enim de sensu cōposito cū vna de inesse: nō seqtur ɔclusio de sensu ɔposito nec diuisio. ɣ ɔcessa illa ɔña tu cognoscis omnē hoiem. iste ē hō. ergo cognoscis hūc hoiem: non ppter hoc esset ɔcedēda ɔña. pla. q̄r hic arguit̄ i terminis simplicibus. ibi aūt i cōpositis. ¶ Scđo notadū q̄ pla. ad ponēdū nihil sciri de nouo multū mouebat̄ ex eo q̄ si alicui iperito i geometria pponerent̄ principia geometrica ipse ɔcederet ea ɣ sic deducēdo ex pncipijs ɔclones semp ille ɔcederet eas q̄ nō eēt nisi sciret eas. ergo vel nihil addiscit vel solū q̄ iā nouit. ¶ Propter qđ sciēdū q̄ ad pncipia nō ē rō. vt dr̄. 6.° ethicoꝝ. neqʒ indigem⁹ studio ad cognoscendū pncipia. sed ad cognoscendū ea sufficit lumē intellectus agētis. sunt. n. pncipia p se nota. ɣ statim ea pbam⁹ audita. statī eni assentimus illis cū offeruntur lumine itellect⁹ agētis. Scitis eni significatiōibus terminoꝝ. vt scito qđ iportat̄ noie totius: ɣ qđ noie ptis statim ɔcedim⁹ p lumē itellect⁹ agentis nobis inditū q̄ oē totū ē maius sua pte. dr̄ eni pino poste. q̄ statī pncipijs assentim⁹ cū terminos cognoscim⁹. Impitus igit̄ statim assentit pncipijs notis terminis. ɣ cuicūqʒ ɔclōi sequēti d necessitate ex illis formaliter. nō tñ ppter hoc scit oēs ɔclones geometrie q̄ ille nō ɔtinēt nisi virtualr̄ i pncipijs pmis formalr̄ aūt ɔtinētur i suis pmissis qb⁹ itellect⁹ nō statim assentit notis pncipijs. sed illas pmissas oz cognoscere per demrationē si fuerit mediate. si aūt imediate oz venire in notitiā illaꝝ p inductionē vel diuisionē iuxta doctrinā ari. scđo poste. Cōstat aūt q̄ iperitus nō hʒ naturaliter modū demrandi diuidēdi inducēdi ɣ diffiniēdi. ſʒ necessario indiget moueri ab alio per doctrinā: aut a

No^m. p̄mū

No^m. scđm

seipso p inuētionē. hec aūt fit labore ɣ studio. ɣ p ɔñs scia nō inest nobis a natura. sed ex actibus ɣ opationibus. ideo sicut contingit aliquid sciri: ita contingit aliquid sciri de nouo.

Soluūt eni dicētes nō cognoscere oēm dualitatē parē esse. sed quā sciūt qđ dualitas sit. ɣ ēt sciūt cuius vē demrationē hñt ɣ cuius acceperūt. Acceperūt aūt nō de oī cuius vtiqʒ sciunt qđ triangulus aut numerus sit. sed simplr̄ de oī numero ɣ triangulo.

¶ Ad rōnem platonis dixerūt qdā negādo illā: tu scis oēm dualitatē esse parē ppter argumentū factū: ɔcedētes q̄ tu scis oēm dualitatē esse parē quā scis eē dualitatē. Contrā quos arguit̄ ari. dupl̄r. ɣ p̄ ex pte ɔclōnis sic. Taliter ɔclō scit̄ q̄lr p demrationē acqrit̄. sed demonstratione acqrit̄ ɔclō simplr̄ ɣ nō sʒ qd. ergo ɔclō simplr̄ scitur ɣ nō sʒ qd. ɣ p ɔñs illa ɔclō. oīs dualitas est par: simplr̄ scitur sicut simplr̄ demonstrat̄. pʒ ɔña. ɣ minor demrat̄ inductiue. nā p demrationē geometricā simplr̄ demratur ista. oīs triāgulus hʒ tres angulos eq̄les duob⁹ rectis: ɣ nō d aliq̄ ɣ sic d aliq̄ nō. sic p demrationē arismetricā demratur: q̄ oīs numerus est par vel ipar: nō de aliquo numero tm̄. sed de q̄libet simplr̄. ergo per idē cū demratur paritas de dualitate nō demonstrat̄ tm̄ de aliqua dualitate. sed d q̄libet indifferenter.

Neqʒ eni vna ppō accipit̄ huiōi qđ quē tu nosti numeꝝ aut quā tu nosti lineā rectā. sed de oī.

Linea recta

¶ Scđo arguit pħs ex pte pmissaꝝ sic. Talr̄ ppō scit̄ q̄liter ex pmissis demrat̄. sʒ ex pmissis demrat̄ simplr̄ ɣ de oī ɣ nō de aliquo tm̄. ergo ɣc. pʒ ɔña cū maiori. ɣ minor declarat̄. nā cū aliqđ demrat̄ de nūero nō accipit̄ tm̄ i pmissis nūerus quē nosti. sed oīs nūerus simplr̄. ɣ cū demrat̄ aliqđ de linea recta: nō assumit̄ tm̄ i pmissis linea quā nosti eē rectā: sed oīs linea simplr̄. g̃ parit̄ somnie cū demrat̄ pitas d dualitate nō accipit̄ i pmissis tm̄ dualitas quā noscis esse dualitatē sed oīs dualitas simpliciter.

Sed nihil vt opinor prohibet qm̄ est quod addiscat sic scire. Est aūt sic ignorare. Incōueniens aūt nō est si scit quodāmō qđ eni addiscit sed si hoc mō vt inquātū addiscit ɣ scit.

¶ Jō ad rōnē platonis ɔcedit. p. q̄ tu aliq̄ mō scis hāc dualitatē eē parē ñcāu illo q̄ illa dualitas sit abscōsa d. q̄ nō icōueniat aliquē discere id qđ scit. q̄r illud nō simplr̄ scit sed solū sm qđ ɣ i potētia. nō. n. eodē mō scit ɣ addiscit. Est. n. sciēs i potētia aliq̄ʒ ppōnē quā postea addiscit i actu. ɣ hec rō fundat̄ sup ɔclōnē pncipali itētā. q̄ ɔclō aūt demrationes vel iductiōes aliq̄ mō ē scita: ɣ aliq̄ mō ē igñata. nō igit̄ addiscit eodē mō q̄ erat scita. sʒ addiscit̄ q̄r erat simplr̄ ignorata. Jō similitudo eracliti d suo fugitiuo nō ɔuincit: q̄r ille nullo mō cognoscit̄ a dño suo. si eni cognosceret i potētia idubie aliq̄n inueniret̄. ¶ Notādū p̄ q̄ reꝝ q̄dā hñt esse i seipsis: quedā in suis causis: ɣ q̄dam solū apud itellectū: vt chimera ɣ hircocerius. ea q̄ sūt i seipsis hñt esse simplr̄ ɣ i actu. ea q̄ sūt i suis cāsis hñt eē sm qđ ɣ i potētia: ea vō q̄ hñt eē solū i mente non hñt esse in actu: nec i potētia: nec simplr̄ nec sʒ qđ. Ad ea igit̄ q̄ hñt eē in actu simplr̄ nō ē motus. nec ad ea que nō hñt esse i potētia. q̄r motus ē eit⁹ de potētia ad actū sʒ ɔmētatorē tertio phi. ergo solū ad ea q̄ hñt eē i potētia ē mot⁹: q̄r mot⁹ ē via seu mediū iter actū ɣ potētiā: vt testat̄ ɔmētator ibidē. sicut g̃ materia nō mouet̄ ad illud qđ nullo mō ē. q̄r agēs nō extrahit formas d potētia materie nisi ille sint in mā sm cōmēt. 12. metha.

ita intellectus nō mouet ad aliqd qd nullo mō est: ꝛ ꝑ
ōñs si aliqd addiscit: oꝫ illud aliquo mō ꝑsint i intellectu
ꝛ aliquo mō fuit scitū. s. in potētia ꝛ fm qd. ¶ Scdo no
tandū q sicut dat duplex materia de intētōe auerrois
in de substātia orbis. s. materia i qua nō est potētia ad
formā: vt materia celi. ꝛ mā i qua est potētia ad formā
vt materia hoꝝ inferioꝝ. ita possum⁹ dare duplicē for-
mam cognitiuā p intellectū. quaꝝ vna ē actus materie
superioris: vt hec nō est in potētia ad aliquā ɔclōne scibi
lem. cuiusmodi sunt intelligētie abstracte. qꝛ hñt spes
intelligibiles inatas vel cōcreatas. iuxta illud i libro d
causis. Omnis intelligentia est plena formis. ꝛ alia est
actus materie inferioris que est in potētia ad ɔclonem
scibilē. cuiusmodi sunt anime hūane q de se nullā spēm
intelligibilē habēt. sed mouent ad illā p sensibilia extri
seca virtute luminis itellectus agētis. Sicut ergo pncī
pia virtualiter ɔtinētur in lumine intellect⁹ agentis ita
ɔclōnes virtualiter sūt in pncipiis. qꝛ sicut p lumē itel-
lectus agēns principiis assentim⁹. sic p pncipia mediā
te hoc lumine ɔclōnes cognoscim⁹. Sciendo igit pncī
pia aliquo mō scim⁹ ɔclones: nō simplr ꝛ i actu. sed q̄-
dāmō ꝛ i potētia. ꝛ p ɔñs añq̄ꝫ fit inducere: aut accipe
syllogismū ɔclusio quodāmodo scitur. s. fm quid ꝛ i po
tentia tñ: ꝛ qudāmodo ignorat. s. simpliciter ꝛ i actu.
¶ Dubitat cū quattuor sint genera argumētoꝝ ꝑ ari.
in topicis. ꝛ hic. s. inductio. syllogism⁹. enthimema. et
exemplū. ꝓpter qd philosophus nō facit mētionē nisi
de inductōe ꝛ syllogismo. ¶ Rñdetur q hoꝝ generum
argumētoꝝ duo ꝓbāt. s. inductio ꝛ syllogismus: ꝛ duo
suadēt. s. enthimema ꝛ exemplū argumēta ꝓbantia sūt
de iure logici. ꝛ suadētia d iure rhetorici. Cū g̃ Aristo.
hic se hēat non vt rhetoricus. sed vt logicus: iō de his
duobus solū facit mentionē. Deinde exemplū reducit
ad inductionē. ꝛ enthimema ad syllogismū vt patuit.
ideo loquēdo de inductōe ꝛ syllogismo iplicite mentio
nē facit de enthimemate ꝛ exēplo. ꝛ qꝛ ordine nature in
tellectus ꝑus format inductionē q̄ꝫ syllogismū. iō ordi
ne nature ɔclusio inducta est ꝑus nota tā actu q̄ꝫ poten
tia: q̄ꝫ ɔclusio syllogizata. ꝓpterea ꝑmittit philosoph⁹
inductionem syllogismo dicens. Anteq̄ꝫ autem sit inducere
aut accipere syllogismū ꝛc.

Scire aūt opinamur simplr vnūquodq̄ꝫ sed
nō sophistico mō qd est fm accñs. cū cām arbi-
tramur cognoscere ꝓpter quā res ē ꝛ qm̄ illius
est cā. ꝛ nō est cōtingere hoc alr se hr̄e.

¶ Cōpleto prologo in quo ari. applicanit intellectum
agente intellectui possibili ad gñationē scie: ɔñr exeq-
tur de intento dans modū ꝛ viā i hoc libro posterioꝝ. ꝑ
demonstrationē sciam acqrēdi: ad quā itellectus hoīs
naturaliter iclinat. Et diuidit totalis liber i duas par
tiales quoꝝ prim⁹ docet ex qbus ꝛ ex q̄libus fit demō-
stratio. scds administrat potentiā demrāndi p intētio-
nem mediū demratiui ibi. qōnes sūt equales numero.
Primus liber diuiditur in quattuor tractatus. quoꝝ.
prim⁹ manifestat ex qbus ē formalr demratio. scds ex
qbus est virtualiter demratio ibi. dico aūt principia.
tertius in qua figura est demōstratio ibi. figuraꝝ aūt.
quartus ꝓpter qd est demōstratio: ibi. certior aūt scia.
Vn̄. cū sint due diffinitiōes demrationis. s. ex primis
veris ꝛ imediatis priorib⁹ notioribus ꝛ causis ɔclōnis:
ac etiā syllogismus faciēs scire. Duo primi tractat⁹ ꝑti
nent ad pmā diffōnem in qua fit mētio d igredientibus
demrationē formalr ꝛ virtualiter. duo aūt sequētes ꝑ
tinēt ad aliā diffōnem in qua exprimitur demōstrationē
esse p syllogismū ꝛ ꝓpter scire tanq̄ꝫ ꝓpter finē demō-
strationis. Prim⁹ tractatus diuidit i q̄ttuor capitula
in quoꝝ primo inuestigatur qd est demonstratio. i scdo
ex qbus fit demōstratio: ibi. veꝝ qdem igit. in tertio ex
qualibus fit demonstratio: ibi. qm̄ aūt impoīe. in q̄rto
ex qbus ꝛ ex qualib⁹ nō fit demōstratio: ibi. si ergo de-
monstratiua est sciu. Primū caplm diuiditur i q̄ttuor
ptes iuxta quattuor diffōnes qs Ari. exprimit quaꝝ due
sunt diffōnes scire: ꝛ alie due sūt diffōnes demrationis
ibi. dicim⁹ aūt scire. Quantū ad primū dicit phs q sci
re simplr nō sophisticū neq̄ꝫ p accñs ē cognoscere reꝫ p
cām. ꝛ qm̄ illius est cā ꝛ nō ɔtingit alr se hr̄e: ita q hic
nō diffinit quodlibet scire. sed tm̄ scire simplr ī qd tāq̄ꝫ
in finē demonstratio ordinatur. ¶ Pro declaratōe tā
diffinitiōis q̄ꝫ diffōnis ē ꝑ notādū q de scire multe distin
ctiones dant. Prima distinctio ē themistij di. q scire
sumitur tripli. s. cōiter ꝓprie ꝛ ꝓprissime. Scire cōiter
est rei veritatē cognoscere siue hoc sit a priori: siue a po
steriori: siue p signa: siue p effectus. Scire ꝓprie est rei
veritatē cognoscere p demōstratione: ꝛ hoc siue fuerit
per cām siue per effectū. Scire ꝓprissime ē rei veritatē
cognoscere per demonstratione potissimā: ꝛ sic nō ɔti-
git aliqd sciri nisi p cām ꝓpriā ꝛ imediataꝫ eo mō quo
scitur lunā eclipsari p inter positionē terre inter solem ꝛ
lunā. Dicit ergo themistius q hic nō diffinit scire cōi-
ter nec ꝓprie sed ꝓprissime sumptū. ¶ Scda distictio ē
lincon. d. q scire qdrupliciter sumit. s. large stricte stri
ctius ꝛ strictissime. Scire large sumptū est apphēdere ve
ritatē ɔtingentiū equalr. vt for. currere vel sedere. Sci
re stricte sumptū ē apphendere veritatē ɔtingentiū in
maiori pte. vt senē canescere. ꝛ iuuenem nō canescere.
Scire strictius ē apphendere veritatē necioꝝ vt deum
esse. ꝛ hoiem eē aial. Sciꝛe strictissime est apphendere
veritate necessarioꝝ p demonstrationē ꝓpter qd. Ang
licoñ. q nō hoc vltimo mō diffinitur hic scire. ¶ Ter-
tia distinctio est cōis di. q scire capitur quadrupliciter
Primo cōiter p cuiuscūq̄ꝫ veri notitia. ꝛ sic sciunt oīa
ɔtingentia vera tā equalr q̄ꝫ i maiori vel in minori pte
ꝛ nō solū ea que hntur per intellectū sed ēt per sensuꝫ vt
q hoc est albū vel calidū: aut q roma ē magna ciuitas
scdo ꝓprie p cuiuscūq̄ꝫ necessarij notitia: siue fuerit di
gnitas siue pmissa siue ɔclo siue alio mō. vt deū eē. vel
de quolibet dr̄ esse vel nō esse. tertio magis ꝓprie p cu
iuscūq̄ꝫ veri notitia hita p demrationē siue illa demon
stratio fuerit per cām siue per effectū. Quarto ꝓprissi-
me sumitur scire p cuiuscūq̄ꝫ notitia habita per demō
strationē a priori. i. per cām ꝓpriā ꝛ imediatā: ꝛ sic dif
finitur scire i ꝓpo. ¶ 4ª distinctio que sola reducit ad in
tētionē Ari. ē ista q duplex ē scire. s. per se ꝛ per accñs
Scire per se est rē cognoscere ex ꝓpōnib⁹ per se. vt ho-
minem esse disciplinabileꝫ. vel triāgulū hr̄e tres angu
los. Scire per accidens est rē cognoscere ex ꝓpōnibus
per accñs. vt q albuꝫ edificat per hoc q est edificator.
sic arguendo: iste edificator edificat. ꝛ iste edificator est
albus. ergo albū edificat. vbi pꝫ q tā minor q̄ꝫ ɔclusio
est ꝓpositio p accñs: ꝛ tale scire dr̄ sophisticū: qꝛ redu-
citur ad fallaciā accidētis: sic arguēdo. iste edificator p
se edificat: ꝛ iste edificator ē albus. ergo albū per se edi
ficat. accidit enī albo edificare sicut ei accidit q sit edi-
ficator. ¶ Iteꝫ scire per se sumit dupliciter. s. simplicit
ꝛ fm qd. Scire simplr est scire per cām ꝓpriā ꝛ imedia
tā. Scire aūt fm qd est scire per signū vel per effectum
aut per cāꝫ remotā vt videbit. dic g̃. p. q scire hic diffi
nitū nō ē scire sophisticū. qd est scire per accñs. sed ē sci
re simplr ꝛ nō fm qd. ꝛ per hoc hr̄ declaratio omnium
que ponūtur circa diffinitū. ¶ Scdo notādū q q̄ttuor
sūt necessaria ad scire simplr. Primū est cognoscere rē
scibilē: qꝛ oē scire ē cognoscere ꝛ nō ecōuerso. Neq̄ꝫ su
mitur hic scire vt dicit actū. sed iportat actū vel hitum
qm̄ hō nō actualiter cognoscēs. sed forte dormiens est
phs vel geometra. ¶ Scdm necessariū ad scire simplr
est cognoscere rei scibilis cām: quod quadrupl̄r ōndit
ꝑ ex pte rei cognite mouētis itellectū. nā sicut res hꝫ se
ad esse ita se hꝫ ad cognosci. z. metha. sed res scibilis ñ
hꝫ eē sine sua cā. ergo nō pfecte cognoscitur sine sua cā.

¶ Secundo ex parte obiecti intellectus terminantis cognitionem. q: obiectum intellectus est verum .6. meta. verum est autem adequatio intellectus ad rem. ergo nō sciť res simplir nisi intellect⁹ adequat ei. Cōstat aūt intellectū nō adequari rei nisi cognoscat cām. qd declaratur sic. nā tunc diciť verū aliq qn adequatū est suis principiis ⁊ bz gegd est de rōne aui. ⁊ p cōsequēs non possumus cognoscere aliqd eē verū nisi scimus ipsū resolvere in sua pricipia ⁊ sciverim⁹ ipsū hre gegd est de rōne aui. hoc aūt nō contingit ignorans causis. ¶ Tertio ex pte ipsius intellect⁹ cōsiderātis rē cognitā qui nihil simplr scitur qrdiu cōtingit itellectū dubitare. sed contingit intellectū dubitare anteq̄ cognoscat cām rei scibilis igiť ⁊c. ¶ Quarto ex parte modi intelligēdi: qz mod⁹ intelligēdi ē pcedere per discursū ab vno i i aliquū vsqz ad idem ondi abilia. sz nō est posse intellectū venire ad idem ōstrabilia ignorans causis. ergo necesse est intellectū cognoscere cām si dz scire simplr. ¶ Tertiuz necessariū ad scire simplr ē cognoscere illā esse cām illius effect⁹ q: nō sufficit effectū cognoscere cū causa sz oportet re cām in effectū. non. n. sciret simpli lunā eclipsari pp̄ter hoc q cognosceret eclipsin lune ⁊ interpositio terre inter solē ⁊ lunā sz reqriť cognoscere interpositōez terre iter solē ⁊ lunā eē cām eclipsis lune. ¶ Quartum necessariū ad scire simplr ē q illā cām nō contingat alr hre. sed q posita cā ponat effect⁹ sic q nō sit cā p accidens. Unde cā per accīs tripl'r sumiť. Primo p eo qd attingit effectū preter intētionē. ⁊ sic fortuna est cā per accidens. 2. phi. Scdo p removēte phibens. ⁊ sic aperiēs fenestrā ē causa per accīs illuminatiōis dom⁹. vl' ovel lens columnā in dscensu lapidis. 8. phisi. Tertio sumiť causa per accīs pro eo qd ē coniunctum cāe p se. ⁊ sic albū diciť cā p accīs edificij. q: coniungiť cāe p se q̄ ē edificator. isto vltimo mō sumiť hic cā per accīs: vt infra videbiť. oēs tñ modi sciendi qb⁹ nō sciť res simplr sunt cāe per accīs scie simplr p quāto removēt phibēre ad habendū illā. Et ex his pz quare ponit aris. illas quatuor pticulas in diffinitione scie. ¶ Tertio notādū q contingit q̄drupl'r scire. Primo p effectum vt qñ sciť aliquē hre sanguinē accensū in corde p hoc q est appetens vindictā: ⁊ tunc fit syllogism⁹ a posteriori p hūc modū. ois appetens vindictā hz sanguinē accensū in corde. sed sor. appetit vindictā. ergo hz sanguinē accensū in corde. ¶ Secūdo cōtingit scire per cāz remotā. vt qñ sciť lapidē nō respirare per hoc q: nō est animal. ⁊ tūc fit syllogism⁹ q est demōstratio. q: ē a priori: vt oē qd nō est aial ñ rspirat. lapis ē aliqd qd ñ ē aial ergo lapis ñ respirat. Tertio ptingit scire p signū vt qñ cognosciť aliquē alluz diligere p signa amoris. ⁊ tūc fit syllogismus dyalectic⁹ p hūc modū. Quicūqz aliquē osculať ⁊ āplectať diligit illū. sz sortes osculať ⁊ āplectať platonē. ergo sor. diligit pla. Osculū. n. ⁊ āplexus sunt signa amoris. ¶ Quarto cōtingit aliquē scire per cām pximā vt cū sciť lunā eclipsari per interpositionē terre inter solem ⁊ lunā. ⁊ tūc fit syllogism⁹ demōstratiu⁹ simplr a priori pp̄ter qd vt qñcūqz interponiť terra inter solē ⁊ lunaz eclipsať luna. sz qñcūqz sol ē in capite vl in cauda draconis terra interponiť inter solē ⁊ lunā. ergo qñcūqz sol est in capite vl in cauda dracōis luna eclipsať. Ex his clarā ē diffinitio data a philosopho. Primo nāqz dr per cām cognoscere. ad excludēdū sciētiaz que hetur p effectū. Scdo dr. qm illi⁹ ē cā ad excludēdū sciaz habitā p cāz remotā qm tal' nō ppe ē cā illi⁹ effect⁹ sz vnius alteri⁹. vnde nō eē aial est ppria cā hui⁹ qd est nō sunt re. ⁊ nō habere pulmonē est ppria causa huius qd ē ñ respirare. Tertio diciť. ⁊ nō contingit aliter se habere. ad excludenduz scientiaz habitā per signū. cū talis nō pcedat ex necessarijs sed ex pbabilib⁹ tantū. Quarto ponūtur oēs ille pticule ad includendū scientiā simplr que habetur ex cognitione rei scibilis ⁊ cause eius cognoscēdo illā esse cām illius effectus: ⁊ q nō contingit aliter se habere. Quarto notandū q duplex ē noticia habita per discursū. s. opinio ex mere pbabilib⁹: ⁊ scitia ex p se notis. n. igiť ē habita pma diffinitio scire p notici i scientificā sz opinatiuā. iō aris. describit scire p opinari ⁊ arbitrari ad denotādū diffōez istā ñ datā eē vigore demōstratōis. sz solū p opinionē oīum hoīuz q̄ ē act⁹ itellect⁹ ⁊ arbitrium quod est actus voluntatis. ideo diciť opinantur ⁊ arbitrantur.

Manifestū ē igiť q hmōi aliqd sit scire. namqz sciētes ⁊ nō sciētes: hi qdez opinanť sic se habere. Scientes aūt causam habēt.

¶ Posita diffinitōne scire Aris. pbat eā eē bonā sic. Illa diffō ē bona quā oēs tā sciētes q̄ ñ sciētes existimāt eē bonā. sz oēs tā sciētes q̄ nō sciētes existimāt hāc diffinitionē eē bonā. ergo ⁊c. pz ꝯña cū maiori: ⁊ minor declarať. q: nō sciētes existimāt se scire qñ opinanť se hre cām: ⁊ quoniā illi⁹ ē cā. ⁊ q nō cōtingit al'r se hre. sciētes ēt opinať se scire. q: credūt se hre cāz cū alijs conditionib⁹. Est tñ differentiā inter sciētē ⁊ ñ sciētē. q: glz illoz opinať se scire p cāz. nō tñ glz coz sciť p cām sic. nāqz q est sciens hz cāz: alter aūt nō hz: sz opinatur se habere. Dubitať. q: videť aris. hāc diffinitōez male pbare. q: cā pbare deberet p gen⁹ ⁊ diffiā ētiā ondēdo illi assignatū eē ppriū gen⁹ ⁊ differentiā ppriā: qd nō facit. sz tñ p opi. scientiū ⁊ nō sciētiū. Rñdeť sm themistiū q illa nō ē diffō exprimēs qd rei sz solū quid nominis. s. qd imponať nomine scire. iō nō oz eā pbare p gen⁹ ⁊ diffiam: sz solū ex opi. hominū. vñ sicut in alijs passionib⁹ ⁊ accñtib⁹ idē ē qd ⁊ pp qd. vt qd ē eclipsis rñdeť q ē pvatio luminis in luna obiectu terre. ⁊ pp qd est eclipsis. rñdeť pp pvationē luminis in lūa obiectu terre. sic diffinitio data de scire eadē ē apd oēs continens qd ⁊ pp̄ter qd. vt si q̄riť qd ē scire. oēs rñdēt tā sciētes q̄ nō scientes q ē rē p cāz cognoscere: ⁊ qm illi⁹ ē cā ⁊ q nō contingit aliter se habere. Si iterū q̄riť pp qd ē scire oēs rñdēt q pp cognoscere rē p cāz eius: ⁊ quoniam illius est cā: ⁊ q non cōtingit alr se hre.

dubium primum

Quare cuius est scientia simpliciter hoc impossibile est aliter se habere.

¶ Ex ista diffinitione ⁊ sua pbatione aris. infert correlarium q illud cui⁹ ē simpli sciētia impossile ē se alr hre: pz q: sciētia ⁊ scibile sūt relatiua. sz scia ē p cāz necāriā non possentē alr se hre. igiť scibile ē tale q ñ contingit alr se hre. Unū sciētia pt cōparari ad cāz solū. ⁊ sic diciť rē p cām cognoscere. aut ad obiectū solū. ⁊ sic addiť. qm illius est cā. aut ad vtrūqz. ⁊ sic cōcludiť q nō contingit alr se habere. Unū nō solū causa dz eē necīa p q̄ ē sciētia. sz ēt ipz scibile dz eē neciuz d quo ē scia qd diciť esse obiectū sciētie. Sz dubitať. nā d alijs mobilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ ⁊ polib⁹ alr se hre ē sciētia nāl. ergo falsū ē q nihil sit scibile simplr nisi qd ñ pt alr se hre. Dicēdū q reb⁹ nālib⁹ insūt aliq̄ passiōes d necītate. vt mobilitas ⁊ corruptibilitas. ⁊ aliq̄ passiōes solū ptingentes vt albedo ⁊ nigredo. sz ergo d reb⁹ mobilib⁹ ⁊ polib⁹ alr se hre ē ū sit sciētia quo ad passiōes ptictīas illis ptingēter. tñ d eisdē habeť scia quo ad passiones necessarias. ⁊ isto modo talia scibilia sūt simplr necessaria. q: nō sumuntur absolute: sed p respectū ad passiones.

dubium primum

Sigdem igitur ē ⁊ alius sciendi modus vt posterius dicemus.

¶ Cōseqnť phūs declarat diffinitū quo ad illas pticlās simplr ⁊ ñ sophistico mō qd ē scdz accīs: dicēs q non tantū ponūť ille pticle: q: ñ oē scire ē sciť simplr ⁊ nō sophistico mō qd ē scdz accīs sic videbiť infra vbi manifestabiť sciť p effm ⁊ p cāz remotā quoz nllz ē sciť simpli.

Secunda diffō.

Dicim⁹ aūt q: sciť ē p demōstratōez itelligeť.

Notandum tertium.

¶ Ista est secunda diffinitio scire que dat per cām effe
ctiuā .s. per demōstrationē cuꝫ dicit. scire ē intelligere p
demōstrationē, ponit intelligere tanq̄ genus, ⁊ demōstra
tio tanq̄ differētia dicēs cām effectiuā scie: q: scie agge
nerant p demōstrationē. iō hec diffinitio ē formalis di
cens ppter qd. ⁊ alia ē materialis dicēs q:. ⁊ per oppositū illa
est demōstrabilis p istā hoc mō. Omne itelligere p de
mōstrationē est cognoscere rē per cām. ⁊ qm̄ illius est
causa. ⁊ q nō cōtingit aliter se hr̄e. sed scire est itelligere
per demōstrationē. ergo. ¶ Sꝫ ꝯ arguit primo q ista
diffō nō sit bene data. q: accñtia diffiniūt p subiecta sua.
7. metha. sꝫ scia ē accñs sic: ⁊ nō diffinit per subiectū
suū. ergo ⁊c. ¶ Secundo arguit q illa diffinitio non sit
formalis. ⁊ q nō dat per cām scie: q: vt dictū ē demō
stratio ē finaliter ppter scire. sꝫ finis ē cā causarū, ergo
magis dat p effectū q̄ per cāꝫ scie. ¶ Ad primū dicit
q duplex ē accñs. quoddā qd nō circūscribit subiectuꝫ
suū vt albedo ⁊ nigredo. ⁊ quoddā qd ꝯnotat subiectū
suū: vt simitas ⁊ curuitudo. Dico ergo q accñtia nō cō
notātia subiecta sua nō diffiniūt p subiecta sua nisi i cō
creto. accñtia aūt ꝯnotātia subiecta sua necessario diffini
unt p illa iplicite l' explicite. Implicite qdē qñ gen⁹ ꝯno
tat sbm. Explicite vero qñ genus nō cōnotat subiectū:
vt cū dicit simitas ē curuitas nasi, quia curuitas nō cōno
tat subiectū simitatis: nō subiectū suuꝫ qd ē nasus explicite
ponit in diffōne, Genus aūt scie ē itelligere. ⁊ q: itelli
gere cōnotat subiectuꝫ scie qd ē potētia itellectiua, iō nō
oportet explicite sciam diffinire p subiectū suū. ¶ Ad secun
dum dicit q cāe sunt inuicē cāe: vt hr̄. 2. phisi. ⁊. 5. me
ta. nā deambulatio ē cā sanitatis ⁊ ecōtra. nō tñ i eodē
genere cāe sed i diuersis. Deābulatio. n. ē cā sanitatis in
genere cāe efficientis. ⁊ sanitas ē cā deābulationis in ge
nere cause finalis, ita in pposito. ⁊ si scia est cā demon
strationis in genere cause finalis: q: tñ idē est effectus ⁊
finis: iō demōstratio ē cā scie i genē cāe efficiētis.

**Demōstrationē aūt dico sillogismū apo
diticō. i. facietē scire. Sꝫ apoditicon dico se
cundū quē in habendo ipꝫ scim⁹.**

prima diffinitio demo.

¶ Ista est secunda ps h⁹ ca. in q̄ Aris. manifestat ēt du
as diffōnes demōstrationis. q̄꞉ pria ē ista. Demōstra
tio ē sillogism⁹ apoditicō. i. faciēs scire. Et dicit sillogis
mus faciēs scire qm̄ in hñdo ipm dicimur scire. Unde
quattuor sūt genera sillogismoꝝ. s. dialetic⁹. falsigra
phus. thopic⁹ ⁊ demōstratiu⁹. Syllogism⁹ dyaleti
cus est ille q ē a pmissis ad ꝯclonē i mō ⁊ figura vt ois
homo currit. tu es hō. ergo tu curris. Syllogism⁹ falsi
graph⁹ ē ille q pcedit a pmissis ad ꝯclonē apparēter tā
tum i mō figura. vt ois canis currit. sydus celeste ē ca
nis. ergo sydus celeste currit. Iste syllogism⁹ videt ē
in pria figura ⁊ i tertio mō. sꝫ nō est ita. q: arguit ex q̄t
tuor terminis: cū canis i maiori solū supponat pro ca
ne latrabili ⁊ i minori p cane celesti. Syllogismus tho
picus est ille qui pcedit ex pbabilib⁹ tantū. vt ois pater
diligit filiū suū. sor. est pater platōis. ergo sor. diligit pla
tonē. Syllogism⁹ demonstratiu⁹ est ille q pcedit p cām
aut per effectū. Primus syllogism⁹ nō facit scire q: in
differēter cōcludit falsū ex falso ⁊ veꝝ ex falso sicut vꝝ
ex vō. Secūd⁹ syllogism⁹ ñ facit scire: immo cāt deceptiō
neꝫ vł ignorātiā dispōnis. Terti⁹ itē nō facit scire ppri
e q: pcedit ex pbabilib⁹ solū cū nō sit necessariū oēm prē
diligere suū filiū. Quart⁹ vo syllogism⁹ bñ facit scire: nō
tñ qlibꝫ loquēdo de scire simplr. q: syllogism⁹ demon
stratiu⁹ q ē p effectū vł p cām remotā ñ facit scire sim
pliciter sꝫ solū sedꝫ qd. iō aris. di. Dico āt syllogismum
sciale sedꝫ quē i hñdo scim⁹. supple simplr eo mō quo
diffinitū ē scire. ¶ Cōtra istā diffōnē dubitat. si demon
stratio diffinit p scire. ⁊ iā supra diffinitū ē ipꝫ scire p dē
mōstratonē. ergo idē ē diffiniēs ⁊ diffinitū. ⁊ p ꝯñs idē
est noti⁹ ⁊ ignoti⁹ respectu eiusdē. pꝫ ꝯña. q: diffō dat
causa innotescēdi. ¶ Dicēdū q nō ē icōueniens idez eē
diffiniēs ⁊ diffinitū i diuersis generib⁹ diffinitionū. hō
n. diffinit p risibile dicēdo. hō ē aīal risibile: ⁊ diffinit ri
sibile p hoiē: dicēdo risibile ē hō apt⁹ nat⁹ ridere. sꝫ he
diffōnes ñ sūt eiusdē generis. cū vna sit formalis di. p p
qd illa. s. q̄ dat p pora alia vō sit mālis di. q:. s. illa q̄ dat
p posteriora. Cōstat āt q passio diffinit a pori p sbm. ⁊
subiectū diffinit a posteriori p passionē. In pposito āt
⁊ si idē ē diffiniens ⁊ diffinitū: ñ tñ eodē mō sumptum.
Scire. n. p⁹ diffinitū ē p demōstrationē vt hꝫ i ōnē effe
ctus demōstratōis. nūc āt diffinit ipsaꝫ demōstrationē
vt hꝫ hitudinē cāe finalis. Propterea sicut ñ ē icōue
niens idē eē noti⁹ ⁊ ignoti⁹ respectu eiusdē i diuersis ge
nerib⁹ cognitionū. q: effect⁹ ē notior cā noticia q:. est. ⁊
cā ē notior effectu noticia pp qd ē. ita nō ē icōueniēs idē
eē noti⁹ ⁊ ignoti⁹ respectu eiusdē diuersis generib⁹ cāꝝ
Deābulatio. n. ē notior sanitate i genere cāe efficiētis. ⁊
sanitas ē notior deābulatōe i genere cāe finalis. ita i p
posito demostratio ē notior scire i genē cāe efficientis. ⁊
scire ē noti⁹ demōstratōe i genē cāe finalis.

**Si igitur ē scire vt posuim⁹ necesse ē ⁊ dē
mōstratiuā sciaꝫ eē ex veris: ⁊ primis ⁊ ime
diatis ⁊ notiorib⁹: ⁊ priorib⁹ cāisqꝫ ꝯclōis.**

secunda diffinitio demo.

¶ Secunda diffinitio demōstratōis ē ista. Demōstra
tio ē ex pmis vis imediatis priorib⁹ notiorib⁹ cāisqꝫ
cōclonis. Hāc diffinitionē aris. tripl'r pbat primo p diffi
nitiones datas de scire. nā scire ē rē p cāꝫ cognoscere. ⁊
qm̄ illi⁹ ē cā. ⁊ q ñ cōtingit aliť se hr̄e. ⁊ scire ē p demon
strationē itelligere. ergo demōstratio ē ex pmis veris i
mediatis ⁊c. pꝫ ꝯña: q: dato opposito ꝯñis seqt neces
sario oppositū vni⁹ pñs añtis. aut q scire nō ē p demon
strationē itelligere. aut q scire ñ ē rē p cāꝫ cognoscere. ⁊
qm̄ illi⁹ ē cā. ⁊ q nō cōtingit aliť se hr̄e.

Sic. n. erūt ppa pncipia ei⁹ qd dmōstrat.

¶ Secūdo pbat sic. ois sillogism⁹ pcedēs ex ppriis pn
cipiis ei⁹ qd demōstrat: ē ex pmis veris imediatis po
rib⁹ notiorib⁹ ⁊ causis cōclonis. sꝫ demōstratio ē syllo
gism⁹ pcedēs ex ppriis principiis eius qd demōstrat.
ergo ⁊c. pꝫ ꝯña cū minori. q: aliť demōstratio nō agge
neraret sciam. maior vero ē nota ideo cū oppositū
predicati stare non possit cū subiecto.

**Sillogism⁹ qdē erit ⁊ sine his. demōstra
tio vero nō erit. nō. n. faciet sciaꝫ.**

¶ Tercio. ois syllogism⁹ faciēs scire ē ex pmis vis ime
diatis priorib⁹ notiorib⁹ ⁊ causis cōclonis. sꝫ dmōstra
tio ē syllogism⁹ faciēs scire. ergo ⁊c. pꝫ ꝯña cum maior
q: ille sūt cōditiōes syllogismi faciētis scire minor vō ē
nota ex diffinitiōe demōstratiōis data supi⁹. Hec. n. est
differētia inter demōstratiōeꝫ ⁊ syllogismū: q: demon
stratio vt sic facit scire. sꝫ ñ āt syllogism⁹ vt syllogism⁹ est
facit scire. q: tūc qlibꝫ syllogism⁹ dialetic⁹ siue prorisťi
cus faceret scire. qd ñ ē veꝝ. q: aliqs talis idifferēter cō
cludit tā veꝝ q̄ falsū ex falsis. ¶ Notādū primo secundū
phm̄ secūdo phy. q sicut se hꝫ pñcipiū i speculabili
bus: ita finis in opabilib⁹: sic q sicut principia iponūt ne
cessitatē cōclusioni. ita finis iponit necessitateꝫ his q̄ sunt
ad finē. ita q sicut ex pñcipiis seqt de necessitate cōclu
sio: ita ex fine sequūt necessario ea q̄ sūt ad fineꝫ. sꝫ finis
necessitās agēs ⁊ effect⁹ agētis sūt vnū ⁊ idē. iō ad hoc
q sequat finis oꝫ id qd ē ad finē habere oia illa vñ se
quat finis. vt q: diuidere ouᵃ ē finis serre. iō vt sequa
tur effect⁹ diuidēdi ouᵃ oꝫ serrā eē ferreā ⁊ dentataꝫ.
ita in pposito finis demōstrationis ē scire: iō oꝫ de
mōstrationē hr̄e oia illa ex qb⁹ seqt ipm scire. illa aūt
sunt ex pmis veris imediatis ⁊c. ¶ Secundo notādū
q pria diffinitio demōstratiōis ē diffinitio formalis: q:
dat per cām finalē. ⁊ hec secūda ē mālis: q: dat p cām
materialē: cū pmisse licet sint cāe effectiue conclonis: tñ

Notandum primum

Notandum secundum

fit pres materiales dem fatiois. finis.n.necessitat o a alia genera cãx.ideo diffinitio data ei cãm finalẽ ẽ for malis respectu omniũ allax diffinitionũ q̃ dant p alia genera cãrũ sed vt declarabit secũdo h⁹.dissinitio materialis demõstratur per formalẽ.io phs.p primã diffinitionẽ demõstrationis q̃ fuit.syllogismus faciẽs scire demonstrat secundam que est.ex primis veris imediatis prioribus notioribus causisq3 cõclusionis.ergo ⁊c.

Erũ qdẽ igit oz eẽ qm̃ qd̃ ñ ẽ nõ ẽ scire.vt q̃ diametros sit simetros.

¶ Istud ẽ scdm ca. hui⁹ primi tractatus i quo manifestat phs pies diffinitionis demõstrationis. Et diuiditur in q̃tuor pies in quarũ prima facit qd̃ dictũ est. In secũda ꝯparat p̃mis sas demõstratõis ip si demõstrationi ibi Est autẽ principiũ d̃mõstrationis. In tertia ꝯperat p̃missas ꝯclusionem demõstratõis ibi.Quoniã aũt oz credere. In q̃rta aũt remouet quosdã errores possibiles circa dcã ibi Quibusdam quidẽ. In prima pte Arist.ponit tres conclusiones.quax prima est.Ois demõstratio ex veris.secũda ꝯclo.Ois demõstratio est ex primis ⁊ imediatis.Ex primis aũt tertia ꝯclo. Ois demõstratio est ex causis prioribus ⁊ notioribus ibi.Causas quidẽ. Prima ꝯclo arguitur sic.oẽ illud qd̃ demõstratur ẽ verũ.ergo demõstratio ẽ ex veris.pz ꝯsequẽtia.q2 si aliqua demõstratio esset ex falsis. ⁊ ois demõstratio est syllogismus faciens scire ergo aliq̃ falsitas eẽt causa scie. qd̃ est impossibile.aña aũt est manifesta:q2 omne qd̃ demonstrat scitũ. ⁊ omne scitũ est verũ:q2 nihil scit nisi verũ.ergo omne qd̃ dmõstratur est verũ minor ẽ euidẽs.q2 de nõ ente nõ est scia.vt q̃ diametrus sit simetros.i.q̃ diameter sit cõmẽsurabilis coste. ¶ Circa p̃dicta mouentur q̃tuor dubia. Primũ dubiũ.vr̃ q̃ de non ente sit scia. q2 nulli rosa aut pluuia existẽte hr̃ scia d ea nã hĩt⁹ ẽ q̃litas de difficili mobil.io scia de rosa vl de pluuia cũ sit hĩt⁹ aie nõ corrũpitur deficiẽtibus illis. Similiter Euclides demonstrat de corpore.12.pẽtagonox equilĩũ esse locabile in spera tãgẽte oẽs angulos si tãgat vnũ. ⁊ p ꝯñs de tali corpore hr̃ scia nõ obstãte q̃ tale corpus forte nõ sit nec vnq̃ fuit nec vnquam erit. ¶ Ad istã difficultatẽ sit q̃ tuor modi rñdẽdi pri m⁹ fuit cõiter oiũ antiquox di.rẽ hr̃e eẽ tripli:videlicet in se

Corpus.12.pẽtagonox

i suis causis. ⁊ apud itellectũ.Res hz eẽ in se q̃ hz esse actuale.Res hz eẽ i suis cãis q̃ nõ ẽ:s, tñ sũt cãe ex qb⁹ põt esse.Res dicit hr̃e eẽ tãtũ apud intellectũ q̃ non ẽ nec põt esse.sed bene ẽ itelligibilis.vt chimera ⁊ hircocerũ⁹.Dicendũ ergo q̃ de ente habẽte eẽ tm̃ penes itellectũ nõ habet scia:sed de ente hñte esse in se ipso.aut i suis causis bñ habet scia.Iz ergo nulla sit rosa vl pluuia i se ipsa.tñ ẽ i suis causis: ideo remanet adhuc scia de illis. ¶ Sz contra.dato isto seqtur q̃ corrupta rosa nõ hr̃ scia de ista acq̃sita p demõstratõne p̃ticlarẽ:q2 rosa corrupta nõ hz eẽ i se:nec in suis causis cũ nõ ampli⁹

D°g°

possit eẽ scd̃o de generatiõe. ¶ Itẽ pono q̃ oẽs cãe sit corrũpant cũ rosa ⁊ i ꝓcessu tpis generet tm̃ rosa nõ cãe ei⁹ nõ pp hoc corrũpit scia de rosa. ⁊ tñ ipsa nullũ eẽ hz i se nec i suis causis. ¶ Scd̃s modus rñdẽdi ẽ eqĩ dicẽtis rẽ hr̃e duplex eẽ.s.actuale ⁊ p̃dicamẽtale.Iz ergo rosa corrupta nullũ habeat esse actuale.tñ hz esse p̃dicamẽtale cũ sit res p̃dicamẽti Cũz igit scia abstrahat ab esse actuali sufficit q̃ res habeat eẽ p̃dicamentale.iõ de rosa hr̃ scia post corruptionẽ eius. q2 adhuc hz esse p̃dicamẽtale vt pz. ¶ Cõtra.dato q̃ de⁹ anihilaret oia p̃dicamẽta accñtĩ remanẽte i aia sor.hitu demõstratiuo h⁹ ꝯclõnis.ois triãgulus hz tres ãgulos eq̃les duob⁹ rectis.sic tñ q̃ nõ eẽt aliq̃s triãgulus:i casu isto hr̃ scia de eo q̃ nõ hz eẽ actuale nec p̃dicamẽtale ¶ Itẽ Aristo.3. phi.diuidit ens i ens actu ⁊ in ens i potẽtia. ⁊ iterũ ens i actu ⁊ in decẽ p̃dicamẽta.ergo ens i potẽtia nõ hz esse p̃dicamẽtale. ¶ Terti⁹ modus rñdẽdi ẽ burlei dicẽtis q̃ ens sumit tripl̃r.p̃mo cõmuñe vt ẽ obiectũ intellect⁹ ⁊ sic oẽ itelligibile ẽ ens. Scd̃o mu⁹ cõiter ꝓ illo cui nõ repugnat esse existere.⁊ sic illa dñr entia q̃ nõ sũt s3 pñt esse.Tertio strictissime ꝓ ente i effectu qd̃ hz eẽ actuale.Iz ergo nulla rosa existẽte rosa non sit ens tertio mõ.tñ ẽ ens p̃mo mõ ⁊ scd̃o mõ.sufficit.n. ⁊ requi̇t q̃ illd̃ de quo hr̃ scia sit ens scd̃o mõ. ¶ Sz ꝯtra p̃mũ mebrũ arguit q2 dato illo sequit oia ipossibilia ⁊ oia duo ꝯdictoria eẽ sil vera.ꝓbat .oia talia sũt entia:q2 sũt intelligibilia.ergo sũt vera pz ꝯña per Aristo.scd̃o metha.d.q̃ vniuscuiusq3 dispõ i entitate ẽ sua dispõ in vitate. ¶ Cõtra scd̃z mebrũ arguit.q2 positiuũ ⁊ negatiuũ nõ equalent. mõ ens trãscẽditer sumptũ ẽ positiuũ. ⁊ illud cui nõ repugnat existere ẽ negatiuũ. Deinde seqtur ꝯña cũ q̃ chimera ẽ ens scd̃o mõ. q2 chimere nõ i epugnat existere ex quo nõ ẽ nec potest esse nulli.n. aliq̃d repugnat nisi sit vel possit esse ⁊c. ¶ Quartus mod⁹ rñdẽdi ẽ q̃ ens trãscẽdẽter sumptũ ẽ obiectũ intellectus ⁊ ẽ cõe tã ad esse actuale q̃ aptitudinale:ita q̃ respectu huius vbi est verificat de quolibet illox iuxta doctrinã Aristo.3. phi.di.q̃ ens diuidit in ens in actu ⁊ ens i potẽtia. Cũ ergo qdlibet diuisũ vl̃r verificetur de quolibet suox diuidentiũ sequit omne ens i potentia eẽ ens.quo dato sequitur q̃ nulla rosa existẽte adhuc rosa ẽ ens. ⁊ nullo triãgulo existẽte triãgulus est ens. ⁊ etiã hr̃e tres angulos equales duobus rectis est ens. neq3 oz illud eẽ de quo habet scia.sed oz illud esse ens. Et cuz Aristo.di.in lra q̃ scia non habet de eo q̃ nõ ẽ. Respõdet q̃ ipse per qd̃ est ⁊ qd̃ nõ ẽ cõiter itelligit ens ⁊ nõ ens .i. scia nõ est de nõ ente cũ quo tamẽ stat q̃ scia sit de re q̃ non est ¶ Cõtra p° rosa ẽ ens.ergo rosa ẽ. pz ꝯña a tertio adiacẽte ad 2m adiacẽs.aña est verũ per ꝯcessũ ergo ⁊ ꝯña. ¶ Secũdo seqtr q̃ de rosa corrupta nullã haberem⁹ sciam.ꝯña est falsa:q2 adhuc manet scia acq̃sita per demõstrationẽ particularẽ ⁊ pz ꝯña q2 nõ est ens cũ non sit actuale nec potentiale exquo non põt amplius esse. ¶ Ad primũ negat ꝯña q2 arguitur a magis amplo ad minus amplũ.q2 vt dictũ est:ens trãscẽdenter sumptũ ẽ ampliatũ ad possibilia sicut ad presentia. ¶ Ad 2m negatur ꝯña. ⁊ ad ꝓbationẽ dico q̃ rosa corrupta est ens potẽtiale nõ q2 possit eẽ sed q2 potuit esse:sicut enĩ priuatio nõ ẽ solũ respectu futuri:sed etiã preteriti. vt hr̃ p̃mo phi.ita etiã potẽtia cũ ei sit ꝯiuncta p̃uatio iuxta itẽtionẽ aris.qrto meta.di.q̃ p̃uatio ẽ negatio i subo apto nato sicut ergo priuatio ⁊ aptitudo respiciunt p̃teritũ ⁊ futurũ ita potẽtia nõ quidẽ respectiua s3 absoluta.Et cũ arist. diuidit ens in ens i actu ⁊ ens in potẽtia non sumit ens i potentia solũ ꝓ eo quod põt esse: sed ꝓ omni eo cuius potẽtia põt reduci ad actũ ⁊ si nõ ad actũ sui ipsius:tamẽ ad actũ indiuidui eiusdẽ spẽi.vñ aliq̃s hõ nõ põt ridere.⁊ tamẽ hz potẽtiã ad ridẽdum. ⁊ aliq̃s hõ nõ põt scribere pp defectũ organox ⁊ tamẽ hz potẽtiã ad scribẽdũ si hz artẽ.ita rosa corrupta nõ põt eẽ ⁊ tamen hz potentiam ad esse.nõ quidẽ ad esse sue i̇diuiduationis s3

ad esse indiuiduatiõis alteri⁹ eiusdem spẽi. ❡ Ex predictis sequitur ꝙ si ita ois triãgulus desineret esse ꝙ nunꝗ̃ amplius aliquis triangulus posset eẽ habitus scientifice⁹: de triãgulũ statim desineret eẽ sciẽtia q: sciã refertur ad scibile: ⁊ relatiua posita se ponũt ⁊ perempta se perimũt sper phm in predicamẽtis. adeo in casu isto de triãgulo nil eẽt scibile. ⁊ per ɔñs nulla eẽt sciẽtia de illo. ille tamẽ habitus non desineret eẽ ex quo est qualitas de difficili mobilis neq; per ipsum fieret aliqua demõstratio neq; syllogismus demõstratiuus sed tantũ fieret syllogism⁹ quo ɔcluderetur talis ɔclo falsa: ois triãgulus hꝫ tres angulos equales duob⁹ rectis. ⁊ ɔñter quelibet ꝑmissaꝝ eẽt falsa. nã in casu isto triangulus nullo mõ eẽt ens q: nõ ens in actu nec ens in potẽtia: ⁊ ꝙ sit imaginabile talem habitũ remanere absq; denotiatiõe respectiua manifestũ est q: amicitia cũ sit virtus est habitus ⁊ qlitas de difficili mobilis ⁊ põt manere absq; eo ꝙ sit amicitia. q: cũ amicitia non sit nisi inter equales põt est ꝙ nulli sint equales q̃ prio erãt equales ⁊ se diligebãt virtute amicitie. ❡ Scõz dubiũ. videt̃ ꝙ nõ oẽ qđ demõstratur sit veꝝ. q: nullo triãgulo existẽte demonstratur

Dm 2m ista ɔclusio. ois triãgulus hꝫ tres angulos eq̃les duob⁹ rectis. ⁊ tamẽ ipsa nõ ẽ vera: q: triãgulus nõ ẽ ampliatum ad triangulũ actualẽ ⁊ aptitudinalẽ. nec etiam hꝫ tres angulos sicut ens. Respõdet̃ ꝙ hoc vbũ ẽ dupliciter sumit̃ vno mõ vt dicit simplr̃ eẽ ⁊ sic facit ꝑpõnem 2° adiacẽte. alio mõ vt dicit eẽ inherẽtie. s. ꝑdicati ad subiectũ. ⁊ sic facit ꝑpõnez de 3° adiacẽte. ❡ Itẽ illud vbũ est vt dicit eẽ inherẽtie sumit̃ dupliciter. vno mõ vt dicit inherẽtiã actualẽ alio modo vt dicit inherẽtiaz aptitudinalẽ. tũc. n. dicit inherẽtiã actualẽ quãdo subm ⁊ ꝑdicatũ nõ habẽt ordinẽ eẽntialẽ vt homo ẽ currẽs. aial est albũ. quãdo vero subm ⁊ ꝑdicatũ habẽt ordinẽ eẽntialẽ. s. sm aliquem modũ perseitatis: tũc dicit inerẽtiaz aptitudinalẽ vt hõ est aial rõnale. homo ẽ risibilis. triãgulus habet tres ãgulos. Ysocheles est triãgulus. ysocheles habet tres angulos. ❡ Dicẽdũ igit̃ ꝙ nullo triangulo existẽte ista ẽ vera. omnis triãgulus hꝫ tres angulos equales duob⁹ rectis. q: illud verbũ est. seu illud verbũ habet. nõ dicit nisi inherẽtiã aptitudinalẽ ad denotandũ ꝙ ois triãgulus est apt⁹ natus hr̃e tres angulos equales duobus rectis. sic etiã ɔceditur ꝙ pluuia ẽ aqua guttatim cadẽs nulla pluuia existẽte. q: ꝑdicat̃ diffinitio de suo diffinito mediãte hoc verbo est inherẽtiaz aptitudinalẽ. ❡ Et si arguit̃ sic triangulus hꝫ tres ãgulos ergo triangulus ẽ neget̃ ɔñа. q: arguitur ab eẽ inherentie ad eẽ simplr̃. ⁊ ab eẽ aptitudinali ad eẽ actuale. ⁊ a vbo ampliãte ad ipsũ nõ ampliãs. Et si istatur q: bene sequit̃ lignũ hꝫ tres angulos. ergo lignũ ẽ. pluuia est aq̃ deorsũ mota ergo pluuia ẽ. p idẽ sequitur. triãgulus hꝫ tres angulos. ergo triãgulus ẽ. pluuia ẽ aqua guttatiz de nube cadens. ergo pluuia ẽ. ❡ Patet ꝙ nõ est similitudo q: in pluuia est inherẽtia actualis cũ non sit ordo essentialis predicati ad subiectũ. in aliis autem ẽ inherentia aptitudinalis cũ sit ordo eẽntialis. ⁊ licet dialectici sic philosophi nõ vtatur tali modo loquẽdi. tamen. demonstratiu⁹ eo hꝫ vti vt colligitur de mente aristo. ⁊ oium antiquoꝝ expositoꝝ. Et si dicit̃. vnde puenit ꝙ illud verbũ ẽ facit diuersas inherẽtias ⁊ aliquãdo ampliat ⁊ aliquãdo nõ: cõponendo inuicẽ terminos nõ amplians. Dicit̃ ꝙ in mẽte hoc hꝫ ex nã rei. i voce autẽ vel in scripto ex impõne auctoꝝ. ❡ Tertiũ dubiũ. videtur ꝙ illa ɔñа nõ valeat. oẽ qđ demõstratur est veꝝ. ergo demr̃atio est ex veris. q: aliqđ veꝝ aliqñ syllogizat̃ ex premissis falsis. sed ois demr̃atio ẽ syllo-

Dm 3m gismus. ergo per idẽ demr̃atio aliqñ poterit eẽ ex falsis. ❡ Pro solutiõe huius difficultatis est notãdũ primo ꝙ sicut ens ⁊ veꝝ ɔuertũtur. ita falsũ ⁊ nõ ens iuxta intẽtionẽ Aristo. in post ꝑdicamentis dicẽs ꝙ ab eo ꝙ res est

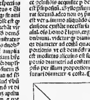
Nm pm vl̃ nõ est oro dicitur eẽ vera vel falsa. ❡ Scđo notãdũ ꝙ affirmatio est cã affirmatiõis ⁊ negatio negatiõis ⁊ ꝙ affirmatio prior est negatione vt hr̃ a pho in hoc primo. q: ex negatiua nõ sequit̃ affirmatiua. sed bene econtra. ideo inqt Aristo. i li. elec. ꝙ in nõ facere intelligitur facere. ❡ Tertio notandũ ꝙ cuiuslibet demr̃ationis ꝑmisse sunt cause ɔclonis ad hũc itellectũ ꝙ significata ꝑmissaꝝ sunt cause significati ɔclonis. ⁊ ꝙ noticia premissaꝝ est causa noticie ɔclonis: vt ponit auct. i hoc primo. ❡ Quarto notãdũ ꝙ nulla priuatio nec aliqua negatio potest esse causa affectiua alicuius positiui p se ⁊ imediate. qđ dico pro tanto q: absentia naute est cã effectiua

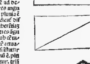
Nm 4 submersionis nauis nõ per se ⁊ imediate. sed vt̃⁹ ɔtrarius. Istis notatis dico ꝙ in omni demõstratiõe ꝑmisse sũt vere. q: si essent false tũc falsitas ⁊ non ens essent cau e per se ⁊ imediate alicuius positiui. s. noticie sciẽtifice ɔclusiõis acquisite p demõstratioñ eius oppositum est ꝑsuppositũ. Syllogismus aũt dyalecticus nõ aggenerat sciẽtiã. ideo non oꝫ ꝑmisse sint cause vere si ɔclusio est vera. immo aliquãdo q̃libet ꝑmissaꝝ ẽ impossis cõclusione existẽte necessaria vt in hoc exẽplo. ois lapis ẽ aial. ois homo ẽ lapis. ergo ois hõ est aial. ❡ Quartũ dubium. videtur ꝙ diameter sit cõmensurabilis coste

Do 5 q: diameter ad costã quadrati est medietas duple proportionis vt est demõstratũ in geometria sed omne ꝙ est medietas alicuius est subduplum ad illud. ergo proportio diametri ad costam est proportio subdupla. ⁊ p ɔñs per illam proportionem possent inuicem commẽsurari diameter ⁊ costa. ❡ Notandum primo ꝙ q̃dratoꝝ qđdã ẽ orthogoniũ equilateꝝ. s. hñs

Nm 1 oẽs costas eq̃les ⁊ oẽs ãgulos eq̃les q̃ nõ pñt eẽ nisi ãguli recti. Qđdã ãt ẽ orthogoniũ ieq̃lateꝝ. s. habens oẽs ãgulos eq̃les ⁊ costas ineq̃les sic ꝙ oẽs opposite sũt eq̃les ⁊ oẽs imediate sũt ieq̃les. Qđdã vo q̃drãgũ ẽ eq̃lateꝝ ñ orthogoniũ. s. hñs oẽs costas eq̃les ⁊ ãgulos ieq̃les sic ꝙ q̃tuoꝝ ãguloꝝ duo sũt acuti ⁊ duo obtusi. ❡ Scđo notãdũ ꝙ rõ mẽsure ꝑmo iueñt i q̃titate discreta secundũ Aristo. io. meṫha. ⁊

Nm 2 ex ɔñti i q̃titate ɔtinua sic ꝙ q̃ntitas ɔtinua nõ

mẽsurat nisi p rõnẽ nũeri. Si. n. vnũ q̃tũ ɔtinuũ aliud mẽsurat p adeq̃tionẽ illa mẽsu rõ hꝫ rõnẽ vnitatis. si ãt p replicationẽ hꝫ rões nũeri. vñ si vno palmo dꝫ mẽsurari vĩga. io. palmoꝝ oꝫ ꝙ palm⁹ decies replicet̃ p vnũ duo tria. ⁊ sic vsq; ad dec. ❡ Istis notatis sequit̃ pmo ꝙ diamet̃ q̃drati orthogonij eq̃lateri ẽ icõmensurabil coste. q: si posset ɔmẽsurari coste. igr̃ p aliquẽ nũeꝝ dñignatũ i costa ⁊ diametro. ɔñs ẽ ipoñ. q: cũ q̃dratũ diametri sit duplũ ad q̃dratũ coste. vt ẽ dmr̃atũ i geometria oporteret nũeꝝ q̃dratũ diametri eẽ duplũ ad nũeꝝ q̃dratũ coste. qđ nũq; vll⁹ inuenire potuit q: sꝫ aliqs nũerus q̃dratus. s. 25. diuidat̃ in duos nũeros quadratos

m.9.⁊.16.nō tn̄ in duos q̄dratos equales. Dr̄.n.numerus quadrat⁹ q resultat ex ductu alicui⁹ numeri in seipm semel. vñ ter tria faciunt nouē ⁊ q̄ter q̄ttuor.16.⁊ q̄nq̄es q̄nq̄z.25.10 oēs numeri isti sūt quadrati. ❡ Scd̄o sequitur q diameter quadrati orthogonij inequlateri ē cōmensurabilis coste. q2 numer⁹ ꝯsurgēs ex ductu maioris coste in seipam ⁊ minoris in seipam ē eq̄lis numero ꝯsurgēti ex ductu diametri in seipam. vbi gr̄a. designet̄ costa minor p̄ tria.⁊ costa maior p̄ quattuor ⁊ diameter p̄ q̄nq̄z. isto posito ducat̄ costa minor in seipam ⁊ habebit̄ nouē. deide ducat̄ costa maior in seipam ⁊ habebit̄.16. q2 ter tria faciūt.9.⁊ quater q̄ttuor.16. Cōstat aūt ex istis numeris ꝯstitui numer. vt.25.q ē equal numero cōsurgēti ex ductu diametri in diametrū. q2 q̄nq̄es q̄nq̄z faciunt.25. ❡ Tertio sequit̄ q diameter q̄drati eq̄lateri nō orthogonij ē ꝯmēsurabilis coste: q2 numerus designatus p̄ costā ē radix numeri ꝯsurgētis ex ductu cuiuslz numeri ðsignati p̄ medietates diametrorz. vbi gr̄a. ðsignetur costa p̄ decē.⁊ diameter minor p.12.⁊ diameter maior p.15. Isto posito ducat̄ medietas diametri minoris in seipm ⁊ habebit̄ numer⁹.36. deinde ducat̄ medietas diametri maioris in seipam ⁊ habebit̄.64.q duo numeri copulati faciūt centū. quoꝝ radix ē denari⁹ numerus designat⁹ p̄ costā. ❡ Quarto q illa ꝓpō diameter q̄drati est ꝯmēsurabil' coste nō ē ipo[ss]i[bi]lis sz nec[essari]a ⁊ vere scita. fit cit ⁊ ista. diameter q̄drati ē icōmēsurabilis coste. Arist. aūt loquit̄ de diametro q̄drati orthogonij eq̄lateri cum dic̄ diametros cē symetros.i.cē cōmēsurabilē coste esse nō ens.⁊ ꝯsiter de eo nullā sciam hr̄i cū nō sit ens actuale neqz potētiale. ❡ Ad rōnem nego ꝯñam cū ifert̄ q ꝓportio diametri ad costā ē ꝓportio subdupla. naz q̄libet ꝓportio subdupla ē habitudo minoris ad mai⁹ cū sit ꝓportio minoris inequalitatis. sz diameter ē maior costa. g̃ sua ꝓportio nō ē subdupla. q̄libet.n.pars ꝓportionis duple ē ꝓportio maioris inequalitatis. sz g̃ ꝓportio diametri ad costā ē medietas duple ꝓportiōis opz q illa ꝓportio sit maioris iequalitatis. sicut igit̄ nō sequit̄ pedale ē subduplū ad bipedale. g̃ pedale ē ꝓportio subdupla ad bipedale. sz solū q pedalis ad bipedale ē ꝓportio subdupla. ita nō sequit̄ q ꝓportio diametri ad costā sit subdupla ad q̄druplā. sz tn̄ seq̄t q illi⁹ ꝓportionis ad ꝓportionē duplā ē ꝓportio subdupla: ex q̄ ē medietas eius.

Ex primis aūt ⁊ indemonstrabilibus est cog nō sciet nō habens demonstrationem ipsorum. Scire.n. est quoꝝ demonstratio est non scd̄m accidens habere demonstrationem.

2ª.ꝯ. secūdū capl'i.

❡ Postq̄z Arist. ꝓbauit oēm demr̄ationem cē ex veris ꝯñter ꝓbat eā cē ex p̄mis ⁊ imediatis ponēdo hāc scd̄am ꝯclōnem. Ois demr̄atio ē ex p̄mis ⁊ imediatis. ꝓbatur ois demr̄atio ē ex his sine q̄bus nō ꝯtingit scire. sz sine p̄mis ⁊ imediatis nō ꝯtingit scire: g̃ pz ꝯña cū maiori: q2 demr̄atio ē syllogismus faciēs scire. ⁊ ꝓbat̄ minor. nā si aliqua demr̄atio nō eēt ex p̄mis. g̃ nō eēt ex ꝓprijs p̄ncipijs. ⁊ p ꝯñs nō faceret scire p̄ se: sz solū s̄m accn̄s. q2 eēt ex p̄ncipijs p accn̄s. Cū igit̄ demr̄atio talis sit qualr̄ facit scire sequit̄ talē demr̄ationē cē solū demr̄ationez s̄m accn̄s. ❡ Itē si cēt aliqua demr̄atio ⁊ nō eēt ex imediatis ⁊ indemr̄abilib⁹ p̄misse illi⁹ eēnt demr̄abiles ⁊ nondum demr̄ate. g̃ eēnt ignorate ⁊ p ꝯñs nō facerēt scire. ❡ Notādū p̄ q sic in actionib⁹ n̄alib⁹ ꝯtingit effectū puenire a duab⁹ causis effectiuis. quaꝝ vna ē vl'is v̄tualr̄ ꝯcurrēs ⁊ alia p̄ticularis formalr̄ ꝯcurrēs teste ph'o.2°.phi.di. q hō generat hoiez ⁊ sol. Ita in demr̄ationib⁹ necesse ē ꝯclōnem ex duab⁹ causis effectiuis puenire. quaꝝ vna ē p̄ticularis formalr̄ ꝯcurrēs.s.copulatiua facta ex ambabus p̄missis ⁊ alia vl'is tn̄ v̄tualr̄ ꝯcurrēs videlz dignitas. Et sic in actionib⁹ naturalib⁹ cāe vl'es sūt plēs. aliq̄ magis vl'es ⁊ alique min⁹ vl'es. aliq̄ ꝓpinquiores ⁊ alique remotiores: vt celū. itelligētie. ⁊ de⁹. Cāꝝum ēt particularium aliqua ē ꝓpinquior ⁊ aliqua ē remotior. q2 ꝓpinquior ē caliditas q̄z forma ignis i gn̄atione ignis. ⁊ ꝓpinquius ē semen q̄z hō in gn̄atione hois. ita in demr̄ationib⁹ plēs sūt cāe p̄ticulares. s. due p̄misse quarū minor ē ꝓpinquior ꝯclōni: ⁊ maior ē remotior. Cāe ēt vl'es sūt plēs ꝓpinquiores ⁊ remotiores vt d quolz dr̄ cē vel nō cē ē p̄ncipiū vl'e cōissimū ⁊ remotissimū. ⁊ oē totū ē mai⁹ sua p̄te aut aliud ꝯsile ē p̄ncipiū min⁹ vl'e ⁊ min⁹ remotū. De his p̄ncipijs loquit̄ Arist. in p̄ma parte ꝯclōnis cū dicit oēm demr̄ationē cē ex p̄mis formalr̄ ꝯcurrētib⁹ sz v̄tualr̄ tn̄. ❡ Secūdo notādū q ꝓpō ē quadruplr̄ imediata. s. imediatione subi: imediatione cāe: imediatione illationis: ⁊ imediatione demr̄ationis. Propositio imediata imediatione subi ē illa cui⁹ p̄dicatū inest subiecto nō p̄ aliud subiectū vt triāgulus hz tres angulos eq̄les duob⁹ rectis sed hō ē risibilis. ❡ Propositio imediata imediatione cause ē illa cui⁹ p̄dicatū iest subiecto ⁊ nō p̄ aliam cām. vt oē aial rōnale est disciplinabile. ⁊ ois homo ē aial rōnale. ❡ Propositio imediata imediatione illationis ē illa q̄ nō hz mediū p̄ qd̄ potest iferri: vt hoc est te demōstrato. ❡ Propositio imediata imediatione demr̄ationis ē illa q̄ nō hz mediū p̄ qd̄ possit demr̄ari. vt ꝓpō ꝯposita ex subo ⁊ diffōne ei⁹. aut ꝯposita ex diffōne ⁊ p̄ma passiōe. ⁊ generalr̄ dignitates ⁊ ꝓpōnes vl'es negatiue generū generalissimoꝝ diuersoꝝ p̄dicamētoꝝ. Ex q̄b⁹ sequit̄ q aliqua ē ꝓpō imediata imediatione subi q̄ nō ē imediata imediatione cāe vt hō ē risibilis. lz.n. risibilitas isit hoi n̄ p̄ aliud subm̄. tn̄ sibi inest p̄ aliam cām. s. p̄ diffinitionez subiecti. ❡ Itē aliqua ē ꝓpō imediata imediatione cāe q̄ nō ē imediata imediatione subi. vt oē aial rōnale ē disciplinabile. p̄ma. n. passio nō iest diffōni subi nisi p̄ subm̄ illud. ❡ Itē aliqua ē ꝓpō imediata imediatione demr̄ationis q̄ nō ē imediata imediatione illationis. quelz enim talis. ois hō ē aial rōnale: ē indemr̄abilis: tn̄ pōt iferri ex suis singularib⁹ ⁊ ex suis exponentib⁹. qn̄ g̃ Arist. dicit oēm demr̄ationem cē ex imediatis itelligit p̄ imediata p̄missas indemr̄abiles. ⁊ hoc manifestat cū di. ex primis aūt ⁊ indemr̄abilib⁹. ❡ Tertio notādū q sicut i naturalib⁹ gentij cē ex generāte ꝯtingit duplr̄. s. mediate ⁊ imediate. vt hō generat̄ imediate ex semie. ⁊ mediate ex hoie. ⁊ ignis imediate ex caliditate. mediate vo ex motu vel lumine. Ita in demr̄ationib⁹ ꝯtingit ꝯclōnem aliq̄n cē ex indemr̄abilib⁹ imediate. vt qn̄ ꝯcludit̄ p̄ma passio de subo p̄ diffōnem subi. Aliq̄n aūt mediate vt qn̄ ꝯcludit̄ scd̄a passio de subo p̄ p̄mā passionez demr̄atā iam p̄ma passione de subo p̄ diffōnem subiecti. Nō igit̄ vult Arist. oēm demr̄ationem ꝓcedere ex idemr̄abilib⁹ imediate. q2 tūc nunq̄z demōstraret̄ scd̄a passio d' subo. nec eēt possibile demr̄are istā. ois triāgulus hz tres angulos equales duob⁹ rectis. ex quo nec sue p̄misse sūt demōstrabiles. sz itendit Arist. oēm demr̄ationem eē ex imediatis ⁊ idemr̄abilibus mediate vel imediate. ❡ Quarto notādū q duplex ē demr̄atio. s. p̄ se ⁊ p̄ accn̄s. Demōstratio p̄ se ē illa q̄ ꝓcedit ex p̄missis indemr̄abilib⁹ mediate vel imediate. Demr̄atio p̄ accn̄s ē illa q̄ ꝓcedit ex p̄missis demr̄abilibus nō demōstratis. aut ex p̄ncipijs nō ꝓprijs. vbi gr̄a. facio hūc syllogismū. ois figura rectilinea trib⁹ lineis rectis ꝯtēta hn̄s angulū extrinsecū equiualentē duob⁹ oppositis itrinsecis hz tres angulos equales duobus rectis sz ois triāgulus ē huiusmodi. g̃ ⁊c.

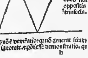

figura cui⁹ angulus extrinsec⁹ ē equalis duob⁹ sibi oppositis intrinsecis.

Iste syllogismus nō ē demr̄atio: q2 nō generat sciam ex quo p̄misse sunt ignorate. ⁊ pōt esse demonstratio. q2

pmisse possunt eē scite p resolōnem vsqz ad idemrabilia q accidit sibi qn̄ sit demr̄atio. ꝛ p ɔn̄s talis demr̄atio q nō ē demr̄atio nisi in potētia: est demr̄atio p accn̄s. lz g huiusmodi syllogism⁹ sit ppriē demr̄atiuus. nō tn̄ ē ppriē demr̄atio. sz solū in potētia ꝛ sm accn̄s. ℂ Itē for. mo aliū syllogismū. oē nō aial ē nō risibile. ois lapis est nō aial. ergo ois lapis nō ē risibilis. ista ē demr̄atio sm accn̄s. qꝛ demr̄atur nō eē risibile de lapide ex pncipio ppriō: sz p cām remotā. qꝛ sicut aial ē cā remota risibilitatis. ita nō aial nō risibilitatis. qꝛ sic affirmatio ē cā affirmationis ita negatio negatiōis sm Arist. in hoc li. pz ergo vn̄ Arist. mouet̄ dicere eam eē demr̄ationē sm accidens q nō fit ex pmis vel imediatis. ℂ Ex pdictis pmo seqt̄ eglm̄ nō recte determinare di. Arist. p pma ꝛ imediata itelligere pmissas. qꝛ frustra addita fuisset illa particula in diffōne demr̄anonis: vz ex porib⁹. cū oīm pma sint pora ꝛ ecōtra. Melius ēt dixerūt alij qꝛ p pma ꝛ imediata aris. itellexit dignitates q iō dicūr pme qꝛ nō hn̄t ppositiones pores. ꝛ dicunt̄ imediate qꝛ non hn̄t mediū p qd possint demr̄ari. qꝛ aliter ɔtingeret demr̄are ppriē p cām remotā. qꝛ talis demr̄atio pcederet ex veris primis ꝛ imediatis porib⁹ notiorib⁹ causisqz ɔclōm. ppterea melius dr̄ qꝛ Arist. p prima itelligit pn̄a q nō igrediunt̄ demōstrationē nisi virtualr. ꝛ p imediata pmissas indemr̄abiles. Vn̄ in plogo nō solū fecit mentionē de pcognitōe pmissaꝝ sed ēt dignitatis. iō in diffōne demr̄ationis dz icludere dignitatē sicut pmissas ex quo tāta necessitate igredit̄ demr̄ationem sic pmisse. ℂ 2° sequit̄ qꝛ lz nō cuiuslz demr̄ationis potissime pmisse sint imediate imediatione demr̄ationis. tn̄ cuiuslz talis: pmisse ꝛ ɔclō sunt imediate imediatione cāe vel subi. pma pars ē manifesta de oī demr̄atione in q demonstrat̄ aliqua passio post pmā. scda aūt pars declarat̄. nā si demōstrat̄ pma passio de subo p diffōnez subi. ɔclō ē imediata imediatiōe subi ꝛ maior ē imediata imediatione cāe. minor vo ē imediata tā imediatione cāe qz imediatione subi. vt oē aial rōnale ē disciplinabile. ois hō ē aial rōnale. g ois hō ē disciplinabilis. Si aūt demonstrat̄ scda passio de subo p primā iterū maior ē imediata imediatione cāe. qꝛ prima passio ē cā imediata. quare scda passio inest subo: minor vo pmissa ē imediata imediatione subi tm̄. qꝛ non ē imediata imediatione cāe: ex quo sibi inest p aliā cām. ɔclusio ēt ē imediata tm̄ imediatione subi. vt oē disciplinabile ē risibile. ois hō ē disciplinabilis. g ois hō ē risibilis.

Du^m primu

ℂ Sz dubitat̄ qꝛ ordine nature pus sunt subiz a diffōne qz alicj passio. g iter diffōnem ꝛ pmā pnsionem mediat subm. ꝛ p ɔn̄s nulla ppō ē imediata i q pdicat̄ pma passio de diffōne subi. ℂ Dicēdū qꝛ lz nō sit imediata imediatione emanationis: tn̄ ē imediata imediatione demr̄ationis ꝛ cālitatis: qꝛ nō hz medium p qd possit demr̄ari nec hz aliquam cām ppinquam pter diffōnem subiecti p quam possit inesse subiecto.

3°. p°. secūdi capli.

Causas quoqz ꝛ notiores opz eē ꝛ pores. Causas notiores qdem qm̄ tūc scimus cū causas cognoscimus ꝛ priores si vere cause sunt. ꝛ notiores nō solū in altero modo itelligēdo sz in sciendo qm̄ sunt. Priora autē ꝛ notiora dupl'r sunt. Nō enim idē est pus natura ꝛ ad nos pus. neqz notius natura ꝛ nobis notius. Dico aūt priora ꝛ notiora ad nos proxima sensui. Simpl'r autem priora ꝛ notiora q longius sunt. sunt autem longiora quidem vniuersalia. maxime aūt proxima singularia ꝛ opponunt̄ hec ad inuicem.

ℂ Tertia ɔclō. Ois demr̄atio ē ex causis porib⁹ ꝛ notioribus. pbat̄. ois demr̄atio ē ex his sine qbus nō ɔtingit scire. sz sine causis porib⁹ ꝛ notiorib⁹ nō ɔtingit scire. g simpl'r. ergo ꝛc. pz ɔn̄a cū maiori ꝛ minori. arguit̄ primo qdem nō ɔtingit simpl'r scire absqz causis. qꝛ pcessus scientificus q ē p effectū non facit scire simpl'r sz sm quid. ℂ Scdo iste cāe debēt eē pores eo qꝛ ɔclō dm̄r̄abilis hz cās priores ꝛ posteriores. Cāe priores sunt pmisse pcedētes a pori q dicunt̄ cāe ɔclōnis nō solū in cognoscendo sz ēt in eēndo. Cāe aūt posteriores sūt pmisse pcedētes p effectū sup cām q dicunt̄ cāe ɔclōnis nō in essendo sz in cognoscēdo. Ad scire ergo simpl'r ꝛ ad demr̄ationem potissimā reqrunt̄ cāe nō posteriores sed pores. iō dicit pbs qꝛ nō sufficiūt cāe in intelligēdo sz in essendo quas dicit eē veras cās ꝛ nō alias. Ex quo g eadē ppō pōt demonstrari a pori ꝛ a posteriori. cāe sumpte a posteriori nō igrediunt̄ demr̄ationem simpl'r sz cause sumpte a pori. ℂ Tertio cāe igredientes demr̄ationem debēt eē notiores effectu. vn̄ vt colligit̄ ex doctrina Arist. in phemio pmi phi. de cāis habem⁹ cognitionē ɔfusam ꝛ distinctaz vt habem⁹ cognitionē ɔfusam sic sunt minus note suis effectib⁹. vt aūt habem⁹ cognitione distinctā sic sunt notiores suis effectib⁹. ꝛ isto mō igrediunt̄ demr̄ationem iuxta illud. pp qd vnūquodqz tale ꝛ illud magis. Unde ad tollendū equocationē Arist. ponit vnā distinctionem de priori ꝛ notiori di. qꝛ priora ꝛ notiora sunt dupl'r. s. q ad naturā ꝛ quo ad nos. illa sunt pora ꝛ notiora nobis q sunt pxima sensui. illa vo sunt pora ꝛ notiora quo ad naturā q sunt remota a sensu. Singularia qdem sunt ppinqua sensui. ꝛ vl'ia remota. iō prius natura ꝛ pus quo ad nos vident̄ hr̄e quādā repugnāniā cū vnū sit singulare ꝛ ppinquū sensui: ꝛ aliud sit vl'e ꝛ remotū a sensu. Demōstratio ergo simpl'r q ē p veras cās sp pcedit p pora ꝛ notiora simpl'r ꝛ quo ad naturā. nō aūt semp p priora ꝛ notiora quo ad nos. ℂ Notandū pmo sm Cōmentatorem in plogo phi. qꝛ in mathe. eadē sunt nobis notiora ꝛ simpliciter. qm̄ sicut cause sunt notiores natura suis effectibus. sic in mathe. semp pcedimus a causis sup effectus. In naturalib⁹ aūt vt plurimum pcedimus ab effectu ad cās: qꝛ ois notitia humana icipit a sensu. ꝛ qꝛ sensus nō mouet̄ a causis sed magis ab effectib⁹. ideo primus pcessus naturalis est cōtra ab effectu ad cām. qua habita ꝛ bene nota iterū pcedimus ad cognitionē effect⁹ nō eodē genere notitie qꝛ ē: sz ppter qd est. Rō aūt assignatur a cōmētatore in phemio phi. quare cāe sunt notiores natura suis effectibus. qꝛ ab his natura incipit opari. vn̄ 2° metha. ponit aris. qꝛ sic res se hz ad eē: ita se hz ad cognosci. vz sm naturā. ℂ Scdo notādū qꝛ vl'e ꝛ singulare seu ppinqtas ꝛ distātia nō opponunt̄ ɔrie nec ɔdictorie nec puatiue sz relatiue. ꝛ eodē mō opponūt̄ pus quo ad naturā ꝛ pus quo ad nos: qꝛ pri⁹ ꝛ posteri⁹ opponuntur relatiue. sz ea q sūt pora nature sūt posteriora nobis ꝛ eō. qꝛ cāe sūt pus note nature ꝛ posteri⁹ note nobis. Effectus vo eō sūt pri⁹ noti nobis ꝛ posteri⁹ noti nature. ergo pri⁹ quo ad naturā ꝛ pus quo ad nos relatiue opponunt̄.

No^m scdm

ℂ Sz dubitat̄ qꝛ in phemio phi. di. Aris. nos pcedere ab vl'ibus ad singularia. ꝛ vl'e cū sit quoddā totū est notius suis singularib⁹ q sunt ptes subiectiue hic vo dicit qꝛ vl'ia sūt remotissima a sensu. ꝛ singularia ppinqua sensui. ɔstat aūt illa duo inuicē repugnare.

Du^m primus

Prima missio ē Egi. di. qꝛ in eodē gn̄e notitie. s. sensitiue vel itellectiue pri⁹ cognoscit̄ mag' ɔfusum qz min⁹ ɔfusum. ꝛ pus indiuiduū mag' vl'is qz min⁹ vl'is. qꝛ si sor. ē a lōge: pus cognoscit̄ qꝛ ē hoc corp⁹ qz qꝛ ē hoc aial. ꝛ prius qꝛ sit hoc aial qz qꝛ sit hic hō. ꝛ pri⁹ qꝛ sit hic hō qz qꝛ sit sor. Et ita ex pte itellect⁹ pus cognoscit̄ sub ɔceptu vl'i qz singulari ꝛ pri⁹ sub ɔceptu mag' vl'i qz min⁹ vl'i. Cōparādo āt cognitionē sensitiuā cognitioni itellectiue: sic pri⁹ cognoscitur singulare qz vl'e. Qn̄ g aris. dicit in phemio phisi. qꝛ nos pcedim⁹ ab vl'ibus ad singularia. itelligit in eodem genere notitie. Cū vo dicit hic qꝛ vl'ia sunt remotissima a sensu: intelligit cōparando cognitionem sensitiuam itellectiue. qꝛ sensus est singularium. ꝛ intellectus est vl'ium

Resolu^o prima.

Rñsio 2da

¶ Scđa rñsio est huius. di. q dupler ē cognitio. vz. ꝯfusa ⁊ distincta cognitõe ꝯfusa ꝑus cognoscim⁹ singulare q̃z vle. sed cognitõe distĩcta ꝑus cognoscim⁹ vle q̃z singulare. Qñ ergo phs i ꝓhemio phi. di. q̃z ꝓcedim⁹ ab vlib⁹ ad singularia ⁊ q vlia sũt ꝑus nota suis singularibus. loqtur de cognitõe distincta. Cũ vo hic. d. q vlia sunt remotissima a sensu ⁊ singularia ꝓpinq̃: loqtur de cognitõe ꝯfusa. ⁊ sic n̄ ē aliq̃ ꝯtradictio. ¶ Tertia rñsio est Occam. di. q ari. in ꝓlogo phi. itelligit p vle magis ꝯfusũ. ⁊ p singulare min⁹ ꝯfusum: inuẽs nos ꝓcedere a magis ꝯfuso ad min⁹ ꝯfusũ. hic vo p singulare ꝯceptũ singularẽ. ⁊ p vle ꝯceptũ vlez: ⁊ sic itelligẽ q ꝑus ꝯcepim⁹ rē ꝯceptu singulari q̃z ꝯceptu vli. ⁊ q ꝯcept⁹ singularis est ꝓxim⁹ sensui. ꝯcept⁹ aũt vlis remot⁹ a sensu cũ nõ repiat̃ nisi in itellectu. Iste opi. siue rñsiones nõ sũt hic approbãde vel reprobãde sz magis i ꝓlogo phi. ⁊ in tertio de aia. iõ ad p̃ns sub silẽtio ptrãseo. oẽs tñ cõuenĩũt i hoc q sensus nõ cognoscit vle sed tñ singulare. Intellect⁹ aũt cognoscit vtrũq; qđ mihi non vr̃ verũ. qr fm phm scđo de aia. color in cõi est obiectũ adequatũ visus ⁊ son⁹ audit⁹. Constat aũt nullũ colorẽ singularẽ esse obiectũ adequatũ visus neq; aliquẽ sonũ p̃ticularẽ esse obiectũ adequatũ auditus. Iõ assignat̃ q̃rta rñsio

Rñsio q̃rta

di. q vle h̃z duplex esse. s. formale ⁊ mãle. Esse formale vlis est eẽ sepatũ ab oĩ ꝯditõe mãlitatis ⁊ indiuiduatiõis. eẽ aũt materiale eiusdẽ est eẽ ꝯiunctũ ꝯditiõibus materialib⁹ ⁊ indiuidualib⁹. Loq̃ẽdo g̃ de vli fm suũ esse materiale qđ est esse hic. ⁊ nũc: sic illud ꝯcepit ꝑus sensus q̃z suũ singulare. ⁊ hoc mõ loqtur. p. in prologo phi. cũ dicit nos ꝓcedere ab vlib⁹ ad singularia. sed loquendo de vli fm suũ esse formale sic ip̃z ē remotissimũ a sensu cũ illo mõ a nullo ꝑcipiatur nisi ab intellectu. singulare aũt ē ꝓximũ sensui. ⁊ hec sunt intẽtio phi hic.

Ex primis aũt ē qđ ex ꝓprijs principijs ē. idẽ enĩ dico primũ ⁊ principium.

¶ Unũ dubiũ tangit. p. ꝓpter qđ in diffõne demrãtionis non ponebatur ex ꝓprijs ꝑncipijs sicut ex primis. ¶ Rñdet q idẽ est primũ ⁊ ꝑncipiũ. vñ. 9. meta. inquit ipse q semꝑ i vnoquoq; gñe illud qđ est primũ ⁊ qđ est maxime tale est cã ⁊ principiũ oium sequẽtiũ. g̃ primũ h̃z rõnẽ ꝑncipij. Sed iã ꝓbatũ ē demrãtionẽ ꝓcedere p ꝑma nõ fm accñs sed fm se. iõ ostensum ē demrãtionẽ ꝓcedẽ ex ꝓprijs pricipijs.

Rñsio ꝑma

¶ Nõ^m q ꝑmũ ⁊ ꝑn^m ꝓprũ se hñt p ordinẽ. qr oẽ pmũ ē ꝑncipiũ ꝓpriũ ⁊ nõ ecõtra. qr si nõ: maxĩe videret̃ de dignitatib⁹ q̃ sũt ꝑncipia ꝓpria. Sed hoc n̄ obstat. qr sicut materia p̃ia absolute sũpta est cõis. ⁊ ꝯtracta ē ꝓpria. Ita ꝑncipia prima simplr̃ sũpta sũt cõia. ꝯtracta vo ſt sp̃alia. ⁊ qr i oĩ demrãtõe ꝯtrahũt̃. iõ p̃ia ꝑncipia sũt p̃ia ⁊ n̄ st ꝑn^a ꝓpria. ⁊ p ꝯñs nõ oportebat illud addere. ¶ Sed cõtra si p ꝑma itelligãtur pricipia ꝓpria q̃ sũt dignitates ꝯtracte ⁊ nõ ꝑmisse demrãtõis nec aliq̃ cã ipoitãta p illas: sequr demonstrationẽ simplr̃ ꝓcedere ex causis remotis. qđ ꝓbatur assignãdo aliq̃s ꝑmissas ipoitãtes cãm remotã idemõstrabiles. in casu isto talis demrãtio ꝓcedit ex v̄is ⁊ ex ꝑmis ⁊ ex mediatis: qr ex indemrãbilib⁹ ac ēt ex causis p̃orib⁹ ⁊ notiorib⁹ simplr̃. ¶ Dicendũ q ari. p imediata nõ itelligit solũ ꝑmissas idemrãbiles: sed ẽt eas esse imediatas imediatõe cause ⁊ subi qđ nõ ꝯtingit in cãis remotis. Hoc aũt iõ nõ expssit ari. hic qr pumit⁹ i diffinitõe scire illud nõ expsserat di. Scire simplr̃ est rez p cãm cognoscere ⁊ q̃ illi⁹ est cã: ⁊ q̃ nõ ꝯtingit aľr se hr̃e. Constat aũt q cã remota non ē cã ꝓpprie effectus remoti nec per se cum ea posita nõ ponatur effectus. ¶ Dubitat̃ ꝯtra diffõne demrãtionis simplr̃ ostẽdẽdo aliquã demrãtionẽ simplr̃ non esse ex aliqua cã. qr demonstrãtões mathematice sunt demõstratiões simplr̃ cũ sint i ꝑ gradu certitudinis p ꝯmẽtatorẽ. scđo metha. tñ nõ ꝓcedũt p cãs in eẽndo. nã demrãt hr̃e tres angulos equales duob⁹ rectis de triãgulo p angulũ extrĩsecũ. Constat aũt angulũ extrinsecũ nõ eẽ cãm triãguli nec sue passionis. cũ quodlibet illoz indifferẽter stet eẽ sine alio. ¶ Scđo. demrãtiones methaphisice sunt demonstratões simplr̃. qr excedũt oẽs alias ꝯfirmationes demrãtõis ⁊ nobilitate subi fm ꝯmẽtatorẽ i ꝓlogo de aia. ⁊ nõ ꝓcedũt i eẽndo p cãm. qr cũ demrãt̃ act⁹ pur⁹ de deo aut potẽtia pura de ꝑma materia hoc nõ ē p aliquã cãm cũ deus nullã cãm hẽat simplr̃ nec mã prima p quã a priori aliqđ possit de ea demrãri. ¶ 3° demonstratões nãles sũt demrãtões simplr̃. qr scia de aia excedit oẽs alias ꝑter diuinã nobilitate subi ⁊ ꝯfirmatõe demrãtõis: ⁊ tñ plurime tales nõ dant̃ p cãm. Nã cũ demrãt̃ scđo de aia. q ipsa ē act⁹ prim⁹ subalis corpis phisici organici hñtis vitã i potẽtia p eẽ ꝑn^m vegetandi sentiẽdi fm locũ mouẽdi vel itelligẽdi: nulla ibi sumit̃ cã. qr idẽ sũt aia ⁊ act⁹ pm⁹ subalis corpis hñtis vitã in potẽtia ⁊ eẽ ꝑn^m vegetãdi ⁊c. ¶ Quarto. nulle ꝑmisse sunt cause ꝯclõnis. g̃ ⁊c. p̃z ꝯña. ⁊ añs ꝓbat̃. qr phs dicit i ꝓhemio hui⁹ q añ oẽm demrãtionẽ oz ꝑcognoscere de subo qđ est ⁊ qr ē ⁊ de passione qđ est. g̃ ꝯclusio ꝑcedit totã demrãtionẽ. p̃z ꝯña qr ipsa ꝯponit̃ ex subo ⁊ passione. ⁊ p ꝯñs magis vr̃ ꝯclusionẽ esse cãz ꝑmissaz q̃z ecõtra. ¶ Ad primũ di cõiter q demrãtões mathe. nõ sũt ꝓprie demrãtões ꝓp qđ. nec simplr̃ ad itellectũ ari. sed solũ similitudinarie. qr sicut natura pri⁹ cogscit cãm simpliciter q̃z effectũ ita nos prius oĩno cogscim⁹ ꝑmissas q̃z ꝯclusionẽ. Sed illud nõ põt esse de intẽtiõe ari. cũ sp aut frequenter exẽplificet in mathe. deinde si demrãtões ille nõ ꝓcedũt p cãz neq; p effectũ. g̃ dabitur aliud gen⁹ demrãndi nondũ ab ari. inuentũ. iõ di q ille ꝓcedũt p cãs tã in essendo q̃z i cognscẽdo. nec est verũ q demrẽtur triãgulũ tres angulos hr̃e p angulũ extrĩsecũ tanq̃z p mediũ. sed solũ tã q̃z p determinatiuũ medij cũ mediũ sit solũ figura rectilinea tribus lineis ꝯteta q̃ ē va cã in eẽndo tã trianguli q̃z ẽt sue passionis qr diffõ ⁊ ptes diffõnis sũt forme. scđo phi. sed de hoc magis in scđo huius. ¶ Ad scđm di q lz i deo non sint cause realiter distincte: tñ sunt cause formaliter differẽtes. Non enĩ i deo repirent̃ rõnes hñtes ordinẽ ꝑoris ⁊ posterioris nisi ille hẽent rõnez cãlitatis. iõ cũ demõstrat̃ act⁹ purus de deo p eẽ primũ simplr̃: demrãt̃ illa passio de subo suo p verã cãm in essendo nõ reali distinctam sed rõne tñ. Dicim⁹. n. q gen⁹ ⁊ dr̃ia cãe spẽi. et tñ nõ differũt ab ea realr̃. Silr̃ cũ demrãt̃ de ꝑma mã pura potẽtia p esse imediatũ nõ enti simplr̃: illa demõstratio est p cãm in essendo. nã sicut esse primũ simplr̃ est cã pp quã deus est actus purus ita esse imediatũ nõ enti simpliciter est cã pp quã materia ē potentia pura. ¶ Ad tertium di q lz ille due diffõnes date de aia sint idẽ. tñ nõ sũt idẽ simplr̃. qr aliqđ ipoitat̃ p vnã. s. corp⁹ phisicũ qđ nõ est idẽ alteri. vñ hõ ⁊ albũ sũt idez qr de se inuicẽ ꝑdicant̃ i recto. sed non sũt simplr̃ idẽ. qr album ꝯnotat albedinẽ q̃ est hõ. silr̃ hõ ⁊ risibile sũt idẽ sed nõ idẽ simplr̃. qr p risibile ꝯnotat̃ risus q n̄ ē hõ. ꝓpterea ꝓcedit̃ q ē cã risibilitatis nõ obstãte q sint idẽ. ita i ꝓposito illo diffõ aie. s. ꝑn^m vegetãdi sentiẽdi fm locũ mouẽdi ⁊ itelligẽdi ē cã illi⁹ act⁹ ꝑmi subalis corpis phisici vitã hñis i potẽtia n̄ obstãte q sint idẽ. qr aliqđ importat̃ p scđam. vz. corp⁹ phisicũ qđ ē effect⁹ ꝑme diffõnis. ¶ Ad 4^m dr̃ q sicut ꝓpõ denoiat̃ va vel necẽia ꝯtingens vl ipossibilis rõne significati sui ꝯsilia denoiatione ita ꝑmisse dr̃ cãe ꝯclõnis. qr significata ꝑmissarũ sũt cãe significati ꝯclõnis i õe medij qđ di eẽ va cã passionis. Deide ⁊ si añ demrãtionẽ ꝯ^a cogscat̃ cognitiõe repñtatiua sciẽdo qđ ipoitat̃ p eã: nõ tñ cogscit̃ cognitione sciẽtifica. qr tũc nõ scit̃ ea sz solũ post demrãtõez Cõstat aũt talẽ notitiã sciẽtificã vggñari ex notitia ꝑmissaz idcirco ꝯcedit̃ ꝑmissas eẽ cãs ꝯclõnis. ⁊ qr hic 2⁹ mod⁹ inuenit̃ i demrãtõe a posteriori ⁊ n̄ ꝑm⁹. iõ in tali

demonstrationē p̄missē dicūtur eē ꝯclones in cogno
scendo ⁊ non in essendo.

(Arta ꝯclo scd̄i capli)

Est aūt principiū demr̄ationis ꝓpō immedia ta. Immediata aūt ē q̄ nō est altera prior.

¶ Postq̄ Ari. manifestauit singulas ptes integrātes diffōnē demr̄ationis. ꝯñr in scd̄a pte h⁹ capli reaccipit vnā ptē diffōnis ꝯparādo p̄missas ⁊ dignitates ipsi demr̄ationi ponēdo duas ꝯclōnes. q̄z p̄ma est ista. ꝓpō immediata est p̄n^m demr̄ationis. scd̄a ꝯ. p̄n^m demr̄atōis non est vnū simplr̄. sed h̄z ptes subiectiuas ibi. immediati aūt p̄ncipij. ¶ Prima ꝯ. arguit̄ sic. illa ꝓpō q̄ nō ē altera prior ē p̄n^m demr̄atōis. s3 ꝓpō [illegible]ta hmōi ḡ ꝓpō immediata ē p̄n^m demr̄atōis p3 ꝯña [ma]iore. minor aūt est nota ex significatione termini. q2 immediatū ē idē qd̄ nō hn̄s mediū. ꝯstat āt illā ꝓpōnē nō hr̄e priorē ꝓpōnē q̄ non h3 mediū. ¶ Nota q̄ duplex est principiū demr̄ationis. s. ꝯplexū ⁊ icōplexū. Principiū ꝯplexū est illud qd̄ dicit eē vel non esse ⁊ tale est duplex. s. qd̄ ingredit̄ formali demr̄ationē sicut p̄missa. ⁊ qd̄ ingredit̄ virtualr̄ vt dignitas. ⁊ d̄ q̄libet istoꝝ loq̄t ari. hic. Principiū icōplexū ēt est duplex. v3. qd̄ igredit̄ demr̄atōes virtualiter vt termini⁹ trascendēs. ⁊ qd̄ igredit̄ formalit̄ vt diffō de q̄ loq̄t ari. i. ꝓhemio d̄ aīa. dicēs ꝙ3 qd̄ qd̄ est oīs demr̄atōis est p̄n^m. ¶ 2. no^m. q2 tā dignitas q̄z p̄missa est q̄druplr̄ ꝓpō immediata. l3 n̄ simplr̄ eodē mō Primo qdē dignitas est ꝓpō immediata immediatione p̄ncipioꝝ icōpleroꝝ q2 ipsa est ꝓpinq̄ p̄ncipijs incōplexis ex quo eā ꝯponūt. Scd̄o dignitas est immediata immediatione p̄cessionis: q2 p̄cedit oēs alias ꝓpōnes ⁊ nullā p̄ore3 h3. Tertio dignitas est immediata immediatione ꝯpositionis. q2 iter sua extrema nō cadit mediū ad hūc intellectū q̄ p̄dicatū inest subo non p aliud subm nec p aliā cām. Quarto dignitas est immediata immediatōe demr̄ationis q2 non h3 mediū p qd̄ possit demr̄ari. s. nec a posterioni nec a priori. iō talis ē principiū demonstratōis ¶ Premissa āt est q̄drupliciter immediata. Prio qdem immediatione diffōnis. q2 ipsa ē ꝓpinq̄ diffōni cū ex illa ꝯstituit̄. Scd̄o p̄missa est immediata immediatōe ꝯclōnis q2 ipsa est ꝓpinqua ꝯclōni cū ex p̄missa statī fiat ꝯclusio. Tertio p̄missa est immediata immediatōe ꝯpōnis: q2 inter extrema n̄ dat̄ mediū. s. cāe aut subi. Quarto p̄missa ē immediata immediatione demr̄ationis. q2 non h3 mediū p qd̄ possit demr̄ari. ⁊ sic est p̄cipiū demr̄atōis. Cū aūt dicit p̄ho q2 ꝓpōne q̄ est principiū demr̄ationis non ē altera prior. itelligat̄ simplr̄ vel s̄m qd. Vn̄ dignitate q̄ est principiū demr̄ationis nulla est ꝓpō prior absolute sed p̄missa q̄ est p̄cipiū demr̄ationis nulla ꝓpō ē prior demr̄atiue. ⁊ hoc sufficit ad intētōes līe. ¶ Ex p̄dcis p3 q2 p̄misse ⁊ dignitates q̄druplr̄ dr̄nt q̄ ad immediatiōe3. Prima dr̄ia est. q2 dignitates sūt ꝓpinq3 primis prīcipijs icōplexis ⁊ p̄misse sūt remote. Scd̄a dr̄ia ē q2 dignitates elongant̄ a diffōnib⁹ ⁊ ꝯclōnib⁹. p̄misse aūt ē illis ꝯiūgunt̄. Tertia dr̄ia ē. q2 dignitates nō hnt ꝓpōnes priores. p̄misse vō supponūt alias ꝓpōnes. Quarta dr̄ia ē. q2 oēs dignitates sūt idemr̄abiles. n̄ aūt oēs p̄misse. ¶ Contra p̄dicta arguit̄ ⁊ p̄ q2 dignitas h3 ꝓpōnē priorē. q2 n̄ ꝯtīgit idē simul eē est q̄dā dignitas. ⁊ tñ h3 ꝓpōnē priorē. s. d̄ quolz dr̄ eē vel n̄ eē. ḡ ⁊c. p3 ꝯñtia cū maiori q2 illi stati intellectus assentit notis terminis minor vō ē ari. 4 h̄ui⁹. q2 affirmatio prior est negatione ¶ Scd̄o arguit̄ q2 dignitas sit demr̄abilis. q2 oē totū eē mai⁹ sua pte ē q̄dā dignitas ⁊ ē demr̄abilis ḡ ⁊c. maior p3 ex eo q2 intellect⁹ illi stati assentit notis terminis minor vō est clara. scd̄o sue pspectiue pbāt illā p ꝯtinere aliq̄d ⁊ aliud vltra. ¶ Ad primū r̄ndet̄ q2 non ē vicū nullā dignitatē hr̄e ꝓpositionē priorē sed q2 dignitas non h3 ꝓpositiones priores que verificentur d̄ illis affirmatiuis ē. q̄libet est vel non est. Illa tñ negatiua nihil est ⁊ non est: nullā priorē h3 in latitudine ꝓpōnū negatiuaꝝ: qd̄ non ꝯtingit de aliqua p̄missa demr̄ationis siue fuerit affirmatiua siue negatiua. ¶ Ad secūdū r̄ndetur q2 illa propositio. omne totū est maius sua pte non est proprie demonstrabilis: ex quo non est dubitabilis ꝓpositio. potest tñ ꝓbari isti vel illi q negaret ca3 iuxta doctrinā allacē. deinde falsum est q2 illa propositio sit dignitas. nā dignitas est propositio cui intellect⁹ statim assentit notis terminis absq3 discursu. huic aūt ⁊ si intellectus assentiat notis terminis. hoc tñ est cum discursu impceptibili sic arguēdo: oē ꝯtinens aliq̄d et aliud vltra ē mai⁹ illo. oē totū ꝯtinet ⁊ ptē aliq̄d vltra. ergo oē totū est mai⁹ sua pte. ¶ Itē dignitas ē ꝓpō quā necesse est quēlibet docēdū hr̄e: sed non est necesse quelibet hr̄e istā: oē totū est maius sua pte. ergo non est dignitas. h̄ñ āt s̄cōs ai ꝯceptio vedicit Euclides aut positio vel suppō recolligit̄ a p̄ho i scd̄a ꝯclusione.

(No^m p̄mū) (No^m scd̄m)

Propositio aūt est enūciatiōis altera pars vnū de vno. Dyalectica q̄dē est simulr̄ accipiēs quodlibet. Demonstratiua āt determinate alteꝝ quoniā verum est.

¶ Quia propositio immediata diffinit̄ p ꝓpositionē dicēdo. ꝓpō immediata ē propositio q̄ non ē altera prior. Et propositio diffinit̄ p enūciationē. ⁊ enūciatio p ꝯtradictionē. ⁊ ꝯtradictio p affirmationē vl' negatōē. Iō ari. ad manifestationē dictoꝝ describit hos terminos. ꝓpositio enūciatio ꝯtradictio affirmatio ⁊ negatio. ¶ Primus ergo terminus describendus est propositio. quem Ari. diffiniens ait propositio est altera ps enūciationis vnū de vno significans. vñ propositio hic stricte accipitur vt est vna propositio ⁊ pro alio posito ad denotādū nullā hypotheticā esse propositionē. nec aliquā cathegoricā nisi sit p̄missa alicuius sillogismi. ¶ Notandus s̄m p̄hm q2 propositio diuidit̄ in propositionē dyalecticā ⁊ demonstratiuā. Propositio dialectica est illa q̄ indifferēter accipit vtrāq3 ptem ꝯtradictionis vt cras tunica incidet̄ vel non incidet̄. Propositio demr̄atiua est illa que non accipit nisi vnā ptē ꝯtradictionis. s. verā: vt cras sol orit̄. Dicit eni ari. p̄ topi. q2 dialecticus procedit ex probabilib⁹ tm̄. demr̄ator aūt solū ex necessarijs. ideo dyalectic⁹ idifferenter probat q̄lslibet ptem ꝯtradictionis ex quo h3 viā ad q̄lslibet illaꝝ p ꝓbabilia. Probabile eni fuit q2 medea diligeret filiū suū qa fuit mr̄. ⁊ q2 non diligeret. q2 fuit iter ficiens demr̄ator aūt non ꝓbat nisi ptē verā. ¶ Sed dubitat̄. q2 dyalecticus nūq̄3 ꝯcedit nisi vnā ptē ꝯtradictionis sicut nec demonstrator nisi vnā. ergo quo ad hoc non est dr̄ia iter illos. ¶ Dicendū q2 sicut disiūctiua de futuro facta ex ptib⁹ oppositis ꝯtingentib⁹ nūq̄3 hēbit nisi vnā parte3 verā q̄lz tñ poterit hr̄e verā idifferēter vt nauale bellū erit cras. vel nullū nauale bellū erit cras: ita dyalecticus nūq̄3 ꝯcludit nisi vnā ptem ꝯtradictionis. q̄lslibet tñ indifferēter pōt ꝯcludere. ⁊ sicut disiūctiua futuri tpis facta de ptib⁹ oppositis nō ꝯtingētib⁹ nūq̄3 h3 nisi vnā ptē verā sed determinata3: vt cras orit̄ sol. vl' n̄ orit̄ sol. q2 solū p̄ma ps est determiate va: ita demr̄ator q̄3 nisi vnā ptē ꝯcludit. sed determinatā. s. necīa. sp eni demōstrat omē triangulū hr̄e tres angulos ⁊ nūq̄3 cōtradictionē. In hoc ergo ꝯueniūt dyalecticus ⁊ demōstrator. q2 q̄libet eoꝝ vnā tñ ptem ꝯcludit ꝯtradictōis Differūt aūt q2 dyalecticus q̄lslibet indifferēter ꝯcludere pōt. demr̄ator aūt solū vnā ⁊ determinatā. s. veram ⁊ necessariam.

(No^m scd̄m) (Dr̄ia p̄mū)

Enunciatio āt ꝯdictōis q̄lslibet parte.

¶ Scd̄s terminus describendus est enūciatio quā ari. diffiniens inq̄t enūciatio est oīo q̄lslibet ptem ꝯtradictionis accipiens. s. disiunctiue: vt tunica incidet̄ cras vel nō incidet̄ cras. vñ apud dyalecticū sumit̄ enūciatio large p orōne significāte veꝝ vel falsum h̄ vō stricte

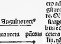
p disiūctiua facta de partib⁹ oppositis eo q extra matē do oēm dubitatione iudicat verū vel falsū. ℭ Notādū, q sicut se hʒ enūciatio ad ꝓpōnem: ita ꝓblema ad ꝯclōne. qm̄ sicut enūciatio ē disiūctiua facta de ptib⁹ oppositis. cui⁹ vna pars ē ꝓpō. s. ꝑmissa in syllogismo. ita ꝓblema est oīo de partib⁹ oppositis sub dubio disiūctiue formata cui⁹ vna pars ē ꝯclō in syllogismo. vt vtrū lūa eclipsatur aut nō. sicut ergo enūciatio ita ꝓblema igredit syllogismū solū ſm vnā parte ei⁹ ſʒ nō eodē mō: qꝛ enūciatio igredit vt ꝑmissa ⁊ ꝓblema vt ꝯclō. Ex qb⁹ legitur q̄ ꝓ oīs ꝓpō apud dyalecticū possit fieri ꝓblema ⁊ ꝯclō ⁊ ecōtra. qꝛ dyalecticus oēm ꝑmissam pōt facere ꝯclonē ⁊ ecōtra. nō tn̄ apud demonstratorē ē hʒ ꝓpō pōt fieri ꝓblema aut ꝯclō qm̄ ꝑmisse idemōstrabiles nō possūt fieri apud eū ꝯclones. neqꝫ ꝓblemata. ⁊ ecōtra ꝯclusiones in qbus demonstratur vltima passio non possunt fieri ꝓpositiones neqꝫ ꝑmisse.

Cōtradictio aūt ē oppositio cuius nō ē mediū ſcðm se. Pars aūt cōtradictiōis que aliqd de aliquo est affirmatio est. Que vō est aliqd ab aliquo negatio est.

ℭ Tercius termin⁹ describēdus ē ꝯtradictio quā Arist. sic diffinit. Cōtradictio ē oppō cui⁹ nō ē dare mediū ſm se. ꝑ ponit̄ oppō loco generꝭ. qꝛ in postꝑdicamētꝭ oppō diuidit̄ in oppositionē ꝯtradictoriā ꝯtrarioꝝ ꝑuatiuorū ⁊ relatiuoꝝ. Vn̄ albū ⁊ nigrū sūt opposita ꝯtrarie. hō ⁊ nō hō opposita ꝯtradictorie. cecū ⁊ vidēs opposita priuatiue. pr̄ ⁊ fili⁹ sunt opposita relatiue. ℭ Scðo dr̄. cuius nō ē dare mediū. qꝛ oīa alia opposita hn̄t mediū int̄ extrema. s. forme vel subī. Cōtradictio aūt nullū hʒ mediū. nā aliqd ē qð nō ē albū nec nigrū. nec vidēs nec cecū. nec pr̄ nec fili⁹. nihil aūt ē qð nō sit hō vel nō homo. Simr̄ ꝯtraria cōplexa hn̄t mediū subī ex q̄ sunt simul falsa. ſʒ ꝯtradictoria cōplexa nullū hn̄t mediū ex q̄ nō pn̄t simul eē vera nec simul falsa. ℭ Tercio dr̄. ſm se. qꝛ int̄ cōtradictoria pōt eē mediū tpis vel distātie. ſʒ hoc ē p accidēs ⁊ nō ſm se. qꝛ in mēte ꝓpōnes ꝯtradicunt cōplexe ⁊ termini ꝯtradicūt icōplexe int̄ quos nō dat̄ distātia tpis vel loci. ēt ex natura rei repit̄ subā ⁊ nō subā. corp⁹ ⁊ nō corpus absqꝫ aliq̄ distātia loci vel tpis. ℭ No^m q ꝯtrarioꝝ qdā sunt mediata vt albū ⁊ nigrū. ⁊ qdaꝫ imediata vt sanū ⁊ egrū. Cōtraria mediata hn̄t mediū forme. s. rubedinē vel palledinē. ⁊ mediū subī. s. oē tale qð nō est albū neqꝫ nigrū. nec aliquo medio colore coloratū. Cōtraria imediata bñ hn̄t mediū subī. qꝛ aliqd ē qð nō ē sanū neqꝫ egrū. ſʒ nō hn̄t mediū forme. qꝛ nō dat̄ forma media iter sanitatē ⁊ egritudinē. nisi forte vellem⁹ loqui ad modū medicoꝝ ponētiū dispōnem quādā mediā iter sanitatē ⁊ egritudinē quā vocāt neutrā dī. qꝛ medicina est rectū regimē sanoꝝ egroꝝ ⁊ neutroꝝ. Opposita aūt ꝑuatiue ⁊ relatiue nō hn̄t mediū forme ſʒ subiecti. qꝛ non datur forma media iter visū ⁊ cecitatē. neqꝫ iter paternitatē ⁊ filiationē. ſʒ bñ dat̄ aliqd de quo nō dr̄ aliqð illorū. Opposita aūt ꝯtradictorie sūt illa iter q̄ nullo mō datur mediū. ℭ Et si arguit̄ q antixp̄s nec ē hō nec non hō. ḡ iter ꝯtradictoria dat̄ mediū subī. negat̄ ꝯn̄ⁱ: qꝛ vt arguit̄ ſm exñ ētiā rei. sta q si res ē: ipa ē hō vel non hō. si sunt ipa sunt hō vel nō hō. si erit necessario erit hō vel nō hō. Pōt tn̄ ꝯcedi illa. antixp̄s ē homo dicēdo q illud vbuꝫ ē ipo̱rtat iherētiā hīudinalē ex q̄ non seqt̄ antixp̄m esse. Nec tn̄ non ē ꝯcedēda. chimera ē ens. qꝛ chimera non ē ens actuale nec potētiale. ſʒ hec bñ pōt ꝯcedi. chimera ē nō ens. sic ista chimera non ē ens. ex q̄ non seqt̄ chimerā eē. hec tn̄ non sit ad ꝓpo^m. qꝛ non ꝓbat̄ int̄ ꝯtradictoria eē mediū subī nisi sit possibile aliqd eē de q̄ nō dicat̄ aliqd illoꝝ ꝯtradictorioꝝ icōplexoꝝ semp itelligēdo i recto qꝛ i obliquo illud nō eēt verū. qꝛ deus non ē hoīs nec nō hoīs. ℭ Quart⁹ termin⁹ describēdus ē affirmatio ⁊ negatio quē phi. diffiniēs ingt. Affirmatio ē ps ꝯtradictionis dicēs aliqd de aliquo. Negatio ē ps ꝯtradictiōis remouēs aliqd ab aliquo. exēplū pmi. hō ē aīal. exēplū scðī hō non ē lapis. pmi ení ꝯtradicit huic. nihil qð est hō ē aīal. ⁊ scðo ꝯtradicit isti. oīs hō ē lapis. ℭ Notādū q sicut dant̄ ꝯtradictoria ꝯplexa ⁊ icomplexa. ita datur affirmatio ꝯplexa ⁊ affirmatio icōplexa. ⁊ negatio ꝯplexa ⁊ negatio icomplexa. affirmatio ꝯplexa dicit actualr̄ aliqd d aliquo. ⁊ negatio ꝯplexa actualr̄ remouet aliqd ab aliquo. Sʒ affirmatio icomplexa dicit solū hītudinaliter aliqd de aliquo ⁊ negatio remouet aptitudinalr̄ aliqd de aliquo. sicut eni homo ē aptū natū dici de aliquo ita non homo ē aptum natū remoueri ab aliquo.

Immediati aūt syllogistici ꝑncipij positionē qdem dico quā nō ē monstrare sed ponere neqꝫ necesse ē habere quālibet docendū.

ℭ Scða ꝯclō pn̄^m demr̄ationis non ē vnū simplr̄ sed hʒ ptes subiectiuas. ꝓbat̄. oē diuisibile i multas spēs hʒ ptes subiectiuas. ſʒ pncipiū demr̄ationis ē diuisibile per multas spēs. ḡ ⁊c. pʒ ꝯn̄a cū maiori. minor vō ꝓbat̄. nā pn̄^m demr̄ationis diuidit̄ in q̄tuor spēs. quarū pma est positio quā Ari. sic diffinit. Positio ē oīo idemr̄abilis quā non necesse ē quēlibet docendū hr̄e. vt anguli recti sunt equales. a puncto ad punctū ꝯiungit rectā lineā ducere. Oē totū ē maius sua pte. si ab equalibus equalia demas cetera manēt equalia. nā cū hec pncipia hēāt de terminis spālibus sint itellectum actuari terminis generalib⁹ absqꝫ actuatione illorū terminoꝝ. quo date stat aliquē addiscere ⁊ non habere huiusmodi pncipia. ℭ Notādū q cū dicit phs positionē eē idemr̄abilem nō itendit illā eē idemr̄abilem simpliciter ſʒ ūn in eā scia cui⁹ est positio. vbi ḡra. hec positio: de puncto ad punctū ꝯiungit rectā lineā ducere: est positio in geometria in q̄ psupponit̄ ⁊ nullo modo ꝓbatur ſʒ in alia scia demr̄atur. s. in. 6°. phisi. vbi ꝓbat̄ punctum non eē ꝯtinuū nec ꝯtiguū puncto nec ꝯñr se hr̄e. ⁊ q iter oīa duo puncta cadit mediū. ꝯstat aūt q iter quecūqꝫ cadit mediū ab vno ad reliquū ꝯiungit rectā lineam ducere. Simr̄ q ꝯtinuū sit diuisibile in ifinitū ē pncipium ⁊ positio in geometria in q̄ nullo mō ꝓbat̄ ſʒ in pħia. s. in 6°. phi. vbi demr̄at̄ ꝯtinuū nō ꝯponi ex idiuisibilibus.

Quā vō necesse ē habere docēdū quēlibet dignitatem vel maximā ꝓpositionē. sunt eni quedā huiusmodi. hoc enim maxime in huiuscemodi consueuimus nomen dicere.

ℭ Scða spēs pncipij demr̄ationis ē dignitas quā arist. sic describit. Dignitas ē maxīa ꝓpō quā necesse ē quēlʒ docēdū hr̄e. pʒ qꝛ nemo docet̄ nisi habeat ꝯceptū entis. ex quo ens ē pmū oīm itellectus ſm Auic. in meta. sua. sed q̄ʒ pmo habetur conceptus entis tam primo habetur dignitas sm ꝯsīma ꝓpositio q̄ ē de quolʒ dicit̄ eē vel nō eē cū sit sic loc⁹ mīne in domo quē nullus ignorat. 2. metha. ḡ necesse ē quēlʒ docēdū hr̄e huiusmōi dignitates. ℭ No^m ſm phi. circa finē scðī elen. q pncipia sunt minima in q̄ntitate ⁊ maxīa in vtute. nā sic in actioib⁹ naturalib⁹ videm⁹ agētia pticularia valde multa eē ⁊ agētia vlīa pauca. maioris tn̄ vtutꝭ q̄ʒ agētia pticularia. ita pncipia demr̄ationū sunt pauciora ꝑmissis igredientib⁹ formalr̄ demr̄ationem ⁊ maioris vtutis. qꝛ ad plura se extēdunt. ⁊ sic int̄ agētia vlīa aliqð ē maximū cui attribuim⁹ nomē dignissimū dicēdo illud eē pn̄^m simplr̄. ita ē int̄ pncipia dmr̄ationū necesse ē assignare vnū maximā

No^m i^m

No^m

No^m scðm

4^a ꝯ^o scēdi capli

No^m pmuꝫ

cu[m] arte[?] [illegible] simplr p[ri]mi in demo[n]strat[i]one, et hoc est q[uo]d dic[it] ph[ilosoph]us, h[abe]t q[ui]d[e]m [illegible] h[uius]mo[d]i [illegible] magis co[n]ueniu[n]t no[m]i[n]i dicere. Et notandu[m] loq[ui]tur in [illegible] ph[ilosoph]us, q[uia] no[n] e[st] sola vna dignitas q[uae] dic[itur] q[uo]d q[uo]d[libe]t vna simpl[ic]r p[ri]mu[m] p[ri]ncipiu[m] o[mn]i[u]m demo[n]strat[i]o[n]u[m] affirmatiuaru[m], s[ed] de quolib[et] d[icitu]r e[ss]e vel no[n] e[ss]e. Et alia e[st] p[ri]mu[m] o[mn]i[u]m negatiuaru[m], vt no[n] co[n]tingit ide[m] si[mu]l e[ss]e et no[n] e[ss]e. Ex p[rae]dictis seq[ui]tur duplex d[iffere]ntia int[er] positione[m] et dignitate[m]. P[ri]ma e[st] q[uia] dignitas e[st] indemo[n]strabilis simpl[ic]r. Positio v[er]o e[st] i[n]demo[n]strabilis in scia cui[us] e[st] p[ri]ncipiu[m] et in quo stat q[uo]d n[ull]a posset demo[n]strari. hoc t[ame]n no[n] e[st] vl[tim]e ve[rum] d[e] o[mn]i positio[n]e, q[uia] si ab eq[ua]lib[us] eq[ua]lia dema[n]s, ecta m[anen]t eq[ua]lia, et a eq[ua]lia vni ter[ti]o sunt eq[ua]lia iter se n[u]llib[i] demo[n]strant[ur]. Sc[d]a d[iffere]ntia e[st] q[uia] dignitate[m] necesse e[st] quel[ibet] docendu[m] h[abe]re cu[m] ex [illegible] [illegible] me[n]te, no[n] aut[em] positione[m], cu[m] sit de terminis q[ui]b[us] [illegible] r[ati]o[n]e quo[rum] intellect[us] illi no[n] assentit absq[ue] discursu. dignitatib[us] i[n]tellect[us] stat[im] assentit absq[ue] discursu notis terminis, ideo dic[untur] [illegible] .3. de an[ima], q[uia] p[ri]ma p[ri]ncipia habemus nescientes vn[de] et q[u]ali venerunt.

Positionis aut[em] q[ua]e q[ui]d[e]m e[st] q[u]al[ibe]t partiu[m] enu[n]ciatio[n]is accipie[n]s, vt dico e[ss]e aliq[ui]d aut no[n] e[ss]e supp[ositi]o e[st]. Tercia sp[eci]es p[ri]ncipij demo[n]strationis e[st] suppo[sitio] qua[m] arist[oteles] sic describit. Suppo[sitio] e[st] p[ar]s positionis significa[n]s e[ss]e vel no[n] e[ss]e. Non sumit[ur] hic p[ar]s p[ro] p[ar]te i[n]tegrali, s[ed] p[ro] p[ar]te subi[ecti]ua ad de[n]ota[n]du[m] suppositione[m] e[ss]e sp[eci]em positionis sup[er]adde[n]te[m] affirmatione[m] et negatione[m] vbale[m]. vn[de] sicut p[ri]n[cipi]u[m] demo[n]strationis diuidit[ur] in positione[m] et dignitate[m]: ita positio i[n] suppo[sitio]ne[m] et diffinitione[m]. Positio g[enera]l[ite]r no[n] i[n]cludit affirmatione[m] vel negatione[m] vbalem qua[m] suppo[sitio] sup[er]addit. Suppo[sitio] g[enera]l[ite]r e[st] p[ro]positio affirmatiua vel negatiua i[n]demo[n]strabilis qua[m] no[n] e[st] necesse quel[ibet] docendu[m] h[abe]re. vt o[mn]e totu[m] e[st] mai[us] sua p[ar]te aut alia qua alia[rum] [illegible]. Notandu[m] q[uod] aliq[ua] est p[ro]po[sitio] cui i[n]tellect[us] stati[m] assentit notis termis absq[ue] aliq[uo] discursu, et hec p[ro]p[ri]e d[icitu]r dignitas q[uae] nullo m[od]o e[st] demo[n]strabilis, vt quodlibet est vel no[n] e[st]. Aliq[ua] aut[em] e[st] p[ro]po[sitio] cui i[n]tellect[us] statim assentit notis termis mediate t[ame]n discursu imp[er]ceptibili: vt o[mn]e totu[m] e[st] mai[us] sua p[ar]te, et hec p[ro]p[ri]e d[icitu]r positio, q[uia] ab o[mn]ibus ponit[ur] et nulli p[ro]p[ri]e demo[n]strat[ur]. s[ed] b[e]n[e] p[ro]bat[ur] isti aut[em] illi q[ui] negaret ea[m]. Aliqua aut[em] e[st] p[ro]po[sitio] cui i[n]tellect[us] assentit ex solo discursu moroso: vt a p[u]ncto ad p[u]nctu[m] co[n]tingit linea[m] recta[m] duce[re], et hec p[ro]p[ri]e d[icitu]r suppo[sitio], q[uia] p[re]supponit positione[m] p[er] qua[m] demo[n]strat[ur] no[n] q[ui]d[e]m in scia in q[ua] e[st] suppo[sitio] s[ed] i[n] alia. arist[oteles] aut[em] sumit h[ic] positione[m] co[mmun]it[er] et suppo[sitio]nem stricte p[ro] sp[eci]e seu p[ro] parte subi[ecti]ua positionis cu[m] dic[it] suppo[sitio]ne[m] e[ss]e p[ar]te[m] positionis.

Que v[er]o sine hoc diffinitio e[st]. Diffinitio .n. positio q[uae]d[a]m e[st]. Ponit .n. arithmeticus vnitate[m] indiuisibile[m] e[ss]e s[ecundu]m q[ua]ntitate[m]. Suppositio aut[em] no[n] e[st] ide[m]. Id e[n]i[m] q[uo]d q[ui]d est vnitas et e[ss]e vnitate[m] no[n] est ide[m]. Quarta sp[eci]es p[ri]ncipij demo[n]strationis e[st] diffinitio q[ua]m arist[oteles] sic describit. Diffo[ni]o e[st] q[uae]da[m] positio no[n] dice[n]s e[ss]e vel no[n] e[ss]e. p[ro]p[ter] p[ri]ma[m] p[ar]s. na[m] positio e[st] o[mn]is i[n]demo[n]strabilis qua[m] no[n] est necesse quelibet doce[n]du[m] h[abe]re. s[ed] diffo[ni]o[n]i co[m]petu[n]t o[mn]ia illa. g[ener]al[ite]r diffinitio e[st] q[uae]da[m] positio. Dicit[ur] .n. q[uae]da[m] po[sitio] p[ro]p[ter] suppo[sitio]ne[m] q[uae] est p[ar]s po[siti]onis de q[ua] no[n] d[icitu]r diff[initi]o. 2[a] p[ar]s e[st] et nota q[uia] l[icet] diffo[ni]o co[m]ponatur ex multis [con]ceptib[us], no[n] t[ame]n e[st] p[ro]po[sitio]: no[n] significat e[ss]e vel no[n] e[ss]e. vn[de] arithmetic[us] ponit vnitatis diffinitione[m] di[cen]s, q[uod] est q[ui]d i[n]diuisibile s[ecundu]m q[ua]ntitate[m], qua[m] diff[initi]o[n]e[m] ponit significare e[ss]e vel no[n] e[ss]e. q[uia] no[n] e[st] ide[m] q[uo]d q[ui]d e[st] .i. diffo[ni]o vnitatis et vnitate[m] e[ss]e. Notandu[m] s[ecundu]m Egi[dium] q[uod] hoc v[er]bu[m] e[st] duplic[ite]r capit[ur]. vno mo[do] co[m]positiue vt pluuia e[st] aq[ua]. alio mo[do] expositiue vt q[ui]d e[st] pluuia. cu[m] i[n]dicet q[uod] e[st] aqua guttatim cade[n]s d[e] imbre. p[rimo] mo[do] diff[initi]o co[m]parata suo diffinito dicit e[ss]e v[e]l no[n] e[ss]e. s[ed] s[ecun]do mo[do] no[n] dic[it] e[ss]e vel no[n] e[ss]e. q[uia] no[n] d[icitu]r pluuia[m] e[ss]e nec aqua[m] guttatim cadente[m] e[ss]e. s[ed] solu[m] exponit[ur] q[ui]d i[m]portat[ur] no[m]i[n]e pluuie. Q[uan]do ibi aut[em] d[icitu]r q[uod] diff[initi]o nu[n]q[uam] significet e[ss]e v[e]l no[n] e[ss]e. siue absolute c[on]siderat[ur] siue in ordi[n]e ad diffinitu[m] siue illo v[er]bu[m] e[st] sumat[ur] co[m]positiue siue expositiue. q[uia] l[icet] p[ro]po[sitio] co[m]posita ex diffo[ni]o[n]e et diffinito ita significet: no[n] t[ame]n diffinitio: cu[m] nulla[m] nota[m] in-

cludat vbale[m]. subiecta en[im] et p[rae]dicata p[ro]po[siti]o[n]u[m] q[ua]ntu[m]cu[m]q[ue] i[n]uice[m] referant[ur]: nu[n]q[uam] significa[n]t e[ss]e vel no[n] e[ss]e. s[ed] q[uae]lib[et] p[ro]positio co[m]posita ex his. Ex p[rae]dictis seq[ui]tur q[ua]tuor e[ss]e g[ene]ra p[ri]ncipioru[m]. na[m] q[uae]da[m] sunt p[ri]ncipia q[ui]b[us] i[n]tellect[us] assentit notis terminis absq[ue] discursu. vt dignitates. Aliqua v[er]o sunt p[ri]ncipia q[ui]b[us] i[n]tellect[us] stati[m] assentit p[er] discursu[m] i[m]p[er]ceptibile[m]. vt o[mn]es animi [con]ceptio[n]es. Queda[m] sunt p[ri]ncipia q[ui]b[us] i[n]tellectus assentit p[er] demo[n]stratione[m]. vt suppo[sitio]nes. Et q[uae]da[m] s[un]t p[ri]ncipia q[ui]b[us] i[n]tellect[us] assentit p[er] diuisione[m]. vt diffo[ni]es. Co[n]tra p[rae]dicta argui[tur], et p[rimo] q[uod] illa no[n] sit diffinitio vnitatis s[cilicet] in diuisibile s[ecundu]m q[ua]ntitate[m]. q[uia] ip[s]a co[m]petit p[u]ncto. Co[n]stat a[utem] p[u]nctu[m] no[n] e[ss]e vnitate[m] arithmetica[m], sic nec q[ua]ntitas co[n]tinua e[st] q[ua]ntitas discreta. Sc[d]o argui[tur] q[uod] diffinitio vnitatis sit vnitate[m] e[ss]e. q[uia] ph[ilosoph]us .7. met[aphysicae] dic[it] q[uo]d in his q[ui] sunt p[er] se ide[m] e[st] ip[su]m et ip[s]m e[ss]e. q[uia] ide[m] e[st] ho[mo] et ho[m]i[n]e[m] e[ss]e. g[enera]l[ite]r ide[m] a[nim]al ro[n]ale e[st] ho[m]i[n]em e[ss]e. et p[er] [con]s[equens] diffo[ni]o vnitatis e[st] vnitate[m] e[ss]e. Ad p[rimu]m d[icitu]r q[uod] illa diffinitio e[st] i[n]tellige[n]da de q[ua]ntitate discreta. ad h[un]c i[n]tellectu[m] vnitas e[st] i[n]diuisibil[is] in q[ua]ntitate discreta sic p[u]nct[us] e[st] i[n]diuisibil[is] in q[ua]ntitate co[n]tinua. Ad 2[m] r[espo]nde[tu]r q[uod] an[te] p[ro]p[ositio]ne[m] diffinitio vnitatis no[n] e[st] vnitate[m] e[ss]e. i[n]tellige q[uod] diffo[ni]o vnitatis no[n] significat vnitate[m] e[ss]e. et si allegat[ur] ph[ilosoph]us i[n] [illegible] di[cit] q[uod] diffo[ni]o significat q[ui]d e[st] e[ss]e. Dicendu[m] q[uod] i[n]te[n]tio ph[ilosoph]i est q[uod] diffinitio significet q[ui]ditatem q[uae] est e[ss]entia rei et non q[uod] significet e[ss]e vel non e[ss]e.

Qm[oniam] a[utem] o[portet] credere et scire re[m] i[n] h[uius]mo[d]i h[ab]endo syllogismu[m] que[m] vocamus demo[n]stratione[m]. Est a[utem] hoc q[uo]d e[st] ea scire ex q[ui]b[us] e[st] sillogismus. necesse e[st] no[n] solu[m] p[rae]cognoscere p[ri]ma aut q[uae]da[m] s[ed] et magis. semper .n. p[ro]pter q[uo]d vnu[m]quodq[ue] tale e[st] illud magis e[st]. vt p[ro]pter q[uo]d amamus, illud magis amicu[m] e[st]. quare si q[ui]d[e]m scimus per p[ri]ma et credimus, illa q[ui]d[e]m sci-mus et credimus magis, q[uonia]m p[ro]pter illa et posteriora.

5a p[ar]s secundi capi[tuli].

Ista e[st] tercia p[ar]s hui[us] capli i[n] q[ua] arist[oteles] co[m]parat p[ri]ncipia [con]clo[n]i post[quam] illa co[m]parauit demo[n]strationi siue formalit[er] siue v[ir]tualiter i[n]grediant[ur] demo[n]stratione[m]. ponendo tres [con]clo[n]es. quaru[m] p[ri]ma e[st] ista: si mi[n]us demo[n]strationis p[ri]ncipia p[ri]us et mag[is] sciunt[ur] q[ua]m [con]clo. Sc[d]a [con]clo. i[m]possibile est magis credere [con]clo[n]i q[ua]m p[ri]ncipijs i[n]demo[n]strabilib[us] ibi. no[n] p[otes]t a[utem]. Tercia [con]clo sciens p[er] demo[n]stratione[m] h[ab]z credere nihil notius e[ss]e p[ri]ncipijs p[ri]mis i[n] veritate nec opposit[a] illo[rum] i[n] falsitate. ibi. magis a[utem] debente[m]. P[ri]ma [con]clo argui[tur] sic. p[ro]p[ter] q[uo]d vnu[m]quodq[ue] tale et illud magis. p[ro]p[ter] p[ri]ncipia sciunt[ur] [con]clo[n]es g[enera]l[ite]r p[ri]us et magis sci-mus p[ri]ncipia q[ua]m [con]clo[n]es. p[atet] [con]se[quenti]a cu[m] minori ex dictis. ma-ior aut[em] exe[m]plariter declarat[ur] q[uia] si diligo forte[m] p[ro]p[ter] platone[m] magis diligo platone[m]. Themistius a[utem] exe[m]plificat di[cens] q[uod] si diligim[us] magistru[m] p[ro]p[ter] pueru[m] magis diligimus pueru[m]. Notandu[m] s[ecundu]m Egi[dium] q[uod] circa illa[m] p[ro]po[sitio]ne[m] p[ro]p[ter] q[uo]d vnu[m]quod-q[ue] tale et illud mag[is]. fu[eru]nt q[ua]tuor expo[sitio]nes. Quaru[m] p[ri]ma fuit q[uod] ista p[ro]po[sitio] e[st] i[n]tellige[n]da i[n] causis efficie[n]tib[us] et no[n] i[n] causis formalib[us]. q[uia] aliq[ui]d e[st] albu[m] p[ro]p[ter] albedine[m] et t[ame]n albedo n[on] e[st] alba. q[uia] circa p[ri]ncipiu[m] s[ecun]di de c[a]el[o] et m[undo] vult ph[ilosoph]us. q[uod] n[on] b[e]n[e] d[icitu]r albedine[m] colorari aut ambulatione[m] moueri. si g[enera]l[ite]r albedo n[on] e[st] colorata seq[ui]t[ur] q[uod] albedo no[n] e[st] alba. Ista expo[sitio] e[st] i[n]sufficie[n]s q[uia] aliq[ui]s e[st] calid[us] p[ro]p[ter] motu[m] et t[ame]n mot[us] n[on] e[st] mag[is] calid[us]. et ali[qui]s e[st] ebri[us] p[ro]p[ter] vinu[m] et t[ame]n vinu[m] n[on] e[st] mag[is] ebriu[m]. Sc[d]a expo[sitio] fuit q[uod] hec p[ro]po[sitio] h[abe]t v[er]itate[m] i[n] causis vniuocis et no[n] equiuocis. Co[n]stat a[utem] motu[m] e[ss]e ca[usa]m equiuoca[m] caliditatis et vinu[m] ebrietatis cu[m] n[on] sint eiusde[m] r[ati]o[n]is. S[ed] nec ista expo[sitio] suffic[it] q[uia] ignis ge[n]it[us] e[st] calid[us] p[ro]p[ter] igne[m] g[e]n[er]ante[m], et t[ame]n ignis g[e]n[er]ans no[n] e[st] mag[is] calidus cu[m] q[ui]lib[et] illo[rum] sit calid[us] i[n] su[m]mo. Tercia expo[sitio] fuit q[uod] illa p[ro]po[sitio] h[abe]t i[n]tellig[i] ta[m] i[n] causis vniuocis q[ua]m equiuocis na[m] cu[m] ca[usa] sit potior effectu si sit ca[usa] vniuoca id nom[en] p[rae]dicat[ur] mag[is] d[e] ca[usa] vniuoca q[ua]m d[e] effectu. vt si aliq[ui]s sit calidus p[ro]p[ter] igne[m] seq[ui]t[ur] q[uod] ignis sit mag[is] calid[us]. si a[utem] sit ca[usa] equiuoca si illud ei n[on] co[n]uenit t[ame]n co[m]petit sibi aliq[ui]d excelle[n]ti[us] vt si aliq[ui]d e[st] calidu[m] p[ro]p[ter] sole[m], l[icet] i[n] sole non sit calor: in eo t[ame]n est aliq[ui]d excellentius quo i[n]ducit calorem videl[icet] lux vel alia q[ua]litas.

Nota p[ri]mu[m]

Nota p[ri]mu[m]

Nota p[ri]mu[m]

Ista ergo ꝓ̃ ē et est incõpleta. qr vt dictũ ē ignis gñans nõ est calidior igne. nec pr̃ est rõnabilior filio lꝫ filius ab illo rõnabilitaté accipiat: ⁊ i his cã ē vniuoca. In equocis illud ēt nõ est verꝫ. qr aliqd est calidũ ꝓpter motũ ⁊ tñ i motu nõ ē aliqd excellentius. ¶ Quarta exp̃õ ē Egidij. vi. illã ꝓpõnẽ intelligendã eē i cãsis p̃ncipalib⁹ ⁊ p se hñtib⁹ ordine eẽntialé ad suos effect⁹. ita qr si est cã vniuoca in ca repitur magis. ⁊ si ē cã equoca in ea repitur excellentius. ñ qꝫ argumẽtũ ꝓcedit de eo qd ē albũ pp albedinẽ: qr sicut est aliqd calidũ ꝓpter solẽ ⁊ tñ sol nõ est calidus. sed i eo ē aliqd excellẽtius calore. ita albedo nõ est alba. sed in ea ē aliqd excellẽtius. s. p̃dicatio essentialis q̃ de se ipsa p̃dicat̃ q̃ excellẽtior ē p̃dicatõe denoĩatiua. Si aũt aliqd ē calidũ pp motũ: nõ sequitur motum eē magis calidũ. qr mot⁹ ē cã instr̃alis caloris. nõ ēt si ignis ē calidus pp ignẽ generãtẽ sequitur ignẽ generãtẽ esse calidiorẽ cũ illi duo ignes nõ hẽant ordinẽ eẽntialẽ eo qr sunt eiusdẽ spẽi. Si tñ aliqd ignium ē calidũ ꝓpter ignẽ oꝫ ignẽ eẽ calidiorẽ. ¶ Ista rñsio ē difficilis ⁊ dubia. Primo ꝓpter glosam. qr linea ē finita pp pũctũ, ⁊ tñ pũct⁹ nõ ē magis finitus: nec i eo ē aliqd excellẽti⁹ linea. hõ ēt ē homo pp materiã: ⁊ tñ ipsa materia nõ ē magis hõ nec i eo ē aliqd excellẽtius. ¶ Scḋo ē dubia pp modũ rñdendi. qr sicut in albedine repitur p̃dicatio eẽntialis eiusdẽ de seipsa ita ⁊ in albo. nã eq̃ eẽntialis ē ista. albũ ē album. sicut ista. albedo ē albedo. Et ex isto mõ rñdẽdi hꝫ ꝯcedere ꝯñr qr si aliqd ē calidũ pp motũ qr i motu ē aliqd excellẽtius. s. p̃dicatio eẽntialis eiusdẽ de seipso. ⁊ qr si aliqs ignis est generãs qr i eo fit aliqd excellẽtius. s. eẽ cãm. excellẽtius est. n. aliqd eẽ cãm q̃ꝫ cãtum. ¶ Propterea ē alr̃ dicẽdum. vꝫ. qr ista ꝓpõ. pp qd vnũquodqꝫ tale ⁊ illud magis. nõ itelligit̃ in causis formalib⁹. qr nõ sequtur tu es alb⁹ ꝓpter albedinẽ. ergo albedo ē magis alba. nec i cãis mãlibus. qr nõ seqt̃ tu es corruptibilis ꝓpter materiã. ergo materia ē magis corruptibilis. nec i cãis finalib⁹. qr nõ sequtr tu es ambulans ꝓpter sanitatẽ. ergo sanitas ē magis ãbulans. nec in causis efficiẽtib⁹ instr̃alibus aut nõ eẽntialr̃ ordinatis. qr nõ sequtur tu es calidus pp motũ. ergo mot⁹ ē magis calidus. nec sequtur. b. ignis ē calid⁹ pp. a. ignẽ. ergo. a. ignis ē magis calidus. Sed itelligit̃ ista ꝓpõ i causis efficiẽtib⁹ p̃ncipalib⁹ eẽntialr̃ ordinatis formalr̃ vel virtualiter. nã bñ sequtur tu es calidus ꝓpter ignẽ. ergo ignis ē magis calidus formalr̃ vel virtualiter. tu es calidus ꝓpter solẽ. ergo sol formaliter vel virtualr̃ ē magis calidus. Ex qbus ꝯcedit̃ qr p̃misse in demõstratione formaliter vel virtualiter magis sciũtur q̃ꝫ ꝯclo. Premisse eñi demr̃abiles formaliter sciuntur magis q̃ꝫ ꝯclusio. ⁊ p̃misse idemõstrabiles virtualr̃ tñ. Sicut eñi sol virtualiter dr̃ calidus. qr hꝫ virtutẽ ꝓducẽdi caliditatẽ. ⁊ ē virtualiter calidior igne. qr hꝫ excellẽtiorẽ virtutẽ ꝓducẽdi caliditatẽ q̃ꝫ ignis. ita p̃ncipia idemõstrabilia sunt virtualiter scita. qr in eis sunt virtualiter ꝯclusiones scibiles. ⁊ qr hñt virtutem aggenerãdi ꝯclusionẽ scibilem. Sũt etiam illa p̃ncipia virtualiter scita magis q̃ꝫ ꝯclusiones. qr habẽt virtutẽ excellẽtiorẽ faciendi scire q̃ꝫ ꝯclusio. ¶ Contra p̃dicta arguit̃. ⁊ p̃mo qr p̃misse in demr̃atione nõ sũt cause efficiẽtes p̃ncipales. qr nullũ accñs ē p̃ncipalis cã efficiẽs alicui⁹ effect⁹ sed solũ sub̃a. cuꝫ ergo p̃misse sint accñtia sequtur qr ille nõ sunt cause p̃ncipales scie conclusionis sed instr̃ales. Intellectus aũt vr̃ esse cã p̃ncipalis. añs aũt pꝫ inductiue. nã grauitas nõ ē cã p̃ncipalis motus deorsum. sed forma sub̃alis grauis. nec caliditas ignis ē p̃ncipalis cã calefactõis. sed forma sub̃alis ignis. ¶ Scḋo arguitur qr p̃misse ⁊ ꝯclusio nõ eẽntialiter ordinant̃. qr essentialiter ordinata sũt diuersaꝝ spẽꝝ. sed p̃misse ⁊ ꝯclusio nõ sũt diuersaꝝ spẽꝝ. ergo ⁊c̃. Patet ꝯña cũ maiori. ⁊ minor declarat̃. nã sicut se hꝫ dilectio pla. ad dilectõeꝫ sor. ita notitia p̃missaꝝ ad notitiã ꝯclõnis p ari. in l̃ra. sed ille due dilectõẽs sũt eiusdẽ rõnis sicut ⁊ obiecta. s. sor. ⁊ pla. ergo notitia p̃missaꝝ ⁊ notitia ꝯclõnum sunt eiusdẽ rõnis. ¶ Tertio arguit̃ qr nõ magis cognoscũt̃ p̃misse q̃ꝫ ꝯclo. qr notitia p̃missaꝝ nõ ē intẽsior q̃ꝫ notitia ꝯclonis. nec euidẽtior. qr si eẽt intensior. g̃ in aliq̃ ꝓportõe. sit ergo i duplo. ⁊ sequtur qr inter notitiã p̃missarũ ⁊ notitiã ꝯclõnis ē dabilis notitia media qd ē falsuꝫ sicut nec dat̃ mediũ iter p̃missas ⁊ ꝯclonẽ. Nõ ē ēt euidẽtior pp eandẽ cãm. qr tũc dare ̃t euidentia media inter euidentiã p̃missaꝝ ⁊ ꝯclõnis. ¶ Itẽ remittãtur ille euidentie vniformiter vsqꝫ ad nõ gradũ. ⁊ sic sequtur qr aliquando erit aliq̃ euidẽtia premissarumꝫ quando nulla erit euidentia ꝯclusionis contra determinationem Arist. in p̃hemio huius dicentis qr statim inducens cognoscitur. ¶ Quarto arguit̃ ꝯtra exemplũ philosophi. ꝓbando qr nõ. si diligim⁹ sortẽ pp pla. magis diligam⁹ platonẽ. qr nõ si cognoscim⁹ sortẽ pp platonẽ magis cognoscimus platonẽ. ergo nec si diligimus. pꝫ ꝯña qr actus volũtatis depẽdet ex actu itellect⁹. añs est manifestuꝫ. qr stat cognitionẽ sor. eẽ maiorẽ cognitõe platonis nõ obstãte qr dependeat ab ea sicut ꝯtingit de cognitione cause que maiorẽ q̃ꝫ cognitio effect⁹. ex quo p illã demonstrat̃ effectus. ⁊ tñ dependet ex cognitõe effectus. ¶ Ad p̃mũ dr̃ negando qr nullũ accñs sit p̃ncipalis cã alicuius effect⁹. qr caliditas aq̃ est p̃ncipale agens i calefactõe manus. ⁊ leuitas vaporis est p̃ncipale agẽs in motu sursum. ⁊ dato qr illud eẽt verꝫ i opationib⁹ realibus nõ tñ teneret i opationib⁹ intentionalib⁹. qr color est p̃ncipale agens in multiplicatõe spẽi visibilis ⁊ fantasma i multiplicatõe spẽi itelligibilis loquẽdo de agẽte p̃ticulari. ita p̃misse i demr̃atõe sũt p̃ncipalia agẽtia ad hũc itellectũ qr notitia p̃missaꝝ ꝯcurrit tanq̃ꝫ p̃ncipale agens p̃ticulare ad gñationeꝫ notitie intellectiue. intellectus aũt nõ ꝯcurrit nisi tanq̃ꝫ cã vlis. ¶ Ad scḋꝫ dicitur qr p̃misse ⁊ ꝯclusio i demr̃atõe sũt diuersaꝝ rõnũ. nã minor est alteri⁹ rõnis a maiori ⁊ ꝯclone cũ i ea nõ ponat̃ passio: maior ēt diuersificatur i spẽ a ꝯclone cũ ipsa ꝯtineat mediũ qd nõ ꝯtinet ꝯclo. qd qdẽ ē alterius rõnis a passione quã formalr̃ icludit ꝯclo. ⁊ ꝯñter dicit̃ qr ille due dilectiões de q̃bus philosophus loq̃t̃ sũt diuersaꝝ rõnuꝫ sicut ⁊ obiecta formaliter sũpta. lꝫ. eñi sor. ⁊ pla. sint eiusdẽ rõnis. nõ tñ sortes vt amabilis ꝓpter aliũ. ⁊ pla. vt amabilis ꝓpter se sũt eiusdẽ rõnis. ¶ Ad tertiũ dr̃ qr sicut latitudo albedinis nõ ē itensior latitudine nigredinis tñ est pfectior. ita notitia p̃missarũ non ē itensior notitia ꝯclõnis sicut nec spẽs visibilis ipsa visiõe aut fantasma spẽ itelligibili. lꝫ est euidẽtior. ⁊ tũc ad argumentũ. sit ergo qr i duplo. admitto casum quo admisso nõ sequtur aliquã eẽ euidentiã mediã inter euidentias p̃missaꝝ ⁊ ꝯclõnis. sicut ēt albedo est i aliq̃ ꝓportiõe pfectior spẽ accidẽtali imediata sibi. ⁊ tñ iter spẽs illas nulla cadit media pfectio. vñ sicut maior vel minor pfectio i forma cognoscit̃ p approp̃inquationeꝫ ad sũmũ: ⁊ mẽsurat̃ penes distãtiã a nõ gradu. ita euidentia cognoscit̃ maior vel minor ex maiori ⁊ minori approp̃inq̃tiõe ad dignitates. mensurat̃ aũt penes distãtiã a nõ gradu euidẽtie. iõ qr cões ai ꝯceptiões sũt ꝓpinquiores dignitatib⁹ p̃missis idemõstrabilib⁹. ꝓpterea sunt euidẽtiores. ⁊ vniuersaliter premisse euidentiores conclusione. quia sunt ꝓpinquiores dignitatibus. In quãta autem ꝓportiõe sint euidẽtiores hoc cognoscit̃ p distãtiã a nõ gradu euidentie. ¶ Itẽ dico qr euidẽtie ille si possint remitti. hoc nõ ē vniformiter. sed ꝓportionabiliter eo mõ quo remitteret̃ albedo vt octo ⁊ albedo vt q̃ttuor. dato qr q̃libet illaꝝ vniformiter remitteret̃ ad nõ gradũ. necessario. n. maiorẽ latitudinẽ deperderet vna illaꝝ q̃ꝫ reliq̃. ¶ Ad quartum dr̃ qr li pp põt dicere cãm sine q̃ nõ. ⁊ põt dicere cãm adequatã. si dic cãm sine qua nõ. idubie nõ sequtur. tu diligis sor. ꝓpter platonem. ergo magis diligis platonem nec sequtur tu

cognoscis sor. ppter pla. aut cāz ppē effectū. q̄ magis cognoscis platonem q̄ꝫ sortem. aut effectū q̄ꝫ cām. nec istud vult Ari. Si aute li ppter dicat cām adequatam inq̄ꝫ quelibet illaꝝ cōsequentiaꝝ est bona. ꝯstat eni q̄ oes effecē cās adeq̄tas cōclōni. ⁊ de tali cā loqt̄ ari. cit pp qd vnūquodqꝫ tale ⁊ illud magis.

5a. ꝯ° scibile pi...

Non pōt aūt credere magis q̄ scit que non cōtingūt neqꝫ sciēs neqꝫ melius dispositus q̄ sciens. Accidit aūt hoc nisi aliqs credētū per demonstrationē precognouerit. Magis credere necesse est principijs aut oibus aut qbusdam quā conclusioni.

¶ Scda cōclusio. Impossibile est magis credere cōclusioni q̄ꝫ pncipijs indemōstrabilib⁹. pbatur. si aliquis crederet magis ꝯclusioni q̄ꝫ pricipijs ille eēt sciēs aut magis dispositus q̄ꝫ sciēs. nō aūt sciēs p primā cōclusionē. q: ppter qd vnūquodqꝫ tale ⁊ illud magis. nec etiā magis dispositus q̄ꝫ sciēs. q: quāqꝫ scit ille, magis pncipijs adheret q̄ꝫ cōclusioni cū sint maioris euidentie. ¶ Notandum fm Egi. q: hec ppō aliqs est magis dispositus q̄ꝫ sciēs hꝫ quattuor expōnes. ¶ Quaꝝ prima est q: sciēs est ille q hꝫ hitū ꝯclonis. ⁊ magis dispositus q̄ꝫ sciēs ē ille q hꝫ hitū pncipioꝝ. Sed istud stare nō pōt. q: habēs habitū cōclusionis etiā hꝫ hitū principioꝝ. quo dato sequtur q idē est sciēs. ⁊ magis dispositus q̄ꝫ sciēs. ¶ Secūda expō est q habēs solū q: ē. s. q: luna eclipsatur est sciēs. hñs aūt ppter qd. s. interpositionē terre iter solē ⁊ lunā nō referēdo i effectū suum ē magis dispositus q̄ꝫ sciēs. sed istud iteꝝ est iproprie dictum. q: neqꝫ cognoscēs effectū solū est sciens neqꝫ cognoscens cām solū est magis dispositus q̄ꝫ sciēs. cum q cognoscit effectū per cāz sit magis dispositus q̄ꝫ ille q cognoscit tm̄ cāz vel effectū. ¶ Tertia expō ē q̄ hñs tm̄ sciam subalternatā. videlicet medicinā vel pspectiuā ē sciēs. habēs aūt sciaꝫ subalternātē vt philosophiā vel geometriā ē magis dispositus q̄ꝫ sciēs. Iteꝝ hec ñ satisfacit: q: habēs medicinā vel pspectiuā tm̄ nō est ꝓprie sciens. q: nescit resoluere i cās idemōstrabiles. habens aūt philosophiā vel geometriā ē tm̄ sciēs cū sciat resoluere ꝯclōnes ad pncipia idemōstrabilia. ¶ Quarta expositio est Egi. di. q ari. p sciētē itelligit habentē cōplexionē ineptā. ⁊ p magis dispositū habētē dispōnem aptam. nā ille q est aptus mēte ⁊ mollis carne dato q non sit exercitatus in scia est magis dispositus ad sciendū ppter bonitatē cōplexionis q̄ꝫ durus carne si per longa tēpora insudauerit. Ista expō etiā mihi ē dubia. q: lꝫ ille exercitat⁹ sit magis disposit⁹ q̄ꝫ ille sciēs nō tn̄ est magis dispositus q̄ꝫ sciēs. q: aliis habēs bonam cōplexionē ⁊ exercitiū studij est sciēs ⁊ magis dispositus q̄ꝫ ille. ¶ Propterea est dicendū iuxta intētōeꝫ Ari. ⁊ cōmen. tertio de aīa. q: duplex est itelligēs. s. coniunctū ⁊ sepatū. Intelligēs cōiunctum aliqñ est i actu et aliqñdo in potētia vt hō. ⁊ tale dr̄ sciens. q: acqritnotitiā p demōstrationē de eo qd ꝑmo dubium ei fuerat. Intelligens aūt sepatum semp est in actu ita q semp itelligit ⁊ nūq̄ꝫ nō itelligit vt deus ⁊ itelligētie. ⁊ tale dr̄ magis dispositū q̄ꝫ sciēs. q: nō dr̄ ꝓprie scire cū nūq̄ꝫ dubitet ⁊ nūq̄ꝫ p demrātōꝫ aliqd cognoscat. aliqd ḡ est sciēs tm̄ vt hō. aliqd peius dispositū q̄ꝫ sciēs vt brutum. ⁊ aliqd magis dispositū quā sciēs vt deus ⁊ intelligētie. Impossibile est ergo magis credere cōclusioni q̄ꝫ pricipijs siue fuerit sciens siue magis dispositus q̄ꝫ sciens. ¶ Notandū scdo q pħs i prior cōclusione ait q: oꝫ ꝓcognoscere ⁊ magis nota eē pricipia aut oia aut quedā. ⁊ in hac conclusione idē repetit dicens q: oib⁹ principijs aut qbusdā necesse est magis credere q̄ꝫ conclusioni. Vñ pricipia quadrupliciter cōparant. Pmo comparant inuicem principia incōplexa. s. cōceptus ⁊ diffōnes. ⁊ sic aū demōstrationē necesse est ꝓcognoscere pricipia trāscendētia. sed nō pricipia diffinitiua. Secundo cōparant inuicē pricipia extrinseca. ⁊ sic aū oēs demōstrationē necessariuꝫ est ꝓcognoscere dignitates oēs. sed nō suppōnes oēs nec omnes pōnes que sunt ai cōceptiones. q: geometra nō ꝑsupponit cognitionem pricipioꝝ arithmetice nec ecōtra oēs tn̄ ꝑsupponūt cognitionem dignitatū. Tertio cōparant inuicē pricipia intrinseca ⁊ extrinseca simul. ⁊ sic i demōstratiōe necesse est ꝓcognoscere pricipia intrinseca. sed nō oia extrinseca nā qñ demōstrat q sup lineā datā cōtigit triangulum eqlateꝝ collocare oꝫ ꝓcognoscere ambas ꝑmissas ⁊ ēt illud principiū extrinsecū. oia equalia vni tertio sūt eq̄lia inter se. sed nō ꝓcognoscere q: anguli recti sūt eq̄les aut q oē totū est maius sua pte. Quarto comparantur inuicē pricipia intrinseca demrātōis. ⁊ sicut in demonstrationibus oꝫ ꝓcognoscere maiores ⁊ nō minores. q: vt pħs dicit in ꝓhemio. prius tpe cognoscit̄ maior et simul tpe cognoscitur minor cū ꝯclusione. pꝫ ergo q̄ cuiuslibet demonstrationis pricipia sunt prius cognita. ⁊ hoc aut oia aut quedā. ⁊ q necesse ē magis credere prius principijs q̄ꝫ ꝯclusioni. ⁊ hoc aut oibus aut qbusdā. nō eni oꝫ q: oib⁹. sed bñ q qbusdā. ¶ Tertio est notandū q philosophus ait q: credēs p demōstratōeꝫ magis credit pricipijs q̄ꝫ ꝯclōni q: ꝯ⁹ in duplr credit. aliqñ p demrātioneꝫ aliqñ vo p sensū. vbi gr̄a. ista conclusio. luna eclipsat̄. pōt eē nota p demrātioneꝫ. s. per interpositionē terre iter solem ⁊ lunā. ⁊ p sensum videndo ipsaꝫ nō illuminari i plenilunio. si ergo ꝯclō est nota p sensum nō oꝫ pricipijs magis credere q̄ꝫ ꝯclōni ex quo talis notitia nō dependet ex pricipijs. sed si ē nota p demrātionē. oꝫ magis credere pricipijs q̄ꝫ ꝯclusiōi. alioqn aliqs magis crederet his q̄ nō nouit q̄ꝫ his que nouit. nā añ demrātionē nouit pricipia ⁊ ñ ꝯclusionē. ¶ Dubitatur. q: sciens p sensuꝫ tm̄ vel p effectū: necessariu io hꝫ notitiā primoꝝ pricipioꝝ qb⁹ necessario credit ⁊ magis q̄ꝫ ꝯclōni. Rñdet̄ q triplicia sunt pricipia q̄dam ꝓpinqua q̄dā remota ⁊ quedā remotissima. Pricipia ꝓpinqua sunt ꝑmisse in demrātōe. pricipia remota sūt principia terminoꝝ spālium nō ingredientia formaliter demonstrationē. pricipia aūt remotissima sūt principia terminorum maxime cōmuniū. licet ḡ sciēs per sensum vel p effectum necessario magis adhereat principijs remotissimis q̄ꝫ conclusioni. non tn̄ principijs ꝓpinquis vel remotis cū ab his non depēdeat. ⁊ de his loqtur Ari. in littera.

Magis aūt debētē hēc scientiam per demōstrationē. Non solū oꝫ pricipia magis cognoscere ⁊ magis ipsis credere q̄ ei qd demōstrat. sꝫ neqꝫ aliud ipso credibilius eē: neqꝫ notius oppositis pricipijs ex qbus erit sillogismus ꝯrie deceptionis siquidem oportet vt sciente nō incredibilem esse simpliciter

7a. ꝯ° scibile pi...

¶ Tertia ꝯclō. sciens p demōstratōeꝫ hꝫ credere nihil esse notius principijs i vitate ⁊ eoꝝ oppositis i falsitate pꝫ. q: hꝫ credere itellectuꝫ nō posse dissentire pricipijs neqꝫ oppositis eoꝝ assentire eo q sicut graue nātr fugit sursum ⁊ inclinat̄ esse deorsum. ⁊ ecōtra leue. ita intellectus inclinatur naturaliter assentire pricipijs ⁊ dissentire oppositis. Sicut enim viuens pficitur calido ⁊ impficitur frigido. ita intellectus pficitur pricipijs ⁊ impficitur suis oppositis cum ex illis fiat syllogismus ignorantie aut ꝯrarie deceptionis. ¶ Notandū q syllogismus falligraphus differt a syllogismo ignorantie aut contrarie deceptionis. quia syllogismus falligraphus procedit ex aliquo pricipio male intellecto. vt oē totum est maius sua pte. aīa tua est pars tui. ergo tu es maior aīa tua. maior eni intelligitur de pte q̄ntitatiua ⁊ affirmatiua ⁊ assumitur pro qualibet parte. Item a quolibet puncto ad quēlibet pūctum contingit rectam

lineam ducere. sed hec sint duo puncta demonstrando duo pūcta imediata. ergo inter ea ē dabilis linea media maior intelligat̄ de pūctis mediatis ⁊ nō d̄ oib⁹ absolute. Itē q̄libet pūcto ad quelibet pūctū ptigit rectā lineā ducere. sed linea arenalis ducit̄ ad pūctū a pūcto.

linea arenalis

ergo linea arenalis est recta. cum in maiori credat̄ illum terminum lineā stare distributiue, ⁊ stat solū confuse tm̄. Syllogism⁹ aūt maior aūt contrarie d̄ ceptionis ꝓcedit ex oppositio aliquoꝝ principiorum vt nullum totum est maius sua parte. tu es aliq̄d totū ergo tu non es maior parte tua. ꝓbatur añs. q̄ nullum totum est maius altero. sed quodlibet totum est infinitum ac etiā quelibet eius pars cū vtrūq̄ illoꝝ sit diuisibile in infinitū ⁊ habeat infinitas ptes. per Ari. 3.º phy. hoc argumentū est cā ignorātie ⁊ deceptōis. q̄ tot sint ptes imediate quot in toto. ñ tñ ita magne ideo totum est maius sua pte. ¶ Circa predicta occurrit vna dubitatio. vtrū notitia pricipioꝝ sit pfectior notitia pclōnis. Et arguit̄ q̄ q̄ nō. quia notitia ꝓpter qd est pfectior notitia quia est. sed notitia pclōnis ē pp qd, ⁊ notitia pricipioꝝ est tm̄. q̄ est. ergo. pȝ pña cum minori. maior aūt colligitur a philosopho primo hui⁹ ⁊ a cōmentatore i ꝓlogo phy. dicēte q̄ duplex ē scia. s. p cāȝ ⁊ sine cā. Scia p cām est perfecta. ⁊ q̄ nō ē p cām est imperfecta. ¶ Scdo sic. q̄to aliqd est minus cōmune tanto est perfectius. sed conclusio est minus cōmunis principijs. ergo conclusio est pfectior principijs. ⁊ pñr notitia pclusionis est pfectior notitia pricipioꝝ. minor est euidens. q̄ cōclusio fit ex terminis min⁹ cōibus terminis ex quibus fiunt principia. maior aūt pȝ inductiue. eo q̄ spēs est pfectior genere. q̄ minoris cōmunitatis. Ex isto fundamento pōt sic rō cōfirmari. Notitia distincta est pfectior notitia pfusa. sed notitia pclōnis ē distincta cū sit de terminis spālibus. notitia aūt principiorum est confusa cū sit de terminis generalib⁹ g̃ ⁊c. ¶ Tertio sic. finis est pfectior his que sunt ad finē. sed notitia pclōnis est finis principioꝝ. ergo. pȝ pña cū minori. q̄ sicut principia diffōnis ordinant̄ i spēm ita pn̄cipia demr̄ationis ordinant̄ in cōclusionē. maior aūtē colligitur a. p. scdo phy. dicente q̄ finis ē cā cāȝ. necessitat eni oēs alias cās ⁊ a nulla necessitat̄. ¶ Quarto sic. notitia qetans itellectū est pfectior notitia nō qetante illum. sed notitia cōclōnis quietat intellectū. nō principioꝝ. ergo maior est euidens ⁊ minor ē clara. Quoniam sicut nā nō qescit i pricipijs naturalib⁹. s; i effectu pducto. ita itellectus nō qescit i pricipijs itelligibilibus. sed in pclōne aggñata. Cōstat eni itellectū nō qescere donec p demr̄ationē pclōnē nō inuenerit. In cōtrarium arguit̄ sic. ¶ Quicūq̄ aliq̄ cause cētraliter ordinat̄ q̄to aliqua est prior tāto est pfectior. sed pncipia demr̄atiōis ordināt̄ur cētraliter. ergo q̄to aliqua est prior tanto pfectior ē. ⁊ p pñs dignitates sūt pfectiores positione ⁊ suppositione ⁊ hec sunt perfectiores premiss ⁊ pñter p̄misse pclōne. ¶ Itē independentia dicit perfectionē ⁊ depēdētia impfectionē. ergo q̄to aliquid minus depēdent q̄ȝ notitia pclōnis. q̄ a quocūq̄ dependēt principium ab eodē depēdet pclō ⁊ nō econtra. ergo ⁊c. ¶ Ad primū negatur q̄ notitia pp qd sit pfectior notitia quia est. Et ad philosophū dicitur q̄ comparat illas notitias respectu eiusdē ⁊ non diuersoꝝ. ita q̄ notitia pp qd alicui⁹ est perfectior notitia q̄ eiusdē effect⁹ cui cognoscit̄ effectus notitia pp qd. q̄ȝ notitia q̄ est. Et ita r̄ndet ad cōmētatorem q̄ si de aliquo habetur scia per cāȝ de quo pōt haberi scia nō per cāȝ scia per cāȝ est perfecta. ⁊ scia nō per cāȝ est imperfecta cū stat q̄ scia principioꝝ que nō hr̄ per cām sit notitia pfectior q̄ȝ scia pclōnis que hr̄ p cām. nō tamē ꝓprie dr̄ de pricipijs hr̄i scia. sed tm̄ intelligētia cū illa nō formalr̄ s; vtualr̄ sciant̄ vt patuit. ¶ Ad scdm dicit̄ q̄ duplex est cōmunitas. s. pdicationis ⁊ cāliitatis. Cōcedo ergo q̄ quanto aliquid est minus cōmune cōitate predicatiōis tāto est perfectius. nō tamē q̄to aliqd est minus cōmune cōitate cālitatis tāto est perfectius. sed oppositū est cōcedendum. nam deus cōmunior ē cōitate cālitatis q̄ȝ intelligentie. ⁊ est illis pfectior. intelligētie cōiores sunt cōmunitate cālitatis ipsis corporib⁹ celestibus ⁊ perfectiores sunt. Itecum corpora celestia cōmuniora sunt his inferioribus eadem cōitate ⁊ pfectiora sunt. Cum ergo principia hēant cōitatē cālitatis ad pclōnes vt patuit in prima cōclusione. ergo pncipia sūt pfectiora pclonibus. ⁊ q̄to aliqua sunt cōiora tāto sūt pfectiora. Ad cōfirmatione dicitur q̄ distinctio notitie pōt considerari penes distinctionē obiecti ⁊ penes distinctionē modi ꝓcedendi primo mō notitia pclonis ē magis distincta notitia principioꝝ quia est de obiecto magis distincto. sed scdo modo notitia principioꝝ est distinctior. q̄ distinctiori mō ꝓcedit sicut. etiā distincti⁹ illi intellectus adheret. nam intellectus adheret principijs ꝓpter se. pclōnis aūt ꝓpter principia. ¶ Ad tertiū dr̄ iuxta intentione phi. q̄ duplex est finis. s. primarius ⁊ secūdarius. licet ergo finis primari⁹ sit pfectior his que sunt ad finē non tn̄ finis secūdarius. aliqs. n. studet ꝓpter lucrū. ⁊ tn̄ lucrū nō ē pfecti⁹ studio. s; delectant aut būdiuere qd ē finis pricipaliter intētus. ita pricipia hn̄t finem primariū ⁊ secūdariū. finis secūdarius ē pclō. sed finis primarius vel principalis ē copulatio itellectus agentis cum intellectu possibili vt colligitur a cōmētatore tertio de aīa. Cōstat aūt copulatōeȝ intellect⁹ agentis cū itellectu possibili multo pfectiorē eē principijs. Deinde illd nō ē veꝝ absolute q̄ pricipia demr̄ationū ordinētur i pclone sicut pricipia diffōnis i spēm. q̄ principia demr̄atōis i gñe cause efficiētis ordinant̄ in conclusione tanq̄ȝ i finē min⁹ pricipale. sed principia diffōnis ordināntur i spēm tāq̄; i finē pricipalem i gñe cause mālis aut formalis. Dicit. n. philosoph⁹ scdo phi. q̄ ptes diffōnis sunt forme. ⁊ Porphirius q̄ dria adueniens gñi pstituit spēm. ⁊ Aueo. p hui⁹ q̄ gen⁹ ē vt mā. ¶ Ad quartū r̄ndet̄ q̄ notitia pclonis ñ vltimate qetat intellectū. sed notitia pncipioꝝ ñ qdē pposititua. sed resolutiua. Vult. n. p. scdo hui⁹ q̄ duplex ē mod⁹ sciēdi. s. p diffōnē ⁊ demr̄ationē. modus sciēdi p diffōnē pponit̄ ex duob⁹ ꝓcessib⁹ quoꝝ pm⁹ ē resolutiu⁹ ab effectu ad cām. ⁊ scds ē ppositiu⁹ a cā ad effectū. itellect⁹. n. cognoscens singulare abstrahit ab illo pceptū specificū. deinde gñicū. deide trāscēdētē. quo facto sic ascendebat ita descendit diuidēdo gña p drīas ⁊ pponendo diffōnes vsq̄ ad pceptū specificū vltimo diffinibilē. ⁊ hoc ē qd dicit phs 3.º de aīa q̄ itellect⁹ itelligit p lineā circūflexam. ⁊ pmē. q̄ p lineā speralē. pp quā cām plato dicebat aīam eē circulū. Sed modus sciēdi p demr̄ationē est ptrarius isti. q̄ pponit̄ ex duob⁹ ꝓcessib⁹ quoꝝ primus ē cōpositiuus a cā ad effectū. scds vō ē resolutiu⁹ ab effectu ad cāȝ. iō hita notitia pclōnis ñ sistit itellect⁹ in ea. sed resoluēdo eā i suā cām reuertit̄ ad pncipia q̄ȝ notitia vltimate ipm intellectum quietat ⁊ non notitia conclusionis. ergo ⁊c.

Quibusdam quidē igit̄ ꝓpter id qd oportet prima scire nō vr̄ scia esse simpliciter. Quibusdā aūt eē qdē oium tn̄ demonstrationē eē quorū neutrū nȝ veꝝ nȝ necīm est. Supponētes eni nō esse omnino scire. hi in īfinitū volūt reduci tāq̄ nō sint vtiq̄ sciētes posteriora propter pria quorum non esse prima recte dicētes. Impossibile enim est infinita transire.

Du^m primi
R. 2.
R. 3.
R. 4.
R. 5.

¶ Ista est quarta pars huius capitli in qua phs remouet quosdā errores hntes originē ex dictis. s. q demrātio est ex pmis & imediatis. & q ipsa pma & imediata magis sciuntur ꝙ ꝯclo. Et facit duo. nam pmo recitat opiniones illoꝝ erroꝝ cū suis fundamētis. scdo eas reprobat ibi. Nos aūt dicimꝰ. Opiniones ille due sūt. quaꝝ pma posuit q nō ꝯtingit aliqd scire. alia vo q oīum est scia per demrātione ibi. qdā. n. ¶ Prima opinio sic arguebat. in pncipijs demrātionis aut ē ꝓcedere i infinitū aut nō si est ꝓcedere in infinitū in causis nō ꝯtingit aliqd scire si nō est ꝓcedere in infinitū i causis nō ꝯtingit aliqd scire. ergo nullo mō ꝯtingit aliqd scire. pꝫ ꝯña: q2 oīs scia est p cās finitas vel infinitas. & pma pars aītis pbat. q2 nō ꝯtigit aliqd scire nisi p resolutionē ad pma vt patuit q2 nō est infinita ptransire. sed si ē dare ꝓcessuꝫ i infinitū in causis nō sunt aliq pma. & hoc ē bn̄ dictū inqt phs. ergo si ē dare ꝓcessum i infinitū i causis nō ꝯtigit aliqd scire. ¶ Contra hec ꝙ Ari. approbat arguit. & p q aliq sunt infinita quoꝝ ē aliqd primū. q2 infinita sūt pūcta in linea quoꝝ ē aliqd primū ex quo extrema linee sūt duo pūcta. p Ari. i pdicamētis. & infinite sūt ptes ꝓportionabiles in ꝯtinuo ꝙꝝ ē aliq pma. s. pꝰ medietas fm ari. 3° & sexto phi. ergo. ¶ Scdo arguit q infinite sunt cause eēntialiter ordinate quaꝝ est aliqua prima. nā spēs numeroꝝ sūt infinite quaꝝ ē aliq prima. sed oīs numerus pcedēs ē cā eēntialis oīum sequentiū. ergo pꝫ ꝯña cum minori iductiue. q2 binarꝰ est cā eēntialis oīum numeroꝝ sequentiū. & sir trinarius oīum alioꝝ numeroꝝ sequentiū. maior aūt tollit de mēte phi. 3° phi. di. q numerus nō ē diminuibilis i infinitū sed bn̄ augmētabilis in infinitū. Dat. n. pmus numerus. sed nō vltimꝰ. quia ꝙcūqꝫ numero dato sp ē dabilis maior sed nō minor. ¶ Tertio arguit q nō inconuenit aliqd scire ex infinitis causis. q2 sic res se hꝫ ad eē ita ad cognosci. scdo meta. sed aliq est res ex infinitis causis. ergo. minor arguit de quolibet ꝯtinuo qd ē ex sua medietate: & ex sua tertia; & ex sua quarta pte. & sic in infinitū. fortis. n. nouiter geniti fuerūt infinite cause. s. pr̄ auus & ꝓauus. & sic de alijs: q2 quicqd ē cā cause ē cā causati: & hoc ponēdo opinioneꝫ Ari. de eternitate mūdi iuxta ꝓcessum octaui phi. ¶ 4° arguitur: q nō inconuenit infinita ptrāsire: q2 ptrāseūdo vnū pedale ptrāsit qlibet pūctꝰ & qlibet pars eiꝰ. pūcta aūt sūt infinita: ac ēt ptes eiusdē pedalis sunt infinite. Celū ēt ptrāsiuit motū ifīm & duratōꝫ infinitā. vt hꝫ. 8° phi. ¶ Ad pmū dr̄ q nō est icōueniēs infinita eē i potētia quoꝝ ē aliqd primū. ꝫ est icōueniēs i infinita eē i actu quoꝝ aliqd sit primū. pūcta aūt sūt i potētia i linea. ac etiā ptes ꝯtinui cuꝫ nō p se existāt. & lꝫ partiū ꝯtinui sit prima psp designationē. nō tn̄ simplr. q2 ꝙcūqꝫ parte data illa adhuc ē diuisibilis i infinitas ptes quaꝝ qlibet est ea prior. eo q ptes sūt priores toto. p phi. ¶ Ad 2m rñdet iuxta determinationē Ari. tertio phi. q iā nō est aliqs numerus infinitus i actu. sed solū i potētia p diuisionē ꝯtinui q2 quocūqꝫ numero dato dabilis ē maior. nō tn̄ iā quocūqꝫ nūero dato aliqs est maior. & ita nō ē incōueniens q infinite erūt vel fuerūt cause eēntialiter ordīate i potētia. sed nō ē possibile infinitas esse causas eēntialiter ordīatas i actu sed soluꝫ i potētia ex quo in quolibet ꝯtinuo sūt infinite diuisiones potētiales ad infinitos numeros. ¶ Ad tertiū cōcedo q sicut se hꝫ res ad eē quo ad suas cās eēntiales seu eēntialiter ordinatas ita se hꝫ ad cognosci. ꝯstat aūt medietatē ꝯtinui aut tertiā pte aut quartā nō eē cāꝫ eēntialē eiꝰ cuꝫ nō sit ps qualitatiua eiꝰ sed ꝙtitatiua. Nō ēt totū & ptes ꝙtitatiue eēntialiter ordīatur. q2 sunt eiusdē rōnis. & ex hoc pꝫ solutio. de causis sor. cū ille nō sint eēntialr ordiate sed accn̄taliter tn̄. accidit. n. sorti huisse patrē aut plēs cās pcedentes ipm i spē hūana. q2 si potuisset ꝓpetuari nullū patrē nec auū hūisset. Dicit. n. ꝯmētator. 8. phi. q tales cause nō sūt p se sed p accn̄s. ꝯstat aūt sciam nō ex causis p accn̄s fm phm i hoc p. ¶ Ad quartū ꝯcedo q nō ē icōueniēs infinita ptrāsire i potētia. sed eēt icōueniēs infinita ptrāsire i actu. s. infinita minima nō cōtinentia eiusdē magnitudinis. iō dicit philosophus 3° phy. q magnitudo ē diuisibilis i infinitū i ptes eiusdē ꝓportionis. sed nō est diuisibilis i infinitū i ptes eiusdē quantitatis. Si aūt celū ptrāsiuit infiniti motū aut infiniti durationeꝫ hoc fuit i tpe infinito. scia āt acqritur i tpe finito i quo nō est posse p resolutionē ptransire infinitas cās seu pricipia. In hoc ergo bn̄ dixerunt antiqui sciencie possibilitatem negātes.

Si vero stent & sint principia. hec ignota eē cū demonstratio ipsoꝝ nō sit. qd vero dicūt esse scire solum. Si eni nō est prima scire neqꝫ que sunt ex eis est scire simpliciter neqꝫ ꝓprie sed ex conditione si illa sint.

¶ Scda pars aītis ar. vꝫ. q si nō est dare ꝓcessuꝫ i infinitū i cāis nō ꝯtigit aliqd scire. q2 non sciūtur posteriora nisi sciant pora. sed ipoē est scire prima & imediata. ergo ipoē est scire sequētia. pꝫ ꝯña cū maiori. qe posteriora sciūtur p priora. vt iā declaratū ē. ꝓpter qd vnūquodqꝫ tale. & illud magis. minor vo declarat. q2 nihil sciuit nisi p demonstrationē. sed pma & imediata n̄ pñt demōstrari. ergo illa non pōt sciri. ¶ Sed dubitat arguendo possibilitatē scie ignorātis pmis. q2 geometer scit oēm triāgulū hr̄e tres angulos equales duobꝰ rectis. & q sup datā lineā ꝯtigit triāgulū eqlateꝝ collocare. & tn̄ forte nullā hꝫ notitiā pmoꝝ. s. pme cause itelligentiaꝝ. ¶ Dicendū fm Egi. q ꝯclones resoluūtur i pmissa & pmisse i pōnes. & positōes i cōes ai ꝯceptōes. & cōes ai ꝯceptōes i illā dignitatē de quolibet dr̄ affirmatio vel negatio. p quā cetere dignitates roborāt fm cōmētatorē. hec aūt dignitas reducit i pncipiū icōplexum qd est ens. ipm aūt ens reducit i ens pmū qd ē prima cā. Nihil ergo pōt sciri simplr ignorato ente p. iō geometer si ignorat primū ens n̄ hꝫ simplr sciam. & hoc videt velle ꝯmētator. 7° metha. dicēs q non pōt sciri hec substātia pticularis demrātiue ignorata prima cā. & sic idiote formātes rōnes & syllogismos nō sūt dialectici. q2 nesciūt resoluere syllogismos i ꝓpōnes. & ꝓpositiōes i terminos. ita ignorātes primā cām nō sūt ꝓprie geometre. q2 nesciūt resoluere vsqꝫ ad pmū pricipiū incōplexū qd est deus. ¶ Contra fundamētū Egi. arguitur pbādo ens trāscēdenter sūptū i qd resoluit pma dignitas nō eē reducibile i primū ens neqꝫ i primā cām. q2 ois resolutio & ois reductio est i aliud prius. sed nō ē prius prima cā ꝙꝫ ens. ergo &c. pꝫ ꝯñtia cum maiori. & minor declarat. q2 si prima cā est prior ente & oē prius stat sine posteriori absqꝫ ꝯtradictōe. ergo stat sine ꝯtradictione deū esse nullo ente existēte qd est absurdū. Et cōfirmat p Aristo. i post pdicamētis. di. q illud est prius a quo nō ꝯuertit subsistendi ꝯña. ergo hec ꝯña erit bona. ens est. ergo prima cā est & nō econtra. prima cā est. ergo ens est. qd nō est dicēdū. ¶ Scdo ois reductio et ois resolutio p viā demrātōis est i aliqd notiꝰ. sed pma cā non ē notior ente. ergo ens nō reducit i illaꝫ. pꝫ ꝯña cū maiori ex dictis iuxta doctrinaꝫ philosophi. minor aūt declarat. nā itellectꝰ nō pōt itelligere nisi itelligat ens ex quo ens est obiectū adequatū itellectꝰ fꝫ Auicē. in metha. sua. sed itellectus pōt itelligere nō itelligēdo deū seu primā cām. q2 fm Egi. deus nō itelligit a nobis nisi reflexe ex cognitōe alioꝝ. vn̄ Ari. scdo meta. demonstrauit primā cām esse. nūqꝫ aūt ens esse qd fieri ꝫ posset si deus esset notior ente. ¶ Tertio dato illo seqt contra eū & veritatē q de quolibet dr̄ esse vel nō eē nō est prima dignitas. q2 sicut se hꝫ ens ad primā cām. ita de quolibet esse vel nō eē ad primā cām esse. ꝫ ens nō est simplr primū pncipiū icōplexū. sed prima cā. ergo pariformiter de quolibet esse vel nō esse non est simplr

Duꝰ pmi

R.

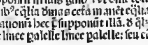
primū principiū cōplexū sʒ prīmā cām eē. ꝛ p̄ cōīs de quolʒ vel nō eē, nō ē p̄ma dignitas fortis sic nec ꝛ robor.ls ceteras dignitates. sʒ magis prim.ā cām eē qd̄ ē ꝯtra p̄-pria determinationē ꝛ sciam cōmētatoris. ℭ Quarto ꝓ primū esse nō ē primū principiū cōplexū. ꝙ nec p̄ma cā ē primū principiū incōplexū ip̄ itelligēdo i via resolutionis. hz primū principiū cōplexū qd̄ est dignitas fm phm in p̄mpiou hʒ q̄ttuor ꝯditiōes. Pria ē q ē ppō i demōstrabilis. Scd̄a ē q necesse ē quēlʒ docendū eā hēre. Tertia ē q ē maxīa ppō. Quart. est q oēs alias p̄cedit ppōes. Cōstat aūt istas ꝯditōes nō ꝯuenire illi ꝯplexo primā ē, cū ista ppō sit demōstrata nec qlʒ docēdus eā ne. cesse ē hʒ nec ē maxima ppō sicut nec ꝯcept' ci' ē ceīssi nec ēt p̄cedit oēs alias ppōnes sic nec ꝯceptus dei alios p̄cedit. Aliogn de' eēt primū obm itellect' p̄ impressionis. qd̄ tāʒ sibi q̄ʒ aliis marie repugnat. ℭ Tō alr est dicēdū q de' ꝛ itelligētie sunt p̄ma p̄mitate essendi sʒ nō p̄mitate cognoscēdi, qr nō oʒ illa p̄us cognoscere q̄ʒ alia. lʒ illa p̄us sint q̄ʒ cetera. sʒ cum ꝛ dignitates sūt p̄ria p̄ncipia cognoscēdi. iō illa in oī demr̄atōe p̄cognoscunt. ꝛ ignorans his ꝺ nullo habet scia. ꝛ cū dicit cōmetator q non pōt sciri hec sub a p̄ticularis demr̄atiue ignorata p̄ma cā illud ē ꝯcedēdū. Aliud. n. ē scire sortē ꝛ aliud ē scire sor. eē risibilē. qr ad sci. e sor. simplr necē est scire qd ē ꝛ ex qb' ē ꝛ a q̄ est ꝛ pp qd est sor. Nō āt p̄fecte sciunt ista nisi sciat p̄ma cā. sʒ ad scire sor. eē risibilē. nō oʒ scire a q̄ est sor. neqʒ pp qd est sor. qr sic aūt phs in p̄lo tb' de subo oʒ p̄cognoscere qd est ꝛ qr ē ꝺ passione tm̄. Consilr ē dicēdū i mathe. q nemo hʒ notitiā simplr de triāgulo absolute sūpto nisi cognoscat p̄mā cām. qr ad hāc notitiā ꝯcurrit nō solū vtcā in essendo sʒ ēt in cogscendo. nā talis notitia p̄supponit notitiā qd est triāgulus ꝛ ex q̄ ꝛ a quo ꝛ ppter qd est triāgulus. Ad sciam āt qua cognoscit triāgulus hēe tres angulos sufficit scire triāgulum esse ꝛ qd impoitat noie triangu li. ideo cognitio prime cause nō reqrit ad huiusmodi sciam qua scitur passio de subiecto suo.

Quidā aūt q ipm̄ qdem i scire sit cōsitentur. per demonstrationē eni eē solū. sʒ oīum eē demōstrationē nihil phibet fm eos. Cōtingit. n. circulari fieri demr̄ationē ꝛ hoc ex his q̄ sūt ad inuicē.

ℭ Scd̄a opinio ponebat p̄cessū finitū i causis ꝛ tā principia q̄ alia sciri. sʒ circulariter dicendo ꝯclōnes sciri pp principia. ꝛ principia sciri pp ꝯclōnes. qr oē qd̄ scit: scit p demr̄ationē. sʒ principia sciunt: ꝙ sciunt p demr̄ationē ꝯ aūt p ppōnes p̄ores. ꝙ p ppōnes posteriores ita q a scit p b. ꝛ itez b scit p a. Cū āt nō sit iposis dmr̄atio circularis arguebāt i ꝯuertibilib'. vt oē disciplinabile ē risibile. oīs hō ē disciplinabil. ꝙ oīs hō ē risibil. ꝛ itez ecō oīs hō est risibil. oē disciplinabile est hō. ꝙ oē disciplinabile ē risibile. ℭ Nō m̄ fm lincoñ. q tā isti q̄ʒ alii sic arguebāt equocationē scie q̄ nō eodē mō dr̄ ꝺ ꝯclōne ꝛ principiis. dr̄. n. de ꝯclōne vt ē nota ex principiis ꝯplexis. de principiis āt dr̄ vt sūt nota ex principiis icōplexis. Isti ēt credebāt oēm sciaʒ eē ex principiis ꝯplexis ꝛ ꝯfir p demōnstrationem. iō posuerūt aut nihil sciri i vt p̄mi. aut oīum esse sciaʒ p demr̄ationē vt hi scd̄i. ℭ Sʒ dubitat. qr si de principiis ꝛ ꝯclōne scia dr̄ equoce: seqt hāc cōparationē esse malā ꝛ ip̄ropriā. principia magis sciunt q̄ʒ ꝯclō. sicut stilus est acutior voce pp equocationē scie ꝛ acutiei. equoca. n. nō pprie ꝯparant fm phm. 7. phī. ℭ Rūdet q equoca p̄t inicē ꝯparari cōparatione ꝯplexa. ꝛ arithmetica. vt stilus ē acutior respectu tact' q̄ʒ vox respectu audit'. sʒ si ꝯparatiōe simplici ꝛ geometrica: vt stilus ē acutior voce. ita in pposito hmōi ꝯparatio ē mala. p̄n' dicit q̄ʒ ꝯclō si itelligat ꝯparatio fm plex ꝛ geometrica. sʒ si mixta ꝛ arithmetica ppria ē ꝯpatio. ꝛ sic dʒ principia magis sciunt vtualr q̄ʒ ꝯclō formalr.

Nos aūt dicimus neqʒ oēm sciaʒ demr̄atiuā eē. sʒ imediatoꝝ idem i abilem eē. ꝛ hoc qd̄ necessarium sit. qdem manifestū est. Si eni necesse ē cognoscere quidem ē scire priora ex qbus est demōstratio. Stāt aūt imediata aliqñ hec priora idemonstrabilia necesse ē eē. ꝛ hoc igit sic dicimus. ꝛ nō solum sciaʒ sʒ ꝛ principiū scie eē quoddā dicimus. ipa eni cognoscimus in q̄tum terminos cognoscimus.

ℭ His opinionib' recitatis Arist. eas reprobat p q̄ttuor ꝯclones: quaꝝ prima ē ꝯtra primā opinionē ꝛ tres ꝯtra scd̄am. Pria igit ꝯclō ē ista. Nō oē qd̄ scit' scitur p demr̄ationez. Scd̄a ꝯclō. demr̄atio circularis ē impossibil' ibi. circulo quoqʒ. 3ª ꝯclō. demr̄atio circularis nō aggenerat sciam ibi. Accidit āt 4ª ꝯclō. nō oīuʒ ē scia p demr̄ationem ibi. at vo neqʒ. ℭ Pria ꝯclo arguit sic principia pr ma ꝛ imediata sciunt ꝛ nō p demr̄ationez. ꝙ nō oē qd̄ scit: scit p demr̄ationem. pʒ ꝯña cū maiori ex q p illa sciunt alia. ꝛ minor declarat. illud eni itellect' assētit ex sola notitia t̄minoꝝ suoꝝ ñ scit p dm̄r̄atiouē. sed principiis primis ꝛ imediatis itellectus assentit ex sola notitia terminorum suorum. quia talia audita stat m concedit. ergo ꝛc. ꝛ ita non est inconueniens q aliqua sint principia ꝛ sciant. sūt. n. principia p q̄ʒ alia sciunt p ea. ipa aūt se nt nq̄ʒtum ip̄sūt in se cāin sue cognobilitatis. ℭ Notādū p fm Arist. 2º. phi. q ita se hʒ principiū in speculabilib' sicut finis in agibilib': ita q sic finis i necessitat ea q̄ sūt ad finē. ita principia ꝯclōnes. sic ergo motus volūtatis in finem recipit denoiationem a potentia volitiua: dr̄ volūtas. mot' aūt in ea q̄ sunt ad finem dicitur electio. vt testat phs. 3º. ethi. di. q volūtas est finis ꝛ electio eoꝝ q̄ sunt ad finē. ita mot' intellect' in principia recipit denoiationem ab ipa potentia itellectiua ꝛ dr̄ intellect'. mot' aūt in ꝯclōnes dr̄ scia. habit' ꝙ principioꝝ ppriē dr̄ intellect' ꝛ habit' ꝯclōnis dr̄ scia. large aūt sumēdo sciam p oī certitudinali cognitōe principia sciunt qr certissime cognoscunt. ℭ Nō m̄ scd̄o q principioꝝ eēndi q̄dā sūt prima: ꝛ q̄dā sūt nō prima. Principia prima essendi sūt illa q̄ i suis generib' nō p̄supponūt alia principia vt de' ꝛ mā p̄ma. nihil. n. p̄suppoit de' in gñe cause efficiētis: ꝛ nihil mā p̄ma in gñe cāe mālis. hez tñ principioꝝ solus de' est principiū simplr p̄mū. qr mā p̄ª reducit in primū motorē sic potentia passiua in potentiam actiuā. vt habet a phō. 9º. metha. Principia āt essendi nō p̄ma sūt illa q̄ i suo gñe p̄supponūt alia principia vt intelligentie ꝛ celū. hec. n. p̄supponūt actionē primi entis in gñe cāe efficientis. ℭ Cōsilr est dicēdū i pposito q principioꝝ cognoscēdi q̄dā sūt prima. qr in suis generib' nō p̄supponūt alia: vt ꝺ quolʒ dr̄ eē vl nō esse. nō ꝯtigit idē sil' esse ꝛ nō eē. vñ illa affirmatiua nihil p̄supponit in gñe negatiuaꝝ. sola tñ affirmatiua ē p̄ᵐ primū simplr. qr negatiua reducit in affirmatiuā ꝛ nō ecōtra. eo q affirmatio prior ē negatiōe. Alia āt sūt principia cognoscēdi nō p̄ma. qr alia p̄supponūt in suis gñib'. vt oē totū ē maius sua pte. si ab eq̄lib' eq̄lia dm̄as cetā manēt eq̄lia. Vñ in latitudie affirmationū hec p̄supponūt illā. ꝺ q̄lʒ dr̄ eē vl nō eē. Hec āt linee palelle linee palelle: seu eq̄les.

non ꝯcurrūt. idiuisibile nō facit mai' p̄supponūt illā negatiuā. nō ꝯtigit idē sil' eē ꝛ nō eē. ℭ Nō m̄ terno q primis principiis itellect' assentit ex sola notitia terminoꝝ absqʒ aliquo discursu. iō talia sunt simplr imediata. qr nullum mediū hñt p qd̄ possint pbari. Principiis āt nō primis itellect' stati adheret cognitis terminis. nō tñ ex sola notitia terminoꝝ sʒ vltra reqrit syllogism' iperceptibilis ꝛ hec dicunt principia imediata. nō qr nullū habent mediū

Risio scda · ga. 3ª scd̄e capli · Nō m̄ primū · Nō m̄ scd̄m · Nō m̄ terciū

p quod possint pbari. qr al. 4cen. probat illā. omne totū eē maius sua parte. s3 qr nō habent mediū p qd possint demonstrari. ex quo non possint dubitari. l3 enim huic vel illi possint pbari si negaret. non tñ absolute possint demonstrari. ℭ Contra p̄dicta arguit̄. ⁊ primo q̄ digni tates nō sunt prima pncipia. qr dignitates cognoscimꝰ inquātum terminos cognoscimus p Aristo. in l'ra. ergo notitia terminoꝝ ē causa notitie dignitatū. ⁊ per ꝯñs ter mini sunt dicēdi prima pncipia ⁊ nō dignitates. imo se quitur q̄ dignitates nō sunt pncipia notissima s3 termi ni illarū. ℭ Scdo arguitur q̄ dignitates non sunt pnci pia simplr imediata. qr nulla propositio habens nāliter ꝓpositionē priorē se ē pncipiū simplr imediatum. s3 di gnitates habēt ꝓpōnē aliquā nāliter priorē se. ergo ⁊c. maior ē eui dēs. nā ideo dr illā. Omne totū ē maius sua parte. nō eē simplr imediatā. q: h3 naturaliter ꝓpōnem priorē se. minor aūt arguit̄. ꝯceptus entis h3 nāliter ali que aliū ꝯceptū priorē se. ergo p idē ꝓpō cōposita ex il lo h3 ꝓpōnem naturalr priorē se. huiusmōi aūt ꝓpō est dignitas. aīs arguit̄. qm̄ p̄ma notitia itellectus ē noti tia alicuiꝰ singularis seu qditatis eiꝰ. vt tollit̄ de mente Aris. ⁊ Comētatoris tertio de aīa. ℭ Ad p̄mū dr negan do ꝯñaz. qr tā termini q̄3 dignitates dici debēt p̄ima p̄n cipia s3 nō eodē mō. qr termini sūt prima pncipia icom pleta. ⁊ dignitates prima principia cōpleta. ⁊ ꝯñter ꝯce ditur q̄ termini sunt notissimi ⁊ dignitates notissime. s3 tū diuersimode. qr termini sunt notissimi notitia icōple xa. ⁊ dignitates sūt notissime notitia cōplexa. ⁊ l3 termi ni sint primo noti dignitatibꝰ. nō tū magis noti: ex quo notitia dignitatū cōponit̄ intrinsece ex notitia terminoꝝ. ℭ Ad 2m nego aīs. s. q̄ nulla ꝓpō est simplr imediata q̄ h3 nāliter ꝓpōnem priorē se. qr dignitas negatiua p̄sup ponit nāliter dignitatē affirmatiuā. ⁊ tñ ē ꝓpō simplr i mediata. qr nō h3 mediū p qd possit probari. l3 enī iferā tur ex affirmatiua dicēdo. de quolibet dr eē vel nō esse. ergo nō ꝯtigit idē simul eē ⁊ nō eē. nō tñ h3 mediū p qd pbet̄. qr nullus ꝯceptꝰ sumit̄ i affirmatiua q̄ nō sumat̄ i negatiua. hic enī mediū ē p̄supponere aliquē terminum ex quo nō format̄ ꝓpō ipa. Itē nego et scdaz partē aītis s. q̄ dignitates nāliter hāt ꝓpōnem p̄orē se. ⁊ tūc ad ar gumētū. ꝯceptꝰ entis h3 naturalr ꝯceptū p̄orē se. ergo ⁊ dignitates hāt nālr ꝓpōnez p̄orē se. negēt ꝯña. vñ sicut extimatiua naturalr elicit spēs isensatas ex spēbus sensa tis ita q̄ simul h3 duas ipressiones. vnā a fantasia ⁊ aliā a scipa. ita itellectꝰ naturaliter elicit ꝯceptū entis ex ꝯce ptu singulari sic q̄ simul h3 duas impssiones. vnā a fan tasmate ⁊ aliā ab ipo itellectu. ꝯceptꝰ ergo singularis est nā p̄or ꝯceptu entis s3 nō tpe. Cū aūt dicit Auic. i meta. sua q̄ prima impssio itellectꝰ ē ipsiꝰ entis. itelligit̄ de im pressione facta ab itellectu. ℭ Dico ergo q̄ itellectus q̄3 p̄mo h3 ꝯceptū entis tā p̄mo h3 dignitates actu vel ha bitu. s3 nō q̄3 p̄mo h3 ꝯceptū singularē tā p̄mo h3 d' illo ali. q̄3 ꝓpōnem actu vel habitu s3 p tps stabit ante q̄3 for met aliq̄3 ꝓpōnem terminoꝝ sp̄aliū. ℭ Et si arguit̄ sic nō ꝯtingit procedere de extremo ad extremū nisi p me diū. ergo i p̄ istāti q̄ itellectꝰ itelligit si h3 ꝯceptū singula rē ⁊ trāscendētē h3 oēs ꝯceptꝰ int̄ medios. negēt ꝯña. qr ꝯceptꝰ entis ꝯfuse significās nō ē extremū s3 imediatꝰ cō ceptui singulari. distincte aūt significās. s. distinctōe sui ab aliis ꝯceptibꝰ ac sui significati sub ꝓpria rōne ē extre mū. ⁊ tūc facta ē resolutio singularis in spēm. ⁊ spēi i ge nus. ⁊ generis in trāscēdētē q̄ oia sub ꝓpriis rōnibꝰ co gnoscūt̄. hec tū materia nō ē p̄sentis speculationis.

Circulo quoq3. qd ipossibile sit demr̄are sim pliciter manifestū ē. Si vō ex p̄oribus op3 demō strationē eē ⁊ notioribus. Impossibile enī eadez simul sibiipsis p̄ora eē ⁊ posteriora.

9ᵃ ꝯ. scḋi capli.

ℭ Postq̄3 phūs reprobauit opi. di. q̄ nō ꝯtingit aliqd scire p primā ꝯclonem. p̄ñr reprobat aliā opinionē asse rētē oīm3 eē demr̄atione ⁊ sciaz p scdaz ꝯclonem ⁊ alias sequētes. Scda ergo ꝯclō ē ista. demr̄atio circularis ē i possibilis. pbat̄. si ꝯtingeret circulo demōstrare cū ois demōstratio sit ex priōribꝰ ⁊ notioribꝰ. sequit̄ q̄ eadē si biipsis sūt priora ⁊ posteriora notiora ⁊ minꝰ nota. pba tur. nā sicut in circulo idē pūctus ē principiū ⁊ finis. ita i demōstratione idē erit principiū ⁊ finis. sic q̄ p a. demō strabit̄ b. ⁊ ecōtra. Constat aūt oēm demonstratione eē ex priōribꝰ ⁊ notioribꝰ. ergo a. erit prius ⁊ notiꝰ b. ac etiā econtra b. erit prius ⁊ notiꝰ a. hec aūt repugnāt. qr redu cūtur ad oppositum primi principij.

Nisi altero mō: vt hec qdē ad nos illa vō sim pliciter quo certe mō iductio facit notū. Si autē sic ē nō erit vtiq3 simplr bñ determinatū sed du pliciter. aut nō simpliciter altera demonstratio sit ex nobis notioribus.

ℭ S3 dubitat̄. videt̄ q̄ demr̄atio circularis sit possibil' qr eadē sūt priora ⁊ posteriora notiora ⁊ minꝰ nota respe ctu eiusdē. sicut eadē sūt notiora nobis ⁊ minꝰ nota natu re vt effectꝰ nāles: ⁊ eadē sūt notiora nature ⁊ minꝰ nota nobis vt cāe. possumꝰ ergo demr̄are cāz p effectū. ⁊ ecōtra effectū p cām ⁊ erit demr̄atio circularis. ℭ Rñdet phūs q̄ duplex ē scire ac demr̄atio. s. simplr vt iā diffinitū ē ⁊ determinatū: ⁊ scire ac demr̄atio fm qd: eo mō q̄ scitur aliqd p sensu3 vel p iductionē: nō ē possibilis demr̄atio circularis simplr. s3 bñ fm qd ⁊ altero mō. cū demr̄atur effectꝰ p cām illud simplr demōstrat̄. cum vō demōstra tur cā per effectū illud demr̄atur fm qd ⁊ altero modo. sic cā est prior ⁊ notior simplr effectu. qr notiora ⁊ priora nāe sūt notiora ⁊ priora simplr p Aris. tā i hoc p̄ q̄3 i pro logo phi. Effectꝰ āt ē prior ⁊ notior cā s3 qd. s. q̄ ad nos. qr prius cognoscimꝰ effectꝰ q̄3 cās vt p3. ℭ Nōm p̄ q̄ q̄t tuor modis demr̄atio circularis ē possibilis. Primꝰ mo dus ē i diuersis generibꝰ cognitionū. s. qr ⁊ ꝓpter qd. de mōstrat̄. n. cām p effectū cognitiōe. qr ⁊ demr̄at̄ effectꝰ p cā3 cognitōe pp qd. phi. n. vt habet̄ i. phe. metha. ad mirātes eclipsim lune fuerunt cā3 eiꝰ. s. iterpositionē terre iter solē ⁊ lunā q̄ inēta cognouerūt lunā eclipsari p pter iterpōnez terre int̄ solē ⁊ lunā. ꝓcedētes igit̄ ab effe ctu ad cā3 habuerūt cognitionē qr. cū āt ꝯcluserūt luna3 eclipsari ꝓpter iterpōnem terre. habuerūt cognitionē p pter qd. Scds modus demr̄andi circularit̄ ē i diuersis generibꝰ cāꝝ. nā vt habet̄ scdo phi. ⁊ qnto metha. cause sūt sibiinuicē cāe ita q̄ sanitas ē cā deābulationis ⁊ ecō tra. nō tū in eodē genere cāe sic q̄ p deābulationē possit demr̄ari sanitas i genere cāe efficiētis. ⁊ p sanitatē poss3 demōstrari deābulatio igenere cāe finalis semp ꝓcedē do p notiora i genere illo. Cū cā finalis ē notior nature q̄3 efficiēs. ⁊ efficiēs q̄3 forma. ⁊ forma q̄3 materia. qr fi nis necessitat agēs. ⁊ agēs formā. ⁊ forma materiā. q̄ da to seqtur q̄ demōstratio efficiētis p finē ⁊ forme p agēs ⁊ materie p formā ē demonstratio potissima ꝓcedens a priori. Ecōtra aūt ē demonstratio nō potissima ex q̄ ē a posteriori ꝓcedēdo quodāmō ab effectu ad cām. vbi grā hōis h3 q̄ttuor diffinitiōes quaꝝ p̄ma dat̄ p finē. s. aial or dinatū ad felicitatē. scda dat̄ p efficiēs. s. aial genitū ab eīte rōnali. tta dat̄ p formā. s. aial rōnale. q̄rta dat̄ p materiā. vt aial hñs corpꝰ actuatū itellectu. fic ergo de mōstratio circularis ꝓcedēdo syllogistice a p̄ori ad poste riorē. ⁊ ecōtra. quaꝝ p̄ma erit potissima ⁊ nō scda. cōpa rādo cā3 cause. s3 ꝯparādo cā3 effectui eēt demonstratio potissima. Tertiꝰ modus demonstrādi circulariter ē in eodē genere cause respectu tū diuersoꝝ suppositoꝝ. vñ vt habet̄ secundo huiꝰ. p vaporē demonstrat̄ pluuia in genere cause materialis. qr ex vapore generatur pluuia tanq̄3 ex materia. ⁊ eō ē p pluuiā demr̄at̄ vapor i eodē gñe. qr ex aq̄ pluuiali gñat̄ vapor tāq̄3 ex mā. hoc tū nō

Du⁹ p̄mū

No⁹ p̄ma

est respectu eiusdē suppositi ponēdo pluuiā ⁊ vaporē eē
sūta īperfecta diuersaꝝ speꝝ. qꝛ cū ex pluuia gñatur
vapor nō est ille vapor numero ex quo prius gñabatur
pluuia sed alius. qꝛ ille ē corrupt⁹ in gñaiōe nubis ex q̄
facta est pluuia. ꝯstat aūt corruptū nō posse reuerti idē
in nūero p̄ art. in scđo de gñatiōe. Quartus modus de
monstrādi circulariter est ī eodē gñe cause respectu eius
dē suppositi sed nō eque p̄. vbi gr̄a. supposito qꝛ aq̄ va-
por nubes ⁊ pluuia nō differāt spē sed solū accñtaliter
ita qꝛ eadē aqua numero fiat vapor nubes ⁊ pluuia di-
uersificata solū ī accñtib⁹. isto admisso ꝯ ꝯcedē demō-
strationem circularem ī eodē gñe cause ⁊ respectu eius
dē suppositi. qꝛ demr̄ando pluuiā p̄ vaporē ⁊ ecōtra nō
variaṫ indiuiduū sicut nec spēs aut gen⁹ materie nō tñ
eque p̄ vnū alteꝝ demonstrat. nā p̄ pluuiā imediate de
mōstraṫ vapor. sed p̄ vaporē nō imediate demr̄aṫ plu-
uia cū nubes mediet p̄ quā imediate demr̄aṫ pluuia. si
cut p̄ vaporē imediate demr̄aṫ nubes. Itē dato qꝛ plu
uia ⁊ vapor fierent ex se inuicē imediate adhuc demr̄a
tiones ille essent dissimiles. qꝛ vapor est naturalr̄ prior
pluuia sicut ⁊ nubes. qđ pꝫ ex diff̄ōne pluuie. s. pluuia
est aqua guttatim cadēs de nube. nec est incōueniēs in
gñe materie reꝑire pri⁹ ⁊ posteri⁹. sicut nō incōueniēt in
aliis gñib⁹ cāꝝ reꝑire ordinem p̄oris ⁊ posterioris. Ad
misso ergo qꝛ pluuia gñeṫ imediate ex vapore ⁊ ecōtra.
sicut solet ꝯcedi vaporē imediate generari ex aq ⁊ econ
tra. dicaṫ qđlꝫ illoꝝ p̄ aliud imediate demr̄ari: non tñ
eodē mō ⁊ eadem prioritate. qꝛ demr̄atio pluuie p̄ va-
porē est ex priori quo ad naturā simplr̄ rōne spēi ⁊ rōne
indiuidui. sed demonstratio vaporis p̄ pluuiā ē ex p̄ori
quo ad naturā sm̄ qđ rōne indiuidui tñ. nihil enī gene
ratur ex alio nisi ex priori sm̄ naturā. ℭ Scđo notādū
qꝛ duplex est circulus. s.
vniformis ⁊ difformis:

circulus vniformis

Circulus vniformis ē ille
a cuius centro ad circun-
ferētiā oēs linee ducte sūt
equales. Circulus diffor-
mis est ille a cuius cētro
ad circūferētiā nō omnes
linee ducte sunt equales.
Et sicut duplex est circu-
lus: ita duplex est circula
tio. s. vniformis q̄ fit ī cir
culo vniformi. ⁊ diffor-
mis q̄ fit ī circulo diffor-
mi. Proportionabiliter
duplex est demr̄atio cir-
cularis. s. vniformis ⁊ dif
formis. Demr̄atio circu-
laris vniformis est illa cui⁹
oēs ꝓcessus sūt sil'es ⁊ eq̄
les. Demōstratio circula
ris difformis est illa cui⁹
nō oēs ꝓcessus sūt sil'es ⁊
equales. prima demr̄tio

difformis circulus

non reꝑiṫ. sed bene scđa. Si enī demonstratio circula-
ris fiat in duobus generib⁹ cognitionū illi ꝓcessus nō
erūt similes nec equales. qꝛ vn⁹ erit p̄ cāmⁱ ⁊ ali⁹ p̄ effe
cā si ī diuersis generib⁹ cāꝝ sp̄ vna demonstratio erit
simpliciter a priori: ⁊ alia a posteriori. si aūt ī eodem ge
nere cause aut illi ꝓcessus nō erūt imediati: aut erūt di
uersoꝝ suppositoꝝ: ⁊ ꝯ̄r si vn⁹ illoꝝ ꝓcessuum erit de-
monstratio potissima: alius ñ erit demr̄atio potissima
dicit ergo Arist. qꝛ impl'is est demonstratio circularis
vniformis sic qꝛ qlibet ꝓcessus sillogisticus sit demon
stratio simplr̄ seu potissima. sed nō est impossibilis de-
mōstratio circularis difformis: cui⁹ ꝓcessus est demō-
stratio simpliciter: ⁊ alius sm̄ qđ vel altero mō. antiq
uit dicebāt demonstrationē circularē esse possibile nō

solū difformē s; etiā vniformē. ℭ Contra p̄dicta argui
tur probādo nullā esse demōstrationē circularē. quia
dato illo sequitur quattuor incōuenientia. Primum
est qꝛ idē dependeret a seipso. qꝛ si per a. demonstratur
b. ⁊ ecōtra. ergo notitia a. dependet a notitia b. ⁊ noti-
tia b. a notitia a. ergo idē dependet a seipso. scđo seqꝛ
qꝛ a. est notius b. ⁊ nō est noti⁹ b. nā a. demonstrat b. ꝗ
est notius b. ⁊ idem a. demonstratur ab ipso b. ergo est
ignotius b. ergo ē non noti⁹ b. pꝫ ꝯ̄ña. a termino p̄uati
uo ad terminū infinitū. tūc sic a. est nō notius b. ergo a
nō est noti⁹ b. pꝫ ꝯ̄ña ab affirmatiua de p̄dicato infinito
ad negatiuā de predicato finito tertio sequiṫ qꝛ magis
nota cognoscuntur per minus nota. quia causa cogno
scitur p̄ effectū vt dictū est. ⁊ ipsa est notior effectu cum
sit nota simpliciter. ⁊ effectus sm̄ qđ. vt colligiṫ a phi-
losopho in p̄hemio phi. quarto seqtur qꝛ cognitio pp̄
qđ nō est cognitio distincta. qꝛ cognitio cause est ꝯfusa
sicut cognitio effectus a qua dependet. sed p̄pter quod
vnūquodqꝫ tale ⁊ illud magis. igitur cognitio illius effe
ctus habita p̄ illā cām erit mīr confusa: ⁊ nō distincta.
ℭ Ad primū ꝯcedo qꝛ cognitio a. dependet a cognitiōe
a. non tamen idē dependet a seipso. qꝛ a. hꝫ duplicē co
gnitionem: quaꝝ vna dependet ab alia. si enī p̄ eclipsiꝫ
lune demonstraṫ interpositio terre. ꝯtraꝝ p̄ iterpōnem
terre demōstraṫ eclipsis lune. scđa notitia q̄ hꝫ de ecli
psi non est p̄ma: lꝫ ab illa dependeat. ℭ Ad scđm nega
tur ꝯ̄ña. ⁊ ad ꝓbationē. ꝯcessis illis duab⁹ a. est notius
b. ⁊ a. est ignotius b. negeṫ ꝯ̄ña. a. est ignoti⁹ b. ergo a.
est non noti⁹ b. Et ad regulā ari. p̄ perhyar. dr̄ qꝛ in ta
libus dꝫ sigi cū limitatiōe. vt a. est ignoti⁹ b. ergo a. ē
aliquo mō nō noti⁹ b. qđ ē ꝯcedēdū. ⁊ ꝯ̄r qꝛ a. aliquo
mō nō ē notiu a b. vñ effectus quo ad nos est notior cā
⁊ quo ad naturā ñ est notior cā. Itē ī ꝓcessu qꝛ ē: effect⁹
est notior cā. ⁊ in ꝓcessu pp̄ qđ: effect⁹ nō ē notior cā. s;
min⁹ not⁹. ℭ Ad tertiū ꝯcediṫ qꝛ magis nota cog'scunṫ
p̄ min⁹ nota respectu diuersoꝝ ⁊ ī diuersis ꝓcessib⁹. qꝛ
magis nota nature cognoscuntur a nobis p̄ minus nota
nature. ea tñ q̄ sūt magis nota nature sūt min⁹ nota no
bis. ⁊ q̄ sūt min⁹ nota nature sūt magis nota nobis. io
semp̄ ꝓcedim⁹ ex magis notis nobis quocūqꝫ ꝓcessu si
gnato. ℭ Ad quartuꝫ negaṫ ꝯ̄ña. ⁊ dico qꝛ cā cognita p̄
effectū hꝫ duplicē cognitionē: vnā ꝯfusam sm̄ quā de-
pendet simplr̄ ex notitis effect⁹. ⁊ aliā distinctā quā itel
lectus discurrendo iuenit. possum. n. hēre cognitionē d
q̄ntitate p̄ albedinē vel colorē. ⁊ tñ ī ꝓcessu p̄ inuestiga
tionem intellectiuā multo maiorē hēre notitiā de q̄ntita
te q̄ꝫ d colore sicut pꝫ in mathe. dico ergo qꝛ cā sm̄ co-
gnitionē ꝯfusam non īgreditur demonstrationē p̄pter
qđ. sed tm̄ sm̄ cognitionem distinctā.

Accidit aūt dicentibus circulo demonstra
tionē esse nō solum qđ nūc dictum est sed nihil
aliud dicere q̄ꝫ hoc est si hoc est. sic enī facile est
demōstrare oīa. manifestum aūt est qđ hoc ac-
cidit tribus terminis positis. per multos enim
aut paucos reflectere dicere nihil differt. per
paucos aut per duos. Cum enī ex necessitate a
sit b. hoc aūt c. Cū igiṫ a sit ex neēte erit b. ⁊ hoc
c. Si igitur cum sit a. necesse est esse b. hoc aūt
cum sit erit a. hoc enī inhereat circulo. ponaṫ a
[ ]quo ē c. b. igitur cū sit a. eē dicere est ipsum c.
dicere. hoc aūt est. quoniam cum sit a. est c. sed
c. cum a idem ē. quare accidit dicere circulo
dicētes eē demr̄ationē nihil aliud nisi cū sit a. ē
a. sic aūt oia demōstrare leue est.

4.ᵃ p.ᵃ scđi capituli

ℭ Tertia ꝯclusio. demonstratio circularis nō aggñat

sciam. pbat. nulla rō facilis ac debilis aggnat sciam. sed demr̃atio circularis ē rō facilis atq3 debilis. ergo illa nō aggnat sciam. p3 gña cū maiori. qr rō aggnans sciam 03 esse fortis z firma. minor vo declarat. qnia p demr̃ationē circularē sp intelligēdo de demr̃atione vniformi circulari nō plus hr̄ q3 qr si hoc est. hoc ē. cōstat aūt talē rōnē esse valde facilē z debilē. qr sic facilr possent oia sciri z demr̃ari. Sed q p demr̃ationē circularē nō plus habeat q3 q si hoc ē. hoc est. argm̄. p. sine simulaūr duo termini sine tres dūmō p illos tres intelligant tm̄ duo. vbi gr̃a. sic arguēdo. si. a. est. b. ē si. b. est. c. est ista demr̃atio est circularis nō obstāte q fit ex tribus terminis dūmō idē sit oīna. z c. Ex duob⁹ ēt terminis fit demr̃atio circularis. vt si a. est b. ē. z si b. est a. ē. Dato igit q a. z c. sint oīno idē si demr̃at circularit b. p a. z c. p b. nō plus hr̄ q3 si a. est. a. est. C Notādū q l3 in demr̃atōe circulari vniformi scilicet a. demr̃at b. et b. demr̃at a. ergo a. demr̃at a. nō tn̄ seqt̄ in demr̃atiōe circulari difformi. qr effect⁹ demr̃at cām. z cā demr̃at effectū. z tn̄ effect⁹ nō demr̃at seip3. cū isti duo pcessus demr̃andi sint diuersoꝝ generū. In demr̃atōe āt vniformi necio oēs pcessus sint eiusdē gnis z equales. tō tunc idē demr̃aret seipm. z p talē demr̃ationē nō plus diceret q3 q si hoc ē. hoc ē. C Sed dubitat pbando idē pbari ac demr̃ari p seipm. qr sicut illud qd̄ est notū p aliud: pbat p aliud. ita illud qd̄ est notū p se. pbat p se. Itē diffinitū esse pbat z demr̃at p diffōnē esse si diffōe erit nota z diffinitū ignotū ḃm Cōmētatorē tertio phi. l3 sūt idē oīno diffō z diffinitū. s. hō z aīal rōnale. ergo. Silr ola que sūt in deo sūt vnū z idē. sed d deo multa demōstrātur vt q est act⁹ purus z īfinit⁹ ac necesse eē. g idē demr̃at p idē. C Ad primū dr̄ negādo gñas. qr nihil pbat nisi p discursum. Cōstat aūt pncipia pma nō posse hrī p discursū. iō nō pbātur. cognoscūt tn̄ p se. Ad aliud dr̄ q l3 diffō z diffinitū sint idē non tn̄ sūt oīno idē. qr gen⁹ est ps diffōnis. qd̄ nō est idē oīno cū spē. cū aliqd significet p gen⁹ qd̄ nullo mō idētificat spēi diffinite. dicēdo hō ē asinus aut equus. l3 ēt ola q sūt i deo sūt idē realr. nō tn̄ sūt idē rōne. iō cū demr̃at aliq passio d deo nō demr̃at idē p idem. qr talia vba vt pbabiliter demr̃ant faciūt pdicatōes formales denotātes q aliq passio demr̃atur de deo p aliqd mediū qd est idē re cū rōne cum illa passione qd̄ est medium.

At vo nec hoc possibile ē nisi i his queçūq3 alternatim se cōsequūtur sicut sūt ppria.

C Quarta cōclusio. nō oīs ē est scia p demr̃ationē. vz. circularē. Ad cui⁹ pbationē phs ponit tres suppōnes quaꝝ pma est ista. demr̃atio circularis nō pōt fieri nisi in terminis cōuertibilib⁹ pbat. demr̃atio circularis est pcessus duoꝝ silloꝝ reflexoꝝ q̄ꝝ scd̄s cōcludit maiorē ex cōclusione prioris sillogismi cū minori conuersa aut minorem cum maiori conuersa vt philosophus docet in primo poꝝ. vbi gr̃a. oē aīal rōnale est disciplinabile. ois hō est aīal rōnale. ergo ois homo ē disciplinabilis. Circulatio vno mō fit sumendo cōclusionē cū cōuersa minoris cōcludendo maiorē sic. ois hō est disciplinabilis. oē aīal rōnale est homo. ergo oē aīal rōnale ē disciplinabile. Alio. sumendo cōclusionē cū cōuersa maioris inferendo minorē vt oē disciplinabile est aīal rōnale. ois hō est disciplinabilis. ergo ois hō est aīal rōnale. Si ergo fiat demr̃atio circularis i terminis inequalib⁹ sp i scd̄o pcessu vna pmissaꝝ erit falsa. vt oē aīal ē substa ois homo est aīal. ergo ois hō est substa. resserio fiet vno istoꝝ modoꝝ. ois homo est substa. oē aīal est hō. ergo oē aīal est substa. aut sic. ois substa est aīal. ois hō est substa. g ois homo est aīal. vbi p3 semp vnā pmissaꝝ eē falsam. C No^m q si nō oēs termini essent inequales non sp i sillogismo resserio vna pmissaꝝ esset falsa. sed i vno sic: i alio n. vbi gr̃a. ois hō est aīal. oē risibile ē homo. ergo

omne risibile est animal. Si resserio fiat concludendo maiorē qualz pmissaꝝ erit va: vt oē risibile ē aīal. ois hō est risibilis. ergo. ois homo est aīal. si āt cōcludit minorē nectio vna pmissaꝝ erit falsa. vt omne aīal est hō omne risibile est aīal. g omne risibile est homo. Si termini ergo cōuertibilib⁹ simplr̃ qlibet pmissaꝝ erit va. si simplr̃ n cōuertibilib⁹ sp vna erit falsa. qn āt duo illorū inuicē cōuertūt z n cū tertio. aliqn q̄libet pmissaꝝ erit va. aliquādo vna erit falsa vt patuit.

Uno qdē posito ostēsum est qd̄ nequaq̄ necesse est aliqd eē alteꝝ. Dico aūt vno nō neq3 termino vno neq3 ppōne vna posita. Ex duabus aūt ppositionibus primis z minimus cōtingit. sic qdē contigit z sillogizare.

C Scd̄a suppō. demr̃atio circularis n pōt fieri ex vno termino tm̄ neq3 ex vna ppōne tm̄. s3 necio ex tribus terminis z duab⁹ ppōnib⁹. p3. nā q̄l3 demr̃atio ē sillogismus: cōstat āt sillm̄ fieri nō posse ex vno termino tm̄ n3 ex vna ppōne tm̄. s3 ex trib⁹ termis z duab⁹ ppōib⁹. vt est vistum in libro poꝝ. nā q̄l3 cōclō sillogistica dicit habitudinē q extremitas ad subm̄ p aliqd mediū. s3 non dat mediū sine extremis. ergo necio erūt tres termini i duab⁹ ppōnib⁹. sed dubitat qr sills cōstat ex trib⁹ ppōnib⁹. ergo nō solū ex duab⁹. Dr̄ q sills absolute cōsideratus est ex trib⁹ ppositionib⁹. sed cōsiderat⁹ vt est aliqd cōcludens non est nisi ex duab⁹ ppōnib⁹. qm̄ due sūt propositiones ante cōclōnē q̄ m̄ ai. vocat primas. i. pmissas z minimas qr sūt i nūero minio cū n dēt minor numerus binario dz esse ex pmis z minimis. i. pmissis acceptis in numero binario. pmisse eni plēs duab⁹ nihil cōcluderent.

Si qdē igit z a ipsi b z c inhereat. z hoc adinicē z ipsi a c sic qdē cōtigit ex alterutris monstrare rescola q̄sita in prima figura sicut ostēsū est i his q de sillogismo sūt. Ostēsum ē aūt qd̄ falsis figuris aut nō sit sillogismus aut n de acceptis. No aūt pdicari equalr nequaq̄ ē mōstrare circulo.

C Tertia suppō. demr̃atio circularis n pōt fieri nisi in figura z i p̄. eiusdē figure. Ista suppositio ēt ē declarata i li. poꝝ. p qdē n pōt fieri demr̃atio circularis i sa. q: s3 n. s n cōcludit nisi negatiue z demr̃atio circularis procedit indiuiter ex cōclōne ad qualz pmissarū. ergo illa sillo. pcederet ex duab⁹ pmissis negatiuis ad vnā affirmatiuā qd̄ est icōueniens. z p3 gñā. qr i scd̄a figura altera pmissaꝝ est affirmatiua z alia negatiua. Deīde n pōt fieri demr̃atio circularis i 3ª. figura. qr ois mod⁹ sillogistic⁹ 3ª. fi. est affirmatiu⁹ aut negatiu⁹. si negatiuus nō pōt eo fieri dmon⁹ circlaris sic nec i 2ª. figura. qr tūc pōt sillogizare vnā affirmatiuā ex duab⁹ negatiuis. si affirmatiuus etiam ē de ea figura. si affirmatiu⁹ ille cōcludit particularē affirmatiuā. s3 demr̃atio circularis pcedit indifferenter a cōclōne ad qualz pmissaꝝ. ergo tertia fi. cōcluderet vlē3 affirmatiuā. p3 gñā qr i ol sillo affirmatiuo sp vna pmissaꝝ est vlis. Ex p̄dctis seqt q demr̃atio circularis n pōt fieri nisi i p̄. pme figure. qr n i scd̄a fi. nec 3ª. vt patuit nec ēt i aliis mōis p̄. figure qr ois mo⁹ p̄. fi. preter p⁹ est negatiu⁹ aut affirmatiu⁹ cōcludens pticularē affirmatiuā. s3 vt ostēsum est n cōtigit circularit sillogizare i modo negatiuo. nec i modo affirmatiuo cōcludente pticularē qr nullus sillogism⁹ cōcludit affirmatiuam ex negatiua nec vniuersalē ex pticulari. ergo z c.

Quare qm̄ pauca huiusmodi in demonstrationibus sunt. manifestum quidē est. qm̄ vanum ē z impossibile sic differētie ex his que sunt ad inuicem eē demōstrationē. z propter hoc contingit omnem esse demōstrationē.

No^e pmi

si p̄s scdi capli

¶ His suppositionibus premissis phus arguit .3. conclusiones. vz quod non omnium est scia per demonstratione circulare cum non omnia sz valde pauca ingrediantur demonstratione circularem intendens tres rones ex fundamento trium suppositionum. quarum prima est ista. demonstratio circularis non pot fieri nisi ex terminis convertibilibus. sz non oia sunt convertibilia. imo valde pauca. g non omnium est scia per demonstratione circulare. pz conna cum minori. maior aut pz ex prima suppone. ¶ Secundo ro. demonstratio circularis non fit ex uno termino tm nz ex una ppone tm sz ex tribus terminis et duabus pponibus. Constat aut non oia sic ee applicabilia vt ex his fiant tres termini tm cum duabus pponibus concludentibus aliquas conclones. g non omnium e scia per demonstratione circularez pz conna cum minori. maior aut tz ex 2a suppone. ¶ 3a ro. demonstratio circularis non pt fieri i scda nec i tertia figura sz solum in prima. nec i quolz modo prime figure sz tm i b. sz non oia. imo valde pauca sunt syllogizabilia in b prime fi. g non oium est scia per demonstrationem circulare. pz conna cum minori. maior aut habet ex tertia suppositione.

Quoniam aut impossibile e alr se hre cuius e scia simpliciter: et qm necessarium vtiqz erit id ee scibile quod e sm demonstratiuaz sciam. demonstratiua aut e quam habemus in hndo demonstrationem. ex necessariis vtiqz syllogismus demonstrationis e. Accipiendum igitur e ex quibus et qualibus demonstrationes sint.

¶ Istud e tertium capli huius primi tractatus in quo arist. determinat ex qualibus e demonstratio formalis postquam investigauit ex quibus e demonstratio mallr. Et diuidit in quatuor ptes. qr in prima pte docet demonstratione ee ex necessariis. In scda pte docet demonstratione ee ex his q sunt de oi. ibi. primum igit. In tertia ondit demonstratione ee ex his q sunt p se. ibi. p se aut sunt. In qrta pte dclarat demonstratione ee ex his q sunt sm quod ipm. ibi. vle aut dico. ¶ Prima pars istam solam pclone

Prima p. tertij capituli.

demonstrat. vz. ois demonstratio e ex necessariis. q e prima pclo istius capli. pbat. ois demonstratio e ex his q non pnt aliter se hre. g rc. pbat ans. ois syllogismus facies scire e ex his q non pnt alr se hre. sz ois demonstratio e syllogismus facies scire. g rc. pz conna cum minori p diffonem demonstrationis. et maior e nota p diffonem scire cum dicebat quod scire e rem p causam cognoscere et qm illius e ca et quod non ptingit alr se hre. ¶ Notandum

Nom primum.

primum sm phm. 7. metha. quod mlia respectu vnius sunt formalia respectu alterius. vt cuprum e male respectu circuli. e tm formale respectu circuli cupri cum ponat in diffone eius. et non solum e hoc verum respectu diuersorum. imo respectu eiusdem contingit quod idem sit formale et male. vt nasus e male respectu simitatis et formale respectu eiusdem p quanto ingredit diffonez eius. dicendo simitas e cauitas nasi. Ita in pposito prima vera et imediata dicunt materia demonstrationis p quanto demonstratio fit ex illis tamqz ex ptibus integralibus. Dicunt aut formalis demonstrationis in quantum diffiniunt demonstratione. ptes aut diffonis sunt for. dic phs. 1. phi. et 7. metha. ¶ Nom scdo quod non e inconveniens. imo e necessarium eandem materiam ee integrale et subiectiuam. vt caro e materia integralis aialis p quanto ex ea componit aial tamqz ex pte quantitatiua. et e materia subiectiua inquantum recipit caliditate et humiditate et alias dispones accntales. ¶ Ad ppositum dico quod prima vera et imediata sunt materia integralis demonstrationis cum sint ptes quantitatiue eius. et sunt materia subiectiua harum passionum necia d oi p se et sz quod ipz.

Nom scdm.

In hoc ergo caplo aris. determinauit d primis veris imediatis et causis prioribus et notioribus vt hnt rone materie integral. Hoc vo determinat d eisdem vt hnt rone materie subiectiue id ondo ex quibus e demonstratio oz videre qualia dnt ee illa ex quibus oz fieri demonstratio. hec aut sunt quattuor vt dcm e. quorum primum

Dubium primum.

e ee necium d q determinat hec ps. alia vo tria sunt. vz ee d oi p se et sz quod ipm. d quibus determinabit in ptibus sequentibus Sz dubitat p qr phs pbat oez demonstratione ee ex neciis. ex eo qr pclo e necia cum nl stet syllogizare necium ex me re ptingentibus. vt oe currens e aial. ois ho e currens. g. ois

ho e aial. ¶ Scdo qr vz non oem demonstratione ee ex neciis qr hre tres angulos eqles duobus rectis demonstrat de ysochele et tm neqz minor neqz pclo e necia sz tm ptingens cum possit ee va et falsa indifferenter. ¶ Ad pm dr quod lz pclo necia pcludat p medium ptingens hoc non e demonstratiue sz thopice aut pbabilr. Demonstratiue aut pclo necia non pot pcludi nisi p medium necium. ideo bn seqt cuiuslz demonstrationis pclo e necessaria. ergo qlz demonstratio e ex neciis. ¶ Ad scdm rndet

Dubium scdm.

Rensio prima.

cōiter quod duplex est necium. s. simplr et ex suppone. ppo

Rensio

simplr necia e illa q significat sic necce est ee. vt de e. ppo necia ex suppone e illa q significat sic q pot alr ee. supposito quod termini supponat p aliq vt ysocheles hz tres angulos eqles duobus rectis. ¶ Contra. ex p seqt quod B. ada fuit. sit necia simplr. qr significat sic necce e ee. conna e falsuz. qr solum e necia sm qd cum aliqn fuerit falsa. Et ex scdo seqtur quod hec chimera e sba. e necia ex suppone. qr supposito quod termini supponat p aliq illa ppo significat sic non pot non ee. ¶ Ideo e alr dicendum quod triplex e necessarium. s. necessarium necitate extremorum et necessarium necitate inherentie et necessarium necitate suppōnis. Necium necitate extre-

Rensio tertia.

morum e ppo vera cuius quodlz extremum necce e ee. vt ho est aial. Necessarium necitate inherentie e ppo vera cuius pdicatum e inseparabile a subo vl econ. vt ho e risibilis. ysocheles hz tres angulos eqles duobus rectis. non. n. pole eet ysocheles esse et non hre tres angulos. Necessarium vo necitate suppositionis e ppo cuius pdicatum e aptum natum inesse subo necessario ex suppone vt luna eclipsat. necesse. n. est lunaz eclipsari si terra iterponit iter sole et lunam. et sic non e inconueniens pponez falsam vl ptingente aliq mo ee neciam sz non simplr. cum ergo oes premisse oium demonstrationum sint necie vno istorum modorum seqt oez demonstratione ee ex necessariis.

Primum igit determinandum qd dicimus de oi et qd per se. et qd vle. De oi quidem hoc dico qd vtiqz non i quodam. i quodam aut e. nec quod aliqn quidem sic. aliqn vo non. vt de omni hoie aial. Si. n. verum e dicere hoiem verum e dicere aial. et si nunc alterum et alterum. Et si in oi linea punctum silr e. signum aut e. Namqz instantias sic pferimus sicut de oi iterrogati aut si in quodam non. aut si aliquando non.

¶ Ista e scda ps huius capli in q aris. determinat de oi. post quam determinauit d necio ponendo scdam pclonem huius capli

Scda p. tertij capituli

s. ois demonstratio e ex pponibus de oi. pbat ois demonstratio est ex his q iportant vlitate tpis et subi. sz ppo d oi vt B accipit iportat vlitate tpis et subi. ergo rc. pz conna cum maiori qr ali demonstratio non eet ex necessariis si deficeret vlitas tpis vel subi. minor aut dclarat. nam dicendo. ois ho e aial. ista ppo e de oi. qr p eam non solum iportat talis quod nihil e ho d quo non dicat aial sz et quod nunqz aliqd erit ho qn illud p tunc erit aial. Silr ois linea e punctata. hoc e de oi. qr de nullo dr subm d quo non dicat pdicatum. nec vnqz fuit aliqua linea qn illa fuerit punctata. neqz erit aliqn aliqua linea qn illa tunc erit punctata. Quod. n. ppo de oi iportat vlitatem tpis et subi ondit a signo. qr ad pponem de oi possumus dupl ferre instantias. aut si non e ibi vlitas subi. sz e in quodam sic et i quodam non. aut si non e ibi vlitas tpis sz e aliqn sic et aliqn non. qr ergo vtroqz mo possumus instare 3 hoc de oi signum e quod de oi hic traditum. d. vtrumqz. s. vlitate tpis et subi. ¶ Notandum quod differt ppo de oi posterioristica a

Nom primus

ppone de oi poristica. qr vt dcm e ppo de oi posterioristica iportat vlitatem tpis et subi. sz ppo poristica iportat solum vlitate subi videlz quod nihil sit sumere sub subo de quo non pdicat pdicatum. vn ista ppo est vera. ois ho moriet et est de oi poristice. qr nihil sumit sub subo d quo non pdicat pdicatum. non tm est de oi posterioristice. qr d aliq supposito subiecti aliquando verificabit subm quando non verificabit pdicatum. quilibet tm istarum. omnis ho est mortalis oe aial est corruptibile. est ppositio de oi posterioristice.

¶ Ex his sequitur ꝙ ꝙ ppō de oi posterioristica tā quo ad suū mālē q̄ȝ quo ad suū formale ē formalis respectu ppōnis de oi poristice. qr fm verūq̄ȝ dicit et supaddit. Mālē ppōnis de oi poristice ē nihil sumere sub subo d quo dicat pdicatū. et hoc idē ē materiale ppōnis de oi posterioristico addēdo semp vlitatem tpis. formale aūt ppōnis ē ordo ad syllogismū. scdē vo ē ordo ad syllogismū demrātiuū. vnde pȝ ꝙ vtroq̄ȝ mō ē dcius et supaddito. Si it sumeret ppō de oi poristica sȝ suū ē forma et posterioristica solū fm suū ē materiale ppō prioristica ē formalis respectu posterioristice. ¶ Scdo seqt ꝙ ppō de oi et ppō vlis nō sūt ꝯuertibilr idem. qr ista ppō. hō ē aial ē de omni tā poristice q̄ȝ posterioristice. et nō ē vlis cū ibi nō subiciat termin⁹ cōis signo vli determinat⁹. Deinde hec ppō. ois hō ē asinus ē vlis. et tñ nō ē de omni poristice nec posterioristice cū nihil sit repertū sub subo de q̄ dicat pdicatū. Un̄ cōmētator supra p̄ volēs dare dr̄iam inter ppōnem vlem et dici de oi. dicit ꝙ si dicat. oē aial ē corpus. ad hoc ꝙ sit de oi nō solū ꝙ aial disponat p corpus. sȝ ꝙ oē aial disponat p corpus. et ꝙ qcqd disponit p aial disponat p corp⁹. i. ꝙ nō solū de aiali pdicet corpus. sȝ ꝙ de quocūq̄ȝ p̄ aial de eo pdicet corpus. ¶ Cōtra pdicta arguit et primo ꝙ ppō posterioristica de oi nō dicit vlitatem subiecti. qr hec ē ppō posterioristica de oi. linea ē longitudo cui⁹ extrema sunt duo pūcta. et tñ nō dicit vlitatem subiecti. pȝ. ꝯ pōña cū minori. qr aliqua ē linea nō hñs extrema circularis. maior aūt ē nota. ꝙ ista ppō ē p se cū pdicetur diffinitio de diffinito. q̄ est de omni posterioristice. ¶ Scdo arguit ꝙ aliqua ē ppō de oi posterioristica q̄ nō dicit vlitatem tpis. qr hec ē huiusmodi. luna eclipsat. ex quo ē demrābilis. et ꝙ nō dicat vlitatē tpis manifestū ē q̄ nō sp luna eclipsat. ¶ Tertio arguit ꝙ aliq̄ est ppō importās vlitatē subiecti q̄ȝ tpis. et tñ nō ē de oi posterioristico qr h ē huiusmodi. oē aial ē coloratū. nihil enim ē aial ꝙ nō sit coloratū. nec vnq̄ȝ erit aial qn p tūc erit coloratū. et ꝙ nō sit posterioristica. pȝ. qr nō ē ppō p se sȝ p accñs vt videbit. ¶ Quarto arguit ꝙ ppō de omni posterioristica nō pōt ēē materialis respectu ppōnis de oi poristice. qr sicut se hȝ demrātio ad syllogismū ita de oi posterioristicū ad de oi poristicū. sȝ demrātio non pōt ēē materialis respectu syllogismi cū necessario supaddat scire q̄ de oi posterioristicū non pōt ēē materiale respectu de oi poristico. ¶ Ad pmū dr̄ ꝙ illa ppō. linea ē longitudo cui⁹ extrema sūt duo pūcta: ē de oi et importat vlitatē subi. et si aliqua sit linea q̄ iā nō habeat extrema. nihilomin⁹ qlibet linea ē apta nata hr̄e duo extrema. hec. n. ppō ē de omni corpus ē mobile. et tñ aliqd corpus nō pōt moueri. s. elemētū terre. sufficit tñ ꝙ ipm sit aptū natū moueri. Ita linea circlāris nō hȝ extrema sȝ ē apta nata hr̄e duo extrema. vñ diffinitio linee nō dicit actū sȝ aptitudinē. ¶ Ad scdm dr̄ ꝙ eo mō illa ppō ē de omni quo mō ē necessaria. Cōstat aūt ꝙ illa nō ē simplr̄ necīa necessitate iherentie sȝ solū ē necessaria necessitate supposītōis. s. si terra iterponatur iter solē et lunā. et eo mō dicit vlitatem tpis. qr nunq̄ȝ ponit terra iter solē et lunā qn tunc luna eclipset. hec tñ luna ē eclipsabilis ē absolute necīa importans absolute vlitatem tpis q̄ȝ subiecti. ¶ Ad tertium ꝯcedo illā. oē aial ē coloratū. nō ē ē d oi posterioristico: lȝ dicat vtrāq̄ȝ vlitatem. qr lȝ ꝯcedat oēm ppōnem de oi posterioristicā importare vlitatem tpis et subiecti. tñ nō ē ꝯcedēdū oēm tales ēē posterioristicā. ¶ Et si arguit ꝙ aliqua ē ppō de omni q̄ nec ē poristica nec posterioristica. nō qdem ē poristica qr importat ambas vlitates. nec posterioristica. qr ē p accñs. ¶ Dicendū ꝙ illa ē prioristica. qr de omni poristicum nō dicit tñ vlitatem subiecti sȝ illud asserit absolute ita ꝙ ois ppō importās vlitatē subi siue importet vlitatem tpis siue nō dr̄ ppō de oi poristica. Meli⁹ tñ dr̄ ꝙ sicut nō oē necessariū ē de omni. nec oē p se ē fm ipm posterioristice loquēdo. ita nō oē de omni ē p se. sȝ illa ppō ē posterioristica nō obstāte ꝙ sit p accñs. ¶ Ad quartum dr̄ ꝙ quodlȝ iferi⁹ pōt ēē materiale et formale respectu sui supioris. Dicit. n. porphirius ꝙ gen⁹ ē totū spēi. et spēs ē totū generis. et Cōmētator in plogo phisi. ꝙ genus cōponit ex suis spēbus et spēs ex genere et dr̄ia. cū g̃ totū dicat formā et pars materiā vt habet a pho. 3°. phi. et cōmētatore. seqtur ꝙ gen⁹ aliquo mō se hȝ vt forma respectu spēi. et spēs respectu generis. aial g̃ vt ē quoddam totū hois se hȝ vt forma. et hō vt ē quoddā aial se hȝ vt materia. Ecōtra ēt hō vt ē quoddā totū respectu aialis. s. vt ē aial rōnale se hȝ vt forma. et aial vt materia p̄ q̄ȝto ē pars ei⁹. Ita in pposito dr̄ oi prioristicū ē genus ad de oi posterioristicum. ideo vtrūq̄ȝ illoꝝ pōt se hr̄e p modū forme et materie ad relliquū sicut ēt syllogism⁹ et demrātio. Demrātio. n. vt ē qdam syllogism⁹ se hȝ vt materia et syllogism⁹ in cōi vt forma. vt aūt ē syllogism⁹ faciēs scire sic dicit formā et syllogismus materiā. Un̄ breuiter arguit sic. ꝯtinēs aliqd dicit formā et ꝯtentū materiā vt habetur. 3°. phisi. sed syllogism⁹ ꝯtinet demrātionem cū sit totū in modo et demrātio pars subiectiua. demrātio ēt ꝯtinet syllogismū tanq̄ȝ partē ēēntialē ei⁹. ergo vtrūq̄ȝ ad alterū se hȝ p modū materie et forme.

Per se aūt sūt q̄cūq̄ȝ sūt i eo qd qd est: vt triangulo inest linea et linee pūctū. Suba. n. ipsoꝝ ex his est que insunt in rōne dicente quid est.

¶ Ista ē tertia pars hui⁹ capli in qua Aris. oñdit omnem demrātionem ēē ex his q̄ sunt p se. Et pmo diuidit modos dicēdi p se. Scdo manifestat modos igredientes demrātionem ibi. Que ergo dicunt. ¶ Quattuor sunt modi dicēdi p se. quoꝝ pmus respicit formā. scds materiam ibi. In qbuscūq̄ȝ. tertius efficiēs ibi. Ampli⁹ quecunq̄ȝ. quart⁹ finē ibi. Alio vo modo. ¶ Prim⁹ igit modus dicēdi p se ē qn pdicatū ē d qdditate subiecti. vt triāgulus ē ex lineis. linea ē ex pūctis. et q̄cunq̄ȝ sūt de itrinseca rōne alicui⁹. illa dicunt de illo in pmo modo dicēdi p se. q. n. linea sit de qdditate triāguli. et pūctus de qdditate linee. pȝ qr linea ponit in diffinitione triāguli cū dr̄ triāgulus ē figura plana trib⁹ lineis ꝯtēta. Et pūctus ponit in diffōne linee. dicēdo linea ē longitudo sine latitudine et pfunditate cui⁹ extrema sunt duo pūcta. ¶ Notādū p̄ ꝙ quattuor sunt de qdditate subi. Primo diffinitio dr̄ de qdditate subiecti vt aial rōnale ē de quidditate hois. Un̄ sicut materia et forma collectiue sumpta nō sunt indiuiduū naturale. ita gen⁹ et dr̄ia nō sunt qdditas spēi. Cōstat aūt diffōnes nō plus iportare q̄ȝ gen⁹ et dr̄iam. ideo diffinitio nō ē qdditas spēi. sȝ ē de qdditate ei⁹. ppterea pdicat de illo in pmo mō dicēdi p se. vt hō ē aial rōnale. ¶ Scdo q̄libet pars diffinitionis in recto ē de qdditate subiecti. nā tā aial q̄ȝ rōnale ē de qdditate hois cū sint partes essentiales ei⁹. lȝ nō pdicent de subo eodē mō. qr genus pdicat in qd. et dr̄ia in quale. ideo q̄libet istarū ē i pmo mō dicēdi p se. videlȝ hō ē aial. hō ē rōnalis. ¶ Tertio q̄libet pars diffōnis in obliquo ē de qdditate subi vt linea dr̄ de qdditate triāguli. et pūctus de qdditate linee cū sint pncipia intrinseca illoꝝ. id linea pdicat de triangulo in p̄ mō dicēdi p se. et pūctus de linea nō qdē in recto. sȝ in obliquo: qr non bn̄ dr̄. triāgulus ē linea vel linee. linea ē pūctus vel pūcta. sȝ bn̄ dr̄ triāgulus ē ex lineis et linea ē ex pūctis. aut in linea sūt pūcta. aut linea ē longitudo in qua sunt pūcta. ¶ Quarto. quodlȝ supius ē d qdditate subi. videlȝ sui iferioris. [illegible] ē de qdditate sortis et suba ē de qdditate oium [illegible]rioꝝ. ideo oēs iste ppōnes sūt in p°. dicēdi p se. sortes [illegible]. aial ē suba. corpus ē eus. Idē ēt dr̄ de alijs pdicamētis. vt linea ē q̄ȝtitas. albedo ē color. quodlȝ eni supius ē forma sui iferioris inqt Aris. 2°. phisi. ¶ Scdo notādū ꝙ aliqd dr̄ ēē in p̄ modo dicēdi p se duplr̄. s. essentialr̄ et p reductionē. illa ppō ē ēēntialr̄ in p̄ modo dicēdi p se cui⁹ pdicatū ē de qdditate subiecto modo quo dictū ē. Illa vo ppō ē reductiue in

No^m primū

No^m scdm

primo mō dicẽdi p se: cuius pdicatū dr p se de subo ꝛ nō ē de qdditate ei⁹. ¶ Et hoc quadruplr ꝯtingit. pmo qñ diffinitū pdicat de diffōne aut de aliqua pte diffini tionis. vt aial rōnale est hō. in linea ē triāgulus. puncta sunt in linea. qlibet. n. istaꝝ ē in p mō dicẽdi p se reducti ue ꝯuertendo simplr. ¶ Scdo ꝓpō ē reductiue in p mo do dicẽdi p se qñ inferi⁹ pdicat d suo supiori. vt hō ē sor. aial est hō. qlibet. n. istaꝝ p ꝯuersionē simpliceꝫ reducit ad primū modū dicẽdi p se eū cuiuslibet talis ꝯuertēs sit formalr ꝛ essentialr in p mō dicendi p se. ¶ Tertio ꝓpō ē reductiue in p mō dicẽdi p se qñ idē pdicat d seipo vt hō est hō. aial est aial. qlibet. n. istaꝝ reducit ad pmū modū reducẽdo subm ad suū inferi⁹ aut pdicatū ad suū supius dicendo. sor. est hō. aial ē corpus. Ex quo. n. qd libet supius ē pars sui iferioris ꝛ eꝯ. quodlꝫ supius pōt reduci in suū inferi⁹ ꝛ ecōtra. dicit. n. phs. 4. phi. q spe cies est in gñe ꝛ gen⁹ in spē. ¶ Quarto ꝓpō dr ē reducti ue in p mō dicẽdi p se qñ disperatū pdicat d sperato aut oppositū de opposito. exemplū pmi. vt hō est asin⁹. exē plū scdi. vt hō est nō hō. albū ē nigrū. videns est cecū. pr ma. hec. n. hō est asin⁹ reducit ad pmū modū reducē do pdicatū in suū gen⁹. s. hō est aial. ꝛ ita reducit illa. al bū est nigrū ad illā. albū est coloratū. ꝛ ꝯsilr illa. pr est fi lius ad illā. pater ē ad aliqd. q ē essentialr in p mō dicē di p se. Iste aūt. hō ē non hō. vidēs est cecū. reducunt ad istas. hō est ens. vidēs ē aliqd q sunt formalr in p mō di cedi p se. ¶ Contra pdicta arguit. ꝛ p q diffinitio nō p dicat d diffinito in p mō dicendi p se. qr diffinitio vacui nō pdicat de vacuo illo mō. dicẽdo vacuū est locus pri uatus corpe. cum nō sit de qdditate subi ex quo subm nō bil est. silr illa diffinitio. aial risibile nō pdicat de hoie i pmo mō dicendi p se. ex q scda pars ptinet ad scdm mo dum vt videbit. ¶ Scdo arguit q nō qlibet ps diffōnis i recto pdicat de diffinito in primo mō dicẽdi p se. qr hec nō est in p mō. hō non ē aial. ex q est ipossibilis. nec illa. hō ē rōnalis ex quo pdicat in quale. vñ Arist. p topi. po nit solū qtuor pdicata. s. gen⁹ diffinitionē ꝓpriū ꝛ accñs ꝙ rōnale nō sit aliqd illoꝝ. ergo d nullo ꝓprie pdicat. ¶ Tertio arguit q ps diffōnis in obliquo nō pdicat d diffinito i p mō dicẽdi p se: in exēplis phi. qr terminū di uersoꝝ pdicametoꝝ nō pdicant de se iuicem in p modo. sꝫ triāgulus est d pdicamento qualitatꝭ. ꝛ linea de pdica mento qntitatis. ergo nō pdicant de se inuicem ꝛ maxie eo modo quo dicit phs. s. vt in triāgulo est linea. qm li nea est subiectū triāguli ꝛ nō econuerso. Non ēt vꝫ bene dicere q suba linee sit ex pūctis cū linea nō sit suba nec cō ponat ex pūctis vt habet. 6. phi. ¶ Quarto arguit q nō quodlꝫ supius pdicat de suo iferiori in p mō dicẽdi p se. qr nulla istaꝝ est pmi modi. binari⁹ est numerus. scia est habit⁹: eo q numerus ꝯnotat aiam numerātē vt tollit ex 4. phi. Constat aūt aiam non esse de qdditate bi narij. silr habitus ꝯnotat subiectū vt tollit ex diffinitio ne sua quā ponit Arist. in pdicamentis. subiectum autē nō est de qdditate scie. Item Arist. pmo phisi. dicit q nil bil fit ex ente p se. ita q forma que fit ex materia non fit ex ente p se. nec aer q fit in igne fit ex ente p se. cum ergo ens sit superius ad omnia pdicamenta sequit ens de ali quo inferiori non pdicari in primo modo dicendi p se. ¶ Ad pmum dicitur q nō est ꝯcessum qualibet diffi nitionem pdicari de suo diffinito in primo modo dicẽdi p se. sed tm̄ diffinitionem pure qdditatiuam aut que nō datur nisi p intrinseca diffiniti. ideo diffinitio exprimēs qd nominis tm̄ aut diffinitio materialis data p effectuꝫ diffiniti aut per ꝓpriam passionem nō predicat in pmo modo dicendi p se. ꝛ idem dicit de diffinitione data per cām efficientem aut finalem ex quo talia non sunt de in trinseca rōne diffiniti. ¶ Sed dubitat. nam si diffinitio data p passioneꝫ subiecti non pdicatur de diffinito in p mo modo dicendi per se. ergo hec non est pdicatio pmi modi. linea est longitudo cuius extrema sunt duo pūcta

cuius oppositū ponit Arist. in littera. ¶ Respondet q longitudo dupliciter sumit. vno modo vt est genus ad lineam. ꝛ sic predicat de linea in pmo modo. alio modo vt est passio seu modus ꝯsequēs lineam ꝛ sic non predi catur de linea in pmo modo. neqꝫ Arist. dicit in lra diffi nitionem expssam predicari de linea in pmo modo ipso lum q punctus ecco q ponit in diffinitione puta quid ditatiua eius q si non erit diffinitio data erit alia. videlꝫ ista. linea est qntitas ꝯtinua cuius extrema sunt duo pū cta. ¶ Ad scdm rñdetur q sicut nō qlibet ꝓpositio vera est in pmo modo. ita nō qlibet impossibilis excludit ab eodem modo. dictum est. n. q homo est asinus. ꝛ album est nigeū sunt in pmo modo reductiue. ꝛ tamē sunt ꝓ positiones ipossibiles. ita nō incōuenit q aliqua ꝓposi tio ipossibilis sit essentialiter in eodem modo si pdicatuꝫ erit de qdditate subiecti. ¶ Item ꝯcedo q illa ꝓpō sit in pmo modo. s. homo est rōnalis nō obstante q rōnale p dicatur in quale. qr nō pdicatur accñtaliter sed essentia liter. Et ad phisi in topi. dico q ipse non numerauit oia pdicata simplr. qr spēs ita bene est pdicatum in indiuiduū si cut genus spei. sed numerauit oia pdicata q pdicant de specie in rōne toti⁹. ꝛ hec nō sunt nisi quatuor. nā omne pdicabile d specie dicens totū aut pdicat essentialr aut accñtaliter. si eēntalr: aut ꝯuertibiliter ꝛ sic ē diffinitio. aut nō ꝯuertibiliter sic est genus. si accñtaliter pdicatur aut ergo ꝯuertibiliter ꝛ sic ē ꝓprium. aut nō ꝯuertibilr. ꝛ sic est accñs. differētia aūt non dicit totum sꝫ partē nñ. ideo nō pdicatur de spē in rōne dicente totū. ¶ Ad tertiū dicit q nō iconuenit terminū vnius pdicamēti pdicari de termino alteri⁹ pdicamenti dūmodo ponat in diffini none pura qdditatiua aut in diffinitione data solum per itrinseca. vnde ista ꝓpositio est pmi modi. simitas est in naso. non obstante q simitas sit accñs ꝛ nasus substan tia. qr ponit in diffinitione exprimente qd rei data p in trinseca solum dicẽdo. simitas est cauitas nasi. neqꝫ di citur nasus intrinsecus simitati aut de qdditate eius. qa si qdditas simitatis aut pars illi⁹ qdditatis. sed qr ē prin cipium eius sine quo non stat simitatem esse. Quis ergo non stat absqꝫ ꝯditione triāgulum eē absqꝫ linea. ideo linea est intrinseca triangulo p modum principij. Item ꝯcedo quālibet illarum. triangulo inest linea. ꝛ triāgu lus est in linea. qm triangulus est subiectum linee ꝛ ecō tra. est enim triangulus subiectum pdicationis linee ex quo diffinit p lineam. subijcit enim diffinituꝫ diffinitio ni ꝛ cuilibet parti eius. linea vō est subiectum inhesionis trianguli. Propterea concedo q suba linee est ex pun ctis. i. diffinitio essentialis linee est ex punctis. nec conce ditur lineam esse ex punctis tanqꝫ ex partibus sed tanqꝫ ex principijs terminatiuis ꝛ continuatiuis partiū linee. ¶ Ad quartum dicitur q numerus dupliciter sumitur. s. absolute ꝛ respectiue. absolute est per se superius ad bi narium. ꝛ diffinitur sic a philosopho in predicamē. Nu merus est multitudo ex vnitatibus aggregata. respecti ue autem est solum p accidens supius ad binariū. qr cō notat actum anime. ꝛ diffinit sic iuxta doctrinā Arist. 4. phi. Numerus est multitudo mensurabilis p aīam. nu merus ergo absolute sumptus ꝛ nō respectiue predicat de binario in primo modo dicendi per se. ¶ Item conce do q subm importatum p habitum est de qdditate scie: sicut linea trianguli ꝛ nasus simitatis. ex quo enim scien tia diffinitur p habitum ꝛ habitus per subm. opꝫ subm esse intrinsecum scie. non enim stat scientiam esse absqꝫ aia. ideo ista est in pmo modo: scia est in aīa. Deinde licet nihil fiat ex ente p se. qr nihil fit ex ente sub ratione entis vt ponit Arist. in pphi. tamē hec ꝓpositio est per se. for ma seu compositum fit ex ente. vnde fortuna non est cau sa per se sed per accidens per Aristo. secundo phisi. ꝛ ta men hec propositio est per se. fortuna est causa. aliter de fortuna non esset scientia.

Ysosceles seu egerus habens duo latera equalia tm̄.

ysocheles seu eqcrus hñs duo latera equalia tm̃.

eqlaterus seu ysopleuros habēs tria latera equalia.

scalenō seu gradatus hñs tria latera inequalia.

Ex quibuscunqȝ cor quecūsunt ipsi s. ipam in rōne in sunt qd est demōstrāti. vt rectum i est linee ⁊ circulare ⁊ ipar ⁊ par numero ⁊ p̄mum ⁊ compositum ⁊ ysocheli. quid est eqlaterum ⁊ scalenō i. altera parte longius ⁊ que omnibus hiis insūt i ratione dicente qd ē hinc quidē linea inde numerus. similiter autem ⁊ i alijs hm̄oi vnum quodqȝ per se esse dico.

¶ Secūdus modus dicendi per se est: qñ predicatum est accidens subiecti positi i diffinitione eius: vt linea est recta vel circularis. numerus est par vel impar. p̄mū vel compositū. eqlaterus aut altera parte longior. Primo qdem in diffinitione recti ⁊ circularis ponit linea: eo q rectū ē linea cui⁹ mediū nō discrepat ab extremis. Circulare ē linea equalr distās a cētro. scdo i diffōne paris ⁊ iparis ponit numerus. nā par ē numerus diuisibilis in duas ptes equales. ⁊ ipar ē numerus q in duo eq̄lia scindi non pōt. tertio in diffōne p̄mi ⁊ cōpositi ponit numerus. q2 numerus p̄mus ē numerus nō fact⁹ ex numeris: vt binari⁹ ⁊ ternari⁹. Numerus cōposit⁹ ē numerus fact⁹ ex numeris: vt quaternari⁹ ⁊ oēs seqntes. qrto in diffōne eqlateri ⁊ altera parte longioris ponit numerus. vn̄ eqlaterus est numerus ɔsurgens ex ductu numeri i se ipm vt quaternari⁹ qui ɔsurgit ex ductu numeri binarij in se ipm. sȝ altera pte lōgior ē numerus cōsurgēs ex ductu numeri in aliū. s. maiorē vel minorē: vt senarius q fit ex ductu binarij in ternariū.

altera pte lōgior hñs latera inequalia

⁊ ecōtra. p̄mus vocat eqlater⁹. q2 si dscriberet hēret oīa latera eq̄lia. q2 semp duo. scds aūt ē altera pte longior. q2 si dscriberet hēet latera ineq̄lia. vȝ duo ⁊ tria. ¶ Notādū p̄mo q duplex ē accñs. s. p̄priū ⁊ cōe. Accñs p̄priū ē illud qd circūcernit subm suū vt risibile. ⁊ hoc est duplex. nā quoddā ē qd fluit a p̄ncipijs spēi. ⁊ tale ɔuertit cū spē. vt risibile ⁊ hinnibile. ⁊ quoddā ē qd fluit a p̄ncipijs idiuidui. vt simitas ⁊ crispitudo. ⁊ huiusmodi non ɔuertunt cū subis suis. q2 simitas nō ɔuertit cum naso nec crispitudo cū capite. Accñs cōe ē illud qd nō circūcernit subm suū. vt albū ⁊ nigrū. ⁊ tale iterū ē duplex. s. sepabile ⁊ insepabile. Accñs cōe sepabile est illud quod adest ⁊ abest p̄ter subi corruptionē. vt albū ⁊ nigrū hoi. Accñs cōe insepabile ē id qd lȝ nō circūcernat subm suū nō m̄ abest p̄ter subi corruptionē. vt albū cigno ⁊ nigrū coruo. Dico ergo q qñ p̄dicat accñs p̄priū de subo suo siue fluat a p̄ncipijs spēi: siue a p̄ncipijs idiuidui sp facit p̄pōnem de scdo mō dicēdi p se. ita q q̄libet istarū ē scdi modi. hō ē risibilis. nasus ē sim⁹. Qñ aūt p̄dicat accidēs cōe siue fuerit sepabile siue insepabile nō facit p̄positionē scdi modi. sȝ p accñs. vt hō ē albus seu cignus ē albus ⁊ coruus ē niger. ¶ Scdo notādū sm porphirium

Nō^m scdm.

vlibus q q̄druplr sumit p̄priū. p̄ p̄ i. qd iest vni soli spēci. sȝ nō cuilibet idiuiduo illi⁹ spēi vt eē medicū. qd stm̄ ɔuenit hoi. sȝ nō omni. scdo p̄ illo qd iest vni spēi ⁊ cuilȝ idiuiduo illius spēi ⁊ semp. sȝ nō tm̄ illi spēi. vt eē bipedem. cōpetit. n. cuilibet hoi ⁊ semp. sȝ nō tm̄ hoi: q2 etiā brutis cōpetit. tertio p̄ illo qd iest vni soli spēi ⁊ cuilibȝ idiuiduo illi⁹ spēi. sed nō semp. vt canescere cōpetit cuī tm̄ hoi ⁊ cuilibet hoi ⁊ nō semp. sed in senectute. quarto p̄ illo qd iest tm̄ vni spēi ⁊ cuilibet idiuiduo illius spēi ⁊ semp. vt risibile cōpetit hoi. ⁊ hinnibile competit equo. Dico ergo q p̄priū sumptū oībus istis modis facit p̄pōnem scdi modi nō tm̄ equalr. qm̄ iste p̄pōnes hō ē risibilis hō ē canus. hō ē medicus. sūt essentialr ⁊ directe in scdo mō cū semp passio diffiniat p subm suū. sicut. n. risibile ita canus ⁊ medicus diffiniunt p hoiem. hec aūt. hō est bipes. ē in scdo mō p reductionē cū p̄dicatū nō diffiniatur p subm vt ɔstat ex quo alteri ɔuenit ab hoie. ¶ Tertio notādū q aliqd ē in scdo mō ēentialr ⁊ directe. aliqd aūt p reductionē ⁊ idirecte. Illa. n. p̄pō ē essentialr in secūdo mō cui⁹ p̄dicatū ē passio subi positi in diffōne eius sm q dem̄ ē. sed illa p̄pō ē p reductionē in scdo mō cui⁹ passio p̄dicat de subo vel eȝ alr quā dem̄ ē. Et hoc ɔtingit qudruplr. p̄ si subm p̄dicat de passione. vt risibile ē hō. simus ē nasus. q̄libet. n. istarū reducit ad scdm modū p ɔuersionē simplicē. Scdo si passio ɔiūcta fuerit alicui iferiori vel supiori ad subm suū. vt sor. ē risibilis. aliquod risibile ē sor. p̄ma enim reducit p reductionē inferioris in suū supius. scda aūt reducit in p̄mā p ɔuersionem simplicem. Idē dr si passio fuerit alicui supiori ɔiūcta ad subm suū. vt aial ē risibile. aliquod risibile est aial hec enim reducit in aliā p ɔuersionē simplicem. ⁊ illa in hāc. hō ē risibil' reducēdo gen⁹ in spēm. Tertio si passio fuerit ɔiūcta alteri passioni aut diffinitioni subi. vt disciplinabile ē risibile. aut aial rōnale ē risibile. P̄ria. n. reducit ad illā. hō ē risibilis rōne p̄me passionis p quā secūda passio iest hoi. Scda reducit ad eādē rōnem diffōnis reducibilis ad suā spēm. Quarto si passio erit diffiniens subm suū. vt hō ē aial risibile. seu aial risibile est hō hec. n. reducit in priorē p ɔuersionē simplicē. ⁊ alia reducit in hāc. hō ē risibil' eo mō quo ɔpositū reducit i formā rōne dterminationis. aial ɔbit p risibile ⁊ nō ecōtra.

Nō^m tertiū

¶ Quarto notādū q tres sūt spēs triāguli. quaȝ p̄ma ē ysopleros seu eqlaterus hñs tria latera eq̄lia. scda spēs ē ysocheles seu eqcrus hñs duo latera eq̄lia tm̄. Tertia spēs ē scalenō seu gradat⁹ q ē triū lateȝ inequaliū. ¶ Intelligēdū q iste nō sūt vere spēs triāguli. sȝ solū sȝ famositatē. itelligēdo p spēm oē mu⁹ cōe ad aliqd magis cōe p̄dicametale. vn̄ sic circulus ē spēs sp̄alissima. ita triāgulus. neqȝ eq̄litas vl ineq̄litas lineaȝ variat spēȝ. sȝ bene mltī. ita q vna linea facit vnā spēȝ ⁊ due aliā ⁊ tres aliā ⁊ q̄ttuor aliā. ⁊ sic in ifinitū ad modū vnitatū in nūis. Si n. ysopleros ysocheles ⁊ scalenō eēnt spēs sp̄alissime haberēt ɔsiter suas passiones demrabiles potissime de illis de qbus Arist. nullā mentionē facit. Consilr dicat de quadrato seu quadrāgulo qd est spēs sp̄alissima ɔtinens sub se induidua cōmunia. s. eqlaterum orthogoniuȝ. ineqlaterum orthogonium. ⁊ eqlaterum nō orthogoniuȝ eo modo quo hō dr sub se ɔtinere aliquem hominem ⁊

Nō^m q̄rtum

Nō^m p̄mus

aliquã hoiem nõ tanq̃ spẽs. sed tanq̃ indiuidua vaga. iuxta determinatione Arist. in p̄dicamentis. dicentis q̄ aliqs hõ ⁊ aliqs hos sunt prime sube. Ex p̄dictis sequit̃ q̄ Arist. p ysopleros ⁊ scalenon itelligit in l̃ra spes triãguli. q̄r ex isœnon ⁊ supion nõ fit centraliter vel reductiue scd̃s modus dicendi p se. Nõ ẽt intelligit passiones triãguli. q̄ nullum istoꝝ diffinit̃ p triãgulum. s̄ intelligit passiones numeri. sicut enim quadratũ ⁊ supficiale nõ solũ repeiunt̃ in ꝯtinuis. sed et trãsumptiue in numeris. ex quo numerus est potentia in ꝯtinuo fm̃ Arist. 3. phi. ita ysopleros ⁊ scalenon solũ repiunt̃ in continuis. sed in numeris itelligendo p ysopleru numeꝝ quadratũ. ⁊ p scalenon numerũ supficialem q̄ fit ex ductu maioris numeri in minorẽ vel ecõtra. ℭ Contra p̄dicta arguit̃. ⁊ p̄ q̄ nulla passio necessario diffinit̃ p subiectũ suũ. q̄r quelibet passio est spẽs alicui⁹ p̄dicamenti. s̄ ois spẽs est diffinibilis p suũ genus ⁊ drĩam vt colligitur a. ꝯ. topi. g̃ passio poterit diffiniri p ꝓpriũ gen⁹ ⁊ ꝓpriam drĩam absq̃ subo suo. Scd̃o arguit̃ q̄ illa. hõ est risibilis. ẽ in p̄. q̄r hec. risibile est hõ. est in p̄mo modo ex quo p̄dicat̃ pars diffõis de suo diffinito. g̃ p ide ⁊ alia ꝯña. q̄r ꝯuertens ⁊ ꝯuersa ptinent ad eũdem modũ. Tertio arguit̃ q̄ illa. aial est hõ est in scd̃o modo. q̄r p̄dicatum est accñs subi positi in diffinitione ei⁹. q̄r enim aial ponit̃ in diffõne hois manifestũ est. s̄ q̄ homo sit accñs aialis arguit̃. q̄r hõ accidit aiali cũ repiat̃ aial vbi nõ reperit̃ hõ. Quarto arguit̃ q̄ rectum ⁊ circulare nõ debẽt diffiniri p lineam. q̄r nullũ magis cõe diffinit̃ p minus cõe. sed rectuz ⁊ circulare cõtra sunt linea. q̄r nõ solũ cõpetunt linee. sed ẽt supficiei ⁊ corpi. ergo ⁊c. ℭ Ad primum ꝯcedit̃ quãlibet spẽm diffiniri p suũ genus ⁊ suã drĩam. sed nõ cuiuslibet spẽi accñtalis drĩa est aliquid sui p̄dicamenti differẽs a subo suo. vñ spẽs p̄dicamẽti subeb; ꝓpriũ genus ⁊ ꝓpriã drĩam nõ coincidentez cum aliquo subo. spẽs ẽt p̄dicamenti accñtal' q̄ est accñs nõ circũcernens determinatum subm vt linea ⁊ albedo diffinit̃ p ꝓprium gen⁹ ⁊ ꝓpriam drĩam q̄ non est subm suum. sed spẽs accñtalis q̄ est accñs ꝓprium circũcernens subm suũ vt simitas ⁊ risibile diffinit̃ p ꝓpriũ gen⁹ ⁊ ꝓpriam drĩaz q̄ nõ est nisi subm suũ. alioqn q̄libet species haberet passionẽ aut ꝓcederet̃ in infinitum in passionib⁹ eiusdẽ subi. nec est inconueniẽs aliquã esse spẽm nullã habentem passionẽ. imo illud est necessariũ. sed bñ inconueniẽs aliquã esse spẽm nõ circũcernẽtem subm suũ nõ hñe passionẽ. hõ enim linea ⁊ albedo hñt passiones. sed non quelibet passio alicui⁹ istoꝝ h; passionẽ. q̄r iessentialiter ordinatis opꝫ dare primũ ⁊ vltimũ s̄z Arist. hic. passiones aũt essentialiter ordinant̃ in subo sicut genera ⁊ spẽs in p̄dicamẽto. ℭ S; dubitat̃. nã cuiuslibet diffõnis primus terminus est genus ⁊ nõ drĩa. diffiniẽdo aũt simũ ⁊ risibile ꝯtingit oppositũ. vt sim⁹ est nasus camus ⁊ risibile est hõ habilis ad ridendũ. ℭ Rñdetur q̄ ea q̄ nõ circũcernũt subm semp diffiniunt̃ p genus tenẽs primũ locuz in diffinitione. vt hõ linea ⁊ albedo. Ea aũt q̄ circũcernũt subm si fuerint abstracta diffiniunt̃ p genus tenẽs p̄mũ locum diffõnis vt simitas est camitas nasi. risibilitas est habilitas hois ad ridẽdum. In ꝯcreto aũt drĩa t; p̄muz locum ⁊ genus scd̃m locum dicẽdo. simum est nasus camus. risibile est hõ habilis ad ridẽdum. camitas enĩ est genus simi ⁊ habilitas seu aptitudo est gen⁹ risibilitat̃. ℭ Ad scd̃m rñdet Egi. q̄ in p̄dicatione directa subm h; rõnem materie ⁊ p̄dicatum forme. iõ ista. risibile est hõ. nõ est in primo modo cũ sit idirecta ⁊ p̄dicatũ h; rõnez materie. subiectum vo rõnez forme. ꝯstat aũt q̄ hec habitudo nõ est in p̄ modo. ℭ S; ꝯtra. sicut se h; linea ad triãgulum ita hõ ad risibile ⁊ nasus ad simum. s̄ linea dr̃ de triãgulo in p̄ mõ dicẽdi p se vt patuit. iõ hõ dr̃ de risibili ⁊ nasus de simo in eodẽ mõ ⁊ nõ solũ reductiue. s̄ etiã essentialr̃. Ideo est dicendũ q̄ non ꝯuenit scd̃m modũ ad primũ reduci. ex quo passio rõne subi sui reducit̃ ad oĩa ea q̄ essentialr̃ p̄dicant̃ de illo subo. quo dato ꝯcedat̃ q̄ hec. risibile est hõ. est essentialr̃ in p̄ modo essendi p se. hec aũt. hõ est risibilis. est p reductionẽ in eodẽ mõ ꝯuertẽdo istã simplr̃. sicut enĩ hec. triãgulus est in linea est in p̄ modo dicẽdi p se. ita hec. simitas est in naso. ⁊ illa. risibilitas est in hõie. ecõtra aũt in scd̃o mõ. Et ad iõ nem Egi. dico q̄ subm passionis h; rõnem materie p ꝙ̃to illã recipit subiectiue. ⁊ rõnem forme p ꝙ̃to ingrediũr diffinitione ei⁹. ptes enim diffõnis sunt forme inq̃t phs. 2° phi. ⁊ 7° metha°. ℭ Ad tertiũ nego q̄ illa. aial est hõ sit aliq̃ modo in scd̃o modo dicẽdi p se. ⁊ l; aial ponatur in diffõne hois. nõ tñ hõ est accñs aialis ex q̄ homo ⁊ aial se hñt vt totũ in modo ⁊ pars subiectiua. Et tñ ad argumẽtum hõ accidit aiali. g̃ homo est accñs aial'. neget̃ ꝯña. sed bñ sequit̃ homo est accñs aiali tenẽdo li accñs participali ⁊ nõ noialiter. ℭ Ad quartum dr̃ q̄ rectum ⁊ circulare nõ sunt cõtra linea. q̄r l; ꝯpetãt alteri a linea. hoc tñ est rõne linee sicut visibile cõpetit alteri a colore. s. magnitudini ⁊ figure. ⁊ tñ non est cõius colore cum sit ꝓpria passio coloris fm cõmentatorẽ 2° de aĩa. ⁊ hoc ideo. q̄r nulli ꝯpetit nisi rõne coloris vt p;. cũ aliqua sit linea q̄ nec ẽ linea recta nec circularis. s. linea arcualis. ℭ Dicendum q̄ sicut tñ paritas q̄z iparitas ẽ ꝓpria passio numeri l; nõ q̄libet numerus sit par nec q̄libet sit ipar. Ita rectum ⁊ circulare sunt ꝓprie passiones linee. l; non q̄libet linea sit recta neq̃ q̄libet circularis. q̄r sicut paritas vl iparitas nulli ꝯpetit nisi numero aut rõne numeri. ita rectum ⁊ circulare nulli cõpetit nisi linee. aut rõne linee: ⁊ sicut hoc disiũctum par vl impar ẽ ꝓpria passio numeri ꝯuertibil cũ eo ita hoc disiũctũ rectũ vel curuũ est ꝓpria passio linee ꝯuertibilis cum ea.

Que cũq̃ vo neutraliter insunt. accidentia sũt vt musicum aut album aiali.

ℭ Hic phũs declarat ex fundamento dictoꝝ q̄ ꝓpõ sit p accñs. dicẽs q̄ q̃cunq̃ est aliqua ꝓpõ cui⁹ p̄dicatũ iest subo ⁊ nõ aliquo istoꝝ modoꝝ illa est p accñs. vt aial est album vel musicum. p; enĩ q̄ p̄dicatum nõ est de q̃dditate subi nec subm ponit̃ in diffinitione p̄dicati. ℭ Sed dubitat̃ p̄ q̄r hec esset p accñs. edificator edificat. ex quo p̄dicatum nõ est de q̃dditate subi: nec subm ponit̃ in diffinitione p̄dicati. Scd̃o videt̃ q̄ hec sit p se. aial est musicum, saltẽ reductiue rõne isti⁹. hõ est musicus reducẽdo genus in suã spẽm. Tertio q̄r vr̃ hec p se esse. al' est albũ sicut ista. cignus est albus. nã sicut est iseparabile risibile a sor. ita iseparabile est album a cigno. sed hec est per se sor. ẽ risibilis. ergo. ⁊ ista. cignus est albus. Quarto q̄r aliter iste ꝓpõnes eẽnt p accñs. celum est spericũ. terra est rotũda q̄d est falsum. q̄r q̄libet illarum demonstrat̃ p; ꝯña. q̄r in nulla istarum p̄dicatum ẽ de q̃dditate subi nec subm ponit̃ in diffinitione p̄dicati. ℭ Ad p̄mum dicitur q̄ phs cum dicit illã ꝓpõnem esse p accñs q̃n p̄dicatum inest subo nullo istoꝝ modoꝝ itelligit p inesse inherentiã forme ad mãm vel econtra. ex quo p̄mus modus dicit formã rõne p̄dicati. ⁊ scd̃s materiã rõne subi. Constat aũt nec edificationẽ nec edificium esse formã edificatoris. s; de hoc magis videbit̃ in quarto modo. ℭ Ad secundũ dr̃ q̄ illa ꝓpõ. al' est musicum est p se ⁊ p accñs diuersis ꝯsiderationib⁹. nã aial est totum hois vt est gen⁹ nullo modo ꝯtractuz. ⁊ est pars hois vt ꝯti abit̃ p drĩas sumẽdo al' p̄ modo sic eẽ musicum sibi solum p accñs cõpetit. sumẽdo aũt al' p̄ moduz ptis sic cõpetit sibi p se. reductiue tñ eo modo q̄ pars reducit̃ in totum. ⁊ sic nõ loquitur phs hic. s; tñ p̄ modo. ℭ Ad tertium dr̃ q̄ illa ẽ p accñs. cignus est albus sicut illa. aial est album. ⁊ ad rõnem neget̃ ꝯña. q̄r iseparabilitas albedinis a cigno ẽ rõne materie. s. rõne alicuius complexionis qualitatũ primarum sine qua non stat vita cigni. iseparabilitas autez risibilitatis a sor. est ratione forme. s. ratione sue speciei que per se predicatur de sor. dicendo sortes est homo.

Du^{m} primũ
Du^{m} scd̃m
Du^{m} tertiuz
Du^{m} q̃rtum
Rñsio prima
Rñsio scd̃a.
Rñsio tertia.

Responsio quarta

¶ Ad quartum negeꝰ ꝯña. sed solū sequitur ꝙ nō sunt ꝑ ꝑmo ꝛ eentialr in aliquo istoꝝ modoꝝ. hec enim. aial ē risibi le est in scḋo mō p reductionē eiꝰ subm nō ponit in dif finitione ꝑdicati nec ecōtra. Sꝫ est difficultas ex ꝙ speri citas ē accñs cōe nullū circūcernēs determinatū subm. videt ꝙ nulli ꝑpōnem faciat p se sicut nec albedo vel ni gredo. ¶ Dicendū ꝙ passione cōpetere alicui subo p se ꝯtingit tripli. s. ꝑseitate subi tm̄. ꝑseitate passionis tm̄. ꝛ ꝑseitate vtriusqꝫ. Illa passio cōpetit alicui subo p se rō- ne subiecti tm̄. ꝙ sibi nō determinat illud subm. ſꝫ illud subm determinat sibi illā. ꝛ sic risibilitas p se ꝯpetit for. nō. n. est for. quia sit risibilis. ſꝫ aliqd ē risibile qḋ nō ē for. Illa aūt passio p se cōpetit subo rōne passionis tm̄ ꝙ sibi determinat illud subm ꝛ non ecōtra. ꝛ sic risibilitas p se cōpetit aiali. nullū enim ē risibile qḋ nō sit aial. ſꝫ aliqd est aial qḋ nō ē risibile. ſꝫ illa passio p se cōpetit subo rō- ne vtriusqꝫ ꝙ sibi determinat illud subm ꝛ ecōtra. ꝛ sic ri sibilitas p se cōpetit hoi. sicut enim nullū ē risibile quod nō sit hō. ita nihil ē hō qḋ nō sit risibile. Oīa aūt hec re- periunt in accñtibus cōibus ꝑter tertiū. ꝙ alioqn nō es sent cōia. nā ꝗtitas inest mãe p se rōne subiecti tm̄. ꝙ ꝗtitas nō determinat sibi mãm. ſꝫ ecōtra. cum apud multos dicat in celo nō eē mãm vbi oīno ē ꝗtitas. nul la tm̄ ē materia sine ꝗtitate. ſꝫ aūt inest ꝗtitati p se rō- ne passionis tm̄. ꝙ figura determinat sibi ꝗtitatē ꝛ non ecōtra. nulla enim ē figura sine ꝗtitate. ſꝫ aliqua ē ꝗti tas sine figura. s. linea. ad ꝑpositū dr̄ ꝙ spericitas inest ce lo p se. ꝛ rotūditas terre solū rōne subi. ꝙ spericitas non determinat sibi naturā celi nec rotūditas naturā terre. sed bñ ecōtra. Celū enim determinat sibi nāliter sperici tatē vt oīa equalr̄ ꝯtineat ꝛ ꝯtinue eque velociter moueā tur. Terra vō rotūditatē. ꝙ inclinat vt mediū eiꝰ sit me diūm mūdi exquo ꝗlibet pars terre naturalr̄ tēdit deor sum. Iste ergo ꝑpōnes. celū ē spericum. terra ē rotūda. materia ē ꝗta. sunt ꝑpōnes scḋi modi p reductionē re- ducēdo suba ꝛ ꝑdicata in sua ꝯcreta formādo hãc ꝑpō- nem suba est accñtalis vbi subm ponit in diffinitione ꝑ dicati. accñtis enim eē ē inesse ſm phm. 7. metha. ¶ Ex ꝑdictis sequitur ꝑ ꝙ lꝫ hec nō sit p se. aial ē coloratū. tamē hec ē p se. aial ē ꝗtum. ꝑma pars ē manifesta. ꝙ talis ꝑ seitas non pōt eē rōne subi vel passionis. sicut. n. color nō sibi determinat aial. ita nec aial determinat sibi colorē sicut nec cignus albedinē. sed ꝯueniunt tm̄ ex determinata ꝑportione qualitatū primarū. scḋa pars ē euidēs exquo ꝗtitas inest aiali p se rōne subi. ex ꝙ enī aial sibi determi nat mãm ꝛ materia ꝗtitatē. idem ꝯꝫ aial sibi determinat e ꝗtitatē. ¶ Scḋo sequitur ꝙ color inest supficiei p se. ꝛ cir culus linee tm̄ rōne passionis cū supficies non determi- net sibi colorē. nec linea circulū ſꝫ bñ ecōtra. iō circulus diffinit p lineā. ꝛ color per supficiem. dicit enī phūs in libro de sensu ꝛ sensato. ꝙ color ē extremitas ꝑspicui in corpore terminato itelligēdo p extremitatē supficiem. et 4. phi. ꝙ color ē in corpore qꝛ in supficie. ¶ Tertio seq tur ꝙ iste ꝑpōnes sunt in scḋo mō essentialr̄ ꝛ p se. supfi cies ē colorata linea ē circularis. ꝙ ꝑdicatū ē accñs sub iecti ponibilia in diffōne eiꝰ. ecōtra aūt sunt in ꝑ modo. vt circulus ē in linea. ꝛ color ē in supficie. ꝙ ꝑdicatū est de ꝗdditate subi ex quo ē pars diffōnis eiꝰ date p intrinse ca tm̄. ¶ Quarto sequitur ꝙ iste ꝑpōnes sunt ꝛ p se ꝛ dire- cte in scḋo mō. s. ꝑspicuū ē coloratū in corpe ē color ex ꝙ ꝑdicatum ē accñs subi ponibilis in diffōne coloris. naꝫ vt patuit nō solū supficies ſꝫ et ꝑspicuū ꝛ corpus ponit in diffōne coloris. ecōtra aūt sūt in ꝑ. vt coloratū ē cor- pus. color ē in ꝑspicuo exquo ꝑdicatū ē de ꝗdditate subi. ¶ Circa ꝑdicta occurrūt quattuor dubia. quoꝝ ꝑmū est

Dubium primum

istud. videt quedꝫ accñs cōe eē accñs ꝑpriū. ꝙ sicut si- mitas circūcernit subm suū. s. nasum. ita circulus lineā ꝛ figura seu color supficiem. De ꝗtitate aūt idē arguit. ꝙ accñs qḋ ē magis cōe ꝗtitate ꝛ de qua eentialr̄ ꝑdi- catur. ꝯnotat ꝛ circūcernit subiectū suū. Secūdū dubiū

Dubium secundum

videt ꝙ color inest p se aiali. ꝙ color inest p se supficiei: ꝛ su pficies inest p se aiali sicut ꝗtitas. ꝗ color inest p se aiali. Tertiū dubiū videt ꝙ color nō sit p se in corpe. ꝙ sicut aliquod corpus nō ē coloratū. s. celū ita aliqḋ coloratum nō ē corpus. s. supficies. Quartū dubiū videt ꝙ albedo nigredo ꝛ ꝯsilia sint p se in subo. ꝙ oīuꝫ formarū nāliū materia ꝑma ē p se subm. vt colligit de mēte phi. ꝑ phi. ꝛ ꝑ de ꝗnatione. ¶ Ad ꝑmū dubiū rn̄det ꝙ iō simitas ē accñs ꝑpriū. ꝙ circūcernit subm suū ipm distinete si- gnificando. nō. n. significat simitas qn significet nasum distincte. nec crispitudo pōt aliqḋ significare qn distin- cte represētet caput. Accñtia aūt cōia lꝫ icludāt eentialiter ꝗdā suba sua nō tm̄ circūcernūt ea ꝙ distincte nō represen- tant. sicut. n. linea icludit eentialr̄ pūcta nō tm̄ ꝑpter hoc circūcernit ea. ꝙ nō distincte cognoscunt cognita linea ita circulus eentialr̄ icludit lineā. ꝛ sic ꝛ color supficieꝫ. non tm̄ circūcernūt sub a illa. ꝙ itelligo aliqn colorē ꝛ cir culū distincte absqꝫ cognitiōe distincta linee ꝛ supficiei. ¶ Consilr̄ dr̄ de accñte cōi ꝙ lꝫ icludat eentialr̄ subaꝫ nō tm̄ distincte illa cognoscit si distincte cognoscit accñs. iō non circūcernit subm. ꝗtitas aūt non icludit essentialr̄ subm aliquod sicut nec circūcernit. nec sequitur accñs in- cludit eentialr̄ subiectū suū. ꝗ ꝛ ꝗtitas negeꝰ ꝯña. qꝛ ac cidēs ꝯnotat subm suū qḋ non ꝯnotat ꝗtitas. nec ē icō ueniēs supius aliqḋ ꝯnotare iferiori nō ꝯnotāte. habitꝰ enī ꝯnotat difficultatē separatōis a subo. ꝛ tm̄ logica ꝛ dia lectica ꝙ sunt eentialr̄ iferiora ad habitū istā difficultateꝫ non ꝯnotāt vt colligitur de mēte Arist. in ꝑdicamentis.

Responsio secunda

¶ Ad scḋm negeꝰ ꝯña ꝑpter variationē ꝑseitatis. nā cū dr̄ color inest supficiei p se. ista est ꝑseitas passionis ꝛ non subi. cū vō addit supficies inest aiali p se. hoc ē perseitas subi ꝛ non passionis. iō non sequitur ꝙ color inest p se aiali Et idē dr̄ de sapore ꝛ odore. De ꝗlitatibꝰ aūt ꝑmis pōt dici ꝙ insunt aiali p se ꝑseitate subi ꝛ nō ꝑseitate passionis eo ꝙ aial determinat sibi tales ꝗlitates sine qbꝰ nō posset viuere nec opari.

Responsio tertia

¶ Ad tertiū dr̄ ꝙ duplex ē corpus. s. ꝑ dicamēti sube qḋ ē compositū ex mã ꝛ forma. ꝛ ꝑdicamē ti ꝗtitatis qḋ ē trina dimēsio. lꝫ igit color non insit p se corpi de ꝑdicamēto sube. tm̄ inest corpori ꝑdicamēti ꝗti- tatis p se semp itelligēdo ꝑseitate passionis ꝛ non subi. si cut enim color non pōt eē in linea absqꝫ supficie. ita nec in supficie sine corpore. ꝛ lꝫ supficies sit colorata ꝛ nō sit corpus. ipa tm̄ p se ē in corpore vtraqꝫ ꝑseitate. qꝛ sic cor pus determinat sibi supficiem isto modo diffiniēdo a ꝑo ri. corpus ē ꝗtitas ꝯtinua cuiꝰ extrema sunt due supfi- cies. ita supficies determinat sibi corpus diffiniēdo a po steriori hoc modo. supficies est ꝑncipium corporis. Ita et dr̄ de linea ꝛ de pūcto ꝙ quodlibet illoꝝ alteri p se cōpe tit vtraqꝫ ꝑseitate. linea enī ē ex pūctis a ꝑori. ꝛ punctus est ꝑncipium linee a posteriori.

Responsio quarta

¶ Ad quartum dr̄ ꝙ al- bedo nigredo ꝛ talia dupli ꝯsiderari possunt. Primo ab- solute sub ꝑpriis denoīationibus. ꝛ sic nō insunt mãe per se. sed solum p accñs. Alio modo vt sunt forme nāles ge nerabiles ꝛ corruptibiles p trāsmutationē materie. ꝛ sic oīum illoꝝ materia ē subm p se. vñ materia diffinit per trāsmutationē in scḋo modo dicendi p se. ꝛ trāsmutatio diffinit p materiā in ꝑmo modo. ꝛ sic locutus est Arist. Unde pōt ꝯcedi ꝙ materia ē colorata alba vel nigra i se cūdo modo dicēdi p se reductiue tm̄ p reductionē ad istā materia ē qualificata forma naturali cuiꝰ tamē ꝑdicatum est accñs subiecti ponibilis in diffinitione eiꝰ. hec autē albedo ē in materia in ꝑmo modo reductiue. reducit. n. ad hãc. forma naturalis est in materia. cuius ꝑdicatum ponit in diffinitione subiecti itelligendo p formā natu- ralem formā generabilem ꝛ corruptibilē p trāsmutatio nē materie eo modo quo dictū est. ¶ Sꝫ dubitat adhuc de ꝗtitate. ꝙ videt ꝗtitatem icludere essentialr̄ aliqḋ subm. nam ꝗtitas ē essentialr̄ accñs. vt colligit a phō in ꝑdicamētis. ꝛ. v. metha. ſꝫ accñtis esse ē inesse. nec acci dēs ē ens nisi entis ſm Arist. vij. metha. ꝛc. ¶ Rn̄det

q₃ aliud ẽ essentialr icludere. ⁊ aliud naliter iclinari. nã ꝑma nõ essentialr icludit aliquã formã. q₂ stat illã eẽ nulla forma exñte. tñ naliter inclinat in formã. q₂ vnũqꝺqꝺ q₃ naturalr iclinat in suã ꝑfectionẽ. ⁊ q₂ nõ põt hẽre aliquã formã subalem vel accñtalem absq₃ q̃ntitate iõ sibi naturalr determinat q̃ntitatẽ. Circulus aũt ⁊ figura eẽnaliter includũt lineã. ⁊ albedo siue color supficiẽ. ⁊ scia intellectũ. q₂ nõ stat circulum aut figurã eẽ absq₃ linea. nec albedinẽ siue colorẽ absq₃ supficie. nec sciam absq₃ intellectu. sicut nõ stat simitatẽ eẽ absq₃ naso. Quãtitas ergo nõ essentialr icludit aliquod subm. q₂ stat q̃ntitatez eẽ absq₃ subo. de facto. n. ꝯstat in sacro altaris q̃ntitatez eẽ sine subo. tñ naliter inclinat in subm ꝑpter suã ꝑfectionem ⁊ durationẽ. nõ tñ naturalr iclinat in materiam. q₂ ponẽtes celũ sine materia. dicũt eũ eẽ vere q̃ntũ. s₃ naturaliter iclinat in subam. iõ ista ꝑpõ est ꝑ se. suba est q̃nta nõ ꝑseitate subi. q₂ aliqua ẽ suba q̃ nõ ẽ q̃nta. sed ꝑseitate passionis. q₂ nulla ẽ q̃ntitas naturalr q̃ nõ sit in suba illa ñ ꝑpositio nõ ẽ nisi reductiue in scdo modo reducẽdo ꝑdicatũ in suũ supius. s. suba est accñtalis vbi ꝑdicamentũ est accñs subiponibilis in diffõne eius. Accñs ergo bene diffinit ꝑ subam. s₃ q̃ntitas absolute sũpta ꝑ nullũ subz diffinit. s₃ isto modo in ꝑdicamentis q̃ntitas ꝯtinua diffinitur. Quãtitas ꝯtinua ẽ illa cuius partes copulant ad aliquem terminũ cõez. q̃ntitas võ discreta. s. numerus: est multitudo ex vnitatibus aggregata. Ex q̃bus seq̃tur q̃ accidentiũ q̃dam eẽntialr icludũt sua suba ꝯnotãt ⁊ circũcernũt vt simitas ⁊ crispitudo. Quedã essentialr icludũt sua suba ꝯnotãt ⁊ nõ circũcernũt: vt scia ⁊ figura. Quedã essentialr icludũt sua suba. s₃ nõ ꝯnotãt nec circũcernũt: vt color sapor ⁊ odor. Quedã aũt nõ essentialr icludũt nec ꝯnotãt nec circũcernũt vt linea supficies corpus. Tẽpus aũt qꝺ est q̃ntitas ꝯtinua icludit essentialr suum subm. s. motũ vel mundũ. nõ tñ illud ꝯnotat nec circumcernit. Quãtitas võ discreta ꝯnotat ⁊ circũcernit ⁊ essentialiter icludit subm. s. vnitates in q̃bus fundat numerus.

Amplius q̃ nõ de subiecto dicit alio quodaz vt ambulãs ⁊ albũ cũ alterũ quodã sit ambulãs ⁊ albũ. Substãtia võ ⁊ quecũq₃ hoc aliqd significant nõ alterũ aliquid sunt quod vere sunt. que quidem igit nõ de subiecto sunt per se dico. que vero de subiecto accidentia.

¶ Tertius modus dicẽdi ꝑ se est qñ aliqd non dr de subiecto. vt sor. ⁊ pla. ⁊ alia seorsum existẽtia q̃ nõ dicunt de subo aliquo cũ nõ habeãt partẽ subiectiuã neq₃ sub₃ cui inhereant. Accñtia aũt q₂ hñt suba ihesionis ⁊ scde. subẽ. ⁊ hñt suba ꝑdicationis nõ sunt ꝑ se. ¶ Notãdũ ꝑmo q̃ iste modus ꝑseitatis hz quattuor expõnes. Prima expõ lincoñ. dicẽtis q̃ ꝑ se dupl'r sumit. s. cõplexe ⁊ incõplexe. Primo mõ tripl'r. vt in ꝑ scdo ⁊ quarto. Incõplexe vero tripl'r. q₂ li ꝑ se aut excludit oẽm cãm. ⁊ sic deus ẽ ꝑ se aut mãlem. ⁊ sic itelligẽtie sunt ꝑ se. aut modũ essendi in alio. ⁊ sic sube ꝑme. s. sor. ⁊ pla. sunt ꝑ se. dicit lincoñ. q̃ phũs ꝑ subam itelligit subam ꝑmam ꝑdicamẽti sube q̃ oibus substat. ⁊ ꝑ quecũq₃ significant hoc aliqd intelligit deũ ⁊ intelligẽtias. Ista expositio iponit supfluitatez phõ in mõ loq̃ndi. q₂ cũ tã deus q̃₃ q̃libet itelligentiaz sit hoc aliqd: nõ oportebat dicere. vt suba ⁊ q̃cunq₃ hoc aliqd significant. suffecisset eni dicere vt quecũq₃ significant hoc aliqd ex quo sub illa vl'i ꝯtinent deus ⁊ itelligẽtie. Scda expositio ẽ sancti Tho. di. q̃. p. ꝑ subam itelligit genus ⁊ spẽs ꝑdicamenti sube. ⁊ ꝑ quecũq₃ significãt hoc aliqd subas ꝑmas eiusdẽ ꝑdicamenti. Hec rñsio est diminuta. q₂ nõ solũ de ꝑmis substantijs verificat hoc aliqd. sed ẽt de deo ⁊ intelligẽtijs. cũ tã deus q̃₃ q̃libet itelligentiaz sit ens ꝑ se exñs. Tertia expõ est Egi. di. q̃ phũs ꝑ subam ⁊ ꝑ quecũq₃ hoc aliqd significant intelligit solũ subas ꝑmas ꝑdicamẽti sube. q₂ solũ ille sũt que substãt alijs oibus. ⁊ nõ dicunt de subo aliquo. Iterũ hec expõ ẽ diminuta. q₂ ista ꝯiunctio et: dz oĩo ponere aliquã drĩam iter subam ⁊ quecunq₃ significant hoc aliqd. deinde vt deũ est nõ solũ sube ꝑme sunt ꝑ se ens. sed ẽt deus ⁊ intelligẽtie. Quarta expositio di. q̃ tertius modus dicendi ꝑ se ẽ qñ hoc verbũ est sm adiacens de termino subali indifferẽter ꝑdicatur vt sor. est. hõ est. ita q̃ Arist. ꝑ subam itelligit genera ⁊ spẽs ꝑdicamẽti sube de q̃bus dr hoc verbũ ẽ. ⁊ ꝑ quecũq₃ significant hoc aliqd intelligit idiuidua eiusdẽ ꝑdicamenti de q̃bus ẽt dr hoc verbũ est. Ista rñsio ẽt stare nõ põt. q₂ cũ oẽs alie ꝑseitates sint respectu cõplexoꝝ: hec dz eẽ respectu icõplexi. ⁊ in hoc ꝯueniũt lincoñ. Albertus. Egi. Thomas et oẽs alij antiqui expositores. Deinde ista ꝑpõ. hõ est. ⁊ q̃libet talis signãda ꝑdicamenti sube est in ꝑmo mõ. quia aut subordinant huic mẽtali hõ est ens. aut isti. hõ ẽ hõ q₂ sm phũm ꝑmo ꝑhyerme. hoc verbũ est significat quãdã cõpositionẽ quã sine extremis nõ ẽ intelligere. si subordinat illi. hõ est ens. p₃ q̃ ẽ in ꝑ modo eẽntialr ⁊ ꝑ se. si aũt subordinat isti. hõ est hõ. iterũ ẽ in eodẽ modo ꝑ reductionẽ ex quo idẽ ꝑdicat de seipõ. ¶ Dicẽdũ igit iuxta doctrinã Arist. in ꝑdicamẽtis q̃ duplex ẽ suba. s. ꝑma ⁊ scda. Substãtia ꝑma ẽ illa q̃ significat hoc aliqd vt aliquis hõ. aliqs equus. Scda substãtia ẽ illa q̃ significat quale qd. s. aliquod cõe. vt hõ aial. ꝑ subam igit intelligit phũs subam scdam. s. genera ⁊ spẽs ꝑdicamẽti sube. ⁊ ꝑ quecũq₃ significant hoc aliqd: itelligit subas ꝑmas. siue subijciant accñtibus. vt sor. ⁊ pla. siue nõ subijciantur vt deus ⁊ itelligentie. nec ex hoc dz ꝯcludi subam secũdam ptinere ad hũc modũ. q₂ nõ dicit phũs q̃ substãtia ⁊ quecũq₃ significant hoc aliqd sint in tertio mõ. s₃ q̃ suba ⁊ quecũq₃ significant hoc aliqd sũt entia q̃ vere sũt. Vñ phũs dicit illud eẽ ꝑ se. qꝺ nõ dr de subiecto quodã alio. ⁊ exẽplificat de ambulãte ⁊ albo q̃ illa nõ sunt ꝑ se inuens talẽ rõnem. illa nõ sunt ꝑ se q̃ nõ sunt entia q̃ vere sunt. sed ambulãs ⁊ albũ nõ sunt entia q̃ vere sunt. ergo ambulãs ⁊ albũ nõ sũt ꝑ se. minorẽ relinq̃t Arist. manifestã ex eo q̃ ambulãs ⁊ albũ sũt accñtia. Cõstat aũt accñtia nõ ẽ entia q̃ vere sunt. sed tñ suba ⁊ quecũq₃ significãt hoc aliqd sunt q̃ vere sunt. ꝑmo. n. phi. habet ex ꝯcessu eius q̃ sola suba ẽ illud qꝺ vere ẽ. Accñs aũt ẽ illud qꝺ nõ vere ẽ. intelligẽs ꝑ vere eẽ simpl'r eẽ. ⁊ ꝑ nõ vere eẽ sm qd esse. qm̃ suba est ens simpl'r cũ nõ ꝑsupponat aliud ens. Accñs võ est ens sm qd. q₂ ꝑsupponit aliud ens. s. subaz dicit eni Arist. 7º metha. q̃ accñtis esse ẽ inesse. ⁊ q̃ accidens nõ est ens nisi q₂ entis. ¶ Scdo notãdũ ex lra aris. in antepꝑdicamẽtis. q̃ eoꝝ q̃ sunt quedã dicunt de subo ⁊ nõ sunt in subo. vt gñá ⁊ spẽs ꝑdicamẽti substãtie. q̃dã dicunt de subo ⁊ sunt in subo. vt genera ⁊ spẽs ꝑdicamẽtoꝝ accñtium. quedã sũt in subo ⁊ nõ dicunt de subo. s. idiuidua ꝑdicamentoꝝ accñtium. q̃daz aũt nec sunt i subiecto nec dicunt de subo. vt idiuidua ꝑdicamẽti sube. et hec sũt illa q̃ sunt in tertio mõ dicẽdi ꝑ se. q₂ sicut nõ sũt in subo ita nõ dicunt de subo quodã alio. ¶ Ex isto notabili sequit ꝑ q̃ dici de aliquo ẽ ꝯditio vl' ꝑprietas vlis nõ dici de aliquo ẽ ꝑprietas singularis. eẽ in aliq̃ ẽ ꝑprietas accñtis. ⁊ nõ eẽ in aliquo ẽ ꝑprietas sube. vnde dicit Boe. in ꝑdicamẽtis q̃ nõ eẽ in subo est descriptio sube. ⁊ esse in subo est descriptio accñtis. ¶ Scdo sequit q̃ duplex est subm. s. ihesionis ⁊ ꝑdicationis. Subm inhesionis ẽ illud qꝺ respicit formam subalem vel accñtalem: aut ꝑpriam passionẽ de subiecto forme substãtialis. dicit cõmen. ꝑmo phi. ⁊ secũdo de aia q̃ illud est ꝑma materia. De subiecto aũt forme accñtalis di. por. accñs est qꝺ adest ⁊ abest ꝑter subiecti corruptionẽ. de subiecto võ ꝑprie passiõis Arist. fecit supra mẽtionẽ in ꝑhemio di. q̃ de subiecto op₃ ꝑsupponere qd ẽ ⁊ q₂ est. Subiectum aũt ꝑdicationis ẽ idifferẽter quodlibet inferius respectu supioris de quo dicit Arist. in anteꝑdicamẽtis. qñ alteꝝ de altero ꝑdicat. vt de subiecto quecũq₃ de eo qꝺ ꝑdica

No^m ꝑmus

No^m scdm

tur dicunt: oia et de subiecto dicunt. Intendit ergo phus q si aliqd est in subiecto aut de subiecto dr: illud non est p se psentate tertii modi. ¶ Tertio notandu q accns dupliciter sumit. s. stricte p oi eo q non est suba iuxta divisionem entis in subam et accns assignatam a pho. 5° metha. et large p oi forma adveniente enti in actu iuxta differentiam qua assignat Comen. 2° de aia inter formam substantialem et accntalem: dicens forma subalem advenire enti in potentia. et formaz accntalem advenire enti in actu. sic et qualitas dupli sumit. vz. stricte put distiguitur 9 alia pdicamenta eo modo quo ea diffinit phus in pdica. di. Qualitas e fm qua quales dicimur. Et large p omni eo qd inest alicui vt forma eo mo quo dr it phs in pdicamentis. q suba scda significat qualeqd. et por i vlibus q dria pdicat in quale. et Comen. 5 phi. q transmutatio subalis e de qualitate in qualitate. Ex istis seqtur q non solum forma accntalis est accns. sed et forma subalis siue fuerit forma pticularis siue forma vlis large loquendo de accnte quo loquit Arist. hic cu dicit q qcunqz dicunt de subo accntia sunt. ho. n. et aial in coi dicunt accntia. qr sunt forme advenientes enti in actu. adveniunt eni sorti et pla. et aliis individuis sub eis 9tentis q sunt entia in actu. s. coposita ex materia et forma p se existentia.

Nom tertium

Nom quartum

¶ Quarto notandu q quattuor sunt drie inter hunc modu et alios pcedentes. ¶ Prima dria e q illi sunt modi copleti et iste est incopletus. nam psentas illoz e ordo vnius ad alteru. s. subiecti ad passionem. aut diffiniti ad diffonem. psentas aut istius modi est solu habitudo per se existentie eiusdem ad seipm cu iste modus no dicat nisi individua p se existentia. ¶ Scda dria e qr duo pmi modi sunt modi pdicandi. iste aut est modus essendi. glibet enim p istorum duoz dicit inherentia pdicati ad subm. s. diffinitionis de diffinito et ppe passionis de subo. hic aut nullam inherentia dicit sed tm p se existentiam. ¶ Tertia dria est qr duo pmi modi sunt diffinitivi. hic aut excludit ratione diffinitiva. nam pmus modus dat intelligere diffinitionem sumpta a priori. et scds diffonem sumpta a posteriori. cum spes non solu diffiniat p genus et dria: sed et p ppriam passione. hic aut tertius modus cu sit soluz singularium nulla importat diffonem eo q singularium no est diffinitio. 7° metha. ¶ Quarta dria est qr duo primi modi dicunt cam materiale et formale. hic aut effectivam nam pmus modus resolvit diffinitu in sua diffinitionez et partes ei9. sz diffinitio et ptes diffonis sunt forme diffiniti. g pmus modus dicit cam formale. secundus autem modus resolvit passione in subm suu. quodlz aut subm hz ratione materie. ergo scds modus dicit cam malem sed tertius cu iportet suppositu p se existes dicit cam effectiva. actiones. n. sunt suppositoz inqt phus p de aia.

¶ Sz dubitat si tertius modus est modus incopletus et alii pores sunt copleti pper no determinavit phus prius de isto qz de aliis cu incopletuz pcedat copletu tam quo ad nos qz quo ad materia. ¶ Rndet qdeo qr fm cognitione nostra forma pcedit mam: et materia efficiens et efficiens fine. Sz iam deu est q pmus modus iportat forma. et scds materia. et tertius efficiens. et quartus finez ergo hic ordo fuit necessarius: quo aut ad natura 9tigit 9trarium. na finis qr e ca cauarum tz pmu locu. deinde efficiens pcedit forma. et forma mam. ¶ Cotra pdicta ar. et p q suba scda est p se. qr ho e p se et aial est p se. cum ho, vt ho sit p se existes. et aial vt aial sit p se exns. nihil. n. e ho vel aial qd no p se existat. 9stat aut oe illud ee p se qd e p se exns sic q no e pars alteri9. ¶ Scdo ar. q accntia sunt p se. qr omne illud qd no pdicat de subo aliquo e p se. sz accntia individualia no pdicant de subo. g pz 9na cu minori p Arist. in antepdicamentis di: q aliq sunt in subo et no dicunt de subo. ¶ Tertio ar. q no qcunqz significant hoc aliqd sunt p se. et due medietates ignis significant hoc aliqd et ille no sunt p se. qr no p se existut ergo. maior declaratur ponendo q iste due medietates sint. a. et b. isto posito de istis pdicat p se generalissimu pdicamenti substantie et ista spes ignis. g. a. et b. sut p se in pdicamento substantie et no sut sube scde. igit sunt sube pme. sz suba pma significat hoc aliqd p phm in pdica. g. a. et b. significant hoc aliqd. ¶ Quarto ar. q nulla suba pma e p se. qr ois suba p9 dr de aliq subiecto. g no e p se. pz 9na p diffonez data a pho. et ans pbat qr gen9 e in spe et spes in gne fm phm. 4° phi. g p idem spes e in idiuiduo. et idiuidu e i spe g sicut idiuiduu e subm spei ita spes e subm idiuidui. sed hec e vera. ho e sor. g substantia p9 dr de suo subo. ¶ Ad pmu dr q ho vt ho. et aial vt aial no e p se exns cu quodlibet tale sz q huiusmodi sit vle. sz ho vt aliqs ho. et aial vt aliqd aial est p se exns. qr p se existere no 9petit vli fm q huiusmodi. sz copetit singulari ratione cui9 trasfert ad vle. sicut enim passiones vlium coicant singularibus: ita passiones singularium coicant vlibus licet non oes nec in eode mo. nec sequit p se existere e modus pdicamenti sube g 9petit oibus q sut in pdicamento sube. dr. n. ee modus illi9 pdicamenti no qr oib9 9petat q sunt in pdicamento illo. sz qr nulli copetit nisi illi pdicamento. ¶ Un e advertendu q pdicamentu sube hz duos modos. vnu positivu q e p se existere: et hic no 9petit cuilz i pdicamento isto 9tento hz et alm negativu q e no ee in subo. et hic competit cuilz sube. io si p se ee sumit ee positive. sic no 9petit adequate pdicamento sube: si aut negative bn 9petit illi adequate. vt deu e. Et si arguit d forma subali q e in subo. dicatur q e in subo i potentia. no aut in subo in actu de q itelligit hic iuxta doctrina Boe. di. in pdi. q descriptio sbe e no ee in subo. ¶ Ad 2m dr q cu Arist. asserit illud ee p se qd no dr de subo aliquo itelligit vtruqz subm. s. ta pdicationis qz ihesionis sic q illud dr p se qd no dicit de subo aliq qd sit sua pars subiectiva nec de subo aliq cuilz hereat: ita q b latt9 sumit subm qz in pdicamentis cu dicit phus accntia idiuidualia ee in subo et no dici d subo. Et si arguit de ambulante et de albo et currente q ista sunt accntia et p se existunt. qr ipossibile e aliquod currens esse aut ambulans esse qd non p se existat. Rndetur q ista vt accntia sunt no p se existut. si aut aliquo mo dicunt p se existere hoc e rone sube pme in q fundant ihesive deambulatio et cursus. ¶ Ad 3m rndet q. p. non dixit oia ee p se q significant hoc aliqd. sz voluit oia illa esse p se q non dicunt de subo aliquo sicut sunt sube pme. ¶ Et si ar. si a. et b. no dicunt de subiecto aliquo cu no habeat subm inhesionis nec pdicationis. g a. et b. sunt p se. ¶ Rndet q no dici de subiecto est qdam passio copetes alicui rone sui. s. toti. et alicui rone alterius. s. parti qztitative. sicut ee in loco copetit toti fm se et parti p accns fm Arist. 4° phi. Intelligit g phus p aliquid no dici de aliq illud cui copetit fm se no dici de aliquo. a. vo et b. si no dicunt de aliq subiecto: hoc e rone toti9. et no rone sui. totus. n. ignis fm se no dr de subiecto aliq. partes aut rone toti9 et no dicunt d subo alio. ¶ Ad 4m negat 9na. spes e in individuo et ecoverso. igit sicut idiuiduum e subm spei ita ecoverso. qr individuu e in spe eo modo quo ps subiectiva e in suo toto in mo. et spes e in idiuiduo tanqz forma in subiecto. et tanqz pars essentialis ei9. sic aut no pot ee aliqd subiectu alteri9 et ecotra. no qdem subm ihesionis. q cu a. recipiat b. et b. recipiat a. iplicat 9dictionem no et subm pdicationis. na q a. sit comis b. et b. comis a. est ipossibile. ¶ Et si ar. sic. subm e de quo aliqd di p pori. sed de hoie di sor. ergo ho e subm respectu sortis. Rndetur 9cedendo q ho est subm poristicum respectu sor. tm non est subiectuz posterioristicum respectu eiusde sortis. conceditur et q homo e subm ppositionis respectu sortis. sed non e subm essentialis pdicationis cuiusmodi reperit in ordine pdicametali. ¶ Dubiu vnu occurrit circa dicta. vtru in hoc tertio mo reperiant aliqua reductive sicut in aliis modis. ¶ Rndetur q sicut totuz et pars sunt eiusdem spei spalissime. lz non eode modo. qr sor. e homo et no aliqua eius pars. sed tm hois. ita sor. et quelz

eius pars siue fuerit q̄titatiua siue q̄litatiua sit eiusdē modi. lʒ dissimiliter q: sor. ē in recto. ⁊ quelibet eius ps ī obliquo. lʒ enim nulla pars fortis sit p se exn̄s sicut sor. tn̄ q̄libet pars sortis ē p se exn̄s. i. alicuiꝰ qđ ē p se exn̄s.

Itē alio modo q̄ qđem ꝑpter ip̄m ieit vnicuiq3 per se. quod vo nō ꝑpter ip̄ʒ accidens est. vt si ambulante coruscat accidēs est. Nō enim ꝑpter id quod ambulat coruscauit. sed quod accidens dicimus hoc esse. Si vo ꝑpter ipsum per se ē. vt si aliquid interfectum interijt ſm interfectionē. q̄m ꝑpter id quod interfectum est interijt. sed nō quod accidat interfectum interire.

¶ Quartus modus dicendi p se ē q̄n subm exprimit ppriam cām p̄dicati. vt interfectꝰ interijt ſm interēptionē aut ſm strāgulationē vt laniu cōmen. interemptio. n. seu strāgulatio sunt ꝑpria cā iteritus. iō illa ppō ē p se. interemptus seu strāgulatꝰ iterijt. Qn̄ aūt subm̄ nō exp̄mit ꝑpriam cām p̄dicati nec ip̄m ē p se cā p̄dicati talis ppō est p accn̄s. vt si aliquo ambulante coruscauit accn̄s ē. non enī ꝑpter hoc qđ ambulat coruscauit. q: ambulatio nō est ꝑpria cā nec cā p se coruscationis. ¶ Notādū pmo ſm phm̄. 5. metha. ca. de p se. q cā ⁊ p se equalia sūt. ergo quot modis dī cā tot modis dicit̄ p se. ſʒ quattuor sūt genera cāꝝ. ḡ quattuor sunt gn̄a perseitatū quoꝝ vnū dʒ dicere cām formalē. aliud mālem. aliud efficientem. ⁊ aliud finalē. Quāobrē Aris. ponit quattuor modos dicendi p se iuxta numerū quattuor cāꝝ quoꝝ duo p̄mi dicūt cās itrinsecas ⁊ duo vltimi cās extrinsecas. Primus nāq3 ⁊ scđs modus p̄nt ꝯsiderari ſm habitudinem cōpositionis aut resolōis. Si ꝯsiderant̄ p habitudinē cōpositionis sic nō dicūt nisi cām formalē. q: p̄dicatū p̄mi modi ē diffinitio vel pars diffōis aut totū in modū subi q̄ oīa dicūt formā. Predicatū aūt scđi modi ē passio eiusdē subi q̄ ēt dicit formā cū recipiat̄ in subo suo vt forma. Si aūt ꝯsiderant̄ p habitudinē resolōis. s. resoluēdo posteriꝰ in sua p̄us ⁊ effectū in cām. sic p̄mus modus dicit cām formalē. ⁊ scđs materialem eo q subm̄ resoluit̄ in diffōnem. ⁊ partes eiꝰ tanq̄ in formā. ⁊ passio resoluit̄ in subm̄ tanq̄ in materiā. Tertiꝰ vo modus cū dicat subām p se exn̄tem cui ꝑprie cōpetit agere, iportat habitudinē cāe efficiētis nō vt dicit actū: ſʒ habituʒ tn̄. partes enim ⁊ accn̄tia suppositoꝝ non dicunt̄ agere nisi rōne illoꝝ. nec ēt vlia p se agūt. q: hō nō generat nec generat̄ p se vt dīc phs p̄ de gn̄atione. ⁊ in p̄hemio. meth. ſʒ sor. ⁊ pla. vn̄ p̄ de aīa hʒ q actiones sunt suppositoꝝ. Quartus modus sumit̄ p cōparationē ad cām finalez. ⁊ q: finis ē effectus agētis necesse ē huc modū exprimere ambas cās. vʒ. finalē p̄ncipalr̄ ⁊ effectiuā ex ꝯsequēti ne cessitatā a fine ad p̄ductionē eiusdē finis. Vn̄ q̄n aliquid euenit cuiꝰ cā nō ordinat̄ ad illud ⁊ qđ ē p̄ter intētionem cāe dī p accn̄s. vt si me ambulāte coruscauit hoc fuit p accn̄s. q: ambulatio illa nō ordinabat̄ ad coruscationē ⁊ si fodiēs in terra vt faciat sepulchrū inuenit thesaurū. hoc fuit p accn̄s. q: p̄ter intētionē cāe. sed si qs decapitet aliquē vel strāgulet ip̄m si ex hoc seqtur iteritus eiꝰ nō ē p accidēs. q: decollatio ⁊ strāgulatio p se ordinantur ad mortē. si ḡ iterfectus iterijt ꝑpter interfectionē vel strangulationē aut ꝑpter aliud genꝰ mortis nō ē illud p accidēs sed p se. ⁊ istud p se diuidit̄ ꝯ fortunā ⁊ casuʒ q̄ agūt effectus nō intētos. cā aūt p se agit effectuʒ intentū. ⁊ q: qđ intendit̄ a cā efficiente ē finis opʒ q ad intētionē agētis ꝯcurrat tam cā efficiēs q̄ agit q̄ʒ cā finalis quā intendit ⁊ ꝑpter quā agit. ¶ Scđo notādū ex doctrina Arist. 2. phi. q duplex ē cā ⁊ effectus. s. ſm actū ⁊ ſm potētiā. Causa ſm actū ē illa q̄ dicit respectuʒ actualē ad effectū vt edificans ⁊ medicans. Cā ſm potentiā ē illa q̄ dīc respectum potentialē seu aptitudinē ad effectum vt edificator ⁊ medicus. aliqs. n. ē edificator q nō edificat. ⁊ aliqs ē medicus qui nō medet̄. nullus tn̄ ē medicans vel edificans qn̄ ille actualiter operet̄. Item effectꝰ ſm actū ē ille q hʒ respectū actualem ad suam cām vt domū fieri et egrum sanari. Effectus aūt ſm potentiā ē ille qui hʒ respectū potētialez aut aptitudinalē ad cām suā vt sanitas vel sanatiuū aut sanabile. ⁊ domus aut domificatiuuʒ aut domificabile. cū aliqua sanitas vel domus nō sit in fieri. Quādo ergo cā in actu vel in potentia ꝯiungit̄ effectui in actu facit ppōnem quarti modi vt edificator edificat medicans sanat. Quādo aūt cā ꝯiungit̄ effectui aptitudinali siue illa cā accipiat̄ ſm actum siue ſm potentiā facit ppōnem scđi modi vt medicus ē sanatiuus ⁊ edificans ē edificatiuus. nā cum q̄libet istarum subm̄ reducit̄ in hoiem cū sit passio eius. sed q̄libet istarū ē in secundo modo hō ē edificatiuus. hō ē sanatiuus essentialiter ⁊ p se cū p̄dicatum sit accn̄s subiecti pomibilis in diffōne eius. ḡ iste due sunt in eodem mō p reductionē. ⁊ hic sumunt̄ hic iste sanatiuū ⁊ edificatiuū vt dicunt respectū ad artez sanandi vel edificandi. ¶ Tertio notādum q aliquid eē in quarto modo dicendi p se ꝯtingit dupl'r. s. essentialr̄ ⁊ reductiue. Illa ꝑpositio ē essentialr̄ in quarto mō cuius subm̄ exp̄mit ꝑpriam cām p̄dicati vel ecōuerso. vʒ. medicꝰ sanat. edificator edificat. statuifica facit statuā. egrotans morit̄. Illa aūt ꝑpositio ē in quarto mō p reductionem cuiꝰ subm̄ est cā effectiua p̄dicati vel ecōtra. ⁊ nō exp̄mit̄ ambe cause. ⁊ hoc pōt quadruplr̄ eē. ¶ Primo qđem illa ppō ē in quarto modo p reductionē cuiꝰ p̄dicatum exp̄mit ꝑpriaʒ cām subi: vt edificans ē edificator aut edificiū vel edificatio ē ab edificatore. quelibet enim illarū ē in hoc quarto modo p reductionē ꝯuertēdo simpliciter. ¶ Scđo illa ppō ē in quarto modo p reductionem q̄n cā particularis ꝯiungit̄ effectui vli vel econtra. vt edificator facit domū istā: aut iste edificator facit domum. q̄libet enī istaꝝ ē in hoc modo p reductionē reducēdo singulare in vle. dicit enim Arist. 2. phi. q cā vlis ē cōparanda effectui vli. vt statuifica facit statuā. ⁊ causa p̄ticularis effectui particulari vt hic statuifica fac hāc statuā. ¶ Tertio illa ppō ē reductiue in hoc mō in q̄ exp̄mitur tm̄ alterū genus cāe. vt hō ridet. color vr̄. cum sibet enim istaꝝ subm̄ ē p se cā p̄dicati in genere cāe efficiētis nō exp̄mens cām finalem. ⁊ sūt in hoc mō reductiue reducēdo eas ad istas. risibile ridet. visibile vr̄. in q̄bus iā exprimunt̄ ambe cāe. Item iste ppōnes oculus videt auditus audit: sunt ēt reductiue in hoc mō: q: non exprimūt nisi cām finalez ⁊ reducunt̄ ad istas. visibile imutat oculum. ⁊ audibile audiū. q̄ sunt in hoc quarto mō eēntialiter ⁊ p se. ¶ Quarto illa ppō est reductiue in hoc quarto modo q̄n p̄dicatum ē passio negatiua sibi nullā cām ꝯnotantis: vt homo morit̄. luna eclipsat̄. q̄libet. n. istarum dem̄stabilis ē. ḡ q̄libet istarum ē p se. ⁊ nō videt̄ nisi in hoc quarto modo ꝯsideranti ꝯditiones alioꝝ modorum. reducunt̄ aūt ad istas. s. hō distēperatus in qualitatibus p̄mis morit̄. ⁊ luna opposita terre ⁊ soli eclipsat̄ distemperamētū enī qualitatū p̄marum in hoie: ē cā ꝑpria mortis: ⁊ finaliter ꝑpter illā. sicut ēt iterpositio terre inter solē ⁊ lunam ē ꝑpria cā effectiua eclipsis ⁊ finalr̄ ꝑpter illam. ¶ Quarto notandū q cū ꝑprium sumat̄ q̄druplicr vt patuit: q̄libet illoꝝ modoꝝ facit scđm modum. dicendi p se si accipiat̄ vt dicit aptitudinē vel habitum. si tn̄ aūt dicit actum est in quarto modo. vt hō medicat. homo canescit. homo ē ambulans. homo ē bipes homo ridet: hec oīa sunt in hoc modo: reductiue tamē. nam cum homo sit cā per se oīum istoꝝ. sequit̄ q iste ꝑpositiones sunt p se. ⁊ q: in hoie reperit̄ cā ꝑpria omniū harum passionum: assignata illa cā ꝑpria habebit̄ ꝑpositio huiusmodi essentialr̄ ⁊ p se. qua habita cessabit oīs questio. vt asserit Arist. 2. phi. di. q omnis qđ ē resoluēda ad suam cām ꝑpriam ⁊ imediatam: vt ꝑpter qđ sortes facit domum. q: ip̄e ē homo. ⁊ quare homo facit domum. q: ip̄e ē domificator. ⁊ quare domificator fac domum. q: hʒ artem domificandi. ⁊ sic cessat oīs questio.

No^m primus

No^m tertius

No^m 2m

No^m q̄rtuʒ

q̄r nō habet̄ aliā cā̄ ꝓpriā ⁊ imediatā. ¶ Ex p̄dictis seq̄tur p̄mo q̄ iste sunt ꝑ accidens. Policretus facit statuā album edificat. q̄r accidit policreto q̄ sit faciens statuā ⁊ accidit facienti statuā q̄ sit policretus. Silr accidit albo q̄ edificet sicut accidit edificanti q̄ sit albus. albedo enī nō est cā edificii neq̄ includit cām illius. sed ē cōnnexa domificatori in quo ē cā ꝓpria ⁊ ꝑ se dom⁹ vt est in fieri hec aūt sinaliter ponit Arist. 2°. phi. ¶ Scd̄o sequit̄ q̄ ꝓpositio quarti modi essentialr̄ ⁊ ꝑ se ē demōstrabilis. q̄d est ꝯ multos dicētes quālibet talē esse imediatā imediatione cause. nam ex quo neq̄ edificator neq̄ edificans ē ꝓpria ⁊ imediata cā edificationis: sed illā exprimit: poterit demonstrari quelibet illarū edificator edificat edificans edificat: ꝑ cām imediatā quā Arist. assignauit hoc modo. omne hn̄s artem edificandi in actu edificat. sꝫ daz edificator q̄ꝫ edificans hn̄t artem edificandi in actu. ergo tā edificator q̄ꝫ edificans edificat actu itelligēdo partem in actu artē applicatam ad opus. dicit. n. Arist. 2°. phi. q̄ lꝫ cā ⁊ effect⁹ in potētia nō semꝑ simul sint. tn̄ cā ⁊ effectus in actu semꝑ simul sunt. sic q̄ posita cā ponit̄ effectus. ⁊ ecōtra remota cā remouet̄ effectus ⁊ ecōtra.

Dum primuz

¶ Primū dubiū ꝓpter q̄d ph̄us p̄mo ⁊ scd̄o modo non attribuit duos modos dicēdi ꝑ accn̄s sicut tertio ⁊ q̄rto. R̄ndetur q̄ illud ꝯtingit plurib⁹ rōnibus. Quarū p̄ma ē. q̄r p̄mus ⁊ scd̄s modus dicūt cām formalē ⁊ materialem ex qbus fit vnū. ¶ Scd̄a rō q̄r p̄mus modus dic forman essentialē ⁊ secūdus formā accn̄talem. Cōstat autē formā sub̄alem ⁊ accn̄talem hr̄e eūdem modū essendi et inherēdi. ideo illis solū cōpetit vnus modus dicēdi ꝑ accidens. ¶ Tertia rō q̄r secūdus modus reducit̄ ad p̄mū vt patuit sicut passio ad subiectū ⁊ subiectū ad diffōnez. ¶ Quarta rō est q̄r p̄mus modus iportat diffinitionem datā a priori. ⁊ secundus diffinitionē datā a posteriori. cōstat aūt ambas diffinitiones competere eidez diffinito.

Dum secum,

¶ Scd̄m dubiū. vtruz omnes quattuor modi sint modi dicendi ꝑ se. Et videt̄ q̄ nō q̄r tertius modus ē incōplexus quo nihil de aliquo dr̄. R̄ndetur cōiter negatiue q̄ nō. sed q̄ tn̄ duo p̄mi modi sunt dicēdi ꝑ se. ⁊ terti⁹ essendi. ⁊ quartus causandi. Sed illud nōn videt̄ rōnabiliter dictū. q̄r lꝫ sor. de nullo alio dicat̄. tn̄ sor. dicit̄ ꝑ se sicut dicit̄ ꝑ se existere. Quartus modus et ē modus dicēdi ꝑ se. ex quo iportat inherentiā p̄dicati ad subm̄. Ideo ē dicendū q̄ omnes sunt modi dicendi ꝑ se. sꝫ diuersimode. q̄r duo p̄mi sunt modi p̄dicandi. Tertius aūt est modus essendi. Quartus ē modus causandi cū exprimat̄ cā vel effectus in actu.

Dum tertiuz

¶ Tertiū dubiū. vtrū plures sint modi dicendi ꝑ se q̄ꝫ nōiati. ⁊ videt̄ q̄ sic. q̄r forma ē ꝑ se i materia ⁊ in cōposito. ⁊ nō apparet in quo modo vel in qb⁹ modis sint ille ꝑseitates. ⁊ idē videt̄ de istis. graue mouetur deorsum. leue mouet̄ sursum. nulla enim istarū est in p̄mo modo cū p̄dicatum nō sit de q̄ddītate subi. nec i secundo modo cū subiectū nō diffiniat p̄dicatuz. mot⁹ enī deorsuz ⁊ sursum diffinit̄ ꝑ actum mobilis inq̄ztuz mobile sursum vel deorsum ⁊ nō ꝑ graue aut leue. vt colligitur ex determinatione phi. 3°. phi. nō et sūt in quarto modo. q̄r subm̄ exprimit cām subiectiuā p̄dicati ⁊ nō effectiuam. ¶ Dicendū q̄ illa ꝓpositio. forma ē in materia. ē i p̄mo modo dicendi ꝑ se. ex quo predicatū ponit̄ in diffinitione subiecti data a priori. Hec aūt forma est in cōposito ex quo subm̄ ponit̄ in diffinitione p̄dicati: ⁊ illud p̄dicatum nō ē accn̄s subi ē in p̄mo modo reducitur ꝑ ꝯuersionē simplicem. ⁊ ita dicat̄ de illa. cōpositū fit ex materia ⁊ forma q̄ ē in p̄mo modo ex quo p̄dicatum ē de q̄dditate subi. Itē ille ꝓpōnes. graue mouet̄ deorsuz. leue mouet̄ sursum. in quarto mō. q̄r subm̄ exprimit ꝓpriā cāz predicati. s. effectiuā cū grauitas sit ꝓpria ⁊ imediata cā motus deorsum ⁊ leuitas mot⁹ sursuz. neq̄ opꝫ q̄ semꝑ operatio agentis sit opatio transiēs. q̄r iste. s. music⁹ cantat. saltator saltat sunt in quarto mō. ⁊ tn̄ opatio non est trāsiens. quia cantus est in musico. ⁊ saltus in saltatore

Dum quartum

¶ Quartum dubiū vtrū quelibet ꝓpō necessaria sit ꝑ se. ⁊ videt̄ q̄ sic. q̄r cuiuslibet ꝓpōnis ꝑ accn̄s vtrūq̄ extremū ē ab altero sepabile. sed nulli⁹ ꝓpōnis necessarie extrema sunt inuicē sepabilia. aliter enī illa nō essent necessaria. R̄ndetur q̄ multe sunt ꝓpōnes necessarie q̄ nō sunt ꝑ se vt omne aial est coloratū. adā fuit albus. aliqs hō pōt currere. si homo currit risibile currit cū nō habeant aliquā conditionē modoꝝ ꝑ se. Ecōtra quedā sunt ꝓpositiones absolute ꝯtingentes q̄ tn̄ sunt ꝑ se vt ignis calefacit. ⁊ aqua ifrigidat. que dicunt̄ eē in quarto modo rōne istarū. calidū calefacit. frigidū frigefacit q̄ sūt eēntialiter ⁊ ꝑ se in eodē modo. ⁊ lꝫ ꝓpositionū necessariarū extrema nō sint sepabilia s̄m esse. tn̄ sunt sepabilia sꝫ rōnem. cū illarum noiatarum rō vnius extremi sit oino separata a rōne alterius extremi: vt pꝫ iductiue. ¶ Contra p̄dicta ar. ⁊ p̄mo q̄ aliqua est ꝓpō cuius subm̄ exprimit ꝓpriā cām effectiuā p̄dicati que tn̄ nō ē in hoc mō. naz hec ꝓpositio. oē aial rōnale est disciplinabile est in scd̄o ⁊ nō in quarto mō. ⁊ tn̄ subm̄ exprimit ꝓpriaz cām p̄dicati cū diffinitio subi sit ꝓpria ⁊ imediata cā effectiua p̄me passionis. ¶ Scd̄o ar. q̄ hec. s. edificator edificat. sit in scd̄o mō. q̄r subꝫ ponit̄ in diffinitione p̄dicati eo q̄ edificatio est actus edificatoris ⁊ edificabilis inq̄ztum huiusmodi vt colligit̄ a ph̄o. 3°. phi. diffiniēte motū ꝑ esse actū mobilis ⁊ mobilis inq̄ztum huiusmodi. Ex eodē fundamēto ar. q̄ ista ē in p̄mo modo. edificatio ē ab edificatore erḡ p̄dicatum ponit̄ in diffōne subi. ¶ Tertio arg. q̄ illa nō ē in quarto mō. hō ridet. q̄r accidit hoi ridere sicut accidit homini currere vel ambulare. ḡ illa ē ꝑ accidēs. Ex eodem motiuo ar. q̄ ista sit ꝑ accidens hō edificat. accidit enīz hoi edificare ex quo aliqs homo edificat. ⁊ aliqs homo nō. sic. n. arguit ph̄s scd̄o phi. ꝓbans hoiem esse per accidens causam statue. q̄r accidit homini q̄ faciat statuam ⁊ accidit facienti statuam q̄ sit homo. ¶ Quarto ar. q̄ domificator est per accidens causa domus: q̄r hoc album est per accn̄s cā domus. ꝫ hoc album est domificator: igit̄ domificator ē ꝑ accn̄s cā domus. pꝫ ꝯn̄a cū toto añcedēte dato q̄ idē hō sit albus ⁊ domificator. Itē si iste domificator est ꝑ se cā domus. ⁊ iste domificator ē albus. ergo albū est ꝑ se cā domus. ꝯsequēs ē ꝯtra intētionē phi tā hic q̄ꝫ in scd̄o phi. ⁊ pꝫ ꝯn̄a. q̄r si medium fuerit hoc aliqd necesse ē extrema ꝯiungi inqt Arist. p̄mo prioꝝ. ¶ Ad p̄mum dr̄ q̄ lꝫ subm̄ illius. omne aial rōnale ē disciplinabile sit ꝓpria cā effectiua p̄dicati non tn̄ est in quarto mō. q̄r dꝫ eē cā effectiua in actu ⁊ nō in habitu vt dcm̄ est. Ideo hec. edificator ē edificatiuus nō ē in quarto mō sꝫ in scd̄o modo. q̄r nō exp̄mit cām i actu nec effectū in actu. sed tn̄ s̄m ap⁹titudinē. Hec aūt edificator edificat dicit cām effectiuā habentē actualez respectum ad effectū suū. ⁊ ita dicat̄ de p̄terito ⁊ futuro vt edificator edificabit. edificator edificauit. ignis calefecit. ignis calefaciet. ⁊ ita locutus est ph̄us cū dixit interemptus iterijt s̄m interēptionem. ¶ Ad scd̄m dr̄ p̄mo q̄ nō sufficit ad scd̄m modū subm̄ poni in diffinitione p̄dicati. q̄r nūc hec esset in secūdo modo. aial est homo. sed opꝫ p̄dicatum esse accn̄s subi in p̄dicatione directa. nunc aūt neq̄ edificatio neq̄ edificiū est accidēs edificatoris. Secūdo dr̄ q̄ subm̄ ponibile in diffōne sui accidētis ad hoc q̄ faciat ꝓpōnem secundi modi non dꝫ habere respectū actualem. sed habitualē eo modo quo dcm̄ est risibile eē hoiem habilem ad ridendū. ⁊ risibilitatē esse habilitatē hois ad ridendū. cum aūt edificatio diffinit̄ ꝑ edificatorem ponit̄ in tali diffōne actus ⁊ nō habilitas. ⁊ hoc excludit scd̄m modū ⁊ constituit quartū. ¶ Ad tertiū dicit̄ q̄ lꝫ hoi accidat ridere. non tn̄ risui accidit eē in hoie. ḡ ⁊ si subm̄ non determinat sibi hanc passionē. tn̄ hec passio determinat sibi illud subm̄. nec est simile de illis. hō currit. homo ambulat. sic vt q̄r accidit homini q̄ currat vel ambulet. ita accidit cursui ⁊ ambulationi q̄ sit in homine. Consequēter neget̄ ista ꝯn̄a. accidit hoi edificare.

igit talis est p accidens. homo edificat. q: econtra non accidit edificationi q fit ab hoie. ¶ Et ad pbm̄ rñdetur: q operatio statue aut domus pōt ꝯsiderari vt est ab arte: vel ab alia virtute. Si pmo modo nō accidit facienti statuam q fit hō sicut non accidit medico vel musico eē homine. Si scḋo modo ꝯcedat̄ q̄lilbet illarū esse p accñs: et hec potuit fuisse intētio Arist. Itē talium ꝓpositionū subiecta possunt cōparari ad pdicata ⁊ ecōtra. Si cōparant̄ pdicata subiectis indubie ille ꝓpositiones sunt p se. Si aūt comparant̄ subiecta pdicatis sic tales sunt p accidens. ⁊ hec indubie ē intētio phi. ⁊ sic itelligendus ē ille modus loquendi q illa aial ē homo ē p accñs ratione subi. ⁊ p se rōne pdicati. ¶ Ad quartū dr̄ negando quālibet istarum ꝯsequentiarū. q: lz in alijs terminis modalibus maxime ꝯcernentib⁹ actū mentis et v̄na de sensu diuiso ⁊ alia de inesse: sequat̄ ꝓpō de sensu diuiso. q: bñ seq: hoc scis currere. ⁊ hoc ē homo. ergo hoiem scis currere. hoc verū est esse hoiem. ⁊ hoc ē album. ergo albuz verū est eē hoiem. non tñ sequitur cū his terminis p se ⁊ p accidens. q: nō solum faciunt ꝓpōnes de sensu cōposito vel diuiso. sz ēt specificant rōnes terminoꝝ quos determināt. Hec enim edificator p se edificat nō solū importat pdicatum p se inesse subō. aut pdicatum p se eē a subo. sz ēt q edificator fm q huiusmodi edificet. ideo hec ē falsa. homo p se edificat. sicut ista. hō p se est medicus. q: si edificare, aut esse medicū p se inest homini non tamen hō vt homo: ē medicus vel edificat. q: tunc cuilibet hoi necessario inessent tales passiones. nec ē incōueniēs aliquā talē esse falsam de sensu diuiso. ⁊ suā de sensu cōposito esse verā. ¶ Dicēdum igit̄ hāc ꝯñtiam nō valere. album p accidens edificat. ⁊ hoc albū ē edificator. igitur edificator p accñs edificat. q: ar. a suppositione psonali ad suppositionē simplicem eo q si edificator in aiste supponit psonaliter ⁊ in ꝯseqnēte simplr rōne modi. sic non sequit̄ iste edificator p se edificat. ⁊ iste edificator ē albus. igit̄ album p se edificat ꝓpter eādem cām. sed p ꝯñtie minor debuit eē hec. hoc albū p se ē edificator ⁊ scḋo ista. hic edificator ē p se albus quarū quelz ē falsa ¶ Intelligendū q iste modus arguēdi nō est vl'is. q: nō sequit̄ in terminis essentialr ordinatis. hoc ē p se corruptibile. ⁊ hoc est p se hō. ergo homo ē p se corruptibilis demonstrādo sortē. ⁊ hoc ideo q: arguit̄ occulte ex quattuor terminis eo q in maiori ll p se specificat rōnem materie ⁊ in minori rōnem forme. sor. enim rōne materie ē corruptibilis ⁊ rōne forme est homo.

Que ergo dicunt̄ in simplr scibilibus per se sic sunt sicut iesse pdicantibus aut iesse ꝓpter ipsa que sunt ex necessitate. Non enim contingūt nō inesse aut simpliciter aut opposita vt linee aut rectum aut obliquū ⁊ numero aut impar aut par. Est enim ꝯtrium aut priuatio aut contradictio i eodem genere vt par aut ipar i numeris fm q sequitur. quare si necesse est affirmare aut negare necesse ē ⁊ que sunt per se inesse. De omni igitur ⁊ per se determinatum sit hoc modo.

ꝯ. 3a. tertij capituli.

¶ Visis modis dicendi per se Arist. declarat tertiam cōclusionem huius capituli que ē hec. Omnis demonstratio ē ex premissis p se. pbatur. cuiuslibet demonstrationis ꝯclusio est per se. ergo cuiuslibet demonstrationis pmisse sunt p se. pz ꝯña. q: id qḋ est p se nō demonstratur p illud qḋ est p accñs. añs est notum. q: cuiuslibet dmōstrationis ꝯclō est in scḋo aut in quarto mō dicendi p se q phūs in lr̄a dicit q simpliciter scibilia sūt p se aut sic pdicātib⁹ aut sic iesse inesse ꝓpter ipa q̄ sūt ex nēcitate. i. ꝓō scḋi modi. ⁊ ꝓpositio qrti modi sunt ꝓpōnes seu cōclusiones simplr scibiles. Unde p inesse pdicantib⁹ Ari. intelligit scḋm modū. q: in secūdo modo subm ponit̄ in diffinitione pdicati. ⁊ p inesse ꝓpter ipsa que sunt ex necessitate intelligit quartum modum. q: ibi aliqua passio inest alicui ꝓpter cām necessariam: nō qdem intrinsecaz ⁊ subiectiuā. sed magis extrinsecam ⁊ effectiuā. neqz de hoc Arist. ponit exemplū. q: imediate posuerat di. interfectum interijsse fm iteremptionē. sed de alio modo dicit q̄lilbet talem passionem necessario inesse subiecto. siue fuerit simplex siue cōposita vt linea ē recta siue curua. numerus ē par vel impar. sicut. n. disiūctum duoruz ꝯdictorioꝝ icomplexoꝝ necessario inest cuilibet. ita ista disiuncta necessario insunt linee ⁊ numero. ¶ Notandū pmo q circa modos igredientes demōstrationem potissimā quattuor fuerunt opiniones. quarum pma fuit Auicen. di. q tm̄ duo modi sint necessarij ad demōstrationez potissimam. s. pmus ⁊ scḋus eo q in omni tali demōstratione concludit̄ ꝓpria passio de subiecto p diffōnem subiecti. sed diffinitio cum subo facit pmum modū ⁊ cū passione scḋm modum. igit̄ ⁊c. Tertius aūt modus ponitur ad cōplementum modoꝝ. Et quartus si ingreditur demōstrationem illa nō est potissima cum cōiter q̄libet ꝓpositio quarti modi sit ꝯtingēs. Ista opinio deficit pmo q: non semp demonstrat̄ passio de subiecto suo p diffinitionē subiecti sui. sed aliquando p diffōnem passionis ita q quelibet passio post primā demonstrat̄ de subo p passionem precedentē ⁊ non p diffōnem subiecti. demōstratur enim de tonitruo p Arist. scḋo huius sonus fact⁹ in nubibus p extinctionem ignis in nube. que est passio pcedens ⁊ non diffinitio tonitrui. ¶ Secundo deficit q: Arist. non solet ponere mēbra alicuius distinctionis nisi sibi oia deseruiant ad materiā tangendam. ideo terti⁹ modus videt̄ esse necessari⁹ ad demonstrationes. Neqz quartus modus debet excludi a demonstratione potissima ex quo Arist. de illo facit mentionē sicut de secundo modo. nec est verum q̄lilbet ꝓpositionez quarti modi esse contingentē cum ista sit mere necessaria. omne compositū ex materia ⁊ forma aliquando corrumpet̄ quam Arist. demonstrat pmo celi. ¶ Secūda opinio fuit Thome di. tm̄ scḋm ⁊ quartum modum ingredi demonstrationem eo q quartus modus incidit cum secūdo. cū ꝓprie passiones non solum per se insunt subiectis. sed etiā subiecta sint per se cause earum. ꝓut ergo ꝓprie passiones insunt per se subiectis: ibi est secundus modus dicēdi per se. sed ꝓut suba sunt per se cā earum est ibi quart⁹ modus. Cum ergo demonstretur potissime tm̄ propria passio de subiecto per passionem precedentez ⁊ non per diffinitionem subiecti. ideo alij modi non cōcurrunt ad demonstrationez. ¶ Ista opinio deficit primo. q: quartus modus non coincidit cum secūdo. nam secūdus modus dicit tm̄ causam subiectiuam. quartus autem effectiuam ⁊ finalem. ⁊ si coinciderent: Arist. nō faceret mētionem de illis sub disiunctione. q: semper ambo concurrunt: si quartus modus non dicit nisi causam subiectiuam passionis. Secundo quia prima passio demonstratur per diffinitionem subiecti. vt innuit Aristo. in litera. vult enim q iste sint per se ⁊ simpliciter scibiles. linea est recta vel curua. numerus est par vel impar. ergo sunt potissime demonstrabiles ⁊ non nisi per diffinitiones suorum subiectorum: vt omnis q̄ntitas continua terminabilis per duo puncta est recta vel curua. sed ois linea est huiusmodi. ergo linea est recta vel curua. Item omnis multitudo ex vnitatibus aggregata est par vel impar. sed numerus est huiusmodi. ergo numerus est par vel impar. ¶ Tertia opinio fuit Egi. dicens q omnes modi deseruiunt demonstrationi. Primus quidē quasi demonstrationis principium: q: ipsum quod quid est seu diffinitio subiecti est principium omnis demonstrationis: vt testatur Aristo. in prologo de anima. ita q primus modus non ingreditur demonstrationem formaliter: sed virtualiter. ¶ Secundus vero modus deseruit demonstrationi tanquam conclusio demonstra-

Notm̄ pmuz.

tionis. qꝛ nulla ꝯclusio demonstrat nisi illa in qua propria passio predicat de subiecto suo. ¶ Tertius aūt modus deseruit demonstrationi tanq̄ via in demr̄ationē sicut sensus ē via in sciam. nam cum nostra cognitio incipiat a sensu. et in tm̄ aliqua sensibilia sunt inq̄tum fundantur et indiuiduantur et sustentantur in p̄mis substantijs. ideo tertius modus sm̄ quem aliqd p se existit. facit ad p se scire. qꝛ inde sumit originē omnis sensus cum nihil sit sensibile nisi inq̄tum p suū subiū et p primas substātias indiuiduationē suscipit. ¶ Quartus modus deseruit demonstrationi tanq̄ demr̄ationis medium. qꝛ in quarto exprimit p se cā passionis que ē passionis mediū. ita qꝛ iste modus nō coincidit cum secūdo. cum iste dicat cām effectiuam. et secūdus cām subiectiuam cum interit⁹ non sit subiectiue in ipa strangulatiōe que ē causa. sed in ipso interempto. sicut etiam eclipsis nō ē subiectiue in iterpositione terre. sed in luna. et in hoc ꝯtradicit secūde opinioni. Ex quibus concludit Egi. qꝛ lz quattuor modi faciāt ad scire simpliciter. nō tamē sunt vtiles nisi tres. s. primus secūdus et quartus. p̄mus virtualiter et alij duo formaliter. verbi grā. cum demonstrat illa. luna eclipsat. concurrit formaliter secūdus modus. qꝛ illa ꝯclusio ē secūdi modi ex quo subiectum ponit in diffinitione p̄dicati. et ꝯcurrit formaliter quartus modus. qꝛ interpositio terre que ē ppria causa eclipsis ē medium in demr̄atione non autem diffinitio lune. ¶ Hanc opinionem distincte recitaui. qꝛ inter alias potissima fundamenta habuit et modum demonstrandi clarius docuit. ei tamē nō simpliciter adhereo. Primo qꝛ mihi videt qꝛ p̄mus modus ingrediat formaliter demr̄ationem iuxta exempla Arist. in lr̄a adducta ꝯ aliam opinionem. dicit enim phūs. 2° huius. qꝛ diffinitio mediū et causa sunt idem. igit diffinitio subiecti ē medium in demonstratione. sed de hoc magis in secundo videbit. ¶ Secūdo qꝛ nō solum ppositio secūdi modi ē ꝯclusio in demr̄atione. sed etiā quarti modi. qꝛ aliter nō diceret in littera phūs qꝛ simpliciter scibilia sunt p se. aut sicut inesse p̄dicantibus. aut sicut inesse ppter ipa que sunt ex necessitate. Deinde hec ppositio ē demonstrabilis. interēptus interijt. et ipa est quarti modi. vt exemplariter locutus ē Arist. in lr̄a. Iste etiā sunt quarti modi. statuifica facit statuam. edificator edificat. et sunt demonstrabiles p cām expssam in subiecto. vt colligitur de mente phi. scdo phi. ¶ Tertio qꝛ non bene dicunt ē tertium modū facere ad scire simpliciter ratione p̄macum substātiacum a qbus dependet cognitio sensitiua. qꝛ suba p̄ma nō sentit nisi p accidens. vt determinat phūs scdo de aia. igit sensibilia nō sunt sensibilia rōne p̄macum subacum. neq3 recipiunt indiuiduationē a p̄mis subis. sed magis a materia vel a q̄ntitate cū accidentia sensibilia nō minus differrēt numero si nulla eēt suba p̄ma vt pz de albedine et dulcedine. caliditate et frigiditate et q̄ntitate in sacro altaris. ¶ Quarto qꝛ non est necessarium p̄dicatum ꝯclusionis demonstratiue inesse subiecto cōclusionis de quo fit demonstratio. qꝛ vt dictū ē iste sunt demonstrabiles. statuifica facit statuam. medicus sanat. edificator edificat. et tū factio statue non ē in statuifica sed in statua. neq3 sanatio ē in medico sz i egrotante. neq3 domificatio ē in domificatore. sed i materia domus. ¶ Quarta opinio fuit modernoꝝ parisiensium que iam cōiter tenet di. oēs modos necessario ꝯcurrere ad demonstrationē. p̄mi duo ꝯcurrunt. qꝛ demonstrat ppria passio p diffōnem subiecti. Tertius aūt qꝛ ponitur in diffinitiōe termini absoluti exprimētes tertiū modum. quartus ēt necessario ingredit demr̄ationem propter habitudinē p̄missacum ad ꝯclusionem dicentē cām effectiuam. ¶ Iterū hec opinio deficit. Primo qꝛ non quelibet demr̄atio fit p mediū diffinitiuū subiecti. sz aliquādo p passionē p̄cedentē vt dictū ē. de colerico enī demonstrat appetere vindictā p ebulitionē sanguinis i corde. et non p diffōnem colerici. Scdo qꝛ in p̄dicamēto q̄ntitatis et qualitatis fiunt demonstrationes potissime iuxta exempla data a phō in littera vbi nō ꝯcurrit formaliter tertius modus. qꝛ omnes termini illi lz sint absoluti. tñ dicunt de quodam alio subiecto. Deinde cū in p̄dicamentis respectiuis sint genera et spēs et passiones i eis possunt fieri demōstrationes sine ꝯcursu terminoꝝ absolutoꝝ. Ideo aliter ē dicendū ponendo quattuor documenta. quoꝝ p̄mum ē istud. Aliqua ē demonstratio potissima in qua non ꝯcurrit nisi p̄mus modus formaliter et intrinsece. et aliqua in qua tm̄ secūdus. et aliqua in q̄ tm̄ quartus. Primum pz vbi demonstrat diffinitio mālis p formalem iuxta pcessum Arist. scdo hui⁹. et scdo d' aia vbi demonstrat diffinitionē anime materialē p diffōnē formalem isto modo. omne p̄ncipiū vegetādi sentiēdi sz locū mouendi et intelligēdi ē actus. p̄mus corporis phisici potentia vitā habentis. sed aia ē huiusmodi. igit et c. Scdm ēt ē notum vbi demr̄atur secūda passio p p̄mā. vt omne disciplinabile ē risibile. omnis hō ē disciplinabilis. ergo omnis homo ē risibilis. aut quando demonstratur eclipsabile de luna p interpositionem terre. Tertium iterum liquet isto modo. omne habēs caliditatē in actu calefacit. sed calidū hz caliditatē in actu. ergo calidum calefacit. ¶ Scdm documentū qꝛ sicut dignitates ingrediunt virtualiter oēm demonstrationē: ita diffinitio subiecti virtualiter ingredit oēm demr̄ationem datam p diffinitionē passionis. qꝛ quelibet talis resoluitur in illā tanq̄ in p̄ncipiuz suū. ex quo seqtur qꝛ p̄mus modus ingredit oēm demr̄ationem formaliter vel virtualiter. si enim demonstrat p̄ma passio diffinitio subi formaliter ingredit. Si aūt demonstrat alia sequēs tūc ingreditur virtualiter ipam demonstrationē. ppterea dicit phūs in plogo de aia. qꝛ ipm quod qd ē: ois demonstrationis ē p̄ncipium. ¶ Tertium documentū qꝛ i causis ē ordo essentialis et nature. qꝛ finis necessitat agēs: et agens formā. et forma materiā. nunq̄ aūt cōtra. Vñ intentioni nature p̄us occurrit finis q̄ agēs. et p̄us agens q̄ forma. et prius forma q̄ materia. quo dato sequit qꝛ scdus modus necessario ingredit oēm demr̄ationē potissimā formaliter aut virtualr. qꝛ si nō illud accideret vbi demr̄at diffinitio p diffōnem: aut effect⁹ in actu: p cām in actu. z hoc nō obstat. qꝛ in q̄libet illarū ingredit virtualiter cū semp cā posterior respectu p̄oris hēat moduz passionis. sunt enī et necessitat a p̄ori cā sic passio a subo ita cā vel effect⁹ in actu reducit ad cām vel effectū in potētia tanq̄ ad suū p̄us. vñ p̄us ē medicus q̄ medicās et sanatiuū vel sanabile q̄ sanare. ¶ Quartū documētum qꝛ sic ad oēm trāsmutationē nālem nec̄io ꝯcurrūt q̄ttuor cāe aliq̄ itrinsece et aliq̄ extrinsece. vt hr̄. 2° phi. ita ad oēz demr̄ationem nec̄io ꝯcurrūt oēs modi itrinsece vl' extrinsece formalr vl' vtualr. ꝯcurrūt. n. ꝯclō et p̄misse itrinsece in qbus formalr aut virtualr sunt duo p̄mi modi. Extrinsece vō dmonstrator ptinēs ad 3m modū et scia acqsita p notitiā p̄missarū ptinēs ad 4m modū. sic. n. hec ē p se in quarto mō. statuifica ē faciēs statuā. ita he p̄misse in demr̄atione sūt cāe ꝯclōnis. Loqndo g° d' necessitate tā itrinseca q̄ extrinseca. tā formali q̄ vtuali. sic ad oēm dmr̄ationem necessarij sūt oēs q̄ttuor modi. sz loqndo de necessitate itrinseca solū formali. sic ad oēm demr̄ationē ē necessari⁹ p̄m⁹ scds vl' quart⁹ modus. nō tñ aliqs istoꝝ seorsum ē necessari⁹ ad oēm demr̄ationē. lō aris. logt in lr̄a disiūctiue et ñ copulatiue dicēs ppōnē scibilē tñ p se. sic i esse p̄dicātib⁹. aut i esse pp ipa q̄ sūt ex nec̄itate. et notāter dat exēplū ibi solū in scdo mō. qꝛ vt dixi ille formalr aut virtualr igredit oēm demr̄ationē ex q̄ effect⁹ vl' cā in actu ꝯtinet vtualr i effectu vl' in cā i potētia. et diffō data p cām posteriorē ꝯtinet virtualr in diffōne data p cām a p̄ori. ideo scdo hui⁹ dicit phūs qꝛ diffinitio in eo quod qd ē nō demonstrat. qꝛ peteret p̄ncipiuz. ¶ Scdo notādū p̄ncipaliter circa exēpla Aris. qꝛ a quolibet subo fluunt passiones quarū aliquas nominamus nole simplici

Nom scdm.

vt disciplinabile ⁊ risibile. alias vo nominam⁹ nomine composito disiūctim ꝑ opposita: ⁊ maxime puatiua. passionem enim ꝓpositionis nominamus isto termino composito. s. verum vel falsum. ⁊ passionē linee nominam⁹ hoc complexo. s. rectū vel curuū. Numero vo attribuimus hāc passionem disiūctaꝫ. par vel impar. q̄libet enī istarū passionū rectū vel curuū est ꝓpria passio linee. sed nō ꝯuertibilis ⁊ quelibet illarū par impar est ꝓpria passio numeri. non aūt ꝯuertibilis. sed solū disiūctum. ⁊ hoc ꝯcludit phūs q̄libet talem passionem necessario inesse subiecto suo. Et fundamentum philosophi est istud. oīa ꝯtradictoria incōplexa ⁊ ꝯtraria ⁊ puatiue opposita hñt fieri circa idem subiectū. Nam ꝯdictoria incōplexa hñt fieri circa ens trāscendens vt hō vel non homo. Contraria aūt imediata hñt fieri circa idem subiū ꝓpāle vt sanū ⁊ egrum circa aīal. eo q omne aīal est sanuꝫ vel egrū. Et notanter dico ꝯtraria imediata qꝛ mediata nō hñt subiū adequatum vt albū ⁊ nigrū dulce ⁊ amarū. Etiaꝫ puatiue opposita hñt idem subiū vt visus: ⁊ cecitas oculum. ¶ Istis notatis ar. sic. ꝯdictoria incōplexa disiūctī sumpta necessario dicunt̄ de subiecto suo: qꝛ necessario oē ens est hō vel non hō. igit̄ ꝓformiter opposita ꝯtraria ⁊ puatiue necessario dicunt̄ de subiectis suis. s; aliqua est passio data ꝑ opposita ꝯtrie vt rectuꝫ vel curuū. ⁊ aliqua ꝑ opposita puatiue vt par vl' ipar. igit̄ huiusmodi passiones necessario īsunt subiectis suis qđ erat ꝓbādū. ¶ Cōtra pdicta ar. ⁊ pmo q ista ꝓpō. iterfectus iterijt. non sit in quarto mō essentialir ⁊ ꝑ se. qꝛ talis modus exp̄mit nō cām sic effectuā sed et finalē. hec aūt ꝓpō nō exp̄mit cām finalē eo q iteritus siue mors non ē finis alicui⁹. vt testat phūs scđo phisi. di. q finis ⁊ optimū sunt idem. ⁊ ex hoc deridebat poetā dicentē q mors ē hominis finis. ¶ Scđo ar. q ista luna eclipsat̄ nō sit in quarto mō sed in scđo modo. qꝛ pdicatum est accñs subiecti ponibilis i diffinitione ei⁹. Sic enī diffinit̄ eclipsis a phō scđo huius. eclipsis est defectus luminis in luna obiectu terre. ¶ Tertio ar. q ista statuifica facit statuā. aut ista edificator edificat nō est demr̄abilis qꝛ quelibet earū est ꝯtingens. demr̄atio enim dꝫ esse ex necessarijs. imo possꝫ sic arg. querēdo verū subiectū ⁊ pdicatum illius statuifica facit statuā. supponat ꝓ aliquo cōi aut ꝓ aliquo particulari. si ꝓ aliquo cōi illa ꝓpositio ē ipossibilis. qꝛ actiones sunt suppositoꝝ ⁊ nō vlium aut saltē erit ꝑ accidēs. qꝛ tales actiones nō cōpetunt vlibus nisi ꝑ accidēs iuxta doctrinam Arist. di. in pħemio metha. q actus ⁊ generationes sunt singulariū ⁊ q hō non curat vel sanat nisi ꝑ accidens. callias aūt vel policretus sanat ꝑ se. Si aūt ꝓ aliquo singulari supponūt illa extrema iterū illa ꝓpositio nō est scibilis neqꝫ demonstrabilis qꝛ singulariū nō est scia nec demonstratio fm phm in hoc pmo. ¶ Quarto arguit. istas passiones. s. par vel ipar. rectū vel curuū non ꝯuerti cū illis subiectis linea ⁊ numerus. qꝛ superficies est recta vel curua q̄ tñ nō est linea. ⁊ numerus infinitus ē numerus q tamē non ē par vel impar cū non sit diuisibilis in partes equales nec in partes inequales. ¶ Ad pmum dicit̄ q ista interēptus interijt exp̄mit cāꝫ finalem. ⁊ ꝯsequenter ꝯcedo q interitus seu mors est finis illius interēptionis ⁊ strāgulationis. Et ad phm rñdetur q duplex est finis s; q ipse distinguit ibidē. s. operationis ⁊ operati. finis operationis pōt eē indifferēter bonum ⁊ malū. qꝛ si operatio ē ad esse finis ē bonum si ad nō esse finis ē maluꝫ. Rei aūt operate finis non pōt eē nisi qđ bonum ⁊ optimū aut simplr̄ aut in genere. Ideo derisꝰ fuit poeta q dixit mortem eē finē hominis cū felicitas ⁊ speculatio sit finis hoīs ⁊ nō mors. ¶ Et si q̄ritur de modo demonstrādi illam iterfectus iterijt. dicatur q demōstratione vli sic potest argui: vt colligit̄ a phō: omne illud in quo fuit interemptio interijt. sed oē interfectū fuit aliqđ in quo fuit interēptio: igit̄ omne interfectum interijt. Demonstratione aūt particulari sic dꝫ argui. vt colligit̄ a cōmen. omne strāgulatum iterijt aliquod interfectum est strāgulatum igit̄ aliquod interfectum interijt. ¶ Ad secūdum di. q duplex ē accidēs. s. dicens actum ⁊ aptitudinem. si dicit actū facit quartum modum cum subiecto suo. si aūt dicit aptitudinem facit scđm modū. ideo ista. luna est eclipsabilis ē in scđo modo. hec aūt luna eclipsat̄. ē in quarto modo. ⁊ cū dictuꝫ sit supra illam ꝓpositionem eē secundi modi cuius predicatum est accñs subiecti ponibilis in diffinitione ei⁹ intelligebat̄ de accidente dicente aptitudinem ⁊ nō actuꝫ. ¶ Ad tertium dicit̄ q quelibet illarū est demr̄abilis nō obstante q sint absolute ꝯtingētes. qꝛ adhuc quelꝫ illaꝝ ē necessaria ex suppositione: hec enim luna eclipsat̄ ē absolute falsa vel ꝯtingēs. tamen ē demonstrabilis ꝓpter necessitatem quam hꝫ ex suppositione. s. si terra interponitur īter solem ⁊ lunā. ita hec ē necessaria ex suppositione edificator edificat. aut illa statuifica facit statuam videlꝫ si ponatur ars edificandi aut statuificandi ad actuꝫ. ¶ Et ad argumentū cū querit̄ ꝓ quo supponāt extrema illius statuifica facit statuam. dico q ꝓ aliquo singulari tm̄. nec ē inconueniens q de singularibus sit scientia. dūmodo illa singularia cognoscant̄ in vniuersali. in demonstratione igit̄ vli nō demonstrat̄ passio de aliq̄ singulari sed solum de subiecto vli supponēte tamen ꝓ aliquo singulari. quādo ergo dicit̄ q de singularibus non ē sciētia nec demr̄atio. verum ē in singulari sed in vli necesse ē de illis esse sciam ꝑ demr̄ationem: vt colligit̄ de intentione Arist. in hoc pmo ⁊ scđo prioꝝ. ¶ Ad quartū dicit̄ q linea ꝯuertitur cum illo disiūcto in predicatione causali vel idētica. vnde oīa linea ē recta vel curua. ⁊ omne rectū vel curuū ē linea vel ex lineis. rectitudo enīꝫ ⁊ curuitas attribuit̄ pmo linee alijs aūt rōne illius. De numero aūt infinito dī q nō ē ꝓprie numerus cū non sit numeratus nec numerabilis. ¶ Sꝫ dubitat̄ cum a subo simplici nō fluant nisi passiones simplices videt̄ q nulla illarum passionū cōplexarum possūt demōstrari d̄ linea vel de numero. ¶ Respondet̄ negando ꝯñam qꝛ ꝑ talia cōplexa intelligimus passionem incōplexam quaꝫ scimus ꝯuertibiliter importari ꝑ tale complexū. vñ nulla ē linee passio cōplexa disiūctim fluens. sed quelꝫ ē incōplexa potest tm̄ ꝯuerti cum aliquo complexo. vbi gr̄a. pma passio linee ē longitudo que ꝯuertitur cum hac passione complexa. rectitudo vel curuitas. ⁊ illa ē que a pte rei demonstrat̄ de linea. sed in voce vel in scripto demōstratur tale disiūctū. et paritas vel iparitas hꝫ vnā passionem simplicē ꝯuertibilē cū numero. lꝫ sit nobis ignota sicut nobis ignota ē prima passio ꝓpositionis conuertibilis cum isto disiuncto verum vel falsum ⁊c.

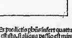
Uniuersale aūt dico qđ cum d̄ omni sit ⁊ per se est fm q ipm est. Manifestuꝫ igit̄ est quecūqꝫ sunt vniuersalia ex necessitate insunt rebus. per se autem ⁊ fm q ipsum est idem ē vt per se linee inest punctum ⁊ rectitudo. ⁊ nāqꝫ fm q linea est ⁊ triangulo fm q triangulus duo recti. etenī per se triangulus duobus rectis equalis ē. Uniuersale autem est tunc cum in quolibet ⁊ primo demonstratur. vt duos rectos habere neqꝫ figure cuilibet inest vlr̄ ⁊ tamen est demonstrare de figura q duos habeat.

ꝯ. 4. tertij capituli.

¶ Ista est quarta pars huius capituli in qua Arist. postqꝫ manifestauit omnem demonstrationem esse ex necessarijs ⁊ ex propositionibus de omni ac ex premissis per se. consequenter declarat hanc quartam conclusionem. omnis demonstratio est ex premissis fm q ipsum. Quā ipse probat sic. cuiuslibet demonstrationis demonstratum est vniuersale. ergo q̄libet demr̄atio ē ex pmissis fꝫ q ipm. pꝫ ꝯña. qꝛ vle est de omni per se ⁊ fm q ipsum.

q sit de oi p3. q de necessitate cōpetit suo subo. ꝛ q sit p se manifestū est. nā p se est idē, qđ ꝯm q ipm. ꝛ vle est idē qđ ꝯm q ipm. ergo vle ē p se. maior p3 q oē cōpetēs alicui ꝯm q ipm cōpetit sibi p se. vt p3 iductiue. pūctus. n. ac rectitudo cōpetit linee ꝯm ipm ꝛ cōpetit ei p se. minor vo declarat. nam vle ē illud qđ pmo demrat de aliquo subo. igit vle iest illi subo ꝯm q ipm. p3 ꝯña q ribꝫ tres angulos eqles duob⁹ rectis sicut p demōstrat de triāgulo. ita cōpetit triāgulo ꝯm q hmōi. ℭ Notādū pmo q duplex est vle. s. ꝯm formā ꝛ ꝯm mām. Vle ꝯꝫ formā est supius respectu sui iferioris. vt gen⁹ respectu spēi ꝛ spēs respectu idiuidui. ꝛ dī vle ꝯm formā q quodlibet supius est forma sui iferioris. vt testat Aristo. 2. phi. ita q aial est forma hois ꝛ q̄ntitatis numeri ꝛ numerus binarij. Vle aūt ꝯm mām ē passio respectu subi ꝯuertibilis cū eo vt disciplinabile vl risibile respectu hois. ꝛ par vel ipar respectu numeri. aut rectū vel curuū respectu linee. ꝛ dī vle ꝯm materiā q in suo subo māliter ꝛ īhesiue recipit tanq̄ posteri⁹ in suo pori. ꝛ hoc est illud vle de q̄ loquit phūs hic dicēs. vle aūt dico quod ē de omni p se ꝛ ꝯꝫ q ipm. sic q quelibet passio ꝯuertibilis cū subiecto aliquo dī vle: q nō versat nisi circa vnū. s. circa subiectū suū rōne ꝯuertibilitatis ꝛ adequationis. ℭ Scđo notandū iuxta doctrinā Egi. q duplex ē necessitas. s. specifica ꝛ idiuidualis. Necessitas specifica ē illa qua passio ē in subiecto ex pncipijs spēi: ꝛ talis necessitas facit ꝓpōnem de omni ꝛ p se. vt hō est risibilis. Necessitas idiuidualis est illa qua aliqua passio iest subiecto ex pncipijs idiuidui. ꝛ talis necessitas licet ꝓpōnem faciat de omni: non tñ p se: vt coruus ē niger. Ex qbus infert diām iter ꝓpriū ꝛ accñs. vt distinguit ꝯ ꝓpriū di. q accidens respicit pncipia indiuidui ꝓpriū vo pncipia spēi: vt videtur velle phs. 5. topi. passio ergo cōpetens alicui subiecto ex pncipijs spēi sicut ē illi subiecto ꝓpria ita inest ei p se. q inest ei p formā ꝛ naturā suā. passio aūt cōpetens alicui ex pncipijs idiuidui inest ei p accñs. q inest ei rōne materie. s. rōne induiduationis q̄ accidit spēi tanq̄ supadditum nature specifice. ℭ Ista sniā est mihi dubia pmo q non quodlibet ꝓprium fluit a pncipijs spēi. Cōstat enim eē medicum nō fluere a principijs spēi nec iesse bipedē nec canescere. ꝛ tñ quodlibet istoꝝ est ꝓprium homini. vt testat porphi. in suis vlibus. ℭ Scđo q aliqua passio fluit a subo suo tñ ex pncipijs idiuidui ꝛ non facit cū subiecto illo ꝓpositionem de omni sed p se vt simitas ꝛ crispitudo. iste enī sunt p se nasus est simus. caput est crispum ex quo pdicatum est accñs subiecti ponibilis in diffinitione ei⁹. ꝛ tñ nō sunt de omni. q neq3 ois nasus ē simus neq3 omne caput est crispū. ℭ Tertio q aliqua passio cōpetit alicui tñ rōne materie. ꝛ tñ cōpetit ei p se vt corruptibilitas q̄ nulli inest nisi rōne materie ꝯm ph3 pmo celi. ꝛ tñ ista est p se. oē compositū ex materia ꝛ forma ē corruptibile ex quo demrat vt habet ibidē. Etiā hec passio. s. habere tres angulos equales duob⁹ rectis p se cōpetit figure. ex quo demrat de figura p Aristo. in lrā. ꝛ tñ cōpetit sibi tñ rōne materie. s. rōne trianguli q dī mā figure p q̄nto est pars subiectiua ei⁹. ℭ Quarto q aliqua passio cōpetens alicui rōne materie cōpetit sibi p naturā suā cū non solū forma sit natura sed ēt materia. vt determinat a phō. 2. phi. lz enī materia sit aliqd supadditum forme nō tñ est aliqd supadditum cōposito cū sit pars eēntialis ei⁹ ꝯm Cōmen. p phi. ꝓpterea ē ꝯcedendū corruptionē iesse hoi p naturā suā. nō qdem p naturā q̄ ē forma: sed p naturā q̄ ē materia. Ideo ē dicēdū q ista quattuor: necessariū: de omni: p se: ꝛ ꝯm q ipm: hñt ordinē iter se: nō qdem ordinē essentialis pdicationis q nō omne p se est đ omni nec ecōtra. cū hec sit p se aial est hō aut nasus ē simus. ꝛ tñ nō ē de omni. q nō omne aial est hō nec ois nasus ē simus. aliqua est ēt de omni q̄ nō est p se. vt aial est coloratū. sed hñt ordinē cōitatis. q cōius est p se q̄ ꝯm q ipm ꝛ cōius est de omni q̄ p se. ꝛ cōius est necessariū q̄ de omni ꝓpterea Arist. ꝓcedens a cōioribus ad minus cōia. pus determinauit de necessario ꝛ ꝯñter de omni ꝛ p se ꝛ ꝯm q ipm: tanq̄ de passionibus demrationis. ℭ Tertio notādū ꝯm phm. 7. ethi. q totum magis est idem parti q̄ econtra. q qcqd ē partis est totius ꝛ non ecōtra. ꝛ pars diffinitur p suū totum ꝛ non econtra. ita q totum est de ratione partis. ꝛ pars non est de rōne totius. qđ pōt ondi tam in parte itegrali q̄ in parte subiectiua. Semicirculus. n. est pars itegralis circuli ꝛ diffinit p circulum isto modo. semicirculus est medietas circuli. non tñ circulus diffinit p semicirculum. silr homo diffinit p aial ꝛ non ecōtra. dicit eni3 q hō est aial rōnale. ꝛ q aial est substantia aiata sensitiua. vlr igit quodlibet supius dicit totum ꝛ suū iferius partē sed p se est supius ad ꝯm q ipm ergo p se est totū ad ꝯꝫ q ipm. Ex quo seqtur q maiorē idēntitatem hꝫ p se ad ꝯꝫ q ipm q̄ econtra. ꝛ hoc notat phūs in lrā cū dicit p se idē est q ꝯm ipm. Intelligendū q cū dicit partē diffiniri p suū totū illud veritatem hꝫ de parte integrali ꝛ subiectiua nō aūt de alijs partibus. q materia ꝛ forma que sūt partes cōpositi naturalis nō diffiniunt p cōpositū nāle sed ecōtra. dicendo compositū naturale est illud qđ constituit ex materia ꝛ forma. ℭ Quarto notandū ꝯm Egidium q sicut ens ꝛ vnum ꝯuertunt differūt tñ rōne. q a rō entis est positiua ꝛ rō vnius est negatiua cū vnum supra ens dicat indiuisionē a se ꝛ diuisionem a quolz alio ita ꝯuertit pmo ꝛ ꝯm q ipm. sic q ois passio cōpetēs alicui subiecto pmo: cōpetit ei ꝯm q ipm ꝛ econtra. differunt tñ rōne q ꝯm q ipm hꝫ rōnem positiuā. ꝛ pmo hꝫ rōnem negatiuam. vñ habere tres angulos equales duobus rectis cōpetit triangulo vt triangulus est. ꝛ sic competit ei ꝯm q ipm. inq̄ntum vo competit triangulo non p aliud cōpetit sibi pmo. Hec determinatio videtur ꝯtrari a phō. q rectitudo iest linee ꝯm q ipm vt exēplificat Arist. in lrā ꝛ tamen nō competit sibi pmo. igitur pmo ꝛ ꝯm q ipm non cōuertunt. minor arguit sic. nulla passio competit pmo alicui subiecto nisi ꝯuertat cū eo: q aliter non esset suū vle. sed rectitudo nō ꝯuertitur cū linea cum aliqua linea nō sit recta igit rectitudo non competit linee pmo. Itē impossibile est aliquas duas passiones fluere ab aliquo subiecto eque. pmo ꝓpter ordinem essentialē illaꝝ. sed longitudo ꝛ rectitudo fluūt a linea vt passiones eius. igitur non fluūt eque pmo. sed nō pōt dici q rectitudo pus fluat q̄ lōgitudo. q ois rectitudo est longitudo ꝛ nō econtra. igitur pus fluit longitudo q̄ rectitudo. ꝛ p ꝯñs rectitudo non inest linee pmo: ex quo non ꝯuertit cū linea neq3 cū longitudine. Ideo ē dicendum q sicut ꝯm q ipm essentialr subordinat p se. ita pmo essentialr subordinat huic qđ est ꝯm q ipm. q sicut ois passio cōpetens alicui ꝯm q ipm cōpetit eidem p se ꝛ non ecōtra. sic ois passio competēs alicui subiecto primo cōpetit illi ꝯm q ipm. ꝛ nō ecōtra. rectitudo. n. competit linee ꝯm q ipm. q cōpetit sibi nō p aliud subm ex quo linea est spēs spālissima. non tñ cōpetit sibi pmo cū non sit pma passio eius nec ꝯuertit cū linea. idem dicit đ simitate q cōpetit naso ꝯm q hmōi. q nō p aliđ subm nō tñ cōpetit sibi pmo ex quo nō ois nasus ē simus.

Quadrangulus

Sed nō cuiuslibet figure ē neq3 vtit qualibet figura demonstrans. quadrāgulus enī figura quidem est nō aūt hꝫ duobus rectis equales

ℭ Ex predictis phūs infert quattuor regulas. quarū pma est ista. si aliqua passio est minus cōis q̄ subm suum illa nō est vle illi⁹ subi. p3. nā habere tres angulos equa

les duobꝰ rectis ẽ passio figure ex quo demrãt de figu-
ra nõ tñ est vlẽ eiꝰ qr non q̃libet figura hʒ tres angulos
equales duobꝰ rectis. quadrãgulus eni ẽ figura ⁊ nõ hʒ
tres angulos equales duobꝰ rectis. imo hʒ quatuor an
gulos equales quatuor rectis. est. n. quadrãgulus di-
uisibilis in duos triãgulos. qr si diuid. ẽ p dyametrum
⁊ ducat dyameter ab angulo ad angulũ fiet duo trian-
guli. s cuiuslibet triãguli anguli valet duos rectos. igr
cuiuslibet quadrãguli anguli quatuor valẽt rectos.

Sʒ ysocheles hʒ quidem fortasse duobus rectis equales sʒ nõ primũ. sʒ triãgulus prius:

C Scda regula ẽ. si aliqua passio ẽ magis cõis q̃ʒ subm
suũ: illa nõ ẽ vlẽ illiꝰ subi. nã habere tres angulos eq̃les
duobꝰ rectis ẽ passio equibiarũ seu egenũ. i. ysochelis
q̃ demõstrat de illo ⁊ nõ est vlẽ illius. qr lʒ ois ysoche
les habeat tres angulos equales duobꝰ rectis; nõ tamẽ
oẽ hñs tres angulos equales duobꝰ rectis ẽ ysocheles.
ysocheles. n. hʒ tres angulos nõ rõne sui sʒ p aliud subʒ
igit illa passio nõ cõpetit ei tanq̃ʒ vlẽ eius.

Dõ igit quodlʒ pmũ monstrat duos rectos hẽc aut quodcũq̃ʒ aliud hinc primo inest vle.

C Tertia regula. si aliqua passio ẽ equalis suo subo ipa
est vle illiꝰ subi. pʒ. nã hẽc tres angulos equales duobꝰ
rectis ẽ passio triãguli quertibilis cũ eo non cõpetẽs sibi
p aliud subm sʒ pmo p se ⁊ sm q ipsʒ. ĩo est suũ vle qr tñ
circa illud subm pmo ⁊ p se versat: et longitudo ẽ vle li-
nee qr cõpetit sibi quertibiliter ⁊ nõ p aliud subm. recti-
tudo aũt seu curuitas nõ est vlẽ linee lʒ cõpetat sibi non
p aliud subiectũ qr non quertitur cũ ea.

Et demonstratio per se huiusmodi vlr ẽ. aliorum aũt quodãmodo ⁊ nõ per se neq̃ʒ ysocheles nõ est vniuersaliter sed frequentius.

C Quarta regula ẽ. si aliqua passio est equalis suo sub-
iecto ipa ẽ demonstrabilis de illo vlr ⁊ p se. si aũt est in-
equalis ẽ demonstrabilis de illo particulariter ⁊ sʒ qd.
pʒ qr habere tres angulos equales duobꝰ rectis est de-
monstrabile de triãgulo vlr ⁊ p se. vlr qdem qr ois triã-
gulus hʒ tres angulos equales duobꝰ rectis. p se aũt qa
cõpetit illi sm se ⁊ non p aliud subiectũ. De ysochele vo
aut figura demonstrat particulariter ⁊ sm qd. particu-
lariter qdem qr non ois figura hʒ tres angulos ⁊c. neqʒ
oẽ hñs tres angulos equales duobꝰ rectis ẽ ysocheles.
sm qd vo ⁊ nõ p se. qr nulli istoꝝ cõpetit illa passio sʒ
huiusmodi sʒ p aliud subm. s. p triãgulũ. C Cõtra predi
cta ⁊ pmo qꝛ nõ q̃libet demõstratio ẽ ex pmissis sʒ qꝛ
ipm de demrãtione potissima. qr ppõ quarti mo
di ẽ potissime demrãbilis. vt pʒ de ista. luna eclipsat. ⁊
ista. statuificus facit statuã. sʒ in tali demrãtione pre
missẽ nõ sunt sm qꝛ ipm ex quo nulla passio predicat de
subiecto suo qñ opatio trãsit in mater. ĩ exteriorem vt li
quet igit. C Scdo ar. qꝛ pũctus ⁊ rectitudo nõ isunt li-
nee sm ipm. nã pũctus iest linee p aliud subm. s. p eẽ
principiũ q̃ʒtitatis continue. constat autem esse princi-
pium q̃ʒtitatis continue nõ eẽ lineã. Itẽ si rectitudo in-
est linee sm qꝛ ipm. igit rectitudo iest linee sm qꝛ linea.
igit iest linee p rõnez linee. ꝯns aũt ẽ falsum qr rõ linee
ẽ q̃ʒtitas ꝯtinua terminata duobꝰ pũctis. p quã rõnem
nõ ꝯpetit rectitudo linee sʒ p mediũ non discrepare ab
extremis. C Tertio ar. qꝛ lõgitudo nõ iest linee pmo. qr
nulla passio vlior suo subiecto iest sibi pmo. vt habet in
litera. sed lõgitudo ẽ vlior linea qr cõpetit cuilʒ linee. cuilʒ
superficiei. ⁊ cuilʒ corpori. vt pʒ p Arist. in pdica. ca. de q̃ʒ
titate. ⁊ ꝯfirmat nulla passio ꝯpetit eque pmo duobus
subiectis. vt colligit a phõ in lra. sʒ lõgitudo pmo cõpe
tit q̃ʒtitati ꝯtinue q̃ ẽ genus linee. g nõ ꝯpetit p linee. mi
nor eẽ eidẽs. qr ois q̃ʒtitas ꝯtinua ẽ longa ⁊ oẽ longũ ẽ
q̃ʒtitas ꝯtinuũ. C Quarto ar. qꝛ hẽc tres angulos eq̃les
duobꝰ rectis nõ ꝯpetit triãgulo p. qr tũc ista eẽt inmedia-
ta ois triãgulus hʒ tres angulos eq̃les duobꝰ rectis. ꝯns
ẽ falsum qr ppõ inmediata ẽ illa q̃ nõ ẽ altera por sm pbʒ
ĩ hoc p. C Ad pᵐ di qꝛ sicut duplex ẽ necẽitas ꝯclonis de
mrãbilis. s. absoluta ⁊ ꝯditionata: ita duplex ẽ demrã-
tio potissima. vʒ absoluta ⁊ ꝯditionata. demrãtione ab-
soluta nũq̃ʒ demrãt nisi passio de subo suo. demrãtiõe
aũt ꝯditionata põt demrãri passio trãsiẽs i mãʒ exterio
rem loqtur g Ari. de potissima demrãtione absolute sũ
pta ⁊ nõ ꝯditionalr vel ex suppõne. C Ad scdʒ rñdet qꝛ si
pũctus iest linee p hoc qd ẽ pncipiũ q̃ʒtitatis ꝯtinue. nõ
tñ iest linee sibi p aliud subm qr lines nõ ẽ subm pũcti i-
besionis nʒ pdicamẽtationis. iesse. n. p aliud subm psup-
ponit ambo illa eẽ subiecta. Et ad rõnem de rectitudine
dico ꝯcedẽdo qꝛ rectitudo iest linee sʒ qꝛ huiusmõi. ⁊ cũ
ꝯcludit qꝛ iest linee sm qꝛ linea. di qꝛ li sm põt specifica
re mãm vl formã. si specificat mãm ꝯcedo qꝛ rectitudo i
est linee sm qꝛ linea. qr iest linee ⁊ nõ p aliud subm. si aũt
specificat formã neget. qr nõ sibi ꝯpetit p rõnez linee; ⁊ e
te. vñ sic aliqd magis cõe ꝯpetit alicui minꝰ cõi sʒ qꝛ hu
iusmodi. ita aliqd minꝰ cõe põt ꝯpetere alicui magis cõi
sm qꝛ huiõi. aial. n. ꝯpetit hoi sm qꝛ huiõi. qr ꝯpetit ei ⁊
nõ p aliud subm dato qꝛ hõ ⁊ aial sint imediata. ꝯpetit tñ
sibi p aliã cãm. s. p diam ẽentialẽ p quã genꝰ discẽdit in
speciẽ. ita rectitudo ⁊ curuitas nõ obstãte qꝛ sint passiones
minꝰ cões linea adhuc illi ꝯpetũt sm qꝛ ipm semp intelli-
gẽdo pnt li sm specificat mãʒ ⁊ nõ formã. C Ad 3ᵐ nego
qꝛ longitudo sit passio vlior linea. Et cũ arguit qꝛ sic. qa
ꝯpetit aliis a linea. rñdet qꝛ nulli alteri ꝯpetit nisi rõne li
nee. sicut. n. ꝯtinuitas iest tpi rõne motꝰ ⁊ motui rõne ma-
gnitudinis sm Arist. 4. phi. ita longitudo iest corpi rõne
superficiei. ⁊ superficiei rõne linee. C Et ad ꝯfirmationez dr
qꝛ sic rectitudo nõ ꝯpetit linee p nõ obstãte qꝛ ꝯpetat sibi sʒ
qꝛ ipm. ita longitudo nõ ꝯpetit q̃ʒtitati ꝯtinue p lʒ ꝯpetat
ei quertibilr. Duo. n. reqrunt ad hoc qꝛ aliq passio ꝯpe
tat alicui subo p. s. quertibilitas ⁊ nõ iesse p aliud subm. cõ
stat aũt lõgitudinẽ iesse q̃ʒtitati ꝯtinue rõne linee. Sʒ for
te ar. sic q̃cũq̃ʒ quertunt cũ vno tertio quertunt int se. sʒ
linea ⁊ q̃ʒtitas ꝯtinua quertunt cũ vno tertio. qr cũ lon
gitudie. g quertunt int se. qd non vr verũ qr nulla spẽs
quertit cũ suo gñe. Dicẽdũ ꝯcedẽdo ꝯñam ⁊ ꝯñs. vñ nu
merus ẽ genꝰ binarij ⁊ tñ quertunt non qꝛ de se inuicem
vlr pdicent. sʒ qꝛ vli ab vno ad reliquũ tʒ argumẽtũ for
maliter cũ vbo de scdo adiacẽte. nã si binariꝰ ẽ numerus
ẽ. ⁊ econtra. isto mõ quertunt linea ⁊ q̃ʒtitas ꝯtinua. nõ
qꝛ ois q̃ʒtitas ꝯtinua sit linea. sʒ qr linea ẽ si q̃ʒtitas ꝯti-
nua ẽ: ⁊ ecõuerso. C Ad quartũ di qꝛ illa ppõ ois triãgu
lus hʒ tres angulos equales duobꝰ rectis ẽ imediata in
mediatione subi ⁊ nõ imediatione cãe. ideo ẽ demrãbil.
qñ aũt Arist. dixit ppõnem imediatã eẽ quã nõ ẽ altera
por: loquebat de ppõne imediata imediatiõe cãe. C Vñ
ẽ aduertẽdũ qꝛ passionẽ iesse alicui subiecto p ꝯtingit q̃-
drupliciter. s. pmitate cause. pmitate subiecti. pmitate
passionis. ⁊ pmitate adequationis. ista passio ꝯpetit ali-
cui subiecto pmo pmitate cãe q̃ ꝯpetit illi subiecto non p
aliã cãm. ⁊ sic vnitas pmo ꝯpetit enti. illa vo passio ꝯpe
tit pmo alicui subiecto pmitate subiecti q̃ sibi ꝯpetit nõ
p aliud subm. ⁊ sic nõ solũ longitudo iest pmo linee sʒ et
rectitudo ⁊ curuitas. sʒ illa passio iest alicui subo pmo p
mitate passionis q̃ sibi iest nõ p aliã passionẽ ⁊ sic disci-
plinabile inest pmo hoi nõ aũt risibile. illa aũt passio iest
alicui subo pmo pmitate adeq̃tionis q̃ quertit cũ illo. et
sic nõ solũ disciplinabile vel risibile ꝯpetit pmo hoi. sed
et longitudo q̃ʒtitati ꝯtinue. Arist. aũt sumit li pmo stri
cte volẽs nullã passionẽ iesse pmo alicui subo nisi habe-
at vtrãq̃ʒ pmitatẽ. s. subiecti ⁊ adeq̃tionis. Si g ẽ aliqua
passio q̃ pmo iest alicui subo pmitate cãe ita qꝛ non hẽat
aliã cãm pter subm illa ppõ ẽ imediata imediatione de
mrãtiõis qr non hʒ mediũ p qd possit demrãri vt ens ẽ
vnũ. si aũt iest sibi nĩ pmitate subiecti aut adequationis
aut primitate passionis. illa propositio est immediata

quodammodo ⁊ nō simplr qꝛ adhuc pōt demr̃ari sicut pz de ista ois hō est disciplinabilis cuiꝰ pdicatū ꝯuertit cū subo cui iest nō p aliud subm neqꝫ p aliā passione sed hū p aliā cām.s.p diffinitionem subi.illa ḡ passio qꝛ fluit a pncipijs spēi iest subo p se.⁊ qꝛ inest hoi fm q᷑ hō iest ei fm q̄ ipm.⁊ qꝛ iest ei adequate sic qꝛ ist nō cōpetit per aliud sꝫ alteri p hoc: inest ei pmo.⁊ hoc itendebat Arist. cū dixit.vle aūt dico qđ est de oi p se ⁊ fm q̄ ipm sic qꝛ il la passio est vere vle alicuius subiecti ⁊ cōpetit ei pmo q̄ illi inest vlr ⁊ p se ⁊ fm q̄ ipm.

Oportet aūt nō latere qm̄ multotiēs cōtingit peccare ⁊ nō esse q̄ demonstraᷓ pmum vle sꝫ qđ videᷓ demōstrari vle pmū.oberramus āt hāc deceptionē cū aut nihil sit accipere a superiori. extra singulare q̄ singularia.

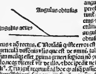
¶ Postq̄ꝫ phūs declarauit oēm demr̃ationem esse ex pmissis fm q̄ ipm.diffiniēs vle p esse de omni p se ⁊ fm q̄ ipm ꝯsequenter manifestat errores ꝯtingētes circa vle.⁊ p facit qđ dictū ē.scđo exēplificat ibi.si ergo aliqs.tertio dat documēta inueniēdi vle ibi.vtrū aūt. ¶ Quātū ad pmum Arist.tres errores manifestat iuxta numerū triū partiū positarū in diffinitiōe vlis.Quoꝝ pmus est quādo aliqua passio hꝫ duo subiecta.s.spēm ⁊ vnū iduiduū s ut genus hūs multa singularia sed vnicam spēm:⁊ p. pter ꝯuertibilitatē istoꝝ.aut mutuā de se pdicationē vniuersalem crediᷓ istam passionē vle esse idifferenter cuiuslibet illoꝝ.vbi gr̃a.eē maxime lūminosum ē passio solis ⁊ istiꝰ solis.nō tn̄ est vle pmum istius solis nō obstāte q̄ sol.⁊ iste sol ꝯuertanᷓ.qꝛ nō cōpetit isti soli sub rōne qua iste sol sed sub rōne solis.Itē dato q̄ nullum eēt aial p.ter hoiem.qꝛ tunc ois homo esset aial.⁊ ecōtra crederet forte risibile esse vle aialis sicut hois.qđ nō est veruꝫ.qꝛ cōpetit aiali rōne hois.Error iste pcedit ꝯtra illā particulā fm q̄ ipm.qꝛ crediᷓ talem passionē iesse generi vel iduiduo fm q̄ huius.⁊ nō est verū qꝛ illi nō cōpetit nisi rōne spēi. ¶ Noᵐ pmo q̄ spēs sunt in quadruplici dr̃ia. nam q̄dam est spēs q̄ hꝫ plura iduidua tā simul q̄ꝫ successiue.tam p tps q̄ꝫ p istans vt homo.q̄dam est que hꝫ plura iduidua nō simul sed successiue p tps ⁊ p istans. vt femr.q̄dam aūt hꝫ plura iduidua nō simul sꝫ successiue: nō p tps sed p istās tm̄.vt mutatū eē in motu.q̄daꝫ sūt est q̄ nunq̄ꝫ hꝫ nisi vnū iduiduū.⁊ illud hꝫ tā p tempus q̄ꝫ p istans.ac p coeternū sibi vt sol.⁊ de isto loqtur p.di.cū nihil sit accipe a supiori pter singulare. ¶ Secūdo notādū q̄ lꝫ spēs possit saluari in vnico iduiduo non tn̄ genus in vnica specie.qꝛ sicut ens descēdit imediate in x.pdicamēta absq̄ꝫ aliqua dr̃ia diuisiua.ita spēs in sua iduidua.alr̃ pcederet in ifinitū:qꝛ semp dr̃ia essentialis ꝯstituit spēm.iō sicut trāscēdens q̄ꝫtum ē ex se pōt seruari in solo pdicamēto sube:ita spēs in vnico iduiduo.genus aūt nō pōt seruari in vnica specie:qꝛ de rōne generis ē q̄ sit diuisibile differētijs oppositis.sꝫ q̄libet dr̃ia ꝯstituit spēꝫ igiᷓ de rōne generis e hr̃e plēs spēs.⁊ hoc ē qđ dicit por.potestate genus ꝯtinet plēs spēs.Et lꝫ de rōne generis sit hr̃e plures spēs nō tn̄ de rōne eiꝰ ē hr̃e plures spēs in actu.qꝛ dato q̄ nō esset aliqs flos:nō minus flos eēt genus ad rosam ⁊ liliū:dūmodo rosa ⁊ liliū haberēt eē in suis causis.⁊ si genus nullaꝫ hr̃et spēm i actu pter vnā hn̄tem plura supposita forte crederet passionē spēi inesse generi fm q̄ ipm ⁊ eēt deceptio.⁊ hoc ē qđ dicit phs in lr̃a.cū nihil sit accipe a supioribus videlꝫ generibus pter singularia.supple vnius speciei in actu.

Aut si est quidem sed innominatum sit indifferentibus specie rebus.

¶ Scđs error est qn̄ passio hꝫ subm pmum inoiatuꝫ sub quo sunt plēs spēs noiate q̄bus crediᷓ illā passione iesse sic vel diuisim tanq̄ꝫ vle pmū ex quo subm adequatū nō repetiᷓ.vbi gr̃a.visibile ē passio vniꝰ subiecti inoiati sumēdo colore stricte vt ē extremitas pspicui in corpe terminato sub quo sunt iste spēs noiate.s.color ⁊ lux.Constat aūt q̄ deciperet credes visibilitate sic iesse illis vł diuisim tanq̄ꝫ vle pmum.qꝛ illis nō iest sub ppria rōne sed sub rōne inoiati.Silr tāgibile iest quattuor qualitatibꝰ pmis rōne generis inoiati cuiꝰ ē passio adequata ⁊ vle pmum.iō pp̄ter defectū noīs illiꝰ generis deciperetᷓ credēs tāgibile inesse q̄litatibꝰ pmis vt vle pmū. ¶ Noᵐ fm Egi.q̄ iste error peccat ꝯtra illā particulā seu conditionē vlis q̄ ē esse p se.vt puta si nō eēnt nisi tria corpa in mūdo.s.ferrū lapis lignū cū nihil sit visibile nisi corpꝰ. esse visibile nō ꝯpeteret nisi ferro lapidi ⁊ ligno.Si igiᷓ esse coloratū in quo ꝯueniūt illa corpa fm q̄ sunt visibilia nō eēt nobis noiatum.pbaremꝰ eē visibile de oibus illis.s.ferro lapide ⁊ ligno vel de aliquo illoꝝ.⁊ crederemus accipe vle pmū cōpetēs illis p se cū tn̄ cōpetat illis p accn̄s.accidit.n.sube q̄ sit visibilis multis.exēplū hoc videᷓ discōueniēs intētioni Arist.qꝛ sicut.p.in manifestādo pmum errorē cōparauit spēꝫ ad iduidua ⁊ ad suū genus.ita in manifestādo hūc scđm erroreꝫ cōparat genus inoiatum ad suas spēs.vel saltē ad spēs eiusdē pdicamēti.Cōstat aūt ferrū lignū ⁊ lapidē nō eē spēs colorati cū ista sint in pdicamēto sube.⁊ coloratū in pdicamēto q̄litatis.Vnū diuersoꝝ generū ⁊ nō subalternatim positoꝝ diuerse sunt spēs ⁊ dr̃e inq̄t Arist.in pdicamētis. ¶ Dicendū igiᷓ.aliquā passionē iesse alicui subo p se intelligiᷓ dupl̄r.Vno modo qꝛ cōpetit sibi ab intrinseco.et sic q̄libet passio generis iest spēi p se.nā q̄cq̄d p se ꝯpetit supiori cōpetit p se cuilꝫ suo iferiori cū omne supiꝰ sit forma intrinsecꝰ sui iferioris.Alio mō qꝛ ꝯpetit sibi ex pncipijs spēi.⁊ sic nulla passio gn̄s ꝯpetit spēi.iō passio generis inoiati ꝯpetit suis spēbꝰ nō p se ad hūc modū intelligēdi.ideo talis passio non est vle taliū spēruꝫ ex quo,si bi deficit secunda particula diffōnis vlis.

Aut cōtigit eē sicut i parte totū i quo monstratur.Eis eniq̄ sunt in parte inest,q̄dem demonstratioꝰ ⁊ de omni erit sꝫ tamē nō erit huiusmodi primi vlr demr̃atio.Dico aūt huiusmodi pmi fm qđ est demonstratio cū sit primi vniuersalis.

¶ Tertius error est qn̄ passio hꝫ duo subiecta iequaliter cōia sed ita ppinqua q̄ apparet ꝯuerti ⁊ eē sinonyma.⁊ ex hoc crediᷓ passionē inexistem ꝯuertibiliter iferiori inesse ēt supiori vt suum vle pmum.vbi gr̃a.angulus rectus ⁊ angulus rectilineus pma facie videnᷓ ꝯuerti ⁊ eē eque cōis.iō si aliqs crederet eq̄litatem anguli imediati orthogonalis esse vle anguli rectilinei sic anguli recti:deciperetᷓ qꝛ nō ꝯuertunᷓ angulus rectus ⁊ angulꝰ rectilineus.nam tā angulus acutꝰ q̄ꝫ obtusus ē rectilineus ⁊ nō rectus.

¶ Notādū q̄ iste error est ꝯtra pmam particulā diffōnis vlis que est de omni.talis.n.passio q̄ꝫtumcūq̄ꝫ esset pxima generi supiori nō ꝯuerteretᷓ cuꝫ illo,neq̄ꝫ diceretᷓ vlr de illo.⁊ hoc ipedit ne sit vle pmuꝫ illiꝰ.Tria igiᷓ requiruᷓ ad hoc q̄ aliq̄ passio sit vle pmū alicuiꝰ subiecti.s.de omni p se ⁊ fm q̄ ipm.sic q̄ vbi deficit aliqua istarum trium conditionum non erit illa passio vniuersale illius.

Noᵐ pmuz

Noᵐ pmuz

Noᵐ scđm.

Noᵐ pmū

Si igitur aliqs demonstrabit q recte qdē nō itercedāt videbit̄ vtiqz huiusmodi eē demr̄atio ꝓpter id qd̄ sicut rectis. nō aūt est nisi qdem qm̄ sic equales sunt fiat hoc mō. sz aut in quolz equales.

¶ Positis erroribus ꝯtingentibus circa vle. Arist. ꝯsequenter exemplificat de his oibus. ꝛ p̄mo de tertio errore di. q lınee recte ꝛ linee eque distantes prima facie videnť ꝯuerti. ꝛ ex hoc credit̄ forte nunqȝ ꝯcurrere qd̄ ē passio linearum eque distātiū esse vle linearū rectarū. qd̄ ē falsum. qꝛ linee causantes angulū acutū vel obtusum sunt linee recte ꝛ non eque distātes imo ꝯcurrūt. Notādū q ex p̄ncipijs geometrie faciliter ostēditur lineas eque distātes nō cōcurrere qꝛ sit linea intersecans paralellas a. b. ꝛ p̄ictus ꝯcursus c. nūc ex a. b. c. fit triangulus. ꝛ qꝛ a. b. faciunt angulos rectos sequitur aliquem triangulū habere duos angulos rectos ꝛ ꝯsequenter aliquē triangulum habere tres angulos equales angulis maioribus duobus rectis. s. duobus obtusis. quod est impossibile.

Et si triāgulus nō esset aliud q ysocheles videbitur vtiqz huius esse demonstratio.

¶ Scḋo exemplificat phūs de p̄mo errore di. si non eēt aliqs triāgulus in mūdo nisi ysocheles deciperet̄ qs in credēdo habere tres angulos equales duobus rectis esse vle ysochelis. qꝛ sibi non competit s̄m q ip̄z sed ratione trianguli cum non demonstret̄ vniuersaliter de ysochele sed tantum de triangulo.

Et ꝓportionale qd̄ ꝛ cōmutabilr̄ est s̄m qd̄ numeri sunt. ꝛ s̄m qd̄ linee ꝛ s̄m qd̄ firma ꝛ s̄m qd̄ tēpora sunt quēadmodū ꝛ demōstratū ē aliqn̄ seorsum cōtingēs eē de oibus vna demr̄atione monstrari. Sz ꝓpter id qd̄ nō ē denolatum aliquod sz qd̄ oia hec vnū sunt numeri lōgitudines tēpora firma ꝛ spē dr̄ia seorsum adinuicem accepta sunt. nūc aūt vle mōstrat̄. nō. n. s̄m qd̄ linee sunt. nec enim s̄m q tēpora sunt aut s̄m q numeri erāt. sed s̄m q hoc est qd̄ vniuersale ponūt esse.

¶ Tertio exēplificat phūs de scḋo errore di. q cōmutabiliter ꝓportionari seu cōmutata ꝓportio ē passio alicuius sibi inoiati sub quo sunt spēs noiate. s. linea corpus numerus ꝛ tp̄s qbus inest ista passio tā ꝯuenim q̄ʒ diuisim. modo si aliqs crederet cōmutatam ꝓportionem eē vniuersale alicuius istoꝝ seu oium simul deciperetur. qꝛ nō inest alicui istoꝝ sub ꝓpria ratione. sed rōne illius innoiati. ꝛ di. phi. q de istis ꝯsiderāt diuerse scie nō faciēdo demr̄ationem vnā. imo arithme. ꝓbant hāc passionem solū de numeris geome. de linea. ꝛ sic de alijs. ita q seorsum in diuersis scientijs fiūt diuerse demōstrationes de hac passione. posset tn̄ fieri vna demr̄atio de oibus illis qbus hec passio cōpetit. sed qꝛ illud est innoiatum ideo hec passio nō demōstrat̄ de illo sz de alijs seorsum. ¶ Notādū primo q ꝓportio ē habitudo duoꝝ. ꝛ ꝓportionabilitas ē similitudo ꝓportionū. sed cōmutata ꝓportio est ꝓportionatoꝝ illatiua. ita q ꝓportio nō exigit nisi duos terminos. ꝓportionabilitas tres ꝛ cōmutata ꝓportio quattuor. sic q arguat̄ a p̄mo ad tertiū inferendo scḋm ꝛ quartū. verbi grā. qualis ē proportio. 12. ad octo. talis ē ꝓportio sex ad quattuor. igit̄ qualis ē ꝓportio. 12. ad sex. talis ē ꝓportio octo ad quattuor. Itē qualis est ꝓportio. 12. ad nouē. talis ē ꝓportio quattuor ad tria. igit̄ qualis ē ꝓportio. 12. ad quattuor. talis ē ꝓportio nouē ad tria. ꝛ sicut in numeris ita ꝛ in alijs cōmutata ꝓportio ostendi pōt. ¶ Scḋo notādū q cōmutata ꝓportio nō inest oibus q̄titatibus vt q̄titates sunt qꝛ in q̄titatibus nō cōmensurabilibus nō inuenit̄ cōmutata ꝓportio. ꝛ ita dicit̄ de linea corpore ꝛ tp̄e. vt sufficienter nō sit mētio qꝛ reducitur ad lineā ꝛ corpus. cū in linea sit lōgitudo ꝛ in corpore latitudo. Motus vo reducitur ad tēpus cum sit imediatū subm̄ eius. ꝛ de illis sic p̄ncipaliter mentio cū de illis ꝯsiderēt quattuor sciētie vtentes commutata ꝓportione. nam linea pertinet ad geo. ꝛ numerus ad arithme. tempus vo ad astro. ꝛ corpus ad nāle; phm.

¶ Dubitatur. nā vt apparet phi. ꝯdi. sibi ipsi. di. eniz in p̄ncipio q cōmutata ꝓportio ē in numeris s̄m q numeri sunt. ꝛ in lineis s̄m q linee sūt. ꝛ sic de alijs. in fine autem dicit q talis passio nō est in lineis s̄m q linee sunt. nec numerus s̄m numeri sunt. sed illi innoiati in quo cōueniunt species noiate. ¶ Respondet̄ q talis passio in sua maxima cōmunitate sumpta non competit alteri ab illo innoiato s̄m q huiusmodi. contracta tamē p diuersas ꝯsiderationes inest speciebus nominatis sz q huiusmodi. verbi gratia disciplinabile in sua maxima cōmunitate sumptū est passio alicuius innoiati vno simplici nomine. noiatum tamē p circūlocutionem vt aial habēs auditum pfectum. ꝯtractum tn̄ ad discursum rōnalem est propria passio hominis cōpetens illi s̄m q huiusmodi. rōnale etiā sumptum in sua maxima cōmunitate nō hꝫ aliud quod noiatum cui p̄mo insit s̄m q huiusmodi. ꝯtractum tamē ad genus aialis vt est differentia diuisiua ꝛ constitutiua competit homini s̄m q huiusmodi. ita dicitur in ꝓposito q cōmutata ꝓportio cōmuniter sumpta nulli inest s̄m q huiusmodi. nisi illi subiecto innoiato. cōtracta autem per diuersas ꝯsiderationes diuersarum scientiaruz. s. phie. geometrie. arithmetice. ꝛ astrologie. pōt inesse sz q huiusmodi lineis. numeris. corporibus ꝛ temporibus. ꝛ sic non est contradictio.

Propter hoc neqȝ si aliquis mōstraret vnū quēqȝ triāgulum demōstratione aut vna aut altera. quod duos rectos habēt vnumquodqȝ isopleuros idest ysochelē seorsum ꝛ scalenō idest gradatum nōdum cognouit triāgulum. qꝛ duos hꝫ rectos nisi sophistico modo. neqȝ vle trianguli. neqȝ si nullus est p̄ter hoc triangulus alter. neqȝ enim s̄m q triāgulus est cognouit neqȝ oēm triāgulum sed aut s̄m numerum. s̄m speciem autez non omnem. ꝛ si nullus est quem nō nouit. Quādo igit̄ nō nouit vniuersaliter ꝛ quādo nouit s̄m simpliciter manifestum est quod si idem inerat triāgulo ꝛ ysocheli. aut vnicuiqȝ aut omnibus. si vo non idem semper alterum est autem s̄m quod ē triangulus non nouit.

¶ Eūdem errorem manifestat ad declarationē dicti sui de passione trianguli qui si foret innoiatus ꝛ omnes sue species nominate. s. ysocheles. ysopleuros. ꝛ scalenō. nō ꝓpter hoc habere tres angulos equales duobus rectis esset vniuersale istoꝝ siue demonstraretur illa passio de omnibus illis triangulis demonstratione vna siue demonstratione altera faciendo diuersas demōstrationes ex diuersis medijs. nō enim ex hoc cognouisti vle trianguli lz cognoueris oēm triāgulum habere tres angulos qꝛ hoc cognouisti sophistico modo ꝛ nō ꝓprie seu s̄m numerū ꝛ nō s̄m spēm. vnde cognoscere vle triāguli sophistico modo est cognoscere illud quod est vle trianguli et non cognoscere illud esse vle trianguli. similiter cognouisse omnes triāgulos s̄m numerū est cognouisse hūc ꝛ illum triāgulum. sed s̄m formam est cognouisse triāgulum sub formali rōne triāguli. vbi aūt triangulus ꝛ ysocheles essent noia synonima habentia semper oia requisita ad demonstrationem quicqd vlr demonstraretur de vno demonstraretur de alio. si ergo non sit nominatuz illud cōe cui cōperit passio sicut apparet in triangulo. respectu habere tres angulos siue sit innoiatuz vt dem̄ est

No[ta] [illegible]

de qūtitatibus pportionabilibus respectu pportionabiliter cōmutari semp ē ibi error si ɔcludat huiusmōi passio de inferiorib⁹ ꝛ nō de subiecto cōi. verum tñ qꝛ magis decipimur fm hunc errorē qñ est cōe inoiatum q̄ꝫ qñ ē inoiatum. iō potissime cōputatus fuit hic error iter deceptiones circa vle qñ erat inoiatum subm cōe. ¶ Notandum ꝓ q᷑ sicut spēs cōponit ex genere ꝛ dr̃ia eēntiali ita indiuiduū ex spē ꝛ dr̃ia accñtali nō q᷑ ista dr̃ia sit accñs sed q᷑ accidit spēi. ꝛ sicut genus vt ē pars spēi dicit mām ꝛ dr̃ia formā. ita spēs vt ē pars īdiuidui dicit formā ꝛ indiuiduatio mām. totū aūt indiuiduū dicit mām ꝛ formā. vñ Arist. ꝑmo celi. q dicit celum dicit formā. q aūt dicit hoc celū dicit materiā. igit̃ cognoscēs sor. vt sor. cū cognoscit eū fm materiā. ꝛ cognoscēs eum vt hō ē. cognoscit eum fm formā. ꝛ ꝑiter cognoscens ysochelē vt ysocheles ē cognoscit eū fm materiā. ꝛ cognoscēs eū vt triāgulus cognoscit eū fm formā. spēs enim ē forma ꝛ indiuiduū materia. Ex predictis seqtur ꝑmo q᷑ cognoscens ysochelē nō vt ē triangulus sed vt ē ysocheles cognoscit triangulū mō sophistico. ꝛ fm qd. ꝓbat̃. nam sic arguēdo tu cognoscis hoc ꝛ hoc ē hō igit̃ tu cognoscis hoiem est fallatia accñtis. qꝛ hoi accidit q᷑ cognoscat̃ fm q᷑ hō ſ hoc cognoscit̃ ꝛ p̄ idem ē fallatia accñtis dicēdo. tu cognoscis ysochelē ꝛ ysocheles ē triāgulus. igit̃ cognoscis triangulū. ꝛ p̄ ɔñs sic nō cognoscis triangulū nisi sophistico mō dato q᷑ tu nō cognoscas ysochelē inq̄ꝫtum triāgulus. quo dato sequit̃ q᷑ tu nō cognoscis triāgulū simpliciter. sed tñ fm qd qꝛ ipm cognoscis fm materiam ꝛ nō fm formā. Scdo sequit̃ q᷑ si demonstraret̃ hr̃e tres angulos equales duob⁹ rectis de ysochele ysopleuros ꝛ scalenon ꝛ nō de triāgulo vlī tu cognosceres oēm triangulum hr̃e tres angulos fm numerū ꝛ non fm spēm qꝛ scires illā passionē de quolꝫ triāgulo singulari ꝛ non de triangulo vlī ex quo nescis aliqd esse triangulū ſꝫ tm̄ ysochelē eqlaterum vel gradatū. ¶ Scdo notandū q᷑ habere tres angulos equales duob⁹ rectis pōt demōstrari ď illis tribus spēbus trianguli vna demr̃atione vel pluribus. vna qdem faciēdo vnum sillogismū in quo ɔcludatur ista passio de illis trib⁹ simul. vt ois figura tribus lineis rectis ɔtenta hñs angulū extrinsecum equalentem duob⁹ intrinsecis opposit̃ hꝫ tres angulos equales duobus rectis. sed ysocheles eqlaterus ꝛ gradatus ē figura tribus lineis rectis ɔtenta ꝛc̃. igitur ysocheles eqlaterus ꝛ gradatus hꝫ tres angulos equales duob⁹ rectis. Pluribus aūt demr̃ationibus illa passio demōstrat̃ quādo qlibet istoꝝ trianguloꝝ seorsum accipit̃. Similiter dico de ɔmutata pportione q᷑ pōt demōstrari de illis quattuor vna aut pluribus demōstrationibus. vbi grā. oēs q̄ꝫtitates hñtes silitudinem pportionum pportionabiliter cōmutant̃. sed linee corpora tēpora ꝛ numeri sunt q̄ꝫtitates q̄ habent silitudinem pportionum. igit̃ linee corpora numeri ꝛ tēpora pportionabilr̃ cōmutant̃. Si aūt ista quattuor seorsum accipiant̃ fiēt demr̃ationes plēs.

Utrū aūt fm q᷑ ē triāgulus aut fm qd est ysocheles sit ꝛ qñ fm hoc qd ē ꝑmum ꝛ vle cuius est demr̃atio manifestū ē qm̄ remoto īnsit primū: vt ab isochele enco remoto triāgulo insunt duo recti. sed encū ē remoto isochele ſꝫ nō figura aut termino sed nō ꝑmis. cuius ergo ꝑmi. Si itaqꝫ trianguli ꝑmo est ꝛ fm hoc inest ꝛ alijs ꝛ huiusmodi vniuersaliter est demonstratio.

¶ Manifestis erroribus phūs dat artem ꝛ documentū inueniēdi vle di. q᷑ illud est vle alicui⁹ subiecti quo posito ponit̃ illud vle ꝛ quo remoto remouet̃ idem cui cōpetit fm q᷑ huiusmodi ꝛ alteri rōne illi⁹: ꝓpter hmum hr̃e tres angulos equales duob⁹ rectis nō cōpetit figure tā q̄ꝫ vle ꝑmuꝫ eius. qꝛ lꝫ hec passio p̄ se cōpetat figure. nō tñ posita figura ponit̃ habere tres angulos eq̄les duobus rectis. qꝛ aliqua ē figura q̄ nō hꝫ tres angulos equales duob⁹ rectis. Propter hoc eadē passio nō est vle ꝑmum enei triāguli vel ysochelis. qꝛ lꝫ ei cōpetat p̄ se ꝛ eo posito ponat̃ hr̃e tres angulos ꝛc̃. non tñ eo remoto remouet̃ habere tres ꝛc̃. qꝛ remoto ysochele adhuc eqlaterus hꝫ tres angulos equales duob⁹ rectis. Propter tertium lōgitudo nō est vle q̄ꝫtitatis ɔtinue. qꝛ lꝫ posita q̄ꝫtitate ɔtinua ponat̃ lōgitudo. ꝛ ea remota remoueat̃ longitudo nō tñ ei cōpetit fm q᷑ huiusmodi nec alteri rōne illius. sed magis cōpetit q̄ꝫtitati ɔtinue rōne linee cū lōgitudo fluat a principijs linee ꝛ nō a ꝑncipijs q̄ꝫtitatis ɔtinue. Idem ēt ɔtingit in q̄ꝫtitate discreta. nam posito numero ponit̃ paritas. ꝛ eo remoto remouet̃ paritas. ſ tñ paritas est vle ꝑmum numeri. sed magis binarij cum nō cōpetat numero vlr̃ nec fm q᷑ huiusmodi. ¶ Est ḡ dicendū q᷑ hr̃e tres angulos equales duob⁹ rectis est vle ꝑmum triāguli. qꝛ posito triāgulo ponit̃ habere tres ꝛc̃. ꝛ eo remoto remouet̃ habere tres angulos. ꝛ ei cōpetit fm q᷑ triāgulus. ceteris aūt respectu ysocheli ꝛ figure rōne illius. ¶ Cōtra p̄dicta de cōmutata pportione q̄druplicíter argūit̃. Primo q᷑ ɔmutata pportio nō ē demōstrabilis de aliquo vno subiecto vlr̃. qꝛ eum ad eandem sciam ptineat demr̃are vlr̃ ꝛ particulariter. seqtur aliq̄ꝫ sciam demōstrari cōmutabiliter pportionari ď lineis ꝛ corporib⁹ tpibus ꝛ numeris. pꝫ ɔñā. qꝛ ď his demr̃atur particulariter. quoꝝ quodlibet cōtinet̃ sub illo subo: ad eādem. n. sciaꝫ ptinet demr̃are habere tres angulos eq̄les duob⁹ rectis de triāgulo ꝛ ysochele eqlatero ꝛ gradato. sed ɔñs ē falsum. qꝛ nulla est scia particularis q̄ ɔsideret hec oia fm q᷑ huiusmodi: nec aliqua scia vlis. s. logica vel metha. ɔsiderat illā passionē p̄ cōparationē ad illa suba. ¶ Scdo ar. q᷑ cōmutata pportio nō est demr̃abilis de illis quattuor subiectis diuersis demr̃ationib⁹ qꝛ si sic: aut ergo mediū in demr̃atione erit subm adeq̄tum illi⁹ passionis aut diffinitio subi vel passionis. si primū. illud subm ē noiatum. si scdm. illa demr̃atio nō est ex īmediatis ex quo iter diffōnem ꝛ particulare subꝫ mediat subm vle. de quo nulla ē facta demr̃atio. ¶ Tertio ar. q᷑ illud subm sit noiatum. qꝛ si aliqua passio īest adequate plurib⁹ spēbus ɔuertibilibus cum aliquo gñe illa cōpetit ꝑmo ꝛ p̄ se illi generi. ſꝫ cōmutata pportio cōpetit illis quattuor spēbus noiatis adequate q̄ ɔuertuntur cū q̄ꝫtitate. ḡ cōpetit primo ꝛ p̄ se q̄ꝫtitati. ꝛ p̄ ɔñs subm adequatū ē noiatum. s. q̄ꝫtitas. pꝫ ɔñā cū minori. ꝛ maior declarat̃. nā sensitiuū ɔpetit ꝑmo ꝛ p̄ se aiali. qꝛ ɔpetit adequate bestie ꝛ hoi q̄ disiūctim ɔuertunt̃ cū aiali. ꝛ hr̃e tres angulos ɔpetit ꝑmo ꝛ p̄ se triāgulo. qꝛ cōpetit adequate ysocheli eqlatero ꝛ gradato q̄ disiūctim ɔuertunt̃ cū triāgulo. ¶ Quarto ar. q᷑ nō sit possibile aliqd tale subm ēē. qꝛ q̄ro vtrū illud sit cōius q̄ꝫtitate vel eque cōe vel minus cōe. si cōius. ergo illa quattuor nō sūt species eius cui⁹ oppositū ponit̃ in lr̃a. si eque cōe. ergo eq̄ bñ demr̃atur ɔmutata pportio de q̄ꝫtitate sicut de illo. ꝛ ɔñr subm eſt noiatum. si minus cōe cum necessario sit cōius aliquo illoꝝ sequit̃ q᷑ ɔtinuū ꝛ discretū nō sūt p̄ genera subalternata p̄dicamēti q̄ꝫtitatis. qd est ɔ̄ pbꝫ in p̄dicamentis. ꝛ pꝫ ɔñā. qꝛ tale subm innoiatuꝫ mediaret iter q̄ꝫtitatem ꝛ illa duo subalterna. ¶ Ad ꝑmum dī. q᷑ sicut pportio ꝛ pportionabilitas ꝑncipalr̃ ad arithmeticū ptinent ita ɔmutata pportio. vñ fm phm. 10. metha. ratio mensure ꝑmo in numeris reperit̃. ergo solus arit. pōt illā passionem de subo ɔuertibiliter demr̃are. sicut n. sola dialetica docet demr̃are tñ q̄libet alia scia vtitur demr̃atione. ita sola arithmetica docet pportionabiliter ɔmutare lꝫ alie scie vtant̃ ɔmutata pportione. neqꝫ seq̄t̃ ex hoc q᷑ arithme. de lineis ꝛ corporib⁹ demonstret ɔmutabilr̃ pportionari qꝛ sicut q̄dratū supficiale ꝛ circulare ꝑncipalr̃ reperit̃ in ɔtinuis ꝛ trāsumptiue in numeris. ita cōmutata pportio principalr̃ regit̃ ī numeris. ꝛ

Nō^m primū

Nō^m scdm.

trāsumptiue in ꝯtinuo ꝑ q̄ꝫto numerus ē potentia in cō
tinuo. ⁊ sicut ꝯtinuitas cōpetit tpī rōne motus ⁊ motui
rōne magnitudinis. ita cōmutata ꝓportio cōpetit tēpori
⁊ motui rōne linee ⁊ superficiei ⁊ corporis. ⁊ his tribus rō
ne numeri. ⁊ sicut tēpus ⁊ motus nō sunt spēs magnitu-
dinis de qua demonstrat̄ pmo ꝯtinuitas. ita linea cor-
pus ⁊ tēpus nō sunt spēs numeri. de quo pmo demōstra
tur cōmutata ꝓportio. neqꝫ ille dicunt̄ spēs cōtente sub
illo innoiato ꝯtinentia p̄dicamētali qua pars subiectiua
ꝯtinet in suo toto in modo: sed ꝯtinentia dispōnis q̄ vnū
recipit dispositionē ab alio. motus. n. ⁊ tēpus recipiunt
ꝯtinuitatē a magnitudine. ⁊ illa quattuor recipiūt cōmu
tatam ꝓportionē a numero. ❡ Ad secundū dī q̄ geome.
demonstrat de lineis cōmutabiliter ꝓportionari. ⁊ phi-
sicus de corporib⁹ naturalib⁹. ⁊ arit. de temporibus ea-
dem passionē. nō ꝑ subm innoiatum sed ꝑ cām illi⁹ passio
nis. neqꝫ ē incōueniens talē demōstrationē ꝓcedere ex i
mediatis sm formā dūmodo ꝓcedat ex imediatis sꝫ ma
teriā iuxta itētionē phī in lr̄a. verbi grā. habere tres an-
gulos equales duobus rectis pōt imediate demōstrari
de ysochele ꝑ figurā tribus lineis rectis ꝯtentā habentē
angulū extrinsecū absqꝫ eo q̄ fiat demr̄atio de triangu-
lo. ⁊ talis demōstratio facit scire nō sophistico modo. s.
sm materiā ⁊ nō sm formā. dī eni talis imediata sm for
mā. q̄ inter diffinitionē que est mediū talis demr̄atiōis
⁊ ysochele mediat triāgulus. q est forma ysochelis non
aūt est materia ysochelis neqꝫ diffinitionis. ⁊ q̄ ysoche
les ē materia tā trianguli q̄ꝫ diffinitionis illius. ideo ta
lis demr̄atio est imediata sm materiā. ita in ꝓposito dī
q̄ cōmutabiliter ꝓportionari demonstrat̄ de lineis vel
de corporibus ꝑ cām passionis ⁊ nō ꝑ subm̄. vt oia ha-
bentia silitudinem ꝓportionū sunt ꝓportionabiliter cō-
mutabilia. linee habēt silitudinē ꝓportionū. ergo linee
sunt ꝓportionabiliter cōmutabiles. ❡ Et si ar. q̄ ois de
mōstratio particularis p̄supponit vlem. dī q̄ verū ē q̄n
mediū in demr̄atione illa est sndm passionis. vbi aūt sit
diffinitio non opꝫ. si eni demonstraret tres angulos ha
bere de ysochele ꝑ triangulū nc necessario p̄supponere
tur demr̄atio vlis in qua demōstraret eadē passio d tri
angulo ꝑ diffōnem q̄ est cā illius passionis. vn̄ demr̄a-
tio particularis faciēs scire sꝫ formā necessario p̄suppo-
nit vlēm. faciens aūt scire sm materiā nō illā p̄sup ponit
verbi grā. rectitudo demonstrat̄ de linea particulariter
ex quo nō quelibet linea ē recta. ⁊ talis demr̄atio non p̄-
supponit vlēm ex quo dat̄ ꝑ cām ꝓpriā rectitudinis. s. ꝑ
mediū nō discrepare ab extremis. isto mō oē ꝯtinuū cu-
ius mediū nō discrepat ab extremis ē rectū. sed linea est
ꝯtinuū cui⁹ mediū nō discrepat ab extremis. ergo linea
ē recta. modo consili demr̄atur simitas de naso dūmo-
do habeat̄ cā ꝓpria simitatis. ❡ Ad tertiū negat̄ antece
dens; vꝫ. q̄ si aliqua passio inest adequate pluribus spē
bus ꝯuertibilibus cū aliquo genere q̄ illa cōpetit pmo
⁊ ꝑ se illi generi. q̄ lōgitudo iest adequate linee superficiei
⁊ corpori q̄ ꝯuertunt̄ cū ꝯtinuo pmanente ⁊ tn̄ nō cōpe-
tit pmo ⁊ ꝑ se ꝯtinuo pmanenti sꝫ linee. ita in ꝓposito cō
mutata ꝓportio cōpetit adequate illis quattuor. s. lineis
corporibus tēporibus ⁊ numeris q̄ lꝫ ꝯuertant̄ cū q̄ꝫti-
tate nō tn̄ cōpetit q̄ꝫtitati ꝑ se pmo sed numeris innoiatꝫ
sm illud nomē cui pmo ⁊ ꝑ se cōpetit cōmutata ꝓportio
neqꝫ exēpla ꝯueniunt. q̄ sensitiuū cōpetit homini ⁊ be-
stie rōne aīalis qđ ꝯuertit̄ cū illis. ⁊ habere tres anglos
cōpetit ysocheli eqlatero ⁊ gradato rōne triāguli q ꝯuer
titur cū eis. sed cōmutata ꝓportio nō cōpetit illis quat-
tuor rōne q̄ꝫtitatis sed rōne alicuius innoiati. ❡ Ad 4m
dī q̄ illud innoiatum ē minus cōe q̄ꝫ q̄ꝫtitas ⁊ min⁹ q̄ꝫ
numerus. iō non pōt esse primū genus subalternū p̄dica
menti q̄ꝫtitatis. vnde aliq sunt numeri in qbus nō est cō
mutata ꝓportio. ⁊ aliq sunt in qbus est cōmutata ꝓpor-
tio. ideo illud innolatum rōne cuius qbusdā numeris cō
petit ꝯmutata ꝓportio est minoris cōitatis q̄ꝫ numerus
est tanq̄ꝫ spēs innolata numeri sicut ēt illud cui pmo ⁊
ꝑ se cōpetit rāgibile est. spēs innoiata qualitatis.

Si igit̄ est demōstratiua scia ex necessariis prin
cipiis. Quod. n. scitur non pōt aliter se habere.
Que aūt per se sūt necessario insunt rebus. Nec
enim sūt in eo q̄ q̄d est. qbusdam aūt alia insunt i
eo quod qd est p̄dicantibus de ipsis. quoꝝ alterꝝ
oppositoꝝ necesse ē inesse. Manifestum est q̄ ex
huiusmodi in qbusdam vtiqꝫ fit demōstratiuus
syllogismus. Omne. n. aut sic est aut sm accn̄s.
Accidentia aūt nō necessaria sunt.

ꝯ prima q̄rti capituli.

❡ Istud est quartū caplm pmi tractatus pmi poste. in q̄
Arist. docet ex qbus ⁊ ex qualib⁹ nō ē demr̄atio. postq̄ꝫ
docuit ex qbus ⁊ ex qualibus ē demr̄atio ponēdo q̄nqꝫ
ꝯclones quarū pma est q̄ demr̄atio nō est ex possibilib⁹
aliter se habere. scđa q̄ nō ē ex his q̄ sunt ꝑ accidēs ibi.
accidentiū aūt. tertia ꝯclusio q̄ nō ē ex extraneis ibi. nō
ergo ē ex alio. quarta q̄ nō est ex corruptibilibus ibi. ma
nifestuꝫ aūt est q̄ si sunt. qnta q̄ nō est ex cōibus ibi. qm̄
aūt. ❡ Prima ergo ꝯclō huius quarti capituli est ista.
Nulla demr̄atio est ex possibilibus alr̄ se habere. ꝓbat̄
quelibet demr̄atio ē ex necessariis ergo ⁊c. pꝫ ꝯn̄a ⁊ aīis
multiplr̄ arguit̄. ⁊ pmo sic. ois demr̄atio ē ex his q̄ sunt
ꝑ se. ergo ois demr̄atio est ex necessariis. pꝫ ꝯn̄a. q̄ ea q̄
sunt ꝑ se sunt necessaria cū necessario insint rebus. accidē
tia aūt non sunt necessaria q̄ nō necessario insunt reb⁹.
aīis aūt est notū ex dictis cū ois demr̄atio sit ex his que
sunt ꝑ se aut sicut in eo q̄ qd est subiecti. aut sicut in eo q̄
qd est p̄dicantib⁹ de ipsis. quoꝝ p̄dicantiū alterū oppo-
sitoꝝ necesse ē inesse subiecto de quo tale predicatum de
monstrat̄. ❡ Notandū pmo q̄ duplex ē. q̄ qd est. s. subi

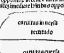
Notandū pmuꝫ

⁊ p̄dicati. q̄ qd est subiecti ē illud quod ē diffiniēs subiū
sue diffiniat simplr̄ siue sm qd. ⁊ tale q̄ qd ē facit pmuꝫ
modū dicendi ꝑ se. ⁊ qd est p̄dicati ē illud qđ est diffiniēs
p̄dicatum habēs rōnem p̄dicati. ⁊ tale facit sm modū di
cendi ꝑ se vt patuit. Cōstat aūt oēm demr̄ationem eē ex
his ꝯiunctim vel diuisim cū aliqñ ingrediat̄ demōstratio-
nē tm̄ pmus modus. aliquādo tm̄ secundus modus. ali
quado aūt vterqꝫ. neqꝫ hic fit mētio de tertio modo q̄ ille
nō ē modus cōplexus faciēs demōstrationē. neqꝫ de
quarto qm̄ ille facit demonstratione ꝯditionatā ⁊ nō ab
solutā. Arist. aūt sp̄aliter determinat de demr̄atione ab
solum que absolute facit scire ⁊ non ꝯdition aliter vel ex
suppositiōe. ❡ Ex qbus sequit̄ cōtra Thomā ⁊ Egidiū
pmū modū ingredi demōstrationē formaliter cū Ari.
non loquit̄ hic de his que ingrediunt̄ virtualiter demō
strationē sed formaliter. facit eni expresse mentionē de p̄
⁊ secundo modo dicens q̄ quedā sunt in eo q̄ qd est qui
busdā. alia sunt in eo q̄ quid est predicantibus de ipsis.

Notandū scđm

❡ Notandū secundo q̄ passiones q̄ sunt accn̄tia ꝓpria
suoꝝ subiectoꝝ sunt in multiplici dña. nā quedā sūt que
nō habent passiones oppositas ꝯrias vel priuatiuas. vt
disciplinabile ⁊ risibile. ⁊ hec necessario insunt suis subie
ctis. nō eni repertur disciplinabile aut risibile q̄ nō sit
bō nec econtra. Quedā aūt sunt que habent passiones
oppositas imediatas ⁊ noiatas vt rectū ⁊ par. recto. n. i-
mediate opponit̄ curuū. ⁊ par imediate opponit̄ ipari.
nulla istarū passionū necessario inest suo subiecto cū ali
qua linea nō sit recta ⁊ aliqua linea nō sit curua. ⁊ aliqs
numerus nō sit par. ⁊ aliquis numerus non sit ipar. ne-
cessario tn̄ vna illarū passionū oppositarū cōpetit subie
cto suo. q̄ necessario quelibet linea ē recta vel curua. ⁊ q̄
libet numerus necessario est par vel ipar. Quedā autem
passiones sunt que nō habēt oppositas imediatas vl' no
minatas vt simitas ⁊ crispitudo. simitas. n. nō hꝫ oppo
situ ꝓprie noiatum nisi per quādā silitudinem quod di-
citur aqlinitas: ad silitudinem nasi aqle. crispitudo etiā
nō hꝫ oppositū ꝓprie nolatum nisi ꝑ circūlocutionē ⁊ ꝑ

q̄ꝫdam similitudinē vt rectitudo capilloꝝ. tales aūt passiones nō necessario diuisim vel ꝯiūctim insunt suis subiectis. q꞉ aliqs est nasus q nō est simus neqꝫ aqlinus. et aliquod est caput qđ nō est crispum nec rectoꝝ capilloꝝ ex quo tales passiones nō sunt imediate. Quando igitur Arist. dicit q̄ alterū oppositoꝝ necesse ē inesse subo. loqtur de passionib' diuicēꝫ imediate hn̄tibus oppositionē. Intelligēduꝫ tn̄ q̄ sicut curuitas iuersa hꝫ duo opposita videlꝫ rectitudinē ꝛ curuitatē cuersā q̄ qdem necessario inest lince vel alterum illoꝝ oppositorum duoꝝ. ita simitas cum sit curuitas iuersa seu cōcaua opponit̄ aqliniati q̄ est curuitas cuersa seu ꝯuexa. ꝛ alteri passioni intermedie q̄ inominata est. dicit̄ tn̄ rectitudo nasi nō ꝓprie q꞉ nullus nasus ē rectus rectitudie cuius mediū nō discrepat ab extremis sed ipꝓprie priuatiue ꝛ negatiue. q꞉ aliqs est nasus q nō est simus neqꝫ aqlinus. ꝛ sic pōt ꝯcedi q̄ simitas necessario inest naso aut sim̄ oppositū nō loquēdo determinate de aliquo illoꝝ oppositoꝝ sed disiūctim.

Du^m pmuꝫ

¶ Primum dubium videt̄ q̄ Arist. hic nō debeat ꝓbare demōstrationem eē ex necessarijs ex quo superius probauit illud. ¶ Scdm dubium videt̄ q̄ accn̄tia isunt necessario reb꞉ q꞉ accn̄tis eē est inesse. ꝛ accn̄s nō est ens nisi q꞉ entis. 7. metha. ¶ Ad primum dī q̄ supius ꝓbauit demōstrationē eē ex necessarijs fundamēto diffōnis scire ꝛ demōstrationis. nūc aūt ꝓbat idem fundamēto diffōnum modoꝝ dicēdi p se. q꞉ ergo nō ꝯsimili mō nec ꝯsimili fundamēto ꝓbat. ideo illud nō ē incōueniēs. ¶ Ad scdm dicit̄ q̄ phūs loquit̄ de accn̄te put distinguit̄ ꝯ ꝓprium ꝛ de necessitate spēi nō aūt generis. lꝫ enim color necessario isit corpori nō tn̄ necessitate subiecti ꝫ passionis. q꞉ aliquod corpus nō est coloratum. tn̄ albedo nō necessario iest homini. q꞉ aliquod albū nō est hō ꝛ aliqs homo nō est albus. vlt ergo phūs accn̄tia nō necessario iesse alicui subiecto fm spēm. q꞉ quocūqꝫ huiusmodi subiecto signato accn̄s cōe est aptum natū in altero reperiri. q꞉ ergo diffinitio ē in suo diffinito de necessitate ꝛ primus modus ꝛ portat diffōnem datā a priori. ꝛ secūdus diffōnem datā a posteriori. ergo ea q̄ sunt per se primo aut secundo modo necessario insunt rebus ad intētionem phi.

Aut igit̄ sic dicendū aut ꝓncipium ponētibus quod demōstratio circa necessariū sit. Et si demonstratū est aliter se habere nō posse. ex necessarijs igit̄ oportet esse sillogismū. ex veris qdem est ꝛ nō demonstratiue sillogizare. ex necessarijs aūt nō est. sed aut demonstratiue. hoc aūt ꝓpriū demonstrationis est.

¶ Scdo ar. ad idem sic. cuiuslibet demōstrationis ꝯclō est necessaria. ergo quelibet demōstratio est ex necessarijs. ꝓbatur ꝯn̄a. q꞉ effectus necessarius nō pōt eē ex cā ꝯtingēti. aūs est manifestū. q꞉ qđ est scitum nō pōt aliter se habere vn̄ ex veris ꝓcesse nō fit demōstratio sed bn̄ syllogismus. ꝓprium enim demōstrationi est ꝓcedere ex necessarijs.

No^m pmuꝫ

¶ Notandū ꝓmo q̄ accidit syllogismo ꝯcludere verū ex vero. q꞉ aliquādo ꝯcludit verū ex veris. vt oē aīal ē substātia. hō est aīal. ergo ois hō est substātia. ꝛ aliqn̄ verum ex falsis. vt omne aīal rōnale est hinibile. ois equus ē aīal rōnale. ergo ois equus est hinibilis. accidit. n. syllogismo cōcludere necessariū ex necessarijs. q꞉ aliqn̄ ꝯcludit necessarium ex necessarijs vt in exēplo iam dato. ꝛ aliqn̄ necessarium ex ꝯtingentibus vt omne currēs est aīal. ois hō est currēs ergo ois hō est aīal. sed nō accidit demōstrationi ꝯcludere necessariū ex necessarijs. nam demōstratio facit scire. ꝯstat aūt q̄ nō scit̄ necessarium p ꝯtingens. q꞉ tunc corrupto ꝯtingenti corrumperet̄ scia.

No^m scdm

¶ Scdo notādum q̄ eē ꝑ se primum sumit̄ quadruplr. ꝓ ꝓ illo qđ inest vni soli ꝫ non omni. scdo ꝓ illo qđ inest omni ꝫ nō soli. tertio ꝓ eo qđ inest soli ꝛ oī: sed nō semꝑ. quarto ꝓ eo qđ inest ꝯuertibiliter. nō est ꝓpriuꝫ demōstrationi ꝓcedere ex necessarijs nisi scdo modo. q꞉ ꝓcedere ex necessarijs etiam cōpetit syllogismo ꝓbabili. vt omne sensitiuū est coloratuꝫ. omne aīal ē sensitiuū. ergo omne aīal est coloratum.

Signum aūt est quod demonstratio ex necessarijs sit. quoniam instātias ferimus sic ad opinātes demonstrare. quoniaꝫ nō sit necesse si opinamur. aut omnino contingere aliter aut rōnis causa. Manifestum aūt ex his est. qm̄ stulti bene opinati sunt accipere ꝓncipia si probabilis sit ꝓpositio ꝛ vera vt sophiste. quoniā scire. sciam est habere. Nō enim quod probabile ē aut verum ꝓncipiū est. sed primū in genere. circa qđ demōstratur ꝛ vnū nō omne sed ꝓpriuꝫ.

¶ Tertio ar. a signo. qm̄ ꝓferimus instātias dicendo tu nō arguis demōstratiue. q꞉ nō ex necessarijs. aut q꞉ opinamur ꝓmissas nō esse necessarias. aut scimus ipas eē necessarias. sed hoc dicimus grā disputationis. Ex qbus infert phūs q̄ stulti ꝛ sophiste sunt illi q putāt se bene sumere principia demōstrationum si solum sunt ꝓbabilia q꞉ nō ex quolibet vero indifferēter. ꝫ solū ex vero necessario cōtingit demōstrare. q꞉ hoc ē ꝓprium demōstrationi. nec sufficit syllogizare ex necessarijs intrātib' demōstrationē tm̄ virtualr. q꞉ illa ingrediunt̄ virtualr necessario omnē syllogismū sed opꝫ ꝓmissas demōstrationis eē ꝓpōnes necessarias.

No^m pmuꝫ

Notādum primo q̄ sophisticum dici pōt quicquid apparet ꝛ nō existit. ꝛ q꞉ arguēs ex ꝓbabilibus forte pōt apparere sciens ꝛ nō est. iō merito dī eē sophista. sicut ꝫ locutus est phūs supra cū dixit illā ꝓpōnem. ois triāgulus hꝫ tres angulos equales duobus rectis eē notam modo sophistico si nō cognoscit passionē illā inesse triāgulo fm q̄ huiusmodi. sed solū scit illā passionem inesse spēbus triāguli credēdo illam esse vlē primū talium spērum. apparet enim q̄ illa sit passio particulariū triāguloꝝ ꝛ nō est. ideo talis credēs se scire simplr ꝛ fm formam decipit̄. ꝓpterea dī scire tm̄ sophistico mō.

No^m scdm

¶ Secundo notandū q̄ dignitates dici possunt ꝓpōnes pme q꞉ primo sunt in mēte ꝛ prius ꝯcurrūt ad demōstrationem qꝫ ꝓmisse cū sint cause vlēs. ꝓmisse ꝫ que sunt ꝓpōnes ꝑ se dicunt̄ ꝓprie prime. q꞉ indemōstrabiles sunt. aut quia originem sumpserūt ab indemōstrabilibus q̄ fuerūt prime ꝓpōnes ingredientes formalr demōstrationeꝫ. Si ergo demonstratio ē circa aliquod gen' vt circa genus ꝯtinui. s. geome. vel circa genus numeroꝝ vt arith. opꝫ demonstrationem eē ex primis in illo genere nō ex primis cōibus. q꞉ talia nō ingrediunt̄ demōstrationem fm substantiam ꝫ ex primis ꝓpriis. ¶ Circa ꝓdicta duplr dubitat̄ ꝓ ꝯtra ꝯclōnem in se ꝛ suas ꝓbationes. q꞉ ista ꝓpō. luna eclipsat̄ nō ē necessaria. neqꝫ sua cā ē necia. s. iterpositio terre inter solē ꝛ lunā ꝛ tn̄ vnū ꝑ alterū demōstratur. Item dicit phūs infra q̄ aliqua demōstratio est eoꝝ q̄ sunt semꝑ ꝛ aliq eoꝝ q̄ sunt sepe. intelligēs ꝑ hoc aliquā demōstrationem ꝓcedere ex necessarijs ꝛ aliquā ex ꝯtingentibus in maiori parte. ¶ Scdo dubitat̄ circa hoc qđ dem̄ est demōstrationem ꝓcedere ex ꝓpriis veris. q꞉ ois demōstratio fundatur sup dignitatib' ꝛ ꝓncipijs cōibus. hec aūt nō sūt vera ꝓpria sed cōia. ¶ Ad primū qđ tāgit istam ꝓpōnem luna eclipsat̄: rn̄det Egi. duplr. Prima rn̄sio q̄ duplex ē necessariū. pmūm ex ꝯditione vt necesse ē hoīeꝫ currere dū currit. scdm ꝑ reductionē ad cāꝫ vt lunā eclipsari inter-

posita terra. Tertiū simplr vt celū moueri ꝛ triāgulū hīe tres anglos. Primū necessariū nō igredit̄ dēmrationē ſʒ ſcōʒ ꝛ tertiū. Scōa rñsio ē ꝙ li eclipsat̄ dupl’r ꝑt capi. vʒ. vl dicit actū vel aptitudinē. vt dicit actū sic ñ demr̄at ſʒ bn̄ vt dicit aptitudinē. s. luna ē eclipsabilis eo mō quo ista. hō ē risibil’ in ꝙ risibile dīc aptitudinē ꝛ ñ actū. Ista scōa rñsio videt̄ eē ꝯ intentionē phi. qꝛ ista. interꝑt⁹ interijt ē dēmr̄abil’ ꝑ interꝑtōeʒ. ꝛ tn̄ dicit actū ꝛ nō aptitudinē. ¶ Dicēdū igit̄ ꝙ lʒ illa nō sit necīa simplr tn̄ est necessaria ex suppōne. s. ꝑ relationē ad cāʒ. qꝛ nunq̄ t̄ra iterponit̄ soli ꝛ lune qn luna eclipset̄. Et interpōt̄re ē necessaria ꝑ relationē ad cāʒ suā q̄ est solē eē in capite vel in cauda draconis qn nūc t̄ra iterponat̄ inter solē ꝛ lunā. solē autē eē in capite vel i cauda draconis quin tunc terra interponatur inter solem ꝛ lunam. solē autem esse in capite vel i cauda draconis necessitate inevitabilitatis est necessarium qꝛ non potest impediri. Et ex his habet̄ rñsio ad phl. dc̄. ꝙ demōstrationū q̄dā ē ex his q̄ sūt sp. ꝛ q̄dā ex his q̄ sunt sepe. qꝛ nō vult phs ꝙ aliq̄ dēmr̄atio sit ex ꝯtingētib⁹ simplr. ſʒ ꝙ ois dēmr̄atio sit ex necessarijs simplr aut ex necessarijs ꝯditionalr. s. ꝑ relationē effect⁹ ad cāʒ. ita ꝙ lʒ ille effect⁹ nō sp eueniat ſʒ sepe: tn̄ sp euenit posita cā. ꝛ hoc sufficit ad dēmōstratōeʒ. ¶ Ad scōm rñdet̄ ꝙ Aristo. non loq̄t hic de his q̄ ingrediūt̄ vtualr demōstratōeʒ ſʒ formalr ꝛ hec sp sūt va ꝑpa. ꝛ dato ꝙ loq̄ret̄ de oib⁹ q̄ ingrediūt̄ tā vtualr q̄ʒ formalr. adhuc ois dēmr̄atio eēt ex ꝑprijs veris. q lʒ dignitates ꝛ pricipia sint va cōia: eis tn̄ nō vtit̄ vt cōib⁹ ſʒ vt ꝑpia eo mō quo ostēdit̄ īfra i scōo tractatu.

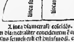
Nō āt ex necessarijs opʒ eē syllogismum manifestū ex his ē. Si. n. non ē hn̄s rōnē ꝑꝑ quid exñte demōstratōe nō est sciēs. Sic āt vtiqʒ ꝛ qō. a. de. c. ex necessitate. b. āt mediū ꝑ qō demr̄atuʒ est ſʒ nō ex necessitate ñ sciūt ꝑꝑ quid. Nō. n. est hoc ꝑꝑ mediū: hoc autē ꝯtingit oino nō eē ꝯclusionē aut necessariā.

¶ Quia dictū est ꝙ ē ꝑprijs demr̄atiōi eē ex necessarijs nō āt syllogismo. ꝛ ꝙ si alicui⁹ demōstratōis ꝯclo ē necessaria ꝑmisse sūt necessarie. iō ad hoc ꝓbādū phs ponit duas ꝯclōnes. Quaꝝ prima ē ista. ipoē ē dēmōstrare necessariū ex nō necessarijs. Scōa ꝯclo. poē est syllogizare necessariū ex nō necessarijs sbl. cum ergo ꝯclo. ¶ Prima ꝯclo argu. dupl’r. ꝛ pmo sic. cū ois dēmr̄atō sit ꝑ cām. qꝛ alr nō ꝯtigit simplr scire. si demōstraret̄ necessariū ex ꝯtingētib⁹ staret cām eē ꝯtigentē ꝛ effectū necessariū. qḋ ē ipoē. qꝛ i oi demōstratione posita cā ponit̄ effect⁹ ꝛ ea remota remouet̄ effect⁹. ¶ Notādū istā rōnē fundari sup duab⁹ diffōnib⁹ datis de scire ꝛ dēmōstratiōe cū dictū sit demōstratōeʒ eē syllogismū faciētē scire ꝛ ꝙ scire ē rē ꝑ cāʒ cognoscere. ꝛ qm illi⁹ ē cā ꝛ ꝙ ñ ꝯtigit ali se hēre. Cōstat āt istas diffōnes nō eē vas si alicui⁹ demr̄ ontis effect⁹ ē necessari⁹ ꝛ cā ꝯtigēs. aut si ꝯclo eēt necīa ꝛ ꝑmisse ꝯtigētes sic arguēdo oē. b. ē. a. oē. c. ē. b. igit̄ oē. c. ē. a. itelligēdo ꝑ. b. qḋ ē mediū in demōstratiōe cāʒ ꝛ ꝑ. a. effectū ꝑ. c. vo ipʒ sbʒ de quo demōstrat̄ effect⁹ ꝑ cāʒ. ¶ Sʒ dubitat̄ qꝛ mors effect⁹ est necessari⁹ ꝛ ꝑpetu⁹ cū nō ꝯtigat corruptū redire idē nūero ꝑ Aris. 2. de gnātiōe ꝛ tn̄ hʒ cām ꝯtingētē. s. vulnus. ¶ Itē phi. 2. phi. pōit ꝙ si ꝑmisse sūt ꝯclo ē ꝛ nō ecōtra i demōstratiōe. ꝛ pōit exēplū de ꝑmissis ꝛ ꝯclōne q̄ demōstrat̄ hēre tres āgulos de triāgulo di. ꝙ si est hēre āgulū extrīsecū equalentē duob⁹ oppositis itrinsecis ē hēre tres āgulos eq̄les duob⁹ rectis ꝛ nō ecōtra. ita ꝙ posita ista cā pōit̄ effect⁹ ꝛ nō ea remota remouetur effect⁹. cū igit̄ hēre tres āgulos eq̄les duob⁹ rectis sit necessariū: seq̄t̄ ꝑ cām ꝯtigentē dēmōstrari effectū necessariū. ¶ Ad pmū dicit̄ ꝙ vuln⁹ nō est cā ꝑ se neq₃ immediata mortis ſʒ tn̄ ē cā ꝑ accñs applicās activa passiuis. sicut apiēs fenestrā ad illuminationē ꝛ aggregās sigua ad cōbustionē. trāsmutatō āt ipa elemētoꝝ ē cā ꝑ se ꝛ imediata. Et si arguit̄ silr de ista cā q̄cūq₃ signata ꝙ est ꝯtingēs. Dicit̄ ꝙ aliō ē eē ens ꝯtingēs ꝛ aliud ē esse cām ꝯtigentē. illō est ens ꝯtingēs qḋ pōt eē ꝛ nō eē indifferēter. illa āt est cā ꝯtingēs ñ q̄ posita ponit̄ effectus aut nō q̄ remota remouet̄ effect⁹. hec āt transmutatio talr ꝯditionata lʒ nō sit ens necessariū est tn̄ cā necessaria qꝛ necessario ea posita ponit̄ ille effect⁹ ꝛ ea nō posita nō ponit̄ ille effect⁹. ¶ Cōtra phs dicit. 5. ꝙ īterꝑtio est ꝑ se cā ꝛ imediata interit⁹. ꝛ cōmētatoꝛ ꝙ strāgulatio est ꝑ se ꝛ imediata cā mortis qꝛ de cā ꝑ accñs aut remota nō loquunt̄ illi cū non facit ad demōstrationē. igitur plsoꝛ inter vulneratio est ꝑ se cā mortis imediata. Dicendū ꝙ phs ꝑ iteremptionē non itelligit actōeʒ ad quā sequit̄ vuln⁹ ſʒ actionē ꝓuenientē ex vulnere q̄ est trāsmutatio q̄litatū primaꝝ ex distemꝑamento elementoꝝ ad quā seq̄t̄ imediate mors. nec est silr de strāgulatione ꝛ vulnere qꝛ sicut iterpō terre est cā imediata ꝛ ꝑ se eclipsis ex eo ꝙ remouet ꝛ tollit illūinationē solis ī luna. ita strāgulatio vel decapitatio est cā ꝑ se ꝛ imediata mortis. qꝛ tollit actionē agentiū nālīū ad quā sequit̄ ꝯtinuatio vite. ¶ Ad scōm dicit̄ ꝙ hēre angulū extrīsecū ñ est cā eq̄litatis triū āguloꝝ ad duos rectos ſʒ signū eius ꝑ lineas rectis ꝯtenta. qꝛ diffō est cā diffiniti ꝛ eiuʒ passionū seq̄ntiū. ꝛ ista ē illa cā q̄ posita ponit̄ habere tres āgulos eq̄les duob⁹ rectis ꝛ q̄ remota remouet̄ ideʒ. dato. n. ꝙ non esset aliq̄s angul⁹ extrīsec⁹ non min⁹ triāgulus hʒ tres āgulos eq̄les duob⁹ rectis. veꝝ est tn̄ ꝙ illa passio non cognosceret̄ inesse triangulo nisi ꝑ angulū extrinsecū. neq₃ igredit̄ angulus extrinsec⁹ demonstrationē tanq̄ cā ſʒ tanq̄ determinatiuū medij faciens cognoscere illud esse cāʒ illi⁹ effect⁹. qꝛ igit̄ angulus extrinsec⁹ necessario ingredit̄ demonstrationē q̄ demonstrat̄ habere tres angulos eq̄les duob⁹ rectis ꝛ nō est cā illi⁹. iō dicit phs ꝙ si ꝑmisse sunt ꝯclo est ꝛ non econtra. nō āt phs dicit ꝙ si cā est effect⁹ est ꝛ non ecōtra.

Amplius si aliq̄s nescuit rē nūc hn̄s rōeʒ ꝛ saluat⁹ ē salua re nec ē oblit⁹ nec prius sciuit. corrūpet̄ aūt vtiqʒ mediū nisi sit necessariū. q̄re hēbit q̄dē rōeʒ re salua. nescuit aūt neqʒ ꝙ pri⁹ sciuit. Si vo nō corruptū ē: ꝯtingit āt corrūpi qḋ accidit vtiqʒ erit poīe ꝛ cōtingēs: ſʒ est ipossibile sic se habentē scire.

¶ Secūdo ar. ad eandē ꝯclōnē sic. posito ꝙ sciueris effectū necessariū ꝑ cām ꝯtingentē q̄ iā sit corrupta te existēte cū argumētatōe ꝛ absq₃ oblitiōe: tūc sic. scīa ꝑdit̄ ꝑ corruptionē rōnis aut sciēns aut rei scite aut ꝑ oblitiōnē. ſʒ iā hec oīa sūt igit̄ q̄lr̄cūq₃ nunc te hēs talr te pri⁹ hbuisti ꝛ eʒ respectu eiusdeʒ effect⁹. ſʒ iā nō habes sciā de illo. igit̄ neq₃ pri⁹. pʒ ꝯña cū maioꝛ. minoꝛ āt est euidens qꝛ cū cā non sit haberet̄ scīa veri ꝑ mediū falsum qḋ est ipoīe. ¶ Cōtra ꝑdicta ar. ꝛ primo ꝙ non corrūpit̄ scīa ex corruptiōe rōnis. qꝛ stat multas esse rōes ad eandē ꝯclōnē. igit̄ corrupta vna illaꝝ rationū ad talem ꝯclōnē non ꝑꝑ hoc corrūpet̄ scīa illi⁹ qꝛ alie rōes manebūt. ¶ Scōo ar. ꝙ non corrūpit̄ scīa corrupto sciēte qꝛ hoīe mortuo manent spēs intelligibiles ꝛ habit⁹ tāʒ practici q̄ʒ speculatiui in itellectu. igit̄ hoīe corrupto manet scīa q̄ʒ pri⁹ habuit. aīñs est notū. qꝛ aīa est loc⁹ spērū ꝑm Aristo. tertio de aīa. ¶ Tertio ar. ꝙ non corrūpit̄ scīa corrupto scibili aut medio demr̄atiuo. qꝛ nulla rosa aut nulla pluuia existe habem⁹ sciam de illis. sicut nō est ebulitio sanguinis i corde qḋ est mediū in demōstrā do appetitū vindicte de ira non min⁹ sciret̄ irā eē appetitū vindicte. Quarto ar. ꝙ non corrūpit̄ scīa ꝑ obliuionē qꝛ ꝑm Arist. in libro de memoria ꝛ reminiscentia. Reminiscentia est inuestigatio obliti ꝑ memoriā. ſʒ res

nente inuestigatiōe remanet scia. igr. Deinde videt q obliuio coīcidat cū prima ɔditiōe perdendi scientiā q: deficiēte rōne seu argumētatiōe seq̄r obliuio ⁊ eꝰ. ¶ Ad pᵐ dicit Egi. q loq̄ndo de rōnibꝰ potissimis p q̄s aggenerat scia simplr nō est nisi vna rō ad vnā cōclusionem cū ab vna cā non procedat imediate nisi eundē modū nisi vnꝰ effectus. vñ ad hāc conclusionē. ois triāgulus hʒ tres angulos. nō est nisi vnū potissimum mediū. vʒ. hr̄e angulū exterioꝝ. q ergo pderet hoc mediū ⁊ hanc rōnē q̄ concludit triāgulū hr̄e tres anglos eq̄les duobꝰ rectis necessario pderet sciaʒ illiꝰ cōclonis. Ista rñsio videt eē contra phm 2° poste. di. q idem est mediū cā ⁊ diffinitio. ſʒ eiusdē effectꝰ sunt multe cause ⁊ multe diffinitiones vt habet ibidē. igr eiusdē effectꝰ sūt plura media potissima. q: non facit ibi Aristo. mētionē nisi de medio potissimo ⁊ demōnstratiōe potissima. docet .n. demōstrare idē p plura genera cāꝝ. vbi gr̄a. hec ppō angulus semicirculi ē angulus rectꝰ. demr̄at p medietatē duoꝝ rectoꝝ qd̄ dr̄ eē cā materialis: ⁊ p lineā sup lineā diametralr̄ coīcidentē qd̄ dr̄ esse cā formalis isto modo. omis medietas duoꝝ rectoꝝ angulorum est angulus rectꝰ. ſʒ angulus semicirculi est medietas duoꝝ angloꝝ rectorū igr angulꝰ semicirculi est rectꝰ angulus. Itē omis angulus pueniens

Linea diametralr̄ coīcidēs.

ex linea super lineam diametraliter concidentem ē angulus rectus. sed angulus semicirculi est huiusmodi. ergo angulus semicirculi est angulus rectus. prima demonstratio dat p mām q: p partē q̄ntitatiuā. ſ. p medietatē angulorꝝ. scd̄a vō dat p formā. ſ. p lineā q̄ vt sic non dicit mām ſʒ formaʒ. ¶ Dicendū igr concedēdo q plures sunt rōnes potissime ad vnā conclusionē ⁊ q corrupta vna illaꝝ rōnum corrumpit scia illiꝰ cōclusionis non quidem q̄lʒ ſʒ nisi illa q̄ aggenerat p illā rationē. ita q aliq scientia corrūpit ⁊ aliq non corrūpit eiusdē conclusiōis neq; similitudo de triāgulo conuincit q: illa passio non cōpetit illi subiecto p plura genera cāꝝ: ſʒ tm̄ p formā. vñ di. cōmentator pᵒ phi. in plogo q scie mathe. non dmōstrant nisi per vnū genus cause. ſ. formalis. scientia autē diuina demonstrat per tria genera causarū. ſ. per formā efficiens ⁊ finem. sed scientia naturalis demonstrat per omnia q̄ttuor genera causaꝝ. ¶ Ad 2ᵐ rñdet q Arist. non posuit sepatiōnē aie ab humano corpore imo rephendit platonē hoc opinantē. ſʒ posuit vnicū intellectū in oībꝰ hoībꝰ ingn̄abilē ⁊ icorruptibilē vt ipʒ ɔmētator exponit 3°. de aīa. ⁊ dato q intellectꝰ separat ē iuxta opinionē platonis aut theologoꝝ diceret Arist. q in separatione nulla spēs intelligibilis aut habitus in intellectu remanet q: corrūpit sensus ad cuiꝰ corruptionē corrumpunt oia fantasmata a qbꝰ dependēt oēs spēs eēntialr ⁊ habitꝰ intellectꝰ di. pho 3° de aīa q necesse ē intelligētem fantasmata speclari. sic ergo nō manet lumē in medio corrupto corpe luminoso: nec spēs sensibilis in aere vel in alī corrupto sensibili: ita corruptis fantasmatibus nō remanet aliq̄ spēs vel habitꝰ in intellectu. ¶ Itēz dato q intellectꝰ in sui separatiōe ponaret scdm̄ habitꝰ acquisitos adhuc nihil hr̄ ɔ istā scdam cōditionē. q: Ari. intelligit non solū de sciēte principali qd̄ ē hō ſʒ ēt de sciēte formali in quo pᵒ tāq̄ in subō recipit scia. ⁊ hoc est aīa sō si ipsa nō corrūpit in corruptiōe hois non ē corruptū illud sciens de quo logr̄ phs. ¶ Ad 3ᵐ dr̄ q sensibile corrūpi intelligit dupl'r. ſ. simpliciter ⁊ ſʒ qd. tunc. n. dicit simpliciter corrūpi qñ in corruptiōe nullo mō manet. ſ. nec in actu nec in potētia nec in se nec in suis cāis: ⁊ sic indubie corrūpit sciētia. Sʒ tunc dicit corrūpi ſʒ qd qñ corrūpit sm actū ⁊ in se ⁊ ñ sm potētiā vel in suis cāis ⁊ ex hac corruptione nō tollit sciētia iō nulla exñte pluia aut rosa adhuc habet scientia de illis q: manēt potialiter in suis causis. ¶ Ad 4ᵐ rñdet q sciētia nō ē cōiuncta inuestigatōi obliti ſʒ magis acqrit p inuestigationem obliti. vñ obliꝰ vniꝰ cōclusionis seu demōstratōis ad vnā cōclusionē inuestigat cās illiꝰ q̄s primitꝰ sciuit ſʒ iaʒ ignorat. Et cū dicit q prima cōditio ⁊ q̄rta coīcidūt rñdet q non stricte loq̄ndo de amissione rōnis ⁊ obliuione. q: amissio rōnis respicit cām ⁊ pmissas. obliuio aūt cōclusionē ⁊ effectū. ſ. n. pnꝰ sciuisti cām referre in effectū ⁊ iā nescis cognoscendo tñ cām ⁊ effectū tu pdidisti rōnē ſʒ nō pp̄ie es oblitꝰ. pdēdo aūt ɔclōne quā prius sciuisti demrāre remanētibꝰ oībꝰ aliis tu ppe es oblitꝰ.

Cū igitr ɔclo ex necessitate q̄dem est nihil phibet mediū nō necessariū esse p qd̄ demōstratū ē. Est. n. ex nō necessariis necessariū syllogizare sicut ⁊ veꝝ ex nō veris. Cū aūt mediū ex necessitate est ⁊ ɔclusio ex necessitate sicut ex veris veꝝ sp. Sit. n. a. dc. b. ex necessitate ⁊ hoc de. c. necesse est ḡ ⁊. a. c. inesse: ergo esse. c. oē. a. est necessariū: ſʒ cū nō necessaria ē ɔclusio neq; mediū esse necessariū possibile est. Sit enī. a. in. c. nō ex necessitate i b. a. ⁊ hoc in. c. ex necessitate. a. ergo in. c. ex necessitate erit sed non concessum est.

¶ Scd̄a cōclusio posē ē syllogizare nec̄iuʒ ex nō nec̄iis. pbat. sic se hʒ veꝝ ad nō veꝝ ita ēt nec̄ium ad non necessariū. ſʒ posē est syllogizare veꝝ ex nō veris g° posē est syllogizare nec̄iuʒ ex non necessariis. pʒ ɔña cū maior ex sufficiēti similitudine. ⁊ minor declarat sic arguēdo. oē albū erit aīal. antixp̄s erit albꝰ. igitr antixp̄s erit aīal. ita in proposito necessariū syllogizat aliq̄ñ ex cōtingētibus. et oē currēs ē animal oīs hō ē currēs. ergo omnis hō ē aīal. aliq̄ñ aūt ex impossibꝰ. vt oīs lapis ē aīal oīs hō ē lapis g° oīs hō ē aīal. Et si phs dic nec̄iuʒ demr̄atū eē ex nō nec̄iis: nō capit hic demōstratū pp̄ie ſʒ large p eo qd̄ est syllogizatū. Exēpla omnium istoꝝ pñt fieri ex istis terminis a b c sic arguendo. oē b est a. oē c. est b. g° oē c ē. a. ponēdo a b c. cōuerti cū teris notatis. ¶ Notādū pᵒ q a pōne aūt ad pōeʒ ɔñtis ē bonū ar. ⁊ ñ eꝰ. q: bñ sequitur. hō currit. ergo aīal currit. ſʒ nō seqr aīal currit. g° hō currit. A destructione aūt aūtis ad destructionē ɔñtis fallit ɔña. ſʒ a destructione ɔñtis ad destructionē aūtis ē bona ɔña. q: nō seqr nihil qd̄ ē hō currit. ergo nullū animal currit. tñ eꝰ bñ seqr nullū animal currit. ergo nihil qd̄ ē hō currit. cū ergo pmisse se habeant sic aūs. ⁊ cōclusio sic cōseq̄ns. iō si pmisse sunt vere conclusio ē va ⁊ non eꝰ. ⁊ si cōclusio non ē va pmisse non sunt vere. ¶ Scd̄o notādū q lʒ nulla va inuicem repugnent tñ aliq̄ falsa inuicē repugnāt. primū pʒ. q: quibuscūq; veris datis ex his pōt fieri copulatiua va. 2ᵐ ēt ē manifestū q: hec repugnāt. oē animal ē hō. nullū animal ē hō quoꝝ qdlʒ est falsū. Ex qbꝰ seqr q ex veris non pōt seq falsū ſʒ bñ eꝰ. q: si a sit aūs veꝝ ⁊ b cōseq̄ns falsum ɔdictoriū b est veꝝ. ſʒ oīa va stant sil. igitr ex a nō sequr b. pʒ cōseq̄ntia. q: cuiuslʒ bone cōseq̄ntie cōtradictoriū cōsequentis repugnat aūti. si āt a sit aūs falsū ⁊ b conseq̄ns veꝝ. cōtradictoriū ē falsū. mō duo falsa inuicē repugnāt. iō cōtingit cōseq̄ntiaʒ eē bonā ab a ad b. ¶ Cōsidr dr̄ de nec̄io ⁊ contingēti. ſ. q ex nec̄io non seqr cōtingēs ſʒ bñ econuerso. q: si aūs ē nec̄iuʒ ⁊ ɔñs contingens: ɔdictoriū ɔñtis stat cū aūte qd̄ manifestat ɔñam non valere. si āt aūs est contingēs ⁊ ɔña nec̄iuʒ. cōseq̄ntia est bona. q: ɔdictoriū cōseq̄ntis repugnat aūti cū sit impossibile. ¶ Contra pdicta ar. ⁊ primo q non pōt sillogizari

Nota primū

Notandū

necessariũ ex contingentibus. q: conclusio necessaria ⁊ conclusio contingens opponunt̃ sic premisse necãre ⁊ ꝑmisse contingentes. ſʒ ex premissis necessariis nõ sequit̃ ꝯclo ꝯtingens. ergo nec ex premissis ꝯtingentibꝰ sequit̃ ꝯclo necessaria. pʒ ꝯña ꝑ illã regulaʒ topicã. sicut oppositũ in opposito ita ꝓpositũ in proposito. ¶ Sc̃do ar. ꝙ nõ pt̃ syllogizari verũ ex falsis. q: dicit phũs primo prioꝝ ꝙ sp̃ ꝯclo est similis vni premissaꝝ. ideo si vtraqꝫ premissaꝝ ẽ falsa ꝯclo erit falsa. dicit ẽt ibi ꝙ illa forma syllogistica nõ valet in q̃ termini attribuunt̃ oĩ ⁊ nulli. mõ vbi premisse sunt false termini attribuunt̃ omnĩ ⁊ nulli. vbi gratia. oĩs lapis est aĩal. omnis hõ est lapis. igit̃ oĩs homo est aĩal. pʒ ꝙ termini hꝰ syllogismi attribuuntur omni. idẽ etiaʒ attribuunt̃ nulli. vt nullus aĩal est lapis. oĩs homo est aĩal. igitur nullus hõ est lapis. ¶ Ad pˣᵐ negetur ꝯña. ⁊ ad regulã topicam respondet̃ ꝙ Arist. loqtur de priuatiue oppositis inuicẽ cõparatis sm̃ plures oppõnes. vt sicut bonũ ⁊ malũ sunt opposita ita visus ⁊ cecitas. ſʒ videre est bonũ. igitur esse cecũ est malum. Constat ãt ꝙ necessariũ ⁊ ꝯtingens non sunt priuatiue opposita ſʒ potius ꝯria vel disperata. ¶ Ad 2ᵐ dicit̃ ꝙ phũs loqtur de silitudine in qualitate ⁊ q̃titate tñ in prima figura ⁊ in syllogizatione directa ita ꝙ si ꝯclo est affirmatiua vel negatiua altera premissaꝝ est talis. ⁊ si cõclusio est vlis vel particularis vel indiffinita vel singularis altera premissaꝝ erit ꝯsilis denominationis. de similitudine aũt quoad veritatẽ aut quoad falsitatẽ non loquitur phũs. Et notanter dr̃ in prima figura. q: in tertia figura q̃libet premissaꝝ est vlis ⁊ ꝯclo particularis vt pʒ in darapti ⁊ felapton. Dicit etiam syllogizatione directa q: baralipton concludit particulareʒ ex duabus vlibus. ſʒ illud est indirecte. Deinde cũ dicit phũs ꝙ illa forma syllogistica non tenet in q̃ termini attribuunt̃ oĩ ⁊ nulli intelligitur syllogismũ nõ tenere in prima figura syllogizatione directa maiori existente affirmatiua ⁊ minori negatiua. q: non sequitur, omnis hõ est aĩal nullus equus est hõ igitur nullus equus est aĩal. in secunda ãt figura minor est vlis negatiua. vt in camestres: ⁊ ĩ tertia figura. vt in felapton. in prima aũt figura vt in sapesmo syllogizatur ex minori vlĩ negatiua. ſʒ istõ ẽ ĩdirecte.

Quoniã igit̃ si scit demr̃are oʒ demr̃atio nẽ habere: aut nõ sciet neqꝫ ꝑꝑ qd neqꝫ ꝑꝑ q: necesse est illud esse. ſʒ aut opinat̃ nesciẽs: si accipiat̃ tanq̃ʒ necessariũ non necessariuʒ: aut neqꝫ opinabit̃: siℓr siue sciat q: ꝑ mediata siue ꝑꝑ quid ⁊ per immediata.

¶ Ex predictis Aristo. ꝯcludit ꝙ si volumꝰ scire dmõstratiue oʒ nos hr̃e demõstrationẽ ꝑ mediũ necessariuʒ aliter autẽ non sciremus nec ꝑꝑ quid nec q: nec per cãs immediatas nec per cãs mediatas. ſʒ aut nesciẽs opinabitur se scire si accipiat mediũ non necessariũ tanq̃ʒ necessarium. aut non opinabitur se scire si nõ accipiat mediũ necessarium nec credit accipere necessariũ. Et subdit ꝙ simpliciter. i. vlr̃ siue sciat q: per mediata. siue ꝑꝑ quid ⁊ per immediata semper hoc fiet ꝑ mediũ necessariuʒ.

Notandũ primaʒ — ¶ Notandũ ꝙ demõstrationũ quedã est ꝑꝑ quid ⁊ quedam q: est. Demr̃atio ꝑꝑ quid procedit ꝑ causam immediatam. demr̃atio aũt q: est procedit ꝑ cãm mediatam ⁊ per effectũ tam conuertibilẽ q̃ʒ non conuertibilem ſʒ ꝙ videbit̃ infra. oĩs igit̃ demr̃atio siue sit q: siue ꝑꝑ qd siue ꝑ cãm immediatã siue ꝑ cãʒ mediatã siue ꝑ effectũ conuertibilẽ siue non conuertibilẽ sp̃ procedit ꝑ mediuʒ necessariũ concludendo necessariũ ex necessariis.

Accidentiũ autẽ non ꝑ se quõ determinatum est ꝑ se quidẽ esse nõ est scientia demonstratiua. Non. n. ex necessitate demonstrare est conclusionem. Accidens. n. cõtingit non

inesse de tali dico accidẽte.

2ᵃ ꝯclo 4ᵃ capl̃ — ¶ Ista est 2ᵃ ꝯclo huiꝰ q̃rti capituli in q̃ ponitur hec secunda ꝯclo. Nulla demonstratio est ex his q̃ sunt ꝑ accidens. quã Aristo. probat tripl̃r ⁊ primo sic. Oĩs dmonstratio ẽ ex necessariis ⁊ ex his q̃ non ꝯtingunt nõ inesse sed accñia non sunt necessaria imo contingunt nõ inesse igit̃. maior pʒ ex dictis ⁊ minor est nota ex diffinitiõe accidentis quã ponit porphirius di. accñs est qd adest ⁊ abest preter subiecti corruptionẽ. ¶ Notandũ pᵒ ꝙ accidentiũ quedã sunt cõia q̃dam vero propria. Accidentia cõia sunt illa que non circũcernunt determinatũ sbʒ. vt albedo nigredo caliditas ⁊ frigiditas. Accidentia aũt propria sunt illa q̃ circũcernunt determinatũ subiectum vt risibilitas ⁊ simitas. ¶ Sc̃do notandũ ꝙ accidentiũ cõium quedã hñt esse necessariũ in subiecto vt albedo in cigno ⁊ nigredo in coruo. ⁊ q̃dã solũ cãm cõtingentem vt albedo ⁊ nigredo in hoĩe. prima accidentia sunt inseparabilia. q: nõ pñt corrumpi quin corrũpat̃ subiectum. alia autẽ sũt separabilia q: possunt corrũpi absqꝫ corruptione subiecti. ¶ Tertio notandũ ꝙ accidentiuʒ propriorꝫ q̃dã fluunt a principiis speciei vt risibilitas in hoĩe ⁊ hinibilitas in equo. quedã aũt a principiis indiuidui vt simitas nasi ⁊ crispitudo capitis. prima cõuertuntur cũ suis subiectis. q: oĩs hõ est risibilis ⁊ econuerso alia aũt nõ conuertunt̃ cũ suis subiectis q: lʒ oẽ simum sit nasus non tñ oĩs nasus est simus. ⁊ lʒ oĩs crispitudo sit in capite non tñ econtra. ¶ Quarto notãdũ ꝙ accidẽtium propriorꝫ q̃dam insunt a nã. vt ea q̃ dicta sunt. ⁊ q̃dam ex actibus ⁊ operationibꝰ vt esse medicũ vel musicum. ⁊ eoꝝ que sunt a nã quedã insunt sp̃ suo subiecto vt simitas ⁊ crispitudo. ⁊ quedã soluʒ aliqñ vt canescere. cõpetit eĩ nãliter hoĩ ⁊ solũ in senectute. non ergo loquit̃ Aristo. de accidentibꝰ ꝓpriis sed de cõibus. ⁊ singl. in hac prima rõne Aristo. loqtur tñ de accidẽtibꝰ separabilibus. ¶ Sʒ dubitatur primo q: videt̃ ꝙ ista diffinitio accñtis non cõpetat accidentibus inseparabilibus cõibus. q: albedo non põt abesse cigno preter cigni corruptionẽ nec nigredo coruo preter corui corruptiõeʒ.

Notandũ primuʒ

Notandũ. 2.

Notandũ. 3.

Notandũ. 4.

Dubiũ primuʒ

Dubiũ secundũ

¶ Secundo dubitat̃ q: videtur talia accidentia inseparabilia non hr̃e cãm necessariaʒ in subiecto cũ causa necessaria ẽ illa q̃ posita ponitur effectus ⁊ qua remota remouetur effectus. constat ãt albedinem esse in lapide vel in ligno remota cã albedinis q̃ est in cigno. ¶ Ad primũ dicitur ꝙ illa diffinitio accidẽtis cõpetit tam accidenti separabili q̃ʒ inseparabili q: porphirius statim posita diffinitione illa diuisit accidens in accidens separabile ⁊ inseparabile. constat ãt diuisum vlr̃ dici de quolibʒ suoꝝ diuidentiũ ⁊ diffinitionẽ cuilibet competere cui cõpetit diffinitum. ideo tam accidens separabile q̃ʒ inseparabile adest ⁊ abest ꝑter subiecti corruptionẽ. non ꝙ id adest ⁊ abest dicat actum sed põm vel aptitudinẽ: ita ꝙ albedo cigni lʒ non possit abesse cigno sine cigni corruptione tñ est apta nata abesse illi preter illius corruptionẽ que quidẽ aptitudo ⁊ si non reducit̃ ad actũ in hac albedine reducitur tñ ad actũ in alia albedine eiusdẽ speciei q̃ non corrũpitur preter cigni corruptionẽ. s. in lapide vel in ligno. Ad secundum dicitur ꝙ illa cã est necessaria necessitate positiua ⁊ non negatiua. ex quo effectus ẽ communior causa. albedo enim ⁊ nigredo ⁊ talia non soluʒ possunt ab vna causa prouenire sed a diuersis.

Et tñ opponat fortassis aliqs cuiꝰ cã hic oʒ iterrogare de his si nõ necesse est ꝯclusioneʒ esse. Nihil. n. differt si aliqs interrogatꝰ ꝯtingere ⁊ postea dicat ꝯclusionẽ. Oʒ ãt interrogare nõ tanq̃ʒ necessariũ esse ꝑꝑ interrogata: sed quod dicere necesse est illa dicenti ⁊ vere dicere si vera erunt que sunt.

¶ Unum dubium mouet phũs ex quo ex accidentibus

non potest inferri conclusio necessaria ⁊ maxime ex accidentibus separabilibus q̄re interrogat̄ de illis. ¶ Respondet phs q non differt apud dialeticum interdū ex accidentibus separabilibus inferre conclusionē contingētem ⁊ postea necessariam vt omne albū est frigidū. sor. est albus. ergo sor. est frigidus. Hic concludit̄ cōclusio contingens ex accidentibus separabilibus. Sed dicēdo omne album est coloratum. omne aial est albū. ergo oē aial est coloratum. concluditur necessariū ex accidēte separabili. nec oz dialeticum interrogare cōclusionē necessariā esse pp premissas necessarias sed sufficit apud ipsum q cōclusio sit vera si premisse sunt vere. ⁊ cōclusio sit necessaria si premisse sunt necessarie. sed illud non sufficit apud demonstratorē sz reqrit̄ q cōclusio sit necessaria pp premissas necessarias. ¶ Notandū sm lynco. q in syllogismo est duplex necessitas. s. illationis ⁊ illati. pma per se consideratur a dialetico sz non 2ª. a demonstratore aūt vtraqz ꝯsideratur. Egidius aūt ponit istā distinctionem sub alijs terminis di. q duplex est necessitas. s. ꝯnē ⁊ ꝯntis. Exemplum pimi. si hō currit hō mouet̄. Exemplū secundi. vt si tu es hō est. Et ꝯnā duplex est cā. s. in essendo ⁊ in inferendo. hec. n. hō currit est causa illius aial currit in inferēdo sz nō in essendo eo mō quo hō dicit̄ cē cā motus sui cursus. dialeticus ergo p se cōsiderat necessitatē ꝯnē ⁊ non ꝯntis. ⁊ per se ꝯsiderat cāz in inferendo ⁊ non in essendo. demonstrator āt hec oīa per se considerat. s. necessitatem ꝯntis ⁊ ꝯnē. cām ī essendo ⁊ in inferendo. ¶ Dicendū ex his oibus q in rōne argumētatiua vel syllogistica sunt tres necessitates. s. ꝯnē ꝯntis ⁊ aīntis. Exemplū pimi. vt si hō currit aial currit. vt sic ois homo currit tu es hō ergo tu curris. Exēplum secundi si sor. est homo est. aut sic. omne currens est aial. ois homo est currens ergo ois hō est animal. Exemplū tertij vt si hō est aial est. aut sic. oē aial rōnale est disciplinabile. ois hō est aial rōnale ergo ois homo ē disciplinabilis. Dialecticus ergo non ꝯsiderat nisi necessitatē ꝯnie. demonstrator āt oēz necessitatē supradictam. s. necessitatem ꝯnie ꝯntis ⁊ antecedentis.

Quoniā aūt ex necessitate sunt circa vnūquodqz genus quecūqz per se sūt ⁊ scdz q vnūquodqz est manifestum est: quoniaz de his que per se sunt demonstratiue scientie ex talibus sunt accidentia qdem. n. non necessaria sunt. Quare non necessarium est conclusionem scire propter quid sit.

¶ Scdo ar. principalr ad conclusionē sic. oīs demrātio est ex his que sunt p se ⁊ sm q ipm. sz accidentia nō insunt per se suis subiectis neqz sm q ipz ergo ex his nō est demonstratio sumendo vt dictū est accidens vt distiguitur cōtra proprium. pz ꝯnā cum maiori ex determinatis ante. minor vero est nota. q: talia nō habent necessitatem simpliciter ratione speciei sed solum habent necessitatem sm gd rōne indiuidui vt accidentia inseparabilia. vel nullā necessitatem habent vt accidentia separabilia. ¶ Notandū sm Egi. q oīa accidentia tam cōia qz propria aliquo mō conueniunt apud intellectū ⁊ aliquo mō differunt. ꝯueniunt qdem in hoc q intellectus oīa subiecta potest intelligere esse non intelligendo sua accidentia. q: omne prius pōt intelligi non intellecto posteriori. sed non pōt intelligere subiectū esse ⁊ suū accidēs ꝯuertibile non inesse aut oppositū inesse. sz bene de alijs accidentibus. q: intellectus pt intelligere coruū intelligēdo in eo nullā esse nigredinē sz tm̄ albedinē ex quo nigredo non fluit a principijs eius. nō pōt autē intelligere hominē esse risibile non inesse. aut illi inesse rudibile. ⁊ hoc ideo quia accidens conuertibile fluit a principijs speciei ¶ Mihi autem videtur q intellectus potest intelligere risibile nulli inesse: non tamen potest intelligere risibile alteri ab homine inesse neqz risibile inesse homini. vnde omne prius stat esse absqz posteriori apud intellectū. ergo stat hoiem esse apud intellectū absqz eo q risibile sit ergo ista stant sil' apud intellectū. hō est ⁊ nullū risibile est. sz quecūqz stant sil' apud intellectū pōt ipse intellect' sil' intelligere. ergo intellectus pōt simul itelligere hoiez esse ⁊ nullū risibile esse. sed hec ꝯuertuntur. nulluz risibile est ⁊ nullū risibile inest. ergo intellect' pōt simul intelligere hoiem esse ⁊ nullū risibile inesse. q: si aliqua cōuertuntur ⁊ vnū stat cū tertio reliquū stat cū eodem. q: ergo accidentia ppria circūcernunt subiecta sua ⁊ non accidentia cōmunia. ideo accntia ppria īsunt suis subiectis p se ⁊ sm q ipm. accidentia aūt cōia nō īsunt suis subiectis per se nec sm q ipsum. ⁊ ideo demonstratio est ex accidentibus proprijs ⁊ non communibus.

Neqz si sp sit. non p se aūt vt sunt p signa syllogismi. Hoc. n. p se non per se sciet neqz pp quid. propter quid aūt scire est p causam scire. propter ipsum ergo oportet ⁊ mediuz tertio ⁊ primum medio inesse.

¶ Tertio arguitur principaliter ad conclusionē sic. ois demonstratio facit scire per se p causam ⁊ pp quid. sed syllogismus procedens ex accidentibus non facit scire p se per cām ⁊ pp qd. ergo syllogismus procedens ex accidentibus nō est demonstratio. pz ꝯnā cum maiori ex determinatis ante. vnde syllogismi pcedētes a signo nō sunt pprie demonstrationes neqz pprie faciūt scire. vt syllogismi probātes aliqd corpus esse spericū q: facit vmbram spericā. aut omne elementatū esse corruptibile. q: est alterabile. minor āt declarat̄ nam in qlz demrātione primū inest medio p se. ⁊ mediū inest tertio per se. intelligendo p primū maiorem extremitatē ⁊ per tertium minorē extremitatem. sz si fiat syllogismus ex accntibus nunqz maior extremitas inest medio p se ⁊ mediuz minori extremitati vt pz inductiue. ¶ Notandū sm phz ⁊ scire passionē aliqz sp inesse. alicui subiecto non ē scire simplr ⁊ pp qd. q: forte illa passio non inest illi subiecto per se sicut nigredo corui vel albedo cigni. hec. n. est necessaria. oīs cignus ē albus sz non p se q: nō pscitate alicuius quator modorz. ⁊ lz esset ppō per se non tm̄ sciret̄ per se ⁊ pp quid. nā illa omne elementatū est corruptibile est per se. q: predicatū inest p se subiecto perseitate secundi modi. non tm̄ scit̄ p se. s. per cām sed tm̄ scitur a signo p hoc q omne alterabile est corruptibile quod nō importat cām sed tm̄ effectū vel signū. vbi aūt scitur p cām immediatā tunc scitur illa p se ⁊ pp quid. vt omne cōpositū ex ꝯrijs est corruptibile. omne elementatū est cōpositum ex ꝯrijs. ergo omne elementatū est corruptibile. ¶ Contra pdicta arg. q aliq̄ demonstratio sit ex accidentibus cōibus. Et primo sic. caliditas frigiditas humiditas ⁊ siccitas sunt accidentia cōia ⁊ demonstrātur de elementis. ergo ⁊c. pz ꝯnā cum maiori q: quo non circūcernunt determinatū subz. minor vero tollitur de intentione phi tertio de generatione di. q ignis ē primo calidus. aqua primo frigida. aer primo humidus. terra āt primo sicca. qd āt inest alicui primo inest illi per se vt pz in hoc primo. ¶ Scdo ar. sic. motus ⁊ quies sūt accidentia cōia ⁊ tm̄ demonstrant̄ de celo ⁊ terra vt tollit̄ de intentione phi demonstrātis in libro celi. terrā semp quiescere ⁊ celū semper moueri. spericitas āt vt habet̄ ibidem demonstrat̄ de celo ⁊ rotūditas de terra ⁊ tm̄ sunt accidentia cōia. Tertio ar. idē de albedine ⁊ nigredine. nā phs 2° huius ponit q diffinitio causa ⁊ medium sunt idē. sed albedo ⁊ nigredo hūt cām necessariā ac ēt diffinitionem ergo habent mediū in demonstratione. ⁊ per ꝯns albedo ⁊ nigredo possunt de aliquo dmōstrari. Quarto ar. idē de intentōe cōmentatoris 4° phi

si. vi. q2 lz ea que sunt per accidens sepe non ingrediantur demonstrationē. tñ ea que sunt p accidēs sp īgrediūtur demōstrationē. ⁊ exemplificat dicēs q2 mā ⁊ forma p accidens mouent̄ .s. ad motū compositi. tñ q2 sp mouetur ad motū compositi ideo moueri pōt de illis demōstrari. Ex qb⁹ pz aliq̄ demonstrationē esse ex his que sunt p accidēs. ¶ Pro responsione ad has difficultates est sciendū q2 sicut accidentiū ppriorꝫ vt tollitur de mente porphirij quoddā est simplr̄ ppriū qd̄ conuertit̄ cū suo subiecto. quoddā vō fm qd proprium qd̄ non cōuertitur cū suo subiecto ita et accidentiū cōium quoddā est simplr̄ cōmune ⁊ quoddaꝫ secundum quid. accñs simpliciter cōe est illud quod non hz aliqd̄ spāle subm̄ determinans ipm vt albū ⁊ nigrū. accidens cōe fm qd est illud qd̄ hz aliquod spāle subiectū determinans ipm vt q̄ntitas ⁊ figura. mā .n. determinat sibi q̄titatē ⁊ quodlibet aīatum figurā. dr̄ ergo q2 accidentia simplr̄ cōia de nullo demonstrantur aliq̄ demrātione. sz accidētia cōia fm qd bene de aliquo demōstrant̄ q2 talia aliquo mō insunt subiectis suis p se nō per se q2 dē pseitate passionis sz subiecti tñ. neqꝫ hec ꝯdicūt phō. q2 ipse loqtur de demonstratiōe potissima vbi oēs termini ꝯuertūtur ⁊ passio est vlē primū subiecti q̄ non reperiunt̄ in demōstrationibus in qbus pbat̄ aliquod accidens cōmune d' aliquo subiecto. talis .n. demōstratio non facit scire simpliciter sz solū fm qd. ¶ Ad primū cōcedo q̄litates pmas demonstrari de elementis vt ignē esse calidū. aquā esse frigidā. aerē esse humidū. ⁊ terrā siccam. sz talis dmonstratio non est simplr̄. sz fm quid. Et cū phus dic̄ ignē esse primo calidū ⁊ aquā primo frigidā non intelligit caliditatē inesse igni tanq̄ suo adeq̄to subiecto sz intelligit ignē plus sibi determinare caliditatē q̄ siccitatē ⁊ aquā prius frigiditatē q̄ humiditatē. ⁊ sic de aliis pp maiorē conuenientiā sue nature. ¶ Ad 2ᵐ concedo motū dmōstrari de celo ⁊ quietē de terra. sz hec non sunt accidentia cōmunia simplr̄ sz sunt accidētia cōia fz q̄d. sicut caliditas frigiditas humiditas ⁊ siccitas. sphericitas et est accidens cōe fm q̄d faciens ppositionē p se cum celo ⁊ rotunditas cū terra sicut motus ⁊ quies cū eisdē. neqꝫ aliquid ꝯcedit̄ contra intentionē phi cū tales demonstratōnes non sint simplr̄ sz fm qd. ¶ Ad tertiū respondetur q2 aliud est demonstrare albedinē esse aliud albedinem inesse. sicut .n. cognoscit̄ per suam diffinitionē ita pōt demonstrari p cām suam necessariā: non q̄dē demonstratione potissima sz in demonstratione termināte q̄stiōeꝫ si est. eo mō quo demonstraret̄ hoiem eē per suā diffinitionē. non tñ demrātur albedinē inesse alicui subiecto. q2 quocūqꝫ syllogismo dato in quo cōcludit̄ albedo de aliquo subiecto aut maior extremitas non inest medio p se aut mediū non inest p se minori extremitati. sic .n. albedo insit p se superficiei cū p p quam albedo inest superficiei non inest superficiei per se. ideo in tali discursu maior erit per accidens. ¶ Ad q̄rtū dicit̄ q2 non intēdit cōmētato: aliq̄ ppositionē p accidēs ingredi demrātionē sed bene illud cui aliq̄ passio inest p accidēs sp. vñ iste ppōnes. mā est mobilis forma mouet̄ sunt ppōnes p se ⁊ ingrediuntur demonstrationē hoc modo. q̄libet ps cōpositi nālis est mobilis sed mā est pars compositi nāl. ergo materia est mobilis. dicimus .n. q2 fortuna est causa. per accidens ⁊ tñ hec propō est per se fortuna est cā. ita materia vel forma ē mobilis per accidens. s. ad motum totius ⁊ tñ hec est per se. mā est mobilis. Sz cōtra tam dictum est q2 in omni demonstratione primum inest medio per se ⁊ mediū 3°. ergo primuz inest 3° per se. ergo mobilitas inest materie per se. quod est contra cōmentato:em dicentē ipsaꝫ esse mobilē p accñs. ¶ Dicendum q2 mā est mobilis per se pseitate scdi modi sed non est mobilis per se pseitate tertii modi tanq̄ per se existens. ideo q2 non potest moueri nisi ad motuz compositi. ideo est mobilis per accidens prout per accidens opponitur ei quod est per se tertio modo.

Non ergo est ex alio genere descendentē demonstrare vt geometrā in arithmetica. Tria .n. sunt in demonstrationibus vnum quidē quod demonstratur conclusio. Hoc autē est quod alicui generi inest per se. vnum autē dignitates. Dignitates autem sunt ex quibus est demonstratio. Tertium aūt genus subiectum est cuius passiones ⁊ per se accidentia ostendit demonstratio.

¶ Ista est tertia pars hui⁹ capituli in q̄ phs probat demonstrationē non eē ex extraneis postq̄ probauit illaz non eē ex ꝯtingentib⁹ neqꝫ ex his q̄ sunt p accidēs ponē do hanc ꝯclusionē. nulla demrātio est ex extraneis. Circa quā phus duo facit. q2 primo ponit aliq̄s suppōnes. 2° exequitur de intento ibi. quorꝫ autē. Prima suppō est ista q2 in q̄libet demrātione tria cōcurrūt. s. qd̄ demrātur in cōclusione. dignitas ⁊ subm̄ de quo demrāt̄ p se scitia. Et notanter dicit q2 demrāt̄ in cōclusione ⁊ nō di. passio. q2 non sp demonstrat̄ passio de subo sz aliq̄n diffō mālis subi p diffinitionē formalem. verꝫ est tñ q2 ipsa dr̄ inesse subo p modū passionis. ideo sumendo passionē large conceditr̄ q2 in omni demrātione tria sūt necessaria. s. dignitas subm̄ ⁊ passio. iuxta modū loquendi de pcognitionib⁹ in plogo. Notādū primo q2 ista suppō ponit̄ ad notificandū veritatē hui⁹ propōnis manifestande. vz. nō contingit demonstrantē descēdere de alio genere in aliud gen⁹ vt geometriā in arith. quam quidem ppōnem Arist. concludit ex prius determinatis. nā vt dictū est. oīs demōstratio est ex his q̄ sunt per se. constat aūt vnā sciam alteri inesse p accñs sicut ⁊ artifices. accidit .n. geometre q2 sit arithmetic⁹ ⁊ ecōtra. Dictū est et q2 in omni demrātōe primū inest medio ⁊ medium 3° fm q2 ipsum. sz si fieret syllogis. ex terminis diuersaꝝ scientiaꝝ vt ex linea numero ⁊ caliditate: impossibile est mediū ⁊ extrema cōuenire fm q2 ipm. igit̄ non contingit demonstrantē descendere de vno genere in aliud genus. Scdō notandū q2 passio demrābilis hēt duplex subm̄. s. primariū ⁊ scdariū. subm̄ primariū est illud cui passio inest fm q2 ipm. subm̄ aūt scdariū ē illud cui passio inest nō fm q2 ipm. verbi gratia. hēre tres angulos eq̄les duob⁹ rectis cōpetit triāgulo tanq̄ subo primario. ⁊ cōpetit figure vel ysocheli tanq̄ subo suo scdario eo mō quo dicimus conceptū hoīs significare primarie hoiem ⁊ ex ꝯsiti socratem ⁊ aial tanq̄ partes eius. sic ysocheles ⁊ figura sunt partes triāguli. ysocheles q̄dez est pars subiua ⁊ figura ē pars ēentialis seu diffinitiua de subo particulari vel scdario nō loqtur phus sed de subo adeq̄to ⁊ primario qd̄ ipse vocat genus. q2 sicut indiuidua ⁊ spēs resoluunt̄ in gen⁹ logicū. ita oēs passiones resoluunt̄ in adeq̄tū subm̄. Dubitat̄ propter qd phus nō facit mentionē nisi de subo passione ⁊ dignitatibus ex quo ad demōstrationē alia ēentialr̄ cōcurrant . s. premisse ⁊ mediū. nō .n. posset cōcludi aliqd ex solis dignitatib⁹ sicut neqꝫ aliq̄s effect⁹ nālis pōt esse ex solis causis vlib⁹. sol .n. ⁊ hō generant hoiem inquit phus 2° phi. Istā difficultatē soluit Egi. p duas rñsiones. q̄rꝫ prima est ista q2 pmisse ⁊ mediū reducunt̄ ad dignitates eo mō quo agētia particularia reducunt̄ ad vlia. pmisse .n. ⁊ mediū sunt agētia particularia ⁊ dignitates sunt agentia vlia. Scda rñsio eius est q2 in extremis claudit̄ mediū ⁊ qui facit mētionē de extremis dat intelligere mediū. faciendo ergo mētionē de subo ⁊ passiōe q̄ sunt extrema dedit itelligere mediū q2 ex medio ⁊ extremis sunt cōclusio ⁊ pmisse iō p subm̄ ⁊ passionē dedit itelligere oia q̄ formalr̄ ingrediunt̄ demrātionem. Prima rñsio non soluit q2 data illa sequeret̄ q2 Ari.

Notandum primum

Notandum .2.

non debuit facere mētionē nisi de dignitatib⁹. q: subm̄ ⁊ passio resoluunt in trāscendēs sicut pticulare in vle. sʒ ipʒ trāscendēs icludit' nccio in dignitatib⁹ ergo. Etiā scda ratio est dubia q: cū non itelligat' passio nisi intelligat' subm̄ scdm ipm̄ egidiū suffecisset facere mētionem de passione ꝑtermittēdo subm̄. Jʒ dr̄ ꝙ phs eo mō loquit' hic quo in ꝓlogo nō intēdēs ī oī demōstratiōe ista tria tm̄ eēʒ ꝙ in oī demr̄atiōe sunt tria q̄ innt ꝑcognita de necessitate an̄ demr̄ationē. s. subm̄ passio ⁊ dignitas. ⁊ hoc dicebat phs vt declararet demōstrationē non descēdere de vna scia in aliā sciaʒ. q: tūc ꝑcognosceret passionē ⁊ subʒ alteri⁹ scie qd̄ nō ē veꝝ. q: geome. nō ꝑcognoscat suba ⁊ passiones arithmetice nec econtra.

Ex qb⁹ gdē igit' dn̄r̄atō sit ꝯtigit eadē eē.

¶ Scda suppō est ista ꝙ lʒ eadē ꝑncipia sint cōia diuersis scietijs nō tn̄ idē subm̄. p̄rimū pʒ de illis. oē totuʒ est mai⁹ sua parte. ⁊ si ab eq̄lib⁹ eq̄lia demas q̄ remanent sunt eq̄lia q̄ sunt ꝑncipia geome. ⁊ arith. Scdm̄ pʒ sil'r q: scie distinguunt' ex distinctōe suboꝝ vt ondit Aristo. in hoc p'mo ⁊c. ¶ Notādū ꝙ lʒ illa p'ncipia sint cōia illis scietijs eis tn̄ non vtunt' absolute geome. ⁊ arith. sʒ ꝯcte. vt ois linea ē maio: sua parte. ⁊ si ab eq̄lib⁹ lineis eq̄les lineas demas linee q̄ remanēt sunt eq̄les. hec sūt ꝓpria geome. principia. hec aūt sunt ꝓp:ia arithme vt si ab eq̄lib⁹ numeris eq̄les numeros dmas nūeri remanētes sūt eq̄les. ⁊ ois nūer⁹ ē maio: sua pte. ⁊ itelligit g' phs ꝑ hāc suppōeʒ ondere ꝯueniētiā ⁊ dr̄iaʒ sciaꝝ.

Quoꝝ aūt genus alteꝝ est: sicut arithmetice ⁊ geometrice: non est arithmeticā dmonstratōeʒ conuenire in magnitudinib⁹ accidētia nisi magnitudines numeri sint. Hoc autē quēadmodū ꝯtingit in qbusdā posterius dicetur: sed arithmetica demonstratio sp̄ hʒ genus circa qd̄ fit demōstratio ⁊ alie similiter. Quare aūt simpliciter necesse est idem eē genus aut sic si dʒ demonstratio descēdere. aliter aūt impossibile eē manifestū est.

¶ Istis suppositōibus premissis ar. Aristo. ad ꝯclusionem sic. non ꝯtingit demonstrantē descēdere de vno genere in aliud genus. ergo nulla demonstratio ē ex extraneis. pʒ ꝯn̄a. q: si aliq̄ demr̄atio esset ex extraneis maxime videret' ex eo q: eēt terminoꝝ diuersaꝝ scientiaruʒ ex descensu eiusdē artificis ad diuersas scietias. an̄s aūt ꝓbat phs tripl'r. p'mo ex pte subi. nā si cōtingeret demōstrantē descēdere de vno genere i aliō gen⁹ simpl'r ꝯtigeret arith. descēdere in geome. ꝯn̄s ē falsū nisi poneret' ꝙ magnitudies eēnt numeri. i. nisi magnitudies ꝯtinerent' sub nūeris sic iferi⁹ in suo supio:. sʒ hoc ē falsū. q: ꝯtinuū ⁊ discretū sunt gn̄a subalterna ꝑdicamenti q̄titatis non se hn̄tia sim sub ⁊ s̄. Qualr' aūt subʒ vni⁹ scie ꝯtineat' sub subo alteri⁹ posteri⁹ siet manifestū cuʒ tractabit' de subalternatiōe sciaꝝ. nunc aūt sufficit scire ꝙ arith. demr̄atio sp̄ hʒ gen⁹ ꝓpriū circa qd̄ fit illa demōstratio. sil'r ⁊ alie demr̄ationes hn̄t ꝓpria genera circa q̄ fiūt ille demōstratōes. ¶ Notandū p'mo ꝙ subo rū q̄ vocat Aristo. genera subijcibilia q̄daʒ sunt simpl'r alterā. s. eo quoꝝ vnuʒ est infe ri⁹ ad reliquū i linea ꝑdicamentali vt ꝯtinuū ⁊ discretū hō ē asin⁹. q̄dā sūt simpl'r idē vt illa quoꝝ vnū ē ꝑ se iferi⁹ ad reliquū, vt hō ē aial seu triāgulus ⁊ eq̄later⁹. q̄dā aūt sūt idē sʒ qd. s. q̄n vnū ē iferi⁹ ꝑ accn̄s ad reliquū vt aial ⁊ aial albuʒ. linea ⁊ linea visual'. vult ergo phs ꝙ si sba sciaꝝ sint simpl'r altera ⁊ diuersa ꝙ nō ꝯtigit dscēdere de vna in reliquā vt geome. ⁊ arithme. Si aūt sūt simpl'r idē aut sʒ qd tunc bn̄ ꝯtigit dscēdere de vna i aliā. ꝯtigit. n. dscēdere a scia triāguli ad sciaʒ eq̄lateri ⁊ a scia geome. ad sciaʒ ꝑspectiue eo ꝙ suba illaꝝ sciaꝝ sunt idē simpl'r aut quodāmō. subʒ. n. geome. ē linea. ⁊ ꝑspectiue ē linea visualis. ¶ 2° notādū ꝙ nullū iferi⁹ dr̄ dscēdere i suū supi⁹ sʒ ascēder' ꝑ q̄to recipit ab eo aliq̄ dr̄iaʒ essentialē vel accn̄talē. supi⁹ aūt dscēdit i suū iferi⁹ ꝑ dr̄iaʒ eēntialē vl' accn̄talē. dscēdit. n. gen⁹ in spēʒ ꝑ dr̄iaʒ eēntialē. ⁊ spēs in indiuiduū ꝑ dr̄iaʒ accn̄talē. iō scia subalternās cū se hēat ꝑ modū generis descēdit in sciaʒ subalternatā q̄ se hʒ ꝑ modū spēi dando sibi p'ncipia sic gen⁹ dat spēb⁹ dr̄ias. scie aūt subalternate ascēdūt ad subalternātes recipiēdo hui⁹ p'ncipia. ⁊ q: geome. ⁊ arith. nō se inuicē subalternāt. iō nulla illaꝝ ad aliā ascēdit vl' descēdit. geome. aūt bn̄ dscēdit i ꝑspectiuā. vel arith. i musicā. ¶ Dubitat' circa hoc qd̄ dicit phs. s. magnitudies nō eē nūeros q: nūer⁹ causat' ex diuisiōe ꝯtinui ꝑ phʒ tertio phi. sʒ ꝯtinuū nō diuidit' nisi i magnitudies. vt habet' sexto phi. igit' magnitudies sūt nūeri. ¶ Rn̄det' ꝙ duplex ē numer⁹. s. mālis ⁊ formalis. numer⁹ mālr' sumpt⁹ est res nūerata. ⁊ sic magnitudines sunt nūeri. nūerus vō formalr' accept⁹ ē q̄titas discreta ꝯpnens ex multis vnitatib⁹. ⁊ sic magnitudines nō sunt nūeri. vn̄ sic ꝯtinuū non ē vnitas cū ipm sit diuisibile ⁊ vnitas idiuisibil' ꝑ Arist. 3° phisi. ita magnitudies nō sunt nūeri cū q̄lʒ magnitudo sit diuisibil' i infinitū. numer⁹ aūt ecōtra ē augmn̄ abilis i infinitū ⁊ nō diuisibilis i infinitū vt habet' ibidē. s. 3° phisi. ⁊ sic vnitas q̄ est ꝑncipiū nūeri ē subiec i ꝯtinuo. ita nūeri q̄ sūt q̄titates discrete sunt subiecti i magnitudinibus.

Ex eodē igit' genere necesse ē vltia ⁊ media esse. Si nāq3 nō sūt ꝑ se accn̄tia erūt: ꝑꝑ hoc q̄ nō ergo geometre mōstrare ꝙ contrarioꝝ sit eadē disciplina: sʒ neq3 duo cubi vn⁹ cubus sunt: neq3 scie alteri⁹ qd̄ alterius sit. Sʒ aut q̄cūq3 sic se hn̄t ad inuiceʒ ⁊ ꝙ sit alterū sub altero vt ꝑspectiua ad geometricaʒ ⁊ consonantia ad arithmeticam.

¶ Scdo ar. ad idē ꝑ rōnē sūptā ex pte medij sic. i oī demr̄atōe neceē ē mediū ⁊ extrema eē eiusdē generis. sʒ passiones ⁊ suba diuersaꝝ sciaꝝ sūt diuersoꝝ generꝝ. ergo illis nō pt adaptari aliqd mediū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s non ē poīe demr̄antē descēdere de vno genere i aliō gen⁹ simpl'r. p̄a ps an̄tis ē nota q: illa debēt de se inuicē verificari sim ꝙ lʒ. minoꝝ ēt ē manl. q: passiōes ⁊ suba diuersaꝝ sciaꝝ sūt dispata sic ipsa ꝑma gn̄a circa q̄ vsant' scie ille. vn̄ q: linea ē p'm gen⁹ subijcibile geome. ⁊ nūer⁹ arithmetice. oīa alia suba ⁊ passiōes haꝝ sciaꝝ sunt dispata sicut linea ⁊ nūer⁹. Ex illa rōne isert Aris. ꝙ ad geometricū nō ꝑtinet demr̄are ⁊ oppositoꝝ eadē ē disciplina q: oppositio ⁊ disciplia nō sūt ꝑ se passiōes linee nec duo cubi faciūt vnū cubū q: cub⁹ nō ē ꝑ se passio linee sʒ nūeri sʒ ad logicū ⁊ metha. ꝑtinet ꝓbare ꝙ oppositoꝝ eadeʒ ē disciplia. ⁊ ad arith. ꝙ duo cubi faciūt vnū cubū. Ex ꝑncipijs tn̄ geome. pt ꝓbari aliq̄ passio ꝑspectiue ⁊ ex ꝑncipijs arith. aliq̄ passio musice. q: subʒ ꝑspectiue ꝯtinet' sb subo geome. s. linea visual' sub linea. ⁊ subʒ musi. sub subo arith. vʒ. nūer⁹ sonor⁹ sb nūero. ¶ Notādū p̄. ꝙ ꝯsideratio ꝑdicamētoꝝ ē tn̄ de iure logici ⁊ metha. sʒ nō eodē mō q: logic⁹ ꝯsiderat ꝑdicamēta vt hn̄t eē ītētōalē. metha. vō vt hn̄t eē reale. ꝑdicamētū. n. ē coordiatō pluriū reꝝ aut ꝯceptuū sʒ sb ⁊ s̄. quē ordinē null⁹ ꝯsiderat nisi alt' illoꝝ duoꝝ. q: g° dant' opposita ītētōalia sic realia ⁊ i quocūq3 ꝑdicamēto ponit' vnū oppositoꝝ ponit' ⁊ reliquū. iō tā logic⁹ q̄ȝ metha. hʒ ꝯsiderar' quō ⁊ q̄lr' opposita ponūt' i ꝑdicamēto ⁊ ꝯseq̄nter ꝓbare ꝙ oppositorum eadem est disciplina sicut oppositorum idem est ꝑdicatum. ¶ Item opposita habent fieri circa idem subiectum. s. homo ⁊ non homo circa ens. albedo ⁊ nigredo circa superficieʒ. visio ⁊ cecitas circa oculū. eq̄li

Notm pm

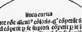
Notm 2m

Notm pm

ns ⁊ inequalitas circa q̄titatem. similitudo ⁊ dissimili-
udo circa q̄litatem. s; subiecta sunt illa de quibus de-
monstrant passiones vt patuit. ergo si de aliquo subo
it demr̄abilis aliq̄ passio que h; passionē oppositā de
lio etiā ē demr̄abilis alia. ⁊ p ɔ̄ñs oppositoꝝ eadē est
disciplina sicut oppositoꝝ idē est subm. ¶ Scdō notan-
dū q̄ numerus q̄drat⁹ differt a numero cubo. q: nu-
merus q̄dratus resultat ex ductu alicui⁹ numeri i se ip-
sum semel. vt q̄ttuor ⁊ nouē: q: bis duo faciunt q̄ttuor
⁊ ter tria faciunt nouē. numerus aūt cub⁹ resultat ex du-
ctu alicui⁹ numeri i seip̄z bis vt octo ⁊ .27. nā bis duo
bis faciunt octo. ⁊ ter tria ter faciūt .27. sicut ergo duo
quadrati faciūt vnū quadratū. q: nouē ⁊ .16. q̄ sunt nu-
meri quadrati faciūt .25. q etiaȝ est numer⁹ q̄drat⁹ co
q̄ q̄nqes q̄nqȝ faciunt .25. ita duo cubi faciunt vnū cu
bum. qd declarat̄ primo in cubis consilis denomina-
tionis. nā octo ⁊ octo q sunt numeri cubi faciūt vnū cu
buȝ per reductionē eoꝝ eo q̄ octies octo faciunt .64. q̄
sunt numerus cubus. cuius radix inuenit̄ per ɔ̄pōem
radicū p̄mioꝝ cuboꝝ qui sunt duo ⁊ duo ex q̄bus fit q̄t-
tuor eo q̄ quater q̄ttuor q̄ter faciūt 64. ɔ̄sile declarat̄ i
cubis dissiliū denoiationū. nā octo ⁊ .27. sūt numeri cu
bi ex quib⁹ fit vnus numerus cub⁹ .s. 216. per reductō
nem vnius in reliquū eo q̄ octiens .27. faciunt .216. quo
rum radix inuenit̄ p reductionē radicū primoꝝ cuboꝝ
inuicē q̄ sunt duo ⁊ tria. nā bis tria faciūt sex que sunt
radix numeri .216. q: sexies sex sexies faciūt .216. ¶ Sȝ
dubitat̄ quō mediū ⁊ extrema in oī demōstratione sūt
eiusdē generis cū linea sit de p̄dicamento q̄titatis ⁊ re-
ctū vel curuū de p̄dicamento q̄litatis. silr hō est de
p̄dicamento sube ⁊ risibile vel disciplinabile de genere
qualitatis aut relationis q̄ tn̄ sūt passiones demr̄abiles
de hoīe. ¶ Dicendū q̄ duplex est genus. s. p̄dicamēto
⁊ attributionis. vn̄ non oȝ in oī demōstratione medi-
um ⁊ extrema esse eiusdē generis p̄dicamentalis s; be-
ne eiusdē generis attributiōis q: oīa illa sūt p attributionē
ad illud. oēs .n. demr̄ationes arithmetice fiunt p attri-
butionē ad numeꝝ. ⁊ oēs geome. p attributionē ad line-
am. numerus ergo ⁊ linea dicunt̄ subiecta seu genera
attributionis ⁊ de tali genere ⁊ subō loqtur Aristo. ista
di. vna scia ē vni⁹ generis subi ptes ⁊ passiōes ɔ̄siderās.

**Neqȝ aūt si aliqd inest lineis nō scdȝ qd
linee sūt ⁊ nō iq̄ȝtū ex p̄ricipijs p̄prijs sūt:
vt si pulcherria lineaꝝ sit recta: aut si ɔ̄trario
se habeat circulari. Nō .n. ē scdȝ qd p̄prium
gen⁹ ipoꝝ est s; iq̄ȝtū cōe qd dā est.**

¶ Tertio arg. ad idē per rōneȝ sumptā ex pte passiōis
qui in oī demr̄atione passio inest subo fm q̄ ipsuȝ. sed
passiones diuer saꝝ sciaꝝ nō possūt iec subo s; q̄ ipz. er
go nō s; demōstrantē descēdere de vno genere in aliud
genus simplr. maior pz ex dictis ⁊ minor declarat̄. nā
pulchritudo ⁊ ɔ̄etas nō isūt linee fm q̄ linea s; rōne al-
terius coloris. iō ad geome. nō ptinet p̄bare q̄ linea re-
cta ē pulcherria lineaꝝ aut q̄ linea recta ɔ̄rariat̄ circuli s;
q̄ linea ē recta l curua. ¶ Notādū q̄ metha. p̄bat pul
critudinē vl nobilitatē de linea recta isto mō. ois linea
mēsurās ens nobilissimū aut pulcherimū ē nobilissima
aut pulcheria lineaꝝ. s; linea recta ē h⁹ q: mēsurat mū-
dū q ē ens pulcherimū ⁊ nobilissimū g̊. hec āt linea re-
cta ɔ̄rat̄ linee curue p̄bat̄ tā a metha. q̄ a p̄hō nāli a me-
ta. qdē hoc mō. ois linea cui⁹ mediū nō discrepat ab ex-
tremis ɔ̄rariat̄ linee cui⁹ mediū discrepat ab extrēis s;
linee recte mediū nō discrebat ab extrēis ⁊ linee curue
mediū discrepat ab extrēis. ergo linea recta ɔ̄riat̄ linee
curue. nālis vō sic arguit. oēs linee ɔ̄riant̄ sup q̄b⁹ fiūt
motus ɔ̄rij. sed super linea recta ⁊ curua fiunt motus
contrarij. g̊ linea recta ɔ̄riat̄ linee curue. iste demr̄atio
nes nō sūt ɔ̄siles. nā demr̄atio facta a metha. ē pp qd ⁊
a p̄ori. demr̄atio aūt
p̄hī nālis ē. q: a po
steriori cū p⁹ sit li-
nea q̄ mot⁹. iō de-
mōstratio metha.
est melior demr̄one
nāli. Dubitat̄ cir-
ca lr̄am. dcm̄ ē .n.
q̄ pulchritudo ⁊

ɔ̄trarietas cōpetūt linee rōe alicui⁹ coloris. g̊ cōpetūt si-
bi p se. pz ɔ̄ñaq: qcqd cōpetit p se supiori cōpetit p se i-
feriori. ¶ Rūr negādo ɔ̄ñaȝ. q: illō colus n̄ ē p se supi⁹
ad lineā. imo forte nō ē i p̄dicamēto sic et n̄ ē notatū. co-
loratū. n. colus ē q̄ aial. ⁊ albū col⁹ ē q̄ hō. ⁊ tn̄ colora-
tū nō ē supi⁹ ad aīal nec albū ad hoīeȝ. ¶ Ex p̄dictis seq̄t
p̊ q̄ metha. p̄t descēdē i oēs alias scias. q: sbm ei⁹ ē ens
cui sbijciūt oīa alia sba aliaꝝ sciaꝝ. dīc. n. p̄hs i p̊emio
metha. q̄ metha. regulat ⁊ dirigit oēs scias. ⁊ p⁹ phi.
p̄bat p̄ncipia nālia ɔ̄prehēdē ⁊ inclusū ex p̄ncipijs me-
tha. Alacē āt scdō sūe pspectiue p̄bat oē totū eē mai⁹ sua
pte p p̄ricipia metha. s. p cōtinere aliqd ⁊ aliqd vltra. cō
stat āt illō eē p̄ncipiū geome. ⁊ arith. 2° seq̄t q̄ geome.
pōt aliquo mō descendere in cyrurgiā. saltē quo ad illā
ptē que p̄bat q̄ vulnera circularia tardi⁹ sanāt̄ ceteris. cui⁹.
n. ⁊ circulare sūt sba p̄ticularia geome. sub q̄bus ɔ̄tinet̄
vuln⁹ circulare sic isti⁹ p accñs i suo supiori. 3° sequit̄
p̄hiā descēdē i medicinā q: sbȝ p̄hie ē cor⁹ nāle seu cor⁹
mo⁹ sbm āt medicie ē corp⁹ sanabile qd est inferius ad
corp⁹ nō qdē per se sed per accñs. ⁊ lȝ p̄hī nālis con-
sideret corpus vt ē mobile ad sanitatē. nō tn̄ medicia ē
ps p̄hie nālis. q: p̄hs nālis cōsiderat corp⁹ vt ē mobi-
le ad sanitatē pn̄s in. medic⁹ aūt idē cōsiderat vt ē mobi-
le ad sanitatē p artē. Quarto seq̄t q̄ logica nō descēdit
i alias scias. q: sbȝ logice ē syllūs vl' ens rōnis. ɔ̄tat̄ āt
sba aliaꝝ sciaꝝ nō cōtineri sub syllō neqȝ sub ente rōnis
tāq̄ isti⁹ i suo supiori. ⁊ si allegat̄ p̄hs i topicis dicens
q̄ dialetica hȝ viā ad oēs alias scias t cōcedat̄ illō. nō tn̄
ɔ̄cedat̄ q̄ p̄bet p̄ncipia aliaꝝ sciaꝝ. ipa .n. hȝ viā ad oīa
p̄ncipia aliaꝝ sciaꝝ spālium: tradēdo regulas ⁊ modos q̄-
bus illa p̄bari psūt. sola igit̄ metha. p̄bat p̄ncipia aliaꝝ
sciaꝝ. recipit tn̄ a logica artē ⁊ modū p̄bādi illa. ¶ Con-
tra p̄dicta arguit̄ p̄bādo vnā sciaȝ nō subalternatā desce-
de i aliā. ⁊ p⁹ rōe sbi. q: p̄hia nālis ⁊ geome. nullā hn̄t
subalternatiōeȝ. ⁊ tn̄ vna caꝝ descēdit i aliā. ex quo hn̄t
idē sbȝ. s. lineā. di. n. p̄hs scdō phi. q̄ geo. ⁊ p̄hia nālis
ɔ̄siderāt de supficie linea ⁊ corpe. ¶ Scdō ar. ad idē ex
pte medij. q: geome. nālis p̄hs ⁊ astrolog⁹ vtūt̄ eodē
medio ad p̄bādū spericitatē de corpe. vȝ p hēre vnuȝ cē-
trū a quo ad circūferētiā oēs linee ducte sūt eq̄les. igit̄
rōne medij q̄libȝ istaꝝ sciaꝝ i alterā p̄t descēde. ¶ Ter-
tio ar. idē ex pte passiōis. q: tā p̄hs q̄ astrolog⁹ cōside-
rat eclipsiȝ. q̄bȝ .n. illoꝝ demr̄at lunā eclipsari. ⁊ q̄libet
eoꝝ ɔ̄siderat spericitatē p Arist. 2° phi. demr̄ando rotū-
ditatē de terra ⁊ spericitate de celo. ¶ Quarto ar. q̄ ari-
thmetica descēdit in geome. q: arithmetica ideo dicitur
descēdere in musicam q: musica vtitur aliquo principio
suam demonstrato in arithmetica. sed geome. vtitur ali-
quo principio demonstrato in arithmetica. ergo ⁊c. ma-
ior patet ⁊ minor declaratur. nam geome ad probā-
dum incōmensurabilitatem diametri ad costam argu-
it sic. quadratum diametri est duplum ad quadratum
coste. sed nullus numerus quadratus est duplus ad ali-
um numerum quadratum. ergo diameter est incōmē-
surabilis coste. patet ɔ̄ña. q: ratio mensure primo inue-
nitur i nūeris s; p̄hm .io. metha. ⁊c. ¶ Ad p^m dr̄ q̄ lȝ
phi. ⁊ geome. hēāt idē sbȝ par tiale nāle. nō tn̄ formale
q: geome. considerat lineā absolute. ⁊ p̄hs. vt est termi-
nus corporis natu ralis. ¶ Sed ex isto posset p̄bari intē-
tū. q: geome. descēdit i cyrurgiā pp illō sbȝ vuln⁹ circu-
lare q̄d continet̄ sbiectiue in circulo. sed linea naturalis etiā

cōtinetur in linea, sicut inferi⁹ in suo superiori. ergo geo me. potest descendere in phiaȝ naturalem quo ad illam partem que tractat de linea. ¶ Rñdetur vno modo ꝙ intentio phylosophi est vnam sciam in aliam descende re habentem subm inferius per accñs considerantem ꝗ̄ libet partem illius per respectū ad aliam. verbi gratia. geome. descendit in perspectivaȝ. q: fm perspectiue ē linea visualis considerantis lineam. vt est visualis. ꝛ vi suale vt est in linea vel per lineam. sicut etiā geome. de scendit in cyrurgiam q: cyrurgia considerat vuln⁹ per respectum ad circulum ꝛ circulū per respectū ad vul nus. phi. autem considerat lineam per respectū ad ma teriam sed non considerat semper mām per respectum ad lineam. ideo geome. non descendit in phiaȝ natura lem. ¶ Aliter rñ respondetur ꝙ sicut phia naturalis su balternatur perspectiue fm illam parteȝ in qua deter minatur de hyride vt videbitur infra. ita non inconuēit phiam nālem subalternari geome. fm partem in qua determinatur de linea vl' superficie naturali. ꝛ sicut phi losophia descendit in geome. ratione quorundaȝ prin cipiorum geome. probatoꝝ in phia. ita etiam non est in conueniens geome. descendere in phiam ratione quo rundam aliorum principioꝝ demonstratoꝝ in geome. ¶ Ad 2m respondet' negando ꝙ illi artifices vtant' eo dē medio. geome. n. ꝓbat corpus esse spericum per ha bere centruȝ a quo ad circumferentiam oēs linee ducte sunt equales phi. autem per naturam illius corporis vt terram esse rotundā. q: oēs eius partes tendunt ad cen truȝ mundi. ꝛ celuȝ esse spericū q: hȝ in se principiū mo tus velocissimi ꝛ vniformis. astrologus autē probat ter ram esse rotundā q: equaliter distat a celo. ꝛ celū eē spe ricum q: equaliter distat a cētro mundi. ¶ Ad 3m dr ꝙ non est inconueniens eandē passionē considerari ad di uersis artificibus lȝ diuersimode. dr. n. ī. phs ꝙ cō mutata ꝓportio demonstrat' de numeris ꝛ lineis. con stat autē ꝙ non eodē modo nec per respcm ad idē sȝ ita phs considerat eclipsim vt est passio corporis natu ralis. ꝛ astrolog⁹ vt est passio corporis mathe. neqȝ de monstrant illam passionē de luna per idem mediuȝ. nā phs demonstrat lunam eclipsari p interpositionē terre. ꝛ astrologus per solem esse in capite vel in cauda dra conis. ¶ Item non est inconueniens ꝙ phia naturalis ꝛ geome. descendāt in astrologiā. q: subalternatur his sicut ꝑspectiua ꝛ musica. cū iste tres dicant' medie inter mathematicas ꝛ naturales ꝛ magis nāles ꝗ̄ mathe. ex doctrina Aristo. 2° phi. ¶ Ad 4m dr ꝙ sicut cōmutata ꝓportio demonstrat' in arithmetica ꝛ geometria. ita ista ꝓpositio. nullus numerus quadratus est duplus ad aliū numeꝝ quadratum demonstrat' tam in arith. ꝗ̄ in geome. neqȝ demōstratio vnius dependet ex demōstra tione alterius nam geome. sumit quadrupluȝ ꝓprie. vt reperitur in continuis. arith. autē transsūptiue vt reperit' in discretis. ꝛ geome. sumit numeꝝ māliter ꝓ reb⁹ nu meratis vel numerabilibus. arithmetic⁹ autē sumit nu merum formaliter. vt est quedā formalis multitudo ꝓ ueniens ex vnitatibus aggregatis. vnde purus geome. sine arith. sciret demonstrare diametrū esse incōmensu rabilem coste. ꝛ ꝙ quadratum diame. ē duplum ad ꝗ̄ dratum coste. ꝛ ꝙ nullus numerus ꝗ̄dratus ē duplus ad alium numerum quadratum.

Manifestū āt ē ꝛ si sint ꝓpōnes vniuersa les ex qbus ē syllogism⁹ qd necesse ē ꝛ con clusionē eē ꝑpetuā hui⁹ demōstratiōis ꝛ sim pliciter vt ē dicere demōstratiōis.

¶ Ista est quarta pars huius capli in qua Aristo. pro bat demonstrationē nō eē ex corruptibilibus postqȝ ꝓ bauit illā non esse ex poßibus aliter se habere nec ex his que sunt per accñs nec ex extraneis: ponendo hāc pcō nem. Nulla demonstratio est ex corruptibilibus. quam phs ꝓbat tripl'r. pmo ex parte eius qd est fm ꝙ ipm. 2° ex pte eius qd ē ꝑ se. ibi nō ergo ē demōstratio. 3° ex pte eius qd est de oī ibi qd. n. vl'r. ¶ Prio. n. sic ar. cu iuslibet demōstrationis ꝯclō est perpetua. ergo nulla d monstratio est ex corruptibilibus. pȝ ꝯñā. q: sicut non demonstrat' necessarium ex contingentibus nec ꝑpetuū ex corruptibili. añs autē ar. sic oīs demōstratōis ꝓpōes idest p'emisse sunt vl'es. ergo cuiuslibet demonstratio nis ꝯclō est ꝑpetua. añs pȝ ex determinatis. ꝛ ꝯñā de claratur. q: si cuiuslibet demōstrationis premisse sūt vni uersales. ergo cuiuslȝ demōstrationis premisse sȝ ꝙ ipm. ꝛ per ꝯñs cuiuslibet demonstrationis maior extre mitas est passio vl'is subi. ꝛ minor extremitas est subȝ vl'e passiōis. sȝ ex sbo vl'i ꝛ passiōe vl'i fit conclusio per petua sicut ꝛ ipē ꝑpetua sūt. ergo cuiuslibet demonstra tionis ꝯclō est ꝑpetua. ¶ Notandū ꝙ ista cōclō vr' co inscidere cū prima. q: si nulla demōstratio ē ex poßi bus aliter se hr'e. nulla demōstratio ē ex corruptibilib⁹. ꝓpterea videt' hanc cōclōneȝ superfluam esse. ¶ Rñdet Egi. ꝑ duas distinctiōes. quaꝝ pma est ista ꝙ duplex ē subm. s. vl'e cui inest passio cōuertibilis vt triāgulus re spectū huius passionis que est habere tres angulos eq̄ les ꝛ ꝑticulare cui inest passio non conuertibilis vt ysō celes respectū eiusdē passionis. ¶ 2a distinctio ꝙ ꝗ̄dru pliciter est passio. s. ꝓpria vt habere tres eq̄les respectū trianguli: ꝛ extranea. vt duos cubos facere vnū cubum respectū linee. ꝑ accñs sepabilis. vt albedo vl' nigredo re spectū hoīs. ꝛ ꝑ accñs insepabilis. vt albedo vel nigre do corui vel cigni. ¶ Quadrupliciter ergo contingit er rare in demonstratione pmo ꝓbādo de aliquo subo ali ꝗ̄ passionē insepabilē. ꝛ hic error tollitur in pma con clusione. vbi ꝓbat' demonstrationē nō eē ex poßibus ali ter se habere. Scdo contingit errare in demonstratiōe ꝓbando passioneȝ insepabilem. que est accñs simplici ter de aliquo subo.. ꝛ hic error tollitur in 2a cōclone ꝓ bando demōstrationē nō eē ex his que sūt ꝑ accñs ꝛc. 3a cōtigit errare ꝓbādo passiōeȝ extraneā d aliquo sbo ꝛ hūc errorē tollit phs i 3a cōclone dterminando demō strationem non descendere de genere in genus. 4a con tingit errare ꝓbando passioneȝ propriā subi vl'is ꝛ i cor ruptibilis de subo ꝑticulari ꝛ corruptibili. ꝛ hūc error' tollit. p. i hac ꝗ̄rta cōclōne. ꝗ̄ ie cū hec ꝗ̄rta cōclō respi ciat ꝑticulare sbm: ꝛ pma cōclō passiōeȝ sepabilem non coīcidit ista cōclusio cū illa. Alr' ēt rñdet ꝛ magis de terminate ꝙ Ari. prius habuit respectū ad p̄missas nūc aūt ad ꝯclōnē. ꝛ ideo nō dȝ sic formari hec ꝗ̄rta cōclō. nulla demr̄atio est ex corruptibilib⁹. sȝ sic. nulla demō stratio est corruptibiliū. q: fm hāc formaȝ vident' ꝓce dere oēs rōnes. Dicendū tñ iuxta doctrinaȝ Ari. 2° phi. ꝙ p̄misse hn̄t duplicē habitudinē ad conclusionem. s. habitudinē cause efficiētis rōne medii. ꝛ habitudineȝ cause māl'is rōe extremitatum. ita ꝙ ꝯclō ē ex p̄missis: vt si ex dicit habitudinē cause efficientis ꝛ māl'is. mediū .n. nō ingredit' conclusionē sȝ extremitates tāqȝ partes cū ergo dicit phi. in prima cōclusione demr̄ationeȝ non esse ex poßib⁹ al'r se hr'e sumit istā ꝓpōnem ex vt notat habitudinē cāe efficiēns. nūc aūt dicēs nullā demr̄atōeȝ eē ex corruptibilib⁹ itelligit illā ꝓpōneȝ ex notare habi tudinē cāe māl'is. ꝛ ꝙ hoc sit veꝝ pȝ. q: ꝓbat ꝑpetuita tē conclōnis ex vl'itate p̄missaꝝ. q̄ vl'itas sumit' penes ex tremitates subi ꝛ passionis. ex quibus māl'r fit ꝯclusio ideo nō cōcidit hec quarta conclusio cum prima.

Nō g̃ ē demōstratio corruptibiliū. Nec scia simpl'r: sȝ sic' sicut scdȝ accñs.

¶ Scdo ar. ad idē ex pte ei⁹ qd ē ꝑ se. nā oīs dmr̄atio ē ex his q̄ sciāt' ꝑ se. sȝ corruptibilia nō sciūt' ꝑ se ergo nl' la dmr̄atio ē ex corruptibilib⁹. maior pȝ cū i oī dmr̄a tiōe tā p̄misse ꝗ̄ ꝯclō sciūt' ꝑ se ꝛ sciūt' formal'r aut vitual'r vt patuit. g° oīa talia sciūt' ꝑ se. minor āt delarat'. nā cor ruptibilia sciūt' ꝑ accñs cū ipa sit singularia qb⁹ accit ꝙ scia

tur ex quo de illis interdum hr̄ scientia ⁊ aliqñ non habetur scientia. ¶ Notandū ſm Egi. ꝙ itellectus ꝑ se ⁊ recto aspectu intelligit vlia. ꝑ accidens aūt ⁊ indirecte itelligit singularia. cū ergo sit scientia de illis que per se mouent intellectū ⁊ non de alijs. ideo de vlibus est sciē per se ⁊ de singularibus tm̄ ꝑ accidens. ¶ Ista snīa mihi dubia. primo q: intellectus itelligit singulare ꝑ se ⁊ directe sicut vle. dicit. n. phs 3° de aīa ꝙ necesse est intelligentē fantasmata speculari. ⁊ ꝙ sicut se hȝ color ad visum ita fantasma ad intellectū. ſȝ visus cognoscit ꝑ se ⁊ directe colorē. ergo intellectus itelligit per se ⁊ directe fantasma. constat aūt fantasma esse singulare. si ergo necesse est intelligentem fantasmata speculari necessario in primo instanti cognitionis intellectus ipse intelligit singularia cum speculari sit intelligere. ¶ Scdo q: si nihil sci per se nisi ipsum per se moueat intellectū. sequit̄ ꝙ de punctis ⁊ lineis: de deo ⁊ intelligentijs non haberur scientia per se sed tm̄ per accidens. q: nō mouent itellectum ꝑ se. imo non cognoscunt̄ nisi ꝑ discursū. ¶ Propterea est dicendū ꝙ singularia ⁊ corruptibilia dupliciter ꝯsiderant̄. s. ſm formā ⁊ scdm̄ mām. ſm formam sensibilia sunt per se. ſȝ non primo. nā sensibilitas cōpetit vli ⁊ passioni per se primo. ⁊ hec reperiuntur in singularibus. ideo singularia sunt per se sensibilia. quicquid n. compet per se superiori compeńt per se inferiori. ⁊ ois passio per se competens speciei per se competit indiuiduo. Scdm̄ aūt mām singularia non sunt per se scibilia. q: ratio indiuidui ⁊ singularis accidit ipsi speciei seu vli subiecto de quo primo ⁊ per se demonstrat̄ passio.

Quod āt vlr ipsius non est ſȝ aliqñ ⁊ sic. Cū aūt sit necesse est alterā non vniuersalem eē, ꝓpōnē ⁊ corruptibilē qdem quare ⁊ conclusionē cū sit nō vlēz āt qñ hoc qdē erit. hoc āt nō erit ex quib⁹ est. Quare non erit syllogizare vniuersaliter: ſȝ quoniā nūc est.

¶ Tertio ar. ad idē ex parte eius quod est de omni. nā omnis demonstratio est ex his que sunt vlr tam ex parte tpis ꝙ suppositoꝝ. sed corruptibilia non sunt vlr ex parte tpis. ergo nulla demonstratio est ex corruptibilibus. maior pȝ q: ois demr̄atio est ex his q̄ sūt d omni. constat aūt ꝙ de omni posterioristicū importat vlitatē tpis sicut subiecti vt patuit. minor vero est manifesta ex quo sunt corruptibilia. ⁊ di. phs ꝙ si conclusio non ē de omni oȝ ꝙ nulla premissarum sit de omni. aut ꝙ altera premissarum non sit de omni. sicut si conclusio est falsa vtraqȝ premissarum est falsa vel ad min⁹ altera.

Silr āt se hȝ ⁊ de diffōne quoniaȝ est qui dem aut demōstrationis principiū diffinitio aut demōstratio pōne differens idest aut cōclusio quedam demonstrationis.

¶ Ex predictis infert phus ꝙ nulla diffinitio est corruptibiliȝ. q: omnis demr̄atio fundamentaliter radicat̄ in diffinitione. cū diffinitionū aliq̄ sit demōstrationis principium. vt diffinitio dicens ꝓꝑ quid. ⁊ formalis. s. appetitus vindicte. ⁊ aliqua demr̄ationis ꝯclō vt diffinitio dicens quid. ⁊ malis. s. accensio siue ebullitio sanguinis in corde: ⁊ aliq̄ est virtualr̄ tota demonstratio vt accensio sanguinis i corde ꝓꝑ appetitū vindicte. ſȝ differt a dmōstratione pōne cū non sit in mō nec in figura. ¶ Notandū ꝙ ideo singularium nō sunt diffinitiones q: partes diffinitionis sunt forme ſȝ phm 5° metha. ⁊ 2° phi. ergo intellect⁹ tādiu diffinit ꝙ̄diu reperit formam. sed nō reperit formā denoīatiuē nisi in spē. q: singulare ē hmōi per mām. di. n. phs primo celi ꝙ q di. celū di. formā. ⁊ qui dicit hoc celum di. mām q: ergo taȝ diffinitū ꝙ̄ diffinitio ⁊ et partes ei⁹ dicunt formā. singulare aūt ſm ꝙ hmōi dicit mām. ideo non diffiniunt̄ singularia. sine. n. sint singularia siue non sint nō minus hō est aīal rōnale. ⁊ pluuia est aqua guttatī de nube cadens. deficientibus autē vlibus non dicerentur he diffinitiones de vlib⁹ hmōi diffinitis. sō tm̄ vlia diffiniunt̄ nō aūt singularia. ¶ Ex predictis sequit̄ ꝯ thomā ⁊ egi. ꝙ diffō subiecti formaliter ingredit̄ demonstrationē. q: sicut illa diffō que ē cōclusio demr̄ationis formalr̄ ingredit̄ demonstrationē. ita illa q̄ est principiū demōstrationis. ⁊ hoc manifestat phus di. diffinitionē aggregatā ex his eē totā demōstrationē. qm̄ illa aggregat in se pᵐ ⁊ finē demōstrationis i quibus vr̄ maxr̄ ꝯtinet̄ tota demonstratio. vn̄ sic pōt argui in concreto. ois appetens vindictā hȝ sanguinē in corde accensum. iracundus est appetens vindictā. ergo iracundus hȝ sanguinē in corde accensum. In abstracto autē sic. ois appetit⁹ vindicte est accensio sanguinis in corde. ſȝ ira ē appetit⁹ vindicte. ergo ira est accensio sanguinis in corde. vbi demōstrat̄ diffinitio mālis ꝑ formalē que est diffinitio idētica subiecti. ⁊ maxime ꝓbat itentū hoc motiuū. q: Egi. easdē diffinitōes exponit in hoc passu.

Eoꝝ āt q̄ sepe fiunt demonstrationes sūt ⁊ scie vt lune defect⁹ manifestū est q̄dez quoniam secundū ꝙ hmōi sunt semper sunt. In quantū aūt non semꝑ secundū partē sunt. sicut aūt defectus. similiter est in alijs.

Unū dubium Aristo. mouet ⁊ soluit. dictū. n. est omnē demonstrationē esse coꝝ que sunt sꝑ. cū ergo non sꝑ luna eclipset̄ nec semper nubes tonent nec semper lunaȝ eclypsatur sequtur eclipsim non demōstrari de luna nec tonitrui e de nube quod non videt̄ verum. ¶ Ad hoc dubiū respondet ꝙ talia prout de eis sunt demōstrationes habent sꝑ esse: di. ꝙ coꝝ que sepe fiunt sunt demonstrationes ⁊ scientie: non vt sunt sepe ſȝ vt sunt sꝑ vt defect⁹ lune ⁊ talia. manifestū. n. est ꝙ hec ſm ꝙ sunt vlia ⁊ demonstrabilia sunt semper. inquantū aūt non sꝑ sunt sed sunt ſm partē ⁊ particularia: de eis demonstratio non est. qđ hȝ veritatē de luna ⁊ de oībus alijs ꝯsimilibus. ¶ Notandum ſm Egi. ꝙ demōstrationem esse ex his que sunt semper potest ostendi ex consideratione omnium eorum que formaliter ingrediuntur demonstrationem. s. subiecti medij ⁊ passionis. ¶ Primo quidem considerando subiectum de quo fit demonstratio liquet oēs demonstrationem esse ex his que sunt semꝑ q: nihil demonstratur de hoc particulari subiecto vel de illo vt aīt temistius ſȝ de subiecto vli. ipm̄ aūt vle vbiqȝ est ⁊ sꝑ cum abstrahat ab hic ⁊ nunc. ¶ Scdo idē pȝ ꝯsiderando mediū per quod fit demōstratio. ipm̄. n. mediū est causa ꝓꝑ quam passio inest subiecto. sed sꝑ posita causa huiusmodi ponitur effectus. ideo ex parte cause omnis demonstratio ē coꝝ q̄ sunt sꝑ. ¶ Tertio hoc idē ondit̄ ꝯsiderādo passionē q̄ demr̄at̄. nā ipsa est ꝓprie ꝓpriuȝ cōpetens vni soli ⁊ sꝑ: non vt dicit actū ſȝ aptitudinē. q: homo non sꝑ ridet sed sꝑ risibilis est. ideo hec cōclusio. luna eclypsatur. demonstrat̄ ex his q̄ semper sunt cum semper luna sit ⁊ semper sit interpō terre ꝑ relatiōeȝ ad effectū ⁊ semper sit eclipsis non vt dicit actum ſȝ aptitudinem. ¶ Manifestuȝ āt videtur ꝙ sine eclypsis dicat actum siue aptitudinem sꝑ illa propositio demonstrabilis est ex his que sunt sꝑ. q: sicut causa dicit relationē ad effectū ita effectus dicit relationē ad causam. ergo sicut illa demonstratio est coꝝ que sunt semper cōsiderando causam vt relatam ad effectū ita eadem demonstratio est coꝝ que sunt sꝑ ꝯsiderando effectū vt relatū ad cām tam ſm actum ꝙ̄ ſm aptitudinē. sicut. n. non interponitur terra quin sit eclypsis ita nō est eclipsis quin interponatur terra. ⁊ tunc fit demr̄atio per hūc modū. qñcūqȝ terra interponitur inter solē ⁊ lunam luna eclypsat̄. sed qñ sol est in capite vel in cauda draconis terra interpo-

nitur inter solem et lunam. ergo quandocunque sol est in capite vel in cauda draconis luna eclypsatur. consimiliter ista nubes tonat. vt quandocunque ignis extinguitur in nube nubes tonat. sed quandocunque exalatio inflammata velocissime percutit ad latera nubis. ignis extinguitur in nube. igitur quandocunque exalatio inflammata velocissime percutit ad latera nubis nubes tonat. ¶ Contra predicta arguitur. et primo quod demonstratio est corruptibilium quia demonstratio est vniuersalium. sed vniuersalia sunt corruptibilia ergo. minor probatur. sortes est corruptibilis et sortes et homo sunt eiusdem generis: ergo homo vt homo est corruptibilis. patet consequentia per illud philosophi .9. metha. corruptibile plusquam genere differunt. non ergo staret indiuiduum corruptibile esse et suam speciem incorruptibilem esse et sub eodem genere essentialiter conuenire etc. ¶ Secundo arguitur quod singularium est demonstratio. quia vt habetur infra demonstratio particularis facit scire passionem vtique de subiecto particulari. vt habere tres angulos de ysocheles. et in prologo dixit philosophus hanc esse demonstrabilem hic qui est in semicirculo habet tres angulos equales duobus rectis. et paulo ante quod quibus passio est demonstrabilis de quolibet specie trianguli vna aut pluribus demonstrationibus. Et eodem fundamento probatur arguitur diffinitionem esse singularium quia quorum est demonstratio eorundem est diffinitio. hec enim propositio. omnis homo est animal rationale est de omni posterioristico importans vniuersale suppositorum sicut et terminus. igitur pro quocunque supponit subiectum pro eodem supponit et predicatum. sed subiectum supponit pro singularibus. ergo et predicatum quod est diffinitio. Tertio arguitur quod nulla conclusio sit perpetua quia quacunque conclusione data illa aliquando desinet esse. et si dicitur quod conclusio est perpetua eo modo quo suum significatum est perpetuum: quia sic perpetue luna eclypsabitur quando terra ponetur inter solem et lunam ita perpetua erit illa conclusio quando ponentur premisse: quia premisse sunt cause conclusionis: sicut interpositio terre inter solem et lunam est causa eclypsis. dicit enim philosophus in prologo quod habens maiorem statim inducens cognouit. Sed contra. possibile est non scire minorem contineri sub maiori vt colligitur a philosopho. ibidem: sed si non scitur minorem contineri sub maiori habentur ambe premisse absque conclusione igitur etc. Quarto arguitur quod diffinitio formalis dicens propter quid est demonstrationis conclusio. et diffinitio dicens quid sed materialis est principium demonstrationis. quia diffinitio dicens causam est principium demonstrationis et diffinitio dicens effectum est conclusio demonstrationis. sed accensio seu ebullitio sanguinis in corde est diffinitio dicens causam. et appetitus vindicte est diffinitio dicens effectum. quia appetitus vindicte causatur ex accensione sanguinis in corde. igitur accensio sanguinis in corde est principium demonstrationis et appetitus vindicte est conclusio.

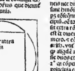
Ad primum dicitur quod duplex est genus quantum ad propositum spectat. scilicet constituibile per differentias essentiales de quo dicit porphyrius quod differentia adueniens generi constituit speciem. et diuisibile per formas naturales. et hec est prima materia de quo genere loquitur philosophus dicens quod corruptibile et incorruptibile differunt plusquam genere non quidem genere predicamentali sed naturali. omne enim habens materiam est corruptibile ideo deus et intelligentie non sunt corruptibiles quia non habent materiam. celum enim est incorruptibile quia habet materiam que est subiectum motus localis sed non habet materiam que est subiectum transmutationis abiicientis et introducentis formam. Corruptibile ergo et incorruptibile differunt plusquam genere. scilicet propinquo. quia sunt eiusdem generis remoti. scilicet sortes et celum ex quo continentur sub corpore et sub substantia. Item concedo quod vniuersalia sunt aliquo modo corruptibilia quia sicut vniuersalia per accidens agunt et patiuntur vt ponit Aristo. in prohemio metha. ratione singularium ita generantur et corrumpuntur per accidens ratione illorum. loquitur ergo Arist. de per se corruptibilibus et non per accidens cuiusmodi sunt singularia que per se generantur et corrumpuntur. Ad 2m conceditur quod singularium est demonstratio. non quidem simpliciter de qua loquitur philosophus hic sed secundum quid. non enim singularia in eo quod huiusmodi recipiunt demonstrationem sed ratione vniuersalium contentorum in ipsis. et sicut proprium inest primo et per se speciei et per speciem indiuiduis per se non primo ita diffinitio est vniuersalium per se primo et singularium per se non primo non inquantum singularia sunt sed prout tamen vniuersale quod sua diffinitio essentialiter reperitur in singularibus. Ad tertium respondetur quod eo modo conclusio est perpetua quo modo ipsa est necessaria vel impossibilis. non enim dicitur conclusio necessaria quia possit non esse. nec impossibilis quia non possit esse. sed quia suum significatum adequatum est necessarium vel impossibile. ita non dicitur conclusio perpetua quia semper erit sed quia suum adequatum significatum est perpetuum. neque per conclusionem debet intelligi tantum signum complexum conclusum sed etiam significatum. sicut per subiectum et predicatum propositionis non semper debemus intelligere signa sed etiam significata eorundem simplicium terminorum. quando enim predicatum dicitur esse de quiditate subiecti non intelligo aliquem terminum vel conceptum significatum esse de quiditate alicuius termini: sed significatum esse de quiditate significati. ¶ Ad 4m superius responsum est quod cause sunt sibi inuicem cause et se inuicem possunt demonstrare in diuersis generibus causarum sicut potio est causa sanitatis et econtra. ideo per potionem potest demonstrari sanitas in genere cause efficientis. et per sanitatem potest demonstrari potio in genere cause finalis. ita in proposito ebullitio seu accensio sanguinis in corde est causa effectiua appetitus vindicte. ideo in genere cause efficientis potest esse principium demonstrationis et appetitus vindicte conclusio demonstrationis. econtra autem appetitus vindicte est causa ebullitionis sanguinis in corde in genere cause finalis et sic est principium demonstrationis. et tanto est magis principium demonstrationis quanto causa finalis est magis causa cum sit causa causarum.

Quoniam autem manifestum est quod vnumquodque demonstrare non est: sed aut ex vnoquoque principiorum erit id quod demonstratur sit secundum quod est. illud non est omnino scire hoc quidem si ex veris et indemonstrabilibus monstretur et immediatis.

¶ Ista est vltima pars huius capituli in qua philosophus probat demonstrationem non esse ex communibus postquam probauit illam non esse ex possibilibus aliter se habere neque ex his que sunt per accidens nec ex extraneis nec ex corruptibilibus ponendo hanc quintam conclusionem. scilicet. Nulla demonstratio est ex principiis communibus. quam philosophus quadrupliciter probat. primo ex eo quod demonstratio facit scire ex propriis. secundo quia demonstratio facit scire ex primis ibi. Est enim sic demonstrare. Tertio quia demonstratio facit scire ex his que sunt per se et non ex extraneis nec ex his que sunt per accidens ibi. Non enim contingit. 4o quia demonstratio facit scire ex his que sunt in eodem genere et in eodem proximitate cum extremis. ibi. Quare si per se. ¶ Primo quidem arguitur sic. in qualibet demonstratione id quod demonstratur inest suis principiis secundum quod ipsum. sed id quod demonstratur non inest principiis communibus secundum quod ipsum. sed bene propriis. ergo nulla demonstratio est ex principiis communibus. patet consequentia cum maiori ex determinatis ante. minor autem manifesta est. quia habere tres angulos non competit figure secundum quod ipsum. sed bene triangulo. ¶ Notandum secundum philosophum quod licet principia communia sint vera immediata et indemonstrabilia: non tamen per ipsa demonstramus. nam cum veritas sit adequatio intellectus ad rem. intellectus non est verus nisi res sit vera. et res non est vera nisi adequetur suis principiis. vt puta aurum vel argentum vel aliquod tale. modo nulla res adequatur principiis communibus. sed propriis. igitur tunc intellectus est verus et proprie scientificus quando habet notitiam rei per principia propria. ¶ Sed dubitatur. quia videtur hec conclusio superfluere ex quo primo probauit

phas oēm demonstrationē esse ex ppriis ad qd sequit nullā esse ex cōibus. ¶ Dicendū q ibi pbat icidentalr econuerso demonstrationē esse ex ppriis pbando diffōnem demonstrationis. hic aūt distincte & p rōnes pprias ex terminis in conclusionib⁹ pcedentib⁹. neqz hic probat imediate demonstrationē pcedere ex propriis. sed non pcedere ex cōib⁹. & lz sequat: oīs demonstratio est ex principiis propriis. igit nulla ē ex cōib⁹: tñ aliqs posset dubitare istā cōsequentiā dicens q stat aliquā demonstrationē esse ex ppriis & ēt cōibus sicut ēt contingit scire ipsū p propria & cōmunia. s. p dfias que dicunt propria & per genera que sunt communia.

Est. n. sic nō monstrare sicut brisso tetragonismū. qdrangulari. sm pclusio nē. n. demōstrā tur rōnes hmōi q3 hoc alteri inest. vñ & in aliis puenūt he ratō nes nō primis.

Nō itaqz hz qa illud est sciū sz sm accñs.

¶ Scdo ar. sic. qlz demōstratio ē ex principiis primis sz principia cōia non sunt prima. igit nulla demonstratio ē ex principiis cōib⁹. pz consequentia cū minori. qz igit dnr principia cōia qz sunt remota. maior āt liqt qz qlibz demonstratio facit scire p se & non p ac ñs. principia āt prima sunt hmōi non āt cōia & remota. qz talia solum faciunt scire sicut sciuit brisso qdratū esse eqle circulo arguens sic. vbicūqz est dare maius & min⁹ ibi ē dare eqle. sz est dare qdratū mai⁹ circulo & qdratū minus circulo. igit est dare qdratū eqle circulo. hic procedit ex cōib⁹. qz maius & min⁹ & eqle non sunt termini ppri geo. sz cōpetunt ēt arithmetice. ¶ Notandū q sic qdlz inferius accidit suo superiori ita qdlz pprii accidit suo cōi. cū ei go scia habeat p propria. qz p pprias diffōnes & passiones. sz cōia non faciūt scire nisi p accidens recte sicut nō cognoscēs seruū fugitiuum nisi confuse nō potest ipsū p se inuenire. sz solū p accidens. vz. rōne cursus vel alteri⁹ signi cōis quo vtunt cōiter fugitiui. & ita sciuit brisso qdraturā circuli. faciebat. n. vnū circulū habētem duo qdrata vnū interi⁹ tangēs circuli sz angulos. & alteq exteri⁹ tangēs sm costas. & arguebat aliquod qdratū esse eqle illi circulo ex quo qdratū exteri⁹ erat maius & qdratū interius erat min⁹. illud. n. qdratū qd hz ad hec duo qdrata eā pportionē quā hz circulis dicebat ipse eē eqle circulo. cōstat āt q p hanc rōnem nihil scimus p se de qdratura circuli. sciens. n. hanc rōnē nō pp hoc scit qdrare circulū. i. facere quadratū circulo eqle. ¶ Scdo notandū q eqlitas qdrati demōstrabilis de circulo nō est eqlitas continētie sz extēsionis ita q nō eqliter continet. sz si linee extenderent ipse essent eqles. qz si a circulus ē equalis. b. quadrato extēsiue: adhuc a est maioris cōtinentie. pbat & pono q diameter a sit lōgitudinis vt. 14. & qz circuli ad suū diametrū est pportio tripla sex q septima. sequit a circulū esse magnitudinis vt 44. & vt suppo^m est. b est equale a. igit b. quadrati magnitudo est vt. 44. cuius qlibet costa ē vt. xj. multiplicetur. igit medietas a. q est. 22 p medietatem sui diametri q est septē. & sequtur areā circuli cōsurgentē esse continentie vt. 154. deinde multiplicet vnū lat⁹ b. p aliud. s. p xj. & xj. & consurget areus quadrati cōtinētie. 121. oīs. n. numer⁹. 154. est maior numero 121. igit continentia a. maior ē continentia b. in tanta pportione qnta numerus 154. excedit numeq. 121. & p ons hmōi figure eqles eqlitate magnitudinis nō sunt eqles eqlitate continētie.

Nō. n. puenit demōstratio ī aliud gen⁹ vnūquodqz āt hz accñs est cū scdm illud nō cognoscam⁹ secūdū q est ex pricipiis illi⁹ in quantū illud ē vt duob⁹ rectis eqles hre cui inest p se q dictū est ex principiis ipsius.

Tertio ar. sic. omnis demonstratio ē ex principiis nō extraneis nec diuersoq generq nec p accñs. sed principia cōia sunt hmōi. igit nulla demonstratio ē ex pricipiis cōib⁹. pz cōseqntia cū maiori & minor declarat. nā illud principiū. oē totū est mai⁹ sua pte. est extraneū geome. cum sit extra rōnez ei⁹. sicut superi⁹ extra rōnem inferioris. est ēt diuersoq generq. qz cōpetit ipsi magnitudini & numero. & cōsequter ē principiuz p accidēs. qz nec geome vtit illo nisi zcte p terminos pprios. ¶ Notan. q aliqd ē alteri extraneū dupl'r. p^o qz sibi non cōpetit & sic duos cubos facere vnū cubū est extraneum circulo. 2° qz cōpetit alteri. & sic gen⁹ est extraneū spēi. hoc mō principia cōia sunt extranea cuilz scie spāli. ¶ Sz 3ͣ genus ponit in diffōne spēi. & vtr pdicat de sua spē. igit nō est extraneū spēi. ¶ Itē si illō ē extraneū alicui qd cōpetit alteri seqt ppriā passionē eē extraneā suo sbo conuertibili qz cōpetit alteri. vñ hre tres angulos nō solū cōpetit triāgulo. sz ēt ysocheli & figure. ¶ Ad p^m negetur cōseqntia qz concedit q gen⁹ ē intrinsecū spēi & extrinsecū. intrinsecū qdē inqztū est ps vel forma ei⁹. extrinsecum vo inqztū est forma alteri⁹. animal. n. in cōi nō solum cōpetit hōi vt forma. sz ēt asino. igit cuilz illoq est intraneū & extraneū: & sic non est incōueniēs prin^a cōia esse principiis ppriis stranea & extranea. ¶ Ad 2^m negetur cōseqntia pp equocationē. cū. n. dicit illud eē extraneū alicui qd cōpetit alteri loqtur de alietate reali. cū vo dicit habere tres angulos competere alteri & triāgulo: accipit alietas rōnis. qz ista passio nulli cōpetit quod non sit triangulus. hī tñ cōpetit alicui cui⁹ rō est alteris a rōne trianguli. gen⁹ āt est extraneū spēi qz alteri competit non solū alietate rōnis. sz ēt alietate reali. animal. n. competit homini & asino. quoq qlibet ab altero differt non solū apparenter sed ēt realiter & essentialiter.

Quare si p se & illud inest cui inest necesse est mediū i eadē pximitate esse. Si vo nō sz sicut armonica p arithmeticā. hmōi aūt dmōstrant qdez silr. sz differūt. ipm. n. qz alteri⁹ est scie. Subiectū. n. gen⁹ alteq est sz pp qd supioris est cui⁹ p se passiones sunt. Quare ex his manifestū est qd non sit demonstrare vnūquodqz simpliciter. sz secundū quod & ppriis vniuscuiusqz principiis est.

¶ Quarto arg. ad idē sic. in qlz demōstratione necesse est mediū & extr^a eē eiusdē pximitatis & eiusdē generis. sz principia cōia non sūt hmōi. igit nulla demonstratio est ex cōibus principiis. pz pña cū minori. qz alr non essent cōia. maior vo declarat. qz si non: hoc videret pp scientias subalternatas. sz istud non tollit. qz ibi ēt principia sunt propria & mediū silr sicut in aliis scientiis eo q termini scientiaq subalternantiū non sumunt absolute sz zcte in scientiis subalternatis: & sic sunt termini ppri. ea. n. q sunt geome. & adaptant ad oculū non sunt perspectiue sm q hmōi. & ea q sunt arithmetice. & adaptātur ad sonū non sunt scie armonice. sm q hmōi. qz hec scie pcedit p ppria sic subalternātes. nā si passio ē pspectiua oz q subiū cui p se inest sit pspectiuū & pñter me/diū. qz necesse est me^m eē cū extremis in eadē pximitate ¶ Notādū p^o sz pbz q scia sbalternās & subalternata

Notan. primus

Notan. dum. 2.

Notan. primus

differunt in hoc q: scia subalternans dicit pp qd. et scia subalternata dicit q:. n. sic intelligedo q scia subalterna ta nõ demõstret pp qd. sz ex eo q: qd psupponit tanq̃ q: est. a scia subalterna ta est demõstratum pp qd a scia subalternãte. vbi gr̃a pspectiu9 psupponit istã. angulus triãguli eqlateri ẽ tertia ps duo4 recto4 et eandẽ demõstrat geome. pp qd. ¶ Scdo notãdũ fm phm q sicut dñt spẽs subalternãtes et subalternate ex pte subiecto4. ita ex pte pricipio4. pspectiuus. n. pbans oculũ videre dextrũ et sinistrũ magnitudinis nõ pbat hoc p pricipia ppria geo. sz p pricipia ppria sui. q: dextrũ magnitudinis diametralr ipmit i pte dxtrã oculi et sinistrũ i pte sinistrã. nã lz diameter sit pp9 terminus geo. nõ tñ vt diametralr ipmit. q: de ipressione nõ se itromittit geo. sz phs nãlis. q at illa ipressio sit diametralis pbat p silitudinẽ anguio4 qd est pure geometricũ. et isto mõ geo. descẽdit i pspectiuã. q: illd geometricũ pspectiuus accipit 9hẽdo ipz. neqz pspectiu9 in pbando istã 9clonẽ. linea visualis diametralr ipmit in oculũ assumit istã absolute. li nea diametralr incidẽs cãt angulos eqles. sz istã. linea visualis diametralr incidẽs in oculũ cãt angulos visuales eqles. q: nõ 9siderat lineã angulũ vel diametrũ absolute. sz lineã et angulũ vt visualẽ et diametrũ vt incidit in oculũ. Illã ẽt ppõnez angulus trianguli eqlateri est tertia ps duo4 recto4 accipit pspectiuus 9tc. vt angulus triãguli eqlateri in oculo ẽ tertia ps duo4 recto4 visualiũ. sicut. n. 9hit lineaz p visuale ita ẽt oia pricipia sue 9clones geome. Silr i musica pbat vnã vocez ee aliã in duplo grauiorẽ. p hoc q 9tinet bis aliã vocem et hoc declarat ex pportiõe nũero4. nã qñ vnus numer9 9tinet aliũ bis pcise ẽ pportio dupla. nõ tñ recipit illã ppositionẽ in ppria forma sed 9ete p sonũ. vt si aliqs numerus sonorus 9tinet aliũ bis pcise ẽ pportio dupla. Et ex his concludit Ari. nullã sciam neqz demõstrationez procedere ex pricipiis cõibus: sz tñ propriis.

Sz horũ principia hñt cõe. Si autẽz hoc manifestuz est qd nõ est vniuscuiusqz ppria pricipia demõstrare. erũt. n. illa oĩuz principia et scia illorum propria oibus.

¶ Ex pdictis infert phs. 4. correlaria. quo4 primũ est. Quelz scia spãlis subalternat meth. pbat. perspectiua subalternat geo. et musica arithmetice. q: pricipia ista4 pbant ab illis. sz oĩuz scia4 spãliũ pricipia pbantur in meth. igit. maio: pz et mino: declarat. naz nulla scĩa spãlis pbat sua pricipia. imo psupponit. sz cuiuslibz scie spãlis pricipia sũt pbabilia ex quo ñ sũt d terminis cõssis igit oz dare pricipia cõssima pbãtia pricipia spãlia quorũ scia ppa. s. meth. ẽ cõis oib9 scĩtiis spãlib9. ¶ Illo tandũ q sicut illd pricipiũ cõe oẽ totũ ẽ mai9 sua pte est pbabile p pricipia meth. sic oẽ 9tinens aliqd et aliqd vltra ẽ maius sua pte. sz oẽ totũ ẽ hm̃oĩ igit oẽ totũ ẽ maius sua pte. ita illud principiũ. si ab eqlib9 eqlia demas remanẽtia sũt equalia ẽ meth. pbabile sic. Quorũcũqz ptes 9silr 9uenĩũt vel discõueniunt illa eodẽ mõ se hñt vt tota. sz si ab eqlib9 eqlia dmas ptes remanẽtes 9silr 9ueniũt vl discõueniũt. igit eodẽ mõ se hñt vt tota. sed tota fuerũt eqlia. igit ptes remanẽtes st eqles. et p 9ñs si ab eqlib9 eqlia demas remanentia erũt eqlia. sicut. n. isti termi 9tinẽs aliqd et aliqd vltra. sũt termi meth. ita et isti. 9uenire et discõuenire cõsilr vl eodẽ mõ se hñe.

Et nanqz sciunt magis intelligẽs ex supiorib9 causis. Ex priorib9. n. nouit cũ nõ ex cãtis sciat cãs. Quar si magis sciunt et maxime et sciã illa erit magis et maxime.

¶ Scdm correlariũ. meth. est magis scia q̃ alie. et maxime scia. pbat. meth. ẽ magis sciẽs q̃ alij artifices spãles. et maxime ẽ sciẽs. igit. pz 9ña p locũ a 9iugatis. Et prima pars añtis ar. scire ẽ rẽ p cãz cognoscere. sz met. magis cognoscit p cãs q̃ alij artifices. q: ipse cognoscit p cãs supiores. et alij p cãs iferiores. scda ps añtis pbatur. met. scit p cãs maxias. q: p cãs nõ cãtas. igit maxime scit. vñ põt sic argui. scire p cãm ẽ sim̃lr scire. et scire p magis cãz ẽ magis scire. ergo scire p maximã cãz ẽ maxie scire. pz 9ña per illã regulã topicã. sicut simplr ad simplr ita mai9 ad mai9 et maximũ ad maximum. ¶ Notan. q met. ẽ maxie sciẽs et met ẽ maxie scia quadruplr. Pmo rõne obi q: oba met. sunt maxie scibilia sicut ẽt sũt maxie cognoscibilia. nã sicut res se hz ad esse ita ad cognosci p Ari. 2° met. sz de9 et itelligentie q̃ sunt oba meth. hñt maxie ee sicut et ipsa maxie entia sũt. ergo de9 et itelligentie sunt maxie cognoscibiles. ¶ Scdo meth. ẽ maxie scia rõne subi. nã subz meth. ẽ ens inq̃tũ ens iuxta determinacõez Arist. 4. met. sz ens inq̃tũz ens est maxie scibile. igit. pz 9ña. q: scia specificat a suo subo. minor at ẽ clara. q: ens inq̃tũ ens ẽ maxime intelligibile cũ sit obm intellect9 p Ari. i met. sua. qd aũt est maxime intelligibile est maxime scibile &c. ergo p 9ñs maxime scibile. ¶ Tertio metha. ẽ maxime scientia i oẽ principio4 quoniã principia met. s. de quolz dr ee vl nõ ee et nõ 9tingit idẽ si ee et nõ ee sunt maxime scibilia cuz hec sciant et cognoscant tñ p noticiã sino4 tei mino4z. alia at principia nõ cognoscunt nisi mediãtib9 his cum necessario has ppõnes psupponãt in mẽte. ¶ Quarto met. ẽ maxime scia rõne finis. qm̃ finis met. est cognitio re4 sepata4 tã a mã sensibili q̃ intelligibili. finis at aliarũ scientia4 ẽ cognitio re4 vt 9hũt mãm sensibilẽ vel intelligibilẽ igit prima ps añtis pz q: finis met. ẽ cognitõ et speculatio sba4 sepata4 a mã simplr cũ sint penit9 indiuisibiles nullã penit9 hñtes magnitudinẽ fz Ari. 8° phi. scda ps añtis ẽ mãifesta. q: phia nãl 9siderat res i ordine ad mãz scibilẽ. et meth. 9siderat res i ordie ad mãz intelligibilẽ. s. in ordine ad q̃titatẽ cõtinuã vel discretã.

Sz dmr̃atio ñ 9uenit i aliud gen9. sz nisi sic dcm ẽ geometrice i mechanicas vl machinatiuas aut speculatiuas et arith. i armonicas.

¶ Tertiũ correlariuz. meth. nõ dscẽdit in aliud gen9 simpliciter. sz fz qd. pbat. met. descẽdit in alias sciẽtias spãles sicut geo. i mechanicã et machinatiuã et speculatiuã. et sicut arithmetica in musicã. iste at nõ descẽdũt in aliud genus simpliciter. sz fm qd. igit. maio: pz. q: met. probat pricipia alia4 scientia4 sicut subalternãtes pricipia subalternata4. mino: vo sunt supius declarata. et intelligit phs p mechanicã artẽ edificãdi et domificãdi. et per machinatiuã artẽ faciendi machinas vt bõbardas. et p speculatiuaz ipaz pspectiuã. cõstat aũt oẽs istas scias vl artes psupponere certa pricipia iam pbata in geo. &c.

Notandũ primũ
¶ Notãdũ pmo q meth. tripliciter descẽdit in alias sciãs pº rõe subi eo q suba alia4 scia4 subiiciũt subo. meth. 2° rõne pricipio4 cõplexo4. q: pricipia cõplexa aliarũ sciẽtia4 pbant p pricipia cõplexa meth. Tertio rõne termino4 incõplexo4. q: oẽs termini alia4 sciẽtia4 sunt termini metha. lz sub alia cõsideratõe. vñ meth. cõsiderat corp9 et mobilitatẽ absolute. sz phs nãlis considerat eadẽ cõtracte. s. corp9 vt ẽ mobile. cõsiderat ẽt meth. lineã vt ẽ q̃titas continua duob9 punctis terminata et vt in ea ẽ longitudo sine latitudine et pfunditate. geome. at vt est recta vel curua.

Notandũ scdm
¶ Scdo notandũ q geome. descendit in pspectiuã et arith. in musicaz ex pte subiecti et principio4 cõplexo4 ac termino4 simpliciũ. sz nõ totaliter vt metha. q: pspectiua nõ subiicit tantũ geome. sed ẽt phie. et musica nõ solũ aritme sz ẽt phie rõne alteri9 partis subi. et ideo nõ linea nec visuale ẽ prius termin9 perspectiue. sed totũ illud linea visualis. qi non considerat de linea vt linea nec de visualitate fm q huiusmodi. sed de linea vt est visualis. et de visualitate vt diametraliter cãtur. similiter musica non considerat de numero vt numer9 est nec de sono vt sic. sz de nũero vt ẽ sonor9.

et de sono vt est proportionabilis et numerosus.

Difficile enim est nosse si sciuit aut non difficile est nosse si ex propriis vniuscuiusque principiis sciunt non quod vere est scire. Opinamur autem si habeamus ex aliquibus veris syllogismum et primis scire. sed hoc non est. sed proxima oportet esse primis.

¶ Quartum correlarium. difficile est perspicere scientiam scire. probatur. nam non fit nisi per principia propria. sed difficile est scire si ad aliquam conclusionem sint propria. igitur. vnde multotiens opinamur nos scire. quia opinamur recepisse propria principia. non tamen scimus. quia illa non sunt principia propria. aliquis enim forte crederet album esse accidens propter hoc quod cognoscit ipsam esse in alio. sed hoc non sufficit cum non sit principium proprium: sed commune. multa enim sunt in alio quorum nullum est accidens vt habet videri. 4. phy. vbi traduntur octo modi essendi in. ¶ Contra predicta arguitur. et principaliter contra conclusionem probando aliquam sciam vel demonstrationem procedere ex communibus. Et probatur. quia necessario procedit ex principiis communibus ex quo ipsa communissima est. ¶ Secundo arguitur. de qualibet demonstratione potissima cum illa procedat ex vlibus. scilicet ex subiecto vli et passione. hec autem sunt communia. ¶ Tertio arguitur. sic. sicut res se habet ad esse se habet ad cognosci. sed virtus solis que est virtus communis concurrit absque agente particulari ad generationem animalis quod fit ex putrefactione. igitur communia principia possunt concurrere ad generationem alicuius particularis scientie. ¶ Quarto quia frustra ponerentur principia communia. et probatio ponit in quibus vtimur in demonstratione quedam sunt propria et quedam communia. ¶ Ad primum dicitur quod licet principia metha. sint communia entis speciebus ipsa tamen sunt propria metha. vt de quolibet esse vel non esse. et non contingit idem simul esse et non esse. ¶ Ad secundum respondetur eodem modo quod licet subiectum et passio demonstrationis potissime sint communia suis inferioribus sunt tamen propria illi demonstrationi. ¶ Ad tertium dicitur quod sicut agens vle non producit perfectum animal nisi mediante agente particulari. ita principia communia non aggenerant perfectam cognitionem. scilicet scientificam nisi mediantibus principiis. et sicut agens vle absque agente particulari producit imperfectum. ita principia communia absque principiis propriis aggenerant notitiam imperfectam que est opinio. ¶ Ad quartum negatur consequentia. quia sicut non frustra ponitur agens vle non obstante quod non agat absque agente particulari: ita non frustra ponuntur principia communia licet non aggenerent sciam absque principiis propriis. quia sicut agentia particularia roborantur per vlia et fortificantur per illa virtute quorum agunt: ita principia propria roborantur et fortificantur per principia communia virtute quorum aggenerant sciam. et ex hoc patet quod dicit. p. scilicet quod vtimur principiis propriis et communibus. vtimur enim principiis communibus tamquam demonstrationem virtualiter ingredientibus. et vtimur principiis propriis tamquam formaliter ingredientibus demonstrationem.

Dico autem principia in vnoquoque genere illa que esse non contigit demonstrare. Quicquid igitur significet prima et que ex his sunt accipiendum est. Quod autem sunt principia necesse est accipere. Alia vero demonstrare vt quid vnitas aut quid rectum et quid triangulus. Est autem vnitatem accipere et magnitudinem. altera vero demonstrare.

Iste est secundus tractatus primi posteriorum in quo philosophus declarat ex quibus et qualibus est virtualiter demonstratio manifestando principia que virtualiter ingrediuntur demonstrationem postquam ostendit ex quibus et ex qualibus est formaliter demonstratio declarando principia que formaliter ingrediuntur demonstrationem. Et diuiditur tractatus iste in quattuor capitula. quorum primum distinguit inter principia propria et communia. secundum exprimit principia tam propria quam communia inter que est differentia ibi non est autem ratio. tertium manifestat qualiter scientie communicant circa principia ibi. communicant autem omnes scientie. quartum est differentia et conuenientia principiorum et conclusionum differentiam et conuenientiam inter demonstrationem quia et propter quid ibi: sed differt quia a propter quid. ¶ Primum capitulum diuiditur in quattuor partes in quarum prima describit principium. in secunda parte ponit differentiam inter principium commune et proprium ibi. sunt autem quibus. in tertia parte ponit differentiam inter subiectum passionem et dignitatem ibi. sunt autem propria in quarto ponit differentiam scientiarum ex parte subiecti et passionis ibi. quasdam tamen scias. ¶ Quantum ad primum. p. diffiniens principia dicit. dico autem principia in vnoquoque genere illa que cum sint non contingit demonstrare. id est principium est propositio necessaria indemonstrabilis in scientia cuius est principium. Primo dicitur propositio necessaria ad excludendum propositiones falsas et contingentes. ideo oportet quod ista principiorum licet sint immediata et indemonstrabilia sicut principia non tamen sunt principia propter suam falsitatem. Secundo dicitur indemonstrabilis ad excludendum propositiones necessarias demonstrabiles. Tertio dicitur in scientia cuius est principium ne credatur quodlibet principium esse indemonstrabile simpliciter. sed sufficit quod non sit demonstrabile in scientia cuius est principium. ideo licet est simpliciter indemonstrabile est simpliciter principium. si autem est indemonstrabile secundum quid est principium secundum quid. ¶ Ex ista diffinitione infert philosophus conuenientiam et differentiam inter principium et conclusionem dicens quod in hoc conueniunt. quia de vtroque oportet cognoscere quid significet. disconueniunt autem quia ex principiis alia demonstrantur et ipsa non demonstrantur in scientia illa. conclusio autem in eo quod conclusio demonstratur. sicut enim de vnitate et triangulo et recto presupponitur quid est: ita de principiis et conclusione. et sicut vnitas et magnitudo non demonstratur sed alia ex his ita est dicendum de principiis et conclusione. ¶ Notandum quod sicut conclusio aliquando sumitur pro ipso complexo. demonstrabili siue sit signum siue significatum. et aliquando pro passione: ita principium scientie aliquando sumitur complexe vt omne totum est maius sua parte. et aliquando incomplexe vt vnitas et magnitudo. primo modo diffiniebatur principium et non secundo modo. si tamen quis vellet generalem diffinitionem dicat. principium est entitas necessaria indemonstrabilis in scientia cuius est principium. et secundum hoc magis videntur procedere extrema. Duo igitur sunt genera principiorum. scilicet complexa et incomplexa. et iterum principiorum complexorum quedam sunt simpliciter indemonstrabilia vt dignitates et communes animi conceptiones. et quedam secundum quid indemonstrabilia vt principia scientiarum subalternatarum que demonstrantur in scientiis subalternantibus. vnde sicut geo. non potest probare magnitudinem esse. nec arithmeticus vnitatem esse sed illud presupponit. ita perspectiuus non potest probare aliquam lineam causare duos angulos rectos. sed illud presupponit quod quidem accipit tamquam principium licet conclusio sit vt videbatur ante. ¶ Contra predicta arguitur. et primo quod principia non presupponuntur. quia principia se habent sicut antecedens ad aliquod consequens. non negato consequente negatur et antecedens. vnde eraclitus negauit illud principium de quolibet dicitur affirmatio vel negatio vt dicit. p. 4. metha. ¶ Secundo arguitur. quod non oportet principia accipere. id est presupponere et alia demonstrare. quia tunc solum illa principia presupponerentur que fundantur in ente. et omnia alia demonstrarentur. scilicet omne totum est maius sua parte. et si ab equalibus equalia demas et cetera. quod est falsum. quia ista sunt per se nota cum intellectus statim eis assentiat notis terminis. ¶ Ad primum dicitur quod principia prima negari dupliciter intelligitur. scilicet per se. et per accidens. per se quidem. quia habent naturam per quam dubitari possunt et consequenter negari et sic non possunt negari prima principia. quia sunt propositiones prime fundate in ente quibus intellectus nullo modo potest dissentire sicut nec aliqua potentia cognita potest dissentire suo obiecto primario. ¶ Per accidens autem quadrupliciter possunt negari. Primo virtualiter et implicite. scilicet negando aliquam propositionem veram et necessariam in qua virtualiter continentur prima principia aut concedendo aliquam falsam vel impossibilem ad quam sequuntur opposita primorum principiorum. ¶ Secundo ex ignorantia respondendi sicut negauerunt permenides et melissus motum esse ne cogerentur concedere uacuum propter istam rationem omne quod mouetur recipitur in pleno aut in vacuo. quia non est pos-

Nota primum.

fibilis penetratio corporum. igitur in vacuo. zeno autem negauit idem ne cogeretur concedere infinita pertransire cum in oppositum experientia esset notum. experiebatur enim se ambulare et equum currere. ¶ Tertio ex falsa apparentia sicut eraclitus qui negauit prima principia concedens duo contradictoria esse simul vera. credidit enim entia esse in tanta fluxu quod statim cum quis diceret hoc esse propter fluxibilitatem rerum dicere hoc esse posset hoc non esse. et consequenter dicebat quod non poteramus eandem aquam fluminis bis tangere. nec de eadem re eodem modo se habente bis loqui. ¶ Quarto ex diuersione materie. vel inquisitione disputationis. quedam enim possent negare principia prima et ea que sunt per se nota ad diuertendum materiam cupientes non amplius disputare vel de alia materia loqui: aut causam ingrendi aliquam veritatem vel probabilitatem circa principia negata. sicut faciunt communiter disputantes sustinentes probabiliter opposita eorum que per se nota sunt et tales non negant principia corde. sed tantum ore. ¶ Ad secundum respondet Egi. quod omnes animi conceptiones possunt considerari in ordine ad intellectum concipientem vel in ordine ad ens et partes entis. primo modo omnes communes animi conceptiones sunt principia communia. quia intellectus illis assentit absque aliquo discursu ex sola notitia terminorum. et sic. omne totum est maius sua parte. et si ab equalibus equalia demas etc. sunt prima principia et prime dignitates. secundo modo non sunt prima principia. quia fundantur in parte entis. scilicet in quantitate que quidem habet ordinem ad totum ens sicut posterius ad suum prius. et sic tantum illa que fundantur in ente vel in esse sunt prima principia vt de quolibet dicitur esse vel non esse. et non contingit idem simul esse et non esse. Ista responsio videtur aliqualiter contrariari philosopho. dictum est enim supra ex intentione Arist. quod metha. probat principia aliarum scientiarum. hec autem. omne totum est maius sua parte. et si ab equalibus etc. sunt principia geo. et arith. igitur probantur a met. quod non esset si eis intellectus statim assentiret absque discursu. et hoc placet. notandum quod probat illud principium. omne totum est maius sua parte. per continere aliquid et aliquid vltra. non est sunt dignitates. quia dignitas est propositio quam necesse est quemlibet docentem habere per Aris. in posteriorum tractatu. non autem est necesse has propositiones quemlibet docendum habere. ¶ Dicendum igitur aliter quod principia sunt in quadruplici differentia loquendo de principijs complexis. quedam sunt quibus intellectus assentit ex sola notitia terminorum vt de quolibet dicitur esse vel non esse. non contingit idem simul esse et non esse: et hec sunt proprie dignitates et principia prima simpliciter et propositiones nullo modo demonstrabiles. quedam autem sunt principia quibus intellectus statim assentit notis terminis tamen mediante discursu moroso et imperceptibili. vt omne totum est maius sua parte. et si ab equalibus equalia demas etc. et hec non sunt principia prima simpliciter. sed prima principia secundum quid per respectum ad scientias quarum sunt principia. et consequenter talia non simpliciter sunt demonstrabilia sicut nec sunt dubitabilia. sed sunt demonstrabilia secundum quid. scilicet isti vel illi qui negaret. ¶ Quedam sunt principia quibus intellectus assentit ex solo discursu demonstratiuo moroso. vt a puncto ad punctum contingit rectam lineam ducere. et continuum est diuisibile in infinitum. et talia simpliciter demonstrantur sicut et ipsa simpliciter dubitabilia sunt. et talia sunt principia et principiata. principia quidem geo. et principiata in naturali philosophia. Quedam autem sunt principia quibus intellectus assentit ex solo discursu moroso inductiuo vel diuisiuo: vt premisse indemonstrabiles alicuius demonstrationis. verbi gratia. si fieret talis demonstratio. omne animal rationale est disciplinabile. omnis homo est animal rationale. ergo omnis homo est disciplinabilis. maior probatur inductiue et minor. vt habetur secundo huius. ideo tales premisse sunt premisse diffinitiue. sunt etiam propria principia. premisse autem demonstrabiles non proprie dicuntur principia. sed tantum methaphorice ex similitudine ad premissas indemonstrabiles.

Sunt autem quibus vtimur in demonstratiuis scientijs. alia quidem propria vniuscuiusque scientie. alia vero communia. Communia enim secundum analogiam. quoniam vtile est quantumcunque in eo quod sub scientia est genere. Propria principia quidem vt lineam esse huiusmodi et rectum. Communia autem vt equalia ab equalibus si auferas quod equalia reliqua sunt. Sufficiens autem est vnumquodque istorum. quantum in genere est. Idem enim faciet et si non de omnibus accipiat. sed in magnitudinibus solum arithmeticus autem in numeris.

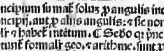
¶ Ista est secunda pars huius capituli in qua philosophus manifestat differentiam inter principium proprium et commune quibus vtuntur demonstratores. vnde principium proprium est illud quod conuenit vni scientie tantum in eo quod principium. vt linea est longitudo sine latitudine et profunditate. rectum est illud cuius medium non discrepat ab extremis. Et notanter dicitur in eo quod principium. quia eadem propositio competit pluribus scientijs in vna vt conclusio. et in alia vt principium proprium. sicut patet de principijs scientiarum subalternatarum que sunt conclusiones in scientijs subalternantibus. principium autem commune est illud quod competit pluribus scientijs. vt si ab equalibus equalia demas cetera que remanent sunt equalia. et omne totum est maius sua parte. quorum quodlibet indifferenter competit geometrie et arithmetice. Et si arguitur contra. quia supra dictum est demonstrationem non procedere ex vtriusque communibus. Respondet philosophus quod intelligit demonstrationem non procedere ex communibus secundum suam totam significationem tamen procedit ex his secundum suam significationem sibi sufficientem. ita quod geo. non vtitur aliquo istorum principiorum absolute. sed contracte. scilicet omnis magnitudo est maior sua parte. et si ab equalibus magnitudinibus equales magnitudines demas magnitudines remanentes sunt equales. arithmeticus autem dicit. omnis numerus est maior sua parte et si ab equalibus numeris equales numeros demas que remanent sunt equales.

Notandum primum

¶ Notandum quod sicut quodlibet agens naturale vtitur prima materia non simpliciter: sed contracte. scilicet cum dispositione accidentium necessario ad formam substantialem concurrentium sic quod generans hominem vtitur materia contracta per aliqua accidentia facientia ad formam hominis et generans equum vtitur eadem materia cum alijs dispositionibus facientibus ad formam equi. ita in proposito dicendum est quod geo. illis principijs vtitur contracte per magnitudinem et arithmeticus contracte per numerum. Istud tamen exemplum non est omnino simile. quia materia prima formaliter ingreditur compositionem naturalem et principia communia non formaliter sed virtualiter tantum ingrediuntur demonstrationem. per ipsum tamen cognoscitur modus contrahendi principia communia.

Dubium primum

¶ Sed dubitatur primo quia dicit Arist. primo priorum. quod cum principium vltimo sumi verbi gratia in geo. probatur quod anguli incisionum sunt equales per hoc quod si ab equalibus equalia demas. quero ergo vtrum hoc

principium sumatur solum pro angulis incisionum. et sic petitio principij. aut pro alijs angulis: et sic non est ad propositum. aut vltimo et habetur intentum.

Dubium secundum

¶ Secundo quia principia talia contracta quibus vtuntur formaliter geo. et arithme. sunt probata per illa principia communia. sed non videtur ad quem aliam artificem spectet probare huiusmodi specialia per illa communia. igitur geo. et arith. probant principia contracta per principia communia. igitur vtuntur eis in sua maxima communitate. verbi gratia. hec propositio omnis magnitudo est maior sua parte probatur per illam. omne totum est maius sua parte et non videtur a quo nisi a geo.

Responsio primi

¶ Ad primum concedo quod principium semper debet vltimo sumi. non tamen vltimo subiecto. sed equaliter aut minus vltimo cum conclusione. vnde subiectum geo. est magnitudo ideo illud principium commune. omne totum est maius sua parte. non debet accipi a geome. in tanta communitate. quia cuiuslibet scientie subiectum debet esse communissimum et consequenter nullum principium proprium illius debet esse communius subiecto neque aliquid consideratum ab eodem esse communius. propterea geome. accipit illud principium in communitate sui subiecti dicendo omnis magnitudo est maior sua parte. non in communitate alicuius inferioris vt omnis linea est maior sua parte: semper tamen tale principium contractum est vltimo conclusione quacunque data que per tale principium demonstratur. Illa igitur

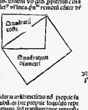
conclusio. anguli incisionum sunt equales. demonstratur per primuz vl'r sumptu istomo si ab eq̄libus magnitudinib⁹ eq̄les magnitudines dēas magnitudies rēanē es sūt eq̄les. sz anguli recti sūt magnitudies. igr̄ si ab eq̄lib⁹ angulis rectis equales angulos demas anguli remanētes sunt equales. sed illi sūt anguli incisionū. igr̄ anguli incisionum sunt equales. pz igitur q̄ illa pclō. anguli incisionum sunt equales nō pbatur per illā formaliter si ab equalibus equalia demas. sed tm̄ virtualiter. ⁊ illa ppositio que si ab equalib⁹ magnitudinibus equales magnitudines demas est illa ppositio que formaliter ingredit̄ demonstrationē. ⁊ est vlior conclōne. sicut etiam subm pro plibus supponit q̄ sint anguli incisionuz. ℭ Ad 2m dicitur q̄ ad metha. spectat pbare illa principia contracta sicut ⁊ cōia. dum eniz probat formaliter q̄ omne totum est maius sua parte. probat virtualr̄ q̄ omnis magnitudo est maior sua parte. dicit. n. Arist. primo priorū q̄ vna prās syllo⁹ est concludere pl'a. s. pclōnem. ⁊ quid sequitur ad illā. ⁊ si quis vellet pbationem propa am illius: tunc assumeretur illud principiū cōmune. omne totum est maius sua parte cum illa minori. oīs magnitudo est quoddā totum inferendo istā. oīs magnitudo est maior sua parte. cuius sylli consideratio ad soluz metha. pertinet. Et dicunt aliq̄ q̄ nō solū pbat metha. principia propria sciaꝝ subalternātium sed etiā subalternataꝝ. hec. n. linea visualis diametraliter cadēs in oculuz causat angulos rectos: nō pbat̄ a perspectiuo. quia nullus artifex probat sua principia. non etiam a geome. quia ipse non ɔsiderat lineam per respectū ad oculum nec ad visum. non etiā a physico. qr nō cōsiderat visualitatem per respectū ad lineam. oz igr̄ q̄ a metha. incip⁊ tum descendit in geo. ⁊ pbiam nālem ɔsiderās visualitatem esse passionē per accidens linee ⁊ facere angulos rectos esse passiones per se linee diametri aliter cadētis. Melius tamen dr̄ q̄ geo. probat principia ppria pspectiue primo quidem implicite demonstrando aliquā cōclusionem ad quā pclōnem sequitur pn̄m proprium perspectiue. 2° explicite non quidem simpliciter vt geome. sed vt descendit in perspectiuam ⁊ vt sic ɔsiderat visualitatem per respectum ad lineam.

Sūt aūt ppria q̄dē ⁊ que accipiūt̄ eē circa que scia speculat̄ q̄ sūt p se. vt arithmetica vnitates. geome. āt signa ⁊ lineas. Hec. n. recipiūt eē ⁊ hoc eē. Horū āt passiones p se qd qdez significet vnaqueq3 accipiūt vt arithmetica qdem qd par au ipar aut quadrangulus aut cubus: geometria vero qd rōnabile aut reflecti aut curuare. Quod āt sint demonstrāt per queda comunia ⁊ ex his q̄ demonstrātur ⁊ astrologia simlr̄. Omnis eniz demōstratiua scia circa tria est ⁊ quecūq3 eē ponuntur. Hec āt sunt genera cuius p se passionuz speculatiua est: ⁊ q̄cūq3 cōmunes dicuntur dignitates ex quibus primis demonstrant: ⁊ tertium passiones quarum qdez significet vnaqueq3 accipiat.

ℭ Ista est 3a pars huius ca. in qua phs ponit dr̄iaz inter subm passionem ⁊ dignitatē di. subm in aliqua scia est illud de quo presupponit̄ qd est ⁊ q2 est. vt in arithmetica vnitas. ⁊ in geome. punctus vel linea. passio aūt in aliqua scia est illa de qua psupponit̄ qd est: vt par vl' impar cubū ⁊ quadratū in arithmetica. in geome. vero rectū ⁊ curuū. rōnale ⁊ irrōnale. cōmensurabile ⁊ icōmensurabile. Sed dignitas est principiū cōmunuz ex quo ⁊ proprio principio demonstrat̄ passio. ⁊ hoc ē generaliter verum tam in astrologia q̄ in alijs scijs d̄mostratiuis. tria igit̄ sunt precognita ante ōem demonstrationē. s. subm de quo aliqd demonstrat̄. ⁊ passio q̄ demonstrat̄. ⁊ dignitas per quam demōstratur aliquid.

ℭ Notandū primo q̄ aliud est esse subm alicuius scie. ⁊ aliud est esse subm in aliqua scia. sicut aliud est eē passionem alicuius generis. ⁊ aliud est esse passionē in aliquo genere. nam risibilitas est passio in genere aialis nō tn̄ est passio illius generis sed hominis. ita i pposito triāgulus est subm in geome. non tamē est subz geo. sz magnitudo. ℭ Scdo notandū q̄ sicut duplex est mā. s. ppinqua ⁊ remota. ita duplex est subm. s. propinquuz ⁊ remotū. vnde subm propinquū arithmetice est numerus ⁊ remotū ē vnitas. Subm vo geo. ppinquū ē magnitudo ⁊ remotū pūct⁹ vl' linea. pn̄m remotū cōiter dr̄ pn̄m scie: q2 ē p̄m sbi sicut eniz subiectum pbie nālis habz sua pn̄a que sunt mā ⁊ forma. ita subm arithmetice hēt suum pn̄m qd est vnitas. ⁊ subm geo. habet suum pn̄m quod ē punctus vel linea

ℭ Tertio notanduz q̄ par ⁊ impar quadratus ⁊ cub⁹ sunt passiones numeri de quibus considerat arithmeticus nō proprie sumendo quadratū ⁊ cubū. qr hec proprie loquēdo reperiuntur tantum in continuo. sed transumptiue reperiūtur in numeri. irrationale vero ⁊ curuū aut reflexū sunt passiones linee de qua cosiderat geo. dicitur āt linea rōnalis vt pz ex decimo geo. de qua rōnant. quelibet ergo linea fm quam sciuntur ppotiones aliaꝝ lineaꝝ rōnalis vocatur. rōne cui⁹ alie cōmēsurabiles rōnales dicunt̄. icōmensurabiles vo dicūt̄ irrōnales. vt diameter ⁊ costa quadrati ortogonij eq̄lateri. ℭ Quarto notādū q̄ illud qd ē pclō in vna demōstratiōe ē ppriū pn̄m in alia vt ppriuz pn̄m ad probandū tres de triāgulo ē hēre angulū extrin̄m equalentez duobus intrinsecis oppositis qd probat̄ eē tale per lineā cadentē eque distantē tertio lateri ⁊ hoc itelligit phs cum dicit aliqua eē pn̄a ppria que demōstrant̄. ℭ Aduertendū tn̄ q̄ lz premissa demonstrabilis sit pn̄m proprium alicuius demonstrationis: non tn̄ pprie dr̄ pn̄m ppriū alicu⁹ scie totalis qm̄ tale ē idemrabile. ⁊ ex hoc pprie diffōnes spāliū termioꝝ sūt pn̄a ppria i scia vtēte illis teris. vn̄ geo. p diffōnē circuli probat lineas aliq̄s exeūtes a cētro eē eq̄les. vtitur ergo geo. diffōne circuli tanq̄ pn̄o ⁊ similr̄ diffōnib⁹ linee ⁊ recti tanq̄ pricipijs incōplexis ex q̄b⁹ ⁊ suis diffinitionib⁹ fiūt ppōnes idemrabiles vt dicebatur ante. ℭ Primū dubiū. cū de linea demrēt̄ i geo. rectum vel curuuz seq̄t̄ q̄ linea nō ē subm remotū geo. sed propinquum aut essentialiter contentuz sub illo. ℭ Secunduz dubium. propter quid facit phs mentionē tantuz de dignitatibus cū etiam alie communes animi conceptiones ingrediantur virtualiter demonstrationē. ℭ Ad primū dicitur q̄ linea est principium magnitudinis: ⁊ est cōtentum sub magnitudinē. primo⁰ est subiectū remotū. sed 2° est speciale subiectum in geo. aliquando tn̄ sumitur pro subiecto adeq̄to geo. inq̄tū omnes magnitudines resoluuntur in lineā. ℭ Ad 2m dicitur q̄ Arist facit mētionē tantum de illis principijs que necessario ingrediūtur demrationez ōem. principia autem geo. ⁊ arithme. licet necessario ingrediantur formaliter aut virtualiter demonstrationes mathe. non tamen necessario ingrediuntur omnem demonstrationē. q2 potest fieri demonstratio in metha. quam nō ingreditur formaliter vl' vir

Nom pm
Nom 2m
Nom 3m
Nom 4m
Dum pm
Dum 2m

tualiter aliquod pn^m mathe. dignitates autem non necessario ingrediunt oem demrationē cū ipe sint ppōes quas necesse est quemlibet docendus hre.

Quasdā aūt scias nihil phibet ꝛ q̄dā eoꝝ despicere vt gen⁹ nō supponere eē si sit manifestū: quoniā ē. Nō. n. similiter manifestuz ē q̄ nūer⁹ sit ꝛ q̄ calidū ꝛ frigidū sit: ꝛ passiones nō recipe ē qd significent si sit manifeste Sicut neq3 coīa nō recipere qd significent vt eqlia ab eqlib⁹ dmer. quoniā notū ē. Sz nihil min⁹ tria hec sūt necessaria: circa qd dmratuz est ꝛ q dmrant ꝛ ex qb⁹.

¶ Ista est 4^a pars h⁹ ca. in qua ponitur dr̄ia sciarū ex pte subi ꝛ passionis. qm̄ aliqua est scia que despicit suuz subm. ꝛ aliqua q̄ nō despicit. illa dr̄ despicere subm suū que nō facit spālez mentionē de suo subo vtꝝ sit. qꝛ manifestuz est illud esse vt metha. ꝛ scia nālis. sūt. n. ista nota ad sensū sicut calidū ꝛ frigidū. Illa vo nō dspicit. qꝛ facit spālem mentionē de illo vtꝝ sit sicut geo. de pūcto ꝛ arithmetica de vnitate. cū hec tn̄ cognoscant per intellectū discurrentē: ꝛ q̄to alicuius scie subm est magis notū tanto illa magis despicit ꝛ psupponit illud. io maḡ psupponit subz suū illa q hz sbz calidū vel frigidum q̄ arithme. cuius subm est numerus q: calidū vel frigidū est magis notū q̄ numerus. ¶ Est. et. aliq̄ scia q̄ despicit suam passionē qꝛ nō facit spālē mentionē de illa quid significet. vt vnitas in meth. que ē passio eius. ꝛ aliqua scia ē que nō despicit vt arithme. q̄ facit mentionē spālē quid significet paritas vel iparitas. ꝛ geo. qd significet hre tres angulos. vn̄ sicut ē aliqd pncipiū per se notuz vt si ab equalibus equalia demas ita aliq̄ suba ꝛ passiones sunt per se manifesta. conueniunt tn̄ omnes scientie in hoc q̄ quelibz requirit dignitatem subm ꝛ ppriā passionē. ¶ Notandū primo q̄ duplex ē vnitas. s. metha. ꝛ mathe. vnitas metha. cōuertit cum ente. ꝛ ē eque nota sicut ens. cum sit ppria passio eius quā metha. despicit sicut ens qd est subz suū. q: de nullo istoꝝ facit mentionem si est ꝛ qd significet. vnitas autē mathe. est pncipium numeri pdicamenti q̄titatis. ꝛ hec nō est passio sed subm remotū arithmetice. qd quidez subm nō est per se notū. sed cognoscitur per intellectū discurrentē. ¶ Secundo notandū q̄ duplex est numerus. s. nālis ꝛ formalis. numerus formalis q ē forma resultās ex vnitatibus nō est per se notus sz inuestigat p intellectū. numerus autē nālis qui est res numerate est p sensu⁹. q: est sensibil p se cū sit sensibile cōe p arī. 2° d aīa. ꝛ talis numerus ē adhuc mī⁹ not⁹ q̄ calidū vel frigidū. q: calidū ꝛ frigidū sunt sensibilia ppria. ꝛ numer⁹ ꝛ magnitudo sunt sensibilia cōia. ꝛ cōstat sensibilia eē notoria sensibilibus cōibus cum sensibilia ppria cognoscant per se primo. ꝛ sensibilia cōia per se nō primo. ꝛ circa sensibilia ppria non contingit sensuz errare. sed circa sensibilia cōia bene ptingit errare vt est determinatū a pho 2° de aīa. ¶ Dubitat circa dicta. s. n. aliquę scię despiciūt sua subiecta. ꝛ aliquę nō. igr̄ aliquę scię demōstrāt sua subiecta qd est 9 cōmē. 2° phi. dicentē q̄ impoīe est aliquā sciā vlem vel pticularem demōstrare suū subm esse sine p signum siue per demonstrationē. sed non est ita in cāis sui subiecti. qm̄ declarat eas per signum nō per demonstrationē simplr. hec commē. phs. n. primo phi. pbat mām ꝛ formā esse que sūt principia corpis nālis ꝛ ipm autē corpus nāle non pbat esse. Rn̄r q̄ phs nō dīc hic expresse aliquā sciam probare suū subiectū esse. sz q̄ aliqua scia despicit suaz subiectū nullā de eo faciendo mentionem. ꝛ aliqua non despicit immo de eo facit mentionem dicendo ipm eē ꝛ qd illd significat vt geo. ꝛ arith.

quelibet ergo scia mundi presupponit suuz subm esse l3 aliqua de illo faciat mentionē ꝛ aliqua non: id nulla scia pōt probare simplr suū subm esse neq3 per effectū neq3 per cām: qꝛ quelibz probatio est per aliquid notius. cōstat aūt nihil esse notius in scia suo subiecto. Et si Arist. aut Aui. probat in li. de aīa suum subiectū eē. s. aīam eē: hoc non est simplr sed s̄m qd. s. isti vel illi. sicut nec aliqua scia potest a priori vel a posteriori pbare simpliciter sua principia. potest tamen isti vl̄ illi qui aliqua negaret quedam alia concedendo ꝛc.

Non est aūt suppositio neq3 petitio qd necesse ē p seipz. s. dignitas ꝛ videri necesse ē. Nō ē enī ad exterius rationez: sed ad eaz que est in aīa. quoniaz nec syllogim⁹. Semper enim est instare ad exteri⁹ rōnez. sed ad interius rationem non semper.

¶ Istud est 2^m capl̄m huius secundi tractatus in quo phs exprimit que sunt ista pncipia ppria ꝛ cōia postq̄ diffiniuit illa ꝛ assignat dr̄iam in spāli postq̄ distinxit illa in gnāli di. hec esse illa pncipia cōia ꝛ ppria. s. dignitates. supōnes. petitiones. ꝛ diffōnes. Et diuidit istud capitulū in duas ptes. nam in pma phs facit qd dictū ē. in 2^a aūt ostendit qualiter scię vtunt dignitatib⁹ ibi. nō contingere autem. ¶ Prima ps diuiditur in tres pclusiones. quaꝝ prima est ista. dignitas non est suppositio nec petitio. 2^a pclusio suppositio distinguit a petione ꝛ questiōe. ibi. quecunq3 quidē. 3^a pclusio. diffinitiones nō sunt suppositiones. ibi. termini igitur non sunt. ¶ Prima igitur pclusio ar. sic. dignitas est necessaria ꝛ intelligibil' propter se. s3 supositio ꝛ petitio nō ē necīa l intelligibil' pp se. igr̄ dignitas nō ē suppō nec petitio. aīs est manifestū cum dignitas non sit necessaria nec intelligibilis ex alio postq̄ est prima propositio. suppositiones aūt ꝛ petitiones sunt necessarię ꝛ intelligibiles per prima pn̄^a. vnde potest sic argui. totum aīs illud qd est necessariuz ꝛ intelligibile non per rōnem exteriorē est necessariuz ꝛ intelligibile propter se sed dignitates sunt h⁹. igr̄. minor pbatur. nā si dignitates hrētur per rōnem exteriorez maxime eēt per syllm̄. sed hoc nō. q: sylls nō probat pma pn̄^a suppones autem ꝛ petitiones habētur p rationem exteriorem. q: per syllm̄ vel per discursuz. ¶ Et confirmatur illa minor. s. q̄ dignitates intelligunt p rōnem interiorem ꝛ nō exteriorem. qꝛ illa que intelligunt per rōnem exteriorem possunt habere istantias. qꝛ pnt repelli vere vel appenter per aliud discursū. sed dignitates non possunt aliquo modo repelli per discursuz cū sint simpliciter pme ppōes igr̄. ¶ Notandū pmo q̄ dignitates sūt ppter se necessarię. q: sicut transcēdētia nō habent cām incōplexaz cū nihil sit causa entis vt ens ē ita dignitates imediate fūdate i trāscēdētib⁹ nō hnt cāz complexā. ꝛ iō necessitas istaꝝ nō est pp aliud. s. quod sit cōplexū ꝛ demonstratū ꝛc. ¶ Scdo notanduz q̄ dignitates sūt pp se intelligibiles. q: primū obiectū intellectus pmitate adeq̄tiōis est ens. iō sicut nullū incōplexū pcedit notitia rōnem entis ita nullū cōplexū pcedit dignitates l3 iter dignitates sit pri⁹ ꝛ posteri⁹ eo q̄ dignitas affirmatiua pcedit aliquo mō negatiuā cū affirmatio sit prior negōne s̄m Arist. in hoc pntō. ¶ Tertio notādū q̄ rō exterior ē argumētatio q̄literumq3 sūpta. q: n. argumentatio in voce vel in scripto sit exterior manifestū ē. ꝛ q̄ mētalis sit exterior declarat. tū qꝛ ē ab exteriori doctrina. tū q: exprimitur p voces ꝛ scripta exteriora sbordinata illi. tū q: nō est indita aīe intellectiue a natura ꝛc. ¶ Quarto notandū q̄ rō interior ē lumē intellect⁹ agētis. vnde nō solū argumen^t vocat rō sed et potētia intellectus dr̄ rō. ꝛ dr̄ rō interior: tum q: nō est ab exteriori

No^m p^m
No^m 2^m
No^m p^m
No^m p^m
No^m
No^m 4^m

doctrina. tum q: nō exprimit per rōnem vocalem vel scriptā. tum q: illud in nobis est concreatū aīe ⁊ est habitualis dispō intellectus possib̄ s̄m cōmē. 3° de aīa. ¶ Ex predictis seq̄t q̄druplex dr̄ia inter dignitatē ⁊ supponem vel petitionē. Prīa dr̄ia est qm̄ dignitas est necīa ꝓpter se ⁊ suppō vel petitio ꝓp aliud. Scḋa dr̄ia q: dignitas est intelligibilis ꝓpter se. suppō vel petitio ꝓp aliō. Tertia dr̄ia q: dignitas est intelligibilis p solā rōnē interiorē nō aūt suppō nec petitio. Quarta dr̄ia ē q: suppō vel petitio ē itelligibilis p rōnē exteriorē ⁊ nō dignitas.

Quecūqʒ igit̄ demr̄abilia accipit eē ipse nō demr̄ans. Hec vō si ꝓbabilia accipiat discēti supponit̄ nō simpliciter suppō: sed ad illū terminū. Si vō neqʒ vni⁹ oppinonis. ⁊ ɔtrarie esse accipiat idē petit. ⁊ i hoc differūt suppō ⁊ qō. Est. n. qō i ɔtrariū dicentis opinioni: aut ꝙ si aliqs demr̄abile cū sit accipiat vt vtat̄ non demōstrans suppō ē.

¶ Scḋa ɔclō. suppō distinguit̄ a petitiōe ⁊ qōne. ꝓbat̄ suppō est ꝓpō demr̄abilis nō demr̄ata sed accepta addiscenti. ⁊ petitio est ꝓpō demr̄abilis nō demr̄ata indifferens addiscenti. qō vero est ꝓpō demr̄abilis nō demr̄ata ɔtrīa addiscenti. igit̄ ⁊c. aīs declarat̄. nā eadē ꝓpō est suppō petitio ⁊ qō. si. n. illā acceptat r̄nsalis tanqʒ verā ita ꝙ sit eiusdē opīonis cū opponēte dr̄ suppō. ⁊ si nō ē simpl̄r tamē quo ad illū. si aūt nō sit eiusdē opīonis nec ɔtrie cū opponēte dicitur petitio. vbi vero r̄nsalis sit omnino ɔtrie opīonis dr̄ questio. ⁊ hoc querit̄ demōstrari. ¶ Notandū s̄m phm̄ ꝙ ista ɔclō intelligit̄ de suppōe stricte sumpta: q: large sumēdo nō distinguit̄ a petitiōe sed bene a qōne. Et sic describit̄ suppō. Suppō ē ꝓpositio demr̄abil' nō demr̄ata quā r̄ndēs nō petit dēmr̄ari. ¶ Sed dubiū est de istis. omne totū est maius sua parte. si. n. ab equalibus eq̄lia demas cetera remanēt eq̄lia. quecunqʒ sūt equalia vni tertio sunt eq̄lia inter se. hec n̄ vident̄ dignitates. q: non sunt p̄ine ꝓpōnes. nec & suppositiones petitiones vel qōnes cū nō sint demr̄abiles. ¶ Dicendū ꝙ oēs sunt cōmunes animi cōceptiōes: quibus statim intellectus assentit notis terminis p discursuʒ imperceptibilē. ⁊ dicunt̄ suppōnes pro q̄nto vniuersaliter accipiunt̄ tanqʒ vere ab opponente ⁊ r̄ndente. poterunt etiam esse petitiones si opponens ⁊ respondēs nō erunt eiusdem neqʒ contrarie opinionis. si tamen respōdens esset contrarie opinionis dicerentur questiones. ⁊ cum dicitur ꝙ iste non sunt demonstrabiles: respondet̄ ꝙ non simpliciter. vt sepe dictum est. ideo non sunt proprie questiones nec petitiones: sunt tamen demonstrabiles quodammodo. scilicet isti vel illi.

Terminī ḡ nō sūt suppōes. nihil. n. eē aut nō dicit̄ s̄ʒ i ꝓpōibus suppōnes.

¶ Tertia ɔclo. diffinitiones non sunt suppositiones. ꝓbatur tripliciter. ⁊ p̄mo sic. suppōnes dicunt̄ esse vel nō esse. sed diffinitiones non dicunt eē vel non esse. igit̄. aīs pʒ q: suppositiones sunt propositiones in quibus dicit̄ aliquid de aliquo vel remouet̄ aliquid ab aliquo in diffinitionibus vero nō remouetur aliquid ab aliquo sicut non affirmatur aliquid de aliquo. ¶ Notandū ꝙ phs vult generaliter quodlibet inferius esse in suo superiori sicut pars in toto. dicit. n. p̄mo periar. ꝙ ea que sūt in voce sunt earum que sunt in aīa passionum note. i. aliq voces sunt representatiue eoruʒ que significat̄ per signa mentalia. ⁊ sic loquitur phs cum dicit suppositiones esse i ꝓpositionibus. sicut. n. homo est animal ⁊ ē i animali: q: ois hō est aīal. ⁊ non ecōuersa suppō est ꝓpō ⁊ i oī propositiōe. q: ois suppō est ꝓpō ⁊ nō ois propositio ē suppositio. ¶ Dubitat̄ q: dicit Arist. in topi. ꝙ diffinitio significat quid est esse rei. ⁊ in hoc p̄mo ꝙ diffinitio significat ꝙ quid erat esse. igitur diffō significat esse vel nō esse. ¶ Rn̄r p̄hm intelligere suppositionē significare affirmatiue vel negatiue non aūt diffinitionē. ɔñs tamē fa cta non vʒ. sicut non seqt̄ iste conceptus sor. significat sor. qui est. igit̄ significat eē vel non eē. nec sequit̄ aial rōnale significat hominē. sed homo est hominē esse. igitur animal rationale significat hoiem esse. sed tantū sequit̄ ꝙ significat illud quod est hominem esse.

Termis aūt nō solū itelligere oʒ. hoc aūt non ē supponere nisi ⁊ audire suppōneʒ aliqs dicat: s̄ʒ quorumcunqʒ existentium in eo quod illa sunt fit conclusio.

¶ Secūdo argūitur ad eandē ɔclōnem sic. diffinitō dat solū intelligēre. suppositio aūt nō dat solum intelligē. ergo diffinitio non est suppositio. aīs declaratur. naʒ s̄m phm 3° de aīa. operatio intellectus assimilatur opationi sensus solum quo ad dicere ⁊ intelligere insinuās p itelligē actū incōplexū. ⁊ per dicere actum ɔplexū ⁊ verbalem. ex quo sequit̄ ꝙ suppositionē intellecentis dicit. ⁊ p diffinitionē solū intelligit nisi forte aliquis diceret ꝙ per supponēm solum intelligit sicut p diffinitionē. qō non ē vez. q: ex supponibus tanqʒ ex veris sequit̄ ɔclō. ex diffinitionib⁹ vero tanqʒ ex veris nō sequit̄ ɔclō. cū suppositiones sint vere nō aūt diffōnes sūt vere vel false. ¶ Notandum ꝙ diffinitio significat q̄ditatē. io cuʒ primus actus intellectus dicatur intellectio. ⁊ primuʒ obiectum sit quiditas intellectus per diffinitionē dr̄ itellige. Ubi aduertendū ꝙ res dicitur habere triplex esse. s. in se ⁊ in suis causis ⁊ penes intellectū. Primum esse est esse indiuiduale ⁊ actuale. Secundum eē est eē quiditatiuum ⁊ essentiale. Tertium esse est purum figmentuʒ ⁊ imaginabile. indiuiduis non correspondet diffinitio q̄d rei nec quid nominis. figmentis correspondet diffinitio quid nominis tantum. sed quiditatib⁹ correspondet diffinitio quid rei. nam cum diffinitur pluuia per hoc ꝙ ē aqua guttatim cadens de nube non diffinitur aliqua singularis pluuia. sed solum vl'is ⁊ q̄ditatiua. nulla. n. pluuia existe adhuc pluuia est aqua guttatī cadēs de nube: ideo diffinitio nō significat esse vel non esse.

Neqʒ geometra falsa suppōit sicut q̄dam affirmant dicentes ꝙ nō oʒ falso vti geometrā: mentiri āt dicenteʒ vnius pedis esse nō vnius pedis: aut rectā scriptā nō rectā esse: s̄ʒ geometra nihil ɔcludit scḋʒ hāc lineā quā ipe posuit: s̄ʒ que p hoc ostendunt̄.

¶ Unum dubium pōt fieri circa dicta. q̄ nō vr̄ suppositionē semper esse propositionē verā. q: aliq̄ue suppositiones date a geome. sunt false supponit. n. aliquaʒ lineā esse pedalis q̄ntatis. ⁊ aliquando aliquā lineā esse rectā que non est recta. ¶ Respondet phs ꝙ geo. non supponit aliquod falsum. non. n. supponit illā lineaʒ descriptam in puluere eē rectaʒ vel pedalē sicut nec de illa aliquid demonstrat. sed solum illam quam intelligit per lineam in puluere. modo certum est ꝙ illa linea sic intellecta est pedalis ⁊ recta. ¶ Sed contra. ponatur ꝙ n̄ sit aliqua linea preter istam descriptam in puluere: ⁊ sequitur geometram presupponere falsum. q: ista quam describit non est pedalis nec recta. non etiam illa quam intelligit cum illa non sit. ¶ Dicendum ꝙ illa quam intelligit est recta ⁊ pedalis q̄ntitatis non obstante ꝙ illa non sit. q: illud verbum est non dicit actū. sed aptitudinem. sufficit enim ꝙ ipsa vel sibi consimilis sit apta nata eē recta ⁊ pedalis q̄ntatis. Et si dicitur vnum oppositorum non significat reliquum. ergo per istam lineam curuam non possum intelligere aliquaʒ rectam. negat̄ aīs. q: dicit phs p̄mo de anima. ꝙ rectum est iudex sui ⁊ obliqui sic ꝙ per posit^m venimus in notitiam, vel

natiui. contra aūt priuatiuū significat suū positiuū eo φ priuatio ē nega° in subo apto nato p Ari. 4° metha. nō igit mir si linea curua dat rectā intelligē.

Ampli° āt pentō ꝛ suppō. Oīs: aut sicut totū ē aut sicut i pte. Termi āt neutri hoꝝ

¶ Tertio ar. ad eandez ꝯclonem sic. Omnis suppositō vel pentio est vlis vel particularis. sed nulla diffinitio est vlis vel particularis. igitur nulla diffinitō est suppō vel pentio. ꝫ. ꝯña cum prima parte añtis. q: oīs suppōnatur vlr vel particulalr. ꝛ 2ª est manifesta. q: diffini- tio non est ppō. vlitas. n. ꝛ pticularitas sunt passiones ppōnis. ¶ Notandū primo φ Ari. 8° metha. querēs vtrū diffō significet formā vel aggregatū. s. indiuiduum. Rñdet φ vtrūq3 fm q̄dam anologiā. ꝛ dicit cō- men. φ fm prius ꝛ posterius. q: pius significat formā .s. q̄ditatē. ꝛ posterius indiuiduū pro q̄to seruat quidi- tas in illo. Ex quo sequitur φ lz diffō significet vle ꝛ sin- gulare nō tñ vlr ꝛ singulariter cū talis modus signifi- candi oriatur a signo vel a verbo aut ab alia ꝯpositōe ppō aūt siue sit suppō siue pentio vlr aut singulariter si- gnificat. ꝛ hec est intentio phi. ¶ Intelligēdū φ ōes rō- nes pbantes diffōnez nō esse suppōnez pbant diffōnez non eē dignitatē petitionē vel q̄onem indriter. q: quelz talis est ppō significans eē vel nō eē vlr vel pticulariter diffō. n. non significat eē vel non eē nec vlr nec pticulr.

Notandū secūdū
Scdo notandū φ termin° dicit a terminādo vl'a de- terminando. vñ subm ꝛ pdicatū dicunt termini q: ter- minant ppōnez. signa ꝛ adiectiua aut copule dicunt ter- mini. q: determinant extrema ppōnū in cathegoricis ꝛ in hypotheticis ipsas ppōnes cathegoricas. Ex qb° sequit φ diffō vere dr termin° primo quia terminat in- tellectuz cum ipse intellectus sit indeterminat° sc̄dm q̄- diu nō recipit diffōnem 2°. q: terminat totā nām diffiniti cum exprimat genus ꝛ differentiā illius.

Spēs quidem igitur eē aut vnū3 aliquid extra multa non necesse ē si demōstratio erit eē tamen vnum de multis veruz dicere ē ne- cesse. Non. n. erit vniuersale nisi hoc sit. Si vero vniuersale non sit mediū nō erit. Qua- re neq3 demonstratio. Sz itaq3 aliqd vnū ꝛ idē de plibus esse non equiuocū i dmr atiōe.

¶ Sed ar. φ diffō sit vlis aut vle. q: ad demōstratio- nē maxime ē necessaria diffō ꝛ ipm vle. Rñdet phs φ vniuersale platonicū nō ē necīuz ad demrationē. sz vle pdicabile qd ē vnū in multis ꝛ vnū de multis. Vñ si nō eēt vniuersale non eēt mediū ꝛ pñter nec demratio. ꝫ etiam φ tale vle sit vniuocū. q: aliter argueret demra- tiue ex q̄tuor terminis qd est cōtra phm primo pori. diffi- nitio igit nō est vniuersale. q: nō est genus nec species nec dīa nec ppriū nec accns. sed est vlia. s. ipsius speci- ei. ꝛ ex vniuersalibus. s. ex genere ꝛ dīa. ¶ Notandū φ vniuersale ꝛ predicabile inuicē ꝯueniunt neq3 diffe- runt nisi ex pte cōnotationis. nam vniuersale nō dicit ni- si naturā cōmunicabilem multis. predicabile autē colla- tionem intellectus supperaddit sic φ predicabile signifi- cat naturā cōmunicatā multis per collationē intellectus. vniuersale igitur est in multis ꝛ de multis inq̄tuz vni- uersale sp3 est in multis ꝛ inq̄tū predicabile ipsū3 ē de multis. vniuersale ergo nullum dicit respectum ad intel- lectum actualem vel aptitudinalem. sed predicabile dicit respectum aptitudinalē. ideo nullo existente opere intel- lect° vniuersale est actu vniuersale sicut est actu cōicabi- le. sed non est actu pdicabile sic φ actualiter predicetur. Secluso igitur omni opere intellectus est concedendu3 humanitatē esse actu speciem ꝛ aialitatem esse actu ge- nus. ꝛ consequenter φ humanitas est pdicabilis de plu- ribus differentibus numero: ꝛ animalitas de pluribus differentibus specie. nunq̄ tamen in actu pdicatur aliquod illoꝝ nisi cōcurrat operatio intellectus. qñ ergo phs di- cit vniuersale dici de multis illd nō ē intelligēdo i eo qd vniuersale. sed in eo qd predicabile. ¶ Dubitatur circa hoc qd dicit phs nullū equiuocum ingredi demonstra- tionem. q: dato illo sequit φ de animali ꝛ sic nihil pos- set demonstrari. qd est falsum. pz ꝯña. q: ista sunt equiuo- ca cum sint genera. dicit. n. phs 7. phi. φ i generibus latent equiuocationes. ¶ Rñdetur φ tam vniuocū q̄ eq- uocum capiuntur dupliciter. s. communiter ꝛ stricte. Vni- uocum cōiter sumptum est illud quod importat plura per vnam rationem. ꝛ sic loquitur de vniuoco arist. in predicamentis di. vniuocum est illud cuius nomen est commune ꝛ ratio substantie eadem. ꝛ sic genus est vni- uocum. Vniuocum stricte sumptū est illud quod im- portat plura fm vnicam rationem. ꝛ sic loquit de vni- uoco phs. 7. phi. di. φ genus non est vniuocum. q: in eo non fiunt vere. nec proprie cōparationes. Equiuocū communiter sumptum est illud quod importat plura di- uersis rationibus. ꝛ sic loquitur communit. 3° phi. di. mo- tum esse equiuocum ad motum localem ꝛ alios mot°. ꝛ isto modo genus est equi^m. Sed equiuocu3 stricte sū- ptum est illud quod importat plura tantum diuersis ra- tionibus vt canis. ꝛ de isto loquitur phs in predicamē- tis di. equi^m est illud cuius nomen cōmune est ꝛ ratio substantie est diuersa. sumendo ergo equiuocum stricte sic, nullum equiuocum ingreditur demonstrationem. sz sumendo equiuocum large bene ingreditur demōstra- tionem. q: equiuocum sic sumptum est vniuocum. aui- mal. n. significat hominem ꝛ equū3 diuersis rationib° sicut etiam diuersis differentijs descendit in illas speci- es. significat etiam easdem eadem ratione. q: vnam dif- finitionem h3 fm quā competit homini ꝛ equo.

Non ꝯtingere aūt simul affirmare ꝛ ne- gare neq3 vlla recipit dmratio. sz aut si indige- at monstrare conclusionē sic. ostenditur aūt accipientibus primū3 ď medio φ verum sit affirmare. negare aūt nō verum mediū āt ni- hil differt eē ꝛ nō eē accipe. Similiter autem ꝛ tertium. Si. n. assignetur de quo homie di- cere verum ē esse animal quāuis non homi- nem verum. Sz si solum hominem animal esse omne non animal autez non. Erit. n. ve- rum dīe calliam ꝛ non calliam eē animal. nō animal autem non. Causa aūt est quod pri- mum non solum de medio sz ꝛ alio propter id qd ꝛ de pluribus. Quare si neq3 mediu3 ꝛ idem est ꝛ non idem ad conclusionem ni- hil differt.

¶ Ista est scda pars h° ca. in qua Ari. declarat qualiter scientie vtuntur principijs cōmunibus que sunt dignita- tes. postq̄ manifestauit conuenientiam ꝛ differentiam principiorum tam communium q̄ propriorum. ¶ Et po- nit duas conclusiones. Quarum prima est ista. nulla de- monstratio ostensiua recipit dignitatem negatiuam nisi fm quid ꝛ dearticulate. Secunda conclusio quelibet ď- monstratio ducens ad impossibile vtitur dignitate af- firmatiua q̄tum sibi sufficit ibi. omne autem affirmare. Prima conclusio ar. sic. nulla demonstratio ostēsiua re- cipit hoc principium. non contingit idem simul esse ꝛ nō esse in propria forma. sed solum per applicationē ad spe- ciales terminos ꝛ ad maiorem extremitatem concludē- do aliquod predicatum cu3 negōne sui oppositi. vt ois homo est animal ꝛ non est non animal. sor. est homo. igitur sor. est animal ꝛ nō est nō animal. ¶ Notādū p°.

Notandū p°

ſm phm q̄ dignitas negatiua ſic applicata maiori extremitati poteſt dici indifferenter de medio ſumpto affirmatiue aut negatiue. ⁊ concludi de minori extremitate ſumpta affirmatiue aut negatiue. Primo nanq̄ tā medium q̄ minor extremitas poſſunt ſumi affirmatiue vt omnis homo eſt animal ⁊ non eſt non animal. callias eſt homo. igitur callias eſt animal ⁊ non eſt non animal. Secundo medium poteſt ſumi negatiue ⁊ minor extremitas affirmatiue vt omnis homo eſt animal ⁊ non eſt nō animal. equus eſt non homo. igitur equus eſt animal ⁊ non eſt non animal. Tertio medium poteſt ſumi affirmatiue ⁊ minor extremitas negatiue, vt omnis homo eſt animal ⁊ non eſt nō animal. ſed nō callias eſt homo igitur non callias eſt animal ⁊ non eſt non aīal. cauſa aūt eſt quia maior extremitas predicatur de medio ⁊ ð a° ab illo: ideo non eſt cura ſi accipiatur affirmatiue aut negatiue. Quarto tam mediū q̄ minor extremitas poſſunt ſumi negatiue vt omnis nō hō eſt animal ⁊ nō eſt non aīal. ſed nō callias eſt nō homo. igitur nō callias eſt aīal ⁊ nō eſt nō aīal. Quinto mediū pōt ſumi affirmatiue ⁊ minor extremitas affirmatiue ⁊ negatiue ſimul. vt omnis homo eſt aīal ⁊ nō eſt nō aīal. ſed callias ⁊ nō callias eſt homo. igitur callias ⁊ nō callias eſt aīal ⁊ nō ē nō aīal. Sexto mediū poteſt ſumi negatiue ⁊ minor extremitas affirmatiue ⁊ negatiue ſimul, vt omnis nō hō eſt animal ⁊ nō eſt nō aīal. ſed callias ⁊ nō callias eſt nō homo. igitˀ callias ⁊ nō callias ē aīal ⁊ nō ē nō aīal ⁊c. ¶ Scdo notandū ſm Egi. q̄ ſi maior extremitas ī pl⁹ ſe habet q̄ mediū aut mediū q̄ minor extremitas nō oꝫ addere negōnē me° vel minori extremitati. ſed ſolū cōcludere abſolute. verbi gratia vt oīs homo ē aīal ⁊ nō eſt nō aīal. ſed callias eſt hō. igitur callias ⁊ nō callias ē aīal ⁊ nō eſt nō aīal. ita q̄ nō oꝫ ſumere in minori totū illud copulatum. ſed accepta ꝑtīa pte pōt concludi totum copulatū. ex quo mediū in plus ſe habet q̄ minor extremitas. ⁊ hanc aſſerit fuiſſe mentionē Ariſt. in hoc loco. ¶ Sed ꝯ poſito q̄ callias ſit omne aīal. aīs eſt verum ⁊ ꝯña falſum. igitur ꝯña non vꝫ. ⁊ nulli dubiū q̄ adhuc li aīal eſſet termin⁹ communior q̄ li homo. ⁊ li hō q̄ li callias. ſicut iam cumun⁹ eſt inſtās q̄ hoc inſtās. ⁊ ſenex q̄ iſte ſenex. imo dato illo modo arguēdi ſyll⁹ ſic conſtaret ex q̄ttuor terminis qđ eſt ꝯ doctrinā Ari. primo prioꝝ. ⁊ pꝫ ꝯña q: copulatū ſubijcitur in ꝯclōne ⁊ ſoluꝫ altera pars eſt minor extremitas. Intentio igitˀ phi eſt q̄ dignitas negatiua pōt ꝯcludi per applicationem ad maiorē extremitatē ſiue mediū aut minor extremitas accipiatˀ affirmatiue aut negatiue. ¶ Primū dubium vˀ q̄ fruſtra recipiatˀ dignitas negatiua in demōſtratiōe oſtēſiua. quia habita notitia q̄ omnis hō ē aīal ſcitur q̄ omnis hō eſt aīal ⁊ nō ē nō aīal. ¶ Scdꝫ dubiū cum omnis demōſtratio oſtēſiua pcedat ex ꝓpoſitionib⁹ vlibus vˀ phs male exemplificare ſumēdo minorē ſingularē cū dicit callias eſt hō: ¶ Ad pmū dˀ negādo q̄ ſtatim cum ſcitur omnē hoīem eſſe animal ſciatur omnem hominem non eſſe non animal. q: poteſt aliquis dubitare ſuper iſtam omnis homo non eſt nō aīal. ex quo aliquid eſt qđ eſt aīal. ⁊ nō aīal. nā corpus in cōi ē aīal ⁊ lapis. ſed lapis eſt non aīal. igitur corpus in cōi ē aīal ⁊ eſt non aīal. nunq̄ tamē duo ꝯdictoria incōplexa verificantur de aliquo eorūdem neq3 de aliquo ſuorum inferiorū. ſed bene de aliquo ſuperiori eo modo quo dictum eſt. ⁊ dato q̄ demonſtratio oſtēſiua nō reciperet ꝓmaꝫ dignitatem ad veritatē inueſtigandā ſufficit autē q̄ recipiat ad contradictionē concludendā. ¶ Ad 2ᵐ dicitˀ q̄ phs hic ſolum exemplariter locutus eſt. tamen infra oſtendetur alicuius demōſtrationis oſtēſiue. ſ. particularis aliqua premiſſarum pōt eſſe ſingularis.

No 2ᵐ

Omne aūt affirmare ⁊ negare que eſt ad impoſſibile demonſtratio accipit. ⁊ hoc neq3 ſemp vniuerſaliter. ſꝫ q̄ꝫtum ſufficiēs ē ī genere. Sufficiens autē ē in genere. Dico autē genere vt circa quod genus demōſtratiōes ſunt ſicut dictum eſt prius.

¶ Secunda ꝯclo. que ſibꝫ demōſtratio ducens ad impoſſibile vtitur dignitate affirmatiua dearticulate q̄tum ſibi ſufficit. pꝫ. q: nulla demōſtratio vtitur pn° cōi niſi ſm applicationē ad ſuum ꝓpriū ſubm. modus aūt recipiēdi ꝑncipiū affirmatiuū in demōſtratiōe ducente ad impoſſibile eſt iſte. vt ſi quis vellet ꝓbare q̄ aliqđ aīal non eſt homo arguat ſic. omne aīal eſt homo. equus ē aīal. ergo equus eſt homo. Iſta forma eſt bona. ꝯclō eſt falſa. igitur aliqua ꝑmiſſaꝝ. nō minor ergo maior. tunc ſic. maior eſt falſa. ⁊ ſuū ꝯdictoriū eſt. igitˀ ſuū ꝯdictoriū ē verum. ꝯña pꝫ per illud pnᵐ. de quolibet dˀ affirmatō vel neg°. q: nō cōtingit duo ꝯdictoria eē ſimul vera vel ſimul falſa. demōſtratio igitur ducēs ad impoſſibile ⁊ recipiens ꝑmū ad pnᵐ affirmatiuū nō eſt aliq̄s ſyllogiſm⁹ ſed magis diſcurſus factus ex trib⁹ ꝓceſſib⁹ ſicut pꝫ in exemplo poſito. ¶ Notandū quoſdā textus hēre ꝯiungē ſimul affirmare ⁊ negare, alios aūt nō ꝯiungere. Et dicit Linco. q̄ oꝫ eē iſta affirmatiua ⁊ nō neg°. ſed dicit Egi. q̄ pōt eē affirmatiua ⁊ neg°. ſi affirmatiua itelligitur de demōſtratiōe ducēte ad ipoſſibile. ſi neg° itelligitur tūc ð demōſtratiōe oſtēſiua. ¶ Sꝫ mihi vˀ q̄ iſta debeat eē neg° ⁊ nō affir°. Primo q: ſicut a⁰ oſtēdit demōſtratiōnē vti ꝑncipijs cōib⁹ ſpāliter nō faciēdo mentionē de oppoſitis illoꝝ ita nūc itendit oſtēdere demōſtrationē vti ꝑncipijs ꝓprijs ſpāliter ⁊ nō oppoſitis illoꝝ. ꝯſtat aūt q̄ coniungere ſimul affirmare ⁊ negare ē oppoſitū ꝑmi ꝑncipij. Secundo q: exemplū phi ē de pmo pn° negatiuo ⁊ nō de oppoſito illi⁹ cū dič oīs hō ē aīal ⁊ nō ē nō aīal. Inq̄d. n. phs q̄ oꝫ accipe ꝑmū de medio qđ verū ſit negare aut nō verū. vbi pꝫ q̄ hic nō fit mentio de demōſtratione ducente ad ipoſſibile. ſed ſolū oſtēſiua. Tertio q: i hac 2ᵃ ꝯcluſiōe declarat phs qualiter demōſtratio vtitur primo pn° affirmatiuo. igitˀ i pria debuit declarari qualiter vtič pmo pn° neg° ⁊ nō opp° illi⁹ ꝑncipij.

Noᵐ primū

¶ Primū dubiū vtrū iſtud pnᵐ de quolibꝫ dˀ eē vel non eē ſit primū pnᵐ ſimpliciter. Et ar. q̄ nō q: illud pnᵐ eſt vna diſiūctiua. ergo ꝓſupponit ptes eius. pꝫ ꝯña p phꝫ pño phi. dicentē q̄ ptes ſunt priores toto. ſed illaꝝ ptiū vna neceſſario eſt pnᵐ. q: pnᵐ non eſt ex nō principijs. ergo illud non eſt primū pnᵐ. ſꝫ aliq̄ ꝑs eius.

Duᵐ pᵐ

¶ Secundū dubiū vtꝝ iſtđ pnᵐ de quolibꝫ eē vel nō eē ſit ꝑmum verū. ⁊ ar. q̄ nō p Ari. 2° meth. dicentē q̄ deus ē primū verū a quo ſunt oīa alia vera. ſed iſtud pnᵐ nō eſt deus cū ſit ꝓpō mentalis. igitur illud pnᵐ nō ē primū verū.

Duᵐ 2ᵐ

¶ Tertiū dubiū vtꝝ iſtud pnᵐ. de quolibet dicitur eſſe vel non eſſe ſit notiſſimū. Et ar. q̄ nō q: vt dicit phs 2° meth. ſicut res ſe habet ad eſſe ita ad cognoſci. ſed iſta ꝓpō ens eſt ens eſt prior q̄ iſta diſiūctiua de quolibet eſſe vel non eē. igitur prius cognoſcitur ⁊ ꝓſter euidentius cognoſcitˀ q: eſt cā cognitiōis illi⁹. nō ꝓpter qđ vnūquodq̄ tale ⁊ illud magis. vt dicit phs in hoc pmo. ¶ Quartū dubiū. vtꝝ iſtud pnᵐ de quolibet eē ſit pnᵐ firmiſſimū. Et ar. q̄ nō. q: duo ꝯdicā icōplexa verificanˀ de eodē. demonſtrato. n. aliq in cōi verū ē dicere q̄ ipſum eſt homo ⁊ non homo ex quo ipſū aīal ē homo ⁊ equus.

R. pᵒ

¶ Ad primū dicitur q̄ intellectus i ſua prima impreſſione qua recipit conceptū entis hēt tres propoſitiones affirmatiuas abſq̄ dīa ptis ⁊ tres negatiuas. Prima ē iſta. ens eſt ens. cui correſpōdet hec negatiua. ens non eſt non ens. Secunda eſt iſta. omne ens eſt ens. cui correſpondet hec negatiua. nullū ens ē non ens. Tertia eſt iſta. quodlibet eſt vel non eſt. loco cuius accipimus iſtas duas de quolibet dicitur affirmatio vel negatio: de quolibet dicitur eſſe vel non eē. ⁊ negatiua huius eſt hec. nihil eſt ⁊ non eſt. loco cuius acci/

pimus istas duas impossibile est aliquid esse ⁊ non esse non contingit idem simul esse ⁊ nō esse. habet ergo intellectus tres cōbinationes dignitatū. Quarū prīa ē duarum indefinitarum. 2ª duaꝝ vniuꝫ. 3ª est duaꝝ hypotheticaꝝ seu duaꝝ cathegoricaꝝ de disiūcto vel copulato extremo. ⁊ sicut nō est incōueniens ꝙ aliqḋ corpus nāliter inclinetur esse in alio loco ⁊ quiescere in eo ⁊ continuari aliis corporib⁹ in tanta vel in tanta distantia mundi ⁊ habere oīa ista simul. ita nō inconuenit intellectum nāliter inclinari ad plures ppōnes ⁊ simul oēs illas habere. Scimus ēt ꝙ estimatiua q̄ pmo elicit spēm insensatam ex spē sensata hꝫ plura iudicia simul. s. sicut hoc ē albū ⁊ illud est nigrū. illud bonū. ⁊ illud malū. hoc psequendū ⁊ illud fugiendū. sic intellect⁹ hꝫ tres cōbinationes simul ⁊ semel p codē instanti quo elicit pceptum entis. per quaꝝ pmaꝫ cognoscit ꝙ ens est ens ⁊ ꝙ ens non est nō ens. p scdam ꝙ oē ens est ens ⁊ ꝙ nullū ens est nō ens. p tertiā ꝙ quodlibꝫ ē vel nō est. ⁊ ꝙ nihil est ⁊ nō est. ¶ Dicendū igr̄ ad ar. ꝙ lꝫ alique dignitates pcedant istaꝫ. de quolibet esse vel nō eē pioritate nāe in genere cāe efficientis ve due affirmatiue ⁊ due negatiue. tamē istud est pimū pn^m simplr̄ cōplexū. ⁊ hoc q̄drupliciter. Primo qdem pioritate tpis. q: nullū ē pncipiū qḋ ipm precedat. 2° pioritate cāilitatis q: lꝫ alie dignitates ipm precedāt in genere cāe efficiētis. hoc tn̄ pncipiū oēs alias dignitates precedit in genē cāe finalis. q: pp hͦ pn^m final'r sūt oēs alie dignitates. Tertio pioritate doctrine q: istud pin^m pri⁹ ingredit̄ demr̄ationē virtualiter q̄ aliquod aliud. Alie. n. dignitates sūt finaliter ppter hoc pin^m ⁊ rōne ei⁹ ingrediunt̄ demr̄ationē v'tualiter. Quarto pioritate ɔ̄ñe q: lꝫ sequat̄: ens ē ens vl' omne ens est ens. igr̄ qdlibet est vl' nō ē. nō tn̄ ē ɔ̄ apd intellectū q: sit nihil vl' aliq̄r eēt qdlꝫ eēt vl' nō eēt: nō tn̄ eēt ens. pꝫ igr̄ ꝙ ɔ̄ñ a nō vꝫ. hoc pn^m supponit aliud pn^m. igr̄ nō ē pimuꝫ pin^m simplr̄ q: psupponit aliqḋ pin^m tn̄ in genē cāe efficientis. ipꝫ āt ab oībus psupponitur in genē cāe finalis. ¶ Ad 2^m dr̄ ꝙ de⁹ ē pin^m verum icōplexū d̄ quo nulla fit mētio hic lꝫ tn̄ de v̄o cōplexo. ⁊ dr̄ vt d̄ ꝙ lꝫ alie dignitates q̄ttuor: q̄ꝝ due sūt affirmatiue ⁊ due negatiue: pcedāt hͦ pin^m in gn̄e cāe efficientis hoc tn̄ oēs illas pcedit i gn̄e cāe finalis. ⁊ ē pimuꝫ veꝝ ingrediēs demr̄ationū v'tual'r. sicut ē vltimū veꝝ in quo fit resolutio demr̄ationū. nulla. n. demr̄atio resoluit̄ i istā. ens est ens. nec in istā oē ens ē ens. nec in aliquā suaꝝ negatiuaꝝ. sed oēs demr̄ationes resoluunt̄ in istas. de quolibet eē vel nō eē. nō contingit idē sil' eē ⁊ nō eē. principalit⁹ tn̄ i affirmatiuā q̄ in negatiuā. q: affirmatio est prior negōne fm Ar. p̄io hui⁹. Et si dubitatur de talib⁹ principijs. vtꝝ sint ppōnes cathe. vl' hypoth. dico ꝙ sūt ppōnes cathe. sicut. n. dat̄ ppositio cath. de subiecto vel predicato copulato aut disiuncto. ita datur propositio cathegorica de verbo copulato vel disiuncto. quecꝫ. n. istaꝝ ē cathe^a. sor. ē vl' fuit hō. plō est vl' erit albus. ita hec ē cathe.^a affir.^a de v̄bo disiūcto. qdlibet ē vl' nō ē. equalēs isti. oē ens est ens vel non ē ens. ⁊ ista est cathe^a negatiua de v̄bo copulato. nihil ē ⁊ nō ē. per eā intelligēdo istā nullū ens est. ns. ⁊ nō ē ens. equalens isti quā hētus in vsu nō cōtingit idē sil' eē ⁊ nō eē.

R° 3° ¶ Ad 3^m ɔ̄cedo ꝙ ista. ens est ens. pioritate nāe pri⁹ cognoscit̄ q̄ illud pin^m. de quolibꝫ eē vl' nō eē. nō tn̄ euidentius. nā lꝫ illa euidētissime cognoscat̄ fm' se nō eñ in suo pticulari. q: multe sūt ppōnes false in quib⁹ idē p̄dicatur de seipso vt chimera est chi^a. antixps ē antixps. sed nō ē dabile aliqḋ siue sit siue nō sit de quo nō dicat̄ vere eē vl' nō eē. nā chimera est, vel nō ē chime. antixps est vel nō est antixps. ita dicitur de alijs dignitatib⁹ precedentibus. l. n. omne ens est ens ē euidentissima i se n̄ tamen in suo pticulari pp tales. oīs chi^a ē chimera. omnis antixps est antixps similiter ista est euidētissima i se ens non est nō ens nō tn̄ in suo pticulari est ita euidēs. q: conceditur aliquid esse nō ens. s. puationē a pho primo phi. ⁊ dicit cōmē. ibi ꝙ sicut ens ita non ens dr̄ de quolibet predicamēto. Hec aūt nihil est ⁊ nō est. aut nō contingit idē simul esse ⁊ si eē est euidētissima simplr̄ tā in se quā in quolibet suo particulari. quocunq. n. demōstrato nō contingit idē simul eē ⁊ nō eē. Et vīc ad arg. dr̄ ꝙ lꝫ ista. ens est ens sit causa istius. de quolibet esse vel nō esse in essendo nō tamē in cognoscendo. q: taꝫ hͦ pin^m q̄ aliud negatiuū sibi correspondēs est p naturā suā euidentissimū sicut etiaꝫ intellectus nglūme fert in illud. Aliquid. n. est causa eēndi coloris qḋ tamē non est cā visibilitatis. eius. Qn̄ ergo phs di. pp qḋ vnūqdq: tale ⁊ illud magis intelligit ꝙ si aliqd est cā adequata cognoscibilitatis alicuius qḋ illud mag' ⁊ euidēti⁹ cognoscitur. ¶ Ad 4^m concedo ꝙ illud pin^m ē firmissimum

R° 4° nec aliquo mō pōt esse falsū. ⁊ cū dicitur ꝙ duo ɔ̄radictoria incōplexa v'ificant̄ de codē igit̄ nō est pin^m firmissimū. negatur ɔ̄ña. hec. n. regula de quolibꝫ dr̄ alterum ɔ̄radictorioꝝ incōplexoꝝ. ⁊ de nullo coꝝ ābo. male elicit̄ ex his duobus principijs quoꝝ vnum est affirmatiuūꝫ ⁊ reliquū negatiuū cū antixps nō sit vidēs nec non videns. ⁊ aliquid est de quo dr̄ homo ⁊ nō hō vt est pbatum. ¶ Intelligendū tamē ꝙ idē sumit̄ tripl'r vt colligitur ex doctrina Arist. 5. meth. s. idez gene ⁊ idem specie ⁊ idē numero. lꝫ ergo duo contradictoria incomplexa verificentur de codez genere vel specie nō tamen de eodem numero. q: quocunq̄ indiuiduo vel singulari signato ipossibile est ꝙ ipsuꝫ sit homo ⁊ nō hō. Et si ar. hoc est non hō demr̄ando aial in cōi. igitur hoc non est homo. negetur ɔ̄ña. neq̄ regula data a pho pīo priorum. vꝫ ꝙ ex affir^a de p̄dicato ifinito seqt̄ neg.^a d̄ p̄dicato finito ē itelligēda absolute ⁊ simplr̄. q: nō seqt̄ tu fuisti nō albus. ergo tu nō fuisti albus. sꝫ bñ seqt̄ ꝙ aliquādo non fuisti albus. ita demōstratio animali in cōmuni licet non sequatur hoc est nō homo. igitur hoc nō ē homo. tamen sequitur ꝙ hoc aliquo modo nō est homo. quia eo modo quo aial in communi est asinus nō est homo. ¶ Sed adhuc dubitatur circa dicta quia videt̄ ꝙ ista. ens est ens. non sit prima propositio simpliciter pioritate essendi. q: illa de scdo adiacēte. s. ens est. videtur eam precedere pioritate nāe eo mō quo pars precedit totum. ¶ Rn̄detur ꝙ ista in mente ens est in ordine ppositionum significantium naturaliter est ppositio d̄ tertio adiacente. q: hoc verbum est significat quādam cōpositionem quam sine extremis non est intelligere. iuxta phm p° piarme. licet. n. in voce vel in scripto aut in mēte aut in ordine terminorum significantium ad placitū dentur ppositiones de 2° adiacente non tamen in mēte in ordine terminorum significantium naturaliter q: illō verbum est naturaliter sumptum est modus componēdi naturaliter extremum cum extremo. nihil autem pōt remoueri a sua naturalitate ideo nō potest facere ppositionem cum subiecto sine predicato.

Communicat autez omnes sciencie scdm cōmunia: cōmunia āt dico qb⁹ vtunt̄ tanq̄ ex his demonstrātes: sed nō de qbus demōstrantur uel demr̄ant.

p° ɔ̄clō tertii capituli secūdi tractatus j

¶ Istud est 3^m capitulū huius tracta⁹ in quo phs notificat qualiter scientie conueniunt circa principia. Et diuiditur in quattuor partes in quarum prima declarat q̄liter scientie conueniunt circa principia cōmunia. in 2° q̄liter conueniunt circa principia propria. ibi. si antē idez i 3° circa predicta mouet phs questiones ibi. qm̄ autem geometrice. in 4° manifestat in scientijs doctrinalib⁹ nō fieri deceptiones ibi. hec aūt sūt vt vr̄. ¶ Prima pars diuiditur in tres conclusiones. Quarum prima est ista Omnes scientie conueniunt ⁊ disconueniunt circa prin-

cipia cōmunia. prima pars est euidens. q: quelibet scia roboratur p principia cōia necessario ingredientia vtua ter demonstrationē nō absolute vt dictū est sed dearticu late. 2ª pars est nota. q: nulla scia spālis pbat principia cōia. sed scia vlis probat pncipia cōia. ❡ Notandum q tripliciter pōt se habere aliqua scia circa pncipia. Primo quidem pbando aliquid p ipsa. ⁊ in hoc conueniunt oēs scientie. q: oēs scie accipiunt huiusmodi pncipia cōia ⁊ p bant multa per ipsa. ❡ Scdo pbando aliqd de ipsis vt nō possimus talibus pncipijs dissentire corde nec corpore sed pcipere tanq va. ⁊ talis pbatio ptinz ad metha. ❡ Tertio pbando ipa pncipia cōia. ⁊ hoc nec nulla scia facit nisi metha. pncipia aūt cōia fundata in ente nō pbat metha. simplr nec a priori neqz a posteriori. sed isti aut potest pbare a posteriori iductiue vt quocunqz dato falsum ē q ipm ē ⁊ nō ē. igit nō contingit idē simul eē ⁊ nō eē. simil' de nullo quocūqz signato affirmat' aliqd ⁊ eo remouet' idē. igit de quolibet dicit' affirmatio vl negatio. sicut etiā pōt phs a posteriori pbare sua princi pia. s. per effectū ⁊ per experientiaz vt motus ē. ⁊ aliqd ē mobile. q: hoc vel illud mouet'. pncipia aūt cōia funda ta in partibus entis vt omne totū est maius sua pte. ⁊ si ab equalib⁹ equalia demas ⁊c. nulla scia spālis pbat a priori vel a posteriori. sed tantum metha. vtroqz mo do vt alias claruit.

2ª pclo tertij capituli primi tractatus

Et dialetica oibus est. ⁊ si aliq̄ vniuersali ter temptet mōstarre cōmunia: vt quod est omne affirmare aut negare aut quod est eq̄ lia ab equalibus aut quelibz talium.

Du^m p^m

❡ Secūda pclo. tā dialetica q̄ metha. vtit' omnib⁹ princi pijs cōibus oīum sciaz. pz ista pclusio tā de dignitatib⁹ q̄ de communibq⁹ animi cōceptionibus eo q quelibz ista rum dr scia cōissima. ❡ Notandū pmo q aliter vtitur dialetica ⁊ aliter metha. omnib⁹ pncipijs cōibus. nam dialetica vtit' illis solū regulariter ⁊ artificial'r tradendo regulam ⁊ artē pbandi oīa talia pncipia nō tñ pbat oīa pncipia illa. sicut etiā ipa dat artē demrādi i geometria ⁊ arithmetica nō tñ demrāt nec in geo. nec in arithme. Meth. vo vtitur pncipijs cōibus demrāndo eo modo quo dictū ē. ⁊ rō q: ista pncipia nō fundant' in mente tn tm sed in ptibus entis. cū ergo demrāt' minus cōe per magis cōmune a porī sequit' metha. p pncipia cōissima posse pbare a priori cōes animi conceptiones. ❡ Scdo notandū q cum metha. sit sapia per phm in prohemio meth. hz se intromittere de oibus principijs pp̄ter quat tuor cōditiones q̄s attribuit phs sapie. 6. ethi. ❡ Pria conditio est attingere vltimū artis. q: ille est bonus arti fex q attingit vltimuz artis. pptei ea dicit phs in prohe mio met. q sapia est circa difficilia cū nō vocetur sapiēs ille qui cognoscit cōmunia. sed qui difficilia. talis aūt ē q attingit vltimū artis. cū igitur vltima sciaz sint pncipia per resolutionē ergo metha. ex quo est sapientia attingit illa. ❡ Scda conditio est esse circa totū ⁊ nō circa ptez tm. iō deus non est arator nec fossor. q: talis est circa ptē solū. dicit. n. phs in phemio met. q sapia oīa cognoscit ⁊ considerat. ergo met. cū sit sapia est circa totū ⁊ pnter circa prin^a. considerat. n. ens inq̄tum ens per phz. 4. metha. ⁊ pn̄ter psiderat omnes partes eius ⁊ oīa pn^a fundata in partibus entis. ❡ Tertia conditio est eē cir ca certissimū. iō deus ⁊ intelligentie sunt certissimi quia sunt sapientissimi. Unde dicit Ari. in phemio metha. q sapientia est circa certiora. nemo. n. est sapiens medicus vel legista nisi in edicinalia vel legalia alijs certius noue rit. sed metha. est sapientia. ergo metha. est circa cer tiora: hec autem sunt principia. ❡ Quarta conditio ē eē caput. iō de⁹ ē sapientissim⁹. q: sicut caput dirigit mēbra ita deus dirigit totum vniuersum. Unde dicit Ari. in p hemio met. q sapia est pncipalis ⁊ non subseruiens. di rigit. n. ⁊ non dirigit'. q: sapientis est ordina re ⁊ nō ordi nari. Si ergo met. est sapia oz q sit caput oīum aliarū sciaz ⁊ pn̄r omnium pncipioz. Ex quibus sequitur q meth. est intellectus. scia. ⁊ sapia. est. n. intellectus vt di rigit omnia pncipia. Est scia vt demōstrat pclusiōes ex suis pncipijs. ⁊ est sapia vt est circa totum ⁊ non circa partem. ❡ Sed dubitat' circa tertiā pditionē. q: dic cō mentator 2º metha. q scientie math. sunt in primo gra du certitudinis ⁊ naturales sequuntur eas. ergo sm cō men. meth. nō est scia certissima ❡ Dicendum q vnaz scientiam esse altera certiorē intelligitur dupliciter. s. cer titudine obiecti ⁊ certitudine modi procedendi vt testat' cōmen. in prologo de anima dicens astronomiam esse firmiorem geometria firmitate obiecti. econtra aūt. vz. firmitate demrāonis geomeo. firmior est astrologia. dico ergo q loquendo de certitudine obiecti meth. tenz p^m gradū certitudinis. natural philosophia 2^m math. 3^m gradū dicit. n. phs 2º metha. q sicut se habet oculus noctue ad lucem solis ita se habet intellectus noster ad manifestissima in natura. ⁊ intelligit inquit cōmen. ibi p manifestissima in natura deum ⁊ intelligentias. ideo ra tione talium metha. est scientia certissima ⁊ manifestissi ma. loquendo autem de certitudine modi procedendi. sic mathe. scientie sunt in primo gradu certitudinis. q: p cedunt ex notioribus nobis ⁊ nature vt asserit cōmen. i prologo phi. naturales autem sunt in 2º gradu. q: pro cedunt ex notioribus nobis ad notiora nature ⁊ ecōtra. que sunt nobis satis propinqua. metha. autem procedit ex notioribus nobis ad notiora nature. ⁊ ecōtra que sūt remotissima a nobis. s. deus ⁊ intelligentie.

3ª pclo tertij capituli secūdi tractatus

Sed dialetica nō ē sic diffinitoriū quorū dam nec generis alicui⁹ vni⁹ est. nō. n. iter rogaret. demrāntez. n. nō est iterrogare pro pter id q oppositoz esse nō demrātradez ostisū āt hoc ē i his q̄ de syllogismo sūt.

❡ Tertia conclusio. dialetica non est determinate diffe rentie nec determinati generis subiecti. probatur. queli bet scientia que est determinate differentie vel determi nati generis subiecti probat tantum vnam partem con tradictionis. sed dialetica probat indifferenter vtranqz p tem contradictionis. ergo ⁊c. patet consequentia cū ma iori inductiue ⁊ minor est declarata primo prioz. ❡ Cō tra predicta ar. ⁊ primo q dialetica est determinate dif ferentie. nam dialetica considerat de actibus anime ⁊ d intentionibus primis ⁊ secundis que habent deter minatas differentias. ergo ⁊c. ❡ Secundo arg q diale tica est determinati generis subiecti q: communiter dici tur syllogismum sub eius ratione esse subiectum logice vel dialetice. ❡ Tertio arg. q dialetica non probat nisi vnam partem contradictionis. q: dialetica est scientia. quelibet autem scientia est habitus acq̄situs per demō strationem. sed demonstratio non probat nisi vnaz par tem contradictionis. ergo ⁊c. ❡ Quarto arg. q aliqua scientia est determinate differentie ⁊ determinati gene que tamen probat vtranqz partem contradictionis. q: philosophia naturalis est huiusmodi. in ea. enim sūt opi niones contrarie ⁊ contradictorie necessario probantes duo contradictoria. ❡ Ad primum dicit Egi. q actus anime dupliciter possunt considerari. primo vt sūt que dam res. ⁊ sic sunt physice considerationis ⁊ non diale tice. secundo vt sunt instrumenta applicabilia ad res. ⁊ sic sunt dialetice considerationis. non tamen sunt deter minate differentie sicut nec res indifferenter sumpte. ❡ Ista responsio est dubia. primo quia consideratio actuum anime vt sunt res: est consideratio meth. ⁊ non physica secundo q: consideratio illorum vt applicantur ad res est consideratio physica. considerat enim physi cus actus anime vt sunt concept⁹ ⁊ similitudines rez. ❡ Dicendum est ergo aliter q actus entium possunt tripliciter considerari. Primo vt sunt actus vel res. ⁊

Du^m p^m
Du^m 2^m
Du^m 3^m
Du^m 4^m
R° p°

sic sunt metha. cōsiderationis. Secdō vt sūt res vl' scī⁹ determinati subiecti vel obi. ⁊ sic sunt physice ꝯsiderationis. Tertio vt sūt dispōnes vl' organa arguēdi. ⁊ sic sunt dialetice considerationis. ¶ Ad 2ᵐ dicitur ꝙ est duplex dialetica vel logica. s. docens ⁊ vtēs. Dialetica docens est illa que dat artē ⁊ regulas arguēdi ⁊ sillogizādi. ⁊ fm hoc dialetica est determinati generis subiecti. Dialetica autem vtens est ꝓcessus discursiuus ab vno ad aliud. ⁊ hic reperitur in brutis ⁊ in qualꝫ sciētia ⁊ sic quelibet scientia est logica vel dialetica. ⁊ isto modo non est determinati subiecti nec determinate differentie ⁊ sic sumendo dialeticaꝫ vel logicā ipsa potest ꝓbare oīa pncipia. q: metha. est logica vel dialetica large sumendo. ꝓprie autem sumpta non probat illa. sed solū traditur ꝓm probandi eadem. ¶ Ad 3ᵐ dī ꝙ dialetica est sciētia ⁊ modus sciēdi. in eo ꝙ est scia nō proprie probat nisi vnam partem contradictionis. in eo aūt ꝙ est modus sciendi sic ꝓbat ⁊ docet probare vtrāqꝫ partem ꝯdictionis. ¶ Ad 4ᵐ dī ꝙ si in pbia sint opiniones contrarie ⁊ ꝯtradictorie necessario vna illarū est falsa ⁊ consequenter illa non est pbia. q: pbia non ē nisi veroꝝ ⁊ necessariorum. Et si vera pbia ad inuestigandam veritatē arguit ad vtrāqꝫ partem contradictionis: hoc non habet ex se sed ex logica docente arguere ad vtrāqꝫ partē cōtradictionis ⁊ isto modo potest vocari logica: ⁊ hoc ad presens sufficit.

R.ᵒ 2ᵐ

R.ᵒ 4ᵐ

4.ᵃ ꝯclō tertii capituli eiusdem tractatus

Si autem idem est syllogistica interrogatio ⁊ propositio contradictionis. Propositiones autem sunt secundum vnamquamqꝫ scientiam ex quibus est sillogismus. Secūdum vnamquamqꝫ erit vtiqꝫ aliqua interrogatio sciblis: ex qbus q est secundum vnāquamqꝫ sciam ꝓprius fit syllogism⁹.

¶ Ista est scda pars huius capituli in qua philosoph⁹ declarat quo modo sciente se habent circa propria postquam manifestauit quo modo se habēt circa cōmunia ⁊ ideo q: interrogare est ꝓpriu͂ opponentis ⁊ respōdere respondentis ⁊ disputare vtriusqꝫ. Aristo. ponit tres conclusiones. Quarum prima est ista. quelibet scientia habet proprias interrogationes. Secunda conclusio. quelibet scientia habet proprias responsiones sibi necꝫ est omnem. Tertia conclusio. omnis scientia habet proprias disputationes ibi. si autem disputant. ¶ Prima conclusio arg. sic. idē est interrogatio syllogistica ⁊ ꝓpositio ꝯtradictionis. sed quelibet scia habet ꝓprias propositiones ex quib⁹ fit syllogism⁹ ergo qlꝫ scientia hꝫ ꝓprias interrogationes sciblies ex qbus fit syllogismus. Arguitur ergo sic breuiter. idē est ꝓpositio ⁊ interrogatio sꝫ qlꝫ scia hꝫ ꝓprias ꝓpōnes. ergo quelꝫ scia hꝫ ꝓprias interrogationes. ¶ Notandū ꝙ interrogatio est oro sumpta an͂ actualē syllogizationē. ꝯclō est oro illata per syllogizationē. ⁊ ꝓpō vt ad presens sumit est pmissa: q: ꝓpō idem est ꝙ ꝓ alio positio. Ex quib⁹ sequit ꝙ eadem oro est interrogatio ꝯclō ⁊ propositio. vbi gratia. hec oro. omnis hō est disciplinabilis ē interrogatio dū q̄ritur. vtruꝫ oīs hō sit disciplinabilis. ⁊ est ꝯclō cum sic ar. oē aīal rōnale est disciplinabile. oīs hō est aīal rōnale. ergo omnis homo est disciplinabilis. ⁊ eadem oratio est propositio sic arguendo. omnis homo est disciplinabilis. soz. est homo. ergo soz. est disciplinabilis. ⁊ intelligit arist. per propositionem ꝯtradictionis premissam inferentem alteram partē contradictionis. ¶ Primum dubium. videtur ꝙ non quelibet scientia habeat proprias interrogationes: quia scientia demonstratiua non hꝫ proprias interrogationes enim dictum sit supra dialeticū interrogare ⁊ nō demōstrare. ¶ Scdm dubium. vī ꝙ ex interrogationibus nō fiat syllogismus: q: syllogismus fit solū ex pmissis vel ex ꝓpōnibus. constat aūt ꝙ interrogatio nō est pmissa sed ꝯclō. ¶ Ad pmuꝫ dicitur ꝙ interrogatio dupliciter sumitur. scilicet large ⁊ stricte. Interrogatio large sumpta idem est ꝙ oratio dubia ꝓbabilis. ⁊ sic in qlibet scia sūt interrogatiōes sicꝫ questiones. Vñ in pncipio huius secūdi dicit pbs ꝙ questiones sunt equales numero his quecunqꝫ vere scimus. Interrogatio stricte sumpta idem est ꝙ oratio ꝓbabilis ad vtranqꝫ partem contradictionis: ⁊ sic in sola dialetica reperiuntur interrogationes, ⁊ de tali interrogatione locutus est philosophus superius: ⁊ sic tā demonstrator qꝫ dialeticus interrogat. non tamen eodem modo: nec de eadem re simpliciter. Nam demōstrato interrogat solum de conclusione non autem de premissis indemonstrabilibus. nec de principis. dialeticus autem interrogat de omnibus: quia habet viam probandi tam principia quam conclusiones. etiam demonstrator non interrogat nisi de conclusione vera. dialeticus autem indifferenter tam de vera quam de falsa. ¶ Ad secundum dicitur secundum egidiū ꝙ in demonstratione ostensiua ex interrogationibus fit sillogismus non quidem syllogismus cuius est interrogatio iꝫ alteritis: ita ꝙ illa. omnis homo est disciplinabilis, est conclusio in vno syllogismo ⁊ premissa in alio. ideo ex illa non fit syllogismus cuius est interrogatio vel conclusio sed ex illa fit syllogismus cuius est premissa. In demonstratione autem ducente ad impossibile sumitur oppositum interrogationis ex quo cum alio concesso infertur aliquod impossibile: ⁊ sic etiam interrogatio ingreditur sillogismum, interrogatio ergo vt interrogatio vel conclusio non est illud ex quo fit syllogismus sed in eo quod propositio aut oppositum illius. ¶ Credo tamen melius dicendum esse ꝙ ex interrogatione vt interrogatio est non fit syllogismus: sed solum ex interrogatione vt est propositio vel conclusio. sicut enim premisse sunt partes essentiales syllogismi: ita ⁊ ꝯclō sic ergo ex premissis vt sic fit syllogismus: sic ex ꝯclusione vt sic: fit idem syllogismus, ⁊ quoniam ex oppositis pmissarum non dicitur fieri syllogismus. ideo ex interrogatione non fit syllogismus ducens ad impossibile. sed bene ex oposito illius cuꝫ illud oppositum ingreditur demonstrationem ducentem ad impossibile ⁊ non interrogatio. hec enim omnis homo est disciplinabilis non ingreditur demonstrationem ducentem ad impossibile sed bene oppositum illius isto modo. nō omnis homo est disciplinabilis ⁊ omnis homo est animal rationale. ergo non omne animal rationale est disciplinabile. ingreditur enim quelibet premissarum indifferenter tam demonstrationem ostensiuam qꝫ ducentem ad impossibile. sed conclusio que fuit interrogatio nō ingreditur demonstrationem ducentem ad impossibile, sed bene oppositum illius.

R.ᵒ pᵐ

R.ᵒ 2ᵐ

Notandum pᵐ

Dubium primum

Dubium secundum

Manifestum ergo ꝙ non omnis interrogatio geometrica erit neqꝫ medicinalis. similiter autem ⁊ in aliis.

¶ Ex ista conclusione cum sua probatione Aristote. infert tria correlaria. Quorum primum est illud. nulla interrogatio est indifferenter cuiuslibet sciente. probatur nulla conclusio est indifferenter cuiuslibet sciente. sed quelibet interrogatio est conclusio. ergo ⁊ cetera patet consequentia cum minori. maior autem liquet inductione, quia nulla conclusio est indifferenter geometrie ⁊ medicine. ¶ Notandum secundum Linco. intentionē philosophi esse ꝙ nulla conclusio est plurium scientiarum. si autem astrologus considerat spericitatem terre sicut ⁊ naturalis hoc est sub alia ratione. quia philosoph⁹ consideret spericitatē terre vt ē passio corporis naturalis mobilis. astrologus vero vt est passio magnitu

Notandum primum

clinia mobilis. Ista responsio est nimis larga. quia sicut idem obiectum et idem terminus est diversarum scientiarum ut colligitur de mente Aristote. secundo physicorum ita eadem conclusio est diversarum scientiarum. Nam quelibet istarum terra est sperica, luna est eclipsabilis. est conclusio naturalis et astrologica cum quilibet illorum demonstret illas licet non eodem modo. quia astrologus demonstrat terram esse sphericam per ipsam equaliter distare a celo. physicus autem per hoc. quia omne grave tendit ad medium mundi. similiter astrologus probat eclipsim de luna per solem esse in capite vel in cauda draconis. physicus vero per terram diametraliter interponi inter solem et lunam. et ideo intentio philosophi fuit quod nulla conclusio est indifferenter cuiuslibet scientie. aut quod non omnis conclusio est indifferenter plurium scientiarum et hoc concedit intentio textus Linco. est vera. videlicet quod nulla conclusio sub eandem considerationem est plurium scientiarum. quia scientie distinguuntur ex distinctione considerationum.

Sed ex quibus autem demonstratur aliquid de quibus geometria est aut ex eisdem demonstratur geometrice sicut in speculativa. similiter autem in aliis.

¶ Secundum correlarium in quolibet scientia subalternante aliquid dicitur propositio dupliciter. aut quia illud aliquid demonstratur in scientia illa. aut quia per illam demonstratur aliud in scientia subalternata verbi gratia a centro ad circumferentiam omnes linee ducte sunt equales hec est propositio in geometria. quia aliquid per illam demonstratur in geometria. scilicet quod super datam lineam contingit triangulum equilaterum collocare. hec autem. linea recta cadens super lineam rectam causat angulum rectilineum dato quod non demonstret aliquid in geometria tamen dicitur geometrica propositio quia modo geometrico in propriis terminis demonstrat aliquid in perspectiva licet dearticulate. ut quod oculus videt per dextram et sinistram visibilia eo quod ab illis causantur anguli rectilinei visuales per concursum linearum visualium rectarum. ¶ Notandum secundum auctorem de causis quod omnis causa primaria plus influit in effectum quam causa secundaria. cum ergo conclusiones geometrice sint cause primarie respectu conclusionum perspectivarum. quia ab illis perspectivis accipit sua principia propria. ergo magis concurrunt ad conclusiones perspectivas quam propria principia perspective. et per consequens dicuntur propositiones tam geometrice quam perspective licet per illas nulla propositio geometrica demonstretur. dicitur enim propositiones geometrice pro quanto in propriis terminis descendunt in perspectivam ut premisse. sunt autem propositiones perspective in quantum illi termini contrahuntur per alios terminos ex quibus fit proprius terminus scientie perspective ut sepe est ostensum.

Notandum primum

Et de his quidem rationem contingit ponendam esse ex geometricis principiis et conclusionibus: sed principiorum non ponendam rationem esse geometrie secundum quod est geometria. similiter autem et in aliis scientiis.

¶ Tertium correlarium. quilibet artifex specialis reddit rationem suarum interrogationum per principia et conclusiones. non autem principiorum in eo quod talis sed methaphysicus. Si enim aliqua interrogatio est secunda conclusio demonstrata oportet quod reducatur in primam conclusionem et ex consequenti in principia prima. tamen prima conclusio non reducitur in conclusionem sed solum in principia que nullus artifex specialis ut sic potest probare. sed solum in eo quod methaphysicus.

Secunda pars tertii capituli ubi movetur

Neque oportet est itaque scientem interrogationem interrogare: neque secundum omne interrogatum respondere de unoquoque: sed que sunt secundum scientiam determinatam.

¶ Secunda conclusio. quilibet scientia habet proprias responsiones. patet ex eo quod sicut quilibet artifex determinate interrogat ita determinate respondet. sicut enim scientia habet proprias interrogationes ita habet proprias responsiones. et sicut non spectat ad scientiam aliquam specialem interrogare qualemlibet interrogationem ita non spectat respondere ad quodlibet interrogatum. physicus enim non interrogat. utrum omnis triangulus habeat tres angulos equales duobus rectis neque respondet ad illud interrogatum sed bene querit. utrum omne grave tendat deorsum. et si fuerit interrogatum bene respondet. ¶ Sed contra. methaphysicus respondet ad omnes questiones vel quia ad illam omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis cum considerat de quolibet termino illius. sicut considerat de quolibet ente ergo de illa propositione considerat. Dicitur quod considerat de illa propositione et de quolibet termino eius ut ens est. non autem utrum illa passio insit subiecto de necessitate et per se nisi postquam fuerit demonstrata per geometriam. Unde ante demonstrationem methaphysicus nescit illud predicatum esse propriam passionem subiecti. sed post demonstrationem scit illud et tunc considerat illam passionem inesse subiecto per se et de necessitate cognoscendo illam triangulo inesse ex principiis speciei. ¶ Non ergo methaphysicus respondet illam absolute sumptam et in suppositione personali sed tamen materiali: dicendo illam omnis triangulus habet tres angulos esse quoddam ens complexum cuius extremis realiter differunt.

Dubium 2m

Si autem disputat aliquis cum geometra secundum quod geometra manifestum est quoniam et bene si ex his aliquid demonstret: si vero non: non bene. Manifestum est autem quoniam non arguit geometram sed aut secundum accidens: quare non utique erit in non geometricis de geometria disputandum. Latebit enim prave disputantem. similiter autem et in aliis se habet scientiis.

6 pars tertii capituli secundi tractatus

¶ Tertia conclusio. omnis scientia habet proprias disputationes. Ista conclusio patet ex aliis tamen arguitur sic. Quicumque arguit contra geometram geometrice et ex principiis geometrie bene disputat et quicumque non arguit geometrice vel non ex principiis geometrie. non bene disputat ergo etc. prima pars probatur sic. quicumque vincit geometram ut geometra est bene disputat. sed quicumque arguit geometrice ex principiis geometricis contra geometram vincit geometram ut geometra est. ergo quicumque talis bene disputat. minor probatur quia arguens non geometrice vincit geometram solum per accidens pro quanto forte est musicus vel arithmeticus. Secunda pars antecedentis probatur. nam quicumque arguit latenter contra geometram ita ut non percipiat an bene vel male arguat non bene disputat. sed quicumque arguit non geometrice aut non ex principiis geometricis contra geometram latenter arguit. ergo quilibet talis non bene sed male disputat quod erat probandum. ¶ Dubitatur quia illa propositio non videtur vera. quicumque arguit geometrice ex principiis geometrie vincit geometram ut geometra est quia non semper sic arguens vincit geometram. aliter enim semper concluderetur geometrico. ¶ Respondetur quod ly vincit in proposito dicit aptitudinem et non actum. licet ergo geometrice arguens non semper vincit geometram. semper tamen aptitudine vincit ipsum.

Quoniam autem sunt geometrice interrogationes nonne sunt et non geometrice.

¶ Ista est tertia pars huius capituli in qua philosophus movet aliquas questiones circa predicta. et facit duo. nam primo movet huiusmodi questiones secundo solvit eas ibi. Fit in geometriam autem. Prima questio est de conclusionibus. secundo de premissis ibi. secundum unamquanque. tertia de syllogismis ibi. utrum secundum ignorantiam. ¶ Prima ergo questio est ista. utrum interroga

tionum. i. conclusionuz alique sint geometrice et aliq̃ nõ geometrice. et q3 ista q̃stio vr̃ superflua ergo philosophus determinauit in altera lectione quãlibet sciam habere proprias interrogationes et q̄ non ois interrogatio est arithmetice vel geometrice vel medicine. Jdeo ē notandũ q̄ Quadruplex interrogatio respicit geometriam. ¶ Prima interrogatio ɔclõ demonstrata i geometria vt super datã lineã contingit triangulũ eq̃laterũ collocare. Secũda interrogatio est ɔ̃clõ demõstrata p principia geometrie in alia scientia vt in pspectiua. videlicet. oculus videt dextrũ magnitudinis p hoc q̄ ab illa egrediuntur linee causantes angulũ rectilineũ in partē dextrã oculi. Tertia interrogatio est ɔclusio nõ demonstrata in geometria nec ex principiis geometrie tñ apparet esse conclusa p principia geometria rõe affinitatis ad suã scientiam subalternantē vt sunt multe ɔclões musice pp propinquitatē iter geometriã et arithmeticã. Quarta interrogatio est conclusio deriuata nõ in geometria nec ex principiis geometrie vere aut apparenter vl conclusiones nãlea. monet ergo Ari. hanc q̃stionē pp interrogationes apparenter geometricas de qb9 nullã facit mentionē. dz ergo sic intelligi questio. vtrũ iterrogationum apparenter geometricaꝝ alique sint geometrice et alique nõ. ¶ Dubitat. vtrũ ois interrogatio geometrica possit esse ꝓpositio geometrica et econtra q̃rendo aut ɔsimile idē in aliis scientiis specialib9. ¶ Respondet q̄ aliq̃ est ꝓpõ geometrica que nõ est ɔclusio geometrica lʒ sit forte ɔclusio in alia scientia. vt de pũcto ad punctũ ɔtingit rectã lineam ducere. p hanc. n. geometra multa demõstrat. non tñ demonstrat in geometria. lʒ in naturali pħia. s. in 6°. phi. ¶ Aliq̃ aũt est ɔclusio geometrica q̃ non est propõ geometrica in scientia geometrie. nec in aliqua alia. vt illa q̃ demonstrat geometria p quã nihil demonstratur in geometria neqʒ in alia scientia etc. Aliq̃ vero ē ɔclusio geometrica q̃ est propõ geometrica non qdē in geometria: lʒ in alia scientia. vt ɔclusio demonstrata in geometria p quã nihil demonstrat in geometria lʒ in perspectiua. Aliq̃ aũt est ɔclusio geometrica q̃ est ꝓpõ geometrica sic q̄ ipsa demonstrat in geometria et p ipsam aliqd demõstrat in geometria. vt oīs angulus extrinsecus trianguli eq̃ualet duob9 oppositis intrinsecis. hec enim probat in geometria p lineã illam secantē eque distantē tertio lateri et ꝓbat tres angulos eē equales duobus rectis etiam in geometria.

Et que secundũ vnamquãqʒ scientiã et q̃ scdm ignorantiã quãlibet geometrice sint.

¶ Et q̃ scdm vnamquãqʒ. ¶ Scda q̃stio est de premissis. vtrũ ꝓpões scdʒ ignorantiã geometrie sint geometrice censende. ¶ Propões scdm scientiã geometrie sũt ꝓpões vere qbus intellect9 assentit ex notitia terminorum aut ex discursu modico vel impceptibili. vt oēs anguli recti sunt eq̃les. nõ ɔtingit parallelas ɔcurrere. propositiões aũt scdm ignorantiã geometrie sunt opposita haꝝ vt anguli recti sunt eq̃les. linee paralelle ɔcurrunt. de talib9 ergo q̃ sunt scdm ignorantiã geometrie. queritur vtrum sint geometrice vel nõ. Cõsimilis questio pt fieri de propositionibus s̃m ignorantiã aliaꝝ artium.

Et vtrũ. scdm ignorantiam sit qui est ex oppositis syllogismus aut paralogismus.

¶ Tertia q̃stio. vtrũ syllogism9 ignorãtie sit syllogism9 vel paralogismus. Syllogism9 scdʒ scientiã est ille qui ꝓcedit ex principiis vt oēs anguli recti sunt equales isti sunt anguli recti ergo sunt equales. Syllogismus vo s̃ʒ ignorantiã est ille q procedit ex oppositis principioꝝ. vt omnes linee paralelle concurrunt. a et b sunt linee paralelle. ergo a et b concurrunt. et de tali syllogismo queritur vtrum sit verus syllogismus aut paralogismus.

Scdm geometriam autem aut ex alia arte vt musica est interrogatio nõ geometrica.

¶ Ad primã questionē respõdet Aristo. q̄ alique videntur esse interrogationes alicuius scientie q̃ tñ non sunt interrogationes illius scientie sicut conclusiones musice videntur esse geometrice non tñ sunt geometrice. vbi intelligendũ est q̄ alique videntur esse conclusiones geometrice et sunt geometrice. vt super datam lineam ɔtingit triangulum equilaterum collocare. omnis triãgulus habet tres angulos equales duobus rectis. et alique nõ videntur geometrice et sunt geometrice. vt oculo videtur dextrum et sinistrum magnitudinis. Alique videntur geometrice et non sunt geo. vt quinti toni ad quartũ est proportio sexquiquarta. Alique non sunt geom. nec videntur geometrice. vt omne graue tendit deorsum et omne leue sursum. Jntendit ergo philosophus q̄ interrogationum que videntur esse alicuius scientie alique sunt illius scientie et alique non. vt patuit de geometri. et idez potest ostendi in pħia naturali. nam materia est potentia et forma est actus. iste videntur esse phisice et non sunt. sed metha. he autem materia est potentia ad formaʒ generandam. forma est actus materie transmutabilis videntur esse phisice et non sunt phisice. ¶ Notandũ primo q̄ aliud est esse ɔclusionē geometrie et aliud conclusionem geometricam. Nam ad hoc q̄ aliqua cõclusio sit geometrie oʒ q̄ sit demonstrata in geometria per principia propria et per ꝓprios terminos geometrie. vt omnis triangulus habet tres angulos. Ad hoc autez q̄ sit geometrica sufficit q̄ sit per principia geometrica. et sic omnis conclusio pspectiue est geometrica. et omnis cõclusio musica est arithmetica. ¶ Secundo notanduz q̄ conclusiones musice non sunt geometrice. q3 non sunt p principia propria geometrie. sed arithme. tñ videntur geometrice pp propinquitatem et affinitatem geome. cum arith. que quidem propinquitas sumitur ex quattuor. ¶ Primo ex parte subiecti remoti. q3 quelibet earũ est de quantitate: lʒ vna earuʒ sit de q̃titate continua et alia de quantitate discreta. ¶ Scdo ex parte principioꝝ cõium. nam quelibet earum vtitur his principiis. s. omne totuʒ est maius sua parte. si ab eq̃libus equalia demas remanentia sunt equalia. lʒ geometra contrahat ad magnitudinem. q3 quelibet earum vtitur his terminis. cubum. quadratum. circulare. superficiale. lʒ. geome. proprie et arithmeticus transumptiue. ¶ Quarto ex parte tradentis et cõmentis. quoniã Euclides in eodē libro. s. 6°. elencoꝝ docuit et demrauit tã geo. qʒ arithmeticã.

De geometria parallelos subire opinari geometrica quodãmodo est et non geometrica alio modo. dupl'r. n. ē hoc sicut arithmon quod est sine rithmo. altera quidez non geometrica est, in non habendo: altera vero i praue habendo, et ignorantia que est huiusmodi principiis contraria est.

¶ Ad secundam questionem respondet pħs q̄ propositiones s̃m ignorantiam geome. sũt aliquo modo geometrice et aliquo modo non geometrice. Unde quia subiectum et predicatum sunt termini geometrici. q sunt materia propositionis. ideo ille propositiones sunt geometrice s̃m materiaʒ. et quia compositio que est forma propositionis non est geometrica. ideo ille s̃m formam non sunt geometrice. et quia materia nõ dat esse nisi s̃m quid. forma autem simpliciter. ideo a forma sumenda ē absolute et simpliciter demonstratio. pp quam causam tales propositiones sunt censende non geometrice. Unde sicut arithmon vox dicitur sine consonantia aut quia nullam habet consonantiam aut quia habet prauaʒ. ita aliqua propositio dicitur non geometrica aut quia non componitur ex terminis geometricis aut quia praue

Du^m p^m

p^s n^s

No^m p^m

cōponitur ex illis. ¶ Notandū q̄ sicut eadē mā nunc/ recipit diuersas formas successiue quarū aliq̄ est conueniēs et aliq̄ disconueniēs: ita isti termini recipiunt diuersas cōpositiones successiue quarū aliq̄ est cōueniens. s. faciēs ppōnem verā. et aliq̄ disconueniēs q̄ facit ppōnem falsam. et sic monstrū est humanū rōne mā̄e et non humanū rōne forme. q: monstruositas ē dissōnientia forme humane ita opposita pricipiorū geometrie sunt ppositiones geometrie. sm̄ mam et nō sm̄ formā. vt hec paralelle ɔcurrunt. anguli recti sunt ēq̄les. termi. n. sunt geometrici. sed cōpositio non est geometrica cum opponatur compositioni geometrice.

In doctrinis aūt non est paralogism⁹. sicut in dialogis eo q̄ mediū sit sp̄ dupliciter: et de hoc. n. omni. et hoc iterum dicit de alio omni. q̄ aūt p̄dicatur non dicitur omne.

¶ Ad tertiā q̄ōnē ridet phs q̄ in sciētijs demonstratiuis syllogism⁹ q̄ est sm̄ ignorantiā nō est paralogism⁹. sed syllogismus. q: licet peccet in mā non tn̄ in forma eo q̄ ē in mō et in figura cū arguat ex trib⁹ terminis solū et medius termin⁹ bis aū cōclusionē cui dz addi signū vle in prima figura et nō maiori extremitati. vt dicendo ois hō est aīal. et non dicēdo hō est omne aīal. et rō est subm̄ se hz vt mā et predicatū vt forma. cū ergo forma sit de se indiuisibilis mā aūt diuisibilis rōne cuius diuisionē forma. iō signū vle dicēs diuisionē dz addi subo et nō p̄dicato qd̄ est maior extremitas. ¶ Notādū primo q̄ syllogismorū quidā peccant in forma et in mā. In forma q̄ q: non regulant in mō et in figura. In mā aūt q: altera p̄missarū est falsa. vt ois homo est aīal. nullū risibile est hō. ergo nullū risibile est aīal. ¶ Quidā aūt nec in mā nec in forma peccant q: regulant in mō et in figura. et vtraq̄ p̄missarū est va. vt ois hō est aīal. omne risibile est hō. ergo oē risibile ē aīal. ¶ Quidā aūt peccāt in forma et non in mā. s. q: non bn̄ regulant in mō et in figura. tn̄ quelibet p̄missarū est va: vt ois hō est animal nullus lapis est hō. ergo nullus hō est animal. ¶ Quidam aūt peccant in mā et nō in forma. q: bn̄ regulant. sz vna p̄missarū est falsa. vt ois hō est aīal ois lapis ē hō ergo ois lapis est aīal. tal a. n. syllogism⁹ optim⁹ ē quātūcūq̄ peccet in mā. et ideo dicit Ari. q̄ syllogism⁹ procedens ex oppositis p̄ncipiorū est syllogism⁹ et non paralogismus: q: lz peccet in mā non tn̄ in forma. ¶ Secundo notandū q̄ q̄ñcunq̄ aliq̄ duo ɔcurrūt ad ɔpōēz alicui⁹ tertij illud qd̄ p̄us ɔcurrit tz locū mā̄e et qd̄ posterius venit tz locū forme. ¶ Cōstat aūt subm̄ et p̄dicatū ɔcurrere ad ɔpōēz ppōnis. et necessario prius ɔcurrit subm̄ q̄ p̄dicatū. ergo subm̄ tz locū mā̄e et p̄dicatū tz locū forme. Nec loquor hic de prioritate tpis sz solū nāe. q: in mēte non prius tpe componit̄ subm̄ q̄ p̄dicatū. ¶ Dubitat̄. nā dictū est in rñsione ad scdā̄ q̄ōnē q̄ subm̄ et p̄dicatū sūt mā ppōnis. quō ergo p̄dicatū est forma subiecti. ¶ Rñdet̄ q̄ sicut elemēta si sint formalr in mixto sunt mā mixti et tn̄ ignis se hz vt forma respectu aliorū q: vt asserit ɔmentator 2°. de aīa q̄ñcūq̄ ex plurib⁹ fit vnū necessario alterū illorū est vt forma. s. nobilius et alterū vt mā. s. ignobilius. sicut aīa sensitiua et aīa intellectiua sunt forme hois. et tn̄ aīa intellectiua ɔpata ad sensitiuā se hz vt forma et sensitiua vt mā. ita i proposito subm̄ et p̄dicatū cōpata ad ppōnē sunt mā: illius. tn̄ cōparata inuicē p̄dicatū dr̄ forma et subm̄ mā. ¶ Sed ɔ. gen⁹ est ps mālis spēi sicut et dīa est formalis pars. ergo gen⁹ nō se hz vt forma respectu spēi. sz gen⁹ est p̄dicatū et spēs subm̄ p Aristo. in p̄dicamētis. ergo nō sp̄ p̄dicatū dicit formā subiecti. ¶ Itē nihil est forma vel mā suipsius. sed aliqñ idē p̄dicat̄ de seipso vt hō ē hō. ergo aliq̄ est ppō cui⁹ subiectū nō hz rōnem mā̄e nec p̄dicatū rōnem forme. ¶ Ad p̄mū dr̄ q̄ gen⁹ est pars spēi. et pars diffinitionis spēi. et est totū spēi. inq̄tum est pars spēi nō hēt rōnem forme sed mā̄e. inq̄tum ē pars diffōnis hz rōnē forme. q: ptes diffōnis sūt forme 7°. meth. et 2° phi. inq̄tū vō est totū spēi tertio hēt rōnem forme, quoniā forma est totū cōpositū et spēs vt asserit Ari. 2° phi. vbi expresse dicē q̄dlibet supius eē formam sui inferioris. ¶ Ad 2ᵐ dr̄ q̄ q̄ñ idem p̄dicat̄ de seipso nihil illius ppōnis hēt pprie rōnem subiecti et p̄dicati ex quo illud qd̄ ponit̄ pro subo et illud qd̄ ponit̄ p p̄dicato non differūt. talis. n. ppō non pprie ingredit̄ syllm̄ q: tunc syllogismus fieret ex duob⁹ terminis. qd̄ est cōtra doctrinā phi. primo prio. Arist. aūt loquit̄ hic de ppōne ingrediente syllogismū. Constat aūt quālibet talem habere subiectum et predicatum diuersa.

Hec aūt sūt vt videre est itellectu sz in rōnibus latet vtrū ois circulus figura sit. si aūtē scribat̄ manifestum est. qd̄ aūt sunt carmina circulus manifestum quoniā non est.

¶ Ista est q̄rta pars hui⁹ capituli in qua Arist. assignat cām q̄re magis accipit exēpla mathematicalia q̄ aliarū scientiarū ex eo solū q: minus decipimur in mathematicis q̄ in alijs scientijs. ¶ Ad qd̄ ostendendū ponit duas ɔclusiones. quarū prima ē ista. Scientie mathematice sunt alijs certiores. Scda ɔclusio. scientie mathematice sunt alijs firmiores. ibi. si aūt essent. ¶ Prima cōclusio sic ipsa arguitur. et primo sic. ille scientie que magis se offerunt intellectui sunt alijs certiores. sed scientie mathematice sunt huiusmodi. ergo sciē mathematice sūt alijs certiores. tz ɔña cum maior et minor declaratur. nam illud qd̄ se magis offert sensui magis se offert itellectui ex quo notitia intellectus dependet ex notitia sensus per phm̄ 3° de aīa: sed scientie mathematice magis se offerunt sensui. nam geometra non concederet absolute istā ois circulus est figura pp equocationē illius termini circulus q: posset argui sic. sz carmē homeri est circulus ergo carmen homeri est figura. quod est falsum. sed solūmodo concedit istā vt equalet isti. ois talis circulus est figura. demonstrando lineam vno termino clausaz in puluere scriptā. ¶ Notandū primo q̄ scientiarū q̄dā sunt sermocinales vt grāmatica rhetorica et logica. et q̄dam nāles vt liber phisicorū et alie partes phie. quedā diuine vt methaphisica et sacra theologia. quedaz vero doctrinales vt mathematice. s. geometria et arithme. et dicuntur doctrinales quia ceteris magis docent. nā alie docent cum aliquali formidine iste autez sine aliqua hesitatione. alie docent cum multitudine opinionum. iste sine mixtura opinionum. Alie post syllogizationem relinquunt dubitationem. iste nullam. immo maximam euidentiam. Alie procedunt vt plurimum a notioribus nobis iste autem semper a notioribus nature. ¶ Secundo notandum q̄ generaliter premisse mathematicales habentur per sensum et per inductionem. nam ad concludendum q̄ super datam lineam contingit triangulum equilaterum collocare. oportet describere in tabula duos circulos interfecantes se inuicem in centris et ad probandum illam. omnis triāgulus habet tres angulos equales duobus rectis oportet describere triangulum cum angulo extrinseco diuiso per lineam secātem eque distantem tertio lateri. Alie āt sciās hēr possum⁹ in magna pte absq̄ experientia sensus. ea aūt q̄ sunt nota ad experientiam magis se of/

Circuli se inuicē inter/ secantes in centris

Notā primū

Notā 2ᵐ

Dubiū primū p̄. rñ

Dubiū 2ᵐ

R: 2ᵐ

7ᵉ p̄clō tertii capituli secūdi tractatus

Notā pᵐ

Notā 2ᵐ

ferunt intellectui. ideo mathematice magis alijs dicuntur se offerre intellectui. ¶ Tertio notandū fm ph̄z in de memoria ⁊ reminiscentia. φ nostrū intelligere ē cū continuo ⁊ tpe. cū ergo mathematice sint spāliter de continuo vt geome. de pāuuo integro. ⁊ arithme. d̄ cōtinuo diuiso. q: numerus cāt̄ur ex diuisione continui. 3° phisi. ergo magis iste q̄z alie sciētie hñt mouere intellectum. maxime q: nūq̄z mouet. sensus ab extrinseco qn mouear a magnitudine ⁊ vnitate q̄ sunt sensibilia cōia vt declarat phs 2° de aīa. ideo dicit cōmen. 2° meth. φ scie mathe. sunt in pāmo gradu certitudinis. ¶ Dubitatur. q: non vr̄ ver̄ φ illud qd̄ se magis offert sensui se offerat magis intellectui. q: singulare magis se offert sensui q̄z vl'e ⁊ tñ vl'e magis se offert intellectui cū ipsū sit ,ppriū obm̄ intellect⁹ p Ari. 3° de aīa. ingt enim commen. ibidē φ intellect⁹ intelligit vl'e p se. singulare autē mediāte sensu. Rñdet φ intentio Ari. est: p̄ate singulare singulari ⁊ vl'e vl'i. non āt singulare vl'i. sic φ si aliquod singulare magis se offert sensui q̄z aliud singular̄. ēt se magis offert itellectui. ⁊ si aliqd̄ vl'e se magis offert sensui q̄z aliō vl'e ēt se magis offert itellectui. iō ꝯpat sciencias adinuicem que sunt de vl'ibus non tñ habentur absq̄z cognitione singularium.

Nō oz āt istantiā in ipm ferre si sit ,ppō iductiua. sic. n. ,ppō ē q̄ nō ē in plurib⁹. nō. n. erit i oib⁹. ex vl'ib⁹ āt est syll's. manifestū āt est quoniā neq̄z istātia ē. eedē. n. sūt ,ppōes ⁊ istantie. quā. n. ferūt istantiā. hec erit vtiq̄z ,ppō aut dialetica aut demonstratiua.

¶ Scd̄o arg. ad candē ꝯclōnē sic. ille scientie sunt certiores in qb⁹ nō ꝯtingit imitare pticulariter sed tñ vl'r. ā sciētijs aūt mathematicis mutat vl'r solum ⁊ in alijs particulariter. ergo scie mathematice sunt alijs certiores. tz ꝯña cū maiori. q: notitia vl'is ē notior q̄z notitia singularis cū illa non mutet a vitate in falsitatē sicut notitia singularis. minor aūt declaratur. nā in mathematicis p̄dicatū inest subo fm φ ipm. ergo sicut nō pt inesse vni cōtento sub subo qn insit cuilibz. ita non pōt ab vno remoueri qn remoueat a quolibet. ⁊ lō ,pbās aliquē triangulum nō hr̄e tres angulos necio ,pbat nullū triangulum hr̄e tres angulos. in alijs āt scientijs nō ita ꝯtingit. nā in phīa nāli non ,pbat nullū corp⁹ esse in loco neq̄z omne corp⁹ moueri. sed solū aliqd̄ corpus nō esse in loco. s. celum. ⁊ aliqd corp⁹ nūq̄z moueri. s. terrā. ¶ Notandum primo fm ph̄m q̄z in qlibet scientia tales debēt eē instātie q̄les sunt ,ppōnes. q: sicut ꝯclusio ⁊ iterrogatio sūt vnū ⁊ idē sub diuersis rōnib⁹ ita ,ppō ⁊ instantia dicit̄ n. ,ppō. q: est pmissa ad aliquā ꝯclōnē. ⁊ dr̄ instātia oppositum illi⁹. sed in scientijs demonstratiuis ,ppōnes sūt vl'es. ergo ⁊ instātie sunt vl'es. ¶ Scd̄o notandum fz ph̄m φ solū i scientijs demrātiuis repiunt̄ gnāliter ppōnes vl'es. i. vbi p̄dicatū est vl'e subiecti aut inest subo formalr̄ fm φ hmōi vt pz inductiue. In dialeticis autē ⁊ nālib⁹ hoc non repitur vt omne corp⁹ ē in loco omne corp⁹ est mobile cū esse in loco vel eē mobile n̄ insit corpori fm φ hmōi. sz rōne alicui⁹ inferioris. ⁊ hoc intelligendo p mobile illud qd̄ pōt moueri. q: si dicit aptitudinē nū hñ cōpetit corpori fz φ hui⁹ i nālib⁹. n. pecāl m⁹ ab effectu ad cāz vbi rare iuenim⁹ cāz adeq̄tā effectui i mathematic̄s āt ,pcedim⁹ a cā ad effm̄ adeq̄tū illi.

Cōtingit āt q̄sdā nō syllogistice dicere pp hoc q: accipiunt vtrisq̄z ⁱherētia: vt ⁊ scenes fac̄ φ ignis i mlt̄plicata analogia fit. ⁊ nāq̄z ignis cito gñatur vt dicit. ⁊ hec est analogia. Aliqñ q̄dē igit̄ syllogizare nō ꝯtigit ex acceptis. aliqñ vero ꝯtingit sz non videtur.

¶ Tertio ad eādem cōclusionē arg. sic. ille scie sunt certiores que magis procedunt per ꝯuertibilia. sed mathe. sunt hmōi. ergo ⁊c. maior pz ex eo φ minus pōt decipi concedens ,ppōnem quoad ꝯuertentē ⁊ conuersam in ꝯuertibilibus q̄z in non cōuertibilib⁹. idē. n. est ois hō est risibilis ⁊ omne risibile est hō. sed non est idē. oīs hō est animal ⁊ omne aīal est homo. minor aūt declarat̄. nā φ mathe. procedunt p ꝯuertibilia manifestū est iductiue. qñ in oibus demrātur passio conuertibilis de subiecto per medium conuertibile cum vtroq̄z. φ āt nāles non ita procedant ostendit̄. naz ois sciētia pcedens p conuertibilia pōt gnāliter demonstrare in scd̄a figura ex puris affirmatiuis. q: bene seq̄tur. omne disciplinabile est animal rationale. ergo omnis homo est disciplinabilis. constat autem φ phīsica non potest generaliter procedere ex puris affirmatiuis in secunda figura. quia tunc argueretur sicut arguebat scenes φ ignis generatus in multiplicata proportione generatur cito. sz ignis generatur cito. ergo ignis generatur in multiplicata proportione. ⁊ lz consequens sit verum. s. ignis generatur ī multiplicata proportione non tñ ꝯña tz mutando terminum ꝯsimilis cōtatis vtrāq̄z generat̄ cito. s. qñ generat̄ ex aere remisso. ergo gñat̄ in multiplicata ,ppōrtione.

No. pm

¶ Notandū primo fm ph̄m φ qñ arguit̄ ex ꝯuertibilibus in 2° figura syllogism⁹ est bonus lz nō appareat bonus q: nō sit fm formā modorū scd̄e figure. sicut etiā aliq̄ ꝯña est bona ⁊ formalis q̄ non est bona de forma vt aliqs nūerus est ⁊ aliqs nūerus binarius ē. ita ēt est aliqs syllogism⁹ bon⁹ ⁊ formalis q non est bon⁹ de forma ex quo non seruat debita forma. vt oē disciplinabile est risibile. ois hō est risibilis. ergo ois hō est disciplinabilis. Iste syllogism⁹ tz. primo q: reducit̄ ad primum prime figure p ꝯuersionē maioris. 2° q: oppositū ꝯñtis repugnat añti cum ex añte ⁊ ꝯ̄ñtrario ꝯñtis fiat vna copulatiua impossibilis simplr̄. 3° q: ex opposito conclusionis cū altera pmissarū seq̄t̄ oppositū alterius pmisse. vt non ois hō est disciplinabilis ⁊ ois homo est risibilis. ergo non oē risibile est disciplinabile. ad quā seq̄t̄ φ non oē disciplinabile ē risibile. tz ꝯña in quto tertie figure quarto q: ex maiori cū cōclusione seq̄tur minor i primo prime figure. vt oē disciplinabile est risibile. ois hō ē disciplinabilis. ergo ois hō est risibilis. ¶ Scd̄o notādū φ illud gñatur in multiplicata ,ppōrtione cuius q̄ntitas est maior q̄z q̄ntitas corrupti. ⁊ sic gñatur ignis ex aere. ⁊ aer ex aq̄. ⁊ aq̄ ex terra. q: ex vno pugillo elī inferioris gñantur decē pugilli elī superioris imediati. vt determinat Arist. 2° de gnāōne. illō aūt gnātur in determinata ,ppōrtiōe cuius quantitas est minor quantitate corrupti. ⁊ sic generat̄ terra ex aqua ⁊ aqua ex aere ⁊ aer ex igne. quia ex vno pugillo elementi superioris generatur decima pars vnius pugilli elementi inferioris fm Ari. ibidem. cum eniz elementa grauia habeant de materia plus q̄z de forma ⁊ elementa leuia econtra. oz semper elementa superiora generari in multiplicata proportione quia habent plus de forma ⁊ inferiora generari in diminuta proportione quia habent minus de forma intelligendo per habere plus vel minus de forma habere plus vel minus de dimensione terminata. ¶ Dubitatur circa conclusionem quia non videtur verum scientias mathe. esse certissimas. quia metha. ⁊ sciētia de anima sunt certiores illis fm commen. in prologo de aīa. ¶ Respondetur φ certitudo scientie potest dupliciter considerari. vnomodo ratione obi. ⁊ sic metha. ⁊ sciētia de anima sunt certissime. quia obiecta sunt certissima ⁊ manifestissima. s. deus ⁊ intelligētie ⁊ anima. alio modo ratione modi demonstrandi. ⁊ sic math. sunt certissime. quia non procedunt nisi per notiora nature. ⁊ sic loquitur Ari. hic ⁊ commen. 2° metha. di. scientias mathe. esse i primo gradu certitudinis. ¶ Sed arg. ꝯ hanc distinctionem per commen. in eodē ,plogo di. scientiam

de anima excedere scientias mathe. nobilitate subiecti ꝙ firmitate demonstrationis. scia ergo de aia est certior mathematicis non solũ certitudine subi. sꝫ et certitudine demonstrationis. ¶ Dicendũ vnã demõstrationez altera esse firmiorẽ intelligitur dupliciter. aut qꝛ firmiori mõ procedit. ꝙ sic demonstrationes mathe. sunt firmiores demonstrationibus naturalibus. aut qꝛ firmiori medio procedit. ꝙ sic scia libri de aia excedit oẽs mathe. qꝛ lꝫ non firmiori mõ procedat tñ firmiori medio demõstrat. sicut .n. aĩa est firmius sbm ꝙ numerus vel magnitudo. ita passio aie ẽ firmior ꝙ ẽ passio magnitudinis aut numeri. ꝙ mediũ p qđ demonstrat aliq̃ passio de aĩa est pñr firmius mediũ ꝙ aliquod mediũ p qđ demõstrat aliq̃ passio de numero vel magnitudine. de hac firmitate q̃ ẽ firmitas essendi nõ loq̃t pñs. sequens sed de firmitate modi procedendi.

Si aũt ĩpossibile esset ex falsis verũ monstrare facile vtiqꝫ esset soluere. conuerterentur .n. ex necessitate. sit .n. pclõ a esse. hoc aũt cũ sit ea vtiqꝫ sũt q̃ noui. quoniã sũt vt b ex his demonstrabo quod illud est.

¶ Scđa pclõ. scie mathe. sunt alijs firmiores. pbatur triplicter. ꝙ primo ex pte pmissaꝝ cõparataꝝ ad pclonẽ. qꝛ in math. gñalr si pmisse sunt ve. pclõ est va ꝙ cõ ex puris affirmatiuis in 2ª figura. nõ sic aũt est in alijs scientijs. ergo ꝙc. pꝫ pña ꝙ maior est nota inductiue ex quo arguit in conuertibilibus. si .n. a demonstrat ex b nõ est posse a esse veꝝ aut notũ quin ꝙ b sit veꝝ aut notum. minor aũt est pbata supius qꝛ sic arguẽdo oẽ illud qđ generat in multiplicata pportiõe gñatur cito. sꝫ aq̃ genita ex aere remisso generat in multiplicata pportiõe. pmisse sũt vere ꝙ pº falsa. ¶ Notandũ fm phm ꝙ si ex falso nõ põt seq̃ veꝝ sicut nõ pt seq̃ falsum ex vo .tũc q̃libet scia facilr ꝙ gñaliter pcederet in 2ª figura ex puris affirmatiuis: qꝛ si aliqs syllo nõ valet in 2ª figura ex puris affirmatiuis: hoc ẽ qꝛ arguit ex inequalibus. cũ ergo q̃libet talis syllo reducat ad aliquẽ modũ affirmatiuũ prime figure inferẽdo minorẽ ex maiori cũ pclone. ergo ex falso seq̃t veꝝ. verbi gra. fiat talis syllogismus. oĩs hõ ẽ aial oĩs asinus ẽ aial. ergo oĩs asinus est hõ. pꝫ ꝙ reducendo ad barbara: minor ẽ falsa ꝙ pclõ est va: sic arguẽdo. oĩs hõ est aial. oĩs asinus est hõ. ergo oĩs asinus est aial.

Conuertuntur aũt magis que sunt in mathematicis: quoniam nullum accidens recipiunt. sed in hoc differunt ab his que sunt in dialeticis fm diffinitiones.

¶ Scđo arg. ad eãdẽ pclonez ex pte extremitatũ opataꝝ ad mediũ. nã mathe. non recipiunt nisi ea q̃ sũt per se. alie aũt scie recipiunt ea q̃ sunt p accñs. ergo mathe. sunt alijs firmiores. pꝫ pña cũ maiori. qꝛ mathe. recipiunt diffinitiones subiecta passiões q̃ inuicẽ conuertunt. ꝙ q̃ de se inuicem predicantur per se vt notum est. minor vero declaratur. quia scientia naturalis accipit propositiones istas. s. aqua est calida. aer est frigidus que sunt ppositiones p accidens. ¶ Notandũ ꝙ propõ p accidens dr tribus modis. primo rõne subiecti tñ vt figura hꝫ tres angulos. 2º. ex parte passionis tñ vt sor. est risibilis. tertio ex parte vtriusqꝫ vt musicum est albũ. nulla taliũ orõnum p accidẽs vtitur mathe. ĩ sua primaria demonstratiõe qꝛ sp procedit ex conuertibilibus. Naturalis aũt non vtitur orõne p accidens 3º. bene tñ vtit alijs modis. s. ꝙ aqua est frigefactiua. ꝙ aliquod corpus ẽ mobile motu recto. lꝫ .n. non accidat aque esse frigefactiuum. tñ accidit frigefactiuo ꝙ sit aqua. ideo ista propositio est p se rõne subiecti. ꝙ p accidens rõne pdicati. similr lꝫ accidat corpori ꝙ sit mobile motu recto tñ non accidit mobili motu recto ꝙ sit corpus. ideo ista propõ corpus est mobile motu recto. est p accidens rõne subiecti. ꝙ p

se rõne pdicati. mathe. aũt non vtitur talibus ppositionibus q̃ sũt aliquo mõ p se ꝙ aliquo mõ p accñs. sꝫ ppõnibus q̃ sunt p se simplr ꝙ ex pte vtriusqꝫ extremi.

Augentur aũt non p media. sꝫ in post sumendo vt a de b. hoc aũt de c. iteꝝ hoc de d. ꝙ hoc ĩ infinitũ. ꝙ in latus vt a. de c. ꝙ de e. vt est numerus q̃ꝫtus aut infinitus aut finitus hoc aũt in quo sit a impar nũerus quãtus in quo b. impar numerus in quo sit c. est vtiqꝫ a. de c. ꝙ est par quantus numerus in quo sit d. par numerus in quo est e. est ergo a. de e.

¶ Tertio ar. ad eandem conclusionem ex parte medij comparati ad propriam conclusionez. quia scientie math. non procedunt nisi per vnum medium ad vnam pclusionem potissime demonstratam. alie autem scientie procedunt p plura media. ergo scientie mathe. sunt aliis firmiores. pꝫ pña. ꝙ aña est notum per commen. in plogo physicorum di. ꝙ mathe. nõ procedunt nisi p vnũ genus cause. s. per formam. alie autem per plura vt mathe. per tria genera. s. per formam efficientem ꝙ finem naturalis autem per omnia quattuor genera causarũ. s. per materiam formam efficientem ꝙ finem vt colligitur de mente philosophi 2º. phi. ꝙ 2º. huius. ¶ Notandum primo fm Ari. ꝙ mathe. demonstrationes nõ augent per media. quia non est possibile ad vnam conclusionem mathe. potissime demonstratam esse nisi vnum medium. quia ergo demonstrationes mathe. non procedunt nisi per vnum genus cause: si duo essent media ad eandem conclusionem necessario vnum illorum esset remotum: quod non est possibile in demonstratione potissima. quia omnis talis demonstratio debet esse ex immediatis simpliciter. in demonstratione autem non potissima que est demonstratio particularis non inconuenit plura esse media ad eandem conclusionem etiam in math. vt fuit ostensũ in capitulo de erroribus circa vniuersale. hec enĩ ysocheles habet tres angulos equales duobus rectis. potest demonstrari per triangulum ꝙ per diffinitionem trianguli. veruntamen est ꝙ vna talium demonstrationum facit scire fm formam ꝙ alia fm materiam vt habitũ fuit ibi. ¶ Secundo notandũ fm Ari. ꝙ demonstrationes math. possunt augeri ĩ pº assumendo. ꝙ hoc contingit tripliciter. Primo ratione plurium subiectorum se habentium fm sub ꝙ sꝫ. vt demonstrata illa. omnis triangulus habet tres angulos. potest sumi subiectum inferius. vt omnis ysocheles est triãgulus. ergo habet tres ãgulos. ꝙ iterum sub ysocheles hic qui est in semicirculo est ysocheles. ergo hic qui ẽ in semicirculo habet tres angulos. Secundo ratiõe plurium se habentium non ratione subiectorum. sed soluz ratione prioris ꝙ posterioris. aut continentis ꝙ contenti. vnde demonstrata illa. cuiuslibet numeri vnitas ẽ pars aliquota. potest sic argui procedendo in infinitũ binarius est numerus. ergo binarij vnitas ẽ pars aliquota. Item trinarius est numerus. ergo trinarij vnitas ẽ pars aliquota. ꝙ sic in infinitum. Tertio ratione ppriarum passionuz quaꝝ vna est post aliam ordine nature. vnde demonstrata illa omnis triangulus hꝫ angulũ extrinsecum equiualentem duobus oppositis intrinsecis. probatur pñr ꝙ oĩs triãgulus habet tres ãgulos equales duobus rectis. Idẽ est intelligendũ in alijs scientijs probatur enim disciplinabile de homine per animal rationale. ꝙ consequenter risibile de eodem subiecto p disciplinabile. ¶ Tertio notandum fm philosophum ꝙ demonstrationes mathe. possunt augeri in latus. s. quando multiplicantur per differentias laterales. vt omnis numerus quantus est finitus vel infinitus. sed numerus par est numerus quantus. ergo numerus par ẽ inite

Marginal notes (left column): 2ª rõ. — 3ª ter tu capitu li scđi tractat. — Nom primũ — Nom 2m

Marginal notes (right column): Nom primũ — Nom 2m — Nom 3m

rus finitus vel infinitus. Item numerus impar est nūe rus q̄ntus. ergo est finit⁹ vel infinitus. Cōstat ātq̄ par ⁊ impar diuidūt lateralr numeꝝ q̄ntū: Et notanter dr̄ numerus q̄ntus q: vnitas est numer⁹ in p̄ō. cū ex illa fi ant oēs numeri. non tn̄ est nūerus q̄ntus. ⁊ pīr nec fini tus nec infinitus. silr intelligētie sepate sunt quodāmō ⁊ aliq̄lter nūerus. q: sunt multitudo: non tn̄ numer⁹ q̄nt⁹ ⁊ pīr nō sunt proprie finite nec infinite. q: finitas ⁊ īfini tas solū q̄ntitati ꝯgruūt. ¶ Quarto notandū fm p̄hz q̄ demonstratōes mathe. augent in īfinitū in post assumē do. non āt in latus. q: dr̄ie laterales diuidentes aliqd ge nus non pñt esse infinite. Imo nō sunt nisi due, subiecta aūt alicui⁹ generis pñt esse infinita lz non fm sub ⁊ su pratū fm prius ⁊ posteri⁹. infinite. n. spēs ꝯtinent sub numero. ⁊ infinite spēs sub figura ex quo demrationes augent in post assumēdo triplr aut accipiendo subiectū sub sbo: aut subz post subz: aut passionē post passionē. ⁊ si nō ꝯtingit pcedere ī īfinitū ī post assumēdo. s. subiectū sub subiecto aut passionē post passionē: q: nulli subo cō petunt infinite passiones tn̄ ꝯtingit pcedere in infinitum in post assumēdo. s. subm post subm. s. vbi est ordo nāe prioris ⁊ posterioris ꝯstituentis ⁊ cōstituti. sp. n. nume rus p̄cedens ꝯstituit sequentē. Exēpla oium istaꝝ mul tiplicationum assignat p̄hs p a b c. que possunt⁹ adapta re terminis notis hinc inde explanter positis. ¶ Dubi tatur q: non vr̄ verꝝ q̄ par ⁊ ipar sint dr̄ie laterales. q: oēs numeri ponunt sub eodē genere p̄dicamenti q̄ntita tis. s. sub discreto. sz discretū est vna dr̄ia lateralis diui dens q̄ntitatem. ergo oēs numeri tā pares q̄ impares sunt ex eodē latere. ¶ Respondet q̄ si spēs numeroꝝ ꝯsiderantur in ordine ad nāz nulla illaꝝ est lateralis. sed oēs simul faciunt quēdam ordinē essentialē prioris ⁊ po sterioris sic q̄ aliqs numer⁹ par in ordine nāe precedit aliquē imparē vt binarius ternariū. ⁊ aliqs numer⁹ im par precedit ordine nāe aliquē numeꝝ parē vt ternari⁹ q̄ternarium. si aūt ꝯsiderantur spēs numeri in ordie ad gnalissimum p̄dicamenti q̄ntitatis sic oēs sunt laterales ex eadē parte sicut ⁊ ipm discretum sub quo ponuntur oēs numeri. si considerantur in ordine ad subalternū sic species numeroꝝ sunt diuersorum laterum. q: oēs nu meri pares ponūtur sub vno latere ⁊ omnes impares sub alio. Ex predictis sequit̄ q̄ nō fuit intentio p̄hi hic ad nullam conclusionem demonstratam potissime esse plu ra media vt multi putant. q: oppositū huius ostēditur in secundo istius. sz voluit q̄ sciencie mathema. nō pro cedunt per plura media potissima ad candē conclōnez ex quo non demonstrant nisi ī vno genere cause. ideo ta les sciencie sunt firmiores q̄ naturales q: nullam simpli citer dimittunt ambiguitatem. naturales autē ⁊ meth. lz remoueant omnes dubitationes in eodē genere cause in quo demonstrant non tn̄ remouet omnes dubitatio nes simpliciter. q: facta demonstratione in vno genere adhuc eadem passio poterit demonstrari per aliud ge nus. est ergo impossibile in eodem genere cause plura esse media potissima ad candem cōclusionem. sz non est impossibile in diuersis generibus causaꝝ. demonstrat̄ .n. potissime disciplinabile de hoīe per aīal rationale ⁊ per animal ad felicitatem ordinatū vt alī dixi ⁊ magis dicam secundo huius. ¶ Contra conclusionem ar. sic. principia in ath. sunt falsa. ergo sciencie mathe. nō sunt firmissime. patet ꝯña. ⁊ aña arguitur probando primo q̄ illa sit falsa. omne totum est maius sua parte. q: tu es aliquod totū ⁊ non es maior tua parte. q: tu non es ma ior corpore tuo nec anima intellectiua tua cum corp⁹ tu um sit equale tibi. ⁊ anima tua non sit quanta. Item po no q̄ a. sit vnus lapis a quo deus remoueat omne q̄nti tatem remanente substantia. in casu isto a. est quoddaz totum q: hz partes tn̄ non est maius sua parte cū ipm non sit magnum nec aliqua eius pars magna pp defe ctum q̄ntitatis. ¶ Secundo arg. q̄ illud sit falsum. si ab equalib⁹ equalia demas residua sunt equalia. ponēdo q̄ a. ⁊ b. sint duo ternarij trium punctoꝝ in casu isto remanendo duos binarios ab a. ⁊ b. residua non sunt equalia q: duo puncta non sunt equalia nec inequalia, q: non sunt quanta. ¶ Preterea sit a proportio dupla octo ad quattuor ⁊ b. alia proportio dupla. s. sex ad tria in casu isto a. ⁊ b. sunt proportiones equales. ⁊ tn̄ aufe rendo eq̄lia ab a. ⁊ b. residua non erunt eq̄lia. q: aufe rendo duo tam ab. a. q̄ a. b. remanēt proportiones ine quales. s. sex ad quattuor que est proportio sexquialtera ⁊ quattuor ad tria que est proportio sexquitertia. ¶ Ad primum dicit̄ q̄ pars equoce dr̄ de parte quantitatiua ⁊ essentiali. intelligitur ergo illud principium de parte q̄ntitatiua ⁊ nō essentiali. ⁊ p hoc soluit̄ argumentū. q: tam corp⁹ q̄ aīa est ps essentialis. mon⁹. 11. ⁊ caput sunt partes q̄ntitatiue. q̄x q̄libet tu es maior. Deinde cuz ar guitur de a lapide non q̄nto dr̄ q̄ a in casu isto non ē ali quod totū proprie. ex quo non hz aliq̄ partē q̄ntitatiuā ⁊ dato q̄ vna medietas esset q̄nta ⁊ alia priuata q̄ntita te adhuc nō esset p̄prie totū: q: haberet aliquā partem quantificabilē non q̄ntam. Ad hoc ergo q̄ aliqd sit pro prie totum requirit̄ primo q̄ q̄libet eius pars q̄ntifica bilis sit q̄nta ⁊ p hoc cōis casus d̄ remotiōe q̄ntitatis ex cluditur. Secundo requirit̄ q̄ cuiuslibet partis ad ipuz totū sit aliqua p̄portio: ⁊ p hoc excludit̄ argumentum de linea infinita q̄ non ē maior sua pte. i. īfinita. cōstat āt talē lineaz non esse proprie aliqd totū per Arist. 3⁹ phi. ¶ Ad scdm dr̄ q̄ illd p̄ncipium. si ab eq̄libus eq̄lia de mas. intelligit̄ si residua sint q̄nta. Constat āt q̄ due vni tates seu duo puncta nō sunt q̄nta. ⁊ p hoc soluit̄ arg^m de a b. lapidibus eq̄libus a q̄bus remoueat deus q̄nti tates. in casu isto ab equalib⁹ remouerent̄ equalia ⁊ tn̄ residua nō sunt equalia. q: non sunt quanta. Intelligitur ergo illud principiū sic. si ab equalib⁹ eq̄lia demas resi dua sunt eq̄lia si remanēt q̄nta. Et rōnem de a ⁊ b pro portionib⁹ respondet̄ q̄ nō sufficit subtrahere a termi nis p̄portionū. sz oz subtrahere p̄portiones. vt si ab a subtrahit̄ dupla p̄portio. p subtractionē duoꝝ ab octo ⁊ vni⁹ a q̄tuor ⁊ silr ab ipso. b. remanebunt p̄portiōes eq̄les. s. sex ad tria ⁊ q̄tuor ad duo: q̄rū quelz est p̄por tio dupla. Itē oz subtrahere propo. tiones fm denola tionē eiasdez generis. q: si subtraherētur due proportio nes eq̄litatis q̄ dicunt̄ esse eq̄les cū prime fuerint p̄por tiones inequalitatis nō oz p̄portiones remanentes esse eq̄ les. vt si ab oibus terminis a b p̄portionū subtraheren tur due proportiōes quarū vna esset quadrupla. s. qua tuor ad vnum. ⁊ alia tripla. s. sex ad duo.

Sz q: differūt q: ⁊ pp qd̄ ⁊ scire p̄mū q̄ dē in eadē scia ⁊ ī hac duplr. Uno qdez mō. Si p non mediū sit syllogism⁹. Nō. n. acci pit̄ prima cā. sed q̄ est pp qd̄ scientia secūdū primā causam. Alio v̄o modo non p. media qdem sed nō p causam sed per ꝯuertentiā ⁊ per notius. Nihil eniz prohibet eque predi cantiū notius esse aliqū non causam. Quare per hanc erit demonstratio.

¶ Istud est quartum capitulum huius secundi tracta tus in quo philosophus declarat differentiam inter de monstrationez q: ⁊ propter quid: postq̄ manifestauit q̄libet scientiaz procedere ex proprijs principijs. Et di uiditur istud capitulum in duas partes: quarum prima ponit differentiam inter demonstrationem q: ⁊ p̄pter quid in eadem scientia. in secunda vero ponit dr̄iam in ter demonstrationē q: ⁊ propter quid diuersarum scie tiarum sbi. Alio autem modo. Prima pars diuidit̄ in duas. nā primo ponit dr̄iaz in generali inter demrātio nem q: ⁊ pp quid. scdo autez manifestat possibilitatem

Ratio 4m Du^m p^m R^o rō^e Du^m p^m Du^m 2^m R^o rō^e 2^a rō^e

demonstratiõis.qz exẽplũ apparet in spāliſsimoñ dr̃ia ibi. Ut q̄ prope sint planete. Quantũ ad primũ dicit phs q̄ dupl'r differt demõ̃ratio pp quid a demõ̃ratione quia. Prima dr̃ia est q̄ demõ̃ratio pp qd nunq̄ pcedit nisi p cām imediatā ⁊ primā. demonstratio aũt quia aliqñ procedit p cām remotā dũmõ illa cā sit notior effectu. Secunda dr̃ia est qz demõ̃stratio pp qd nunq̄ procedit p effectũ. demõ̃ratio aũt qz interdũ pcedit p effectũ taz cõvertibilē q̄z non cõvertibilē dũmõ ille effectus sit notior cā. ❡ Cõtra ista arguit' ⁊ pͦmo q̄ nulla ē demõ̃ratio qz. nã oīs demõ̃ratio ē ex primis veris imediatis priorib' notioribus ⁊ cāis pclõnis. cõstat aũt q̄ syllogism' pcedẽs p cām remotā non pcedit ex imediatis: ⁊ pcedẽs p effectũ non pcedit ex causis conclusionis. ❡ Scd̃o arg. q̄ nulla talis demõ̃ratio facit scire. qz scire est rē p causā cognoscere ⁊ qm̃ ill' est cā. sed syllogism' procedẽs p effectũ non facit cognoscere p cām nec procedẽs p causā remotā facit cognoscere rē: nec est cā ill' ex quo ē cõior q̄z effect'. igitur ⁊c̃. ❡ Ad primũ dr̃ ista diffinitio pt sumi simpl'r vel s̄m qd. si sumit' simpl'r vt eā dedit Ari. prius sic nõ cõpetit alicui demõ̃rationi qz. si at̃ accipit' s̄m qd cõpetit idifferẽter demõ̃rationi p cām remotā ⁊ p effectũ. Et cũ dr̃ q̄ syllogismus pcedẽs p cām remotaz non pcedit ex imediatis. dr̃ q̄ licet non pcedat ex imediatis simpl'r tñ bene procedit ex imediatis s̄m qd. nõ .n. demonstrat' affirmatiue sz negatiue p cām remotaz vt oīs hõ est aīal. nullus lapis est aīal. igit' nullus lapis est hõ. dato .n. q̄ aīal ⁊ hõ non sint imediata adhuc nõ esse aīal est imediatũ ligno ⁊ lapidi ⁊ cuilibet alteri contento sub genere disperato. talis ergo demõ̃ratio pcedit ex imediatis nõ qdē simpl'r sz s̄m qd. Itē dicit prius superi' q̄ priora ⁊ notiora sũt dupl'r. s. quo ad nos ⁊ quo ad nām. priora ⁊ notiora quo ad nām sunt talia simpl'r sz quo ad nos sunt priora ⁊ notiora s̄z qd. sz ergo dmõ̃ratio qz nõ pcedat ex priorib' ⁊ notiorib' simpl'r: tñ pcedit ex priorib' ⁊ notioribus s̄m quid. ❡ Preterea phs dicit q̄ duplex est cā. s. in essendo ⁊ in cognoscẽdo demõ̃ratio pp qd procedit p cām in eēndo. ⁊ demõ̃ratio qz p cām in cognoscendo. ⁊ qz cā in essendo est cā simpliciter. ⁊ cā in cognoscẽdo est cā s̄z qd. ideo demõ̃ratio pp qd est demonstratio simpl'r: ⁊ demõ̃ratio qz ē demonstratio s̄dm qd syllogism' ergo pcedẽs p effectũ pcedit ex priorib' ⁊ notiorib' ⁊ cāis pclõnis nõ qdem simpl'r sz s̄m qd. ❡ Ad 2m respondet' q̄ Aristo. diffiniebat ibi scire simpl'r cui cõpetũt oēs iste pditiones sz nõ diffiniebat scire s̄m qd. nunc aũt dr̃ q̄ sicut demonstratio qz ē demõ̃stratio s̄m qd ⁊ nõ demonstratio simpl'r ita facit scire s̄m qd ⁊ nõ simpl'r. ❡ Ex pdictis pz differentia inter demonstratões mathe. ⁊ nāles. qz demonstratione mathe. sũt demõ̃rationes simpliciter facientes scire simpl'r qz procedũt ex imediatis ⁊ ex priorib' ⁊ ex notioribus ⁊ causis pclõnis. Demonstrationes aũt naturales aliqñ sunt demõ̃rationes simpl'r. s. qñ procedunt p cām imediatā ⁊ propriā in essendo. Interdũ vero sũt demõ̃rationes s̄m qd faciẽtes scire s̄m qd. s. qñ pcedũt p cām remotā aut p effectũ. ideo dicit cõmẽta. in prologo phi. q̄ in mathe. eadē sunt nobis notiora ⁊ nature. in nālib' notiora nobis sunt min' nota nāe ⁊ econtra.

Ut q̄ pͥpe sunt planete pp id q̄ nõ sintillāt. sit igit' i quo. c. planete i quo b. nõ sintillare i quo a. pͥpe esse ver est. igit' b. de c. dicere: planete .n. nõ sintillāt. sz ⁊ a. de b. ñ sintillans .n. pͥpe est. hoc āt accipit' aut p inductionē aut p sensũ. necesse est g̃ a. ipi c. inesse q̄re demõ̃stratũ ē q̄ erratice pͥpe sũt. hic igitur sillogism' nõ est pp qd sz qz. nõ .n. ex eo q̄ nõ sintillant pͥpe sũt: sz pp id q̄ pͥpe sint nõ sintillant. pͥtingit aũt ⁊ p alterz alteruz demonstrare ⁊ erit pp qd demonstrationez vt sit c. erratice b. in quo prope esse a. non sintillare. ē igit' ⁊ b. in c. quare ⁊ in c. a ⁊ in b. a. qd est non sintillare: ⁊ erit propter quid sillogismus. accepta .n. est primo causa.

p° p° q̄r ti capitu li secũdi tractat'

❡ Istis suppositis Aristo. intẽdit tres pclusiones. Quarum prima est ista. Possibilis est demonstratio qz per effectum convertibilez. Ista conclusio dupliciter arguitur ⁊ primo sic: esse prope demonstratur de planetis p non sintillare. igitur. patet consequẽtia. qz non sintillare est effectus convertibilis huius cause que est esse prope aũs sic arguitur faciendo hanc demonstrationez. omne non sintillans est prope. sed planete non sunt sintillātes. igitur planete sunt prope certum est q̄ esse prope est cā propter quam planete non sintillant. planete .n. ideo nõ sintillant qz sunt prope. ponatur ergo q̄ a conueniat cũ isto termino prope. ⁊ cum illo termino planete. ⁊ b. cũ illo termino non sintillare. tũc arg. sic. omne b est a. omne c est b. igitur omne c est a. ❡ Notādũ primo q̄ planete s̄m phm dicuntur stelle erratice cuius dicti est duplex ratio. Prima quia errant a motu primi mobilis cum ille sit ab oriente in occidens ⁊ planete ab occidente in oriens. Secundo errant a motu ecentrici in epiciclo eo q̄ ecentricus movetur ab occidente in oriens planete autem in epiciclo mouentur ab oriente in occidens. ❡ Secundo notandum s̄m philosophum q̄ obiectuz prope oculum non sintillat sed remote. quia sintillatio pcedit ex mala fixione potentie visiue in obiectum. Constat autem q̄ cum obiectum est prope: sic super euz fortis fixio a potentia visiua. cum autem fuerit multum remotum fit in eum debilis fixio ⁊ consequenter sintillat obiectum: non proprie intelligendo sintillare eo modo sicut ignis sintillat pellendo sintillas sursum. sed improprie vel apparenter ratione visionis debilis vel male fixionis facte a potentia visiua supra obiectum: neqz per fixionem potentie supra obiectuz intelligendo radios visuales egredi ab oculo ad obiectum sed fortem impressionem specierum visibilium in oculo s̄m quaz nõ movetur nec alteratur oculus. ❡ Tertio notanduz s̄z philosophum q̄ premisse dicti syllogismi possunt haberi per sensum ⁊ inductionem. nam q̄ omne non sintillãs sit prope manifestum est ad sensum ⁊ per inductionez. percipimus .n. per visum omne non sintillans esse prope. similiter percipimus per sensum ⁊ per inductionez q̄ planete nõ sunt sintillātes quocũqz signato. ❡ Quarto notandum s̄m phm q̄ predicta demõ̃stratio qz potest resolui in demonstrationē pp quid. pcludendo effectum per cām. s. transmutando mediũ in maiorem extremitatem. vel bĩ gratia. omne quod est prope est non sintillans. sed planete sunt prope. igitur sunt non sintillātes. ❡ Primum dubium videtur q̄ obiectum prope sintillet. nam sintillatio stellarum contingit ex debilitate specierũ in visu sub modico angulo. sed possibile est obiectum prope oculum imprimere debiliores ⁊ minores species sub minori angulo. igitur. ❡ Scd̃m dubiũ videtur q̄ non arguitur per effectum pvertibilem qz non sintillar' ⁊ esse prope non convertunt' qz ~ luna spera non sintillat ⁊ tñ non est prope sed remotissime. ❡ Ad primum dicitur q̄ illa non est causa totalis sed est modica fixio potentie ad obiectũ. nam cum obiectũ est pͥpe est magis fixio cum autē remote est modica fixio. ⁊ qz potentia conatur figere multum cõmovetur sanguis ⁊ spiritus in organo ⁊ ex hoc apparet sintillatio. ❡ Ad secundum respondetur q̄ sicut dicimus disgregare esse effectum convertibilem cum albo non simpl'r sz cuz

Margin notes (left column): Dubiũ pm. — Dubiũ 2m. — ⁊ rñ. — ⁊ rñ.

Margin notes (right column): Notãm pm — Notãm 2m — Notãm 3m — Notãm 4m — Dum pm — Dum 2m

additamento videlicet disgregare visum. sed illi termini cõvertunt: esse prope et nõ scintillare. nõ simplr sed cũ additamento. s. esse ppe oculũ in actu et non scintillare dũ fit visio sic arguendo. omne nõ scintillans dũ fit visio est prope oculũ in actu, sed planete sunt non scintillantes dũ fit visio. igitur planete sunt prope oculum in actu.

Itẽ sic lunã demõstrãt quod per incrementa circularis sit. Si quidẽ igit ipsi⁹ quia factus ẽ syllogism⁹. e conuerso aũt posito medio ipsi⁹ propter quid syllogismus. non enim propter augmẽta circularis est. sed quia circularis est accipit augmẽta huiusmodi luna sit in quo. c. in quo b. augmentum in quo a. circularis.

¶ Secũdo argu. sic phs ad eandẽ cõclusionẽ. circularitas demonstrat de luna per augmentũ circulare luminis in luna ergo cõclusio vera. pz cõña quia circularitas lune est causa circularitatis sui luminis. et aña pbat sic arguendo. omne illud cui⁹ lumẽ circulariter augetur est circulare. sed luna est illud cui⁹ lumẽ circulariter auget. ergo luna est circularis. Ideo. n. aliqd circulariter augetur in lumine quia ipm est circulare. et arguitur per effectũ cõuertibilem sumendo augeri vt dicit aptitudinẽ et non actũ. sit ergo a maior extremitas et b mediũ et c minor extremitas. et arguit sic. omne b est a. omne c est b. ergo oẽ c est a. Et potest hec demostratio resolui in demonstrationem propter quid mutando mediũ in maiorẽ extremitatem isto mõ. omne circulare est augmentabile in lumine circulariter. sed luna est circularis ergo luna est augmẽtabilis in lumine circulariter. ¶ Notandũ sm philosophum et cõmentatorẽ tertio de aĩa. quod omne receptum in aliquo recipit per modũ rei recipientis. ideo si subiectũ adequatũ alicuius accidentis erit alicuius figure. istud accidens erit illius figure. si. n. superficies est sperica albedo necessario est sperica si adeqte fundetur in illa. quia si fundaretur solũ in medietate hoc non sequeretur: dicit. n. philosophus in predicamentis quod quãta fuerit superficies tantã albedinẽ eius esse dicemus. ideo quantum ẽ corp⁹ illũinatũ tantũ est lumen receptũ in illo. et per cõñs lumen circulariter augmẽtat in luna quia ipsa est circularis. et vbi esset figure alterius lumen reciperet in ea sub illa figura

¶ Sed dubitat probando quod ex circularitate luminis ĩ cõcludit a posteriori circularitas corporis. quia lumẽ multiplicatũ in pariete per foramen quadratũ a corpore luminoso angulari est circulare et tñ nec foramẽ nec corp⁹ luminosuz est circulare. ¶ Dicendũ quod licet corpus luminosũ non sit circulare nec foramẽ nec paries nec aer implens eum: tñ illa particula aeris vel parietis in qua est adequate lumẽ est circularis figure. sed vnde cõtingit lumen multiplicari sperice ex quo foramẽ est quadratũ dicit auctor spere quia oĩa naliter tẽdunt ad rotũditatẽ. sz hoc non sufficit quia tunc seqret quod si obstaculuz poneret prope foramẽ lumen multiplicatũ appareret rotunduz qd est falsum imo appareret sub figura foraminis. Jõ est aliter dicendũ quod sicut qdratum elõgatũ a visu apparet circularis figure quia anguli deficiunt multiplicare species suas in oculum propter magnitudinẽ distantie. ita lumẽ causatũ per foramen si reperit obstaculum prope foramẽ multiplicatur sub eadem figura. si aũt obstaculum fuerit remotum a foramine causatur lumen circulare eo quod anguli luminis deperduntur et pereunt in via anteqz tangant obstaculũ sunt. n. debiliores toto lumine. ideo per minorem distantiam possunt multiplicari.

In quibus autem media non cõuertũtur et est notius quod non est causa quia demonstratur et non propter quid.

¶ Secunda conclusio. possibilis est demonstratio quia per effectum non conuertibilem. Ista conclusio sequitur ex priori. quia sicut per effectum conuertibilez possumus demonstrare causam dummodo sit notior cã: ita per effectum non conuertibilem si fuerit notior causa. ¶ Notandum quod effectus non conuertibilis est duplex. quidã est cõmunior causa et quidã minus cõmunis. si fuerit communior causa per eum poterit demonstrari causa negatiue in scda figura. vt oĩs ignis est desiccatiuus. nulla aqua est desiccatiua. ergo nulla aqua est ignis. pz. n. quod eẽ desiccatiuum est effectus ignis. tñ est cõmunior igne. quia cõpetit terre. Si aũt fiat demõstratio in prima figura pt argui affirmatiue et negatiue sz sp cum termino infinito vt omne non desiccatiuum est non ignis. omnis aqua ẽ non desiccatiua. ergo oĩs aqua est non ignis. Negatiue aũt sic arguitur. nullũ non desiccatiuuz est ignis. omnis aqua est nõ desiccatiua ergo nulla aqua est ignis. Si aũt effectus erit minus cõmunis qz causa poterit argui affirmatiue ĩ prima figura. vt omne habens tres angulos ẽ figura. sed oĩs triangulus est habẽs tres angulos. ergo omnis triangulus est figura. vel sic. omne disciplinabile est animal. oĩs homo est disciplinabilis. ergo oĩs homo est aĩal. vnde habere tres angulos est effectus figure. et esse disciplinabile est effect⁹ aĩalis. cõstat aũt habere tres angulos esse minoris cõmunitatis qz sit figura et disciplinabile qz sit aĩal. et isto effectuũ qlibz potest esse notior qz cã assignata. ¶ Sed dubitat quia dies esse calidissimos est effectus solis existentis in leone et est effectus cõmunior quia pt prouenire ab alia causa. s. ab aliq cõstellatione celi sole non existente in leone et tñ ex illo effectu non demonstrat illa causa negatiue sicut nec affirmatiue. quia sicut non sequitur dies sunt calidissimi ergo sol est ĩ leone. ita non sequit dies nõ sunt calidissimi ergo sol non est ĩ leone. quia tempore quo sol est in leone. posset concurrere aliqua influentia frigefactiua ex aliqua determinata constellatione celi. ¶ Dicendum quod nunqz demonstratur causa per effectum nisi sit necessaria habitudo effectus ad causam vel econtra. vnde causa et effectus aliquando habent inuicez necessarias habitudines sic quod posita causa ponitur effectus et econtra. vt eclypsis. et interpositio terre inter solem et lunaz aut dies esse longissimos et solem esse in primo puncto cancri. et sic causa et effectus conuertuntur et se inuicem demonstrant in prima figura affirmatiue. Aliquando autem causa habet necessariam habitudinem ad effectuz et non econtra sic quod causa posita ponitur effectus et nõ econtra. et sic isto modo effectus est cõmunior causa vt ignis et esse calefactiuum. nam posito igne ponit eẽ calefactiuũ sed nõ econtra. ideo per ignem demonstratur esse calefactiuuz affirmatiue et per esse calefactiuũ nõ demonstratur ignis nisi negatiue. ¶ Qñqz vero effect⁹ hz necessariã habitudinem ad cãm et non econtra sic quod posito effectu ponitur cã et nõ econtra. vt risibile respectu aĩalis. et tunc per effectum demonstratur cã affirmatiue. et per causam non demonstrat effectus nisi negatiue vt videbitur ĩ sequenti cõclone et per hoc soluta est difficultas. quia licet ad illã cãm que est solem esse in leone sequatur vt plurimum iste effectus qui est dies esse calidissimos et ecõtra non tñ illa cã hz necessariã habitudinẽ ad hũc effectũ nec ecõtra ex quo nullo istoz posito de necessitate ponit reliquũ. ideo ille effectus nec affirmatiue nec negatiue demonstrat illam cãm nec econtra. oĩs. n. demonstratio dz esse ex necessariis vt patuit in precedentibus.

Ampli⁹ in qbus mediũ extra ponit et in his. n. ipsius quia non propter quid demonstratio est. non. n. dicit cã vt quare non respirat paries quia non est aĩal. si. n. hoc nõ respirãdi cã est oportet esse aĩal cã respirãdi. vt si negatio cã ẽ ipsi⁹ nõ eẽ affirmatio est eẽ. sicut sine mensura eẽ calida et frigida non sanãdi causa est:

Nota primo

Dubium primum

Re. ad p.

2a cõclusio capituli secundi tractat⁹

Nota primo

Dubium primum

Re. ad p.

t. 9. 4 capli 2. tractat⁹

q2 cū mensura eē cā est sanādi. silr aūt ē si affirmatio ipus eē negatio est nō eē. In his āt sic demonstrans qd dictū est nō ptigit. nō .n. omne aīal respirat. sillogismus aūt hmōi cāe est ī media figura. vt sit a. aīal: in quo. b. respiret. in quo. c. paries. in. b. quidē igitur oī est a. omne. n. respirans aīal est. in. c. autē nullo a. quare neqz. b. in c nullo ē. non igit respirat paries.

Tertia cōclō. posita ē demōstratio q2 p cāz remotā. pbatur nā nō respirare demōstrat p nō eē aīal. ⁊ hec ē cā remota. ergo. pz pña q2 p cāz ppinqz fit demōstratio pp qd. pma ps añtis sic arguit formādo hāc demōstrationē necessariā ī scda figura. oē respiēs ē aīal. nullus paries ē aīal. ergo nullus paries respirat. ¶ Scda ps añtis sic declarat. q2 si nō eē aīal eēt cā imediata nō respirationis tūc eē aīal eēt cā immediata respirationis ⁊ sic oē aīal respiraret qd ē falsuz q2 pisces ⁊ alia aīalia nō hūtia pulmonē nō respirāt. pz pña. q2 sicut negatio ē cā negationis ita affirmatio affirmationis. vn̄ sicut nō pportio caliditatis ⁊ frigiditatis ē cā nō sanitatis ita pportio caliditatis ⁊ frigiditatis ē cā sanitatis. pōt aūt syllogism⁹ datus fieri p a b c. ponendo q̄ a sit mediū ⁊ b maior extremitas ⁊ c minor extremitas sic arguēdo ī secūda figura oē b est a nullū c est a ergo nullū c est b. Notādū q̄ sicut respirare hz duplicē cām .s. ppinquā q̄ ē hr̄e pulmonē. ⁊ remotā q̄ ē eē aīal. ita nō respirare hz cāz ppinqz q̄ ē non hr̄e pulmonē: ⁊ cāz remotā q̄ ē nō eē aīal. iō respirare demrāt affirmatiue p habere pulmonē ⁊ nō p eē aīal. sed nō respirare demōstrat p nō eē aīal q̄z p nō habere pulmonē lz nō psilī demōstratōe. q2 p nō eē aīal demōstrat demōstratiōe q2 p cāz remotā. ⁊ p nō hr̄e pulmonē demōstratiōe pp qd p cāz ppinqz. vt oē nō hñs pulmonē ē nō respirās. paries est nō hñs pulmonē. ergo paries ē nō respirās. Cōtra pdicta argu. ⁊ prio q̄ nō si negatio ē cā negationis affirmatio ē cā affirmationis. q2 tūc a pōne psñtis ad pōnē añtis eēt bonū argm̄ qd ē falsuz q2 ē fallacia psñtis. ⁊ pz pña sic arguēdo. si nullū aīal currit nullū hō currit. ergo si aliqd aīal currit aliqs hō currit. Cōsilr arg. q̄ nō si affirmatio ē cā affirmationis negatio ē cā negationis. q2 tūc a destructiōe añtis ad destructionē psñtis eēt bonū argm̄ qd est falsum cū iterū sit fallacia psñtis. ⁊ pz pña sic arguendo. si aliqs hō currit aliqd aīal currit. ergo si nullus hō currit nullū aīal currit. Scdo ar. 3 exēm. q2 p idē ista pña eēt bona. albū p se disgregat visuz. ergo nō albū p se pgregat visuz. ⁊ ecō̄tra. nigrū p se cōgregat visuz ergo nō nigrū p se disgregat visuz. Ad pmū dr̄ pcedēdo q̄ a positiōe psñtis ad pōnē añtis ⁊ a destructiōe añtis ad destructionē psñtis ē bonū argm̄ rōe materie. s. qn̄ arguit ī cōuertibilib⁹ vt si disciplinabile currit risibile currit ⁊ si nullū disciplinabile currit nullū risibile currit ⁊ ecōtra. cōstat āt q̄ arguere p cām imediatā ē arguere ī terminis puertibilib⁹. iō sic affirmatio ē cā affirmationis ita negatio ē cā negationis ⁊ē. Ad 2m̄ rndet q̄ nō bn̄ arguit q2 sicut ex cā positiua cōcludit effect⁹ positiu⁹ ita ex negatiua negatiu⁹. iō solū seqt ex illis añtibus q̄ nō albū p se nō disgregat. ⁊ nō nigrū p se nō cōgregat. quoꝝ qd libet cōcedit. dz. n. sic argui ī eodē gn̄e oppōnis vt sic albuz ⁊ nigrū opponunt cōtrarie ita congregare ⁊ disgregare. iō bn̄ seqtur albū p se disgregat. ergo nigrū p se congregat. ⁊ sicut albū ⁊ non albū opponunt contradictorie ita disgregare ⁊ non disgregare. iō bone seqtur albū p se disgregat. ergo non albū per se nō disgregat.

Nom. primuz

Cōparantur aūt huiusmodi cāꝝ dicens se cūdū excellentiā. Hoc aūt est plurimū dista re mediū dicere. Sicut. n. illud est anacarsadis qd ī sciris nō sunt sibilatores neqz. n. vites. Scdm quidez igit eandem sciaz ⁊ scdm eorū positionez he drīe sunt ipsius q2 ad eū qui est pter quid sillogismū.

Et si queratur pter quid per causaz remotā non demonstratur affirmatiue sicut negatiue. Respondet philosophus q̄ ideo q2 causa remota est communior quā effectus. ⁊ hoc potest ostendi p exēplū anacarsibus dicentis iō sciras idest scotos nō sibilare. q2 nō habēt vites cā aūtē quare nō sibilant est nō habere vites. vnde pōt sic argui. oēs sibilantes habent vites sed scite nō habēt vites ergo nō sibilāt. q̄ autē habere vites sit cā remota sibilationis manifestū ē. q2 vites sūt causa vini ⁊ vinum est cā potationis ⁊ potatio est cā gaudii gaudiū aūt ē causa allocutionis ⁊ sibilationis. vnde pcedēdo per causas ppinquas est dicendū q̄ scite nō sibilāt q2 nō habent gaudiū. ⁊ nō habent gaudiū q2 nō bibunt vinū. ⁊ nō bibunt vinū q2 non habent vites. ergo a primo ad vltimuz scite nō sibilant q2 nō habēt vites. Notandum q̄ illud exēpluz ponit tantuz gratia doctrine. exempla enīz ponimus nō vt ita sint sed vt sentiant qui addiscunt q2 ille cause assignate non sunt cause proxime ⁊ imediate. si. n. non habere gaudium esset cā imediate non sibilandi ergo habere gaudiū esset causa imediata sibilādi. ⁊ per consequēs oēs hn̄tes gaudiū sibilarēt. silr si nō bibere vinū esset cā imediata non habendi gaudiū ergo bibere vinū esset causa imediata gaudii. tenet consequentia p Aristo. q2 sicut negatio est causa negationis ita affirmatio est causa affirmationis. sed illud cōsequens est falsum. q2 multi bibūt vinū qui nō habēt gaudiū. Cōtra pdicta argu. probando q̄ demōstrat affirmatiue per cām remotam. nā iterpositio terre est causa ppinqua eclypsis lune. ⁊ solē esse in capite vel ī cauda draconis est causa remota. cōstat autē q̄ sicut sequit negatiue sol nō est in capite vel in cauda draconis ergo luna nō eclypsatur. ita sequitur affirmatiue. sol est in capite vel in cauda draconis ergo luna eclypsatur.

¶ Respondet q̄ solē esse in capite vel in cauda draconis nō est causa remota remotione pdicationis d qua loqtur Arist. hic. ita q̄ talis causa cōmunior sit q̄z effectus. sicut aīal q̄z respirare. sed est solum remota remotione imediatōis. quia nō est imediata illi effectui. ⁊ per talem causam sic remotā cōtingit demonstrare taz affirmatiue q̄z negatiue ⁊ erit demōstratio pter quid ⁊ non quia. aliter astrologus demōstraret eclypsim de luna demonstratione simplr qa est. qd nō est dicendū. vnde solē esse ī capite vel in cauda draconis est quodāmodo cā mediata ⁊ quodāmodo immediata. est enim causa mediata q2 mediat alia cā. s. interpositio terre. ⁊ ē cā immediata q2 nō mediat aliqua causa positiua. ideo eclypsis lune demōstrat p quālibet illaꝝ causaꝝ pter qd a priori nō tn̄ potissime lz tāntuz p iterpositionē terre q̄ ē cā simplr imediata. Iste modus loquēdi ē phi. 2° phi. di. q̄ absētia naute est cā submersionis nauis sic pñtia ē cā salutis. ⁊ quoniaz nos submergitur nauis nisi p cām positiuā mouentez eā. ideo submersio nauis ex duplici cā poterit demōstrari pter qd ⁊ a priori. q̄rū vna ē positiua ⁊ altera priuatiua. ita solē esse in capite vel in cauda draconis ē cā positiua. ⁊ iterpositio terre est causa priuatiua eclypsis lune. ¶ Ex qbus sequitur q̄ magis demōstrat naturalis eclypsim de luna q̄z astrologus. q2 naturalis demrat per cām simplr imediatā. s. p iterpōnem terre. ⁊ astrologus p cām imediatā sm qd. lz. n. nulla sit cā mediata positiua: tn̄ aliq̄ est cā mediata priuatiua.

Alio autem modo differt pter quid ab

ipso quia. q̄ est per aliam sciam vtrūq; specular. Huiusmodi autē sunt quecūq; sic se habent ad inuicem q̄ alterū sub altero est. vt speculatiua ad geometriam. machinatiua ad steriometriā. ⁊ armonica ad arithmeticā. ⁊ apparentia ad astrologiam.

¶ Ista est scđa pars huius capl'i i q̄ Aristo. determinat dr̄iam denifiand ū q; ⁊ propter qd in diuersis sciētijs postq̄ inuestigauit dr̄iam earūdem denifiand ū i eadē scia. ⁊ ponit tres regulas. Quaꝝ p̄ma est ista. qn̄cūq; aliqua scia subalternat alteri fm se totā illa dicit q; subalternās vero ꝓpter qd. Scđa regula. qn̄cūq; sunt due scie q̄ꝝ vna alteri subalternat fm ꝑtem ⁊ nō fm se totā subalternata dicit q; ⁊ subalternās ꝓpter qd. ibi bȝ asit se. Tertia regula si due scie nō inuicē subalternantur tn̄ sunt circa eādē ꝓpōnē respcū illꝰ vna dicit q; ⁊ altera pp qd ibi multa eni ¶ Prima regula est māl festa. q; si aliqua sciētia simpliciter alteri subalternatur vt ꝑspectiua geometrie ⁊ musica arithmetice. principia q̄ ꝑsuponūtur tanq̄ vera i sciētijs subalternatis sunt demōstrata i sciētijs subalternātibꝰ ꝓp quid. ergo scia subalternata dicit q; ⁊ subalternās pp qd. ¶ Notādum fm phȝ q̄ illa scia alteri subalternat fm se totā cuiꝰ adeq̄tū subȝ alterius scie subo subalternat. ⁊ sic se hȝ perspectiua ad geometriā. musica ad arithme. mechanica ad sterio metriā ⁊ naualis ad astrologiā. vn̄ subȝ geo. est linea vel magnitudo. ⁊ subȝ ꝑspectiue linea visualis. Itē subȝ arith. ē numerus. ⁊ musi. numerꝰ sonorꝰ. Itē subȝ steriometrie ē corpus mēsurabile vel ē ordinatū ad opꝰ. ⁊ subȝ mecha. ē edificiū mēsurabile. Itē subȝ astronomie ē corpꝰ celeste. naualis aūt signū apparēs corporis celestis ⁊ q̄ ista sint subiecta taliū sciarū pȝ ex passiōibꝰ ꝯsideratis i illis. vn̄ geo. cōsiderat mensurā q̄ntitatis ꝯtinue i ordine ad diuisionē. ⁊ arithmetica q̄ntitatis discrete. ꝑspectiua aūt mensurā q̄ntitatis ꝯtinue in ordine ad visionē musica q̄ntitatis discrete i ordine ad sonū. Itē steriometria ꝯsiderat mēsurā corpoꝝ vt sunt i ope. ⁊ mechanica edificioꝝ. astronomia aūt ꝯsiderat motū corporū celestiū ⁊ planetaꝝ. naualis cōsiderat eūdē motū per respectū ad signa apparētia celi vl' aeris. vt q̄ luna facit circulū aut q̄ celū rubet. ¶ Dubitat de steriometria vtꝝ subalternat geo. ⁊ arguit q̄ sic eo q̄ nō cōsiderat de mēsuris corpoꝝ de qbꝰ .ii. elemētoꝝ euclides ꝯsiderat. ¶ Ad hoc sunt diuerse opiniones quaꝝ p̄ma ponit q̄ steriometria ē pars geo. vȝ. duodecima pars elementoꝝ euclidis. sed pōt īpugnari dicendo q̄ tota geometrie ē speculatiua ⁊ steriometria ē practica. ¶ Scđa opinio dicit q̄ ē media īter geo. ⁊ mecha. eo q̄ geo. est abstracta simpliciter. ⁊ mecha. simpl'r m̄ālis. steriometria aūt tenet mediū eo q̄ nō est simpl'r m̄ālis nec simpl'r abstracta ⁊ ideo nō subalternat simpl'r geo. nec est aliqua ps eius. ¶ Tertia opinio aīt q̄ ex steriometria mecha. ⁊ machinatiua fit vna scia practica sub alternata geo. fm se ⁊ q̄libet eius partē. cū quo tn̄ stat q̄ iteꝝ vna ps alteri subalternet. vȝ. machinatiua mecha. ⁊ ambe sic subalternentur steriometrie. sicut scia paruoꝝ nāliū subalternatur sciētie vegetabiliū ⁊ ambe simul sciētie de anima. ¶ Ex p̄dictis seqtur p̄mo q̄ ali' subalternat pars toti vel alteri parti. ⁊ ali' tota sciētia toti scie. nā scia partialis sic subalternat scie totali vel alteri parti cōlori q̄ tēdit in eūdē finē vltimatū. sic aūtē nō subalternat totalis scia alteri scie totali. q; intendūt diuersos fines. vn̄ geo. itēdit mensurare q̄ntitates cōtinuas. ⁊ ꝑspectiua distātias īter visum ⁊ visibile. sȝ sicut phs nālis vl'is itendit scire trāsmutatationē corpoꝝ nāliū. sic phs sp̄ālis. ¶ Scđo seqtur q̄ sic phs nālis descendit in mediciam theoricā. ⁊ medicina theorica i medicinā practicā. ⁊ practica postmodū i cirurgiā. ita geometria descēdit in steriometriā. ⁊ steriometria i mechanicā. ⁊ mechanica i machinatiuā. illas. n. cās q̄s ꝯsiderat geo. ali' ꝯsiderat steriometria applicādo ad mensuras corporū ꝯsiderando de qbuslibet corporibꝰ sensibilibꝰ quō se habeāt ad inuicē ⁊ in qua ꝓpo. none. ita q̄ steriometria est q̄si q̄dā practica geo. sicut ei q̄ steriome. q̄ ē artifex sensibilis accipit a geo. qui ē artifex abstractus ⁊ eleuatꝰ: ita mechanicus q̄ ē artifex erigēdi edificia accipit a steriome. q̄ est magis vl'is ⁊ minus sensibilis. ⁊ ꝯsiter machinatiuus q̄ est artifex faciendi machinas accipit a mechanico cū sit magis specialis atq; materialior.

Fere autē vniuoce sunt harꝝ sciētiarum quedam vt astrologia mathēatica que est ⁊ naualis ⁊ armonica: mathematica que est secundum auditum: hoc autem ipsum quia sensibilium ē scire.

¶ Iuxta p̄dicta phs dat duo documenta. Quoꝝ p̄mū ē istud: aliq̄ scie subalternātes ⁊ subalternate sunt vniuoce. qđ sic declarat. vniuoca sūt illa quoꝝ nomē ē cōe ⁊ rō sube est eadē. vt habet i anp̄dicamentis. sȝ astrologia. mathe. ⁊ naualis hn̄t idē nomē ⁊ eandem rōnē ergo ambe sunt vniuoce. pȝ ꝯn̄a cū maiori q; q̄libet earū dr̄ astrologia. minor est aūt euidens q; quelibet earū est de motibꝰ planetaꝝ lȝ nō eodē mō. naȝ astrologia mathe. est de illis simpl'r ⁊ fm causas suas. sed naualis est p habitudinē ad signa apparentia celi vel aeris. sil'r musica mathe. ⁊ musi. fm auditū ꝯueniūt i nomine. q; q̄libet earū dicit musica. ⁊ i rōne. q; quelibet eaꝝ est d̄ sono ⁊ melodia lȝ nō eodem mō q; musi. mathe. est de ꝯsonantia subtil'r ⁊ per causas. musica autē fm auditū que est ars pulsatiua vel cātatia est de ꝯsonātia mō grosso fm signa sensibilia. s. fm tantā vel tantā eleuationē vocū aut fm talē vel talem applicationem manus ad istrumentū. ¶ Notādū p̄mo fm Egi. q̄ astrono. mathe. dicit i duas ptes. Quaꝝ p̄ma est theorica ꝯsiderans de motibꝰ planetaꝝ iuxta ꝓpinquitatem ⁊ distātiā ꝓut sunt i tali vel i tali domo. ¶ Secūda est practica ꝯsiderās idē i ordine ad effectus ꝓducendos i his iferioribus. s. serenitatē tēpestatē ⁊ hm̄oi. ⁊ hec dicit iudicialis. Naualis aūt cōsiderat illos motus i ordine tantū ad serenitatem ⁊ tēpestatem per signa apparētia vt p circulū lune aut rubedinem maris. ¶ Sȝ mihi videt aliter dicendū q̄ sicut scia ꝯsiderās hominē vt est ꝓductiuus alicuius effectus est speculatiua. sic sciētia cōsiderās eum vt cōponit ex materia ⁊ forma. ita Astro. cōsiderās motus planetaꝝ vt per illos fiūt tempestates ⁊ serenitates in his iferioribꝰ ex determinatis causis est ita speculatiua sicut illa que ꝯsiderat illos motus fm ꝓpinquitatem ⁊ distantiam i suis domibus. naualis aūt est bene practica q; p̄cipit fugam ⁊ ꝓsecutionem fm apparentiā taliū vel taliū signoꝝ. similiter ista astrono. est practica q̄ p̄cipit serenitatem ⁊ deambulationē tali tempore ⁊ non tali ꝓpter tales effectus futuros ex tali vel tali coniūctione planetarū. ¶ Secundo notādū fȝ Egi. q̄ astrologus potest vere iudicare de futuris cōtingentibꝰ p motū planetarū. vnde iudiciū astrologi fȝ ptholomeum i centiloquio debet habere duas conditiones. Prima q̄ sit mediū īter possibile ⁊ necessariū: minus scilicet q̄ necessarium ⁊ magis q̄ possibile nō enim est necessarium q̄ semper sit verum. quia ⁊ si planete consimiliter se habent sicut ante nō tamen ꝯsequit simil' effectus quia forte materia non est oīno cōsimiliter disposita. ¶ Secunda conditio q̄ sit vniuersale ⁊ non particulare. potest enim vere iudicare q̄ hoc anno erit multū vinū ⁊ ꝯsiter q̄ multi inebriabunt tamen ex hoc nō oȝ iudicari q̄ vinca fortis habebit multū vinū aut q̄ ipse inebriabitur. ¶ Sed p̄ma conditio apparet difficil' q; fm phm p̄rimo methau. necesse est hunc mundū inferio

Noᵐ. primum

Noᵐ. secūdū

Noᵐ. secūdū

relationibus superioribus continuari. vt omnis virtus eius ide gubernet. ergo si placete ostri se hit materia e ostri disposita. ¶ Respondet negādo consequentiā q: respectu planetarū ostri se hītium eadem terra nūero magis ꝛ min⁹ fructificat. vbi.n. dispositio materie dependet solum a corporibus celestibus illa consequentia e bona. sed vbi dependet etiā ab itellectu arte vel voluntate tanq̄ʒ a causa fine q̄ nō: ꝛ tanq̄ʒ ab agente applicante passiuū actiuo illud nō sequitur. ¶ Dubitatur circa documentum p̄hi vtrū oēs due sciequarū vna ē subalternans ꝛ alia subalternata sint vniuoce sicut alique dicunt vniuoce. ¶ Istud dubiū soluitur fm̄ lynco. dicendo q̄ non. vn̄ si aliqua scīa subalternatur alteri ꝛ ambe coincidūt i eandē ōsideratonē ille nominātur eodē nomine vt astro. mā: ꝛ nauali. si autē nō coincidūt n̄ sūt vniuoce vt geome. ꝛ p̄spectiua. est enī perspectiua de linea sub rōne visionis nō autē geome. ꝛ ita dicat de musica respectu arithmetice.

Du^m pamuz

Sed ipsum pp qd mathematicorum. Hi enī causarum demonstrationes habent.

¶ Secundū documentū p̄hi est q̄ tripliciter differunt scie subalternantes ꝛ subalternate. Primo quidē i mō sciēdi q: subalternans facit scire ꝑpter qd ꝛ subalternata q: qd nō pōt dupliciter intelligi. vno⁹ q̄ respectu cuiusdē subalternās dicit ꝑpter qd respectu cui⁹ subalternata dicit q:. ꝛ hoc est generaliter⁹ verum ꝑpter principia vnius que sunt cōclusiones alterius. alio modo q̄ subalternans demonstrat p mediū ꝑpter quid ꝛ subalternata solum p medium q:. ꝛ hoc nō ē vniuersaliter verū. quia licet naturalis aut musica fm̄ auditū sic ꝓcedat non tn̄ p̄spectiua ꝛ musica mathema. quia quelibet earū ꝓcedit demonstratiue pp quid a priori. ꝛc.

Et multotiens nesciunt ipsum quia. sicut vle cōsiderantes multotiēs q̄dam singulariū nesciunt pp id qd non intēdunt.

¶ Scdo differūt scīa subalternans ꝛ subalternata i mō rei scite. quia aliquādo subalternās habet propter qd alicuius effectus a quo tn̄ nō cognoscit ʒ a scīa subalternata. vbi gratia geometer vt sic habet ꝑpter qd illius effectus. vniuersa circularia tardius sanant̄. s. ꝑpter nō habere angulum ꝛ non scit illam ꝓpositionem sed bn̄ cirurgicus. scit enī geometer q̄ circulus nō hʒ angulū. ꝛ hoc ē scire cāʒ q̄re vulnus circulare tardius sanat̄. nā vbi est angulus ptes ꝓpinquiores sunt ꝑpter c̄trum ꝓpinquitatē cuius sanatur vuln⁹ q: cui⁹ cōiūgunt ptes iuicē. circulare autē tādi⁹ pp maiorē distantiā ꝑtiū.

Sunt autem hec quecūqʒ alterum quid sit, secundum substantiam ꝛ vtuntur spēbus. Mathematice enim circa species sunt. Nō enim de subiecto aliquo: si enim de subiecto aliquo geometria sunt: sed non secunduʒ qd de subiecto sunt.

¶ Tertio differūt scīa subalternās ꝛ subalternata i mō cōsiderādi. nā geome. cōsiderat lineā absqʒ mā ꝛ absqʒ aliqua passione sensibili. ʒ nō possit eē linea sine illa. non autē p̄spectiua sed necessario in ordine ad visionem ꝛc.

No^m pamuz

¶ Notādū fm̄ Eg. q̄ mathe. ʒ abstrahat a mā q̄litatiua nō abstrahit a mā simplr̄ q: non abstrahit a mā q̄ntatiua. prius.n. est i mā q̄ntitas q̄ q̄litas. ꝛ omne prius stat intelligi sine suo posteriori. io stat itelligere q̄ntitatem esse i aliquo nō itelligendo q̄ntitatē eē in mā q̄li. Ego autē dico q̄ ʒ mathe. non abstrahat a mā itelligibili q̄ est q̄ntitas ōtinua vel discreta. abstrahat tn̄ tā a mā intelligibili que est p̄ma mā cōsiderata absqʒ forma q̄ a mā sensibili q̄ est eadem mā cōsiderata. cum forma sensibili: q: ʒ q̄ntitas sit acciñs qd prius est subo fʒ cōmē. ʒ. metha. ꝛ ōtr p̄supponit subam ordine nature: q: tn̄ nō includit subaʒ i suo conceptu q̄ntitatiuo pōt mathe. abstrahere quātitatem ab oī suba. ideo dicit Arl. q̄ ʒ geo. necessario sit in subo tamen intelligitur sine subo quia non circuncernit subʒ ac si esset sine subo.

Habet aūt se scīa de yride ad p̄ spēm naʒ sicut hec ad geometriam. alia ad ipsam vt id quod ē de yride ipsū q̄deʒ q: physici ē scire. ʒ propter qd speculatiui aut simpliciter aut scdm̄ doctrinam.

¶ Scda regula est ista. quādocūqʒ sunt due scie quoꝝ vna alteri subalternat̄ fm̄ ptē ꝛ nō fm̄ totū subalternata dicit q: subalternās dicit pp q̄d. pʒ de p̄hia nālī q̄ dicit q: quo ad illam ptē q̄ est de iride ꝛ perspectiua ꝑpter qd. sic p̄spectiua dicit q: est de aliquo de quo geome. dicit pp qd. Et si dicat̄ qd est subm̄ illius partis p̄hie. dicatur q̄ ē linea visualis reflexa in nube. ¶ Ex ista regula sequitur q̄ p̄hia nālis quātū ad illā partē que ē de iride nō solū subalternatur p̄spectiue: sed etiā geome. q: linea visualis reflexa i nube subalternat̄ linee visuali. ꝛ linea visualis subalternat̄ linee. ꝛ p ōns illa pars que est de iride subalternat̄ geo. iuxta doctrinam arist. superius traditā vn̄ aliq̄ cōpetunt linee fm̄ q̄ huiusmodi. ꝛ fm̄ hoc p̄spectiu⁹ accipit a geo. ꝛ nō dicit nisi. q:. geome. aūt ꝑpter q̄d. aliqua aūt cōpetūt linee fm̄ q̄ visualis. ꝛ isto mō perspectiuus nō accipit a geo. sed dicit ꝑpter quid. cū ergo pars p̄hie que est de iride aliqua presupponat que cōpetūt linee inquātū huiusmodi. ꝛ aliqua cōpetūt linee iquātū visualis. ergo vtraqʒ illaꝝ subalternat̄ sic q̄ nālis q: ꝛ p̄spectiua pp q̄d aut simplr̄ aut fm̄ doctrinā receptam a geom e.

Multe.n. ꝛ non sibiinuicem sciarū habēt se sic vt ad geometriam medicina: quod enī vulnera circularia tardius sanant̄ medici est scire q: pp quid aūt geometre.

¶ Tertia regula. si sint due scie quaꝝ vna alteri nō subalternatur fm̄ se totā nec fm̄ ptē. sic tamen q̄ sint circa eādē ꝓpōnē necessario respectu illius vna dicit q: ꝛ altera pp q̄d. patet. nā medicina nō subalternat̄ geo. fm̄ totū nec fm̄ ptē sed versat̄ circa istā ꝓpōneʒ. vt vulnera circularia tardius sanant̄. de q̄ geometra dicit ꝑpter quid ꝛ medicus q:. nā medicus nō demōstrat illam ʒ geo. nō simplr̄ sed vt descendit i medicinā seu cirurgiā: isto mō. omne vulnus hn̄s latera magis distantia tardi⁹ sanat̄: sed vulnus circulare hʒ latera magis distātia q̄ aliud vulnus q: nō hʒ angulū. ergo tādius sanat̄ q̄ aliud vulnus. vnde latera triāguli vel quadrati sunt ꝓpinquiora rōne anguli q̄ latera circuli. ¶ Sʒ dubitat̄ q: ista ꝓpō vulnera circularia tādius sanantur est pars medicine. s. cirurgie. ergo sicut p̄hia nālis subalternat̄ perspectiue aut geo. rōe partis. ita etiā medicina subalternat̄ geo. rōe ptis. ¶ Dicēdū q̄ sicut pūcta non sunt partes linearum: sed pncipia tantum. ita principia sciaꝝ non sunt ꝓpie partes illarum. nā scientia est hīt⁹ per demostrationem acquisitus. pn̄a aūt p̄cedunt dmōstrationē ꝛ sunt cause illi⁹ ac scie que acq̄rit̄ p illā. io pn̄a non sunt ꝓpie partes sciaꝝ. Propterea geo. nec fʒ totum nec fm̄ ptem subalternatur p̄hie naturali quātum eūqʒ aliqua eius principia ꝓbent̄ in scīa naturali. s. a pūcto ad punctū contingit lineam rectam ducere. quodlibet continuum est diuisibile i infinituʒ. respcū tollutū ꝓpōnū nālis dicit ꝑpter quid ꝛ geo. quia. in medicina illa ꝓpō est pn̄ᵐ vulnera circularia tardius sanantur q: illam non ꝓbat medicus sed geo. ideo non est pars medicine. propter quā cām medicina nec fm̄ se totam nec fm̄ partem subalternatur geo. pōt tamen subalternari

fm quid q: fm aliqd sui. s. fm aliqd pn^m eius. quod etiã solet dici geome. subalternari phie nãli rõe nõiatoꝝ pn cipioꝝ. ¶ Intelligendũ tñ ꝙ fm eõcm modũ loquen di nõ solũ habitus acquisitus ꝑ dimonstrationẽ vocatur scientia sed etiã demonstratio ipsa ⁊ pñter cõclones ⁊ ꝑ missẽ ac principia demonstrabilia dicuntur pies sciarum ideo solet cõcedi geome. subalternari i phie nãli ⁊ medi cinã geometrie fm pies. sed istũ modũ loquẽdi non hz pl9 in lra. ¶ Circa pdicta ð demõstratiõe q: ⁊ pp̄ter qd q̃ritur vtrũ demõstratio q: ⁊ demõstratio ppt qd essentialr ⁊ specifice differãt. Et arguitur ꝙ non. naz ð monstratio ppter qd erit demonstratio q: ⁊ econtra. ergo nõ differũt specie. patet pña q: dña specie non pos sunt de se iuicẽ verificari ⁊ antecedens est manifestum q: er terminis demõstratõis ppter quid i scripto vl' i mẽ te põt fieri demonstratio q:. concludendo causam ꝑ ef fectum sicut ista cõcludit effectus ꝑ causam. ¶ Secundo sic. sit a ista demonstratio. oẽ aial rõnale est disciplinabi le oĩs homo ẽ aial rõnale ergo oĩs hõ ẽ disciplinabilis. ⁊ sit b. ista demõstratio oẽ disciplinabile ẽ aial rationale oĩs hõ ẽ disciplinabilis ergo oĩs hõ ẽ aial rõnale. ⁊ ar guit̃ sic quilibet pars a. est eiusdẽz speciei cum aliqua p te b. ⁊ ecõtra: ergo a ⁊ b. sunt eiusdẽ spẽi. pbat̃ pña q: sic optime pbatur sortẽ ⁊ platonẽ eẽ eiusdẽ spẽi. ¶ Ter tio omne qd differt ab alio specie: per aliquid differt ab illo. sed a per nihil differt specie ab ipso b. q: omnis ter minus a est eiusdẽ spẽi cũ aliquo termino b: ⁊ econtra. ergo. ¶ Quarto demõstratõni ppter qd ⁊ demonstratio ni q: cõpetit eadem diffõ. ergo pz pña. ⁊ añs pbat̃ q: tã demonstratio q: q̃ demonstratio ppter qd: est syllo gismus faciẽs scire. ¶ In oppositũ arguit̃ sic. actus ⁊ habitus distinguunt̃ ꝑ obiecta vt colligit̃ 2° de aĩa. sed obiecta demõstrationũ q: ⁊ ppter quid sunt diuersaꝝ spẽꝝ sicut etiã diuersĩ spẽ effect⁹ ⁊ cã a quibus depẽdent iste demonstrationes ergo. ¶ Deinde diuersitas demõ strationũ hẽt attendi penes diuersitatẽ medioꝝ. sed me dia istarũ demõstrationũ sunt diuersarũ spẽrum sicut etiã effect⁹ ⁊ cã a quib⁹ sumuntur illa media. ergo dmõratio q: ⁊ propter quid sunt diuersaꝝ spẽruz. ¶ Ad primuz negatur pña sicut nec sequitur albũ erit nigrũ ⁊ ecõuer so: ergo albũ ⁊ nigrũ nõ differunt spẽ. verũ erit falsũ. ⁊ econtra. ergo verũ ⁊ falsum nõ differunt spẽ. ⁊ cũ dicit̃ diuersa i spẽ non possunt de se inuicẽ verificari. verum est in abstracto. sed nõ in cõcreto. Itẽ negatur ꝙ demõ stratio q: erit demõstratio ppter quid ⁊ ecõtra. Et ad ar gumentũ negatur pña q: ad demõstrationẽ concurrũt ter mini materialiter ⁊ ordo vel compositio formalr. vnũquod q: autem denominatur a forma sua. ideo quia ordo de mõstrationis quia. nunq̃ erit ordo demõstratõis ppter qd nec ecõtra. ideo hec demonstratio nunquã erit illa nec econtra. ¶ Ad 2^m negat̃ ꝙ quelz pars a sit eiusdez spẽi cũ aliqua parte b. ⁊ econtra. q: pmisse a. ⁊ b. sunt ptes a. ⁊ b. ⁊ tamẽ non sunt eiusdem spẽi. Et si queritur de istis oẽ animal rõnale ẽ disciplinabile. ⁊ omne disciplina bile est animal rõnale. vtrum sint eiusdẽ spẽi vel diuer sarum. dico ꝙ sunt diuersarum spẽꝝ. quia vt supra pa tuit pdicatum habet rõnẽ forme. constat autem illa pre dicata esse diuersarum rõnum. ¶ Et si ar. vt supra que libet pars vnius est eiusdem spẽi cum aliqua parte al terius ⁊ econtra. ergo sunt eiusdem spẽi. negat̃ pña q: distinctio actuũ ⁊ habituum habet attẽdi penes distin ctionẽ obiectorum ⁊ non partium. deinde negat̃ añs q: licet quelibet pars materialis sit eiusdem spẽi cuz alia p te materiali alterius. nõ tamen quelibet pars formalis vnius est eiusdem spẽi cũ aliqua parte formali alterius. quia iste ordines qui sunt partes formales illarum pro põnum non sunt eiusdem rõis. vnde albũ ⁊ nigrũ dif ferunt spẽ: ⁊ tamen stat ꝙ quelibet pars materialis vni us sit eiusdem speciei cum aliqua parte materiali alte rius. non tamẽ albedo ⁊ nigredo sunt eiusdẽ speciei que sunt partes formales albi ⁊ nigri. ¶ Ad 3^m conce do ꝙ a differt spẽ ab ipso b. per aliquid. ⁊ tunc ad ar gu^m negatur consequentia: quia termini. ⁊ b. se habent tanquaz materialia. dato eniz ꝙ a. esset vnus cultellus argenteus ⁊ b. vna fiala argentea adhuc a. ⁊ b. differrẽt spẽ licet partes materiales. a ⁊ b. sunt eiusdez speciei q: figure sunt diuersarum specierum que sunt partes for males a. ⁊ b. ⁊ si allegatur Aristo. primo phi. di. ꝙ ex non substantijs non fit substantia ⁊ ꝙ nullum accidens est pars substantie. illud conceditur. tamen ex non sub stantijs fit accidens tam in concreto q̃ in abstracto. ⁊ consequẽter dicitur ꝙ a. cultellus ⁊ b. fiala sunt nõ sub stantie sed accidentia in concreto. ¶ Ad quartũ negatur consequentia: quia homo ⁊ asinus differunt specie. non obstante ꝙ diffõ animalis competat cuilibet illorum. q: illa ẽ diffõ animalis in communi ⁊ ideo alicuius illoruz. ita demonstratio quia ⁊ propter quid differunt specie li cet eadem illis competat diffõ: quia illa non est diffinitio alicuius illorum sed demonstrationis i cõmuni. ideo syl logismus faciens scire per causam immediatam ẽ diffi nitio dimonstrationis in communi. ideo syllogismus fa ciens scire per causam immediatam est diffinitio demõ strationis propter quid ⁊ syllogismus faciens scire nõ per cãm imediatam ẽ diffinitio demonstratiõis quia.

Figurarum autem magis scire faci ens maxime prima est mathemati ce. ⁊ enim sciarum per hanc fuerunt demonstrationes vt arithmetica ⁊ geometria ⁊ perspectatiua.

¶ Iste est tertius tractatus primi posteriorum in quo aris. determinat de syllogismo dimonstratiuo qualis ⁊ quãtus debet esse postq̃ determinauit qd est ⁊ ex qb⁹ ẽ demõstratio tã formalr q̃ virtualr. Et diuidit̃ i q̃tuor ca pitula quoꝝ primũ agit ð syllogismo aggenerãte sciãz. Scdz ð syllogismo aggenerãte ignorãtiã ibi. ignorãtia autez. 3^m de q̃litate ⁊ pcessu syllogismi demõstratiui ibi. ẽ oĩs aũt. quartũ de q̃litate ⁊ q̃ntitate eiusdẽ ibi. cũ autez sit demõstratio. ¶ Quãtũ ad primũ aris. põit istã pclonẽ. pria figura magis facit scire q̃ aliqua aliarũ figuraruz. pbatur quadrupl'r. Et p° sic. illa figura magis facit scir i q̃ syllogizãt scie certissime ⁊ maxie facientes scire. sed in pria figura syllogizãt huiusmõi scie ergo ⁊c. pz pña. cũ maiori: ⁊ minor pbatur iductiue. eo ꝙ arithme. geome. ⁊ pspectiua que dicũtur scie certissime ⁊ maxie faciẽtes scire syllogizant in pria figura. ¶ Notãdũ fm Egi. ꝙ metha. est scia certissima fm nãm. sz quo ad nos certis sime sũt scie mathe. q: pcedũt a notioribus nobis ⁊ na ture. phisice aũt nõ sũt ita certe q: pcedunt a notiorib⁹ nobis ad notiora nature. sũt tamen certiores metha. q: phisice pcedunt ab effectu ad cãm magis ppinquã q̃ metha. ⁊ iõ quo ad nos mathe. sũt i prĩo gradu certitu dinis. ⁊ phisice i scdo ⁊ metha. in 3° ⁊ hoc intendit com mẽtator i 2° metha. di. ꝙ scie mathe. sunt in prĩo gradu certitudinis ⁊ nãles sequũt̃ eas. ¶ Sed põt sic argui. sensibilia ppria magis sũt nobis nota q̃ sensibilia cõia q: sensibilia ppria cognoscunt a nobis ꝑ se prĩo sensibi lia aũt cõia ꝑ se ⁊ nõ primo vt determinat̃ 2° de aĩa. ac ẽt q: sensus non decipit̃ circa sensibile ppriuum. bene au tẽ decipit̃ circa sensibile cõe ꝑ aris. ibidẽ. sed phia nãlis cõsiderat de sensibili pprio. s. de colore: sapore ⁊ odore sono ⁊ qualitate tãgibili. mathe. autẽ considerat sensibi lia cõia. s. magnitudinẽ numerũ ⁊ figurã. ergo scie nã les sunt certiores quo ad nos q̃ mathe. ¶ Ideo est alr̃ dicendũ vt sepius dixi ꝙ scie nãles quo ad nos ⁊ quo ad naturam ex parte obiecti ⁊ medij demõstratiui sũt notiores ⁊ certiores mathe. sed quo ad modum proce dendi mathe. sunt certissime ⁊ notissime quia procedũt simul ⁊ semel a notiorib⁹ nobis ⁊ nature. ⁊ hec est ite

ho aris. hic ꝫ cōm̄. secūdo metha. ¶ Dubitatur que ſit harum trium nominatarū sit certior. Respondet Egi. ꝙ sciēa superaddens alteri ē minus certa vt testat̄ aris. i prohemio metha. ꝫ ideo perspectiua est minus certa ꝗ̄ illa due: q: supperaddit ꝫ est minus abstracta. ꝫ quoniam punctus dicit positionē in continuo iō videt̄ super addere vnitati ꝫ cōsequenter ē minoris simplicitatis. et ꝓ aut hinc est certior geome. ¶ Contra istud vltimuꝫ arguitur ꝙ tā quo ad nos ꝗ̄ quo ad naturā magnitudo precedit numero eo ꝙ numerus causat̄ ex diuisiōe continui per aristo. 3° phi: ꝫ magnitudo ē subiectū geome. ꝫ numerus arithme. ergo geome. est notior ꝫ cōsequenter certior arithme. dicit enim cōmentator secundo de aia ꝙ numerus est priuatio magnitudinis: eo ꝙ numerus cognoscitur per magnitudinē si enim cognoscitur numerus cognoscitur magnitudo ꝫ non econtra. nec est verum ꝙ punct⁹ vt sic dicat positionem in continuo. quia sicut vnitas est principiuꝫ numeri ita punctus est principium magnitudinis: ideo sicut vnitas non superaddit puncto ita nec punctus vnitati. tamen punctus vt copulat partes magnitudinis inuicem dicit positionem in continuo. ¶ Est ergo aliter dicendum ꝙ geome. ꝫ arithme. possunt inuicem cōparari s̄m subiecta ꝓpinq̄ ꝫ remota. si s̄m subiecta propinqua: sic notior ꝫ certior est geome. ꝗ̄ arithme. sicut etiam certior ē ꝫ notior magnitudo ꝗ̄ numerus. si aūt cōparantur s̄m substātia remota. sic notior ꝫ certior est arithme. ꝗ̄ geome. q: notior ꝫ certior est quo ad nos vnitas ꝗ̄ punctus. sed quoniam sciēs i: magis denominantur a subiecto propinquo ꝗ̄ remoto, ideo absolute loquendo notior ꝫ certior ē tā quo ad nos ꝗ̄ quo ad naturam geome. ꝗ̄ arithme. ꝫ huiusmodi signum est quia euclides prius determinat geome. ꝗ̄ arithme in libro elencorum suorum iuxta doctrinam Aristo. in prohemio phi. di. ꝙ semper a notioribus inchoanda est doctrina.

Et fere dicere ē quecūque ꝓpter quid faciunt speculationem. aut enim omnino aut sicut frequentius ꝫ in pluribus per hanc figuram que est ꝓpter quid fit syllogismus quare ꝫ per hanc erit maxime faciens scire propter quid speculari.

¶ Scd'o arguit̄ ad eandē cōclusionē sic. illa figura magis facit scire i qua semꝑ vel frequēter syllogizatur per mediū ꝓpter quid. sed pria figura ē huiusmōi. ergo illa magis facit scire. maior pꝫ q: demōstratio ꝓpter quid maxime facit scire. ꝫ minor ē nota eo ꝙ semꝑ vl' frequēter cū fit demōstratio ꝑ medium ꝓpter qd. cōcluditur vlis affirmatiua que nō pōt cōcludi i tertia figura nec i secunda. ¶ Et notāter dicitur semꝑ vel frequenter. q̄a posset demōstrari cōclusio ꝑticularis vel indefinita affirmatiua i tertia figura. ꝫ hoc ꝑ medium ꝓpter quid vt ē animal rōnale ē disciplinabile. omne aīal rōnale ē homo, ergo hō est disciplinabilis. ¶ Et dicitur ēt mediuꝫ ꝓpter qd: q: ꝑ medium q: cōter syllogizatur i secūda figura: vt quādo fit demōstratio ꝑ causam remotā. aut per effectū n̄ ꝯuertibilē maioris cōmunitatis ꝗ̄ sit cā i secunda. ergo ꝫ in tertia figura raro demōstratur ꝑ medium ꝓpter quid: et quo secūda figura nō cōcludit affirmatiue: nec tertia vl'r. ¶ Notandū ꝙ prima figura concludit vl'em affirmatiuam ꝫ vl'em negatiuam: ꝑticularē affirmatiuā ꝫ ꝑticularem negatiuā vt est manifestuꝫ discurrēdo ꝑ quattuor primos modos p'me figure. Secunda autē figura nō cōcludit nisi vl'em aut ꝑticulareꝫ negatiuam. Tertia vero figura nō cōcludit aliquā vl'eꝫ affirmatiuā vel negatiuā. sed nisi ꝑticulareꝫ affirmatiuā vel negatiuam. ergo scd'a figura ꝫ tertia cōnectur i prima figura. sed demōstratio ꝓpter qd debet fieri in ea figura que cōtinet oēs alias figuras sicut demōstratio ꝓpter qd cōtinet oēs alias demōstrationes ꝫ in eaꝫ resoluuntur oēs alie demōstrationes: ergo demōstratio propter quid maxime fit in prima figura.

Postea ipsius quod quid est scientiam ꝑ hanc solam figuram venari possibile est. in media enim figura non cathegoricus sillogismus sed ipsius quod quid est scientia est affirmationis. in vltima fit qdē sed non vniuersaliter: sed quicquid vniuersalium ē nō enim quodāmodo est animal bipes hō.

¶ Tertio arguitur ad eādē ꝯclusionē sic. illa figura magis facit scire que demōstrat vl'r diffinitionē de suo diffinito: sed p'ia figura ē huiusmodi ergo. maior pꝫ q: illō est scire potissimū cū diffinitio scitur de suo diffinito. minor vero ē clara cū secūda figura nō demōstret affirmatiue neqꝫ tertia vl'r. ¶ Notandū ꝙ nō solū demōstrat̄ vl'r passio de subiecto suo sed ēt diffinitio d' suo diffinito s. mālis per formalem sic arguendo. oē aīal rōnale est corpus cōpositū ex corpore ꝫ aīa intellectiua. sed hō est animal rōnale. ergo hō est corpus ꝯpositum ex corpore ꝫ aīa intellectiua. ꝫ differt ista rō a priori: quia illa erat vlis hec aūt ꝑticularis. Et ex isto pꝫ ꝙ primus modus dicendi ꝑ se ingredit̄ formaliter demonstrationē. q: dicit Arist. in l'ra ꝙ ipsum qō qd est venatur ꝑ primā figuram. ꝫ hoc pōt eē dupl'r aut concludendo diffōem per diffōneꝫ aut cōcludendo diffōnem per passionē. si concluditur diffō mālis per formalem aut passio per diffōnem sibi est demonstratio ꝓpter quid. si autem concluditur diffō formalis ꝑ mālē aut aliqua illarū ꝑ passioneꝫ posteriorē est demonstratio q est ꝓcedēs a posteriori.

Amplius hec quidem illis nihil indiget. Ille autem per hanc densantur ꝫ augmentātur quousqꝫ vtiqꝫ ad immediata veniant. Manifestū igit̄ qō maxīe ꝓprium scientie prima figura.

¶ Quarta argut̄ ad eandē cōclusionē sic. illa figura magis facit scire qua alie indigent ꝫ non econuerso. sed prima figura est huiusmodi ergo. maior patet. minor ē nota. quia omnes modi secunde ꝫ tertie figure reducūtur ad modos p'me figure. reducit̄ enim secunda per condēsationem. ꝫ tertia per augmētationem. ¶ Notandum primo ꝙ operatio facta versus materiam dicitur diminutio ꝫ cōdēsatio. operatio autem facta versus formaꝫ dicitur rarefactio ꝫ augmentatio. dicit enim cōmentator tertio phisicoꝝ ꝙ ideo magnitudo est diuisibilis in infinitum ꝫ non augmentabilis in infinitū q: diminutio vadit versus materiam ꝫ augmētatio versus formam. cūꝫ ergo subiectum ꝓpositōis dicatur materia. ꝫ reductio secunde figure in primam fit per reductionem predicati in subiectum. ergo secunda figura reducitur ad primam per condensationem enim auteꝫ ꝑdicatū propōnis sit forma: ꝫ in reductiōe tertie figure ad primam inuetur subiectum in predicatum. ideo tertia figura reducitur ad primam ꝑ augmētationeꝫ siue rarefactionē. ¶ Sed dubitatur quia sicut in secunda figura ꝑdicatuꝫ fit subiectum ita subiectum fit predicatum. ꝫ sicut in tertia figura subiectum fit predicatum. ita predicatum fit subiectum. ergo non est ratio propter quam secunda figura reducatur ad primam per condēsationem quin per idem reducatur ad primam per augmentationem. nec est rō quare tertia figura reducatur ad primam per augmentationem quin per idem reducatur ad illam ꝑ condensationē. ¶ Dicēdum ꝙ sicut in operationibus naturalibus non datur condensatio absqꝫ rarefactiōe nec econtra. ita secunda figura non reducit̄ ad primam

Nom p^m

Nom p^m

Nom p^m

per condensationez quin reducat᷑ per augmētationē. nec tertia figura reducitur per augmētationē quin reducatur per condēsationē. sed plus respicit hic tm̄ medium rōe cuius diuersificantur figure. ppterea habendo respectū ad ipm̄ qd̄ tm̄ p̄dicatur in secunda figura ꝛ in reductione ad primā subijcit᷑ in altera premissarū. ideo secūda reducitur ad primā per condēsationem. ꝛ qꝛ mediū syllogismi in tertia figura tm̄ subijcitur nec reducitur ad primā nisi fiat predicatū in altera premissarum. ideo tertia figura reducitur ad primā per augmētationē. ¶ Notandū secūdo qꝫ nō quelibet ꝓpositio mediata pōt reduci ad imediata in secūda vel in tertia figura sed bene in prima. vnde hec. omnis homo est substātia cū sit affirmatiua nō pōt esse cōclusio in secūda figura. ꝛ cum sit vlis nō pōt cōcludi in tertia figura sed bene in prima. Et reducitur ad imediata dupl'r. primo per cōdensationē ꝓcedēdi a superiori ad suū inferius isto modo. omne corpꝰ est substātia ōis homo est corpus ergo ōis hō est substantia. prima est imediata ꝛ secūda mediata que sic reducitur ad imediata. oē corpus aīatum est corpus sed omnis homo est corpus animatum. ergo omnis homo est corpus. Iterum prima est imediata ꝛ secunda est mediata. que ad immediationem sic reducitur. omne animal est corpus animatum. sed omnis homo est animal ergo omnis homo est corpus animatū. vbi iam patet omnes premissas esse imediatas. qꝛ nihil mediat inter subiectū ꝛ p̄dicatū. ꝛ qꝫ ista reductio sit cōdensatio patet qꝛ cōtinue ꝓcedatur a predicato ad subiectū descēdendo a superiore ad suū inferius. Ulterius pōt reduci eadē ꝓpositio ad imediata per augmētationē superiꝰ ascēdendo. vt omne animal est substantia ōis homo est aīal ergo omnis hō est substantia. minor est imediata ꝛ maior mediata que ad imediationē sic reducitur. omne corpus animatū est substantia sed omne animal est corpus animatū ergo oē aīal est substantia. Iterū minor est imediata ꝛ maior mediata. que sic reducit᷑ ad imediata. oē corpus est substantia sed oē corpus aīatū est corpus ergo omne corpus aīatū est substātia. vbi iā ambe p̄misse sunt imediate. ꝛ qꝫ ista reductio fit augmētatio patet. qꝛ vadit in formā eo qꝫ omne superius est forma sui inferioris vt determinat Ari. in scd̄o phi.

Sicut autē esse a. in b. cōtingit indiuidualiter. sic ꝛ nō esse conceditur. dico autē indiuidualiter esse aut nō eē eo qꝫ nō est eorum mediū. Cū igitur aut a. quidē aut b. in toto quodā sit aut ꝛ ambo nō cōtingit. a. in. b. primo nō esse. Sit. n. a. in toto. c. ergo si b. nō est in toto. c. pōt. n. a. eē quidē i quodā toto sed. b nō esse in hoc. erit syllogismus qꝫ nō sit a. in b. Si eni n. a. quidē omni est c. in. b. aūt nullo est in b. nullo est a. ꝛ hoc per mediū. c.

¶ Et ne aliquis crederet qꝫ imediatio ꝛ mediatio in solis affirmatiuis reperiatur. ostendit illa etiā reperiri i negatiuis ꝓpositionibus ponendo duas regulas. quarū prima est ista quelibet ꝓpositio negatiua cuius alterum extremorū est in aliquo toto est ꝓpositio mediata. intelligendo per esse in aliquo toto habere terminū superiorē vnde inferius dicitur pars subiectiua ꝛ superius totū in mō. ¶ Pōt ergo esse ꝓpō negatiua tripl'r mediata. Primo quādo p̄dicatū est in aliquo toto ꝛ nō subiectū vt nulla substantia est albedo. subiectū eni nō hꝫ terminū superiorē sed bene p̄dicatū. s. qualitatē rōne cuius ista negatiua est ꝓbabilis in secūda figura sic. quelibet albedo est qualitas. nulla substantia est qualitas. ergo nulla substātia est albedo. sit n. a. p̄dicatuz negatiue signate. ꝛ. b. subiectū. ꝛ. c. qualitas. ꝛ arguitur vt supra. omne. a. est c. nullū. b. est. c. ergo nullū. b. est. a.

Similiter aūt est ꝛ si b. in toto quodaz est vt in. d. d. autē in omni b. est a. autē in nullo b. erit per syllogismū.

¶ Secūdo aliqua negatiua est mediata qñ subiectum ē in aliquo toto ꝛ nō predicatū. vt nullus hō est qualitas q̄ quidē ꝓbatur in prima figura sic. nulla substantia est q̄litas. omnis homo est substantia. ergo nullus homo ē qualitas. Aut in secūda figura hoc modo. nulla q̄litas ē suba. quelibet hō est suba. ergo nullus hō est qualitas. sit. n. a. qualitas. ꝛ. b. hō. ꝛ. d. suba. ꝛ syllogizet᷑ vt iam syllogizatū est. nullū. d. est. a. oē. a. ē d. ergo nullū. b. est a. In secūda figura sic. nullū. a. est. d. omne. b. est. a. ergo nullū. b. est. a.

Eodē autē modo demonstrabitur ꝛ si vtraqꝫ in toto quodā sunt.

¶ Tertio aliqua negatiua est mediata qñ iā subm̄ qꝫ p̄dicatū est in aliquo toto. vt nullus homo est albedo. que q̄dē ꝓbatur in prima figura sic. nulla substātia est albedo. ōis homo est substantia. ergo nullus hō est albedo. In secūda aūt figura sic quelibet albedo est q̄litas. nullus hō est qualitas. ergo nullus hō est albedo. ponatur ergo qꝫ p̄dicatuz ꝓpōnis sit. a. ꝛ. b. subm̄. c. vero aut. d sit suba vel qualitas. ꝛ arguat᷑ vt supra. ¶ Dubitat᷑ qꝛ videt᷑ qꝫ nulla illaꝝ ꝓpōnū sit mediata. qꝛ ꝓpō mediata est illa inter cuius p̄dicatū ꝛ subiectū mediat aliq̄s terminus p̄dicamētalis. mō quacūqꝫ illaꝝ data inter subiectū ꝛ p̄dicatū nō mediat aliq̄s terminus p̄dicamētalis. ¶ Dicēdus fꝫ egidiū qꝫ in ꝓpōne negatiua si sit vera nec p̄dicatū est supra subm̄ nec infra. sed extraneū ab eo talis ergo ꝓpō habet mediū inter subm̄ ꝛ p̄dicatū. sed pōt hēre mediū per qd̄ infertur ꝛ cōcludit᷑ remotio p̄dicati a s'biecto vt iā tibi exēplificatū est. Istud vltimū ē bene dictū. sed primū est dubiū qꝛ q̄libet illaꝝ est vera. ōis homo aīal nō est. ꝛ nullus homo ē omne corpꝰ nullus homo necessario est suba. ꝛ tamē quelibet istaꝝ est negatiua cuius p̄dicatū est superius ad subiectū. ¶ Intelligebat tamē Egi. de ꝓpōne vli negatiua simplici cuius predicatū vniuersaliter remouet᷑ a subiecto. inueniens talē distinctionē qꝫ ꝓpō dicitur dupl'r mediata. s. mediatione p̄dicationis. ꝛ mediatione illatōis. p'o modo nō est aliq̄ illaꝝ mediata. sed bene scd̄o modo qꝛ hꝫ mediū per qd̄ pōt ꝓbari. ¶ Sed cōtra sequit᷑ ex illa responsiōe qꝫ illa hō est albedo. nō sit mediata. qꝛ nō habet mediū p̄dicationis neqꝫ illationis cū nō possit ꝓbari ¶ Respōdetur qꝫ illa est mediata mediatione illationis dupl'r. p̄mo qꝛ habet medium per quod pōt sua opposita ꝓbari. secūdo qꝛ hꝫ mediū per qd̄ ꝓbari posset si eēt vera sic significando.

Quod autem contingit b. non esse in quo toto est a. aut iterum a. in quo est b. manifestum ex coordinationibus est quecūqꝫ non cōmutant᷑ ad inuicem. Si. n. nihil eorūz que sunt in. a. c. d. coordinatione de nullo predicantur que sunt in b. c. f. a. autē in toto. p. sit ordinatione existenti. manifestū qꝫ b. nō erit in p. commutarentur enim coordinationes. similiter aūt est ꝛ si b. in toto quodā est.

Forte posset aliquis dubitare propter quid quelibet illarum est vera. nulla substantia est albedo. nullus hō est qualitas. nullus homo est albedo. ¶ Respōdet philosophus qꝫ ideo. qꝛ subiectum ꝛ predicatum sunt diuersarum coordinationum diuersorum predicamentorum. que quidem predicamēta sunt impmixta ꝛ habēt de natura sua qꝫ termini illorum non possunt de seinuicē predicari ita qꝫ nullus terminus predicamenti substātie predicatur de aliquo termino predicamenti quantitatis

Nota 2m

Du[m] p[m].

aut qualitatis. ꝑdicant tamē inuicē ſm ſuas coordinationes. ſic ꝙ hō aīal ⁊ ſubā de ſeinuicē ꝑdicant. ac etiam albedo color ac qualitas. aut linea cōtinuū ⁊ quātitas ē de ſeinuicem ꝑdicant affirmatiue. ſint enī a. b. c. termini eiuſdem ꝑdicamenti eēnaľr ordinati. ⁊ d. e. f. alterius ꝑdicamenti eſſentialiter ordinati. ſicut ergo ex terminis eiuſdem coordinationis fit ꝓpoſitio vniuerſalis affirmatiua vera vt oīs hō eſt aīal vel ſubā: oīs albedo eſt color vel qualitas. ita ex terminis diuerſarū coordinationum fit ꝓpoſitio vniuerſalis negatiua vera. vt nulla ſubſtantia eſt qualitas. nullus hō eſt albedo. ℭ Contra illa arguitur. ⁊ p̄mo ꝙ ꝑdicamenta ſunt permixta q2 idez terminus eſt in diuerſis predicamentis: vt ille terminus corpus qui ponitur tā in ꝑdicamento ſubē ꝙ̄ ꝗtitatis. ⁊ ille terminus potentia in ꝑdicamento qualitatis ⁊ relatōnis ⁊ ille terminus paſſio in ꝑdicamento ꝗlitatis ⁊ paſſionis. ⁊ ille terminus habitus in ꝑdicamento qualitatis ⁊ habitus. ℭ Secūdo arguitur ꝙ termini diuerſorū predicamentorum de ſeinuicē ꝑdicantur. q2 illi termini hō bicubitum albū pater ⁊ huiuſmodi ſunt diuerſorū ꝑdicamentorū. ⁊ tamen de ſeinicē ꝑdicant q2 idem numero eſt homo bicubitū albū ⁊ pr̄. ℭ Ad p̄mū dr̄ ꝙ nullꝰ terminus corpus eſt in ꝑdicamento ſubſtantie ⁊ quantitatis. q2 ſignato illo termino corpus quero vtrū ſumatur eq̄uoce. ⁊ ſic nō erit in aliquo ꝑdicamēto. aut vniuoce ⁊ ſic aut vniuocatur in ꝑdicamento ſubſtantie. ⁊ non eſt in ꝑdicamento ꝗtitatis. aut vniuocaľ in ꝑdicamento ꝗtitatis ⁊ non eſt in ꝑdicamento ſubē. ⁊ ita dicatur ad omnes alios ꝙ in ſua maxima cōītate nō ſunt in aliquo ꝑdicamēto. vniuocati aūt ſunt in diuerſis ꝑdicamentis. ⁊ nunq̄ idem terminus eſt in diuerſis ꝑdicamētis bñ ē tñ ꝯcedendū ꝙ aliquis terminus eſt in aliquo ꝑdicamēto ⁊ ſibi cōſimilis eſt in alio. ℭ Ad 2ᵐ dicitur ꝙ terminus dicitur eſſe in ꝑdicamēto quadrupliciter. p̄io ꝑ reductionē. ⁊ ſic pūctus ⁊ vnitas ſunt in ꝑdicamēto ꝗtitatis. Secūdo ꝑ accn̄s. ſic homo albus in ꝑdicamēto ſubſtantie rōne ſubſtāntiui. ⁊ in ꝑdicamento qualitatis rōne adiectiui. Tertio ꝑ ſe nō p̄mo. ⁊ ſic cōcreta ſunt in ſuis ꝑdicamētis vt albū in ꝑdicamēto ꝗlitatis. ⁊ pater in predicamēto relationis. Quarto per ſe ⁊ p̄mo q̄uō abſtracta dicuntur eſſe in ſuis ꝑdicamētis vt albedo ⁊ nigredo ⁊ paternitas ⁊ filiatio. ⁊ de iſtis intelligit phs cū dicit illos nō poſſe d̄ ſe inicē verificari. vnde licet illa ſit vera. hō eſt albus. aut illa albedo eſt hūana. hec tamen eſt ipoſſibilis. hō eſt albedo. ⁊ linea eſt paternitas.

Dᵐ pᵐ
Dᵐ 2ᵐ
ꝑ m̄
a3 m̄

Si vero neutrū ſit in toto nullo. nō eſt aūt a. in b. neceſſe īdiuidualiter nō eē. Si. n. erit mediū neceſſe eſt alterū ipſorū in toto quodam eē. aut. n. in p̄ria figura aut i media erit ſyllogiſmus. Si igiť in p̄ria figura. b. erit in toto quodā. affirmatiuā. n. ad hāc oportet fieri ꝓpoſitionē. Si vero in medio quecunq̄ cōtigit ad vtrūq3. n. poſito p̄uatō ſit ſyllogiſmus. Cū aūt vtraq3 negatiua ſit nō erit. manifeſtū igitur ē ꝙ cōtingit aliud in alio nō eē īdiuidualiter. ⁊ qn̄ cōtigat ⁊ q̄uō diximus

ℭ Secunda regula. quelibet ꝓpoſitio vľis negatiua cuius nullū extremorum eſt in aliquo toto eſt ꝓpoſitio immediata. vt nulla ſubā eſt quātitas ſm linco. ꝓbaľ quia ſi talis ꝓpō eſt mediata. ergo poterit ꝓbari in p̄ima vľ in ſecūda figura. q2 in tertia non cōcluditur vniuerſalis negatiua. ꝯñs eſt falſum: q2 tūc ſubm̄ eſſet in aliquo toto maiori exiſtente negatiua eo ꝙ mediū ſumptū oporteret ſe habere in plus ꝙ̄ ſubiectū. ex quo vna p̄miſſarū eſt vniuerſalis negatiua. alr̄. n. nō eſſet vera quelibet illarum. ſi aūt talis negatiua ſyllogizaretur in ſecunda figura maiori exiſte affirmatiua neceſſario ꝑdicatū erit in aliquo toto. ſit aūt a. ꝑdicatū illius negatiue. ⁊ b. ſubm̄. ⁊ arguatur vt prius. Dubitatur ponendo ꝙ a cōuertaľ cum ſubā tanq̄ modus vel paſſio eius. ⁊ arguatur ſic. nullum a. eſt quātitas. omnis ſubā eſt a. ergo nulla ſubſtantia eſt quātitas. vel ſic in ſecūda figura. nulla quantitas eſt a. oīs ſubā eſt a. ergo nulla ſubſtantia eſt quantitas. vbi patet ꝙ nunq̄ mediū vel aliqua extremitatū eſt in aliquo toto. Idē ſequitur ſi a cōuertatur cū quantitate arguendo in ſecunda figura maiori exiſtente affirmatiua. vt omnis quātitas eſt a. nulla ſubſtātia eſt a. ergo nulla ſubā eſt quātitas. ℭ Rñdetur ꝙ phs nō dicit talē negatiuā imediatā nō poſſe ſyllogizari. ſed nō poſſe ꝓbari nec demonſtrari q2 cuiuſlibet ꝓbationis vľ demōſtrationis medium eſt notius concluſione. iuxta illō ꝓpter vnūquodq3 tale ⁊ illud magis. cōſtat aūt ꝙ a. in caſu iſto ſiue ꝯuertatur cū ſubā ſiue cū quātitate eſt minus notū cōcluſione tā quo ad nos ꝙ̄ quo ad naturam a. ergo eſt mediū ſyllogizandi illā negatiuā. ſed nō ē medium ꝓbandi nec demonſtrandi eā cū ei intellectus ſic aſſentiat ſicut primis principijs notis terminis abſq3 diſcurſu ſyllogiſtico aggenerante ſciam illius cōcluſiōis. ℭ Notandū ſm phm in tertio metha. ꝙ ens non deſcendit in decē ꝑdicamenta ſicut genus in ſpēs. q2 genus deſcendit in ſpēm per differētiā eēntialem diuidentem genus ⁊ cōſtituētē ſpeciem. ideo ſpēs non ſeipſis p̄mo diſtinguntur. ſed ꝑ dr̄ias. ens autē in decē ꝑdicamēta deſcēdit imediate ꝑ ſeipm abſq3 aliqua dr̄ia eſſentiali. ideo generaliſſima ſunt p̄mo diſtincta nullū diuo medium hñtia. quapropter ꝓpō vľis negatiua in qua remoueľ generaliſſimū alicuius ꝑdicamēti a generaliſſimo alterius eſt ꝓpō imediata ⁊ ſimplr̄ indemonſtrabilis. ⁊ conſequēter ſeqľ quālibet quātitatē diſtingui a re quāta. ex quo iſte ſunt imediate ⁊ vere. nulla ſubā eſt ꝗtitas. nulla quantitas eſt qualitas. ℭ Scđo notandū ſm occamiſtas. ꝙ illa regula cū ſuo exēplo linco. hz intelligi cū ſigno ꝑſeitatis. i. illa vľis negatiua eſt vera ⁊ imediata in q̄ remoueľ generaliſſimū vnius ꝑdicamēti a generaliſſimo alterius cū illo termino ꝑ ſe vt nulla ſubā ꝑ ſe eſt quantitas: aut nulla talis q̄ eſt ꝑ ſe ſubā eſt quātitas. ℭ Cōtra iſtā expōnem arguitur p̄io ſic. hec ꝓpō eſt ꝑ ſe. mā eſt quāta. ergo ⁊ illa ſubā eſt quāta. pz ꝯña ꝑ ari. dr̄. ſupra ꝙ omnis paſſio cōpetēſ inferiori ꝑ ſe ꝯpetit ēt ꝑ ſe ſuo ſuperiori. ⁊ exēplificat de illa paſſione hēre tres angulos eq̄les duobus rectis que ꝯpetit ꝑ ſe figure ex eo q2 cōpetit ꝑ ſe triāgulo. añs aūt eſt manifeſtū ex eo ꝙ illa eſt demōſtrabilis. mā eſt quāta. cū quātitas ſit p̄ma paſſio mā̄e ſm phm tertio metha. ⁊ eſt coeterna mā̄e ſm ꝯmētatorē in de ſubā orbis. ⁊ cōfirmaľ. ſpericitas demonſtratur de celo ⁊ rotūditas de terra vt colligitur de mente phi. ſcđo phi. ergo ꝑ idē quātitas demōſtratur de mā. ſed nulla ꝓpō demōſtraľ q̄ nō ſit ꝑ ſe ſm ari. p̄io huius. ergo illa eſt ꝑ ſe. mā eſt quāta. ℭ Secūdo arguitur iſtā regulā nō intelligēdā eſſe cū nota ꝑſeitatis. q2 hec ꝓpōſitio eſt imediata ſm phm. nulla ſubā eſt quātitas cū nō habeat mediū ꝑ quod poſſit ꝓbari. ⁊ iſta nulla ſubſtantia eſt ꝑ ſe quātitas eſt mediata. q2 pōt ꝓbari ꝑ hūc modū ſm viā oppoſitā ſuſtinētes cuicūq3 accidit quātitas illud nō eſt ꝑ ſe quātū. ſed cuilibet ſubē ꝗ̄te accidit quantitas. ergo nulla ſubſtātia eſt ꝑ ſe quāta. Cōſimilr̄ etiam illa ē ꝓbanda. nulla talis eſt ꝑ ſe. ſubā eſt quāta. ſic arguēdo. oīs ꝓpō ꝑ ſe eſt in aliquo mō dicēdi per ſe. ſed nulla talis ſubā eſt quāta eſt in aliquo mō dicēdi ꝑ ſe. ergo nulla talis eſt ꝑ ſe ſubā eſt quāta. ℭ Itē ex nulla regula logicali hr̄ ꝙ in illa ꝓpōne. nulla ſubā eſt quātitas. eſt ſm eos ſit ſuppō mālis. ergo nō pōt equiualere illi regule. Dicēdū ergo quālibet talē ꝓpōnem nulla ſubā eſt quantitas nulla quātitas eſt qualitas eē verā ⁊ imediatam in ſuppōne perſonali abſq3 nota ꝑſeitatis. ⁊ ꝙ ꝑdicamenta ipermixta ſunt ſic ꝙ nullus terminus vnius ꝑ

Notabile primum
Notabile secundum

dicamēti verificatur in abstracto de terminō alterius p̄dicamenti. frustra. n. pōerent decē p̄dicamēta si possent iuicē coincidere. nō tamē ē c' speculationis p̄ñs p̄bare distinctionē p̄dicamētoꝝ ꝫ magis ad metha. ptinet vt ad logicū in alio loco. ¶ Circa p̄dicta multipliciter dubitatur ꝛ p̄io ꝙ ens descendit in decē p̄dicamēta p̄ d̄rias ad modū generis. q: sicut genus diuidit̄ differentijs oppositis ita ens diuiditur p̄ actū ꝛ potētiā s̄m ph̄m q̄nto metha. ꝛ tertio phi. ergo sicut genus descendit in suas sp̄s p̄ d̄rias diuisiuas ita ens descēdit in decē p̄dicamēta p̄ actū ꝛ potētiā. ¶ Scđo arguitur ꝙ generalissima nō sunt p̄io distincta. q: sicut sp̄s cōponunt̄ ex generibus ꝛ differentijs. ita generalissima cōponunt̄ ex actu ꝛ potentia. vt colligitur de mēte phi. quinto metha. sed sp̄s non distinguūtur seip̄is p̄io. sed suis d̄rijs. ergo et generalissima nō distinguūtur seip̄is p̄mo sed actu ꝛ potentia. ¶ Tertio arguitur ꝙ q̄dlibet generalissimū ē in aliquo toto. q: q̄dlibet generalissimū est ps subiectiua entis sicut sp̄s est pars subiectiua generis. ita. n. videtur ens eē quoddā totū in mō ad plura generalissima sicut gen⁹ ad plāa species. ꝛ sp̄s ad plura indiuidua. ¶ Quarto arguitur istā esse demōstrabilē. nulla sub̄a est qualitas. ꝛ p̄ñr eē mediatā sic arguendo. quelibet q̄litas est accidens. nulla sub̄a est accn̄s ergo nulla sub̄a est q̄litas. sic enim arguit ph̄s nullā sub̄am eē albedinē. q: quelibet albedo est q̄litas. nulla sub̄a est qualitas. ergo nulla substantia est albedo. ¶ Ad p̄mū dicit̄ ꝙ ens nō diuiditur d̄ris oppositis. q: opposita nō se recipiūt. potentia autē recipit actū vt habet̄ p̄mo phi. igitur act⁹ ꝛ potētia nō sunt differētie opposite. sed dicunt̄ modi entis ꝫ quos descendit ens in decē p̄dicamēta. ꝛ dicuntur modi p̄ tāto q: aliqd est ens in actu ꝙ nullo mō est in potentia vt deus. ꝛ est aliquod ens in potētia ꝙ nullo modo est in actu vt mā p̄ia. aliqd vero est in actu ꝛ in potētia vt cōpositū ex mā ꝛ forma. ¶ Ad secūdū ꝯcedo ꝙ generalissima nō p̄io distinguūtur seip̄is q: distinguūt̄ suis actibus ꝛ potētijs. sicut. n. sp̄s distinguūtur p̄mo suis differentijs sic ꝙ ille d̄ rie p̄mo seip̄is distinguūtur q: aliter pcederet̄ in infinitū. ita generalissima p̄dicamētoꝝ qualitatis ꝛ sub̄e nō seip̄is p̄mo distinguūtur. sed actibus ꝛ potētijs. sic ꝙ actus substātialis ꝛ actus accñtalis seip̄is distinguunt̄. ꝛ ēt potētia sub̄alis ꝛ potētia accidentalis seip̄is distinguūtur. cōcedo tñ ꝙ p̄dicamenta sunt p̄mo distincta. q: in nullo cōueniūt in rōne essendi. Distinctō enī fundatur super multitudine. ꝛ cōueniētia sup̄ vnitate. cōstat aūt ꝙ nō datur aliquod cōe in quo cōueniūt aliqua duo p̄dicamenta in rōne eēndi. sicut datur aliqd cōe in quo cōueniunt duo indiuidua in eodē p̄dicamēto aut due sp̄s. Et si dicitur. nūquid oīa p̄dicamēta cōueniunt in ente nō tanq̄ꝫ in vno vnitate essendi. sed vnitate mouēdi ꝛ terminādi. s. vnitate obiectiua mouēdi potentiā ꝛ terminandi actū cognitiōis. nō enī est dare aliquā vnā rōnē in re seclusō omni respectu intellectus in q̄ cōueniant aliqua p̄dicamēta vel generalissima. iō t⁹ p̄dicamēta q̄ꝫ generalissima sunt p̄mo distincta. ¶ Ad terciū r̄ndetur cōsimil ꝙ duplex est totū in mō. vnū qđ hēt vnitatē eēndi. s. genus vl sp̄s. aliud vero qđ hꝫ tm̄ vnitatē mouēdi ꝛ terminādi vt ens ꝛ alia trāscendētia. ꝯcedo ergo q̄dlibet generalissimū esse in aliquo toto hn̄te vnitatē mouēdi ꝛ terminādi. nō tn̄ ē in aliquo toto hn̄te vnitatē eēndi seclusō oī respectu ad intellectū. ꝛ de tali toto loq̄t̄ ari. cuiusmodi est genus vel sp̄s. seclusō enīꝫ oī opere intellectus. ꝛ oī respectu tā actuali quā aptitudinali adhuc hō in cōi ꝛ aīal in cōi est vere totū in mō ꝛ hꝫ vnitatē eēndi. ens aūt seclusō respectu ad itellectū nō hꝫ aliquā vnitatē essēciali sic ꝙ aliqđ sit oēs cōe in quo ꝯueniāt oīa p̄dicamēta. hꝫ ār vnitatē mouēdi itellectū inquātum sub eadē rōne mouet intellectū in quocūq̄ reperit̄ ꝛ si ex natura rei hꝫ aliquā vnitatē illa est vnitas annologie ꝛ attributionis pro quanto omnia etiam reducuntur ad vnitatē sub̄e. loq̄tur ergo ari. de toto habēte vnitatem eēndi ꝛ nō de toto hn̄te vnitatē mouēdi ꝛ terminādi. ¶ Ad q̄rtum d̄r ꝙ licet illa sit sillogizabilis. nulla substātia est q̄litas. nō tñ est p̄babilis neq̄ꝫ demōstrabilis. q: in omni demōstratione ꝛ p̄batione mediū debet esse notius ꝯclōne. cōstat aūt ꝙ accn̄s est nō notius substantia ꝛ quātitate ꝛ q̄litate. imo ista sūt notiora tā quo ad nos q̄ꝫ quo ad nāiā. q: accn̄s cōnotat inherentiā q̄ est modus insequēs p̄dicamēta accītium minoris cognoscibilitatis q̄ꝫ aliqđ p̄dicamētoꝝ. neq̄ꝫ est inconueniens aliquod cōius eē minus notū suo minus cōi. albedo. n. ꝛ caliditas sunt notiora tā quo ad nos q̄ꝫ quo ad naturam q̄ꝫ passio vel passibilis qualitas. ꝛ scie ꝛ virtutes quam habit⁹ ꝛ dispō vt important facilitatē ꝛ difficultatē a substantia. ¶ Ex p̄dictis sequitur illos male opinari q̄ dicunt ens solitarie sumptū nūquā supponere nisi p̄ sub̄a. quoniā istc illa est demōstrabilis ꝛ mediata. nulla sub̄a quātitas. qđ est ꝯtra ph̄m. ꝛ pꝫ ꝯñia sic arguendo nulla q̄litas est ens quelibet substātia est ens. ergo nulla sub̄a est qualitas. maior enim est vera si predicatum non supponit nisi pro substantia.

> Ignorantia autē nō secūdū negationem sed secūduꝫ dispōnem dicta est quidem p̄ syllogismū facta deceptō Hec aūt in his que sunt p̄io aut nō p̄io sunt cōtingit dupliciter. aut enim cum simpliciter eē accipiat vel nō esse. aut cū per sillogismū accipiat opinionē. Simplicis igitur opinionis simplex deceptō. sed que est p̄ sillogismū plures sunt.

¶ Istud est secūdū cap̄lm huius tractatus in quo arist. determinat de syllogismo aggenerante ignorantiā postquā determinauit de syllogismo aggenerāte sciam. Et diuiditur in duas partes. in quaruꝫ p̄ia determinat de ignorātia negatiōis ibi. Manifestū est ār. Prima pars diuiditur in duas ptes. in quarū p̄ima p̄ēndit aliquas distinctiones in secūda aūt aliquas cōclusiones ibi. vt si enī a. ¶ Prima ergo distinctō est ista. ꝙ duplex ē ignorantia. s. negationis ꝛ dispōnis. Ignorātia negationis ē alicuius rei carentia notitie. sicut ignorātia rustici de geometrie. Ignorantia dispōnis est deceptio facta p̄ syllogismū: sicut est ignorātia credentis dyametrū eē cōmēsurabilē coste sic arguēdo. oēs quātitates sunt inuicē cōmensurabiles. sed costa ꝛ dyameter sūt quātitates. ergo sūt inuicē cōmēsurabiles. ¶ Secūda distinctio. duplex est ignorātia dispōnis. vna circa p̄pōes imediatas. vt ignorantia credentis non esse totū eē maius sua p̄te. ꝛ alia circa p̄pōnes mediatas vt ignorantia credentis non omnē triāgulum habere tres angulos equales duobus rectis ¶ Tertia distinctio. duplex est ignorātia dispōnis. tā circa mediata q̄ꝫ circa imediata. vna affirmatiua qua creditur esse qđ non est vt ignorantia q̄ creditur extra mundum esse vacuū. ꝛ alia negatiua qua creditur nō esse ꝙ est. vt ignorantia q̄ creditur mūdū nō eē finitū. ¶ Quarta distinctio. duplex est ignorātia dispōnis tam affirmatiue q̄ꝫ negatiue idest simplex ꝛ syllogistica. Ignorantia dispōnis simplex est deceptio facta nō per argumentationem vt ignorantia qua quis credit mundū esse infinitū sola autoritate dicentis. Ignorantia aūt dispōnis syllogistica est deceptio facta p̄ argumētationē. ꝛ dicit Arist. ꝙ ignorantia simplex fit vno modo. s. cōcedēdo falsum vel negando verū. Ignorātia aūt syllogistica fit pluribus modis fm multitudinē syllogizationū. ¶ Sed dubitatur primo si ignorantia simplex nō fit per syllogismum. ergo male diffinit Ari. ignorantiā dispōnis dicens ꝙ ē de

ceptio facta per syllogismum. ¶ Secũdo dubitatur. qr videtur ꝙ circa pricipia communia non possit esse ignorantia. qr non pot esse deceptio simpler. cũ circa illa nõ contingat errare nec deceptio syllogistica cum ad illa nõ fit syllogismus nec ad opposita eorum. ¶ Ad primum dicitur ꝙ diffinitio Arist. est sic intelligenda. Ignorantia dispositionis est deceptio facta vel possibilis fieri per syllogismum in mõ illa eadẽ ignorantia que est simpler potest fieri syllogistica. quia falsum quod creditur esse verum vel econtra absqȝ argumentatione pot credi esse verum per argumentationem. potest enim aliquis credere ex se vel ex alio ꝙ non omne totum est maius sua parte sine argumentatione aliqua. ⁊ postea credere idez per argumentationem aggenerantez ignorantiam procedentem ex falso credendo procedere ex vero. ¶ Ad secundũ dicitur ꝙ circa principia cõmunia non potest esse ignorantia per se. bene tamen potest esse ignorantia per accidẽs ⁊ hoc per syllogismum aut virtualiter. ⁊ implicite concludendo aliquod falsum in quo virtualiter continentur opposita primorum principiorum. aut ex ignorantia ridẽdi sicut fecit eraclitus qui cõcessit opposita primorum principiorum sic arguendo. non per discursum cathegoricũ sed hypotheticum. si enim cõtingit aliquid manere per tempus idem illud est ⁊ nõ est. sed non contingit idẽ manere p tẽpus ergo idẽ est ⁊ non est. aut ex fallaci apparentia sicut zenon qui cõcessit nullũ motũ esse sic arguendo. si non contingit ptransire infinita nullus motus est sz nõ cõtingit ptrãsire infinita. ergo nullus motus est. Et ad rõnem dicitur ꝙ ad prima principia que sunt dignitates aut ad opposita eoꝝ nõ est sillogismus hypotheticus vt cõditionalis vel disiũctiu⁹. ¶ Ad alia aũt pricipia q̃ sunt cões animi cõceptiones vt oẽ totũ est maius sua pte. ⁊ ad opposita eoꝝ põt fieri syllogismus cathegoricus. vt sepe dictum est.

p^a 2^a se cũdi ca pitũ ter mi tracta tus.

Non fit enĩ a. in nullo. b. indiuidualiter. igitur si sillogizaretur a. eẽ in b. mediũ accipiens. c. deceptus erit p sillogismũ. Contingit quidem igitur vtrasqȝ ppõnes falsas. cõtingit aũt alterã tantũ. Si enĩ nec a. in nullo. c erit. neqȝ. c. in nullo b. accepta aũt sunt econtrario vtraqȝ vtreqȝ erunt false.

¶ Istis distinctionibus pmissis aris. ponit quattuor conclusiones. Quarũ prima est ista. ppositio affirmatiua immediata falsa est syllogizabilis tantum in prima figura per syllogismum ignorantie. Ista conclusio est manifesta. quia talis propositio cũ quia est affirmatiua non syllogizatur in secunda figura. ⁊ quia est vniuersalis non i tertia figura. vt omnis substantia est quantitas aut omnis quantitas est qualitas. ¶ Pro declaratione istius conclusionis aristo. ponit tres regulas. Quarum prima est ista. propositio affirmatiua immediate falsa est syllogizabilis ambabus premissis existentibus falsis in toto verbi gratia. omnis quantitas est qualitas. omnis substantia est quantitas. ergo omnis substantia est qualitas quelibet enim istarum est immediate falsa sicut sue contrarie sunt immediate vere ⁊ quelibet istarum est falsa in toto sicut sua contraria est vera in toto. sit ergo a. maior extremitas. ⁊ b. minor. ⁊ c. medium. ⁊ arguatur sic. omne. c. est a omne b. est c. ergo omne b. est a. ex illa regula sequitur ꝙ nulla substãtia est qualitas vel quantitas. alioquin non posset hec. omnis substantia est qualitas. syllogizari ex duabus pmissis in toto falsis si aliqua quantitas est substantia ⁊ aliqua non. aut si aliqua quantitas est qualitas ⁊ aliqua non. nec posset syllogizari illa. omnis substantia est qualitas duabus premissis existentibus falsis in toto p terminum transcendentem nec per aliquem alium terminum predicamentalem vt liquet

Potest aũt sic se habere. c. ad. a. ⁊ ad. b. ⁊ ꝙ. c. neqȝ sub a. sit neqȝ vniuersaliter in b. quidẽ ipossibile esse est in toto aliquo. primum enim dictum est in ipo. b. non esse a. a. autem non necesse est omnibus que sunt c. inesse vniuersaliter. quare vtreque false sunt.

¶ Secunda regula. propositio affirmatiua immediate falsa est syllogizabilis ambabus premissis existentibus falsis in parte. vt omne imperfectum est qualitas. omnis substantia est imperfecta. ergo omnis substantia est qualitas. quod premisse sunt false in parte ⁊ non in toto manifestum est. quia aliquod imperfectum est qualitas. ⁊ aliquod imperfectum non est qualitas. aliqua substantia est imperfecta. ⁊ aliqua substantia non est imperfecta. sit ergo a. qualitas. ⁊ b. substantia. ⁊ c. imperfectum. ⁊ arguatur vt supra in his terminis a. b. c. ¶ Notandum ꝙ sicut in quolibet predicamento reperitur actus ⁊ potentia. ita perfectum ⁊ imperfectũ. ideo non sunt determinati. predicamenti. ⁊ ideo faciunt tam vniuersalem affirmatiuam quam negatiuam in parte vera ⁊ in parte falsa. tunc enim vniuersalis negatiua ⁊ affirmatiua sibi contraria sunt in parte vere ⁊ in parte false quando subcontrarie illarum sunt simul vere. vt omne animal est homo. nullum animal est homo. omne perfectum est substantia. nullum perfectum est substantia. omne imperfectum est qualitas. nullum imperfectum est qualitas. patet enim quod omnes iste sunt vere. aliquod animal est homo. aliquod animal non est homo. aliquod perfectum est substantia. aliquod perfectum non est substantia. aliquod imperfectum est qualitas aliquod imperfectum non est qualitas. ideo quelibet illarum vniuersalium tam affirmatiua q̃ negatiua est in parte vera ⁊ in parte falsa.

Nota p^m

Sed alteram contingit veram accipere. Non q̃squãlibet ɔtigentẽ: sz q̃ est. a. c. naz b. c. pposito sp erit falsa: ppter id quod. c. in nullo ẽ. b. sed que ẽst. a. c. potest. vt si. a. i. b. ⁊ in c. indiuidualiter est: cum enim predicetur idem primum de pluribus neutrum in neutro erit.

¶ Tertia regula. propositio affirmatiua immediata falsa est syllogizabilis maiori vera ⁊ minori falsa. verbi gratia omnis numerus est quantitas. omnis substantia est numerus. ergo omnis substantia est quantitas. pono ergo quod a. sit quantitas. ⁊ b. substantia. ⁊ c. numerus. ⁊ arguatur vt supra. omne c. est a. omne b. est c. ergo omne b. est a. ¶ Notandum ꝙ ppositio affirmatiua imediate falsa nõ pot ɔcludi ex maiori falsa ⁊ minori vera. si maior extremitas inest tã minori extremitati q̃ medio termino imediate immediatione predicamentali vt patet inductiue. ⁊ notanter dicitur imediatione pdicamẽtali. qr si imediate transiret ad terminũ transcendentem maior esset falsa ⁊ minor vera omnibus existẽtibus imediatis. vt omne ens est qualitas. omnis substantia est ens. ergo omnis substantia est qualitas. posset tamẽ dici ꝙ ari. intelligit de premissa in toto vera vel in toto falsa. constat autem istam omne ens est qualitas nõ esse in toto falsam nec in toto veram. ¶ Sed dubita

tur arguendo p transpõnem premissarũ. vt omnis substantia est numerus. omnis numerus est quãtitas. ergo omnis suba est quãtitas. vbi maior est falsa ꝛ minor vera. dicẽdum ꝙ ari. loquitur de syllogismo facto per se ꝛ immediate in prima figura modo talis syllogism⁹ nõ est immediate ꝛ per se in illa. cum subm maioris nõ ꝑdicetur in minori. sed est tamẽ per reductionem in prima figura transponẽdo premissas.

Differt aũt nihil neqȝ si nõ idiuidualiter insit.

¶ Circa dictas regulas posset aliquis dubitare querendo vtrum ꝓpositio affirmatiua mediata falsa sit syllogizabilis eo modo quo affirmatiua imediate falsa. Et respondet ari. dicens ꝙ ꝓpositio affirmatiua mediata falsa est syllogizabilis ambabus premissis falsis in toto ꝛ falsis in parte. ꝛ altera solum existente falsa. exemplum primi. omnis linea est albedo. omnis homo est linea. ergo omnis homo est albedo. exemplũ secũdi. omne imperfectum est albedo. omnis homo est imperfectus. ergo omnis homo est albedo. exemplũ tertij. omnis qualitas disgregatiua visus est albedo. omnis homo ẽ qualitas disgregatiua visus. ergo omnis homo est albedo. ponatur ergo ꝙ a sit maior extremitas. ꝛ b minor. ꝛ c. medium. ꝛ arguatur vt supra. ¶ Notanduȝ ꝙ quo ad tertium exemplũ est differentia inter ꝓpositionem affirmatiuam mediatam falsam. ꝛ ꝓpositionem affirmatiuam immediate falsam. q꞉ ꝓpositio affirmatiua imediata falsa nunqȝ syllogizatur ex maiori in toto falsa ꝛ minori in toto vera. sed bene est cõtra vt patuit. ꝓpositio aũt affirmatiua mediata falsa syllogizatur ex qualibet premissarum indifferenter vera vel falsa in toto. vnde aliquando maior est vera ꝛ minor falsa in toto vt dictuȝ est. aliquando autem econuerso. vt omne animal est albedo. omnis hõ est animal. ergo omnis homo est albedo.

Ipsius quidem igitur ẽẽ deceptio ꝑ istã figurã ꝛ sic fit solũ. Non enim erit in alia figura ipsius ẽẽ syllogismus.

¶ Ex predictis regulis ari. infert conclusioneȝ quã premisit dicens ꝙ ꝓpositio affirmatiua immediata falsa nõ est syllogizabilis nisi ĩ prima figura. ex quo in secunda figura nõ concluditur aliqua affirmatiua nec in tertia figura aliqua vniuersalis. ¶ Sed cõtra hec. suba est quãtitas. est ꝓpositio affirmatiua imediata falsa. q꞉ nec subȝ nec ꝑdicatum est in aliquo toto. ꝛ tamẽ syllogizatur in tertia figura. vt omnis quãtitas est quãtitas. omnis quantitas est suba. ergo substantia est quãtitas. Respõdetur ꝙ nulla particularis vel indefinita est ꝓpriẽ imediata. q꞉ ꝓbatur per suã vniuersalẽ. sed soluȝ vniuersalis affirmatiua vel negatiua dicitur esse imediata. ¶ Ad argumentum dicitur ꝙ Ari. tantũ loquit̃ de ꝓpõne vniuersali affirmatiua vel negatiua. q꞉ solum illa est simplr̃ immediata. s. imediatione extremoꝝ ex quo extrema non sunt in aliquo toto. ꝛ imediatione cõpositionis cũ ꝑ nullam aliam cathegoricam sit inscibilis. sicut .n. syllogismus aggenerans sciam dȝ cõcludere vl̃em. ita ꝛ aggenerans ignorantiam. ꝛ ꝑꝑ hoc ari. nullam facit mentionem de particularibus indefinitis ꝛ singularibus.

Que vero ipsius non ẽẽ in pria ꝛ media figura est. Primũ quidẽ igit̃ dicamus quot modis in prima figura ꝛ quõ se habentibus propositionibus contingit.

2ª ꝯ° secũ capituli tertii tractatus.

¶ Secũda cõclusio. ꝓpositio negatiua immediata falsa est syllogizabilis per syllogismũ ignorãtie tã in prima figura qȝ in secunda figura. ꝓbatur. nã ista vniuersalis nullus numerus est quantitas. est ꝓpositio negatiua imediata falsa ꝛ syllogizatur in prima figura hoc modo. nulla substantia est quantitas ois numerus est substantia. ergo nullus numerus est quantitas. In secunda figura autem sic syllogizatur. quelibet quãtitas est substantia. nullus nũerus est suba. ergo nullus nũer⁹ est quãtitas. In tertia autem figura non syllogizatur aliqua talis cũ tertia figura nõ cõcludat aliquã vniuersalem. ¶ Ad euidentiam autẽ huius cõclusionis aristo. ponit aliquas regulas. quarũ prima est ista. ꝓpositio negatiua imediata falsa est syllogizabilis in prima figura ãbabus ꝑmissis existentibus falsis in toto ꝛ in parte. exemplũ primi. nulla nigredo est color. omnis albedo est nigredo. ergo nulla albedo est color. pȝ ꝙ quelibet ꝑmissarum est falsa in toto. q꞉ nulla duo talia subcõtraria sunt simul vera. aliqua nigredo nõ est color. aliqua nigredo ẽ color. aliqua nigredo est albedo. aliqua nigredo nõ est albedo. exemplum secundi. nulla qualitas sũma est color. omnis albedo est qualitas sũma. ergo nulla albedo est color. uȝ quelibet ꝑmissarum est in parte vera ꝛ in ꝑte falsa. q꞉ hec subcontraria sunt simul vera. aliqua qualitas summa est color ꝛ aliqua qualitas summa nõ est color. aliq̃ albedo est qualitas summa ꝛ aliqua albedo nõ est qualitas summa. pono ergo ꝙ a. sit maior extremitas. ꝛ b. minor extremitas. ꝛ c. medium. ꝛ si syllogizet̃ sic. nullum c. est a. omne b. est c. ergo nullum b. est a. ¶ Dubitatur ꝓbando ꝙ hec non sit imediata. nulla albedo est color. q꞉ tam subiectũ qȝ ꝑdicatũ est in aliquo toto. deinde q꞉ sua cõtraria est demõstrabilis isto mõ. ois qualitas disgregatiua visus est color. omnis albedo est qualitas disgregatiua visus. ergo omnis albedo est color. Respondetur sm̃ Egi. ꝙ terminus põt cõsiderari in ordine ad suũ genus ꝛ in ordine ad diuersa ꝑdicamẽta. primo modo facit ꝓpõneȝ immediatã cũ suo genere. ꝛ cũ qualibet specie illius. vt omnis albedo est color. omnis albedo est nigredo. ¶ Secũdo mõ nõ facit propositionem imediatam cum aliquo termino. nisi sint generalissima diuersorum predicamentorum. vt nulla substantia est qualitas de qua imediatione locutus est superi⁹ philosophus. de prima aũt in ꝑsenti ari. facit mẽtionẽ. Et lȝ hec vera sint. non tamẽ complete declarant imediationẽ ꝓpõnum. q̃m. omnis substantia est ens est immedia. ꝛ omnis hõ est animal rõnale. de quibus nullam facit mentionem. neqȝ ex illa distinctione cõplete soluitur argumentum. Ideo est aliter dicẽdum ꝙ quadrupliciter dr̃ ꝓpositio imediata. Et primo imediata imediatione trãscendentis. s. quãdo alterum extremoꝝ est imediate trãscendens ad reliquũ. aut ãbo sunt imediata sub transcendẽte. exemplum primi. omnis substãtia est ens. exm secundi omnis substãtia est quãtitatis. ¶ Secundo aliq̃ ꝓpositio ẽ imediata imediatiõe generis. s. quãdo vnuȝ extremorum est imediate genus ad reliquũ. vel ambo sũt imediate sub codeȝ genere. exẽplum primi. ois albedo est color. exm secundi. ois albedo est nigredo. ¶ Tertio. aliqua ꝓpositio est imediata imediatione spẽi. s. quãdo alterum extremoꝝ est imediate spẽs ad reliquũ. vel ambe sũt imediate sub eadẽ spẽ. exm primi. sor. est homo exm secundi sor. est plato. ¶ Quarto ꝓpõ est imediata imediatione indiuidui. s. quãdo vnũ extremorum est diffinitio vel passio imediata alterius. exemplũ primi. omnis hõ ẽ aĩal rõnale. exẽplũ secũdi. ois hõ ẽ disciplinabilis seu ois triãgulus hȝ tres angulos equales ꝛc̃. De prĩa imediatiõe locutus ẽ ari. in ꝑma cõclõne. ꝛ de secũda imediatiõe loq̃t ari. ad pñs de 3ª imediatiõe locutus est ari. in. c. de ꝑ se de quarta vero imediatiõe locut⁹ ẽ ĩ diffinitione demõstratiõis cũ dixit omnẽ demõstrationem ẽẽ ex imediatis. ¶ Ad argumẽtũ ergo pȝ ꝙ non sequit̃ tã subiectũ qȝ ꝑdicatũ ẽẽ in aliquo toto. ergo nõ ẽ imediata. sed solum sequitur ꝙ nõ est imediata imediatione trãscẽdẽtis cũ quo stat ꝙ sit imediata imediatiõe generis. Et cum arguitur ꝙ sua cõtraria est demonstrabilis. ergo non est immediata nego consequẽtiam. sed bene sequitur ꝙ non est immediata immediatiõne demonstratiõis

quod cōcedo. cū quo tn̄ stat ꝙ sit imediata imediatōne cōpositionis seu extremorū vt alias declaratum est. ¶ Sed adhuc dubitatur vtrū imediatio p̄dicationis ꝛ cōpositionis equaliter seruetur in omnibus ꝓpositionibus imediatis. Dicendū ꝙ nō. vnde qr trāscendens descendit ad generalissima ꝛ absq3 aliqua differentia ꝛ genus non descendit in speciem nisi per aliquam differentiam. ideo magis est immediata ista. omnis qualitas est ens quā ista. omnis albedo est color. prima enim est immediata tam imediatione cāe q̄3 subiecti. qr sicut transcendens nō descendit in generalissimū p aliam cām. ita nec per aliud subiectū. secūda autē est imediata immediatione subiecti ꝛ non cause. quia genus competit sue speciei immediate ꝛ non per aliud subiectum. sed per aliam causam cum genus nō descēdat in speciē nisi per aliquā differentiā que est cā spēi supaddita generi. ideo prima nō est demōstrabilis cū nō habeat medium rectilineū. nec laterale. secūda aūt ē demōstrabilis qr licet nō habeat mediū rectilineū. tamē habet mediū laterale. i. differentiā p quā demonstrari pōt.

Contingit quidem igitur vtrisq3 falsis. vt si a. in. c. ꝛ in b. sit indiuidualiter. Si. n. accipiat a. in c nullo c autem in omni b false sunt vtreq3 propositiones. contingit autē ꝛ altera falsa: ꝛ hac quacūq3 contingente. potest. n. q̄ est a. c. verā esse: que vero ē c. b falsam sed q̄ est a c veram. quoniā nō omnibus que sunt inest a. sed que est b. c. falsam. quoniam impossibile est esse in b c. in quo nullo est a. nō enim vera erit que ē a. c. ꝓpositio. similiter autem ꝛ si sint vtreq3 vere conclusio erit vera. Sed que ē c. b. contingit verā esse cū altera sit falsa. vt si b ꝛ in c. ꝛ in a erit necesse. ē enim alterum sub altero esse quare si accipiatur a in nullo c. esse falsa erit ꝓpositio: Manifestum igitur est quoniam ꝛ cum altera falsa sit ꝛ in vtrisq3 falsus erit sillogismus.

¶ Secunda regula. ꝓpō negatiua imediata falsa est syllogizabilis in prima figura vna premissarū existe vera ꝛ altera falsa indifferenter: pz sic arguēdo. nullus sapor ē color. omnis albedo est sapor. ergo nulla albedo est color. harū premissarū maior est va. ꝛ minor falsa. Si aūt sic argueretur. nulla qualitas est color. ois albedo est q̄litas. ergo nulla albedo est color. harū premissarum maior est falsa. ꝛ minor vera. Idē pōt syllogizari p a. b. c. ponēdo a esse colorē ꝛ b albedinē. ꝛ c saporē vel qualitatē. ¶ Notādū ꝙ ista regula nō solū habet veritatē in terminis eiusdē p̄dicamēti. sed ēt diuersorū p̄dicamētorū. vt nulla linea est color. ois albedo est linea. ergo nulla albedo est color. ¶ Itē nullū simile est color. omnis albedo ē simile. ergo nulla albedo est color. p̄mi syllogismi maior est vera ꝛ minor falsa. secūdi vero maior est vera ꝛ minor est falsa.

Sed in media quidem figura vtrasq3 ꝓpositiones totas falsas esse non contingit. cū enim a. in omni sit b. nihil est accipere qđ in altero quidē omni in altero vero nullo erit Oportet autē sic recipere propositiones ꝛ ꝙ in hoc quidem sit. in hoc autem non sit. si vere erit sillogismus. si igitur accipiantur sic false. manifestum ē ꝙ contrarie ꝛ econtrario se habebunt. hoc autem impossibile ē.

¶ Tertia regula ꝓpositio negatiua imediata falsa nō est syllogizabilis in secūda figura ambabus p̄missis falsis in toto. pz. nā mediū p qđ syllogizat ꝙ nulla albedo est color. aut erit extraneū simplr extremitatib⁹. ꝛ tūc vna p̄missarū erit vera. s. negatiua. aut erit cōueniens alicui extremorū. ꝛ sic altera p̄missarū nō erit in toto falsa. vt patet intuenti tā in eodē q̄3 in diuersis p̄dicamētis. verbi gratia. ois color est sapor. nulla albedo est sapor. ergo nulla albedo est color. vel sic. ois color est linea. nulla albedo est linea. ergo nulla albedo est color. mediū p̄mi syllogismi est extraneū extremitatibus eiusdem p̄dicamēti. ꝛ mediū secūdi syllogismi est extraneū extremitatibus alterius p̄dicamēti in quibus est manifestū continue minorē esse verā. ¶ Itē si arguatur sic ois color est qualitas. nulla albedo est qualitas. ergo nulla albedo est color. mediū est cōueniēs extremitatibus eiusdē p̄dicamēti. ꝛ maior est vera minori existente falsa. Si aūt sic syllogizet. ois color est siliis. nulla albedo est similis. ergo nulla albedo est color. iterū vna p̄missarum est vera ꝛ altera est falsa medio cōueniente extremitatibus alterius p̄dicamēti. hec oia possunt syllogizari p a. b. c. sic arguēdo. oē a. est c. nullū b. est c. ergo nullū b. est a. ¶ Notādū fm Arl. ꝙ si hec. nulla albedo est color. syllogizatur ex premissis in toto falsis pōt ēt syllogizari ex cōtrarijs illarū. ꝛ p ꝯñs duo cōtraria p̄nt esse in toto falsa. qđ est ipole. sicut. n. sequitur. nullus color est lapis: omnis albedo est lapis. ergo nulla albedo ē color. ita seq̄tur. ois color est lapis. nulla albedo est lapis. igitur nulla albedo ē color. ¶ Intelligendū ꝙ cōtraria nō solū sūe simul falsa in p̄dicatione p accn̄s. vt quilibet hō est alb⁹ nullus hō est albus. sed etiā in p̄dicatione p se. ꝛ hoc q̄druplicitẽ. p̄io in p̄dicatione obliqui casus. vt cuiuslibet hominis est animal. nullius hōis est animal. secūdo in p̄dicatōe indirecta. vt oē aial est homo. nullū animal est hō. tertio in p̄dicatione directa cū determinatiōe modali. vt omne corpus necessario est substantia. nullū corpus necessario est subā. quarto cū verbo ampliatiuo. vt quilibet hō fuit aial. dato ꝙ sor. nunc p̄mo sit omnibus istis modis duo cōtraria sunt simul falsa. sed nunq̄ i toto. qr oīū taliū duorū cōtrariorū sub cōtraria sunt simul vera vt pz inductiue.

In quodā autem nihil ꝓhibet vtrāq3 falsam esse vt si c in b ꝛ in a quodam est. Si enī c quidem i a omni accipiatur esse. in b autē nullo esse false quidem vtreq3 ꝓpositiones non tamen tote sed in quodam. ꝛ econtrario autem posito priuatiuo. Similiter autē ꝛ alteram esse falsam ꝛ quālibet contingit ꝙ enī in a omni ꝛ in b. est. Si igitur accipiatur in a qdem toto esse c. in b. autem toto non esse que quidem est c. a. vera erit. sed que est c. b falsa. Iterum quod in b nullo ē neq3 in a oī inerit. si enim ꝛ in a ē ꝛ in b sed non erat. Si igitur accipiatur c in toto quidem a inesse b. autem nullo b c ꝓpositio vera erit.

¶ Quarta regula ꝓpositio negatiua imediatā falsa ē syllogizabilis in secūda figura ābabus p̄missis falsis i parte. verbi gratia. ois color est summus. nulla albedo ē summus. ergo nulla albedo est color. Itē nullus color ē imperfectus omnis albedo est imperfecta. ergo nulla albedo est color. premisse sunt in parte vere ꝛ in parte false eo q aliquis color est summus. ꝛ aliquis color non est

summus. aliqua albedo est summa. ⁊ aliqua albedo nō est summa. aliquis color est imperfectus. ⁊ aliquis color non est imperfectus. aliqua albedo est imperfecta. ⁊ aliqua albedo nō est imperfecta. loco igit̄ talium terminorum ponatur a. b. c. ⁊ arguatur similiter. ¶ Sed forte argueretur maiorem secundi syllogismi esse veraȝ in toto ⁊ consequenter minorem esse falsam in toto quia non datur aliquis color imperfectus. probatur quia sit ille a. ⁊ arguatur sic. a. est imperfectum: ergo a. est non perfectum. patet consequentia ab affirmatiua de predicato priuato ad affirmatiuā de predicato infinito. etiam sic. a. est non perfectum. ergo a. non est perfectuȝ. patet consequentia ab affirmatiua de predicato infinito ad negatiuam de predicato finito. sed consequens est falsum. quia a. color est perfectior sua medietate. ⁊ per consequēs ē perfectus. ¶ Respōdet̄ negādo primaȝ ꝯsequētiā nec arguitur in terminis priuatiuis: quia perfectū ⁊ imperfectū non opponunt̄ priuatiue: sed tātuȝ relatiue sicut magnum ⁊ paruum. intensum ⁊ remissum. sicut igitur idem est magnum ⁊ paruum. intensum ⁊ remissum. ita idem est perfectum ⁊ imperfectum. nō tamen respectu eiusdem. sed diuersorum.

Altera autem falsa. similiter autē sit trāspositio priuatiuo. Quod. n. i nullo est a. neqȝ i b. nullo erit. Si igitur accipiat̄. c. i toto qdē a. non esse in b. autem toto esse. q̄ quidē ē. a. c. propositio vera est. altera autem falsa. Et iterum qd i omni. b. est in nullo accipere a. non esse falsum est. Et enim necesse si in omni b. ⁊ in quodā a. esse. Si igitur accipiat̄ in omni b. esse c. in a. autem nullo que qdē est. c. b. vera est que autē ē c. a. falsa. Manifestū igitur ꝙ vtrisqȝ falsis ⁊ altera tantū erit syllogismus deceptiuus in indiuiduis.

¶ Quarta regula. negatiua propō imediata falsa est sillogizabilis in secunda figura altera premissaruȝ vera vl' falsa indifferenter. patet sic arguendo. nullus color ē animal. quelibet albedo est animal. ergo nulla albedo ē color. huius sillogismi maior est vera ⁊ minor ē falsa. si aūt sic arguatur. omnis color est animal. nulla albedo est animal. igitur nulla albedo est color. maior ē falsa ⁊ minor vera. loco igitur talium terminorū si ponat̄ a. b. c. sic ꝙ a. sit maior extremitas. ⁊ b. minor extremitas. ⁊ c. mediū ⁊ arguatur vt supra in primo ⁊ 2° secūde figure. ¶ Notādū sm̄ phm̄ ꝙ talis maior negatiua aliquādo pōt esse in toto falsa. aliquando in parte vera ⁊ in parte falsa. verbi gratia. vt nullus color est qualitas. omnis albedo est qualitas. ergo nulla albedo est color. patet nāqȝ maiorem esse falsam in toto. q2 illud predicatū non competit tantū alicui colori. sed omni colori. Ubi autem sic arguitur. nullus color est disgregatiuus visus. omnis albedo est disgregatiua visus. ergo nulla albedo est color. maior est vera in parte. quia aliquis est color qui non ē disgregatiuus visus. horum autem sillogismorum minor ē continue in toto vera. sed si argueretur in eisdem terminis in secundo secunde figure sic maior esset in toto vera ⁊ minor falsa in toto. faciendo medium illuȝ terminū qualitas. vt omnis color est qualitas. nulla albedo est q̄litas. ergo nulla albedo est color. faciendo autem medium disgregatiuum visus maior erit falsa i parte. vt oīs color est disgregatiuus visus. nulla albedo est disgregatiua visus. ergo nulla albedo est color.

3ª pclō scdī capituli tertij tractatus

In his autē que nō i indiuidua sunt cū quidem p proprium mediū fiat falsitatis syllogismus ipossibile vtrasqȝ falsas esse, ꝓpositiones sed solum q̄ est ad maius vltimū. Dico aūt ꝓpriū medium per quod fit contradictionis sillogismus. Sit. n. a in b. per mediū c. quoniā igitur necesse ē que ē c. b. affirmatiuā accipi sillogismo facto. manifestum ē ꝙ hec semper ē vera. Nō. n. cōuertitur sed que ē a. c. falsa. Cōuersa. n. hac cōtrario fiet sillogismus. Similiter aūt ē si ex alia coordinatōe accipiatur mediū vt d. quāuis in toto a. sit ⁊ de b. predicatur omni. Necesse. n. est q̄ ē b. d. ꝓpōneȝ manere: alterā aūt cōuerti: Quare hec quidē sp vera. illa aūt sp falsa ⁊ fere hmōi deceptio eadē est ei que fit per proprium medium.

¶ Tertia conclusio est ista. ꝓpositio negatiua mediata falsa est sillogizabilis per sillogismū ignorātie tam i prima q3 in secunda figura. verbi gratia. hec nulla albedo est qualitas ē negatiua falsa vt notum est: ⁊ est mediata: q2 inter subiectum ⁊ p̄dicatū mediāt alia genera ⁊ species subalternate. sillogizatur autem sic in prima figura. nullus color est qualitas. omnis albedo est color. ergo nulla albedo est qualitas. in secunda aūt figura sic. nulla qualitas est color. omnis albedo est color. ergo nulla albedo est qualitas. aut sic. quelibet qualitas est color. nulla albedo ē color: ergo nulla albedo est q̄litas. ¶ Pro declaratione huius conclusionis Ari. ponit quinqȝ regulas. quarū prima est ista. ꝓpositio negatiua mediata falsa est sillogizabilis in prima figura p medium ꝓpriū maiori existente falsa ⁊ minori vera. ista regula declarat̄ tā in medio eiusdeȝ predicamenti cuȝ extremis. q̄3 diuersi p̄dicamenti. exm̄ primi. nullum animal est substantia. omnis homo est animal. ergo nullus homo est substantia exm̄ secundi nullum risibile est substantia. omnis homo est risibilis. ergo nullus homo est substantia licet enim risibile conuertatur cum homine tamen est alterius p̄dicamenti. s. qualitatis. loco igitur talium terminorum arguatur per istos terminos a. b. c. sic ꝙ a. sit maior extremitas ⁊ b. minor extremitas ⁊ c. medium ⁊ arguatur vt prius. ¶ Notandum primo sm̄ philosophum in littera ꝙ medium propriū est illud per quod fit ꝯtradictionis sillogismus. i. medium proprium est illud per quod indifferenter concluduntur duo contraria i prima figura minori continue existente vera. patet. quia eadē minor continue manet: vt omne animal est substantia. omnis homo est animal. igitur omnis homo est substātia. si iterum sic arguatur. nullum animal est substantia. omnis homo est animal. ergo nullus homo est substantia. patet ꝙ conclusa est cōtraria prime semꝑ minori existēte eadem ⁊ vera. ¶ Et notāter dicitur in p̄ma figura. quia nec secunda nec tertia figura potest cōcludere duo contraria. non secunda. quia non concludit vniuersalem affirmatiuam. nec tertia. quia non concludit vniuersaleȝ negatiuam. Et dicitur minori existente vera. quia in figura minor pōt esse falsa. vt quelibet substantia est animal. nullus homo est animal. ergo nullus homo ē substantia. In prima autem figura si arguitur per medium proprium semper minor est vera ⁊ maior falsa si fuerit negatiua. si autem affirmatiua vtraqȝ premissarū est vera. ¶ Secundo notandum ꝙ sicut sillogismus ignorātie semper concludit propositionem falsaȝ altera premissarū existente falsa ita sillogismus oppositus qui est sillogismus scientie cōcludit sp ꝓpōnē verā vtraqȝ p̄missaꝝ existente vera. ⁊ iō mediū ꝓpriū i sillogismo ignorātie nō pōt esse transcendēs. nec terminus superior ad maiorē

extremitatem. quia aūt sillogism⁹ oppositus sillogismo ignorātie ɔcluderet ppōnem verā maiori existente falsa. formetur enim p^o sillogismus agnorantie. nullum ens est substantia. quilibet homo est ens. ergo nullus homo est substantia. vel sic. nullum corpus ē corp⁹ animatū. quilibet homo ē corpus. ergo nullus homo est corpus aīatū. Deinde fiat sillogismus oppositus. vt omne ens est substantia. quilibet homo est ens. igitur qlibet homo est substantia. vel sic. omne corpus est corpus aīatum. omnis hō ē corpus. ergo omnis homo est corpus animatū. In quolibet enim horum patet maiorem esse falsam. ideo medium nunq̄ fuit ppriū. non etiaʒ est mediū propriū si fuerit īsertus ad minorē extremitatem. alioquin ī tali sillogismo ignorantie quelibet p̄missarum esset falsa. quod est cōtra p̄bum. ꝛ pʒ consequentia sic arguendo. nullus sortes est substantia. quilibet homo est sortis: ergo nullus hō est substantia. nihil ergo hic dicit̄ propriū medium nisi quod cōcludit īdifferenter tam vniuersalem affirmatiuaʒ q̄ʒ vniuersalem negatiuā ambabus p̄missis existentibus veris ī sillogismo affirmatiuo ꝛ solum maiori existente falsa ī sillogismo negatiuo. Tertio notandū ꝙ ppositio vniuersalis negatiua mediata falsa est sillogizabilis per quadruplex mediū pprium quorū primū cum qualibet extremitate facit ppositionē per se primi modi. vt nullum animal est substantia. quilibet homo ē animal. ergo nullus homo est substantia. ꝙ aūt quelibet istarū ppositionuʒ sit ppositio primi modi manifestū est. qr cuiuslibet earū predicatum ē de quiditate subiecti. ꝛ ꝙ aīal sit medium ppriū dictū est. qr formādo sillogismum affirmatiuum ɔtrariū isti q̄libet p̄missarum est vera. Sc̄dm medium pprium cū q̄libet extremitatum facit ppōnem per se secundi modi. vt nullū disciplinabile ē suba. quilʒ hō ē disciplinabilis. ergo nullus hō est substantia. ꝙ enim q̄libet p̄missarū sit in sc̄do modo dicendi per se manifestum est ex dictis in capl̄o de per se. ꝛ ꝙ disciplinabile sit mediū proprium sequitur ex dictis cum in sillogismo affirmatiuo contrario quelibet p̄missarum sit vera. Tertiū medium proprium cū qualibet extremitatuʒ facit ppositionē p accidēs necessariam. vt nullū calidū est substātia. q̄libet homo est calidus. ergo null⁹ homo ē substantia. nihil enī est calidum nisi substantia. ꝛ si aliquid est homo. illud est calidum. ideo illud medium calidum facit propositionē necessariā cū vtroq̄ʒ extremoꝝ affirmatiue. ꝛ ꝙ sic medium propriū patet quia ī sillogismo cōtrario quelibet premissarum est vera. Quartum medium proprium cum qualibet extremitatuʒ facit propōnem per accidens contingentem vt nullum album est substantia. quilibet homo est albus. igitur nullus homo est substantia. ꝙ cum album sit medium proprium. patet. quia in sillogismo opposito quelibet premissarum est vera p̄resupposito ꝙ quilibet homo sit albus. ꝛ ꝙ tales ppōnes sint per accidens contingentes manifestuʒ est ex dictis. Ex predictis sequitur primo ꝙ medium proprium non solum reperitur in eodem predicamento cuʒ extremitatibus: sed etiam in altero iuxta determinationem Aris. in littera ex tribus posterioribus exemplis. vocat enim Ari. medium proprium: omne illud quod predicatur vniuersaliter de minori extremitate: de quo etiam vl̄iter p̄dicat̄ maior extremitas siue sit mediū eiusdem p̄dicamenti siue alterius p̄dicamenti. siue sit medium per se siue per accidens. Sc̄do sequitur ꝙ aliquod est medium proprium aliquaꝝ extremitatū quod nō semper fuit mediū ppriū nec semper erit medium proprium pʒ de illo termino. album. dato ꝙ omne albū sit substātia ꝛ ꝙ ōis homo sit albus sic tamen ꝙ aliquādo aliq̄s homo fuerit niger. ꝛ aliquādo aliquis homo erit niger. ī tale mediū dicit̄ ppriū p accidēs contingens. Dubitatur circa p̄dicta pbando aliquā negatiuā mediatam nō esse sillogizabilē in p^a figura minori existēte vera. nā hec ē negatiua mediata. nulla suba est hō ex quo inter subiectū ꝛ p̄dicatum mediāt genera ꝛ sp̄es. ꝛ ꝙ nō sit sillogizabilis minori existente vera p mediū ppriū patet inductiue. nā sicut ista maior est falsa. nullum animal ē hō. ita ꝛ hec. quelibet substantia ē animal. ex qbus infert̄ illa conclusio. nulla substātia est homo. idem contingit sumendo p medio disciplinabile vel calidum aut album. Rn̄detur ꝙ ph̄s itelligit de ppōne negatiua mediata vniuersaliter p̄dicationē directā vbi superius p̄dicatur de suo inferiori ꝛ non econtra. cuiusmodi non est ppō signata. Secundo dubitatur nullum tale esse medium proprium nisi sit eiusdem predicamenti cuʒ extremis. quia vt habetur secundo huius idē est cā ꝛ medium ꝛ maxime si medium sit proprium. sed quodlibet tale mediū ī exēplis assignatum nō ē cā maioris nec minoris extremitatis. nec est causa quare maior extremitas p̄dicat̄ de minori extremitate. qr nec disciplinabile nec calidum nec album est esse hoīs vl̄ substantie. aut inherentia illorum ergo. Dicendum ꝙ Aris. loquitur sc̄do huius d̄ medio in demonstratione potissima. constat autem vniuersalem negatiuam esse demonstrabilem nec suam oppositam demonstratione potissima. ideo nihil ad propositum. concedo tn̄ quodlibet tale mediū esse cām in essendo aut in cognoscendo aut in inferendo.

No^m 3^m

Du^m 2^m

Du^m 2^m

Si vero non per proprium mediuʒ fiet sillogismus. cum d. quidem sub a. fit mediuʒ. in b. autem nullo est. necesse est vtrasq̄ʒ falsas esse. Decipiende enim vtrq̄ʒ sunt econtrario q̄ʒ se habeant propositiones si debeat fieri sillogism⁹. Sic enim accepte vtreq̄ʒ fiunt false vt si a. quidem in toto d. est. d. autē in nullo b. conuersus enim sillogismus qdē erit ꝛ ppōnes vtreq̄ʒ false.

Secunda regula propō negatiua mediata falsa est sillogizabilis in prima figura per medium extraneum solum minori extremitati qualibet premissaruʒ necessario existente falsa. patet quia maior est negatiua ꝛ minor affirmatiua. igitur necessario quelibet premissaruʒ est falsa. si medium est extraneū minori extremitati ꝛ non maiori. verbi gratia. nullus lapis est substantia. quilibet homo est lapis. ergo nullus homo est substantia. ponatur igitur loco istorum terminorū a. b. c. ꝛ arguatur vt prius ꝛc̄. Notandum ꝙ illud medium est extraneum alicui extremitati: quod nullo modo verificatur de illa sic ꝙ omnino sunt termini disperati. vt homo equus ꝛ lapis. Ex quo sequitur ꝙ quicquid extraneum est maiori extremitati in propōne negatiua mediata falsa ē etiam extraneuʒ minori extremitati: sed non econtra. quia lapis est extraneum homini ꝛ non substantie. sequitur etiam ꝙ terminus superior ad maiorem extremitatem vel inferior ad minorem non est extraneus alicui illarū. non tamen debet concludi ꝙ sit medium proprium. talis enim terminus non est pprium medium nec extraneum. sed est medium conueniens ꝛ indifferens.

No^m primuʒ

Cum vero non sit sub a. mediuʒ: vt d. que quidem est a. d. vera erit: que vero est d. b. falsa. quia si esset vera ꝛ conclusio esset vera: sed erat falsa.

Tertia regula. ppō negatiua mediata falsa ē sillogizabilis in p^a figura per mediū extraneum maiori extremitati maiori existente vera. ꝛ minori falsa. patet. ex quo maior est negatiua ꝛ minor affirmatiua. verbi gratia. nulla albedo est suba. quilibet hō ē albedo. ergo nullus hō ē suba. idē est itelligendum si loco illorum terminoꝝ

No[m] pāuz

ponat a.b.c.sic q a.sit maior extremitas.b.minor extremitas.⁊ c.mediū ⁊c. ¶ Notandū q ista regula ⁊ oēs alie p̄cedentes intelliguntur de sillogizatiōe facta p se.⁊ immediate in prima figura.quia huiusmodi negatiua pt sillogizari p mediū simplr extraneū maiori existente falsa:⁊ minori vera.⁊ hoc per sillogysmū mediate vel reductiue collatū i pria figura.vt quilibet homo ē albedo.nulla albedo est substantia.igit nullus hō est substantia reducit ad scdm p̄me figure p trāspōnez premissaꝝ. ¶ Dubitatur cū sillogizando p mediū extraneū talē negatiuā mediatā falsaz aliqn q̄lz p̄missarū sit falsa.⁊ aliqn tm̄ minor sit falsa.ppter quod nō assignat Ari.modū quo iterdū tm̄ maior sit falsa ⁊ minor vera. Rndetur q mediū ē duplr extraneū .s.simpliciter ⁊ sz qd.mediū enī est simplr extraneū qd est disparatū vtriqz extremitati.vt albedo vel linea substātie ⁊ hōi. Mediū aūt sm qd extraneū est illud qd est disperatū tm̄ minori extremitati.q: nō datur disparatū vel extraneum tm̄ maiori extremitati.omni enī disperatū vel extraneum maiori extremitati est extraneū ⁊ disperatū minori extremitati.ppterea semp minor est falsa cum sit affirmatiua qualitercūqz mediū fuerit extraneū: vbi autem mediuz sit extraneū simplr necessario maior est vera cum sit negatiua.si aūt fuerit extraneum sm quid necessario vtraqz p̄missarum erit falsa.vt patet inductiue.

Sed per medium figuram facta deceptione: vtrasqz quidem non contingit falsas esse propositiōes totas. Cum enim sit b sub a.nihil quidem contingit hoc quidem omni in illo vero nullo esse.sicut dictum est prius.

¶ Quarta regula.ppositio negatiua mediata falsa nō ē sillogizabilis i secunda figura ambabus premissis falsis in toto.pz.q: nō ē reparabile mediū qd insit vlr cuilibet sub vna extremitatū:⁊ vlr remotū ab alia.vn̄ tale mediū vel ē simplr extraneū cuilibet extremitati vl' ꝯuenēs alicui illaꝝ.si p̄muz: semp negatiua erit vera.si 2[m]: nūqz q̄lz premissarū erit falsa i toto.vbi gr̄a.albedo est simplr extranea tā sube qz hōi.iō sic arguēdo.nulla suba ē albedo.quilbz hō est albedo.ergo nullus hō est suba.pz maiorē eē verā.⁊ qa lapis ē extraneus hōi:non aūt sube:nō sic arguēdo.nulla substātia est lapis.qlz hō est lapis igit' nullus hō ē suba.maior nō ē i toto falsa.q: aliq suba ē lapis.⁊ aliq substantia nō ē lapis.⁊ vbi loco istoꝝ terminoꝝ notoꝝ ponātur isti termini ignoti a.b.c. poterit sillogizari vt iam sillogizatū ē. ¶ Notandū q lz talis negatiua nō possit habere ambas p̄missas falsas in toto.pōt habere ambas p̄missas falsas i parte.vbi grā.omnis substantia est iperfecta.nullus homo est iperfectus.ergo nullus homo est substātia.aut sic.nulla substantia est iperfecta.quilibet homo ē iperfectus.ergo nullus homo est substantia.horum sillogismoꝝ p̄mus est i p̄mo secunde figure.⁊ secundus i scdo eiusdem figure. quoꝝ p̄misse sunt false in parte.ex quo aliqua substantia est imperfecta ⁊ aliqua nō est iperfecta.⁊ aliquis homo est iperfectus.⁊ aliquis homo non est imperfectus.

Altera vero potest esse falsa ⁊ quecunqz contingit. Si.n.c.⁊ in a.⁊ in b.est.si accipiatur in a.quidem esse:in b.vero non esse.que quidem a.c.vera erit.altera autem falsa. Iterum si quidem in b.accipitur c.esse.in a.autem nullo:que quidem est c.b.vera erit.altera autem falsa. Si quidem igitur sit, priuatiuus sillogismus deceptionis dictum est quare ⁊ quando ⁊ per que erit deceptio.

¶ Quinta regula.ppositio negatiua mediata falsa est sillogizabilis in secunda figura vna premissarum existente vera ⁊ altera falsa idifferenter.vt hi grā.oīs suba est albedo.nullus homo est albedo.ergo nullus homo est substāna.hui⁹ sillogismi maior ē falsa.⁊ minor ē vera. si autem arguit' sic.nulla suba est albedo.quilibet homo est albedo.ergo nullus hō ē suba.maior est simplr vera. ⁊ minor in toto falsa. ¶ Consilr etiā pōt argui p terminos ignotos conuertibiles.cum his terminis nota.vt omne a.est c.nullum b.est c.igitur nullum b.est a.aut sic.nullum a.est c.omne b.est c.ergo nulluz b.est a. Et ex his manifestum est in qua figura ⁊ qualr ppō negatiua falsa est sillogizabilis tā mediata qz imediata.

Si vero sit affirmatiuus tunc per proprium medium impossibile est vtrasqz esse falsas. Necesse enim est que est hic manere: si quidem erit sillogismus sicut dictum est prius. Quare a.c.semper erit falsa. hec autem erit conuersa. Similiter autem est ⁊ si ex alia ordinatione accipiatur medium: sicut dictū est in priuatiua deceptione. Necesse est eniz que quidem est d.b.manere.que non est a.d.conuerti ⁊ hec dare non est eadem priori.

4[a] 9[e] z. capl̄i 3. tractat[us]

¶ Quarta cōclusio.ppō affirmatiua mediata falsa est sillogizabilis tm̄ in p̄ma figura per sillogismuz ignorāne. ¶ Ista conclusio arguit' sic.ppō affirmatiua mediata falsa est sillogizabilis i p̄ma fig.⁊ non in aliqua alia figura.ergo ⁊c. Prima pars aīais pz de ista.omnis superficies est color.que est affirmatiua falsa ⁊ mediata:cum tam subiectum qz p̄dicatum sint in aliquo toto:que sillogizatur sic.ois quātitas est color.omnis superficies est q̄titas.ergo omnis superficies est color. Secūda pars antecedentis etiā est nota cum in scda figura non sillogizetur aliqua affirmatiua.⁊ in tertia nulla vlis. Constat autem phm hic non facere mentionem nisi de vli affirmatiua sicut nec fecit mentionem supra nisi de vli negatiua.quoniam omnis sillogismus concludens vlem affirmatiuam vel vlem negatiuam concludit particularē affirmatiuam vel negatiuam.dicit enim Aris.p̄io poꝝ q vna potestas sillogismoꝝ est concludere plura.s.conclusionem ⁊ quicqd sequitur ad illam. ¶ Pro declaratione huius conclusionis Ari.ponit quattuor regulas. Quarum prima est ista.ppō affirmatiua mediata falsa est sillogizabilis i p.[a] figura per medium proprium solū maiori existente falsa.patet q: minor ex quo est eadez in sillogismo affirmatiuo ⁊ negatiuo sicut est vera i sillogismo negatiuo vt ostensum est ita in affirmatiuo.vbi grā.omne animal est albedo.omnis homo est aial. igitur omnis homo est albedo.hic sillogismus fit p medium proprium eiusdem predicamenti cum minori extremitate.potest etiam fieri per medium propriū alterius predicamenti.vt omne risibile est albedo.quilibz hō est risibilis:ergo quilibet hō est albedo.⁊ q sit medium pprium patet.quia in sillogismo negatiuo eadem minori manente concluditur ppō opposita affirmatiue mediate false ambabus p̄missis existētibus veris.vt nullum animal est albedo.quilibet homo est animal.ergo nullus homo est albedo.vel sic.nullum risibile est albedo.quilibet homo est risibilis.ergo nullus homo est albedo.ponamus ergo q a.sit maior extremitas.⁊ b.minor extremitas.⁊ c.medium.⁊ arguamus sillogistice vt prius.omne.c.est a.omne b.est c.ergo oē b.est a. ¶ Notandum primo q cum quadruplex sit medium proprium.s.essentiale ⁊ accidentale per se:accidentale per accidens necessariū:⁊ accidentale per accñs contingens. per quodlibet istorum potest sillogizari ppō affirmatiua mediata falsa.nā q p mediū pprium essentiale:⁊ q p mediū pprium accidentale p se:exemplificatū ē sumendo

No[m]. pāuz

illa media aial ꝛ risibile. ꝛ ꝙ aliq̄ duobus mediis il‑lud etiam possit fieri exemplificatur sic arguendo. oē calidū est albedo. quilibet hō est calidus. ergo quilibet hō ē albedo. vel sic. oē album est albedo. quilibet hō est albꝰ. ergo qlꝫ hō ē albedo. calidū. n. inest hōi ꝑ acce‑dens sꝫ de necessitate albū vero inest hōi ꝑ accidens cō‑tingenter. q: ꝛ si nō est possibile dare hominē nō calidū tñ datur hō nō albus. ¶ Sc̄do notandū ꝙ quadrupli‑ter ꝓpō dr̄ mediata. ¶ Primo qñ extrema sunt diuersoꝝ p̄dicamentorū quoꝝ alteꝝ ē i aliqˀ toto. vt nullus hō ē q̄litas nullus hō ē albedo. oīs hō ē q̄litas. oīs hō est al‑bedo. ¶ 2ᵒ qñ extrema sunt eiusdē p̄dicamēti inter que mediat aliqd genus. vt nullus hō est substantia. oīs hō est substātia. mediant eniꝫ illa genera aīal corpus anima‑tū ꝛ c̄. ꝛ de tali ꝓpōne mediata phs locutus ē in tertia ↄclōne. ¶ Tertio ꝓpō ē media qñ iter subiectū est p̄di‑catū mediat aliq̄ spēs. vt sortes ē aīal. soꝛ. n̄ ē aial. medi‑at. n. ille terminus hō. ¶ Quarto ꝓpō ē mediata quan‑do vnū extremoꝝ ē diffinitio vel passio nō imediata al‑terius. vt oīs hō est substantia aiata sensitiua. sortes est aīal rōnale sortes est risibilis. oīs hō ē risibilis. datoqꝫ ꝙ disciplinabile sit p̄ma passio hōis: ex q̄bus habetur ꝙ etiā opposita earū sunt ꝓpōnes: mediate: de nulla ergo pro‑pōne mediata loquitur Aristo. hic nisi de affirmatiua p̄i‑mi modi: q: solū ille affirmatiue sunt false.

No^m. quarti

Cum vero sit nō ꝑ ꝓprium medium si q‑dē sit d. sub a. nec q̄dem erit vera. altera aūt falsa. pōt enī a. ī pluribus esse que non sunt sub inuicem

¶ Secunda regula. ꝓpō affirmatiua mediata falsa ē sil‑logizabilis i p̄ma figura ꝑ mediū extraneū solū minori extremitati: maiori existēte vera ꝛ minori falsa. pꝫ. q: si mediū est tantū extraneum minori extremitati erit cōue‑niēs maiori extremitati. ꝛ ꝑ ōñs faciet maiorē verā ꝛ mi‑norē falsam vt oīs qualitas disgregatiua visus est albe‑do. q̄libet hō ē q̄litas disgregatiua visus. ergo q̄libet hō ē albedo. vel sic. qlꝫ albedo ē color: q̄libet superficies est al‑bedo. ergo q̄licet superficies ē color. sit ergo maior extre‑mitas a. ꝛ minor b. ꝛ medium c. ꝛ arguatur vt supra. ¶ Sed dubitatur arguendo ꝙ mediū ē extraneū solum minori extremitati. ꝛ tñ ābe p̄misse sunt false. vt ois q̄‑litas ē albedo. oīs hō ē q̄litas. ergo oīs hō est albeˀ. Rñ‑detur ꝙ Aristo. ꝑ mediū extraneū solū minori extremita‑ti itelligit mediū disperatum minori extremitati de quo‑uis p̄dicatur maior extremitas sic ꝙ aut cōtineatur sub eo aut couertatur cū illo. constat aūt qualitatē nec cōuerti cū albedine nec ↄtineri sub illa: sed esse totū ad illam.

Si vero nō sit d. sub a. hoc q̄dem manife‑stum. quoniā semꝑ erit falsa. affirmatiuū enī accipitur que q̄dez d. b. ↄtigit ꝛ verā esse ꝛ fal‑sam. nihil enī ꝓhibet a. q̄dē ī d. nullo esse. d. aūt ī omni b. vt animal: scientia: musica.

¶ Tertia regula. ꝓpō affirmatiua mediata falsa ē sillo‑gizabilis i p̄ma figura ꝑ mediū extraneū solū maiori ex‑tremitati: maiori existēte falsa: ꝛ minori existente v̄a. pꝫ q: si mediū ē extraneū maiori extremitati ꝛ maior est affir‑matiua oꝫ ꝙ sit falsa. cū autē sit cōueniens minori extre‑mitati: ꝛ minor sit affirᵃ: ideo ipsa est v̄a. vbi gr̄a. omne aial ē albedo. oīs hō est aīal. ergo omnis hō est albedo. Vel sic in terminis Aris. quelꝫ scia est aīal. omnis mu‑sica ē scia. ergo omnis musica ē aial. Sic ēt pōt argui in terminis ignotis. vt oē d. ē. a. oē b. est d. ergo oē b. est a. supposito ꝙ isti cōuertantur cū illis. ¶ Sed dubitatur. pri‑mo q: nō videtur veꝝ aliqd eē extraneū maiori extremita‑ti ꝛ nō minori. quia ī altera cōclusione dictū ē ꝙ q̄cq̄d ē extraneū maiori extremitati etiā ē extraneū minori ex‑tremitati. Sc̄do ꝙ mediū est extraneum solum maiori

Du^m. primus

Du^m. secundū

extremitati: ꝛ tñ ambe p̄misse sunt false: vt quilibet soꝛ. ē albedo. quilibet hō est soꝛ. ergo quilibet hō ē albedo. hō enī ē quo vniuersaliter p̄dicatur de soꝛ: nō ē illi extra‑neū. ¶ Ad p̄mū dicitur ꝙ Aris. supius loquebatur de nega‑tiua mediata falsa terminoꝝ eiusdem coordinationis. vt nullus hō est corpus. de qua verū est dicere ꝙ quicq̄d ē extraneū maiori extremitati est etiā extraneū minori ex‑tremitati. ꝛ nō ecōtra. loqtur autem nūc de affirmatiua mediata falsa terminoꝝ p̄dicamētoꝝ distinctoꝝ vt q̄li‑bet hō ē albedo. quelibet superficies est color de qua verificatur illa trimēbris diuisio. s. ꝙ aliqd ē extraneum maio‑ri extremitati ꝛ nō minori. ꝛ aliqd est extraneū minori ꝛ nō maiori. ꝛ aliquid vtriqꝫ extremitati. ¶ Ad sc̄dm rñ‑detur ꝙ Ari. ꝑ mediū extraneū solū maiori extremitati itelligit mediū disperatū maiori extremitati ꝛ ↄueniens minori extremitati. aut cōueniētia couertibilitatis aut cō‑uenientia superioris cū suo iferiori. vt patet in suo exēplo. constat autē sortē non converti cum hoīe nec esse totum ad illum.

Non autem iterum neqꝫ a. in nullo d. ne‑qꝫ d. in nullo b. Manifestum igitur est. quo‑niam cum non sit medium sub a. vtreqꝫ pos‑sunt esse false. ꝛ quecunqꝫ contingit. Quot quidem igitur modis ꝛ per que possint fie‑ri secundum sillogismum deceptiones ꝛ in his que sunt sine medio ꝛ in his que sūt per demonstrationes manifestum est.

¶ Quarta regula. ꝓpō affirmatiua mediata falsa est sil‑logizabilis in p̄ma figura per medium extraneū vtri‑qꝫ extremitati: qualibet premissarū exīte falsa. patet. q: si medium est extraneum vtrique extremitati ꝛ quelibet premissarū est affirmatiua oportet q̄libet premis‑sarum esse falsam. vbi gratia. omnis lapis est albedo. q̄‑libet homo est lapis ergo quilibet homo est albedo. vel sic. quilibet sapor est albedo. quilibet homo est sapor. er‑go q̄libet homo est albedo. primi sillogismi medium est eiusdem predicamenti cū minori extremitate. ꝛ sc̄di cuꝫ maiori extremitate. In terminis autem ignotis pōt idē sillogizari per a. b. c. ponēdo a. esse maiorē extremitatē. ꝛ b. minorē. ꝛ c. mediū. ¶ Notandū ꝙ per istos tres terminos homo. albedo. ꝛ qualitas pñt fieri tres sillogis‑mi cōcludētes ꝓpōnem affirmatiuam mediatā falsam. quoꝝ primus habet maiorē verā ꝛ minorem falsaꝫ. secūdus hꝫ minorē verā ꝛ maiorem falsaꝫ. tertius aūt habet vtrāqꝫ premissarū falsam. exemplum primi. oīs albedo ē q̄litas. quilibet homo est albedo. ergo quilibet homo est q̄litas. exēplū secundi. quelibet qualitas ē hō. omnis albedo est qualitas. ergo oīs albedo est homo. exemplū tertij. oīs qualitas est albedo. oīs homo est q̄‑litas. ergo omnis homo est albedo. In terminis autem Ari. consimiliter sillogizatur. vt omnis musica est scien‑tia. omne animal est musica. ergo omne aīal ē scia. Iteꝫ omnis scientia ē aial. quelibet musica ē scientia. ergo q̄li‑bet musica est animal. Iteꝫ omnis scientia est musica. omne animal est scietia. ergo omne animal est musica. primi sillogismi maior est vera ꝛ minor falsa. secundi sil‑logismi maior est falsa ꝛ minor vera. tertij vero vtraqꝫ est falsa. ¶ Dubitatur de istis ꝓpositionibus affirmati‑uis falsis. homo est irrationalis. homo est insensitiuus. vtrum sint mediate vel immediate. ꝛ non apparent eē mediate nec imediate discurrendo omnes modos me‑diationis ꝛ immediationis propositionum nomina‑tarum superius. ¶ Respondetur ꝙ sicut differentie es‑sentiales diuidentes genera ꝛ constituentes species cum non cōponantur ex actu ꝛ potentia. sꝫ dicantur tm̄ actuꝫ nō sunt per se in predicamento. sed solum reductiue rōne speꝝ: quarū sunt principia cōstitutiua. aut rōne generū

No^m. primum

Du^m. primum

quorum sunt principia diuisiua. ita huiusmodi ppones non sunt per se mediate vel immediate. sed reductiue rone generis et speciei quorum predicata sunt principia. ideo hec. homo est irronalis. est immediata. sicut hec. homo est asinus. inter cuius subiectum et predicatum non mediat aliqua species. aut sicut ista. homo est animal. inter cuius subiectum et predicatum non mediat aliquod genus. hec autem. homo est insensibilis. est mediata. quia inter subiectum et predicatum mediat alia differentia. scilicet irrationale. quare etc.

Manifestum est autem quod si aliquis sensus defecerit necesse est aliquam sciam deficere. quoniam impossibile est accipere sine sensu. Si vere discimus aut inductione aut demonstratione. Est autem demonstratio quidem ex vniuersalibus. Inductio autem ex his que sunt secundum partem.

5° 9° 2. capitulum 3° tractatus

¶ Hec est 2ª pars huius capituli in qua Aristo. determinat de ignorantia simplicis negationis prouenientem ex defectu alicuius sensus: postquam determinauit de ignorantia dispositionis ponendo istam conclusionem. Deficiente aliquo sensu impossibile est habere sciam de sensibilibus illius sensus. circa quam duo facit. nam primo premittit vnam suppositionem. secundo exequitur de intento ibi. Impossibile est autem. ¶ Suppositio est ista. quod omnis vera doctrina et disciplina est per demonstrationem vel inductionem. patet. nam omnis demonstratio est ex vniuersalibus vt patuit. et omnis inductio est ex singularibus. constat autem omnem notitiam complexam habitam per discursum esse notitiam alicuius vlis conclusi ex vniuersalibus aut alicuius vlis conclusi ex singularibus: via sensus memorie et experientie. iuxta determinationem Aristo. in prologo metha. primo enim cognoscitur quod omnis ignis est calefactiuus. aut quod omne reubarbarum est purgatiuum colere per inductionem singularium. Secundo autem cognoscitur per demonstrationem procedendo per vlia cognita eo quod per quam caliditas est in igne: et purgatiuum colere competit reubarbaro. ¶ Sed dubitatur cum omnis scientia sit per sillogismum. et inductio non est sillogismus. propter quid dicit Ari. per demonstrationem vel inductionem. Respondetur. philosophum non dixisse omnem scientiam esse per demonstrationem vel inductionem. sed omnem doctrinam vel disciplinam. vnde omnis scientia est doctrina vel disciplina et non econtra. habet enim expertus doctrinam vel disciplinam de reubarbaro quod est purgatiuum colere et non scientiam. sed tantum artifex vt testatur phus in prohemio metaphy. artifex enim procedit vlr et per causam. expertus autem singulariter et per effectum.

Impossibile autem vniuersalia speculari nisi per inductionem. quoniam et que ex abstractione dicuntur esse per inductiones nota facere quoniam sunt in vnoquoque genere quedam: et si non separabilia sunt secundum quod vnumquodque huiusmodi est. Inducere enim non habentes sensum impossibile est. singularium enim sensus est. Non enim contingit accipere eorum sciam. neque enim ex vniuersalibus est sine inductione neque per inductionem sine sensu.

Hac suppositione premissa Ari. arguit sic conclusionem. Omnis doctrina vel disciplina alicuius sensibilis est per inductionem vel demonstrationem. sed vtrecunque fit. requirit sensus illius sensibilibus. ergo deficiente aliquo sensu impossibile est habere scientiam de sensibilibus illius sensus. maior patet ex suppositione. et minor declaratur. nam si habetur scientia de aliquo sensibili per inductionem. ergo sciendo vlia per singularia. constat autem non haberi perfecta notitia singularium nisi per sensum. si autem dicitur quod per demonstrationem arguitur sic. omnis scia per demonstrationem est ex vlibus. et omnis scia vniuersalium est ex singularibus. et omnis notitia singularium est per sensum. ergo omnis doctrina vel disciplina alicuius sensibilis est per sensum: maior patet ex dictis in hoc primo. minor autem declaratur. quia si in aliquo videretur oppositum maxime appareret in mathe. que videntur esse separata a materia sensibili. et hoc est verum secundum ronem sed non secundum esse. quia non datur linea vel superficies absque materia sensibili: modo in illis habetur notitia vniuersalium per singularia. vt omnes anguli recti sunt equales. et nulle linee paralelle concurrunt. quia illi anguli recti sunt equales. et illi. nec est reperta instantia. similiter quod ille linee paralelle non concurrunt et ille. et sic de singulis. et per consequens consequenter arguitur. scilicet quod omnis inductio est per sensum. quia sensus est singularium. et cum inducuntur vniuersales sunt designationes singulares per sensum. vt patet tam in naturalibus quam in mathe. vt quod omne compositum ex contrariis aliquando corrumpetur aut quod omnis linea est recta vel curua. ¶ Notandum primo secundum egidium. quod intellectus humanus de se est pura potentia vt testatur Aristo. 3° de anima. nec potest exire ad actum nisi per actuationem sensus. quia necesse est intelligentem fantasmata speculari. si ergo intellectus non intelligit nisi mediante sensu tanquam mediante instrumento: necessario deficit intellectio deficiente sensu. et per consequens deficiente aliquo sensu impossibile est habere sciam de sensibilibus illius sensus. Plato autem dixisset quod non deficit scia sensibilium alicuius sensus deficiente illo sensu. sed solum visus scie. quia dicebat ideas producere formas speculatiuas in intellectu sicut formas substantiales in materia. ita quod sicut agens naturale non aliter se habet respectu materie quam disponendo. ita sensibile non se habet respectu intellectus nisi in inuitando sensus. ydea autem se sola producit speciem intelligibilem in intellectu. ¶ Ex isto dicto non videtur sufficienter intentio Aristo. quia deficiente visu alicui a natiuitate ille potest notitiam habere de coloribus per auditum vel per doctrinam: quoniam aliquis potest dicere ei vnum esse quintum sensum exteriorem qui dicitur visus cuius obiectum adequatum est color. sicut sonus est obiectum adequatum auditus. vel odor olfactus: aut sapor gustus. deficiente etiam olfactu potest haberi noticia de odore per discursum videndo animalia carentia visu moueri ad alimenta per magnam distantiam. aut animalia habentia modicum visum moueri ad maiorem distantiam quam ipsi possint inmutari per visum. ¶ Secundo notandum secundum opinionem currentem quod deficiente aliquo sensu a natiuitate habetur scientia de sensibilibus illius sensus per conceptus absolutos communes et quiditatiuos. sed non per conceptus proprios absolutos et quiditatiuos. ¶ Primum patet. quia deficiente visu a natiuitate scitur licet phisice quod color est qualitas inmutatiua visus per hanc. omnis passio vel passibilis qualitas est inmutatiua sensus. ¶ Secundum patet. nam dato quod aliquis a natiuitate non haberet odoratum adhuc discurreret quod aliquod est sensibile proprium preter quatuor videns animalia moueri per magnam distantiam ad nutrimentum. ¶ Tertium est notum quia non habens visum a natiuitate nesciret quid importaretur nomine coloris. et non habens odoratum nesciret quid importaretur nomine odoris. Et licet primum verum sit: alia autem non videntur vera: quia sciendo quod aliquid est sensibile proprium preter illa quatuor. color. sapor. sonus. et qualitas tangibilis non habet noticia odoris per aliquem suum conceptum proprium sed solum per communes inmediate tamen se de articulantes eo modo quo quis cognosceret hominem non habendo conceptum hominis. sed solum habendo conceptus illius diffinitionis. animal gressibile bipes. Deinde non apparet quomodo cecus a natiuitate per doctrinam possit scire quid importatur nomine coloris. et habere in mente illum conceptum coloris cum sua diffinitione quiditatiua sicut habet in mente conceptus vacui vel infiniti aut chimere aut antexpi. alioquin talis cecus non posset disputare de coloribus. quia voces sunt note earum passionum que sunt in anima secundum aristo. primo peryarmenias. ¶ Ideo est aliter dicendum ad mentem phi iuxta doctrinam eius in prologo metha. quod duo sunt sensus nobis deseruientes ad sciam. scilicet visus et auditus. Et idem attestatur commentator in de sensu et sensato. quorum primus facit scire per inuentionem. quia ostendit multas rerum differentias. secundus autem per doctrinam. quia facit

Notandum primum

Notandum secundum

audire a magro. ¶ Hoc premisso pono quattuor conclusiones. Quarum prima est ista. deficiente aliquo sensu a natiuitate posse est hr̃e tamen per inuentionẽ q̃ per doctrinam cõfuse et indistincte sciam de sensibilibus illius sensus. Ista ꝓclo est de intẽtiõe Arist. in ꝓlogo hui⁹ dicẽtis quod aliquo mõ sciuisti hanc dualitatẽ esse parez anteqũ videres eaz sciendo oẽm dualitatẽ esse parẽ. sic pariformiter cecus a natiuitate scit aliquo mõ colorẽ esse qualitatem immutatiuaz visus. s. confuse et indistincte: ꝑ hoc ꝙ ois qualitas sensibilis ẽ immutatiua sensus. dicit. n. arist. scdo prior. ꝙ aliq̃d scitur in vniuersali tñ ignoratur ĩ particulari. Et notanter fit mentio de ceco a natiuitate seu ð sensu deficiente a natiuitate. quia nulli dubiũ ꝙ cecus factus post visuz hz sciam de coloribus. q: adhuc seruãt species et similitudines colorꝫ tam in sensu interiori q̃ ĩ intellectu. Secũda cõclusio. deficiente aliquo sensu a natiuitate possibile est per inuentionẽ distincte et determinate habere sciam de sensibilibus illius sensus per ꝯcept⁹ ꝓpriõs. patet q: nõ habens sensuz odoratus videns aĩalia moueri ad alimentũ per magnã distantiã et nõ habẽtia visuz discurrit ꝙ aliquis est sensus preter alios q̃ttuor et ꝙ aliqð est sensibile propriũ preter alia q̃ttuor. sed nescit quis est ille sẽsus. nec qð est illð sensibile ꝓpriũ. ¶ Tertia cõclusio. deficiente sensu aliquo a natiuitate possibile est per doctrinã distincte et determinate habere scientiã de sensibilibus illius sensus per cõceptus ꝓprios pz. q: aliquis potest docere nõ habentẽ odorẽ illiꝰ quintũ sensum esse odoratũ. et illud quintũ sensibile eẽ odorẽ. et cõsequenter diffinitionẽ quiditatiuã illi⁹. sic cecus a natiuitate potest scire ꝙ omnis albedo est color: et ꝙ est disgregatiua visus. et hoc ꝑ auditũ et ꝑ doctrinã. ¶ Quarta cõclusio. deficiente aliquo sensu a natiuitate impõe ẽ per inuentionẽ hr̃e distincte et determinate sciaz de sensibilibus illius sensus per cõceptus ꝓprios ista cõclusio patet iductiue: nã cecus a natiuitate nunq̃ ꝑ seipsũ hr̃e poterit cõceptũ ꝓpriũ coloris nec sigñificatiuũ naturalr̃ nec significatiuũ ad placitũ. cũ nõ appareat vnde possit elicere huiusmodi cõceptũ. et hec sunt intẽtio Aristotle.

Du^m primũ ¶ Cõtra predicta arguit. et prio ꝙ non ois notitia vniuersalis est per singularia cũ prima ꝑncipia sint maxĩe nota illa precedẽte notitia suorꝫ singulariũ eo ꝙ sũt sicut locus ianue in domo quẽ nullus ignorat. per cõmen. 2°. metha. et cognoscunt in solo lumine intellectus agẽtis.

Du^m scdm ¶ Scdo arg. ꝙ nõ ois inductio est per sensũ. q: intellectus põt inducere hãc vniuersalẽ ois intelligẽtia est separata a mã: quã nõ potest inducere sensus nec sua singularia cognoscere. ¶ Tertio arguit ꝙ cecus a natiuitate

Du^m tertium habere põt per inuentiõez sciam de colore per cõcept⁹ ꝓprios. q: per causaz habem⁹ sciam sui effectus nullã habentis sensuz per cõceptus ꝓprios et per inuentiõez. ergo pariformiter per notitiã q̃litatũ tãgibiliuz poterit quis per inuentiõez deuenire in notitiã scientificã colorꝫ tanq̃ per notitiã cause cum qualitates prime sint cause colorꝫ. antecedens patet. nã per colorẽ venimus in notitiã sue speciei visibilis. et similiter per alias formas rea

Du^m q̃rtum les scimus suas formas intentionales. ¶ Quarto ar. ꝙ nos habemus sciam de aliquo per intentionẽ et per cõceptus ꝓprios cuius nõ est aliqs sẽsus. q: nos habem⁹ sciam de materia et forma. vt patet primo phi. et tamẽ ista nunq̃ fuerunt sensata. habemus etiã sciam de intelligentijs abstractis. s. methaphisicã. et hoc ꝑ inuentiõez et tamen nullus est sensus itelligentiarꝫ. Et idez potest argui de quibuscũq̃ sensibilib⁹. ꝙ de eis habere sciam nõ repugnat per inuentiõem per cõceptus ꝓprios nullo

R. p^o a natiuitate existenti sensu. ¶ Ad p^m dr̃. ꝙ licet nõ q̃lz vniuersalis cognoscat per sua singularia: tñ cuiuslibet vniuersalis notitia p̃supponit notitiã alicuius singularis prius cogniti per sensuz. vñ itellectus nõ cognoscit illa. omne ens est ens. aut illã. qðlibet est vl' nõ est. nisi facta sit ĩpressio in itellectu per aliqð singulare prius cognitũ per sensuz tã interiorẽ q̃ exteriorez. dicit. n. arist. in libro de sensu et sensa. ꝙ nihil est in itellectu quin prius fuerit in sensu. cõstat aũt in sensu nullã esse notitiã vniuersalez sed solum singularẽ licet per illã cognoscamur vniuersale et singulare distincte tamẽ singulare: et cõfuse vniuersale.

R. 2° ¶ Ad scdz rñdet ꝙ inductio est per sensũ dupl'r. Primo directe quãdo singularia sunt sensata. vt q: iste ignis et ille ignis est calidus et nõ est reperta instãtia. ergo omnis ignis est calidus. Secũdo idirecte quãdo singularia illius nõ sunt sensata tamen sunt cognita per sensum mediate vel ĩmediate: et sic est inductio quã facit intellect⁹. vt hec itelligentia est separata a materia et illa: et sic de alijs. ergo omnis intelligẽtia separata a materia est per sensum nõ q̃dem directe et immediate. sz idirecte et mediate. non. n. cognoscit aliq̃ itelligentia nisi ꝑ motum celi singularez cognitũ per sensum.

R. 3° ¶ Ad 3^m dicit ꝙ alique sunt cãe prius note nature suis effectib⁹ et nobis posterius vt materia et forma. deus et intelligentie. alique sunt prius note nature et etiam nobis. vt colores et etiã odores respectu suarꝫ specierꝫ ĩtentionaliuz et generaliter in mathe. cause sunt nobis et nature pri⁹ note suis effectib⁹. alique et vero sunt prius note nature suis effectibus. nobis aũt nõ prius nec posterius per se et necessario. vt qualitates prime et qualitates secũde consurgentes ex his. licet eni caliditas sit prius nota nature q̃ color. tamen quo ad nos nõ est per se prioritas nec posterioritas. q: prius possumus cognoscere caliditatez q̃ colorẽ et econtra cum ambo sint sensibilia propria quorum quodlibet prius altero suo sensui potest p̃sentari. ¶ Dicendũ igit̃ ꝙ cause que sunt prius note nature suis effectibus: nobis autẽ posteriores cognoscunt a nobis per notitiã suorꝫ effectuũ. vt colligitur a pho. et cõmentatore in ꝓlogo physicorꝫ. Cause autẽ que sunt nobis notiores et nature suis effectibus ducunt nos ĩ cognitionẽ suorum effectuuz sic ꝙ per notitiã colorꝫ venim⁹ in notitiã speciei visibilis. et per notitiaz odoris ĩ cognitiõez speciei odorabilis. cause aũt que non sũt nobis pri⁹ nec posterius nobis per se suis effectibus non cognoscunt per illos effectus neq̃ ducunt in cognitionẽ illorum effectuum. ideo cecus a natiuitate nunq̃ ꝑ qualitates tangibiles veniet in notitiaz colorꝫ. sicut neq̃ videns ꝑ notitiam colorꝫ venit ĩ notitiã q̃litatũ primarꝫ.

R. 4° ¶ Ad 4^m respõdet Egi. ꝙ forma subalis põt hr̃e similitudinẽ in itellectu a q̃ sumit scia de illa. q: sic est de formis realib⁹ ita et de formis itentionalib⁹. Cõstat aũt ꝙ forma accñtalis v̓tute forma subalis ꝓducit formã subalez. s. dũ caliditas ꝓducit ignẽ: ita et fantasma v̓tute forme s'balis ꝓducit similitudinẽ illi⁹ in intellectu. et per hũc modũ habet scientia de formis. et p̃ũr de mã rõne forme. semper tñ ꝑ sensũ. de metha. aũt dicit ꝙ nõ solũ cognoscim⁹ effect⁹ substantiarum per sensũ. s. per motũ celi: equalitatẽ et cõmunitatẽ illius. sed etiã cognoscimus per sensũ ꝙ illi sũt effectus illarꝫ subarꝫ. et quia ille substantie nõ sũt ꝓportionate illis effectib⁹. ideo per sensũ tñ cognoscimus q: sũt. intellectus aũt postmodũ cognoscit qd ille sũt. ¶ Primuz dictũ videt̃: trariari pho scdo de anima. q: et si forma accidentalis ꝓducat formã subalem v̓tute forme subal'. hoc est quia forma subalis põt per se ꝓducere formam subalẽ et ꝑncipalius q̃ forma accñtalis dirigẽdo illã tanq̃ instrũm. sed nulla forma accidẽtalis ĩmutãs sensũz v̓tute forme subalis cũ substãtia semiat' perfectiõ et accidentia per se. scdo de aĩa. ideo nec mã nec forma hẽt aliquã similitudinẽ in itellectu. sed solũ cõceptus acq̃sitos per discursũ: ex q̃bus format' scientia de mã et forma. ¶ Scdz dictũ apparet repugnare pho ĩ ꝓlogo metha. dicenti ꝙ vniuersalia sunt difficillima ad cognoscendũ. q: sunt remotissima a sensu. sicut ergo tñ intellect⁹ põt formare ꝓpositionẽ vniuersalẽ quã sẽsus nõ põt cognoscere. ꝓpter quid nec quia est. ita noticia intelligentiaruz separatarꝫ nullo mõ potest reperiri in sensu secundũ in itel

lectum iam quo ad q: est: q̄z quo ad ꝓpter qd est per dis cursuz. ¶ Ideo est aliter dicendū secundū cōmentato rem in ꝓlogo phisicoꝝ: ꝙ nos habem⁹ noticiā de ma teria ⁊ forma per cognitionē cōpositoꝝ nālīuz. sic ꝙ tā per sensuz q̄z per intellectū primo cognoscim⁹ cōposita nālia. deinde resolu imus ea in sua principia itrinseca co gnoscendo ea habere duo ꝑncipia itrinseca quoꝝ vnuz est forma ⁊ alteꝝ mā. licet igit̄ mā ⁊ forma nullū habe ant sensuz: tamē cognoscunt̄ per sensū rōne suoꝝ effe ctuuz primo simulantuū sensū. dicit. n. Aristo. ꝑmo phi. ꝙ trāsmutatio facit cognoscē materiā. ⁊ octauo metha. ꝙ opatio dat cognoscere formā. cōstat aūt ꝙ tā trāsmu tatio materie q̄z operatio forme cognoscat̄ per sensum. ¶ Consilr̄ dr̄ de intelligētijs iuxta doctrina Arist. octa uo phisi. ꝙ si habem⁹ sciaut de illis hoc ē per effectū .s. per motū celi quē cognoscim⁹ primo per sensū q̄z per in tellectuz. Deinde discurrentes ꝑcipimus illū esse conti nuum ⁊ ꝑpetuū. ⁊ ꝯcludimus ꝯtinuitatē ⁊ ꝑpetuitatez illius nō posse esse nisi a motore separato a mā. Et quo niam plures sunt tales motus arguim⁹ plures esse mo tores separatos a mā. ⁊ ꝯñr ꝙ illi sunt substantie indiui sibiles absq; magnitudine. ⁊ ꝙ nō sūt vtutes incorpore sed extra corpus omnino īfatigabiles potētes mouere per tempus īfinitū. ⁊ sic pz ꝙ intelligentie licet non ha beant sensum: tamen nō cognoscunt̄ nisi per sensuz: me diate tamen per reductionē ⁊ discursū quē nō pōt face re sensus sed solus intellectus.

Est autez omnes syllogism⁹ per tres ter minus. Et hoc quidem demōstrare possibi le est. quoniam est. a. i. c. propter id quod ē i b. ⁊ hoc i. c. Sed priuatiuus quidem est al terā qdem ꝑpositionem habens quoniā est aliud i alio: alterā autem quoniā nō est.

¶ Istud est tertiū capitulū huius tractatus in quo Ari. determinat de ꝓcessu ⁊ qualitate syllogismi demōstrati ui postq̄z determinauit de syllogismo ꝯgenerante sciā ⁊ de syllogismo ꝯgenerāte ignorantiaz. Et diuidit̄ in quattuor partes principales. in quaꝝ prima ꝓbat̄ ꝙ in demonstrationib⁹ nō cōtingit ꝓcedere in īfinitū per predicata qditatiua. Secunda ꝙ nō per ꝑdicta substan tialia ibi. vniuersaliter autē sic. Tertia ꝙ nō per ꝑdicta accñtalia ibi. neq; tamē de q̄litate. Quarta ꝙ nullo mō ⁊ hoc per rōnes ꝓprias ibi analetice autem. ¶ Prima pars diuiditur in tres particula. in quaꝝ prima Arist. ponit suppōnes. in secunda questiones ibi. sit ergo c. in tertia conclusiōes ibi. ꝙ qdem igitur media. ¶ Prima suppositio est ista. ꝙ ois syllogismus tantū ex trib⁹ ter minis debet fieri. ¶ Ista suppositio pz ex primo ꝑoꝝ q̄ tamē declaratur iā in affirmatiuis q̄z negatiuis syl logismus. vt omne b. est a. omne c. est b. ergo omne c. est a. Itē nullū b. est a. omne c. ē b. ergo nullū c ē a. syl logismus igit̄ affirmatiuus dz habere oēs orones affir matiuas. q: ex duabus affirmatiuis nō sequit̄ syllogi stice aliqua negatiua. ⁊ syllogismus negatiuus dz habe re alterā ꝑmissaꝝ affirmatiuā ⁊ alterā negatiuā ꝯcludē tes cōclusionē negatiuā. q: ex duabus negatiuis nō seq tur aliqua affirmatiua. neq; ex vna affirmatiua ⁊ altera negatiua sequit̄ syllogistice ꝯclō affirmatiua. vt pz idu ctiue s̄m qd est ostensū in libro prioꝝ. ¶ Notandū ꝙ ꝑncipiū cui innititur tota forma syllogismi affirmatiui ē: quecunq; vni ⁊ eidem sunt eadē illa inter se sunt eadez. q: vr̄ ꝑt omnē ꝯceptionē animi ꝙ a. c. sint eadez b. ⁊ nō sint eadē inter se. ⁊ est illud ꝑncipiū intelligendū de idē titate simplr̄. q: de identitate s̄m quid: que est idētitas generis vel speciei illud nō tenet. q: nō sequit̄. homo ē animal. ⁊ asinus est animal. ergo homo est asinus. nec sequitur. plato est homo. sor. est homo. ergo sor. est pla to. immo arguitur occulte ex q̄tuor terminis. quia aliō

Noa p̄m

est aial qd̄ est homo: ⁊ aliud est animal qd̄ est asin⁹. ⁊ alius homo est sortes ab illo qui est plato. ideo bene se quitur. omne aial est asinus. homo est aial. ergo homo est asinus. oīs homo est plato. sortes ē homo. ergo sor. est plato. vel sic. hoc est plato. ⁊ hoc est sortes. ergo sor tes est plato. q: mediū semꝑ sumit̄ pro eodē. Principi um aūt cui innitit̄ forma syllogismi negatiui est illud. qd remouet̄ ab aliquo i emouet̄ ab omni eo qd̄ est idē illi. nō. n. est intelligibile a. eē remotū a b. ⁊ nō a c. qd̄ ē idem b. ⁊ hoc est intelligendū de remotione simplr̄ ⁊ s̄m quid. q: nō sequitur. aial nō est risibile. homo est ri sibilis. ergo homo nō est aial s; bene sequit̄. nullū aial est risibile. homo est risibilis. ergo homo nō est aial. ⁊ hoc in tertio secunde figure.

Manifestū igitur est quoniam principia ⁊ dicte suppositiones hesunt. Accipientes ei hoc necesse est demonstrare vt ꝙ a. sit in c. per. b. Iterum autem ꝙ. a. sit i b. per aliud medium. ⁊ ꝙ. b. sit i. c. silr.

¶ Secunda suppositio. necesse est aliquā demōstratio nem esse resolubilē rōne vtriusq; ꝑmissaꝝ. pz d̄ ista. oē corpus animatū est substātia. oīs homo est corpus aia tum. ergo oīs homo est substātia. maior sic resoluit̄ ad immediata. omne corpus est substātia. sed oē corp⁹ aia tum est corpus. ergo omne corpus aīatum est substan tia. minor vero sic resoluit̄. oē aial est corpus aīatū. om nis hō est aial. ergo oīs hō est corpus aīatuz. sit ergo ꝑ mi syllogismi maior extremitas a. ⁊ c. minor. ⁊ b. me dium. ⁊ pz ꝙ a. inest c. per b. ⁊ inest b. per aliud medi um. c. etiā inest b. per aliud mediuz s̄m ꝙ patuit in re solutione. hec aūt ⁊ alie suppositiōes sūt principia neces saria pertinentia ad demūstationstrationem. vt tollitur ex determinatis in libro priorum.

Scd̄m q̄dez igit̄ opionez sillogizantib⁹ ⁊ solū dialetice māifestū est ꝙ hoc solū iten dendū sit. Si ex qbus contigit verisilis fiat sillogism⁹. Quare ⁊ si est aliqd eoꝝ i vitate que sunt. a. b. medium videtur autem non per hoc sillogizans sillogizatus dialetice est. Adueritatem autem ex his que sunt oz iten dere. Habet autem se sic.

¶ Tertia suppositio. necesse est demonstratorē ꝓcedere ex immediatis s̄m vitatē. q: per hoc distinguit̄ demon strator a dialetico. demūstrator. n. ꝯgenerat scientiā: ⁊ dia leticus opinionē. ideo sufficit dialetico procedere ex im mediatis s̄m apparentiā. Propositio. n. immediata est il la qua nō est altera prior s̄m Arist. supra. sed nō habere propositionē priorē contingit dupliciter. s. s̄m vitatē aut s̄m ꝓbabilitatē cū ergo accipitur aliqua ꝓpositio ad ꝓ bandū aliquid si illa habet priorē oportet ꝙ resoluatur in illā. illud. n. per quod ꝓbatur aliquid dz esse ꝑ se no tum vel reduci dz in per se notū. ergo taz dialeticus q̄z demonstrator syllogizat ex primis ⁊ immediatis. vl̄ ex his que reducūt̄ in prima ⁊ imediata. aialiter tn̄ iste. ⁊ aialiter ille. nā dialetic⁹ syllogizat s̄m ꝓbabilitatē. sufficit eni sibi ꝙ ꝓpositio ꝓbabiliter videat̄ esse immediata. qd̄ fit cū ab omnib⁹ vl̄ a plurib⁹ acceptatur. demūstrator aut eū cum ꝯgeneret scientiam nunq̄z procedit nisi ex veris ⁊ immediatis vel ex his que reducuntur in illa se cundum veritatem ⁊ non s̄m opinionem.

Quoniam autem est quod ipsum qdez de alio predicatur nō secundum accīns. Di co autem secundum accidens: vt album: ali quando dicimus illud esse hominez: nō silr

dicentes & hominē albū. Quod qdē.n.cū nō alter aliqd sit albū est. albū autē est quo niam accidit homini esse albū. Sūt igit qdā huiusmōi q̄ qdem scdz se p̄dicant.

¶ Quarta suppositio. ois demonstratio est ex his que sunt per se & nō per accidēs. Ista suppositio pz ex dictis supra. dicit aūt ppositio p accñs. quādo accñs predicat de substantia vel econtra. vt homo est albus. aliquod album est homo. licet aliter sit per accñs vna & aliter alia. aūt sit ppositio per se dictū est superius in modis p seitatis. ¶ Notandū sm Egidiū q hec ppositio. albū est homo. est dupliciter p accidens. primo rōne subiecti q̄ accidit q subicit. scdo rōe habitudis p̄dicati ad subz. q accidit albo eē hoiem. sed illa. homo est albus. nō est per accñs nisi vno mō. s. rōne habitudinis predicati ad subm. qz nō accidit homini q subiciat sed bene accidit homini esse albū. ¶ Et si instat q sicut homo p se subicit suo supiori & sue pprie passioni. ita albū per se subicit colorato & sue proprie passioni. ¶ Respondet q nō. qz homo est per se in p̄dicamento. albū aūt per accidens. s. tantū rōne albedinis. & iō concedit q albedo p se subijcitur colori & suis ppriis passionibus. ¶ Ista responsio est aliqtulū dubia. qz sicut graue mouet p se nō obstante q rōne grauitatis. ita albū videtur per se esse i p̄dicamēto nō obstante q rōne albedinis. qz sicut grauitas est intrinseca graui. ita albedo est de rōne albi. qz nō est albū esse sine albedine. est ergo albedo per se p̄io i p̄dicamēto. albū aūt per se nō primo. & iō sicut albedo subijcit p se colori aut q̄litati disgregatiue visus. ita albū per se subijcit colorato & q̄li disgregatie visus. Dicendū ergo aliter q illū. homo est albus. ē per accidēs directe cū predicet accidens de substātia. illa aūt albuz est homo. est per accidēs idirecte cū predicet sūba d accidēte. Itē in p̄ma p̄dicatū dicitur de subo rōne substantie p̄ime. s. sortis vl platōis cui inest p accñs. qz sortes per accidēs albus. sed in scda predicatū dr de subo rōne substantie p̄ime cui inest per se eo q sortes est homo per se.

Sic igit. c. qdem huiusmōi q ipm qdez nō sit in alio: i hoc aūt b. sit primo: & nō ē aliud mediū. Itez sit in e etiā similiter & hoc i b. Nunqd ergo necesse stare. aut contingit in infinitum ire.

¶ Ista est secunda pticula in qua p̄bs mouet tres questiones quaꝝ prima est ista. Utrū cōtingat pcedere in infinituz in sursū in demōstrationibus incipiēdo a minori extremitate. vt dato q c. sit terminus de nullo p̄dicabilis. s. qui nō habet terminū inferiorē: vtz de illo p̄dicet terminus homo. & vtz de illo termino hō ille terminus aial: & sic in īfinitū ascendēdo per p̄dicata qditatiua semp communiora. aut sit dare statū ad aliqd p̄dicans nō habēs terminū superiorē. cū. n. minor extremitas cōtineatur sub maiori: pcessus a minori extremitate ad maiorē extremitatē dr ascensus sicut motus ab elemēto cōtento ad elementū ptinens dr motus sursum.

Et itez qdem si de a. nihil predicat p se: a. autez in. c. est primo. mediū aūt i nullo priori. & item. c. sit in. i. & hoc in. b. Nunquid & hoc stare necesse est. an & hoc cōtingit i infinitum abire: Differt autē hoc a priori: quoniā hoc qdem est. Nunqd cōtingit incepturuz ab huiusmodi q in nullo est altero sed aliud in illo sursum & in infinituz abire. alterū qz incepturū ab huiusmodi quod ipsū qdez de

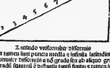

alio. de illo autem nihil p̄dicat i deorsū itendere si cōtingit & in īfinitū ire.

¶ Secūda q̄stio. vtz incipiēdo a maiori extremitate sit pcedere in īfinitū deorsuz in demonstrationibus. verbi gratia. sit ille terminus sūba non habens terminum supiorem sed bene inferiorē: vtrum predicetur de illo termino corpus. & ille terminus corpus de illo termino corpus animatū. & sic descendendo in infinitū: aut sit dare statū ad aliquē terminū qui de nullo p̄dicet. & differt ista questio a priori. qz c. de nullo p̄dicatur: & multa alia predicant de illo. a. vero de multis p̄dicat: & nihil de illo: cū nō habeat terminū superiorem pprie loquendo. & qz maior extremitas se hz tanq̄ continens. & minor tanq̄ contentū. iō pcessus a maiori extremitate ad minorē ē descensus sicut motus ab elemēto ptinente ad elementū ptentū dr motus deorsum.

Amplius nunqd pntingit īfinita re media determiatis teris. Dico aūt vt si a. ī. c. sit. medium aūt ipsoꝝ sit b. ab ipo aūt b. a. alterū. sz horū alia. nūqd & hoc ptigit in īfinitū abire. aut īpossibile est. Est aūt hoc itendere idem esse. & si demrationes in īfinitū veniant & si ē demrātio rei ōis aut ad inuicem icludāt. Si similiter aūt dico & i priuatiuis sillogismus & ppōnibus. vt si a. non inest b. nulli aūt p̄io aut ē aliqd īfra cui priori nō iest. a. vt si ipi c. qd est i oi. b. & iterum hoc ē ī ann priori: vt si est quod sit i ōi. i. & nāqz ī his aut īfinita sūt in quibus non est prioribus aut statur. Sz i conuertibilibus nō similiter se habet. non. n. est i eque predicabilibus de quo predicatur p̄io aut vltio oia. n. sic similiter ad oia se habent. & si sint īfinita de ipso predicantia i vtraqz sūt predicata i īfinita. Nisi similiter ptigat pueni. sed hoc qdem sicut accidēs illud vero sicut predicam entum.

¶ Tertia q̄stio est de medijs vtz maiori & minori extremitatibus habentibus statū īfinita sint media. s. vtz ab a. i. c. & eoꝝ sit pcessus finit' cū hoc q īfinita sint media essentialiter ordinata. nec frustra ponit hec qo quis duo puncta extrema linee habent statū & distātiā finitā iter

Latitudo vniformiter difformis

illa: & tamen sunt puncta media & infinita latitudinis ēt vniformiter difformis a nō gradu seu ab aliquo gradu ad gradū summū ē distantia tantū finita: & tamen inter illa extrema sunt infinita media quoꝝ habet gradū intēsiorē & remissiorez: ita possz quis imagiari q inter īdiuiduū & genus generalissimū est tm̄ distantia finita: & tm̄ inter illa sūt infinita predicata quoꝝ qdlibet habet terminū supiorez

⁊ inferiorē. Iste q̄ones sunt necesse inq̄t Aristo. q: intenditur videre vtrum demōstrationes procedant in īfinitū. aut omnis rei sit demonstratio aut terminent̄ per processum finitum. si. n. procederet̄ in infinitū nō contingeret aliqd scire. q: infinitū fm q̄ infinitū est ignotū primo phisicorum. ⁊ si ois rei eēt demōstratio tunc contingeret circulariter demonstrare qd est superius reprobatū. ¶ Notandum primo fm Aristo. q̄ cedē q̄ones que mote sunt de demōstrationibus affirmatiuis pn̄t etiā moueri de negatiuis. sicut. n. syllogizat̄ ista. ois sortes est substātia. ista nullus sortes est quātitas. quarum quelibet est mediata non ratione predicati cū illud nō sit ī aliquo toto: sed ratione subiecti. Et tunc pōt esse prima questio. vtrū supra illum terminū sortes sint infinita predicata essentialiter ordinata. a quorū quolibet remouet̄ quantitas: vel sit dare statum. ¶ Secūda questio vtrū infinita sint sbā a quorū quolibet remouet̄ iste terminus q̄ntitas. quorū qōlibet verificatur de illo termino sortes. ¶ Tertia q̄stio. vtrū inter subm̄ ⁊ predicatū sint īfinita media. sit ergo a. predicatū ⁊ b. subm̄ ⁊ c. mediū. ⁊ queratur vtrū medium sit mediatū vel īmediatū alicui extremorū. ⁊ arguatur status in medijs aut processus infinitus. ¶ Secundo notandū fm phm̄. q̄ iste q̄ones non habent locum in conuertibilibus. q: conuertibilia siue sint finita siue infinita nullū est primū nec vltimum predicatū sic nihil ē superius ad reliquū lz forte ū equaliter predicet̄ tur eo q̄ passio predicatur accn̄taliter de suo subo. diffinitio autem essentialiter. vnde hec est predicatio essentialis. homo est aīal rōnale. ⁊ illa est accn̄talis. homo est risibilis. cum in prima sit primus modus dicendi per se. ⁊ in scda secundus vt patuit. ¶ Intelligendū q̄ tā in cōuertibilibus predicantibꝰ de se inuicem in scdo modo dicēdi per se: q̄ in nō conuertibilibus predicantibus de se inuicem in primo mō dicendi per se est ordo eēntalis: sed non eodē modo. q: primus modus dicendi per se facit ordinem eēntialem fm superius ⁊ inferius. secundꝰ autem modus dicendi per se facit ordinem eēntialem fm prius ⁊ posterius. dicit̄ tñ ppositio accidentalis in qua predicatur passio de subiecto. q: passio est accidēs subiecti non quidem commune sed proprium.

Notandum primum

Notandum secundum

Prima conclusio capituli tertij tractatus

Quod quidem igitur media non contingit īfinita eē si ī sursū ⁊ deorsū stent predicamenta manifestū ē. Dico autē sursū qdē qd vniuersale magis est. deorsū aūt quod particulare est. Si. n. a. predicāte de. c. īfinita sūt media ī qbus est. b. manifestū ē q̄ contingit vtiq ab. a ī deorsū alterū de altero predicari q̄re contingit in infinitum. anteq̄. n. c. veniat infinita sunt media. ⁊ a. c. ī sursum īfinita anteq̄ ī a. veniat. Quare si b. īpossibilia sūt: ⁊ ipsius a. ⁊ c. impossibile est īfinita esse media.

¶ His suppositionibus premissis Aristo. ponit tres cōclusiones. Quarū prima est ista. nō contingit extremitates habere statum in sursū ⁊ deorsum. media vero esse infinita. intelligendū per sursū terminū cōmuniorē ⁊ per deorsum terminū singularē vel minus cōmunem. probatur. nā si inter a. maiorē extremitatē ⁊ c. minorē sunt infinita. b. media: a quocūq istorū incipiat̄ necesse ē esse ī finitum processū vel sus a. aut vsus. b. sed cū non possint pertransire infinita. ergo ab a in. c. ⁊ ecōuerso est infinitus processus: quod ē contra suppositū. ¶ Notandū fm ari. tertio phi. q̄ lz eadē sit via q̄ itur ab athenis ad thebas ⁊ a thebis ad athenas. nō tamen ē eadē rō mouēdi ab vna ad reliquū ⁊ ecōtrario sicut non ē idem modus incboandi ⁊ modus finiendi viā. q: vna icipit a thebis ⁊ finitur in athenas. alia icipit ab athenis ⁊ finitur ī thebas. sicut etiā idē est spaciū duorū ad vnū ⁊ econtra: lz alia sit ratio sicut alia est ppositio: ita est in ppositio: idē est spacium per qd ascendit̄ ⁊ descendit̄ in linea predicamentali. sicut idem sunt termini. sed illud spaciū vt ē ascensus incipit a particulari ⁊ tendit in magis vniuersale. vt aūt est descensus se habet ecōtra. s. vt icipit a magis vli ⁊ terminat̄ in minꝰ cōe vl' ad singulare.

Notandum secundum

Neq enim si aliquis dicat q̄ hec qdem q̄ sunt. a. b. c. cōtinentia sūt adinuicē. quare necesse est media esse finita. illa vero nō accipe nihil differt. quod vtiq accipo eorum que sunt b. erit ad a. aut ad. aut infinita media aut non a. aut si quoniam primo sunt īfinita. siue statim siue non statim nihil differt. que. n. sūt post hoc infinita sunt.

¶ Ad hanc rōnē forte diceret̄ q̄ a quolibet. b. versus vnā extremitatē est processus finitus. q: nō recipient̄ oia. b. inter media: sed cū inter pollatione ⁊ p saltū. Ista responsio nō soluit inqd Arist. q: nō refert vtrū media accipiant̄ mediate vel īmediate: q: semp idem sequit̄. si. n. accipitur mediū proprie a nō poterit eē processus i. c. nec econtra. sicut verbi grā incipiēdo ab vltio die tpis p̄teriti siue numerent̄ dies mediati siue imediati cū magna interpollatiōe nunq̄ deuenīret̄ ad p̄mū diē. silr si numeratio incipit a p̄mo die futuri tpis q̄tacūq cito fiat nō deueniret̄ ad vltimā diem. ¶ Contra ista dubitatur. Et p̄mo arguit̄ cōtra conclōnē probādo īfinita eē media inter duo extrema inter q̄ ē tñ distātia finita. q: inter p̄mū ⁊ vltimū punctū linee ē distātia finita solū. ⁊ tñ īfinita sūt puncta media. silr inter gradū vt duo ⁊ gradū vt octo sunt infiniti gradus quorū qlibz est intēsior gradu vt duo ⁊ remissior gradu vt octo inter quos gradꝰ ē tñ distātia finita. ergo p̄formiter īter a. ⁊ c. pnt eē īfinita media p̄dicabilia quorū qōlz ē cōius. c. ⁊ minus cōe a. ¶ Secūdo arguit̄ contra exēplū ostēdēdo nō eē similitudinē. q: in p̄dicamēto dat̄ p̄mū ⁊ vltimū. s. c. ⁊ a. In tpe aūt p̄terito non dat̄ p̄ia dies neq in tpe futuro dat̄ vltia: ita q̄ ex his duobus tpibꝰ fit vnū īfinitū tps a pte ante ⁊ a parte post carēs extremis. ¶ Ad p̄mū dr̄ q̄ sicut cōtingit in causis efficiētibꝰ eēntaliter ordinatis ita ⁊ ī causis formalibus. nā si īter primā cām ⁊ īter intelligentiā infimā eēnt infinite ītelligētie īter medie ordinate eēntaliter necessario inter p̄mā cām ⁊ vltimā ītelligētiā eēt īfinitꝰ processus nec vnq̄ posset ptransiri spaciū vsus deū incipiēdo ab aliq̄ ītelligētia siue processus fieret p ītelligētias imediatas siue mediatas cū interpollatiōe ⁊ saltu. Sic ī ppositio ē dicendū q̄ in quolibet p̄dicamēto est ordo eēntial' p̄dicatorū ⁊ sborū eēntialr̄ ordinatorū se hñtiū p mōm formarū vlium iuxta doctriā ari. di. 2° phi. ⁊ 7° metha. q̄ partes diffōnis sunt forme: ⁊ q̄ oē supius est forma cuiuslibet sui inferioris. iō si inter a. ⁊ c sunt īfinita p̄dicata necessario ē īfinita distantia quā nō cōtingit ptransire siue numerent̄ īmediata p̄dicata cōtinue siue cū interpollatione ⁊ saltu. Neq̄ instātia assignata de pūctis ⁊ gradibus cōuenit q̄ oia puncta sunt eiusdē rōnis: ⁊ oēs gradus eiusdē latitudinis sunt idē specie. iō ex his pōt resultare vnū numero tm̄ finitū. sicut ēt ex his infinitis ptibꝰ resultat vnū cōtinuū finitū: nulla autē predicata eiusdē predicamenti sunt eiusdē rōnis: sicut neq aliqua due intelligentie eēntaliter ordinate. ⁊ si īter a. ⁊ b. corpa eēnt infinita tota quorū qōlz eēt minus a. ⁊ maius b. necessario inter a. ⁊ b. esset īfinita distātia. Cū igit̄ quodlibet superius sit totū respectu sui īferioris. p aristo. 2° phisi. ⁊ cōmen. in plogo. ⁊ porphiriū ī suis vniuersalibꝰ. necessario inter. a. ⁊ c. eēt infinita distantia si predicabilia inter media essent infinita. ¶ Ad 2m dr̄ q̄ nō est exēplū in toto simile. q: oia predicabilia eiusdē p̄dicamenti sunt vi-

uersarum rationū ⁊ oēs dies sunt eiusdē speciei. sed sun similitudo quo ad hoc q̄ sicut non contingit pertransire totū tēpus preteritū vel futurū siue accipiat dies imedia te siue cū interpollatione: ita in pposito. ⁊ lz totū temp⁹ pteritū non habuerit primā diē. neqȝ futurū vltimaȝ. tamē quodlibet illoꝝ habuit terminū ⁊ extremū .s. eternitatē q̄ ordine nature pcedit oē tempus. ⁊ nō est in conueniens aliquod infinitū habere principiū vel finem aut extrema. vnde linea giralis est infinita in corpore columnari. ⁊ tamē habet extrema .s. puncta vltima eiusdem corporis. similiter latitudo motus alterationis qua aliqd assimilat sibi passū est īfinita: ⁊ tamē bene hȝ principiū ⁊ finem .s. vltimū mutatū esse. similiter nō repugnat latitudinē numeralē esse īfinitā ⁊ terminari pria ⁊ vltima vnitate. dicunt etiā theologi q̄ latitudo creabiliū entitatū est infinita: ⁊ tamē terminat duobus extremis .s. actu purissimo qui est deus ⁊ potentia infinite passiua que est prima materia.

2ᵃ ꝯ̄ter tii capituli fuit tractatus.

Manifestum aūt ⁊ in priuatiua demonstratione quoniam statur. Si qdem statur ī predicatiua statur in vtrisqȝ. Si ab vltimo. n. nō contingens neqȝ ī sursum ab coī quo statur ire ī infinitum. Dico aūt ī quo statur q̄ ipsuȝ qdem ī alio nullo ē. sed ī illo aliud vt. c. Neqȝ a primo ī id ī quo statur vel vt vltimuȝ. dico autē primū q̄ ipm qdem de alio. sed de illo nullū aliud. Si igitur hoc erit ī negatione stabit. Tripliciter eni demōstratur nō esse. aut eni in quo est. c. b. oī inest. Sed in quo est. b. nulli inest. a. Ipsius qdem igit b. c. q̄ sp alterius distantie necesse ē ire ī immediata. pdicatiua. n. hec distantia. sȝ alterū manifestum q̄ si ī alio nō ē priori vt ī. d. hoc indigebit in omni. b. eē. ⁊ si iterū ī aliquo ipso. d. priore non fuerit illud indigebit in omni. d. eē. Quare quoniam in deorsum statur ⁊ in sursum stabitur: ⁊ erit quoddam principium in quo non erit. a.

¶ Secunda ꝯclō. si in demrationib⁹ affirmatiuis nō pceditur ī infinitū. nec in demrationib⁹ negatiuis. pȝ. qr si ī affirmatiuis datur primū ⁊ vltimū in quo statur. etiam in negatiuis stant illa. per pmū intelligit Ari. illō qd pdicat de alio ⁊ de quo nihil pdicat p vltimū itelligit illud qd de nullo pdicat ⁊ multa pdicant de illo. sed p illud in quo stat itelligit vtrūqȝ: aut qr de illo nihil pdicatur: aut qr illud de nullo pdicat. Ista ꝯclō declaratur ⁊ pmo in pria figura. nā si qlȝ ppō affirmatiua mediata reducit ad imediatā p pcessū finitū nō apparet quo reducet negatiua p pcessū infinitū: cū nunqȝ ꝯtigat syllogizare nisi altera pmissaꝝ existe affirmatiua. si. n. a. remouet a. b. p. d. oȝ. d. inesse minori extremitati. ⁊ sic ī ī finitū. quare si pcederet in īfinitū negatiue pcederet in īfinituȝ affirmatiue: ⁊ si nō pcedit in īfinitū affirmatiue nec etiā negatiue. v. g. nullū corp⁹ aīatū ē qlitas. qlȝ hō est corpus aīatum. ergo nullus hō est qlitas. qr. n. corp⁹ aīatum iest hoī p aīal. iō sic reducit minor ad imediatā. oē aīal ē corp⁹ aīatū. qlibet homo est aīal. ergo qlȝ hō ē corpus aīatū. ⁊ quia qlitas remouet a corpore aīato rōne corpis. iō illa maior reducit sic. nullū corpus est qualitas. oē corp⁹ aīatū ē corp⁹. ergo nullū corp⁹ aīatū ē qlitas. hu⁹ syllogismi minor ē imediata. iō nō reducit. maior aūt est mediata: qr qualitas remouet a corpe ratiōe substātie. ppterea sic reducit. nulla substātia ē qualitas oē corpus est subā. ergo nullū corpus est qlitas. ita q̄ id sp sit mediū ī reductione rōne cui⁹ maior extremitas remouet a minori. ⁊ qm̄ illud semp inest minori extremitati: iō nō reducit negatiua p pcessū infinitū ad imediata nisi ꝯsil'r affirmatiua reducat. ¶ Notandū fm pbm q̄ illa ppō. nulli. c. est a. i. nullus hō est qualitas: est syllogizabilis per diuersa spacia assumēdo mediū magne distantie. vl' pue. s. b. Si. r. sumit p me⁹ mediū magne distantie si aūt aīal vel aīatū. i. pue distātie. qr aīl vl aīatum dr ppinquū hoī. corpus autē vel sūba est remotū. ⁊ qr descensus v'sus vltimū ⁊ īfinituȝ qd est īdiuiduȝ vel singulare de nullo predicabile est finitus negatiue. qr qlitas vltimo remouet a sor. rōne hois. ergo ascensus v'sus pri^m qd est gñalissimū ēt erit finitus sic q̄ a remouetur a. c. rōne. b. ⁊ nō rōne alicui⁹ p̄ioris. sūba ē ergo id pri^m a quo remouet qlitas rōne cuius remouet ab hoīe. ⁊ per ꝯn̄a nō pcedit in īfinitū negatiue si nō pceditur affirmatiue.

Iterum si. b. qdem in omni. a. ⁊ in. c. autē nullo a. . c. nullo erit. Iterum hoc si oȝ monstrare manifestū est. quoniā aut p sursuȝ modum mostrabitur aut per hūc aut p terciuȝ. Primus qdem igitur dictus est: Secūdus aūt demonstrabit. Sic aūt vnqȝ demōstrabitur q̄ vt. d. in. b. oī ē. In. c. aūt nullo: Si necesse ē aliqd eē in. b. ⁊ iteꝝ si hoc in. c. non erit. Aliud vero in. d. q̄ ī. c. nō ē. Igit quoniā eē sp in supiori stat stabit ⁊ nō esse.

¶ Secundo declarat eadē ꝯclō in 2ᵃ fi. nā si negatiua reduceret ad imediata ergo p primā vl' p 2^am aut p terciam figuraȝ. nō p primā vt ostē ē. nec p tertiā vt ostēdet. nec p scdaȝ. qd declarat. qr oȝ sp alterā pmissarū eē affirmatiuā ⁊ me^m nūqȝ remoueri ab aliqua extremitate qu insit alteri. iō si nō pceditur in īfinitū ī affirmatiuis ēt nō in negatiuis. v. g. oīs hō ē alb⁹. nulla qlitas ē alba ergo nulla qlitas ē hō. aut sic. nulla qualitas ē alba. qlȝ hō ē alb⁹. ergo nullus hō ē qlitas. qro vtꝝ ista negatiua sit mediata vel imediata. si imedi^a hr iteꝝ. si med^a ergo ē reducibilis p hūc modū. oē al' ē corp⁹ aīatū. nulla qlitas ē corp⁹ aīatū. ergo nulla qlitas ē aīal: vbi pȝ sp alterā pmissaꝝ eē affirmatiuā. nō ergo pcedit ī īfinitum negatiue nisi pcedat affirmatiue. sit. ergo. a. minor extremitas ⁊. c. maior. ⁊. b. me^m. s. al'a quo remouet qlitas rōne. b. medij. s. corp⁹ aīati: ⁊ arguat vt s.

Tertius aūt est si. a. i. b. oī insit. c. vero in nullo sit. b. Nō ī oī sit. c. ī quo est. a. Iteruȝ aūt hoc aut p superius dicta: aut sīlr demonstrabit. illo tamen modo statur. Si vero sic est accipiatur iteꝝ. b. ī. c. esse ī quo. c. non in oī. c. ⁊ hoc iteꝝ similiter. quoniā aūt concessum est stare ⁊ in deorsum manifestum est q̄ stabit ⁊ in. c. q̄ non est.

¶ Tertio declarat eadē ꝯclō ī 3ᵃ fiᵃ formādo hūc syllōn 2ᵉᵉ nullū corp⁹ aīatū ē qualitas. oē corp⁹ aīatū ē corpus. ergo corp⁹ nō ē qualitas. si maior reducat ad imediata p īfinitū pcessū hoc erit ī pria vel in 2ᵃ fiᵃ ⁊ hoc ñ vt pbatū ē: vel in 3ᵃ trāsmutādo vniuersalē negatiuaȝ ī pticularē vel indefinitā negatiuā hoc mō. aliquod aīal est qualitas. oē aīal est corp⁹ aīatū. ergo aliqd corp⁹ aīatuȝ nō est qualitas. vbi pȝ q̄ d illo a quo remouet qualitas v'ificat corp⁹ aīatū. Iteꝝ maior sic reducit. null⁹ hō ē qualitas. qlȝ hō ē aial. ergo aliqd aīal nō ī qualitas. vl' licet q̄ nō pcedit in infinitū negatiue qn ñ affirmatiue.

Nō^m primuȝ

¶ Notandū q̄ in reductione negatiue in tertia figura

ꝓ me^m dz sumi sub minori extremitate: q: alr affirmatiua esset falsa ex quo nõ arguitur in terminis conuertibilib⁹ nõ. n. reperitur cõuertibilitas in terminis eiusdẽ pdicamẽti se hñtibus fm sub ⁊ supra de quibus fit mentio in p̄senti. ⁊ sic reductio in tertia figura ad in decursu vbi repe/riuntur immediata sicut ascẽdẽdo in sursũ.

Manifestum aũt est quoniã ⁊ si non vna via demonstret. sed oibus aliquãdo qdẽ ex prima figura. aliqñ vero ex scda aut tertia. quoniam ⁊ sic stabitur. finite eni sunt vie. Finite autem finite multotiẽs sumpta. finiri necesse est omnia. Quoniã qdẽ igit̃ i priuatiõne siquidez ⁊ i esse statur mãifestũ est.

¶ Sed forte posset h aliqs dicere ꝙ lz non pcedatur in infinitũ in eadem figura tamẽ in diuersis potest hoc fieri. ¶ Respõdet. p. ꝙ qlz figura est tm̃ finit⁹ ⁊ oẽs fige⁹ sunt tres. sed ex finitis nõ resultat infinitũ. ergo qualiter cũq₃ syllogizet in vna vel in pluribus figuris nũq₃ erit pcessus infinit⁹ i negatiuis si ñ poterit eẽ i affirmatiuis.

3o pcl'o tertii ca punit ter tractatus

Sed ꝙ in illis sorte aliqd qdem speculẽtur hoc manifestũ sit. In his qdem igit̃ q in eo ꝙ qd est predicat̃ patens est. si eni est dif finire aut si notũ est ꝙ qd erat esse. infinita ãt non est transire Necesse est ergo finiri in eo ꝙ quid est predicantia.

¶ Tertia pclusio. nõ cõtingit pcedere i infinitũ in demõstrationibus affirmatiuis per predicata quiditatiua. pz per rõnem logicam ⁊ cõmunez. q: aliter nõ cõtingeret perfecte scire aut cognoscere ꝑ diffõnem. ꝯñs est falsũ ⁊ probatur ꝯña. nã si perfecte cognoscitur hõ per diffinitionem oz quãlibet partẽ illi⁹ diffõnis perfecte cognoscere. ⁊ per ꝯñs oz aial pfecte cognoscere. ⁊ cũ animal diffiniatur per substantiã oz substantiaz perfecte cognoscere. si ergo substantia etiaz diffinitur: ⁊ sic in infinitum ascendendo oz infinita genera cognoscere: ⁊ differentias infinitas ad pfectam noticiã hois per diffõnem. ⁊ hoc est impoẽ. q: nõ cõtingit infinita ptransire. ¶ Dubitatur q: videt̃ ꝙ phs frustra moueat istã difficultatem de pcessu infinito in demõstrationibus quo ad ascensũ vel descensum: ex quo ois demonstratio pcedit ex conuertibilibus vt colligit̃ ex doctrina eiusdẽ. ¶ Primo ẽ dicendũ ꝙ ois demõstratio est resolubilis in prima pncipia habentia ortũ imediate ex ente. dicat aũt ꝙ si a quolibet termino pdicamentali ad terminũ trãscendentẽ eẽt infinitus pcessus nõ posset aliqua talis resolutio fieri. vt ergo possimus demonstrare ⁊ demõstrationes resoluere fuit necessariũ excludere processũ infinitũ in pdicatis qditatiuis. ¶ Scdo est dicẽdũ ꝙ lz demõstratio potissima sit ex ꝯuertibilibus: nõ tamẽ demõstratio nõ potissima. vt pz in demõstratione pticulari. ⁊ in demõstratione p causã remotã: aut p effectuz nõ ꝯuertibilẽ cũ sua cã. pz etiã in demõstratione affirmatiua vbi demõstratur supius de suo inferiori. ⁊ in negatiua vbi demõstratur negatiue terminus vnius pdicamenti de termino alterius pdicamenti. exẽplum primi. ois hõ est substantia. exemplũ secũdi. nullus hõ est quãntitas. Poñ ergo eẽ qõ vtrũ ille extremitates distent in infinitum: aut inter illas infinita sint media.

¶ Unũ argumentũ solet fieri ad pbandũ pcessũ in infinitum i pdicatis qditatiuis. nã quocũq₃ dato ꝯtingit dare cõmunius. q: si nõ. sit ergo transcendẽs quo nõ contingit dare cõmunius. Et arguit̃ oppositũ ponẽdo ꝙ. a. b. sint duo termini transcendentes eiusdẽ denoĩationis. ⁊ arguitur sic. A qbuscunq₃ solo numero differentib⁹ cõtingit abstrahere cõceptũ cõmuniorẽ fm cõmen. 3o de aia. sed. a. b. solo numero differunt. ⁊. a. b. contingit abstrahere cõceptũ cõmuniorẽ. sit ergo ille. c. ⁊ vn⁹ cõ similis sit. d. Et iterum arguit̃ sic. c. d. solo numero differunt. ergo ab his contingit abstrahere conceptũ cõmuniorez. ⁊ sic in infinitum. ¶ Rñdetur ꝙ cõmen. intelligit de solũ numero differentib⁹ nõ se hñtibus per modũ signorum. constat aũt. a. b. eẽ duo signa importantia oino idem. A duobus ergo solo numero differentibus nõ se habentibus vt signa sed vt significata abstrahit̃ species specialissima. q: a sorte ⁊ a platone abstrahit̃ conceptus hois. ⁊ a duobus tm̃ spẽ differentib⁹ abstrahitur concept⁹ generis subalterni. q: ab hoie ⁊ equo abstrahitur cõceptus aialis. ⁊ a duobus solo genere subalterno differentibus abstrahit̃ concept⁹ generalissimi vt a corpore ⁊ spiritu substantia. seu a continuo ⁊ discreto q̃titas. sed a duobus pluribus genere differentib⁹ abstrahitur cõceptus trãscendẽs. s. ens a duob⁹ generalissimis seu oibus diuersorum predicamẽtorum. neq₃ vltra ẽ pcessus ascendendo. bene autẽ descendẽdo diuidendo ens in genera: ⁊ genera in spẽs: ⁊ spẽs in indiuidua formãdo diffinitiones que sunt pncipia demõstrationũ. iuxta illud phi i pplogo de aĩa. pñ ꝙ quid est. est principiũ ois demõstrationis. ⁊ hoc est qd dicit phs tertio de aia. ꝙ itellectus intelligit per lineã circũflexã. ⁊ cõmen. ibidem ꝙ intellectus intelligit per lineam spãlez. incipit ergo pcessus itellectus a singulari ⁊ terminat̃ ad singulare.

Uniuersaliter ãt sic dicim⁹. Est. n. vẽ dicere albũ ambulare ⁊ magnũ illud lignũ esse ⁊ iterum lignũ magnũ eẽ ⁊ hoiez ãbulare.

¶ Ista est scda pars hui⁹ capituli in qua phs declarat demõstrationes nõ pcedere in infinitum in pdicatis substantialibus. ponendo pmo aliquas suppõnes facientes nõ solũ ad hoc sed etiã ad sequentia pendẽtia ꝙ viz demõstrationes nõ pcedũt in infinitũ in quibuscunq₃ predicatis. deinde exequitur de intento. vz. ꝙ demõstrationes nõ pcedũt in infinitũ in predicatis substãtialib⁹ ibi. aũt n. sicut substãtia. Prima ergo suppositio ẽ ista. ꝙ triplex est predicatio accñtalis. s. qñ subba predicatur de accñte vt albũ lignũ. ⁊ qñ accidens predicatur de substantia. vt homo est albus. ⁊ quando accidẽs predicatur de accidente. vt album ambulat. albũ ⁊ musicũ.

Aliter igit̃ est differentie sic aut illo mõ.

¶ Pro declaratione illius suppõnis Aristo. ponit duo documenta. Quorum pmũ est. q: ille pdicationes pñt esse eiusdem modi p accñs ⁊ diuersorum. si. n. cõsiderat̃ solũ habitudo pdicati ad subiectũ sic faciunt tm̃ vnũ moduz pdicandi per accñs. eo ꝙ sicut albo accidit ãbulare aut esse musicũ: ita albo accidit eẽ hoiem ⁊ hoi accidit eẽ album. Si autẽ considerat̃ habitudo pdicati ad subiectũ ⁊ habitudo illius rõne cuius predicatũ inest subo: sic faciunt diuersos modos p accidens. Hec. n. albũ ambulat seu ista. albũ est musicũ. ẽ tripliciter per accidẽs. Primo rõne habitudinis extremorum. q: albo accidit ambulare. Scdo rõne hitudinis subi ad substãtiã pmã. q: accidit sorti esse album. Tertio rõne habitudinis pdicati ad eãdem primã substantiã. q: accidit sorti ambulare. Sz ista. album est hoẽ dupliciter per accñs. Primo rõne habitudinis extremorum. q: accidit albo esse hoiem. Scdo rõne habitudinis subi ad substantiã primã ⁊ nõ predicati. q: accidit sorti esse album: sed nõ ei accidit esse hoiem. hec aũt. homo est albus. dicitur vno^o mõ per accñs rõne habitudinis subiecti ad predicatuz. ⁊ non ratione substantie pme. eo ꝙ predicatum inest subiecto nõ per aliquod aliud eo ꝙ sortes ⁊ homo non sũt due res. ¶ Notãdũ fz Egi. ꝙ due istarum predicationũ reducunt̃ ad vnum moduz p accidens. q: vna earum est directa. vt homo est albus ⁊ alie indirecte: vt albũ est homo. album ambulat. lz si considerantur habitudines extremorum. ⁊ illius ratiõe cuius extrema vniuntur sunt diuersorum modorum. nã in pma duo considerantur. s. habitudo subiecti ad predicatum ⁊ substantia prima ratione cuius predicatum inest

Ro^m pmus

subo. ⁊ q: sunt idem faciunt solum vnum modum per accñs. In 2° vero considerant tria. subm predicatuz. ⁊ id cuius rõne predicatū inest subo. ⁊ sic sunt duo modi per accñs. qm̄ accidit albo eē hoiem. ⁊ accidit sorti eē album. sed in 3° nec considerant illa tria. ⁊ ē triplex modus per accñs vt dictū est. ¶ Primuz illoꝝ est dubiū ꝙ illa fit predicatio idirecta. albū ambulat. q: tunc hec esset directa. ambulans est albū. p ꝯuersionē vt pꝫ idutive in alijs. deinde sequēdo ꝓp̃iā sniam debuisset dicere ꝙ illa. album est hō. ē tripl'r p accñs. q: vt ipe diē accidit albo ꝙ subijciat. ⁊ accidit albo eē hoiem. ⁊ accidit sorti eē albū. ⁊ ꝯñter illa ē quadrupliciter p accñs album ambulat. p͂io q: accidit albo subijci. 2° q: accidit albo ambulare. 3° q: accidit sor. esse albū. 4° q: accidit sorti ambulare. Ego aūt dico illam. albū ambulat. nō ē directā nec idirectā. sicut nec illā: albū est nigrū. neqꝫ cogor ponere p̃mū modū p accñs: q: dico albū sicut albedinez per se subijci. licet albedo p͂io ⁊ albū nō p͂io. ⁊ qcqd dictum ē de illa. albū ambulat. itelligendū ē de illa. album ē musicū ⁊ de q̃lꝫ ꝯsimili.

Cum enim albū qdem eē dico lignū: tūc dico qḋ cui accidit albū eē lignū est. sed non qḋ subm ligno albū sit. Et nāqꝫ neqꝫ qḋ album est. neqꝫ quod vere albuz aliquid factū est lignum quare non est hoc secunduz se sed aut secundū accidens. Cū vero lignuz albū eē dico nō ꝙ alterum aliquod sit album. Illi autē accidit lignum esse. vt cuz musicum album esse dico. tunc. n. quoniam hō est albus cui accidit musicū eē dico. Sꝫ lignū est subm quod v̓e factum est albū nō qḋ aliḋ alterū q̃ꝫ qḋ v̓e est lignum aut lignum aliqḋ.

¶ Secundum documentū cū dr̃ albū est lignū. solū intelligitur id eē lignū qḋ est album: ⁊ nō ꝙ albū subijciatur ligno. ⁊ rō q: cū aliud altera subijciatur hoc pōt eē tripl'r. aut q: est pars subiectiua illius eo modo quo hō est pars aial'. aut q: est subm respectu ꝓp̃ie passiōis. ⁊ sic homo subijcit' risibili. aut q: est subꝫ accñtis. ⁊ sic hō subijcitur albo. p͂imo mō subm dicit' vere ⁊ eēntialiter id q: homo est eēntialiter aial. 2° mō subm dicit' fieri id q: passio continue depēdet a subo: sicut lumē a corpore luminoso. 3° mō subm dr̃ factuz id. s. subꝫ in actu. s. cuz accidens eōc possit eē absqꝫ illo subo. qbus datis sequit' ꝙ album subijcitur ligno p͂imo q: nō est vere id cū nō sit inferius ad lignū. scḋo q: nō fit id cū lignū nō sit passio albi. 3° q: nō est factū id cū lignū non sit accñs albi. n̄ enim bene dicit' albū est factū lignū. sed bene dr̃ lig, nuz est factū albuz. etiam nō bene dr̃. risibile fit hō. sed bene dr̃ homo fit risibilis. Cum aūt dr̃ lignū est albū: nō dꝫ intelligi illud eē albū inq̃t phs sicut accidit eē lignuz eo ꝙ lignū non est album per aliquid aliud. si. n. lignum ē album q: hoc lignū est albū. hoc nō ē per aliud: q: lignuz ⁊ hoc lignū sunt idem. sed cū dr̃ musicū est albū bene ē intelligenᵐ ꝙ id est album cui accidit tam esse albuz q̃ꝫ esse musicum. vt patet.

Si igitur oportet noīa ponere sit sic dicere p̃dicari. Sꝫ illo mō aut nequaquā p̃dicari aut p̃dicari qdem nō simpl'r est sꝫ aut scḋꝫ accñs p̃dicari. Est aūt tanq̃ꝫ albū qdem qḋ p̃dicatur. sꝫ sicut lignū est de quo p̃dicatur. Subijciatur igit' p̃dicatum p̃dicari sp d' quo p̃dicatur simpl'r. sed non scḋm accñs. Sic. n. demr̃ationes demonstrantur.

¶ Ex his documentis infert phs correlarie ꝙ ꝓp̃ie loquendo lignū non pōt p̃dicari de albo. si. n. aliquo modo dr̃ p̃dicari hoc nō est simpl'r sed sm qd. ⁊ rō q: p̃dicatum simpl'r ⁊ ꝓp̃ie dictū semp dicit formā eēntialez vel accidentalē. oē ergo qḋ dicit formā ꝓp̃ie dr̃ p̃dicatū ⁊ qḋ dicit mām dr̃ subm. cū ergo albū dicat formā ⁊ lignū mām lignum ꝓp̃ie subijcit' ⁊ albū predicat'. ꝯ̄ p accñs ⁊ sm qd lignuz pōt dici p̃dicatū: ⁊ albū subꝫ ratione copule ꝓpositionis eo ꝙ subm est de quo aliqd dicitur. ⁊ p̃dicatum qḋ dr̃ de alio p̃mo prioꝝ. sic de subo ⁊ p̃dicato loquit' dialeticus. sed p͂imo mō vtitur demonstrator: q̄ non concedit album subijci ⁊ lignū p̃dicari comparat. n. extrema inuicēz sm nām ipsoꝝ ⁊ nō per comparationem ad copulam verbalem.

Quare aūt in quod qd est aut quoniā q̃le aut quantū aut ad aliqd aut faciens. aut patiens. aut vbi. qn̄ cū vnū de vno p̃dicabit'.

¶ Secunda suppositio. oē qḋ predicat' tanq̃ꝫ vnum de vno aut est in p̃dicamento substātie. aut quantitatis. aut qualitatis. aut relationis aut actionis vl passionis aut in aliquo alioꝝ decē p̃dicamentoꝝ. pꝫ ex doctrina p̃dicamēt oꝝ positoꝝ solum in numero denario. Et notanter dicitur vnū de vno ꝓp terminos equiuocos ⁊ cōplexos qui nō sunt in aliquo p̃dicamento eo ꝙ nō p̃dicant' tanq̃ꝫ vnū de vno. ꝓpterea dr̃ in aīs p̃dicamētꝫ ꝙ singulū cōplexoꝝ aut significat substantiā aut quantitatē aut q̃litatem ⁊ sic de alijs. ¶ Notandū ꝙ p̃dicatum sumptuz in demonstratione dꝫ eē vnū ⁊ predicari tanq̃ꝫ vnū de vno ¶ P͂io cōparādo ipꝫ ad suā rōnem. q: eadē est rō vnius ꝓpositionis simpl'r. ⁊ eadē est rō hois simpl'r ⁊ vnius hois per Aristo. p͂imo elencoꝝ. igitur per idem eadem est rō predicati simpl'r ⁊ vnius p̃dicati. ¶ Scḋo cōparando ipsum ad suā diffōnem. q: nullū complexum diffinitur p Aristo. 7° metha. vnde nō diffinit' hō albus nec homo musicus. alioqn diffiniret' diffinitio ⁊ tota historia troiana. ergo nō diffinitur nisi vnū. sed predicatum diffinitur. vtputa hō aial albedo color ⁊ huiusmodi. ergo tale nō debet eē nisi vnuz. ¶ Tertio cōparando p̃dicatum ad suā significatiōnē. q: oē p̃dicatū significat quid vel q̃ꝫtum vel quale vel aliquod alioum predicamentoꝝ sm ꝙ colligitur a p͂ho in antepreccedentis. quod autem nō est vnum nō sic significat. vnde homo albus non significat tantum quid nec tantum quale. sed quid quale. neqꝫ homo magnus dicit tantum quid vel quantum. sed quid quantū cū nullus istoꝝ terminoruz sit ꝓp̃ie alicuius predicamenti sed plurium. ideo omne predicatū ꝓp̃ie loquendo dꝫ esse tantuz vnuz. ¶ Quarto cōparando ipsum p̃dicatum ad suaz durationem. quoniam in nulla demōstratione demr̃atur plura de vno sed tantū vnū de vno vt colligitur de mente philosophi tam in hoc p͂imo q̃ꝫ in secundo. si ergo demonstretur aliquod p̃dicatum de aliquo subiecto oportet ꝙ illud sit vnum de vno. ¶ Sed contra dato illo sequeretur ꝙ geometer non potest demonstrare habere tres angulos equales duobus rectis de triangulo. quia illud predicatum non est vnum sed multa cum pertineat ad diuersa predicamenta. tria enim ⁊ duo sunt predicamenti quantitatis. ⁊ angulus ⁊ rectum predicamenti qualitatis. ⁊ equale vel inequale predicamēti relatiois. ¶ Respondetur ꝙ demonstrator semper demonstrat vnum de vno non quidem semper vnum predicatum de vno subiecto. sed semper vnum predicatum aut vnā passionem aut vnam diffinitionem de vno subiecto. cū enim demonstrat animal vel substantiam de homine demonstrat vnum predicatum de vno subiecto. cuz vero demonstrat risibile vel disciplinabile demonstrat vnaz passionem simplicem de simplici subiecto. cum autē demonstrat esse mansuetum natura. vel canescere in senectute de homine demonstrat passionem complexaz de vno subiecto. Cum vero demonstrat hominez eē com

Notā

positum ex corpore et anima intellectiva demonstrat unam diffinitionem de uno subiecto, quando igitur geometer demonstrat habere tres angulos equales duobus rectis de triangulo. aut naturalis ebullationem sanguinis in corde de colerico non demonstrat id tanquam predicatum de subiecto sed tanquam passionem copulatam de eodem subiecto.

Amplius substantiam quidem significantia quod vere illud est, aut quod vere illud aliquid est de quo predicantur significant.

¶ Tertia suppositio, duplex est predicatum scilicet substantiale et accidentale. Predicatum substantiale est id quod significat suum subiectum ut vere illud est, aut ut vere illud aliquid est idest quod significat suum subiectum secundum totam essentiam aut secundum partem. unde predicatorum substantialium quoddam convertitur cum suo subiecto: ut animal rationale cum homine et tale dicit totam essentiam diffiniti, ideo significat id ut vere illud est. quoddam non convertitur cum suo subiecto: ut animal cum homine, et tale significat huiusmodi subiectum ut id aliquid est videlicet secundum partem non secundum totum. genus enim non dicit totam essentiam speciei sed tantum partem. Predicatum vero accidentale est illud quod significat suum subiectum non ut vere illud est nec aliquid illud. scilicet quod non significat essentiam sui subiecti secundum totum nec secundum partem: ut risibile et album respectu hominis. ¶ Notandum secundum philosophum primo phisicorum quod substantia est id quod vere est accidens autem est illud quod non vere est, quoniam substantia est ens nihil presupponens, accidens autem est ens aliquid presupponens, dicitur enim 7° methaphisice quod accidens non est ens nisi quia entis. predicatum ergo significans substantiam quod vere illud est, aut quod vere illud aliquid est necessario est predicatum predicamenti substantie et consequenter subiectum de quo dicitur. In aliis enim predicamentis sunt diffinitiones dicentes totam essentiam suorum subiectorum et genera ac differentie dicentes tantum partem: nulla tamen diffinitio alicuius accidentis significat illud subiectum ut vere illud est. neque aliquod genus accidentale significat illud idem subiectum ut vere illud aliquid est. ex quo tam subiectum quam diffinitio quam genus presupponit substantiam que sola est id quod vere est.

Notandum primum

Quecunque vero non substantiam significant sed de alio subiecto dicuntur quod nec vere est illud est. neque quod vere illud aliquid est accidentia sunt ut de homine est album. non enim est homo neque quod vere album est. Neque quod vere album aliquod est. sed animal forsan. quod vere enim animal est homo est. Quecunque vero non substantiam significant oportet de quodam subiecto predicari et non esse aliquod album quod non cum alterum aliquod sit album est.

Dubium primum

¶ Circa istam suppositionem movet philosophus duo dubia. quorum primum est, videtur quod predicatum accidentale significet suum subiectum secundum totum vel secundum partem. quia accidens vere predicatur de illo, ut homo est albus. ergo vere significat id. ¶ Respondet philosophus quod accidens vere predicari de subiecto intelligitur dupliciter. aut quia ex illo et subiecto fit propositio vera et hoc conceditur. aut quia essentialiter et quiditative predicatur de illo subiecto: et hoc est inconveniens. ideo dicit philosophus quod illa que non significant substantiam oportet de quodam subiecto predicari et non esse vere subiectum de quo predicatur aliquod album. tamen subiectum illud non per alterum est aliquod album. quia est per substantiam primam que non est altera subiecto. propterea vere accidens predicatur de subiecto, quia cum illo facit propositionem veram: non tamen predicatur de eo ex quo non est substantia dicens totam essentiam subiecti nec partem eius.

Responsio

Species enim gaudeant. monstra enim sunt et si sint nihil ad rationem sunt. demonstrationes enim de huiusmodi sunt.

¶ Secundum dubium. videtur quod predicatum substantiale non significet suum subiectum ut vere illud est neque ut illud vere aliquid est, quia predicata essentialia predicamenti substantie sunt separata a singularibus ut homo animal et subiecta que dicuntur esse ydee et illa sunt etiam invicem separata. ergo tu non es homo. nec homo est animal, nec animal est substantia. ¶ Respondet philosophus quod gaudeant species idest quiescant ydee platonis sic quod de illis non fiat mentio. monstra enim sunt. idest si sunt non habent aliud esse quam monstruosum. sicut enim effectus est monstruosus qui non est proprie effective sed defective ab aliqua causa sub dispositione monstruosa propter defectum virtutis in semine non valentis demonstrari sue materie. ita ydee si essent non haberent nisi esse monstruosum. quia non essent propter aliquem finem nec ad generationem effectuum concurrerent quia sufficit prima causa cum intelligentiis moventibus orbes. Et concesso quod ydee sint ac etiam propter finem sint: non tamen pertinent ad demonstrationem quia non de illis est demonstratio sed de universalibus coniunctis suis singularibus que in proposito dicuntur predicata substantialia et essentialia universalia. ergo platonica dicuntur causalia et ydealia. sed aristotelica sunt formalia et ydentica. dicit enim philosophus quod si homo est albus hoc non est per alterum. homo quidem est albus quia sor. est albus. constat autem quod sor. et homo sunt idem et non diversa. ¶ Contra predicta arguitur. et primo quod diffinitio non sit predicatum. quia dictum est predicatum esse unum et predicari tanquam unum de uno. diffinitio autem non est unum cum componatur ex genere et differentia. ¶ Secundo arguitur quod genus significat subiectum suum secundum totam essentiam. quia dicit porphirius in universalibus quod genus est totum speciei et species est pars generis. idem etiam dicit commentator in prologo phisicorum. ¶ Ad primum dicitur quod diffinitio ponitur in numero predicatorum a philosopho. primo topicorum dicente quattuor esse predicata, videlicet diffinitionem genus proprium et accidens. Et nego quod non sit aliquod unum aut quod non predicetur tanquam unum de uno quia explicat essentiam rei unius tantum predicamenti. animal enim et rationale non sunt entia diversorum predicamentorum sed tantum predicamenti substantie facientia unam speciem que est homo cuius sunt partes essentiales. secus autem est de illis. homo albus. animal musicum. ¶ Ad secundum respondetur secundum porphirium et commentatorem in locis allegatis quod genus est totum speciei et pars speciei. est enim totum in modo quia significat quicquid sua species et aliquid ultra. est autem pars speciei pro quanto essentialiter componit eam. dicit enim porphirius quod differentia adveniens generi constituit speciem. sive ergo sumatur genus ut totum seu ut pars nunquam significat particulariter totam essentiam speciei cum non significet differentiam divisivam sui et constitutivam speciei: genus enim potestate continet suas species, inquit porphirius ibidem.

Amplius si non est hoc huiusmodi qualitas et illud huiusmodi. Neque qualitatis est qualitas. Impossibile est eque adinvicem predicari sic. Sed verum quidem contingit dicere. eque autem predicari non contingit vere.

¶ Quarta suppositio. licet substantia et accidens de se invicem dicantur faciendo propositiones veras non tamen equaliter de se dicuntur. prima pars patet. quia ita vera est ista. album est homo. sicut illa. homo est albus. secunda pars est manifesta. quia substantia non est dispo

sito accñtis. neq3 accidens ē dispō subītanç sue dispō nis: sed tanq3 sui dispositi. ideo directe predicat accñs de subo. s3 sub3 de accidente indirecte pdicatur. hō. n. p se subijcitur albo s3 albu3 p accidens subijcit homini pro quanto sortes subijcit hoi cui inest p accidens albedo. ¶ Notādū q̄ q̄litas sumit dupli. s. large pro oī dispositione formali. ⁊ stricte p dispositione seu accñte tertii pdicamenti distincto ab oībus aliis pdicamentis. p̄mo mō loquitur phs in predicamētis capitulo de substātia di. q̄ scda substātia significat quale qd. ⁊ quito metha. q̄ forma subalis est qualitas. secundo modo loquitur in predicamētis capitulo de qualitate di. qualitas est s3 quā quales esse dicimur. ¶ Cu3 ergo dicit philosophus q̄ subiectum non est qualitas accidentis nec econtra. accidens est q̄litas subiecti: loqtur de qualitate large sūpta.

Aut enim sicut substantia predicatur vt est. aut cum genus sit. aut differentia potest predicari. Hec autē omnia ostensa sūt quoniam non erunt infinita neq3 in sursu3. neq3 in deorsum. vt homo est bipes ⁊ homo ē animal. hoc autem alterū est neq3 animal de homine. hoc autem de callia. hoc autem de alio in eo quod quid est. Substantiam quidē oē est diffinire huiusmodi. Infinita enim nō est transire intelligentem. quare neq3 in sursu3 neq3 in deorsum infinita sunt. Illam. n. non est diffinire de qua infinita predicantur.

¶ His suppositionibus premissis philosophus ponit duas conclusiones. Quarum prima est ista. non contingit demonstrationes procedere in infinitum in predicatis substantialibus sursum vel deorsum. ¶ Istam conclusionem arguit per rationem logica3 ⁊ cōem quia aliter nihil contingeret scire predicamēti substantie per diffinitionem. patet consequentia quia illud sciretur per genus ⁊ differentiam. modo si infinita essent genera ī sursum omnia illa oporteret perfecte cognoscere. quod est impossibile. ⁊ si non est procedere in infinitum in sursū nec etiam in deorsum quia resolutio demonstrationum est in sursum ⁊ non in deorsum. si enim non procederetur in infinitum in sursum isto modo homo bipes animal. ⁊ fortiori nec in deorsum animal homo callia. non enim contingit infinita pertransire. ¶ Notandum primo q̄ sicut materia forma ⁊ compositum realiter differunt. quia materia non est forma nec econtra. non etia3 compositum est aliquod istorum vel econtra. ita genus differentia ⁊ species differunt ratione. nam genus habet rationem materie. ⁊ differentia forme. species vero habet rationem compositi ex quo componitur ex genere ⁊ differentia. cum ergo dicit philosophus q̄ contingit omnem substantiam diffinire. non est intelligendu3 de substantia que se habet vt materia. s. de genere. nec de suba que se habet tanq3 forma. vt de differentia. sed de suba que se habet per modum compositi vt de specie. talis enim substantia est diffinibilis: cū sit necessario ⁊ per se inter genus ⁊ differentiam. non q̄ sit inter ea s̄m lineam predicamentalem. sed eo modo quo constitutum dicitur esse inter constituentia. actus. n. ⁊ potentia sunt extrema: ideo compositum ex his tanq3 participans naturam extremorum dicitur esse mediū. ¶ Secundo notandum iuxta doctrina3 commen. 7. metha. q̄ diffinitio est quasi organum intellectus ad intelligendum est. n. diffinitio quasi quoddam speculum in quo intellectus inspicit ⁊ cernit natura3 rei. ideo philosophus specialem mentionem facit de intellectu vel intelligente accipiens intelligentem pro diffiniente di. q̄ si essēt diffinientia infinita non contingeret intelligentem. i. diffinientem illa ptransire cū non posset illa intelligere: eo q̄ infinitum s̄m q̄ infinitū est ignotū. p̄mo physicorum.

Si quidem igitur genera admuice3 equaliter predicātur. erit. n. ipsu3 quod vere ip3 aliquid est.

¶ Scda p̄clusio. nō p̄tingit demfationes p̄cedere in infinitū in predicans subalib⁹ circulariter. Ista p̄clō ponitur ex eo q̄ posset aliq̄s dicere q̄ licet non sit possibilis processus infinitus sursum vel deorsum in predicamento sube. q̄ oporteret predicata substantialia esse infinita. tñ circulariter talis processus infinitus est possibilis per solā multitudinē terminoꝝ finitam sicut motus celi est infinitus. ⁊ tñ fit sup linea finita non quidē recta sed circulari. Et iō ad tollendū hac opinionē Arist. ponit hāc scdam p̄clonem quā p̄bat sic. q̄ dato opposito sequit̄ q̄ oīa genera p̄dicamenti substantie equaliter de se inuicem predicentur. ⁊ sic genus p̄uerteretur cū sua specie. ⁊ genus generalissimū cū genere subalterno qd̄ est falsū ⁊ p̄bat̄ p̄ña. nā si est p̄cessus circularis in predicamēto sube necessario demfabit ille terminus hō de illo termino substantia ⁊ e3. hoc aūt fieri non posset nisi termini illi inuicem p̄uerterent. ¶ Circa p̄dicta occurrunt due difficultates. Quaꝝ prima est ista. q̄ illaꝝ est formalior hō est aīal. animal est hō. Et arguit̄ q̄ scda. q̄ cū genus dicat mām ⁊ spēs formā. in prima p̄dicatur mā de forma. ⁊ p̄ñter est p̄dicatio indirecta. in scda aūt p̄dicat̄ forma ⁊ subiicit̄ mā. ergo est p̄dicatio directa. ⁊ p̄ñter formalior. ¶ Scda difficultas. vtrū ista sit p̄dicatō directa ⁊ formalis. hō ē aīal rōale. aut ista. hō ē rōnal. ⁊ vr̄ q̄ nō. q̄ sub3 dīc totū ⁊ p̄dicatū ptem. p̄trar aūt totū dicere formā ⁊ pars mām s̄m p̄men. 3. phy. ¶ Ad p̄m dicit egidi⁹ q̄ genus ⁊ spēs sumunt̄ dupl̄r. vno mō vt significant eēntia3 rei. alio mō vt sūt infra itellect⁹ ad cognoscēdū. p̄mo mō gen⁹ est simplici⁹ ⁊ abstracti⁹ q̄3 spēs ⁊ p̄ñter formali⁹. alio mō spēs. q̄ñ p̄ illā itellect⁹ cognoscit distincti⁹ eēntiā rei. q̄3 p genus. Ista rñsio mihi non satisfac. q̄ idē ē p̄ceptū significare eēntiā rei ⁊ esse infra intellect⁹ ad cognoscēdū. scdo. q̄ tūc h̄ret̄ q̄ hec est p̄dicatio directa. aial ē hō. ⁊ hec idirecta. hō est aial. vt sunt infra intellect⁹. ¶ Dicēdū ergo aliter cū porphirio. q̄ genus est totū specie ⁊ ps spēi. ⁊ cū totū dicat formā ⁊ pars mā3. ista est simpl̄r directa. hō est aial. ⁊ hec indirecta. aial est homo: ⁊ p̄ñter minus formalis. Et si dr̄ exquo gen⁹ ē pars spēi vr̄ q̄ hec sit directa. animal ē hō p q̄3to subm dicit partē ⁊ predicatū totū. R̄ñdet̄ q̄ ly aial nūq3 dicit partē nisi actu p̄batur. ⁊ ideo cū absolute ponit̄ sp dicit totu3 ⁊ formam. sed in hac p̄pōne. hō est aial rōnale. iam dicit parte3. ¶ Ad 2m respondet̄. q̄ s̄m p̄hm. 7. meta. partes diffōnis sunt forme. ideo q̄l3 illarum est predicatio formalis ⁊ directa. Et cum dicit̄ p̄dicatū dicit partē in qualibet illaꝝ id negat̄. vñ licet q̄libet ps diffinitionis dicat ptē. non tñ diffinitio: sed totū diffinitu⁹ tñ q̄3 spēs. ⁊ p̄ñter dicit̄ q̄ in illa. hō est rōnalis p̄dicatū implicite dicit totū ⁊ forma3 nec vnq3 dicit partem nisi contrahat genus. sp tñ d3 concedi differentiam formaliorē esse specie. q̄ differentia dicit actum tñ species vero cōpositionē ex genere ⁊ differentia. ⁊ iō si p̄cedat̄ d̄ria3 dicere totū hoc n̄ ē formalr̄ ⁊ explicite. s3 tñ v̄tualr̄ ⁊ iplicite. ¶ Intelligēdū q̄ spēs h3 duplice3 habitudinē ad d̄ria3. Prima ē habitudo effectus ad cām formalem. ⁊ sic d̄ria est formalioꝝ q̄3 species alia ē habitudo cause finalis ad suu3 effectū ⁊ sic species est formalioꝝ d̄ria. cā. n. necessitans ē formalioꝝ necessitata cū ista se h̄eat p modū act⁹: ⁊ cā necessitata p modū potentie. oē. n. mouens mouet s̄m q̄ est in actu. ⁊ omne motu3 mouet̄ s̄m q̄ est in potentia. inq̄t Ari. 3. physicoꝝ.

Et neq3 tñ de qualitate aut alioꝝ nullum nisi scdm accidens predicatur. omnia hec. n.

Marginal notes: No^m p^m — 4^a p̄clo tertij capituli tertij tractatus — No^m p^m — No^m secundu3 — 5^a p̄^o tertij capituli tertij tractatus — 6^a p̄^o tertij capituli tertij tractatus

accidunt ⁊ de subiectis predicari.

¶ Ista est tertia pars huius capituli in qua phs remouet pcessuz infinitū in predicatis accidentalibus sicut fecit in pdicatis subalibus ⁊ q̄ditatiuis vl' sumptis ponē do tres pcłones. Quarū prima ē ista. nō ꝯtingit pcede re circulariter in infinitū in pdicatis accidētalib⁹ pdicantib⁹ p accñs. Scda ꝯ.nō ꝯtingit pcedere in infinitū sursum vel deorsū in pdicatis accidentalibus per accidens pdicantib⁹ ibi. Sz qm̄ infinita. Tertia ꝯ⁹ nō ꝯtingit pcedere in infinitū sursum vel deorsū in predicatis accidētalibus p se predicantib⁹ ibi. Neqꝫ in sursū. ¶ Prima ꝯ⁹ arguit. q: aliter posset demonstrari ppō indirecta. ⁊ subm̄ de accñte suo cōl. ꝯñs impoīe. ⁊ pbat̄ ꝯña. q: si de a. subiecto dm̄ōstraret̄ coloratū ⁊ de colorato q̄lę et quo termini sunt finiti de q̄li demonstrabit̄ a subm̄.

¶ Notandū ꝙ pdicata accidētalia p accidens pn̄t tripliciter ꝯsiderari. Primo vt ad se inuicē cōparantur ī eodem pdicamēto. ⁊ sic pcessus circularis est īpossibilis. q: tunc oīa accñtia eiusdē predicamēti inuicē ꝯuerterentur. q: demōstraret̄ supius de suo inferiori ⁊ ecōtra vt est dictū de terminis subalibus. Scdo possunt cōsiderari vt cōparant̄ ad oīa pdicamēta accidentiū. ⁊ sic iterū pcessus circularis ē impoīis. q: sicut demr̄arent̄ accidētia respectiua de absolutis: ita absoluta d̄ respectiuis. qđ est ipoīe. q: magis eorū non demr̄at̄ p minus totum. Tertio possunt ꝯsiderari vt cōparant̄ ad pdicamentū sube: ⁊ sic iterū non ē poīis talis pcessus. q: cū pdicata sint tm̄ finita sic ⁊ pdicamēta tandez demr̄aret̄ suba de accñte. sic accñs de suba. qđ est ipoīe. q: subm̄ nō dm̄ōstratur de accidente sicut non inest accidenti. substantia .n. nulli accidit. sed alia accidunt ei inquit philosophus primo physicorum.

Sed quoniā neqꝫ in sursū infinita erunt. vnūquodqꝫ enī quod predicatur significat aut quale aliqd. aut ad aliquid: aut quantuz aliquid. aut huiusmodi. aut que sunt in substantia. hec autē finita sunt ⁊ genera predicamentorum finita. aut enim quale. aut quantum. aut ad aliquid. aut facere. aut pati. aut vbi. aut quando predicabatur.

¶ Scda ꝯ⁹. non ꝯtingit pcedere in infinitū sursum vel deorsum in predicatis accidentalibus per accidens pdicantibus. probatur. non ꝯtingit procedere in infinitum illo mō in talib⁹ predicatis vbi vnū pdicat̄ de vno predicatione directa. neqꝫ vbi multa pdicat̄ de vno pdicatione directa. neqꝫ vbi vnū predicat̄ de vno aut multa de vno pdicatōe indirecta. ergo ꝯ⁹ v̄a. pꝫ ꝯña. ⁊ añs pbat̄ quo ad quālz ptē. Prima q̄dē ps añ̄s ē nota. vz. ꝙ nō ꝯtigit pcedere in īfinitū sursū vel deorsū in pdicatis accñtalib⁹ p accñs pdicantibus vbi predicat̄ vnū de vno pdicatione directa. qꝛ cū omne predicatū vnum sit in aliquo decē predicamētoꝝ. s. subē q̄titatis q̄litatis ⁊ huiusmodi. et 2⁹ suppositione alteri⁹ lectiōis: ⁊ predicamenta sint solū finita. oꝫ ēt predicata esse finita q̄ predicantur tāq̄ꝫ vnū de vno. ⁊ p ꝯña illo mō non procedit̄ ī infinitū. ¶ Sed ꝯ. subm̄ ⁊ pdicatū sūt inuicē correlatiua ⁊ infinita sunt suba. ergo infinita sunt pdicata pꝫ ꝯña cū maiori eo ꝙ predicatū est alicui⁹ subi pdicatum. ⁊ subm̄ est alicuius. predicati subm̄. minor āt est nota. qꝛ singularia sunt infinita. ⁊ quodlꝫ istoꝝ est subiectū cuꝫ sit pars subiectiua alicuius spēi fꝫ porphiriū. ¶ Dicendū ꝙ nō valet ꝯña: sicut non seqtur. vl'e ⁊ particulare sunt inuicem correlatiua: ⁊ particularia sunt infinita. ergo vl'ia sūt infinita. sicut .n. agentia vl'ia sunt tm̄ finita. ⁊ agētia particularia sunt infinita. ita forme vl'es sunt tm̄ finite. ⁊ forme particulares sunt infinite. predicata autē sunt forme vl'es: ⁊ suba forme particulares. ideo predicata sunt tm̄ finita ⁊ subiecta infinita: de quibus non est scia neqꝫ diffinitio fm̄ Aristo. ⁊ plato.

Concessum autē est vnū de vno pdicari.

¶ Scda pars añtis hic pbat̄. vz ꝙ nō cōtingit pcedere in infinitū sursu vel deorsum in pdicatis accñtalib⁹ p accñs predicātib⁹: vbi pdicant̄ multa de vno predicatōne directa. posset .n. aliqs dicere ꝙ licet talis pcessus infinitus non sit possibilis vbi pdicatur vnū de vno. tn̄ bene possibile est vbi pdicant̄ multa de vno. vt hō est bicubitus. hic pdicatur vnū de vno. sed dicēdo homo est bicubitus alb⁹. h predicant̄ duo de vno. in ista vo. hō ē bicubitus albus music⁹. pdicant̄ tria de vno. ⁊ sic in infinitum. ¶ Sed ꝯ. ex vnitatibus finitis nō possunt resultare cōbinationes infinite. ergo si predicta sunt tm̄ finita ex his fieri non poterunt cōbinationes infinite. ⁊ p ꝯña si non pcedit̄ in infinitū vbi vnū pdicatur de vno. nec vbi multa predicantur vno. antecedens autem est manifestum inductiue. vnitas nāqꝫ nullam combinationem facit. binarius autem tm̄ vnam combinationē facit realiter: licet faciat duas distinctas ratione: eo ꝙ eadem est via a thebis ad athenas ⁊ econtra. Tertio phisicorū. ternarius autem facit tres combinationes tm̄. vt a. b. c. primam combinationem faciunt a. b. secundam b. c. ⁊ tertiam a. c. sed quaternarius facit sex combinationes. vt est demonstratum 2⁹ de generatione. de quattuor q̄litatibus primis facientibus sex combinationes quaruz quattuor sunt possibiles ⁊ due impossibiles. ⁊ sic generaliter omnis numerus supra ternarium licet faciat plures combinationes q̄ꝫ habeant vnitates nūq̄ꝫ tamen cōbinationes sunt infinite si vnitates sunt tm̄ finite. ¶ Notandum ꝙ quilibet numerus tot combinationes facit quot vnitates ipsum precedunt. verbi gratia. describatur latitudo numerorum ponendo in primo loco vnaz vnitatem ⁊ in secundo duas. ⁊ in tertio tres. ⁊ sic in infinitum. ⁊ patet ꝙ binarius non facit nisi vnam combinationem quia tm̄ vna vnitas ipsum precedit. ternarius facit tres combinationes. quia tres vnitates ipsum precedunt. quaternarius facit sex combinationes. quia sex vnitates ipsum precedunt. quarum vna ponitur in primo loco. ⁊ due in secundo. ⁊ tres in tertio loco. quinarius autem decem combinationes facit. quia tot vnitates ipsum precedunt in latitudine numeroꝝ. vnde prima secunda tertia quarta faciunt decem. sex vero. xv. combinationes facit. quia tot vnitates ipsum precedunt nam prima secunda tertia quarta quinta faciunt. xv. ⁊ sic consequenter procedendo videbitur quēlibet numerum finitū plures facere combinationes q̄ꝫ habeat vnitates. nūq̄ꝫ tamen facit combinationes infinitas. ita in proposito q̄ttuor predicata simpliciter sumpta faciant quattuor propositiones. aggregatim autem sumpta faciunt plures. nūq̄ꝫ tamen infinitas. ⁊ ita de aliis predicatis dicatur in quocūqꝫ numero finito fuerint.

Ipsa āt de ipsis quecūqꝫ nō aliqd sūt nō pdicari dicim⁹. accñtia. n. sūt oīa. sꝫ hec qdē scđz seipsa. alia vō scđz alteꝝ modū. Hec āt oīa de subo quodā pdicari dicim⁹. secundū accñs āt nō eē subm̄ aliqđ. Nihil. n. taliū ponim⁹ eē ꝙ nō alteꝝ aliquod eē dr̄ quod dr̄. sꝫ ipm̄ in aliis ⁊ alia quidē de altero.

¶ Tertia pars antecedentis ꝯñter arguitur. s. ꝙ nō cōtingit procedere in infinitum sursum vel deorsum in pdicatis accidentalibus predicantibus per accidens vbi predicatur vnum de vno aut multa de vno predicatione indirecta. quia demonstrationes non vtuntur predicatione indirecta sed tm̄ directa. accidens enim dicitur predicari per se de suba. sed non econtra nisi fm̄ accñs ⁊ fꝫ q̄d. quo mō nō vtit̄ demonstrator. ideo dicit phs

Ro^m p^m

7ª pclo et rij capituli tertij tractatus

Ro^m p^m

q tales predicationes non sunt pdicationes simplr. q ipsa suba de ipsis accntibus que no sunt p se aliqd non dicimus pdicari. Accidentia.n. p se n subijciunt. sz sube. nã si accidentia dicunt subijci hoc est p accns rõne sube prime. Itã hõ et leo dicunt pdicari de accntibus nñ p accñs rõne huius hõis et illi leonis qb accidentia in sunt p accidens. q qdẽ singularia non sunt altera ab his vltio co q hic hõ est p se homo. et hic leo est p se leo.
¶ Notandũ q differt accñs a proprio co q propriũ pmo inest spéi et per speim individuis. accidens aũt pmo inest individuis et p individua spéi. propriũ etiam circũcernit sibi determinatũ subm cui inest p se. accidens aũt nullũ subm determinatũ circũcernit. ideo nulli tali inest p se: cũ q aõ tñ stat q accidens p se pdicat sicut per se ẽ forma. accidit tñ sibi pdicari de isto vel de illo sicut accidit sibi q sit forma hui vel illius. ideo talia accidẽtia.s. cõia dicuntur accidentia pdicantia p accidẽs. sicut ergo sube p se cõpetit subijci et p accidens pdicari de accñte. ita ecõtra accidenti p se cõpetit pdicari de suba et per accidẽs subijci respectu illius. Cũ igit ea q sunt p accidens sint aliena a determinatione de pdicatione indirecta q pdicatur suba de accñte nõ se intromittit determinator.

Neqz in sursũ ergo vnũ de vno neqz ĩ deorsum esse dicitur. de qb qdem.n. dicuntur accidentia quecũqz ĩ substãtia vniuscuiusqz sũt. hec aũt nõ sũt ĩfinita. sz ĩ sursũ ipsa quoqz et accidentia vtraqz nõ infinita sũt. Necesse est ergo esse aliqd de quo pmũ pdicetur et de hoc aliud: et hoc stare et esse aliqd qd non amplius neqz de alio priori neqz de alio aliqd prius predicetur. vnus qdem demonstratõnis modus dicitur hic.

2s^m. tertii capitulũ tractatus.

¶ Tertia conclusio. non ptingit pcedere in infinitũ sursum vel deorsũ in pdicatis accidẽtalib p se pdicãtib intelligendo p predicata accidentalia p se pdicantia proprias passiones in q̃rũ diffinitionib ponunt subiecta. Ista pclusio dupl̃r probatur. primo p rõnez cõem. secundo per rõnem magis ppriaz ibi. Adhuc autẽ alius.
¶ Primo qdẽ ar. q non ptingit pcedere in infinitũ in talibus pdicatis deorsum. q: tunc nõ possem habere pfectã notitiã de aliquo subo diffinibili. qd est falsuz. et pbatur pña. q: nõ habetur pfecta notitia de aliquo tali subo nisi cognoscantur oĩa per se accidentia illi. sz ĩpossibile est cognoscere oĩa per se accidentia alicuius subi si illa sunt infinita. ergo et cẽ. Deinde arguitur q non cõtingit pcedere in infinitum in sursum ĩ talib pdicatis. qñ quocũqz dato ptingeret dare passionẽ superiorem ad illã. et itez aliam superiorẽ. et sic in infinitum. qd est ĩpossibile. q: tunc cõtingeret pcedere in infinitũ in pdicatis qditatiuis qd est reprobatũ.

No^m 1^m

¶ Notandũ primo ex doctrina phi secundo hui. q eiusdẽ subi diffinibilis dant due diffinitiones vna a priori q dicit formalis. alia a posteriori que dr mãlis. diffinitio formalis data a priori cõponit ex genere et dria specifica. vt aial rõnale. diffinitio aũt mãlis data a posteriori cõponitur cõiter ex genere et ppria passione vt aial risibile. sicut ergo non habet pfecta notitia de hoĩe a priori nisi cognoscant oẽs drie essentiales hoĩs propinque et remote vt q ẽ rõnalis sensitiuus corporeus et hmõi. ita non habet de eodẽ pfecta notitia a posteriori nisi cognoscant oĩa p se accidẽtia ei vt q est disciplinabilis risibilis mansuet et hmõi. et hoc ideo q: sicut q̃libet talis passio diffinit a priori p suũ subm ita q̃libet talis a posteriori est diffiniẽs idẽ subz. ideo si aliquod subm hret infinitas passiones nõ haberet pfecta notitia de eo a posteriori nisi cognoscerent oẽs ille passiones. constat aũt q nõ possent cognosci si eẽnt infinite.

No^m 2^m

¶ Scdo notandũ ex determinatiõe Ari. 4. phy. q

tunc vnumquodqz hũt diffinit qñ p illã diffinitionẽ põt assignari oẽs cãe accñtiũ p se illi subi. Et rõ q: diffinitio est cã subi ĩmediata et adeq̃ta a q̃ fluunt oẽs pprie passiones pueniẽtes cũ eodẽ subo sz si aliqd subm hret infinitas passiones nõ esset posĩ assignare cãs oĩum illaz ergo non eẽt posĩ aliqd subm bñ diffinire diffinitiõe data a priori. oporteret.n. q ab illa fluerent ille infinite passiones q̃rũ q̃libet esset demõstrabilis de suo subo p cãz ppriam. prima.s. per diffinitionez subiecti et quelibet alia per passionem precedentem. constat autem hoc esse impossibile. quia intellectus nõ potest infinita pertransire.

No^m 3^m

¶ Tertio notandum q passiones vadunt deorsum dupliciter. primo per elongationem a subiecto adequato non obstante conuertibilitate. et sic dicimus risibilitatez esse passionem inferiorem ad disciplinabilitatez. quia remotior est a suo subiecto. Secundo per predicationem et sic dicimus esse risibile esse inferius ad esse sensitiuum et esse corporeum. quia omne risibile est sensitiuuz et nõ econtra. et omne sensitiuum est corporeum et non econtra. nullo suorum modorum proceditur in infinitum in passionibus deorsum non quidem per elongationez. q: cum subiectum diffiniatur per quamlibet suam passionem non contingeret habere perfectam notitiam de tali subiecto ratione infinitatis passionum nec etiam per predicationem. quia infra speciem spẽcialissimam non est aliqua passio sicut neqz aliquod subiectum diffinibile. vt pz inductiue.

No^m 4^m

¶ Quarto notandum q passiones vadũt sursum dupliciter. primo per appropinquationez et sic illa passio est superior que est propinquior suo subiecto eo modo quo dicitur disciplinabile esse passionem superiorem ad risibile. alio modo per predicationẽ. et sic ista passio ẽ superior que est cõior. et sic homo habet passiones in sursum.s. disciplinabile sensitiuum et corporeũ. nullus autem simũ eorum et equale. sed nullo istorum modorum proceditur in passionibus in infinitum in sursũ. non.n. per propinquationez. quia sicut datur prima diffinitio et primum subiectum ita prima passio. alioquin de subo nulla passio posset demonstrari potissime. nec etiam per predicationem. q: talia non sunt infinita sicut nec pdicamenta sunt infinita nec predicata qditatiua sunt infinita. oz igitur passionibus dare vnam que de aliis pdicatur et nulla de illa et vnam aliã que de nullo predicatur. et plures de illa inquit phs in littera.

Adhuc aũt alius. si eni de qb quedã priora pdicant horum qdem demonstratio erit neqz possunt habere ad ipsa q̃z scire.

¶ Ista est alia ratione ad probandũ in speli q non contingit procedere sursũ in infinitum in predicatis accidentalibus per se que sunt proprie passiones. ita q non semper de qualibet alia predicatur sic q omnium sit demõstratio premittendo tres suppositiones. Quarum pma est ista. propositio demonstrabilis nõ est magis scibilis q̃ p demonstrationem. pz. q: scia excludit oẽm errorẽ atqz formidinem. Et notanter dicitur propositio dmõstrabilis q: prima principia quãtomelius cognoscuntur q̃ per scire cum illis intellectus assentiat ex sola notitia terminorum in lumine intellectus agentis.

Neqz sciet esse sine demõstratione. si autem hoc per hoc notum est.

¶ Secunda suppõ. non ptingit aliqd scire nisi p demõstrationẽ patet ex determinatis ante. cũ scientia sit habit cõclusionis demonstrate. et si aliqñ fuit concessum principia sciri. illud intelligebatur solum virtualiter. hic autez fit mentio de scire formaliter sumpto.

Hoc aũt nescimus neqz melius habemus ad ipsa q̃z scire neqz p hoc notũ scienus.

¶ Tertia suppõ scito posteriori nescio scitũ oĩa priora nisi ad illa intellect meli se hẽat q̃z sciẽs. vñ si a.b.c. sit pclõ.

nes demonstrabiles quarum c. dependent a.b. et b. ab a. non pot sciri c. nisi sciant a.b. Et notanter dr nisi intel lectus melius se habeat ad idem prius quam sciens: quia non se quitur b. est posterius a. et b. scitur. ergo a. scit. quia forte est indemonstrabile et magis notum quam p scire etc.

Si igitur est aliquid scire p demonstrationem simpliciter et non ex aliquibus neque ex suppone. manifestum est stare pdicamenta media. si n. non steterit. sed est sp accepcioi supriusoium erit demonstratio. quare si infinita non ptingit per currere: quorum non est demonstratio non scie mus p demonstrationem. si igitur neque melius ha bemus ad ipsa quam scire: non erit aliquid scire p demonstrationem simpliciter sed ex suppone. Logice quidem igitur ex his utique aliquis credet de eo quod dictum est.

¶ Isto pluppositis arguit sic. ptingit aliquid scire p de monstrationem simplr et non ex datis vel ex suppoe. ergo non proceditur in infinitum in passionibus p se. sed necesse est media pdicata ee finita mi. pz pna. quia ex supposito se quitur oppositum. si n. esset procedere in infinitum in passio nibus sic quod oium esset demstratio p passionem priorem vel cõiorem sequit quod non pngeret aliquid scire simplr. sed so lum ex datis vel ex suppone. nam quocunque dato illud est demonstrabile ex quo intellectus non se hz ad illud meli us quam sciens pp infinitam distantiam iter id et imediata quam non ptingit ptransire. ergo non ptingit scire aliquid simplr pz pna. quia scire simplr est scire p imediata et indemon strabilia. tamen posset scire aliquis sm quid dupl'r. vno mo ex datis pcludendo aliquid ostive. vel ducendo ad impoe. alio mo ex suppone vt in scia subalternata in qua psup ponunt pncipia in scia subalternante iam demonstrata. ¶ Sz dubitatur circa tertiam supponem. si enim non scitur posterius nisi sciat prius dumodo illud sit scibile. et ab illo essentialr depedeat illud posterius. sequitur quod nullus est p spectiuus nisi sit geome. nec aliquis e musicus nisi sit arith me. quorum tamen opposita experimur. ¶ Dicendum quod aliquis dr pspectiuus vel musicus duplr. vz. simplr et ex sup positione. nemo est pspectiuus simplr nisi sit geometra neque aliquis est musicus simplr nisi sit arithmetricus. quia nullus scit simpliciter pclusiones pspectiuas p principia probata in geometria nisi illa sciat probare per pricipia geometrica. Et psilr de pclonibus musice respectu prin cipiorum demonstratorum in arithmetrica. bene tamen aliquis est perspectiuus sm quid vel ex suppone nesciens geome triam. et aliquis est musicus sine arithmetrica et sm quid vel ex suppone: vt innuit phs in littera.

Analetice at manifestum est p hec velocius quod neque i sursum neque i deorsum ifinita pdican tia ptigit esse i demonstratiuis scientijs de qui bus itentio est. Demonstratio. n. est ex his que cunque qdem ipsa isunt scdm seipsa rebus.

¶ Ista est quarta pars huius capituli in qua philoso phus excludit processum infinitum in demonstrationi bus per rationes analeticas. i. proprias postquam exclusit illud per rationes logycas. i. cões. Et facit tria. nam pri mo premittit duas suppositiones. secundo demonstrat duas conclusiones ibi. Horum autem neutrum tertio dat quedam documenta quibus propositiones media tas reducit ad immediata ibi. Monstratiua autem his etc. ¶ Prima suppositio est ista quod omnis demonstra tio est ex his que sunt per se. Ista suppositio est declara ta superius vbi est ostensum nullam demonstrationem esse ex his que sunt per accidens neque ex extraneis neque ex possibilibus aliter se habere.

Scdm seipsa vero dupl'r quecunque. n. illis i sunt i eo quod quid est: et in quibus ipsa i eo quod quid est isunt ipsis: vt i numero ipar quod iest quidem nume ro. Est at ipse numerus in ratione ipsius. Et iterum multitudo aut diuisibile i ratione numeri est.

¶ Secunda suppositio est ista. quod duplex est ppo per se vna quando predicatum ponit in diffinitione subiecti. alia quando subiectum ponit i diffinitione pdicati. exemplum primi. vnitas et mul titudo insunt numero per se primo modo. quia ponitur i dif finitione eius cum numerus sit multitudo ex vnitatibus aggregata. exemplum secundi. Imparitas inest per se nu mero secundo modo dicendi per se. quia numerus po nitur in diffinitione imparis. vnde impar est numerus non diuisibilis in medietates equales. ¶ Dubitatur cum phs prius posuerit quattuor modos dicendi per se pro pter quid non facit hic mentionem nisi de duobus. ¶ Res pondetur quod de tertio modo non facit mentionem. quia ille est incomplexus non ingrediens formaliter demon strationem. quartus autem reducitur ad secundum. ideo solum de primo et secundo facit mentionem cum illi pro cedant ex necessariis simpliciter. quartus autem ex neces sariis sm quid vt in locis propriis visum est.

Horum at neutra contingit ifinita esse nec vt iperfectum numeri. Iterum. n. si ipari aliud isit cui inhereat erunt. Hoc at si e primum numerus ine rit his que isunt ipsi. si igitur non ptigit hmoi ifini ta esse i numero neque i sursum erunt ifinita

¶ His suppositis Ari. ponit duas conclusiones. Qua rum prima est ista. impossibile est demonstrationes p cedere in infinitum in secundo modo dicendi per se. pro batur dupliciter. et primo sic. nullum subiectum habet passiones infinitas. ergo conclusio vera. antecedens ar guitur. quia numero non inest per se impar. et iterum alia passio per illam. et sic in infinitum. quia cum oia preceden tia ingrediantur diffinitionem posterioris infinita essent dif finitiua eiusdem. et pñter non posset haberi perfecta no titia de aliquo subo et completa: ex quo talia infinita non possunt cognosci. ¶ Notandum quod sicut qdlibet superius cadit in diffinitione sui inferioris ita qlibet passio pcedens cadit in diffinitione passionis sequentis. quia sicut non cogno scitur pfecte inferius nisi cognoscat superius. ita non co gnoscit perfecte passio sequens nisi cognoscat pcedens ideo si aliquod subm haberet primam et vltimam passionem inter quas essent infinite non posset cognosci illa vltima nisi cognoscerentur oes intermedie que necessario cadunt in diffinitione illius vltime. Et si quis vellet assignare pri mam sine vltima illud non est possibile. quia in essentia liter ordinatis si datur primum: datur vltimum. et econ tra. ¶ Sed forte dubitatur de hoc quod dicitur quod libet superius cadit in diffinitione sui inferioris. quia cum diffinitur homo per animal rationale non ingrediuntur diffinitionem hominis corpus nec substantia que sunt es sentialiter superiora. ¶ Dicendum quod licet non ingredi antur formaliter tamen ingrediuntur virtualiter. quoniam ne cesse est animal prius diffiniri per corpus animatum. et corpus animatum per corpus. et corpus per subam. ideo non cognoscitur homo perfecte diffinitiue nisi cognoscatur oia illa superiora. ita est dicendum de passionibus quod licet non oes passiones pcedentes ingrediant diffinitionem vltime formaliter: tamen ingrediunt virtualiter quia non pfecte illa co gnoscitur nisi oes precedentes cognoscantur.

At vero necesse est omnia inesse. Primo vt numero et in illis necesse est ee numer: que conuertibilia erunt sed non excedentia.

Marginal notes: Dubium primum. — Responsio. — 9a pclo ter tii capituli tertii tractatus. — Notandum primum.

¶ Scdo arguit ad eandẽ oclõnem sic. ipossibilis ẽ pcessus infinitus sursũ vel deorsũ in his que inuicẽ ouertunt. sed subm ouertit cũ oĩbus suis passionibus. ergo in illis nõ pcedit in infinitũ sursũ vel deorsuz. p3 ɔña cuz maiori. q: nõ ponit pcessus infinitus sursuz vel deorsuz nisi pp resolutionẽ minus cõis I magis cõe vsus trãscendentia a qbus formant prima principia nõ igredientia nisi vir tualiter demõstrationẽ. minor ast est euidens. qr cũ subm ponat in diffinitiõe cuiuslibet sue passionis. ⁊ e3: o3 ne cessario illa ouerti. ¶ Notandũ q hoc itelligendũ ẽ de passionibus q̃ fluunt ex pncipijs spẽi ⁊ nõ q̃ fluunt ex pn cipijs indiuidui aut materie quia licet simitas diffinia tur per nasum non tamen nasus diffinitur per simita tem. paritas etiam vel iparitas diffinit per numeruz ⁊ nõ econtra p aliquã illarum passionũ diuisim. hñ tñ diffini tur numerus p passionẽ ouertibilẽ cũ isto disiuncto sicut linea diffinitur p longitudinẽ ⁊ nõ p rectitudinẽ nec per curuitatẽ diuisim. sic ẽt hõ diffinit p risibile vel discipli nabile. ⁊ econtra. qr illa fluunt ex principijs spẽi. non at diffinitur homo per esse medicuz vel caluũ. qr illa fluũt ñ ex principijs indiuidui aut materie.

Nec tñ quecũq3 sunt in eo q qd ẽ nec ifi nita sunt. neq3 enim esset diffiniri.

¶ Scda oclusio. ipossibile est demõstrationes pcedere in infinitũ in primo mõ dicendi p se p3. qr tunc nõ cõtinge ret diffinire. ⁊ 10. nã ois diffinitio datur cã innotescẽdi. ɔstat aũt q p diffinitionẽ datã non sciret diffinitum. qr oporteret infinita supiora diffinibilia cognoscere. ois. n. diffinitõ ɔstat ex gñe ⁊ dria. Intelligẽdo de diffinitõe qdi tatiua. Notãdũ q Aris. nõ assignaret hic duos modos primos dicẽdi p se in qbus nõ ɔtingit pcedere in ifinitu3 nisi vellet primũ modũ formalr ingredi demõstrationem cuius oppositũ ponunt Thomas ⁊ Egidius dl. diffini tionẽ subiecti nũq3 esse mediũ in demõstratione. sed diffini tionẽ passionis. hoc tñ perscrutabit scdo huius.

4° 9° ter tii capitu li tra ctatus.

Quare si predicantia quidem omnia p se dicunt: hec non infinita sunt.

¶ Ex pdictis phs infert quatuor correlaria. quorum primu3 est istud. Impoẽ est demõstrationes pcedere i infinitu3. p3. ois demõstratio est ex ppõnibus primi vel scdi modi dicendi p se. sed impoẽ est pcedere in infinitũ aliquo il lorum modorum: vt probatum est. ergo ⁊c.

Stabũt vtiq3 in sursũ quare ⁊ in deorsũ.

¶ Secundũ correlarium demonstrationes non proce dunt in infinitum in sursum nec ẽt in deorsum. p3. qr re solutio tã demõstrationũ q3 diffinitionũ est potius in sursu3 q3 in deorsũ. non. n. fit resolutio ad singularia cũ illa nõ diffiniantur nec ingrediant per se demonstrationẽ.

Si aũt sic est ⁊ que sunt in medio duoru3 terminorum semper sunt finita.

¶ Tertium correlarium: si non proceditur in infinitum in extremis nec etiam in medijs. p3. qr media inter duo extrema essent infinita a quolibet illorum ad alterum extre morum esset distantia infinita. ⁊ consequenter extrema infinite distarent.

Si vero hoc est: manifestũ est iam ⁊ dmõ strationũ q necesse est principia aliqua ẽẽ ⁊ non oium esse demõstrationẽ: quod vo dixi mus quosdã dicere iuxta principiũ. si. n. sũt principia nõ oia sunt demonstrabilia. neq3 i infinitũ possunt ire. Esse. n. horũ quodlibet nihil aliud ẽ q3 esse nullũ spaciũ sine medio ⁊ indiuisibile. s3 oia diuisibilia. Intus. n. im mittendo terminũ sed nõ assumendo demõ strat quod demõstratur. quare si hoc ĩfinitũ ɔtingit ire. Cõtinget vtriq3 duorum termino rum ĩfinita esse iterius media. s3 hoc ipossibi le est si pdicamenta steterit in supius ⁊ iferius quod autem stent demonstratum est logice prius: analitice vero nunc.

¶ Quartũ correlarium. aliqua principia sunt imediata nec oium est demonstratio. p3. ex quo non itur in infini tum. si. n. quelibet ppõ est mediata. ergo est resolubilis in aliã per mediũ intraneũ ⁊ non extraneum inter sub3 ⁊ predicatuz. ⁊ sic inter duo extrema essent infinita me dia. cuius oppositum est dictum. ¶ Notandu3 q licet illa propositio sit immediata. omne corpus est suba. qr nihil est medium inter subam ⁊ corpus. tñ per mediuz extraneum est sillogizabilis isto modo. omne mobile ẽ suba. omne corpus est mobile. ergo oẽ corpus ẽ suba. sumendo ergo mediũ extraneum nihil est imediatũ. ad qd remouendũ ait phs q intus. i. inter maiorẽ ⁊ mino rem extremitatem d3 assumi medium non extra.

Monstratis at his manifestũ est q si ali quod idẽ duobus insit vt a. ⁊ in c. ⁊ in d. nõ p dicante altero de altero aut nullo mõ: aut nõ de oi qd nõ sp s3 cõe aliqd inerit. vt ysoche li ⁊ scaldẽo duobus rectis equales hẽe scd3 cõe aliquod inest. Scd3. n. q est figura qdã ⁊ nõ secundũ alterum inest. hoc at non sp sic se b3. sit at b. scd3 quod est a. in. c. ⁊ in. d. Ma nifestuz igit est q b. in. c. d. s3 cõe est: ⁊ illud secundũ alterũ. Quare duorum terminorum medijs: ĩfiniti vtriq3 icidunt termini. sed hoc ipole est. secundũ igit cõe aliqd esse nõ neces se est semper idem in pluribus. quare vero erunt immediata spacia.

¶ Intellectis premissis. p. ponit tria documenta qbus ostendit qualiter propositiones mediate reducuntur ad immediata. Quorum primum est istud. propositio me diata secundi modi est reducibilis ad immediata per so lum processum finitu3. vnde aliquod est cõe quod inest immediate per seipsum. duobus autem simpliciter dis peratis aut conuenientibus. non tamen de se vniuersali ter predicantibus. vt animal quod immediate p seipm inest homini ⁊ equo quorum nullum de alio verificari potest. Inest etiam homini ⁊ masculo immediate que licet conueniant inter se cum aliquis homo sit masculus ⁊ econtra. non tamen de se vniuersaliter predicant. qr nec omnis homo est masculus. nec omne masculuz est homo. de his autem omnibus animal vniuersaliter p dicat. vt p3 inductiue. Aliquod vero est cõe quod inest duobus per aliud cõe. sed non procedit vltra. ⁊ tale fac propositionem mediataz secundi modi. vt habere tres angulos competit ysocheli ⁊ scalenõ per triangulu3 ⁊ non per aliud cõmune. quod sic declaratur i terminis. Sit a habere tres angulos. b. triangulus. c. d. ysocheles ⁊ scalenon. Et arguitur sic. si a inest c. d. per b. ⁊ iteru3 inest b. per aliud medium. ⁊ sic in infinitum. tunc inter duo extrema essent infinita media essentialiter ordinata scilicet inter passionem ⁊ suum adequatum subiectum cui talis passio inest primo ⁊ per se. ⁊ fm q ipsu3. hec ergo ppõ. ysocheles habet tres angulos equales duo bus rectis. est ppõ mediata secundi modi mediatione subiecti quo inuento per solũ processum finitũ habetur ppõ immediata secũdi. videlicet ois triangulus habet

tres angulos eq̃les duob³ rectis. ❡ Notandũ tot esse media inter habere tres angulos ⁊ spẽs trianguli quot sunt subiecta ꝑ que illa passio cõpetit illis speciebus. nam si habere tres cõpetit ysocheli ⁊ scalenõi tñ ꝑ triangulum tunc nõ est nisi ꝑ vnũ mediũ inter passionẽ ⁊ illas spẽs. si aũt cõpetit illis ꝑ triangulũ. ⁊ triãgulo ꝑ figurã tũc sunt duo media. s. triãgulus ⁊ figura. quot ergo sũt illa cõia ꝑ que hec tres angulos cõpetit spẽb³ trianguli tot sũt media inter illas spẽs ⁊ passionẽ ita ꝙ si cõmunia sint finita media sũt finita. ⁊ si infinita illa media sũt infinita.

In eodẽ tñ genere ⁊ ex eisdẽ athomis necesse est terminos esse. si quidẽ his que ꝑ se sũt erit cõmune. non. n. erat ex alio genere in aliud descendentem demonstrare.

❡ Forte posset aliqs rñdere ad rõnes negãdo ꝯñaz dicendo ꝙ inter illa extrema nõ erũt nisi media finita. ⁊ tñ ꝓcedi tur i infinitũ ꝑ alia media. s. aliaz coordinationũ. verbi grã. ꝓt dici ꝙ eẽ palpabile inest hoĩ ⁊ equo ꝑ corp³. ⁊ corp³ ꝑ aial. ⁊ aial ꝑ disciplinabile. ⁊ disciplinabile ꝑ risibile. ⁊ econũra. ❡ Cõtra hãc rñsionẽ arguit phs ex prius determinatis. quĩ media inter duo extrema debent eẽ eiusdẽ gñis si demonstratio ẽ ex his q̃ sunt ꝑ se. si eni media essent aliorũ generũ tunc demõ̃atio esset ex extraneis. qđ est falsũ vt patuit. ⁊ ex illo. qr nõ ꝯtingit dimõ̃strantẽ descendere de genere in gen³. ❡ Notandũ ꝙ in demonstratiõe aliqñ extrema sunt eiusdẽ gñis ⁊ eiusdẽ ꝑdicamẽti: vt qñ ꝯcludit̃ ꝙ oẽ disciplinabile est risibile. aliqñ diuersorũ ꝑdicamentorũ vt qñ demonstrat̃ ꝙ ois hõ est disciplinabilis vel risibilis. ❡ Itẽ mediũ dz esse eiusdẽ generis cũ altero extremorũ q̃ Aristo. vocat athomos. s. maiorẽ ⁊ minorẽ extremitatẽ. vñ aliqñ ẽ eiusdẽ gñis cũ maiori extremitate. vt oẽ disciplinabile ẽ risibile. ois hõ est risibilis. ergo ois hõ est disciplinabilis. aliqñ est eiusdẽ generis cũ minori extremitate. vt oẽ aial rõnale est disciplinabile. ois homo est aial rõale. ergo ois hõ est disciplinabilis. aliqñ aũt est eiusdẽ generis cũ q̃libet extremitatum: vt ois figura hñs angulũ extrinsecũ equalentẽ duob³ oppositis intrinsecis hz tres angulos equales duobus rectis. s3 omnis triangulus ẽ huiusmodi. ergo ⁊c. verũ est ꝙ mediũ ⁊ extrema nõ sunt simplr eiusdez ꝑdicamẽti. s3 tñ sm partẽ. vbi tñ demonstret̃ suba de corpore aiato ꝑ corp³: aut corp³ aiatũ de hoĩe ꝑ aial ꝯtinue mediũ ⁊ extrema sũt simplr eiusdẽ ꝑdicamẽti.

Manifestũ aũt est ⁊ cũ a. in b. sit. ⁊ si q̃dẽ est aliquod mediũ est demõ̃are ꝙ a. in b. sit. ⁊ elementa huiusmodi sũt hec ⁊ tot quot³ media sunt. imediate. n. ꝓpõnes sunt elementa aut oẽs: aut vlẽs. si vero nõ est mediũ nõ amplius erit demonstratio. sed in principia via hec est. Similiter aũt erit ⁊ si a. in b. non sit. si qdem. n. aut mediũ est aut prius cui nõ inest erit demonstratio: si vero nõ. non est. sed principia ⁊ elementa tot sunt: quot sunt termini. ⁊ horum quidem enĩ3 propositiones principia demonstrationis sunt.

❡ Scdm documentũ. ꝓpõ mediata primi modi est reducibilis ad imediata per solũ processũ finitũ. vñ cuiuslibet ꝓpõnis mediate primi modi tot sunt principia quot sunt termini medij. vt pz inducẽdo tam affirmatiue q̃ negatiue. Istius. n. ois hõ est suba. principia sunt ista. oẽ aial est corp³ aiatum. ⁊ oẽ corpus aiatuz est corp³. ⁊ oẽ corpus est suba. Sicut ergo tres sunt termini medij ita tria sunt principia. ⁊ ꝙ ista sint principia pz. qr sũt ꝓpõnes imediate. Constat aũt ꝙ oẽs ꝓpõnes imediate vel saltem vlẽs sunt principia demõ̃strationũ. querat̃ ergo in principio. vtrũ ꝓpõ assignata habeat mediũ inter extrema vel nõ. si nõ ipsa est imediata. si sic. aut ergo h3 vnũ tñ mediũ aut plura. si nñ vnũ mediũ ꝑ illud reducet̃ ad imediata. si aũt plura ꝑ illa reducetur ad imediata. ❡ Consilr q̃ratur de ꝓpõne negatiua. vtrũ inter extrema sit mediũ aut non. si nõ illa est imediata. vt nulla suba est q̃ntitas. si sic. ergo est resolubilis ad imediata ꝑ illud mediũ. ⁊ quot sunt media tot sunt principia demonstrationis: vt nullus hõ est q̃ntitas. media. n. sũt aial corpus aiatum. corpus ⁊ suba a q̃bus prius remonet̃ q̃ntitas q̃3 ab hoĩe. ⁊ ideo ex his fiunt q̃ttuor propõnes imediate. vt pz continue ascendendo.

Et sicut q̃daz principia demonstrationis sunt indemonstrabilia ꝙ sit hoc illud: ⁊ ꝙ sit hoc in illo: sic ꝙ non sit hoc illud: neq3 ꝙ sit hoc in illo. quare hoc quidez esse aliqd. alia aũt non esse aliqd erunt principia.

❡ Ex ꝑdictis infert phs ꝙ sicut aliq̃ sunt principia indemonstrabilia ꝙ hoc est hoc: ⁊ ꝙ hoc ẽ in hoc. ita aliq̃ sũt principia indemõ̃strabilia q̃bus demonstrat̃ ꝙ hoc nõ est hoc. ⁊ hoc non est in hoc. ꝑmũ pz eo ꝙ aliq̃ sunt principia indemõ̃strabilia ꝓbãtia ꝙ ois hõ est suba. ⁊ ꝙ ois hõ est disciplinabilis. Scdm aũt est notuz: qr aliq̃ sũt principia indemonstrabilia ꝓbantia hoĩem non eẽ equũ. ⁊ hoĩem nõ esse hinnibilẽ. ❡ Circa ꝑdicta occurrũt q̃ttuor dubia. Quorũ primũ est illud. videt̃ ꝙ ꝓpõnes imme diate nõ adequent̃ medijs inter extremitates. qr hec. oẽ corp³ aiatum est suba. hz solũ vnum mediũ. s. corpus. ⁊ tñ hz duas ꝓpõnes imediatas. videlicet omne corp³ est substantia. ⁊ omne corpus aiatuz est corpus. ❡ Secundũ dubium. q̃liter est intelligendũ ꝙ oẽs ꝓpões imediate sunt principia dimonstrationũ. vel saltẽ vlẽs cũ nulle videantur ꝓpões imediate nisi vlẽs. vt pz in capitulo de sillogismo aggenerante sciam. ❡ Tertiũ dubium vtrũ ꝓpõ imediata sit dimõ̃strabilis. ⁊ arguit̃ ꝙ sic. qr oẽs iste sunt imediate. ois albedo ẽ color. oẽ corpus est substãtia. ⁊ tñ quelibet earũ est demõ̃strabilis ꝑ diffinitionẽ subiecti. ❡ 4m dubiũ videt̃ ꝙ ꝑ ꝓpões mediatas nõ sit via veniẽdi in pricipia. qr tunc ꝯtingeret ꝓbare principia. qđ est falsũ. ❡ Ad primũ rñdet̃ ꝙ non debent eẽ pauciores ꝓpões imediate quot sunt media inter extremitates. imo necesse ẽ sp ꝙ sint plures ꝑ additionez maioris ⁊ minoris extremitatis q̃ cũ medio faciunt duo pricipia. s3 sufficit ꝙ nõ sunt pauciores ꝓpões mediate. ❡ Ad scdm dr ꝙ ꝓpões singulares imediate. vt sor. ẽ hõ. hec albedo ẽ albedo. nõ sunt pricipia dimõ̃strationũ. qr de illis nõ est scia s3 bñ ꝓpões vlẽs imediate. qr ille ītrant demõ̃strationẽ. Dicit. n. cõmentator in ꝓlogo phisicorũ ꝙ indiuidua nõ sunt pncipia scie. s3 sũt principia ingrediẽdi vlia q̃ sunt principia sciẽtie. iõ phs prius non fecit mẽtionẽ nisi de ꝓpõnibus vniuersalib³ imediatis. qr iste sole aggenerant sciẽtiã. ❡ Ad tertiũ rñdetur ꝙ licet ille sint imediate imediatione subiecti. ⁊ ꝯñr sint indemonstrabiles ꝑ alia subiecta. non tñ sũt imediate immediatione cause. nã ⁊ si non habent mediũ rectilineum. tñ habent mediũ laterale. tamen si aliquo esset propositio immediata tam immediatiõe cause q̃ immediatione subiecti illa esset indemõ̃strabilis sicut est ꝓpositio in qua predicatur diffinitio de diffinito aut pima passio de diffinitione. ❡ Ad q̃rtum neget̃ ꝯñã. qr processus a mediato ad imediatũ non est ꝑ ꝓbationẽ sed ꝑ resolutionẽ. neq3 inconuenit ꝓbare imediatum per mediatum quo ad qr est. sed esset incõueniens quo ad ꝓpter quid. sicut. n. causa probat effectum quo ad ꝓpter quid ⁊ econtra quo ad qr est. ita propositio immediata probat propositionem mediatam quo ad propter quid econtra autem quo ad quia est.

Notandum primum (margin: No pm)

Dubium primum (margin: Dum pm); Dubium 2m (margin: Dum 2m); Dubium 3m (margin: Dum 3m); Dubium 4m (margin: Dum 4m)

Cũ aũt idigeat mõstrare aliqd accipiẽdũ est q̃ de b. primũ p̃dicet. Sit eniz.c.d boc similiter a.⁊ sic sp vadens nequaq̃z extra p pō cadet neq̃z extra ipsi⁹ a.cẽ accipiat vt demonstret. sʒ sp medium dẽsetur quousq̃z in diuisibilia fiant ⁊ vnum.

¶ Tertium documentũ: quelibet ꝓpositio mediata est resolubilis in imediata p media intra ⁊ nõ p media extra ductiue. ⁊ primo in demonstrationib⁹ affirmatiuis. nã si oʒ resolui ista. oĩs homo est suba. op; q̃ hoc sit p illos terminos aĩal. corp⁹ aiatũ. ⁊ corpus. Constat aũt q̃ oẽs illi termini sunt inter maiorem extremitatem ⁊ minorẽ. ꝯtinue. n. odempsabuntur ⁊ ꝯstringentur ad aĩal vsq̃z quo oẽs ꝓpões erũt imediate. ¶ Notandũ q̃ si aliqua corpora ordinarent in aliquo spacio inter que nõ esset aliqd interuallũ receptiuũ alicuius cõ similis corporis illa dicerent dẽpsa ⁊ ꝯstricta. si aũt esset internallũ ea dicerentur rara. dicim⁹. n. dentes raros qñ multũ distant. dẽpsos aũt ⁊ ꝯstrictos qñ se tãgunt. ita inter extrema q̃ sunt hõ ⁊ suba media dicunt rara si inter ea est interuallũ receptiuũ alterius medij. si ãt nul medium ĩ mediũ illa dicunt dẽpsari ⁊ ꝯstringi. hec ergo ꝓpositio. oĩs hõ est suba. reducet ad ĩmediata dẽpsando ⁊ ꝯstringẽdo. s. accipiendo aĩal. qđ primo ⁊ imediate p̃dicat de hoĩe. deinde corpus aĩatũ de quo primo ⁊ immediate dr corp⁹. deinde corpus. de quo vlř p̃dicat suba primo ⁊ immediate.

Est ãt vnũ cũ imediatũ fiat. ⁊ vna propõ simplex est imediata: ⁊ quẽadmodũ in alijs est principiũ simplex. hoc ãt nõ idem vbiq̃z est: sʒ in graui qdem vncia. ĩ melodia aũt solus. i membris ãt derisio. aliud ãt in alio. sic est in syllogismo vna ꝓpõ immediata.

¶ Ex his Arist. infert q̃ propositio imediata est ꝓprie vna ⁊ simplex. primũ pʒ. q: nec actu nec potentia est ꝓpositiones plures. sʒ ꝓpõ mediata licet sit actu vna: tñ est potẽtia plures. s. oẽs p̃misse facte ex illis extremis ⁊ medio interposito. ¶ Secũ vo sic declarat. in quolibet gñe oʒ dare vnũ minimũ. s. in q̃titate punctũ ⁊ ĩ numero vnitatẽ. in musica tonũ. in pondere vnciam. ⁊ cõsimiliter in syllogismo ꝓpõnem imediatã. In demrãtõe aũt ⁊ scia intellectum q est habit⁹ primoꝝ p̃ncipio rũ. q̃ď minimũ ẽ simplex. g° ꝓpõ ĩmediata ẽ simplex.

In demrãtõe aũt ⁊ scia itellect⁹. in demõstratiuis igit̃ sillogismis ci⁹ qđ est nihil cadit extra. sʒ i priuatiuis hoc qdeʒ nihil quod oʒ esse extra hoc cadit. vt si a. est i b. p. c. nõ est. si n. in b. qdem oi est. c. i nullo aũt. c. est a. iterz si idigeat quod i c. a. nullo sit mediũ accipiendũ est ipsi⁹ a. ⁊ c. ⁊ sic sp ꝓcedet.

¶ Idem documentũ declarat in demrãtionibus negatiuis. ⁊ primo in prima figura. nã si oʒ resolui ista. null⁹ hõ est q̃titas. oʒ sic arguere. nullũ aĩal est q̃titas. q̃libʒ hõ est aĩal. ergo nullus hõ est q̃titas. maior sic resoluitur. nullũ corpus aĩatũ est q̃titas. oẽ aĩal est corp⁹ aiatum. ergo nullũ aĩal est q̃titas. vbi pʒ q̃ sp mediũ ẽ ter minus supior ad minorẽ extremitatẽ. ꝯstat aũt q̃ esse supius est esse intra. sicut esse inferi⁹ est eẽ extra. sit ergo a. maior extremitas. ⁊ b. minor. ⁊ c. mediũ ⁊ arguatur vt sic. nullũ. c. est a. omne b. est c. ergo nullũ b. est a.

Si vero idigeat monstrare quod e. in d. nõ sit i eo q̃ est e. in d. qdem oĩ est. in e. autẽ nullo. Aut nõ in omni nũq̃z extra. e. cadit.

Hoc aũt est cui non oportet inesse.

¶ Secõ declaratur idẽ in sc̃da figura in q̃ ẽt arguitur p medium intra: aliqñ quidem supra minorem extremitatem: vt nulla quantitas est suba. q̃libet homo est suba. ergo nullus hõ est q̃titas. Aliqñ vero supra maiorẽ extremitatem: vt oĩs hõ est suba. nulla q̃titas est suba. igitur nulla q̃titas est homo. Sit ergo. c. medium. d. maior extremitas. ⁊ e. minor. ⁊ arguatur sic. nullũ d. est c. omne e. est c. ergo nullum e. est d. si autem aliquis velit arguere in primo sede figure accipiat. d. loco minoris extremitatis. ⁊ e. loco maioris. ⁊ sic arguat. omne e. est c. nullum d. est c. ergo nullum d. est. e. ¶ Notandum q̃ mediũ sm negationem non solũ accipitur vlr. sed ẽt potest particulariter sumi vt omnis color est qualitas sʒ omne perfectum est qualitas ergo non omne perfectũ est color. Causam. n. quare ab aliquo perfecto remoue tur color est. q: ab illo remouetur q̃litas. ideo arguitur p mediũ intra cum sit supra maiorẽ extremitatem.

In tertio aũt modo neq̃z a quo oportet neq̃z quod oʒ priuari nequaq̃z extra ibit.

¶ Sed in tertia figura illud non potest fieri cum mediũ non sit intra. q: non supra maiorem nec supra minorem. sed extra. ⁊ infra quãlibet eaꝝ. vel bi gratia. si hec animal nõ est q̃titas. oʒ resolui. oʒ sic dicere. nullus hõ est q̃titas. q̃libet hõ est aĩal. ergo aĩal nõ est q̃titas. vt pʒ q̃ nulla extremitatũ sumit̃ extra. sed mediũ cũ illud sit inferius ad minorem extremitatẽ. ¶ Notãdũ q̃ tertia figura est tripliciter inutilis ad resolutionem. primo q: non põt cõcludere vlẽm negatiuam. secundo q: mediũ sp sumitur extra. tertio q: cõclusio magis fiunt ad mediata. hec eniʒ magis est mediata. nullus homo est q̃titas q̃ꝫ illa. animal non est quantitas. ¶ Contra predicta ar. ⁊ primo q̃ nulla propositio mediata est resolubilis ad immediata. q: nulla talis est immediata. omnis homo est aĩal. omne animal est corpus aiatuʒ. nã hõ ⁊ symia essentialiter magis cõueniunt q̃ꝫ homo ⁊ equus. ergo aliquid essẽtialiter predicatur de homine ⁊ symia quod non p̃dicatur de homine ⁊ equo. ⁊ per ꝯñs inter hominem ⁊ animal est predicabile medium. ergo illa non est immediata. omnis homo est aĩal. Consimiliter arguitur de illa. omne aĩal est corpus aiatuʒ. q̃ ipsa nõ est ĩmediata: ex quo animal essentialiter plus cõuenit cũ vna plãta q̃ꝫ cum alia. ¶ Secõ arguitur q: mediuʒ infra maiorem extremitatem est eque bene intra sicut supra minorem extremitatem. q: sicut superius est forma sui inferioris. ita inferius est materia sui superioris. constat autem materiam esse intrãneam composito sicut formam. ¶ Tertio arguitur q̃ nunq̃ꝫ resoluitur negatiua per medium intra. quia si ille terminus animal esset medium inter illum terminum homo ⁊ illum terminum q̃titas sicut ille verificatur de illo termino homo ita de illo verificabitur ille terminus quantitas. quod est impossibile. ¶ Quarto arguitur q̃ tertia figura arguit p medium intra sic sillogizando nullum corpus animatum ẽ quantitas. aliquod corpus animatum est animal. ergo animal non est quantitas. vbi patet medium esse supra minorem extremitatem. ergo arguitur per medium intra. ¶ Ad primum dicitur q̃ quelibet illarum est imediata. ⁊ tunc ad argumentum negetur consequentia si non sequitur magis conueniunt sortes ⁊ pla. q̃ꝫ sor. ⁊ berta. ergo aliquid predicatur de sor. ⁊ pla. quod nõ predicatur de sor. ⁊ berta. sicut enim species continet latitudinem numeralem in qua aliqua indiuidua magis cõueniunt ⁊ aliqua minus: ⁊ hoc per suas differentias indiuiduales absq̃z vlteriori predicabili inter spẽʒ ⁊ sua indiuidua: ita genus continet latitudineʒ specificã in qua alique species magis conueniunt ⁊ alique minus p solã conuenientiam ⁊ differentiã suarum differentiaꝝ essentialium. alter. n. tot essent genera inter hominem ⁊ aĩal

Notabile: Notãdũ q̃ ter

quot species continentur sub animali quod facilliter convincitur huiusmodi convenientia et differentia specierum. ¶ Ad secundum dicitur ꝙ superius non solum est forma totius respectu sui inferioris. sed etiam est forma compositionis cum sit pars essentialis sui inferioris. ipsum autem inferius non est nisi pars subiectiva sui superius: ita ꝙ non est pars essentialis eius: cum superius non diffiniatur per suum inferius. sed econtra. propterea inferius est extra rationem superioris. ipsum autem superius est intraneum in ferriori. ¶ Ad tertium dicitur ꝙ illud non est medium per participationem sed per abnegationem. nec est medium rei: sed rationis. quia per illud solligizatur negative. Non etiam est medium positivum inter illa. sed solum deductivum eo ꝙ facit quantitatem universaliter removeri ab homine. ex eo enim quantitas removetur ab homine. quia removetur ab animali. prius ergo removetur ab animali quam removeatur ab homine. ¶ Ad quartum dicitur ꝙ resolutio ad immediata non fit nisi per propositiones universales. quia cum indefinita vel particularis probetur per universalem. nunquam deveniretur ad immediata. ideo sicut tam in prima quam in secunda figura secundum resolutionem utraque premissarum est universalis. ita oporteret fieri in tertia figura si illa ad resolutionem deserviret. propterea debuit sic arguere. nullum corpus animatum est quantitas: omne corpus animatum est animal. ergo animal non est quantitas. sed minor est falsa per quam nulla reductio potest fieri. quare et cetera.

C

Um autem sit demonstratio alia particularis: alia vero universalis et hec quidem cathegorica: illa privativa: dubitatur qualis potior sit. similiter autem et de ea que demonstrare dicitur. et deducenti ad impossibile demonstratione. Primum igitur intendimus de universali et particulari. ostendentes enim hoc et de ea que demonstrare dicitur. et que est ad impossibile dicemus. Videtur quidem igitur forsassis utique quibusdam sic intendentibus particularis esse dignior. Si enim secundum quam maxime scimus demonstrationem potior est demonstratio. Hec enim virtus demonstrationis est. Magis autem scimus unumquodque cum ipsum cognoscimus secundum ipsum quam secundum aliud: ut musicum choriscum quando choriscus musicus est quam cum homo musicus sit. similiter autem et in aliis. sed universalis quoniam aliud non quoniam ipsum contingit demonstrat: ut quoniam est equibiarum: equibiarum non quoniam est equibiarum: sed quoniam est triangulus. sed particularis quoniam ipsum. Si igitur potior quidem que est secundum ipsum huiusmodi autem est particularis universali magis et potior utique demonstratio secundum partem erit.

¶ Istud est 4m capitulum huius tertii tractatus in quo Aristoteles determinat de quantitate et qualitate sillogismi demonstrativi: postquam determinavit de qualitate et processu eiusdem ad generantis sciam vel ignorantiam. Et dividitur in tres questiones. quarum prima est. utrum demonstratio universalis potior sit particulari. Secunda quod utrum demonstratio affirmativa sit potior negativa. ibi. Cum autem demonstrativa. Tertia questio utrum demonstratio ostensiva sit potior ducente ad impossibile: ibi. Quoniam quidem cathegorica. Prima questio dividitur in tres partes. In quarum prima arguit demonstrationem particularem potiorem esse universali. In secunda solvuntur ille rationes ibi. Ad primum quidem. In tertia vero sunt rationes probantes demonstrationem universalem potiorem esse particulari ibi Amplius si demonstratio. ¶ Quantum ad primum philosophus tripliciter arguit demonstrationem particularem potiorem esse demonstratione universali. et primo sic. illa demonstratio est potior et dignior que magis facit scire. sed demonstratio particularis magis facit scire ergo et cetera. maior patet. quia hec est virtus et intentio demonstrationis. ut faciat scire. et minor declaratur. nam illa demonstratio magis faciat scire que facit scire aliquid secundum seipsum quam secundum aliud. sed demonstratio particularis facit scire secundum seipsum. et universalis secundum aliud. ergo et cetera. maior patet. quia dignior est cognitio qua cognosco choriscum musicum quam illa qua cognosco hominem musicum. cum ista sit distincta et illa confusa. et hoc ideo quia per primam cognitionem cognosco choriscum musicum secundum se. per secundam vero cognosco coriscum musicum secundum aliud. quia secundum ꝙ est homo musicus. minor autem sic declaratur. cum demonstratur omnem ysochelem habere tres angulos equales duobus rectis. scitur ꝙ omnis ysocheles secundum seipsum habet tres angulos equales duobus rectis. cum autem demonstratur omnem triangulum habere tres angulos equales duobus rectis. scitur ꝙ ysocheles habet tres angulos non secundum ꝙ ysocheles sed secundum ꝙ triangulus. ergo et cetera. ¶ Notandum ꝙ demonstratio universalis est illa in qua concluditur propria passio de suo adequato subiecto per medium convertibile cum utroque illorum dicens propter quid passionis. ut omnis figura habens angulum extrinsecum equivalentem duobus oppositis intrinsecis trianguli habet tres angulos equales duobus rectis. sed omnis triangulus est huiusmodi. ergo et cetera. Demonstratio autem particularis est illa in qua concluditur propria passio de aliquo subiecto non convertibili per proprium subiectum eius: ut omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis. ysocheles est huiusmodi. ergo et cetera. vel sumendo talem minorem. aliqua figura est triangulus. nunquam igitur est demonstratio universalis nisi concludatur passio universalis de suo universali et adequato subiecto.

Nota pm

Amplius si universale quidem non est aliquid secundum rem preter singularia. Demonstratio opinionem efficit esse hoc aliquid secundum quod demonstrat. et quandam naturam esse hanc sine his que sunt. ut trianguli preter quosdam et figure preter aliquas: et numeri preter quosdam numeros.

¶ Secundo sic. illa demonstratio est dignior et potior que plus est elongata ab opinione falsa. sed demonstratio particularis magis elongatur ab opinione falsa quam demonstratio universalis. ergo demonstratio particularis est dignior et potior demonstratione universali. patet consequentia cum maiori: et minor declaratur nam cum demonstratur aliquid universaliter de triangulo figura vel numero cum id non demonstretur de aliquo singulari vel particulari potest aliquis opinari triangulum vel figuram aut numerum universalem esse separatum a suis singularibus iuxta opinionem platonis que falsa est. cum vero demonstratur habere tres angulos de ysochele aut equilatero non sic potest aliquis opinari. quia demonstratur aliqua passio de singulari. ¶ Notandum ꝙ plato imaginabatur tria esse genera entium. scilicet species separatas que erant rerum sensibilium quidditates. et ipsa sensibilia. et mathematica inter media. et cum mathematica abstrahat a materia sensibili et a motu eo ꝙ non considerat lineam sensibilem. scilicet terream vel ligneam. sed tantum lineam. ideo duo illorum erant separata. videlicet ydee et mathematica. de quibus poterat haberi scientia. Credidit enim plato modum rei intellecte in suo esse correspondere modo intelligendi rem illam. et quia vidit intellectum separare quidditatem a singularibus et abstrahere mathematica a materia sensibili arbitratus est tam quidditates rerum quas vocavit ydeas quam mathematica esse separata in re. cum ergo demonstratio universalis qua demonstratur aliquid universaliter de triangulo aut numero non sit de hoc vel de illo et sicut res se habet ad esse. ita ad cognosci. et econtra posset

aliquis faciliter opinari cū platone triangulum vniuersalem eē preter hūc & preter illuz triangulū & figurā vl' numerū eē preter illā figurā & illū numerū. Et q illa opinio sit falsa pz.q: visus percipit albedinē sine dulcedine. & gustus dulcedinē sine albedine nō obstante q sint simul in lacte ita intellect⁹ cognoscit vl'e sine singulari nō obstante q sint simul in re absqz separatione loci aut subi.

Potior aūt est que est de eē q̄z de nō eē. Et, ppter quā nō errabit q̄z, ppter quā errabimur. Est aūt vniuersalis hmōi. pcedētes. n. demōstrant de eo quod est, pportionale qd & est anologū quod neqz linea: neque numer⁹ neque solidū: neque planū ē. sed pter hoc aliqd. Si igit vlis qdem magis hoc ē. De eo autem quod est minus quam particularis. & facit opinionem falsam indignior vtique erit vniuersalis particulari.

¶ Tertio sic: illa demōstratio est potior & dignior que ē de magis ente: & que magis elōgatur ab errore. sed demōstratio pticularis ē h⁹ respectu vlis. ergo demōstratio pticularis est dignior & potior demōstratōe vli. pz ɔña cū maiori. q: de non ente nō est demōstratio neqz scia. sed tm̄ de ente. iō q̄to aliquid hz magis rōnem entis: tanto de illo fit demōstratio potior & dignior. sed mior declarat'. nā cōmutata, pportio inest lineis superficiebus corpibus atqz numeris. & nulli illoꝝ inest sm q ipm. sed rōne alicui⁹ innoīati. ergo d' illo innoīato demōstrat' vl'r. & per ɔñs aliquis pōt credere illd innoīatū separatum eē. cū ergo nullum tale sit ens aliqs poterit decipi in credendo sciāz eē de non ente. In demōstratione aūt pticulari hoc nō cōtingit. qz cū demonstrat' cōmutata, pportio de numero vl' de linea nullus credit illā separi ab aliquo illoꝝ. ¶ Notandū q duplex malū videt' contingere in demōstrando cōmutatā pportionē de illo anologo inoīato in quo conueniūt illa q̄ttuor. s. numeri linee superficies & corpa. Primuz q. illa demōstratio est de nō ente cū sit de illo analogo qd nihil est preter illa q̄ttuor. Scdm malū q: errat' credendo tale inoīatuz eē separatū ab illis q̄ttuor. iō dēmōstratio vl'is vr' esse multū defectuosa cū sit de nō ente. & inducat errorem. demōstratio aūt pticularis nō deficit cū nō sit nisi de ente: & inducat sciam. ¶ Dubitatur circa dicta, pbando nullā esse demōstratiōnē pticularē. Et primo sic. ois demōstratio est per cām vel per effectū. sed syllogismus, pbans habere tres angulos de ysochele per triangulum nec est per causaz nec per effectum. ergo talis syllogismus nō est demōstratio. maior pz ex determinatis in hoc libro. & minor declarat'. nō. n. est per effectū. q: triāgulus nō est effectus illius passionis hr̄e tres angulos. nec ēt p cāz q: non per causā, ppinquā. q: illa demōstrat potissime. nec remotā. q: illa nō demōstrat affirmatiue. sed negatiue vt patuit. ¶ Scdo ois demōstratio est ex idemōstrabilibus & imediatis. sed syllogism⁹ demōstrans habere tres angulos de ysochele p triangulū nō ē h⁹. ergo &c. maior pz ex determinatis & mior liqt. q: illa ois triangulus hz tres angulos equales duob⁹ rectis. que est maior in dicto syllogismo: ē demōstrabilis. hec aūt. ysocheles hz tres angulos eq̄les duobus rectis. que ē ɔclusio eiusdem syllogismi: est mediata nō solū mediatione illationis. sed etiā imediatione extremoꝝ q: habē tres angulos cōpetit ysocheli. & per aliud subm. s. p triangulū & per aliam cām: vz. per hr̄e angulū extrinsecū. Et ɔfirmatur idem auctoritate Ari. di. in lib. elencoꝝ. q tal' syllogismus peccat per fallaciā accntis. cōstat aūt oēm demonstratonē eē veꝝ syllogismū & non peccare i forma nec in mā. vt est ostēsuz. ¶ Ad primū rn̄det dupl'r Egi. & primo q illa nō est sufficiens diuisio. omnis demōstratio est per causaz vel per effectum. sed illa. omnis demonstratio est per causam vel per habens causam aut p effectum. Modo licet demōstratio qua cōcluditur hr̄e tres de ysochele per triangulū nō sit per cāz nec per effectū est tamē per habens cām. quoniā triangulus hz cām illius passionis habere tres q̄ est passio imediate pcedēs. s. habere angulū extrinsecū equalentez duobus oppositis intrinsecis trianguli. ¶ Scdo rn̄det Egidius q illa demōstratio est per cām nō quidem, ppinquā sz remotam eo q triangulus nō ē causa imediata illius passiōis hr̄e tres angulos. sed remota. q: mediat alia cā. s. habē angulū extrinsecū equalentē duobus oppositis intrinsecis. & cū dicit' causa remota nō demōstrat affirmatiue sed negatiue: verum est de causa remota nō conuertibili. sz ɔuertibili bene demonstrat affirmatiue. ¶ Cōtra predicta arguitur. & primo q illa diuisio est sufficiens nā ois demonstratio facit scire. ergo simpl'r vel sm qd. pz taz ɔña q̄z ɔñs ex determinatis. si aliqua demōstratio facit scire simpliciter illa. per cām iuxta diffinitionē scire simpliciter datā in pncipio libri. si autē facit scire sm qd hoc est per effectum vel per cāut remotam: vt patuit in capitulo differentiaꝝ demonstrationis qr & ppter quid. & ita ois dēmōstratio est per cām vel per effectum. ¶ Deinde arguit' q triangulus non sit causa imediata illius passionis habere tres angulos: q: si inter triangulū & hr̄e tres angulos mediaret ista passio hr̄e angulum extrinsecuz. ergo habere tres angulos competit triangulo per illā passionem. ɔñs est falsum. q: si nullus esset angulus extrinsecus non minus triangulus haberet tres angulos eq̄les duobus rectis cum subiectū non possit priuari sua propria passione. Ideo dicitur aliter ad illam rōnem q illa demonstratio est per causam, ppinquam. naz passio hēt duplicem causam, ppinquam. s. diffinitionem in genere cause efficientis. & subm i genere cause materialis. Per primam causam demonstratur de secunda vl'r. sed per secundaz cām dēmonstratur de alio subiecto iferiori particulariter. nec est verum omnez demonstrationem esse potissimam que est per causam, ppinquam. sed bene q̄libet talis est demonstratio, ppter quid. sola illa est dēmōstratio potissima que dēmonstrat passionē vniuersalez d' subiecto vniuersali per causam vniuersalem. ¶ Ad secundum dicit' q omnis demonstratio est ex indemonstrabilibus mediate vel imediate: al'r nulla esset demōstratio nisi illa cuius premisse essent indemonstrabiles. quod est falsum. neqz oportet in demonstratōe particulari q ɔclusio sit imediata imediatione extremoꝝ. sufficit enim premissarum habere huiusmodi imediatōe. Iste enim sunt inmediate inmediatione extremoꝝ. omnis triangulus habet tres. & ysocheles est triangul⁹ cum nihil mediet inter extrema. Et ad pbm dicitur q loquitur enim eadem specificatione. vnde non sequitur. omnis triangulus sm q huius habet tres angulos eq̄les duobus rectis. sed ysocheles ē triangulus sm q huius. ergo ysocheles sz q huius. habet tres angulos eq̄les duobus rectis.

Aut primum quidem nihil magis in vniuersali quam in particulari ratio est. Si enim q duobus rectis inest non secundū q ē equiliarum. sed secundū q triangulus est cognoscens: quoniam min⁹ cog̃scit iquātū ipz ē q̄z cog̃scet quoniā triangulus est. & omnino si non sit quidem secundum q est triangul⁹ postea demonstrat. non erit demonstratio. Si vō sic cognoscens vnūquodque scdm q vnūquodque est magis cognoscit.

¶ Ista est secunda pars huius capituli in qua phs respondet ad rationes factas ponēdo aliquas conclusiōes quibus probat demonstrationem vniuersalem potiorē

Marginal notes (left column): Mo[m] pmuz; Du[m] pmuz; Du[m] scdm; R° p.ª
Marginal notes (right column): R° 2ª; p.ª ɔ° q̄r ti capitu li tii tractatus

esse pticulari ex fundamentis dictaruz rationū. ¶ Prima ergo conclusio ē ista.demonstratio vniuersalis magis facit scire demōstratione particulari.pbatur.dmōstratio faciens scire fm seipm magis facit scire q̃ dmōstratio faciens scire fm aliud.s3 demrātio vlis facit scire fm seipsū.demrātio aūt pticularis fz aliud.ergo rc. maior pz.r minor declarat .nā demrātio vlis facit scire q̄ triangulus fm q̄ hmōi h3 tres angulos duob⁹ rectis.demrātio aūt pticularis nō facit scire q̄ eqlater⁹ fz q̄ huius h3 tres angulos equales duobus rectis.s3 fz q̄ triangulus.ergo rc. ¶ Ex pbatione huius ɔclusionis soluit prīma rō negādo q̄ demrātio qua scitur ysoschelem habere tres angulos eq̄les duobus rectis faciat scire fm q̄ ipsuz.imo fm aliud.s.fm q̄ ysocheles ē triangulus.nō.n.ysocheles h3 tres fm q̄ ysocheles.s3 fm q̄ triangulus. Et ad similitudinē cognoscēs chorū esse musicū est magis sciens q̄ cognoscēs mū hoiez esse musicū.ergo p idem cognoscens ysochelem hr̄e tres est magis sciens q̄ cognoscens triangulū hr̄e tres.pecdatur ɔña r ɔñs:nemo eni scit p demrātionē ysochelem aut eqlateruz hr̄e tres angulos eq̄les duob⁹ rect nisi prius sciuerit per demrātionē eadē passionē de triāgulo.cū illa passio nulli insit pticulari triāgulo nisi rōne trianguli.nunq̄.n.scit aliqua passio per demrātionē nisi sciat demrāre quālibet pmissaꝝ si fuerit demrābilis.

No^m p̄mus

¶ Notandū p̄mo q̄ sicut cognitio distincta inferioris presupponit cognitionē distinctā sui superioris que cognitiones sunt due r nō vna.ita demrātio pticularis psupponit demrātionē vniuersalez q̄ nō sunt vna demrātio.sed plures.ideo sciens per demrātionē pticularē est magis sciens q̄ per demrātionē vlem.quia sciens per demrātionē pticulaī ē necessario est sciens in vniuersali r i particulari.sciens aūt i vli nō necessario est sciēs in pticulari.nō tamē ɔcceditur q̄ scire in pticulari sit magis scire q̄ in vli.sicut nec scīa acq̄sita per demrātionē pticularem est magis scia q̄ acq̄sita per demonstrationē vniuersalem.imo econtra.quia scire in vniuersali ē scire fz q̄ ipm.scire autē in pticulari est scire fm aliud. ¶ Secūdo notandū q̄ syllogismus pticularis ɔcludens passionem vniuersalez de subo pticulari si fiat ante demrātionem vniuersalē nō est demrātio sed est demrātiuus.q̄ tunc non aggenerat sciam sed opinionē.pōt tñ generare sciam.q̄ pōt fieri demrātio pticularis ēētialiter dependens a demonstratione vniuersali.in cōergo q̄ est syllogismus pticularis nō depēdet a syllogismo vniuersali.sed ī eo q̄ est demrātio pticularis ēētialiter dependet a demonstratione vniuersali.

No^m scd̄m

Si igitur triangulus in plus est r ratio eadem est r non scōm equiuocationē triangul⁹ est:r inest omni triangulo q̄ est duobus rectis non vtiq3 r triangulus scōm q̄ est equitibiorum.sed secundū q̄ est triāgulus habet huiusmodi angulos.quare vlr sciens magis cognoscit secundū q̄ ē quā secundū pte.potior maq3 est vniuersalis quā pticularis.

¶ Ex predictis Arist.infert corelarie q̄ nullus sit triangulum habere tres angulos.q̄ ē eqlaterus aut ysocheles.sed scit eqlateꝝ aut ysochelē habere tres āgulos.q̄ est triangulus.pz supposito q̄ triangulus ī plus se habeat q̄ eqlaterus aut ysocheles.r q̄ eadē sit rō oīuz triangulorum.nec predicet de illis triangul⁹ equiuoce.r q̄ omni triangulo insit illa passio habere tres angulos eq̄les duobus rectis. ¶ Prima conditio ponit q̄: si triangulus in plus se haberet q̄ equilaterus triangulus tūc equilaterus non fm q̄ triāgulus haberet tres sicut nec fm q̄ ysocheles.sed fm vnū aliud innominatū. ¶ Secunda conditio ponitur:q̄ si non oēs trianguli eēnt eiusdem rationis staret q̄ nullus sciret triāgulū habē tres in eo q̄ triangulus sed in eo q̄ equilaterus vel ysocheles. ¶ Tertia conditio ponit q̄: si triangulus eēt nomē equocuz sicut canis.tūc habē tres nō sibi cōpeteret fm q̄ huius sicut nec latrabile cōpetit cani fm scōm pp̄ter equocationē. ¶ Quarta cōditio ponit q̄: si habere tres nō cōpeteret oī triangulo tūc sibi nō ɔueniret fz q̄ huius r per se p̄mo sicut nec figure. ¶ Notandum q̄ p̄ istas q̄ttuor ɔditiones nō habet sufficiēs documentū q̄ habere tres angulos equales duobus rectis sit propria passio trianguli.q̄: habere angulos extrinsecos equalētes q̄ttuor rectis nō est ppria passio trianguli sed figure rectilinee:r tñ triāgulus in plus se habet q̄ aliqua spēs eius:r oēs trianguli sūt eiusdē rōnis:nec triangulus est equocū.r cuilibet triangulo inest illa passio.s.habere angulos extrinsecos equalētes quattuor rectis:sed sufficit pbo q̄ si aliq̄ta talis passio inest ysocheli per triāgulū q̄ illa nesciat de ysocbele nisi sciat de triāgulo. r si scit triangulo per aliud q̄ itez nesciatur de triangulo nisi sciatur de illo alia demrātio.ergo particularis nō aggenerat scientiam absq3 vniuersali.

2ª scd̄o quarti capituli tertii tractatus

Amplius si quidem sit quedaz ratio vna r nō equiuoca.vniuersale erit vtiq3 nihil minus quibusdam secundum ptem.sed magis est quanto incorruptibilia sunt illis.que vo secundum ptem corruptibilia magis.

¶ Secunda ɔclo demōstratio vniuersalis est magis d̄ ente q̄ demōstratio pticularis.pbat̄.dmōstratio vniuersalis de vniuersalibus. r particularis de particularibus.sed magis entia sunt vniuersalia q̄ pticularia.q̄ vniuersalia sunt icorruptibilia r pticularia corruptibilia.ergo rc.r per hoc habet̄ solutio scd̄e rōnis.nam magis habet̄ scia de cōmutata pportiōe sciendo illā iēē nūero r lineē rōe alteri⁹ q̄ nō rōne alteri⁹. r sic magis habet̄ scia de ente eū scit̄ illā passionē īesse p̄mo r per se vni inojato q̄ si solū scitur ipsā īesse nūero vel lineē credēs.n.illā iēē nūero r lineē scd̄3 q̄ h⁹ decipit̄.ū dr decipit̄ credēs eādez inesse vni inoiato fz q̄ h⁹. ¶ S3 dubitat̄ q̄ pticularia hn̄t maiorē vnitatē q̄ vniuersalia.ergo sūt magis entia.pz ɔña q̄: vnū r ens ɔuertunt̄.añs pbat̄ q̄ vnū dicit idiuisionē a se.r diuisionē a quolz alio scd̄3 cōmē.quarto metha.sed pticularia sunt magis idiuisa a se.r diuisa a quolibet alio q̄ vniuersalia:cū vniuersalia sint cōicabilia.r pticularia incōicabilia. ¶ Itē pticularia sunt maioris perfectionis:quam vniuersalia:ergo sunt magis entia.pz ɔña.q̄ ens r pfectū ɔuertūt̄.añs arguit̄.q̄: vniuersalia ɔtinent̄ i suis pticularib⁹ ad modū partiū in toto.ɔstat aūt totū pfecti⁹ eē suis ptibus. Unde arguit̄ sic:pticularia ɔtinēt totā pfectionē suoꝝ vniuersaliū r supaddūt pprias pfectiones idiuiduales. ergo sūt maioris pfectionis.añs ē de intētione phi i pmo celi dicētis q̄ q̄ dicit celū dicit formā. r q̄ dicit hoc celū dicit formā cū mā. ¶ Dicendū q̄ ens q̄dr upliciter cōsiderat̄. ¶ Pmo in rōne eēndi.r sic pticularia sunt magis entia q̄ vniuersalia. vñ hec ē dr̄a inter vniuersalia in cāitate r p̄dicatiōe.q̄ vniuersale i cāitate q̄to ē vniuersalius tāto est pfectius r magis ens.vniuersale āt in p̄dicatiōe q̄to ē vniuersali⁹ tāto ē ipfectius r min⁹ ens r sic agēs vniuersale ē pfectius r magis ens q̄ agēs pticulare.ita q̄ pticulare est magis ens r pfecti⁹ ens q̄ vniuersale r p̄dicabile.cū vniuersale ordinet̄ in pticulare tāq3 i finē.destructis.n.p̄mis substātijs impossibile est aliquid hoꝝ remanere:inqt Arist. ī predicamentis. ¶ Scd̄o ɔsiderat̄ ens in rōne subi.videlicet alicui⁹ passionis per se inherētis. r sic vniuersalia sunt magis entia q̄ pticularia:q̄: vniuersalia subijciunt̄ p se p̄mo pprijs passionibus.nō aūt pticularia,sed p se si p̄mo aut ex cōsequenti.ppriū.n.inest speciei r per speciē indiuiduis i

Du^m p̄mus

p^o rn̄

quit. Porphirius in suis vlibus. ¶ Tertio osideratur ens in rone obi. s. mouens potentiā cognitiuā ⁊ terminātis actū cognitiōis ⁊ sic vniuersalia sunt magis entia q̄ pticularia. prius. n. cognoscunt vniuersalia q̄ singularia p Arist. in pmo phisi. neq̄ cognoscunt singularia nisi rone vniuersaliū. vt colligit de mēte phi secūdo d̄ aīa nullus. n. color singularis vr nisi rone coloris in cōi. nec aliqs sonus audit nisi rone soni in cōi. ⁊ ita de alijs. immo vniuersale vt hz eē sepatū ē ppriū obm intellect⁹. nō aūt aliqd pticulare. ¶ Quarto osideratur ens i rone mēsure nō soluū psecuōis sed ēt duratiōis ac imitationis. ⁊ sic etiā vniuersalia sunt magis entia q̄ pticularia cū sint ppetua ⁊ eterna. mensurat. n. pticularia eo modo quo forma māz: ⁊ ps totū. vniuersalia. n. sunt forme singularuz vt colligit de mēte phi prio eth. scdo phi. ⁊ .iō. metha. ⁊ sīr mensurāt actus ⁊ opationes aie. potentie. n. cognoscunt per act⁹. ⁊ act⁹ p obā mēt Arist. 2° de aīa. ⁊ qz phs nō osiderat hic de vniuersalib⁹ ⁊ pticularib⁹ nisi p respectū ad scire. oferunt āt ad scire vt hāt ronez subijciendi ppriis passionib⁹. vt hāt ronez mouēdi potentiā ⁊ terminādi actū cognitionis. ⁊ vt hāt ronez mēsurādi actus ⁊ hītus scientificos. qz scīa ⁊ scibile referūtur ad modū mēsure ⁊ mēsurabilis per Ari. quīto metha. iō soluū his trib⁹ modis loqt hic phs de ente cum dicit vniuersalia eē magis entia ⁊ maxime vltio mō cū āt ipsa eē ppetua ⁊ incorruptibilia. scīa. n. est de incorruptibilib⁹ ⁊ ipossibilib⁹ se hēc vt pbatū est supra. pbant āt rones pticularia soluū eē mag entia i rōe eēndi. qd cōcedit. nō āt alijs modis d̄ qb⁹ osiderat h̄ phs.

p⁹ 3ª q̄r ti capituli tertium tractatus.

Amplius neq̄ vna necessitas est opinari aliqd eē hoc pter hoc quoniā vnū ostēdūt nihil magis q̄z i alijs q̄cūq̄z nō aliqd significant. sz aut quale aut ad aliqd aut facere: sic ergo nō demōstratio cā ē sz male audiēs.

¶ Tertia oclusio. demōstratio vniuersalis magis elongat ab errore q̄z demōstratio pticularis. qz dēmōstratio vlis facit scire sm q̄ hz ⁊ nō āt pticularis. ⁊ iō qs leuiter pōt decipi credēdo eq̄latex sz q̄ huī⁹ habere tres. qd ocludit per demōstratione pticularē: nō āt q̄ triangulus sz q̄ hz habet tres. qd ocludit p demōstrationez vniuersalē. ¶ Et ex hoc solui sua ratio q̄ demōstratio ocludēs triangulū habere tres angulos nō ocludit aliquē triangulū eē separatū. q̄ aūt illud credat hoc est ex deffectu itelligēns sicut ēt in pdicamēto q̄ntitatis q̄litatis relationis actionis vel passionis pōt aliqd de aliqua forma abstracte sūpta demōstrari nō tñ pp̄ter hoc demōstrat aliq̄s talē formā eē sine subo. ⁊ iō si credit hoc nō ē vtute demōstrationis sz solum vtute male opionis ⁊ itelligētie. ¶ Illis oclōib⁹ pbatis fundamēto cap pōt tripl̄r argui demōstrationem vlem potiorē eē demōstratione pticulari. ¶ Et prio sic. illa demōstratio est potior que magis facit scire. sz dēmōstratio vlis magis facit scire q̄ demōstratio pticularis: ergo ē potior. tz oña cū maior. cū finis demōstrationis sit scire. minor aūt est pbata in pria oclōne. ¶ Scdo sic. illa demōstratio est potior que est de magis ente. sz demōstratio vniuersalis est de magis ente q̄ demōstratio pticularis. ergo demōstratio vlis est potior demōstratione pticulari patz oña cū maiori cū de nō ente non sit scīa minor āt est pbata in scda oclusione. ¶ Tertio illa demōstratio ē potior que magis elōgat ab errore. sz demōstratio vniuersalis magis elōgat ab errore demōstratione pticulari. ergo demōstratio vniuersalis ē potior q̄ demōstratio. pz oña cum maiori. qz demōstratio sicut iducit scientiā ita tollit ignorantiā ⁊ errorē. ¶ Sed 3. notitia distincta est potior cognitione ofusa. sed demōstratio pticularis ē notitia distincta. ⁊ demōstratio vniuersalis ē notitia cōfusa. ergo demōstratio particularis est potior demonstratione vniuersali. tenet oña cum maiori ⁊ minor colligitur a pho scdo de aīa. dicente q̄ actus cognoscunt per obā. cōstat aūt q̄ obm demōstrationis vniuersalis est ofusum cū ipm sit totū in mō. ⁊ obm demōstrationis particularis est distinctū cū sit totum integrabile. ergo ⁊c. ¶ Item conceptus singularis est certior conceptu vniuersali ergo est potior ⁊ consequenter demonstratio particularis est potior demonstratione vniuersali. antecedens patet. quia conceptus singularis habet per sensum, conceptus autem vniuersalis habetur per intellectum. constat autem certiora esse que habentur p experientiam: q̄ que non habentur per experientiam. ¶ Ad primum dicitur q̄ sicut vna sciētia est altera certior: aut certitudine obiecti: aut certitudine modi demōstrandi. vt asserit commentator in prologo d̄ anima. ita notitia potest dici confusa dupliciter: aut confusione obiecti: aut confusione modi procedendi. dico ergo q̄ notitia vniuersalis est confusa ex parte obiecti. est tamē distinctissima ex parte modi procedendi si fuerit demonstratio vniuersalis cum sit ex premissis conuertibilibus sm q̄ ipsum concludentibus effectum adequatuz per causam adequatam. notitia autem singularis est distincta ratione subiecti. sed non est ita distincta ratione modi procedendi in demonstratione particulari: cum premisse non sint conuertibiles. neq̄ concluditur passio de subiecto adequato. ⁊ qz confusio ⁊ distinctio: certitudo ⁊ euidentia magis attenditur penes modum procedendi q̄ penes obiectum: dī. commētatore secūdo metha. q̄ scientie mathe. sūt in primo gradu certitudinis. ideo absolute loquendo demonstratio vniuersalis distinctior est demonstratione particulari. ¶ Ad secundum dicitur q̄ quia certitudo actuuz ⁊ habituum incomplexorum conuenitur ex certitudine obiectorum. ideo certior est conceptus generis quam conceptus speciei. ⁊ consequenter certior est conceptus vniuersalis quam conceptus singularis. sicut certius est animal quam homo: ⁊ homo quam sortes. Et cum arguitur q̄ conceptus singularis habetur per sensum. ⁊ conceptus vniuersalis per intellectū: conceditur. ex quo non sequit conceptuz singularem certiorem esse vniuersali: cum per cōceptū singularem cognoscat vniuersale certius quam singulare. visus enim magis certificatur de colore vniuersali quam de colore particulari.

Amplius si demōstratio ē sillogism⁹ demōstratiu⁹ cāe ⁊ pp̄ter qd. vniuersale autez magis est cā. cui eni p se inest aliqd hoc idez ipsius cā est. vniuersale aūt est primū cui iest per se cā. ergo vniuersale est. quare ⁊ demōstratio dignior ē. magis eni causa est ⁊ quod propter quid est.

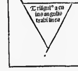
¶ Ista est tertia pars huius capituli i qua philosoph⁹ arguit rōnibus specialibus demonstratione vniuersalē potiorem eē demōstratione pticulari. Quarum prima est ista. Illa demōstratio est potior que magis ē p cām sed demōstratio vniuersalis magis ē per cām quaz demonstratio pticularis. ergo ⁊c. maior pz ⁊ minor declaratur. nā demōstratio vniuersalis est p cām dicentē pp̄ quid passionis in genere cāe efficientis. demōstratio autem particularis non est per huiusmodi cām: sz p cām mālem. vnde in demonstratione vniuersali medium ē diffinitio subiecti que est causa effectiua ppriie passionis in demonstratione autem pticulari medium est ipm subiectum quod est causa mālis tm̄ ipsius passionis. constat autem causam effectiuam quam sit causa mālis cū mā necessitet ab efficiente ⁊ non cō. ¶ Notandum q̄ passio in demonstratione vniuersali hz duplicem cām: Vnam per quam demonstrat. s. diffinitionez. ⁊ hec dicitur effectiua. Et aliam de qua demōstrat p se ⁊ hec dicitur subiectiua. sed in demonstratione particulari nō

"Isto" primuz

habetur nisi vna causa scilicet medium dr̃.causam subiectiuam. ¶ Sed dubitatur. quia demonstratio vniuersalis probans secundam passionem per primam de subiecto adequato nõ procedit per diffõnem subiecti neqꝫ per medium quod sit causa effectiua secunde passionis.ergo talis demõstratio nõ ꝑcedit per magis causam. ¶ Dicendũ ꝙ licet talis demõstratio non ꝑcedat formalit̃ per diffõnem subiecti.tamẽ ꝑcedit virtualiter per illã diffõnem sicut pꝫ in resolutione eiusdem demõstrationis. ⁊ cuꝫ dicit̃ ꝙ tale mediũ non importat cãꝫ effectiuã:negat̃. Unde prima passio alicuius subiecti est instrũm diffõnis ad agendũ sedãꝫ passionẽ:⁊ ẽ instrumentũ subi ad recipiendum eandem passionẽ. vt est instrũm diffõnis dicit cãm effectiuam. vt aũt est instrumentũ subiecti dicit cãꝫ subiectiuã.risibile.n. fluit a diffõne hominis mediante disciplinabili:⁊ recipitur in homine mediante eadẽ passione. ⁊ dato ꝙ medium in demonstratione vsi non diceret nisi causam subiectiuam adhuc illa demõstratio ꝑcedit magis per causam qꝫ demõstratio pticularis.qꝛ demonstratio vniuersalis procedit ꝑ duplicẽ cãm.demõstratio autem particularis per vnam tantum.

Amplius vsqꝫ ad hoc querimus pp qd. ⁊ tũc opinamur scire cũ nõ sit aliqd aliud.ꝓpter qd sciamus qꝫ hoc aut ꝙ fiat aut ꝙ sit. Finis,cui vltim⁹ ⁊ termin⁹ iã sic est.vt cui⁹ cã venit:vt accipiat argentum. hoc aũt est vt reddat cui debuit.hoc aũt est vt non iniuste agat.⁊ sic ꝑcedentes cũ nõ sit ampli⁹,ꝓpter aliud neqꝫ alterius cã,ꝓpter hoc sicut,ꝓpter finem dicimus venire ⁊ fieri ⁊ esse.⁊ tunc cognoscere magis,ꝓpter qd venit. Si igitur similiter se hẽt in aliis cãis ⁊ q̃ sunt ꝓpter qd. In his aũt q̃cunqꝫ cause sic sunt. sicut queq̃ cuius causa.sic scimus maxime ⁊ in aliis igitur sic maxime scimus cum non amplius sit hoc quoniam aliud est. Cum igitur cognoscimus qdem ꝙ quattuor q sunt extra quales sũt quoniã ysocheles adhuc deest pp qd quia triangulus.⁊ hoc qa est figura rectilineis.si autem hoc non amplius propter qd aliud.tunc maxime scimus ⁊ vniuersale:tunc vniuersalis vtique potior est.

¶ Secũda sic arg.sicut est in causis finalib⁹.ita videtur eẽ in oĩbus aliis generib⁹ causaꝝ. sed in causis finalib⁹ de nullo habet̃ ꝑfecta sciã vsqꝫ quo nõ deuenit̃ ad vltimã causaꝫ.ergo in oĩb⁹ aliis generib⁹ causaꝝ de nullo habet̃ sciẽtia perfecta nisi deueniatur ad vltimã causã. patet ꝯñia cum maiori. ⁊ minor sic declaratur. nam qñ queritur quare venisti. respondes vt recipiam argentum. ⁊ iterum quare recipis argentum. respõdes vt satisfaciam creditori. ⁊ iterum quare tu vis satisfacere creditori respondes ne iniustis videar. ¶ Ista ẽ vltima cã quam oportet cognoscere si debeo perfecte scire quare huc venisti. ⁊ non solum est hoc veꝝ in cãis finalib⁹ vt dictum est.sed etiam in causis in fieri.i.in inferendo: vt q̃re tu es animal.qꝛ tu es homo. ⁊ q̃re tu es hõ.qꝛ tu es animal rõnale.nõ ergo perfecte scitur ꝙ tu es animal nisi cognoscatur ꝙ tu es animal rationale. ¶ Tunc sic. in singulis generibus causarum nihil perfecte scitur nisi deueniatur ad vltimam causam.sed illa non reperitur nisi in demõstratione vniuersali.ergo ⁊c.minor declaratur.nam si queritur quare equilaterus habet ãgulos extrinsecos equiualentes quattuor rectis. responde-tur qꝛ ẽ triãgul⁹.nec adhuc habet̃ vltiã cã. qꝛ iteꝝ oꝫ q̃rere q̃re triãgul⁹ hꝫ angulos extrĩsecos equalẽtes q̃ttuor rectis. ⁊ rñdet̃.qꝛ ẽ figura rectilinea. ⁊ hec ẽ vltia cã.nã sic hꝫre tres angulos eq̃les duob⁹ rectis ⁊ hꝫre angulũ extrĩsecũ equalẽtẽ duob⁹ oppositis intrĩsecis triãguli sũt ꝓpe passiones triãgulitã hꝫre angulos extrĩsecos equalentes quattuor rectis ⁊ eẽ resolubile in tot triãgulos quot hꝫ angulos demptis duob⁹ sũt ꝓpe passiones figuꝛ rectilinee vl' poligonie vt declarat̃ pmo euclidis.ꝓpõne.32.

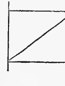

¶ Notandũ ꝙ due linee recte iũcẽ ꝯcurrẽtes sꝑ causãt duos angulos rectos vel equalẽtes illis vt demõstrat̃ pmo euclidis. Et ex hoc pt̃ demonstrari imediate ꝙ tãti lãgulus qꝫ q̃drãgulus q̃litercũqꝫ fiat hꝫ angulos extrinsecos equalẽtes q̃ttuor rectis trahẽ ab ãgulis lĩeas rectas extrinsecas. Sit' pantbagon⁹ hꝫ q̃nqꝫ ãgulos a q⁹rũ quolꝫ si protraheret̃ vna linea recta habebit decẽ ãgulos q̃nqꝫ itus ⁊ quiqꝫ extra. ⁊ cum sꝑ duo imediati faciant duos rectos seq̃t̃ ꝙ oẽs anguli figure pẽthagõe tã itra qꝫ extra faciũt decẽ rectos sed ãguli intrinseci faciũt sex rectos.qꝛ pẽthagon⁹ resoluit̃ i tres ãgulos q⁹rũ qlibet valet duos rectos. g⁹ anguli extrinseci valẽt q̃ttuor rectos. Et sic arguitur de ista figura ita de q̃lꝫ alia pp augmẽtũ anguloꝝ nõ auget̃ valor eo ꝙ q̃libet figura poligonia q̃to plẽs ãgulos hꝫ tãto maiores sũt qui sunt intra ⁊

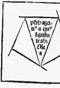
Nota primus

quadrãgulus rectãgulus a cui⁹ ãgulis trahit̃ linea

strictiores que sit cet. ¶ Primũ dubiũ vr̃ φ adhuc non sit dictũ adultimã cām. qr hr̃e angulos extrīsecos equalētes q̄ttuor rectis, dm̄onstrat̃ d̃ figura rectilīea p aliā causam ergo figura rectilinea nõ fuit vltima cā. ¶ Secundum dubiũ vr̃ φ habere angulos extrīsecos equalentes q̄ttuor rectis nõ sit ꝓpria passio figure rectilinee. quia multe sunt tales figure que nõ hñt aliquẽ angulum extrinsecũ. ¶ Ad primũ dr̃ φ lz illa nõ sit vltia cā dicens ꝓpter quid: tamē est vltima cā subiectina q̄m illa passio sibi inest ⁊ nõ p aliud subm licet bene per aliam cam sic arguendo. oīs figura resolubilis in tot triangulos quot angulos hz dēptis duobus hz angulos extrinsecos eq̄les quattuor rectis. sed oīs figura rectilinea est hm̃oi ergo ⁊c. maior ⁊ minor sunt demrate priso euidẽs. ¶ Ad scd̃m dr̃ φ habere ãgulos extrinsecos eq̄les quattuor rectis põt dicere actum vel aptitudinẽ. si dicit aptitudinē sic cõpetit cuilz figure poligonie seu rectilinee. quod idem est. si autẽ dicit actuz sic nõ cõpetit cuilibet tali figure: tamē dicit ꝓpria passio eius. qr nulli cõpetit nisi figure rectilinee. vnde eclipsis ē ꝓpria passio lune ex quo cõpetit nisi lune: ⁊ tamē non semp cõpetit lune. sicut .n. homo habet duplicem passionē quarũ vna est perpetua .s. disciplinabile vel risibile. ⁊ alia non perpetua. vz. esse musicum aut canescere. ita figura rectilinea hz duas passiones: quaz vna sibi perpetuo iest vz. esse resolubile in tot triangulos quot angulos hz dēptis duob⁹. ⁊ alia sibi cõpetit ꝯtingenter .s. habere ãgulos extrinsecos equalentes quattuor rectis. ¶ Idez est dicendũ de triangulo φ hz duas passiones: quaz vna necessario sibi inest cũ fluat a principiis spẽi .s. habē tres angulos equales duob⁹ rectis. ⁊ alia tñ sibi cõpetit cõtingenter .s. habere angulũ extrinsecũ equalentē duob⁹ oppositis intrinsecis. facit .n. Aristo. 2° phi. talē syllogismum demr̃atiuũ. oīs figura rectilinea hñs angulũ extrinsecũ equalentē duobus oppositis intrinsecis triāgulis hz tres angulos equales duobus rectis. oīs triangulus est hm̃oi. ergo ⁊c. Et dicit φ si p̄missē sunt vē conclusio est vera ⁊ non ecõtra. ad denotandũ nõ semper triangulũ habere tres angulos equales duobus rectis sicut .n. eclipsis cõpetit lune ab extrinseco per iterpositionem terre. ita habere angulũ extrinsecũ cõpetit triangulo ab extrinseco per additionē linee ad costã trianguli. ⁊ habere angulos extrinsecos equales quattuor rectis cõpetit figure poligonie p additionē linee recte a q̄lz costã eiusdē figure in pūcto cāte angulũ itrinsecũ.

Amplius quãtocũqz demõstratio magis secũdũ ptes ē i infinita cadit vniuersalis autē in simplex ⁊ finē. Est autem secundũ φ sunt infinita nõ scibilia: sed secundum φ sūt finita scibilia sunt. Secũdũ itaqz φ vlia sūt. magis scibilia sunt quã que sunt secundum partē

¶ Tertio p̄ncipaliter ar. sic. Illa demr̃atio est dignior que est de magis scibilibus ⁊ magis demr̃abilibus: sz demr̃atio vlis est huiusmodi. ergo ⁊c. maior pz. ⁊ minor declarat. quoniam demonstratio vniuersalis ē de vniuersalibus. ⁊ demonstratio ꝑticularis est de ꝑticularibus. modo vniuersalia sunt magis scibilia ⁊ demonstrabilia q̄ȝ particularia. qr vniuersalia sunt finita. particularia autem infinita ⁊ infinitum sm̄ φ infinitum est ignotum p̄mo phi. ergo ⁊c.

Demonstrabilia q̄ magis sūt vniuersalia De demõstrabilib⁹ aūt magis ē dm̃õstratõ silr eni magis ad aliquid sunt. dignior ergo vlis ē quoniã quidē ⁊ magis ē demonstratio

¶ Et qr aliquis cauillator posset dicere φ illa ꝯña non valet. vniuersalia sunt magis demonstrabilia ⁊ magis demonstrabilia ⁊ magis scibilia. ergo demr̃atio vniuersalis magis facit scire. ideo illã ꝯñam arguit sic phs di. φ demonstratio ⁊ demonstrabile sunt correlatiua. ac ēt scientia ⁊ scibile. sed si vnum correlatiuoꝝ dicitur magis. ⁊ reliquum dicitur magis. si enim sor. est magis pater q̄ȝ plato. filius sor. est magis filius q̄ȝ filius platonis ergo si vniuersalia sunt magis demonstrabilia ⁊ magis scibilia oportet φ eorum sit magis demonstratio ⁊ potior scientia. ⁊ per ꝯñs demonstratio vniuersalium magis facit scire q̄ȝ demonstratio particularium. ¶ Cõtra hec dicta arguitur ⁊ primo φ aliqua sunt magis dm̃õstrabilia quoꝝ non habetur potior demonstratio. quia entia naturalia sunt magis demonstrabilia q̄ȝ entia mathe. ⁊ tamē de mathe. habetur potior demonstratio q̄ȝ de naturalibus. ergo ⁊c. pz ꝯña cum minori p cōmen. 2° metha. di. φ demonstrationes mathe. sunt in primo gradu certitudinis ⁊ naturales sequūtur eas. maior āt arguitur ex eo φ naturalia sunt demõstrabilia per oīa quattuor genera causaꝝ. ⁊ mathematicalia tantum p vnum genus cause .s. per formam. in cõmento in prologo phys. ¶ Secundo arguitur φ aliqua sunt magis scibilia de quibus non habetur magis scientia. qr abstracta a materia simpliciter: cuiusmodi sunt deus ⁊ intelligentie sunt maxime scibilia. non tamen de illis habetur maxime scientia. ergo ⁊c. maior pz qr sunt maxime cognoscibilia sicut maxime sunt entia. dicit .n. phs secundo metha. φ sicut res se hz ad esse ita ad cognosci. minor autem declaratur. nam de illis magis habetur scientia que sunt propinquiora sensui. ex quo omnis notitia intellectiua dependet a sensitiua per Aristo. 3° de aĩa sed mathe. ⁊ naturalia sunt propinquiora sensui q̄ȝ simpliciter abstracta. ideo de mathe. ⁊ naturalibus magis habetur scientia q̄ȝ de simpliciter abstractis. videtur enim phs in prohemio metha. φ vniuersalia sunt difficillima ad cognoscendum qr sunt a sensu remotissima. ¶ Tertio arguitur φ vniuersalia non sunt magis scibilia ⁊ magis demonstrabilia q̄ȝ particularia propter esse pauciora. qr tunc genera essent magis scibilia ⁊ magis demõstrabilia q̄ȝ species ex quo genera sunt pauciora speb⁹. ⁊ consequens est falsum. qr genus dicit materiam. ⁊ species formam. constat autem formam magis esse scibile. ⁊ consequenter magis demonstrabilez q̄ȝ materia. materia enim cognoscitur per formam: vt colligitur de mēte phi. 2° phy. ¶ Quarto arguitur φ vniuersalia sunt infinita sicut particularia. nam infinite sunt species numerum .s. binarius ternarius quaternarius: ⁊ sic in infinitum. infinite etiam sunt species figurarum .s. circul⁹ triangulus quadrangulus. ⁊ sic vlterius in infinitum multiplicando angulos. ¶ Ad primum dicitur φ licet naturalia sint magis demonstrabilia quam mathematicalia extensiue quia per plura genera causarum: non tamen intensiue cum mathe. fiant certiora ⁊ notiora per vnuz genus cause quaz naturalia per omnia genera causaꝝ. ideo demõstrationes mathe. sunt potiores naturalib⁹. ¶ Ad scd̃m respondetur iuxta doctrinã Arist. in hoc p̄mo traditã concedendo φ entia maxime abstracta sūt maxime scibilia: ⁊ consequenter φ eorum scientia ē maxime scientia. Scire enim est rem per causam cognoscere. ideo scire per maxime causam est maxime scire. propterea metha. que est de entibus abstractis simpliciter est maxime scientia: qr est de maximis causis. ⁊ cum dicitur mathe. ⁊ naturalia sunt propinquiora sensui. ergo

Du^m scd̃m

R. p°

R. 2°

Du^m primũ

Du^m secũdũ

Du^m tertiuz

Du^m q̄rtum

R. p°

R. p°

de illis habetur maior scientia. negatur cõsequentia. bene enim sequitur ꝙ de illis facilius habetur scientia ꝗ̃ de rebus abstractis simpliciter nõ autem ꝙ magis scientia. ¶ Ad tertiũ dicitur ꝙ genera dupliciter considerantur. Uno modo abstracte vt obijciunt intellectui. Alio modo cõcrete vt recipiuntur in mã. primo modo sunt simpliciora ꝛ formaliora speciebus ꝛ sic sunt magis scibilia ꝛ magis demonstrabilia ꝗ̃ species. 2° modo sunt magis materialia ꝛ magis plurificata ꝗ̃ spẽs. ꝛ sic minus scibilia ꝛ demonstrabilia sũt ꝗ̃ species. ¶ Ad 4ᵐ dr̃ ꝙ tantum potentia sunt infinite species numerorũ ꝛ figurarũ. nõ autẽ actu nec actualitate presentie neqꝫ actu q̃titate formali: particularia aũt sunt infinita nõ tantum in potentia sed etiã actu actualitate presentie cum infinite sint linee ꝛ infinite superficies ꝛ generaliter sub qualꝫ specie hõgenea. vtputa igne aere ꝛ huiusmodi continentur infinita singularia. infinite enim sunt partes ignis q̃rum quelibet est ignis. ꝛ infinite sunt partes aeris quarum quelibet est aer.

Amplius si magis preponenda secundũ quam hoc ꝛ aliud q̃ꝫ secundum hoc solũ cognoscit. Uniuersale autem habens cognoscit ꝛ pticulare. hoc aũt vniuersale nõ sciunt ꝛ sic magis preponẽda erit vniuersalis.

¶ Quarto sic. illa demonstratio que facit scire iam vniuersale ꝗ̃ particulare est dignior ꝛ potior illa q̃ facit scire solum particulare. sed demonstratio vniuersalis est huiusmodi. ergo ꝛc̃. maior pꝫ ꝛ minor declaratur. naꝫ sciens omnẽ triangulum habere tres: s. scit eq̃laterũ habere tres. non autem econtra. q: forte potero scire hoc de equilatero: ꝛ dubitare de ysochele. ¶ Notandũ ꝫ pħm 2° priorum. ꝙ sciens omnem mulam esse sterileꝫ scit aliquo modo hanc mulã esse sterileꝫ. si autem nescit hoc est q: non inducit hoc singulare in suum vniuersale. habens ergo scientiam de vniuersali parum distat a scĩa de particulari. ꝛ quando modicum deest intellect⁹ accipit quasi nihil deesse. vt dicitur 2° phy. ideo sciens vniuersale. dicitur etiam scire particulare. sed sciens pticulare tantum nimis distat a scientia vniuersalis. sciens enim hanc mulã esse sterilem multũ remot⁹ est vt sciat omnem mulam esse sterilem. potest. n. scire aliquis hanc mulam esse sterilem ex aliqua particulari causa: ꝛ non ex causa vniuersali omnem mulã esse sterilem. licꝫ ergo per sciam particularis possit quis deuenire ad scientiam vniuersalis. tamẽ ꝓpter magnaꝫ distantiã merito dr̃ scire particulare ꝛ ignorare vniuersale.

Amplius autem ꝛ sic. vniuersale enĩ magis demonstrare est quod est per medium demonstrare cum propinquius sit medium principio. proxime autem immediatum est. hoc autem est principium. si igitur que ex principio est ea que non est ex principio magis ẽ ex principio ea q̃ minus est certior demonstratio. Est autẽ huiusmodi vniuersalis magis dignior itaqꝫ vniuersalis magis erit vt si oportet demonstrare a. de d. media sint in q̃bus est b. c. magis autem sursum sit b. quare si per b. vniuersale magis est sed eorũ que dicta sunt quedam logica sunt.

¶ Quinto sic. illa demonstratio ẽ dignior que est p mediũ propinquius principio demõ̃stationis. sed demonstratio vniuersalis ẽ huiusmodi. ergo ꝛc̃. pꝫ ɔñ ꝛ maior declaratur. nã demonstratio per quam demõstrat̃ subã de homine est per mediũ distantius a ꝓncipio immediato demonstrationis ꝗ̃ illa per quaꝫ demonstratur subã de animali vt pꝫ. ꝛ ideo dignior est demõstratio demonstrans animal eẽ subam ꝗ̃ hominẽ eẽ subaꝫ. eo ꝙ ista resoluit̃ in aliã. principium autẽ imediatũ totius resolutionis est diffinitio corporis per quã demonstratur subã de corpore. minor autem est nota. q: medium per quod demonstratur habere tres de triangulo est ꝓpinquius principio demonstrationis. s. imediato ꝛ indemonstrabili ꝗ̃ medium per quod demonstrat̃ habere tres de equilatero per triangulũ enim demonstratur habere tres de equilatero. ꝛ per habere angulũ extrinsecum demonstrat̃ habere tres de triangulo. constat autẽ habere angulum extrinsecũ esse medium ꝓpinquius premissis in demr̃abilibus ꝗ̃ triangul⁹. ¶ Notandum scḋm pħm ꝙ harum rationum quedã sunt logice idest per cõia videlicet tertia ꝛ quarta. fundantur enim in multitudine ꝛ paucitate que non sunt propria huius scientie. prima nanqꝫ fundat̃ in causa. scḋa in cã vltimata. ꝛ quinta in ꝓncipio imediato demonstrationis. ¶ Dubitatur in eo qḋ dicit pħo. aliter. n. ꝙ immediatum est ꝓprium principio ꝛ postea ꝙ immediatuꝫ est principium. si ergo imediatum est ꝓncipium ipm nõ ẽ proximum principio. ¶ Rñdetur ꝙ immediatum ẽ principium ꝛ immediatũ est proximum principio. imediatum enim imediatione cãe est principiũ. s. indemonstrabile. imediatum. n. imediatione subiecti est proximũ principio. ꝛ tale aliquando est magis vel minus ꝓpinquum principio. triangulum. n. habere tres angulos equales duobus rectis est imediatum imediatione subiecti. ac etiam triangulum habere angulũ extrinsecum equiualentem duobus oppositis intrinsecis est immediatũ immediatione subiecti: q: talis passio non competit triangulo per aliud subiectum licet sic bene per aliam cãm. propterea habere angulum extrinsecum est propinquius principio quã habere tres angulos cum hec passio demonstretur per illaꝫ a priori.

Maxime autem manifestũ est ꝙ vniuersalis magis propria sit q̃ꝫ propositionẽ hãc quideꝫ habentes priorem scimus quodam modo ꝛ posteriorem potentia vt si aliqs cognouit qa omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis sciuit quodãmodo ꝛ ꝙ equinbiarum ꝙ duobus rectis potentia sit. Et si non cognouit ꝙ triangul⁹ sit hanc autem habens propositionem vniuersalem nullo modo cognouit neqꝫ potentia neqꝫ actu.

¶ Sexto sic illa demr̃atio que facit scire tã actu quã potentia est dignior: ꝛ potior illa q̃ nõ facit scire nisi actu. sꝫ demonstratio vl'is est h⁹i. ergo ꝛc̃. maior pꝫ. q: demõstratio faciens plura scire est dignior ꝛ potior quã faciens pauciora scire. minor aũt ẽ nota: eo ꝙ demr̃atio cõcludens omneꝫ triangulũ habere tres facit scire actu ꝙ ols triãgulus hꝫ tres ꝛ potẽtia ꝙ eq̃laterus hꝫ tres demonstratio aũt cõcludẽs ꝙ eq̃laterus hꝫ tres non facit scire nisi in actu. s. eq̃laterũ habere tres. in potẽtia aũt nihil facit scire q: nec triangulũ habe tres nec aliqḋ aliḋ. ¶ Dubitur q: vr̃ hãc rõnem in duob⁹ deficere. Primo q: cõcidit eũ q̃rta ꝓbante demr̃ationem vl'em facẽ scire vl'e ꝛ particulare. demonstrationẽ aũt pticulareꝫ nõ facere scire nisi pticulare. Scḋo q: est logica cũ sit p cõia. s. per actũ ꝛ potentiã. sicut. n. vnum ꝛ multa diuidunt ens. ita actus ꝛ potẽtia. ¶ Rñdetur ꝙ dupliceꝫ ꝓgatiuã hꝫ dẽmõstratio vniuersalis supra pticularẽ. Prima prerogatiua est cõitatis. q: est ex terminis cõior: h⁹ rõne quorũ demr̃atio pticularis ɔtinet̃ in vl'i sꝫ min⁹

cōmune in magis cōmuni. si. n. omne aīal currit: omnis hō currit: ⁊ nō econtra. ¶ Scḋa pꝛerogatiua est cālita ti q: dem̄ratio vl̄is est ex causa adequata subō ⁊ ꝓpe passionis dem̄rate in qua continet̄ demonstratio ꝑticula ris sicut effectus in cā. Super prima ꝓrogatiua fundat̄ quarta rō. ⁊ rō fuit logica q: ꝓcessit solum per continenti am inferioris in suo superiori ⁊ minus cōis in magis cōi super scḋa autē ꝓrogatiua fundat̄ hec rō que est ꝓpria cum ꝓcedat per viā cōtinentie effectus in cā. propterea hec ratio nō ē logica nec cōicidit cū quarta. sicut. n. spe cies supra indiuiduū: ⁊ genus supra speciem hꝫ cōtinētē cālitatē ita dem̄ratio vl̄is supra ꝑticularem cū fiat ex terminis cōmunibus. ⁊ sit causa alterius eo ꝙ ꝑticula ris non facit scire nisi per vniuersalez.

Et vniuersalis quidem intelligibilis ē ſꝫ particularis in sensu perficit̄. Quod igitur vniuersalis dignior sit ꝑticulari nobis dicta sūt.

¶ Septimo sic. illa dem̄ratio que est de intelligibili ē di gnior ⁊ potior illa que est de sensibili. sed dem̄ratio vl̄is est de intelligibili ⁊ dem̄ratio ꝑticularis est de sensibili. ergo maior: pꝫ q: intellectus est dignior sensu. minor de claratur eo ꝙ dem̄ratio vl̄is est de vl̄i quod ſm se ē in telligibile dem̄ratio aūt ꝑticularis est de ꝑticulari qđ ſm se est sensibile. ¶ Notandū ꝙ vl̄e dicitur intelligibile non q: nō sentiatur. sed quia nō cognoscit̄ sub sua rōne forṁ alī nisi ab intellectu. singulare aūt dicit̄ sensibile nō q: non intelligatur. sed q: non ꝑcipitur directo aspectu ab intellectu nisi ꝓius illud ꝑcipiat sensus. Et notanter dicitur directo aspectu. q: multa singularia cognoscit in tellectus que non pñt cognosci a sensu. vt deū ⁊ intelli gentias puncta ⁊ alia īdiuisibilia. sed hec nō cognoscit in tellectus ꝑ se ⁊ aspectu directo. ſꝫ solū per accñs ⁊ aspe ctu īdirecto deductiue ⁊ arguitiue. Et ex hoc concedit̄ rōnem hanc nō esse vl̄em. q: licet quelibet demonstra tio vl̄is sit de intelligibili. non tamē quelibet demonstra tio particularis est de sensibili. pōt. n. de rebus simplici ter abstractis. ac etiā de punctis aliqđ ꝑticulariter dmō strari quoꝝ nullū est sensibile. aliqne ēt dem̄ratio ꝑticu laris est de intelligibili ⁊ de vl̄i sicut dem̄ratio vl̄is. s. illa in qua demonstrat̄ passio generis de specie. vtputa esse bipedem vel gressibile de hoīe. intelligit ergo phs talem rōnem. demōstratio vl̄is ſm ꝙ hꝰ est de intelli gibili. demōstratio aūt ꝑticularis ſm ꝙ hꝰ nō est de in telligibili. ergo dem̄ratio vl̄is potior ⁊ dignior est dmō stratione particulari. patet ꝯña. q: esse intelligibile est di gnius q̄ non esse intelligibile.

Textus 41 capituli tertii tractatus

Quod autem demonstratiua pri uatiua hic manifestum sit. sit. n. demonstratio dignior aliis exi stentibus eisdem. aut que est ex minoribus q̄stionibus aut sup positionibus aut ꝓpositionibus. Si eni no te sūt similiter cognoscere velocius per hoc est hoc autem appetibilius est. Ratio autem ꝓpositionibꝰ ꝙ melior sit ex minoribꝰ vni uersalis sic est. Si eni similiter contingeret co gnita esse media: priora autē notiora sunt. sit igitur per media dem̄ratio eoꝝ que sūt b. c. d. ꝙ a in e sit. Altera vero ꝑ b. c ꝙ a in d sit. similiter igitur hoc se habet ꝙ a in d sit ꝙ a in e. Sed ꝙ a in d sit prius est ⁊ cognoscibi lius q̄ꝫ ꝙ a in e. per hoc. n. illud demonstra tur. Credibilius autem est ꝙ ē per quid ⁊ q̄ itaqꝫ per minima est demonstratio: melior ē aliis eisdem ēntibus: Utreqꝫ idē igitur per tres terminos ⁊ ꝓpositiones duas dem̄ran tur: sed hec quidem esse accipit aliqđ: illa ve ro esse ⁊ non esse aliquid: per plura itaqꝫ ac cipit quare indignior est.

¶ Scḋa questio vtꝝ dem̄ratio affirmatiua sit potior ⁊ dignior negatiua. ¶ Dimissis argumentis ad vtranqꝫ partē respondet phs ponēdo hanc conclōnem ꝑ parte affirmatiua q̄onis. vꝫ. Demōstratio affirmatiua poti or est negatiua. quā multipliciter pꝛobat. ⁊ primo sic. Illa demōstratio est potior ⁊ dignior que ꝓcedit ceteris pa ribus ex paucioribus. sed demōstratio affirmatiua ce teris paribus ꝓcedit ex paucioribꝰ q̄ negatiua. gᵒ mi nor arguit̄ sic. illa dem̄ratio est dignior que est appetibi lior ⁊ ad quā magis inclinatur intellectus. sed ad illā q̄ est ex paucioribus magis inclinat̄ intellectus. q: ex hoc citius venit in finem suū. vnde sicut grauia ⁊ leuia nālr inclinant̄ moueri ad sua loca per lineas breuissimas. ita intellectꝰ in ferre ꝑ pauciora. ergo dem̄ratio ꝓcedēs ce teris paribus ex paucioribus est dignior ⁊ potior. Et potest hoc exemplariter declarari ⁊ per maxime quan do media ⁊ extrema sunt eiusdē coordinationis. vñ di gnior est dem̄ratio q̄ dem̄rat̄ subā de animali q̄ illa q̄ demonstrat̄ subā de homine. q: plura sunt media iter hoiem ⁊ subam q̄ inter animal ⁊ subam. Minor autē principalis arguit̄. q: licet dem̄ratio affirmatiua ⁊ ne gatiua ꝓcedant ex tot terminis ⁊ ꝓpōnibus. tamen qua litatiue negatiua ꝓcedit ex pluribus. nā dem̄ratio affir matiua nō ꝓcedit nisi affirmatiue. negatiua aūt affirma tiue ⁊ negatiue: cū semper vna ꝑmissaꝝ sit affirmatiua. ⁊ nō solū qualitatiue ſꝫ ēt q̄ntitatiue ꝓcedit ex pluribus medijs dem̄ratio negatiua q̄ affirmatiua. ad demon strādū illā. qlibꝫ hō est substātia. nō sūt nisi tria media vꝫ. aīal. corpus aiatū. ⁊ corpus. ſꝫ ad dem̄randū illā. nullꝰ hō ē q̄ntitas: sūt q̄tuor media. s. tria nōiata ⁊ sba rōne cuius q̄ntitas remouet̄ a corpore: ⁊ a corpe aiato: ⁊ ab aiali: ⁊ ab hoīe. ¶ Notandū primo ſm phm ꝙ il la dem̄ratio ē potior q̄ ꝓcedit ex paucioribꝰ siue sint q̄ōnes siue suppōnes siue ꝓpōnes: intelligendo ꝑ q̄ōnes ꝯ̄clōnes dem̄rabiles. ⁊ per suppōnes ꝓpōnes ꝯcessas. ⁊ ꝑ ꝓpōnes ꝑncipia indem̄rabilia. siue ingrediant̄ for maliter dem̄ratonē siue virtualiter. Ex isto notabili se quitur ꝙ generaliter dem̄ratio ꝑme passiōis est potior ⁊ dignior q̄ dm̄ratio 2ᵉ passiōis. q: dmonꝰ ꝑᵉ passiōis ē ex paucioribꝰ q̄ dm̄ratio 2ᵉ passiōis. eo q̄ dm̄ratio sc̄ḋe passiōis ꝓsuppōat dem̄ratiōeꝫ ꝑme passiōis. ¶ Itē sequitur ꝙ dem̄ratio scīe subalternantis est potior ⁊ di gnior dem̄ratione scīe subalternate. q: fit ex paucioribꝰ. ⁊ nō solum est hoc veꝝ de dem̄ratione geo. respectu ꝑ spectiue: aut arithme. respectu musice. sed etiā verū est de dem̄ratione meta. respectu sciaꝝ nāliū ⁊ mathe. pauciora. n. ꝑncipia ꝓsupponūt dem̄rationes meta. q̄ dem̄rationes nāles ⁊ mathe. ꝑncipia. n. meta. fundant̄ in ente. ꝑncipia autē aliaꝝ sciaꝝ fundant̄ in ꝑtibus entis. ⁊ ꝑncipia meta. ꝓsupponunt̄ in aliis scīētiis ⁊ ꝓter illa hñt ꝑncipia sp̄alia. vt ꝙ oē totum est maiꝰ sua ꝑte. ⁊ si ab eq̄libus eq̄lia demas. que nō ꝓsupponunt̄ a scien tia meta. sed per illā ꝓbant̄. ¶ Scḋo notandū ſm phꝫ ꝙ illa dem̄ratio est dignior: que ꝓcedit ex paucioribꝰ ce teris paribꝰ. q: poīe est ꝙ a. ⁊ b. sit due dem̄rationes quaꝝ a. sit dignior b. ⁊ in a. ꝓcedit ex pluribꝰ. vt dato ꝙ pꝛemisse a. non obstāte ꝙ sint plures sint notiores ꝑ missis b. vbi ergo cetera sint paria ita ꝙ eque note sint pꝛemisse vnius ⁊ alterius dignior est illa q̄ ē ex paucio ribus quā illa q̄ ē ex pluribꝰ. ⁊ ita intelligēda sūt ea q̄ di cta sunt in ꝑmo notabili ꝙ dem̄rationes sciaꝝ subalter nantiū potiores sūt dem̄rationibꝰ sciaꝝ subalternataꝝ

Notandum primum

Notandum primum

Notandum secundum

de illis habetur maior scientia. negatur consequentia. bene enim sequitur quod de illis facilius habetur scientia quam de rebus abstractis simpliciter non autem quod magis scientia. ¶ Ad tertium dicitur quod genera dupliciter considerantur. Uno modo abstracte ut obiiciuntur intellectui. Alio modo concrete ut recipiuntur in materia. primo modo sunt simpliciora et formaliora speciebus et sic sunt magis scibilia et magis demonstrabilia quam species. 2° modo sunt magis materialia et magis plurificata quam species. et sic minus scibilia et demonstrabilia sunt quam species. ¶ Ad 4^m dicitur quod tantum potentia sunt infinite species numerorum et figurarum. non autem actu nec actualitate presentie neque actualitate formali: particularia autem sunt infinita non tantum in potentia sed etiam actu actualitate presentie cum infinite sint linee et infinite superficies et generaliter sub qualibet specie homogenea. ut puta igne aere et huiusmodi continentur infinita singularia. infinite enim sunt partes ignis quarum quelibet est ignis. et infinite sunt partes aeris quarum quelibet est aer.

Amplius si magis preponenda secundum quam hoc et aliud quam secundum hoc solum cognoscit. Universale autem habens cognoscit et particulare. hoc autem universale non scivit et sic magis preponenda erit universalis.

¶ Quarto sic illa demonstratio que facit scire tam universale quam particulare est dignior et potior illa que facit scire solum particulare. sed demonstratio universalis est huiusmodi. ergo etc. maior patet et minor declaratur. nam sciens omnem triangulum habere tres. scit equilaterum habere tres. non autem econtra. quia forte potero scire hoc de equilatero: et dubitare de ysochele. ¶ Notandum quod secundum philosophum in 2° priorum. quod sciens omnem mulam esse sterilem scit aliquo modo hanc mulam esse sterilem. si autem nescit hoc est quia non inducit hoc singulare in suum universale. habens ergo scientiam de universali parum distat a scientia de particulari. et quando modicum deest intellectus accipit quasi nihil deesse. ut dicitur 2° phy. ideo sciens universale. dicitur etiam scire particulare. sed sciens particulare tantum nimis distat a scientia universalis. sciens enim hanc mulam esse sterilem multum remotus est ut sciat omnem mulam esse sterilem. potest enim scire aliquis hanc mulam esse sterilem ex aliqua particulari causa: et non ex causa universali omnem mulam esse sterilem. licet ergo per scientiam particularis possit quis devenire ad scientiam universalis. tamen propter magnam distantiam merito dicitur scire particulare et ignorare universale.

Amplius autem et sic. universale enim magis demonstrare est quod est per medium demonstrare cum propinquius sit medium principio. proxime autem immediatum est. hoc autem est principium. si igitur que ex principio est ea que non est ex principio magis est ex principio ea que minus est certior demonstratio. Est autem huiusmodi universalis magis dignior itaque universalis magis erit ut si oportet demonstrare a. de d. media sunt in quibus est b. c. magis autem sursum sit b. quare si per b. universale magis est sed eorum que dicta sunt quedam logica sunt.

¶ Quinto sic. illa demonstratio est dignior que est per medium propinquius principio demonstrationis. sed demonstratio universalis est huiusmodi. ergo etc. patet consequentia et maior declaratur. nam demonstratio per quam demonstratur substantia de homine est per medium distantius a principio immediato demonstrationis quam illa per quam demonstratur substantia de animali ut patet. et ideo dignior est demonstratio demonstrans animal esse substantiam quam hominem esse substantiam. eo quod ista resolvitur in aliam. principium autem immediatum totius resolutionis est diffinitio corporis per quam demonstratur substantia de corpore. minor autem est nota. quia medium per quod demonstratur habere tres de triangulo est propinquius principio demonstrationis. scilicet immediato et indemonstrabili quam medium per quod demonstratur habere tres de equilatero per triangulum enim demonstratur habere tres de equilatero. et per habere angulum extrinsecum demonstratur habere tres de triangulo. constat autem habere angulum extrinsecum esse medium propinquius premissis indemonstrabilibus quam triangulus. ¶ Notandum secundum philosophum quod harum rationum quedam sunt logice idest per communia videlicet tertia et quarta. fundantur enim in multitudine et paucitate que non sunt propria huius scientie. prima namque fundatur in causa. secunda in causatum ultimata. et quinta in principio immediato demonstrationis. ¶ Dubitatur in eo quod dicit philosophus. alia enim quod immediatum est proximum principio et postea quod immediatum est principium. si ergo immediatum est principium ipsum non est proximum principio. ¶ Respondetur quod immediatum est principium et immediatum est proximum principio. immediatum enim immediatione cause est principium. scilicet indemonstrabile. immediatum enim immediatione subiecti est proximum principio. et tale aliquando est magis vel minus propinquum principio. triangulum enim habere tres angulos equales duobus rectis est immediatum immediatione subiecti. ac etiam triangulum habere angulum extrinsecum equivalentem duobus oppositis intrinsecis est immediatum immediatione subiecti quia talis passio non competit triangulo per aliud subiectum licet sic bene per aliam causam. propterea habere angulum extrinsecum est propinquius principio quam habere tres angulos cum hec passio demonstretur per illam a priori.

Maxime autem manifestum est quod universalis magis propria sit quam propositionem hanc quidem habentes priorem scimus quodam modo et posteriorem potentia ut si aliquis cognovit quia omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis scivit quodammodo et quod equicrurium quod duobus rectis potentia sit. Et si non cognovit quod triangulus sit hanc autem habens propositionem universalem nullo modo cognovit neque potentia neque actu.

¶ Sexto sic illa demonstratio que facit scire tam actu quam potentia est dignior et potior illa que non facit scire nisi actu. sed demonstratio universalis est huiusmodi. ergo etc. maior patet. quia demonstratio faciens plura scire est dignior et potior quam faciens pauciora scire. minor autem est nota: eo quod demonstratio concludens omnem triangulum habere tres facit scire actu quod omnis triangulus habet tres et potentia quod equilaterus habet tres. demonstratio autem concludens quod equilaterus habet tres non facit scire nisi in actu. scilicet equilaterum habere tres. in potentia autem nihil facit scire quia nec triangulum habere tres nec aliquod aliud. ¶ Dubitatur quia videtur hanc rationem in duobus deficere. Primo quia concidit cum quarta probante demonstrationem universalem facere scire universale et particulare. demonstrationem autem particularem non facere scire nisi particulare. Secundo quia est logica cum sit per communia. scilicet per actum et potentiam. sicut enim unum et multa dividunt ens. sic actus et potentia. ¶ Respondetur quod duplicem prerogativam habet demonstratio universalis supra particularem. Prima prerogativa est communitatis. que est ex terminis communibus ratione quorum demonstratio particularis continetur in universali tanquam minus

Amplius si principium sillogismi, ppō vniuersalis imediata est. Est aūt in demōstratiua affirmatiua. in priuatiua āt, ⁊ negatiua vtis. ppositio āt affirmatia negatiua prior ⁊ notior p affirmatiuā. n. negatiua nota ē. ⁊ prior affirmatio est. sicut eē prius est nō esse: q̄re potius principium demōstratiue est q̄ȝ priuatiue. dignioribus aūt principijs vtitur dignior.

¶ Quarto sic. principiū demonstrationis affirmatiue est ppō affirmatiua. ⁊ principiū demrātionis negatiue est ppō negatiua. sed ppō affirmatiua dignior est ppōne negatiua. ergo. maior pȝ. eo ꝙ illud principiū. de quolibet eē vel non esse. est principiū oīum demonstrationū affirmatiuaꝝ. ⁊ illud. nō ꝯtingit idē sil' esse ⁊ non esse. est principiū oīum demrāonū negatiuaꝝ. ꝯstat aūt ꝙ illud principiū affirmatiuū est dignius illo negatiuo eo ꝙ ē prius ⁊ notius. prius qdē cū affirmatio sit prior negatiōe. cognoscit'. n. negatio p affirmationē ⁊ non ecōtra. est ēt notius. q: ex affirmatiua seqtur negatiua ⁊ non econtra. ¶ Notandū scdm phm. 9°. metha. ꝙ potētia in indiuiduo generabili ⁊ corruptibili ē prior actu nō tñ simplicit' potētia est prior actu. eo ꝙ actus primus p̄cedit oēm potentiam. ita in proposito est dicendū de prioritate eēndi ⁊ non essendi ꝙ in codē indiuiduo generabili ⁊ corruptibili prius est nō esse q̄ȝ esse non tñ simplr. eo ꝙ eē primi entis p̄cedit oē non esse. ⁊ licet non eē indiuidui generabilis ⁊ corruptibilis sit prius q̄ȝ esse einsdē. non tñ prius cognoscit' illud non esse q̄ȝ suū esse eo ꝙ in non facere intelligitur facere ⁊ oīno in negatione intelligit' affirmatō scdm phm in libro. elēcoꝝ. ¶ Cōtra p̄dicta arguitur. ⁊ primo ꝙ negatio absolute ⁊ simpliciter sūpta ē prior affirmatione. sūmo ꝙ infinite negatiōes sunt nāliter priores affirmatione primi entis. nā prius est illō a quo nō ꝯuertit' subsistendi ꝯña. patet ex per Aris. in p̄dicamentis cap° de priori. sed seqtur formal'r. deus est. ergo deus non est lapis. ⁊ nō econtra. q: vt dictū est ex negatiua n̄ sequitur affirmatiua. ergo prius est deū non esse lapidē q̄ȝ deum esse. Et ꝯsīr arguitur ꝙ prius est deum nō eē lignum q̄ȝ deum esse. ⁊ prius est deum non esse lineam neqȝ superficiē neqȝ albedinē nec nigredinem q̄ȝ deū eē ⁊ sic de infinitis. ¶ Secundo arguitur ꝙ negatio indiuidui generabilis ⁊ corruptibilis est prius nota ꝙ affirmatio eiusdē. q: sicut se habet res ad esse ita se hȝ ad cognosci per phm 2° meta. sed negatio indiuidui generabilis ⁊ corruptibilis est nāliter prior q̄ȝ sua affirmatio. q: concessum est ꝙ nō esse illius precedit suū esse. ergo illa negatio prius cognoscitur q̄ȝ sua affirmatio. ¶ Tertio arguitur ꝙ aliq̄ propositio negatiua est magis nota q̄ȝ sua opposita affirmatiua. q: hec. nullus hō preter sortez est aīl. est negatiua ⁊ est magis nota q̄ȝ hec sua opposita affirmatiua. nonnullus hō preter sorē est aīl. cū hec affirmatiua probet' per suā negatiuā. idē patet de ista. tantū homo non est aīl. que est negatiua ⁊ est magis nota q̄ȝ hec sua opposita affirmatiua. non tantū hō non est aīal: cū non possit cognosci veritas istius nisi p falsitatē alterius. ¶ Quarto arguitur ꝙ ex q̄libȝ negatiua sequit' vna affirmatiua. nā seqtur nulla chimera est. ergo verū ē ꝙ nulla chimera est. tu non curris. ergo sic est ꝙ tu nō curris. tu non sedes. ergo tu sedes vel tu non sedes. Idem ēt arguitur in hypotheticis. nā bene seqtur nō tu es hō ⁊ tu es lapis. ergo tu non es hō vel tu n̄ es lapis. Etiā seqtur. non tu es hō vel tu es lapis. ergo tu non es hō ⁊ tu non es lapis. ¶ Ad primū nego ꝙ prius sit deum non esse lapidē q̄ȝ deum esse cū deus sit primū ens simpliciter ⁊ actus purissimus vt tollit' de mente phi. 2° ⁊ 12°. metha. Et cū dicitur prius est illud a quo non ꝯuertitur subsistendi ꝯña. verū est ex quo non seqtur prius sit deum non esse lapidē q̄ȝ deum esse. q: non intendit phs p primā regulam ꝙ si ex aliquo aūte sequit' aliqd ꝯñs ⁊ non econtra ꝙ significatū ꝯñs sit prius significato aūtis. sed intendit phs ꝙ si aliqua duo sint a quoꝝ vno ad reliquū est bonum argumentū cum verbo substantiuo de secundo adiacēte ⁊ non econtra affirmatiue illud est prius qd infertur in ꝯñte. ⁊ illud est posterius quod infertur in antecedente. Et exēplificat ibi. Aris. de animali ⁊ vnitate dicens ꝙ aīal est prius hoīe ⁊ vnitas numero. q: sequitur homo est. ergo aīal est. ⁊ non econtra. etiam sequitur. numerus est. ergo vnitas est. ⁊ non econtra. vnde si illa regula esset intelligenda absolute iuxta processum argumēti. sequeret' ꝙ prius esset te esse q̄ȝ te esse asinū. ⁊ prius esset baculum stare in angulo q̄ȝ te esse aliud ab hoīe. cum sequantur formaliter. tu es asinus ergo tu es aliud ab hoīe. ergo baculus stat in angulo. ⁊ non econtra. vt alias in sophisticis declaraui. ¶ Ad 2m dr ꝙ illa ppō sicut se hȝ res ad eēntia se hȝ ad cognosci intelligitur de re positiua cui potest correspondere propria cognoscibilitas ⁊ non de re negatiua vel priuatiua. prius. n. est in mā priuatio q̄ȝ forma generanda fȝ phm ⁊ Cōmentatorem primo phy. ⁊ tñ non prius cognoscitur priuatio q̄ȝ forma generanda n̄ quo ad nos nec quo ad naturam. q: rectum est index sui ⁊ obliqui per phm primo de aīa ⁊ non cognoscitur priuatio nisi per accñs .s. per habitum vt est ostensū 2° de anima. de tenebris ⁊ silentio que non recipiuntur nisi per lumen ⁊ sonum.

R° 2°

¶ Ad tertium respōdetur ꝙ duplex est negatiua. s. simplex ⁊ mixta. propositio negatiua simplex ē illa ex qua non sequitur aliqua affirmatiua ponens inesse. vt nulla chimera est. tu non es. propositio negatiua mixta est illa ex qua sequitur formaliter affirmatiua ponens inesse. vt nullus hō preter sor. currit. tñ homo non currit. ex prima sequitur ꝙ sor. currit. ex scdā vero ꝙ qōlibet nō hō currit. dico ergo ꝙ ppositio negatiua simplex semper est minus nota q̄ȝ sua opposita. q: probatur per illam. propō aūt negatiua mixta est magis nota q̄ȝ sua opposita ꝯdictoria vt probatū est. non tñ est magis nota simpliciter q̄ȝ sua opposita. q: sua opposita contraria ē magis nota. hec. n. quilibet hō preter sor. est aīal. est magis nota q̄ȝ hec. nullus homo preter sor. est aīal. ⁊ hec. tñ homo est animal. est magis nota q̄ȝ illa. tñ homo non est aīal.

R° p°

¶ Ad quartū concedo ꝙ ex cathegorica negatiua sequitur hipothetica affirmatiua. ⁊ ꝙ copulatiua negatiua ⁊ disiunctiua affirmatiua ⁊ econtra inuicem conuertuntur. concedo etiā ꝙ ex cathegorica negatiua mixta sequitur formaliter cathegorica affirmatiua. sed ex cathegorica negatiua simplici nulla sequitur affirmatiua. ⁊ consequenter negatur ille ꝯñe. tu non curris. ergo sic est ꝙ tu non curris. nulla chimera est. ergo verum ē ꝙ nulla chimera est. q: si nihil nec aliqualiter eēt nulla chimera esset ⁊ sic non esset ꝙ nulla chimera est. neqȝ verum esset nullam chimeram esse. ideo cuiuslibet istaꝝ ꝯñarū ꝯdictoriū ꝯñtis est imaginabile cum aūte absqȝ cōtradictione. vnde si nihil nec aliqual'r esset. deus non esset. ⁊ si deus non esset. nullum verum esset. q̄m deus est primū verum a quo sunt omnia alia vera.

Adhuc principalior est: sine enim demōstratiua non est priuatiua.

¶ Quinto sic. demrātio independens est potior q̄ȝ dependens. sed demonstratio affirmatiua est independēs ⁊ negatiua dependens. ergo. tenet ꝯña cū maiori. ⁊ minor arguitur. ex eo q: demonstratio affirmatiua nō presupponit negatiuam sed bene econuerso. nemo enīȝ scit syllogizare negatiue nisi sciat syllogizare affirmatiue. ¶ Notandum ꝙ primum principium negatiuum nō obstante ꝙ sit indemonstrabile adhuc dependet a primo principio affirmatiuo. ⁊ ita licet aliqua demonstratio negatiua sit ex premissis indemonstrabilibus

adhuc dependet a demõstratione affirmatiua sicut generaliter qlibet negatio ab aliq̃ affirmatione. ¶ Dubitatur. q: videt hec rõ coincidere cũ scda. nã in rõne illa dicebatur ꝙ demõstratio negatiua sp accipit ꝓpõnem affirmatiuam. hic aũt ꝙ demõstratio negatiua sp presupponit affirmatiuã. ¶ Rñdetur. aliud ẽ esse efficaci⁹. ⁊ aliud est ẽẽ principalius. Efficaci⁹ est illud qd plus agit. principalius vero sine quo aliud nõ agit. ⁊ vtrũq3 h3 affirmatiua supra negatiuã. ideo in scda rõne ꝓbat soll efficacia ꝓpositionis affirmatiue supra negatiuã. hic aũt principalitas. ¶ Contra pdicta arguit demõstratonẽ negatiuã potiorẽ ⁊ digniorẽ esse affirmatiua. Et primo sic. demõstratio q̃ est ꝑ magis cãm est potior ⁊ dignior q̃3 demõstratio q̃ ẽ ꝑ minus cãm. s3 demõstratio negatiua est ꝑ magis cã3 q̃3 affirmatiua. ergo ⁊c. p3 ꝯña cũ maiori. ⁊ minor arguit. demõstratio affirmatiua nunq̃3 est ꝑ cãm remotã s3 tñ ꝓpinquã vt patuit. demõstratio aũt negatiua est indifferẽter ꝑ cãm propinquã ⁊ ꝑ cã3 remotã. s3 cã remota est magis cã q̃3 ꝓpinqua. ergo. p3 ꝯña cũ prima parte añtis. scda aũt ostendit inductiue i quolibet genere cause. na3 in genere cause efficiẽns q̃to aliqua cã est remotior tãto est magis cã. magis. n. cã est celũ q̃3 hõ. ⁊ de⁹ q̃3 celũ. silr i genere cause finalis magis ẽ causa sanitas q̃3 deambulatio. q: est remotior. ¶ Et ꝯfirmat. cã negatiua ẽ potior ⁊ dignior affirmatiua. ergo demõstratio negatiua ẽ potior ⁊ dignior affirmatiua. p3 ꝯña q: sicut cã affirmatiua est mediũ in demõstratione affirmatiua ita cã negatiua est mediũ in demõstratione negatiua. ꝯstat aũt dignitatem demõstrationis accipi penes mediũ. añs videtur notu3 ex eo q: cã negatiua demõstrat effectũ suũ siue fuerit cã ꝓpinqua siue remota. cã aũt affirmatiua nõ demõstrat effectu3 suũ nisi sit cã ꝓpinqua. ergo ⁊c. ¶ Scdo sic. syllogism⁹ negatiu⁹ est potior ⁊ dignior affirmatiuo. ergo demõstratio negatiua ẽ potior ⁊ dignior affirmatiua. p3 ꝯña. quia ois demõstratio est syllogism⁹. añs arguit ex eo q: ois virtus q̃to ad plura se extendit tãto ẽ dignior ⁊ ꝑfectior. s3 ad plura se extẽdit syllogism⁹ negatiuus q̃3 affirmatiu⁹ ergo. p3 ꝯña cũ maiori inductiue. minor aũt p3. nã modi syllogizandi sunt. 19. in tribus figuris iuxta doctrinã Aristo. in primo prior. Cõstat aũt ꝙ in plurib⁹ modis ⁊ in plurib⁹ figuris fit syllogism⁹ negatiuus q̃3 affirmatiuus. fit. n. syllogism⁹ affirmatiuus tñ in prima ⁊ i tertia figura. syllogism⁹ aũt negatiuus fit in q̃libet figura. fit ẽt syllogism⁹ negatiuus ⁊ i plurib⁹ modis q̃3 affirmatiuus. nã. 12. sũt modi qb⁹ syllogizat negatiue. ⁊ tñ. 7. sunt qb⁹ syllogizat affirmatiue. videlicet q̃tuor i prima figura. ⁊ tres in tertia figura. ¶ Tertio sic. ꝓpõ negatiua est dignior ⁊ potior affirmatiua ergo demõstratio negatiua ẽ potior ⁊ dignior q̃3 affirmatiua. p3 ꝯñ. q: ꝓpositio affirmatiua est principiũ oĩu3 demõstrationũ affirmatiuar. ⁊ ꝓpõ negatiua oĩum negatiuar. añs arguit. nã propositio vlis negatiua est imediate oĩum suar singularũ illatiua. ꝓpõ aũt affirmatiua vlis nõ est illatiua alicuius sue singularis nisi cũ debito medio. ergo. p3 ꝯña ex quo paucioribus idiget. añs est manifestũ inductiue. nã generalr sequtur. nullus hõ currit. ergo iste hõ nõ currit. sed non sequtur. qlibet hõ currit. ergo iste hõ currit. q: sp añs erit possẽ. ⁊ ꝯñs aliqñ impossẽ. sicut ẽt nõ seqt ois homo est aial. ergo sortes est aial. cũ añs sit necessariũ. ⁊ ꝯñs ꝯtingẽs. s3 bñ sequtur cũ tali medio. sor. ẽ hõ. ¶ 4⁹ signũ vle negatiuu3 ẽ poti⁹ ⁊ dignius signo vli affirmatiuo. ergo. p3 ꝯña. q: demõstratio affirmatiua denominat a signo affirmatiuo: ⁊ negatiua a signo negatiuo: añs p3. q: signũ vle negatiuũ distribuit tã terminũ mediatũ q̃3 immediatũ. signũ aũt distributiuũ affirmatiuũ non distribuit tñ terminũ imediate sequẽtem. ¶ Itẽ negatio tollit suppõnem signi affirmatiui ⁊ non eẽ. vñ in hac ꝓpõne. ois hõ ẽ aial. subm stat distributiue ⁊ pdicatũ ꝯfuse tñ. ⁊ per additionẽ negationis dicendo: non ois hõ est aial. subm stat determinate ⁊ pdicatũ distributiue. dicendo aũt hõ non est asin⁹. li asinus stat distributiue vtute negationis a q̃ distributiõe non remouet ꝑ appositionẽ signi vlis. q: eque distribuit i ista. ois hõ non est asinus. sicut in alia. ¶ Ad primũ dr ꝙ lic3 cã remota sit magis cã q̃3 propinq̃. q: est plurimũ cã. non dr est magis cã isti⁹ aut illius q̃3 cã ꝓpinq̃. cã. n. est illõ ad cui⁹ esse sequtur aliud. ⁊ q: ad eẽ cause ꝓpinque magis sequtur eẽ effectus q̃3 ad esse cãe remote. q: posita cã propinq̃ ponit effect⁹. ⁊ nõ posita cã remota ponit ille effectus, ideo cã ꝓpinq̃ est magis cã sui effect⁹ q̃3 cã remota, Et tunc ad argumẽtũ dr ꝙ illa ꝓpõ nõ est absolute vera. ois demõstratio q̃ est ꝑ magis cã3 est potior ⁊ dignior q̃3 que ẽ ꝑ minus cãm. s3 vera solũ ad hũc intellectũ ois demonstratio q̃ est ꝑ magis cãm effectus demõstrati est potior ⁊ dignior q̃3 demõstratio q̃ est ꝑ minus causa3 eiusdẽ effectus. Constat aũt ꝙ cã ꝓpinq̃ est magis cã effectus demõstrati q̃3 cã remota. Et ad ꝯfirmatione3 nego ꝙ cã negatiua sit potior ⁊ dignior q̃3 affirmatiua. im mo cã negatiua non est cã nisi ratione cause affirmatiue. ex eo. n. q: nõ eẽ aial est causa remota respirationis. ⁊ nõ hr̃e pulmonem est cã propinqua. ideo non est cã remota nõ respirationis. ⁊ nõ hr̃e pulmonẽ est cã ꝓpinqua. Unde. n. Aristo. 2⁰ phy. ꝙ ppterea absentia nauite est cã submersionis nauis. q: pñtia eius est causa salutis. ideo cõcedit in hoc primo ꝙ sicut affirmatio est causa affirmationis ita negatio negationis. Et tunc ad argumentum causa negatiua demonstrat effectu3 suũ siue fuerit propinqua siue remota: ⁊ non causa affirmatiua. ideo est dignior. negetur ꝯña. vñ sicut cã positiua remota cõior est q̃3 effectus suus. ita cã remota negatiua min⁹ cõis est q̃3 e⁹ effectus. ⁊ q: non ꝯtingit demõstrare per mediũ cõius q̃3 sit maior extremitas. bene aũt per minus cõe. ideo non demonstratur per cãm positiua3 remotã: sed bene per causam negatiuã. verbi gratia. sicut aial est magis cõe q̃3 homo. ita nõ aial est minus cõe nam omne non aial est non hõ ⁊ non econtra. ideo non demonstrat esse hominem per esse aial. sed bene non hoiem per non eẽ animal. ⁊ ꝯsir demonstratur non respirare ꝑ non eẽ aial. tãq̃3 magis cõe per minus cõe. terminus. n. quanto est cõior tanto infinitatus fit minus cõmunis. ideo non esse animal est minus commune q̃3 non respirare sicut esse aial est magis cõe q̃3 respirare. sed non hr̃e pulmone3 ⁊ non respirare sunt eque cõia sicut eque cõia sunt sua opposita. ¶ Ad 2m nego. ꝙ syllogism⁹ negatiuus sit potior aut dignior affirmatiuo. ¶ Et tunc ad rõnem dico ꝙ illa maior tñ est vera i genere cause efficientis ⁊ finalis. non aute3 in genere cause materialis ⁊ formalis. vñ de materia prima ad plura se extendit q̃3 materia secũda ⁊ forma elementi q̃3 forma mixti. ⁊ tñ imperfectior ⁊ i dignior est materia prima q̃3 materia secunda. ⁊ forma elementi q̃3 forma mixti. constat autẽ ꝙ magis cõe ⁊ minus cõe in predicatione dicunt rõnem forme ⁊ materie. ⁊ quanto aliqd est cõius tanto imperfectius. nam imperfectius est esse corpus q̃3 esse aial, ⁊ iperfectius ẽ eẽ aial q̃3 esse hoie3. ideo q: pluribus cõpetit ꝑ predicationem syllogismus negatiuus q̃3 affirmatiuus. ppterea dignior ⁊ potior est affirmatiuus q̃3 negatiu⁹. ¶ Ad 3m nego ꝙ ꝓpositio negatiua sit dignior affirmatiua. ⁊ tũc ad argumentũ negetur ꝯña. sicut. n. generans cu3 semine est magis perfectum q̃3 generans sine semine. ita vlis affirmatiua est ꝑfectior ⁊ dignior vniuersali negatiua. ex quo vlis affirmatiua nõ inducit sua singularia nisi cum medio. ⁊ vniuersalis negatiua sine medio. nec sequitur vniuersalis negatiua non indiget medio ad inferendum sua singularia. ⁊ vniuersalis affirmatiua indiget medio ergo paucioribus indiget negatiua q̃3 affirmatiua. quia licet paucioribus indigeat in inferendo. non tñ in essendo: cum semper presupponat vniuersalẽ affirmatiua3. rõ aũt q̃re vlis negatiua nõ idiget medio est. q: icludit mediũ. vlis aũt affirmatiua nõ icludit mediu3 inferẽdi

fua singularia ⁊ vbi includeret idubie esset illatiua oium istarum singularium. nam bene sequitur. qlibet istorum currit. ergo iste istorum currit. ⁊ iste istorum currit. ¶ Ad quartum neego q signū vle negatiuum sit dignius signo vli affirmatiuo. sed magis econtra. qr signū vle affirmatiuum hēt effectus diuersarum rōnum. s. distribuere ⁊ cōfundere cōfuse tm̄. signū aūt negatiuum p se tm̄ distribuit. nec sequitur. signū negatiuū distribuit ad maiorē distantiam q̄ signū affirmatiuū. ergo ē dignius. qr ille distributiones nō sunt eiusdē rōnis. ignis. n. ad maiorē distantiā illuminat q̄ lapis p̄ciosus aut oculus catti. ⁊ tm̄ nō ē dignior neqꝫ perfectior ex quo illuminationes ille nō sunt eiusdē rōnis. ¶ Deinde qn̄ dicitur: negatio tollit suppositionē signi affirmatiui ⁊ nō econtra. Rūdet q hoc ꝯtingit qn̄ distributio negationis attingit aliquē terminū quē non atigit distributio signi affirmatiui vt ī exēplo dato. qn̄ vero distributio vtriusqꝫ pōt eūdem terminū attingere sicut negatio tollit suppositionē signi affirmatiui ita eꝯ. huiꝰ. n. ꝓpōnis. tu non es aīal p̄dicatū stat distributiue cuiꝰ distributio tollit p appositionē signi affirmatiui. qr dicendo. tu non es omne aīal iā supponit li aīal determinate. ¶ Sed adhuc dubitatur circa lrām pp quid phs non arguit ad vtrāqꝫ partē huius scde q̄ōnis affirmatiue ⁊ negatiue sicut arguebat ad vtrāqꝫ partē prime q̄ōnis ex quo difficultates hic occurrūt ad vtrāqꝫ partē sicut ibi. ¶ Rūdetur q iō. qr tpe Aristo. fuerūt due famose opiniones. Quarū vna dixit demrātionē vlem potiorem esse demrātione particulari. Alia aūt q demrātio particularis est potior ⁊ dignior demrātione vli. ⁊ qlibet istarum opinionū habuit rōnes facientes fidē. Deinde aliq dixerunt vlē magis eē notū q̄ particulare. alij vero q particulare est magis notū q̄ vle. nulli aūt vnquam dixerunt demonstrationē negatiuā esse digniorē affirmatiua neqꝫ negationē digniorem esse affirmatione ⁊c̄.

Q Uod quidem cathegorica priuatiua sit dignior manifestum est: ⁊ ad impossibile ducente.

¶ Tertia q̄stio est ista. vtrū demonstratio ostensiua sit dignior ⁊ potior demrātione ducente ad īpossibile. Ad istā q̄stionem rūdet. p. d. q est manifestū ex dictis demonstrationē ostensiuam tam affirmatiuā q̄ negatiuaz digniorē esse demrātione ducēte ad impossibile. vbi dicit Egi. exponendo hūc textū q Aristo. solū intendit hic p̄mittere demrātionē ostensiuā negatiuā potiorē esse demrātione ducente ad īpossibile exponendo cathegoricā p ostensiuā dicens illud fuisse scriptū ex defectu translatoris. alii aūt dicunt q phs hic tm̄ intendit p̄mittere demonstrationē ostensiuam affirmatiuā dignioreꝫ esse demonstratione ducente ad īpossibile. ac si dicat cū demōstratō affirmatiua potior sit negatiua: manifestū est q ē potior ducente ad īpossibile. ¶ Sꝫ quelibet istarum expositionū est diminuta. qr aristo. nō intendit tm̄ ꝓbare demonstrationē ostensiuā affirmatiuaꝫ esse potiorē demōstratione ducēte ad īpossibile: neqꝫ intendit solū arguere demrātionē ostensiuā negatiuā digniorē esse ducente ad īpossibile. sed vult ostendere tam istā q̄ illā digniorē ⁊ potiorē eē demonstratione ducēte ad īpossibile intelligē do p cathegoricā demonstrationē ostensiuam affirmatiuam. sepe. n. vt patuit syllogismū affirmatiuum vocat cathegoricū. ⁊ p priuatiuā intelligit demōstrationē ostēsiuam negatiuā: non q sit adiectiuū illius termini cathegorica. sed tam ille terminꝰ cathegorica q̄ ille terminus priuatiua sumit vt adiectiuū illius termini demonstratio ostensiua per modum copulati. ac si diceret phs q idē cathegorica ⁊ priuatiua dignior est ducente ad īpossibile. manifestum est in principio huius capituli vbi q̄sit. p. vtrum cathegorica sit potior priuatiua. vbi p cathegoricam intelligit affirmatiuam sicut per priuatiuaꝫ negatiuam. ita ⁊ nunc videtur intelligere.

Oportet aūt scire q̄ sit drīa ipsarum. Si igitur .a. in nullo. b. in. c. aūt ī oī. b. necesse est ī nullo. c. esse. a. sic igitur acceptis demrātiua priuatiua erit demrātio: quoniam .a. in. c. nō erit. Que vero est p īpossibile sic se hꝫ si opꝰ est demrāre q .a. ī. b. nō sit accipiēdū ē affirmatiue .a. esse ī. b. ⁊ .b. ī. c. q̄re accidit ⁊ .a. ī. c. eē hoc aūt sit notū ⁊ certū q īpōle est ipm esse.

¶ Pro declaratione huiꝰ questionis Aristo. facit duo. Quia primo premittit aliquas suppositiones. 2°. declarat duas conclusiōes ibi. Si ergo ex notioribꝰ. Prima igitur suppō est ista. q in hoc differunt demrātio ostensiua ⁊ ducens ad impossibile. qr demonstratio ostēsiua non concludit nisi manifeste necessarium. demonstratio aūt ducens ad impossibile concludit manifeste impoīe. Exemplum primū affirmatiue q̄ negatiue. vt omne aīal est corpus aīatum. oīs hō est aīal. ergo oīs homo est corpus aīatum. Item nulla suba est q̄titas. oīs hō est suba. ergo nullus homo est quantitas. Exemplum secundi. dato q neges illam. color cōgregatiuus visus non est albedo. assumam suum contradictorium sic arguendo. omnis color congregatiuus visus est albedo. omnis nigredo est color congregatiuus visus. ergo omnis nigredo est albedo. Iteꝫ negata illa. color est disgregatiuus visus. arguatur sic per suum contradictorium nullus color est disgregatiuus visus. omnis albedo est disgregatiua visus. ergo nulla albedo est color. vbi patꝫ cuiuslibet istorum syllogismorum conclusionem eē manifeste impossibilem. ¶ Notandum q Aristo. hic non exemplificat nisi de demonstratione ostensiua negatiua quia si demonstratio ostensiua negatiua non cōcludit nisi manifeste necessarium: oꝫ q demonstratio ostensiua affirmatiua etiam concludat precise manifeste necessarium: cum dignior sit affirmatiua q̄ꝫ negatiua. Exponit Aristo. exemplum in terminis. vt .a b. c. vt nullum. b. est .a. omne. c. est. b. ergo nullum. c. est. a. Non etiā exēplificat nisi de demonstratione affirmatiua ducente ad impossibile faciendo tm̄ syllogismum affirmatiuum cōcludentem impossibile. qm̄ manifestius est impossibile affirmatiuum q̄ꝫ negatiuum. cōiter enim impossibilia affirmatiua formaliter includunt contradictionem. vt homo est asinus. linea est albedo. impossibilia enim negatiua non formaliter implicant contradictioneꝫ. vt nullum animal est suba nulla albedo est color. ideo impossibilia affirmatiua sunt magis impossibilia q̄ impossibilia negatiua. ¶ Et notanter dico communiter. quia non omnia impossibilia affirmatiua implicant formaliter cōtradictionem. Illa enim sunt impossibilia s̄m naturam vacuum est. celum quiescit. ⁊ non implicant formaliter contradictionem. bene autem materialiter cum ex īpossibili sequatur quodlibet. ⁊ consequenter duo contradictoria. format ergo Aristo. syllogismum affirmatiuum concludentem impossibile hoc modo. omne. b. est. a. oē c. est. b. ergo omne. c. ē. a. ac si argueretur sic. omne animal. est asinus. oīs homo est aīal. ergo omnis homo ē asinus. dato q a. conuertatur cum illo termino asinus. ⁊ .b. cum illo termino aīal. ⁊ .c. cum illo termino hō.

Termini qdē igitur similiter ordinantur. Differt aūt quo qualis sit notior priuatiua ꝓpositio. Utrum igitur. q. a. b. non inest. aut q a. c. non inest. Cum igitur est cōclusio notior quoniā non est. a. in. b. q est ad īpossibile sit demonstratio. Cum autem in syllogismo sit demonstratiua est.

¶ Secunda suppositio. q demonstratio ducens ad im

Nota primum

possibile et ostensiua in aliquo conueniunt et in aliquo differunt. conueniunt enim. quia fiunt ex consimilibus terminis in consimili figura et modo. disconueniunt autem. quia in demonstratione ostensiua premisse sunt notiores in veritate conclusione. sed in demonstratione ducente ad impossibile conclusio est notior in falsitate quam premissa falsa. verbi gratia. nulla albedo est nigredo. omnis color disgregatiuus visus est albedo. ergo nullus color disgregatiuus visus est nigredo hic patet premissas notius esse veras quam conclusio. sed dicendo. omnis color disgregatiuus visus est albedo. nigredo est color disgregatiuus visus. ergo nigredo est albedo. hic nulli dubium quod conclusio est manifestius falsa quam minor. magis enim est notum nigredinem non esse albedinem quam ipsam esse disgregatiuam visus. ¶ Notandum quod sicut non procedenti verum omne illud verum demonstratur per aliud verius sic quod premisse sint veriores conclusione iuxta illud. propter quod vnumquodque tale et illud magis. ita si aliquis procedat falsum omne quod impugnetur ipsum ducendo ad aliquod falsius. et quia in demonstratione ad impossibile semper ex falsitate conclusionis probatur falsitas alicuius premissarum. ideo semper in tali demonstratione oportet quod conclusio sit falsior quam premissa. sed dicitur in textu quod. a. esse in. c. sed quod conclusum sit notum et certum esse impossibile. exemplificat autem Aristoteles in terminis. a. b. c. tam in demonstratione ostensiua negatiua quam ducente ad impossibile affirmatiua. vt nullum. b. est. a. id est nulla albedo est nigredo. omne. c. est. b. id est omnis color disgregatiuus visus est albedo. ergo nullum. c. est. a. id est nullus color disgregatiuus visus est nigredo. Ista est demonstratio ostensiua. ducens autem ad impossibile est ista. omne. b. est. a. id est omnis color disgregatiuus visus est albedo. omne. c. est. b. id est omnis nigredo est color disgregatiuus visus. ergo omne. c. est. a. id est omnis nigredo est albedo. Consimiles demonstrationes possunt fieri in his terminis. homo. asinus. et risibile. vt nullus homo est asinus. omne risibile est homo. ergo nullum risibile est asinus. Item ducendo ad impossibile. omne risibile est homo. omnis asinus est risibilis. ergo omnis asinus est homo.

Natura autem prior est quam est quod. a. in. b. non sit quam. a. in. c. priora enim et notiora non conclusione sunt ex quibus est conclusio. Est autem quod est. a. quidem in. c. non est conclusio. a. autem in. b. ex quibus est conclusio.

¶ Tertia suppositio. Demonstratio ostensiua procedit modo nature. demonstratio autem ducens ad impossibile contra naturam. eo quod processus nature est ex prioribus et notioribus. et sic in demonstratione ostensiua premisse sunt priores et notiores conclusione. notius est enim nullam albedinem esse nigredinem: aut nullum hominem esse asinum quam quod nullus color disgregatiuus visus est nigredo. aut quod nullum risibile est asinus. In demonstratione autem ducente ad impossibile conclusio est notior premissis. sed in falsitate. quia ex opposito illius sequitur oppositum premisse. hec enim est notior in falsitate. albedo est nigredo. aut homo est asinus quam est conclusio in demonstratione ducente ad impossibile. quam hec. omnis color disgregatiuus visus est nigredo. aut omne risibile est asinus. que est maior falsa. et quam aliqua talis. nigredo est color disgregatiuus visus. aut asinus est risibile que est minor falsa secundum variationem extremorum.

Non enim contingit remoueri aliquid hec conclusio est. illa autem sunt ex quibus sed hoc quidem ex quo syllogismus est. quod vtique sic se habet: quare aut totum ad partem: aut pars ad totum se habet. sed que sunt. a. c. et. a. b. propositiones non sic se habent adinuicem.

¶ Quarta suppositio. In demonstratione ducente ad impossibile processus destructiuus ab interemptione conclusionis ad interemptionem premissarum non est processus syllogisticus. nec interemptio conclusionis se habet vt premissa nec interemptio premissarum se habet vt conclusio. quia illud ex quo fit talis processus non se habet sicut totum ad partem nec econtra. verbi gratia. concessa ista. albedo est color congregatiuus visus. arguatur sic. omnis color congregatiuus visus est nigredo. sed albedo est color congregatiuus visus. ergo albedo est nigredo. iste est syllogismus ducens ad impossibile. quo habito arguatur sic. syllogismus est bonus et conclusio est falsa. ergo aliqua premissarum est falsa et non maior. ergo minor. hic secundus processus non est syllogisticus. quia destructio conclusionis non se habet sicut totum ad partem nec econtra. ¶ Notandum quod cum predicatum dicatur forma. et subiectum materia. predicatum dicitur totum et subiectum pars. id autem ex quo fit syllogismus est medius terminus. cum ergo in prima figura medium subiiciatur in vna premissarum et predicetur in alia. omne in prima figura illud ex quo est syllogismus dicere partem in vna premissarum et totum in alia. In secunda autem figura medium predicatur vtrobique. ergo ibi se habet tanquam totum ad partem et non tanquam pars ad totum. In tertia autem subiicitur in vtraque. ergo in tertia figura se habet sicut pars ad totum et non sicut totum ad partem. et per consequens in processu destructiuo illud ex quo fit ille processus non se habet sicut totum ad partem nec econtra. cum non fiat aliquo modorum dictorum secundum aliquam trium figurarum.

Si igitur ex notioribus sit et credibilioribus dignior est. sunt enim vtreque ex non esse credibiles. sed hoc quidem ex priori. illa vero ex posteriori potior simpliciter vtique erit ea que est impossibilis demonstratio priuatiua:

¶ His suppositionibus premissis philosophus ponit duas conclusiones. Quarum prima est ista demonstratio ostensiua negatiua est dignior ducente ad impossibile. patet. quia ipsa est ex dignioribus et credibilioribus. quelibet enim istarum demonstrationum est nota ex non esse. sed ostensiua est non ex non esse priori ratione premissarum. et ducens ad impossibile ex non esse posteriori ratione conclusionis. ¶ Sed contra. in demonstratione ducente ad impossibile proceditur ex interemptione conclusionis ad interemptionem alterius premissarum. sed interemptio conclusionis est notior interemptione premissarum. ergo demonstratio ducens ad impossibile procedit ex notiori sicut demonstratio ostensiua. ¶ Item in demonstratione negatiua ducente ad impossibile non proceditur ex non esse. quia sumitur conclusionis oppositum: quod est propositio affirmatiua: et sic proceditur ex esse et non ex non esse. ¶ Ad primum dicitur quod licet in processu destructiuo semper procedatur ex notioribus tamen in processu syllogistico ducente ad impossibile proceditur ex minus notis semper intelligendo quo ad falsitatem. quelibet enim illarum demonstrationum procedit ex non esse. sed demonstratio ostensiua procedit ex non esse modo recto a premissis ad conclusionem. demonstratio autem ducens ad impossibile procedit ex non esse modo retrogrado a conclusione ad premissas. non tamen positiue sed destructiue. ¶ Ad secundum respondetur quod siue conclusio sit affirmatiua siue negatiua semper proceditur ex non esse in demonstratione ducente ad impossibile. quia semper proceditur sub isto fundamento. conclusio non est vera: ergo altera premissarum non est vera. vbi constat argui per non esse.

Quare et hac dignior predicatiua. manifestum est etiam quod et ea que est impossibilis potior est.

¶ Secunda conclusio. demonstratio affirmatiua ostensiua est dignior ducente ad impossibile. probatur. demonstratio ostensiua negatiua est dignior ducente ad impossibile. sed affirmatiua est dignior negatiua. ergo. patet consequentia. quia quicquid est dignius digniori est dignius minus digno. maior est probata in prima conclusione et minor in secunda questione. que determinata est in lectione priori. ¶ Contra predicta arguitur nullam esse demonstrationem ducentem ad impossibile. et primo sic. omnis demonstratio est syllogismus nulla demonstratio ducens ad impossibile est syllogismus. ergo nulla demonstratio ducens ad impossibile est demonstratio. patet consequentia cum maiori in principio huius per philosophum dicentem. omnem demonstrationem esse syllogismum facientem scire. minor vero declaratur. nam omnis syllogismus constat tantum ex tribus terminis et tribus propositionibus. per Aristotelem primo priorum. sed demonstratio ducens ad impossibile non constat tantum ex tribus

Nota primum

Conclusio .5. questio .11. capituli tertii tractatus

Conclusio .6. questio .11. capituli tertii tractatus

terminis ⁊ tribus propositionibus cū concludat tā3 fal sum q̄3 verum. ergo nō est syllogism⁹. Secūdo sic. oīs demonstratio cōcludit tm̄ verū ex veris. sed demr̄atio ducens ad ipōle ꝯcludit falsū ex falso. ergo nō ē demō stratio. pȝ ꝯn̄ia ꝑ p̄hm in hoc p̄mo ꝑ totū. ⁊ minor ē aristo. in litera. cū dicit demonstrationē ducentē ad im pōle cōcludere manifestū ipōle: ⁊ manifestus falsū q̄3 ē altera p̄missa₃. ¶ Tertio. oīs demr̄atio est q: vel pp̄ qd. sed demōstratio ducens ad ipōle non est q: nec pp̄ quid. ergo non est demr̄atio. pȝ ꝯn̄ia cum maiori ꝑ ph̄3 in hoc primo. ⁊ minor videt̄ nota. q: demonstratio du cens ad ipōle non est a cā supra effectū nec econtra: cū nihil sit cā vel effect⁹ alicuius ipōlis. ¶ Quarto q̄ritur qd intelligit̄ ꝑ demr̄ationē ducentē ad ipossibile. verū syllogism⁹ ꝯcludens ipossibile: aut tot⁹ ꝓcessus a prin cipio vsq̄ ad finē. si primū. pȝ nullum talē syllogismuȝ ē demonstrationē. si secundū nulli dubiū q̄ talis proces sus non ducit ad ipōle. sed ad verū prius negatū. ⁊ per ꝯn̄s nulla ē demr̄atio ducens ad impōle. ¶ Notanduȝ q̄ duplex est demr̄atio. s. simplex ⁊ mixta. Demonstra tio simplex ē syllogism⁹ faciens scire. demonstratio mix ta est processus faciens scire ex multis argumētationib⁹ ⁊ talis duplex. vȝ. demonstratio circularis ⁊ ducens ad impossibile. demonstratio circularis est processus fa ctus ex duobus syllogismis facientibus scire aliqd per aliud ⁊ ē̄. vt patuit supra. Demonstratio autē ducens ad impossibile est processus fact⁹ ex q̄ttuor argumenta tionibus ad inuestigandā veritatē alicuius prius negati prima argumentatio est syll̄s ꝯcludens manifestū ipos sibile. Secunda argumentatio est ꝯn̄ia concludens ali quam p̄missa₃ illius syllogismi esse falsā ⁊ non esse verā Tertia argumentatio est ꝯn̄ia ꝯcludens hanc esse falsaȝ vel non eē verā demr̄ata maiori vł minori. Quarta vō argumentatio est ꝯn̄ia ꝯcludens verū esse qđ prius ne gabatur. vel ꝑ gr̄a. negata ista. aliqđ aīal non est hō. ac cipiat̄ suum ꝯ̄dictoriū. ⁊ arguat̄ primo sic. omne aīal ē hō. asinus est aīal. ergo asin⁹ est hō. vbi ꝯn̄s est manife stius ipossibile q̄3 aīs. Secundo arguat̄ sic. iste syll̄s est bonus. ⁊ ꝯclusio falsa. ergo altera p̄missa₃ est falsa. pȝ ꝯn̄ia. q: ambabus premissis existentib⁹ veris nō sequit̄ ꝯclusio falsa. ¶ Tertio dȝ sic argui. altera p̄missa₃ ē fal sa. ⁊ non minor. ergo maior. ac si argueret̄ sic. ista ē fal sa demōstrando maiorē. vel ista ē falsa demr̄ań minorem. sed ista non est falsa demr̄ando minorē. ergo ista ē falsa demonstrań maiorē. pȝ ꝯn̄ia a disiunctiua cū destru ctione vni⁹ partis ad alterā partē. ¶ 4° vō sic dȝ ꝯclu di. ista maior est falsa. oē aīal est hō. sed aīal non est hō. est ꝯ̄dictoriū eius. ergo hec ē vera. aīal non est hō. q̄ pri mus est negata. pȝ ꝯn̄ia. q: non ꝯtingit duo ꝯ̄dictoria esse simul vera ꝑ illud principiū cōe. non contingit ideȝ sił esse ⁊ non esse. ¶ Ad primū dr̄ negando ꝯn̄iaȝ. q: de monstratio est termin⁹ equocus ad demr̄ationē simpli cem ⁊ mixtā. ideo pro alio supponit ly demr̄atio in ma iori ⁊ aliter in conclusione. quapropter cū arguat̄ ex q̄tuor terminis. talis syllogism⁹ non tenet iuxta doctrinā Aristo. primo prior₃. sicut nec sequitur. oīs canis currit. si dus celeste est canis. ergo sidus celeste currit. Vel sic in scđa figura. oīs canis currit. celeste sidus non currit. er go celeste sidus non est canis. vnde cū Aristo. diffinit demr̄ationē per syll̄m facientē scire non accipit ipsaȝ de monstrationē equoce in sua maxima cōmunitate. sȝ tm̄ vniuoce pro demr̄atione simplici q̄ ē ꝓprie ⁊ vere dmō stratio. ¶ Ad scđm dr̄ q̄ demr̄atio simplex tm̄ ꝯcludit verū ex vero. demonstratio aūt mixta ꝯcludit falsuȝ ex falso. non tm̄ ꝑ se. q: ēt concludit veruȝ ex vero. demr̄a tio. n. ducens ad ipossibile q̄tuor ꝯclusiones ꝯcludit. q̄₃ prima est tm̄ falsa: ⁊ alie oēs sunt vere. oēs tm̄ argumen tationes ex qb⁹ ꝯstat demr̄atio ducens ad ipossibile sūt vere cum quelibet illa₃ argumentationū sit bona ꝯn̄ia. ¶ Ad tertiū dicitur q̄ illa ꝓpositio. oīs demonstratio ē q: vel pp̄ qd: dȝ intelligi de demr̄atione simplici ⁊ non mixta. potest tm̄ ꝯcedi q̄ demonstratio ducens ad ipos sibile est demonstratio pp̄ quid per causam rationē se cunde argumentationis. sicut. n. veritas premissarum ē causa veritatis ꝯclusionis. ita falsitas conclusionis est cā falsitatis alterius p̄missa ⁊ non esse sicut significatur per conclusionem est causa non sic esse sicut significatur per alteram premissaruȝ. sicut enim affirmatio est causa af firmationis. ita negatio negationis. sicut ergo prima ar gumentatio totum processum denominat demonstratō nem ducentem ad impossibile. ita secunda argumenta tio eūdem processum denoīat demonstrationē propter quid ⁊ per causam immediatā. ¶ Ad quartum respon detur q̄ ꝑ demr̄ationē ducentē ad impōle Aristo. intel ligit totū processum a principio vsq̄ ad finē. s. illa₃ qua tuor argumentationuȝ. Et cum dicitur q̄ talis non du cit ad impossibile sed ad verum. illud negatur. vnde si cut vna alteratio simplex vel mixta incipiens a nigro ⁊ terminata ad album transiens per colores medios du cit ad palledinem ⁊ ad rubedinem ⁊ ad fuscedinem ⁊ tandem ad albedinem. ita idem processus demonstrati uus simplex vel mixtus ducit ad multas conclusiones successiue. quarum prima est falsa ⁊ relique sunt vere. ¶ Et si dicitur talis alteratio denominatur ab vltimo termino. s. ab albedine ⁊ dicitur albefactio. iuxta illud Aris. 5° phy. motus specificatur a termino ad quem. er go iste processus demōstratiuus debet denominari ab vltima conclusione que est vera ⁊ non a prima que est falsa. ⁊ ita debet dici demonstratio ducens ad verum: ⁊ non demonstratio ducens ad impossibile. ¶ Dicitur q̄ quilibet motus naturalis denominatur a fine ⁊ non a principio. motus autē artificialis denominatur a prin cipio ⁊ non a fine iuxta doctrinam Aristotelis secundo phy. di. q̄ medicatio denominatur a medico seu ab ar te medicandi ⁊ non a sanitate que est terminus ad queȝ cum ergo talis processus demonstratiuus sit artificialis poterit denominari a prima ꝯclusione ⁊ non ab vltima aliter non diffiguraretur talis processus mixtus a demō stratione simplici. quia quelibet demonstratio simplex ducit ad veruȝ. vt ergo habeamus in promptu modū disputandi: talem processum Aristo. vocant demōstra tionem ducentem ad impossibile denominando illum a prima conclusione tantum que est impossibilis: ⁊ non ab vltima que est vera ⁊c̄.

Du^m primuȝ — *Rn̄° p°*

C Ertior autem ⁊ prior est sciētia q̄ cunque ipsius q: ⁊ pp̄ quid eadē est. sed non est ipsius extra cam q̄ est propter quid.

primi capituli

I Ste est quartus tractatus primi posterio rum in quo Aristo. determinat de fine de monstrationis quod est scire postq̄3 de terminauit de ipsa demonstratione agge nerante scientiam. s. ex quibus ⁊ ex quali bus ⁊ qualiter fit ac de eius processu qui ditatiuo quantitatiuo ⁊ qualificatiuo. Diuiditur autem tractatus iste in quatuor capitula. quorum primum se parat vnam scientiam ab alia. 2^m separat scientiam a non scibili ibi. Sed eius quod est a fortuna. 3^m separat principia scientiarum inuicem ibi. Eadem autem esse pri cipia. Quartum separat scientiā ab opinione ⁊ ab aliis habitibus intellectus ibi. Scibile autem ⁊ scientia diffe runt ab opinabili. Primum capitulū diuiditur in tres partes principales iuxta numerum trium conclusionuȝ quas Aristo. manifestat. quaruȝ prima est ista. Aliqua scientia est altera certior atq̄ prior. probatur tripliciter. ⁊ primo sic. quelibet scientia habens q: non separatuȝ a propter quid est certior ⁊ prior illa que hȝ q: separatū a pp̄ quid. sed aliqua sciā hȝ q: non separatum a propter

2^a p^s q̄rti tractatus

quid. s. scientia subalternans. ꝛ aliqua hꝫ q: separatum a pp quid. s. scia subalternata. ergo vna scia ē altera certior ac prior. s. subalternans subalternata. ¶ Notandū ꝙ scia subalternans vt geome. hꝫ q: separatū a ꝓpter quid in per se notis. sed in non per se notis ꝯiungitur q: pp quid eo ꝙ quālibet ꝓpōnem geometricā non p se notam geometer scit tam quo ad q: q̄ꝫ quo ad pp quid non tn̄ sic hꝫ pp quid alicuius hꝫ q: ē illius. hꝫ .n. pp q̄d vulnera circularia tardius sanantur. s. non hñt angulū. non tn̄ hꝫ q: est. q: nescit verū vulnera circularia tardi⁹ sanentur. scia aūt subalternata per spectiua hꝫ q: est in nō per se notis separatum a pp quid. eo ꝙ nō demonstrat sua principia. sed presupponit ea esse demonstrata i geome. constat aūt geome. certiorem esse atq: priorem per spectiua. Intendit ergo phs istam rōnem. oīs scia cui⁹ q: non est separatum a pp quid in non p se notis est certior atq: prior illa cuius q: separatur a pp quid in non p se notis. sed scientie subalternantis q: nō separatur a pp quid in nō per se notis. scientie aūt subalternate q: separatur a pp quid in non per se notis. ergo quelibet scientia subalternās est certior ac prior subalternata. ꝛ p ꝯñs vna scientia est altera certior atq: prior. ¶ Dubitat arguendo ꝙ geome. in non per se notis hꝫ q: separatum a propter quid. nam illa sunt principia geome. continuū est diuisibile in infinitum. de puncto ad punctum contingit rectam lineam ducere de quibus geometer dicit q: ꝛ non propter quid. ꝛ tn̄ non sunt per se nota. q: demōstrantur sexto phy. ¶ Respondetur ꝙ aliquid esse p se notum intelligitur dupliciter vꝫ. simpliciter ꝛ ſm famositatem. illud est per se notum simpliciter cui intellectus assentit ex sola notitia terminorum aut discursu īperceptibili aut experientia sensuali. exemplum primi. non contingit idē simul esse ꝛ non esse. exemplum scd̄i. omne totum est maius sua parte. exemplum tertii. ignis est calidus. illud autem est per se notum ſm famositatem qd̄ cōiter a sapientibus conceditur nulla vrgente ratiōe. vt deum esse. circuli ad diametrū est proportio tripla sexquiseptima. dico ergo ꝙ illa principia. continuum est diuisibile in infinitum. de puncto ad punctū contingit rectam lineam ducere. sunt per se nota geome. nō simpliciter sed ſm famositatem. neq: ea presupponit tanq̄ꝫ probata in alia scia sed tanq̄ꝫ ab omnibus cōiter concessa. ꝓpterea non subalternatur propẽ geometria phie nali. lꝫ illa principia sint probata ibi. perspectiua autē sua principia non presupponit tanq̄ꝫ per se nota simpliciter vł ſm famositatem: sed presupponit ea esse probata in geome. ideo propẽ subalternatur illi.

Et que non est ex subiecto illa que est de subiecto. vt arithmetrica armonica.

¶ Secundo. ad eandem conclusionē arguitur sic. Scīētia magis abstracta ē certior atq: prior minus abstracta sed aliqua scientia est magis abstracta. ꝛ aliqua minus ergo aliqua scientia est altera certior atq: prior. pꝫ consequētia cum maiori. minor autem patet de arithme. que est magis abstracta q̄ꝫ musica. naꝫ subiectum arithme. est numerus. ꝛ musice numerus sonorus. constat autē magis esse abstractum numerum q̄ꝫ numerum sonorum. sicut etiam magis est abstracta linea q̄ꝫ linea visualis. ¶ Sed arguitur ꝙ ista ratio cōcludit cum priori. q: illa scientia in qua non separantur quia ꝛ propter quid est magis abstracta. quia habet subiectuꝫ magis abstractum. ꝛ illa scientia in qua separātur quia ꝛ propter qd est minus abstracta cum habeat subiectum minus abstractum vt pꝫ inductiue. ¶ Dicendum ꝙ nō coīcidūt omnino quia prima ratio dicit causam ꝛ effectū. secūda aūt ratio respicit totū in modo ꝛ partem subiectiuaꝫ. cā enim dicit propter quid ꝛ effectus q:. magis autem abstractum dicitur superius ꝛ totum in modo. sed min⁹ abstractum dicitur inferius ꝛ pars subiectiua.

Et que est ex minoribus ea que est ex apposiciōe vt geometria ꝛ arithmetrica. Dico autem ex additione vt vnitas. substantia est sine positione. Punctus autem substantia posita. hoc autem est ex appōne.

¶ Tertio. illa scientia que est ex paucioribus est prior ꝛ certior illa que est ex additione. sed aliqua scia est ex paucioribus ꝛ aliqua ex additione. ergo. maior patet. q: illa que est ex paucioribus est formalior. ꝛ illa que est ex additione est maior. constat autē formam certiorem atq: priorem esse materia. minor autem est nota de arithme. que dicitur prior ꝛ certior geome. ratiōe suoꝝ subiectorum vnitas enim dicitur esse ex paucioribus cū sit substantia non dicens positionē. punctus aūt est suba ex additione cum dicat positionem in continuo. ¶ Notandū primo ꝙ ista ratio non concludit cū prioribus. nam due prime non important nisi scientias subalternātes ꝛ subalternatas. hec autē omnes indifferenter scias quaꝝ vna se hꝫ per appositionem ꝛ non alia. vnde geome. ꝛ arithme. non inuicem subalternant. considerauit enim prima rō causam ꝛ effectum. secūda aūt totum ꝛ partem. sed tertia considerat materiā ꝛ formam. eo ꝙ cōnotatiuum dicit materiam ꝛ non connotatiuum formā. vnitas enī nihil cōnotat. ideo arithme. habet rationeꝫ forme. ꝛ quia punctus connotat positionem partiū continui. ideo geome. habet rationē materie ꝛ ꝯñr est posterior arithme. ꝛ minus certa. ¶ Secundo notandum ꝙ cum phs loquitur hic de substantia non accipit eam stricte vt diuiditur contra accñs. sed large vt ꝯuertit cū illo termino essentia seu rō essentialis iuxta determinationē factā in 5°. metha. ꝛ sic loquitur phs i hoc libro primo dicēs ꝙ suba linee ē ex pūctis .i. rō essentialis linee ē ex pūctis. quā puncta igrediūt diffinitionē linee essentialē. Pōt tn̄ dici ꝙ Aristo. loqͥt hic iuxta opinionē Platonis. dī. ꝯtinuū cōponi ex indiuisibilib⁹ ita ꝙ corp⁹ cōponit ex supficieb⁹. ꝛ supficies ex lineis. ꝛ linea ex punctis. cū ergo nō poneret differentiā inter corpus pdicamenti substantie ꝛ corpus pdicamenti q̄titatis dicebat ꝯñr pūctum esse substātiam. non ēt posuit distātiam inter vnū qd est principiū numeri. ꝛ vnū quod conuertit cum ente propterea concessit vnitateꝫ esse substantiā ꝛ ceteros numeros pdicamenti quantitatis esse substantias dicens vnitatē esse primaꝫ ideam. ꝛ binariū secundaꝫ ideā ꝛ ternariū tertiā ideam ꝛ sic de aliis numeris. ¶ Sed dubitatur cū vnitas mathematica non fundetur nisi in permanenti continuo. sicut etiam numerus non causat nisi ex diuisione cōtinui ſm phꝫ tertio phy. Et omne continuū pmanens ꝓsupponat naturaliter puncta vt colligit de intentione phi. sexto phy. sequitur ꝙ pūctus est nālr prior vnitate ꝛ certior. ꝛ ꝯñr geome. est dignior ꝛ certior arith. ¶ Respondet ꝙ punct⁹ dupłr ꝯsideratur. vno mō vt est principium q̄titatis continue sicut vnitas est principiuꝫ q̄titatis discrete. alio modo vt est copulatiuuꝫ partiū linee. primo mō punct⁹ non dicit positionē in ꝯtinuo. ꝛ sic est prior ꝛ certior vnitate quo ad naturam. ꝛ ꝯñr geome. est certior arithme. quo ad nām. secundo modo vnitas est prior ꝛ certior puncto. q: vnitas cum sit propria passio continui ꝓcedit ordine nature positionē partiū inuicē ꝛ sic arithme. est prior ꝛ certior geome. ſm nām. tamē quo ad nos arithme. est prior ꝛ certior. cū vnitas sit prius ꝛ magis nota nobis q̄ꝫ punct⁹. imo q̄ꝫ ꝯtinuum nō obstāte ꝙ non sit sine cōtinuo. sicut gen⁹ est prius ꝛ magis notū q̄ꝫ spēs. lꝫ nō possit eē sine spē. sumit ergo phs hic punctū non qdeꝫ abstracte vt dicit tm̄ principiū q̄titatis continue. sed cōnotatiue ꝛ mālr vt dicit positionem .i. distantiā ꝛ ꝓpinquitatē ptiū ꝯtinui. ꝛ q: talē cōnotationē nō habet vnitas. iō arithme. dicit esse ex minoribus ꝛ paucioribus. geome. aūt dicit eē ex additione.

Una autem scientia est que est unius generis queccuq; ex primis componitur: ⁊ partes aut passiones harum sunt per se.

ɔ° 2° prīmi capitulī quarti tractatus

¶ Secunda conclusio. vnitas scie h3 attendi penes vnitatem generis subiecti relati ad eadē principia prima. ꝓbatur. penes illud attendi dʒ vnitas scie qḋ est primum in scia via cōpositionis. ⁊ vltimū via resolutōis. ſ3 subʒ scie est pmū via cōpositionis ⁊ vltimū via resolutionis vt relatū ad eadē pri^a pncipia. ideo penes vnitatē talis subi h3 attēdi vnitas scie.

Nom p°

¶ Notanduʒ primo ꝙ q̄tuor ꝯditiones ponunt̄ i ꝓlōne requisite ad vnitatem scientie. Quaꝝ prima ē vnitas subiecti. ⁊ ex hoc geome. ⁊ arithme. nō sunt vna scientia. q2 nō hñt vnum subm cū subʒ geome. sit q̄titas continua ⁊ arithme. q̄titas discreta. ¶ Scda cōditio est gñalitas subi ad excludendū terminum equocū qui non est gen⁹. si enʒ alicuius scie subm esset equocū. illa scia non eēt vna ſ3 plures. sicut ꝓpositio equoca nō dr̄ vna ſ3 plures. ⁊ ideo subm vnius scie dʒ eē genus. ¶ Tertia ꝯditō est subijcibilitas subi. eo ꝙ subm vnius scie nō necessario dʒ esse gen⁹ p̄dicabile. q2 tūc metha. nō esset vna scia. ſ3 sufficit ꝙ sit gen⁹ subijcibile. vñ omne gen⁹ p̄dicabile ē gen⁹ subijcibile sed non eʒ. analogia. n. l3 tollat esse predicabile. non tñ tollit esse subiicibile. ¶ Quarta ꝯditio est formalitas subi. ⁊ ideo dicitur relati ad eadē principia prima. ph̄ia. n. ⁊ astro. sūt de eodem subo. q2 de corpore celesti. nō tñ sunt vna scia q2 non de illo ẜm eādem rōnem formalē: quaʒ ego voco hic principiū primuʒ. cū ph̄ia sit de corpore celesti ſb ratione motus. ⁊ astro. sub rōne ꝓpinquitatis ⁊ distā de planetarum. sīr ph̄ia ⁊ geo. non sunt vna scia. ⁊ tñ sunt de eodem subo. s. de linea sed diuersis rōnibus. cōsiderat eni phy. lineam vt est termin⁹ corporis nālis. ⁊ geome. abstracte a mā sensibili vt est recta vel curua.

Dm̄ p^m Rñ. 1ª

¶ Et si queritur vtrū scia sit magis vna vnitate subiecti vel principii primi. ¶ Dicendū ꝙ est magis vna principio formali q̄3 subiecto. sicut. n. ad vnitatē compositi nālis cōcurrit vnitas mãe ⁊ vnitas forme. ⁊ magis dicit̄ vnum vnitate forme q̄3 mãe. ita ad vnitatem scie cōcurrunt vnitas subiecti tanq̄3 mãe ⁊ vnitas principii. i. formalis ꝯsiderationis tāq̄3 forme a qua tāq̄3 a principaliori sumit magis rōnem vnitatis.

Nm p°

¶ Scdo notandū ẜm phm h ꝙ q̄l3 scia considerat ꝑ se partes ⁊ passiones sui subiecti. verbi gr̄a. ꝯtinuum h3 partes subiectiuas ꝑ se vt lineā ⁊ superficiē: ⁊ partes subiectiuas ꝑ accidens vt lineā albam lineā nigrā. superficiē calidam supficiē frigidam. h3 ēt passiones ꝑ se vt curuū ⁊ rectū. ⁊ passiones per accidens vt pulchrū ⁊ turpe. geome. ergo ꝯsiderat ptes ⁊ passiones ꝑ se continui. non āt ꝑ accidens. q2 de linea alba vel nigra: pulchra vel turpi nō se intromittit. ea. n. q̄ sunt per accidēs sunt relinq̄nda in scia speculatiua ẜm Aristo. q̄nto phy. ⁊ i hoc primo.

Dm 2m

¶ S3 dubitat̄ q2 dato isto seq̄tur ꝙ geome. h3 ꝯsiderare d̄ loco ⁊ tpe ꝯñs est falsū q2 illa sūt de ꝯsideratiōe tm̄ phi nālis. ⁊ p3 ꝯña. q2 tps ⁊ locus sunt ptes ꝑ se subiectiue cōtinui per Aristo. in p̄dicamentis. ca. de q̄titate.

Dm 3m

¶ Itez seq̄tur ꝙ metha. ꝯsiderat de mobili ⁊ quiescibili. ⁊ ꝯñr de corpore vt ē mobile vel q̄escibile. ꝯñs falsum. q2 ista est cōsideratio phi nālis. ⁊ p3 ꝯña. q2 mobilitas ⁊ q̄escibilitas sunt proprie passiones corporis ⁊ colligitur a pho secūdo phy. de quo ꝑ se ꝯsiderat metha. cū sit per se ⁊ non per accidens ps subiectiua entis.

Rñ. pª

¶ Ad p^m dicitur ꝙ cōtinuum gñaliter sumptum non est subiectū in geometria. s3 solum continuum cuius punctus est principium. q2 pūctus est subiectum remotū eius. propterea geome. non se intromittit de tpe ⁊ loco. q2 punctus nō est principiū temporis nec loci vt locus est: cum locus vt sic dicat cōtinentiam cuius punctus non est principium. cum pertineat continentia ad predicamentum relationis: ⁊ pūctus ad predicamentum q̄litatis. si etiam discretum diuiditur in numerum ⁊ orationem. vt testatur ph̄s in p̄dicamentis. ca. de q̄titate. nō dʒ cōcedi discretum vt sit primum eē subm arithme. sed tm̄ discretū cui⁹ principium est vnitas.

Rñ. 2ª

¶ Ad 2^m dr̄ ꝙ spēs p̄dicamenti subē habent duplices partes vt determinat commē. super prologo phy. s. partes ẜm fidem ⁊ partes ẜm imaginationem. partes ẜm fidem vocat ipse materiam ⁊ formam. partes autem ẜm imaginationeʒ dicit ipse esse genus ⁊ differentiam. cū ergo corpus sit spēs predicamenti substātie. ergo h3 partes ẜm fidem que sunt materia ⁊ forma partis. ac etiam partes ẜm imaginationē q̄ sunt immediatū gen⁹ ⁊ ꝓpria dr̄ia. q̄propter si ꝓpria passio fluat a principiis spēi que sunt partes tam ẜm fidē q̄3 ẜ3 imaginationem oʒ ꝙ mobilitas ⁊ quiescibilitas insint per se corpori predicamenti substātie nō solū rōne partiū fidei q̄ sunt mã ⁊ forma corporis. sed ēt rōne partium imaginationis q̄ sunt genus ⁊ differentia eiusdem. ¶ Ex quibus sequit̄ ꝙ l3 tam physicus q̄3 metha. consideret corpus vt mobile vel q̄escibile. non tñ eadē ratione. q2 physicus considerat corpus vt mobile rōne partuʒ fidei q̄ sunt materia ⁊ forma vt colligitur de intētione Aristo. secundo physicorum. di. ꝙ nã. s. materia vel forma est principiū mouendi ⁊ q̄escendi eius i quo est prima ⁊ ꝑ se ⁊ non ẜm accidēs. metha. āt ꝯsiderat corpus vt mobile vel quiescibile ratione partiū imaginatiōis. o. enim ꝓ. eas passiones competere corpori per se ratione suorum principiorum intrinsecoꝛʒ que sunt materia ⁊ forma. metha. autem ratione suoꝝ principiorum īntrinsecorum que sunt genus ⁊ differentia. ¶ Consimiliter dicit̄ de risibili ⁊ disciplinabili que sunt proprie ⁊ per se passiones hoīs considerate a naturali ⁊ metha. sed non eodem modo. considerat enim naturalis hominem eē disciplinabilem vel risibilem ratiōe materie ⁊ forme que sunt principia illarum passionum. metha. autem cōsiderat idem ratione generis ⁊ differentie que sunt etiā principia earundem passionum. prima dicitur partes fidei ⁊ alia ptes imaginationis. prima dicitur principia particularia. ⁊ alia dicuntur prin^a vniuersalia sine quib⁹ illi subiecto non possent competere dicte passiones. Potest tamen dici ꝙ sicut corruptibilitas non est ꝓpria passio alicuius nisi ratione materie ita mobile ⁊ quiescibile nulli per se competit nisi ratione partium fidei. iuxta illud iam allegatum. nã est principium ⁊ causa mouendi ⁊ quiescendi. ideo solus ph̄s demonstrat illas passiones de corpore. non autem metha. si non fluunt a principiis ẜm imaginationem. sed tantum considerat cōuenientiā ⁊ differentiam illarum adinuicem ⁊ cum subiecto suo. risibile autem ⁊ disciplinabile dicuntur fluere tam a principiis ẜm fidem q̄3 ẜm imaginationem licet non eque primo. si enim prius fluunt a principiis fidei naturalis demonstrat potissime illas passiones de homine. quia per causam immediatam. metha. autem nō potissime. quia per causam mediatam licet conuertibilem. si autē prius fluunt a principiis imaginationis. metha. demonstrat potissime per demonstratiōem generationis ⁊ differentie. naturalis autē non potissime per diffinitionē cōcernētē ptes ẜm fidē q̄ sūt materia ⁊ aīa intellectiua ⁎c.

Altera autē scia est ab altera quoꝛūcunq; principia neq; ex eisdem neq; ex alterutris sunt. Huius āt signū est cū indemrābilia veniāt. oporteret. n. ipsa in eodē gñe esse his q̄ demrant. Signuʒ āt hui⁹ est cum indemrābilia ꝑ se ipsa in eodē gñe sunt ⁊ proxima.

ɔ° 3° prīmi capituli q̄rti tractatus

¶ Tertia ꝯclusio. distinctio sciarū habet attendi penes diuersitatem principiorū nō prouenientium ex alterutris nec ex eisdem. Ista conclusio ꝓbatur per signuʒ. nam videmus generaliter principia idemōstrabilia alicuius scie esse eiusdē gñs cū his q̄ demōstrant. ergo illa

principia necessario sunt ex alterutris vel ex eisdē. ꝛ per oppositū si aliq̄ sunt sciaꝝ principia non sunt ex alterutris nec ex eisdē ille scie non sunt vna scia sed plures. aīs iterū arguit̄ p signū. qm̄ principia indemonstrabilia remota sunt eiusdē generis cū principiis ꝓximis. ꝛ principia ꝓximis sunt eiusdē generis cū his que demōstrant̄. ergo principia indemonstrabilia sunt eiusdē generis cū his q̄ demonstrant̄. aīs tenet inductiue. nā si alique linee sūt eq̄les vni tertie sunt eq̄les inter se. ē principiū indemrābile remotū. ꝛ a centro ad circūferentiā oēs linee ducte sunt eq̄les est principiū proximū ꝛ super datā lineā contingit triāgulū equilaterū collocare. est illud qd̄ demrātur. mō oīa ista sunt eiusdem subiecti. s. linee. silr̄ parallelas non concurrere est principiū indemonstrabile. ꝛ habere angulū extrinsecū equiualentē duob⁹ oppositis intrinsecis. est principiū ꝓximū sed demrābile. hr̄e autē tres angulos eq̄les duob⁹ rectis est illud qd̄ dēmōstratur. cōstat aūt oīa esse eiusdē subiecti. vz. linee aut anguli. ¶ Notandū sm̄ phm̄ quito metha. ꝙ ens p actum ꝛ potentiā descendit in decē figuras p̄dicamentoꝝ. ita ꝙ omne ens p se p̄dicamentale cōponit̄ ex actu ꝛ potētia. lꝫ non ex cōsili actu neqꝫ ex cōsimili potentia. q: act⁹ ꝛ potentia p̄dicamenti substātie sunt substātie: cū substantia non cōponat̄ ex non substantiis p̄mo phy. ꝛ cōīr act⁹ ꝛ potentia p̄dicamentoꝝ accidentiū sunt accidētia. ideo principia reꝝ p̄dicamentaliū sunt ex pricipiis entis sicut ꝛ ipsa entia p̄dicamentalia sunt ex ipso ente. scia ergo de substantia ꝛ scia de ente: seu scia de accidente ꝛ scia d ente non sunt diuerse scie. q: principia sūt ex alterutris. nā principia p̄dicamēti substātie sunt ex pricipiis entis. ꝛ p̄ncipia p̄dicamētoꝝ accidentiū sūt ex principiis entis. ergo cōsideratio substātie ꝛ cōsideratio entis sunt ex alterutris Similr̄ cōsideratio accidentis ꝛ consideratio entis sūt ex alterutris. i. ex seinuicē. ex quo vna cōsideratio est ex alia consideratione. sicut principia ex principiis. Consimilr̄ scia de substantia ꝛ scia de accidente nō faciunt diuersas scias. q: licet principia sint diuersa substantie ꝛ accidētis tn̄ sunt ex eisdē. s. ex p̄ic pūs entis. ꝛ sic loq̄tur de diuersitate scientiaꝝ totaliū non habentiū ordinē ad seinuicem nec ad vnū tertium in mō cōsiderandi. naz sicut totū distinguitur a parte ꝛ pars a parte. ita scia de ente distinguitur a scia de substantia vel de accidente. ꝛ scia de substantia distinguit̄ a scia de accidente: non tn̄ faciūt diuersas scias totales. sed q̄libet istaꝝ dicit̄ metha. ¶ Contra ista arguit̄ ꝓbando ex dictis ꝙ geome. ꝛ arithme. sunt scie metha. pricipia magnitudinis ꝛ numeri sunt ex p̄ncipiis entis. ergo scia de magnitudine ꝛ numero non faciunt diuersas scias ab ea scia q̄ ē de ente. pꝫ cōnā. q: p̄ncipia sunt ex eisdē. sed geome. est scia de magnitudine. ꝛ arithme. de numero. ꝛ metha. est scia de ente. ergo geome. ꝛ arithme. non faciunt diuersas scias a scia metha. ¶ Respondet̄ negando cōnāz. q: ex puris indefinitis nihil sequit̄. vel cōcedo ꝙ scie de magnitudine ꝛ numero sunt metha. ꝛ scie de magnitudine ꝛ numero sunt mathe. scia. n. cōsideratis magnitudinē sm̄ sua principia ea resoluendo in principia entis est metha. scia aūt considerans magnitudinē vt de ea est aliqd demonstrabile sm̄ equalitatē vel inequalitatem cōtinuā in geome. silr̄ sciētia cōsiderans principia numeri esse ex principiis entis ꝛ eadem resoluens in principia entis est metha. scia vō numerum considerans vt de eo aliqd est demōstrabile sꝫ eq̄litatem vel ineq̄litatē discretā est arithme. propriū est. n. q̄ntitati sm̄ eā equale vel inequale dici inquit phs in p̄dicamētis. constat autē de q̄ntitate continua ꝛ discreta geo. ꝛ arithme. considerare. ¶ Ex q̄bus seqtur ꝙ de quocūqꝫ considerat geo. vel arithme. de eodē cōsiderat logicus ꝛ metha. sed non eodē. mō. geome. enim considerat lineā inq̄ntum de illa est demonstrabilis eq̄litas trianguli probando ꝙ sup datā lineaz contingit triangulum equilateꝝ collocare. triangulū vero cōsiderat inquantum de eo demonstrat̄ equalitas trium angulorum ad duos rectos. probando oēm triāgulum habere tres angulos equales duobus rectis. logicus aūt considerat lineam ꝛ triangulū esse duo subiecta ꝓpria. ꝛ equalitatē triāguli ac equalitatē trium anguloꝝ ad duos rectos eē proprias passiones illoꝝ subiectoꝝ. metha. vero considerans principia oium istoꝝ esse ex principiis entis q̄ sunt actus ꝛ potentia. vnū ꝛ multa. idem ꝛ diuersū manifestat conuenientiā oium istoꝝ inuicem ꝛ disconuenientiā non tn̄ has cōsiderationes hꝫ logicus vel metha. nisi demonstratio procedat geome. ¶ De nullo. n. considerat arithme. de quo non consideret logicus ꝛ metha. lꝫ nō sub eadē rōne. considerat. n. arithme. numeꝝ sm̄ proportionē eq̄litatis ꝛ inequalitatis ꝓbādo ꝙ quatuor ad duo est ꝓportio dupla. ꝛ nouem ad tria ꝓportio tripla ꝛ ꝙ duo cubi faciunt vnū cubū. aut ꝙ nullus numerus q̄dratus est diuisibilis i duos q̄dratos equales. hec aūt non probat logicus nec metha. sed facta demonstratiōe ab arithme. logicus tunc illa considerat per modū subaꝝ ꝛ propriaꝝ passionum manifestādo nām illarum demonstrationū ex documentis propriis. metha. vero reducit oīa in ens ꝛ in principia entis ostendendo q̄lr illa inuicem sunt idē ꝛ diuersa. vnum aut multa. ꝛ quaꝝ nām habent vtrum sbe vel accidentis. ꝛ si accidentis vtrū absoluti vl̄ respectiui. ꝛ sic de aliis suo mō. ¶ Dubitatur circa lr̄am. quare. p. in assignando vnitatē scientie facit mentionem de subiecto ꝛ non in assignādo differentiam sciarum. ¶ Respōdet̄ ꝙ istud sufficit ex quo principia dicunt partem formalem scie modo a formali principaliꝰ sumitur vnitas ꝛ distinctio. ꝙ autē fecerit mentionem de subiecto prius hoc fuit ad maiorē expressionem. ad hoc. n. ꝙ compositū naturale sit vnū sufficit vnitas forme. ꝛ cōposita nālia sunt plura qn̄ forme sunt plores: non ex alterutris. neqꝫ ex eisdē hoc dr̄ si tenerent̄ elemēta manere formalr̄ in mixto. nā tunc diceretur formā mixti esse ex formis elementoꝝ.

Plures aūt demonstrationes eē eiusdē possibile est: non solū ex eodē ordine accipienti sed sumendo nō cōtinuū mediū. vt coꝝ que sūt. a. b. c. ꝛ. d. ꝛ. ꝫ. sed ex altero vt sit. a. trāsmutari. i quo āt. d. moueri. sed. b. letari. ꝛ iteꝝ i. gescere. verū est. g. a. ꝛ. d. de. b. ꝛ. a. de. d. p̄dicari. letans. n. mouet̄: ꝛ qd̄ mouet̄: transmutat̄. iterum ꝛ. a. de. i. ꝛ. i. de. b. veruꝫ est predicari. oīs eni letans gescit ꝛ gescens transmutatur. quare p altera media ꝛ nō ex eodē gn̄e syllogism⁹ est. q̄re ē neutrū de neutro dici medioꝝ. necesse. n. est idē alicui vtrūqꝫ inesse. itēdere āt ē ꝛ p alias figuras quot modis cōtingat fieri eiusdem syllm̄.

¶ Ex dictis infert Aristo. correlarie ꝙ plures possūt eē demonstrationes ad eandem conclusionez. pꝫ q: plurꝭ sunt principia eiusdeꝫ conclusionis tam ex alterutris q̄ȝ ex eisdem. primum declarator. nam ista cō. s. h que est in semicirculo habet tres angulos equales duobus rectis probatur per ista me.ᵃ que dicuntur principia. s. habere angulum extrinsecum triangulus non triangulus equilaterus ꝛ ysocheles. pꝫ enim ꝙ per quodlibet istorum quatuor mediorum concluditur illa conclusio. sed verū est sm̄ philosophuꝫ ꝙ ista media non sunt continua cū extremis. si enim silogizatur per habere angulū extrinsecum. tunc medium non est continuuꝫ minori extremitati quia mediat triāgulus ratione cuius illa passio inest huic triāgulo. si vero syllogizatur per triangulum iteꝝ mediat non equilaterus vel ysocheles. si āt aliqd̄ istorū

Nom primus

fuerit medium illud nõ est cõtinuũ maiori extremitati. q: mediat triangulus cũ habere tres angulos eq̄les duobus rectis nõ inẽst alicui istoꝝ nisi rõne triãguli. ⁊ ꝙ ista media sint ex altei utris manifestũ ẽ. nam habere angulũ extrinsecũ equiualentẽ duobus oppositis itrinsecis est ex triangulo tanquã ex subo. alia aũt sunt ex codẽ tanquã ex suo supiori. aut sicut totũ ex ꝑte. supius enĩ est ꝑs inferioris fm porphiriũ in vlibus. ⁊ cõem idest in ꝓlogo physicoꝝ. ¶ Scdm etiã ondit. nã ista cõclusio oẽ letans transmutat᷑. ꝓbat᷑ ꝑ ista media moueri ⁊ quiescere. sic arguẽdo omne qđ mouet᷑ transmutat᷑. sed omne letans mouetur. ergo oẽ letãs trãsmutat᷑. ¶ Itez omne qđ quiescit trãsmutatur. sꝫ omne letãs qescit. ergo letãs trãsmutat᷑. Ista media cũ sint ꝯtraria nõ sunt ex alteru tris quãtum ad cõsideratione specificam. q: cõsideratio vnius nõ est ex cõsideratione alterius. sed sũt ex eisdẽ. videlicet ex se habere alter quã ꝑus respectu situs ⁊ se habere eodẽ modo. ¶ Notandum. fm. p. nõ solum in ꝑma figura plura esse media ad eãdẽ cõclusionez. imo et in alijs figuris. hec eni nullus hõ est quãtitas demõstratur in secũda figura ꝑ illa media. aial: corpus aiatũ: corpus ⁊ substãtia. ⁊ ista aliquod corpus est suba. demonstratur in tertia figura ꝑ media extra. s. corpus animatum aial ⁊ hõ. nulla tñ istarũ demõstrationũ ẽ potissima. q̄a nõ arguitur ex terminis cõuertibilibus. sola eni illa est potissima in qua cõcluditur passio de subo ꝑ medium cũe cõuertibile cum vtroq; illorum. ¶ Sed dubitatur circa exẽplum datũ cõtrarioꝝ: q̄bus videtur demõstrari eadẽ cõclusio. s. omne letans transmutat᷑. qm̃ ꝑmi syllogismi minor est falsa. vz omne letans mouetur q̄a deus ⁊ itelligentie letant᷑. ⁊ tñ non mouet᷑ ꝑ arist. octauo phy. Intellectus ẽt hũanus letat᷑. ⁊ tamen non mouetur nec alterat᷑ fm ph᷑m in tertio de aia. ¶ Secundi autẽ syllogismi vtraq; ꝓmissarũ videtur falsa. nam hec est falsa oẽ quod qescit mouet᷑ cũ ꝑdiceret᷑ oppositũ de opposito. terra enim quiescit ⁊ tamẽ nõ mouetur. secunda ẽt ꝓmissaꝝ est falsa. omne letans qescit. nam aliquod letatur qđ nõ mouet᷑ fm oia genera motuũ. ¶ Ad primũ dicitur ꝙ gaudiũ ⁊ letitia seu tristitia sunt passiones appetitus sensitiui seu habentis appetitũ sensitiuũ. idõ talia nõ sunt ꝓp̃ie in deo neq; in intelligentijs seꝑatis cum non habeant sensum. Intellectus aut hũanus est coniũctus appetitui sensitiuo. idõ hꝫ illas passiones. ⁊ per ꝯñs letatur ⁊ tristatur. ⁊ ꝯñter mouetur ⁊ alterat᷑. nõ tamẽ alteratione ꝓp̃ie dicta que necessario ⁊ ꝑ se est cũ abiectione contrarij. sed alteratione iꝓp̃ie dicta q̄ ẽ falsus ⁊ perfectio inq̄t ph̃us tertio de aĩa. ¶ Ad secũdum concedo ꝙ omne quiescens mouet᷑ neq; ꝑdicat᷑ oppositum de opposito. q: nõ quelibet q̄es cuilibet motui locali. ⁊ q̄es alterationis motui alterationis ⁊ quies augmentationis ⁊ diminutionis motui ad quãtitatem. Ideo elementũ terre ⁊ si q̄escit q̄ete opposita motui locali. tamẽ mouetur motu alterationis aut q̄litatũ ꝑmarum aut influentiarũ celi penetrantiũ totũ elementũ terre vsq; ad centrum. ¶ Item generaliter in quolibet motu ꝑtz est acq̄situ de termino ad quẽ ⁊ ꝑtim est acquirendum. fm ph̃m in q̄nto ⁊ sexto phi. ideo in quolibet tali motu mobile q̄escit sub eo quod acquisitum est ⁊ mouet᷑ ad id qđ nõdum acquisitum est preterea sicut omne qđ calefit vł albefit quiescit. sub caliditate vel albedie acquisita ⁊ mouetur ad aliã caliditatem vel albedinẽ acquirendam. ita omne quod letatur quiescit ⁊ mouetur. naz si letatur aliq̄ua affectio est acquisita ⁊ aliqua acquirenda. q: nõ potest letari nisi per mutans. ergo sub aliqua affectione q̄escit ⁊ ad aliquam mouetur. neq; iste motus ⁊ ista quies opponuntur cum non sint respectu eiusdem sed diuersorum. q̄es enim ⁊ motus stant simul in eodem inquit arist. quinto phy. ⁊c.

Sed eius quod est a fortuna nõ est sci-

entia ꝑ demonstrationem. neq; enĩz sicut necessarium est neq; sicut frequenter qđ ẽ a fortuna. sed quod extra hoc fit. sed demonstratio alterius hoꝝ est. oĩs. n. syllogismus aut ꝑ necessarias aut per eas que sunt tanquã frequenter ꝓpõnes. ⁊ si necesse quidẽ sint ꝓpositiones ⁊ conclusio necessaria est. si vero sunt sicut frequenter conclusio hmõi. quare si id quod est a fortuna nõ ẽ sicut frequenter neq; est sicut necessarium non vtiq; erit ipsius demonstratio.

¶ Istud est secũdũ cap^m hui⁹ q̄rti tractatus in quo arist. ꝓbat scĩaꝫ a non scibili manifestãdo ea de q̃bus non ẽ scientia postq̃ separauit vnã sciam ab alia ponẽdo duas cõclusiones q̃ꝝ prima est ista. scia non ẽ de causalibus neq; fortuitis. Secũda cõclusio. scia nõ est de singularibus sensibilibus ibi. neq; ꝑ sensuz ⁊c. Prima cõclusio arist. sic. scia est de his que sũt semꝑ vel frequẽter. sed casualia nõ sunt semꝑ nec frequẽter. ergo de his non est sciena. patet cõsequẽtia cũ minori ex secũdo phy. vbi diffinitur tã casus q̃ fortuna ꝑ cẽ eãm ꝑ accñs extra semper ⁊ freq̃ẽter. sed maior ar. nã scia ẽ ex ꝓmissis veris semper vel frequẽter. ergo est de cõclusionib⁹ veris sꝑ vel frequẽter pꝫ ꝯña. q: si accñs est necessariũ sꝑ vel frequẽter. ꝯñs simul est tale. q: aliter oppositũ ꝯñis posset stare cũ añte in ꝯña formali. qđ nõ est dicẽdũ. ¶ Primũz dubiũ videt᷑ ꝙ ꝓbatio ꝯclis deficiat. q̄a scia nõ est cõm̃ que sunt frequẽter. sed tñ sꝑ. q̄a scire ẽ rẽ ꝑ cãz cognoscere. ⁊ q̄m̃ illius est cã. ⁊ ꝙ nõ cõtingit alr se habere vt patuit in diffinitione scire. ¶ Dicẽdũ ꝙ in mathe. fiũt sꝑ demõstrationes simplr. q: vł̃ posita cã ponit effectus in naĩbus aũt aliq̃ñ sic ⁊ aliq̃ñ nõ. semꝑ. n. interposita terra inter solẽ ⁊ lunã seq̄tur eclipsis lune. nõ tñ semper posito seie oliue ponit᷑ oliua. q̄a talis cã pot ipediri. idõ ex isto effcũ dmõstrat᷑ cã sꝫ cẽ ⁊ nõ ecõtra. q: sequit᷑ oliua est. ergo eius semẽ ẽ vel fuit. sed nõ seq̄t᷑. semẽ oliue est. ergo oliua est vel erit. q: illa cã poterit ipediri. sꝫ bene sequit᷑. semẽ oliue est. ergo oliua apta nata est ẽc. eorum ergo q̄ sũt frequẽter hr̃ scia ⁊ si nõ fm actũ tñ fm aptitudinẽ ⁊ hoc sufficit ad scire. nõ. n. si hõ ẽ aial rõnale risibile oꝫ ꝙ sꝑ rideat. sed ꝙ semꝑ sit risibilis. ¶ Secũdũ dubiũ videt᷑ ꝙ de casu ⁊ fortuna ac ẽt de casibus ⁊ fortuitis sit scia ex determinatis secũdo phy. vbi arist. dicit ꝙ ad ph̃m naturalẽ ꝑtinet cõsiderare de casu ⁊ fortuna. q: ad eũ ꝑtinet cõsiderare de cãis ꝑ se ergo ad eundem pertinet cõsiderare de cãis per accñs de quoꝝ numero sunt casus ⁊ fortuna. ¶ Notãdũ ꝑio fm ph̃m secũdo phi. ꝙ sicut entiũ q̄dã sũt ꝑ se ⁊ q̄dam per accñs. ita causarũ ⁊ effectuũ. nã entia simplicia ꝑdicamẽtalia sũt entia ꝑ se vt nigredo ⁊ albedo q: sũt per se ꝑtes entis. sꝫ entia cõposita ex rebus diuersoꝝ ꝑdicamẽtoꝝ sunt entia ꝑ accñs. vt hõ albus. homo niger. q: accidit hoi ẽe albũ ⁊ accidit albũ ẽe hominẽ. cõsilr dicat᷑ in causis ⁊ effectibus ꝙ cãe simplices sunt ꝑ se vt generãs ⁊ forma for. ⁊ emptio panis. sed cause composite sunt per accidens vt forma generans ⁊ for. emẽs panẽ accidit eni forme ꝙ sit generans. ⁊ accidit generanti formã esse. accidit ẽt for. ꝙ emat panẽ. ⁊ accidit emptioni panis ꝙ fit a for. ¶ Itẽ effectus simplicis sunt ꝑ se vt ire ad plateam ⁊ inuentio thesauri. silr descẽsus lapidis ⁊ fractio capitis. sed effect⁹ compositi sunt ꝑ accidens. vt inuentio thesauri ex itinere ad plateam ⁊ fractio capitis ex descensu lapidis. accidit enim inuenienti thesaurum ire ad plateam. ⁊ accidit eunti ad plateam inuenire thesauꝝ. accidit etiã capiti ꝙ frãgatur ex descensu lapidis. sicut accidit lapidi descendẽti frangere caput. ergo omnis causa per se hꝫ effectũ per

Margin notes:

No^m primũ

Hoc est secũdũ capitulum q̄rti tractatus.

Du^m primũ

Du^m scdm

No^m primum

se ⁊ omnis cā ꝑ accñs hꝫ effectū per accñs ⁊ ecōtra. in quit phs secūdo phy. ¶ Ex p̄dictis sequit̃ ꝙ tam cās ꝗ̃ fortuna includit tā cām ꝑ se ꝗ̃ cām ꝑ accidens ⁊ tam effectū ꝑ se ꝗ̃ effectū ꝑ accidens. vnde sor. absolute sum ptus nō dicitur casus vel fortuna. sed sor. vt est ābulans ad plateam ꝓpter panē emēdū inuenit debitorē seu the saurum quē nō est opinatus inuenire sor. vt est ambulās ad plateā ē cā ꝑ se. ⁊ vt inuenit debitorē vel thesaurum est cā ꝑ accñs. emptio aūt panis est effectus ꝑ se intētus ⁊ inuentio debitoris vel thesauri est effectus non ꝑ se in tentus. Secūdo notādū fm egi. hic ꝙ de casu ⁊ fortūa vt in eis reperitur aliqd ꝑ accñs nō est scīa. bene aūt de illis est sciā vt in ipis repitur aliqd per se. vnde fortuna fm ipm ꝑ se est cā per accñs ⁊ ꝑ se refertur ad cām ꝑ se. ita ꝙ nō accidit ꝑ se fortune eē cām ꝑ accñs. qua pro pter de fortuna est scientia quēadmodum ⁊ de fortuna aliquid p̄dicatur ꝑ se. si ergo de rebus fortuitis ⁊ casua libus nō est scientia hoc est inquantum ꝑ accñs sunt ⁊ ī determinata. taliū enī nō est scīa cum sint infinita ꝑ arı̃. secūdo phy. infinitū aūt vt infinitū. est ignotum fm eū dem primo phy. ¶ Sed ista rñsio implicare videt̃. naꝫ si fortuna per se ⁊ fm ꝙ huius est cā ꝑ accñs. ergo de fortuna habetur scientia vt in ea repitur aliqd ꝑ accidēs ⁊ vt hꝫ relationē ad cām ꝑ accñs. neqꝫ ō fortuna cōside rat naturalis nisi vt ē cā ꝑ accñs. vnde hec ꝓpositio. for tuna est cā per accñs est demonstrabilis isto mō omne agens effectum nō intētū est cā ꝑ accñs. sed fortuna est agens effectū nō intētū. ergo fortūa est cā per accñs. vbi p₃ tā cōclusionē ꝗ̃ vtranqꝫ p̄missaꝝ esse per se ⁊ nullaꝫ ꝑ accñs. ¶ Ideo est aliter dicēdum iuxta doctrinā aris. secundo phy. s. ꝙ duplex est cā. tā per se ꝗ̃ per accidēs s. vniuersalis ⁊ particularis. ⁊ silr duplex est effectus tā ꝑ se quā per accñs. vꝫ vniuersalis ⁊ ꝑticularis. statufi/ ca. n. est per se cā statue. ⁊ musicus est ꝑ accñs cā eiusdē ⁊ oīa ista sunt vniuersalia. s. statuifica musicus. ⁊ statua q̄ dicit̃ effectus ꝑ se respectu statuifici ⁊ effectus ꝑ acci/ dens respectu musici. sed iste statuifica est cā ꝑticularis ꝑ se huius statue. ⁊ iste musicus ꝑ accñs. vbi tā cāe ⁊ ef fectus sūt ꝑticulares. de casu ergo ⁊ fortuna ac de casua libus ⁊ fortuitis. ⁊ cōsequēter de entibus ⁊ cāis ꝑ acci/ dens cōiter sumptis ⁊ in generali est scīa. nō aūt de illis in speciali. qꝛ illa infinita ⁊ indeterminata sunt cū infinite possint esse cāe eiusdem effectus fm phm ibi. Hic enꝫ effectus qui est inuentio debitoris ab infinitis cāis pōt ꝑ uenire. vꝫ. a. sorte. vt est visurus amicꝫ. vt est ꝑsequēs inimicū. vt est empturus panē. vt est vēditurus vinum ⁊ sic de infinitis. ¶ Sed dubitatur. qꝛ vr̄ casum ⁊ for tunam eē cās ꝑ se cū sint cāe simplices. dictū est enī ī pri mo notabili cās simplices eē per se. ⁊ cōpositas eē cās ꝑ accñs. ¶ Dicēdū nō quālibet cām simplicē eē cām ꝑ se ⁊ maxime si includit cāꝫ ꝑ accñs quēadmodū casus ⁊ fortuna. vnde quattuor sunt cāe ꝑ accñs vt colligit̃ a pho secūdo phy. ¶ Primo aliqd dicit̃ cā ꝑ accñs. qa cōiungitur cāe per se vt albū ⁊ musicū respectu statue. dato ꝙ statuifica sit albus ⁊ musicus. ¶ Secūdo aliqd dicitur causa per accidens quia applicat actiuum passi/ uo. aut remouet prohibens: ⁊ sic medicus est causa per accidens sanitatis applicando transmutabilia inuicem. ⁊ sol est cā sanitatis remouendo suꝑfluitatē humorum aut aliorum. ¶ Tertio aliqd dicitur cā per accñs. qꝛ agit ef/ fectꝫ ꝓpter itentionē. ⁊ sic casus et fortuna dicuntur cau se ꝑ accñs cum inuentio thesauri uel fractio tibie sit p̄ter intentionem. ¶ Quarto aliquid dicitur cā ꝑ accñs. qꝛ cō nitur ex pluribus causis quarum vna accidit alteri. vt sor. statuifica aut forma generās. accidit enī sor. quod sit statuifica et accidit statuifico ꝙ sit sor. g° sūt cause simpli ces q̄ sunt cause ꝑ accñs. neqꝫ est incōueniēs eādeꝫ cām numero eē ꝑ se et ꝑ accñs respectu diuersorum statuifica enim est ꝑ se cā statue ⁊ per accidēs domus. ¶ Ex his sequitur ꝙ ista cōsequentia non valet iste effectus haber cām ꝓpter quid. ergo de isto effectu pōt haberi scīa per illā cām. qꝛ forte iste effectus est ꝑ accidens ⁊ illa cā est ꝑ accidens. ⁊ indeterminata. mō nunqꝫ habet̃ scīa nisi de effectu ꝑ se ⁊ per cām ⁊ per se.

Neqꝫ per sensum est scire. si enī est sensus talis ꝙ huius ⁊ nō huius alicuius. sed tamē sentire necesse est hoc aliquid ⁊ vbi. ⁊ nunc. vniuersale autē ⁊ in oībus īpossibile est sen/ tire. non. n. hoc est neqꝫ nunc. non enīꝫ esset vniuersale. quod enim semꝑ ⁊ vbiqꝫ est vni/ uersale dicimus esse. quoniam igitur demon strationes vniuersales sunt. has autēꝫ non ē sentire. manifestum est ꝙ neqꝫ scire per sen/ sum est.

¶ Secunda conclusio scīa nō est de ꝑticularibus sensi/ bilibus ꝓbatur. scīa non habetur ꝑ sensum. ergo neqꝫ ō his q̄ maxime cognoscuntur per sensum. sed ꝑticularia sensibilia sunt huiusmodi. ergo aūs ar. nam scīa non ha betur nisi ꝑ potentiam cognitiuam potentē habere con ceptum vniuersalem. sed sensus nō pōt habere nisi con ceptū singularem. ergo scīa non pōt haberi per sensum maior patet. qꝛ scīa est vniuersaliū. minor est euidēs. qm̄ licet sensus sit vniuersalis tamē sentire est solum parti/ cularis qꝛ nunquā est sine conditionibus ꝑticularibus ⁊ singularibus q̄ sunt hic ⁊ nūc. vl̃e aūt ē abstractū ab his cōditionibus. ¶ Notādū ꝙ duas ꝓpōnes copulatiuas ponit. h. que īplicare videntur. Prīa ꝙ vniuersale nō est hic nec nūc. ⁊ tamē est vbiqꝫ ⁊ semper. Secūda ꝙ sensus est vl̃is ⁊ sentire est solius singularis. ¶ Ad pri/ mum dicitur ꝙ sicut materia prima nō est qd nec qual̃ nec quanta. septīo metha. qꝛ sibi nō determinat aliquaꝫ formā sbālem nec accñtalem educibilem de potentia illius. ⁊ tamē recipit oēs formas. prīo phi. qꝛ indifferēs est ad quancūqꝫ formā tam sbālē ꝗ̃ accidentalem. ita vl̃ia nō sūt hic neqꝫ nunc qꝛ nullum sibi determināt lo cum neqꝫ tempus. ⁊ tñ sunt vbiqꝫ ⁊ semꝑ. qꝛ indiūa sūt ad omnē locū ⁊ ad omne tēpus. si. n. sua indiuidua sūt vbiqꝫ ⁊ semꝑ ista sunt vbiqꝫ ⁊ semꝑ. ⁊ si ꝑticularia nō sunt vbiqꝫ ⁊ semꝑ ēt vniuersalia nō sunt vbiqꝫ ⁊ semꝑ cum vniuersalia nō dicant̃ esse in tēpore vel in loco nisi rōne singularium. ¶ Ad secūdū dicit̃ ꝙ sensus est vl̃is determinatiue. qꝛ sicut vl̃e nō determīat sibi locūꝫ neqꝫ tē pus. ita nec sensus determīat sibi illa cum sit potētia mere passiua visus enī ex se indeterminatus est ad oēm distā tiam ⁊ ad oē tempus. qō enī determinet̃ ad certam di stantiā vel ad certū tempus hoc est rōne obiecti. Senti re autem idest sensatio est solius singularis determina/ tiue. qꝛ sicut singulare sensibile est determinate hic ⁊ nūc ita sensatio determinate representat illud cum eisdem ꝑ tibus ⁊ singularibus cōditionibus. Item sicut mā̃ indif ferens ē ad omnē formā. ⁊ quelibet transmutatio respi cit determinatā formā ita sensus indr̃ns est ad oīa sensi bilia. ⁊ sentire respicit determinatū sensibile a quo depē det tā in fieri ꝗ̃ in facto eē. ꝓpterea sensus dicit̃ esse vni uersalis ⁊ sentire singularis. Deinde sensus non habet respectum nisi ad ipsum vniuersale obiectuꝫ. s. visus ad colorem in cōi ⁊ auditus ad sonū in cōi. sentire aūt hꝫ re spectum tm̃ ad sensibile singulare cū sit cōceptus singu laris rep̄ntans tm̃ singulare. lꝫ. n. repñtet vl̃e hoc est cōfuse ⁊ non mō vl̃i sed tm̃ ꝑticulari ⁊ singulari. io sen sus eē vl̃is ⁊ sentire singularis.

Sed manifestum quoniam ⁊ si eēt sentire triangulū ꝙ duobus rectis equales heberet angulos: q̄remus vtiqꝫ demōstrationem: ⁊ nō sicut qdā fatent̃ sciremus. Necesse eīꝫ qdē ē

[Marginal notes, left column: No^m secundū; Du^m primūꝫ; Rñ: p^a. Right column: p^a 2^e se cunda ... tus; Du^m primūꝫ; Du^m secundū]

scire singulariter. scia aũt est i cognoscẽdo vniuersale. Unñ ⁊ si in luna eẽmus viderem⁹ obiectã terrã: nõ vtiqꝫ sciremus cãm ðfeci⁹ sentiremus eni quoniã deeficeret nũc ſꝫ nõ ꝓpter qd. Nõ enim esset vniuersalis sensus

¶ Ex ꝑdictis in hac secũda cõclusione arist. infert tria correlaria. Quorũ p̄mũ est istud ꝙ sentire non est sci re neqꝫ sensatio est scientia contra antiquos dicẽtes sen sum eẽ in ellectũ ⁊ sensationem esse intellectionẽ. ⁊ p̄nr sciam. nã sentire est cognitio tãtũ pticulariter sumpta. sci re autem est cognitio vl̄r sumpta. Quod declarat duo bus exẽplis. p̄mũ. nã si quis ꝑ sensuꝫ cognosceret hũc triangulũ habere tres angulos equales duobus rectis. q: videret angulũ extrinsecũ equivalentẽ duobus oppo sitis intrinsecis nõ ꝓpter hoc sciret triãgulũ habere tres angulos equales duobus rectis. q: nõ haberet cãꝫ vni uersalẽ sed dubitaret vtrũ ita eẽt de omni triãgulo neqꝫ inueniret illud vl̄e neqꝫ cãm vl̄em nisi per intellectũ. Se cũdũ exẽplũ est illud si essemus supra lunã ⁊ viderem⁹ ipsam ecclypsari nõ haberemus scientiã de ecclypsi lune sed solũ cognosceremus illã ecclypsari hic ⁊ nũc. sed non haberemus cãm vl̄em. s. interpositionẽ terre quã postea reperimus per intellectũ.

Sed ex consideratione multotiens accidẽ re vniuersalẽ demonstrationẽ habemus. Ex singularibus eni pluribus vniuersale ẽ ma nifestum. Uniuersale autem honorabilius ẽ quoniã ostendit cãm: quare huiusmodi vni uersali scientia honorabilior est sensibus. ⁊ cognitione quorũcũqꝫ cã est. sed de primis alia rõ est.

¶ Secũdũ correlariũ. ſꝫ sensus sit certius scire tamẽ no ticia scientifica est nobilior sensitiua. Prima ps ꝑz. nam ꝓpositiones singulares sunt causatiue ꝓpõnũ vniuersa lium ex qbus aggenerat̃ scia. sed ꝓpõnes singulares ha bent per sensũ. ergo ꝑz ꝯña cũ minori. ⁊ maior declara tur. nam q: videmus hoc reubarbarũ eẽ purgatiuũ co lere. ⁊ illud ⁊ sic de aliis. cõcludimus ꝑ intellectũ ꝙ om ne reubarbarũ ẽ purgatiuũ colere ita ꝙ itellectus est cã p̄ncipalis in generatione ꝓpositionis vniuersalis. singu laria aũt habita ꝑ sensum sunt cãe instrumẽtales. Secũ da pars declarat̃ &c. nã quelibet noticia scientifica est no bilior nõ scientifica nisi esset noticia p̄morꝫ p̄ncipiorꝫ. ſꝫ nulla noticia sensitiua est scientifica. ergo noticia scientifi ca est nobilior sensitiua. ¶ Notandũ ꝙ quattuor sunt noticie. s. sensitiua intellectiua habita per effectũ. intellecti ua habita ꝑ cãm. ⁊ intellectiua habita solo lumine intel lectus agentis. noticia ergo scientifica cuꝫ sit ꝑ cãm vni uersalem est nobilior sensitiua. q: nulla sensitiua est per cãm vniuersalẽ. est &c nobilior intellectiua habita posteri ori cum illa habeat̃ ꝑ effectũ. sed non est nobilior noticia p̄morum p̄ncipiorꝫ q: ille nõ habet̃ nisi in lumine intel lectus agẽtis. rõne cuius omnes alias noticias dignitate precedit.

No^m primus

Manifestũ igitur sit ꝙ ĩpossibile est senti endo scire aliquid demonstratorũ. nisi aliqs sentire hoc dicat scientiã vere ꝑ demonstrati onem. Sunt tamẽ quedã reducta ad sensuꝫ ꝓpter defectus in ꝓpositis. quedaꝫ. n. si nõ videremus non quereremus nõ tanquã sciẽ tes in videndo: sed tanquã habẽtes vniuer sale ex eo quod videmus: vt si vitrũ pforatuꝫ videmus ⁊ lumen ꝑtransiens. manifestũ vti que erit ⁊ ꝓpter quid. ⁊ ꝓpter id quod vide mus seorsum in vtroqꝫ. intelligere autẽ simul est: quoniã in oĩbus sic est.

¶ Tertiũ correlariũ. licet nõ sit possibile sentiendo scire aliquã cõclusionẽ demõstrabilẽ. tamẽ sensus est adiuua tiuus scie p̄ma pars sequit̃ ex correlario ex quo sentire nõ ẽ scire nisi equiuoce ⁊ cõiter sumat̃ sentire ad omneꝫ noticiã adhesiuã eo mõ quo solet dici intellectũ tãgere il lud quod ipse clare intelligit. secũda pars est manifesta nõ solũ ex dictis hic. sed &c ex determinatis in capitulo ð ignorãtia. s. ꝙ deficiente aliquo sensu necesse est deficere sciam de sensibilibus illius sensus. tñ hic illa ꝓpositio de claratur. nã aliqua sunt in quorꝫ noticiã tarde venimus ex defectu sensus. in quorꝫ noticia cito veniremus ex sen su. verbi gratia cũ ostẽdit̃ lumẽ multiplicatũ ꝑ vitrũ q̃ rendo ꝓpter quid multiplicat̃ extra vitrũ ꝑ credẽdũ nõ habẽdo bonũ visum difficulter inuenimus cãm haben do aũt bonũ visũ ⁊ videndo ꝑua foramina in vitro dici mus ꝙ hec multiplicatio est propter foramina cõcludẽ do vl̄e ex singularibus successiue habitis ꝑ visũ. ¶ No tandũ ꝙ exẽpla ponimus nõ vt ita sit sed vt sentiant qui addiscũt quoniã nõ est verũ lumẽ multiplicari extra vi trũ ꝑ porros vitri. sed ꝑ penetrationẽ. Illud aũt exẽplũ adduxit aristo. ꝓpter opinionẽ antiquorũ credentiuꝫ lu men esse corpus ⁊ nõ diffundi extra vitrũ nisi per ꝑua foramina. ¶ Cõtra secũdã cõclusionẽ ar. ꝙ de singulari bus ⁊ sensibilibus est scia. nã de sole luna ⁊ stellis ẽ scia tam naturalis q̃ꝫ astrono. ac &c de pluuia niue ⁊ grãdie tonitruo terremotu ⁊ aliis ĩpressionibus metheoricis. ⁊ hec oĩa sunt singularia ⁊ sensibilia. ergo. Item quelibet demonstratio aggenerat sciam. sed alique demõstratio nes sũt ð singularib⁹ sensibilib⁹ g⁹ ð singlarib⁹ ẽ scia. ꝑz ꝯsequẽtia cũ maiori ꝑ aristo. ĩ hoc p̄mo. ⁊ ꝓbatur minor ex dictis superius de demonstratione ꝑticulari ꝑ quam demonstratur aliqua passio de particulari subo. s. habe re tres angulos equales duobus rectis de ysochele. ⁊ habere angulos extrinsecos equiualentes quattuor re ctis de equilatero. cõstat autẽ ysochelẽ ⁊ equilaterũ esse particularia sensibilia eo ꝙ figura ẽ sensibile cõe ꝑ arist. secũdo de anima. sub qua cõtinent̃ ysocheles ⁊ equilate rus. ¶ Dicẽdũ ꝙ singularia sensibilia dupliciter consi derantur. videlicet absolute ⁊ relatiue ꝑ applicationem ad sua vniuersalia. si considerant̃ absolute sic de illis nõ est scientia. cũ illis ſꝫ ꝙ huius nõ cõpetat aliqua passio demõstrabilis. si aũt cõsiderant̃ relatiue per applicatio nẽ ad sua vniuersalia. sic de illis habet̃ scientia. qñ tunc aliqua passio demõstrat̃ de illis rõne alicuius vniuer salis in quo cõueniũt. sicut enim nõ demonstratur habe re tres de ysochele nisi p̄us demonstratũ sit de triangu lo. ita non scitur illa passio de ysochele nisi sciatur de tri angulo. de singulari ergo sũi ꝙ huiusmodi nõ hr̃ scia. sed hñ de singulari vt ẽ cõtẽtũ vl̄i. ¶ Preterea ꝙ de singularibus sensibilibus sit scia iterũ põt duplr̃ intelli gi. aut per solas ꝓpõnes singulares. aut ꝑ ꝓpõnes singu lares adiunctas vniuersalibus. p̄mo mõ nõ hẽtur scia ð singularibus sensibilibus sicut nec demõstratio. sed hñ secũdo mõ necesse ẽ eni in oĩ demõstratione vtraqꝫ pre missarũ aut vnã eẽ vl̄em ex dictis &c.

Du^m primũ

Du^m secũdũ

R^o p̄^o

Adem autẽ esse principia oĩuꝫ sil logismorum impossibile est. primũ quidem logice speculantibus. hi q dem enim veri sunt sillogismi alii aũt falsi.

¶ Istud est tertiũ capitulũ huius tractatus in quo p̄bs separ p̄ncipia sciarꝫ ab inuicẽ postq̃ꝫ separauit sciam a non scibili. ⁊ vnã sciam ab alia ponẽdo quattuor conclusiões quarũ p̄ma est ista. Impoſe est oĩum verorꝫ ⁊ falsoruꝫ eadẽ eẽ principia ibi. secunda cõclusio. ĩpoſe est oĩuꝫ fal sorũ eadẽ eẽ p̄n^a ibi. postea neqꝫ. tertia conclusio. ĩpoſe

est oium veroꝝ eadem esse principia. ibi. neqꝫ enim veroꝝ. quarta cōclusio ipoſſe est oiuꝫ sciarū eadē eē pn̄cipia. ibi ſi vero alr. ℂ Prima cōclusio argui̇t ſic. ſilloꝝ quidā ſunt veri ⁊ qdā ſunt falſi. ſed pn̄cipia ſillogiſmoꝝ veroꝝ ſūt vera. ⁊ pn̄cipia ſilloꝝ falſoꝝ ſunt falſa. ergo non oium veroꝝ ⁊ falſoꝝ eadem ſunt principia. pꝫ ꝯña qꝛ pn̄cipia vera nō ſunt pn̄cipia falſa. ⁊ añs ꝓ prima pte eē declaratū a pħo pmo elēcoꝝ. di. quālibet ſcientiā hēre ſyllos veros ⁊ ſyllos falſos. ꝓ ſecūda aūt eſt mañifeſtū. qꝛ ſylli veri nō poſſunt fundari in falſo. neqꝫ falſi in vero poſſunt fundari. cū ex vero nō ſeqtur falſum primo priorꝫ. ℂ Notādū ꝙ ſylls dicitur duplr falſus. ſ. mālr ⁊ formalr. Sylls mālr falſus eſt ille q peccat in mā videlicet cui⁹ altera pmiſſaꝝ eſt falſa. Sylls vero formaliter falſus eſt ille qui peccat in forma. ſ. qꝛ nō eſt debite regulatus in modo ⁊ in figura. ⁊ de tali ſyllo non loqtur. p. hic ſed ſolū de ſyllo peccāte in materia.

Et ſi nāqꝫ ſit verū ex falſis ſyllogizare. ſꝫ ſemel hoc ſit. aut ſi a. de c. verū ſit. medium aūt. b. falſum. neqꝫ. n. a. in. b. eſt. neqꝫ. b. in c. Sed ſi harū media accipiūt̃ ꝓpōnum falſa erunt. eo qd ois cōcluſio falſa ex falſis eſt. ⁊ vere aūt ex veris. altera aūt ſunt vere ⁊ falſe.

ℂ Sed cōtra ex falſo pōt ſequi verū. ergo ſilloꝝ veroꝝ pn̄cipia poſſunt eē falſa. añs pꝫ ſic arguēdo. ois lapis ē aīal. ois hō eſt lapis. ergo ois homo ē animal. vbi patet cōcluſionē eē verā ⁊ vtranqꝫ premiſſarum eē falſam cōuertatur ergo a. cū illo termino aīal. ⁊ b. cū illo termio lapis ⁊ c. cū illo termio hō ⁊ arguatur cōſilr. oē b. eſt. a. oē. c. eſt b. ergo omne c. eſt a. ℂ Rñdet pħus ꝙ ex veris ſemꝑ ſeqt̃ verū ⁊ nunqꝫ falſum. ex falſis ſequit̃ frequēter falſum. ſed nō ſemꝑ. verū aūt ſeqtur ex falſis ſꝫ raro. qꝛ hoc accidit tm̄ ſemel. nā cū ꝯclo ſit vera ābab⁹ pmiſſis exñtibus falſis cōcluſio eſt diſſimilis pmiſſis. ⁊ iterum ſi ſyllogizentur pmiſſe nunquā concludent̃ niſi ex pmiſſis falſis. qꝛ ex vero nō ſeqt̃ falſum ideo oium illorum ſylloꝝ falſoꝝ pn̄cipia erunt falſa. ⁊ ſequentia ex his ēt frequenter ſunt falſa. Tamē ad intētionē pħi iſta ꝯña non valet. ex falſo pōt ſeq verū. ergo ſilloꝝ veroꝝ principia poſſunt eē falſa. qꝛ ꝑ ſyllꝫ verū ari. hic intelligit ſylm nō peccātē in mā nec in forma. ℂ Circa pdicta dupliciter dubitatur. Prio ꝙ illud non ſit ſoluꝫ ſemel. ſ. ꝙ verū ſeqt̃ ex falſo formādo vnum ſylm hñtem vnā pmiſſarum verā ⁊ alterā falſam. vt omne aial eſt ſubſtantia. ois lapis eſt animal. ergo omnis lapis eſt ſubſtantia. ſicut igitur cōcludit̃ verum ex duabus pmiſſis quarum maior eſt vera ⁊ minor falſa. ita illa maior vera poterit ſyllogizari ex vna pmiſſa vera ⁊ altera falſa. vt omne corpus inaīatum eſt ſuba. omne aīal eſt corpus inanimatū. ergo omne aīal eſt ſubſtantia. ⁊ per ꝯñs non ſolum ſemel pmiſſe ſunt diſſimiles cōcluſioi. ℂ Secūdo dubitat̃ qꝛ non videt̃ verum pmiſſas falſas non poſſe proſillogizari niſi ex pmiſſis falſis. qꝛ poterit ꝓſyllogizari ex pmiſſis quarū vna erit vera ⁊ alia falſa. verbi gratia. omnis lapis eſt animal. omnis hō eſt lapis. ergo omnis homo eſt aial. maior ſic ꝓſyllogizat̃. omne riſibile eſt aial. ois lapis eſt riſibilis. ergo ois lapis eſt aial. Secūda aūt ſic ꝓſyllogizat̃ omne rōnale eſt lapis. ois homo eſt rōnalis. ergo ois hō ē lapis. ℂ Ad primū dicitur ꝙ ari. intelligit̃ qñ ābe pmiſſe ſunt falſe. qꝛ ſi vna ē vera ⁊ altera falſa nulla ē difficultas in ꝓpoſito. qꝛ cū illius ſyllogiſmi vna pmiſſarū vera ⁊ altera falſa. ſeqt̃ ꝙ illius nō ſunt eadē pn̄cipia ex quo verū nō eſt falſum. ⁊ ꝑ ꝯñs nō oium ſillogiſmoꝝ falſoꝝ eadem ſunt pn̄cipia. ℂ Intelligendū ꝙ cū pħs dicit verūtm̄ ſeq ex falſis intelligit in ordine ad pmiſſas falſas ꝓſillogizandas ⁊ nō ſimplr qꝛ illud verū. ois homo eſt aial. ſicut ſyllogizat̃ ex his pmiſſis falſis. ois lapis eſt aial. ⁊ ois hō eſt lapis ita pōt proſillogizari ex his. ois albedo eſt aial. omnis hō eſt albedo. ⁊ ſic de infinitis pmiſſis quarū quelibet eſt falſa. ℂ Ad ſecūdū cōcedo ꝙ duarum pmiſſaꝝ falſarum vtraqꝫ pōt ſyllogizari ex vna pmiſſa vera ⁊ altera falſa. ſed tunc nō oium ſyllogiſmoꝝ falſorum eadē ſunt pn̄cipia. cū illoꝝ ſyllogiſmorum falſoꝝ peccantiū in mā vna pmiſſarū ſit vera. ⁊ alia falſa. ideo ſi eadē debeant eſſe pn̄cipia oium ſillogiſmoꝝ falſorū. ſyllogizata vna ꝓpōne vera oꝫ ambas pmiſſas eſſe falſas. ⁊ iterum pmiſſas pmiſſarum.

Poſtea neqꝫ falſe ex eiſdē ſūt. ē. n. falſas adinuicē ⁊ cōtrarias ⁊ ipoſſibiles ſimul eſſe vt iuſticiā eē iniuſticiā aut timorē: aut hominē equū aut bouē. aut equale maius aut minus expoſitis autem ſic eſt.

ℂ Secūda cōcluſio. ipoſſe eſt oium ſyllogiſmoꝝ falſoꝝ eadē eſſe pn̄cipia. ꝓbatur ipoſſe eſt incōpoſſibilia eſſe eadem. ſed principia aliquoꝝ falſoꝝ ſunt icōpoſſibilia. ergo patet conſequētia cū maiori. ⁊ minor declaratur. alique concluſiones falſe ſunt icōpoſſes. ergo ⁊ principia illarum ꝯclonū ſunt incōpoſſia. patet cōſequētia cū añte. eo ꝙ iſte ſunt icōpoſſes. homo eſt aſinus. hō eſt bos. iuſtitia eſt audacia. iuſticia eſt timor. equale alicui eſt mai⁹ illo. ⁊ minus iſto. ℂ Notandū ꝙ aliqua dicunt̃ incompoſſibilia ex quoꝝ vno ſeqtur oppoſitū alterius. ⁊ qꝛ bene ſeqtur tu es aſinus. ergo tu non es bos. ⁊ iuſticia eſt audacia. ergo iuſticia non eſt timor. tanqꝫ ab affirmatiua vnius deſperati ad negatiuā alterius. ideo iſte ſunt incōpoſſibiles homo eſt aſinus. ⁊ hō eſt bos. iuſticia eſt audacia. iuſticia eſt timor. ⁊ ꝯñr pn̄cipia earū ſunt incōpoſſia qꝛ ſi pmiſſaꝝ eēnt icōpoſſia tūc ex poſſi ſequeret̃ ipoſſe. ꝙ nō ꝯtingit. ℂ Sed dubitat̃ oſtēdendo illa nō repugnare. equale alicui eſt maius illo ⁊ minus illo. ponendo a. eē tripedalr longū. bipedaliter latū. ⁊ pedalr ꝓfundꝫ b. vero eſt tripedalr latū. bipedalr lōgū. ⁊ ſolū pedalr ꝓfundū: ⁊ ſeqt̃ a. ⁊ b. eē equalia. ex quo ſunt eqlr ꝓfūda. ⁊ a. eſt maius b. qꝛ eſt longius. ⁊ eſt minus b. qꝛ eſt minus latū qꝫ b. ℂ Rñdet̃ negādo a. eſſe equale b. aut maius b. qꝛ magnitudo corporis hꝫ attēdi penes multitudinē quātitatis modo plus hꝫ de quātitate b. qꝫ a. qa a eſt tm̄ tripedalr lōgū ⁊ bipedalr latū ⁊ pedalr ꝓfundum. b. vero ē pedalr ꝓfundū. ⁊ tripedalr longꝫ ac tripedalr latum. nam vbicūqꝫ reperitur latitudo ibi reperit̃ longitudo. ideo ſi aliqd corpus eſt tripedalr latū illud eſt tripedalr longū. nō tm̄ ecōtra. ⁊ iō caſus iplicat ꝯdictionē b. eſſe tm̄ tripedalr latū. nec ſequit̃ a. ē equale b. ſm ꝓfunditatem. ergo a. eſt eqꝫle b. qꝛ a ſm qd ad ſimplr fallit ꝯña.

Neqꝫ ēt oiuꝫ veroꝝ principia ſunt eadē. altera. n. multoꝝ genere pricipia ſunt. neqꝫ cōueniūt vt vnitates pūctis nō cōueniūt. he quidē. n. non habent poſitionē. illa aūt habent.

ℂ Tertia cōcluſio ipoſſe ē oiuꝫ veroꝝ eadē eē pn̄cipia ꝓbat̃ rōnibus. ⁊ pmo ſic. pūct⁹ pn̄m veroꝝ pꝫinētiū ad quātitatē ꝯtinuā. vt in geome. ⁊ vnitas ē pricipiū veroꝝ pꝫinētiū ad qꝫtitatē diſcretā. vt in arith. ſꝫ ipoſſe ē pūctū eē vnitatē. qꝛ vnitas nō dicit pōnem in cōtinuo. pūctus aūt dicit pōnē in cōtinuo cū terminet lineā ⁊ copulet inuicē eius ptes. ℂ Notādꝫ ꝙ duplex eſt vnitas. ſ. vnitas que cōuertitur cū ente. ⁊ vnitas que eſt pn̄cipiuꝫ numeri. punctus eſt vnitas que cōuertit̃ cū ente. ſed nō eſt vnitas que ē pn̄cipium numeri. qꝛ punctus copulat ⁊ terminat partes linee ⁊ nō vnitas. ſemꝑ īter duo pūcta cadit linea media. ⁊ non ſemꝑ inter duas vnitates cadit aliquid. aliqñ. n. ſunt vnitates inter que non mediat aliqua vnitas neqꝫ linea ſicut ſunt vnitates binarii. has enim duas euidentias facit ariſ. quarto phy. ℂ Dubita

Mo^m pmum

D^m 1^m

D^m 2^m

p. mo

m^ ſcda

ꝯ. tertia tertij capituli qr in tractatus

tur. nā pūctus est pn^m cōtinui. ⁊ cōtinuū est pn^m vnitatis. ergo pūctus est pncipiū vnitatis. ⁊ cōsequēter oīum nūerorū. q: qcqd est pncipiū pncipij ē pncipiū pncipiati. ℭ Rñ. dr̄ ꝙ punctus est principiū extrinsecū ⁊ nō extrinsecū vnitatis ⁊ oīum numerorū cū nō ponat̄ in diffōne alicuius illorum. ⁊ pn̄r ē pncipiū p accñs ⁊ non p se vnitatis ⁊ oīum nūerorum: sed ea que sunt p accñs sunt relinquēda in scīa speculatiua. p ari. qnto phy. sic ēt est cōcedendū punctū eē pncipiū motus ⁊ tpis. q: pūct⁹ est pncipium magnitudis sine qua nō est mot⁹ nec tps. ⁊ dicit̄ pncipiū p accñs. nō cōtingēs. sed necessariū eo mō quo loquit̄ cōmē. pmo phy. de pñatione ꝙ est pn^m per accñs necessariū rerū generabiliū ⁊ corruptibiliū. arist. aūt loquit̄ hic de principio intrinseco ⁊ p se. ⁊ nō de pncipio extrinseco vel p accñs.

Necesse est autē in media conuenire. aut in sursum aut in deorsum aut interius habere hos, illos autem exterius terminorū.

ℭ Secūdo ar. sic. aliq̄ ɔclusio affirmatiua vā est syllogizabilis in sursū vel in deorsū p mediū itra. vel p mediū extra. sed diuerse ɔcl'ones hñt tn̄ie diuersas coordinationes. ergo ⁊ pria diuersa. pz cōseqnētia cū minori. q: cōclusiones tales affirmatiue mediate vel imediate atqꝫ coordinationes illis corrñdentes repiūt̄ in p̄dicamētis accidentiū sicut repiunt̄ in p̄dicamēto subē. maior aūt declarat̄. nā illa hō est corpus. syllogizat̄ in pmā figura tā in sursum ꝙ̄ in deorsum p media intra maiorē. ⁊ miorem extremitatē. pōt ēt syllogizari p mediū supra maiorē extremitatē. sed tūc maior erit fl̄a in pmā figura. in tertia aūt maior poterit eē vera. sed mior erit falsa sic arguendo aliqua subā est corpus. ⁊ oīs subā est hō. ergo hō est corpus. Si aūt syllogizat̄ p mediū infra miorē extremitatē nō poterit illa cōcludi ābabus p̄missis existētib⁹ veris ⁊ vniuersalib⁹ nisi in tertia figura. vt oīs ethiops est corpus. oīs ethiops est hō. ergo hō est corp⁹. In p̄ᵃ aūt figura ɔcludit̄ mior existente pticulari vel indefinita. vt oīs ethiops est corpus. hō est ethiops. ergo hō ē corpus. sed hec oīs hō est corp⁹. nō pōt syllogizari nisi in pmā figura ābabus p̄missis extib⁹ vel sꝫ p media intra maiorē extremitatē ⁊ miorē. ℭ Notādū ꝙ ɔcessus in sursū ⁊ deorsū p media intra ⁊ extra nō solū repitur in subis. sed ēt in passionibus. vnde dato ꝙ hō hēat. 12. passiones quarū qrta sit a. ⁊ octaua b. hec ɔclō. oē b. est a. pōt syllogizari in sursū versus a. vel in deorsū versus b. p passiones q̄ sunt inter a. ⁊ b. pōt ēt syllogizari p media supra a. ⁊ p media infra b.

R^m p^m

Sed neqꝫ cōmuniū principiorum possūt esse aliqua ex quibus oīa demōstrabuntur. Dico autem cōia. vt omne aut affirmare aut negare. genera enim eorū que sunt altera sūt ⁊ alia quidem in quātitatibus. alia vero in q̄litatibus sunt soluꝫ de qb⁹ demōstrat̄ p cōia

ℭ Tertio sic. pncipia cōia nō sufficiūt ad oēꝫ cōclusiōeꝫ demōstrādā. sed p̄ter illa requirunt̄ principia ppria. pncipia aūt ppria sunt diuersa. ergo nō oīum verorū sūt eadē principia. pz ɔña cū maiori. q: illa principia cōīssima. de quolibet eē vel nō eē. nō cōtingit idē sīl eē ⁊ nō eē. solū vtualr̄ ingrediunt̄ demr̄atione. minor aūt est nota ex eo q: diuersarū sciarū ppria principia ⁊ imediata distinguunt̄ sicut ēt diuersorū p̄dicamentorū dr̄nt pncipia propria. nā alia sunt pncipia ppria p̄dicamēti subē. ⁊ alia p̄dicamēti qn̄titatis. ⁊ alia p̄dicamēti q̄litatis. nā pncipia p̄dicamēti subē sunt deus ⁊ mā pmā. pncipia p̄dicamēti quātitatis sunt pūctus. ⁊ vnitas. pncipia p̄dicamēti q̄litatis sunt gradus ⁊ angulus. ℭ Dubitat̄ nullū pncipium p̄dicamēti quātitatis est quātitas. nec aliquod pncipiū p̄dicamenti q̄litatis est q̄litas. ergo p idē nullū pncipiū p̄dicamēti subē est subā. sed deus ⁊ mā pmā vt cōcessum est sūt pncipia p̄dicamēti subē. ergo deus ⁊ pmā mā nō sunt subē. qd̄ est incōueniēs. ℭ Rñdet̄ ꝙ subā dupl'r sumit̄. vꝫ large ⁊ stricte. subā large sūpta est analogū extra oē p̄dicamētū ⁊ verificat̄ de mā forma ⁊ cōpositio. vt asserit ari. in principio secūdi de aīa. ⁊ sic v'ificatur etiā de deo. subā aūt stricte sūpta ē generalissimū p̄dicamēti subē. ⁊ sic nō dicit̄ de deo nec de pmā materia. q: deus ē actus purus. 12. meth. ⁊ pma mā est pura potētia pmo phy. subā aūt q̄ ē generalissimū cōponit̄ ex actu ⁊ potētia. vt colligit̄ a pho qnto metha.

Amplius principia nō multū minora sunt cōclusionibus. principia quidem enī ppōnes. ppōnes aūt assūpti termi aut imissi sūt

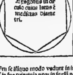
ℭ Quarto. principia nō sunt multo pauciora cōclusionibus. sed cōclusiones nō sunt eedē. ergo nec principia. pz ɔña. q: principia vnius sylli sunt cōcl'ones alteri⁹. eadē enī. ppō est cōcl'o ⁊ p̄missa in diuersis sillis. minor v'o est de se nota. sed maior pbat̄. termini ex qb⁹ fiūt principia siue sint assumpti extra maiorē ⁊ minorē extremitatē siue sint imissi inter maiorē ⁊ minorē extremitatē non sunt multo pauciores terminis ex quibus fiūt cōclusiones ergo neqꝫ principia sunt multo pauciora cōclusionibus. pz ɔña. ⁊ aīs pbat̄. nā si dꝫ syllogizari hec ɔcl'o. oē aīal est corpus mediū intra ē solū animatū corp⁹. media āt extra sunt supra maiorē extremitatē. ⁊ infra minorem extremitatē. ⁊ ex tota illa coordinatiōe oēs termini q sunt extrēa ɔcl'onū pñt eē media excepto supmo. verbi gratia. sumptis terminis p̄dicamēti subē. s. subā corp⁹ aiatū corpus. aīal ⁊ hō. p illū terminū aīal tanq̄ꝫ p mediū poterit ɔcludi de hoīe aiatū corp⁹. ⁊ p illū terminū aiatū corpus tanq̄ꝫ p mediū poterit cōcludi de aīali corpus ⁊ ɔñter p illū terminū corp⁹ tanq̄ꝫ p mediū ɔcludi poterit subā de corpe aiato ⁊ de aliis iferioribus. ⁊ p illū terminū hō poterit cōcludi pticul'r subā de corpe. ⁊ corpus de aiato corpe. ⁊ aiatū corpus de aīali. sed p illū terminū subā nec vl'r nec particulariter poterit cōcludi aliquid de aliquo istorū ex q̄bus sequit̄ ꝙ in tota ista genealogia extrema excedūt media tm̄ in vno. s. in supmo ꝙ pōt eē extremū. ⁊ nō mediū. ergo media ex q̄bus fiunt pncipia nō sunt multo pauciora extrēis ex qbus fiūt cōclusiones. ℭ Dubitat̄. q: pcedēdo in sursū ab illo termino hō ad illū terminū subā nō sunt nisi tres ɔcl'ones. s. oīs hō est subā. oē aīal est subā. ⁊ oē corp⁹ aiatuꝫ est subā. principia aūt sunt quattuor. vꝫ oīs hō ē aīal. oē aīal ē corpus aiatū. oē corpus aiatū est corpus. ⁊ oē corp⁹ ē subā sed quattuor nō sūt aliquo mō pauciora tribus. ergo cōclusiones sunt pauciores principijs. ℭ Rñdet̄ negādo aīs. q: p̄ter illas ɔcl'ones sunt alie. vꝫ oīs hō ē corp⁹ aiatū. ⁊ oīs hō est corpus. Iterꝫ alie oē aīal est corp⁹. ⁊ oē aīal est subā. ⁊ oē corp⁹ aiatū est subā. Sunt ēt alie ɔclusiones in descensu pticulariter pcedēdo in tertia figura. vt quia aliq̄ subā est hō. ⁊ aliqd̄ corpus est aīal. ⁊ sic vltra diuersimode cōbinādo. ℭ Sed cōtra quelibet ɔclusio syllogizat̄ ex duabus p̄missis. ergo p̄misse sunt in duplo plures ɔclusiōibus ⁊ per cōseqnēs ɔclusiones sunt multo pauciores principijs. ℭ Dicendū negādo ɔñaꝫ pmā. q: nō q̄libet premissam vult ari. eē pncipiū aut ppōnē imediatam q̄ sic ē p̄missa ꝙ nō est cōclusio sm̄ istā genealogiā terminorū se hñtiū sꝫ sub ⁊ supra. sꝫ vult eādē ppōnē eē p̄missaꝫ vnius syllogysmi ⁊ cōclusioneꝫ alterius. hec. n. oē aīal est subā. cōcludit istā omnis hō ē subā. ⁊ cōcludit̄ ab ista. omne corpus aiatum est subā. iō pauciora sunt principia conclusionibus.

D^m p^m

p^a 1^a

Adhuc cōclusiones infinite sunt. termini autē finiti.

¶ Quinto sic. termini quibus cōicant oēs scie sunt finiti & pauci cōclusiones autē sunt infinite. ergo pter illos terminos in quibus cōicant omnes scientie sunt alij terminī sciencies principia distincta sicut cōclusiones. ans pz quia illi sunt tm̄ termini cōmunissimi. s. ens aliquid vnū verū actus potētia & hmōi. ¶ Dubitat quō cōclusiōes sunt infinite cū sit pbatū supius eē statū in sursū & deorsū. hoc. n. duo repugnare videnē. ¶ Pria rńsio dicit q sicut lre sunt pauce numero & tn̄ infinitis modis cōbinari pñt sic q infinite dictiones possunt cōstitui ex alia & alia cōbinatione. ita ex paucis & finitis terminis p aliā & aliā combinacōnē cōstitui possunt infinite cōclusiōes. Istā rńsio nē reprobauit phs in alio tractatu dicēs q lz cōbinatiōes sint plures quā termini. nō tamē sunt infinite si termini sint finiti: vt pz discurrēdo p vnitates oium numerox. ¶ Secūda rńsio ait q phs qn̄ supra pbauit statū excludit pdicationē p accns. hic autē loquit cōiter de oi pdicatione vā q principia ad cōcludēdū ppōes quascūq veras nō sunt eadē. & q cōclusiōes p accns sūt vere. qm̄ verū est albū eē musicū lz sit p accns & possunt multiplicari in infinitū. ppterea dixit cōclusiōes eē infinitas nō obstante q in his que sunt p se sit status. hāc. n. rńsionē remouet phus ibidē vbi pbat q nec in predicatiōe p se nec p accidens in sursū vel in deorsū ptingit pcedere in infinitū. ¶ Tertia rńsio glosat q non intendit phs pclusiones esse infinitas simplr. sed quasi innumerabiles ita q in tanta nūcrositate cōclusionū non sufficiunt illi termini finiti in quib⁹ cōueniunt oēs scie. Ista rńsio vera ē nō tn̄ ē credendū phm habuisse p incōueniēti infinitas esse cōclusiones cū finitate terminox in quibus pueniunt oēs scientie. sicut non est incōueniens spēs esse finitas & indiuidua infinita: imo latitudo nūerox dr esse infinita. & similiter figurax. lz in potentia in q sunt infinite spēs & infinite pprietates demonstrabiles de illis. sicut enim triāgulus est vna species de qua demonstrat hēre tres angulos equales duobus rectis. & quadratū alia de quo demonstratur oēs latera esse eqlia. & exagonus alia de quo demōstrat q si locet in circulo latus ei⁹ erit medietas diametri ita pslr contingit in alijs spēb⁹ nūeroxū & figurarū. Qrta rńsio soluit q aliud ē loqui de infinitate cōclusionū in se & aliud vt reducuntur in sua principia: quia finite sunt infinite. ideo cōclusiones sm se aliquo modo vadunt in infinitū. cū autē reducunt in sua principia neq in sursū neq in deorsū vadūt in infinitū. Pōt mi aliq pprietas pbari de exagono. s. habere latus eqle medietati diametri nihil dicēdo d pētagono nec de quadrāgulo nec de triāgulo nō obstante q in ordine figurax psupponat illa lō pōt reduci in principia p q pbant ppre passiones de ipō absq reductōe in figuras pcedētes. Est ergo intentio phi q cōclusiōes in se possunt eē infinite. lz ordo in principia in sursū & deorsū semp sit finitus. ¶ Intelligēdū q tertia rńsio ē ad litterā: q: nō cōcederet phs actu esse infinitos terios aut cōclusiones infinitate sm extrema. q: oppositū pbauit i alio tractatu. sed solū ifinitate ipedimēti aut potētie defectiue eo mō quo loquit tertio phy. dicēs viā aliquā esse infinitā. nō q: careat extremis. aut q: nō sit de se ptrāsibilis. sed q: nō pōt ptrāsiri pp ipedimētū spacij aut pter defectū virtutis actiue: eo mō quo diceremus viaz

esse infinitā a polo artico ad polū antarticū. ita iā pclusiones sunt infinite numero. nō q: nō sint nūerabiles. sz q: nūerari nō possunt pp ipedimētū aut defectū virtutis numerātis. ¶ Sed quarta rńsio pbatur q licet infiniti essent termini & infinite essent cōclusiones tn̄ ordo eēt alis terminorū pdicamētox in sursum & deorsum eēt solū finitus. & silr ordo reductiōis cuiuslibet pclusionis ad sua principia eēt solū finitus. infinitas. n. terminox in genere numeri vel figure nō cōcludit infinitatē terminox in sursū & deorsum sz lineā rectā pdicamētalem ex quo tales termini non de se inuicē dicūt. sed solū sm ordinez nāe. q: semp quelibet figura posterior natura alter psupponit oēm priorē sicut & ois nūerus posterior oēm añtez includit. ¶ Contra hāc rńsionē ar. ipaz iplicare cōtradictionē. q: si termi eēnt infiniti de necessitate infinite essent pbinatiōes lz littere sunt tm̄ finite. ergo ex finitis vnitatibus cōbinationes infinite resultarent. qd̄ implicat cōtradictiōez. ¶ Rńdet q si termini eēnt infiniti infinite eēnt cōbinatiōes. & pñr infinite eēnt lre. & si nō spē tn̄ nūero dr̄ntes. vñ si infinite eēnt spēs figurarū aut nūeroxū. & cuilibet illarū corrñderet pprius terminus scriptus infiniti eēnt termini specifice dr̄ntes iuxta drīam suox obo rū. & infinite eēnt lre solo nūero dr̄ntes facientes tamen spēs lrarū solū infinitas. imo tūc nō eēnt plres lre spē q̄ mō. sed iste tn̄ eēnt que mō sunt. vñ eēa sunt tn̄ quattuor spē ex qbus fiunt quodāmō inūerata mixta specie distincta & infinita accñtis spē drīa. imo oēs vnitates sunt eiusdē spēi. & oēs linee sūt eiusdē spēi. & tn̄ nō repugnāt ex infinitis vnitatib⁹ solo nūero drñtib⁹ fieri infinitas species nūerox. & ex infinitis lineis tn̄ nūeraliter distinctis fieri infinitas spēs figurarū. ¶ Ex pdictis sequit q licet non sit possibile infinitos eē terminos scriptos & non infinitas eē lras spē aut numero dr̄ntes. tn̄ ex solis finitis lris sm numerū infiniti termini scripti pñt fieri tā nūeraliter q̄ specifice dr̄ntes. verbi grana. pono q nō sint nisi iste determinate lre alphabeti a. b. c. vsq ad finē & certū est q ex diuersa cōpōne inuicē poterūt fieri isti termini circulus triangulus quadrāgulus. & sic in infinitum in latitudine figurarum. ac etiā isti alii binarius ternarius & sic in infinitum in latitudine nūerox.

Amplius principia hec quidem ex necessitate. illa autem contingentia sunt. Sic igit in intentione hisbabitus impossibile est eadem esse principia. necesse est ergo alia esse aut finita cū infinite sint conclusiones.

¶ Sexto sic. principiorum quib⁹ probamus oīa vera q̄dā sunt necessaria qdā cōtingētia. sed nullū necessarium est cōtingens. ergo pz pña cū minori. maior autē est pbata primo prio. nō enī pn̄a sunt solū necessaria. q: tūc nō pbarentur ptingētia cū ex necessario nō sequat contingens. nec ēt pn̄a sunt tn̄ ptingentia. q: nūc nihil potissime demōstraret. eo q demūstratio potissima est ex his q̄ nō pñt aliter se hēre. ¶ Ex pdictis ar. infert intentū suum. videlicet q ipoīe ē oium verox eadē eē pn̄a supposito q pn̄a sint finita i qb⁹ cōicāt oēs scie & pclones infinite quare &c.

Si vero aliter quodāmodo dicat aliquis q he quidem geome. alie vero sillogismorū alie vero medicine. quid vtriq erit aliud qd dicitur nisi q sunt principia sciarum. sed eadem dicere derisio est. quoniā eadē eisdē eadem eēnt. oīa nanq sic erunt eadem.

¶ Quarta pclusio. ipoīe ē oium sciarū eadē esse pricipia Ista pclo sequit ex porib⁹ pclonib⁹ sic arguēdo. ipoīe est oium verox & falsox eadē eē pn̄a. & ipoīe est oiuz falsorū eadē eē principia. & ipossibile est oium verorum ea

dem esse principia. ergo impossibile est omnium scientiarum eadem esse principia. patet consequentia cum quelibet scientia consistet tantum ex veris aut tantum ex falsis aut ex veris et falsis simul. In speciali tamen per rationes proprias arguit ista quarta conclusio et primo sic querendo utrum principia geo. sint principia dialetice et principia dialetice sint principia medicine. aut non. si non. habetur intentum. si sic. ergo conclusiones geo. sunt conclusiones dialetice. et conclusiones dialetice sunt conclusiones medicine. consequens impossibile. et probatur consequentia. quia si principia diversarum scientiarum identificantur et conclusiones identificantur. quecunque enim sunt equalia uni tertio sunt equalia inter se. et quecunque sunt eadem uni tertio sunt eadem inter se. ergo per idem conclusiones ex eisdem principiis identificantur inter se. ¶ Notandum quod si duorum compositorum naturalium eadem essent principia omnino omnis operatio unius esset operatio alterius. et omnis effectus alterius et econtra. quia operatio dat cognoscere formam secundum arist. octavo metha. ita si duarum scientiarum eadem essent principia omnino. omnis demonstratio unius esset demonstratio alterius et omnis conclusio demonstrata in una demonstraretur in alia. sicut ergo impossibile est plurium compositorum naturalium eandem esse operationem vel effectum ita impossibile est duarum scientiarum totalium eandem demonstrationem esse aut conclusionem demonstratam.

At vero neque quod est ex omnibus demonstrare quodlibet horum. hoc enim est querere omnium eadem esse principia. Multum enim insipiens est neque enim in manifestis hoc fit doctrinis. neque in resolutione possibile est. Immediate enim propositiones principia sunt: altera autem conclusio fit accepta propositione immediata.

¶ Secundo. sic non quodlibet ex quolibet indifferenter demonstratur. sed determinata conclusio ex determinatis principiis. ergo principia non sunt eadem si conclusiones distinguuntur. antecedens dupliciter probatur. primo inductive tam in doctrinis manifestis quam resolutoriis. secundo ratione. nam propositiones immediate sunt principia immediata. sed ex alia et alia propositione immediata sequitur alia et alia conclusio. ergo non ex quolibet principio quelibet conclusio indifferenter demonstratur. antecedens patet. quoniam ex hac immediata. omnis homo est animal rationale. sequitur ista conclusio. omnis homo est disciplinabilis. et ex illa immediata. terra interponitur inter solem et lunam. sequitur illa conclusio. luna eclipsatur. ¶ Notandum primo quod per doctrinas manifestas arist. potest intelligere notitias universalium habitas ex notitiis singularium per sensum et per experientiam. et per doctrinas resolutorias demonstrationes potissimas resolventes effectus in causas suas. sicut enim alia et alia universalis est ex aliis et aliis singularibus. ita alia et alia demonstratio potissima est ex alia et alia causa et ex aliis principiis liquet inductive. Et per doctrinas manifestas potest philosophus intelligere demonstrationes quarum premisse sunt per se note sicut est demonstratio qua demonstratur aliquid in prima conclusione arith. aut in prima conclusione geo. et per doctrinas resolutorias demonstrationes quarum premisse sunt demonstrabiles. ut demonstrationes quibus demonstratur omnem triangulum habere tres angulos equales duobus rectis. et omnem figuram rectilineam esse resolubilem in tot triangulos quot angulos habet deptis duobus constat autem quod alia et alia demonstratio sive habeat premissas per se notas sive demonstrabiles est ex aliis et aliis principiis sicut est ad aliam et ad aliam conclusionem. ut patet inductive. ¶ Secundo notandum quod sicut ex alia et alia materia generatur alia et alia forma determinate ex secundo phy. et secundo de anima. quia ex semine olive generatur forma olive. et non forma hominis. et ex semine hominis generatur forma hominis et non forma olive. et ex alio et alio agente particulari generatur alius et alius effectus. quia homo generat hominem et non equum et econtra. ita ex alia et alia propositione immediata et ex alio et alio principio primo sequitur alia et alia conclusio.

Si autem dicat aliquis primas propositiones immediata esse principia. unum in unoquoque genere est. si vero neque ex omnibus ut opus est demonstrari quodlibet neque scientie ex altera. relinquitur igitur si proxima sunt principia omnium. sed ex his quidem hec: ex illis autem illa.

¶ Forte circa dicta posset aliquis dubitare dicens. prime propositiones et communes animi conceptiones sunt propositiones immediate et principia in quibus communicant omnes scientie. ergo aliqua sunt principia omnium scientiarum. et preter alique sunt propositiones immediate ex quibus demonstrantur omnes conclusiones. ¶ Respondet philosophus quod preter has propositiones communes oportet dare in unaquaque scientia propositiones immediatas que sunt principia in illa scientia. et tales propositiones diversificant secundum diversitatem scientiarum. ergo non omnium sunt eadem principia. scilicet particularia et propria. vult ergo philosophus dicere quod principiorum quedam sunt propinqua et propria quedam autem remota et communia principia remota et communia eadem sunt omnium scientiarum. sed propinqua et propria de quibus est sermo philosophi. cum hec sint illa ex quibus formaliter demonstrantur conclusiones. ex quolibet principio qualibet conclusio demonstratur indifferenter sed ex alio et alio principio proprio alia et alia conclusio demonstratur. cum ergo scientia sit habitus conclusionis sequitur diversarum scientiarum diversa esse propria principia.

Manifestum autem et hoc est quoniam non contingit. monstratum est enim quod altera principia genere sunt diversorum genere. principia enim duplicia sunt ex quibus et circa que. ex quibus quidem igitur communia sunt. que autem sunt circa que propria sunt. ut numerus et magnitudo.

¶ Tertio diversorum generum principia sunt diversa. sed diversive scientie sunt diversorum generum subiicibilium. ergo diversarum scientiarum principia sunt diversa. patet consequentia cum minor et maior arguitur inductive. nam diversorum predicamentorum principia sunt diversa. sicut enim predicamenta habent principia communia que sunt actus et potentia. et principia propria ut deum et primam materiam in predicamento substantie. et punctum ac unitatem in predicamento quantitatis. quorum prima sunt diversorum predicamentorum et alia distinguuntur penes distinctionem predicamentorum. ita scientie ex quo originem habent a predicamentis habent duplicia principia secundum philosophum. scilicet ex quibus et circa quod. principia ex quibus sunt communia. et hec sunt eadem in omnibus scientiis. ut de quolibet esse vel non esse non contingit idem simul esse et non esse principia circa quod sunt principia propria. ut numerus et magnitudo. aut de puncto ad punctum contingit rectam lineam ducere omne continuum est divisibile in infinitum. omnis magnitudo est maior sua parte. et hec sunt distincta in distinctis scientiis. ¶ Notandum quod cum dicitur in unoquoque genere scientifico esse unam propositionem immediatam non est hoc solum referibile ad totum genus subiicibile. sed etiam ad partes eius. quia non solum a magnitudine que est subiectum geo. fluit una passio primo et immediate que est indemonstrabilis. sed etiam a superficie et corpore fluit alia passio immediata. quod est intelligendum non solum secundum rem. sed etiam secundum rationem ut ab eadem magnitudine secundum rem uno modo considerata fluit immediate una passio et ab eodem alio modo considerata poterit fluere alia passio. sicut secundum rem idem est triangulus et principium figurarum rectilinearum. et tamen a triangulo ut triangulus est. fluit habere tres angulos equales duobus rectis. et ab eodem ut est principium figurarum rectilinearum fluit esse illud in quo resolvuntur omnes figure rectilinee. et non est cura si tales passiones non sunt indemonstrabiles. quia reducuntur ad passiones indemonstrabiles. ¶ Circa predicta queritur utrum distinctio scientiarum

otū hēat a distictione cōclusionū vel pncipiorū. ⁊ ar. ꝙ
ɔclusionū. q: hitus distinguūtur ꝑ obiecta. sed cōclusio
est ꝑ obm scie. ergo distinctio sciarū originē sumit ex di
stinctōe cōclusionū. tenet ɔña ⁊ maior colligit̄ de intētio
ne phi. 2. de aīa. ⁊ 2. ethi. minor vero pz. q: scia est hit⁹
ɔclonis. ¶ In oppositū ar. ꝙ ex distinctōe principiorū.
q: astrologus ⁊ nālis demōstrat eādē cōclusionē ꝑ di
uersa media ⁊ ꝑbs dixit supra ꝙ distictio sciarū est ex di
stinctōe pricipiorū nō ꝓuenictiū ex eisdē nec ex alternis
¶ ꝓ ro rōne ad istā difficultatē sit hec pria distinctio ꝙ
duplex est scia. videlicet totalis ⁊ ꝑtialis. scia ꝑtialis est
hitus vnius cōclusiōis demōstrate sicut ē scia qua scit̄
ꝙ supra datā lineā ɔrigit triāgulū eqlaterū collocare aut
ꝙ ois triāgulus hz tres angulos eqles duob⁹ rectis. sci
entia totalis ē habit⁹ pluriū ɔclusionū diuersarū demon
strationū hitū ordinē inuicē. sicut geo. ⁊ arith. ¶ Secū
da distictio. ꝙ duplicia sūt pncipia. s. cōplexa ⁊ icōplexa
ɔplexa vt oē totū ē maius sua pte. si ab eqlib⁹ eqlia de
mas cetera manēt eqlia. icōplexa. vt nūer⁹ ⁊ magnitu
do seu pūctus ⁊ vnitas. ¶ His pmissis sit hec pria ɔclu
sio. distinctio sciarū nō hz ortū ex distinctōe cōclusionū.
Ista ɔclusio pz tā de scia ꝑtiali q̄ȝ totali. qm̄ illi⁹ cōclu
sionis. ois luna eclypsat̄. sunt due scie ꝑtiales diuersarū
rōnū. s. q̄ ē ⁊ ꝓꝓ qd. rōe duarū demrātionū. quarū vna
ē ꝑ cām ⁊ reliq̄ ꝑ effectū: ⁊ qm̄ illa demrāt tā in phia
q̄ȝ in astro. iō respcū illi⁹ sūt diuerse scie totales. Illā ēt
ɔclusionē. terra ē rotūda. demrāt phs vt astro. in li. aīt
celi ⁊ mū. ⁊ li. de gnātōe. demrāt q̄tuor eē elā. ¶ Ex
p°. hz eadē cōclusio in diuersarū sciarū mātr nō tñ forma
liter. Istā cōclōnē ꝓbat inco. ꝑ hoc q: nālis dmrāt ter
rā eē rotūdā inquātū grauis. ⁊ astro. inq̄tū ē me^m celi.
silr astro. demrāt eclypsim de luna inq̄tā est effect⁹ so
lis cētus in capite vel in cauda draconis. ⁊ phs nālis ꝓ
bat idē inq̄tū ē effect⁹ terre posite inter solē ⁊ lunā. in
libro āt celi ⁊ mūdi dmōstrant̄ elā eē quattuor quo ad
motū localē. ⁊ in li. de gnātōe quo ad motū alteratiōis
⁊ ita nō semꝑ seruat̄ eadē rō formal̄. ¶ Tertia cōclu
sio. distinctio sciarū ortū hz ex distictione suorū principio
rū tā ɔplexorū q̄ȝ incōplexorū. Ista ɔclusio pz prio de sci
entis totali. nā geo. differt ab arith. tam ex parte pnci
piorum cōplexorū q̄ȝ incōplexorū. vñ vnitas ⁊ nūer⁹ sūt
principia incōplexa arithme. ⁊ pūct⁹ ac magnitudo sūt
pncipia incōplexa geo. sed ꝙ a centro ad circūferentiā
oēs linee ducte sunt equales ē pn^m cōplexū geo. arith.
vero est illud principiū cōplexū. nūerus est mltitudo ex
vnitatibus aggregata. idē dicat̄ de illis. ois magnitudo
est maior sua pte. ⁊ ois nūerus est maior sua pte. Ista
cōclusio ēt est vera de sciēa ꝑtiali. quoniā diuersarū de
monstrationū diuerse sunt pmisse ⁊ diuersa sunt media
ergo diuersa sunt pncipia ɔplexa ⁊ icōplexa. pz ɔña q:
pmisse dicūtur pn^a cōplexa ⁊ media icōplexa cū nō si
gnificēt eē vel nō eē. ¶ Quarta ɔclusio. q̄libet scia dr̄ eē
vna vnitate principij incōplexi ꝑ se pmi. Ista ɔclusio pz
tā de scia totali q̄ȝ ꝑtiali. vnde geome. ē vna vnitate ma
gnitudinis ⁊ arithme. vnitate nūeri. silr q̄libet scia ꝑtial'
est vna vnitate medij qd̄ dicat̄ principiū incōplexū i sciē
tia ꝑtiali. Et notanter dicitur in cōclusione vnitate pnci
pij icōplexi q: quelibet scia tā totalis q̄ȝ ꝑtialis hz plura
pncipia ɔplexa vt pz inductiue. ⁊ addebat̄ in cōclusiōe
ꝑ se pmi. q: geo. hz duplex incōplexū pncipiū. s. pun
ctū ⁊ magnitudinē. ⁊ arith. vnitatē ⁊ nūerū. cōstat autē
ꝙ punctus vel vnitas hz sit pncipiū pmū geo. vel arith.
nō tamē ꝑ se. sed reductiue. magnitudo aūt est pricipiū
geo. ꝑ se. prio ⁊ nūerus arith. ꝑ se prio. ¶ Itē scie parti
alis tria sunt pncipia icōplexa. s. mediū maior ⁊ minor
extremitas. quorū mediū ē pncipiū ꝑ se prio q: bis su
mitur ante cōclōnē ⁊ nō ingredit̄ cōclusionē ⁊ est illd
ꝑ quod demōstrat̄ maior extremitas de minori. maior
aūt ⁊ minor extremitas sunt pncipia ꝑ se nō pria nā q:
vero ingrediuntur cōclusionē sunt pncipia non prima

¶ Ad rōnē aūt an oppositū dr̄ ꝙ lz scia sit hit⁹ ɔclōis
tamē cōclusio nō est obm scie. sed totū significatū totius
dmonstrationis ē obm ɔplexū scientie. ⁊ significatū ade
quatū pricipij incōplexi per se primi est obm incōplexū
eiusdē scie. ¶ Cōtra quartā cōclusionē ar. sic. vnitas sci
nō hz attēdi penes vnitatē subiecti adequati. ergo nō pe
nes vnitatē principij incōplexi ꝑ se primi. pz cōsequētia.
q: idē est subiectū adequatū scie ⁊ pricipiū incōplexū ꝑ
se primū. antecedēs quadrupliciter ar. ¶ Et prio sic. ali
qua scia est vna ⁊ tñ eius adequatū subiectū nō est vnū
ergo aūs ꝓbat̄ de ꝑspectiua. que vna scia ē ⁊ qd̄ ei⁹ sub
iectū nō est vnū ar. querēdo vtrū linea sit subiectū ade
q̄tū ꝑspectiue aut linea visualis nō linea q: illd̄ est subie
ctū adeq̄tū geo. nec ēt linea visualis est subm adeq̄tū
illius. q: aliter ꝑspectiua eēt scia ꝑ accñs sicut linea visua
lis est ens ꝑ accñs cū cōponat̄ ex reb⁹ diuersorū p̄dica
mentorū quēadmodū hō alb⁹ equ⁹ niger. cōsilr arg. de
musica ꝙ ē vna scia. ⁊ ꝙ nō hz vnū subiectū. q: nō nūe
rū nec nūerū sonorū. sed tot subiecta quot sunt ɔclusiōes.
¶ Scdo. aliqua scia nō est vna ⁊ tñ eius adeq̄ti subm
est vnū. ergo. aūs ar. de geo. cuius subiectū ē vnum. est
vnū nūero. vnū spē aut vnū genere sm phy. q̄nto me
tha. sed geo. nō est vnū aliquo istorū modorū cū sic diuer
sorum p̄dicamētorū. videlicet magnitudinē que ꝑtinet ad
p̄dicamētuȝ quātitatis. ⁊ figurā q̄ ꝑtinet ad p̄dicamētū
q̄litatis ꝑ ari. in p̄dicamētis. ¶ Tertio si vnitas scie ha
beret attendi penes vnitatē subi seq̄t̄ ꝙ tā geo. q̄ȝ arith.
eēt magis vna q̄ȝ metha. ɔñs falsum. q: metha. est ꝑfe
ctior illis. ergo est verior illis. ⁊ ɔñr magis vna. iuicē. n.
ɔuertunt̄ vnū verū ⁊ ꝑfectū. ⁊ ɔña ar. q: tā magnitu
do q̄ȝ nūerus ē maioris vnitatis q̄ȝ ens. qd̄ ē subiectum
metha. semꝑ. n. minus cōe ē magis vnū q̄ȝ magis cōe.
q: in paucioribus reperit̄ vt pz ɔ̄ spē respectu generis. sȝ
ā magnitudo q̄ȝ nūerus in paucioribus inuenit̄ q̄ȝ ens.
ergo in eis est maior vnitas q̄ȝ in ente. ¶ Quarto si vni
tas scie attēderet̄ penes vnitatē subi adeq̄ti. ꝑ idē ꝑfectio
⁊ nobilitas scie deberet attēdi penes illud. quo cōcesso
sequitur q̄libet sciam specialē nobiliorē ⁊ perfectiorē
eē metha. cōtra phm in ꝓhemio meth. di. ipam eē prin
cipalē ⁊ regulātē. alias aūt subministrare ⁊ regulari. ⁊
pz ɔña. q: cuiuslibet scie spālis subm est nobilius ⁊ per
fectius ente sicut gnāliter spēs est ꝑfectior suo genere cū
includat illud essentialiter tanquā potētiā ⁊ drīā supad
ditā cangz actū ⁊ formā sm por. in vlibus ⁊ cōme. sup
ꝓlogo phy. ¶ Ad primū dicit̄ ꝙ linea visualis est subȝ
adeq̄tū ꝑspectiue. ⁊ nūerus sonorus musice. ⁊ ꝙ nullū
istorū est subm ꝑ accñs. sed ꝑ se. licet sit ens per accidens
vnde nulla scientia totalis ē ens per se cū sit habitus di
uersarū cōclusionū diuersarū rōnū. ⁊ tñ quelibet scien
tia totalis est ꝑ se vna scientia. similiter equalitas triū an
gulorū ad duos rectos nō est ens ꝑ se. cū exprimat res
distinctorū p̄dicamētorū. s. duo ⁊ tria ꝑtinētia ad p̄dica
mentū quātitatis. angulū ⁊ rectitudinē ꝑtinētia ad p̄di
camentū qualitatis. ⁊ eq̄litatē ꝑtinentē ad p̄dicamentuȝ
relationis. ⁊ tñ est ꝑ se vna passio dmōstrabilis de vno
subiecto videlicet de triangulo. ⁊ ɔñr sequit̄ ꝙ talis de
monstratio est per se vna demōstratio ⁊ tamē nō est ꝑ
se vnū ens. dicunt ēt logici ꝙ huius ꝓpōnis. hō alb⁹ cur
rit. subm est hō albus ⁊ est vnū subm ⁊ per se illius ꝓ
positionis. ⁊ tñ nō est per se vnū ens sed tñ per accñs.
ꝑhi aūt dicunt supficiē aeris ⁊ superficiē aque eē vnum
locū ꝑ se terre. ⁊ ɔstat tñ ꝙ nō sunt vnū ens ꝑ se. sed tñ
ꝑ accñs ⁊ per aggregationē ita linea est vnū subm ꝑ se.
⁊ numerus sonorus est vnū ꝑ se. ⁊ tñ nō est vnū ens ꝑ
se sed ꝑ accñs. ¶ Ad secūdū dicit̄ ꝙ geome. est vna sci
entia tā vnitate specifica q̄ȝ generica cum sit vna species
vnius generis. s. p̄dicamēti qualitatis. ⁊ tunc ad argu
mentuȝ. geo. considerat res diuersorū generum ⁊ predi
camentorum. ergo non est alicuius generis vel predica
menti. negetur consequentia. vnde quilibet concept⁹ nē

talis est res predicamenti qualitatis: ⁊ tñ aliq̃ conceptꝰ mentales significant substantias. ⁊ aliqui quantitates. ⁊ aliqui relationes ⁊ sic de aliis. sicut etiã quelibet scia innũ est predicamenti qualitatis. ⁊ tñ suũ subiectũ est alteriꝰ pdicamenti, vel nullius. vnde subã geo. ⁊ arith. non est alicuius pdicamenti ꝑ se vel per accñs. subã aũt pspectie ⁊ musice sunt ꝑ accñs in pdicamento quãtitatis ⁊ q̃lita. s. linea visualis ⁊ nũerus sonorus. subã aũt phye ⁊ medicine sunt ꝑ accñs pdicamẽti substantie ⁊ relationis s. corpus mobile vel sensibile ⁊ corpus sanabile. ¶ Ad tertiũ negetur ɔ̃ña. ⁊ dicitur ꝙ genꝰ abstracte ⁊ formaliter sũptũ est magis vnũ q̃ spẽs vnde ari. q̃nto phy. diuiditur motũ regulare ⁊ vniformẽ eẽ magis vnũ q̃ motũ irregularẽ difformẽ. q: minus diuisibilis est. sed ita est ꝙ genus est minus diuisibile q̃ spẽs. ergo est magis vnũ diuiditur. n. genus in partes subiectiuas ex quibus non essentialiter cõponitur. spẽs aũt diuidit̃ in genus ⁊ dñia ex quibus eẽnaliter cõponit̃. cũ ergo pars sit semper simplicior toto sequit̃ genus simpliciꝰ eẽ ⁊ minus diuisibile q̃ spẽs. ⁊ ɔ̃siter ens est minus diuisibile q̃ magnitudo ⁊ nũerus. cum diuidatur tñ per actum ⁊ potentiam. ⁊ nullam cõpositionem dicat. lineã autẽ ⁊ nũerꝰ essentialiter cõponantur ex actu ⁊ potentia seu ex genere ⁊ differentia. ideo maiorẽ vnitatẽ habet meth. q̃ geo. vel arithme. ¶ Ad quartũ dicitur negãdo ɔ̃ñam. quia nobilitas scie non attenditur penes nobilitatẽ subiecti primi. sed penes nobilitatem obi in quo virtualiter ⁊ eminenter reseruatur tota rõ subiecti. ⁊ q: in deo sub ratione deitatis reseruatur tota ratio entis. ideo meth. ẽ ceteris scientiis pfectior atq̃ nobilior. cũ ipsa sola inter scientias humanitus inuentas consideret deum sub rõne deitatis. pĥia enim naturalis ⁊ si determinet de primo motore qui est deus. nõ tñ est tante pfectionis sicut metha. q: cõsiderat de illo sub rõne motoris tantũ. ⁊ non sub ratione deitatis. quod multo perfectior est quã sit ratio mouentis. Et si ar. sic. pĥia naturalis cõsiderat de primo motore vt est simpliciter indiuisibilis ⁊ imobilis tã per se q̃ per accidens. ⁊ vt simpliciter separatur a magnitudine sm ꝙ habet̃ octauo phy. ergo considerat de deo sub ratione deitatis. negatur ɔ̃ña. q: licet ille conditiones nulli cõpetant nisi deo. nõ tamẽ sibi attribuuntur ille conditiones sub rõne deitatis imo est concedendum librum de anima perfectiorẽ eẽ libro physico, non obstante ꝙ liber phy. consideret de primo motore qui deus est ⁊ non liber de aĩa. q: liber de anima. cõsiderat de intellectu humano vt est intelligens. constat aũt intellectũ perfectiorem eẽ vt est intelligens ipso motore primo vt est tantũ mouens. cum ratio intelligendi sit longe perfectior rõne mouẽdi vt colligit̃ de mẽte Ari. secũdo et tertio de anima ⁊c̃.

Scibile autem ⁊ scia differũt ab opinabili ⁊ opinione. quoniam scia vniuersalis ⁊ ꝑ necessaria ẽ necessariũ aũt non contingit aliter se habere. ¶ Manifestum igitur est ꝙ circa hoc scia non est. esset enim possibilia vtrũq̃ alr̃ se habere possibilia aliter se habere.

Istud est quartũ capitulũ istius vltimi tractatus primi posteriorũ in quo ari. seperat scientiã ab opinione ⁊ ab aliis habitibus intellectus postq̃ separauit vnam scientiã ab alia ⁊ scibile a non scibili. ⁊ pncipia distinxit sciarũ. ponendo quattuor cõclusiones. quarũ prima est ista. sciẽtia differt ab opinione ⁊ scibile ab opinabili. secunda conclusio. scia differt ab intellectu ibi. at vero nec intellectꝰ tertia cõclusio. scia opinio ⁊ intellectus aliqualiter cõueniunt ⁊ aliqualiter differunt ibi. Verus. n. q̃rta conclusio. opinio est circa contingentia ⁊ possibilia aliter se habere. Et certũ est. prima cõclusio ar. sic. scia est vl̃is ⁊ per necessaria. sed opinio nõ est vl̃is nec per necessaria ergo scia differt ab opinione. ⁊ ɔ̃sequẽter scibile differt ab opinabili. añs pz. ex determĩatis primo ⁊ scdo tractatu. nam scia est ꝑ cãm simplr̃ ⁊ ꝑ se sm ꝙ ipz sicut demonstratio ex quo demõstratio est sillus faciens scire. ergo scientia est vniuersalis. ⁊ q̃m est ꝑ ea ⁊ circa ea q̃ nõ cõtingũt aliter se hẽre. idẽ ẽ ꝑ necessaria. opinio autem non est vl̃is. q: nõ est ꝑ cãm ꝑ se ⁊ sm ꝙ ipm. sed solũ ꝑ cãm probabilẽ. nõ ẽt est per necessaria. sed ꝑ ea q̃ pñt aliter se habere. ¶ Notandũ primo sm egi. ꝙ ppõ dr̃ vl̃is tripliciter primo vl̃itate subiecti ⁊ temporis. sed non cãe. vt ois coruus est niger. q: nõ est aliquis coruus qui non sit niger neq̃ aliquod est fuit aut erit tẽpus in quo non sit fuerit vel erit aliquis coruus niger. ⁊ si hoc negetur ponatur inesse. exempla enĩ ponimus nõ vt ita sint sed vt sentiant q̃ addiscunt. coruus tñ in cõi non habet cãm nigredinis. q: nigredo nõ fluit a principiis speciei. sed a principiis indiuidui. nõ. n. fluit a genere ⁊ dñia nec a materia ⁊ forma absolute. sed a determinata mixtiõe ⁊ ꝓpositione qualitatũ primarũ sine qua nõ põt eẽ forma substantialis corui. Secũdo dicit̃ ꝓpositio vl̃i vl̃itate cãe non adequate. vt ois equilaterus habet tres angulos equales duobus rectis. omnis enĩ eq̃laterus hz in se cãm illius passionis. s. angulũ extrinsecũ equiualentem duobus oppositis intrĩsecis trianguli. sed non habet istam cãm adequate. eo ꝙ aliquis triangulus habz tres angulos equales duobus rectis. q: triangulus hz ꝙ huiusmodi habet tres angulos equales duobus rectis. sicut ẽt sm ꝙ huiusmodi habet angulũ extrĩsecũ et q̃ dicitur eẽ cã adequata illius passionis in triangulo cõpetẽs triangulo ꝑ se ⁊ nulli alteri nisi rõne trianguli. ⁊ de tali vniuersali loquit̃ ari. di. sciam eẽ vl̃is cum nõ loquatur nisi de scia ꝓprijssime dicta. sed opinio dicitur nõ vniuersalis. q: nõ aggenerat̃ ꝑ cãm nec ꝑ demõstrationem. sed ꝑ q̃dã signa ꝓbabilia ⁊ per quedã cõia ⁊ ꝑ sillogismũ topicos. Ista distinctio lzeuacuet difficultatẽ lre; vnum tamẽ infert quod nõ est verũ. videlicet angulum extrinsecũ equiualẽtẽ duobus oppositis intrinsecis eẽ cãm illius passiõis habere tres angulos equales duobus rectis. q: cũ hec passio fluat a principiis spẽi sm cũ posito triangulo ponitur habere tres angulos equales duobus oppositis intrinsecis. ergo nõ est per se causa illius. sed diffõ trianguli est ꝑ se cã illius passionis. sicut ⁊ oĩz aĩalsũ passionũ per se ɔuertiᵐ cũ subiectis suis. diffinitio dicitur eẽ causa vt colligitur de mente phy. sexto topico. ⁊ quarto phi. nec sequitur habere tres angulos demonstratur de triangulo per angulũ extrinsecum. ergo angulus extrinsecus est per se causa illiꝰ passionis. sed sufficit inferre ꝙ sit per se causa in cognoscendo illam passionem de triangulo. ¶ Secũdo notandũ sm linco. ꝙ opinio tripliciter sumit̃. s. communiter pro prie ⁊ magis proprie. opinio communiter sumpta ẽ habitus cognitionis cum assensu. ⁊ sic est genus ad scientiam, ⁊ fidem. opinio proprie sumpta est apprehensio vnius partis contradictionis cum fortitudine timendo ne oppositũ possit inesse. ⁊ sic scientia non est opinio licet bene scitum sit opinatum. quia aliquid potest esse vere necessarium apprehensum ab vno per medium simpliciter necessarium. ⁊ ab alio per medium probabile. opinio magis proprie dica est acceptio veri contingentis sm quod est verum contingens. ⁊ sic scientia non est opinio nec scitum est opinatum. ⁊ sic de opinione loquitur Aristoteles hic cum dicit opinionem esse non ꝑ necessaria. ¶ Hec expositio iuxta hanc distinctionem est suspecta propter secundum ⁊ tertium membrum quia de ratione proprie opinionis non est fortitudo

neq3 timor. opiat⁹ ē.n. ari. mūdū fuisse ab eterno absq3 formidine ⁊ timore. vt p3. ex suis offensinis ⁊ defensius octauo phy. auerro. et cōmē. opinatus ē vnicū itellectū eē in oibus hoibus. ⁊ hoc absq3 formidine ⁊ timore. vt colligitur de mēte sua. tertio de aīa. sicut iā theologi opinanē p rōnes pbabiles vltra habitū fidei mūdū incepisse eē intellectuq3 plificari ad plificationē corpoꝝ huānorū absq3 formidine ⁊ timore. Ex eodē sequitur falsitas tertii mēbri cū in rōne opinionis nō cadat apphensio vel contingentis ve verū cōtingēs est. q2 mūdū eternū fuisse nō eē verū cōtingēs neq3 intellectū eē vnicū in oib⁹ hoibus imo hoc est ipsē. lō opio pprie sumpta ē habit⁹ acquisitus p sillm pbabilē sicut scia pprie dcā p syll3 demōstratiuū. ⁊ sicut scia strictissime sūpta ē habitus acqsitus p necessaria simplr. ita ⁊ opinio strictissime sūpta. est habitus acqsitus p mere contingentia. ita q2 nec formido nec timore neq3 verū debet poni in diffōne opinionis. cū opio possit esse indrnter circa verū ⁊ falsum possibile ⁊ ipolē necessarium ⁊ cōtingens.

At vero neq3 itellectus. dico aūt itellectū principiū scie. neq3 scia ē indemrabilis. hec aūt ē acceptio imediate ppōnibus.

Secūda cōclusio. scia est habitus distinctus ab intellectu. pbat. intellect⁹ ē pncipiū scie. ⁊ idemrabilis. ⁊ habitus mī imediate ppōnis. sed scia nō ē aliqd istoꝝ. ergo maior p3 q2 ite⁹ ē habitus pmoꝝ pncipioꝝ q̄ sunt dignitates pme v3. qdlibet est vel nō est: nihil ē ⁊ nō est. cōstat aūt q2 dignitates sunt pncipia sciaꝝ cū ingrediantur virtualiter oēm demōstrationē. ⁊ sunt ppōnes imediate atq3 indemrabiles cū acquirant solo luīe ite⁹ agētis minor aūt ē manifesta. nā scia est habitus acquisitus p demōstrationē. ergo ē effectus demōstrationis. ⁊ pūr nō est pnᵐ scie cū sit pnᵐ suipius. idē. n. est pnᵐ demonstrationis ⁊ scie. nō est et scia circa indemrabilia aut circa ppōnes imediatas cū sit habitus cōclōnis demrate p cām vel p effectū. Notādū fm pmē. tertio de aīa. q2 inte⁹ q̄druplicitier sumit. pmo p potētia intellectiua: ⁊ sic loquit ari. ibi cū dicit q2 inte⁹ agēs est oīa facere ⁊ intellect⁹ potēs est oīa fieri. secūdo p spē intelligibili actu vel hitu pntante rē. ⁊ sic cōceptus hoīs vel leonis vocatur ibi inte⁹ ei⁹. tertio p virtute sensitiua deseruiēte intellectui in suis operationib⁹ quā ari. vocat fantasiā di. illam esse intellectū passiuū: cōmē. aūt cogitatiuā di. illā generari ⁊ corrumpi. q̄rto sumit inte⁹ p habitu pmoꝝ pncipioꝝ eo mō quo accipit tā. 6. ethi. q3 hic. distinguendo ipm intellectū ab aliis habitib⁹. Sic ergo accipiēdo intellectū phs intendit tres rōnes. quarū pma est ista. intellectus ē principiū scie cū sit habitus pmoꝝ pncipioꝝ. sed scia nō est pncipiū scie cū nihil sit principiū sui⁹ ergo scia nō intellectus. Secūda rō. intellectus ē circa indemrabilia cū acquirat solo lumine intellectus agentis. sed scia ē circa demōstrabilia cū sit habitus acquisit⁹ per demōstrationē. ergo. Tertia rō intellectus est habitus ppōnis imediate tm. sed scia est habitus ppōnis mediate. s. cōclusiōis demōstrate. ergo intelligēdo p ppōnē imediatā illā que nullū h3 mediū quo pbari possit aut syllogizari.

Verus. n. ē intellectus ⁊ scia ⁊ opinio ⁊ quod p hoc dicit. quare relīqt opinionē eē circa verū aut qdez falsuz. sed cōtingēs est aliter se hre. hec aūt est acceptio imediate ppositiōis ⁊ nō necessarie.

Tertia cōclusio. scia opio ⁊ intellect⁹ aliqualiter cōueniunt ⁊ aliqualiter discōueniūt. pma pars p3. q2 oīa illa sūt circa verū. in spāli aūt cōueniūt sciētia ⁊ opinio. q2 sicut scia. ita opio resoluit vsq3 ad imediata. Secūda ps declaratur: nā scia ⁊ itellect⁹ sunt circa necessaria ⁊ opio circa cōtingētia posīa aliter se hēre. deinde scia resoluit vsq3 ad imediata necessaria. opio aūt vsq3 ad imediata solū pbabilia q̄ forte oibus videt vera vel saltē plurib⁹. nō tamē sunt necessaria. q2 pnt eē falsa. vt q2 ois mater diligit filiū suū. que habuit instātiā de medea occidente ppriū filiuz. Notandum fm pbm q2 non solum sciētia opinio ⁊ intellectus sunt vera. sed et ea que dicunt p ista qd pōt referri ad ppōnes vocales vel scriptas subordinatas ppōnibus intellectis sciis ⁊ opinatis. q2 voces sunt earum que sunt in anima passionum note pmo p ar. aut ad significata talium habituū vel ppōnuz mentalium. sicut. n. sanitas inest aīali cibo ⁊ vrina. rōne cuius oīa illa dicuntur sana l3 diuersimode fm pmē. 4. metha. eo q2 sanitas est in animali tanq̄3 in subiecto. ⁊ in cibo tanq̄3 in cā. ⁊ in vrina tanq̄3 in signo. ⁊ sic aīal ē formaliter sanū. cibus causaliter est sanus. ⁊ vrina significatiue sana. ita veritas cum sit adequatio intellectus ad rem sicut sanitas est adequatio humoꝝ. est subiectiue in intellectu. ⁊ cāliter in re. ⁊ in ppōne tanquā in signo. lō omnia illa dicuntur vera licet diuersimode. nam intellectus subiectiue est formaliter verus di. phi. 6. meth. q2 bonum ⁊ malū sunt in rebus. verum aūt ⁊ falsum sunt in aīa. sed res dicit causaliter vera. di. cōmē. 12. metha. q2 scia dei est causa rerum ⁊ scia natura cātur a rebus ppō autem est significate vera. di. phi. in postpdicamētis. q2 ex eo q2 res est vel nō est oratio vera vel falsa dr quare ⁊c. Dubitat q2 videt q2 opio nō sit circa verum cum ostensum sit opinionem aliqñdo eē circa falsum. Rñdet egi. quadrupliciter. pmo q2 ari. p veruz intelligit cōpositionem circa quā est verum vel falsum: Secundo q2 phus non loquitur de omni opinione. sed tantum de opinione vera. Tertio q2 non loquit de opinione que est vera. sed potest eē vera ⁊ falsa. quarto q2 opinio generatur per quedaz pbabilia. sed pmo rethoꝝ. dicitur q2 quātum est ex parte rei semp vera sunt pbabilioꝛa falsis. ⁊ sic dicitur. octauo topi. q2 nihil phibet q̄dā falsa pbabilioꝛa eē quibusdā veris. intelligendum ē ex parte natura. opinabilia igitur ⁊ pbabilia ex parte rei semp sunt vera. si autem opinantur falsa hoc est ex defectu intellectus nostri. I fneo. autē dicit q2 l3 opinio sit circa ea que possunt esse falsa. nunquā tamē sumitur in pposito est circa falsa. q2 semper est veri contingentis inquantum est verum contingens. Ego autē dico q2 opinio est circa verum. nō q2 opinatum sit verum. sed q2 opinans siue credat illud quod sit verū siue credat illud qd sit falsuz. semp tamē se credit credere verū l3 interdū credat falsum ⁊ ipossibile.

Et certū ē si sic apparentibus. opinio enī incertū ē vt natura huiōi est.

Quarta cōclusio. opinio est circa contingētia ⁊ posīa alr se hēre. suppositū. n. ē in cōclusionib⁹ pcedētib⁹ opionē eē ptigētiū ⁊ posiū alr se hre. ⁊ q2 illud aliqs posset negare. lō hic ari. dupl'r pbat in hac quarta pclusiōe. ⁊ pmo ex appentib⁹. i. ex his q̄ sunt in pmptu. q2 m̄ hitus ⁊ obiectū debēt inuicē pportionari. sed opio ē qdā incertū ⁊ dubiū in nā ⁊ cōtingētia possibilia aliter se hre sūt huiōi. ergo opinio ē respectu illoꝝ.

Adhuc autem nullus opinat pbare cū opinet ipossibile esse aliter se hēre sed scire. Sed aliquādo qdem esse sic. l3 tamen aliter nihil phibet tūc pbare tanquā huiōi opinionem quidem esse l3 necūs scia.

Secūdo ar. ex pte nr̄a q2 nllus reputat se opiari qñ existiat de aliquo ip3 eē tale q2 ipolē est aliter se hre cū tūc reputet se scire ⁊ nō credit se opiari. qñ existiat de aliquo ipsū esse tale q2 ipolē ē alr se hre. ergo opio ē taliū ex q̄ b⁹ seqt sciaz eē necīi ⁊ opionē ptigētiū possibilr alr se hre

cōtingentis possibiliter aliter se habere.

Qualiter ergo se idem opinari ⁊ scire q̄re non erit opinio scientia.

¶ Cōtra p̄dcā ar. pħs ꝓbādo q̄ simpliciter sciam idez ee cū opinione. ⁊ p̄io sic. scire est opīari. ergo scia ē opinio. pȝ cōsequētia. q: distinctio hītuū cōcludit̄ ex disti ctiōe actuū vt colligit̄ a pħo. 2. ethi. aīs ar. sciri est opinari. ergo scire est opinari. pȝ ɔña q: potētie distinguūt̄ p actus. ⁊ actus p obā vt est demrāti. scd̄o de aīa. aīs sīquet. q: eadē cōclo pōt fieri nota duob⁹. vni p sillm dmonstratiū. ⁊ alteri p sillm ꝓbabilē tm̄.

Si aliqs posuerit eē aut nihil contingere opinari. Cōsequēter. n. hic qdē sciēs. ille vo opinās p media quousqȝ ad īmediata vēiat.

¶ Secūdo sic. nisi scia ⁊ opīo sint idē sequit̄ q̄ nō cōtingit aliquid opinari. ꝓbat̄ sic arguēdo. nulla scia est opinio. ergo nullū scibile est opinabile. pȝ ɔña. q: sicut a p̄ri arguit̄ distinctio hītuū ex distictiōe obiectoꝝ ita a posteriori ar. distinctio oboꝝ ex distinctiōe actuū ⁊ habituum. tunc sic. nullū scibile est opinabile. sed oē ens est scibile. q: de eo pōt aliqd demōstrari. ergo nullū ens ē opinabile. ⁊ p ɔñs nō cōtingit aliquid opinari.

Quare si qdē ille sciuit ⁊ opinās sciuit.

¶ Tertio illi habitus sunt idē q cōsilr acqrunt̄ ⁊ cōsilr pcedūt. sed scia ⁊ opio cōsilr acqrunt̄ ⁊ cōsilr pcedūt. ergo scia ⁊ opio sunt idē maior vr̄ nota. q: modi dissiles pcedēdi arguūt in motu idētitatē specificā fm̄ pħm. q̄n ia pħy. minor aūt declarat̄ ex eo. q: tā opio q̄z scia acq ritur p imediata ⁊ resoluit̄ in īmediata vt patuit in hoc p̄io. vbi dēm est q̄ tā sciens q̄z opinās pcedit p īmediata. ꝗ quilibet eoꝝ dicit̄ eē sciens.

Sicut eni ⁊ q: est opinari ⁊ propter quid aūt medium est.

¶ Quarto illi habitus sunt idē q̄bus cōpetit eadē ꝓprietas. sed scie ⁊ opinioni eadē ꝓprietas. ergo sūt idē. patet ɔña maiori. ⁊ minor d̄clarat̄. nā ꝓpriū ē scie dici ī q: ⁊ pp qd. ꝗ idē ɔtē ꝓpriū opinioni cū dec̄ opio. q: ⁊ pp quid sicut dat̄ sylls ꝓbabilis pcedens a p̄ori ⁊ alius a posteriori q̄bus opinās aliquādo credit se scire p cām ⁊ aliqñ p effectū. sequitur tex. ⁊c̄.

Aut si quidē sic arbitratur nū cōtingentia aliter se habere. sicut ⁊ habent diffinitiones per quas sunt demōstrationes nō opinabit̄ sed sciet. Si aūt vera quidez esse non tm̄ hoc ipsis inesse scd̄m substātiam sed secūdū spēz opinabitur ⁊ non sciet vere.

¶ Postq̄ȝ separauit sciam ab opinione ⁊ obiecit contra illud ꝓbando sciam ⁊ opinionem est eūdē habitū esse cōsequenter p r̄nsione ad obiecta facit duo. nā p̄io p̄mit duas suppōnes. secūdo ꝓbatur. q̄tuor ɔclones ex q̄bus apparebit solutio oīum rōnum sbi. eiusdē aūt opio ¶ Prima suppō ē ista. q̄ scia tripl̄r differt ab opione. p̄io q: scia pcedit p media necessaria nō polia al̄r se hēre. opio aūt pcedit p cōtingentia polia al̄r se hēre. se cūdo q: scia pcedit p diffinitiones ex q̄b⁹ fiūt demrātio nes. opinio vero nō pcedit ex diffōib⁹ ex q̄b⁹ fiūt demōstrationes. sed solū ex his ex q̄bus fiūt sylli. ꝓbabiles. tertio scia pcedit p accñtia ꝓpria q̄ insunt subis fȝ q̄ ipz ɔ fluūt a principiis spēi. opinio aūt per accñtia cōia q̄ fluunt a p̄ncipiis indiuidui. propterea opinās non est sciens q: sibi deficiunt cōditiones scie arbitrat̄ tamē se scire q: putat se habere oīa que requirunt̄ ad scire.

Et q: ⁊ pp qd si qdem p imediata opinabitur. si nō p imediata solū ipm q: opiabit̄.

¶ Secunda suppositio q̄ sicut scientia ita ⁊ opinio dicitur in opinionē. q: ⁊ propter quid sciens. n. resoluere opi. vsqȝ ad imediata habet opinionē q: ⁊ pp qd. nesciens vero resoluere vsqȝ ad imediata hȝ solū opinionez q: recte sicut dicit̄ de scia. q: tunc habet̄ scia q: ⁊ pp qd quādo scitur resoluere vsqȝ ad imediata. tūc aūt habet tm̄ scia q: qñ nō scit̄ resoluere vsqȝ ad imediata. vidēs eni solē aut lunā eclipsari nesciēs resoluere eclipsiȝ in suā cām. s. in interpositionē terre inter solē ⁊ lunā aut in interpositionē lune inter terrā ⁊ solē scie. q: sol eclypsat̄ ꝗ ne scit ꝓpter quid. ¶ Notādū q̄ nō differt opi. eē habitū acq̄situ p ꝓpōnes cōtingētes vel necessarias. dūmō opinās accipiat illas nō vt necessarias. sed vt cōtingentes. nec dēt opinionē eē p cām necessariā vel probabilē. dūmodo ista accipiat̄ vt ꝓbabilis. multi. n. cognoscunt illā omnis triangulus habet tres angulos eq̄les duobus rectis. nō vt necessaria nec p cām necessariā. sed tm̄ ꝓbabilē. q: p auctoritatē aut cōem cōcessionē hoīuȝ signato. n. vno triangulo hūte vnū angulū rectū aliqs scit illū hēre tres angulos equales duobus rectis p angulū extrinsecū. alius aūt opinat̄ eū triangulū hēre tres angulos eq̄les duobus rectis. q: videt illū habere tres āgulos. quorum vnus est rectus ⁊ quelibet aliarū concedetur ab oībus vel a pluribus eē medietas recti.

"A" "B"

Eiusdem aūt opinio ⁊ scientia nō penit⁹ est. sed sicut falsa opinio ⁊ vera eiusdez quodā modo est. sic ⁊ scia ⁊ opinio eiusdem. Et enim opinionē ⁊ verā ⁊ falsam sicut dicūt q̄dē eiusdem inesse inconuenientia accidit ap petre alia ⁊ que non opinari q̄ opinat̄ falso

2ª. q̄nta q̄rti capituli q̄rti tractatus

¶ His suppōnibus premissis ari. ponit quattuor ɔclusiones. quarum prima ē ista. scia ⁊ opio nō sunt eiusdez obiecti simpliciter. ꝓbatur. sicut se habet opinio vera ⁊ opinio falsa ita scia ⁊ opinio. sed opinio vera ⁊ opio falsa nō sunt eiusdem obiecti simpliciter. pȝ cōsequētia cum maior ex sufficienti similitudine. ⁊ minor declarat̄. q̄a dato oppo⁹ sequūt̄. incōuenientia. q̄rto metha. adducta cōtra eraclitū di. oē qd apparet eē verū. ⁊ multa alia inconuenienta. s. q̄ nulla opinio est falsa. ⁊ q̄ vere opinatur qui falsum opinatur. si enim significatū ꝓpōnis vere esset significatum adequatū ꝓpōnis false. tunc propositio vera esset propositio falsa. ita si idē obiectum penitus sumptum fm̄ eadem considerationem formalem est obiectum opinionis vere ⁊ opinionis false. sequitur opinionem veram esse opinionem falsam aut nullaȝ eē opinionem falsam. sed non est dicēdū opinionem veraȝ esse opinionem falsam ꝓpter implicationem cōtradictionis. ergo dicendum est nullā opinionem esse falsam. qd erat vnum inconueniens adducendoꝝ. ¶ Item si adeq̄tum significatum ꝓpōnis vere esset adequatū significatum ꝓpositionis false credens ꝓpōnem falsam vere ⁊ crederet quia crederet significatū adequatum ꝓpōnis vere. ergo pariformiter si idem est obiectum oīno opinionis vere ⁊ opinionis false opinans falsum vere opinat̄ quia opinatur obiectum formale opinionis vere. ⁊ illd erat aliud inconueniens addncendum. ¶ Notandū fȝ pħm secundo metha. q̄ sicut se res habet ad esse ita ad cognosci. ⁊ quinto metha. modi intelligendi sumuntur a modis essendi. ⁊. 3. de aīa scie secant̄ quēadmodum ⁊ res. secundo autem de anima. q̄ potentie distinguuntur per actus. ⁊ actus per obiecta. ex quibus ꝓpōnib⁹ sequitur q̄ non stat actus vel habitus esse diuersos fm̄ spēm ⁊ non obiecta formalia. sicut ergo visus auditus ⁊ cetere potentie cognitiue specie distinguūt̄. quibus cōpetunt obiecta diuersarum rationum. ita habitus ⁊ actus non possunt specie distingui nisi ipsis competant obiecta diuersarum rationum. ideo scientia ⁊ opinio non possunt esse eiusdem obiecti simpliciter. ex quo sunt habitus diuersarum rōnum vt iā ostensum est.

Quoniã aũt multipliciter idẽ dicit̃ ẽ sicut cõtingit. Est aũt sicut nõ cõmẽsurabilẽ.n.eẽ diametrũ vere opinari icõueniẽs est. sʒ q2 diametros circa quã sũt opiones idẽ sic eiusdẽ est. sed qd aliquid erat eẽ vnicuiqʒ scdm rõnẽ nõ idẽ est. Silr aũt ⁊ scia ⁊ opinio eiusdeʒ est. hoc qdem.n.sic aĩalis est ꝙ nõ est cõtingere nõ esse animal. sed illa quidem ꝙ est cõtigere, vt si hoc qdeʒ ꝙ vere hoĩs ẽ. illa vero hoĩs qdeʒ nõ aũt veri hominis. idem nõ est quia homo hoc autem non sicut idem.

¶ Secũda ꝯclusio. scia ⁊ opio sũt eiusdẽ obiecti quodãmodo. pbat̃ p̃ ilorũ rõne. sicut se hʒ opio vera ⁊ opinio falsa ita scia ⁊ opinio. sed opinio vera ⁊ opinio falsa sũt eiusdem obiecti quodãmõ. ergo ⁊c̃. patet ꝯña cũ maiori ex sufficienti silitudine. ⁊ minor ar. nã cũ idẽ dicat̃ mũplicit̃. s. idẽ genere. idẽ spẽ. ⁊ idẽ nũero. ⁊ iterũ idem nũero simplr ⁊ fm quid. actu ⁊ potẽtia. mãliter ⁊ formaliter. opio vera ⁊ opinio falsa sunt eiusdẽ obi mãlr licet nõ formaliter. nã de eodẽ diametro aliquis opinat̃ ꝙ est icõmẽsurabilis coste. ⁊ alius ꝙ est cõmẽsurabilis. prima opinio est vera. ⁊ scẽda falsa. ⁊ si sunt de eodeʒ hoc nõ est fm eãdẽ rõnẽ. quũ prĩa opinio est de diametro. vt est icõmẽsurabilis. ⁊ scẽda de eodẽ vt est ꝯmẽsurabilis. ¶ Cõsimilr est dicẽdũ de scia ⁊ opione ꝙ sũt eiusdẽ obiecti nõ simplr sed quodãmodo. q2 nõ formaliter sed mãliter. hẽtur.n. scia de hoĩe ꝙ est aĩal existimãdo ꝙ nõ põt aliter se habere. ⁊ hr̃ opinio de hoĩe ꝙ est aĩal existimãdo ꝙ põt alr se hẽre. ita ꝙ nõ solũ de eodẽ sũbo simplici hr̃ scia. ⁊ opio per diuersa p̃dicata ꝙ hõ est aĩal. ⁊ ꝙ hõ est albus. sed etiã de eodeʒ obo cõplexo hr̃ scia ⁊ opinio p diuersas cõsideratões. vt de hoĩe ꝙ est aĩal cõsiderãdo apud vnũ ꝙ nõ põt alr se habere ⁊ penes aliũ ꝙ põt aliter se habere. ¶ Notãdũ fm pħm secũdo phy. ꝙ diuerse scie sunt de eodẽ obo mãliter sũpto. non tñ formalr. q2 geome. ⁊ phy. sunt de lineis ⁊ superficieb9. nõ tñ eodẽ mõ. ꝯsiderat.n. geome. lineã ⁊ superficiẽ abstracte. physici aũt vt sunt termini ⁊ passiões corporis naturalis. cõsiderat.n. phy. ⁊ astro. sphericitatem solis ⁊ lune. sed nõ eodẽ mõ. phy.n. ꝯsiderat illã sphericitatem. vt est habilis ad motũ rõne cuius natura solis aut lune illã sibi determinat. astro. aũt inquãtũ p illã figurã meliorẽ intẽ aspectũ hñt planete. ita scia ⁊ opio possũt eẽ de eodẽ mãli obo nõ aũt formali. q2 penes illud distinguũtur actus ⁊ habitus. ¶ Ex p̃dictis sequitur primo ꝙ in mathe. idẽ est scitũ ⁊ opinatũ iuxta doctrinã cõmen. secũdo metha. nã hñs veritatẽ illius. oĩs triãgulus hʒ tres angulos p angulũ extrinsecũ hʒ sciam tã de trian/gulo ꝙ de illa cõclõne. ⁊ hñs veritatẽ eiusdẽ solũ p auctoritatẽ euclidis aut p aliud signũ pbabile hʒ opinioneʒ de eodẽ triãgulo ⁊ de eadẽ cõclusiõe. q2 dictũ eucli. posset eẽ falsuʒ ⁊ pbabile signũ posset deficere. ergo illa cõclusio. triangulus hʒ tres angulos. est scita ⁊ opinata. ¶ Secũdo sequit̃ ꝙ si scitũ simplr ⁊ p oẽm modũ eẽt opiatũ scia eẽt opinio. q2 hitus distinguũt̃ p oba formalia cõtrat aũc ꝙ idẽ esset obiectũ formale scie ⁊ opionis. si scitũ simplr ⁊ p oẽm modũ eẽt opinatũ sicut ppõ vera eẽt ppõ falsa ⁊ ppõ necessaria eẽt ppõ ꝯtingẽs si adeq̃tũ significatũ ppõnis vere eẽt adeq̃tũ significatũ ppõis false. ⁊ significatũ primarũ ppõnis necessarie eẽt significatũ primariũ ppõnis cõtingẽtis. ¶ Sed dubitat̃. si distinctio actuũ ⁊ habituũ ꝓueniat ex distinctiõe oboꝝ. ergo tãta ẽ ꝯesse distinctio actuũ ⁊ habituũ quãta est distinctio obiectoꝝ. sed obiecta scie ⁊ opionis nõ dñfunt nisi rõne ex quo idẽ nũero est mãle obm vtriusqʒ. ergo scia ⁊ opinio nõ dñfunt nisi rõne. ꝙ est falsum. q2 sũt duo hitus realr ⁊ ẽntialr differentes. ¶ Respondet̃ ꝙ nõ tãta idẽtitas repitur vniuersaliter inter sciam ⁊ opinionẽ quãta inter scitum ⁊ opinatũ est idẽtitas realis. sʒ nõ formalis. q2 illi duo habitus tã realiter ꝙ̃ formaliter distinguũtur. idẽ.n. est iudiciũ de potentijs ⁊ habitibus ꝯstat aũt ꝙ nutritiua augmẽtatiua ⁊ generatiua sunt potentie realr ⁊ ẽntialiter dñtes iuxta determinationẽ ari. factã secũdo de aĩa. ⁊ tamẽ obiecta nõ differũt nisi formaliter ⁊ rõne fm cõmẽ. ibidẽ di. ꝙ alimentũ idẽ nũero ẽ obʒ cuiuslibet illarũ potẽtiaꝝ. nõ tñ idẽ formaliter ⁊ rõe. q2 alimẽtũ. vt q̃d est obm generatõis. ⁊ vt q̃tũ augmẽtationis. ⁊ vt quale nutritiõis ita idẽ nũero est obm scie ⁊ opinionis. sʒ nõ eodẽ mõ sũptũ. nã obm vt scibile ẽ obʒ scie ⁊ vt opinabile ẽ obm opinionis. nihil aũt. vt scibile est aliq̃d vt opiabile sicut nihil vt necessariũ est aliq̃d vt contingens.

Manifestũ aũt ex his ꝙ neqʒ opinari sil' idẽ ⁊ scire ꝯtigit. sil'.n. vtiqʒ habere opinionẽ alr hñdi ⁊ nõ alr hñdi idem esse ꝙ vere nõ cõtingit.

¶ Tertia cõclusio nõ ꝯtingit eũdeʒ simul hr̃e sciaʒ ⁊ opinionẽ d eodẽ obo formali pʒ q2 si aliq̃s scit hoĩeʒ eẽ aĩal aut triangulũ hr̃e tres ãgulos existiat illud nõ posse alr se hẽre. ⁊ si opiat̃ aliq̃d illoꝝ existiat illd posse alr se habere. sed ĩpossĩ ẽ aliquẽ sil ⁊ semel existiare idẽ fʒ eãdeʒ cõsideratiouẽ sũptũ posse alr se hr̃e ⁊ nõ posse alr se habere. ergo ⁊c̃. dr̃ p̃tio in cõclusiõe sil'. q2 idẽ hõ in diuersis tpib9 scit ⁊ opiat̃ eãdẽ ꝯclõnẽ. pri9.n. opinat9 fuit ꝙ oĩs triãgulus hʒ tres ãngulos pp auctoritatẽ eucli. deĩn scit illud p demõstratiõeʒ. scdo dr̃ de eodẽ obo formali. q2 vt deĩn ẽ. nõ ẽ incõueniẽs eũdẽ sil' ⁊ semel hr̃e sciaʒ ⁊ opionẽ de eodẽ obiecto mali. de triãgulo.n. aliq̃s scit ꝙ hʒ tres angulos equales duob9 rectis. ⁊ de eodẽ ipe hõ opiat̃ ꝙ hʒ angulos extriñsecos equalẽtes q̃tuor rectis. ¶ Cõtra istã ꝯclõnẽ ar. scia acq̃rit̃ p rõẽs necias ⁊ opĩo p pbabiles hẽat ergo aliq̃s opionẽ d aliquo p rõnes pbabiles ⁊ postea acq̃rat de illo sciaʒ p rõẽs necias absqʒ obliuione priaꝝ rõnũ. quo admisso seq̃t̃ ꝙ ille sil' hʒ de eodẽ rõẽs pbabiles ⁊ necias. ⁊ ꝯñter sil' sciam ⁊ opionẽ. dicẽdũ ꝙ simul hʒ rõẽs pbabiles ⁊ necias d eodẽ. sʒ rõẽs pbabiles sine necijs faciũt opinionẽ: cũ necijs aũt nec fidẽ nec opiõnẽ. nã hñs rõẽs necias d triãgulo ꝙ hʒ tres ãgulos. si tñ cũ hoc hr̃t aliq̃d signuʒ pbabile ita firmus eẽt ppter rõnẽ necessariam ꝙ illud signũ pbabile nullã fidẽ vel opinionẽ vlteriorem faceret.

In alio qdem.n. vnũq̃dqʒ cõtigit eiusdẽ sicut dictũ est. sed in eodem nihil sic põt esse. hr̃et.n. opinionem simul. vt qd hõ esset ⁊ ꝙ vere est animal. hoc.n. erat nõ cõtingere nõ esse aĩal. hoc.n. sic cõtingit sic cõtingere.

¶ Quarta ꝯclo. põt ẽ diuersos hr̃e simul sciam ⁊ opinionẽ de eodẽ obo formali. pʒ q2 hoĩeʒ esse aĩal est obm formale illi9 ppõis. hõ est aĩal. ⁊ triãgulũ hr̃e tres ãgulos. ꝯstat ãt ꝙ vn9 põt hr̃e vitatẽ illoꝝ ꝯplexe significabiliũ p necias. ⁊ ali9 solũ p rõẽs pbabiles. ¶ Ex p̃dcis sequit̃ ꝙ de quocũqʒ põt eẽ scia de eodẽ fʒ se põt eẽ opio. sʒ nõ econtra primũ pʒ q2 omnis conclusio acquisita p demonstrationẽ põt acquiri per syllogismum probabileʒ secũdũ similiter. q2 de illis sor. currit. plato sedet. pot est eẽ opio fʒ se. nõ tñ d eisdẽ fʒ se sũptis põt eẽ scia. cũ sint mere ꝯtigẽtia. ⁊ si d his aliquo9 posset eẽ scia hoc nõ eẽt fʒ se fʒ fʒ aliud. sic deĩn ẽ de corruptibilib9. ꝙ d illis nõ ẽ scia fʒ se fʒ solũ fʒ aliud. s. p quãto repit̃ in eis aliq̃d neciũ ⁊ incorruptibile. de sor.n. ⁊ cursu põt eẽ scia inq̃tũ ĩ eis repit̃ corp9 ⁊ mobilitas q̃ sũt necia. vnũ. s. mobilitas dñmõstrat̃

Nom pmum

9a septima qrti capituli qrti elenchatus

de corpe tanq̃ passio de subo. ¶ His visis soluuntur rõnes facte in fine alterius lectionis qbus arguebat contra se pbus.pbãs sciam eẽ idẽ cũ opiniõe. ¶ Ad primã negat q̃ scire sit opinari. ꝛ tũc ad argumẽtũ. sciñ ẽ opinatũ: ergo scire est opinari. negat ꝯña. ꝛ cũ dicit actus distinguũtur p oba. verũ est p obiecta formalia. sed nõ mãlia. vnde illi actus vel habitus sunt idẽ q̃ sunt de eo idẽ obo formaliter sumpto de quo obiecto nõ sunt scia ꝛ opio. vnde si scia est de aliquo hoc ẽ rõne necessitatis ꝛ ineuitabilitatis. sed si opinio est de eodẽ hoc est sub rõne contingentie ꝛ pbabilitatis. ¶ Ad secũdã cõsimilr negat illa ꝯña. nulla scia est opinio. ergo nullũ scibile est opinabile. neq̃ ex distinctione reali habituũ dz cõcludi distinctio real' oboꝝ. sed mñ formalis. ideo bñ seqt' q̃ nullum scibile fm q̃ hmõi est opinabile inquãtũ hmõi. ¶ Ad tertiã negeť minor. qz lz tã sciẽs q̃ opinãs pcedat p immediata cõponẽdo ꝛ ad imediata resoluẽdo m̃ dñter. qz sciẽs pcedit p media necessaria accepta vt necessaria. sed opinãs p media contingentia accepta vt cõtingentia ꝛ pbabilia. ¶ Ad quartã respondet q̃ illud est pprium scie. sed pprium est scie diuidi in qz ꝛ ppter qd. p demonstrationẽ. qd nõ est pprium opinionis sed solũ diuidit in qz ꝛ propter qd p syllm pbabilẽ. scia. n. pcedit p cãm necessariã ꝛ per effectũ necessarium. sed opinio pcedit nisi p cãm ꝛ p effectũ pbabilẽ. ¶ Circa pdcã occurrit vnũ dubiũ. vtrũ opinãs possit credere se scire ꝛ sciens credere se opinari. ¶ Pro rñsione ad hoc dubiũ sit hec pima ppõ. possẽ est opinãtẽ credere se scire. pz qz multi decepti credũt se demõstrare p mediũ necessariũ cũ tamen solũ syllogizent pbabilr. cũ illud mediũ nõ sit necessarium sed tantũ pbabile. ari. n. opinatus est mũdũ rẽ eternum. ꝛ credidit se scire illud putãs rõnes quas facit. 8° phy. de eternitate motus pcedere p media necessaria. cũ tamẽ sint tm̃ pbabilia. ita auerois credidit se scire vnicũ eẽ intellectũ in omnibus hoibus. ꝛ tamẽ nõ sciuit. sz tm̃ opinatus est cũ rõnes q̃s facit tertio de aia ex pbabilib' tm̃ pcedãt. ¶ Secũda ppõ. Impossẽ est sciẽtẽ credere se opinari. pz qz ipossẽ est circa sciam cadere deceptionẽ nemo. n. ẽ sciens nisi sciat resoluere vsq̃ ad p se nota q̃a sciens statim cognoscit non posse aliter se habere. modo si aliquis credit se opinari ipse credit rẽ posse aliter se habere. ¶ Tertia ppõ habẽs mediũ pbabile ꝛ credẽs illud esse necessariũ nõ est opinãs formaliter. sed materialiter. qz opinãs formaliter ẽ credẽs illud mediũ posse aliter se habere. sed ille nõ credit illud mediũ posse aliter se habere. ergo nõ est opinãs formaliter. tamẽ ille dicit' opinans materialiter. qz pcedit p mediũ cõtingẽs. ꝛ ꝯñter habitus acquisitus est opinio materialr. ꝛ non formaliter ¶ Quarta ppõ. opinãs materialiter pt effici opinãs formaliter. qz credẽs pcedere p mediũ necessariũ põt credere illud mediũ nõ eẽ necessariũ. sed possẽ cõtingens ꝛ possibile aliter se habere. ꝛ cõsequẽter sequitur q̃ opinio materialiter sumpta põt effici opinio formaliter accepta.

Dub^m primum 3^a rñ.

Reliqua aũt quomodo oportet distribuere in rationem ꝛ in intellectũ ꝛ scientiã ꝛ artem ꝛ prudentiã ꝛ sapientiã. hec quidem. n. phisice. illa vo ethice speculatiõis sũt magis

¶ Postq̃ pbs cõparauit sciam ad opinionem. iã comparat illã ad alios habitus intellectuales dicens q̃ non oportet illos hic diffinire aut distinguere: s. rõnem ꝛ intellectũ artẽ ꝛ prudentiam scientiam ꝛ sapientiam. cum horum quidã sint physice considerationis. s. intellectus rõ. scia ꝛ sapientia. quidam ãt ethice speculatiõis. vz ars ꝛ prudentia. ¶ Ad quod declarandum sit hec pria diuisio. habituũ intellectualium quidã indñter est circa verum tm̃ vt intellectus rõ scia sapientia ars ꝛ prudentia. ¶ Secũda diuisio. habituũ itellectualiũ q̃ sunt circa verum tm̃ quidã est discursiuus vt rõ. ꝛ quidam nõ discursiuus vt intellectus. rõ enim siue sit pratica siue speculatiua semper est ab vno in aliud. intellectus autẽ cũ sit habitus primorum principiorum facit intellectum assentire his sine discursu. Tertia diuisio. habituum intellectus discursiuorum quidam est practicus ꝛ quidam speculatiuus. habitus praticus est ille cuius finis est operari. vt medicina ꝛ philosophia moralis. habitus autẽ speculatiuus cuius finis est scire vt philosophia naturalis methe. geome. ꝛ arithmetica. hanc distinctionem cũ suis diffinitionibus ponit aristo. tertio de anima ꝛ secundo methaphisice. ¶ Quarta diuisio. habituum praticorum quidam est circa materiã agibilem ꝛ intraneã vt prudentia quam diffiniens ar. s. sexto ethi. dicit prudentia est recta ratio agibilium. ꝛ quidam est circa materiã factibilem ꝛ extraneam vt ars quam etiam aristo. diffiniens sexto ethicorum. dicit. ars est recta ratio factibiliũ ¶ Quinta diuisio. habituum speculatiuorum. s. discursiuorum quidam est per altissimas causas vt sapientia. ꝛ quidam non per altissimas causas vt scientia. quia ergo ethica est scientia pratica ideo sibi competunt ars ꝛ prudentia qui sunt habitus pratici. ꝛ quia physica est speculatiua propterea ei competunt intellectus scientia ꝛ sapientia. ratio vero cum sit practica ꝛ speculatiua competit ethice ꝛ physice. ¶ Item duplex est physica. s. pria ꝛ secunda. physica prima dicitur metha. ꝛ physica secũda dicitur phylosophia naturalis. scientia ergo competit phylosophie naturali que est per causas inferiores. ꝛ sapientia metha. que est per causas superiores. intellectus vero est communis vtrisq̃ phylosophie cum sit habitus primorum principiorum que communia sunt metha. ꝛ phylosophie naturali.

Solertia autem est subtilitas quedã in nõ pspecto tempore medii: vt si aliquis videns q̃ splendorem semp habet luna a sole. statĩ intelligit ppter quid hoc sit. qz ppter id q̃ illustratur a sole. aut disputantem cũ diuite. cognouit quoniã accomodatum est. aut propter id quod quidem amici sunt quia inimici eiusdem sunt. oĩs. n. cãs medias videns cognouit. ꝛ vltimas splendidũ esse ad solem sit in quo a. lucere a. sole. b. luna. c. inest aũt lune quidem c. quod ipsi inest b. quod est lucere a sole. ipsi autem b a. qd est ad hoc esse splendidum a quo splendor quare ꝛ ipi c. a. psb.

¶ Consequenter phylosophus dat diffinitionem solertie di. q̃ solertia est subtilitas medii in non prospecto tẽpore idest solertia est virtus medij inuentiua ad conclusionem in non perceptibili tempore. ꝛ hoc siue fuerit cõclusio practica siue speculatiua. ꝛ ad hoc phylosophus dat tertia exempla. ¶ Quorum primum est istud. si aliquis videns lunam semper splendere versus solem statim intelligit q̃ hoc est. quia recipit lumen a sole. talis dicitur solers. ¶ Secundum exemplum. si quis videns diuitem litigantem cum paupere subito intelligit q̃ hoc est. quia diues pauperi accõmodauit pecuniam. iste. n. est solers. ¶ Tertium exemplum. si aliquis videt duos inimicos factos nouiter amicos ꝛ statim intelligit propter quid hoc sit scilicet quia sunt amici vnius tertij pacificantis illos. aut quia sunt inimici vnius tertij vt confundant illum. talis etiam est solers. ¶ Notandum fm phylosophum q̃ solers quia statim videt mediũ ꝛ cognoscit cãs medias põt cognoscere cãs vltias ad q̃ sunt

viria'resp'o vltra q̄s n̄ ɔtigit q̄rere ꝑꝑ q̄d. tc ergo ē q̄s maxie solers q̄ cognoscit cās medias ⁊ sic can r̄soluere in vltimas vt oē recipiēs lumē a sole splendet versus solem. sed luna recipit lumē a sole. ergo luna splendet versus solē. cōuertat̄ ergo a. cū maiori extremitate. s. cū isto termino splēdens versus solē: ⁊ b. cū isto termino luna que dicit̄ minor extremitas ⁊ arguatur sic. omne b. est a. oē c. est b. ergo omne c. est a. ¶ Intelligendū ꝙ solertia est duplex. s. innata ⁊ acq̄sita. Solertia innata ē subtilitas igenij sequēs formā in natiuitate. ⁊ talis est virt⁹ nālis de secūda spē qualitatis dicta naturalis potētia. Solertia acq̄sita ē subtilitas ingenij sequēs exercitiū studij ⁊ talis est virtus intellectualis p̄ie spēi q̄litatis adiuncta prudentie. hāc distinctionē intellegit p̄hus. septimo ethi. di. ꝙ q̄dā sunt iusti ⁊ fortes ⁊ tēperati a natiuitate. ita ꝙ duplex est tēperantia. iustitia vel fortitudo. s. inata inclinans a natiuitate hominē ad actū virtutis. ⁊ acq̄sita. vz ex frequētatis actibus mediis s̄m rōnem inter duo vitia extrema. prima est virtus naturalis. ⁊ secūda moralis. ⁊ ita de solertia est dicēdū que plus commendat hominē si fuerit acq̄sita q̄ si fuerat innata.

¶ Finis expōnis primi libri posterioꝝ.

q⁹ p̄ prīmi capituli primi tractat⁹

Questiones. vero que sunt equales numero his quecunq̄ vere scimus.

Iste est secundus liber posterioꝝ i quo p̄hs determinat de medio demōnstrationis qd̄ dicit̄ eē ipsū qd̄ q̄d ē. s. diffō subiecti vel passionis postq̄ determinauit in primo ex q̄bus ⁊ ex q̄libus debet esse demonstratio. q̄ nō sufficit scire syllogizare. sed etiam reqritur hēre potentiam ad syllogizandum. vt asserit aris. p̄o prioꝝ. potētia habet̄ p inuentionem ipsius qd̄ q̄d ē. s. diffōnis q̄ dicit̄ p̄m cā ⁊ medium in demōstratione. p̄ncipium quidem. q̄a est p̄ncipium in cōpōne demonstrationis ⁊ vltimū resolutione. Jō aris. in ꝓlogo de aīa dixit ipsū ꝙ quid est omnis demonstrationis eē principiū. Est ēt cā. q̄ ab ipso dependet effectiue passio. vt colligit̄ de mente p̄hi. 6°. topi. lō dixit ipse primo huius. ꝙ demonstratio est ex cāis nō solum in cognoscendo. sed etiam in essendo. Est insuper medium. q̄ non solum per ipm̄ cognoscitur conclusio. sed est mediū iherentie passionis ad subm̄ vt determinabit. aris. infra cum dicit ꝙ omnis qd̄ est questio medij. Diuiditur ergo p̄ns liber in quattuor tractatus quoꝝ primus manifestat dignitatē ipsius qd̄ q̄d est. Secund⁹ quō mō se habet ad demonstrationē ipm̄ qd̄ q̄d est. ibi Quo aūt modo cōtingat. Tertius manifestat quō mō venat̄ ⁊ inuestigat̄ ipm̄ qd̄ q̄d est. ibi. Q̄m aūt oportet venari. Quartus ondit que sit cālitas ipsius quod quid est ibi. De cā autem ⁊ cuius ē cā. ¶ Primus tractat⁹ diuidit̄ in quattuor ca. In quoꝝ p̄o ari. declarat oēm q̄stionem esse ipsius quod q̄d ē. In secūdo oēm demōstrationem dependere ab ipo qd̄ quid ē. ibi. Quō autez ꝙ q̄d ē. In tertio ondit ipm̄ qd̄ q̄d ē. non posse simpliciter ꝓbari s̄m ꝙ hmōi. ibi. Ipsius aūt ꝙ quid est. In q̄rto ip̄z qd̄ q̄d est posse aliquo mō demōstrari. sed nō s̄m ꝙ huiusmodi ibi. Iterū aūt speculādū. ¶ Primū capitulū diuiditur in q̄ttuor partes iuxta n̄uerum q̄ttuor cōclusionū. Quarum prima ē ista. Q̄ōnes sunt equales numero vere scibilibus. Secūda ɔclo. tm̄ q̄ttuor sūt q̄ōnes. ibi. q̄rimus aūt quattuor. Tertia conclusio. oēs q̄ōnes reducuntur ad duas ibi. Querimus aūt cū queramus. quarta cōclusio omnes q̄ōes reducunt̄ ad vnā. s. ad q̄ōnem medij ⁊ ipsius q̄d est. ibi. Cā q̄dem ē enim. ¶ Prima cōclo ar. sic. ois qd̄ ē ꝓpositio vere scibilis ⁊ ē vel pōt eē qd̄. ergo q̄ōnes sunt eq̄les n̄uero vere scibilibus: p3 ɔn̄a. ⁊ p̄ia ps añcedentis sic ar. omnis qd̄ est dubitabilis ꝓpō ⁊ omnis ꝓpō dubitabilis est vere scibilis. ergo ois qd̄ est vere scibilis. secūda pars añus similiter declarat̄. nā ois ꝓpō vere scibilis ē dubitabilis. cum non sit p se nota. ⁊ ois ꝓpositio dubitabilis est vel potest esse qd̄. ergo omnis ꝓpō vere scibilis est vel pōt esse qd̄. ¶ Circa dcā primo dubitat̄ ꝑꝑ q̄d ari. prius determinat de q̄ōnibus q̄ de scibilibus ex quo ꝓpō fit scibilibus ex quo ꝓpō fit scita per demōstrationez de qua p̄o determinatū est. Dicendū ꝙ scia acquiritur p demonstrationē: ⁊ demonstratio p medium: ⁊ medium p q̄ōnem. precedit ergo inuētionem medij. ⁊ medium ipm̄ inuenit. scibilē conclusionem. sicut enī in artibus cognoscēs finē q̄rit medium ad illū finē. ⁊ p illud mediuz agit finem. quia medicus cognoscens sanitatem querit mediū. ⁊ deinde iducit sanitatem. Et sciens serā esse ꝑꝑ secare dura querit medium. s. ferum ad istū finem: deinde facit serrā ferreā secantem dura. Ita speculatiuis cognoscens demonstrationē esse propter scire querit medium quo inuento format demonstrationem aggenerātē scientiam. ¶ Secūdo dubitat̄ ꝑꝑ q̄d p̄hus determinat de q̄ōnibus cū primo huius dixerit demōstratorez non interrogore. sed dialecticū. ¶ Respōsum est per eū p̄o huius dicēdo ꝙ tam demonstrator q̄ dyaleticus interrogat. sed nō eodē modo. nam dyalecticus interrogat de vtraq̄ parte ɔtradictionis ⁊ habet viā ꝓbandi q̄nlibz illarum. sed demōstrator sicut nō demōstrat nisi vnam partem cōtradictiōis. s. verā ⁊ necessariā ita de illa tm̄ interrogat. ¶ Sed ɔtra cōclusionē ar. sic. nos dubitamus ⁊ querimus non solum de scibilibus ⁊ necessarijs. sed de opinabilibus ⁊ cōtingentibus ⁊ possibus aīr se habere. Dubitamus ēt ⁊ querimus nō solū de scibilibus p cām. sed ēt de opinabilibus per signa ꝓbabilia. ⁊ dubitamus nō solum de his que sunt p se q̄ vere scibilia sūt. sed etiam de his que sunt p accidens. constat aūt ea que sunt per accñs. ⁊ contingentia ⁊ possibilia aliter se habere ⁊ opinabilia seu per signa ꝓbalia non eē vere scibilia. ⁊ est determinatum in primo huius. ergo plures sunt q̄ōes: q̄ vere scibilia. vt est determinatū in p̄o huius. ergo plures sunt q̄ōnes. q̄ vere scibilia. ⁊ per consequēs q̄ōnes non sunt equales numero his quecūq̄ vere scimus idest vere scibilibus. ¶ Notandum ꝙ circa hāc difficultatem sunt quattuor expōnes quarum prime due sunt eq̄. ⁊ alie due sunt alterius. oēs tamē soluūt difficultatē ⁊ glosant litteram. ¶ Prima expositio est ista. ꝙ scibile tripliciter sumit̄. s. ꝓprie. large. ⁊ magis large. Scibile proprie sumptum est cōclusio per se necessaria. Scibile large sumptum est conclusio vera siue sit necessaria siue contingens siue sit per se siue per accidens. Scibile autē magis large sumptū est ꝓpositio vera siue sit per se nota siue non p se nota. Scibile ergo sumptum tantū p̄o modo ⁊ secundo modo est vere scibile. ⁊ omne tale est vere dubitabile. ⁊ econtra. Quod autez est scibile tertio modo non est vere scibile. sed est vere intelligibile. vt de quolibet esse vel non esse. non cōtingit idem simul eē ⁊ non esse. que cognoscuntur solo lumine intellectus agentis. ideo eorum habitus dicitur intellectus. ¶ Secunda expositio est ꝙ semper imperfectum ad perfectum habet reduci. ideo per accidēs reducitur ad per se. ⁊ quod est per signum ad id quod est per causam. ⁊ quod ē cōtingens ad id quod est necessarium. conclusiones ergo per accidens ⁊ contingentes. ⁊ per signa dependent a vere scibilibus. que sunt per se. ⁊ necessaria ⁊ per causam. omnis ergo questio est quoddam scibile vel reducibile od scibile. ideo questiones sunt equales n̄uero vere scibilibus aut reducibilibus ad vere scibilia. ¶ Tertia expositio. est ꝙ propositio dicitur scibilis dupliciter. s. vere ⁊ nō vere. ꝓpō vere scibil̄ ē illa cui itellect⁹ p̄t assētire p discursū. ⁊ sic sola ɔclusio ē scibil̄. ꝓpō āt non ve

Du^m primum

Du^m secūm

1^a ex^o

re scibilis ē illa cui intellectus nō pt assentire p discursū ⁊ sic pria pncipia sunt scibilia. Ex quo sequitur φ ois qō est ppositio vere scibilis ex quo nulla fit qō pprie de primis principijs necessarijs neqz de impossibilibus. ¶ 4ª expositio est φ vere scibile quadrupliciter sumitur. primo cōuer pro oī conclusione vera ⁊ sic tā necessaria φ̄ cōtingentia sunt vere scibilia. Secūdo pprie p conclusione necessaria tm̄. ⁊ sic tam conclusio demonstrata demonstratione qr. φ̄ demonstratōe ppter qd ē vere scibilis. Tertio magis pprie p cōclusiōe necessaria demōstrata a priori ⁊ sic cōclusio tam particulariter φ̄ vlr demonstrata est vere scibilis. Quarto pprijssime p conclusione necessaria demonstrata cōuertibiliter ⁊ priori ⁊ sic sola cōclusio demonstrata demōstratione vli ē vere scibilis. qr ergo non differt qō a cōclusione fm aris. pximo h nius nisi rōne qr eadē enunciatio numero est qō ⁊ cōclusio. qō .n. ante pbatiōnē. ⁊ conclusio facta pbatiōe. iō qōnes sunt equales nūero his que cūqz vere scimus .i. vere scibilibus.

3ª secūda pmi capituli pmi tractatus

Querimus autem quattuor qr est ppter qd est: si est: qd est: cū qdem enim vtruz hoc aut hoc sit querimus ī numerū ponentes. vt sol deficiat aut non: ipsum qr querimus. Signū inuenientes enim qr deficit. pausamus. Et si in principio sciremus qr deficeret non quereremus vtrum deficeret. cum autem sciamus ipsum qr: ipsum ppter qd querimus vt scientes qr luna deficit. ⁊ qr mouetur terra propter qd deficit ⁊ ppter quid mouetur terra querimus. hoc quidem igitur sic. quedam autez alio modo querimus: vt si est aut non est centaurus: aut si est deus. hoc autez si est aut non simpliciter dico. Sed non si album est aut non est. cognoscentes autem qa est. quid est querimus vt qd est deus: aut qd homo. que qdem igitur q̄rimus ⁊ que inuenientes scimus. hec ⁊ tot eniz sunt.

¶ Secunda conclusio. tm̄ quattuor sunt questiones .i. maximus numerus qōnum non coincidentium in denominatione in genere est nūerus quaternarius. s. si est qr est. quid est. ⁊ ppter qd est. nā omnis questio est circa cōplexū vel incōplexū. si circa incōplexū. aut ergo q̄rit de eē eius. ⁊ sic est qō si est aut de quiditate eiusdem ⁊ sic est qō quid est. si circa complexuz. aut ergo querit de inherentia pdicati ad subz absolute. ⁊ sic est qō quia est. aut querit ppter quā cāz illud pdicatū inest illi subo ⁊ sic est qō ppter quid. ¶ Circa ergo ppōnem de secūdo adiacente versantur due qōnes. s. si est. ⁊ quid ē. vt si homo est. ⁊ qd est hō. ⁊ circa ppōnem de tertio adiacente versant alie due qōnes. s. qr est. ⁊ ppter quid est. vt vtruz hō sit disciplinabilis. ⁊ ppter qd homo est disciplinabilis. ¶ Phs aūt ponit exēpla in alijs terminis ⁊ primo de qōne cōposita. dicens φ primo querimus vtrū luna eclipsat. si ignoramur ipsaz eclipsari. qr si sciretur nō fieret hec qō que dr qr ē. ⁊ scito φ luna eclipsat: sequitur alia qō. s. ppter qd luna eclipsat que dicit qō ppter quid. Aliam aūt qōnē. s. simplicem declarat phs ⁊ dicit φ primo queritur vtrū deus sit vel centaurus. deinde qd ē deus. ⁊ qd est hō ⁊ sic de alijs. ¶ Notandū primo φ qōnes nosate habent inuicē ordinē ēentialem eo qō qō ppter ē psupponit qōnem qr est. ⁊ qō qr est psupponit qōnem qd ē. ⁊ qō qd ē psupponit qōnez si est. vnde qō cōposita psupponit simplicem. ⁊ qō de qditate psupponit qōnem de esse. ⁊ qō de eē inherentie psupponit qōnem de eēntia inherētie. ¶ Secūdo notādum φ qōnes sunt solum quattuor in genere sz ī specie. qa fm spēm vel numerum sunt plures. infinite eniz numero possunt eē qōnes si est. ⁊ qr est. quid est. ⁊ ppter quid ē. sicut ēt infinite possunt eē demōstrationes ⁊ conclusiones.

N^m 2^m

¶ Tertio notandū φ qōnū quedā ponūt numerum. quedā vero nō ponūt in nūerū. dicitur .n. qō de secūdo adiacente nō ponere in nūerū. ⁊ qō de tertio adiacente ponere in nūerū cuius est triplex rō. prima qr qō de secūdo adiacente nō habet pdicatū. qō autem de tertio adiacente hz pdicatū. cōstat aūt φ subm non facit nūerū. subm aūt ⁊ pdicatum bene faciunt nūerum. Secūda rō. qr qō si est. nullam qōnem psupponit. ⁊ questio quid ē. tantū psupponit qōnem si ē. ideo nulla istaz ponit in numerū. sed qō qr est psupponit duas qōnes. s. si est. ⁊ qd ē. ⁊ qō ppter qd psupponit tres. qr ē. ⁊ qd ē. ⁊ si ē. ideo tam qō. qr ē. φ̄ ppter qd ponit in numerū cum duo ⁊ tria sint numeri. Tertia rō. prime due qōes querunt de eē ⁊ eēntia rei que sunt idē cū ipa re. alie aūt querūt de subo ⁊ ppria passione que realr distinguunt ideo prime due qōnes dicūt nō ponere in numerum ⁊ due vltime ponunt in numerum.

N^m 3^m

¶ Quarto notādum φ phus facit mentionem de centauro quoad qōnem si est. ⁊ non quo ad qōnem quid est. qr licet quid ē. qō est pcognitio dicat diffōnem exprimentē qd nominis. tamē qd ē. qō est qō dicit diffōnem exprimētem qd rei. ⁊ qa centauro hircocervo alijsqz figmentis nō correspondent diffiniones exprimentes qd rei. sed solum qd nominis iō illis non correspondet qō qd ē.

N^m 4^m

¶ Primum dubium. sicut figmenta non habent qditatem ita nō habent eē. ergo sicut illis nō correspondet qō qd est. ita illis non cōpetit qō si ē. Dicendū negādo ̄nām. qa dubitat de centauro vtrum sit ⁊ nō qd sit. nā prima qō terminat negatiue. ideo ostēso φ nō ē centaurus frustra quereret qd ē centaurus. non tamen inconuenit concedere φ centauro hircocervo ⁊ alijs figmētis correspondet qō qd ē nō de inesse sed cōditionalr. vt qd est hircocervus dato φ eēt. sed de tali qōne phus non facit mentionē. qr tali nō vtitur demōstrator.

D^m p^m

¶ Secūdū dubiū videt φ deo nō cōpetit qō qd ē. qr deus nō pōt diffiniri cū non sit p se i pdicamento. diffō .n. constat ex genere ⁊ differentia. q̄ non reperiuntur in deo cū sit actus purissimus fm phz iz. metha. ¶ Rndet φ diffō pure qditatiua diffō exprimens qd rei ⁊ diffō exprimēs qd noīs eēntialiter ordinant fm sub ⁊ supra. qr ois diffō pure qditatiua est diffinitio exprimēs quid rei ⁊ nō ecōtra. ⁊ ois diffō exprimens qd rei ē diffō exprimēs qd nois. ⁊ nō ecōtra. licet ergo deo nō cōpetat diffō pure qditatiua. sibi tamē correspondet diffō exprimēs qd rei. qr deus est illud quo melius excogitari nō pōt. Credo tamē φ phs p deum intelligat celū iuxta modū porphirij in vniuersalibus dicētis φ mortale nobis additū separat nos a dijs .i. corporibus celestibus que ipse putabat eē animalia rōnabilia. cū fuerit de secta plato. aut iuxta moduz loquēdi homeri dicentis solē eē patrē deoz .i. planetarū quem ipse Aris. inducit secūdo de aia. ¶ Cōtra cōclusionē ari. primo φ qōnes sunt pauciores φ̄ quattuor. qr ois qō ē qō medij. vt habet in q̄rta conclusione. ergo non est nisi vna q̄stio. ¶ Itē qd ē. ⁊ qr ē. sūt pcognitiōes. vt patuit primo huius. ergo nō sūt qōnes. ⁊ p ̄ns nō sūt nisi due qōnes. s. si ē. ⁊ pp qd ē. ¶ Scdo ar. φ plres φ̄ q̄ttuor sūt qōnes: qr pter noīatas sūt et eē alie pertinētes ad genus ppōnū .s. q̄: q̄lis ⁊ q̄ta: ⁊ alie q̄ttuor q̄rētes de diffōne genere ppio ⁊ accñte. vt pz in topicis. ⁊ iterū decē alie reptē ī decē pdicamētis. s. q̄lis q̄ntus vbi qñ ⁊ c. qr quodlibet pdicamētū videt habere ppium q̄situ licz non cuilibet assignet pp defectū vocabulorū. ¶ Notādum φ circa difficultatē secūde rōis due sūt expōes. prima ē cōis qōes q̄drupl'r distinguēs. primo iuxta distinctionem quesitorum pdicamētorum. ⁊ sic sūt decē sicut decem sunt pdicamēta. Se

N^m p^m

D^m 2^m

notitia de eo secundum partem verbi gratia. notitia sunt quod deficit vel augetur est notitia secundum partem. notitia autem eiusdem vel de eadem aut de die vel de nocte quod est vel non est: est notitia secundum totum et secundum esse simpliciter. ¶ Secundo notandum quod de causis medijs et principijs secundum se si est questio. quia talia secundum quod huiusmodi non sunt dubitabilia cum sint per se nota vel quasi per se nota. sed questio est de illis in ordine ad causata et ad conclusiones ita quod solum est questio de illis vt ordinantur ad causata et ad conclusiones et econtra. duo enim sunt motus in nobis. primus esse dubitabilis et ille incipit ab effectu tendens in causam. talis igitur motus nihil aliud querit nisi inuenire causam. et ideo omnis questio est de ipsa causa vel de ipso medio. Secundus motus est certitudinis et iste incipit a causa tendens in effectum. habentes ergo effectum dubitamus et querimus causam: qua habita per eam iam certificati secundum certitudinem tendimus in effectum. ¶ Ex predictis sequitur quod questiones sunt quatuor vt respiciun conclusiones et causata scilicet si est. quid est. quia est. et propter quid est. vt autem respiciunt media sic sunt due scilicet si est. et quid est. quia nunquam queritur nisi si est medium. aut quid est medium illud vt dicitur est. Et sicut conclusiones reducuntur in media non tamen sunt illa media: ita iste quatuor questiones reducuntur in istas duas non tamen sunt iste due. Dubitatur contra declarationem conclusionis sic. questiones simplices conueniunt magis inter se: ac etiam magis conueniunt inter se questiones composite quam vna simplex et vna composita. ergo potius questiones simplices sunt reducibiles in vnam aut questiones composite quam vna simplex et vna composita. ¶ Respondetur quod questiones simplices inter se magis conueniunt et etiam composite inter se quam aliqua simplex et aliqua composita. tamen respectu alicuius tertij. scilicet medij magis conueniunt vna simplex et vna composita quam simplices vel composite inuicem. vnde questio si est querit de esse subiecti. et questio quia est querit de esse predicati in subiecto. questio autem quid est querit propter quid est illud subiectum. et questio propter quid est querit propter quid illud predicatum est in isto subiecto. constat autem quod magis conueniunt si est subiectum. et si est predicatum in subiecto quam si est subiectum et propter quid est subiectum. ¶ Similiter magis conueniunt propter quid est subiectum et propter quid predicatum est in subiecto quam si est predicatum in subiecto et propter quid predicatum est in subiecto.

Conclusio 4a primi capituli primi tractatus

Causa quidem enim medium est.

¶ Quarta conclusio. omnes questiones reducuntur ad vnam. scilicet questionem medij. Ista conclusio tripliciter probatur. et primo sic. omnis questio est questio cause. ergo omnis questio est questio medij. patet consequentia. quia causa et medium sunt idem. antecedens probatur. nam cum queritur si homo est queritur si est aliqua causa qua homo est. et cum queritur quid est homo queritur que est causa qua homo est. deinde cum queritur vtrum homo rideat queritur vtrum sit aliqua causa qua homo ridet. et cum queritur propter quid homo ridet queritur que est illa causa qua homo ridet. ¶ Notandum quod causa est id ad cuiuius esse sequitur aliud. sed ad esse medij sequitur conclusio. ergo causa et medium sunt idem. sicut enim datur medium tam in demonstratione quia quam propter quid: ita datur causa. sed non eodem modo. nam in demonstratione quia et per effectum datur tantum causa in cognoscendo: sicut datur medium tantum inferendo. In demonstratione autem propter quid datur tam causa quam medium in essendo.

Notandum secundum

Jn omnibus autem talibus hoc queritur vtrum deficit. vtrum sit aliquod medium aut non. Post hoc scientes quia est quid igitur hoc sit querimus.

¶ Secundo principaliter sic. quid est et quia est sunt questiones medij. et si est et quia est sunt questiones medij. et quid est et propter quid est sunt questiones medij. ergo omnis questio est questio medij. patet consequentia. quia in his

combinationibus sunt omnes questiones. prima pars antecedentis probatur. de ista propositione dubitabili. luna eclipsatur. primo enim queritur vtrum luna eclipsatur. qua questione intelligitur vtrum sit medium cognoscendi lunam eclipsari. deinde queritur quid sit illud medium quo luna eclipsatur: ex quo intelligitur lunam eclipsari. ¶ Dubitatur cum cuiuslibet quaternario competant sex combinationes vt declaratum est primo huius. iuxta doctrinam aristo. 2o de generatione. quare ergo aristo. non fecit mentionem nisi de tribus. Respondetur quod licet numero quaternario questionum competat sex combinationes. sufficiunt tamen tres ad probandum omnes questiones esse questiones medij quia in his tribus sunt omnes questiones.

Causa enim ipsius est esse. Non hoc aut hoc. sed substantiam simpliciter autem non simpliciter sed aliquid eorum que sunt per se aut secundum accidens medium. Dico autem simpliciter substantiam vt lunam aut terram aut triangulum. Quid autem est defectum equalitatem inequalitatem si est in medio sit aut non sit.

¶ Secunda pars antecedentis probatur. scilicet quod si est et quia est sunt questiones medij siue propositio dicat esse siue non esse simpliciter: siue dicat esse vel non esse secundum partem: et hoc per se vel per accidens. verbi gratia. homo est. dicit esse simpliciter: sed homo est risibilis. dicit esse partem. et hoc per se. sed animal est risibile. vel homo est albus. dicit esse secundum partem per accidens. et omnis questio circa aliquam istarum est questio medij. Si enim queritur vtrum homo sit vel vtrum homo sit risibilis. vel vtrum homo sit albus: continue queritur vtrum sit medium cognoscendi et essendi hominem esse. aut hominem esse risibilem: aut hominem esse album. Similiter de luna: terra: et triangulo sit questio si est dicens esse simpliciter. vt si luna est. aut si terra est. aut si triangulus est. etiam questio quia dicens esse secundum partem. scilicet vtrum luna eclipsetur. et vtrum triangulus habeat tres angulos equales duobus rectis. et an terra sit in medio mundi vel non. et nulli dubium quod quelibet istarum questionum est questio medij. prima enim questione queritur vtrum sit medium cognoscendi lunam. triangulum. vel terram esse. 2a autem questione queritur vtrum sit medium cognoscendi lunam eclipsari. aut triangulum habere tres angulos equales duobus rectis. aut terram esse in medio mundi. ¶ Sed dubitatur. quia videtur quod philosophus non debeat facere mentionem de propositione per accidens. quia demonstrator non vtitur his que sunt per accidens. vt est habitum primo huius. ¶ Notandum quod quatuor sunt responsiones quarum quelibet satisfacit difficultati. Prima est ista quod opposita habent fieri circa idem. quia oppositorum eadem est disciplina. sed per se et per accidens sunt opposita. ergo si demonstrator determinat de his que sunt per se. etiam debet determinare de his que sunt per accidens non determinando illa. sed dando intelligere ea separando ipsa ab alijs que sunt per se. ¶ Secunda responsio dicit quod licet demonstrator non vtatur demonstratiue

Notandum primum

cundo iuxta distinctionē questiōꝝ pdicatoꝝ. ⁊ sic sunt q̃tuoꝛ questiones sicut quattuoꝛ sunt pdicata q̄ dicunt de specie. Tertio iuxta distinctionem accidentium ppōnis in cōmuni. ⁊ sic sunt tres. q̄ q̄lis. ⁊ quanta. Quarto iuxta distinctionē adiacētiū ppōnis cathegorice. ⁊ sic sunt quattuoꝛ questiones: q̄rū due cōpetūt ppositioni de secūdo adiacente. ⁊ due corridem ppōni de tertio adiacē. vt prius dictū est. ⁊ solum isto mō inquirit distinctio q̄ōnum ⁊ nō alio modo. ¶ Secūda expositio est ppria dicens. ꝙ omnis questio modo est vna istarum quattuoꝛ aut reducibilis ad aliquā earūdē. vnde ppōnū de secūdo adiacente quedā hñt subm ⁊ nō pdicatū. vt si hō est animal est. iā añs q̄ ꝯñs huius conditionalis habet subm. ⁊ non pdicatum. quedā aūt habet predicatum ⁊ nō subm. vt si hō est animal. huius eni cōditionalis tam antecedens q̄ cōsequens hz pdicatum ⁊ non subiectuz. ¶ Ex quibus ꝙ omnis questio circa aliquā talem de secūdo adiacēte est qō si est aut qd est. vel reducibilis ad aliquā istarum. nulla autem qōnū nominataꝝ in secunda rōne reducitur ad questionem si est. quelibet talis p̄ pponit illud esse. igitur reducitur ad questionē qd est. nam cū dicitur qualis est soꝛ. aut quātus est plato. interrogatio fit circa ppōnem. de secūdo adiacente habentē pdicatum ⁊ non subiectum in qua p̄supponitur soꝛtez ⁊ pla. eē ac etiam soꝛ. qualificatum eē. ⁊ platonē quātificatum esse seu q̄tū esse. sed soluz q̄ritur q̄ qualis sit illa q̄ soꝛ. est qualificatus. ⁊ cōsequēter que res sit illa q̄litas q̄ soꝛ. est qualificatus. vbi habet qō qd est. s. qd est illa q̄litas vtrū albedo vel nigredo q̄ soꝛ. est q̄lificatus. Item de platone q̄rit q̄ res sit illa q̄titas q̄ pla. est q̄titus ⁊ cōsequēter qd ē hmōi quātitas vtrū pedalitas vel bipedalitas aut aliqua alia. Et sicut dicit in his ita ꝯñr in oībꝰ alijs iuxta materiaz interrogationū. ¶ Ad primū dr negando ꝯñam. q: lz oīs qō sit qō medij tñ aliud ⁊ aliud mediū hz alā ⁊ aliā qōnē. ¶ Et cū ar. ꝙ q: est ⁊ qd est non sunt qōnes. q: sunt p̄cognitiones. Rñdet ꝙ nulle p̄cognitiones sūt qōnes vel ecōtra. tñ cōcedo hec duo sibi ꝯtraria. q: est ⁊ qd ē: nō sunt qōnes. ⁊ q̄a ē ⁊ qd ē. sunt qōnes. vñ qa ē dignitatū ⁊ subi nō sūt qōnes sed p̄cognitiones. sil' qd ē subi ⁊ passionis nō sūt qōnes sed p̄cognitiōes. sed q: ē. ⁊ qd ē ꝯclusiōis sūt qōnes ita ꝙ qa ē ⁊ qd ē sūt qōnes supponēdo p cōclusiōibus q̄ priꝰ dubitant q̄ sciant p demrātionē. sed q: ē ⁊ qd ē sūt p̄cognitiōes supponēdo p dignitatibꝰ subo ⁊ passione q̄ p̄cognoscūtur ante demrātionē. nō tñ ꝯcedit ꝙ oīa qa ē. ⁊ qd ē sint p̄cognitiōes. nec oīa q: ē. ⁊ qd ē sint qōnes. p ter iplicationē ꝯtradictōis. ¶ Ad scdm rñsuz ē p scdā expōnez. Alij tñ dicūt. oēs istas qōnes reduci ad qō q: ē. dicēdo ꝙ q̄rit de inherētia pdicati subm cū iste ppōnes sint de tertio adiacēte. soꝛ. ē q̄lis. pla. ē q̄tus. ⁊ soꝛ ē in loco. vel in tēpore. circa q̄s vsant iste qōnes. sz vlsum ē has qōnes nō vsari circa has ppōnes cum p̄supponat soꝛte esse qualē ⁊ platonē esse quantū. cū q̄rit q̄lis ē soꝛ. ⁊ q̄tus ē plato. Ideo p̄ter oēs datas expōes pōt dici magis ad mentē phī ꝙ nō loq̄t hic de oībus qōnibus. sed solū de his q̄ terminant p sciē iuxta intellectum p̄ine cōclusiōis. s. qōnes sūt eq̄les numero his q̄ vere scimus. sed tñ q̄druplicitur cōtingit sciē. ergo tñ quattuoꝛ sunt qōnes. p3 ꝯña cū maioꝛ ⁊ minoꝛ declaratur. nā oē qō scit aut scit p diffōnem aut p demostrationem. si per diffōnem illi corridet qō qd ē. si p demōstratiōnē cōcludentē ppōnem de secūdo adiacente. aut cōcludentem ppōnem de tertio adiacente. si ppōnez de secūdo adiacēte vt ꝙ p̄imus motoꝛ est aut ꝙ p̄ima causa ē. illi corridet qō si ē. Si aūt demonstratio cōcludit ppōnem de tertio adiacēte. aut ergo p effectū. ⁊ sic p̄cedit q̄stio q: ē. aut p causam. ⁊ sic p̄cedit questio ppter quid ē. cōstat autē non plures esse modos sciendi. ergo nec plures modos q̄rendi referendo quesibilia ad scibilia. De his eni tribus modis sciendi p demōstrationez facit cō

niētatoꝛ mētionē scdo phy. dī. triplicē eē demrātionez. s. simplicē. q: ē ⁊ pp qd ē intelligēdo p demōstrationez simplicē demōstrationē cōcludētē ppōnem de secundo adiacēte ¶ Dubitatur. q: ostsum ē prīo huius omnem demōstrationē esse syllogismū. cōstat autem nullū syllogismū cōcludere ppōnem de secūdo adiacēte. aūr syllogismus cōstaret ex duobus terminis tm cōtra doctrinā ari. primo poꝝ. ergo nulla demōstratio ꝯcludit ppōnez de secūdo adiacente. ¶ Item dato isto aliqua demrātio peteret primū. q: semp cōclusio sumeretur in altera p̄missarum. verbi gratia. si deberet pbari ista. deus est. videtur ꝙ aliquo tali mō. oīs p̄ima cā ē. sed deus est p̄ima cā. ergo deus est. vbi pz conclusionem repeti in minori. ¶ Respondet ꝙ oīs sillogismus cōstat ex tribus terīs iplicite vel explicite. pōt tñ cōstare ex duobus explicite. vt oīs hō ē soꝛ. est homo. ergo sortes est. neqꝫ per talem syllogismū cathegoricū pōt demonstrari ppositio de secūdo adiacente. q: peteretur p̄ncipium. sed p syllogismū ypotheticū iuxta doctrinam ari. p̄mo poꝝ. vt si p̄ima causa ē deus ē. sed p̄ima cā ē. ergo deus ē. minoꝛ aūt pbatur 2° metha. ex eo ꝙ nō cōtingit pcedere in infinitum in causis ⁊ cātis. Itē p̄imus motoꝛ ē vel pcedit in infinitum in mouentibus ⁊ motis. sed non proceditur in infinituz in mouentibus motis. ergo p̄imus motoꝛ ē. minoꝛ est pbata septimo phi. ¶ Et dicitur omnem demōstrationem eē syllogismū alicuius triū figurarū vt colligitur de mēte phi prīo huius. Rñdetur ꝙ loquitur de potissima demōstratione cōcludēte ppōnē cōpositam ⁊ nō simplicē s'm ꝙ etiam magis videbit infra ⁊c̄.

Querimus autē cum queramus quia aut si est simpliciter vtrum sit mediuz ipsius aut non. Cum autem cognoscentes aut quia est aut in parte aut simpliciter. tunc iterum propter quid querimus aut quid est. ⁊ tunc querimus quid sit medium. Dico autem quia ē aut si est parte ⁊ simpliciter in parte quidem vtrum deficit luna aut augetur. Si enim est aliquid aut non est aliquid. in huiusmodi inquirimus. simpliciter autem est si est aut non est luna aut nox. Contingit quidem itaque ī omnibus questionibus querere. aut si ē aut quid est medium.

¶ Tertia cōclusio ē ista. omnes qōnes reducunt̄ ad duas. videlicet ad si ē. ⁊ quid ē. pbat̄ qō si ē: ⁊ qō q: ē reducunt̄ ad qōnem si ē. ⁊ qō quid ē. ⁊ qō ppter quid ē. reducunt̄ ad qōnem qd ē. ergo añs pbat̄. nam cuz querimus si ē aut q: ē querimus de medio si ē. ⁊ cum querimus si qd ē ⁊ ppter quid querimus qd ē illud meduz ergo omnes iste qōnes reducunt̄ ad si ē medium. ⁊ qd ē mediū. verbi gratia. cum q̄rimus vtrū hō sit q̄rimusº de medio siue de cā vtrū sit mediuz siue causa q̄ hō ē. similiter cum querimus vtruz hō sit risibilis querimus vtrum sit medium quo homo sit risibilis vel causa risibilitatis. q: idem est medium ⁊ causa. Si autem queritur quid est hō q̄ritur quid illud est medium quo hō ē est. ⁊ cum querimus ppter qd hō est risibilis. querit̄ qd est illud medium quo hō est risibilis. ¶ Notanduz primo ꝙ qō q̄rens si est. q̄rit de esse simpl'r. ⁊ qō q: est q̄rit s'm partem. nam ens est totū respectu omnium predicamētorum. ⁊ oīa p̄dicamēta sunt partes entis. quo mētha. ergo questio q̄rens de aliquo s'm esse querit de illo simpl'r ⁊ s'm totum. Questio autem querens de aliquo s'm determinatum predicamentuz q̄rit de illo s'm quid ⁊ s'm partē cū illud p̄dicamētū sit pars entis. ⁊ cōsequenter cognito de aliquo ꝙ ipm sit habetur noticia de eo s'm eē simpl'r. ⁊ cognito q' ipm sit tale vel tale hr

No^m primū

his que sunt per accñs. vtitur tamen his exemplariter. nã dictũ ẽ in p͂ra q̃ ꝓpõ ꝯtingens vl' ꝑ accñs est vere scibilis: largissime loquẽdo. iõ circa ea põt fieri questio. cõstat aũt q̃ siue fiat qõ circa hmõi ꝓpositionẽ dicentẽ eẽ simpliciter siue s3 partẽ ois talis qõ est questio medii. ℭ Tertia rñsio dicit q̃ ari. loq̃tur ibi de ꝓpõne ꝑ accidens put per accñs opponitur ei qõ est ꝑ se pmo. ꝛ tali ꝑ accñs bene vtit̃ demr̃atoꝛ in demr̃atione pticulari. vt q̃ eq̃laterus hẽt tres angulos eq̃les duobus rectis. ista. n. ꝓpõ d̃r per accñs nõ rõne subi. sed p̃dicati. q2 accidit eq̃liati triũ angulo2 ad duos rectos inee eq̃laterũ. ℭ Quarta rñsio est Egi. dicentis q̃ sicut inesse ꝑ se h3 cãm. ita nõ inee ꝑ se. quia sic affirmatio ẽ cã affirmationis p⁹ hui⁹: ita negatio ẽ cã negatiõis. sic. n. hr̃e per se angulũ ẽ cã ꝑ se hr̃e tres. ita nõ hr̃e per se angulũ est cã nõ hr̃e per se tres. l3 igit̃ idem sit triangulus ꝛ p̃ncipiũ figura2 rectilinea2. tñ triangul⁹ d̃r hr̃e ꝑ se tres angulos sicut ꝑ se h3 angulũ extrinsecũ. ꝛ p̃ncipiũ figura2 ꝑ accñs h3 tres. q2 accidit sibi hr̃e angulũ extrinsecum. Et ex his pñt fieri demr̃ationes q̃2 pma est ista. q̃cq̃d per se h3 angulũ extrinsecũ ꝑ se h3 tres angulos. sed triangul⁹ est hmõi. ergo ꝛc̃. ℭ Scd̃a dmr̃atio. cuicunq3 accidit habẽ angulũ extrinsecũ accidit hr̃e tres angulos p̃ncipiũ figura2 est hmõi. ergo p̃ncipio figurarũ accidit hr̃e tres angulos. vnde sicut scia ẽ de corruptibilibus prout de illis fiũt icorruptibiles rõnes. ita demr̃ato2 põt vti his que sunt ꝑ accñs put reperitur aliqd in eis per se. nã sicut ẽ per se q̃ cui accidit hr̃e angulũ extrinsecum accidit hr̃e tres angulos. Intelligendũ circa dictũ Egi. q̃ sicut aliqua ꝓpõ est pošis ꝛ non de possibili vt tu es hõ. ꝛ aliqua de poši ꝛ nõ est pošis. vt hoiem possibile est esse asinũ: ꝛ aliq̃ pošis ꝛ de poši. vt albũ possibile est eẽ nigrũ. ꝛ aliq̃ pošis ꝛ d̃ ipoši. vt hoiem ipossibile est esse asinũ. ita aliq̃ ꝓpositio est per se. ꝛ nõ de ꝑ se. vt triangulus h3 tres angulos. ꝛ aliq̃ est d̃ ꝑ se. vt p̃ncipiũ figura2 h3 per se tres angulos. ꝛ aliq̃ per se. ꝛ de ꝑ accidens. vt p̃ncipiũ figura2 ꝑ accñs hẽt tres angulos. l3 igitur ꝓpositio per accñs nõ ingredit̃ demr̃ationẽ3 tamen bene igreditur demr̃ationẽ ꝓpositio de ꝑ accidẽs. quia talis est ꝓpositio per se. ꝛ sic dicebat̃ sup2a pmo huius q̃ de casu ꝛ fortuna est scia p2o quãto repiuntur in eis p̃dicationes per se ꝛ nõ per accidens. hec. n. ꝓpositio. fortuna est causa ꝑ accidens extra s ꝛ frequẽter ẽ ꝑ se l3 sit de ꝑ accñs. ꝛ iõ põt igredi demr̃ationẽ.

In omnibus enim his manifestum est q̃ idem sit querere q̃ quid est ꝛ ꝓpter quid ẽ. Amplius quid est defectus. priuatio luminis a luna ob terre obiectum. ꝛ propter qd est defectus. aut propter quid deficit luna. ꝓpter d̃fectũ luminis opposita terra. Quid est consonantia. ratio numero2u3 in acuto ꝛ graui. propter quid cõsonat acutum graui. propter id q̃ rationem habet numerorum acutum ꝛ graue. vtrum sit in numeris rõ ip so2 accipiẽtes aũt. quia ẽ q̃, ergo ẽ rõ.

ℭ Tertia pars p̃ncipalis añis etiã ꝓbatur. v3. q̃ quid est ꝛ ꝓpter q̃d est sunt qões medii. ꝓbatur. sicut se h3 qõ si est ad qõnem. quia est. ita questio qd est ad qõnẽ ꝓpter qd est. sed questio si est. ꝛ questio q2 est sunt questiones medii. iõ pariformiter qd est ꝛ ꝓpter qd ẽ sunt q̃stiones medii. ℭ Ex ꝯfirmatur. q̃stiones qd ẽ ꝛ ꝓpter quid ẽ sunt vnum ꝛ idem: s3 qd ẽ: ẽ qõ medii. ergo propter q̃d ẽ ẽ q̃stio medii. patet ꝯña cum minori ex dictis. ꝛ maio2 declaratur pmo exemplo naturali. q2 si queritur q̃d est eclipsis: respondet̃ defectus luminis in luna ex interpositione terre. ꝛ si iter2 q̃rit̃ ꝓpter qd luna eclipsatur: respondet̃ per idem. s. ꝓpter defectum luminis in luna ex interpositiõe terre. Scd̃o exemplo mathematico. vt qd est armonia. i. cõsonantia. i ñdetur q̃ est ratio idest ꝓpo2tio numero2u3 in acuto ꝛ graui. ꝛ si q̃ritur ꝓpter q̃d consonat acutũ graui. respondet̃ idẽ: q2 acutus ꝛ graue hẽnt rõnem numero2. i. ꝓportionẽ numerariam adinuice3 terminatã. igitur qõne q2 ẽ. vtrum ꝯsonantia sit ꝓpo2tio numero2 in acuto ꝛ graui: q̃ est q̃stio medii vt ꝓbatũ fuit sequunt̃ alie questiões. s. qd ẽ h⁹ ꝓpo2tio ꝛ ꝑꝑ q̃d ẽ h⁹ ꝓpo2⁹ i acuto ꝛ graui: q̃ ẽt videt̃ eẽ qões medii. ℭ Sed dubitat̃. ꝯsonantia est sonus: sonus autẽ non ẽ numerus neq3 ꝓpo2tio cu3 sit q̃litas educta de potentia ꝑcutientis ꝛ percussi. 2⁰ de aĩa. Dicendũ q̃ consonantia non ẽ sonus. sed ẽ relatio ꝯsurgens ex multitudine sono2. quo2um vnus ẽ grauis ꝛ alter acutus. sicut. n. sonus nõ est motus: sed ẽ in motu subiue. ita consonantia non ẽ sonus. sed ẽ in sono subiue. dicitur. n. cõsonantia mouere auditum non rõne sui. sed rõne soni in quo ponitur subiue: ꝛ q2 musicus non considerat cõsonantia vt est passio continui. sed discreti. q2 considerat ipsã vt est ex multis ꝑcussionis ꝛ nõ ex vna tantu3. iõ cõsonantia dicitur ꝓpo2tio numero2. ꝓportio quidẽ ꝑ p2opinquitudinem grauis ad acutum ꝛ numerorum. q2 nõ fit ex vno sono neq3 ex vna percussione. sed ex multis sonis ꝛ multis percussionibus.

Quod autem sit medii questio ostenditur quecunq3 mediu3 sensibile est. querim⁹ enim non sentientes: vt defectũ si est aut non. Si vero essemus super lunam non vtiq3 quereremus: nec si fit nec propter quid s3 simul manifestu3 esset vtiq3.

ℭ Tertio ar. p̃ncipit̃ ad ꝯclõnẽ sic. ois nõ querit̃ aliquo habito cessat illa qõ. sed habito medio cessat ois q̃stio. ergo ois qõ ẽ qõ medii. maio2 p3. ꝛ mino2 declaratur exẽplo sensibili. qñ nõ videmus lunã querim⁹ si eclipsis est. ꝛ q̃d est illa eclipsis. ꝛ vt2 eclipsis fit in luna. ꝛ ꝓpter qd eclipsis est i luna si autẽ essem⁹ sup2a lunã videntes terrã poni inter solẽ ꝛ lunã cessarent oẽs questiones solũ habita notitia illius medii. s. terrã poni inter solez ꝛ lunã. ℭ Cõtra ꝓbationẽ illius minoris vr̃ esse Aris. pmo huius dicẽtes. si q̃s eẽt supra lunã videns lunam eclipsari nõ sciret eclipsim de ipsa luna. Dicendũ q̃ ari. voluit ibi talẽ notitiã nõ eẽ sciam habitã solũ ꝑ sensum circũscripta opatione intellectus agentis. h autem voluit q̃ si quis videt lunã eclipsari stati mediante lumine intellectus agentis facientis vniuersale ex singulari sibi haberet scientiam. ꝛ sic non est contradictio.

Ex eo enim q̃ sentimus ꝛ vniuersale nobis factum est scire. sensus quide3 est q̃ nũc obicitur. ꝛ manifestum est q̃ nunc deficit. ex his autem vtiq3 vniuersale factum est. Sicut igitur diximus q̃, quid est scire idem est ꝛ propter quid est.

ℭ Ex hac rñsiõe tollit ari. vnã cauillatõe3 dicẽs. singularib⁹ nõ hr̃ scia3. v3. ꝑ sensũ. ex q̃s igit̃ supra lunam videns illã eclipsari nõ sciret eã eclipsari. ℭ Ad quã rñdet ph̃s q̃ ex singularib⁹ ꝛ ꝑ sensũ imediate nõ hr̃ scia. s3 hr̃ mediate. quia intellect⁹ ex talib⁹ singularib⁹ format vlẽ qõ ẽ p̃ncipiũ scie. videns. n. terrã interpositam soli ꝛ lune format hãc vle3. q̃cũq3 t̃ra interponitur inter solem ꝛ lunam. luna eclipsatur.

Hoc autem aut est simpliciter ꝛ non eorum que sunt hoc aliquid aut eorum que in sunt vt quoniam duo recti aut quoniam maius aut minus.

mas eo mō quo diuidit aīal in hoīem ⁊ equū. dato ꝙ hec sint oīa aīalia. ⁊ sic pōt ingredi cuiuslibet suoꝝ mēbroꝝ diffōnē. ℭ Secūdo notandū ſm egi. ꝙ dr̄ia ꝑpa ⁊ eētialis reperit per ea que sunt ꝑpria p̄dicamēto gn̄is ⁊ spēi ⁊ cōia his. videat .n. in quo p̄dicamēto sunt gen⁹ ⁊ spēs diffiniendā. vtrū in p̄dicamēto substātie qualitatis vel qualitatis. aut in alio p̄dicamēto. ⁊ si talia sint in p̄dicamēto subē. vtputa hō ⁊ aīal: cōsiderent ꝑpria p̄dicamēti subē que sunt cōia hoī ⁊ aīali ⁊ alijs contētis ī eodē p̄dicamēto vsqꝫ quo veniat ad dr̄iam hoīs solum cōpetentē sibi ⁊ p quā distinguit a quolibet alio. qua cōiuncta aīali hēbit diffō hoīs. lꝫ .n. risibile solū ꝑpetat homini. ⁊ per ipsum hō distiguat a quolibet alio. nō tn̄ cū aīali facit diffōnem eētialē hoīs. q: p ea que sunt ꝑpria p̄dicamēti subē cognoscit risibile nō ꝑtinere ad illud p̄dicamētū ꝑpriū subē in sub° nō eē ſm p̄hm in p̄dicamentis loquēdo de subiecto in actu. risibile aūt ē in subiecto in actu. sicut albū ⁊ nigrū. ℭ Tertio notandū ſm p̄hm in littera ꝙ solum simplex est p̄incipiū oīum diffinitionum q: sicut mā ⁊ forma sunt p̄ncipia oīum rex naturaliū ꝑpter simplicitatē suam cū nō fiant ex alijs neqꝫ ex alterutris p̄rio phi. ita genus ⁊ dr̄ia ꝑpter simplicitatē suā sunt principia oīum diffōnum. genus eīn non includit dr̄iam nec ecōtra. sed spēs includit vtrunqꝫ. q̄ cōponitur ex genere ⁊ dr̄ia ſm por. in vniuersalibus ⁊ p̄nē. in ꝓlogo phy. nullū eīn prius includit suū posterius. genus aūt est p̄ns dr̄ia sicut materia est p̄or forma nō etiā dr̄ia includit suū genus. sicut nec accn̄s habens modum subē includit suū subiectū. nec seqt̄ dr̄ia p̄dicatur de genere. igitur vnū eox alterū includit. sicut nō sequitur albedo p̄dicat de suo subiecto. igit albedo includit subm vel ecōtra. ℭ Quarto notādū ſm p̄hm in lr̄a ꝙ ea que insunt simplicibus insunt illis p se ⁊ nō p alia alijs. aut insunt per illa. nā si hō est risibilis: hoc est q: ē aīal rōnale. ⁊ si hō est rōnalis. hoc ē q: est aīal. aīali .n. per se cōpetit rōnalitas. non q̄a includit intrinsece illam sed q: per se ⁊ non per aliud est in potentia ad illam. sicut materia per se ⁊ non p aliud est in potētia ad formā ⁊ sicut materia est p se in potētia ad formā hoīs. lꝫ aliq̄ mā non sit actuata forma hūana. ita aīal est per se in potentia ad dr̄iam essentialē hominis q̄ est rōnale. ℭ Contra predicta arguit. ⁊ p̄rio ꝙ circulus linea recta ⁊ angulus rectus non diffinitur p sua genera ⁊ dr̄ias essentiales. circulus .n. ⁊ si diffinitur per suū genus quod est figura. non tn̄ p dr̄ias eētiales figure: nam p̄incipia circuli ingredientia diffōnem eius sunt centrū: circūferentia ⁊ linee ſm p̄hm 8° phy. hec autem nō sunt dr̄ie eētiales figure cum figura sit predicamēti qualitatis. ⁊ cētrum cum sit punctus indiuisibilis. ⁊ linea p̄dicamenti q̄ātitatis. circumferentia aūt videt esse predicamenti relationis ꝑpter cōnotationem cōtinētie. Itē linea recta diffinitur per lineam. ⁊ angulus rectus per angulū. cōstat autē ꝙ angulus ⁊ linea non sunt genera. sed species spālissime. vt pꝫ per ari. in p̄dicamentis diuidētē continuū in lineam superficie: corpus: tempus: ⁊ locū tanq̄ī species specialissimas. ℭ Secūdo arguitur ꝙ animal non potest diuidi in genera subalterna neqꝫ in genus subalternum. q̄a aīal predicat imediate imediatione subiecti de qualibet sua spē spālissima vt patuit in p̄rimo huius. q: sicut hec est imediata. homo est aīal. ita ⁊ hec. asinus ē animal. equus est aīal. ⁊ sic de singulis. igitur inter aīal ⁊ quācūqꝫ suā spēm spālissimam nō medial aliquod genus subalternum. ⁊ per cōsequēs non diuidit aīal in bipes ⁊ quadrupes tanq̄ī in genera subalterna. neqꝫ in brutum ⁊ hominē tanq̄ī in genus subalternū ⁊ speciez specialissimam. ℭ Tertio arguit ꝙ nō solū simplicia sūt p̄ncipia oīuꝫ diffōnū imo cōposita q: vt dictū est gen⁹ ⁊ dr̄ia sunt principia oīum diffōnū. ⁊ nō gen⁹ ē cōpositū ex actu ⁊ potētia alr̄ nō eēt p se in p̄dicamēto cū ens descendat in decē p̄dicamēta d̄ actū ⁊ potētiā. q̄nto meta.

et dr̄ia dicit aliquā cōpōnē. q: cū nō dicat potētiā tm̄ ex quo est act⁹ generis. nec actū tm̄. q̄a tunc esset actus purissimus ⁊ cōsequēter deus oportet necessario ꝙ cōponatur ex actu ⁊ potētia. ℭ Quarto arguit ꝙ ea que isūt simplicibus non insunt illis per se sed p aliud. q: risibile inest aīali per aliud. s. p hominē. ⁊ hēre tres āgulos eq̄les duobus rectis cōpetit figure p aliud. s. p triangulū ſm p̄hm secūdo huius. vnde habere tres angulos eq̄les duobus rectis cōpetit figure p aliō subm. vꝫ p triāgulū ⁊ p aliā cām. s. p lineā. ℭ Ad p̄rimū dicitur ꝙ species accidentalis nō cōnotans subm suū diffinit p gen⁹ ⁊ dr̄iam eiusdē p̄dicamēti. vt linea ⁊ supficies. albedo: ⁊ nigredo. spēs aūt accidentalis cōnotās subiectū suūꝫ diffinit p genus eiusdē p̄dicamenti. ⁊ dr̄iam alterius p̄dicamenti q̄ q̄dē dr̄ia nō ē nisi subm suū vel aliq̄d īportatū p subiectū suū vt simitas ⁊ crispitudo. genus eīꝫ vtriusqꝫ est forma vel figura que ē spēi qualitatis. dr̄ie aūt eētiales sunt nasus ⁊ caput. q: igit cir culus ⁊ triāgulus cōnotant subiectū suū. s. lineā. iō diffiniunt p genus eiusdē p̄dicamēti. s. p figurā. ⁊ per dr̄iam alterius p̄dicamenti. videlicet p lineam. centrū autē ⁊ circūferētia non significant in recto nisi punctum ⁊ lineā. ⁊ q: cōnotant continentiā actiuā ⁊ passiuā. q: cir cūferentia continet ⁊ centrū continet. ideo centrū ⁊ circūferentia sunt p̄dicamenti relationis. lꝫ sua absoluta sint p̄dicamēti q̄ātitatis. ℭ Deinde ad argumentū de linea recta ⁊ angulo recto dicit ꝙ sicut hō albus nō est spēs p se alicuius p̄dicamenti. sed p accn̄s p̄dicamenti. substātie rōne substantiui ⁊ predicamenti qualitatis rōe adiectiui. ita linea recta est per accidens spēs predicamenti quantitatis ⁊ qualitatis. ⁊ q: spēs per accn̄s presupponit speciez per se. q: per se sūt priores toto p̄rio phy. ideo sicut homo albus diffinit per hominem. ita linea recta per lineam ⁊ angulus rectus per angulū. ⁊ cōsequēter concedatur ꝙ spēs per accn̄s diffinitur p speciē spālissimā. sed illud non est contra p̄hm. q: ipse loquitur hic de eo quod diffinitur hic per se ⁊ non per accidens. ea .n. que sunt per accn̄s sūt relinquenda in scientia speculatiua. inquit p̄hs q̄nto phy. ℭ Ad secūdum dr̄ ſm Egi. ꝙ aīal dupl̄r diuiditur. s. per ptes subiectiuas. ⁊ p dr̄ias essentiales. p̄rimo modo facit predicationem imediatam cum qualibꝫ sua specie specialissima. Sed secundo mō non facit p̄dicationem imediatā nisi cūꝫ spē hoīs. ⁊ consequenter vꝫ dicere ꝙ inter aīal ⁊ hominē aliquo modo est gen⁹ subalternū ⁊ aliquo modo nō. si aīal diuidit per bipes ⁊ q̄drupes. cum omnis homo sit bipes ⁊ non ecōtra. isto° datur genus subalternum mediū. si aūt diuidit animal per rōnale ⁊ irrōnale aut per brutum ⁊ hominē aut p hominem equū ⁊ alias spēs animalis. sic non dat gen⁹ subalternū mediū inter aīal ⁊ aliquā spēm eius. ℭ Ista responsio est cōis sed difficilis q: tūc tanta eēt quasi multitudo generum subalternoꝝ quot eēnt spēs spālissime illius. q: isto mō oꝫ brutū iterū diuidi in differētias duas eētiales. ⁊ cōsequenter vsqꝫ quo deuenietur ad vnuꝫ genus subalternū quod nō p̄dicatur de duabus spēb⁹ ℭ Preterea sequitur ꝙ sub genere figure sunt infinita genera subalterna. ⁊ similiter sub genere nūeri. quoniā diuidendo numerum per par ⁊ impar aut per differentias essentiales correspondentes his statim resultāt duo genera subalterna quox vnum dicitur de omnibus numeris paribus. ⁊ reliquum de omnibus numeris imparibus. ⁊ cum infinite sint species tam numeroꝝ parium q̄ imparium oportebit ista duo genera in infinitū diuidere continue per genera minoris communitatis ex quo omnis diuisio constat tantum ex omnibus membris. ℭ Deinde cum particule diffinitionis ponende sūt in diffinitione ſm ordinem essentialem predicamentalē sic ꝙ nulla diuisio relinquatur inter genus ⁊ speciez diffinibilem sequitur aliquam speciē animalis diffiniri p innūerabiles dr̄ias. sicut ⁊ ipe spēs quodāmō innūerabiles

dencorū. ⁊ minor ē phi 7° meta. dicentis. ꝙ homīs aīal non est diffō nec alicuius cōplexi sed solius incōplexi. d monstrat. n. ibi passio de subo. ⁊ totū illud simul caret diffōne. vñ qꝛ suba hēt eēntiā vnā ꝑ se existēz. iō habet diffōnē simplicem. accñs aūt qꝛ dicit eēntiā vnā depen-dentē hꝫ diffōnem ꝑ additamēta cōplexū. ergo qꝛ non dicit eēntiā vnā diffōne caret. ❡ Sed ꝯ. corp⁹ aīatuꝫ ⁊ aīal rōnale diffiniunt. ergo alicuius cōplexi ē diffō. aūs pbat. cuiuslꝫ spēi est diffō ex quo hꝫ gen⁹ ⁊ dr̄iaꝫ per q̄ pōt diffiniri. sed aīal rōnale ⁊ corp⁹ aīatū sūt spēs sub alterne pdicamēti sube ꝑ porphyriū i vlib⁹ suis. ❡ Di cendū ꝙ porphyrius locut⁹ ē exēplariter ꝑꝑ penuriam vocabulox. vñ loco istius tei mī corp⁹ aīatū dꝫ pōi ter min⁹ icōplexus. loco āt isti⁹ termī aīal rōnale nihil dꝫ poni. qꝛ ponimus corpora celestia esse animalia vt po. posuit iuxta opi. pla.

Sciet enim vtiqꝫ aliquis ⁊ secundum dif-finitionem non habens demonstrationē. ni-hil enim prohibet non simul habere.

❡ Tertio ar. sic. aliqđ diffinibile nō ē demr̄abile. igitur eꝯ aliqđ demr̄abile nō ē diffinibile. aūs pꝫ de subo ade quato scie hn̄tis pn̄ᵃ ꝑ se nota. tale. n. subm diffinit. ⁊ ñ demr̄at: vt magnitudo i geome. ⁊ numerus in arith-metrica. ❡ Et forte negaret ꝯña dicēdo ꝙ de passione hr̄ demr̄atio. ⁊ de eadē hr̄ diffō. eclipsis. n. demr̄at de luna ⁊ diffinit ꝑ p̄uationē luminis in luna obiectu terre sm̄ ari. b. Rñdet ꝙ d passione vt passio ē nō hr̄ diffō sed hr̄ de passiōe vt subm ē alteri⁹ passiōis. s. inhesiōis vel p̄dicatiōis. triāgulus. n. ē subꝫ inhesiōis eq̄litatis triū angulox ad duos rectos. ⁊ eclipsis ē subm p̄dicationis defectus seu p̄uationis. qꝛ in plus se hꝫ defectus vl̄ p̄ua tio qꝫ eclipsis. ⁊ ꝯcesso ꝙ q̄lꝫ passio hēat diffōnē ⁊ etiā demr̄ationeꝫ adhuc aliqđ demr̄at de aliquo qđ nō dif finit. qꝛ diffō nullis demr̄at ꝑ formalē d subo suo. ⁊ tñ illa diffō nō diffinit cum sit terminus cōplexus.

Sufficit autem fides ex inductione. nihil enim aliquando diffinientes cognoscemus neqꝫ eorum que per se sunt neqꝫ secūdum accidens.

❡ Quarto ar. sic. nullū diffinibile i est alicui ꝑ se l̄ ꝑ accñs sed aliqđ demr̄abile i est alicui ꝑ se vl̄ ꝑ accñs. ergo nō oē demr̄abile ē diffinibile. minor pꝫ de p̄ora ꝑ passiōe. ⁊ maior tollit ex doctrina phi. 6°. topi. ⁊ . 7. meta. dicen-tis. ꝙ diffinitio nō ē eox q̄ insūt ꝑ se vel ꝑ accñs. ❡ Sꝫ dubitat. qꝛ spēs. ꝑꝑriū. ⁊ accñs diffiniūt. ⁊ hec oīa in-sūt aliis. qm̄ spēs inest suo idiuiduo. ⁊ ꝑꝑriuꝫ suo sbo. ⁊ accñs sue mā. Dicendū ꝙ oē diffinibile hꝫ rōnē subi. iō si spēs ꝑꝑriū ⁊ accñs diffiniūt hoc ē inquātū hn̄t rō-nē subi. ⁊ si isūt aliis hoc ē rōne p̄dicati. nullū ergo diffi nibile inquātū hmōi i est alicui ꝑ se vl̄ ꝑ accñs. sic nullū subm inquantū hmōi habet rōnē predicati.

Amplius si diffinitio substantie quedaꝫ notificatio est manifestum ꝙ non sunt sub-stantie. Quoniam quidem igitur non est dif finitio omnis cuius est demonstratio mani-festum est.

❡ Quinto sic. oē diffinibile ē substātia. sed nō oē demr̄a bile est substātia. ergo nō oē demr̄abile ē diffinibile. pꝫ ꝯña cū minori. qꝛ accñtia ꝑꝑria demr̄ant de suis subis ⁊ nō sūt substātie. maior āt est nota eo ꝙ solius substan-tie est diffinitio vt hꝫ videri. septio meta. ❡ Et si ar. etiā accñtia diffiniunt. ergo nō solius substātie est diffō. Dr̄ ꝙ sola substātia est diffinibilis diffinitione pure q̄ditati ua tam in concreto qꝫ in abstracto. accñtia aūt diffiniūt per additamenta. vnde suba vt substantia diffinit q̄di-tatiue. albedo enī ⁊ nigredo diffiniunt q̄ditatiue vt hn̄t

modū substātie ⁊ vt sūt entia ꝑ se p̄imo in predicamē-to q̄litatis. vt aūt sumunt in concreto: ⁊ vt dicunt dep̄e-dentiam a substātia sic diffiniunt ꝑ additamenta. dicat ergo ꝙ diffinibile ⁊ demr̄abile. scđꝫ ꝙ huiusmodi op ponunt quoniā nihil est diffinibile vt sic nisi substantia vel accñs vt induit modū substātie. ⁊ nihil ē demr̄abi le nisi accñs vl̄ substātia vt subest accñti ita ꝙ accñs vt sic nō diffinit ꝑꝑtie nec substātia vt sic dmr̄atur.

Quid autem est diffinitio: nunquid om nis demonstratio ē aut non. vna quidem vti-qꝫ ratio ⁊ de hoc eadem est. vnius enim in-quantum vnum vna est scientia. quare si ve-re scire demonstrabile est scientiam habere: accidet quoddam impossibile. diffinitioneꝫ enim habens sine demonstratiōe sciet.

❡ Scđa ꝯclusio. nō oē diffinibile ē demr̄abile. pbatur dupl̄r. ⁊ p̄imo ex fūdamēto p̄oris rōnis sic. vni⁹ inquā tum vnū nō est nisi vna scia. ergo nō oē diffinibile ē de mr̄abile. aūs est notū loquēdo de scia potissima ⁊ mō sciendi potissime. ⁊ pbat ꝯña. qꝛ si vnius inq̄tū vnū nō est nisi vna scia. ⁊ oē diffinibile ē demr̄abile: cū contin-gat habere diffinitionē ante demōstrationē: seqtur ꝙ d aliquo demōstrabili hr̄ scia sine demōstratiōe. qđ ē im pole: minor est clara. qꝛ cognitio ꝯplexa p̄supponit co-gnitionē incōplexā. ❡ Notandū ꝙ si oē diffinibile esset dmōstrabile sm̄ ꝙ hꝫ sequeret ꝙ suba sm̄ ꝙ hmōi eēt demr̄abilis. ꝯsequēs ē falsū: vt p̄us pbatū est. pbat ꝯsequētia. quia ipa solū vl̄ accidēs vt hꝫ modū sube dif finitur. ⁊ notanter dico sꝫ ꝙ hmōi. qꝛ nō ē incōueniēs i p̄dicatiōe idētica eē diffinibile ⁊ dmr̄abile. sꝫ ꝙ idē sub eadē rōne sit diffinibile ⁊ dmr̄abile hoc ē icōueniēs.

Amplius principia demonstrationum diffinitiones sunt: quorum non esse demon-strationes monstratum est prius. aut erunt demonstrabilia principia. ⁊ principiorum principia. ⁊ hoc in infinitum abibit. aut pri-me diffinitiones erūt idemōstrabiles.

❡ Scđo pbat sic. diffinitio est p̄ncipium demōstratio nis vt ostnsū est prius. qꝛ idem est diffinitio ⁊ mediuꝫ. aut ergo quelibet diffinitio dmr̄abilis est: aut aliqua in dmonstrabil̄ est. si quelibet dmōstrabilis est itc ꝑcedit in infinitum in demonstrationib⁹. si aūt est aliqua inde monstrabilis habetur intentū: qꝛ diffinibile talis diffi-tionis est indemonstrabile. ⁊ per consequens non om-nes diffinibile est demonstrabile. ❡ Notandū sꝫ phꝫ in ꝑlogo de anima. ꝙ ipm ꝙ qđ est: est omnis dmon-strationis p̄n^m. cōstat aūt ꝙ p̄n^m oīs dmōstrationis nō dmonstrat. sed ipm quod qđ est est diffinitio. ergo dif finitio nō demr̄at. ⁊ ꝑ ꝯsequēs nec ipꝫ diffinibile.

Sed vtrum si non omnis eiusdem sed ali cuius eiusdem sit diffinitio ⁊ demonstratio simul aut impossibile. Non enim est demon stratio cuius est diffinitio. Diffinitio quidē enim ipsius quid est substantie est. Demō-strationes autem videntur supposite esse ⁊ ac cipientes supponendo quod quid est. vt ma thematice qđ vnitas. qđ ipar ⁊ alie sir̄.

❡ Tertia conclusio. nullū diffinibile est demonstrabile ⁊ contra. semper intelligendo in predicatione formali. ꝑ batur tripliciter. ⁊ p̄imo sic. nō eiusdeꝫ est diffinitio cu ius est demonstratio. igitur ⁊c. antecedens. pbat. diffi nitio declarat eēntiā ⁊ quiditatē diffiniti. sed demōstra tio non declarat eēntiam ⁊ quiditatē diffiniti. sed magis

3° secū da secun di capi tuli p̄i tractat⁹

1ᵐ p̄inum

1ᵐ. p̄ᵐ

ꝯclō ter tia secun di capitu li p̄imi tractatus

presupponit. igit᷑ ⁊c. patet ꝯña cum maior de diffõne pm e qdrantia de qua est sermo ad pñs. ⁊ minor decla ratur. nã arithme. ꝑsuppõit qd est vnitas ⁊ qd est par vel ipar. ⁊ ita ꝑsupponunt alie scie acq̄site per demr̃atio nem. ℂ Notandũ ꝙ qõ q: est: ⁊ ꝑpter q̄d est ꝑsuppo nunt qõnẽ q̄d est sed tã qõ q: est: ⁊ qõ ꝑpter q̄d ẽ ter minant per demr̃atione. ⁊ qõ q̄d est terminant ꝑ dif finitionẽ ergo demr̃atio presuponit per diffõnez. ⁊ per ꝯñs non declarat eẽntiam ⁊ quiditatez diffiniti.

3m pm

Amplius omnis demõstratio aliquid de aliquo demonstrat. vt quia est aut non ẽ. In diffinitione autem nihil alterũ de altero predicatur. vt neq3 animal de bipede. nec bi pes de animali. nec etiã de plão figura. Nõ enĩ ẽ planum figura: nec figura planuz.

ℂ Scđo sic. in q̄libet demr̃atione ꝑdicatur aliqd de ali quo affirmatiue vel negatiue. sed in nulla diffinitiõe ꝑ dicatur aliqd de aliquo affirmatiue vel negatiue. g° nul lum diffinibile est demr̃abile. vel eõ. maior pz tã de ꝑ missis q̃z de ꝯclõne. minor vero est clara tã de diffinitio ne hoĩs que dr̃ aial. rõnale bipes: q̃z de diffinitione tri anguli que dicit᷑ figura plana tribus lineis cõtenta ⁊c. nõ. n. predicat᷑ bipes de aĩali: nec econtra: neq3 ẽt predi catur figura de plano nec eõ semꝑ intelligendo ĩ diffini tione. qa in ꝑpõnibus cathegoricis aĩal ꝑdicat᷑ de bipe de. vt bipes est aĩal. ⁊ planum de figura. vt aliqua figu ra est plana. in diffinitione q̄dem nõ ponit᷑ aliqs termi nus tanq̃z subm vel ꝑdicatũ. sed tanq̃z ꝯtrahens vl' cõ trahibile. vt tollit᷑ a porphi. ĩ vlibus. ℂ Notandũ pl mo ſm phm. 3° metha. ꝙ d ðr̃a nõ ꝑdicatur gen° ni si ꝑut ðr̃a ĩplicat spẽm. vnde sicut albũ sumit᷑ dupliciẽ vt tollit᷑ a pho in ꝑdicamẽtis. s. cõcretiue ⁊ abstractiue. Concretiue idẽ est qõ habens albedinẽ abstractiue aũt idẽ est qõ albedo. ita ðr̃a vt aĩatum vl' rõnale sumitur ꝯcretiue ꝑ habẽte aĩam rõnalem vel rõnẽ. ⁊ abstracti ue ꝑ ipa aia vel rõne. sumendo igit᷑ ꝯcretiue sic ðr̃a im plicat spẽm. vt albũ ĩplicat subm. ⁊ sic ꝑdicatur gen° d ipsa. dicendo rõnale est aial. ⁊ aĩatũ est corpus. Si autẽ sumunt᷑ abstractiue sic de illis nõ ꝑdicatur genus. imo iste ꝑpõnes iã assignate sũt ita false sicut iste. rõ est aĩal. aĩa est corpus. ℂ Scđo notandũ ſm Aristo. ibidẽ ꝙ d eo qõ significat ðr̃a nõ ꝑdicat᷑ genus qõ vr̃ falsum. q: ðr̃a significat speciẽ de qua ꝑdicat᷑ genus. Ideo dicit᷑ ꝙ sicut albũ duo significat. vnũ mãliter. s. subm albedi nis ⁊ aliud formaliter. vz. ipam albedinẽ. ita ðr̃a duo si gnificat. vnũ mãliter qõ ẽ ipsa spẽs. ⁊ aliud formal'r qõ est forma dans eẽ specificũ. rõnale igit᷑ significat hoiẽz mãliter. ⁊ rõnẽ que est intellect° hoĩs significat formali ter. sic' aĩatum significat hñs aĩam mãl'r. ⁊ aiaz forma liter. d eo igitur qõ significat ðr̃a mãl'r ꝑdicat᷑ gen°. s3 nõ de eo qõ significat formal'r. ⁊ sic itelligit phs.

1m pm

2m

Amplius alterum est quod quid est ⁊ quia ẽ monstrare. Diffinitio quidem igitur quid est ostendit: demonstratio autem quia si est hoc de hoc, aut non est.

ℂ Tertio sic. diffinitio ostendit qd est. sed demr̃atio oñ dit. q: est. ergo nullũ diffinibile est demr̃abile. vel econ tra. pz quia diffinitio declarat q̄ditatem ⁊ eẽntiam dif finiti: demr̃atio autem solum ꝙ passio inest aut nõ inest subiecto. vñ si demr̃atio ẽ affirmatiua illa oñdit passionẽ ineẽ subo. si ãt negatiua illa oñdit passiõez no ineẽ subo.

Alterius autem altera demonstratio ẽ ni si sit tanq̃z pars quedam totius. Hoc autez dico quia oñsum est de ysochele quoniaz ha bet tres angulos duob° rectis equales. Si ostensus est omnis triangulus. pars enĩ est. hoc autem totum. hec autem adinuicem nõ se habent. sic quia est ⁊ quid est. Non est. n. alterum alterius pars.

ℂ Contra istam ꝑbatione arguitur sic. triangulũ habe re tres angulos. ⁊ ysochelem habere tres angulos sũt diuersa: tamẽ illis correspondet idez modus sciendi. er go nõ obstante ꝙ quia est ⁊ q̄d est sunt diuersa: adhuc illis põt correspondere idẽ modus sciendi. ⁊ ꝑ ꝯñs eius dem poterit esse diffinitio cuius est demr̃atio. Respon det phs ꝙ si duo sunt diuersa sic ꝙ vnũ non est totum respectu alrius: nec pars alterius: correspondeat diuersi modi. sciendi. sed si vnũ sit totum ⁊ aliud pars illi° il lis potest correspondere idem modus sciendi. nunc aũt triangulũ habere tres angulos est totũ ad ysochelez ha bere tres angulos. loquendo de toto l mõ ⁊ parte subi ectiua. ideo sciẽdo oẽm triangulũ habere tres angulos: scitur ysochelem habere tres angulos. sed ita non est d quia est. ⁊ quid est. quia ista sunt diuersa. ⁊ nullũ eoruz est totum vel pars respectu alterius. ℂ Sed occurrit du bium. nam quid est significat᷑ per terminũ simplicez: ⁊ quia est per ꝑpositionẽ. sed terminus simplex est pars ꝑpositionis. igitur quid est est pars ipsius est. Dicen duz ꝙ Aristote. loquitur ẽ d parte subiectiua ⁊ non inte grali. constat autem ꝙ qd est. ẽ pars integralis ipsi°. q: est. ⁊ nõ subiectiua. toti. n. ⁊ parti subiectiue correspon det eadem scientia ⁊ idem modus sciendi: vt homini ⁊ sorti. sed nõ toti ⁊ parti integrali. q: nõ est eadez scia ho minis ⁊ oculi eius: nec idem modus sciendi.

Manifestũ itaq3 ꝙ nec cuius diffinitio huiusmodi omnis sit demonstratio. nec cu ius omnis est demonstratio: huius omnis sit diffinitio. quare omnino eiusdẽ nullus con tingit vtranque habere.

ℂ Ex predictis aristo. epilogãdo infert tria correlaria. Primũ est. nõ cuiuscũq3 est demr̃atio est eiusdẽ diffini tio. pz per ꝑmã ꝯclõnẽ. q: non oẽ demonstrabile est diffinibile. Scđm correlariũ. nõ cuiuscũq3 est diffinitio illius est dmr̃atio. pz per scđam ꝯclõnez. q: nõ oẽ diffi nibile est dmonstrabile. Tertiũ correlariũ. nullius cui° est diffinitio est dmõstratio nec econtra. pz per tertiam ꝯclõnez quia nullũ diffinibile dmr̃at᷑. nec aliqd dmon strabile diffinit᷑. solũ. n. id qõ h3 modũ subi᷑ diffinitur: ⁊ solũ id qõ h3 modũ accidẽtis demr̃at᷑. ℂ Contra cor relaria cũ suis ꝯclõnib° ar. ꝑbãdo ꝙ cõtingat aliq̄d sci re per dmr̃atione ⁊ per diffinitiõez. q: tã ꝯclõ q̃z passio d subo scitur ꝑ dmõstrationẽ. ⁊ ꝑ diffinitionẽ. qm diffi nitio est oĩs dmõstrationis ꝑn"' vt la3 allegatũ est in ꝑ logo d aĩa. ⁊ dmonstratio est instrm sciendi ſm lynco. primo hui°. ℂ Itẽ sexto metha. inq̄t Ari. ꝙ eadẽ ẽ via inuestigãdi si est. ⁊ qd est. igitur idẽ scitur per diffinitio nem ⁊ demr̃ationẽ. ℂ Ad ꝑmũ dicit᷑ ꝙ instrumentuz sciendi q̄ditatẽ rei ẽ de ꝑpinquo ⁊ imediate est diffinitio. dmõstratio aũt est instrumentũ imediatũ sciẽdi ꝯclõnẽ ⁊ passionẽ d subo suo. cõcedo igit᷑ ꝙ aliq̄d sci᷑ ꝑ dmon strationẽ ⁊ diffõnẽ tãq̃z ꝑ instrm remotuz. sed ꝙ aliqd sciat᷑ ꝑ dmr̃ationẽ tãq̃z ꝑ instrm ꝑpinquũ ⁊ ꝑ diffõnez tãq̃z per instr̃z ꝑpinquũ ẽ ipõle. ⁊ hoc intellexit phs cũ dixit ꝙ idẽ ſ3 idẽ ñ cõtigit scire diffõne ⁊ dmõstratõe. ℂ Ad scđm dicit᷑ ꝙ arist. per viã itelligit mediũ qõ q̄rit tur in dmõstratiõe. i. eodez medio inestigat᷑ si ẽ ⁊ qd ẽ. q: oĩs qõ reducit᷑ ad si est ⁊ q̄d est. ⁊ oĩs qõ est qõ me diũ. imo per idẽ mediũ terminant᷑ oẽs qõnes vt est ostẽ suz. ℂ Dicitur tamen aliĩ ꝙ aristo. per viã intelligit sciẽ tiam totalem. i. in eadez scientia totali inuestigatur si ẽ ⁊ quid est. ⁊ hoc quando scientia aliqua demõstrat aliqd esse ⁊ cũ hoc considerat causas illius. qõ notanter dicit᷑

propter cōmentatorem dicentem primo ꝛ scd̄o phyſi. contra Auicen. ꝙ pħia naturalis ꝓbat primas cauſam eſſe ꝛ nō meta. q: primā cām eē non pōt ꝓbari niſi per viam motus meta. aūt ꝓbat qd̄ ē prima cā.

Quare manifeſtum itaque ꝙ diffinitio ꝛ demonſtratio nec idem vtriq₃ erunt: nec alte ruz in altero. ꝛ nanq₃ ſubiecta ſimiliter ſe ha berent. hec quidem igitur vſque ad hoc op poſita ſunt.

(margin: pclo 4ᵃ ſcd̄i capituli pⁱ mi tractatus.)

¶ Quarta concl̄o. nulla diffō eſt demſatio nec pars de monſtrationis nec totū. ꝓbat̄. ea circa que ſūt diffō ꝛ d̄ monſtratio non habēt ſe aliquo iſtoꝝ modoꝝ. ergo nec diffō. ꝛ demſatio. pȝ ꝯña. q: actus diſtinguunt̄ p ob̄a. 2ᵒ de aīa. aīs ꝓbat̄. q: diffinibilia ꝛ demſabilia ſunt illa circa que ſe hñt diffō ꝛ demſatio. conſtat aūt ꝙ diffini bile ſi eſt demſabile. neq₃ pars demſabilis neq₃ totuz.

(margin: 3ᵐ pᵐ)

¶ Notandū ꝙ per iſtā concl̄onē eſt rñſum ad tertiam q̄ōnem ſolū negatiue cū q̄ri ebat̄ quid ē diffinitio. nō .n. dictū eſt diffinitionē eē orōnem exprimentē q̄ditatē ꝛ eē tiam rei. ſed ꝙ nō ē demonſtratio nec pars demſatōis nec totū. ſicut quādo q̄rit̄ de deo qd̄ eſt: rñdet̄ affirma tiue ꝙ eſt illud quo melius excogitari nō pōt. aut ꝙ eſt actus puriſſimus. negatiue aūt ꝙ eſt illud qd̄ nō eſt po tentia nec potentiā includēs: ꝛ ꝙ eſt illud qd̄ nullā mix tionē dicit actus ꝛ pōe. ¶ Cōtra hanc ꝯclōnē ꝛ ſuā pro bationez arguit̄ pⁱmo. ꝙ diffō ē demſatio: q: dicit pħs pⁱmo hui⁹ ꝙ diffinitio cōpoſita ex mali ꝛ formali ē tota d̄mſatio ſola pōne d̄ns. ex quo habet̄ ꝙ diffō eſt ps demſationis. nā qñ demſat̄ diffinitio in aliis p formalē aut paſſio de ſubo p diffinitionez, ſubī neco diffinitio eſt pars demſationis. ¶ Scd̄o ar. ꝙ diffinibile ſit demſa bile. q: deus eſt diffinibilis. per Ariſto. 12ᵒ. methaphy. ꝛ per eundē eſt demſabilis. 2ᵒ metha. ibi. n. demſatur primā cām eſſe. ꝛ octauo phy. primū motorē eē. ꝛ ꝯñr pōt argui diffinibile eē ptem demſabilis. q: demſabile eſt hoīem eē. ꝛ diffinibilis eſt aīa que ē pars eius. vt hꝫ ab ariſto. 2ᵒ. de aīa. ¶ Ad pⁱmū dr̄ ꝙ iſta ꝓpō nō eſt in telligenda in recto. ſed in obliquo. i. diffō ꝯpoſita ex ma teriali ꝛ formali totū illd̄ ꝯtinet p qd̄ fit demſatio. ſ. for malē diffōnē. ꝛ totū illud qd̄ demſat̄. ſ. mālē. nec ē dif ferentia niſi ex parte pōnis. ſ. ordinādo in mō ꝛ figura. Et cuz ex hoc ꝓbat̄ diffinitionē eē ptem demſatōis dr̄ ꝙ ariſ. nō loquit̄ ibi de pte integrali: ſꝫ ſubiua. q: nemo dubitat diffinitionē eſſe partē integralē demſatōis ꝛ ſi eſt pars ſubiua ad modū ſpēi ꝯtente ſub gene ſic ꝙ ois diffinitio ſit d̄monſtratio ꝛ nō eꝫ. hoc mō loquit̄ ariſt. de toto cū dicit diffinitionē nō eſſe totū d̄mōſtrationis. idē nō eſſe totū in modo p modū generis ad demon ſtratōez ſic ꝙ ois d̄mōſtratio ſit diffinitio. ꝛ nō ecōtra. ¶ Ad 2ᵐ ꝯcedo ꝙ diffinibile ſit demſabile eē. ſed non ē d̄monſtrabile de aliquo iuxta intentionē ariſt. qd̄. n. de monſtrat̄ de aliquo eſt accn̄s. ꝛ qd̄ diffinit̄ eſt ſuba. 7. methaphyſice. Unde ſi ſuba demonſtraret̄ de ſuba vt patuit in pⁱmo libro. demōſtrādo iſta ois hō eſt ſuba hꝫ nō eſt vt hꝫ rōnez ſube. ſed vt hꝫ rōnez accn̄tis. qd̄. n. d̄monſtrat̄ hꝫ rōnem forme: ꝛ illud de quo aliquid de mōſtrat̄ hꝫ rōnem ſubiecti. q: .n. aīal vel ſuba nō ſolū repent̄ in hoīe: ſed etiā in aliis ab hoīe. iō hꝫ rōnez ac cidentis. iuxta illud poꝛ. accn̄s eſt qd̄ adeſt ꝛ abeſt pter ſubiecti corruptionē. Cū aūt dicitur diffinibile ptem eſſe d̄monſtrabilis: rñdetur ꝙ nō arguit cōtra intentionem pħi. q: licet aliqd̄ diffinibile ſit pars integralis vel eſſen tialis alicuius demonſtrabilis: nō tamen pars ſubiecti na ſic ꝙ oē diffinibile ſit demonſtrabile ꝛ nō eꝫ. nō etiā diffinibile eſt totum reſpectu d̄monſtrabilis loquendo de toto in modo: ſic ꝙ omne demonſtrabile ſit diffinibi le. ꝛ non econtra. loquitur ergo hic pħs de toto in mo do ꝛ nō de toto integrali. ꝛ de pte ſubiua: ꝛ non d̄ par te integrali vel eſſentiali.

Prius autem ꝙ quid eſt vtrum ſil logiſmus ſit. aut eſt demonſtratio: aut non eſt ſicut nunc ratio ſupposu it. Sillogiſmus quidem enī aliqd de aliquo demonſtrat per medium.

(margin: pclo pⁱ tertii capituli pⁱ mi tractatus.)

Iſtud eſt 3ᵐ capl̄m huius pⁱmi tractat⁹ in quo ariſto. declarat ipȝ qd̄ qd̄ eſt non poſ ſe ꝓbari ſimplr rñdēdo negatiue ad duas pⁱmas q̄ōnes. Quaꝝ pⁱma erat vtꝝ qd̄ qd̄ ē demōſtret̄. Scd̄a qualr cognoſcimr ip ſum qd̄ qd̄ ē. poſt̄q̄ rñdit ad alias duas q̄ōnes quarū vna fuit qd̄ ē diffinitio. alia vō fuit vtrū eı⁹ ē diffō eiuſ dē ſit demſatio. ꝛ ponit q̄tuor ꝯclōnes. Quarū pⁱma ē iſta: diffinitio nō eſt ꝓbabilis d̄ ſuo diffinito per ſyllogiſ mūz reduplicatiuū. Scd̄a ꝯcluſio. diffinitio nō eſt ꝓba bilis d̄ ſuo diffinito per ſyllogiſmū diuiſiuuz ibi. At vō per diuiſionē. Tertia ꝯcluſio. diffinitio nō ē ꝓbabilis de ſuo diffinito per ſyllogiſmū diffinitiuū ibi. Sed vtrū ſit d̄monſtrare. Quarta ꝯclō diffinitio nō ē ꝓbabilis de ſuo diffinito per ſyllogiſmū d̄mōſtratiuū ibi. Qualiter igit̄ diffiniens. Pro declaratione pⁱme ꝯcluſionis Ariſto. pre mittit q̄tuor ſuppoſitione. Quaꝝ pⁱma eſt iſta. ois ſyllo giſmus ē concludens aliquid de aliquo per mediū ſum ptū in qualibet premiſſaꝝ. pȝ iſta ſuppō ex pⁱmo prioꝝ vbi docet̄ oē in ſyllogiſmū fieri ex trib⁹ terminis. quoꝝ duo. ſ. maioꝛ ꝛ minoꝛ extremitas ponunt̄ diuiſim in pre miſſis ꝛ ꝯiuncti in ꝯclōne. mediū āt ponit̄ ī ambabus premiſſis. ꝛ nunq̄ ingreditur ꝯcluſionem.

Sed quod quid eſt proprium quidem ꝛ in eo quod quid eſt predicatur. Hoc autem neceſſe eſt conuerti. Si enī ipſi. c. a. propri um etiam: manifeſtum eſt ꝙ ꝛ ipſius. b. ꝛ ip ſius. c. quare omnia ſunt adinuicem.

¶ Scd̄a ſuppoſitio. ois diffinitio q̄ditatiua ē ꝓpriū ſui diffiniti p̄dicans d̄ eo ꝯuertibiliter in eo qd̄ qd̄ ē. dicitur ꝓpriū ad drīam accn̄tis. ꝛ dicitur in eo ꝙ quid eſt vt ſe paratur a differentia. ꝛ conuertibiliter ad differentiā ge neris. ¶ Sed dubitatur pⁱmo. ꝙ diffinitio nō ē ꝓpriū cum ꝓpriū non dicat eēntiā diffiniti ſcd̄z poꝛ. ¶ Scd̄o quia fruſtra ponit̄ illa pticula ꝯuertibilr. q: ſi ē ꝓpriū ē ꝯuertibile. Dicendū ꝙ duplex ē ꝓpriū. ſ. nō ꝯuertibi le ꝛ ꝯuertibile. ꝛ vtrūq₃ triplr ſumit̄. Pri⁹ ꝓ illo qd̄ cōpetit vni ſoli ſed nō cuiꝫ indiuiduo illi⁹ ſpēi: vt eē me dicū reſpectu hoīs. ꝛ eē ſimū reſpectu naſi. Scd̄o ꝓ il lo qd̄ cōpetit cuiꝫ indiuiduo illi⁹ ſpēi: ſed nō ſoluz illi. vt eē bipedē. vel eē mobile reſpectu hoīs. Tertio ꝓ illo ꝙ cōpetit alicui ſoli ſpēi ꝛ cuiꝫ ꝯtēto ſub tali ſpē: ſed nō ſp vt caneſcere ī ſenectute. ¶ Cōſilr triplr ſumit ꝓpū con uertibile. pⁱmo ꝓ illo qd̄ dīt totā eēntiā ſue ſpēi. ꝛ ſic dif finitio ē ꝓpū. ſcd̄o ꝓ illo quod dicit ptē eēntialē ꝛ forma lem illius ſpēi. ꝛ ſic differentia vltīa ē ꝓpriū 3ᵒ. ꝓ illo qd̄ dicit ptem accidentalez eiuſdem ſpēi eo mō quo loquit̄ ariſto. tertio de aīa: vocans intellectum agentē ꝛ paſſi bilem partes aīe. ꝛ tale dicitur fluere a principiis ſpeci ei. de quo porphyrius ait. ꝓpriū eſt quod conuerſim predicatur de re ꝛ non indicat quid eſt eſſe eius. ¶ Ex his reſponſum eſt ad difficultates dicendo ad primam ꝙ lꝫ diffinitio non ſit proprium dicens partem acciden talem ſpeciei: eſt tamen proprium dicens totam eſſenti am illius. Scd̄a aūt difficultas nō pcedit q: dictum eſt nō omne ꝓpriū conuerti cū illo cuius ē ꝓpriū.

(margin: Dᵐ pᵐ / Dᵐ 2ᵐ / Rᵒ pᵒ)

At vero ꝛ ſi. a. in eo quod quid eſt in. c. omni. b. ꝛ vniuerſaliter. b. de omni. c. quod quid eſt dicitur. Neceſſe eſt ꝛ. a. in eo quod

quid est de.c.dici.

¶ Tertia suppositio. ois syllogismus pbās diffinitionē de diffinito hз mediū ↄuertibile cū vtraqз extremitatū pз. nā cū diffinitio ⁊ diffinitū ↄuertant: mediū si ī plus se hз q̄ aliq̄ extēitatū: maior eēt falsa. ⁊ si in min⁹ se haberet minor eēt falsa. q: nūq̄ pōt pbari diffō d' diffinito visi nisi ī pma figura ⁊ ī p:io° eiusdē. sit g°. a. diffō ⁊ .c. diffinitū ⁊ .b. mediū: ⁊ arguat̄ sic oē. b. ē. a. oē. c. ē. b. g° omne c. est. a. vbi patet. b. necessario conuerti cum. a. c. si premisse debent esse vere.

Si vero nō aliquis sic accipiet duplicās: non necesse erit. a. d. c. predicari in eo quod quid est. Si autem. a. quidez de. b. in eo qd quid est non de quibuscunqз autem ipsum. c. b. in eo quod quid est. ipsum autem quod quid est vtrunqз hoc habebit. erit ergo ⁊. b. ipsius. c. quod quid est.

¶ Quarta suppō. ois syll's ↄcludēs maiorē extrēitatez de minori in eo qd qd ē: dз sumē eādē reduplicationē ī q̄lз p̄missaꝝ. pз q: alr q̄lз p̄missaꝝ eēt va ⁊ ↄclo falsa. vñ nō seqtur. oē aīal ē substātia aīata sensitiua. ois hō ē aīal. ergo ois hō ē substātia aīata sensitiua ī eo qd qd ē. nec seqt̄. oē aīal est substātia aīata sensitiua ī eo qd qd ē. ois hō ē aīal. ergo ois hō ē substātia aīata sensitiua ī eo qd qd ē. Etiā nō seqt̄. oē aīal rōnale ē substātia sensitiua. ois hō ē aīal rōnale in eo qd qd ē. ergo ois hō ē sba aīata sensitiua ī eo qd qd ē. cuiuslibet istaꝝ ↄñaꝝ añs est veꝝ ⁊ ↄñs falsū: cū sba aīata sensitiua nō dicat̄ d' homine in eo q̄ diffinitio hoīs. sed bene seqtur. oē aīal rōnale est sba aīata sensitiua ī eo qd qd ē. ois hō ē aīal rōnale in eo qd qd ē. ergo ois hō ē sba aīata sensitiua ī eo qd qd ē ↄña ē bona. sed maior est falsa. q: sba aīata sensitiua nō p̄dicat̄ d' aīali rōnali tāq̄ diffō illius. ¶ Notandū q̄ hec ofō in eo qd quid ē: pōt dupl'r sumi. s. large ⁊ stricte. pmo mō īportat oē qd p̄dicat̄ in q̄d. ⁊ isto modo tā genus q̄ spēs p̄dicat̄ de subo suo in eo qd qd est. Scdo mō nō īportat nisi illud qd dicit expresse totā q̄ditatē ī ei: ⁊ sic sn̄ diffinitio pure q̄ditatiua p̄dicatur in eo qd qd est. ⁊ ita sumit in ppō. ppterea dicit phs ipm qd quid est esse pprium ⁊ conuertibile cum illo cui⁹ dicitur esse quod quid est.

Nm pm

Si igitur quod qd est ⁊ quod qd erat eē vtraqз habent in medio: erit prius quod qd erat esse. Omninoqз si est monstrare qd est homo: sic. c. homo. a. vero quod qd est siue animal bipes siue aliud qd. Si ergo syllogizabitur necesse. a. de. b. omni predicari. Huius autem erit alia media ratio. quale ⁊ hoc erit quod quid est homo. Oportet autem in duabus propositionibus ⁊ imediatis ⁊ primus terminis considerare. maxime .n. manifestum est q̄ dicitur sic per conuersionez. igitur demonstrantes qd est anima: aut qd est homo: aut aliud qdcunqз eorum q̄ sunt: qd ex principio est repetunt: vt si aliquis diffiniret animā eandem eidē eē cām viuendi. hoc autem numerum eundem seipsum mouentē necesse est. n. repetere aīam q̄ vere ē nūerū eē ipm seipsum mouentē sic vt idē ens.

¶ His premissis ar. sic p:īa conclusio. nullus syll's pōt est pbare diffinitionē de suo diffinito in eo qd qd ē. ergo diffinitio nō est pbabilis d' suo diffinito p syllз reduplicatiuū. pз ↄña ⁊ pbat̄ añs. nullus syll's petēs principium pbat aliqd de aliquo. sed ois syll's ↄcludēs diffinitionem de suo diffinito in eo qd qd est petit principiuz. ergo pз ↄña cum maiori. q: talis syll's peccat p fallatiā petitionis principij p aristo. p:io elencoꝝ. minor autē declarat̄. qm̄ nullus syll's cōcludit diffinitionē p suo diffinito in eo qd qd est. nisi illa reduplicatio ponat̄ in vtraqз p̄missaꝝ per quartā suppōnem. sed si ponit̄ petitur p:inᵐ vt bene pз ↄcludēdo diffinitionē hoīs d' hoīe: aut diffinitioē aīe de anima in eo quod qd est. nunq̄. n. pōt talis diffinitio cōcludi nisi p aliquā diffinitionē. vt omne aīal rōnale est aīal gressibile bipes in eo qd qd est dato gratia exempli q̄ aīal gressibile bipes sit diffinitio hoīs. Item ois numerus seipz mouēs est cā sibiipsi viuēdi in eo qd qd est. sed ois aīa est numerus seipm mouens in eo quod qd est. ergo ois aīa est causa sibiipsi viuendi in eo quod qd est. vtraqз istaꝝ ↄñaꝝ est bona. sed cuiuslibet istaꝝ minor petit principiū. quia assumit illud quod debet pbare. ¶ Notandū p:imo scdm phm q̄ nō pōt cōcludi diffinitio d' diffinito in eo quod qd est. nisi p aliam diffinitionē eiusdē diffiniti eo q̄ mediū debet p̄dicari d' diffinito cōuertibiliter in eo quod qd est. si. n. acciperetur alius terminus ↄuertibilis: quelibet premissaꝝ esset falsa: vt oē risibile est aīal rōnale in eo qd qd ē. ois hō est risibilis in eo quod qd est. ergo ois hō ē aīal rationale in eo quod qd est. ¶ Scdo notandū q̄ diffinitiones date d' aīa sunt scdm modū loquendi platonicoꝝ. voluit. n. plato q̄ si aliqd est causa alterius scdm aliquā dnoīationē q̄ etiā sit sibiipsi cā scdm eandē dnoīationē. vt si aīa est causa alterius qd moueat̄ aut viuat: q̄ etiaz sit sibiipsi aīe cā motus ⁊ vite. ⁊ ex hoc habet vna diffinitio aīe. s. cā sibiipsi viuēdi deinde quia nō posuit plato dr̄iam inter vnū quod ē p:inᵐ numeri ⁊ qd conuertit cū ente: b'ñt p:ᵐ ens eē vnitatē rōne sue simplicitatis. quodlibet vo aliud quia includit aliquā cōpositionē vocauit numeꝝ. q: ergo aīa est cā q̄ ē corp⁹ mouet̄ scdm pla. aīa est numerus seipz mouēs. ⁊ hr̄ alia diffō.

Nm pm

Nm 2m

Non. n. si consequir. a. ipi. b. ⁊ hoc ipi. c. erit ipsi. c. a. quod qd erat eē. Sed veꝝ erat dicere q̄ erit solum.

¶ Ex p̄dictis aristo. epilogādo cōcludit q̄tuor correlaria. quoꝝ primū ē. ex p̄missis nō reduplicatis nō sequitur ↄclo reduplicata sed absolute sūpta. q: non seq̄t oē aīal rōnale ē risibile. ois hō ē aīal rōnale. ergo ois hō ē risibilis in eo qd qd est. sed bn̄ seqtur absqз reduplicatione. q: tūc arguit̄ in p:io° p:ie figure. pōat̄ g° q̄. a. sit maior extremitas ⁊ .b. medium: ⁊ minor extremitas sit. c. ⁊ syllogizetur vt supra.

Neqз si est. a. qd qd est ⁊ de. b. predicat̄ omni ⁊ enim animalis eē predicatur de hominis esse. sicut ⁊ omnem hominem animal esse: sed non sic sicut qd est vnum esse.

¶ Scdm correlariū. nō pōt concludi diffinitio p suo diffinito in eo qd qd est nisi illa sit ppria. q: lз diffinitio aīal̄ predicet̄ cōiter de diffinitioē hoīs sicut aīal d' hoīe: si tñ est diffinitio hoīs. iō eēt falsa ↄclo. vt oē aīal rōnale ē substantia aīata sensitiua: ois hō ē aīal rōnale. ergo ois hō est substantia animata sensitiua in eo qd qd est.

Si quidem igitur non sic accipiat nō syllogizabitur q̄. a. sit ipi. c. per qd qd erat in substantia: Si vo sic accipiat prius erit accipiens quod ipi. c. ē qd qd erat eē ipz. b.

¶ Tertium correlarium. si diffinitiōes pp:ie non accipiuntur in p:emissis in eo quod qd est: non seqt̄ aliqua illaꝝ de diffinito in eo quod qd est. pз. q: cōclusio redu

plicata nõ seqt̃ ex p̃missis non reduplicatis per primuz correlarium. vt omne. b. est. a. omne. c. est. b. ergo omne. c. est. a. in eo quod quid est.

Quare nihil demonstratum est. quod. enim erat in principio accepit.

¶ Quartũ correlariũ. si diffõnes ꝓprie accipiãt ĩ p̃missis in eo qd̃ qd ẽ. seqt̃ vna illaꝝ de diffinito in eo qd̃ qd est. sed petit̃ p̃ncipiũ. p3. qꝛ in minori sumit̃ qd̃ d3 pbari. vt oẽ. b. est. a. in eo qd̃ qd est oẽ. c. ẽ. b. in eo qd̃ qd. ẽ. ergo oẽ. c. ẽ. a. ĩ eo qd̃ qd ẽ. ¶ Ydo^m p^o ꝙ nõ solũ petit̃ p̃n^m in minori ʒ ⁊ cõmittit̃ qdã circulatio ĩ talori. qꝛ sicut p vnã diffõnẽ tãq̃ p mediũ ꝯcludit̃ alia diffõ in eo qd̃ qd ẽ ita potent fieri ecõuerso ⁊ p ꝯñs poterit eẽ circulatio. qꝛ accipit̃ p̃missa q̃ nõ ẽ ipa ꝯclõne notior. ⁊ nõ solũ petit̃ p̃ncipiũ v eleõmittit̃ circulatio immo maior est falsa eo ꝙ nulla diffinitio predicatur d̃ alia diffõne i eo qd̃ qd ẽ. cũ diffõnis nõ sit diffõ vt liquet. ¶ Scd̃o notãdũ ꝙ lʒ vna diffõ non possit ꝓbari per aliã de suo diffinito in eo qd̃ quid ẽ: potest tamẽ per illam absolute d̃mõstrari. vt oẽ aial rationale est corpus aĩatũ actuatum aĩa intellectiua. oĩs homo est aial rõnale. ergo oĩs hõ est corpus aĩatũ actuatũ aĩa intellectiua. Unde commen. in ꝓlogo de aĩa docet d̃monstrare diffõnem materialem per formalẽ. ⁊ scd̃o de aĩa d̃monstrat ꝓbãs diffinitionẽ mãlem aĩe per diffinitionẽ formalẽ. sicut ⁊ in primo huius demõstrat diffinitionẽ mãlez d̃mr̃ationis p diffinitionẽ formalem. ⁊ in hoc scd̃o docet d̃monstrare vnã diffinitionẽ per aliã. ¶ Circa p̃dicta dubitat̃ vtruz reduplicatio sit medij aut maioris aut minoris extremitatis. Et arguit̃ primo ꝙ medij p ꝓbm̃ hic dicentẽ qd̃ qd est erit in medio. i. reduplicatio erit ipsi⁹ medij. ¶ Secundo arguit̃ ꝙ maioris extremitatꝫ p Arist. prio priorum dicentẽ ꝙ reduplicatio est maioris extrẽitatis ⁊ nõ medij. ¶ Tertio ar. ꝙ minoris extrẽitatꝫ. s. subi. qꝛ ari. vbi supra dicit ꝙ hec. ꝓpõ: iustitia est bonũ inq̃ntũ bonum: est falsa. ⁊ intelligibil̃. sed hec est v̂a iustitia inq̃tũ iustitia ẽ bonũ. ergo. ¶ Quarto ar. ꝙ nec medij nec alicuius extremitatis. qꝛ dictio exclusiua vel exceptiua non dicit̃ eẽ subi vel p̃dicati sed totius ꝓpõnis. sicut ⁊ in ꝓpõnibus vlibus signa nõ sunt ꝑtes extremoꝝ ʒ toti⁹ ꝓpõnis. ¶ Dicendũ fm̃ Egi. ꝙ nõ reduplicatiõis specificat cãm ⁊ inherentiã. ⁊ qꝛ cã est in subo ⁊ nõ in p̃dicato. inherẽtia aũt est ꝯditio predicati ⁊ nõ subi. iõ reduplicatio est subi tãq̃ illius qd̃ reduplicat̃ ⁊ p̃dicati tãq̃ illius cuius est ꝯditio ita ꝙ sꝫ debet intelligi subm reduplicari ⁊ nõ p̃dicatũ. tñ reduplicatio d3 intelligi a ꝑte p̃dicati ⁊ nõ a ꝑte subi. vbi grã. nõ bene dicit̃ triangul⁹ h3 tres angulos inq̃tũ tres angulos. sed bene d̃r triangulus inq̃tũ triangulus h3 tres angulos eq̃les duob⁹ rectis. intelligendo reduplicationẽ subi a ꝑte p̃dicati vt triangulus h3 tres angulos inq̃tũ triangulus. ¶ Sʒ p̃mo aspectu hec r̃nsio sibi repugnare v̄r. nã si nota reduplicationis specificat tã cãm reperiã in subiecto q̃ȝ inherentiaz predicati ad subm. seqtur ꝙ nota reduplicatiõis nõ est pars subiecti nec predicati. sicut nec dictio exclusiua vel exceptiua cadens supra subm ⁊ p̃dicatũ ẽ ꝑs alicuius illoꝝ. ⁊ vbi sit ꝑs alicuius extremoꝝ poti⁹ ẽ subiecti q̃ȝ p̃dicati. ⁊ poti⁹ se tenet cũ subo reduplicato q̃ȝ cũ p̃dicato ex quo reduplicat subʒ ⁊ nõ p̃dicatũ. iõ dicitur ꝙ sicut trãsmutatio ẽ mãe passiue qꝛ recipit illã trãsmutationẽ. ⁊ for̃e terminatiue. qꝛ ẽ terminus trãsmutationis illaz denominãs p Aristo. q̃nto phy. ita reduplicatio ẽ subiecti passiue qꝛ recipit reduplicationẽ. ⁊ ẽ p̃dicati terminatiue. qꝛ reduplicat̃ subm̃ p h̃itudinẽ ad p̃dicatũ denominãs ꝓpõne eẽ verã ⁊ falsã. sicut ergo mã ꝓprie trãsmutat̃ ⁊ nõ forma. ⁊ forma ꝓprie terminat trãsmutationẽ ⁊ nõ mã. ita ꝓprie reduplicat̃ subm ⁊ nõ p̃dicatũ. terĩat aũt reduplicationẽ p̃dicatũ ⁊ nõ subʒ. ⁊ sicut alia signa denotantia totã ꝓpõnem vt signa cadẽtia sup vtroq̃ʒ extremoꝝ nõ subijciũt̃ neq̃ȝ p̃dicãt̃. neq̃ʒ se tenent ex parte alicui⁹ extremi. ita nõ reduplicatiõis nõ est pars subiecti nec pars p̃dicati sed totius. s. cõpositionis ⁊c. ¶ Contra hãc r̃nsionẽ ar. p̃dicatũ eq̃ reduplicari sicut subm. sicut. n. hec ꝓpõ est v̂a. hõ inq̃tũ hõ est animal. sic iste sunt v̂e. hoĩ inest animal ĩ3 ꝙ animal. naso inest simitas fm̃ ꝙ est simi3i. hõ est animal rõnale in eo ẽ. de diffinito p̃dicat̃ diffinitio in eo ꝙ diffinitio. ¶ Respondetur negãdo istã. homini inest aial inq̃tũ aial: qꝛ pari fortitiler deberet ꝯcedi ista. aial inq̃tũ aial inest homini ⁊ cũ reduplicatio reduplicet de omni seqtur. oẽ aial esse hominem. quod est impossibile. Ista autem. naso inest simitas fm̃ ꝙ hmõi. est cõcedenda sicut ista. symitas in q̃tum simitas ẽ in naso. ꝯstat ãt ꝙ ibi reduplicat̃ p̃dicatum sed subm. qꝛ Aristo. vocat ĩ ꝓposito rectũ subm ⁊ obliquũ p̃dicatũ. Itẽ cõcedo ꝙ hõ est aial rõnale ĩ eo qd̃ q̃d ẽ. sed ñ reduplicat̃ p̃dicatũ. qꝛ p̃dicatũ reduplicari est idem bis replicari fm̃ ꝓpriã vocẽ. iõ nota reduplicatiõis ñ sumit̃ ibi reduplicatiue: ʒ solũ specificatiue specificãdo intentionẽ p̃mã p scd̃am. hec. n. ꝓpõ. hõ ẽ aial rõnale in eo qd̃ q̃d ẽ. valʒ istã. hõ ẽ animal rõnale in eo ꝙ diffinitio. ¶ Et ꝯcedit̃ illa. de diffinito p̃dicat̃ diffinitio in eo qd̃ q̃d ẽ. nõ tñ reduplicat̃ p̃dicatũ sed subʒ. qꝛ obliqu⁹ dicit̃ p̃dicatũ ⁊ rectus subʒ nisi diceret̃ ꝙ ari. primo prioꝝ dicens predicatum nunq̃ȝ reduplicari sed subm: intellexit extremis existẽtibus in recto ⁊ non in obliquo. ⁊ isto modo solueret̃ omnes dubitationes tangentes reduplicationẽ p̃dicati subiecto existẽte obliq̃ cãusvl̃ ecõtra. ¶ Ad primum concedo ꝙ reduplicatio ẽ medij termini. vnde in prima figura medius terminus subijcitur in vna premissaꝝ ⁊ predicat̃ in alia. In 2ª autem figura medius terminus p̃dicatur in vtraq̃ȝ. ⁊ in tertia figura me^m subijcitur vtrobiq̃ʒ. quando ergo ẽ subʒ tũc reduplicatio potest esse illius reduplicatiue sumpta. qñ autem est predicatum: reduplicatio potest eẽ illius specificatiue sũpta specificando intentionẽ primã per scd̃ã sicut. n. conceditur ꝙ homo vt species p̃dicatur d̃ pluribus differentib⁹ numero. ita conceditur ꝙ de homine predicatur animal vt genus. neq̃ʒ reduplicatur ly hõ: nec ly animal. sed bene specificatur. ¶ Ad scd̃m dicitur ꝙ reduplicatio est terminatiua maioris extremitatis vt conditio illius. ⁊ est etiam specificatiua illius vt declaratum est. sed ꝙ sit reduplicatiua maioris extremitatis in prima figura illud nõ est verum. ¶ Ad tertium concedo ꝙ reduplicatio reduplicatiue sumpta non est nisi subiecti. vnde in ista: iustitia est bonũ inq̃tũ bonum: si reduplicatio dicit cãm: falsa est. qꝛ in p̃dicato cũ se habeat per modũ forme non reperitur causa inherẽdi ʒ in sbo si ãt dic̃ inherentiã sic est intelligibilis eo ꝙ nõ est intelligibile idem fm̃ idẽ habere inherentiã ad seipsũ. ¶ Ad q̃rtũ d̃r ꝙ nõ pl⁹ arguit nisi ꝙ reduplicatio ñ ẽ ꝑs subi nec p̃dicati: sic nec dictio exclusiua vl̃ exceptiua. ⁊ h⁹ cõcedit̃. ñ ãt ꝓbat reduplicationẽ ñ eẽ sbi. p̃dicati vñ cũ d̃r nĩ hõ ẽ al̃. exclusio ẽ sbi ꝯfuse tm̃: ⁊ p̃dicati distributiue: ⁊ tñ ñ ẽ ꝑs alicui⁹ istoꝝ. ita d̃o hõ inq̃tũ hõ ẽ al̃: reduplicatio ẽ sbi reduplicatiue ⁊ p̃dicati teriantie. ʒ ñ sit ꝑs alicui⁹ istoꝝ. ʒ tm̃ toti⁹ ꝓpõis. ¶ Ex p̃dictꝫ seqt̃ ꝙ dictio reduplicatiua nũq̃ reduplicatiue tenet̃ nisi reduplicet̃ idẽ termi⁹ bis. vt hõ inq̃tũ hõ ẽ al. specificatiue ãt sꝫ oz vt replicet̃ idẽ terius. hõ ẽ al̃ inq̃tũ subã aĩata sensitiua. q̃ñcũq̃ g⁹ tenet̃ reduplicatiue: tenet̃ specificatiue ⁊ ñ e ꝯ. nã a ꝑte p̃dicati tenet̃ specificatiue ⁊ nũq̃ reduplicatiue. a ꝑte v̂o sbi vtroq̃ʒ mõ. nec sꝑ specificat̃ itẽtio p̃^a p 2^am ʒ aliq̃ñ p̃^a p p̃mã. vt hõ inq̃tũ aĩal ẽ sbã: ⁊ hõ inq̃tũ intellect⁹ ẽ rõnalis. vtrobiq̃ʒ tenetur reduplicatio solũ specificatiue specificans primã intentionẽ p primã.

At vero neq̃ʒ que per diuisionem via sillogizare sicut in resolutione circa figuras dictũ ẽ. neq̃q̃ʒ. n. necesse ẽ rẽ illã eẽ cũ hec sit.

¶ Secundo conclusio diffinitio non est probabilis de suo diffinito per syllogismum divisivum. Istam conclusionem Aristo. quintupliciter probat. et primo sic. propositio in qua predicatur diffinitio de suo diffinito non potest esse conclusio syllogismi divisivi. ergo etc. antecedens probatur. nam ad probandum istam. homo est animal rationale. fiunt duo processus. quorum primus est iste. omne animal est animal rationale vel irrationale. homo est animal. ergo homo est animal rationale vel irrationale. Secundus processus. homo est animal rationale vel irrationale: sed homo non est animal irrationale. ergo homo est animal rationale. modo patet quod non concluditur diffinitio de suo diffinito per primum processum sed per processum 2m quod non est syllogisticus sed ypotheticus arguens a toto disiuncto cum destructione unius partis ad alteram partem.

3m pm

¶ Notandum quod syllogismus divisivus tripliciter sumitur. primo pro processu syllogistico facto in forma et in figura concludente dividentia aliquod commune disiunctim. ut omne animal est animal rationale vel irrationale. omnis homo est animal. ergo omnis homo est animal rationale vel irrationale. Secundo pro processu ypothetico destruente unum istorum dividentium et concludente alterum. ut omnis homo est rationalis vel irrationalis. sed nihil quod est homo est irrationale. ergo omnis homo est rationalis. Tertio pro aggregato ex ambobus processibus. diffinitio ergo non probatur simpliciter de suo diffinito per primum processum neque per secundum sed per tertium. et iste non proprie vocatur processus syllogisticus sicut nec secundus. sed tamen primus ut habetur videri primo priorum in quo docetur resolvere syllogismos figurarum ad seinvicem.

Sed sicut neque inducens demonstrat.

¶ Secundo sic. syllogismus divisivus est similis inductioni. sed inductio non probat syllogistice aliquam conclusionem: sed solum probat ulteriorem propositionem que est premissa ad inferendam conclusionem. igitur syllogismus divisivus non probat conclusionem in qua predicatur diffinitio de suo diffinito. sed solum premissam ad istam. patet consequentia cum minori et maior declaratur ex eo. quia sicut inductio ordinatur in syllogismum: ita syllogismus divisivus ordinatur in entimema divisivum. ¶ Notandum quod entimema dupliciter sumitur. scilicet large et stricte. Entimema stricte sumptum est argumentum solum habens unam cathegoricam pro antecedente. ut homo currit. ergo animal currit. Entimema large sumptum est argumentum distinctum contra syllogismum exemplum et inductionem. et sic arguendo a conditionali cum suo antecedente ad consequens eiusdem. aut a copulativa ad alteram eius partem. aut a cathegorica de disiuncto extremo cum destructione unius partis ad alteram partem est entimema. et hoc ultimum vocatur entimema divisivum ad quod ordinatur syllogismus divisivus propter diffinitiones inveniendas. entimema ergo stricte sumptum est entimema simplex. entimema autem large sumptum est entimema mixtum de quo fit hic mentio.

Non. n. oportet conclusionem interrogare nec in concedendo esse. sed necesse est esse cum sint illa. et si non dicat respondens.

¶ Tertio sic. omnis syllogismus probans syllogistice aliquam conclusionem absolvit ab interrogatione illius conclusionis. sed syllogismus divisivus non absolvit ab interrogatione conclusionis in qua predicatur diffinitio de suo diffinito. ergo diffinitio non est probabilis de suo diffinito per syllogismum divisivum. maior patet: quia statim probata aliqua conclusione per syllogismum non amplius illa dubitatur. minor est clara: quia conclusa ista. homo est animal rationale vel irrationale per syllogismum divisivum: adhuc dubitatur ista. homo est animal rationale. mortale. et per consequens interrogatur ea quousque per alium processum fuerit conclusa.

At vero homo animal est aut inanimatum. postea accipit animal. non syllogizatum est. item omne animal aut gressibile est aut aquaticum. si accepit gressibile et hominem totum animal gressibile: non necesse est ex dictis sed accipit et hoc. Differt autem nihil in multis aut in paucis sic dicere: idem enim est. Non syllogisticus quidem igitur usus fit sic precedentibus et de convenientibus syllogizari. Quid. n. prohibet hoc verum quidem omne esse de homine. Non tamen quod quid est neque quod quid erat esse ostendens.

¶ Quarto sic. ita se habet syllogismus divisivus ad propositionem in qua predicatur diffinitio de diffinito sicut ad istam. homo est animal gressibile bipes. sed ista non potest syllogistice probari per syllogismum divisivum. ergo nec illa. maior ex sufficienti similitudine. et minor declaratur. nam hec propositio homo est animal gressibile probatur per hunc modum. omnis homo est animal vel inanimatum. sed homo non est inanimatum. ergo homo est animal. Item omne animal est gressibile vel aquaticum. sed homo est animal ut probatum est. ergo homo est gressibile vel aquaticum. nunc sic. homo est gressibile vel aquaticum. sed homo non est aquaticum. ergo homo est gressibile. et per consequens homo est animal gressibile. facti sunt tres processus quorum duo sunt entimematici et unus syllogisticus in quorum nullo conclusum est syllogistice hominem esse animal gressibile. ¶ Notandum secundum philosophum quod nihil differt sive fiant multe aut pauce divisiones. quia nunquam concluditur intentum per syllogismum divisivum. sicut. n. probatum est animal gressibile de homine per duas divisiones entimematicas non concludendo illud per syllogismum divisivum. ita potest probari hoc totum. animal gressibile bipes superaddendo alias divisiones et non per syllogismum divisivum. ut omne animal est bipes vel quadrupes. sed homo non est quadrupes. ergo homo est bipes. ex qua propositione cum precedentibus sequitur quod homo est animal gressibile bipes. conclusis. n. his tribus homo est animal. homo est gressibile. homo est bipes. sequitur quod homo est animal gressibile bipes.

Amplius quid prohibet aut apponere aliquid aut auferre aut supergredi substantiam. Hec quidem igitur pretermittunt. Contingit autem solvere in accipiendo in eo quod quid est omnia: et quod est consequenter divisionem facere quesitum prius et nihil relinquere. hoc autem necessarium si per est. Individuum oportet esse.

¶ Quinto sic arguitur. syllogismus indifferens tam ad diffinitionem habentem defectum quam ad non habentem defectum non valet sufficienter probare syllogistice diffinitionem quiditativam de suo diffinito. sed syllogismus divisivus est huiusmodi. ergo etc. maior patet. et minor declaratur: quia si per syllogismum divisivum deberet probari ista propositio syllogistice. homo est animal rationale. in qua predicatur diffinitio non habens defectum de suo diffinito: pariformiter et alie probantur habentes defectum que sunt in triplici differentia. ¶ Primo quedam sunt alique diffinitiones superflue. ut animal rationale mortale substantia animata sensitiva. superflua. n. ponitur mortale et animatum: quia omne animal rationale mortale: est animal rationale et etiam non ponendo corpora celestia esse animalia iuxta intentionem philosophi. similiter omnis substantia animata sensitiva est substantia sensitiva et etiam loquendo de sensitiva tanquam de principio quo et non quo. quia aliter nulla illarum diffinitionum converteretur cum suo diffinito. ¶ Secundo alique diffinitiones sunt diminute que scilicet in minus se habent quam sua diffinita. ut animal ridens. corpus vigilans. respectu hominis et animalis. minoris. n. communitatis est corpus vigilans quam animal cuius est diffinitio. et minoris communitatis est animal ridens quam homo cuius est diffinitio incompleta et diminuta. ¶ Tertio alique diffinitiones sunt excellentes et transgredientes substantiam diffiniti. ut animal bipes respectu hominis. et substantia animata respectu animalis. que ideo dicuntur excellentes et transgredientes substantiam diffiniti: quia in plus se habent quam sua diffinita ut bene patet. ¶ Et quod tales possint probari mediate vel immediate per syllogismum divisivum sicut diffinitiones non habentes defectum declaratur sic arguendo. omne animal est animal rationale mortale vel animal irrationale mortale. sed omnis homo est animal. igitur omnis homo est animal rationale mortale vel animal irrationale mortale: sed homo non est animal irrationale mortale. ergo homo est animal rationale mortale. Item omne animal est animal ridens vel non ridens. homo est animal. ergo homo est animal ridens vel non ridens. sed homo non est animal non ridens. ergo homo est animal ridens. deinde omne animal est animal bipes vel quadrupes. sed homo est animal. ergo homo est animal bipes vel quadrupes. sed homo non est animal quadrupes. ergo homo est animal

bipes. tales diffinitiones nõ ꝓbant̃ immediate p syllogismũ diuisiuũ. sʒ p entimema diuisiuuʒ. ideo non syllogistice ꝓbant̃ sʒ p syllogismuʒ aliquo mõ. s. mediate a re motus dicant̃ ꝓbari. ¶ Notandũ sm egi. q duplex est diffinitio. s. ppria ⁊ ĩpropria. diffinitio ꝓpria est illa q̃ ɔuertitur cũ diffinito. Impropria aũt est triplex. s. superflua diminuta ⁊ excellens. Superflua ẽ illa que ɔtinet plures dr̃ias q̃ɜ dʒ. vtputa si diffiniret aial p subaʒ aiatam sensitiuã gressibilẽ. ⁊ hec sp i minus se hʒ q̃ɜ diffinitũ. Diminuta ẽ illa q̃ in plus se hʒ q̃ɜ diffinitũ vt si diffiniret aial p subam aiataʒ. Excellens aũt est illa in qua ponunt̃ drie entis. s. actus ⁊ potẽtia. vñ sicut in demrãtione aliq̃ ꝑncipia igrediunt̃ formalr̃ ⁊ aliq̃ virtualr̃ ita in diffinitione ꝑpria igrediunt̃ formalr̃ genus ⁊ drĩe. v̓tualr̃ aũt actus ⁊ potẽtia. Ista expõ declarat litteraʒ: tñ est difficilis. nã p diffinitionẽ supfluã non bene videt̃ itelligi diffinitio min⁹ cõis q̃ɜ diffinitũ. q̃ ɋlibet istaꝝ est supflua aial rõnale mortale aial rõnale risibile. ⁊ tñ cõuertit̃ cũ suo diffinito. Deinde nõ apparet diffinitionẽ i qua ponit̃ actus ⁊ potẽtia esse excellentẽ ⁊ trãscendẽteʒ subam. q̃ act⁹ ⁊ potẽtia ponunt̃ in diffinitiõe motus p Aristo. 3° phy. dicentẽ q mot⁹ est act⁹ entis i potẽtia sʒ q in potentia ponunt̃ ẽt in diffinitione aie p Aristo. i secundo de aĩa. dicit. n. q aĩa est act⁹ p̃mus subalis corporis organici physici potẽtia vitã hñtis. q̃libʒ. n. istaꝝ diffinitionũ est ꝑpria ⁊ nõ excellens. ¶ Propterea videt̃ meli⁹ esse dicendũ illã diffinitionẽ esse supfluã q̃ ɔuertit̃ cũ diffinito ⁊ hʒ drĩam essentialẽ vel accñtalẽ non necessariã: illã vero esse diminutã. que minus cõis est suo diffinito ⁊ illã transcendentẽ subitãtiaʒ que cõior ẽ suo diffinito. ois. n. diffinitio dʒ vocari ꝑpria si ɔuertit̃ cũ suo diffinito. iꝑpropria aũt si non ɔuertit̃ cũ illo. ¶ Contigit aũt soluere. forte oẽs illas rõnes posset aliq̃s soluere dicens q lʒ nõ ꝓbet̃ diffinitio de suo diffinito p syll̃m diuisiuũ accipiẽtẽ imediate drĩas alicuius generis diuisas tñ bene ꝓbat̃ p syll̃m diuisiuũ dũmõ diuisio incipiat a transcẽdente ⁊ pcedat vsq̧ ad spẽm spãlissimã que ꝓprie diffinitur: non aũt spẽs subalterne proprie diffiniuntur cuʒ ille non sint genera. constat aũt q in generibus latent equiuocationes septimo physi.

Sʒ syllogism⁹ tñ nõ inest. sed si q̃dẽ vere aliquo mõ cognoscere facit: ⁊ hũc q̃dẽ nõ est incõueniẽs. neq̧ enim q inducit fortasse demonstrat: sʒ tñ manifestat aliquid.

¶ Rñdet. ꝑ ad istã cauillationẽ dicẽs q lʒ diffinitũ ñ cognoscat̃ nisi p diuisionẽ eo mõ quo dictũ est: nõ tñ ꝓbat̃ p syll̃m. sʒ alio mõ. ⁊ hoc duplr̃ declarat ipse. primo exẽplo inductionis. nã ĩductio nihil syllogistice probat. sʒ tñ ɔcludit vlẽm affirmatiuã vel negatiuã que ẽ ꝑncipiũ syllogizandi. ita syll̃s diuisiuus hñ ꝓbat diuidẽtia aliqð gen⁹ de aliq̃ spẽ: non tñ probat syllogistice diffinitionẽ de diffinito. sʒ tñ ꝑncipiũ illius sicut patuit destruendo vnã ꝑtẽ diuisionis ⁊ alterã ɔcludendo.

Syllogismũ aũt nõ dicit ex diuisiõe dicẽs diffinitionẽ. sicut. n. in ɔclusionib⁹ q̃ sine medijs sunt. Si aliq̃s dicat quoniã ex sitibus his necesse ẽ hoc eẽ ɔtigit iterrogare ꝑꝑ q̃d sit. ⁊ i diuisis terminis q̃d ẽ hõ: aial mortale bipes hñs pedes sine pennis ꝑꝑ q̃d hʒ vnã quãq̧ appõnem. Dicit. n. ⁊ mõstrabit diuisionẽ sicut opinat̃ q oẽ aial aut mortale aut imortale sit. hui⁹ aũt oĩs rõ non est diffinitio quãuis demonstrauerit diffinitione sed diffinitio non syllogismus sit.

¶ Scdõ declarat idẽ exẽplo entimematis simplicis. ta le. n. entimema aliq̃d ꝓbat. sed nõ syllogistice. q̃ si dicitur hõ currit. ergo al̃ currit. aut ois hõ currit. ergo sortes currit. nihil syllogistice ꝓbat̃. sed tñ entimematice: q̃ adhuc q̃rit̃ mediũ in q̃libet istaꝝ ɔñaꝝ. prima tenet p hoc mediũ. ois hõ est aial. ⁊ scdã p mediũ. sortes est hõ: q̃ media si iungant̃ suis ꝑmissis inferũt syllogistice ꝑores ɔclusiones. ⁊ ex hoc pʒ q̃d Ari. itelligit p ɔclusionẽ nõ habentẽ mediũ. s. illã q̃ infert̃ tñ ex vna ꝑmissaꝝ regulari syllogismi. Ita syll̃s diuisiuus non ꝓbat illam diffinitionẽ syllogistice. aial rõale mortale bipes sine pẽnis. sed alias ɔclõnes ad q̃s seq̃t̃ illa diffinitio: vt oẽ aial ẽ mortale vel imortale. hõ ẽ aial. ergo hõ est mortal̃ vel imortal̃. sed nõ est imortal̃. ergo ẽ mortal̃. Itẽ oẽ aial ẽ bipes vel nõ bipes. sʒ hõ ẽ aial. ergo hõ ẽ bipes vel nõ bipes. sed nõ ẽ nõ bipes. ergo ẽ bipes. Itẽ. oẽ aial ẽ hñs pẽnas vel sine pẽnis. sed hõ ẽ aial. ergo hõ ẽ hñs pẽnas vel sine pẽnis. sed hõ nõ ẽ hñs pẽnas. ergo est sine pennis. Ecce q syll̃s sp ɔcludit totã diuisionẽ ⁊ nullã eius ꝑtẽ. entimema aũt diuisiuũ est illð qð ɔcludit alterã pteʒ diuisionis. ⁊ qũ p se notũ ẽ hoieʒ eẽ aial. ⁊ ɔclusa sunt illa tria p entimema diuisiuũ. s. hõ est mortalis. hõ ẽ bipes. hõ est sine pẽnis sõ ɔcludit̃ q hõ ẽ aial rõale mortale bipes ⁊ sine pẽnis. ¶ Notandũ primo sm egi. q p syll̃m diuisiuũ non põt ꝓbari diffinitio de suo diffinitio triplr̃. primo q̃ p illum syll̃m non ɔcludit̃ intentuʒ vt patuit. sed vnus terminus diuisiuus seu duoꝝ diuidentiũ de minori extremitate. 2° q̃ petit̃ principium sumendo illud qð dʒ probari. s. hõ non est aial irrõnale. 3° q̃ ɔcludit̃ min⁹ cõe p magis cõe affirmatiue. aial. n. subijcitur in syll̃o diuisiuo dicendo. oẽ aial esse rõnale vel irrõnale. ⁊ ɔcluditur vltimate q hõ est aial rõn. le. ¶ Ex ista declaratio sequeretur q nulla via diuisiua ꝓbatur simplr̃ diffinitio de diffinito nõ q̃dẽ via diuisiua q̃ est diuisiuus syll̃s. q̃ talis syll̃s non ɔcludit intentuʒ. nec via diuisiua q̃ est entimema diuisiuũ. q̃ petitur principium. nec ẽt via diuisiua totali cõposita ex syllogismo diuisiuo ⁊ entimemate diuisiuo. q̃ talis arguit affirmatiue a magis cõi ad minus cõe. ¶ Et si inducitur cõtra hoc Aristo. in littera dicens q sicut inductio vel entimema simplr̃ aliquid probant sʒ non syllogistice. ita syllogismus diuisiuus probat diffinitionẽ de suo diffinito. sʒ non syllogistice. Respondetur q sicut principia p se nõ probant simplr̃. sed solũ quo ad hoiem concedenteʒ aliquid ex quo sequit̃ tale principiuʒ: sic nulla via diuisiua probat simplicter diffinitionẽ de diffinito. q̃ propõ que assumit̃ in 2° processu est eque ignota sicut ɔclusio principaliter intenta. probat tñ illã diffinitionem sm q̃d dato q aliquis prius concessisset illã hõ non est aial irrõnale vel aliq̃ ɔuertibilem loco illius. Sic autẽ loquendo de probatione dicatur q sicut ɔclusio scitur p demonstrationẽ tanq̧ per instrumentũ immediatũ ⁊ p inductionẽ tanq̧ p instrumentũ mediatũ. ita diffinitio probatur de suo diffinito p entimema tãq̧ p instrumentũ imediatũ ⁊ per syll̃m diuisiuum tãq̧ p instr̃m mediatũ. syll̃s ergo diuisiuus non probat diffinitionẽ de diffinito syllogistice vel imedi̓e. sed tñ medi̓e vel respectiue. ¶ Secundo notandũ q lʒ diffinitio ꝓbet̃ de suo diffinito imediate p entimema hoc nõ est sp per entimema diuisiuũ: sʒ aliq̃ñ per entimema non diuisiuuʒ ⁊ nũq̧ p entimema simplex sed ɔpositũ. exemplũ primi. vt hõ est aial rõnale vel irrõnale. sʒ hõ non ẽ aial irrõnale. ergo hõ est aial̃ rõnale. exẽplum scdi. vt hõ est aial vel inaiatũ. sed hõ non est inaiatũ. ergo hõ est aial. Itẽ hõ est rõnalis vel irrõnalis. sed hõ nõ est irrõal̃. ergo hõ ẽ rõnal̃. tũc sic. hõ est aial ⁊ est rõnalis p ɔcessũ. ergo hõ est aial rõnale. vbi pʒ añs nõ eẽ diuisiuũ lʒ sit entimema. exẽplũ tertij colligit̃ ex dictis. nã lʒ ex ista. for. est aial rõnale. seq̃t̃ q hõ ẽ aial rõnale. illud tñ ɔñs non probat̃ vlr̃ ex illo añte sic ꝓbat̃ p viam diuisiuam sp ɔcludentem diffinitionẽ de diffinito ex duab⁹ ꝑmissis. ¶ Cõtra ꝑdicta ar.

Nm pm

Nm 2m

⁊ primo q̄ entimema diuisiuũ non ꝓbat aliquo modo diffinitionẽ de diffinito:q: ad destructionẽ vnius partis disiũcti ad alterã ptẽ fallit ɔña.q: nõ seqꝛ oĩs ꝓpõ ẽ vera vel falsa.ſʒ nõ oĩs ꝓpõ est vã.ergo oĩs ꝓpõ ẽ falsa oẽ aĩal est rõnale vel irrõnale.ſʒ non oẽ aĩal est rõnale. ergo oẽ aĩal est irrõnale. Itẽ nõ seqtur.tu scis hoc eẽ vł nõ esse:ſʒ tu nõ scis hoc eẽ.ergo tu scis hoc nõ eẽ. ¶ 2° ar.q̄ entimema diuisiuũ nõ ꝓbet diffinitionẽ de diffinito.q: fm ꝓ.ꝑmo pier.nõ seqtur.tu es bon⁹ ⁊ tu es cytharedus.ergo tu es bon⁹ cythared⁹.tu es albus ⁊ tu es monach⁹.ergo tu es alb⁹ monachus. ¶ Ad ꝑm dr̃ q̄ nõ bñ concludit̃ in ꝑmo vel in scdo exẽplo.q: ɔclusio dʒ eẽ eiusdẽ q̃litatis cũ minori.iõ bñ seqꝛ oĩs ꝓpõ est vã vel falsa.ſʒ nõ oĩs ꝓpõ est vã.ergo aliq̃ ꝓpõ est falsa.Et seqtur.oĩs ꝓpõ est vã vel falsa. ſʒ nulla ꝓpõ ẽ vã ergo oĩs ꝓpõ est falsa.Itẽ bñ sequit̃.omne aĩal est rõnale vel irrõnale.ſʒ non oẽ aĩal est rõnale. ergo aliqđ aĩal est irrõnale.Concludẽdo ãt illaʒ.oẽ aĩal est irrõnale. dʒ illa sumi i minori.nullũ aĩal est rõnale.illud ãt exemplũ nõ est ad ꝓpositũ.q: ſʒ fiat ex ꝑdicato disiũcto non tñ ex ꝑdicato diuiso de quo ẽ mentio ad pñs.illud ãt est intelligendũ in terminis nõ ɔcernentib⁹ actũ mẽtis seu nõ facientib⁹ aliunde sophysma q: nõ seqtur.tu scis istã ꝓpositionẽ esse verã vel falsã.rex sedet. ⁊ tu nõ scis eã esse veram.ergo tu scis eam esse falsam.nec sequitur.tu credis hoc esse rationale vel irrationale. ⁊ tu non credis hoc esse rationale ergo tu credis hoc esse irrationale demonstrando sortem distantem quem dubites esse hominẽ vel dubites esse brutũ. ¶ Ad scdm dr̃ q̄ a terminis diuisis ad eosdẽ ɔiunctos ẽ bonũ argumentũ si vnũ fuerit ꝓpriũ alterius ɔuertibilr̃ vel non ɔuertibilr̃. aut alicui⁹ ꝑ se inferioris.ideo bñ seqtur.tu es aĩal tu es risibile.ergo tu es aĩal risibile ẽt seqꝛ tu es aĩal: ⁊ tu es gressibilis.ergo tu es aĩal gressibile.ſʒ ly albus cytharedus ⁊ monachus nõ se hñt aliquo istoꝝ modoꝝ. Iteꝫ si altera extremitatũ est termin⁹ supior ad mediũ terminũ est bonũ argumẽtum in ꝑdicatis ꝑ accñs. vt tu es hõ ⁊ tu es albus.ergo tu es hõ albus.tu es aĩal ⁊ tu es niger . ergo tu es nigrũ aĩal.cũ ergo sic arguit̃ tu es albus ⁊ tu es monachus.ergo tu es alb⁹ monachus.tu es bon⁹ ⁊ tu es cytharedus.ergo tu es bonus cytharedus.pʒ nullam extremitatũ esse terminũ supiorẽ ad mediũ terciũ .

Sed vtrũ sit demõstrare qđ qd est scđm substantiã ex suppõne accipientẽ qđ qd erat eẽ. qđ est ex his q̃ sũt i eo qđ qd est.ꝓprijs.hec aũt in eo quod quid est sola ⁊ propriũ est oẽ hoc enim esse est illi.

ꝯ.3ᵃ ter tii capituli primi tractat⁹.

¶ Tertia ɔclusio ꝓbanda ẽ ista.diffinitio non est ꝓbabilis de diffinito suo ꝑ syllm̃ diffinitiuũ. Ad cui⁹ euidentiam Aristo.ꝑmo ꝑsupponit diffinitionẽ diffinitiõis.2°. ꝓbat duas ɔclusiones ꝑambulas ibi. Aut iteꝝ accipit . ¶ Quantũ ad ꝑm dicit phs q̄ si ɔtingat ,demõstrare.i.syllogizare diffinitionẽ de diffinito oʒ accipe diffinitionem subalẽ ⁊ ẽẽtialẽ diffinitiõis q̃ est hec. vʒ.diffinitio est ex his q̃ sunt in eo qđ qd est.⁊ ex ꝓprijs.i.diffinitio ẽ illđ qđ ɔstat ex pricipijs q̃ditatiuis ⁊ ꝓprijs speciei.solũ.s.gen⁹ ⁊ dr̃ia q̃ dicunt̃ esse ptes ẽẽntiales spẽi ponunt̃ in diffinitiõe ⁊ dicunt̃ esse ꝓpria diffinitiõi nõ sic passio dr̃ ꝓpria suo subo.ſʒ sic illud qđ est de ẽẽntia alicui⁹ dicit̃ ꝓpriũ illi vt patuit supra.

Nᵐ ꝑᵐ

¶ Notãdũ primo q̄ duplex ẽ diffinitio.s.exprimẽs qd nominis. ⁊ exprimẽs q̃d rei. prima diffinitio nõ ingrit̃:q: in q̃lʒ scia ꝑsupponit̃ qd per nomẽ i portat̃.ſʒ scđa ingrit̃ ⁊ demr̃at̃ quã Aristo. vocat in lr̃a diffinitionẽ ſʒ subaʒ de q̃ solũmodo mẽtioneʒ facit.

Nᵐ 2ᵐ

¶ Scđo notãdũ q̄ in q̃lʒ diffinitiõe q̃ditatiua ipli cite vel explicite ponit̃ dr̃ia vltima.s.n.corpora celestia nõ sunt aĩalia:rõnale diuidẽs aĩal dr̃ dr̃ia vltima hoĩs. si aũt sunt aĩalia tunc diffinitio hoĩs ẽ aĩal rõnale bipes.

in qua nulla istaꝝ est vltima in hoĩe:tñ ambe sil̃ equalẽt dr̃ie vltime hoĩs.iõ ĩplicite dr̃r vltima dr̃ia hoĩs. ⁊ q: sp vltima dr̃ia ɔuertit̃ cũ spẽ sicut ꝓpria passio:dĩt phs diffinitionẽ ɔstare ex ꝓprijs gen⁹.ii dr̃ ꝓpriũ spẽi quia cõpetit oĩ.⁊ dr̃ia dr̃ ꝓpriũ q: cõpetit soli. ¶ Tertio notãdũ q̄ diffinitio nõ bene diffinit̃ ꝑ orõnẽ compositã ex gñe ⁊ dr̃ia vltima alicui⁹: aut ꝑ orõnẽ ɔuertibilẽ cuꝫ aliquo ɔstãte ex gñe ⁊ dr̃ia illi⁹.q: tunc nõ essent diffinitiões reales neq; gña ⁊ spẽs ex nã rei ꝑter opationẽ intellect⁹ qđ est ɔtra phm hic dicẽtẽ q̄ gen⁹ ⁊ dr̃ia sũt i ipso qđ qd est ꝓprie tãq; illud qđ est substãtiale ⁊ ẽẽntiale illius qđ nõ ɔtingit de terminis positis in orõne. ɔcedit̃ ergo q̄ gña spẽs dr̃ie ꝓpria ⁊ diffinitiones sũt ex nã rei ꝑter oẽm opationẽ intellect⁹ sicut sunt i intellectu.tñ mõ nõ sunt i intellectu nisi tãq; signa.nec illis ɔpetunt tales intentiones scđe nisi rõne reꝝ q̃b⁹ primo ɔpetit: iõ diffinitio diffinitiõis ẽ compositũ ex gñe ⁊ dr̃ia vltima alicuius cõpetẽs tã diffinitioni mentali q̃ diffinitionĩ reali.

Nᵐ 3ᵐ

¶ Quarto notãdũ q̄ tripl̃r ɔtigit ꝓbare diffinitionẽ de diffinito ꝑ syl'lʒ diffinitiuũ. Primo ꝑ diffinitionẽ sũptã ꝑsonal̃r ſʒ itentiões primas. ⁊ hoc i eo qđ q̃d est. vt oẽ aĩal rõnale ẽ corp⁹ actuatũ aĩa intellectiua i eo qđ qd est oĩs hõ est aĩal rõnale in eo qđ qd est.ergo oĩs hõ ẽ corpus actuatũ aĩa intellectiua i eo qđ qd est. Scđo ꝑ diffinitionẽ diffinitionis sũptã mãl̃r vel simpl̃r ſm intentiones scđas. vt oẽ ɔstãs ex gñe ⁊ dr̃ia vltima alicui⁹ ẽ diffinitio illi⁹:ſʒ aĩal rõnale est ɔstans ex genere ⁊ dr̃ia vltima hoĩe.ergo animal rationale est diffinitio hominis . Tertio per diffinitionem sui contrarii. vt nigredo est color congregatiuus visus.ergo albedo est color disgregatiuus visus. ⁊ potest hoc modo sylogizari. omnis q̃litas cuius contrarium est color congregatiuus visus: ẽ color disgregatiuus visus : ſʒ albedo est qualitas cuius contrarium scilicet nigredo est color congregatiuus visus.ergo albedo est color disgregatiuus visus.de ꝑmo modo probandi diffinitionem de diffinito nõ facit phs hic mentionẽ:q: i ꝑma ɔclõne reprobauit modũ istũ. ſʒ solũ de alijs ingrendo ⁊ inuestigãdo vtrũ ꝑ syllogismuʒ diffinitiuum posse probari diffinitio de diffinito suo.

Nᵐ 4ᵐ

Aut iteꝝ accepit quod qd erat eẽ ⁊ i hoc necesse.n.est per mediũ monstrare.

ꝯ.4ᵃ ter tii capituli primi tractat⁹.

¶ Isto supposito Aristo.declarat duas ɔclusiones preambulas.Quarum prima est.illa diffinitio non est probabilis de suo diffinito per diffinitionem diffinitionis . Secunda conclusio per diffinitionem vnius contrarii nõ potest probari in eo quod quid est diffinitio alterius cõtrarii.ibi. Et si ex conditione. Prima conclusio probatur dupliciter. ⁊ primo sic.per illud non potest probari diffinitio de suo diffinito per quod petitur principium de necessitate.sed per diffinitionem diffinitionis necessario petitur principium.ergo per diffinitionem diffinitionis non est probabilis diffinitio de suo diffinito . maior patet: ⁊ minor declaratur sic arguendo.omne compositum ex genere ⁊ differentia vltima alicuius est diffinitio illius.animal rationale est compositum ex genere ⁊ differentia vltima hominis.ergo animal rationale ẽ diffinitio hominis:in minori petitur principium.quia eque ignotum est animal rationale esse compositum ex genere ⁊ differentia vltima hominis sicut est ignotuꝫ aĩal rationale esse diffinitionem hominis. ¶ Notandum q̄ dupliciter petitur principium. Primo qñ accipit̃ in ꝓpria forma illud qđ dʒ probari: vt si aliquis negaret deuꝫ esse ⁊ argueret sic.oĩs actus purissim⁹ est.ſʒ de⁹ est act⁹ purissim⁹.ergo deus est. hic petit̃ principium.q: accipitur in minori deũ esse quod dʒ probari. Scđo petit̃ principium:q: accipit̃ eque ignotũ in ante sicut cõclusio vt i ꝓposito.in qualibet.n.probatione antecedens debet eẽ magis notũ q̃ conclusio.iuxta illud Aristo.primo hui⁹ propter quod vnũquodq; tale ⁊ illud magis.

Nᵐ ꝑᵐ

Amplius sicut nec i syllo. accipitur quid est syllogizare. semper .n. aut tota aut ps est propositio ex qbus est sillogism⁹. sic nec qd quid erat esse oz inesse sillogismo.

¶ Secundo sic. sicut se hz diffinitio syllogismi ad syllogizandũ. ita diffinitio diffinitionis ad diffiniendũ. sz diffinitio syllogismi nõ accipit in aliq̃ premissaꝝ ad syllogizandũ. ergo nec diffinitio diffinitõis ad diffiniendũ. ꝛ ꝑ ꝯñs non ꝓbatur diffinitio de suo diffinito ꝑ diffinitõez diffinitionis. pz ꝯña cũ maiori ex sufficienti similitudine. ꝛ minor declarat. q: alr peteret principiũ. sic eni ꝯtingeret arguere. oĩs argumentatio cui⁹ vna ꝑmissaꝝ se hẽt vt totũ. ꝛ altera vt ps est syll's. sz .a. est huiusmodi: dato q͂ .a. sit syll's prime figure. ergo .a. est syll's. cõstat .n. q͂ minor petit principiũ: ita .n. bene dubiũ est .a. eẽ argumentationẽ cui⁹ vna ꝑmissaꝝ se hz vt totũ ꝛ alia vt ps. sicut .a. eẽ syll'm. ideo petit principiũ. q: syllogizat ignotum ꝑ eque ignotũ. ¶ Notandũ primo q͂ dialetic⁹ diffiniens syll'm ꝛ dans artẽ de syllogismo non oz supponere syllogismũ aliquem ꝑꝑ generalitatẽ artis. ideo sic negans loquelã esse concedit loquelã esse. q: non põt negare nisi loquatur. ita volens probare syllogismũ syllogistice ꝑ diffinitionẽ syllogismi ꝓbaret syllogismũ supponẽdo syllogismũ. sicut ergo ad manifestandũ aliquã argumẽtationẽ esse syllogismũ non debem⁹ syllogistice accipere diffinitionẽ syllogismi: sic ad probandũ aliquã diffinitionẽ non debem⁹ hoc syllogizare ꝑ diffinitionez diffinitionis. q: tunc probando diffinitionẽ ꝑsupponeremus diffinitionẽ. ¶ Scḋo notandũ q͂ sicut syllogism⁹ ex multis ꝑmissis põt esse sic ẽt ꝛ entimema. sz hec ẽ dr̃ia. q͂ in syllogismo vna ꝑmissaꝝ sp̃ accipit vt totũ ꝛ alia vt pars: q: sp̃ vna sumitur vt ꝯtinens: altera võ vt contenta. sic aũt non ꝯtingit i ꝑmissis entimematũ. q: nũq͂ aliqua premissaꝝ sumit vt totũ vel vt ꝯtinẽs. nec aliq̃ ꝑmissaꝝ sumit vt ps vel ꝯtenta. vt hũ pz arguẽdo a tota copulatiua vel disiunctiua ad alterã eius partẽ.

Sz seorsũ hoc appositũ eẽ. Et ad dubitantẽ sillogizatũ est aut nõ ẽ obuiare quoniã hoc .n. erat sill's ꝛ adhuc neq͂z qd qd erat eẽ sillogizatũ est quoniã vtiq͂z hoc suppositũ erat nobis qd quid erat esse. quare necesse ẽ sine eo quod quid erat sillogism⁹. aut quod quid erat sillogizare aliquid.

¶ Unũ dubiũ remouet phs. naz posset aliqs dicere ex quo diffinitio sylli non igredit syll'm nec diffinitio diffinitionis ad qd valent ergo. Rñdet phs q͂ debent esse seorsũ apposita. i. debẽt esse extra ea q̃ ponũtur in syll'o ꝛ in hoc dupl'r nobis deseruiunt. Primo ad regulãdũ nos ne deficiam⁹ in diffiniendo ꝛ syllogizando. habitis .n. in mẽte diffinitionib⁹ sylli ꝛ diffinitiõis facil'r cognoscimus bonitatẽ ꝛ malitiã syll'oꝝ ꝛ diffinitionũ. sciendo .n. q͂ syll's est argumẽtatio cuius vna ꝑmissaꝝ se hz vt totũ ꝛ alia vt pars facil'r videbit q̃ argumentatio ẽ syll's. ꝛ sciendo q͂ diffinitio est ꝯpositũ ex genere ꝛ dr̃ia vltima. facil'r examinabitur si aĩal rõnale est diffinitio hoĩs vel non. ¶ Scḋo deseruiũt ad obuiandũ qñ ꝑ istas diffinitiões possumus ꝯdicere dicẽti hunc nõ esse syll'z vel illã non eẽ diffinitionẽ. Unñ sicut principia non pñt ꝓbari simpl'r sine petitione principii: q: idẽ ꝑsupponeret se metipm: pñt tñ probari huic vel illi. sic ꝑ diffinitionẽ syllogismi vel diffinitiõis nõ põt simpl'r ꝓbari aliqs syll's aut diffinitio: sz solũ isti vel illi: q: vt dicebat nõ magis est notum aĩal rõnale constare ex genere ꝛ dr̃ia vltima q͂ esse diffinitionẽ hoĩs. Ideo ꝯcludit Aristo. q͂ nõ debemus syllogizare aliquid. i. probare syllogistice de aliquo q͂ sit diffinitio ꝑ diffinitionẽ diffinitiõis. nec debem⁹ ꝓbare de aliquo syllogistice q͂ sit syll's ꝑ diffinitionẽ syllogismi loq̃ndo de ꝓbatione simpl'r: q: sm qd ꝓbare aut obuiare huic vel illi nõ est incõueniens. ¶ Notãdũ sm cõmen scḋo meta. q͂ nõ est bonũ simul q̃rere scientiam ꝛ modũ sciendi. diffinitio ergo diffinitionis sylli ꝑtinent ad modũ sciendi. sz formare ꝓprios syll'os de rebus scitis ꝛ ꝓprias diffinitiones de reb⁹ scibilib⁹ ꝑtinet ad sciam seorsũ. ergo prius debem⁹ addiscere logicam cognoscẽdo diffinitiones sylli ꝛ diffinitionis: ꝛ postea i sciẽtiis specialib⁹ ꝑ illas examinare ꝓprios syll'os ꝛ ꝓprias diffinitiones. ꝑ diffinitionẽ .n. sylli vel diffinitiõis non aggenerat in nobis scia sz opinio ex hoc .n. nisi pri⁹ sciamus nõ poterim⁹ scire de hoĩe vel de asino diffinitiõnem ei⁹ lz diffinitionẽ hẽre poterim⁹. nã lz sciamus diffinitionẽ ꝯstare ex gñe ꝛ dr̃ia vltima. non tñ ꝑꝑ hoc innotescit nobis illud gen⁹ vel dr̃ia. lõ arguẽdo ꝑ diffinitõez diffinitiõis concludendo de aliquo suam diffinitionem petitur principium.

Et si ex ꝯditione ãt demõstret vt si malo inest diuisibile esse: i ꝯtrario aũt ꝯtrarii esse i qbuscũq͂z est aliqd ꝯtrariũ: bonũ autem malo ꝯtrariũ est. ꝛ ĩdiuisibile diuisibili est itaq͂z boni esse q͂ indiuisibili esse. eteni hoc accipiens quod quid erat esse demonstrat.

¶ Scḋa ꝯclusio ꝑambula ẽ ista. ꝑ diffinitionẽ vni⁹ contrarii nõ põt ꝓbari i in eo qd qd est diffinitio alteri⁹ ꝯtrariũ. ꝓbat dupl'r. ꝛ primo in rõnẽ ꝓpriã sic. Ista ꝓbatio nõ est bona i qua petit ꝑncipiũ. sz ꝯcludẽdo diffinitõez vni⁹ ꝯtrarii ꝑ diffinitionẽ alteri⁹ ꝯtrarii in eo qd qd est petit ꝑncipiũ. ergo ꝛc. maior est nota ꝛ minor declaratur. qñ dato opposito ꝯtigeret sic arguere. bonũ ꝛ malum sunt ꝯtraria. sz malũ ẽ diuisibile eẽ in eo qd q̃d est. ergo bonũ est diuisibile esse in eo qd q̃d est. aut isto mõ ꝑ intẽtiones scḋas: bonũ ꝛ malũ sunt ꝯtraria: sz diuisibile eẽ est diffinitio mali. ergo ĩdiuisibile esse ẽ diffinitõ boni. pz ꝯña: q: diuisibile ꝛ ĩdiuisibile sunt ꝯtraria sicut bonũ ꝛ malũ. ꝯstat aũt q͂ hic petit ꝑncipiũ: q: non magis ꝓbat diffinitio boni ꝑ diffinitionẽ mali q͂ ecõtra. q: nõ magis innotescit diuisibile eẽ: esse diffinitionẽ mali q͂ ĩdiuisibile esse: eẽ diffinitionẽ boni. ¶ Notandũ q͂ phs hic loq̃t more platonico. posuit .n. plato vnũ qd ꝯuertitur cũ ente eẽ oĩno idẽ cũ vno qd est ꝑncipiũ numeri. ꝛ ex hoc credidit numeros esse substantias reꝝ: ꝛ q: dr̃e ctus icipit i recessũ a simplici ꝛ ab vnitate: posuit q͂ idẽ erat esse bonitatis ꝛ vnitatis. ꝛ ꝯñr ĩdiuisibilitatis: ꝛ q͂ idez erat essentia mali ꝛ indiuisibilitatis: Aut dicitur q͂ q: facere malum contingit multipliciter: ꝛ facere bonũ solum vno mõ: vt hr̃ in libro ethi. exemplificando de sagitta directa ad signum: ideo aristo. exẽplariter locut⁹ ẽ non sm veritatẽ diffiniendo ex suppositione bonuz per indiuisibile esse: ꝛ malum per diuisibile esse.

Accipere aũt ad dm̃rãdũ qd qd erat eẽ alteꝝ tãtũ sit. Etenĩ in dem̃rãtiõib⁹ est: quoniã est hoc de hoc. sz non ipm neq͂z cuius eadem ratio ꝛ conuertitur.

¶ Contra ꝑdicta posset aliqs dubitare q: diffinitio formalis ẽ dem̃rãtionis ꝑncipiũ. ꝛ diffinitio mãlis ẽ dm̃õstratõis ꝯclusio iuxta determinationẽ Aristo. tã in primo q͂ in 2° huius. ergo vna diffinitio põt probari ꝑ aliã. s. mãlis ꝑ formalẽ sine iste diffinitiones sint eiusdẽ diffiniti sine ꝯrioꝝ. verbi grã: ebullitio sanguinis circa cor q̃ est diffinitio mãlis ire: probatur de ira per appetitum vindicte que est diffinitio formalis eiusdem. similiter eẽ congregatiuum visus potest probari de nigredine per esse disgregatiuum visus dato q͂ sciatur albedinem ꝛ nigredinem contrariari ac etiam congregare ꝛ disgrega

re sciendo albedinē disgregare visū ⁊ dubitando nigredinē ɔgregare visū. vñ pōt sic argui. albedo ⁊ nigredo sunt ɔ̄ria ⁊ albedo est color disgregatiuus visus. ergo nigredo ē color ɔgregatiuꝰ visus. pꝫ ɔ̄ña q: cāꝝ contrariaꝝ ɔ̄rij sunt effectus. Istā obiectionē remouet pħs dicens ꝙ bene ꝓbat̄ ⁊ demr̄atur vna diffinitō ꝑ aliā tāq̄ȝ quoddā alteꝝ a subo. s. ꝑ modū passiōis aut simpl'r ꝙ hoc est hoc. tñ non ē in eo qꝺ q̄d est ⁊ ɔuertibil'r. q: simpliciter demr̄are aut ꝑ modū passionis nō est petere principiū sed bñ ꝓbare in eo qꝺ q̄d est vt patuit in p̄ma cōclusione. ¶ Sꝫ dubitat̄ si vna diffinitio pōt aliā ɔcludi ⁊ ꝓbari de diffinito absolute. q̄re non cū reduplicatōe. q: sicut simpl'r ad simpl'r ita reduplicatū ad reduplicatū. ¶ Dicendū ꝙ cū reduplicatio sil'r sumat̄ in p̄missis ⁊ in ɔclusione vt patuit: tripl'r pōt intelligi vnā diffōnē ɔcludi ꝑ aliā in eo qꝺ q̄d est. Primo general'r ī eo ꝙ diffinitio. ⁊ cū rō gnālis diffinitionis eq̄l'r replat̄ ī oībꝰ diffinitionibꝰ. sequit̄ ꝙ añs non est magis notū q̄ȝ ɔ̄ñs ⁊ erit petitio principij. diffinitio. n. formal' in eo ꝙ diffō non ē magis nota q̄ȝ diffinitio mālis. Scđo special'r eo ꝙ diffinitio vt ē mālis probat̄ ꝑ diffinitionē vt formalis est. ⁊ sic nō inferet̄ vt diffinitio sꝫ magis vt nō diffinitio. q: diffō vt formalis nō est diffō vt mālis. sꝑ. n. intelligitur cū eadē reduplicatione sicut triangulus ī eo ꝙ triangulus nō ꝓbat habere tres angulos de ysochele in eo ꝙ ysocheles sꝫ in eo ꝙ triangulus. Tertio iteꝝ special'r in eo ꝙ diffinitio mālis sūpta vt formalis ꝓbat̄ ꝑ formalem in eo ꝙ formalis dicēdo ꝙ sicut diffinitio formalis est notior mālī absolute ita cū reduplicatione. sꝫ hoc fieri non pōt absq̄ȝ petitione principij. q: ꝓbaret̄ ignotum ꝑ eq̄ ignotū. Ideo est soluta rō. nā si eodē mō sumeret̄ simpl'r sicut reduplicatū ad reduplicatū non posset ēē illatio simpl'r ad simpl'r absq̄ȝ petitione pn̄cipij. sicut nec reduplicati ad reduplicatū. sꝫ non sumit̄ eodē modo. q: diffinitio formalis absolute sūpta ē notior mālī. nō āt diffinitio formal' est notior mālī in eo ꝙ diffō. neq̄ȝ in eo ꝙ formalis neq̄ȝ in eo ꝙ mālis vt ex dictis est manifestū.

Ad vtrosq̄ȝ aūt scđꝫ diffinitionem demōnstrātem ⁊ ad sic syllogismū est eadeꝫ oppositio: ꝑꝑ q̄d erit homo aīal bipes gressibile. Sed non aīal ⁊ bipes. ex acceptis. n. nec vna necessitas est vnū fieri. quod p̄dicat̄. sed ac si homo idē eēt ⁊ grāmaticꝰ ⁊ musicus.

¶ Secundo ar. ad conclusionē ꝑ rōnem cōem tam ad viam diuisiuā q̄ȝ diffinitiuā diffinitione cōtrarij. q: ista via non probat sufficienter diffinitionē de suo diffinito ꝑ quā non pōt probari diffinitio tanquā vnuꝫ ⁊ ꝑ se. sꝫ ꝑ nullā illaꝝ viarum pōt probari diffinitio tanq̄ȝ vnū ⁊ ꝑ se. ergo nō est ꝓbabilis diffinitio ꝑ diffinitionē contrarij sicut nec ꝑ diffinitionē subiecti sui. maior patet. q: diffinitio est q̄d ꝑ se vnuꝫ. septimo metaphy. ⁊ minor declaratur. q: ꝑ viam diuisiuaꝫ non plus probat̄ ꝙ hō est aīal bipes q̄ȝ ꝙ homo est aīal ⁊ bipes. nec plus probat̄ hominem esse aīal rationale qꝺ est vnum ꝑ se q̄ȝ hoīem esse grāmaticum musicuꝫ quod est vnū per accidens. Similiter ꝑ diffinitioneꝫ mali non plus ꝓbatur esse indiuisibile de bono q̄ȝ bonum esse ens ⁊ esse indiuisibile. nec plus probatur illud esse vnū per se q̄ȝ ꝑ accñs q: ꝑ diffinitionē mali non ɔstat diffinitionē boni esse ꝑ se vel ꝑ accidens nec ecōtra. ¶ Dubitat̄. nā si fiant diuisiones sꝫ drīas sp̄ales diffinitio accepta d̄ necessitate dicet q̄d vnū ergo via diuisiua ɔcludit diffinitionē esse q̄d vnū. ¶ Itē si diffinitio vnius ɔ̄rij dicit q̄d vnuꝫ oportet ꝙ diffinitio alterius ɔtrarij dicat quid vnū ergo diffinitio vniꝰ ɔtrarij ꝓbat diffinitionē alterius cōtrarij esse q̄d vnū. ¶ Ad primū r̄ndetur ꝙ diuisio vt sic non facit vnū sed multa nec magis vnū per se q̄ȝ accñs. q: diuisio ita fit ꝑ drīas accn̄tales sicut essentiales. ita. n. diuidit̄ aīal per gressibile ⁊ aq̄ticū sicut ꝑ rōnale ⁊ irrationale. sola ergo drīa essentiales est ista q̄ facit diffinitioneꝫ ꝑ se vnam sicut sola forma substātialis facit cōpositū nāle ꝑ se vnum. ¶ Ad 2m. negat̄ ɔ̄ña. sed oꝫ addere i añte ꝙ diffinitio mali aut nigri dicit q̄d vnuꝫ q̄ est eque dubia sicut ꝙ diffinitio boni seu albi dicit q̄d vnum. Etiā eque dubiū est diffinitionem mali aut nigri esse diffinitionē per se sicut diffinitionem boni aut albi. ꝑpterea in assūptione illius minoris petit̄ principiū. ¶ Ex p̄dictis ɔclusionibꝰ p̄ambulis iā est manifesta tertia conclusio principal'r declarāda. s. ꝙ diffinitio nō est ꝓbabilis de suo diffinito per syllogismū diffinitiuū. q: nō ꝑ diffinitionē sui subiecti neq̄ȝ ꝑ diffinitionē diffinitōis. neq̄ȝ ꝑ diffinitionē ɔtrarij vt ostensū ē. ergo nullo mō est ꝓbabilis ꝑ syllogismū diffinitiuū sꝑ intelligēdo in eo qꝺ quid est iuxta doctrinā iaꝫ traditā.

Qualiter igit̄ diffiniens mr̄abit substantiā: aut qꝺ q̄d ē. Neq̄ȝ. n. sicut demonstrās ex certis esse: manifestū faciet quod necesse est cū sint illa alteꝝ aliq̄d esse. demr̄atio eniꝫ hec est. nec sicut inducens ꝑ cū manifesta sint. quoniā omne cui sic nihil aliter est. Non enī quod q̄d est demr̄at. sꝫ quoniā aut est aut n̄ est. Quis igit̄ est aliꝰ modus reliquus. Nō . n. vtiq̄ȝ monstrabit sensu aut digito.

Quarta ɔclusio. diffinitio non est probabilis de suo diffinito ꝑ syllogismū demonstratiuū. Ista ɔclusio q̄drupliciter probat̄. ⁊ p̄mo sic. ipm̄ qꝺ quid est non est demonstrabile. ergo ⁊c̄. probat̄ añs. q: nō ꝑ diffinitioneꝫ neq̄ȝ ꝑ inductionē: neq̄ȝ ꝑ sensū. prima ps añtis est ꝓbata supiꝰ vbi est ɔ̄nsuꝫ diffinitionē in eo qꝺ q̄d est nō posse demonstrari nec probari: q: sꝑ in altera p̄missaruꝫ petit̄ principiū ꝑ ꝑ ipsam esse notiorē ɔclusione. Sed secunda pars declarat̄. nā inductio fit ꝑ ea q̄ sunt manifesta sensui. ipm̄ aūt quod q̄d est: non est manifestū sensui cū non sentiantur nisi ꝑ accñs rōne accñtiū: dicente pħo ī p̄ologo de aīa. ꝙ accidentia magnā partē cōferant ad cognoscendū qꝺ quid est. ⁊ scđo de aīa. ꝙ substātia nō sentitur ꝑ se sed ꝑ accidens. Tertia ps sequit̄ ex p̄dicti. Si. n. quod quid est. est demr̄abile per sensum. aut igitur ꝑ sensū facientē cognoscere digito. cuiusmodi est sensus visus. aut ꝑ aliquē aliū sensum: siue sit sensus interior: siue sit sensus exterior. sed nullo istoꝝ modoꝝ: cum nullus talis sensus faciat cognoscere nisi singulariter: ⁊ cum conditionibus indiuiduantibus a quibus absoluit̄ ipsam quod quid est: vt colligitur de mente pħi ⁊ ɔ̄men. tertio de aīa. ¶ Primū dubiū cum pħs probauerit ante diffinitionē non demonstrari de suo diffinito ꝑ syllogismū reduplicatiuū vel diffinitiuum. q̄re ergo replicat idem. ¶ Soluit egidius q̄ȝ aristo. probat idem hic ⁊ ibi sed non eodē modo. dicit. n. supra. diffinitionē nō d̄mōstrari ꝑ diffinitionē loquendo de diffinitione vt includit diffinitionem ⁊ descriptionē. hic autem solū loquitur de diffinitione vt est diffinitio tm̄. s. pure quiditatiua. Ista responsio est dubia: q: vt apparet in l̄ra Aristo. semper loqtur de ipso qꝺ quid eē: per qꝺ non intelligit nisi diffinitionem q̄ditatiuam vt pōt patere cuꝫ superius q̄sjuit vtrū sit demonstrare ipsum quod quid est s̄m subam. ¶ Dicendū ergo ꝙ Aristo. nondū inuestigauit vtrum quod q̄d est sit aliquo modo demr̄abile. q: solum vtrū sit syllogizabile. ⁊ iam ad probandum ꝙ nullo modo ē demonstrabile assumit ꝙ nō per diffinitionē ꝑ vnā partē quā non probat hic sed eam relinquit tanq̄ȝ superius probatā. Unde non est idem esse syllogizabile ⁊ demr̄abile. q: nihil est syllogizabile nisi per syllogismum. Sꝫ tripl'r d̄r aliquid demonstrabile. s. ꝑ diffinitionē facientē syllogismū demonstratiuū per inductionē concludētem vl̄e ex suis singularibus ⁊ per sensum manifestantem

q° 6ª ter tii capitu li tracta tus.

Dm ꝑm

ꝑª rñ.

rem digito vel alio iudicio singulari. ¶ Secundū dubiū cum phs in pbatione cōclusionis assumat duas spēs argumentationis. s. syllogismū et inductionē pp quid nō alias duas. s. entimema et exēplū. ¶ Dicendū q̄ entimema reducit ad syllogismū. et exemplū ad inductionem vt patuit in prologo huius. Deinde nihil dr̄ demōstrari p exemplū vel p entimema. sz bene per inductionē et syllogismū. Inductio. n. p sensū hr̄. syllogismus aūt p intellectū: quoꝝ nullū simplr̄ probat ipsū quod qd est fm q̄ huius. ¶ Intelligendū q̄ cū dr̄ non posse demōstrari vel syllogizari ipz qd quid est p diffinitionē dz intelligi p ppōnes magis notas simplr̄. qz bene pt syllogizari ex pbabilib⁹. nihil. n. phibet aliqñ falsa esse probabiliora veris. octauo thopi. ¶ Tertiū dubiū. videt q̄ ipsū qd quid est p se cognoscat a sensu cū sensus nō tm̄ singularia p se cognoscat sed et vlia vt tollit a pho in prologo physi. et scdo de aīa. ¶ Rñdetur q̄ lz sensus p se cognoscat vle non tm̄ p se cognoscit ipm qd quid est. qz vle non ē ipsum qd qd est. sicut. n. sensus p se cognoscit singulare sensibile. et nō partes ei⁹ eēntiales q̄ sūt forma substātialis et prima mā ita cognoscit vle in cōi quod ē quoddā totum in mō vel diffinibile. et tm̄ non cognoscit ptes eius q̄ sunt genus et dr̄ia. ex qbus cōstat ipm quod quid est. siue ergo p quod qd est intelligat diffinitio substantie siue diffinitio accītis nunq̄ per se cognoscitur a sensu ipsum quod quid est.

Amplius quomō monstrabit qd qd est. necesse est. n. scientē qd qd est hō: aut aliud quodcūq̄ scire qz est. qd eni non est nullus scit qd est. sz qd significat rō diffinitio qdem aut nomen. cum dico hircoceruus. quid aūt est hircoceruus īpossibile est scire.

¶ Scdō ar. ad cōclusionē psupponēdo q̄ scire d aliquo qd est psupponit scire de illo qz est. nō. n. scit de hoie vl aīali quid est aut de aliquo alio nisi sciatur ipz esse. Vn̄ qz non est tragelaphus. i. hircoceruus neq̄ chimera nō scitur de eo qd est. qz non scit illud esse. qd. n. non hz eē non hz quiditatē. et ɔ̄r nec diffinitionē quiditatiuā. sz bene habeat diffinitionē exprimentē qd nominis. hec. n. est dr̄ia inter diffinitionē quiditatiuā et diffinitionez exprimentē qd nominis tm̄. qz diffinitio qditatiua hz in re cōpositionē ex genere et dr̄ia sicut et ipsa cōponit ex gñe et dr̄ia. Diffinitio aūt exprimens qd nominis tm̄ nō hz in re cōpositionē denominatiue talē qualē hz i mente. Vn̄ cōceptus hyrci et cōceptus cerui ingrediunt diffinitionē exprimentē qd nominis hyrcocerui cū dr̄ hyrcocerus est cōpositū ex hyrco et ceruo. sz tal' cōpositio non est in re. qz nihil cōponitur ex hyrco et ceruo. sz hō ex aīali et rōnali. quia dr̄ia adueniēs generi cōstituit speciem. per porphi. in vniuersalibus.

At vō si demrābit qd est: et qz ē: et equalr eadē rōne mrābit. diffinitio. n. vnum aliqd manifestat: et demonstratio alteꝝ. Jd āt qd est quid est hō et esse hoiez aliō est. Postea et p demonstrationē dicimus necessariū esse demonstrare omne qz est: nisi substantia sit esse aut nō substātia est nulla. Non. n. est genus ens. demrātio ergo erit. qz ē qd qd est.

¶ Isto supposito ar. sic diffinitio solū vnū ostendit scilicet qditatē rei. ergo p idem demonstratio vnū tm̄ ostēdit. pz ɔ̄ña a simili eo q̄ vnū⁹ inquantū vnum pcise est vna scīa. nūc sic demrātiō tm̄ vnū ostendit. sz demōstratio ostendit qz est. ergo nō ostendit qd est. pz ɔ̄ña qz qd est et qz est sūt diuersa. nā quiditas hoīs et esse hoīs nō sunt idem. minor āt probat ex dicto oīum asserentiū qz est demonstrari nisi sit idem cū essentia et substantia rei sz non est idē quiditas seu substantia et esse rei. ergo minor patet quonīā si quiditas et substantia rei est idez cū esse illius: cuz quiditas et substantia sit genus. sequr q̄ ens est genus hoc aūt est inconueniens. ¶ Notandum fm egi. q̄ esse sumitur tripliciter. Primo pro essentia. et sic diuiditur in decem predicamēta. quinto metaphy. Scdō pro esse existere. et sic sumitur tertio de aīa. cum dicitur. qm̄ aliud est magnitudo et magnitudinis esse. Tertio pro habitudine predicati ad subz iuxta illud primo periermenias. esse significat q̄dam cōpositionē quaz sine extremis non est intelligere: et tale esse neq̄ est substantia neq̄ accidens. sed minoris entitatis q̄z accidens et de tali eē loquit hic Aristo. cū dic qditatē distingui ab esse. Ista sñia in multis videtur deficere. Primo qz eē vt sumitur pro essentia non diuidit in decē pdicamenta eo q̄ ens transcendenter sumptū diuidit in decē pdicamenta. sz esse vt sumit pro essentia non ē transcendēs qz in plus se hz ens vt dicitur de essentia et de esse existere q̄z vt dicit de essentia tm̄. Ideo vt esse includit essentiā: et esse existere est transcendens. et diuidit in decem predicamenta non solū vt continet gña et spēs. sed etiam vt continet indiuidua p se contenta sub illis. alioquin superfluerent demonstrationes pticulares nisi indiuidua p se continerent sub generib⁹ et spēbus. Scdō qz si habitudo subi ad predicatū non est substantia nec accīs. et cuz relatio sit minime entitatis p cōmen. qnto meta. sequit q̄ est dare minus minimo. qd est ɔ̄ phz primo phy si. et auctoritas cōdicit opinioni. qz si hoc verbuz est. significat quādam cōpositionē. et ois cōpositio est relatio. sequitur q̄ tale esse. s. habitudo pdicati ad subm est relatio. et p ɔ̄ñs est accidens. Tertio qz phs non loqtur hic de tali esse. nā scire qd est presupponit scire qz est fm phm. sed scire qd est nō psupponit scire tale esse. ergo. cuz. n. dicit phs q̄ qd est esse hoiem et hoiem esse est aliō: certum est q̄ non loqtur de tali esse. et p maxime qz circa principiū huius secundi loquens de questione qz est et si est: sp locutus est de esse simplr̄ fm totū. aut de esse fm qd. s. fm ptē vt de tali vel de tali esse qd īportat pdicatum in subo. Cōstat aūt q̄ tale esse est substātia vel accidens. nec est tale esse habitudinale predicati ad subm vt colligit ex declaratiōe eiusdē egi. in locis illis. ¶ Dicendū ergo q̄ aristo. capit ibi esse trāscendenter vt īcludit esse eēntie et eē existere non intelligendo q̄ tale esse. et quiditas nullo modo sit idē: qz tā homo q̄z humanitas est hoiem esse fm ari. septimo meta. dicentē q̄ in hīs que sūt p se idē est ipm et ipsuz eē. sz intelligit q̄ talia sumpta fm suas rōnes formales nō dicunt oīno idem. alr ens esset gen⁹ vel spēs sicut substantia vel quiditas si ista essent oīo idē. Dico ergo q̄ hūanitas nō dicit nisi quiditatem. qz eqnitas est tm̄ eqnitas fm Auicē. in meta. sua. sz hō dicit humanitatē suppositatā. qz si nō esset indiuiduū humanū non esset hō sed bene humanitas. hoiez vero esse dicit rōnem suppositatā hñtem in se rōnem entis. et ita hec oīa non realiter sed tm̄ formalr̄ differunt aut rōne. ¶ Et lz hoc verbū est in mēte nō intelligat absq̄ cōpositione extremoꝝ vt innuunt vba phī. tm̄ esse qd absolute significat p ipsū verbū. aut per terminum transcendentem non est fm se habitudo vel relatio sed descendit in omnes figuras predicamentorum fm aristo. 5° meta. ens enim cōiter sumptum non est absolutū nec respectum sed abstrahit ab vtroq̄. fit autem absolutum vel respectiuum descendendo in predicamenta absoluta vel respectiua per actum et potentiam. in quolibet enim predicamento est actus et potētia. inqt commen. in prologo de anima.

Et q̄ vere et nunc faciunt scire. quid ēnim significat triāgulus accepit geometra: quod autem sit equalitas demonstrat.

¶ Tertio principalr ad ↄclusionē sic. illud qd̄ p̄suppo nit̄ in scientijs nō demr̄atur. sed qd̄ quid est p̄supponit̄ in scientijs ergo non demonstratur. maior pz ꝛ minor declaratur. nā geometra p̄supponit qd significat triāgulus. ex cuius diffinitione ꝓbat̄ ꝙ figura in quā est resolubilis piramis est triangulus sic arguendo. oīs figura hn̄s tres angulos tm̄ est triangulus. sꝫ figura in quā est resolubilis piramis est hn̄s tm̄ tres angulos. ergo figura in quā resolubilis est piramis ē triangulus. ¶ Supponit ēt diffinitionē triāguli equilateri ex cuiꝰ diffinitiōe ꝓbat̄ ꝙ triangulus collocatus sup diametro duoꝝ circuloꝝ equalium se intersecantiū ē equilaterus isto mō. oīs figura habensꝰ tres angulos eq̄les est eqlaterus. sed triangulus collocatꝰ sup diametro duoꝝ circuloꝝ equalium se intersecantiū est figura hn̄s tres angulos eq̄les. ergo triangulus collocatus sup diametro duoꝝ circulorum eq̄liū se intersecātiū est eqlaterus. ¶ Cōtra p̄dicta

Dub^m primum

ar. ꝛ primo ꝙ in scientijs nō presupponit̄ qd est. s. diffinitio quiditatiua exprimens qd rei. qꝛ in prologo huius dictū est ꝙ ante oēꝫ demr̄ationē oꝫ p̄cognoscere quid ē qꝛ est. non qdē quid est rei sꝫ quid ē nominis. ergo scie nō presupponunt qd est res sꝫ qd per nomen īportat̄. cū quo stat ꝙ si p̄supponeret̄ in scientijs qd est res. frustra esset quō qd est. ¶ Scd̄o ar. ꝙ p diffinitiōes

D^m 2^m

signatas trianguli ꝛ eqlateri geometra nō demonstrat triangulū ꝛ equilaterum de subiectis noiatis. qꝛ alr̄ scie mathe. procederent p posteriora sicut scia nālis ꝫ cōmen. i ꝓlogo phy. di. ꝙ in mathe. eadē sunt nobis nota ꝛ nāe ꝛ pz mīa qꝛ ordine nāe prius ē triangulus q̄ꝫ figura in quā resolubilis est piramis. ꝛ prius ē eqlaterus q̄ꝫ triāgulus collocatus sup diametro duoꝝ circuloꝝ equaliū se intersecantiū.

p^o rñ^o

¶ Ad primū dicit̄ ꝙ scie acquisite p diffinitionē aut p demonstrationē terminantē questionē si est p̄supponunt tm̄ qd nois. sed scie acq̄site p demōstrationē terminantē q̄stionē qꝛ est. aut pp̄ quid p̄supponūt non tm̄ q̄d nois sed ēt qd rei. ideo geometria non solū p̄supponit qd per nomen trianguli īportat̄ sed ēt triangulū esse ꝛ q̄d est triāgulus. Tn̄ ante oēm demonstrationē p̄supponit̄ qꝛ est ꝛ qd est de triangulo. i. q̄d īportatur noie trianguli. ꝛ ꝙ de eo est aliquid demr̄abile. Deinde si non est notū triangulū esse ꝓbat̄ illud p demonstrationē terminantē questionē si est. Et p̄m̄ ꝓbat̄ quid est triangulus p demr̄ationē. sed alisi de vt videbitur. Deinde demr̄atur triangulus de aliquo aut aliq̄d de triangulo. ꝛ idem dicat̄ de eqlatero. p̄mi duo modi probandi non ptinent ad geometrā. sed ad metha. iō geometra p̄supponit triangulū esse ꝛ qd est triāgulus. Etiā presupponit eq̄laterū esse ꝛ qd est equilaterꝰ. Deinde aūt ꝓbat passiones de istis aut ista de alijs subiectis ꝛ qꝛ geometra nunq̄ꝫ demonstrat nisi p cām ideo nō p̄prie terminat nisi q̄stionē propter quid.

Rñ^o 2^a

¶ Ad 2^m dr̄ ꝙ scie mathe. sp̄ procedunt p cām lꝫ non sp̄ demr̄ent effectum de cā. cū eniꝫ demonstrat̄ triangulus de figura in quā resoluit̄ piramis: demr̄at̄ prius de suo posteriori ꝛ cā de effectu. non tn̄ p aliqd̄ posterius. neq̄ꝫ p effectū tanq̄ꝫ p mediū sed p diffinitionē trianguli q̄ est cā trianguli ꝛ figure in quā resoluit̄ piramis. Consilr eqlaterꝰ demonstrat̄ de suo posteriori. s. de triangulo collocato sup diametro. ēt non p aliqd̄ posteriꝰ: sed p aliqd̄ prius. s. p diffinitionē eqlateri q̄ ordine nature p̄cedit vtranq̄ꝫ extremitatem. Scie aūt nāles non solū demr̄ant cāꝫ de effectu sꝫ etiā cām per effectū tanq̄ꝫ mediū. nec est inconueniens aliq̄s demonstrationes mathematicas non eē potissimas. vtputa q̄n demr̄at̄ passio vl̄is de subiecto particulari. aut subꝫ vl̄e de subiecto particulari. aut prius de suo posteriori. quelibet tn̄ est pp̄ quid cum q̄libet semper procedat p mediū causale.

Quid igit̄ monstrabit diffiniens. qd ē vel qꝛ ē vt triangulū. Sciens itaq̄ꝫ diffinitione aliqs qd est: si ē nō scier sed īpossibile.

¶ Quarto ar. sic ad ↄclusionē. sicut se hꝫ diffinitiō ad qꝛ est. ita demonstratio ad q̄d est. sed diffinitio non ostēdit qꝛ est. ergo nec demr̄atio quid est. maior pz ex sufficienti similitudine. qꝛ sicut diffinitio dr̄ esse ipsiꝰ qd̄ quid est ita demr̄atio ipsius qꝛ est. ergo accōmutata propositiōe sicut se hēt diffinitio ad qꝛ est. ita demonstratio ad q̄d ē minor vero declarat̄ triplr̄. ꝛ primo sic. Talis diffinitio vel est q̄d nominis solū. ꝛ sic non ostendit rē esse. qꝛ pōt esse non entis. aut est q̄d rei. ꝛ sic p̄supponit rem eē p suppositionē adductā in secunda rōne. si eni diffinitio ostenderet rē esse cū etiaꝫ ostendit quid est res ꝛ de necessitate ostēdit prius quid est q̄ꝫ si est pp̄ habitudinem immediatā quā hꝫ ad quiditatē sequit̄ ꝙ posset sciri q̄d est res non sciendo illā rē esse. qd̄ est īpossibile.

N^m p^m

¶ Notādum s̄m egi. ꝙ demr̄atio cōparat̄ ad triplex esse. ad duo p se. ꝛ ad tertiuꝫ p accidens. Primū esse est esse p̄dicamentale siue hēat esse suis causis siue esse actuale. ꝛ sic dato ꝙ non sit aliq̄ rosa adhuc de rosa demr̄at̄ ꝙ est pulcherrimꝰ floꝝ. Scd̄m eē est esse cōplexū qd̄ ↄsistit in habitudine p̄dicati ad subm ex q̄ habitudine resultat veritas ꝓpōnis. Tertiū eē est eē actuale ad qd̄ demr̄atio ↄparat̄ p accñs. qꝛ accidit rei de qua est demr̄atō ꝙ sit. posset. n. sciri demr̄atiue ꝙ cynamomū est medicina determinata dato ꝙ cynamomū non esset. ¶ Aduertenduꝫ circa scd̄m membrū ꝙ si intelligit̄ demonstrationeꝫ cōparari ad esse complexū quod est significabile cōplexe extra ꝓpōnem. rōe cuius ꝓpō dr̄ vera vel falsa. vt triāgulū hr̄e tres angulos. vel hoīem esse risibile: sic demr̄atio ↄpat̄ ad illud p se. Si āt p esse cōplexuꝫ intelligitur solū vt vr̄ velle habitudo ꝛ relatio p̄dicati ad subm. sic non est verū demr̄ationē ad illud p se ↄpari. solū. n. ad ↄclusionē seu ad significatū eius: vel ad passionē vt est i subo ordinat̄ demōstratio. seu nullū istoꝝ est habitudo vel relatio. Propterea tertium membrū dꝫ limitari. qꝛ lꝫ demr̄atio terminans q̄stioneꝫ qꝛ est. aut pp̄ quid est ↄpetur ad esse actuale per accidens. tn̄ demōstratio terminans q̄stionē si est ↄpatur per se ad esse actuale. Nō enim accidit tali demr̄ationi esse: immo est necesse rem esse. vt cum demonstratur primū motorē esse. 8° phy. aut primum cām esse 2°. metaphysi.

N^m 2^m

¶ Scd̄o notandū ꝙ egi. mouet tale dubiū. vtrum sit idē esse quod diffinitio supponit ꝛ concludit demōstratio. Ad hoc rñdet ꝙ idē esse supponit ꝛ concludit demonstratio lꝫ non eodē modo. qꝛ demonstratio supponit generalr̄ subm eē de quo potest fieri demonstratio. ꝛ passionē eē que potest demonstrari de subo. concludit auteꝫ determinate eandem passionem de eodē subiecto. ¶ Sed mihi videt̄ ꝙ non correspondeat ad quesitū. non. n. queritur vtrū idē esse supponit ꝛ concludit demr̄atio. sed vtrū idē eē supponat diffinitio: ꝛ ꝓbat demr̄atio. nec est veꝝ ꝙ demonstretur passionē esse q̄n ipsa demonstrat̄ de subo suo: qꝛ forte illa passio est p se nota: sed tn̄ demonstratur illā inesse subiecto suo. Ideo dicit̄ ad dubium ↄcedendo ꝙ idē esse supponit diffinitio ꝛ probat demonstratio. nam prius terminatur questio si ē q̄ꝫ terminetur qd̄ q̄d ē. iō illud idē eē quod supponit diffinitio probat demonstratio. ¶ Si aūt fieret mentio de demr̄atione terminante questionem qꝛ est aut propter quid: ꝛ de esse quod q̄ritur per tales questiones qd̄ non est esse simplr̄ sꝫ s̄m partē p Aristo. vbi supra: diceretur diffinitionē si p̄supponere tale eē qd̄ ꝓbat̄ p demr̄atōeꝫ. ꝛ sic nō idē eē supponit diffinitio ꝛ concludit demonstratio.

Manifestum autem ꝛ secunduꝫ nūc modos terminorum quod non demonstrant diffinientes quia est. Si enim ꝛ est ex medio aliquid equale. sed propter quid est qd̄ diffinit̄. ꝛ pp̄ quid est circulus. erit eniꝫ vtique ꝛ

montis enei dicere esse ipsam: neqꝫ ꝙ possibile sit esse quod dicitur cũ significant termini. neqꝫ ꝑꝑ illud est cuius aiũt esse diffinitiones: sed sꝫ lꝫ dicere propter quid.

¶ Scd̃o ar. eadẽ minor sic. diffinitio circuli non ostẽdit circulũ esse. ergo nec aliq̃ alia diffinitio ostẽdit suũ diffinitum esse. pꝫ ꝯña. q: nõ est maior rõ de vna q̃ de alia. sꝫ añs ꝓbat. nã diffõ circuli est figura eq̃liter distans a cẽtro. seu a cuiꝰ cẽtro ad circũferentiã oẽs linee ducte sũt eq̃les. mõ nulla istaꝝ diffinitionũ ostẽdit circulũ esse. q: postq̃ scit istã esse diffinitionẽ circuli adhuc inuestigat vtrũ circulus sit: ⁊ ꝑꝑ q̃d est: ⁊ q̃ est eẽ circuli. Si enim ista diffinitio ostẽderet circulũ esse ꝑ idẽ diffinitio montis aurei. ostẽderet montẽ aureũ esse. ꝯñs est falsũ. q: ista ẽ diffinitio q̃d nois tm̃ ⁊ scit istã esse diffinitionẽ montis aurei: ⁊ tñ non scit montẽ aureũ esse. gnal'r. n. si res est ignota nõ scit illã esse: ⁊ tñ stat. scire diffinitionem eiꝰ. s. q̃d nois tm̃. ¶ Notandũ ꝙ eadẽ est diffinitio q̃d nois ⁊ q̃d rei fm̃ prius ⁊ posteriꝰ anteq̃. n. sciat deũ eẽ scitur diffinitio sua. s. actꝰ purissimꝰ seu illud quo melius excogitari nõ põt. postea aũt demõstrat deũ esse illa ẽ diffinitio q̃d rei ita ꝙ prius scit illã diffinitionẽ esse q̃d nominis: postmodũ aũt scit illã esse q̃d rei. ꝯsilr ẽt dicatur de diffinitione circuli ꝙ stat eãdem diffinitionem esse q̃d nominis tm̃ ⁊ postmodũ esse q̃d rei ⁊ eẽ dato ꝙ successiue circulus sit ⁊ non sit. Talis ergo diffinitio vt exprimit q̃d nominis non ostẽdit rem eẽ: q: talis diffinitio scit suo diffinibili non existẽte. non ẽt vt exprimit q̃d est eẽ rei: q: vt sic supponit rẽ esse iaꝫ demõstratam ꝑ demonstrationem terminantem questionem si est.

Si ergo diffiniens dm̃rat: aut q̃d est: aut q̃d significat nomẽ sꝫ nõ est vllo mõ ipsiꝰ q̃d est. erit vtiqꝫ diffinitio ⁊ ratio nominis idẽ significans. sed inconueniens est.

¶ Tertio ar. sic. si diffinitio in eo ꝙ diffinitio ostẽdit rẽ esse. ergo q̃libet diffinitio ostẽdit rẽ esse. ergo tã diffinitiõ q̃d nominis q̃ diffinitio q̃d rei ostẽdit rẽ eẽ. ꝯñs est falsum. q: tunc nõ esset dr̃ia inter diffinitionẽ q̃d nominis ⁊ q̃d rei. ¶ Notandũ ꝙ magis cõe non ostẽdit minus cõe affirmatiue. q: ad aĩal esse non sequr hoiem esse: sꝫ bene negatiue: q: ad nullũ aĩal esse sequr nullũ hoiem esse. cuꝫ ergo diffinitio q̃d nois gnal'r sũpta in plus se habeat q̃ diffinitio rei. ⁊ q̃ rem esse. q: talis diffinitio est entiũ ⁊ non entiũ. ideo diffinitio vt diffinitio nõ ostendit rẽ esse.

Primũ q̃dẽ. n. ⁊ nõ substãtiaꝝ vtiqꝫ eẽt ⁊ non entiũ: significare. n. est ⁊ nõ entia.

¶ Forte. d. aliq̃s ꝯcedendo ꝙ nõ est dr̃ia inter diffinitionem q̃d rei ⁊ q̃d nominis. q: ꝑ eandẽ diffinitionẽ scitur q̃d est res ⁊ q̃d ꝑ nomen iponat. Contra hãc responsionem ar. phs. includẽdo tria incõuenientia. quoꝝ primũ est ꝙ diffinitio q̃d rei est idifferenter entiũ ⁊ non entiũ: subaꝝ ⁊ non subarũ. pꝫ. q: diffinitio q̃d nois est huiõi. diffinitiones. n. vacui ⁊ infiniti sunt non entiũ ⁊ diffinitiones loci ⁊ finiti sunt entiũ. cõstat aũt ꝙ oẽs ille sũt diffinitiones q̃d nominis. vel potest sic argui diffinitio quid nominis est indifferenter entiũ ⁊ non entiuꝫ: sꝫ idem est cõuertibiliter ꝑ ꝯissionem: diffinitio q̃d nominis ⁊ diffinitio quid rei ergo diffinitio quid rei est indifferẽter entium ⁊ non entium.

Amplius oẽs rõnes: diffinitiones vtiqꝫ erũt. Erit enĩ vtiqꝫ nomen ponere cuilibet rõni. q̃re terminos vtiqꝫ colloquemur vel disputãtes oẽs ⁊ ylias diffinitio vtiqꝫ erit.

¶ Secundum inconueniens. ꝙ quelibet confabulatio ⁊ q̃libet disputatio potest esse diffinitio q̃d rei. pꝫ. nã q̃libet talis põt esse diffinitio q̃d nois eo ꝙ cuilibet tali ꝑt correspõdere vnũ nomen simplex sicut toti hystorie troiane correspondet hoc nomen ylias. sed illud absurduꝫ vr̃. q: tunc nũq̃ disputaremꝰ nisi diffõnes ⁊ terminos cũ q̃libet talis disputatio posset esse vna diffinitio cui corresponderet vnus terminus simplex.

Amplius nec vna scia demonstrat vtiqꝫ ꝙ hoc nomen eius quod quid est significat. nec diffinitiones huius assignant.

¶ Tertiũ incõueniens ꝙ q̃libet scia inuestigãs diffinitiões q̃d rei inuestigat diffõnes q̃d nois. ⁊ q̃libet scia presupponens diffinitiones q̃d nois presupponit diffinitiones quid rei. q̃d est falsũ: q: scia de vacuo ⁊ de infinito ꝑsupponit diffõnes quid nominis ⁊ non q̃d rei. ¶ Notandũ ꝙ q̃tuor dr̃ias innuit. p̃mũ inter diffinitionẽ q̃d rei ⁊ q̃d nois. Quarum prima est q: diffõ q̃d nominis est indifferẽter entiũ ⁊ non entiũ. diffõ autẽ q̃d rei est solũ entis. Scd̃a dr̃ia est. q: diffinitio q̃d nois est indifferenter subaꝝ accñtiũ: sed diffinitio q̃d rei est subaꝝ tm̃. Tertia dr̃ia. ꝙ diffinitio q̃d nois est indifferenter cõplexi ⁊ incõplexi. diffinitio aũt q̃d rei est incõplexi tm̃. nã hominis albi nõ est diffinitio 7ᵒ meta. Quarta dr̃ia est. ꝙ i scientijs non dantur diffinitiões vt sciamꝰ q̃d nois. sꝫ vt sciamus q̃d rei cũ ante oẽm demõstrationem ꝑcognoscat q̃d nois subiecti ⁊ passionis fꝫ phm in ꝓlogo huiꝰ. ¶ Cõtra ꝑdicta ar. sic. hõ ⁊ aĩal sunt vnũ ⁊ idẽ. igitur ꝑ idẽ diffõ q̃d rei ⁊ q̃d nois. pꝫ ꝯña. q: sicut aĩal est genus ad hoiem: ita diffinitio q̃d nois ad diffõnẽ q̃d rei. sicut. n. ois hõ est aĩal ⁊ non ꝯ̃: ita ois diffõ q̃d rei est diffõ q̃d nois ⁊ non ecõtra. ¶ Itẽ albedo ⁊ nigredo hñt ꝓpriũ genꝰ ⁊ ꝓpriã dr̃iam. igit diffiniunt diffõne quid rei. ⁊ ꝑ ꝯñs non solũ subaꝝ sꝫ ẽt accidentiũ est diffinitio quid rei. Sicut. n. dr̃ia adueniens generi cõstituit diffinitiões q̃d rei in ꝑdicamento sube ita vr̃ ꝙ in alijs ꝑdicamẽtis. ¶ Dicendũ ꝙ sicut diffõ q̃d nois diuiditur. quedã enĩ est q̃d nois tm̃ vt diffinitio vacui vel chimere. Et q̃daꝫ quid nois ⁊ quid rei vt diffinitio hois vel eq̃. ita diffõ q̃d rei diuidit. nã q̃dã est tm̃ q̃d rei. vt illa q̃ non datur nisi ꝑ intrinseca. s. ꝑ genꝰ ⁊ dr̃iam vt aĩal rõnale ex q̃dã est quid rei ⁊ non quid rei vt illa que datur ꝑ intrinseca ⁊ extrinseca. vt aĩal rõnale ab hoie ⁊ a sole productuꝫ ꝑꝑ felicitatem. harum diffinitionum prima dicit pure q̃ditatiua. ⁊ secunda non pure quiditatiua lꝫ q̃lꝫ eartum dicatur quid rei. Et ex his colligitur ordo essentialis diffinitionũ penes intentiones secundas. q: ois diffinitio pure q̃ditatiua est diffinitio quid rei ⁊ non econuerso. ⁊ omnis diffinitio quid rei est diffinitio quid nois ⁊ non econuerso. iuxta exempla data. ¶ Ad primũ dicitur ꝙ genus ⁊ sua spẽs sunt eadem essentialr: sed non conuertibiliter. ⁊ sic loquitur Aristo. cũ dr̃ diffinitionẽ q̃d rei ⁊ diffinitionẽ quid nois non esse idẽ. sunt. n. aliquo mõ idẽ sed non simpl'r. Ad 2ᵐ dicitur ꝙ si accidentia diffiniuntur diffinitione pure q̃ditatiua hoc non est inquãtũ accidentia sꝫ inquantũ habent modũ substãne. s. per se esse nihil extrinsecũ ꝯnotando. inquantũ autem accidentia sunt. ⁊ si diffiniunt diffinitione exprimente quid rei: non tamen diffinitione pure quiditatiua. quia talis diffinitio necessario datur per additamenta.

Ex his igit nec diffinitio neqꝫ sill'is idẽ existens neqꝫ eiusdẽ: sillogismꝰ ⁊ diffinitio est. adhuc aũt q̃d neqꝫ diffinitio nihil demõstrat: neqꝫ ostendit: neqꝫ q̃d quid est: neqꝫ diffinitione cognoscere est neqꝫ demõstratione.

¶ His visis phs epilogando circa determinata concludit q̃tuor veritates. quaꝝ prima est ista. nulla diffinitio ẽ demonstratio nec syllogismus demonstratiuus. 2ᵃ veritas. ꝙ diffinitio ⁊ demonstratio non sunt eiusdẽ: ita ꝙ

Noᵒ pmum

Noᵒ pᵒ

cuius est diffinitio eiusdez non est demonstratio. 3ª veritas. q diffo no ondit q: est neqz rem ee. 4ª. vitas q: ipm qd qd est no demrat. i. no est cognoscibile diffini/ none vel demratione. qd est itelligendu i eo qd qd e. q: vt videbit i ca. sequeti: eiusde diffinitu sut plures diffini/ tiones: quarum vna per alteram demonstrat: cuz vna sit altera prior z altera notior.

Tru aute speculandu est qd horu dicit bene: z qd no bene: z qd sit diffo: z ipi9 qd qd e. nuqd quoda modo est demratio aut diffinitio: aut nullo mo. Quonia aut sicut diximus idem est scire qd quid est z scire cam ipsius si est. ro aut huius est quonia est aliqua ca. z hec aut eadem aut alia est. z si vtiqz alia est: aut est demostrabilis: aut idemrabil. Si igit est alia z contingit dmrare: necesse est mediu esse caz z in figura pria demrari. vle. n. z pdicatiuuz est qd demostrat. vnus qdem igit modus vtiqz erit qui nuc exqsitus p aliud qd quid est demostrare. xxx. ipsoz. n. qd quid est necesse est mediu esse quod quid est z pprioz ppriu. quare hoc quidem mostrabit. id vo no mostrabit eoz qd qd erat esse eiusdez rei.

Istud est 4m ca. hui9 pmi tractat9 in quo prio declarat modu demrandi ipm qd qd e. z eqliter eiusde pot esse diffinitio z dmratio. Postqz manifestauit q eiusde mgstu ide no est diffinitio z dmratio neqz diffo est pbabilis p syllim vel dmratione in eo qd qd est. io circa easde qones absolute supras est videndu qd bn z qd n bene est dictu vel dicendu z maxie circa qonez qrentez vtz qd qd est sit dmrabile. p cuius declaratoe Aristo. ponit tres pcones. qz pria est ista. aliq diffinitio est demostrabilis de suo diffinito p alia diffone. Scda pclo. de nullo sbo demrat aliq diffinitio q no sit ppria illi9 z p ppria diffone ibi. Et hoz. n. Tertia pclo. diffinitio n est demrabilis reduplicatiue. sed solu est pbabilr syllogizabilis in eo qd qd est ibi. Hic qde igit. Pria pclo ar. sic scire qd est de aliquo e scire caz z ppter quid. sed vna ca est p alia dmrabilis. igit vna diffinitio est p aliaz dmrabilis. pz. pna. q: ptingit diffini e p qoiz gen9 cae. z maior patuit vt supra osnsum est q diffinitio e ca diffiniti. z q eade diffinitio est dicea qd z ppter qd. vt priuatio luminis in luna obiectu terre est diffo eclipsis dicens qd: q: expmit qditate ei9. z dicens ppter qd. q: est medium in demratione potissima exprimens caz effectiua ei9. minor vo declarat. na causaz qda est eade suo cato. s. intrinseca. vt ma vel forma q facit ide cu cato suo. z qdaz alia ca. s. extrinseca. s. efficies z finis q facit aliud cuz suo cato. z istaz itrinsecaz qda est dmrabilis vt ca efficies. z qda idmrabilis. vt ca finalis. oes ergo cae pter finale sut dmrabiles eo q finis e ca caz z necessitas operationum tam nalium qz artificialiu est ex necitate finis z non ex necitate mae: vt hz videri 2o phy. Notandu prio q qttuor sut gna caz bsitia ordine eentiale iuxta determinationem Arist. 2o phy. z prio meta. s. forma. ma efficiens. z finis. qz due sut itrisece. s. ma z forma. alie at due sut extrinsece vt finis efficies. iter quas ordo tal e. q forma necessitat maz z ages forma z finis ages. finis at a nullo necessitat: cu sit ca caz. io p forma dmrat ma. z per efficies forma. z p finez efficies. ipse at finis no dmrat. q: alr ide dmraret seipm. aut pcederet in infinitu. v. g. ligna pant vt dolent. z dolat vt fiat dom9. z fit dom9 ppter tutela hoium. ratio sig noz dicit cam male. dolatio autem dicit causam formalem. factio domus dic caz efficiente. z tutela hoium dicit cam finale. Prio. n. queritur pp qd pparant ligna. rndetur ppter dolare illa. Scdo qrit ppter qd dolant ligna. rndet pp factione domus. 3o qrit ppter qd fit dom9. rndet pp tutela hominu. vlterius aut nulla fit qo. z hoc est signu q finis necessitat oia alia z a nullo alio necitat. z q: ars imitat natm inqztu pot: z cognoscut nalia p artificialia vt colligit a. p. 2o. phy. ide in nalibus pot exemplificari. na vapores mouet sursu ppter nubes. z nubes pp pluuia. pluuia at ppter augmentu messiu. Prio. n. qrit ppter qd vapores mouent sursu. rndet vt fiat nubes. 2o pp qd fiunt nubes rndet ppter descesu pluuie. 3o qrit propter qd descendit pluuia. rndet pp augmetu messium. vlterius aut no qrit nisi forte in gne cae finalis. motus ergo vapoz sursu dicit cam male. gnatio nubium dicit cam formale. descesus pluuie dicit cam effectiua. z augmentu messiu dicit cam finale. Scdo notadu q sic finis necessitat ages. z ages forma. z forma maz. ita per diffinitione supta a ca finali pot dmrari diffinitio supta a ca efficiete. z p diffinitione supta a ca efficiete poterit demonstrari diffinitio supta a ca formali. z p diffonez suptaz a ca formali pot dmrari diffo supta a ca mali. ita q diffo sumpta a ca finali dmrat z no dmrat. z diffinitio sumpta a ca mali dmrat z no dmrat. alie vo due dmrant z dmrat. z itelligo ptinue p copatione hax cam inuice dmrando a priori simplr z no a posteriori z sm qd. diffo eni cae posterioris pot dmrari e diffinitione cae prioris. z diffo data p mam pot a priori simplr dmrare aliq passione de subo vt videbit ifra. exemplu primi. oe corp9 beatificabile e aial pductuz ab hoie z a sole. ois ho e beatificabile corp9. ergo ois ho e aial pductu ab hoie z a sole. exeplu scdi. oe al pductum ab hoie z a sole e aial ronale. ois ho est aial pductum ab hoie z a sole. ergo ois ho est aial ronale. exeplu tertij. oe aial ronale e copositu ex corpe actuato aia itellectiua. ois ho est aial ronale. ergo ois ho e corp9 copositu ex corpe actuato aia itellectiua. ita q sp vna diffo e mediu pcludedi alia i p° pe fige. q: sp i tali mo pcludit vlr affirmatiue diffo de suo diffinito vt liqt. Et hoz. n. xxx. Scda pclo. d nullo subo dmrat aliq diffo q n sit ppria illi9 z ppria diffone. Ista pclo seqt ex priori. q: diffinitio coior qz sit diffinitu no dmrat d diffinito. s. dmratioe potissima: cu n isit illi diffinito sm q ipm. nec diffinito ppria dmrat p diffinitione n ppria. q: si i pl9 se hz qz diffinitio conclusa maior erit falsa. Si a sit in mi9 tunc minor erit falsa. ita q de necitate iuice puertunt diffones. ille qlibz cu diffinito de quo vna p alia demonstrat. Notadu pmo q duplex e diffinitio. s. mal z formalis. Diffo formalis e illa q dat p pora. Diffo malis e illa q dat p posteriora: z hec dmrat p formale vt pz 2° de aia vbi dmrat p diffone male aie p formale eiusde. z ex 3° phy. vbi dmrat diffo malis mot9 p formalem eiusde. z pmo h9 vbi dmrat diffinitio malis dmrationis p formale eiusde. itelligedu tn q diffo dr dari p pora duplr. aut. n. dat p priora quo ad diffone: aut p pora quo a diffm. p priora quo ad diffinitione q dat p caz necitante aliam cam. p priora aut quo ad diffm que tn dat per aliqd gen9 cae illi9 diffiniti. Silr dr diffinitio dari p posteriora duplr. q: aut p posteriora quo ad diffinitione q dat p caz necitata z sic diffo data p caz male dr dari p posteriora. aut p posteriora q° ad diffm. z sic diffo data p effectu diffiniti aut p aliqd nalr posteri9 diffinitu dr dari p posteriora vt diffo hois data p al risibile. aut diffo aie data p actu corpis physici po vitam hntis. Ex pdictis seqt prio q si solu diffo data p formam dr formalis sz et data p fine z p caz effectiua. qm finis pparat° agenti dic actu ex quo e necitas agens. z ipsum agens dic potentia ex quo necessitat Agens at pparatu forme dic actu q: necessitat formam: z psr forma dicit potentia

pª pclo / qrti ca / pituli p / mi tra / ctatus.

iiiᵐ pᵐ

iiiᵐ 2ᵐ

2ª pclo / qrti ca / pituli p / mi tra / ctatus.

iiiᵐ pᵐ

ex quo necessitat ab agente. Secundo sequit q nō solū diffō dr mālis q dat p māȝ sed ēt q dat p effectuȝ vel passionē. qm sic mā necessitat ⁊ nō necessitat. ita effect⁹ vel passio i eo q h⁹ necessitat ⁊ nō necessitat. Tertio sequit q diffō data p cām finalē ē solū formalis. ⁊ data p cāȝ mālē ē tm̄ mālis. qꝛ finis necitat ⁊ ñ necitat. mā vo necessitat ⁊ ñ necitat. Quarto seqt q tā diffō data p cāȝ efficientē q̄ formalē ē formal' ⁊ mālis. ē nāq formalis i q̄tū necessitat. ⁊ ē mālis i q̄tū necitatur. ergo ois diffō mālis p formalē pt dmrari. ¶ Dubitat. nā vr q diffō data p māȝ sit formalis. qm talis diffō ē p̄or suo diffinito ⁊ diffō data p effcā vl passiōē diffinit ē posterior. g° hec p istā pt dmrari a p̄ori. ⁊ p p̄ns diffō data p māin cū sit mediū i dmratiōe a p̄ori necitās aliā diffōnē oȝ eē formalis. Rn̄r q diffō data p māȝ pt cparari vel ad cāȝ diffiniti. ⁊ sic soluȝ ē mālis qꝛ necitat ab aliq cā diffiniti ⁊ nullā cāȝ diffiniti necitat. vel pt cparari ad effcm diffiniti ⁊ sic formalis ē. Sanamur qd nō solū sanitate ȝ etiā corpe. 2° d aīa. ⁊ nō dr formalis rōne mãe: ȝ rōne for° ad quā hȝ neciaȝ hitudinē ⁊ relōnē vt testat Aristo. 2° phy. ¶ Scdo no^m q sic cāȝ q̄dā ē eadeȝ cāto ⁊ q̄dam aliarta diffō q̄dā ē eadē diffō ⁊ q̄dā ē a° a diffinito. Unde diffōnū q̄dā dat p itriseca ⁊ q̄dā p extriseca. diffō data p itriseca vt p māȝ ⁊ formā dr eadē diffinito. diffō vero data p extriseca. s. p efficiēs ⁊ finē dr alia a diffinito. Unde diffinitionū q̄dā dat p itriseca ⁊ q̄dā p extriseca. diffinitio data p itriseca vt p māȝ ⁊ formā dr eadē diffinitio. Diffinitio vo data p extriseca. s. p efficiēs ⁊ finē dr alia a diffinito. ¶ Itē diffinitionū q̄dā dat p pp̄riū gen⁹ ⁊ p pp̄riā drīaȝ vt diffinitio hois vel aial. ⁊ q̄dā dat p additamēta vt diffinitio aie ⁊ accñtiū. p̄e diffinitiones dnr eedē diffinitis suis. alie vo sūt diuerse. qꝛ cōnnt aliq̄ q nō sūt de eēntia diffiniti. Itē diffinitionū q̄dā ē dicens qd. s. q dic cāȝ eēntialē diffiniti. ⁊ q̄dā pp qd. s. q dic cāȝ illi⁹ cāe. Pria diffinitō dr eadē diffinito. Scda vo dicit alia a diffinito. Hec diuisio nō solū cōpetit subo ȝ ēt passioni. qꝛ passio cōsili mō hȝ duplicē diffinitionē. s. dicentē qd: ⁊ pp qd. v. g. eclipsis hȝ duplicē diffinitionē. s. identicā. s. puatio luīs i luna. ⁊ cāle q̄ ē iterpositio terre iter solē ⁊ lunā. pma dicit qd cū dicat tm̄ cāȝ eēntialē eclipsis ⁊ sibi idēticā cū sup⁹ sit d eēntia sui iferioris ⁊ sibi idem pdicet. Scda diffinitio dic pp qd. qꝛ dicat cāȝ illi⁹ cāe. s. puationis luīs i luna. Dicēdū ergo q ois diffinitio eadē suo diffinito ē dmrabilis per diffinitionē aliā a suo diffinito siue illa sit diffinitio subi vel passionis. d primo posita sūt exē⁹ i scdo notabili p° cōclōnis. d scdo vo pōt sic argui. qñcūq ponit ĩra diametralr iter solē ⁊ lunā tūc ē puatio luīs i luna. ȝ qñcūq sol ē i capite vel in cauda dracōis tūc terra diametralr ponit iter solē ⁊ lunā. ergo qñcūq sol ē i capite vel cauda dracōis tūc ē puatio luīs in luna. Eodē ēt medio dmōstrat passio d suo subo. s. eclipsis de luna. id ē. luna eclipsatur qꝛ terra diametralr ponit iter solē ⁊ lunā. ¶ Tertio notādū q diffinitionū q̄dā dicit soluȝ qd vt puatio luīs i luna. Q̄uedā vo solum pp quid vt iterpositio terre iter solē ⁊ lunā. q̄dā vo dic simul qd ⁊ pp qd. vt puatio luminis i luna obiectu terre. diffinitio dicēs soluȝ qd alicuius nō pōt illud dmōstrare sed bñ diffinitio dicēs pp q̄d solū aut dicēs qd ⁊ ppter qd simul. Unde eclipsis nō bñ dmōstrat d luna p puationē luīs i luna tāq p mediū sed bñ p iterpōnē terre inter solē ⁊ lunā aut p puationē luminis i luna obiectu terre nō rōne priē ptis sed secūde. ¶ Sȝ 3. diffinitō ē notior diffinito siue illd sit sbȝ siue illud sit passio. qꝛ diffinitio dat cā inotescēdi sexto topicoꝝ. ergo p diffinitionē idēpticā subi poterit subm demōstrari. ⁊ per diffinitionē idēpticā passiōis poterit passio dmōstrari. Itē nō vr rō q̄re nō possit aial dmōstrari d hoie p diffinitionē aialis: aut hō de risibili vel disciplinabili p diffinitionē hois: cū dictū sit in altera lectione triāgulū dmōstrari de fi⁹ i qua resoluit piramis p diffinitionē idēpticā triāguli. ⁊ eqlaterum de triāgulo collocato sup diametro duoꝝ circuloꝝ eqliū se intrinsecantiū p diffinitionē eqlateri. ¶ Ad pmū dr ex doctrina cōmē. scdo phy. q duplex est demōstratio. s. simplex ⁊ cōposita. Demōstratio simplex est illa q̄ termiat qōnē si est. Demōstratō aūt cōposita est illa q̄ teriat qōnē qꝛ ⁊ ppter qd ē. Dico ergo q p diffōnē idēpticā subi vl passionis pōt subm vel passio dmōstrari mōstratiōe simplici sed nō demōstratiōe cōposita de q̄ sit mētio ad p̄ns cū hec sit pfecta ⁊ alia ipfecta. ⁊ lȝ idēptica diffō passionis: vtpote eclipsis lune: sit notior passiōe i rōne eēndi: nō tm̄ rōne inherēdi. iō p puationē luīs i luna pt demōstrari simplr eclipsiȝ eē ñ tm̄ lunā eclipsari neq eclipsim eē in luna. ¶ Ad 2^m cōcedo oīa illa sed dico nullaȝ illoꝝ demōstratiōnū eē potissimā de q̄ sit mētio h aliūde fieret ipālis sermo. lȝ. n. diffō aialis q̄ ē substātia aīata sensibilis sit cā aialis tā in rōne eēndi simplr q̄ i rōne inherēdi hoi ⁊ pdicādi de illo. nō tm̄ demōstrat potissime aial de hoie cū sit cā remota hois ⁊ nō ppinq̄. per nullā ēt diffōnē hois tāq p mediū pōt demōstrari potissime aial de hoie cuȝ nulla talis sit diffinitio cāis aial. In oi. n. demōstratiōe potissimā mediū dȝ eē cā pdicati vt patuit i pmo ca. h⁹ tractat⁹. nō itēꝝ p aliq diffōneȝ ppriā hois datā a p̄ori pōt dmōstrari potissime hō d risibili vel disciplīabili. qꝛ talis diffinitio in tali demōstratione dȝ eē cā iherētie pdicati ad subm. cōstat aūt q hō ñ inheret risibili q̄ est sua passio: sed ecōuerso passio inheret subo. ¶ Quarto notādū q diffinitionē dicē q̄d pt intelligi dupl'r. s. large ⁊ stricte diffinitio dicens qd stricte loquēdo ē illa q̄ dicit q̄ditatē ⁊ eēntiā diffiniti vt aial rōnale respectu hois. large vo loquēdo diffinitio dic q̄d q̄ dicit cām diffiniti. ⁊ sic ois diffinitō data p aliqd genus cāe dicit q̄d ipi⁹ diffiniti: qꝛ dicit cām ei⁹. ⁊ isto mō nō ē incōueniēs eādē diffinitionē subi diffinibilis dicē q̄d illi⁹ subi ⁊ ppter q̄d cāe subi. sicut diffinitio data p cām finalē dicit q̄d diffiniti ⁊ pp q̄d cāe eiusdē diffiniti. s. cāe efficiētis formal' vel māl'. sed stricte loq̄ndo illd nō cōtingit cū diffinitio dicēs q̄d subi vl' passiōis sit dmratiōis conclusio ⁊ diffinitio dicens pp qd sit demōstrationis medium. ¶ Sed dubitat qm i pmo ca. h⁹ tractat⁹ dicebatur q qd ē ⁊ ppter q̄d ē sūt idē. quō igit differūt ponendo q̄d est eē cōclōnē dmratiōis ⁊ ppter qd pncipiū eiusdē. ¶ Dicēdū q qd est ⁊ ppter qd est pñt cōsiderari q̄druplr. Pmo vt q̄d est ⁊ pp q̄d est respiciūt subm aut passionē absolute: ⁊ sic sūt idē. nā si q̄rit q̄d est hō rñr aial rōnale. Et si itēꝝ q̄rit pp q̄d est aliqd hō. rñr qꝛ ipm ē aial rōnale. Itē si q̄rit qd est eclipsis. rñr q est puatio luīs i luna. ⁊ si itēꝝ q̄rit ppter qd i aliquo ē eclipsis: rñr qꝛ in eo ē puatio luīs lune. Scdo pñt cōsiderari vt respiciūt diffinitionē ⁊ demratiōnē. sic q q̄d est respiciat diffinitionē. ⁊ ppter qd demrationeȝ ⁊ sic itēꝝ sunt vnū ⁊ idē lȝ diuersimōe sūpta. illud. n. qd est diffinitio passiōis est pncipiū demratiōis sicut puatio luminis in luna obiectu terre inq̄tū est diffinitio passiōis dic q̄d. inq̄tū vo mediū demratiōis est pp qd. Tertio pñt cōsiderari q̄d ⁊ ppter q̄d fm diuersa gña diffōnū ita q qd dicat eēntiā passiōis ⁊ ppter q̄d dicat cām illi⁹ eēntie ⁊ sic nō sūt idē. Unde diffō cāis dicēs ppter qd passiōis. s. eclipsis nō ē diffinitio idēptica eiusdē dicens q̄d. cū iterpositio terre nō sit puatio luminis in luna. sed ē cā illi⁹ priuatiōis. Quarto pñt cōsiderari qd ⁊ ppter q̄d fȝ diuersa gña cāꝝ: ⁊ sic nō sūt idē. naȝ ois diffō data p q̄cunq cām dicit q̄d ipsius diffiniti: qꝛ large nōficat qditateȝ ⁊ eēntiā rei q eēntia rei depēdet a q̄lȝ cā sui cū cā sit illō ad cuius eē reqrit aliō. cōpando tñ vnā cām alteri illa diffinitio dicit ppter qd q̄ iponit necitatē alteri cāe. cā aūt illa cui iponit necitas fm q h⁹ dicit qd ⁊ nō pp qd. ȝ h° ergo diffō data p formā ē pp qd respectu diffōnis date p māim. diffō data p efficiēs est ppter q̄d respectu diffōnis date p formā vel p māim. ⁊ diffinitio data p finē ē p

pter q̄d respectu oīum aliar̄ diffinitionū. sꝑ ergo diffinitio cāe p̄ oris, dicit propter quid: ⁊ diffinitio cāe posterioris dicit q̄d. quando ergo Arist. dicit ꝙ idē est quid ⁊ ꝑpter quid loquebatur tm̄ primis duobus modis.

Hic q̄dem igitur modus quod nō vtiq̄ȝ sit demr̄atio dictum est prius. Sed est logicus syllogism⁹ ipsius qd̄ quid est.

¶ Tertia ꝯclō. diffinitō nō est dm̄r̄abilis reduplicatiue sed solū est ꝓbabilr̄ syllogizabilis in eo ꝙ q̄d est. prima pars patuit, vbi ośsū est ip̄ȝ qd̄ q̄d ē ī eo ꝙ hm̄oi dm̄rari nō posse: q: necio petit p̄ncipiū. secūda ps est euidēs q̄m multi per diffinitionē diffiniti aut per diffinitionē diffinitionis aut oppositi crediderūt syllogizatū eē qd̄ q̄d ē ꝑm ꝙ h⁹. ¶ Notandū p̄mo ꝙ cū syllogism⁹ logicus ꝓcedat per q̄daȝ ꝓbabilia poterit sumere aliq̄ que siue sint vera siue sint falsa duȝ mō sint ꝓbabilia inferre p ea poterit diffinitionē d diffinito ī eo qd̄ q̄d est. siue tale mediū sit diffinitio diffiniti siue diffō diffinitionis siue diffinitio oppositi. sed nō apponēdo notaȝ reduplicationis dm̄r̄atur diffinitio eo mō quo dictū est nō in eo ꝙ diffō sed per modū passionis in subo. ¶ Scd̄o notādū ꝙ cū iam dictū sit diffinitionē datā per cāȝ priorē esse mediū ī demr̄atione ⁊ nō diffinitionē datā per cāȝ posteriorē: illud est itelligendū a priori. q: a posteriori nō ic̄ouēit diffinitionē cāe posterioris dm̄r̄are diffinitionē cāe prioris: neq̄ȝ est ꝓprie circulatio si tales diffinitiōes demr̄ant se inuicem: q: illud est in diuersis gn̄ibus cāruȝ ⁊ cognitionum. dm̄r̄atur. n. sanitas p d ambulationē ī gn̄e cāe efficiens. ⁊ de ambulatio p sanitatē in gn̄e cāe finalis. Vn̄ vnis h̄ȝ duas diffinitōes. quar̄ p̄ma est habit⁹ ꝓducēs ad beatitudinē. Scd̄a est virtus ꝑm rōnē operans. ⁊ q: p̄ma dat̄ per gen⁹ cāe finalis. ⁊ scd̄a per genus cāe efficientis. iō p p̄mā dm̄r̄at̄ scd̄a a priori ⁊ p scd̄aȝ dm̄r̄at̄ p̄ma a posteriori eo mō quo effect⁹ dm̄r̄at̄ cāȝ ⁊ eȝ.

Quo aūt mō ꝯtigat dicen⁹ dicentes iteȝ ex p̄ncipio. sicut. n. ꝑp q̄d querim⁹ h̄ntes q: aliq̄n aūt ⁊ simul manifesta sunt. ȝ nō ī aliquo p̄us ꝑp q̄d possibile ē cognoscere q̄ȝ q: manifestū aūt similiter ⁊ qd̄ q̄d erat esse nō sine q: est. īpossibile enim scire quid est ignorātes si est.

¶ Iste est scd̄s tractatus secūdi posterior̄ ī quo Arist. manifestat q̄ō se h̄ȝ ip̄m qd̄ quid est ad demr̄ationeȝ. Postq̄ȝ in p̄mo tractatu declarauit dignitatē ipius qd̄ q̄d est ⁊ qualr̄ ꝓbatur ⁊ q̄liter nō ꝓbat̄. Et diuidit̄ tractatus iste in q̄ttuor ca. in quor̄ p̄io Aristo. facit qd̄ dictuȝ ē. ī secūdo ca. docet demr̄are per oīa genera cāruȝ ibi. Qm̄ aūt scire opinamur. ī tertio ca. docet dm̄r̄are in causis ⁊ causatis q̄ sunt simul ibi. Contingit aūt vnū ⁊ idē in quarto caplo docet demr̄are in cāis ⁊ causatis q̄ nō sunt simul ibi. In his aūt que nō sūt simul. Primū capl̄m diuidit̄ in duas ptes. ī quar̄ p̄ia facit qd̄ dictuȝ est. In secūda aūt manifestat diuersa gn̄a diffinitionū separādo diffinitionē q̄d nois a diffinitionib⁹ quid rei: diffinitiones per se a diffinitionibus per accn̄s ibi. Diffinitiones quedā. p̄ia pars diuidit̄ in duas particulas. quar̄ p̄ia p̄mittit tres suppositiones. Secūda vō ꝯcludit ex illis quattuor ꝯclōes ibi. Quare quēadmodū. p̄ia ergo suppositio est ista ꝙ sicut se h̄ȝ q: est ad ꝑpter q̄d est ita se h̄ȝ si est ad q̄d est. pȝ. nā sicut q: est pōt cognosci n̄ cognito ꝑpter quid est ⁊ nō econtra. simul tamē potest cognosci q: est ⁊ ꝑpter quid est. ita si est pōt cognosci n̄ cognito quid est ⁊ nō econtra loquendo de q̄d rei ⁊ nō de quid nois tm̄. Unde pōt cognosci lunā eclipsari nō cognita iterpositōe terre iter solē ⁊ luā tāq̄ȝ cā sed nō econtra. Aliq̄n aūt simul cognoscunt̄ ambo. similr̄ pōt cognosci tonitruū eē nō cognoscēdo sui qd̄ q̄d ē. s. sonū i nubib⁹ ȝ si eȝ. aliq̄n āt sil̄ cognoscūt̄ vt patebit.

Hoc aūt si est aliq̄n q̄deȝ ꝑm accn̄s h̄em⁹. aliq̄n vō h̄ntes aliq̄d ipsius rei: vt tonitruȝ quoniā son⁹ q̄deȝ nubiū est. ⁊ defectū: quoniā p̄uatio q̄dā luminis. ⁊ hoīeȝ qd̄dā aial est. ⁊ aiam numerum seipsum mouentem.

¶ Scd̄a suppositio. nos possumus venire in notitiaȝ alicuius rei per duplex mediū. s. p̄ mediū eēntiale ⁊ accn̄tale. mediū essentiale seu per se est diffō rei. mediū vō accidentale. s. per accn̄s est cōplexū sumptū ab effectu vel a signo ꝓbabili. exēplū primi. si habetur notitia de tonitruo per sonū nubium seu de eclipsi per priuationē luminis in luna obiectu terre. aut de homine per animal rōnale continue habet̄ notitia p mediuȝ eēntiale qd̄ ē mediū per se dicens cām. exemplū secundi. si habet̄ notitia de aīa per mouere se per se aut de igne per moueri velocissime sursuȝ. vel de eclipsi lune per opacuȝ expositum lune in plenilunio nō causare vmbrā continue habetur notitia per medium accn̄tale qd̄ est medium per accidens sumptuȝ ab effectu. Unde motus quo anima mouet se per se est effectus anime. ⁊ moueri velocissime sursū est effectus ignis. ⁊ opacū nō cāre vmbrā expositū lune tp̄e plenilunij est effectus eclipsis.

Quodcunq̄ȝ q̄dem scd̄m accn̄s scim⁹ q: sunt, necesse ē nullo mō h̄ere ad ip̄ȝ q̄d est. neq̄ȝ. n. q: sunt scim⁹. querere āt q̄d ē nō h̄ntes q: est: nihil est q̄rere. de q̄buscunq̄ȝ āt habemus q: est: facilius est querere quid est.

¶ Tertia suppositio. medium accn̄tale seu per accidēs nō facit scire ꝑpter quid. īmo non facit ꝓprie scire: sed solum est dispositio ad ip̄m ꝑpter quid: quod ꝓprie facit scire. prima pars pȝ q: habita conclusione adhuc queritur d causa illius. cognito. n. lunam eclipsari per opacum non causare vmbrā in plenilunio adhuc querit̄ ꝑpter quid eclipsatur. Secunda pars etiā patet: q: syllogismus ꝓcedens ab effectu vel a signo ꝓbabili non facit proprie scire: cum tale scire sit a posteriori ⁊ ꝑm quid ordinatum ad scire simpliciter quod per causam. Tertia autem pars declaratur. nam querere propter quid nō habendo q: est: nihil est querere. sed quandocunq̄ȝ habem⁹ q: est: facile est quererere propter q̄d est. Querere enim propter quid luna eclipsatur anteq̄ȝ sciatur lunam eclipsari notitia q: est. s. per experientiam aut per signum illud querere nullum est. q: presupponit notitiā de eclipsi lune quam si quis habet faciliter inuestigat ꝑpter quid eclipsatur.

Quare quēadmōȝ habem⁹ q: est. sic habem⁹ ⁊ qd̄ q̄d est. Quor̄ igit̄ habem⁹ aliq̄d ip̄ri⁹ quod q̄d est. Sit p̄mū q̄dem defect⁹ ī quo. a. luna ī quo. c. oppositō terre ī quo. b. vtr̄ igit̄ deficit aut nō. b. querere est vtr̄ est aut nō. Hoc āt nihil differt querere q̄ si ē rō ip̄i⁹. ⁊ si sit hoc ⁊ illud dicimus esse, cuius ratio est: aut qualis contradictionis ratio est. Utrum h̄ndi duos rectos aut nō h̄ndi.

¶ His suppositis Aristo. ꝓbat tres conclusiones. quarum prima est ista. si medium in demonstratione fuerit eēntiale: ⁊ per se simul scitur q: est. ⁊ propter quid est. probatur. nam cum queritur vtrum luna eclipsat̄ vel non cum oīs questio sit questio medij non solum querit̄ de passione vt est in subiecto. sed etiam de medio. ⁊ de causa illius passionis. Ideo scito per demr̄ationē ⁊ p medium per se ꝙ luna eclipsatur statim scitur lunā eclipsari: ⁊ propter quid luna eclipsatur. nam scire est rem

Marginalia (left column): p̄. 3ᵃ q̄r ti capitu li primi tractat⁹ — Aᵐ p̄ᵐ — Aᵐ 2ᵐ

Marginalia (right column): ꝯclō p̄ᵃ p̄mi capituli secūdi tractatus.

per causam cognoscere ꝛ quõ illius est causa ꝛ ꝙ nõ cõtingit alr se habere: vt dictuʒ est pͥᵒ bᵒ. v.g. qñcunqꝫ diametralr ponitur terrã inter solẽ ꝛ lunã ipsa luna eclipsatur: sed iam interponit terra diametralr inter soleʒ ꝛ lunã ergo iam luna eclipsatur. Itẽ quãdocunqꝫ terra non diametralr ponit inter solẽ ꝛ lunã luna nõ eclipsat sed iam nõ inter ponit. ergo iam nõ eclipsatur. cognitis premissis primi syllogismi simul scitur q: luna eclipsat ꝛ ppter quid luna eclipsat. cognitis aũt premissis secũdi syllogismi simul scitur lunã nõ eclipsari ꝛ ppter quid nõ eclipsatur. ¶ Notandũ ẽm pħm 3ᵒ phy. ꝙ lʒ eadẽ sit via a thebis ad athenas ꝛ ecõtra. tñ distare vniᵘ nõ est distare alteriᵘ: sicut nec duoꝝ similiũ similitudo vniᵘ est silitudo alterius cũ.n. distantia sit relatio positiua sic silitudo duoꝝ distantiũ necio est alia ꝛ alia distãtia. Ex qbus sequit ꝙ cuʒ sit alia relatio cause ad effectũ. ꝛ alia effectus ad cãm. sicut alia est relatio patris ad filiũ que est paternitas. ꝛ alia filij ad patrem que ẽ filiatio eadeʒ via scitur q: est ꝛ ppter qd. sed nõ eadẽ demonstratiõe. Duo nãqꝫ sunt pcessus. vnus cõpositiuᵘ quo itur a cã ad effectũ. ꝛ alius resolutorius quo regreditur ab effectu ad cãm. eadem igitur est via a causa ad effectuʒ ꝛ ecõtra q: sunt idem termini sed nõ eadem demõratio. sic nec eadem relatio nec idem pcessus. demõrat igitur effectus per cãm vna demõratione: ꝛ cã per effectũ alia demõratione. ¶ Sed dubitatur si alia est demõratio effectuᵘ per cãʒ: ꝛ alia cause per effectũ. cũ intellectus nõ simul formet ambas demõrationes igitur nõ simul scitur: q: ẽ ꝛ ppter qd est. pʒ ɔña. q: demõstratio effectus per cãʒ est ppter qd. ꝛ demõstratio cause per effectũ est demõstratio q: est. vt patuit primo huius. ¶ Dicendũ negãdo ɔñam. q: licet non simul simultate instantanea sciat ppter quid est effectus ꝛ q: est cause tamẽ simul scitur q: est effectus ꝛ propter qd eiusdem effectus. Si enim medium fuerit essentiale ꝛ per vnica demõstratione ꝛ ĩ eodem instanti scitur effectum esse ꝛ propter qd est effectus: ꝛ pro tunc non scitur q: est cause: vʒ. per demonstrationem acceptam a posteriori ꝛ per effectum: sed subito post ips in perceptibile resoluendo effectum in causam scitur q: est cause illius effectᵘ. verbi grã. habita noticia de eclipsi lune per visum aut per effectum aut per signum nõ subito sed morose inuestigatur cã illius cognoscendo enim lunam augeri i lumine ꝛ aliqñ diminui vsqꝫ ad nonũ gradum. concludit ipsam lumen habere ab alio ꝛ videndo splendere versus soleʒ variariqꝫ in mẽ eius ẽʒ diuersam oppositionẽ solis ad ipsaʒ statim syllogizat ꝙ habet lumen a sole quo potest priuari per interpositionem alicuius opaci. illud autẽ opacũ intelligit cẽ terra. ꝛ sic inuestigatur causa eclipsis que ẽ iterpõ terre inter solẽ ꝛ lunã qua causa habita q: scia est vnũ. ꝛ postea intellectᵘ syllogizat vlr demõrando eclipsiʒ de luna p interpõnẽ terre inter solẽ ꝛ lunã quo facto nõ in eodẽ istanti: sed subito postea i pceptibili itellectus resoluẽdo in cãm fac aliũ syllogismũ demõratiuũ a posteriori dimõstrãdo cãm p effectũ in casu isto prius prioritate tpis cognoscitur effectus noticia q: est ꝙ noticia ppter qd. ꝛ p̃ius prioritate tpis scitur effectus quo ad ppter qd ꝙ causa quo ad q: est. sed nõ ɔsilr. q: p̃ mũʒ tps est pceptibile ꝛ 2ᵐ ĩpceptibile. ¶ Itẽ dato ꝙ nõ cognoscat effectᵘ ante cãm sicut in mathematicis aut in naturalibus ꝙ in.b. istãti erit eclipsis. q: tunc erit diametralr iterpõ terre: i isto casu simul simultate instãtanea ꝛ eadẽ demõratiõe numero simul scit. q: cãe est ꝛ ppter qd est effectus. sed nuñqꝫ simul simultate in istãtanea ꝛ eadẽ demõratiõe scitur propter qd effectus ꝛ q: est cãe. sed bene diuersis demõratiõibus simul simultate tpis ĩpceptibilis. sic ergo in conclusiõe ly q: ꝛ ppter qd supponat pro effectu tñ sine ly q: pro causa ꝛ ly ppter qd p effectu semp cõclusio ẽ vera accipiendo ly simul vt dicit simultatẽ instantaneam vl tpis ĩperceptibilis. ponat ergo ꝙ.a. cõuertat cũ eclipsi

ꝛ.b cũ iterpõne terre. ꝛ.c. cũ luna ꝛ arguat vt. õ. cõcludendo vlr.a.õ.b. mediũ qd ẽ mediũ ẽentiale ꝛ p se.

Cum autem inueniamus simul est ꝛ propter quid. Scimus si per media sit. si vero non scimus q: propter quid autem nõ. Sit igitur luna. c. a: defectus plenilunio vmbraʒ non posse facere nullo nostrum medio existẽte manifesto in quo. b. Si ergo in. c. ẽ. b. qd est non posse facere vmbram cum nullus nostrum medius sit. In hoc autem. a. quod est deficere ꝙ quidem deficit manifestum est. sed propter quid non dicitur ꝛ q: defectus ẽ quidem scimus. Quid autem est nescimus. cum autem manifestum est q: a. in. c. sit sʒ propter quid est. Est querere. b. quid est vtruʒ sit obiectio aut cõuersio lune aut extinctio. Hec autem est ratio alterius extremitatis vt in his que sunt ipsius. a. est enim defectus obiectio terre.

¶ Secunda pclo. si mediũ in demõstratione fuerit accidentale nõ simul scitur q: est ꝛ ppter qd est. pʒ. q: scita cõclusione ex tali medio adhuc dubitat de causa. ꝛ sit demonstratio per mediũ accñtale hoc mõ. qñcuqꝫ opacũ expositũ lune in plenilunio nõ cãt vmbrã absqꝫ impedimento luna eclipsat. sed tunc aliqd opacũ expositũ lune in plenilunio nõ cãt vmbrã absqꝫ ĩpedimẽto. ergo tunc luna eclipsat. hic per effectũ eclipsis pcludit eclipsis habens cãm que est iterpõ terre inter solẽ ꝛ lunã q̃ ignota dubitat ppter qd ẽ eclipsis. iõ nõ simul scitur q: ꝛ propter qd. ꝛ dicit mediũ accñtale. q: lʒ semp posito illo effectu ponat eclipsis. nõ tñ semp posita eclipsi ponit iste effectus. interpõ aũt terre est mediũ ẽẽntiale. q: sicut nuñqꝫ iterponit terra qn sit eclipsis. ita nuñqꝫ est eclipsis qn iterponatur terra. ponat ergo ꝙ. a. b. c. sint termini dicte demõstrationis. ꝛ arguat vt. õ. oẽ. b. est. a. oẽ. c. ẽ. b. ergo oẽ. c. est. a. ¶ Notãdũ pᵒ ꝙ eclipsis nõ demõrat p nõ causare vmbrã nisi in maiori intelligant illi quattuor termini ĩ expsi. quoꝝ pmᵘ est opacũ. q: nõ qdlibʒ corpus est indr̃ter aptũ causare vmbraʒ. corpus.n. transparens nõ cãt vmbrã siue luna eclipset siue nõ. sʒ bene corpus opacũ. Secundus terminᵘ ẽ expositum lune. q: corpus opacũ exñs in medio alterius hemi sperii quo nõ est luna nõ cãt vmbrã. ꝛ tamẽ nõ ppter hoc dicitur luna eclipsari. Tertius terminᵘ ẽ in plenilunio. q: nuñqꝫ fit eclipsis nisi in oppositione. cõstat aũt ꝙ nuñqꝫ est oppositio qn luna nũc sit plena nisi ĩpediat interpõ terre. tpe ergo eclipsis ẽ pleniluniũ rõne oppositionis. lʒ i lunã non sit lumẽ solis rõne interpõnis terre. Quartus terminᵘ ẽ siue ĩpedimẽto. s. tpe nõ exñte nebuloso ꝛ nullo obstaculo mediãte. qñ tpe pluuioso vel nebuloso opacũ expositũ lune nõ facit vmbrã. ꝛ tñ luna nõ eclipsat. similiter nulla exñte eclipsi nec tpe nebuloso opacũ si causaret vmbrã si aliqd magnũ corpᵘ poneret iter opacũ ꝛ lunam. ¶ Scdo notãdũ ꝙ i tali demõstratiõe scit q: ꝛ nõ pp qd. q: adhuc dubitat de cã eclipsis ẽm. p. i. vtrũ sit obo terre aut ɔuersio aut extinctio q̃ tria noiant i lra ppter triplicẽ opinionẽ de cã eclipsis. Prio opio dicit lunã lumẽ habẽ a se nõ ẽm totũ sʒ ẽʒ medietatez tñ ita ꝙ cũ vertit medietas illuminata versus orbẽ signoꝝ. ꝛ alia nõ illuminata versus nos dicimᵘ lunã eclipsari. Scdã opinio posuit ꝙ sicut lumẽ candele extiguit aliqñ corpe humido ꝛ interdũ a vento. ita lumẽ lune aliqñ extinguitur ab humido repto in motu ꝛ aliqñ a magnis ventis ꝛ tunc dicitur luna eclipsari. Tertia opinio que est vera

1ᵐ pᵐ

ɔᵒ 2ᵃ primi capituli secũdi tractatus.

1ᵐ 5ᵐ

1ᵐ 2ᵐ

q Aristo. ponit q̄ interpō terre inter solē ⁊ lunā est cā p̄ se ⁊ eētialis ⁊ p̄p̄ria eclipsis lune. ¶ Sz dubitat. q: vr̄ q̄ si luna bz lumē a se exn̄s tota luminosa nō p̄p̄ extictō ē luminis in ea eclipsat. q: sol hēt lumē a se exn̄s toe⁹ luminosus ⁊ eclipsat nō p̄ extinctionē lumis in eo. Rn̄ detur dupl'r. p̄mo q̄ illud dictū ē ver̄ suppō lunā non eclipsari p̄ iterpōnē alicui⁹ corpis. mō si sol eclipsatur. hoc ē per interpōnē alicui⁹ corpis. s. lune iter solē ⁊ nos. Secundo q: sol nō p̄p̄rie eclipsat cū nūq̄ p̄iuet lumie z eclipsat q̄° ad nos. q: p̄uamur lūie sol' p̄ iterpōnē lūe.

Quid est tonitruuz ignis extinctio in nube: ppter quid tōat: pp extigui ignē ī nube. Sit nubes. c. tonitruū. a. extinctio ignis. b. in. c. igit nube est. b. extiguit. n. ī ip̄a ignis. hocāt. a. sonus ⁊ est. b. ratio ipsius. a. primi termini. si autem iterum huius mediuz sit ex reliquis erit rationibus.

¶ Aliud exemplū ponit Aristo. dicēs q̄ si cognoscatur tonitruū eē in nube p̄ mediū per acceñs vt per scissurā ignoꝝ ⁊ motu nubiū nō simul scit q: est ⁊ p̄pter q̄d est. qm̄ adhuc dubitat de cā tonitrui. Si aūt illud cognoscitur p̄ mediū eētiale q̄d est extinctio ignis stati scit q: est ⁊ p̄pter q̄d est. vt qñcūq3 extinguit ignis in nube. est tonitruū. sed nunc extinguit ignis in nube. ergo nūc est tonitruū. vel sic. in quocūq3 est extictio ignis medie regionis ibi est tonitruū. sed i nube ē extinctio ignis medie regionis. ergo nube ē tonitruū. sit ergo. a. maior extrēitas. s. tonitruū. ⁊. c. maior extrēitas. s. nubes ⁊. b. medi⁹ termin⁹. s. extictio ignis. ⁊ arguat vt. s. ¶ Notādū q̄ hoc exēplū pōit Ari. s̄m opinionē Empedoclis. q: s̄m p̄p̄ā opinionē tonitruuz cāntur ex repcussione exaltatiōis sicce ad latera nubis. Ex eadē. n. mā s̄z arist. i libro metheoꝝ cānt tonitrua terremot⁹ ⁊ vēti. Vñ exaltatio inclusa in terra nō inueniens exitū ex repcussiōe ad viscera terre cōcutit illā faciēs terremotuz eo mō quo castanea salit extra ignē ex repcussiōe talis exaltatiōis v̄tute calditatis iducte exaltatio vō īclusa in nube ex repcussiōe ad vētrē nubis cōmouet nubē ⁊ facit tonitruuz. i aere aūt cōmouēdo illū ex repcussiōe a regiōe frigida cāt vētū.

Si qdem igit accipit q̄d qd est ⁊ notū sit est dictū: q̄re syllogism⁹ qd ē ipsius qd ē non sit neq3 demr̄atio. manifestū tn̄ est per sillogismum ⁊ per demonstrationem.

p̄clo 3ª p̄mi capi tuli se cūdi tractat⁹.

¶ Tertia p̄clo. h̄z ip̄z q̄d qd ē nō posse syllogizari neq3 demr̄ari. tn̄ ip̄m q̄d q̄d ē. est manifestū p̄ syll'm ⁊ dimōstrationē. p̄ma ps ē p̄bata i alio tractatu vbi p̄batū ē ip̄z q̄d q̄d ē nō posse syllogizari p̄ viā reduplicatiuā neq3 p̄ viā diuisiuā neq3 p̄ viā diffinitiuā neq3 p̄ viā dēmr̄atiuā s̄p itelligēdo in eo q̄d qd est. Scd̄a aūt ps seqt ex dictis. q̄a si mediū i demr̄atiōe fuerit eētiale simul scit q̄a ⁊ p̄pter qd. ergo p̄ demr̄ationē nō solū scit effect⁹ s̄z eē ip̄m q̄d q̄d est. nō tāq3 demr̄ationis p̄clo sed tāq3 mediū demr̄ationis. q: vt dictū ē stati dēmr̄ato effectu p̄ cāz intellectus eē ī p̄ceptibili resoluit effectū in cām formādo syllogismū ⁊ dēmr̄ationē p̄cludēcē cām p̄ effectū q̄ q̄dē nō dr̄ simpl'r demr̄atio sed tm̄ s̄z q̄d vt dictū ē i p̄mo h⁹. ¶ Notādū q̄ duplex ē p̄cessus scientific⁹ vt dicebat aū. s. cōpositiu⁹ ⁊ resolutiu⁹. p̄cessu p̄positiuo p̄cludit effect⁹ p̄ cām. Et p̄cessu resolutiuo p̄cludit cā p̄ effectuz. nullo istoꝝ p̄cessuū p̄bat simpl'r ip̄m q̄d qd ē q̄d est demr̄ationis p̄ncipiū. q: tale inuestigat via cōpositiua ⁊ diuisiua vt videbit īfra. tn̄ quolibz isto p̄ p̄cessuū cognoscitur ip̄m q̄d qd ē in rōne medij ⁊ cāe. p̄cessu nāq3 cōpositiuo cognoscit ip̄m q̄d qd ē eē cām dimōstrati effect⁹. sed p̄cessu resolutiuo cognoscit ip̄m q̄d q̄d ē eē cām adeq̄tā ip̄si⁹ effectus. p̄rio p̄cessu nō cognoscit cā z p̄ueniēcū effectu neq3 ip̄az eē mediū eētiale. q: p̄tigit dimr̄are min⁹ cōe p̄ magis cōe. In scd̄o aūt p̄cessu regrediēdo vz ab effectu ad cāz cognoscit adeq̄tio cāe ad effectū ⁊ ip̄z q̄d qd ē eē mediū eētiale i demr̄atiōe p̄pter qd.

Quare neq3 sine demr̄atiōe est cognoscere quod quid est: cuius est causa alia: neq3 ē demonstratio ipsius: sicut ⁊ ī oppōnib⁹ diximus. Est autem quorūdam quedam altera causa: quorūdam autem non est.

p̄clo 4ª p̄mi capituli se cūdi tractatus.

¶ Quarta p̄clo. h̄z q̄d q̄d ē nō demōstrat s̄m q̄ h⁹. tn̄ q̄d qd est hñs cām p̄bat p̄ dimr̄ationē. p̄ª ps ē manifesta i oppōnib⁹ p̄mi tractat⁹: ⁊ 2ª p̄bat. nā oē hñs cām est dimr̄abile cāq3 posteri⁹ p̄ suū p̄⁹. ergo si aliq̄d q̄d qd est h̄z cām illud ē demr̄abile p̄ illā. sed aliq̄d q̄d qd ē h̄z cām: cū diffinitionū q̄dā sic necessitās. q̄dā aūt necitata vō cētū ē. iō diffōnū quedam h̄z cām ⁊ q̄dā non h̄z cām diffinitio autem nō habens cām nō demr̄at. sed diffinitio hñs cām hn̄ demr̄at. cū g° q̄libz diffō vocet q̄d qd est est. sequitur aliquid q̄d quia ē p̄bari p̄ demr̄ationez.

¶ Notandū p̄mo q̄ cāe p̄nt iuicē cōpari s̄z diuersa genera cāꝝ. ⁊ p̄nt inuicē cōpari in eodez gen e cāe. si inuicē cōpant s̄z diuersa genera cāꝝ. sic aliq̄ cā dimr̄at ⁊ aliq̄ nō est demr̄abilis sicut aliq̄ cā h̄z cām ⁊ aliq̄ nō h̄z cāz. sola. n. cā finalis caret causa cū sit cā cāꝝ 2° phy. iō sola ip̄a est demr̄abilis. oēs aūt alie cāe demr̄ant p̄ cām porē si aūt cōpant iuicē cāe in eodē gn̄e sic iteꝝ aliq̄ demr̄at in gn̄e illo ⁊ aliq̄ est indemr̄abilis cū nō sit p̄cede i īfinitū in aliquo gn̄e cāe sed stādū ē in aliquo p̄rio vt docet ari. 2° meta. Et q: tot sūt gn̄a diffōnū quot sūt gn̄a cāꝝ vt colligit a pho in hoc scd̄o. ⁊ in scd̄o physi. iō aliq̄ diffō h̄z cām ⁊ aliqua diffō nō h̄z cām tā i eodē gn̄e q̄3 in diuersis generib⁹ cāꝝ. ⁊ p̄ p̄ñs tā i eodē gn̄e q̄3 in diuersis gn̄ib⁹ aliq̄ ē demr̄abilis ⁊ aliq̄ īdemōstrabilis. vñ diffinitio data p̄ mā3 ⁊ formā aut efficiēs demōstrat. non aūt diffō data p̄ finē s̄p intelligēdo a post sil'r quocunq3 genē cāe assignato in eo est assignare multitudinez diffōnum se hñtium s̄m p̄rius ⁊ posteri⁹ penes cāre ⁊ causari in quo ergo genere ex quo nō p̄cedit i infinitū ē dare diffōnē demōstrabilē ⁊ idemōstrabilē. sed idē ē apd̄ phm diffō ⁊ q̄d q̄d est demōstrabile. s. hñs cām ⁊ q̄d qd est. est idemōstrabile. s. nō hñs cām. ¶ Scd̄o notandū q̄ pho p̄ q̄d q̄d est aliqñ intelligit diffōnē q̄ ē mediū in demōstratiōe. iuxta illud i p̄logo de aīa. ip̄m q̄d qd est: est oīs demōstratiōis p̄ncipiū aliqñ vō intelligit diffinitionē solū dicentē qd q̄ est demōstratiōis p̄clo eo mō quo dixit supra q̄ sit idem q̄d qd est ⁊ p̄pter q̄d ē. In 3ª p̄clōne loqtur Aristo. de q̄d qd est, vt eē medium in demōstratione. In 4.ª aūt conclōne loqtur de q̄d qd ē vt est conclo demōstrationis dicens ip̄z q̄d q̄d est cui⁹ est altera causa nō cognosci supple scientifice nisi per demonstrationē. Et notāter dicit scientifice. q: alio mō p̄t cognosci. s. per viā diuisiuā ⁊ cōpositiuā anteq3 ingrediat demr̄ationē. ¶ Cōtra p̄dicta ar. q̄ diffō nō ē demōstrabilis de suo diffinito. p̄rio q: talis p̄pō est imediata cum p̄dicatū insit subo per se p̄rio ⁊ s̄m q̄ ip̄m ⁊ maxie cuz inter q̄ditatē ⁊ eē nō sit reꝑibile mediū. ¶ Scd̄o q: aūt demōstrationē diffōnes supponūt. vt p3 in geome. ⁊ i arithme. vt patebit s̄m phm in sequēti lectiōe ⁊ in plogo huius cū dicit aūt oēm demōstrationez p̄cognosci de subo q: ē ⁊ q̄d est. ergo ille nō demōstrat. ¶ Tertio q: diffō mālis nō demōstrat. ergo nulla alia. patet p̄sequētia. q̄a ip̄a sola necessitat ⁊ nō necessitat. antecedēs p̄bat mā est ita intrinseca rei sicut forma. sed diffō formalis. non demonstrat s̄m Ari. in sequenti lectione. ergo ⁊c̄. ¶ Quarto sequtur q̄ vnius rei plures sint diffinitiones. patet p̄sequētia. q: vna diffinitio nō demōstrat nisi per aliā. p̄sequēs ē falsū. q: vnius rei ē tm̄ vnū eē ⁊ vna eētia. ergo tm̄ vna diffō. ¶ Dicendū q̄ q̄libet diffō hēns

causam est demonstrabilis a priori ex quo habet mediū per qđ pōt ođmrari. Idē. n. ē cā ⁊ mediū scđm phm in pncipio hꝰ scđi. ⁊ in q̃rta ꝓclone dicit ꝙ ipm qđ q̃d est hñs cām ꝑ demr̄atione ꝓbat. s; nō vr̄ nisi de suo subo. ergo diffō est demr̄abilis de suo subo. diffō igit͛ habēs cām demr̄at de suo diffinito a p̄ori ⁊ nō hñs cāz d̄ suo diffinito a posteriori. s. per effectū: cū accñtia magnā ꝑtem ꝯferant ad cognoscendū qđ q̃d ē scđm phm i ꝓlogo de aīa. ❡ Ad p̄mū ḋr ꝙ l; talis ꝓpō sit imediata imediatione subi. nō tñ imediatiōe cāe. pdicatū. n. inest subo nō per aliud subm sed per aliā cām: ⁊ mai̇ ic cū talis diffō nō demr̄etur nisi ꝑ modū passiōis. ꝯstat aūt passio id d̄ mōstrari de subo q̃lūcunq; illa ꝓpō sit imediata. q; tal' imediatio nō est cāe sed subi. ❡ Ad scđz ḋr ꝙ diffōnes que demr̄ant sūt diffōnes exprimētes qd rei. ille vo que supponunt̃ i sciencijs sūt diffōnes exprimētes qd nois. aut si exprimunt qd rei ille sunt diffōnes nō hñtes cās q̃ tñ sunt pncipia demr̄ationis. ❡ Ad tertiū ḋr ꝙ mā nō est ita intrinseca rei sicut forma. q; ad variationē forme variatur compositum. non autem ad variationez māe. est enī idē hō nūero centū annis ⁊ nō ē eadē mā. Et ꝯcesso ꝙ mā sit ita intrīseca rei sicut forma. adhuc diffō mālis demr̄atur ꝑ formalē ⁊ nō eō. q; forma ē magis cā māe q̃ eō cū mā sit ꝓpter formā tāq; ꝓp finē ⁊ nō forma ꝓp māne vt testat̃. Aristo. 2ᵒ physi. ❡ Ad q̃rtū ḋr ꝙ nō ē incōueniēs eandē rē hr̄e plures diffōnes incōpletas. vñ res hñs q̃tuor cās hz q̃tuor diffōnes incōpletas quaꝝ q̃libz circūcernit tm̄ vnū genꝰ cāe. hz aūt vnā cōpletaz in qua ponunt̃ oīa gña causaꝝ intelligēdo de diffinitiōe data per eēntialia. nec est icōueniēs rē hr̄iem solū vnū genus cāe habere plures diffōnes ꝓpter diuersitatē modorum eēndi ⁊ considerandi idem genus ⁊c̄.

Diffinitiones q̄dem scđm spēm facte nullū hñt mediū quo demonstrent̃: sed diffōes scđm materiā facte ꝓtīt hr̄e mediū. q̃re manifestuz ē. quoniā eoꝝ q̄ sunt qd est. alia q̄dez sine medio: ⁊ pncipia sunt eē. ⁊ q̄. ⁊ qd sunt. supponere oꝫ: aut alio mō manifestū facere: qđ ve arithmeticꝰ facit. ⁊ nāq; qd ē vnitatez suppoīt. ⁊ q; est. sed hñtiū mediū quorū ē q̄dam altera causa substātie. ⁊ ipsiꝰ esse ꝑ demōstratione ē est sicut dictuz est ostendere nō quod quid est demonstrantes.

❡ Postq̃ Aristo. determinauit qualr̄ se hꝫ qđ q̃d ē sit hicet i dēmr̄atiōe dicēs ꝙ aliq̄n ē mediū i demr̄atiōe ⁊ aliq̄n ꝯclo ꝯsīr manifestat q̃lr̄ se hꝫ qđ q̃d est passionis declarādo ꝯsīr passionē sicut subz hr̄e duas diffōnes: q̃rꝰ vna demr̄at ⁊ alia demr̄at̃. ⁊ facit duo. Nā p̄io p̄mittit quasdā distīctiōes faciētes tā ad dicta q̄ ad dicenda. Scđo ostḋit q̄ diffō passiōis est d̄mr̄ationis ꝯclo. ⁊ que est pncipiū aut mediū in d̄mr̄atiōe ibi. Quare p̄ria significat: Quantū ad p̄mū sit hec p̄ma distinctio. ꝙ duplex est diffō. s. mālis ⁊ formalis. Diffō formalis est illa que nō hꝫ mediū ꝑ qđ demr̄et̃. vt ista q̄ est demr̄ōis pncipiū. Diffō aūt mālis est illa que hꝫ medium sue demōstrationis vt illa q̄ est demr̄ationis ꝯclo. ista distīctō sequitur ex dictis in fine alteriꝰ lectionis. quoniā sicut cāꝝ q̄dam hꝫ mediū per qđ demr̄at. ⁊ hec dicit̃ necitata ⁊ ꝯsīr demōstrationis ꝯclo. ⁊ q̄dam nō hꝫ mediū per qđ demōstrat̃. ⁊ hec dicit̃ necessitas ac indemonstrabilis. ita ꝙ forma necessitat māz ⁊ nō necitat̃ ab ipa. diffō formalis est idemōstrabilis. ⁊ diffō mālis ē demōstrabil'. ❡ Ex ista distinctiōe infert aristo. corelarie ꝙ diffōnuz q̄dā mediū ꝑ qđ ꝑñt demōstrari. ⁊ q̄dā nō hñt mediū per qđ ꝑñt demōstrari. sed tales sūt per se noto aut alr̄ ꝓbant̃ q̄ ꝑ demōstratione: p̄ria ꝓs ꝑ; d̄ diffōnibꝰ que necessitant̃. ⁊ scđa de diffōnibus q̄ nō necitant̃ sed necitant ⁊ supponunt̃ in sci̇ntijs. vñ arithmetica sicut supponit vnitatē eē ita suppōit diffōnē illius. ⁊ geometria sicut supponit lineā eē ita ⁊ diffōnē illius. vnitas. n. diffinitur per eē pncipiū numeri. ⁊ linea ꝑ eē q̄titatē continuaz terminatā duobꝰ punctis tm̄. ꝑ has ergo diffōnes inq̄t aristo. poterūt alie demōstrari. s. q̄ hñt cāz sue substantie ⁊ sūi eē. i. sue q̄dtatis ⁊ sue rōis eēntialis. nūq; tñ erimꝰ demonstrātes illas i eo qđ q̃d est. sed solū i eo qđ q̄ est ad instar simplicium passionū. ❡ Sed ꝯtra distinctionē dubitat̃: q; taz diffinito data ꝑ formā q̄ ꝑ efficiens est formalis ⁊ tñ demōstrat̃: cū quelibet caꝝ necessitet ergo aliq̄ diffō formalis demōstrat̃. ❡ Dicendū ꝙ diffinitio data ꝑ formā vel per efficiens d̄mōstrat̃ nō i eo ꝙ mālis: ⁊ hec ē ītētio ari. q; i eo ꝙ formal' dicit̃ actū ⁊ i eo ꝙ formalis dicit actū ⁊ in eo ꝙ mālis dicit potētiā. vel potentia demr̄at̃ per actū ⁊ nō econtra. illud ergo qđ ē demr̄ationis pncipiū dꝫ dicere actū. ⁊ illud qđ ē d̄mr̄ationis ꝯclo dꝫ dicere potentiaz dicit. n. aristo. 3ᵒ phy. ꝙ oē agens agit vt est in actu. ⁊ oē patiēs patit̃ scđm ꝙ est i potētia. ꝯstat āt mediū in demr̄atione habere rōnē agētis. ⁊ ꝯclōnē demr̄ationis habere rōnem patientis cuz dicat Linco. p̄mo huius. ꝙ noticia p̄missaꝝ gignit notitiam conclusionis.

Diffinitio āt quoniā q̄dez ḋr rō ipsiꝰ qđ qd est: manifestū est. quoniaz aliq̄ q̄dem erit rō ipsius qđ qd significat nomen: aut erit rō altera noia ponens: vt qd significat ꝙ triangulus est scđm ꝙ triangulꝰ est. Qđ vere hñtes q; est: querimꝰ ꝓpter qd est: difficile est autez sic accipe q̄ nō scimꝰ. q; sūt. Causa āt dicta est ꝓpus difficultatis. q; si ne q; ē: ne q; si nō est scimus. sed aut scđz accñs.

❡ Scđa distinctio. diffōnū q̄dā dicit quid nois solū q̄dam āt dicit qd rei. diffō dicens qd nois solū est ista que nō facit scire. q; est nec ꝓpter q̄d. siue sit diffō nois simplicis siue cōplexi. qđ aristo. vocat̃ altera noia ponens vbi gr̄a. diffinitio triāguli solū ipoꝛtās qd nōie triāguli significatur nō facit scire triangulū eē nisi per accñs pro quāto est pncipiū veniendi in cognitionē triāguli de suo esse ⁊ postq̄ per istā l; per accñs scimꝰ triangulū esse. nō tamē scit̃ ꝓp q̄d est triangulꝰ. q; nondū scit̃ istā esse diffōnem q̄ditatiuā trianguli. ⁊ talis diffinitio vt dictuz est aliq̄n est nois simplicis. vt vacui vel chimere. aliq̄n aūt nois cōplexi hñtis multa noia vt diffinitio hois albi que dicitur eē hō habens albedinē in maiori parte faciei ⁊ loquit̃ hic aristo. large de diffōne. q; solius incōplexi est ꝓprie diffō. scđm vij° metha. diffō namq; dicens quid rei est illa que facit scire q; ē ⁊ ꝓpter q̄d est sicut ē diffō hois que nō solū facit scire hoiem eē: sed āt ꝓp q̄d ē hō. ❡ Notandū ꝙ ptes diffinitiōis q̄druplr̄ ꝯsiderant̃. p̄mo scđm se absolute. ⁊ sic est diffō dicēs q̄d nois tm̄. Secundo vt sunt in aliquo vno ente. ⁊ sic est diffō dicēs qd rei large loquēdo. Tertio vt sunt d̄ eēntia alicuiꝰ entis. ⁊ sic dicit̃ diffō quid rei ꝓprie loquēdo. Quarto vt faciunt vnū eēntialr̄ ꝯuertibile cum tali ente. ⁊ sic dicit̃ diffinitio ꝓpria ⁊ pure q̄ditatiua. v. g. substantia aīata sensitiua est diffinitio aīalis dicens quid nois solum si ꝑ eaz solum intelligat q̄d imponat̃ noie aīalis cōparando ptes i ulcem ⁊ non vt sunt in animali. Si autem considerant̃ vt sunt in animali vel in homine. sic est diffinitio dicens quid rei large sumendo quid rei. ⁊ per hoc non habet̃ ꝙ sit diffinitio essentialis vel accidentalis. Si autem cōsiderātur partes vt sunt essentiales homini vel animali hr̄ ꝙ ē diffō eēntialis sed nō ꝓpa. cū vo ꝯsiderat̃ vltio vt conuertitur cum animali ⁊ non cum homine nec cum aliquo alio ab aīali. sic ē diffinitio eēntialis ⁊ ꝓpa aīalis.

Ratio autem vna est dupl'r: hec quidem coniunctio est vt que est iliás: alia vero vnū de vno ostendens non scd'm accñs.

¶ Tertia distinctio. diffõ dicit' dupl'r vna. s. accñtaliter ⁊ eēntialiter. Diffõ accñtal'r vna est illa que dat' p accñtalia vni ɔiuncta. vt yliás q̄ dr̄ historia troiana. hec enī dat' p accñtalia ɔiūcta hectori. s. cōmendādo ipm̄ in his q̄ sibi accidebāt pro loco ⁊ tpe. Diffõ eēntial'r vna ē ista que facit vnū p se de quo p̄dicat' tāq̄ vnū de vno vt diffinitio hoīs vel aīalis. ¶ Notandū q̄ ex substātia ⁊ accidente vel ex duob' accñtibus non fit vnū dicens nāq̄ vnā vel formā vnā. sed dicunt' facere vnū. q: sunt i vno vel q: predicant' de vno. duo nanq̄ accñtia sunt in eodē subo. vt albedo ⁊ dulcedo in lacte substātia aūt ⁊ accñs predicant' de eodē i̇diuiduo. q: sor. nō solū est subā vel hō. sed ēt est pedalis vel albus. diffõ ergo data per accidentalia est vna per ɔiunctionē ad vnū. sed data per eēntialia est vna. q: facit p se vnum diffõ ergo hoīs aut li/nee aut albedinis est eēntial'r vna. q: tam hō q̄ linea q̄ albedo est per se vnū. cū sit tm̄ vnius nāe ⁊ vnius predicamenti. sed diffinitio hoīs albi aut aīalis musici est tm̄ accñtaliter vna. q: hō albus aut aīal musicū est tm̄ vnū per accñs: cū dicat formas seu nās diuersoꝝ predicamētoꝝ. hō. n. ⁊ aīal sunt in p̄dicamento substātie. ⁊ albedo ⁊ musica sunt predicamenti qualitatis.

Una quidem igitur est terminus termini que dicta est. alia vero est terminus demon/strās propter quid est.

¶ Quarta distinctio. diffõnū q̄dā est dicens qd solum ⁊ q̄dam ppter qd. Ista distinctio est nota tā d' diffinitionibus subiecti q̄ passionis. Diffõ nanq̄ hoīs formalis dicit ppter q̇d ⁊ mālis dicit solū q̇d: cū prima sit cā secūde. Sil'r passio hꝫ duas diffõnes. quaꝝ vna est idēptica dicens q̇d. ⁊ alia causalis dicens ppter qd. v. g. p̄uatio luminis in luna est diffinitõ idētica eclipsis dicēs qd. sed interpō terre inter solē ⁊ lunā est diffinitio cālis eclipsis dicens ppter q̇d. ¶ Notandū p̄ṁo q̄ cōparando inuicem tm̄ q̄ttuor genera cāꝝ diffinitio data per cām finalē dicit tm̄ ppter qd: cū sit cā oīum aliaꝝ diffõnū ⁊ nō sit effectus alicuius. diffinitio aūt data per cām mālem dicit tm̄ ad cū sit effect' ⁊ nō cā alterius diffinitiõis aliorum generꝝ. diffinitio aūt data per efficiens aut formā ē dicens q̇d ⁊ ppter qd. in q̄tū. n. necessitat per priorē diffinitionē dicit qd. ⁊ in q̄tū necessitat posteriorē diffinitionem dicit ppter qd. vbi aūt cōparantur diffinitiones date per p̄ora ad diffõnes datas per posteriora vt aīal rōnale vel cōpositū ex corpe actuato aīa itellectiua ad aīal risibile vel mansuetū nā. sic q̄libet diffinitio data per māz aut per aliud genus cause: dicit ppter quid cum dicatur formalis. ⁊ quelibet data p posteriora dicit tantum qd cum sit materialis. ¶ Secundo notandū q̄ al'r dicuntur diffinitiones subiecti d' subiecto quā ū vna dicit q̇d ⁊ alia ppter quid. ⁊ al'r dicuntur diffinitiones passiõis de passiõe subm. n. lꝫ habeat duas diffinitiões: quarum vna dicit qd. ⁊ alia ppter qd. adhuc q̄lꝫ illaꝝ dicitur de subo in recto. vt pꝫ inductiue q̄libꝫ. n. diffinitio hoīs predicatur de hoīe in recto. ⁊ q̄libet diffinitio aīe p̄dicat' de aīa in recto. q: diffinitio dicēs ppter qd diffinitiõis: dicit qd subi. sed non ita ɔtingit de diffinitionib' passionū. q: diffinitio identica dicens q̇d bene predicat' de passione ī recto. causalis. n. dicens ppter q̇d nō predicat' d' passiõe in recto: sed in obliquo bene enim dicitur q̄ eclipsis est priuatio luminis in luna: sed non bene dicitur q̄ eclipsis est interpositio terre inter solem ⁊ lunam. sed tm̄ q: eclipsis est ex interpōne terre iter solē ⁊ lunā. sil'r bn̄ dr̄ q̄ ira est appetit' vindicte in recto. sed bene dr̄ q̄ ira ē ebullatio sanguinis in corde nisi intelligatur i aliquo. s. q̄ ira est ex ebulatione sanguinis in corde.

No^m p^m

No^m 2^m

Quare prima quidem significat quid est non autem demonstrat: que vero posterius ē manifestum: quoniaꝫ erit vt demonstratio eius quod quid est: positione differens a demonstratione. Differt enim dicere propter quid tonat. ⁊ quid est tonitruum. dicet enim siquidem propter id quod extinguitur ignis in nube. quid est tonitruum. extinctio ignis ī nube. Quare alio mō eadē rō dr̄. ⁊ sic q̄dē demōstratio ɔtinua. sic autē diffõ.

¶ His distinctionibus premissis Aristo. ponit duas cōclusiones quaꝝ prima est ista. tm̄ diffinitio passionis dicens propter quid est principiū d'monstratiõis. ad huc intellectum q̄ passio non demonstratur per diffinitionem dicentem tantum quid sed per diffinitionem dicentem propter quid. eclipsis enī non demonstratur per p̄uationem luminis in luna sed per interpositionē terre inter solem ⁊ lunam. constat autem ex dictis q̄ interpō terre est diffinitio causalis eclipsis dicens tantum ppter quid. ⁊ priuatio luminis in luna est diffinitio identica dicens tantum quid cum sit essentialiter idem cū ista passione ⁊c. ¶ Notandū primo s'm ph̄m q̄ diffinitio causalis dicens propter quid: est virtualiter tota d'monstratio differens positionem. nam diffinitio composita ex cā ⁊ identica est virtualiter ⁊ materialiter tota demōratõe: cum in illa includantur maior ⁊ minor extremitates ac mediū que sunt mā demonstrationis. sed diffinitio idēntica includitur virtualiter in diffinitione causali. q: ois effect' ɔtinet' vīual'r ī sua cā. ergo diffinitio cālis ē vīual'r tota d'monstratio. differt autem positione a demonstratione. q: in ea non est ordo ppositionum ⁊ terminorum pertinens ad d'monstrationem iuxta doctrinam datam p̄ṁo priorum. ¶ Secundo notandū s'm ph̄m q̄ vnū ⁊ idem notificatur per diffinitionem. ⁊ per d'monstrationem. sed non eodem modo q: diffinitio notificat i abstracto ⁊ d'monstratio in concreto vbi gr̄a si querit' propter quid est tonitruum. respondetur propter extinctionem ignis in nube. aut quid est tonitruum: respondetur extinctio ignis in nube. si autem queritur ppter quid tonat: respondetur q: extinguitur ignis in nube. diffinitio ergo notificat tonitruum. ⁊ demōr̄o tonare. ¶ Tertio notandum s'm ph̄m d' demonstrationum quedam est discontinua ⁊ quedam continua. demonstratio discontinua est illa que diuiditur per premissas ⁊ conclusionē. demonstratio continua est illa que est similis diffinitiōi. s. in qua sunt tres termini demonstrationis. sed nō ordo demonstrationis. vt tonat propter extinctionem ignis ī nube. tonare est passio. extinctio autē est medium dicēs propter quid. nubes vero est subiectum.

Pcl'o 5^a p̄mi capituli secūdi tractatus.

No^m p^m

No^m 2^m

No^m 3^m

Amplius est terminus tonitrui continuus sonus in nubibus: hoc autem est que est ipsius quid est demonstrationis conclusio. que autem immediatorum est diffinitio ipsius quod quid est ⁊ indemonstrabilis. vna vero est sillogismus illius quidem quid est casu differens a demr̄atiōe. tertium aūt est q̄ est ipsius quod quid est conclusio.

¶ Secunda conclusio. diffinitio passionis dī. tantū q̇dt est conclusio demonstrationis. probatur. tonitruum habet triplicem diffinitionem. scilicet dicentem propter quid solum vt extinctio ignis in nube. ⁊ dicentem quid tantum vt sonus factus in nubibus. ⁊ dicentem quid ⁊ propter quid vt sonus factus in nubibus propter extinctionem ignis. Sed diffinitio dicens propter quid. nō ē

Pcl'o 6^a p̄mi capituli secūdi tractatus.

conclusio demonstrationis: cum sit ꝑncipiū demōstrationis per primā ꝯclōnem. nec diffinitio dicens qd ⁊ ꝓpter quid. cū sit tota dmīratio differens casu ⁊ positiōe. relinqtur ergo ꝙ diffinitio dicens solū qd est demīrationis ꝯclo. i. per demīrationē concludit. ¶ Notādum ꝙ sicut denoīatiua vt albū ⁊ albedo solo casu differūt. q: cōueniunt in ꝑncipio ⁊ disconueniūt in fine. ita diffō ⁊ demonstratio casu differūt. q: diffinitio ꝯcludit abstractū. ⁊ demonstratio . concretum . diffiniuntur . enim eclipsis ⁊ tonitrū que sunt abstracta. demīrāt āt eclipsari ⁊ tonare que sunt cōcreta. ¶ Sed dubitat ꝓpter quid dicit phs diffinitionē passionis dicentē ꝓpter qd esse idemonstrabilē: cum ꝯsidat īfra illā demīrari per diffinitionem subi. Dicendū ꝙ non intendit talē diffinitionē esse simplr idemīrabilē. sed eē indemīrabilē per diffōnem dicentē solū qd. ita ꝙ diffō dicens solū ꝓpter qd dmīrat diffōnem di. tm̄ qd. ⁊ non eē intelligēdo de potissima demonstratiōe aut ꝓpter qd ꝓcedente pori. q: a posteriori non iconuenit demīrare diffōnem dicentē ꝑ qd ꝑ diffōnē dicentē qd solū. sicut nō icōuenit dmīrare a posteriori cām per effectū ⁊ diffōnē formalē ꝑ materialē.

q^m p^m

Manifestū igitur est ex dictis ⁊ qualiter est ipsius qd quid est demōstratio: ⁊ quō nō est: ⁊ quoꝝ est: ⁊ quoꝝ non est. Amplius aūt diffinitio quot modis dicitur: ⁊ qualiter per qd est demīratur: ⁊ quomodo non est: ⁊ quorum est: ⁊ quorum non est. Adhuc autem ⁊ ad demīrationē quō se hz: ⁊ quō cōtingat eiusdem esse ⁊ qualiter contingat.

¶ Ex p̄dictis Aristo. epilogādo circa p̄dicta colligit sex veritates. quaꝝ pria est ista. ¶ Ipm qd qd est aliquo modo demonstrat ⁊ aliquo mō nō dmīrat. pz. q: ipm qd qd est absolute dmīrat ꝑ modū passionis ⁊ nō reduplicatiue in eo qd qd est. ¶ Scda vitas est ꝙ aliquoꝝ ē dmōstratio. ⁊ aliquoꝝ nō est dmīratio. nā hītiū cām est dmōstratio. ⁊ nō hītiū cām nō est dmīratio sed aliūde sunt nō. ¶ Tertia veritas est ꝙ nō solū vno mō sz pluribus modis sunt diffōnes. q: aliq est diffō exp̄mēs qd rei. ⁊ aliq est diffō exp̄mens qd nois. aliq est diffō dicēs qd. ⁊ aliq est diffō dicens ꝓpter qd. ⁊ aliq dicēs qd ⁊ ꝓpter qd. ¶ Quarta vitas est ꝙ ipm qd qd est nō dmōstrat. nā ipm qd qd est dicēs ꝓpter qd nō dmīrat. ipm vo qd qd est dicēs tm̄ qd bn̄ demīrat. ¶ Quīta vitas ꝙ diffō diuersimode se hz ad dmīrationē. qm̄ aliqua ē ꝑncipiū dmōstrationis. ⁊ aliq est dmonstrationis ꝯclo. aliq vo tota dmōstratio positione differens. ¶ Sexta vitas. ꝙ alicuius est diffō ⁊ dmōstratio. i. passionis. alicuius aūt est diffinitio ⁊ nō dmonstratio. s. subi. vnde substantia nō dmonstrat. accītia vo demīrant. ¶ Circa p̄dicta dubitatur vtꝝ passio ⁊ suum qd quid est eadē demonstratione demonstrent. ⁊ vr ꝙ sic. q: illa sunt vnū ⁊ idem. ergo demonstrando passionē demonstrat sua diffinitio identica ⁊ eē. ¶ In oppositū ar. q: potest sciri passio ignota sua diffinitione. ergo non eadem dmīratione demōstrantur. aīs pz. q: sicut potest sciri subiectū ignorata sua diffinitione. ita potest sciri passō ignoto suo qd quid est. ¶ Dicendū ꝙ si perquod quid est intelligitur quiditas passionis. sic eadem demonstratione dmōstratur vtrunqz. qm̄ accidentis esse est inesse. 7°. metha. ergo eētia passionis est suum inesse subo. sed cum dmōstratur passio de suo subo non solum scitur passio inesse subiecto sed etiam eētia passionis inesse subiecto. si autem per quod quid est intelligitur diffinitio q̄ditatiua passionis. sic non eadem demonstratione ambo demonstrantur. eo ꝙ sicut se habet subiecta ad suam diffinitionem. ita passio ad suam diffinitionem. sed potest sciri subiectū sine sua diffinitione. ergo ⁊ passio. minor pz. q: aliquis

D^m p^m

potest scire quid significatur nomine equi ⁊ ignorare qd est equꝰ. sz Lhe. i ꝓlogo poste. q: si dicat puero ꝙ adducat equū ipse adducit equū. si āt ꝙ aīal hinnibile ipse nō adducit nec itelligit qd ꝑ aīal hinibile iportat. ita est dicendū d passiōe ꝙ qs ad sensū pōt scire lunā eclipsari nesciendo diffinitionē eiꝰ. ꝓcedit tm̄ ꝙ eodē medio dmōstrat passio ⁊ sua diffinitio: nō simul: sz successiue. qm̄ ꝑ interpōnē terre iter solē ⁊ lunā dmīrat idēnter eclipsis d luna ⁊ priuatio luminis in luna. Neqz rō in ꝯtrariū ꝯuincit q: lz illa sint idē fm rē. nō tm̄ fm rōnem. nec ꝯsilr idē significāt. q: diffinitio passiōis distinctiꝰ significat q̄z passio vt tolliē de mēte Aristo. in ꝓlogo phy. di. ꝙ diffinitū cognitione cōfusa ē notius diffinitiōe. cognitione āt distincta diffinitio ē notior diffinito. ¶ Sed ꝯtra duo dicta ar. ⁊ prīo ꝙ nō est posse passionē ⁊ suā diffōnem identicā dicentē tm̄ qd eodē medio dmīrari: sp itelligēdo potissime nā impoīe est in eodē gn̄e cāe plura eē media potissima ad eādē ꝯclōnem. ergo ipoīe est ꝑsormiter eiusdē medij potissimi duas eē ꝯclōes. s. passiōis ⁊ sue diffōis. aīs pz pria. qa sicut plura media in eodē gn̄e cāe necio hn̄t ordinem priorꝫ ⁊ posterioꝝ rōe cuiꝰ illoꝝ medioꝝ vnū ē ꝓpinquū ⁊ aliō rēotū n̄ potissime dmīrās. ita passio ⁊ sua diffō idētica cū sint in eodē gn̄e cāe formalis ⁊ hēant ordinē essentialē inuicē prioris ⁊ posterioris: cū nālr diffō sit prior suo diffinito: nō poterūt eodē medio potissime dmīrari. ¶ Scdo ar. ꝙ eclipsis nō demīrat potissime ꝑ interpōnē terre. ex eo. n. nō demīrat potissime eclipsis ꝑ solē eē in capite vel in cauda draconis. q: tale mediū est remotum. sed terram interponi est etiam medium remotum. ergo patz consequentia cum maior ex his que dicta sūt in primo huius. ⁊ minor probatur. nam inter obiectum terre ⁊ eclipsim mediat absentia solis a luna que est propria causa eclipsis. Eclipsis enim cum sit priuatio luminis in luna prouenit immediate ex absentia solis a luna. absentia autem solis a luna prouenit immediate ex interpositione terre. debet ideo per interpositionem terre demonstrari absentia solis ⁊ per absentiam solis debet demonstrari eclipsis. ¶ Et ꝯfirmatur per phm di. p̄mo huius. ꝙ sicut affirmatio est causa affirmationis. negatio est causa negationis. ideo sicut passio affirmatiua demonstratur potissime tantum per medium affirmatiuum: ita passio negatiua vel priuatiua non potest demonstrari potissime nisi per medium negatiuum vel priuatiuum. sed interpositio terre est causa positiua ⁊ eclipsis est effectus priuatiuus ⁊ negatiuus. ergo. ¶ Item 2° phy. di. ari. ꝙ absentia naute est causa submersiōis nauis. ergo submersio nauis per absentiam naute poterit demonstrari. constat autem causam esse negatiuam sicut effectum. ¶ Ad primum. negetur consequentia. ⁊ ad probationem dico ꝙ non est similitudo. q: si in eodē genere sunt duo media vnum eorum est per alterum demonstrabile. non autem diffinitio passionis dicens tantum quid potest demonstrare passionem vel econtra. intelligendo de demonstratione terminante questionem q: est vel propter quid est. ⁊ si diffinitio ordine nature precedit suum diffinitum: non tamen ordine demonstrationis. q: passio ⁊ sua diffinitio identica nullum habent ordinem respectu sue cause vt habet rōnē medij demīrati. vbi gra. quattuor gn̄a cāꝝ hn̄t iter se ordinē eētialē prioris ⁊ posterioris: tm̄ vt ꝯpāt ad p̄mā passionē aliculꝰ i hi ꝯpēdēre a quolz istoꝝ n̄ hn̄t rōnē priorꝫ ⁊ posterioꝝ respectu illiꝰ passiōis vt hz rōnē dmīrabilis: aliter n̄ ꝯtigerz potissime dmīrare idē ꝑ pria gn̄a cāꝝ. qd ē ꝯtra ari. i ca. sequēti. ita lz pꝰ sit nālr puatō lumīs i lūa q̄z eclipsis ⁊ nālr prius sit illa diffō a cā sua q̄z passio: tm̄ respectu cāe q̄ ē iterpō t̄re iter solē ⁊ lunā vt hz rōnē medii dmīratiui n̄ ē aliqs ordo iter illa duo. ita ꝙ tale mediū q̄ntū ē ex se idēns ē dmīrare passionē vł suā diffōnē idēticā. ꝙ aūt ꝑus dmīraret vnā q̄z reliquā hoc ē rōne intellectꝰ prius cognoscentis vnū q̄z reliquā aut pꝰ ꝯponētis passionē cū

medio demõratiuo ꝙ diffõne eius vel ē. Consilr dr in aliis ꝙ eodē medio demonstrat hoīem eē risibilē ⁊ hominē esse aptū natū ridere ⁊ eodē medio demõrat hoīez esse iracundū ⁊ appetitiuū vindicte dato ꝙ appetit⁹ vindicte sit diffõ dicens iſti qd. ¶ Ad 2^m dr ꝙ qr ex mere affirmatiua seqt mere affirmatiua ⁊ pure negatiua idifferenter. iō p cāz mere affirmatiuā ɔtingit demõrare potissime indifnter effectū positiuū ⁊ effectū negatiuū non intelligēdo ꝙ eadē cā demõret potissime vtrūqȝ effectū. sed ꝙ sic aliq̄ cā affirmatiua demõrat potissime effectuz positiuū sic aliq̄ cā positiua demõrat potissime effectū priuatiuū ⁊ negatiuū. terrā. n. cooperire lunā demonstrat potissime absentiā solis a luna: ⁊ tñ terrā coopire lunaz est cā positiua: ⁊ absentia solis a luna est effect⁹ priuatiu⁹ silr non ɔcurrere est effect⁹ negatiuus imediate demõrabilis p cām tantū positiuā. s. p lineas esse eque distātes. Et sicut ex mere negatiua nō seqtur affirmatiua vt patuit primo huius. sed bñ ex vna affirmatiua ⁊ vna negatiua. ita ex causa mere negatiua non demonstratur effectus pure priuatiu⁹. sed oz ꝙ talis causa vniatur vni affirmatiue vel icludat in vna affirmatiua. sicut ergo non demõratur a posteriori eclipsis p nō causari vmbrā tantū. sed opz addere corp⁹ opacū expositū lune qd est positiuū. ita non demõrat a priori eclipsis adeq̄te p absentiā solis a luna. ⁊ pcipue qr eclipsis ɔnotat iterpõne corporis opaci. sed p interpõnez terre inter solē ⁊ lunā que ē cā affirmatiua includens illā negatiuā. s. absentiā solis a luna. cū eñi dr terrā poni iter solē ⁊ lunā: dico vnā cām positiuā q̄ est interpō terre. ⁊ vnā cām priuatiuaz que ē absentia solis a luna. cū ergo nihil sit mediū inter absentiā solis ⁊ eclipsim. iō demõratio eclipsis p interpõnē terre inter solē ⁊ lunā fit demõratio p cām imediatā. ¶ Et ad ɔfirmationē concedo ꝙ negatio est cā negatiōis: nō tñ demõratur negatio p solā negationē. qr vt patuit primo huius nō demõratur nō respirare tantū p non esse aial. sed tñ demõratur per esse aial in secunda figura. vt oē respirans est aial. nullus piscis ē aial. ergo nullus piscis respirat. Concedo ēt illud qd dr 2° phy. s. ꝙ absentia naute ē cā submersionis nauis. nō tñ p̄p hoc demõrat adequate submersio nauis p absentiā naute. sed oz addere agitationē fortune inundationū aut ventoꝝ aut aliud simile qd īportat cām positiuā. qr effectus negatiuus non pōt fieri a cā negatiua absqȝ ɔcursu cāe positiue ⁊c.

Ad euidētiā dictoꝝ q̄rit̄ vtrū diffinitio subi vel passionis sit mediū in demõratiōe. ⁊ ar. ꝙ subi ⁊ non passionis. primo qr diffõ passionis demõrate est idē qd passio. sȝ nihil demõratur p seipz. qr petitio principij. ergo ta-lis passio nō demõrat p suā diffinitõez. ¶ 2° in demõratõne particulari demõrat passio de subō pticulari p subm vle. sȝ vbicunqȝ ponit̄ subm p medio i loco eius pt poni diffinitio sua. vt colligit̄ de intētione phi primo huius capitulo de errorib⁹. circa vle ergo passio ē demõrabilis de aliquo p diffinitionē sui subi. ¶ 3°. passio nō demõrat de subō suo nisi p mediū essentiale vel accñtale illi subō. Si mediū illud est eēntiale illi subō. ergo ē diffinitio sbi. si accñtale ergo passio iest subō p accñs qd est ɔtra ari. primo hui⁹. ¶ 4°. oīs passio est demonstrabilis. sȝ non ɔtigit pcedere i infinitū in passionib⁹ sicut neqȝ i subis. g°. ē deuenire ad p̄mā passionē dēmõrabilē nō p passionē aliquā pcedentē. sȝ p diffinitionē subi. pz ɔña cū maiori qr dē ipsis cām eēntialē ē demõrabile. mīo: vō ē Ari. 2° hui⁹ tractatu de pcessu demõratõis in sursū ⁊ deorsū ⁊c. ¶ In opp^m ar. sic. p̄mo mediū i demõratõe potissima dīc q̄d. ⁊ p̄p q̄d passionis vt colligit̄ a pħo in hoc 2°. sȝ diffinitõ subi nō dīc q̄d ⁊ p̄p qd passiōis. qr nō accipit cāz passionis sub rōne eē. ergo diffinitõ subi nō est mediū i dēmõratiōe potissima. sȝ diffinitio passiōis. ¶ 2°. si ne^m i dēmõratõe potissima posset esse diffinitio subi: demõratio posset fieri ex ignotis. ɔñs ē ɔtra pħm primo hui⁹. ⁊ pbatur ɔña qr passio pōt eē ita ignota de diffõne subi sicut ꝺ subō nā hr̄e tres angulos est ita ignotū de diffõne triāguli sicut de triāgulo. ¶ 3°. si me^m in demõratõe potissima ē diffõ subi. sed idē est subz ⁊ sua diffõ. ergo me^m ⁊ mīor extremitas sūt vnū ⁊ idē. qd est iconueniēs. qr tūc nō magis me^m demõratõis ē diffõ subi q̄z ipz subm. qd ē incõueniens. qr nō demõrat passio de diffõne sȝ de subō. p Ari. in hoc 2°. ¶ 4°. mediū in dēmõratõe potissima dz eē mediū reale ⁊ natr. sed illud qd ē sic me^m dz eē pri⁹ vno extrēo ⁊ poster⁹ alio. vt pz i motu locali iuxta doctrinā ari. 5° phi. qr alr nō hr̄et rōnē medij. hoc āt nō ɔpetit diffõni subi sed diffinitiōi passiōis. qr diffinitio subiecti ē natr prior subō ⁊ passiōe. diffinitio āt passiōis mediat inter subm ⁊ passionē. ¶ Circa hāc mām sūt q̄ttuor opiones. q̄ꝝ prima ē thōe ⁊ sp̄alr egi. ponētis h̄ q̄tuor ɔclones q̄ꝝ p̄a est ista. Diffinitio passiōis ⁊ nō subi ē mediū in demõratõe potissima. pbat̄. scie mate. sūt in p̄mo gradu certitudis p ɔmē. 2° meta. sȝ iste nō demõrant p diffinitionē subi sȝ passionis. ergo mīo: declarat̄. nā hr̄e tres angulos eq̄les duob⁹ rectis ē passio d̄mr̄abil' de triāgulo nō p diffinitionē triāguli sed p āgulū extrinsecū equalentē duob⁹ oppositis itrinsecis. ⁊ hoc d̄mr̄at p lineam palellā eq̄ distātē. 3° lateri secāt angulū extrin^m i duos āgulos eq̄les duob⁹ oppositis itrinsecis triāguli. hoc vō d̄mr̄at p lineas palelas nō ɔcurrere q̄ cū sit pa° nō vr̄ p se nota nō simplr d̄mr̄at. ex q̄b⁹ sequit̄ ꝙ diffinitio subiecti nō ingredit̄ d̄mr̄atõez potissimā. ¶ Notandū primo sm Egi. fundatorē hui⁹ opiois ꝙ passiões sūt triplici dr̄ia. nā aliq̄ sunt ita note simplr ꝙ cū suis sbis faciūe pncipia cōia ⁊ dignitates. vt excedere ptē ē passio tot⁹ ex q̄ cū isto fit hec ppō. oē totū ē maius sua pte. q̄ est cōis animi ɔceptio nō igrediēs demõrationē sȝ sbaz sed sm vtutē. qr subm ei⁹ est cōi⁹ q̄z subz geometrie vl' arith. nec ex his fit vna scia hñs subiectū tāte cōitatis sicut subiectū ppōnis date. Alie sūt passiones q̄si note ad sensū q̄ cū subis faciūt pn° sp̄alia sciaꝝ vt nō ɔcurrere est passio lineaꝝ palellaꝝ. ⁊ sufficiē non icludere est passio duaꝝ lineaꝝ rectaꝝ. ex q̄bus oib⁹ fiunt tales ppões. linee palelle non ɔcurrūt. due linee recte sufficiē nō icludunt. q̄ sunt pncipia sp̄alia sciaꝝ ingrediētia formalr demonstrationē. Alie āt sunt passiões p se note nec q̄si p se note q̄ demõrant p passiones indemõrabiles. vt habere angulū extrinsecū eq̄ualentē duob⁹ oppositis intrīsecis. vt hr̄e tres āgulos eq̄les duob⁹ rectis. iste passiones resoluunt̄ in passiones sp̄ales indemõrabiles. passiones āt speciales indemonstrabiles non resoluunt̄ in passiones vles. sed solū ab illis recipiunt robur ⁊ vtutē. ¶ Scdo notandū sm egi. ꝙ sicut hō aial. ⁊ suba sunt vnū ⁊ idē. tñ alie passiones fluūt ab hoīe vt hō est. ⁊ alie ab hoīe vt aial est. ⁊ alie ab eodē vt suba est. ita triangulus rectilineus ⁊ ɔtinuū sunt idē: ⁊ tñ alie passiones fluūt a triangulo sm ꝙ huius. ⁊ alie a triangulo vt est rectilineus. ⁊ alie ab eodē vt ɔtinuum est. habita ergo prima passione triāguli q̄ est vltima in resolutione videat̄ si est per se nota vel q̄si p se nota. aut non. si sic. illa non est amplius demõrabilis si non. tunc non dz sumi diffinitio subi. sed passio aliq̄ figure rectilinee. q̄ si non est p se nota resoluatur iterū vsqȝ in passionē prime figure rectilinee p se notam q̄ iterū si non est p se nota: ascendat̄ ad ɔtinuū demonstrando p aliquā passionē illam passionē figure rectilinee vsqȝ quo deueniū sit ad passionē indemonstrabilem. ⁊ isto mō non transcendit̄ de genere in genus. sed p stat̄ in eodē genere p abstractionē altioris gradus in eodē genere. ¶ Tertio notandū ꝙ cōtra se mouet egi. duo dubia. quoꝝ primū est ꝙ passio demõstrata de triangulo nō ɔpetit triāgulo vt triangulus est cum d̄mõstretur de ipso p passionē ɔpetentē ei vt rectilineus est. ¶ 2^m dubium ꝙ demonstratio non est p cām propriā ex quo non ē p propriā passionē neqȝ p diffinitionē subi. ¶ Ad primū respōdet egi. negādo ɔñam. qr ⁊ si ɔpetit

p̄a ɔ° de medio demõstrationis sȝ egidiuz

Not^m p^m

Not^m 2^m

Not^m 3^m

sibi per aliā causam. non tamen competit sibi per aliud
subm. ideo passio demrāta de triāgulo cōpetit sibi sꝫ φ
huius. ¶ Ad 2ᵐ dicitur negat ꝯñam dicēs. φ aliud ē cām
ppriā ⁊ aliud est eē ppriā passionē. Esse cām ppriam
est aliqd cāre in aliquo qḋ nō pōt cāre in alio. sed esse p
priā passionē est alicui ꝯpetere sm φ huius ⁊ nō alteri.
vbi grā. interpō terre inter solez ⁊ lunā est cā ppria eclip
sis. qꝛ cāt hoc in luna: cū recipiat lumē a sole. qḋ nō pōt
in alio cāre: non tñ est ppria passio lune. qꝛ ꝯpetit alteri.
interponit. n. se terra inter solē ⁊ lunā. Itē ductio linee
palelle eq̄ distantis 3ᵒ lateri ē ppria cā alicuiꝰ passionis
triāguli. qꝛ cāt in triāgulo angulū extrinsecū hr̄e duos
angulos eq̄les duobꝰ angulis intrinsecis oppositis triā
guli: quā passionē non pōt in aliq̄ alia figura cāre. nō tñ
est ppria passio triāguli. qꝛ cuiꝫ figure rectilinee pōt cō
petere. in qlꝫ. n. figura rectilinea pōt duci linea palella eq̄
distās 3ᵒ lateri. Scḋa ꝯclusio egi. est ista. diffō subi pōt

cōclo 2ª eiusdem

eē mediū in demrātione potissima vt includit diffōnem
passionis. pꝫ primo de diffōne subi cuiꝰ vna ps ē diffō
essentialis ⁊ alia ē passio subi. Vñ circulus diffinit per fi
gurā planā vna linea ꝯtentā e q̄lr distante a medio siue
centro. vbi pꝫ φ figura plana vna linea cōtenta ē diffō
essentialis ci culi. si enī vna ps plus distat a cētro q̄ alia
illa nō eēt plana. equalitas āt distāne a cētro ē passio cir
culi. ¶ Scḋo idē pꝫ de diffōne subi includente solū ge
nus ⁊ passionē subi vt figura a cuiꝰ cētro ad circūferen
tiā oēs linee ducte sunt eq̄les in q̄ non ponit nisi genus
circuli. s. eq̄litas linear ductar a centro ad circūferentiā
Tertio liqt idē de diffōne subi cui passio ita est ppinqua
⁊ manifesta φ demrātor despicit ipsaꝫ accipe. sꝫ accipit
diffinitionē subi. vñ φ circulus sit figura plana vna linea
cōtenta dicit totā essentiā circuli. ⁊ φ circulo ꝯpetat hr̄e
equalitatē linear ductar a centro est aliqḋ ꝯñs essentiam
circuli. ⁊ hoc ē notū inesse circulo p rōnem circuli. intelli
gens. n. e rculū esse figurā planā vna linea ꝯtentā statim
intelligit φ eq̄lr se hꝫ ad centrū. qꝛ si non equalr se hr̄et
nō esset plana. sed aliq̄ ps circuli esset magis eleuata q̄
alia geome. ergo p q̄libet istar diffōnū poterit pbare
aliquā passionē de circulo non tñ sequit φ p diffinitōez
subi tanq̄ p mediū formale. sed tñ p passionē p̄cedēteꝫ
vel p diffinitionē passionis. Tertia ꝯᵒ egi. est ista. diffini

cōclo 3ª eiusdem

tio subi vel aliqd loco eiꝰ dꝫ ingredi demrātionē potissi
mā non tanq̄ mediū. sed tanq̄ aliqd annexū medio pri
mo vt aliqñ mediū dicens pp quid passionis determi
net ad esse ppriā cām illius. Vñ interpositio terre abso
lute sūpta non ē propria cā eclipsis. sed cū determinatōe
inter solē ⁊ lunā quod ponit loco diffinitionis huic dicit
propria cā illiꝰ. Silr hr̄e angulū extrinsecū equalentem
duobꝰ oppositis itrinsecis non cōpetit triangulo nisi qꝛ
triāgulo nisi qꝛ triangulus est figura tribus rectis lineis
ꝯtenta. iō demrādo hr̄e tres de triāgulo dꝫ poni inde
m ōstratione diffinitio triāguli. vt ois figura tribꝰ lineis
cōtenta hñs angulū extrinsecū eq̄ualentē duobꝰ opposi
tis intrinsecis hꝫ tres. sed ois triāgulus est huiusmodi.
ergo. Scḋo qꝛ cū mediū sit q̄dā passio ⁊ passio nō pos
sit plene intelligi sine subo oꝫ φ subꝫ vel aliqḋ loco subi
annectat ipsi passioni q̄ est mediū dicens pp qḋ alteriꝰ
passionis. sed non debet poni subꝫ. qꝛ hec ē minor extre
mitas. ergo ponet diffinitio vel aliqd loco eiꝰ. ex quo. n.
diffinitio subi est principiū ois demrātionis sm Ari. in
ꝓlogo de aia ipsa est q̄si generalis cā oium passionū sui
subi. adiuncta ergo passioni prime demrābit scḋaꝫ ⁊ ad
iunctā scḋe demrābit tertiā. ⁊ sic vltra. Prima aūt pas
sio si est p se nota nō hꝫ mediū p quod demrētur. si aūt
nō est p se nota demrābit p passionē alterius abstractio
nis sꝫ cū additamento diffinitionis subiecti vel alicuiꝰ al
terius loco illiꝰ vt limitet ad esse cāꝫ propriā. passio ergo
dicens pp quid alterius passionis. qꝛ est. propria causa
eiꝰ est mediū. diffinitio aūt non est mediū. qꝛ tunc vnuꝫ
esset mediū ad plures ꝯclusiones. qḋ est inconueniens

Tertio. qꝛ nihil proprie diffinitur nisi abstractū. ⁊ p cō
trarium nihil proprie demonstrat nisi cōcretū. proprie
n. demonstratur tonare ⁊ proprie diffinit tonitruum. sꝫ
passio demonstrabilis in cōcreto demrātur. ⁊ passio in
ꝯcreto includit subm. ergo subiectū vel aliquid loco eiꝰ
dꝫ annecti medio. sed nō subm. qꝛ est minor extremitas
ergo diffinitio vel aliqd loco eius est annectenda medio.
Quarta conclusio egi. est ista. diffinitio subiecti potest eē

4ª quarta eiusdem

mediū in demonstratione non potissima. probatur i de
monstratione particulari qua demonstrat habere tres
angulos de equilatero medium est subm. s. triangulus
vt patuit primo huius. sed vbicunq̄ subiectum ē medi
um ibi diffinitio potest esse medium. ergo. loco ergo isti
us termini triangulus ponat figura tribus rectis lineis
ꝯtenta: ⁊ habet intentū. ¶ Itē potest demonstrari aial
de hoie per diffinitionem aialis non inquantum est su
biectum. sed inquantum est predicatum isto modo. oīs
substātia animata sensitiua est animal. omnis homo est
substantia animata sensitiua. ergo omnis homo est ani
mal. ista non est demōstratio potissima sed particularis
qꝛ demōstratur superius de suo inferiori. His dictis su
stinendo hanc opinionem faciliter soluuntur omnes ra
tiones. ¶ Ad primum dicitur φ diffinitio passionis idē
tica vel essentialis non est medium in demonstratōe po
tissima sed diffinitio causalis passionis dicens ppter qd.
¶ Ad 2ᵐ responsum est illud non esse inconueniens in
demonstratione non potissima. ¶ Ad tertiam conceditur
φ passio demonstratur per accidens nominaliter loquē
do. s. per aliquod accidens: quod tamen est accidens p
prium ⁊ non commune. sed φ demonstretur per acci
dens aduerbialiter loquendo. s. nō per se hoc negetur.
qꝛ licet demonstretur per aliam causam. qꝛ tamen ista ē
propria ideo passio p se demonstratur de suo subiecto.
¶ Ad quartaꝫ dicitur φ si prima passio subiecti est per
se nota illa non demonstratur licet habeat causam. Si
autem non est per se nota illa demonstratur per aliam
passionem communioris generis q̄ sit suum subiectuꝫ
vsq̄ ad passionem per se notam ⁊ indemonstrabilem.
¶ Istam opinionem in suis dictis ordinate ⁊ diffuse re
tuli ac fideliter: quia pulcherrima est. ⁊ optime funda
ta sicut ⁊ ipse fundatissimus ac peritissimus fuit non soluꝫ
in hac scientia verum ⁊ in quibuscūq̄ aliis tam huma
nitus q̄ diuinitus inuentis. deinde quia sine decisione hu
ius opinionis non possunt alia plene itelligi neq̄ doctri
na arist. hic sicut neq̄ alia dicta eius nisi per hunc excelso
missum illustrata fuissent. ⁊ licet hec sint bene ⁊ magi
straliter dicta tamen cū reuerentia tanti doctoris aliquā
tulum instabo vt tam intentio illius q̄ arist. melius co
gnoscatur. ¶ Et primo argu. φ medium in demonstra
tione potissima sit diffinitio subiecti. nam quelibet diffini
tio materialis demonstrabilis est potissime per formalē
sed alicuiꝰ subi plures sunt diffinitiones quarū vna est
mālis ⁊ alia formalis. ergo diffinitio mālis alicuiꝰ subi
est demonstrabilis de illo per suaꝫ diffinitionē formalē.
pꝫ ꝯña cum minore ex dictis ⁊ dicendis. maior auteꝫ est
determinata in 1ᵒ a. vbi ostensuꝫ est diffinitionē materia
lē dicēteꝫ qꝛ vel q̇d demōstrari p formalē dicentem pp
quid. vnde scḋo de aīa. Ari. demrāt diffōnē mālez aīe
p formalē ⁊ scḋo phy. diffōnē nāe dicentē qd. s. esse pnᵐ
motus ⁊ q̄etis per diffōnem dicētē ppter qd. s. eē illud
quo dr̄nt nālia a nō naturalibus. ⁊ 3ᵒ phy. demrāt ari.
de motu actū mobilis inquantū mobile p diffōnem for
malē motus que est endelechya entis potētia sm φ hu
iusmodi. patuit etiā primo huius demrāri diffō demrātō
nis di. qꝛ ⁊ qd. s. eē ex primis veris ⁊c. p diffōnē dicēteꝫ
ppter qd. s. p eē syllm facientē scire. ¶ Itē phs in pnci
pio huiꝰ scḋi ponit φ diffō eā ⁊ mediū sunt idē. ergo q̄
libet diffō sicut est causa ita est mediū in demrātiōe. pas
sio enī p̄cedēs non est mediuꝫ in demrātione nisi qa est
cā dicēs ppter q̇d passiōis sequētis. sꝫ diffō p̄cedēs subi

est cã di. propter quid diffõnis seq̃ntis. non. n. ari. dedis set p̄mo hui⁹ quatuor modos dicẽdi ꝑ se nisi voluisset quẽlꝫ illoꝝ ingredi demr̃atonẽ vt patuit. ❡ Scdo ar. ꝙ p̄ma passio alicui⁹ subi est demr̃abilis de illo ꝑ diffinitionẽ subi. q: fm Ari. iã in p̄mo hui⁹ ꝙ in ꝓhemio meta. p̄ncipia sciaꝝ spãliũ. pbant̃ ⁊ demr̃ant̃ ꝑ meta. sed nõ videt̃ nisi ꝙ ꝑ diffõnes suboꝝ ita ꝙ nõ ꝯcurrere dato ꝙ sit p̄ma passio lineaꝝ ꝑalellaꝝ demr̃abit̃ õ isto subo ꝑ diffõnez ei⁹. ⁊ equalr̃ distare a centro ꝓbabitur demr̃atiue de circulo ꝑ diffõnez essentialẽ circuli q̃ est figura plana vna linea ꝯtenta. Itẽ Ari. p̄mo hui⁹. cap°. de ꝑ se. ponit hanc esse demr̃abilẽ in 2° mõ. linea ẽ recta vel curua. sed nõ ꝑ aliã passionẽ ꝯtinui qõ est gen⁹ ad lineã imediatã. ergo ꝑ diffõnẽ subi. pꝫ ꝯña. ⁊ minor declaratur. nã sicut linea ẽ p̄ma spẽs ꝯtinui ita rectũ vel curuũ est p̄ma passio ꝯtinui. si ergo demr̃aret̃ de linea rectũ vel curuũ per aliquã passionẽ ꝯtinui aliq̃ demr̃atio potissima esset ex posterioub⁹ qõ est ꝯtra nãꝫ dẽmr̃ationis vt babitũ est p̄mo hui⁹. Silr̃ hec ꝓpõ ẽ demr̃abilis. nũerus ẽ par vel ĩpar ⁊ non ꝑ aliquã passionẽ q̃titatis in cõi. q: q̃libet talis ẽ minus nota q̃ sit diffõ nũeri ergo ꝑ diffõnez numeri q̃ est notissima. s. multitudo ex vnitatib⁹ aggregata par vel ĩpar de numero demr̃abitur. pꝫ. n. p̄mo hui⁹ manifestato p̄mo mõ dicendi ꝑ se ꝑ lineã esse ex p̄ictis. declarat scdm modũ ꝑ lineã eẽ rectã vel curuã taꝫ ad denotãdũ fm modũ demr̃ari ꝑ p̄ñiũ ⁊ illa linea ẽ recta vel curua demr̃ari ꝑ aliã lineã est q̃titas ꝯtinua terminata p̄ictis. ❡ Tertio ar. quod nulla passio ẽ potissime demr̃abil̃ ꝑ aliquã passionẽ abstractioris gñis. q: dato illo seq̃ret̃ aliquã demr̃ationem potissimã non esse ex imediatis neq ex premissis sꝫ qõ ꝑm. qõ est ꝯtra ari. p̄mo hui⁹. ⁊ ꝓbat̃ ꝯña. q: nulla passio generis ꝯpetit imediate spẽi nec fm ꝙ ipsũ sꝫ mediante gñe ⁊ rõne generis cõpetit illi. Itẽ tal̃ passio abstractioris generis aut absolute ponit̃ mediũ vel cũ additamento non absolute. q: cum talis demr̃atio sit sylls p̄me figure sꝑ maior eẽt falsa nec ẽt cũ additamẽto. q: tunc illud aggregatũ cũ non sit ꝓpria passio subi erit ꝓpria cã fm egi. sꝫ hoc non põt eẽ. q: ꝓpria cã alicui⁹ effectus ẽ illa q̃ posita ponit̃ effect⁹ ⁊ q̃ remota remouetur effect⁹. vt pꝫ de interpõne terre iter solẽ ⁊ lunã respectu eclipsis. sꝫ istud nõ ꝯpetit illi aggregato. qõ declaratur exẽplo egi. q: siue ponat̃ ductio linee palelle siue nõ ponat̃ non min⁹ triangul⁹ hꝫ angulũ extrinsecũ equalẽtẽ duob⁹ oppositis itrinsecis. ita siue ponat̃ illud aggregatũ siue nõ adhuc talis passio ꝯpetit illi subo. ergo tale aggregatũ non est cã p̄opita. ❡ Quarto ar. ꝙ aliq̃ diffõ subi ingrediens demr̃atõnẽ vna cũ passione est mediũ in demr̃atione ⁊ nõ passio. Vñ q: fm Ari. p̄mo hui⁹ passio necessario nõ demr̃atur ꝑ mediũ ꝯtingẽs. sꝫ eq̃litas triũ anguloꝝ ad duos rectos ẽ passio necessaria euꝫ fluat a p̄ncipijs spẽi. eq̃litas aũt anguli extrinseci ad duos oppositos triãguli est passio ꝯtingens cũ non ꝯpetat triãgulo nisi ab extrinseco. ergo hr̃e tres non demr̃atur ꝑ habere angulũ extrinsecũ tanq̃ ꝑ mediũ. sed tãq̃ per annexũ medio. qõ est diffõ triãguli. ❡ Itẽ facio hãc demonstratõeꝫ. ois figura tribus rectis lineis ꝯtẽta hñs angulũ extrinsecũ equalentẽ duob⁹ oppositis itrinsecis hꝫ tres angulos eq̃les duob⁹ rectis. ois triangulus ẽ huius modi. ergo ⁊c. ⁊ quero vtrũ diffõ subiecti vel passionis sibi adiuncta sit mediũ aut ipsa passio. si diffinitio est mediũ habet̃ intentũ. si aũt dicit̃ ꝙ passio sibi adiuncta que hꝫ diffõ passionis demõstrate est mediũ. seq̃tur aliquaꝫ demr̃ationẽ potissimã non esse ꝑ cãm qõ est ꝯtra pꝫm p̄mo hui⁹ ⁊ esse ꝑ mediũ accidentale. ⁊ nõ essentiale. qõ iteꝝ est contra arist. in hoc secundo. Et ꝓbat̃ illõ sequi. q: angulus extrinsecus nõ est cã eq̃litatis triũ angulorum ad duos rectos. siue. n. sit angulus extrinsecus siue non sit non minus triangulus hꝫ tres angulos eq̃les duobus rectis. ❡ Et ex hoc pꝫ illud esse mediũ ꝑ accidens. q: fm philosophum supra. Interpositio terre iter solẽ ⁊ lunaꝫ ẽ mediũ essentiale eclipsis. q: posita illa iterpositione ponit̃ eclipsis ⁊ ea remota remouet̃ eclipsis. Corpus aũt opacũ expositũ lune non cãre vmbrã dr̃ mediũm accñtale. q: licet posito tali medio ponat̃ eclipsis. non tñ ꝑꝑ hoc eo remoto remouet̃ eclipsis ita in proposito. lꝫ. n. posito angulo extrinseco ponat̃ equalitas triũ anguloꝝ ad duos rectos: non tñ eo remoto remouet̃ ista passio. vt testatur ari. 2° pbl. di. ꝙ syllogismi signati si p̄misse sint vere ꝯclusio est vã ⁊ non econtra. ideo habere angulũ extrinsecũ equiualentẽ duob⁹ oppositis intrinsecis ⁊c. aut non est mediũ vel est mediũ accidẽtale. sed mediũ in demr̃atione potissima non est mediũ accidentale. ergo talis passio non est mediũ. relinq̃tur ergo ꝙ diffinitio subiecti est mediũ in tali demr̃atõe. ⁊ ꝙ passio sibi adiuncta se hꝫ tanq̃ vt determinatiuũ ⁊ declaratiuum medij. Deinde cũ demr̃atio sit sylls faciens scire fm. p. p̄mo hui⁹. ⁊ scire est rem ꝑ cãm cognoscere. ⁊ quoniã illi⁹ est cã ⁊ ꝙ nõ ꝯtingit alr̃ se hr̃e. ⁊ fm ipsuꝫ cã ⁊ mediũ sunt ideꝫ. vt patuit. ergo nullũ est mediuꝫ in demr̃atione potissima nisi illud habeat necessariã habitudinẽ ad effectũ ⁊ econtra. sꝫ hr̃e angulũ extrinsecũ nõ dicit necessariã habitudinẽ ad habere tres angulos nec ecõtra. ergo hr̃e tres angulos nõ demr̃atur ꝑ anguluꝫ extrinsecũ tanq̃ per mediũ. sed solũ ꝑ diffinitionẽ trianguli. ꝑterea p̄us est triãgulũ habere tres ãgulos eq̃les duob⁹ rectis ꝙ illũ habere angulũ extrinsecũ. si ergo demonstrar̃ illa passio de triãgulo ꝑ habere angulũ extrinsecuꝫ tanq̃ ꝑ mediũ sequit̃ aliquã demr̃ationem potissimam ꝓcedere ꝑ mediũ a posterio. i. ꝯtra ari. p̄mo ⁊ 2°. hui⁹. ⁊ ideo vt appet opinio Egi. est difficilis ⁊ ãbigna. ❡ Scda opinio fuit Lynco. di. ꝙ mediũ in demr̃atiõe potissima est diffinitio subi ⁊ nõ passionis. qõ videt̃ colligi ex intentione Aristo. in ꝓlogo de aĩa. di. ꝙ ipsaꝫ qõ quid est p̄ncipiũ est ois demr̃ationis ⁊ ꝙ diffinitiones ꝑ quas non apparet causa accidentiũ in subo sunt dialetice ⁊ vane. ⁊ quarto phy. dicit Ari. ꝙ tunc pulcherrime vnũquodq̃ diffinitũ est cũ ex illa diffinitione apparet cã accidentiũ in subo ⁊ cã discolie ⁊ solutio dubioꝝ. ❡ Ad rõnes in oppositum r̃ndetur ꝑ hanc opinioneꝫ. ad p̄mã ꝙ diffinitõ subi magis dicit qd ⁊ ꝑꝑ quid passionis q̃ diffinitio passionis. q: magis exp̄mit causaꝫ illius. cum. n. dicit. p. mediũ in demr̃atione dicere quid ⁊ propter quid non vtrunq̃ est referendũ ad passionem. sed quid ad subm. ⁊ ꝑꝑ quid ad passionẽ. i. medium in demr̃atione dicit quid subiecti. ⁊ ꝑꝑ quid passiõis. ⁊ sic auctoritas roborat hanc opinionem. ❡ Ad 2m cũ infert̃ demonstrationem aliquam fieri ex ignotis. negetur cõsequentia. dicendo ꝙ p̄ma passio subi est magis nota de diffinitione subi q̃ de subiecto. quia diffinitio magis explicat causam illius passionis q̃ subiectum. hec eniꝫ. omne aĩal rationale est disciplinabile est magis nota q̃ illa. omnis homo est disciplinabilis. ❡ Ad 3m cum infertur ꝙ ita subm erit medium in demonstratione potissima sicut diffinitio. negetur ꝯña. q: licet subiectuꝫ ⁊ diffinitio sint idem realiter. tñ dr̃nt ratione ⁊ significatione eum esse diffiniti distinctius explicetur per diffinitionem q̃ per subiectum ⁊ cõsequenter distinctius exp̄mit cãꝫ passionis diffinitio q̃ subiectum. ideo per diffinitionem demonstrat̃ passio ⁊ non ꝑ subm. ❡ Ad 4m dr̃ ꝙ diffinitio non est mediũ inter subꝫ ⁊ passionẽ via gñationis vel ꝑ trãsmutationis. sꝫ via cognitionis. q: diffinitio ẽ magis nota cuꝫ vtroq̃ extremoꝝ q̃ sint extrema inter se. sicut ẽt responderet Egi. si p̄ma passio alicui⁹ subi demr̃at̃ ꝑ passionez abstractionis generis. talis. n. passio ꝓcedit naliter subiectum minus cõe. diceretur ẽt medium mediatione cognitionis. Ista opinio deficit in hoc ꝙ asserit nullam esse demonstrationem potissimam nisi in q̃ mediũ fuerit diffinitio subi quod est falsũ. q: tũc mathe. nõ demr̃arent potissime aliquã passionem ꝑ passionẽ pce-

Opinio õ medio dẽmostrationis sꝫ lyncolnẽsem.

dentem tanq̃ per mediũ cui⁹ oppositũ pz. quĩ demfat
hr̃e angulos extrinsecos equivalentes quatuor rectis ꝺ
figura rectilinea ꝑ esse resolubile in tot triangulos quot
angulos hz duobus ꝺꝑtis tanq̃ per mediũ. sil'r habe
re angulũ extrinsecũ equalentẽ duobus oppositis intrin
secis demfatur ꝑ habere angulũ extrinsecũ divisibilẽ in
duos angulos eq̃les duobus rectis oppositis itrinsecis
trianguli. hec oĩa sunt manifesta primo elẽcoꝝ. euclidis
ꝓpone. 32ª. ¶ Itẽ Arist. vbi. ŝ. dixit eclipsiz demfari ꝺ
luna potissime ꝑ interpõnẽ terre inter solẽ ⁊ lunã. ⁊ toni
truũ de nube ꝑ extin ctionẽ ignis. q2 al'r frustra dedisset
ista exẽpla. ⁊ tñ nullibi mediũ est diffõ subi. sed passio-
nis. Itẽqꝫ auctoritates adducte sunt ꝫ ꝑmã opinionẽ te
nendo doctrinã Egi. q2 dicit ipse ꝙ sic dignitates sũt ꝑn
cipia oĩum demfationũ. ⁊ tñ nõ ingrediunt formal'r de
mfationẽ sed tñ vtual'r. ita diffõ subi est principiũ ois
demfatiõis. s. incõplexũ. ⁊ nõ ingredit formal'r aliquã
demfationẽ tanq̃ mediũ. sed solũ vtual'r. ꝓcedit et per
q̃3 talẽ diffõnem appere cãs accĩtiũ ꝓprioꝝ subi sui.
nõ tñ demfat illa accĩtia. sed tñ ingredit demfationẽ il
loꝝ tanq̃ qddã annexũ medio fortificatiuũ ⁊ roboratiuũ
illi⁹. Tertia opinio est cõis dicens. ꝙ nec diffõ subi nec
passiõis est mediũ in demfatiõe potissima. sed diffinitio
aggregata ex diffinitiõe subi ⁊ passiõis. ꝑmo. q2 illud est
mediũ in demfatiõe qđ est maxime imediatũ ⁊ maxĩe
ꝓpriũ. sed talis diffinitio ẽ hmõi. ergo ⁊c. maior pz. q2
demfatio ẽ ex ꝓpriis imediatis ꝑio hui⁹. ⁊ minor decla
rat' nã hmõi diffinitio ẽ maxĩe imediata subo rõne diffi
nitiõis subi: ⁊ maxime ꝓpria passioni rõne diffinitionis
passiõis. si enĩ mediũ esset solũ diffinitio subi illđ nõ esset
maxĩe ꝓpriũ passioni. ⁊ si eẽt diffinitio passiõis illđ non
esset maxĩe imediatũ subo. Scđo mediũ in ꝺmfatione
potissima dicĩ q̃d ⁊ ꝓp quid ẽm pħm. sed tal' diffinitio
dicĩ q̃d subi ⁊ ꝓp q̃d passionis. ergo. Ista opinio est ꝫ in
tentionẽ Ari. dĩ. tã in ꝑmo q̃3 in scđo hui⁹. ꝙ aliq̃ est dif
finitio q̃ est ꝑncipiũ demfatõis. ⁊ q̃dã q̃ est ꝯclo ꝺmfa
tiõis. ⁊ q̃dã q̃ est tota demfatio põne ⁊ casu dĩns vt dif
finitio ꝯposita ex diffinitõe subi ⁊ passiõis. aut ex duab⁹
diffinitõib⁹ subi. aut ex duab⁹ diffinitõib⁹ passionis. mõ
illđ qđ est tota demfatio nõ est ꝓpe mediũ in demfatõ
ne potissima. Preterea mediũ in ꝺmfatione potissima
dz esse diffinitio alicui⁹ vnius diffiniti vt colligit' de mẽ
te Ari. i hoc scđo. respiciẽdo oĩa dicta sua ⁊ exẽpla. sz ta
lis diffinitio nõ est diffinitio alicui⁹ vni⁹ diffiniti. sed plu
riũ. s. subi ⁊ passiõis ⁊c. Vñ non est iconueniens diffini
tionẽ aggregatã ex diffinitionib⁹ eiusdẽ rei aliq̃d demfa
re. sed iconueniẽs est diffinitionẽ aggregatã ex diffinitiõi
bus pluriũ reꝝ aliq̃d ꝺmfare. ⁊ i hoc errat ħ opio. q2 cre
dit diffinitionẽ ꝯpositã ex diffõne subi ⁊ passiõis demfa
re passionẽ de subo suo sic diffinitõez ꝯpositã ex ĩmultis
diffinitiõib⁹ eiusdẽ diffinitũ ꝺmfare diffinitionẽ aliquaz
vel passionẽ de eodẽ subo. ¶ Itẽ ꝫ hãc opĩonẽ ꝓcedũt
ꝑsa arg.ª facta ꝯtra alias opiones. nõ. n. demfat eclips
de luna ꝑ mediũ aggregãs i se diffinitõez lune ⁊ diffini
tionẽ eclipsis. sed tñ ꝑ diffinitõez cãlẽ eclips. si et ꝺmfa
tur hr̃e tres de triãgulo ꝑ figurã trib⁹ lineis rectis ꝯten
tam hr̃e angulũ extrisecũ tanq̃ ꝑ mediũ: cũ istđ aggre
gatũ sit mediũ accĩtale. ⁊ cã ꝯtingẽs) vt patuit. ¶ Ad pri
mã rõnem dr̃ ꝙ mediũ in ꝺmfatiõe potissima non dz
eẽ maxĩe ꝓpriũ passiõi ꝑ essentiã. sed ꝑ cãlitatẽ q̃ñ dz es
se ꝓpa cã illi⁹. ⁊ hoc cõpetit tã diffõni subi q̃3 diffõni cã
li passiõis. ¶ Ad 2.ᵘᵐ dr̃ ꝙ nõ dz mediũ in demfatione
potissima dicere q̃d ⁊ ꝓp q̃d passiõis intelligẽdo ꝑ quid
q̃ditatẽ ⁊ essentiã passiõis. sz suffic' ꝙ dicat ꝓp q̃d. s. cãz
passiõis i aliquo gñe cãe. tñ aliq̃ñ dĩc q̃d ⁊ ꝓp q̃d vt pri
uatio luĩs i luna ꝓp interpõnẽ terre. ⁊ sic ẽ mediũ in de
mfatõe potissima nõ rõe diffõnis dĩ. q̃d. sed dicẽtis ꝓp
q̃d. ¶ 4.ª opio quã tenui i ꝯclonib⁹ ẽ ista. ꝙ tã diffinitio
subi q̃3 et diffõ passiõis ẽ mediũ in ꝺmfatõe potissima.
hec põ est manifesta rõnib⁹ auctoritatib⁹ ⁊ exẽplis ad-

Opinio cois de medio ꝺmfatõis

ductis in ꝓbãdo ⁊ reprobãdo alias opiones. Pro de
claratõe hui⁹ opionis posui ibi q̃tuor ꝯclõns. Quarũ
ꝑma ẽ ista. cuiuslz subiecti ꝑma passio ẽ demfabil' de il
lo ꝑ diffõnẽ subi. pz. nã tal' passio est demfabilis de suo
subo: sed nõ ꝑ mediũ cõis. q2 tũc nõ argueret' ꝑ se nec
ẽm ꝙ ipm: nec ꝑ aliã passionẽ vel diffõnẽ passionis cuz
sit ꝑma passio: ergo ꝑ diffõnẽ subi. Scđa ꝯclo. q̃lz pas-
sio ꝑter ꝑmã alicui⁹ subi est potissime demfabil' ꝺ illo
ꝑ passionẽ imediate ꝑcedentẽ q̃ dr̃ diffinitio cãlis illi⁹. ꝓ
bat'. nã q̃lbet talis passio ẽ potissime demfabilis. sic pri
ma ⁊ nõ ꝑ diffinitionẽ subi tanq̃ ꝑ mediuz. ergo ꝑ diffi
nitionẽ passiõis q̃ est passio imediate ꝑcedẽs. Tertia cõ
clusio. diffinitio subi põt igredi demfationẽ in q̃ demfa
tur 2.ª vel 3.ª passio de suo subo nõ tanq̃ mediũ. sz tanq̃
annexũ medio pz. q2 al' rõnale non põt eẽ mediũ ꝺmõ
strãdi risibile de hoie. sed bñ põ annecti medio. s. disci-
plinabili. Quarta ꝯclusio. diffinitio idẽtica passionis põt
igredi formal'r demfationẽ: nõ tanq̃ mediũ: sed tanq̃
ãnexũ ipi medio. pz. nã eclipsis nõ ꝺmfat' de lumine ꝑ
ꝑuationẽ luĩs in luna. sz ꝑ interpõnez terre. iõ si priua
tio luĩs in luna ponit' in demfatõe hoc dz eẽ tanq̃ ad-
ditũ ⁊ nõ tanq̃ mediũ. Cõtra hanc opionẽ q̃druplr' ar.
primo auctoritate Ari. dĩ. ꝙ ip rõ primi termini. i. maio
ris extrẽitatis ẽ mediũ in demfatiõe potissima. sz maior
extrẽitas ẽ passio. ergo ip diffinitio passionis ẽ medium
in demfatione potissima. ¶ Scđo. q2 eclipsis ꝺmfat' ꝺ
luna ꝑ interpõnẽ terre ⁊ nũq̃ ꝑ diffinitionẽ subi. s. lune
¶ 3⁹ q2 demfat' tonitruũ de nube ꝑ extinctõez ignis in
nube ⁊ nũq̃ ꝑ diffinitionẽ nubis. ¶ Quarto. q2 demfa
tur hr̃e tres ãgulos ꝑ angulũ extrisecũ ⁊ nõ ꝑ diffinitõ
nem subieũ nõ cognoscat' illa passio ꝑ diffinitionẽ triã
guli: sed ꝑ diffinitionẽ passiõis. ¶ Ad hec oĩa rñdet' vi
dez. ¶ Ad ꝑmũ dr̃ ꝯcedẽdo ꝙ ip rõ ꝑmi termini. i. ma
ioris extrẽitatis ẽ mediũ in demfatione potissima. vnde
q̃ñ demfat' ꝑma passio sz mediũ sic diffinitio subi idẽn
tica adhuc ẽ diffinitio cãlis maioris extrẽitatis. dĩc. n. q̃d
subi. ⁊ ꝓp q̃d passionis. ¶ Ad 2ᵐ dr̃ ꝙ lz illa demfatio
sit potissima tñ mediũ illud ẽ demfabile ꝑ motũ lune in
capite vel i cauda draconis vsq̃ quo deuenit' ad diffini
tionẽ lune ꝑ quã tanq̃ ꝑ nãm lune demfat' prima passio
ipoꝛtãs motũ. si q̃s. n. scire oẽs passiones lune vsqꝫ ad
eclipsim ꝺmfaret primã ꝑ diffinitionẽ lune ⁊ aliã ꝑ dif
finitõesꝑcedẽtes q̃ dñr passiões. ¶ Ad 3ᵐ dr̃ sil'r ꝙ si
demfat' tonitruũ de nube ꝑ extĩctionẽ ignis illa ẽ potissi
ma: tñ mediũ adhuc ẽ ꝓbabile ꝺmfatie vt asserit Arist.
in hoc 2º. s. ꝑ aquositatẽ nubis vsq̃ quo deueniat' ad dif
finitionẽ ei⁹. ¶ Ad 4ᵐ dr̃ ꝙ si demfat' hr̃e tres ꝑ angu
lũ extrisecũ dz illud mediũ ꝓbari ꝑ lineã paralellã secan-
tẽ angulũ extrisecũ in duos ãgulos eq̃les duob⁹ opposi
tis triãguli. ħ at passio tãdẽ ꝓbat' ꝑ diffinitionẽ triãguli:
ħ passio nõ repiat' in triãgulo. nisi q2 ẽ trib⁹ rectis lineis
ꝯtẽta. sic arguẽdo. oĩs figura trib⁹ rectis lineis ꝯtẽta hz
lineã parallelã secantẽ angulũ extrisecũ in duos angl'os
eq̃les duob⁹ oppositis triãguli. sed oĩs triãgul⁹ ẽ hmõi
ergo ⁊c. nõ accipiẽdo hz hr̃e vt dĩc actũ. sed aptitudinẽ
Ista põ ẽ ꝓbabil' ⁊ i q̃lbet suaꝝ ꝯclonũ ẽ vã loq̃ndo ꝺ
passiõib⁹ annexis ex ꝑicipiis spẽi. tñ in rñdẽdo est diffi
cil' quo ad duo. primo q2 dĩc hr̃e tres ãgulos demfari
ꝑ hr̃e angulũ extrisecũ tanq̃ ꝑ mediũ. cui⁹ oppositũ est
ostensũ tñ mediũ i demfatõe potissima ꝺbeat eẽ cã pas
sionis nõ solũ in cognoscẽdo sz et in essendo ẽm Ari. pri
mo hui⁹. ꝯstat aũt hr̃e ãgulũ extrinᵐ talẽ cãlitatẽ nõ hr̃e
cũ oĩs triãgul⁹ hẽat tres ãgulos eq̃les duob⁹ rectis si-
ue sit siue nõ sit ãgulus extrisec⁹. 2º. q2 dĩc eclipsim de-
mõstrari de luna ꝑ interpõnẽ terre. ⁊ itez iterpõ terre
ꝑ motũ lune vsq̃ quo deueniat' ad diffinitionẽ lune. qđ
stare nõ põt. q2 cũ ex tali dubio aliq̃s vnq̃ sciuit diffini
tionẽ lune. seq̃t ꝙ tu hẽs dubitare vnq̃ ꝺmfatũ eẽ eclip
sim de luna seu lunã eclipsari. ⁊ pz ꝯña ꝑ Ari. ꝑmo hu
ius ꝙ si alicui⁹ sylli ꝑmisse sũt demfabiles q̃ sciũt neq̃

demonstrat̃ ꝯ'ẽo nisi oẽs ꝓmisse sint demr̃ate p resolu
tionẽ ad indem r̃abilia. Dõz igit̃ ꝙ q̃z passio ꝯuertibil̃
cũ subo suo demr̃abit̃ ẽ p diffõnez subi mediate vl'ime
diate. ita ꝙ p.ª passio demr̃at̃ imediate p diffõnem subi
tãq̃z p mediũ. 2.ª aũt p p̃rimã passionẽ. v.g. disciplinabile
demr̃at̃ p aĩal rõnale. ꝛ risibile p disciplinabile aut per
aĩal disciplinabile qð est diffõ hoĩs oata a posterio:i. nul
la aũt passio non ꝯuertibilis cuz subo suo ẽ demr̃abilis p
diffõnẽ subiecti. sz p diffõnẽ cãlem passiõis. vñ q: lũa ꝛ
eclipsis nõ ꝯuertunt̃ cũ sit aliq̃ luna q̃ non est eclips.
nec ẽt ꝯuertunt̃ nubes ꝛ tonitruũ pp eãdẽ cãz. ideo nõ
oz eclipsim demr̃ari de luna mediate vel imediate p dif
finitionẽ lune: sz p solã diffõnẽ cãlem. neq3 opz mediate
vel imediate tonitruũ demr̃ari de nube p diffõnem nu
bis: sz p diffõnez cãlez q̃ est extinctio ignis i nube resol-
uendo vsq3 ad vltimã diffõnez cãlem p se notã que nõ
est diffõ subi. sicut nec demr̃at̃ simitas de naso p diffõ
nẽ nasi. nec rectitudo de linea p diffõnẽ linee: sed p alias
diffinitiões cãles simitatis ac rectitudinis. silr hr̃e angu-
los extrinsecos eq̃ualẽtes q̃tuo: rectis. q: non ꝯuertit̃
cũ figura rectilinea. ideo nõ demr̃at̃ de tali subo p diffi
nitionẽ ei⁹. sz p passionẽ p̃cedentẽ. s. p eẽ resolubile i tot
triangulos quot ãgulos hz dẽptis duob⁹. sz hr̃e tres an
gulos eq̃les duob⁹ rectis: q: ꝯuertit̃ cũ triãgulo: ꝛ est
p̃rima passio triãguli fluens ab intrinseco. s. a principijs
spẽi. ideo demr̃atur p diffinitionẽ trianguli q̃ est figura
trib⁹ rectis lineis ꝯtẽta. ¶ Cõtra p̃dicta ar. ꝛ p̃rimo nõ
oẽz passionẽ esse demr̃abilẽ. q: aliq̃ passio est p se nota si
cut ẽ mot⁹ vel q̃es fz Arist. 8° phy. qð aũt est p se notuz
nõ indiget demr̃atione. ¶ Scðo ar. ꝙ hr̃e tres ãgulos
eq̃les duob⁹ rectis non demr̃at̃ p diffinitionẽ trianguli
tãq̃z p mediũ. q: mediũ in demr̃atione potissima nõ so
lũ est cã in essendo. sz ẽt in cognoscẽdo p Ari. p̃mo hu⁹.
sz p diffinitionẽ trianguli nõ cognoscit̃ triãgulũ hr̃e tres
angulos. ¶ Tertio ar. ꝙ hr̃e tres angulos nõ sit p̃rima
passio trianguli q: hr̃e tres angulos dmr̃at̃ potissime p
hr̃e angulũ extrinsecũ qð est ẽt passio triãguli. sz nullũ
prius dmr̃atur potissime p suũ posteri⁹. ergo p̃rius ẽ ha
bere angulũ extrinsecũ q̃z hr̃e tres angulos. ¶ Quarto
ar. ꝙ eq̃litas triũ anguloꝝ ad duos rectos ñ sit p̃pria
passio trianguli. q: p̃pria passio alicui⁹ est subiũc in eo. sz
eq̃litas triũ anguloꝝ ad duos rectos nõ est subiũc i triã
gulo. ergo. pz ꝯña cũ maiori. ꝛ mino: declarat̃. nã pro
priũ est q̃titati sm̃ eã eq̃le vel nõ eq̃le dici sm̃ Arist. in
p̃dicamẽtis. sz triangulus nõ est q̃titas cũ sit q̃litas q̃r-
te spẽi. ergo tal' eq̃litas nõ est subiũc i triãgulo sz in q̃ti
tate. ¶ Ad p.ᵐ dr̃ ꝙ sic oẽ totũ est mai⁹ sua pte ẽ demr̃a
bile nõ obstãte ꝙ nõ indigeat demr̃atiõe cũ sit p se notũ
vt ostensũ est i p̃rimo hu⁹. ita passio nõ obstãte ꝙ sit p
se nota adhuc ẽ demr̃abilis ex quo hz cãz i subo p quã
põt demr̃ari. ꝛ sic oẽ totũ esse mai⁹ sua pte: nõ demr̃at̃
tãq̃z dubiũ simplr̃: sz isti aut illi. ita passio p se nota non
simplr̃ dmr̃at̃ tãq̃z dubia: sz isti aut illi negãti vel dubi
tanti eã dic. ꝗ. Ari. 2° phi. ꝙ ridiculũ est tẽptare demr̃a
re nãm eẽ: q: nãm eẽ est p se notũ. cũ quo tñ stat nãz eẽ
posse demr̃ari huic vel illi q̃ negaret aut diceret se dubi
tare nãm eẽ. ¶ Ad 2ᵐ dr̃ ꝙ diffõ triãguli est cã illi⁹ pas
siõis hr̃e tres ãgulos eq̃les duob⁹ rectis tã in eẽndo q̃z
in cognoscẽdo. vñ apud nãm absq3 angulo extrĩseco co
gnoscit̃ triangulũ hr̃e tres angulos eq̃les duob⁹ rectis
p solã diffinitionẽ triãguli: q: sic̃ res se hz ad eẽ. ita se hz
ad cognosci fz nãm: ingt̃ Arist. 2°. meta. quo aũt ad nos
eadẽ diffinitio est cã cognoscẽdi eãdẽ passionẽ inesse triã
gulo. q: sine ea nunq̃z cognoscerem⁹ istã passionẽ dõ triã
gulo. sed nõ sufficit se sola. imo reqrit aliã passionẽ dter
minantẽ ad declarantẽ istã diffinitionẽ sine q̃ nõ est poss̃e
cognoscere talẽ passionẽ de triãgulo. eq̃litas ergo trium
anguloꝝ ad duos rectos demr̃atur p diffinitionem triã
guli tãq̃z p mediũ. ꝛ p hr̃e angulũ extrinsecũ equalentẽ
duob⁹ oppositis intrinsecis tanq̃z p determinatiuũ me

diũ ita ꝙ ambo requirunt̃. sed nõ eodẽ mõ. ¶ Ad 3ᵐ dr̃
ꝙ p̃rius ordine nãe ꝯpetit triãgulo habere tres ãgulos
q̃z hr̃e angulũ extrinsecũ. sed quo ad nos hr̃e angulũ
extrinsecũ est passio p̃cedens hr̃e tres. nec ẽ incõueniẽs
passionẽ nãliter p̃orẽ demr̃ari potissime p passionẽ nã
liter posteriorẽ: nõ q̃dẽ tanq̃z p mediũ sz tanq̃z p q̃ðdã
annexũ medio in rõne determinãtis ꝛ declarãns ipsuz
mediũ. ¶ Ad 4ᵐ dr̃ ꝙ eq̃litas triũ ãguloꝝ ad duos re
ctos est p̃pia passio triãguli ꝛ est subiũc tñ in triãgulo
cũ sibi ꝯpetat ꝛ nõ p aliud subm̃ sz. p. p̃rimo hui⁹. ꝛ
tũc ad ar. p̃p̃:iũ est q̃titati sm̃ cã eq̃le vel ineq̃le dici. er
go equalitas est subiũc in q̃titate. negeť ꝯña. vñ dña est
inter subm̃ ꝛ fundamentũ relatiõis. vt colligit̃ a pho. 5.
meta. si enĩ. so:. ẽ pr̃ pla. ꝛ eq̃ alb⁹ sicut pla. fũdamentũ
p̃rnitatis est potẽtia gñãndi. s. so:. est subm̃ p̃rnitatis. si
milr̃ albedo ẽ fundamẽtũ silitudinis. subz aũt illius est
so:. vel pla. ita in proposito fundamentũ equalitatis triũ
anguloꝝ ad duos rectos est q̃titas. subm̃ aũt est triã
gulus. ideo bene dictũ est p̃rimo hu⁹ ꝙ habere tres an
gulos equales duobus rectis cõpetit triangulo non per
aliud subm̃ sed p aliam cãm. s. p quantitatem cuz linea
sit de essentia diffinitõnis trianguli rõne cuius dicatur il
lam passionem inesse triãgulo. ¶ Sed dubitat̃. nã p̃o
p̃ia passio alicui⁹ subi p̃dicat̃ de illo. equalitas aũt triũ
anguloꝝ ad duos rectos non p̃dicat̃ de triãgulo cum
triangulus nõ sit equalis duobus rectis. sed p̃dicatur
de tribus angul triãguli cũ illi sint equales duobus re-
ctis. ideo talis passio est subiũc in trib⁹ angulis ꝛ non in
triangulo. Dicendũ ꝙ lz esse equale duob⁹ rectis p̃di
cetur de tribus angulis: non tñ equalitas triũ anguloꝝ
ad duos rectos p̃dicat̃ de illis: sed tñ de triangulo vt i
triangulo est equalitas triũ anguloꝝ ad duos rectos. vl'
triangulus sm̃ tres angulos est equalis duobus rectis
est ergo magna dñia inter esse eq̃le duob⁹ rectis ꝛ eẽ eq̃
le duobus rectis sm̃ tres angulos. p̃rima passio p̃dicat̃
de trib⁹ angulis. nõ tñ ꝯuertibil'r. q: ꝯpetit alijs. s. duo
bus angulis rectilineis imediatis quoꝝ vn⁹ ẽ obtusus
ꝛ alter acut⁹. 2.ª aũt passio nõ p̃dicat̃ de trib⁹ ãgulis. sed
tñ de triãgulo. ꝛ si argueret̃ sic. triangulus est equalis
duob⁹ rectis sm̃ tres ãgulos igit̃ est equalis duob⁹ re
ctis. negetur ꝯña. q: a sm̃ quid ad sim̃pli-
citer fallit ꝯña. non. n. sequitur. tu es albus
sm̃ dentes. igitur tu es albus ꝛc̃.

q

Nonnã aũt scire opinamur cũ sciam⁹
cãm. cause aũt quatuor sunt.

Istud est 2ᵐ ca.ᵐ huius scð̃i tractatus i quo
Aris. docet demr̃are p oĩa q̃tuo: gnã cãꝝ
manifestãdo p̃m qð q̃d est. hr̃e rõnez cãe
postq̃z ostendit p̃m hr̃e rõnem medij ꝛ diffi
nitionis. ꝛ diuidit̃ istud ca.ᵐ in duas ptes.
In q̃rum p̃rima ponit Aris. duas suppõnes. In scð̃a
aũt ponit aliq̃s ꝯclusiones. ibi. Manifestũ autez est. p̃ri
ma suppõ est ista. s. ꝙ quattuo: sunt cãe. s. formalis a q̃
res capit q̃ditatez ꝛ esse speci.ᵐ cã mãlis q̃ necessitat̃ ad
formaz. ꝛ cã efficiens que mouet mãm. ꝛ cã finalis pp
quam agens agit. ¶ Notandũ ꝙ istã diuisionez cãrũ
Arist. ponit in 2° phi. p̃rimo meta. ꝛ in hoc 2°. ad deno
tandum considerationem de causis ad tres artifices ptĩ
nere. s. ad metaphisicum. physicum. ꝛ logicum. sed nõ
eodem modo. meta. n. considerat omnia quattuo: gene
ra causarum sm̃ ꝙ cã ꝛ causatum sunt dñia entis tras
scendenter sũpti. physicus vero ꝯsiderat oẽs cãs inquã
tum p eas fiunt mot⁹ ꝛ trãsmutatões i corpore mobili.
logicus aũt easdem cãs considerat vt sunt principia sciẽdi
p:o q̃nto sunt media in demr̃atõe ex q̃ gñat̃ scia. ¶ Du
bitat̃ pp q̃d Ari. poti⁹ attribuit cãe mãli necẽtati effect⁹
q̃z alijs cãis cũ cuilz cãis cũ cuilz cãe. pp. iñ sit ꝯsecutõ ef
fect⁹. cã. n. ẽ id ad cui⁹ eẽ seqt̃ aliud. igt̃ auctor b cãus ꝛc̃

det Egi. duplr. pmo quia alie cae iducunt effectum rone bo ni & finis. in mã aut multa fiunt mala vt monstruositates & corruptiões. & hoc e ex necitate. 2° quia alie cae pnt ipe diri ab opationibus suis. mã aut non ipedit. quia oe cōpo situm ex Zrijs de necitate corrupet. Ista rnsio est difficil. quia sic alie cae iclinant in bonu & finē. ita mã inclinatur in bonu & finē. & sic mã necitatur in suis opatōibus: ita efficiens & forma necitat a fine. Propterea dr sicut Ari. attri buit cae mali huiōi necitate & nō alijs cāis. quia sola mã ē illa q necitat & non necitat. fini ergo attribuit necitare. mae vo necessitari. sz efficienti & forme attribuit vtrūqz.

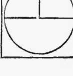
Una qdē q qd erat esse. vna vo que cum hoc sit necesse ē hoc esse. altera aut que aliqd prio mouet. quarta vo cā cuius oēs he p me diu monstrantur & hoc eni cu sit hoc necesse est eē: vna quidē ppōne accepta non est: duabus āt ad minus. hoc āt est cum vnu mediu hēant. hoc ergo medio accepto necesse ē pclonē eē.

¶ Scda suppō est ista. nullus syllogismus pstat ex vna pmissa tm. sz ad minus ex duabus pnenētibus in vno me dio ex quo sic accepto i his pmissis neclo seqt pclusio. ista suppō non pbat h cu sit declarata pmo prior. vbi ostēdit oēz syllogismu pstare ex duabus pmissis & tribus terminis. s. maiori extremitate. mīori extremitate. & me dio terio. ex qbus neclo seqt pclo. licet ergo sz phz me dium sit vnu p qd aliqd demrat: non tn sufficit vna ppō ad iferendu illud: sz neclo reqrunt due pmisse in qbus pont tur illud mediu vnies maiorē extremitatē cu minori.

Manifestu est aut sic: & pp qd sit rectu in medio circulo: quo existe rectus est. Sit igit rectus in quo a. media duorz rectoruz in quo b. que est i medio circulo i quo c. a igit rectā esse in c. que est i medio circulo: cā est b. hoc eni ipsi a. eqle ē. q vo est. c. ipsi b. duorz eniz rectoru mediu ē. Existe igit medio duorz re ctoru a. i est. c. hoc āt erat i semicirculo rctā eē.

2° p° se cundi ca pituli scdi tractatus.

¶ Hic suppōnibus pmissis Arist. ponit qttuor pclones. Quarz pma est ista. pole est aliqd demrare p genus cae mālis tanqz p mediu. Ista pclusio exeplariter declarat sic arguēdo. ois medietas duorz angulorz rectorz est an gulus rectus. sz hic q est i medio circuli ē medietas duo ruz angulorz rectorz. ergo hic q est in medio circuli ē an gulus rectus. maior pz ex hoc. quia oēs anguli recti sunt eq les. sicut n. ois medietas duorz pedalium est pedale. quia oēs due medietates alicuius sunt eqles. & oia duo peda lia sunt eqlia. ita ois medietas duorz rectorz angulorz est angulus rectus. minor vero declarat ponēdo in circulo vnum triangulu cuius conus sit centru circuli & basis qr ta ps circuli. in casu illo angulus descriptus est medietas duorz rectoru.

qd pz trahen do vnā istaruz linearz i punctu oppositu circli faciendo aliu triāgulu occu pantē aliā qrtā circuli. pz. n. q linea fcta cadit ppēdiculariter sup lineā rectā secando illam i duas medieta tes. ergo causat duos angulos eqles. si ergo huius syllogismi a. maior extremitas. & b. me dium. & c. minor extremitas. & arguatur vt. s. omne c. est b. ergo omne c. est a.

¶ Notandum sm Arist. 7°. metha. q quedā sunt partes diffinitiue. & iste sunt forma les. quedam sunt partes qntitatiue. & iste sunt mãles. vt semicirculus est pars quantitatiua circuli. ideo est pars mālis eius non ingrediens diffinitionē circuli. cuz ergo medietas dicat partē quantitatiuā. ideo arguere per me dietatem duorz rectorz arguitur per cām mālē.

1m p°

¶ Sz 3. hec demrātio est mathe. & mathe. abstrahit a mã ex doctrina Aris. 2°. phi. ergo hec demonstratio non ē per mām.

Dm p°

¶ Dicendu sm Arist. 7. meta. q duplex est mā. s. sensibilis & intelligibilis. licet ergo mathe. abstr abit a mā sensibili. non tn abstrahit a mā intelligibili. ptes aut continui quantitatiue dicunt mām intelligibilem de qua considerat geo. sicut de ipso continuo.

Rn° p°

Hinc autem idem est q qd erat esse: cum hoc significet rationē. At vero ipsius q quid erat esse causa monstrata est media.

¶ Scda conclusio. pole est aliquid demonstrari p cām formalem tanqz per medium. Ista pclusio. et exeplarit declaratur probando conclusionē prius demrātam per aliud mediuz: s. cāe formalis. sic arguendo ois angulus pstitutus ex linea sup lineā diametralr pcidentē est an gulus rectus. sed hic qui ē in medio circuli est huiusmo di. ergo hic qui est in medio circuli est angulus rectus.

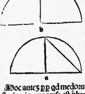
2° 2° se cundi ca pituli scdi tractatus.

¶ Notandu primo q idē argumentuz fit de semicircu lo sicut de circulo tam in hac qz in priori demonstratiōe supposito q supra diametrum circuli cadat diametral ter aliqua linea. semper enim angulus constitutus ē me dietas duorum rectorum. & est angulus rectus. quia er go partes diffinitionis sunt forme per Arist. 2° phy. & angulus rectus diffinitur per angulum constitutum ex linea sup lineā diametralr pcidentē. seqtur hanc demon strationez fieri per cām formalem tanqz per medium.

1m pm

¶ Scdo notandu q angulus semicirculi est medietas duorum rectorum aut protrahendo lineam ab vno pū cto semicirculi ad punctum oppositum. aut protrahen do lineam rectam a costa ad costam facientem cordam in medietate semicirculi. & consequenter triangulum cō plexum in cen tro ita q a. sit angulus centri. & b. c. sint angu li oppositi. & se quitur a. esse an gulum rectum. & b. c. facientes angulum rectu ex quo omnis triangulus ha bet tres angu los eqles duo bus rectis ex q bus sequitur es se medietatē du orum rectoru.

1m 2m

Hoc autez pp qd medorum bellum factuz est athenis. que causa est phari athenienses: quoniaz i sardos cōmiserunt pp hoc. n. mo tum est primuz. Sit bellum in quo a. prius committens b. athenienses c. est igitur b in c. prius est committere atheniensibus. a. aut in b. debellant enim prius iniustos. est itaqz in b. a. debellari prius incipientes. b. autem

prius in athenienſibus. pri⁹. n. inceperūt me dui. itaq3 hec eſt cā mediū mouens.

3ª pº secundi capituli secundi tractatus.

¶ Tertia pclō. poſſibile eſt aliqd demōſtrari p genus cāe efficientis tanq̄ p mediū. iſta pcluſio exēplariter declarat. ſic arguēdo. oēs prius faciētes iniuſtū in aliquos ſunt debellandi ab ill'. athenienſes fuerant pri⁹ iniuſtū fa cientes ī aliquos. ergo fuerūt debellādi ab illis. patz cō ſequentia cū maiori. ⁊ minor declarat. quī athenienſes pri⁹ iniuſtū fecerūt in ſardos ⁊ ſardi erant amici medo rū. iō iniuſtū fecerūt medis. pp quā cām erant debellā di ab illis. pũertat ergo a. cū maiori extremitate. ⁊ b. cū medio. ⁊ c. cum minori extremitate ⁊ arguat vt prius.

Nª pᵐ

¶ Notandū olim athenienſes inuaſiſſe ſardos amicos medoꝝ. pp quā cām medi inuaſerūt athenienſes ⁊ debel lauerunt eos. iō pōt ſic argui p cām effectiuā. qcūq3 cō miſerūt prius in ſardos debellādi erant a medis. athenienſes prius cōmiſerūt in ſardos ergo athenienſes debellan di erant a medis. pz pñtia cū maiori. qꝛ ſardi erant amici medoꝝ. minor vero eſt nota ex hiſtoria. qꝛ athenienſes prius inuaſerunt ſardos.

Quorumcūq3 eſt. n. cā pp aliqd: vt pp qd ambulat vt ſanus fiat. ⁊ pp quid facta eſt dom⁹: vt ſaluet vaſa. illud vō pp id q̄ ſaluet: ſz pp qd poſt cenā oz ambulare: ⁊ cui⁹ grā oz nihil differt. Ambulare poſt cenam ſit in quo c. nō eminere cibos. in quo b. ſanari. in quo a. ſit. igit i eo q̄ ābulat poſt cenā eſt face re non ſupeminere cibos iuxta os ventris ⁊ hoc eſſe ſanū. videt. n. ipi ieſſe ambulare: qō eſt c. b. quod eſt non eminere cibos: In hoc aūt q̄ eſt ſanatiuū. que igit cā eſt i c. q̄ a. ſit. ꝓpterea qō eſt. ſit b. non eminere. hoc āt eſt ſicut illius rō. a. eni ſic demonſtrabit pp qō b. ineſt c. quoniam hoc eſt ſanari.

4ª pclō secundi capituli secundi tractatus

¶ Quarta pclō. poſſe eſt aliqd demſtrare p cām finalem tanq̄ p mediū. iſta pclō p₃ q̄ꝛ dū queritur pp qd aliqs ambulat poſt cenā. rñdet vt ſan⁹ fiat. ⁊ pp qd aliqs hz domū rñdet vt ſaluet ſeipz. ſanitas. n. ē finis deambu lationis. ⁊ ſalus eſt finis dom⁹. ⁊ quī finis nō hz ſoluz rōnem cāe ſz ēt effect⁹: eūz vltimate ꝓducat: iō primit⁹ oſtēdit finē demſtrari in rōne effect⁹ p cām effectiuā. 2º. oñdit ipz eſſe mediū demſtrandi ipaz cāz effectiuā tanq̄ effectū ei⁹. ¶ Primū ſic exēplariter declarat vt oē non hñs cibos eminentes ī orificio ſtomachi ē ſanū. ambu lās poſt cenā eſt nō hñs cibos eminētes in orificio ſtōa chi. ergo ambulās poſt cenaz eſt ſanū. ābulatio. n. eſt cā effectiua deſcēſus cibi ad fundū ſtomachi: ⁊ pñr nō ha bēdi cibos eminentes ī ore ſtomachi. Nō hre āt cibos eminētes ī ore ſtomachi eſt cā effectiua ſanitatis. ¶ Itē oē hñs domū ſaluat ſeipm. ſortes eſt hñs domaz. ergo ſor. ſaluat ſeipz. ſor. ergo eſt cā effectiua ſalutis ei⁹: intelli gēdo de ſalute q̄ eſt p defenſionē a vētis pluuijs ⁊ alijs malis īpreſſionib⁹ aeris. ponat ergo q̄ a. b. c. pũertant cū terminis dictoꝝ ſyllogiſmoꝝ. ⁊ arguat vt ſupra.

Oportet aūt pmutare rōnes. ⁊ ſic magis vnaqueq3 appebit. Generatio eſt aūt econ trario hic ⁊ in cauſis ſecundū modū: ibi quidez mediū oportet primū fieri. hic āt. c. vlti mum. vltimum āt propter quid eſt.

¶ Scōm pñr hr pmutādo terminos. ſ. faciēdo maiorē extremitatē mediū ⁊ eō. vt oē ſanū eſt nō habēs cibos eminētes in ore ſtomachi. ambulās poſt cenā eſt ſanū. ergo ābulans poſt cenā eſt nō habēs cibos eminentes ī orificio ſtomachi. Itē oē ſaluans ſeipſum ⁊ vaſa: hz do mū. ſor. ſaluat ſeipm ⁊ vaſa. ergo ſor. hz domū. vbi pz q̄ ſp cā finalis ponit tanq̄ mediū in demſtratione.

Nª pᵐ

¶ No tandū pmo ſm Ariſto. q̄ iter agens ⁊ finē hec eſt dña quī via gnātionis agēs p̄cedit finē. ſed via itentōis ⁊ ap p̄henſiōis finis p̄cedit agēs. vnde p̄mo app̄hendit finis ⁊ vltimo hz eſſe. Primo. n. app̄hendit hō ſanitatē futu raz. Scōo mediū aggredi eā. ſ. non habēdo cibos emi nētes in orificio ſtomachi. Tertio app̄hendit poſſibilita tē hui⁹ p deābulationē poſt cenā. ⁊ tūc primo icipit am bulare. ſcōo deſcendit cibus. tertio inducit ſanitas. ecce quō p̄mū in app̄henſione ē vltimū in generatiōe. ⁊ vlti muz in app̄bēſione. ē primū in executiōe.

Nª 2ᵐ

¶ Scōo notā dū ſm Egi. q̄ in hoc dñt finis ab alijs cāis. nā alie cau ſe ſūt media in demſtratiōe cū p̄cedant ſuos effect⁹. finis āt dz eſſe maior extremitas ex quo finalr ꝓducit. ¶ Sz iſtud nō videt veꝝ nā ſm Ariſt. in p̄ncipio huius ſcōi cā ⁊ mediū ſunt idē. ergo finis cuz ſit cā cāꝝ poterit eſſe mediū in demſtratione. ſi eni finis vt hz rōnem cāe eſſet maior extremitas tunc argueret q̄ſi ab effectu ad cām ⁊ a poſteriori ad ſuū pri⁹. talis āt demſtratio nō eſt dmō ſtratio ſimplr de q̄ loqtur Ariſt. hic ſed demſtratio ſm qd. ¶ Itez Ariſto. in hac locutione vult expreſſe q̄ oēs cāe ſint media in demſtratione ſed maior extremitas nō eſt mediū in demſtratione. ergo finis ſumptus in rōe cāe dz eſſe medium ⁊ non maior extremitas. ⁊ licet nō pre cedat alias cās ſm eſſe: tñ precedit illas ſm app̄rehēſio nem. quī agens non agit niſi prius moueatur a fine non loquendo proprie de motu. qꝛ finis non proprie mouet ſed metaphorice: cū agens non agat niſi pp finez 2º phi. finis ergo vt hēt rationez effectus eſt maior extremitas vt aūt habet rationē cāe eſt mediū ſed q̄ltercūq3 ſumo tur: ponat q̄ a. b. c. pũertant cū extremitatib⁹ ⁊ medio iuxta modū ſepe traditū. ⁊ arguat in terminis iſtis igno tis eo mō quo pri⁹ arguitū eſt ī terminis notis. ¶ Cōtra p̄dicta ar. ⁊ primo q̄ p mām non poſſit aliqd demſtrari qꝛ mā eſt trāſmutabilis ſm Ariſt. primo phi. ⁊ primo. de gene. ſiue fuerit mā p̄ma ſiue mā ſcōa. ergo per illā nihil demonſtrat. pz pñā. qꝛ demōſtratio eſt ex in trāſ mutabilib⁹ p̄mo hui⁹. ¶ Scōo ar. q̄ p formā nihil poſ ſit demonſtrari. qꝛ ſi per formam poſſet aliquid demō ſtrari maxime videretur in exēplo phi. ſed oſtendit ibi non argui p formam cū linea non ſit forma anguli recti: ſed potius ſubiectum aut cā effectiua. ¶ Tertio ar. q̄ p cām effectiuam non poſſit aliqd demonſtrari. qꝛ alique ſunt cāe effectiue ad quarum eſſe non ſequitur eſſe ſuoꝝ effectiuum. qꝛ non ſequitur. domificator eſt. ergo domus eſt. nec ſequitur. ignis eſt. ergo pbuſtio vl calefactō eſt. ¶ Quarto ar. q̄ per cām finalem nihil poſſit demſtrari. qꝛ oīs demonſtratio procedit ex prioribus. vt patuit pri mo hui⁹. ſed finis eſt vltimuz per Ariſto. 2º phi. ¶ Itē nulla demſtratio eſt ex non ente ſicut nec ſcīa p phz p̄mo huius. ſed finis eſt non ens cū acquirat ſanitas per de ambulationē vt dictum eſt hic. ⁊ 2º. phi. ¶ Ad primuz dr q̄ non ſolū p mām intelligibilē eſt aliqd demſtrabile vt patuit. ſ. p medietatem duoꝝ angulorum rectorum. ſed etiā per mām ſenſibilez. vt oē compoſitū ex mā po tentiali ad formam corrūpetur. oīs hō eſt huiuſmodi. ergo oīs hō corrumpetur. Itē omne aīal hñs pulmo nem reſpirat. oīs hō eſt aīal habens pulmonē. ergo oīs hō reſpirat. prima demſtratio ꝓcedit per mām primaz. ⁊ ſcōa per materiā ſcōam cum pulmo ſit mā compoſi tionis aīalis. ¶ Et ad rōnem dicitur q̄ materia ſiue fue rit prima ſiue ſecunda poteſt dupliciter conſiderari. ſ. vt pertinet ad indiuiduum: ⁊ vt ptinet ad ſpēm. primo mō non eſt mediū in demonſtratione. qꝛ vt ſic eſt mā ſi gnata. ſecundo modo ingreditur demonſtrationē ⁊ eſt in tranſmutabilis ſicut ſpēs perpetua ⁊ eterna ē. ¶ Ad 2ᵐ dr q̄ non ſolū p formā partis: ſed etiam per formā totius aliqd pōt demonſtrari. vt omne cōpoſitū ex aīa

viuit. ois hō est ɔpositū ex aia. igit ois hō viuit. Itē oē aial rōnale est disciplinabile. ois hō est aial rōnale. ergo ois hō est disciplinabilis. pma demrātio est p formam ptis. et scda p formā totius: qr ptes diffōnis sunt forme 2°. phi. ¶ Et ad rōnem dicit qp sic diffō formal' mot9 q est actus entis in pō scdm qp in pō. 3° phi. nō datur per formā mot9: sz p formā mobilis. qr act9 entis nō est forma mot9 sz subi mot9. ita diffō āguli recti data p formā nō dat p formā anguli recti: sz p formā corpis. linea. n. nō fundat in āgulo: sz in corpe. sz p accñs rōne superficiei. et sic diffō mālis mot9 q est acqsitio ptis post ptem fm ɔmē. 3. phi. nō dat p mām mot9: sz p mām spacij vel termini ad quē. ita diffō mālis āguli recti nō dat p mām anguli recti: sz p māz aggregati ex duob9 āgulis rectis. vñ medietas duoz angulorz rectoz nō est mā anguli recti cū sit angulus rect9. sz ē mā toti9 aggregati cū sit ps ei9. ¶ Ad 3m dr qp tñ p cām effectiuā pticularē qp vtem pōt aliqd demrari. p̄imū patuit in exēplo Ari. de itērpōne terre inter solē et lunā ex q demrat eclipsis. 2m vo declarat sic arguēdo: qñcunqz sol applicat tali māe cū talib9 circūstātijs: gñant musice vel rane. sz nunc sic applicat: ergo nūc gñant musice vl' rane. ¶ Et ad rōē dr iuxta sniam Ari. 2° phy. qp duplex est cā effectiua. s. actual' et potētial. actual' est illa ad cui9 eē seqt de necessitate suus effect9 s q iste depēdet tā in fieri qz in facto eē. cuiusmodi ē interpō terre respectu eclypsis. et p talē ɔngit demrare sz oēm dr̄iaz pōnis. qm̄ si est fuit vel iterpō terre iter solē et lunā: oz qp sit fuerit vel erit eclypsis. Cā potētialis est illa ad cui9 eē nō seqt exñia sui effect9 de necessitate sz solū posītas. qr nō [illegible] ignis ē. ergo calefacit. sz bñ seqt. ergo pōt calefacere. nec seqtur. domificato: ē ergo dom9 est. sz solū qp dom9 est polis. tñ bene seqtur. domificās ē. ergo dom9 est in fieri. ¶ Intelligendū qp aliq cāe absolute et solitarie sūpte dr̄r potētiales. et eedez circūstātionate dr̄r actuales. sol. n. absolute sūpt9 est cā pōlis rane. et dbite applicat9 māe ē cā actualis cū ad illū sic ɔditionatum seqtur de necessitate exñia rane. Idez dr̄ de igne et domificatore. Cā ergo actualis demrat effectū suū simplr. sed potētial' solū quo ad esse pole. ¶ Ad q̄rtū dr̄ qp finis ē mediū i dmratōe ex quo est cā ca9. 2°. phy. et hoc declaratū fuit supi9 de fine pticulari q ē sanitas vel salus jdiuidu. et pōt idem ostēdi de fine vli sic arguendo: oē felicitabile ē intellectiuū. ois hō est felicitabilis. ergo ois hō est itellectiu9. felicitas. n. ē finis vltim9 et vlis cōti9 spēi humane. non. n. hō est felix pp itelligere. sed hō intelligit pp felicitatē. ordinat. n. intellectio final'r in felicitatē et nō ecōtra. ¶ Et ad rōnē dr qp finis vt cā et vt hz eē apphensū et intentum pcedit nō solū supz vt hz eē genitū et factū. sed et oēs alias cās. qr mouet nō ppe: sed metaphorice ipm agēs vt dic ari. pmo de gñatōe. mō finis vt effect9 nō est mediū in demrationē: sz maior extremitas. vt āt est cā sic ē me^m ex quo tanqz ex pori aliqd demratur. sic. n. arguit arist. pmo de gñatione. necessitatē alteratōis ex necessitate gñatiōis. et impossibilitatē alteratōis ex ipossibilitate gñatonis. dicit qp si gñatio est ipolis alteratio est ipolis. ¶ Itē nulla demrātio ē ex non ente simplr. qr nulla demrātio fit ex terminis iportantib9 figmēta cuiusmodi sūt chimera vacuū et mons aure9. sed bñ aliq demrātio ē ex nō ente in actu et ex nō ente in effectu sic demrātio rose vel pluuie nulla rosa vel pluuia exñte. et ita in pposito licet finis nō sit in actu tñ est in apphensione fm quā dr cā mouens et nō solū est in apphensiōe. sed et ē in re potētial'r et cāliter eo mō quo effect9 dr esse in cā sua. io p illud demōstrat. ¶ Ex pdictis intelligit Arist. pbare qp p oē gen9 cāe ɔtingit aliqd demrare. qr p gen9 cāe malis cōtingit aliqd demrare. et p gen9 cāe formal. et p gen9 cāe efficiētis et p gen9 cāe final. et nō sūt plra genera cāz. ergo. pz ɔñs. cum minor ex sua suppōne. maior añi est seqns ex ɔclusionib9 pbatis ɔcei ncib9 q̄tuor gnā cāz et c.

Ontingit āt vnū et idem et quid est et pp qd est ex necessitate: vt p lucerne pellem lumen. Et nāqz ex necessitate disgredit qd in parua partibili9 p maiores poros si qdem ignis sit trāsgrediendo et pp aliquid vt non offendamur. itaqz et si esse cōtingit et fieri contingit.

Istud est 3m capl'm hui9 tractat9 in quo Arist. docet demrare in cāis existentibus sl' cū suis effectibus. quō vna cā demrat vnū effectū. et quō ples eundē effectū ponēdo q̄tuor ɔclusiones. ¶ Quarz pma est ista. idē effect9 numero p plures cās pt demōstrari. Scda ɔclusio. effectus nales sunt cōiter demōstrabiles p ois quatuor genera causarum ibi. Plurima autem. Tertia ɔclusio. effectus artificiales non sunt demonstrabiles nisi per cām finalem ibi. Sed in his. Quarta ɔclusio. quilibet effectus existens simul cū sua cā est per illaz demonstrabilis fm oēm differentiā tpis tam quo ad esse qz quo ad fieri ibi. Eadem aūt cā. Prima ɔclusio dupliciter probatur: et primo sic. lumē apparere per pellē lāterne est qdam effectus demonstrabilis p causaz mālem formalem et finalē. ergo idem effectus numero per plures cās potest demonstrari. pz ɔñs. et āñs ps añtis probatur incipiendo a prima sic arguendo p causaz mālem. oē corpus diuisibile i ptes minores qz sint pori lanterne appar et p pellē lāterne. sed lumē est corpus diuisibile in partes minores qz sint pori pellis lanterne. ergo lumē appet p pellem lanterne. Ista demonstratio est p cām mālem. qr partes et pori dicunt mām cum ex his aliqd componat. maior pz ex necessitate māe. qr corpora minora qz sint foramina necio disgrediuntur a poris. nec possunt detineri pp elongationem latez. mino: autē non est vera. sed admittitur pp opinionem antiquorum dl. lumen esse defluxum quorūdam paruoz corpoz. quā opinionem Ari. reprobat 2° de aia dl. qp si lumē esset corpus: possibilis esset penetratio corpoz. s. luminis et aeris: aut qp statim multiplicato lumine cederet aer. quod est impossibile. qr cū lumen subito multiplicet aer subito cederet. et sic aliqs motus localis fieret subito. qd est contra nām motus vt demrātur. 7. phy. Secunda pars añs ar. sic. omne multiplicatū per pellē lanterne apparet p pellem lanterne. sed lumen multiplicat p pellem lanterne. ergo lumen apparet p pellem lanterne. Ista demonstratio est p cām formale. qr sicut diuisio cōpetit māe. ita multiplicatio forme vt colligitur ex doctrina ɔmen. 3°. phy. dl. qp in ɔtinuis diuisio et diminutio ē rōne māe: augmētatio āt et maioratio sunt rōne forme. maio: ergo predicte rōnis est de se nota. et mino: declaratur. nā lumen non solū multiplicatur per aerē contentum in poris qui sunt in pelle lanterne. sed et per pellem lanterne in qua non est aliquis porus pp diaphanitatez eius eo modo quo multiplicatur per crystallum seclusa omni porositate crystalli. facilius tñ multiplicatur p partes porosas qz p non porosas. qr partes porose sunt magis diaphane rōne aeris inhibiti qz partes non porose. Tertia pars añtis āt arguitur. s. qp idē effectus demonstratur per causam finalem sic arguendo. omne qd portatur in lanterna ne hō offendatur in tenebris apparet p pellē lanterne. sed lumen portatur in lanterna ne hō offendatur in tenebris. ergo lumen apparet per pellez lanterne. Ista demonstratio est p causam finalē: qr ideo apportatur lumen et ipsuz sit apparere p pellem lanterne ne ledatur hō in tenebris. et ita maior et minor sunt manifeste. ¶ Notandū qp ari. non tangit causam effectiuaz per quaz etiam eadem conclusio possit demonstrari. qr

Scd'a ps tertij capituli secūdi tractatus.

iiii^a p^s

ista videt esse de se nota sic arguendo. in quocu[m]q[ue] diafo no est corpus luminosu[m] p[er] illud apparet lume[n]. sed pellis laterne e[st] aliq[uo]d diaphonu[m] i[n] quo corpus luminosu[m]. ergo p[er] pelle[m] laterne apparet lume[n]. Ista demonstrano ta[n]git ca[usa]m effectiua[m] cu[m] dicit corpus luminosu[m]. q[uonia]m lume[n] depe[n]det effectiue a corpore luminoso ta[m] in fieri q[uam] in facto esse. z a[u]t[em] m[ateria]le[m] ta[n]git ari. cu[m] dicit in littera p[er] porros malores. & formale[m] cu[m] ait. ignis disgredie[n]do. finale[m] vero cu[m] inquit. vt non offendamus.

Sicut si tonat extincto igne. necesse e[st] zizire & tonare. & si c[on]e[st] que[m]admo[dum] pitagorici dicu[n]t minatu[m] ca[usa] his q[ui] su[n]t i[n] tartaro: q[uod] tene[an]t tume[n]t.

¶ Sc[un]do p[ri]ncipalit[er] ad co[n]cluso[n]e[m] ar. sic. tonitruu[m] est g[enus] effectus p[ro]babilis demo[n]stratiue p[er] ca[usa]m m[ateria]le[m] & finale[m]. ergo ide[m] effectus nu[m]ero p[er] plures ca[usa]s pot demo[n]strari. a[nte]ce[den]s sic arguit[ur]. & p[ri]o p[er] ca[usa]m m[ateria]le[m] sic argue[n]do. q[ua]n[do]cu[m]q[ue] extinguit[ur] ignis in nube est tonitruu[m]. sed q[ua]n[do]cu[m]q[ue] fit magna antipistasis i[n] media regione aeris extinguit[ur] ignis i[n] nube. ergo q[ua]n[do]cu[m]q[ue] fit magna antipistasis in media regione est tonitruu[m]. Ista demo[n]stratio est p[er] ca[usa]m materiale[m] sicut vinu[m] est m[ateri]a alterationis sanguinis. ita ignis extinctus m[ateri]a alteratio[n]is tonitrui. & sicut ignis extinctus in aqua facit zizire. ita extinctus in nube facit tonare. zizire a[u]t[em] nome[n] fictu[m] su[m]ptu[m] a zizi q[uo]d est sonus factus i[n] aqua q[ua]n[do] extinguit[ur] ignis. sicut tintinabulu[m] sumit[ur] a tintin q[uo]d est sonus ca[m]pane. maior p[ate]z. no[n] ta[men] v[er]a. q[uia] sic no[n] generat[ur] tonitruu[m]. sed ex suppo[siti]one admissa opinione emped. mi[nor] a[u]t[em] su[n]t clara est ex his q[ue] determinant[ur] in libro metheor[um]. ¶ Sc[un]do demo[n]strat[ur] ide[m] p[er] ca[usa]m finale[m]. sic arguedo q[ua]n[do]cu[m]q[ue] a[nim]e infernales timent tu[n]c ex tonitruu[m]. sed q[ua]n[do]cu[m]q[ue] extinctio ignis in nube est tonitruu[m]. Ista demo[n]stratio e[st] per ca[usa]m finale[m] q[uia] ideo fiu[n]t tonitrua vt timeant a[nim]e infernales. & l[ice]t hoc no[n] sit ve[rum] iuxta doctrina[m] ari. q[uia] finis tonitrui no[n] est tio[r] a[nim]a[rum] infernaliu[m]. sed putrefactio aeris & expulsio partiu[m] extranea[rum] q[ue] sunt in illo. t[ame]n adducimur tanq[uam] exe[m]plu[m] ad p[ro]positu[m]. exe[m]pla en[im] po[n]imus no[n] vt ita sint. sed vt sentiant q[ui] addiscu[n]t inquit Ari. in libro elenco. quo admisso p[ate]z quelibet p[re]missaru[m] ex opinio[n]e pythagore pone[n]tis desce[n]su[m] a[nim]a[rum] mala[rum] ad loca tartaro[rum] vt ibi puniant[ur]. ¶ Intellige[n]du[m] q[uod] no[n] solu[m] p[er] ca[usa]m m[ateria]le[m] & finale[m] demo[n]strat[ur] tonitruu[m]: sed et[iam] p[er] ca[usa]m efficie[n]te[m] & formale[m] vt q[ua]n[do]cu[m]q[ue] caliditas existe[n]s in ve[n]tre nubis scindit nube[m]. nunc est tonitruu[m]. sed q[ua]n[do]cu[m]q[ue] ignis extinguit[ur] in nube caliditas ex[isten]s in ventre nubis scidit nube[m]. ergo q[ua]n[do]cu[m]q[ue] ignis extinguit[ur] in nube est tonitruu[m]. ¶ Ite[m] q[ua]n[do]cu[m]q[ue] nubes velociter franguntur est tonitruu[m]. sed nu[n]c vel tu[n]c nubes velociter franguntur ergo nu[n]c vel tu[n]c est tonitruum. ¶ Ista[rum] demo[n]stratio[n]u[m] p[ri]ma est p[er] ca[usa]m effectiua[m]. s[cilicet] p[er] caliditate[m]. & secu[n]da p[er] ca[usa]m formale[m]. s[cilicet] p[er] motu[m] & fractione[m].

Pluuia a[u]t[em] & h[uius]mo[d]i su[n]t & maxi[m]e i[n] his q[ue] nature co[n]sistu[n]t: & sta[n]tibus hoc q[uidem] p[ro]p[ter] hoc natura fecit: illa v[er]o ex necessitate. Necessitas a[u]t[em] duplex e[st]: hec. n. sc[un]d[u]m natura[m] & motu[m]: sicut lapis ex necessitate & sursu[m] & deorsu[m] fert[ur]: sed no[n] propter eandem necessitatem.

¶ Secu[n]da co[n]clusio. effectus naturales su[n]t co[mmun]iter demo[n]strabiles per o[mn]ia quattuor genera ca[usa]r[um]. illa co[n]clusio patet ex assignatis exe[m]plis. sed ro[n]e sic arguitur. omnis demonstratio est necessaria. sed in naturalibus maxi[m]e reperitur necessitas. & hoc in quolibet genere cause. ergo & c. p[ate]z [con]s[equenti]a cu[m] maior ex p[ri]mo huius. & probat[ur] minor. n[am] p[ri]mo reperitur necessitas ex parte finis. q[uia] natura agit p[ro]pter fine[m] inquit Ari. secu[n]do phy. fecit eni[m] dentes anteriores acutos p[ro]pter diuisione[m] cibi & posteriores obtusos p[ro]pter contritione[m] eiusde[m]. ¶ Secu[n]do reperitur necessitas ex parte forme qua[m] no[n] tangit ari. in littera ex eo q[uod] forma & finis coincidunt secu[n]do phy. ergo necessitas

9.ᵃ 2ᵃ ter
tii rapli
scdi tra
ctatus

reperitur ex p[ar]te finis et[iam] ex parte forme. tertio reperitur necessitas ex parte materie q[uo]d p[ate]z in motu naturali lapidis deorsu[m]. mouet[ur] enim deorsu[m] ro[n]e elementi dominantis in eo. cum o[mn]ia grauia naturaliter tendat deorsu[m]. q[ua]rto reperitur necessitas ex parte age[n]tis. vt patet in motu grauis sursu[m] per i[m]pulsione[m]. necessario igitur descendit & ascendit lapis. sed no[n] eade[m] necessitate. q[uia] descendit necessitate materie & ascendit necessitate agentis. ¶ Nota[n]du[m] fm ari. tam hic q[uam] secu[n]do phy. q[uod] duplex est necessitas. s[cilicet] finis & materie. ad necessitate[m] finis reducit[ur] necessitas forma. ex quo inuice[m] q[uo]dincidu[n]t & ad necessitate[m] materie reduci[tur] necessitas agentis ex quo materia tra[n]smutatur p[er] age[n]s. si. n. lapis moue[tur] deorsu[m] ista necessitas no[n] solu[m] est ex parte materie. s[cilicet] terre ex qua materialiter co[m]ponit[ur] lapis. sed etia[m] ex parte agentis cu[m] o[mn]is talis motus fit ab agente. omne. n. quod p[er] se mouet[ur] diuidit[ur] in parte p[ri]mo mouente & in partem primo mota[m]. inquit ari. octauo phy.

Sed i[n] hic q[ue] su[n]t ab i[n]telligentia alia nequaq[uam] su[n]t ab eo q[uo]d per se frustra est: vt dom[us] aut effigies neq[ue] ab ex necessitate su[n]t: s[ed] p[ro]p[ter] hoc. Alia v[er]o su[n]t a fortuna vt sanitas & sal[us]. Maxime a[u]t[em] in q[ui]buscu[m]q[ue] [con]tingit: & sic & al[ite]r cu[m] no[n] a fortuna generatio fit: quare finis bon[us] p[ro]p[ter] aliq[uo]d fit. & aut a natura fit. aut ab arte. a fortuna autem fit nihil propter aliquid.

¶ Tertia co[n]clusio. effectus artificiales non sunt demonstrabiles nisi p[er] genus ca[us]e finalis. p[ro]batur. cu[m] omnis demo[n]stratio fit ex necessariis per illud n[on] fit demo[n]stratio i[n] quo reperitur necessitas. sed in artificialibus non reperit[ur] necessitas nisi ex parte finis. ergo p[ate]z [con]s[equenti]a cu[m] maior. & minor declaratur. Primo quide[m] in artificialibus no[n] e[st] necessitas agentis simpliciter sed t[ame]n ex suppositione: vt si ipellitur lapis sursu[m] p[er] arte[m] necesse erit sursum ascendere t[ame]n huiusmodi ipulsus no[n] est necessarius ex p[ar]te agentis. quia in pote[n]tia artificis est ipellere vel non ipellere. cu[m] potentie ro[n]ales sint ad oppo[sit]a nono meta. In naturalibus a[u]t[em] que no[n] habe[n]t dominiu[m] sui actus talis necessitas reperitur. no[n]. n. pot magnus ventus non ipellere lapillos sursum. aut inundatio[n]es aqua[rum] facere & eas eleuare. Secu[n]do. in artificialibus non e[st] necessitas ex parte forme vt distinguit[ur] contra fine[m]. ars eni[m] nulla[m] forma[m] sibi determinat simpl[icite]r. sed t[ame]n ex suppositione ro[n]e finis. artifex eni[m] no[n] introducit forma[m] nauis vel domus nisi pro qua[n]to per ipsam habebitur melius finis. natura autem absolute determinat sibi forma[m] siue acquirat fine[m] siue no[n] vnde o[mn]ia agentia naturalia sicut sibi determina[n]t absolute certu[m] gradu[m] perfectionis entiu[m]. ita determinata[m] forma[m]. Tertio. in artificialibus no[n] est necessitas ex p[ar]te materia. v[nde] i[n] [com]po[siti]one effectuu[m] artificialiu[m] nulla[m] materia[m] sibi determinat ars simpliciter. s[ed] t[ame]n p[er] respectu[m] ad fine[m]. vt ligna & lapides in formatio[n]e domus. & ferru[m] in p[ro]ductione serre. & vitr[um] in generatione fiale. p[ro] qua[n]to talis m[ateri]a aptior est ad fine[m] i[n]tentum. natura aute[m] l[ice]t agat p[ro]pter fine[m] adhuc circumscripto fine determinat sibi p[ro]pria[m] m[ateri]a[m]. vt a[nim]al carne[m] ossa & sanguine[m]. pla[n]ta vero radices frondes & folia. ita q[uod] circu[m]scripto fine no[n] minus natura talia generaret. quod de arte no[n] co[n]tingit. q[uia] ergo o[mn]is operatio artis simpliciter depe[n]det a fine. ideo necessitas in artificialibus no[n] p[ro]uenit nisi ex parte finis. ¶ Notandum primo s[ecundu]m phm q[uod] eorum q[ue] sunt ab intellectu practico q[ue]da[m] sunt ab arte & q[ue]da[m] a fortuna. illa dicunt[ur] e[ss]e ab arte q[ue] no[n] sunt a casu neq[ue] ex necessitate materie vel agentis sed solum p[ro]pter fine[m]. verbi gr[ati]a. domus vel statua est ab arte exi[s]te[n]te habitualiter in intellecto practico & non a casu. quia illa non sunt preter intentione[m] agentis. nec ex necessitate materie. q[uia] aliqua grauiora ponuntur superius

⁊ aliquis seniora inferius. nec ē ex necessitate agentis. q2 nō semp̄ posito domificatore cū ceteris requisitis absq3 īpedimēto ponitur domus vel domificatio. os ergo dicere φ illa tm̄ fiūt ꝓpter finē. s. ꝓpter tutelā hoīuz ⁊ reruz possessarū: illa vero dicunt ee a fortuna q̄ sunt raro p̄ter intentionē agentis vt sanitas ⁊ salus. verbi gratia si leprosus comedat serpētē vt moriat ⁊ ex illo esu sanetur. talis sanitas ē a fortūa. silr si aliquis intrat domuz cā bibēdi vel quiescēdi. ⁊ ex hoc liberet ex inimicis hec salus est a fortuna. q2 p̄ter intētionē agētis. ¶ Sed dubitatur. q2 dicit ari. secūdo phy. φ artificialia nō soluz diffiniunt ꝑ finē. sed et ꝑ mātotā. diffinit. n. domus nō solū per eē coopimētū saluās. sed et ꝑ lapides ⁊ ligna. neq3 serra tm̄ diffinit ꝑ secare dura. sed et ꝑ eē instrumētum ferreū dentatū. ergo in artificialibus est necessitas materie sicut finis. ⁊ ꝑ cōsequēs effect⁹ artificialis pōt demōstrari ꝑ māz sicut ꝑ finē. Et cōfirmat exēplariter sic. nā faciens sagittā ex ligno nodoso necessario videt obliquitatē sagitte ꝓpter nodos. mō talis obliqtas nō pōt eē ꝓpter finē. sed necessitate materie. Rñdet cōcedēdo φ ī artificialibus necessaria est mā sicut finis. sed nō eodem mō. q2 finis est absolute necessarius. mā aūt est necessaria ꝓpter finē. ⁊ ꝑ ɔñs cōcedat φ artifex demōstrat ꝑ duo genera. s. ꝑ finē ⁊ ꝑ māz. sed nō eodē mō. q2 ꝑ finē simplr. ⁊ hoc intēdit hic phs. ꝑ māz aūt vt ordinatur ad finē. sicut. n. demōstrat domus ꝑ eē coopimētū saluās hoīes ⁊ res possessas. ita demonstrat ꝑ esse cōpositū ex lignis ⁊ lapidib⁹ hoc mō. dē cōpositū ex lignis ⁊ lapidibus hoc mō. omne cōpositū ex lignis ⁊ lapidibus est domus. sed hoc est cōpositū ex lapidibus ⁊ lignis. ergo hoc est domus. sm̄ φ magis videbitur in sequēti capło vbi docet ari. demōstrare in artificialibus. q2 necessitas materie p̄supponit necessitatē agentis ⁊ in artificialibus totū depēdet ex libertate facientis. ideo ibi nō reperit necessitas māe. nisi ex suppōe. s. dato φ agēs agat nā si agēs liberū nō ageret nō sequeret sagitte obliqtas ideo. n. mā artificialiū dicit cōtingēs tm̄. q2 illā eligit libere artifex ⁊ illi quātūcūq3 disposite applicatus cōtingēter agit. nullā autē eligit natura materiā nec subterfugit ei⁹ actionē. sed necessario agēs naturale agit debite applicatū passio. pōt tm̄ dici φ intēdū artificialibus subest necessitas māe simpliciter nō q̇dē respeū effectuū itentoꝝ sed nō intentoꝝ. sicut. n. nā agit mōstruositatē p̄ter intētionē ex sola necessitate māe nālis. ita ex sola necessitate materie artificialis agit ars p̄ter intentionē obliquitatez dicit. n. ari. secūdo phy. φ ita in arte sicut in natura eueniūt mōstruositates ⁊ pctā. sicut. n. natura pducit hominē cū sex digitis in vna manu ⁊ duob⁹ capitib⁹ in vno collo. ita scriptor ex indispōne carte vel attramenti turpes litteras agit. dicit. n. Ari. ibidē φ scriptor in scribendo nō recte ⁊ medic⁹ in potādo. i. potionē dādo peccauit. respectu āt effectuū intētoꝝ nulla est necessitas in mā artis cū agēs artificiale nō ageret neq3 sibi aliquā māz determinaret secluso fine: nā aūt ⁊ si nō ageret ꝓp finez adhuc sibi determinaret māz. pluuia. n. est ordinata a natura propter augmētū messiū ⁊ eq̄litatē eoꝝ. inquit cōmē. secūdo phy. ⁊ tm̄ si nō ageret ꝓp illū finez nō minus determinaret sibi vapoiē ex quo faceret nubē. ⁊ nubē ex qua faceret pluuiā iuxta opinionē empedo. ⁊ alioꝝ antiquoꝝ dicētiū oīa fieri a casu: quos reprobat Ari. 2. phy. Ex p̄dictis vna cum determinatione auerro. in ꝓlogo physico. sequitur φ quattuor sunt demonstrationis sm̄ quattuor genera causarum diuersimode demōstrātes. s. nālis metaphysicus artifex ⁊ mathematicus. nālis n. demōstrat ꝑ oīa quattuor gñа cāꝝ. meta. aūt ꝑ tria. s. per finē efficiēs ⁊ formā: artifex vō ꝑ duo tm̄. s. ꝑ māz ⁊ finē: s3 mathe. solū ꝑ vnū. s. ꝑ formā. ⁊ rō est ista. q2 demōstratores ꝑ idē gen⁹ diffiniūt ⁊ demōstrāt: cū diffō sit ordinata in determinationez. ɔstat aūt φ nālis diffinit s3 quattuor gñа cāꝝ vt colligit a phō .2. phy. metaphysicus aūt diffinit tm̄ ꝑ tria gñа cāꝝ. s. ꝑ efficiēs finē ⁊ formā. iuxta itentionē ɔmen. p̄mo meta. artifex diffinit precise ꝑ duo gñа cāꝝ. s. ꝑ māz ⁊ finē vt determinat Ari. in fi. sc̄di phy. Sed mathe. ꝑ vnū gen⁹ tm̄ diffinit. s. ꝑ formā vt īductiue p3. diffinit. n. circulū ꝑ eē figurā a cuius cētro ad circūferentiā oēs linee ducte sūt equales. ⁊ triāgulū ꝑ eē figurā trib⁹ lineis rectis ɔtentā. ¶ Secūdo notādū s3 phz φ casualia ⁊ fortuita maxie eueniūt in ɔtingētib⁹ p̄ter itentionē agētis: s3 cū gñatio taliū sit sm̄ itentionē agētis. talis gñatio nō ē a casu nec a fortuna vt si aliqs sciat se fugari ab inimicis ⁊ itrat domū: ne repiatur ab illis: salus illius nō dr̄ a casu nec a fortuna sed a ꝓposito. ⁊ ex hoc īfert Arist. drīā iter fortunā ⁊ artē vl' nāz. q2 fortuna nō ē ꝓp finē. nā aūt ⁊ ars sunt ꝓp finē. q2 effectus aūt nālis vel artificialis ē de itentione agētis. Ex quib⁹ sequit φ idē effectus pōt eē a nā arte ⁊ fortuna. nā sanitas pōt eē a nā digerēte idigesta. ⁊ repellēte sup̄flua ⁊ pōt esse ab arte q2 ꝑ artē medicine pōt qs sanari. pōt ēt illud fieri a fortuna: vt puta si qs nō istructus ꝑ artez nec credēs sanari comedet cibū ꝑ quē sanet. Itē sal⁹ pōt eē a nā exn̄s in domo cognoscens ex instīctu nāe ruinaz illi⁹ si exeat a nā saluat⁹ ē. si vero ꝑ artē cognoscat istam ruinā ⁊ exeat ab arte saluat⁹ ē. si vero preter itentionē exeat post cuius exitū ruat dom⁹ a casu ⁊ fortuna saluatus est. ¶ Circa predicta q̄rit vtꝝ eadē ɔclo effectus vl' passio possit demōstrari ꝑ plura gñа cāꝝ tanq3 ꝑ media potissima. Et ar. φ nō q2 si sic. ergo eq̄liter. nō equalit q2 sicut res se h3 ad eē ita ad cognosci. 2. meta. s3 ad eē effectus p̄i⁹ ɔcurrit finis q̄3 agēs. ⁊ agēs q̄3 forma. ⁊ forma q̄3 mā. ergo ad cognitionē eiusdē effect⁹ p̄us ɔcurrit cognitio finis q̄3 agētis ⁊ cognitio agētis q̄3 forme. ⁊ cognitio forme q̄3 māe. ⁊ per ɔñs nō equaliter demōstratur effectus ꝑ plura genera cāꝝ. Si aūt dicit φ ineq̄liter sequit φ ista passio ꝑ vnū genus cāe demōstrat immediate. ⁊ ꝑ aliud mediate quo dato ista demōstratio nō esset potissima cū ois demōstratio sit ex immediatis p̄io huius. ¶ Itē ar. auctoritate ari. p̄io huius dicētis φ demōstrationes sunt multiplicabiles in post ⁊ in lat⁹ nō tm̄ ad eādē cōclusionē sunt plura media potissima. s3 φ alia ⁊ alia cōclusio h3 aliud ⁊ aliud mediū. ⁊ diuersa media diuersas cōclusiōes. vnde talia media necessaria hērent inuicē aliquē ordinē ergo istoꝝ vnū eēt mediatū effectui vel passioni. ⁊ ꝑ cōsequēs nō esset mediū in demōstratiōe potissima. ¶ Oppositū determinat ari. in littera. vnde exēpla ponunt ꝓp demōstrationē potissimā de qua in hoc libro p̄ncipalr intēdit. ⁊ si aliquod suoꝝ exēploꝝ nō sit demōstratio potissima. tamē ꝑ illud dat intelligere demōstrationē potissimā. dictū. n. ē sepe ex narratōne phi φ exēpla ponun⁹ nō q̄3 ita sint. sed vt sentiāt qui addiscūt. ex quo. n. quattuor cāe cōcurrūt necessario ad eē effect⁹ nō apparet q̄n quālibet illaꝝ iste effectus sit demōstrabilis ⁊ maxie in nālib⁹: vbi cōsiderant oīa genera cāꝝ. p̄ia. n. passio alicui⁹ subi demōstrat potissime de illo ꝑ diffōnē intrinsecā illi⁹ ⁊ ꝑ diffōnē extrinsecā datā ꝑ finē dūmō sit depēdēs ab illo fine. cū finis sit cā cāꝝ ⁊ necessitas demōstrationū sit ex fine. ꝑ ari. sc̄do phy. ¶ Ad p̄mū dicit φ vtroq3 mō licet alr ⁊ alr. eadē. n. passio equaliter demōstrat sm̄ oē genus cāe quo ad demōstrationē potissimā. ineq̄liter aūt quo ad resolutionē q2 oīs demōstratio ꝑ genus cāe mālis formalis vel efficientis ē resolubilis in aliā demōstrationē. mā. n. demōstrat ꝑ formā. ⁊ forma ꝑ efficiēs. ⁊ efficiēs ꝑ finez. finis aūt idemrabilis ē ad tollēdū infinitū pcessū. Et tunc ad argumētū passio inequaliter demōstrat ex oibus illis generib⁹. ergo imediate ꝑ vnū ⁊ mediate ꝑ aliud. negat ɔña. q2 p̄ia ⁊ secūda passio leq̄lr demōstrat de suo subiecto ꝓp inequalitatē medioꝝ. ⁊ tm̄ q̄lbet potissime demonstrat. ¶ Sed cōtra sequit φ idē est mediū potissimū ad diuersas cōclusiōes. q2 diffō data per cām finalem poterit demonstrare potissime diffinitionem datam

per cām efficientē ⁊ p̄mā passionē subiecti. ¶ Dicendū φ nō est icōueniēs qn̄ vnı⁹ ꝯclusionis maior extremitas naturaliter sequitur subiectuz. ⁊ alteri⁹ nāŀr p̄cedit: vbi aūt ābe aūt maiores extremitates p̄cederēt subiectuz vel seq̄rentur esset icōueniēs itelligendo de extremitatib⁹ non factentib⁹ essentialiter vnū. q: lunā eclypsari ⁊ lunā priuari lumine sūt due ꝯclusiones demōstrabiles potissime p idē mediū. s. p iterpositionē terre. sed eclypsis ⁊ p̄uatio luminis in luna sunt idē essentialiter. ¶ Ad .2. dicit. φ Ari. p̄mo huius nō dixit ad eādē ꝯclusionē nō eē plura media potissima. sed oppositū asserit. ex hoc. n. p̄bauit demōstrationes mathematicas firmiores ⁊ certiores eē nālib⁹: q: mathematice nō p̄cedūt nisi per vnū genus cause. s. p formā. nālēs autem per plura gnā cāꝝ ⁊ dato p̄bm ita dixisse φ ad eādē ꝯclusionē nō sūt plura media potissima. illud itelligendū eēt in eodē gnē cause. q: in diuersis nō est icōueniēs vt exēplr̄ p̄batū est ī lfa. nō tāt nego qn̄ vna illaꝝ demōstrationū sit euidētior alia sz φ vna est cā altera euidētior. demōstratio. n. q̄ demōstrat p̄ma passio de subiecto suo est euidētior q̄ȝ illa q̄ demōstrat 2ᵃ passio de eodē subiecto. q: p̄misse sūt notiores ⁊ euidētiores. ⁊ tn̄ q̄libet illaꝝ ē potissima. ⁊ licet cause inulcē aliquē ordinē habeant. qn̄ vna nāŀr p̄supponit aliaz: tn̄ vt sūt media demōstratiua nullū ordinē habent. causa n. nālis in eo φ hui⁹ p̄supponit alias cās. sed ī eo φ est mediū demōstratiuū nullū aliud mediū p̄supponit.

Eadē aūt cā est ī his q̄ fiūt: ⁊ factis: ⁊ futuris: q̄ vere est his q̄ sūt. media. n. cā ē ī his que sūt. que ē ipsis aut que fiūt: que fit factis que fcā est futuris que futura est: vt pp quid fcūs est defect⁹ pp id φ ī medio fcā ē terra. fit aūt pp id qd̄ fit. Erit aūt pp id φ erit ī medio. ⁊ est autē propter id quod est similiter.

ꝯclo 4ᵃ tertii capituli p̄mi tractatus

¶ Quarta ꝯclusio. q̄libet effectus existēs sil' cum sua cā ē p illā demōstrabilis sm̄ oēm differentiā tpis tā quo ad esse q̄ȝ quo ad fieri. Ista ꝯclusio dupl'r p̄bat'. Primo exēplo eclypsis q̄ ē effect⁹ silis de necessitate cū cā sua. s. cū iterpōne terre. seq̄t'. n. iterpō terre est iter solē ⁊ lunā. ergo eclypsis est. iterpō terre fuit ī a. istanti vel erit ī b. istāti. ergo tūc fuit vel erit eclypsis. silr̄ seqtur cū verbo significante factionē. vt iterpō terre fit ergo eclypsis fit. iterpō terre fiebat in a. istāti vl' fiet ī b. istāti. ergo tūc fiebat vel tūc fiet eclypsis. ⁊ p̄nt hec oīa reduci ad demōstrationē. vt q̄ncūq̄ fuit iterpō terre iter solē ⁊ lunā tūc fuit eclypsis. sed in a. istāti fuit iterpō terre iter solē ⁊ lunā. igit' in a. istāti fuit eclypsis. Itē q̄ncūq̄ fiet interpō terre iter solē ⁊ lunā tūc fiet eclypsis. ī b. istāti fiet iterpō terre iter solē ⁊ lunā. igitur. ē b. istāti fiet eclypsis.

Quid est cristallus. accipiat' igit' quoniā aqua densata est. sit aqua ī quo c. densata in quo a. cā media ī quo b. defectus caloris penit⁹. est igit' in c. q̄dem b. ī hoc aūt densatum esse. quod est in quo a. fit āt cristallus cū fiat b. factus est autem facto. erit autem futuro.

¶ Scd̄o ar. eadē ꝯclusio exēplo cristalli cui⁹ cā est aqua dēsata p̄pter defectū caloris. nā si q̄rit' qd est cristallus r̄ndet' aq̄ dēsata p̄pter defectū caloris: ꝯstat aūt φ ex tali cā gnāŀr sequit' talis effectus quo ad oēz differentiam tpis tā scd̄m esse q̄ȝ sm̄ fieri. vt pz arguēdo entimematice vt supra. ⁊ pōt reduci talis argumētatio ad demōstrationē isto mō. oē hn̄s defectū caloris est densatum. sm̄ aq̄ sit ex q̄ fit cristallus est hn̄s penit⁹ defectū caloris. ergo aqua ex aq̄ fit cristall⁹ est densata: ⁊ p ꝯn̄s cristallus est aq̄ densata p̄pter defectū caloris. ¶ Notādū φ p̄mū exēplū p̄cedit p cāz nālez. qm̄ iterpositio terre est cā efectiua eclypsis. ⁊ aqua densata p̄pter defectum caloris est mā cristalli. ideo talis p̄pō nō est vera ī p̄dicatione idētica. cristall⁹ est aq̄ dēsata. sed est vera in p̄dicatione cāli. s. cristallus est ex aqua dēsata. Idē enim est intelligēdū in aliis causis. in genera. n. cause finalis sequitur. aīal ordīatū ad felicitatē ē. ergo disciplinabile est in a. istāti fuit vel b. istāti erit disciplinabile. ¶ In genere etiā cāe formalis sequit'. figura tribus rectis lineis cōtenta est fuit aut erit in tali vl' tali istāti: ergo hīe tres angulos eq̄les duobus rectis est fuit aut erit in tali aut ī tali istanti. ⁊ p̄nt hec oīa reduci ad formā syllogisticam vt sepe reducta sūt: ex quo igit' idē effectus nūero aliqū demōstratur p oīa quattuor genera cāꝝ ⁊ aliqū nō. pz φ si effectus est sil' cū cā cū eodē v̄bo ⁊ cū eādē determinatione debet cōstitui effectus sicut causa.

Sic q̄dem causa ⁊ cuius est causa simul fiunt cum fiant: ⁊ sunt cum sunt ⁊ in eo quod est factum ⁊ futuro similiter.

¶ Ex p̄dictis Ari. epilogat circa determīata dicēs φ sic q̄dem est manifestū φ cū cā ⁊ effectus sil' sunt cā infert effectū tā in fieri q̄ȝ in facto esse tā cū verbo de p̄nti q̄ȝ cuz v̄bo de futuro ⁊ p̄terito ⁊c̄. ¶ Cōtra istā ꝯclusionem. ar. sic. cāe sunt minus note q̄ȝ cāta. ergo p tales cās non p̄nt demrāri effectus sm̄ aliquā dr̄iā tpis. patet ꝯn̄a. q: ois demōstratio est ex notioribus p̄mo hui⁹. aīs ē p̄hi in prologo phy. ¶ Itē cā ⁊ cātū nō de se inuicē p̄dicant' ergo nullū eoꝝ per aliud demōstrat'. pz ꝯn̄a. q: mediū maior extremitas ⁊ minor extremitas debēt de se inuicē v̄ificari. aīs aūt est notū. q: nulla cā est suus effect⁹ nec econū so. ¶ Ad p̄mū dr̄ φ licet effectus sint nobis notiores suis cāis notitia. q: est ⁊ p̄cisū cōfuso. nō tn̄ notitia p̄pter quid ⁊ p̄cisū distincto. q: nō possumus habere cognitionē p̄pter quid effectus nisi p̄ias hēamus cognitionē ipsaꝝ cāꝝ. ¶ Ad secūdū negat' aīs. ⁊ ad p̄bationē dico φ q̄uis cā ⁊ cātū nō de se inuicē dicant' in recto. tamē de se inuicē dicūt' in obliquo. domus. n. nō est lapides ⁊ ligna. sed ē ex lapidibus ⁊ lignis. ⁊ si luna vel inter pō terre nō est eclypsis. ⁊ p̄pter interpositionē terre est eclypsis. effectus āt verificat' de cā in recto ⁊ si nō in abstracto ⁊ substātiue tn̄ bñ in ꝯcreto ⁊ adiectiue. q: licet luna nō sit eclypsis tn̄ eclypsat' ⁊ est eclypsata. ⁊ lȝ domus non sit ligna ⁊ lapides. tn̄ dom⁹ ē lignea ⁊ lapidea. dcm̄ est. n. supra φ abstractū differt ⁊ concretum demonstratur.

In his aūt que nō simul sūt: nūquid sunt in cōtinuo tpe: sicut nobis videtur: alias alioꝝ cās esse facti esse alterū facta ⁊ futuri futura: ⁊ eius āt qd̄ fit aliqd antea factū est. Est igit' a posteri⁹ facto syllogismus. p̄ncipiū igit' ⁊ horū est que fcā sunt. Unde in his que fiūt: similiter est: a p̄ori aūt non est: vt quoniā hoc est factū: quoniaz hoc factum posterius est, ⁊ in futuro similiter est.

¶ Istud est quartū caplm̄ huius scd̄i tractatus in quo ari. docet demōstrare in causis ⁊ causatis que nō sunt simul. postq̄ȝ docuit demonstrare in causis ⁊ causatis q̄ sunt simul. querendo istud dubiū vtrū cāe ⁊ cāta q̄ non sunt simul se inuicē inferant in continuo tēpore aut non sicut nobis videtur de causis ⁊ causatis que sunt simul vt si preteriti est cā p̄terita. ⁊ futuri cā futura. ⁊ ipsius fieri si est aliqua cā ante q̄ȝ factū sit. ¶ Pro cuius dubij decisione ⁊ rn̄sione ari. ponit quattuor ꝯclones. quaruȝ p̄ma est ista. In causis ⁊ causatis que nō sunt simul p cām nō demonstratur effectus sm̄ esse. Scd̄a cōclusio in causis ⁊ causatis que nō sunt simul p cām nō demōstratur effectus sm̄ fieri sbi. amplius neq̄ in fieri. Tertia conclusio. in causis ⁊ causantis que non sunt simul per

Rᵐ ꝑᵐ

effectū demōstrat cā fm esse vel fieri ibi. De eo qd igitur. Quarta cōclo. in causis ⁊ cātis circulariter se hn̄tibus possibilis ē dēm̄ratio circularis ibi. Quoniā videmus in his. Prima ꝯclusio dupl̄r ar. ⁊ p̄mo sic. ex tali cā nō sequit talis effect⁹ fm esse. ergo p illā cām nō demōstratur huiusmodi effect⁹. patet ꝯña ⁊ añs ar. q: si ex tali cā seqt talis effectus. ergo in tpe finito vel infinito. nō in tēpore finito. q: quocūq; tpe finito dato siue sit p̄sens siue p̄teritū siue futurū: stat illā cām esse sine tali effectu. nā forte anno p̄senti sunt lapides ⁊ nō est murus. eodē anno cātās ex his lapidibus. Sīl'r anno p̄terito fuerūt lapides ⁊ anno futuro erūt idē lapides ⁊ tamen ille murus nō fuit anno p̄terito nec anno futuro erit. nō ēt est dicendū in tpe infinito. q: stat tpe infinito lapides esse ⁊ nūq; ex illis murū aliquē esse.

Neq; enim finiti aut infiniti erit tpe: quare quoniā hoc verū ē dicere factū eē. ⁊ posterius hoc verū est dicere quoniā erit. In medio aūt semp dicere falsū eēt altero iā facto. Eadē aūt rō est in futuroꝝ neq; enī quoniā hoc factū est hoc erit. Mediū. n. simul genitū oportet esse factoꝝ factū. ⁊ futuroꝝ futurum. cū his que fiūt fieri. cū his que sunt eē. sed futuꝝ eē ⁊ eē nō ꝯtigit eē simul gentium.

¶ Secūdo ar. ad cōclōnē sic. cā nō demōstrat effectuz fm eē nisi de necessitate sint simul. sed tales cāe ⁊ sui effectus nō sunt simul. ergo p tal'ē cām nō demōstrat huiusmodi effectus fm eē. pz ꝯña cū mīo:i ex suppōne ⁊ maio: declarat. nā si causa ⁊ effectus nō sunt sil' de necessitate stat vnū esse factū ⁊ reliquū futuꝝ eē. ergo inferendo vnū ex alio cōtradictoriū ꝯñtis stat cū añte ⁊ p ꝯñs ꝯsequētia nō valet qua vnū ex alio syllogizat' vel cōdudit. ¶ Cōtra istā conclusionē ar. sic. ira ē effect⁹ accensionis sanguinis in corde nō simul existens cū ista causa: q: aliqñ est accēsio sanguinis in corde qñ non est ira. ⁊ tamē demōstrat' ira p accēsionē sanguinis i corde. vt colligit' de mente aris. ⁊ cōmēt. in ꝓlogo de aia. ¶ P̄ ꝯo respōsione ad hanc difficultatē ē p̄mo notādū q' eo modo demōstrat' ira quo mō ipsa generat'. p̄cedēte. n. ꝑuipēsione hō appetit doloꝛes ⁊ tristiciā in ꝑuipēdēte ⁊ suo aduersario. ex isto vehemēti appetitu icipit fel euapoꝛare: felle aūt euapoꝛāte accendit' sanguis circa coꝛ ⁊ in corde quo hō irascit' ꝑꝑ quod ira videt' esse passio fellis. q: nō ex q̄libet accēsione sanguinis i corde generat' ira. s; ex accēsione sanguis facta ex euapoꝛatiōe fellis. Iste ergo passiones se hn̄t p ordinē appetit⁹ recōtristationis euapoꝛatio fellis accēsio sanguinis ⁊ ira. q̄rū p̄ma generat scd̄aꝫ ⁊ scd̄a tertiā ⁊ tertia q̄rtā. p̄ma aūt īmediata generatur ab aīa p̄cedēte cā extrīseca que est ꝑuipesio. Ex qb⁹ seqtur q' ex ꝑuipēsione demōstrat' appetit⁹ vindicte: ⁊ ex appetitu vindicte euapoꝛatio fellis ⁊ ex euapoꝛatione fellis accēsio sanguinis ⁊ ex accēsione sanguinis demōstratur ira. Idē etiā est sciendū in artificialibus: naꝫ q: ferrū ꝯpetūt hę passiones. secare dura. ⁊ posse dētari: io vna p aliā demōstrat'. al'r tñ fm nām ⁊ al'r fm intentionem artis. nā fm nāꝫ p̄us itelligit' ferrū esse durū q̄ posse dētari ⁊ p̄us posse dētari q̄ secare dura. s; fm itentionē artis ē ecōuerso. nā ars p̄mo itēdit secationē duroꝝ. Scd̄o cognoscit illud posse fieri p istrumētū dētatum ⁊ duꝝ. Tertio aūt eligit ferrū tanq̄ mām idoneā ad illud istrumentū. si ergo ex secatione duroꝝ arguam⁹ duriciam demōstratio erit a p̄oꝛi fm itentionē artis: si aūt ecōuerso illa demōstratio erit a p̄oꝛi fm nāꝫ: ⁊ hoc dr a p̄ori simplr. alia aūt q̄ est fm itentionez artis est a p̄ori fm qd. ¶ Scd̄o notādū. q' aliud est esse necessariū: ⁊ aliud est esse causam necessariam. illud ē necessariū quod nō pōt nō esse. vt de⁹. celū. ⁊ itelligētie. autem est causa necessaria ex q̄ de necessitate sequit' su⁹ effect⁹. s; hec necessitas est triplex. s. simpl'r aptitudinal'r ⁊ ex suppōne. illa causa est simpl'r necessaria que nō pōt poni sine suo effectū. vt humanitas respectu risibilitatis. ⁊ iterpō terre respectu eclypsis. Illa aūt causa est aptitudinal'r necessaria ex q̄ su⁹ effect⁹ est aptus nāl'r euenire. ⁊ sic nō opꝫ effectū cū cā ꝯuerti. isto mō dicim⁹ semē esse cām necessariā fruct⁹. nō qdēꝫ simpl'r. s; aptitudinaliter: q: nō statiꝫ posito semine ponit' fruct⁹. sed stati posito semine ponit' aptitudo nālis ad fructū seu ad effectū illi semini coꝛrn̄dentē. Sed illa cā est necessaria ex suppōne q̄ nō est apta nāl'r suū effectū iferre. sed rōne alicui⁹ modi additi sequit' illū effectū esse. ⁊ sic lapides ligna ⁊ laterea dicūt' cause necessarie dom⁹: nō q: nāl'r respectū habeāt ad domū. sed q: tal'r modificate iferūt domū eē. Ex his seqt' q' diffō mālis ire data p solā cām mālem est cā necessariā ire necessitate aptitudinali. pꝫ. q: nō sequitur feruoꝛ sanguinis in coꝛde est ex euapoꝛatione fellis. ergo est ira. s; sufficit ipsam nāliter posse esse ex tali feruoꝛe sanguinis. ⁊ ita solutū est argumentū: q: nō demōstrat' ira p accensionem sanguinis fm esse: cū ad illā accensionē esse vel fuisse aut foꝛe nō sequat' irā esse fm aliq̄ d'iam tpis. s; tm̄ aptitudinal'r eē. ¶ Sed occurrit dubiū. si accēsio sanguinis in coꝛde est passio īmediate ire. ⁊ appetit⁹ vīdicte est passio mediata: cū fm Ari. ⁊ ꝯmē. in ꝓlogo de aia. acēsio sanguinis in coꝛde fit diffō mālis ire. ⁊ appetit⁹ vīdicte fit diffō foꝛmalis ire. sequit' q' ira magis demōstrat' p diffōnē mālē q̄ p foꝛmalē. ꝯña est falsū: q: nihil magis demōstrat' p māꝫ q̄ p foꝛmā ex quo foꝛma necessitat mām. ⁊ pꝫ ꝯña. q: vnūquodq; magis demonstrat' p passionē īmediatā q̄ mediata. ¶ Notādū p̄mo q' diffinibilia respectu suaꝝ diffōnum. s. mālīū ⁊ foꝛmaliū sūt in multiplici d'ria. ¶ Primo est aliquod diffinibile cui⁹ diffō foꝛmalis nō dat' p foꝛmā ei⁹: nec diffō mālis dat' p mām ei⁹. pꝫ de motu cui⁹ diffō foꝛmalis est act⁹ entis in potētia fm q' in potētia. ⁊ mālis est acquisitio ptis post pte termini ad quē tendit res mota. in p̄ma diffōne nō ponit' foꝛma mot⁹: q: mot⁹ nō hꝫ foꝛmā cū sit accīs simplex. ⁊ in scd̄a diffōne nō ponitur mā motus: nec subiectū ei⁹ cū mot⁹ sit subiectiue in mobili ⁊ nō in spatio neq; in foꝛma ptī acq̄sita ⁊ ptī acq̄rēda. ¶ Scd̄o est aliquid diffinibile cui⁹ diffō foꝛmalis dat' p foꝛma diffiniti ⁊ mālis p mām eiusdē. pꝫ de hoīe cui⁹ diffō foꝛmalis est animal rōnale. ⁊ diffinitio mālis est cōpositum ex coꝛpoꝛe ⁊ aīa itellectiua. in p̄ma diffōne ponit' foꝛma hominis. s. rōnale. ⁊ in scd̄a ponit' mā illi⁹. s. coꝛpus quod est altera pars cōpositi. Tertio est aliquod diffinibile cuius diffinitio foꝛmalis dat' p foꝛmā diffiniti ⁊ diffinitio mālis nō dat' p mām diffiniti. verbi gratia aīa lactuatū aīa intellectiua est diffinitio foꝛmalis hoīs. ⁊ aīal risibile est diffō mālis eiusdē. i p̄ma ponit' aīa q̄ est foꝛma hoīs ⁊ in scd̄a nihil ponit' qd̄ sit mā illi⁹. ¶ Quarto est aliqd diffinibile in cui⁹ diffinitione foꝛmali nō ponit' foꝛma diffiniti. ⁊ in diffinitione māli ponit' mā diffiniti. pꝫ de aīa cui⁹ diffinitio foꝛmalis est p̄mū p̄ncipiū vegetādi sentiēdi itelligēdi ⁊ fm locū mouendi. mālis autem est actus p̄ꝛimus substantialis coꝛpoꝛis phyfici oꝛganici potentiā vitam habentis. in p̄ma diffinitione nō ponitur foꝛma diffiniti: quia anima propter suam simplicitatem non habet foꝛmam. in secunda autem ponitur materia diffiniti non ex qua sed in qua. quia subiectum anime est coꝛpus oꝛganicum. ¶ Istud quartum membrum applicat' ad iram cuius diffinitio foꝛmalis est appetitus vel doloꝛ recontristationis que non datur per foꝛmam ei⁹: quia ira non habet foꝛmam. materialis autem est accensio sanguinis in coꝛde in qua ponitur materia ire non ex qua sed in qua. s. sanguis in coꝛde. ¶ Preterea est intelligendum q' sicut risibilitas habet duplicem diffinitionē foꝛmalem. vnam causalem tantum que est passio p̄cedens videlicet susceptibile discipline: ⁊ aliam identicam que

que datur p suum genus.s.potētia ad rñdēdū.ita irā h3 duplicē diffinitionē formalē.vnā datam per passionem precedentem causatam a paruipensione .s.dolor recōsiliationis.et alia datā p suū genus.s.passio vindicatiua. appetitus autem vindicte aliqñ sumit p pria diffōe et aliqñ pro secunda per pus tñ cōpetit secunde q3 prime vnde prima diffō fundat primo in potētia cognitiua cu3 sit q̄dā cognitio discursiua cāta cum displicentia.ex ꝯñti autē fundat in cerebro.¶ Scda vero diffinitio pncipaliter fundat in appetitu.et ex cōsequēti fundat in corde. ¶ His intellectis rñdet ad dubium q3 diffō data p tꝰs teriā diffiniti nō magis demonstrat q3 diffinitio data p formā eiusdē immo eq̄lr eq̄litate modi ,pcedēdi:qr q̄libet eā potissima h3 inequalr ineq̄litate euidētie.qr forma euidentius demōstrat q3 mā.nō tamē est incōueniēs q3 diffinitio materialis data p māz diffiniti magis demōstret q3 diffinitio formalis nō data p formā diffiniti.et p̄ cipue qñ formalis est tñ cālis et nō idētica.materialis tñ demōstrat p formalē.vt ois appetēs recōnsilationem ī cōtrario h3 sanguinē accēsuz in corde.sed colericus ē hmōi.ergo colericus h3 sanguinē accēsuz in corde.et ex hac passione demōstrat ꝯñter ira ac ēt appetitus vindicte vt est diffō idētica ire et nō cālis.¶ Itē sicut pria passio respcū secūde h3 duplicem habitudinē.s. habitudinem cāe mālis.qr est di pō p quā recipit in subo.et habitudinē cāe efficientis,q: est dispō p quā principia subiecti agūt illā.ita diffō mālis hic h3 ad irā duplicē habitudinē.s.cāe mālis et efficientis.nā sanguis accēsus i corde nō solū recipit passionē illā.s3 ēt agit.iō in genere cāe efficientis cū sit ppinq̄or magis demōstrat q3 formalis: que est remotior.

Amplius neq3 infinitū cōtingit esse mediuz tēporis neq3 finitū.falsuz.n.erit dicere in medio.

¶ Secūda ꝯclusio.in cāis et cātis nō simul exītibꝰ p cāz nō demōstrat effectꝰ fm fieri.ista cōclusio duplr ar.et p° 2a qr n capitu li secūdi tractat primo sic.fieri cāe nō simul exītis cū effectu non infert fieri ipsius effectus.ergo per illā cām non demōstrat ille effectus.aūs p3.qr nō tēpore finito vel infinito dato i eo possunt fieri lapides absq3 eo q3 fiat murus.et pñ fieri ligna absq3 hoc q3 fiat domus.et potest fieri fundamētū absq3 eo qd fiat edificiū.¶ Notandū q3 ista ꝯclusio sequit ex priori.si.n.tēpore finito vel infinito possunt lapides aut ligna esse absq3 eo q3 ex illis constituat domꝰ a fortiori possibile est tēpore finito vel īfinito lapides aut ligna generari absq3 eo q3 generet domus.et p ꝯñs huiusmodi cāe et effectus non se inuicē inferunt fm fieri sicut nec se inuicē inferūt fm esse.

Speculandū igitur est qd est cōtigēs. vt post id qd factuz est sit fieri in rebus.

¶ Secūdo ad eandē ꝯclusionē arguit ari.pmittēdo duas suppōnes.quaꝝ ū prima est ista.non est necessariū q3 ad factū esse sequat fieri.p3.qr non est necessariuz q3 ad mutatū esse sequat mutari.alr ignis calefaciens nunq3 desineret calefacere.et for.libere motꝰ localiter nunq3 desineret moueri localr.qr semp ad calefactū eē sequitur calefieri.et ad mutatū esse fm locū sequitur moueri fz locum.ideo sexto phy.ondit q3 non contingit dare primū mutatū esse in motu.sed bene vltimū esse.incipit.n. mobile moueri per remotionez de pūu.et qr omne qd mouet prius mouebat vt ibidē monstratū est. ergo in primo pūcto spacij mobile non mouet. s3 imediate pꝰ istū pūctū mouet.cum ergo nulla duo puncta sint imediata quocūq3 pūncto dato post primū i quo mouetur vel est mutatū in aliquo puncto medio illud mobile est mutatum.¶ Contra istā suppositionem ar.sic.ad istaz ꝑtē celi esse motā in oriente sequit necessario ipam debere moueri in occidente et ad lunā esse illuminataz i vna medietate sequit necessario illam debere illuminari.et i alia medietate.ergo ad factum esse sequitur de necessitate fieri et ad mutatuz esse sequit de necessitate moueri. ¶ Rñdet q3 sicut aliqua est consequentia bona bonitate forme.qr quelibet sibi consimilis in forma est bona. vt homo est.ergo aīal est.et aliqua est bona bōitate materie.qr non quelibet sibi consimilis in forma est bona. vt tu es animal.ergo tu es homo te demonstrato.ita ad aliquod mutatuz esse sequitur mutari de necessitate materie.qr illud necessario mouet.non autē necessitate forme.qr non ad quodlibet mutatum esse sequitur mutari.sicut etiam ad quodlibet tempus esse factuz sequitur tempus fieri et tempus esse futurum.qr necesse est esse tempus.non tamē ad quālibet durationem esse factam sequit durationem consimilis ratiōis fieri aut eē futurā

At manifestū est q3 nō cōtinuuz cum fcō esse.qd fit.neq3.n.factuz est cum post facto esse.termini.n.sunt et athomi.sicut neq3 puncta sunt adinuicem copulata.neq3.que facta sunt.vtraq3.n.indiuisibilia sunt.neq3.n.qd fit cum eo qd factuz est,ppter idez.quod.n.fit diuisibile,quod autem factum est indiuisibile est.sicut igitur linea ad punctuz se habz sic id quod fit ad id quod factum est.sunt.n. infinita facta in eo quod fit.magis autez manifestum in cōibus de motu oportet dicere de his.

cōtiguuz

¶ Scda suppositio.nullū fieri ꝯtinuat cuz facto eē.nec factū esse prius ꝯtinuat cum facto esse posteriori.p3.nā sicut se hñt pūcta in linea:ita facta esse in fieri.sed nullus punctus ꝯtinuatur linee.nec aliqs punctus ꝯtinuat pūcto.ergo.p3 ꝯña cum maiori.qm̄ sicut puncta in linea sūt indiuisibilia et inter q̄libet duo puncta cadit linea media et in qualibet linea sunt infinita puncta vt demonstratum est in.6.phy.ita facta esse in fieri sunt indiuisibilia:cū factū esse mensuret instanti.et fieri mensuret tpe fm Ari.in eodē.6.phy.et inter q̄libet duo facta esse cadit fieri medium:et in quolibet fieri sunt infinita facta esse:sicut ēt in quolibet tpe sunt infinita instantia et in quolibet motu infinita mutata esse.minor ēt p3 qm̄ ꝯtinua sunt quoꝝ vltima sunt vnū.5.phy.sed pūctus nō h3 vltimū qr tūc diuideret in vltimū et in hñs vltimuz.qd est ipossibile:cū sit indiuisibile scdm Ari.6.phy.Itē continuū est illd cuius partes copulant ad vnū terminum cōem.sed ptes puncti ad nihil ꝯtinuant:qr nō h3 partes.sicut ergo albedo nō est alba nec delectatio delectat nec motus mouetur.sed albedo ē illud quo aliqd est albū.et delectatio est illud quo aliqd delectatur.et motꝰ est illd quo aliqd mouet.ita ꝯtinuatio non ꝯtinuat.sed ē illud quo aliqua ꝯtinuātur.cōstat aūt q3 puncta in potentia q̄ copulant et termināt sunt ꝯtinuatōes partiū communi.¶ Dubitatur circa hāc suppōnem.qr motꝰ celi factus ꝯtinuat motui celi futuro q̄ est in fieri.et tps pteritū factum cōtinuat tēpori futuro quod est in fieri.ergo fcm̄ esse ꝯtinuat fieri. ¶ Preterea medietas pma huiꝰ linee ē facta.et medietas scda eiusdē est facta:s3 prima medietas ꝯtinuat scde medietati.ergo fcm̄ eē pme medietatis ꝯtinuatur facto esse scde medietatis.et p ꝯñs factū esse prius cōtinuat facto esse posteriori.¶ Ad pmā negatur ꝯña.qr Ari.p factū esse intelligit indiuisibilē terminū ipiꝰ fieri mēsurati tpe.sicut.n.mutatū eē i motu nō ꝯtinuatur moueri pp suā indiuisibilitatē non obstāte q3 vna ps motꝰ sit facta et alia futura:ita in proposito de facto esse respectu fieri. ¶ Ad 2m negatur illi ꝯña.qr factū esse prime medietatis mensuratur instanti indiuisibili.et factum esse secunde medietatis mensurabitur alio instanti.sed nulla duo in

tis mensurat instanti indiuisibili. ⁊ factum esse secundē mediatis mēsurabit alio instanti. sed nulla duo instantia ɔtinuant. ergo nec aliqua duo facta esse. ¶ His suppositōibus pmissis ari. intēdit rōnē talē. si ex cā nō simul existente cum suo effectu sequitur demōstratiue effectus fm fieri ergo mediate vel īmediate. si mediate. ergo ex causa nunc primo facta seqt effectus aliquādo de necessitate. ⁊ ɔñter necessariū est ad fierū esse seq fieri. quod est cōtra primā suppōnē si imediate. ergo ad cām nunc primo factā sequit effectū īmediate post hoc fieri vel factū esse. ⁊ p ɔñs factū eē continuat fieri aut facto esse. qđ est ɔtra suppōnē ¶ Circa pdcā querit vtrū eiusdē esse eius possint eē plures cāe. ⁊ arguit qđ sic. pmo auctoritate ari. in tertia cōclōne huius capituli dicentis qđ dom⁹ vel muri sunt plures cāe. s. fundamētū ⁊ incisio lapidū. ⁊ circa finē huius secūdi dicit qđ nō habere colerā est cā longe vite in ɋdrupedibus. ⁊ in volatilib⁹ habere humidum siccū: Secūdo auctoritate ari. scđo phyſi. ponentis eiusdē rei plura genera cāꝝ. s. materiā ⁊ finē efficiens ⁊ formā. imo effectuū ɔtrarioꝝ eandē dicit eē cām scilicet naturā conseruationis ⁊ submersiōis nauis. si ergo plurium effectuū eadē pōt eē cā. p idē vnius effect⁹ plures Ari. in fine istius secūdi dicentis qđ vnius effectus vna est causa per se propria ⁊ imediata. pbat sic. vnius rei vna est diffinitio. sed diffiō est explicans causam rei ppriam ⁊ imediatam. ergo pꝫ cōseqntia cū minori. maior vero est nota. qr vnius rei vnicū est eē. diffiō est oratio indicās quid est esse rei. ¶ Pro rñsione ad hanc difficultatem sit hec prima distinctio. causarū quedā sunt per se ⁊ quedā per accidens. sol. n. illuminat per se domum. qr influit p se in effectū. sed aperiens fenestram est cā p accidens qr est tantū remouens phibens talium cāruz taliū. per accidens infinite possunt esse eiusdem effectus nam infiniti homines possunt esse causa huius illuminationis domus. ¶ Secunda distinctio. cārūz per se quedam sunt eiusdem generis vt homo ⁊ sol cum sint cause effectiue. ⁊ quedam diuersoꝝ generum. ⁊ talium plures sunt eiusdem effectus. s. materia forma finis ⁊ efficiens vt est ostensum secūdo phy. ¶ Tertia distinctio. causarum eiusdem generis quedam sunt totales ⁊ quedam sunt partiales. ⁊ sic est cōcedendū qđ plures cāe partiales per se sunt eiusdē effectus vt pꝫ de soꝛ. ⁊ pla. trahentibus nauim. ¶ Quarta distinctio. causarum p se totalium. quedā sunt subordinate ⁊ quedam non. loquendo igitur de causis subordinatis sic eiusdem effectus sūt plures cause. qr deus celum ⁊ intelligentie sunt cāe tui. sed loquendo de causis per se totalibus non subordinatis sic vnius rei est tm̄ vna cā. ¶ His distinctionibus cāruz correspondent due distinctiones diffinitionum. quarum prima est ista. diffinitionum quedā dantur per effectum diffiniti ⁊ quedam per cām diffiniti. diffinitiones date per effectū diffiniti multiplicant ad multiplicationem propriaꝝ passionū. vñ aīal disciplinabile ⁊ aīal risibile sunt diffinitiones hominis. ¶ Secūda distictō. diffinitionū dataꝝ per cām quedā sunt diuerse vt ille que dant p gen⁹ ⁊ dñaz. ⁊ sic vni⁹ rei solū vna diffinitio formaliter vel equivaleter vt aīal rōnale respectu hois. ⁊ quedā nāles vt ille que dant p aliquod genus cāꝝ naturalium. ⁊ sic eiusdem effectus sunt plures diffinitiones fm diuersa genera cārum. sed fm idem genus cāe non est nisi vna diffinitio formaliter vel equivalenter eiusdē rei. ¶ Intellectis iste solute sunt ratiōes dico tamen qđ ista ppositio. humidū siccū est cā longe vite. debet intelligi de humido pportionali calido nāli. qr hūidū vnctuosuz ⁊ nō pure siccū est cā lōge vite vt colligitur a pho in de longitudine ⁊ breuitate vite. ⁊ si eadē sit cā ɔtrariorū nō tñ eo mō sūpta. iō dicit ari. ibidē qđ nauta p suaz pñtiā est cā perseruationis nauis. ⁊ p suā abſētiā est causa submersionis eiusdem.

pᵐ

De eo quidem igitur qđ est qūo cum eo quod ɔsequenter fit se habet media cā in terminū acceptū sit. Necesse est eniz in his mediam ⁊ primam ⁊ sine medio esse. vt a factuz quoniam. c. factum est. c. nanqꝫ posterius. a aūt antea. principium igitur est. c. propter id quod proximum est ipsi nunc quod est principium temporis. sed. c. factū est. si factuz de d. igit cum fiat. a. necesse est factum esse. causa autem est. c. d. enim facto necesse est. c. factum esse. c. autem facto necesse est. a. prius fuisse. Sic autem accipiens aliquod mediū: stabit alicubi imediatum.

¶ Tertia conclusio est ista. in causis ⁊ causatis non simul existentibus per effectum demonstratur causa fm esse vel fm fieri. pbatur, ponēdo qđ. a. sit incisio lapidū ⁊ c. sit murus vel fundamentū. d. vero dom⁹. ⁊ pꝫ qđ a. est prima causa. ⁊ c. secūda. ⁊ cuz hoc prim⁹ effect⁹ ⁊ d. est vltimus effectus. ⁊ qr c. mediat inter a. ⁊ d. dicitur media. Isto posito ar. sic. ex. c. sequitur a. ⁊ ex. d. sequitur. c. ergo ex. d. sequitur a. pꝫ consequētia. qr qcqd antecedit ad antecedens antecedit ad cōsequēs. ⁊ qcqd sequit ad ɔñs sequit ad añs ⁊ p cōsequēs ex effectu posteriori ⁊ vltimato demōstrat qlibet cā pcedēs. pmā pars añtis ar. s. qđ ex. c. seqt a. qr sequit fundamētū vel mur⁹ est. ergo lapides sunt ac fit incisio lapidū fuit. pꝫ ɔñā. qr. c posterius est a. cū eius factio sit ppinqor pſenti instanti. nō ex quolibet posteriori infert suū prius. vt patet inductiue. hō est. ergo aīal est. linea est. ternarius est ergo binarius est. Secunda pars antecedentis consimili argumento declaratur. s. qđ ex. d. sequitur. c. qr sequitur domus est. ergo fundamentū est. pꝫ ɔñā. qr. d. posterius est cum sit propinquus instanti presenti. Unde Aris. in quarto phy. di. qđ respectu presenti qūto aliquid ppinqus instanti presenti tanto posterius est ⁊ contrarium respectu futuri. qr quāto est aliquid ppinqus instanti presenti tanto ppinqus est. ¶ Notandū qđ sicut in cāis ⁊ cātis q. sunt ɔuertibilr sil effectus resoluit in cāis vsqꝫ quo deueniatur ad primā cām que dicitur esse imediate per carentiā alterius medii pbabilis ⁊ alterius cause. ita in causis ⁊ cātis nō sil existibus cāe resoluūtur in effectus vsqꝫ quo deueniat ad vltimū effectum nō vlterius resolubilē. ⁊ hic effectus dr imediatus. qr nō hꝫ mediū posterius p quod pbet. ⁊ p ɔñs vltimū l cēndo ē pmū in sillogizādo. pmo. n. sillogizāt c. ex d. scđo a. ex c. tertio a. ex d. ⁊ ita ex effcū posteriori imediate īfert demrīaue causa prior.

3ᵃ 3ᵃ q̄r ī capi̅ secūdi tractatus

Rñ° p°

Aut semp extra cadet ppter infinituz. nō enim contingit factum cum facto sicut dictū est. sed icipere inde necesse est a medio. ⁊ ab ipso nunc primo.

¶ Forte posset aliqs cauillare dicens: ita se hꝫt effect⁹ in vicem in latitudine cāndi sicut facta eē in fieri mensurato tpe. sed nō datur in fieri vltimū factū esse ppter infinitatem ipsoꝝ. ergo nec in latitudine cāndi dat vltim⁹ effectus. Rñt Ari. qđ lꝫ in fieri mensurato tpe sint īfinita facta effectū datur vltimū factū esse: qr illa nō sunt infinita nisi in potentia. sicut in linea finita sunt infinita puncta. ⁊ vltim⁹ punct⁹. ⁊ in tpe finito sunt infinita instātia. ⁊ vltimuz instans dabitur. igit vltim⁹ effect⁹ qui erit mediuz in demrīatione est primū syllogizando cū talis effect⁹ sit instanti presenti propinquissimus.

Similiter autem est ⁊ in eo quod erit. si enim verum est dicere quoniam erit. d: necesse est prius veruz dicere qđ. a. erit. hui⁹ autez

causa est.c.si quidem enim.d.erit.prius.c. erit si vero erit.c.prius.a.erit.Similiter aūt est īfinita decisio ⁊ in his.nō.n.que erūt sūt pxīmētia ad invicē. Principiū aūt ⁊ in his si e medio accipiendū est. Sūt aūt sic se in operibus si facta est domus necesse est decisos ēē lapides. Et factū hoc ēē, ppter id quoniā necesse est fundamentū factū esse. si domus facta nō est. si vero fūndamētū est prius lapides esse factos necesse est. Itē si erit domus similiter primū erunt lapides. demōstrant autē p mediū silr.erit.n.fundamentū prius.

¶ Ex pdictis infert Ari.correlarie q̄ sicut de psenti ⁊ preterito ex effectu vltimo ⁊ imediato sequūtur cāe sue.ita de futuro: vt domus erit.ergo fundamētū erit.fūdamētum erit.ergo incisio lapidū erit. ⁊ sic de preterito infinita facta esse fuerūt. ⁊ tamē dabat vltimū qđ erat primū ⁊ imediatū ad syllogizandū.ita de futuro est dicēdū q̄ in quocūq̄ fieri erūt infinita facta esse ⁊ dabit vltimū effectū esse quod erit primū ⁊ imediatū in demōstrando ne.quī si.d.erit.c.erit. ⁊ sic erit.a.erit. ⁊ illa facta esse respectu futuri non erunt cōtinua sicut nec facta esse respectu preteriti cū sint indivisibilia: ⁊ sicut sequit affirmative ex effectu ita negative sequit effectus ex causa. vt lapides nō sunt incisi.ergo non est fundamētū ⁊ pñter non est facta domus.similiter de futuro nō erunt lapides incisi.ergo nō erit fundamentum. ⁊ pñter nō erit domus

¶ Sed dubitatur causa ⁊ causatū sunt correlativa.est invicē referant sub habitudine genitivi vel ablativi cāusa ⁊ relativa sunt simul nā ⁊ posita se ponunt ⁊ perēpta se perimūt per ari.in pdicamētis in capitulo de relatōe. ergo si effectus infert cām affirmative os q̄ econtra affirmative cā inferat effectū. ⁊ si negative cā infert effectū oportet et q̄ negative effectus inferat cām. q̄obrem hec tertia cōclusio aliis duabus p̄cedentibus repugnare videtur. Dicendū sm ari.quīto meta. q̄ relativa tripl'r referunt. ¶ Primo referunt mō nūeri vt duplum ⁊ dimidiū eq̄le ⁊ sile. ⁊ sic correlativa īvicē cōvertunt. q: si est duplū est dimidiū ⁊ ecōtra et si eq̄le vel inequale vel simile ē suū equale vel simile est ⁊ econtra. ¶ Secūdo referunt correlativa mō actionis ⁊ passionis. vt pater ⁊ filius. ⁊ magister ⁊ discipulus. dñs ⁊ serv⁹. ⁊ sic iterū cōvertunt simpliciter correlativa intelligēdo p patrē illū qđ generat aliquid de sua suba. ⁊ per filiū illud qđ generatur de suba alterius. ¶ Tertio referunt relativa mō mēsure mensurati vt scia ⁊ scibile intellectus ⁊ intelligibile sensus ⁊ sensibile. ⁊ sic invicem non convertuntur: q: scibile est nulla sciencia existe ⁊ sensibile est nullo sensu existe. ⁊ hoc tertio modo cā ⁊ cātū dicunt relativa cū cā se habeat per modū mēsure ⁊ cātum per modū mēsurati. de relativis sumptis pmo ⁊ secūdo mō locut⁹ est ari. dū dixit q̄ relativa sunt sil' nā ⁊ posita se ponunt ⁊ perēpta se perimūt. ⁊ q̄ dicunt ad cōvertētiā s3 q̄ hīt ibidē in exēplis ari. pōt tñ dici q̄ cā ⁊ cātū nō sūt opposita relative. sed opposita respective nō ptinentia ad pdicamētū relationis. sed actiōis ⁊ passionis. cū mod⁹ actionis sit ēē ad aliud. ⁊ modus actionis sit ēē a quo aliud. ⁊ modus passionis sit ēē quod ab alio. cōstat aūt q̄ cā non est pprie ad causatū. sed est illud a quo est causatum. neq̄ cātū pprie est ad cām. sed est illud qđ est cā. ideo cā ⁊ cātum magis vident ptinere ad predicamentum actionis ⁊ passionis q̄ relatōis. Et si iter3 allegaret auctor de causis dicēs q̄ cā est illud ad cuius ēē sequitur aliud. ideo si ex effectu sequit cā: a fortiori ex cā sequit effectus. Dicendū q̄ ex cā non semp sequitur effectus sm esse. sed bene sm ēē vel posse ēē. si.n. dom⁹ est oportet q̄ ligna ⁊ lapides sint. ⁊ q̄ incisio lapidū vel lignorum fuerit. nō tamē si hec sunt domus est aut erit aut fuit. s3 bene domus est vel potest esse.

Quoniā aūt videmus in his que fiūt circulo quādā generationē ēē contingit hoc esse. si vere ꝯsequēter ad invicē mediū ⁊ termini. In his.n. ꝯverti ē. ostēsū3 est aūt hoc in primis q̄ cōvertantur cōclusiones ad primas premissas: circulo hoc autē est. In operibus aūt videtur sic depluta terra: necesse est vapore fieri. hoc aūt facto nubē. hac vero facta: necesse est igitur terrā deplutā ēē. hoc aūt erat ex principio: quare circulo circuivit. cū enim vnum hor3 sit quodlibet fit. alterū est. ⁊ cum illud alterū: ⁊ cum hoc primū.

¶ Quarta conclusio. In causis ⁊ causatis circulariter se habentibus possis est circularis demrātio. pbat. qñcūq̄ mediū ⁊ extrema invicē cōvertunt possis est demonstratio circularis. sed in cāis ⁊ cātis circulariter se hñtibus medium ⁊ extrema invicem cōvertunt. ergo maior p3. secūdo prior. vbi est ostēsum q̄ si mediū ⁊ extrema invicē convertunt necesse est extrema converti ac etiam pmissas converti cū cōclusione ⁊ ad se invicē. ex quib⁹ sequitur q̄ sicut ex pmissis cōclusio demrātur ita ex eadem cōclusione cū qualibet pmissarū pōt demrāri alia pmissa. ⁊ consequēter possis est demonstratio circularis minor aūt declaratur. quoniā pluvia vapor ⁊ nubes circulariter se habent quorum mediū convertit cum extremis. ergo prima pars antecedentis pbat. nā ex pluvia generatur vapor. ⁊ ex vapore generatur nubes. ⁊ ex nube generatur pluvia. ergo circulariter se habent. Item ex vapore generat nubes ⁊ ex nube generatur pluvia. ⁊ ex pluvia generat vapor. ergo circulariter se habent Item ex nube generatur pluvia ⁊ ex pluvia generatur vapor. ⁊ ex vapore generatur nubes. ergo ista tria sunt cām ⁊ causatū circulariter se habēt. secūda pars antecedentis p3. s. q̄ in his mediū ⁊ extrema invicem cōvertunt quia si pluvia fuerit mediū ex illa sequitur vapor ⁊ nubes. ⁊ econtra. ⁊ si vapor fuerit medium ex illo seqtur nubes ⁊ pluvia ⁊ econtra. si nubes fuerit medium ex illa sequitur vapor ⁊ pluvia ⁊ ecōtra. ¶ Notandū primo q̄ duplex est cāitas. s. sm rectū quādo nō fit reversio ex vltimo ad primū ⁊ sm circulū qñ ex vltimo fit primū s3 speciem. Exēplum primi.ex puero fit iuvenis ⁊ ex iuvene fit senex ⁊ ex sene non fit puer. Exemplum secundi ex pluvia fit vapor ⁊ ex vapore fit nubes ⁊ ex nube fit pluvia. nam quando terra depluta est calor solis facit inde elevare vapores. vaporibus elevatis p ingi ossationem nubes fiūt. factis aūt nubibus ppter gravitatē generat pluvia a terra depluta. cū ergo modi intelligēdi sumant a modis essendi sm phm.quīto meta. ⁊ pñter modi demonstrandi a modis essendi sequitur q̄ si illa tria sunt invicē cāe ⁊ cāta per quodlibet illorum demonstrari pōt aliud ⁊ econverso. ⁊ sic illorū est possibilis demrātio circularis. prime ergo tres pclones loquebant de causis ⁊ cātis nō sil' existentibus habentibus ordinē rectū. hec aūt quarta conclusio exprimit cās ⁊ cāta nō sil' existentia habētia ordinē circularē. ¶ Secūdo notandū q̄ illorū triū qđlibet pōt ēē primū. qđlibet mediū. ⁊ qđlibet vltimū. nā si incipias a pluvia ex pluvia generabit vapor. ⁊ ex vapore nubes. ppter qđ pluvia erit primum. vapor mediū. ⁊ nubes vltimū. si aūt incipias a vapore ex vapore generabit nubes ⁊ ex nube pluvia. ppter q̄ vapor erit primū generatū nubes mediū ⁊ pluvia vltimū. si vero icipias

ꝯ nube ex nube generabit̃ pluuia ⁊ ex pluuia vapor ꝑ quod nubes erit pͥmū pluuia mediū vapor vltimū gñatū. qđlibet. n. istoꝝ pōt eē prio notū s₃ sensū diuersim₃ ⁊ sm̃ qđ est prio notū alicui incipit rōcinatio ab illo ⁊ concludit̃ aliud qđ est sibi minus notū. aliquis. n. prio inspiciens nubes accipit eas eē p sensū ⁊ ex isto ondit alia aliter. silr ab ipa pluuia pōt incipe concludendo alia duo. iđ qđlibet istoꝝ pōt eē altero noti⁹ s₃ sensū ⁊ ex illo demōstrari ꝯr eē sequenter alia.

Sunt at quedā q̄ fiunt vlr. sp. n. q̄ ⁊ in oi. aut sic se hñt. aut fiūt. Alia vo sp qdā nō. s₃ sicut frequēter sūt vt nō oīs hō mascul⁹ s₃ ē sicut freqnter. Taliū igit̃ necesse est ⁊ mediū sicut fraquēter eē. si. n. a. de b. vlr p̃dicat̃. ⁊ b de c. vlr necesse est a. de oi c. ⁊ semp predicari. hoc. n. vlr de oi ⁊ sp. s₃ suppositū est, sicut frequēter esse. necesse est ergo ⁊ medium frequēter eē: qđ est in quo est b. d. Erūt igit̃ ⁊ coꝝ que sunt sicut frequēter p̃ncipia sine medio quecunq₃ frequenter sic sunt aut fiunt.

¶ Dubitat̃ circa dcā. nā si sp ex pluuia gñat̃ vapor nec sp ex vapore generat̃ nubes. ergo vapor nō demr̃at̃ p pluuiā nec nubes p vapoꝛē. p₃ ꝯña. q: oīs demr̃atio est ex necessariis p̃io pos⁹. ¶ In soluēdo hoc dubiū ari. p̄mitit hāc distinctionē ꝙ eoꝝ q̄ fiūt sp vt eclypsis cā semper posita cā ponat̃ effect⁹. ⁊ q̄dā fiūt frequenter vt barba in masculo. q: nō oīs masculus tpe debito est barbatus eo ꝙ cā pōt ipediri. s. caliditas faciens corpus magis porosum q̄₃ sit corpus femelle quare pori sūt magis apti p quos erūt pili ⁊ ēt grossiores. hocaūt in masculo pluriū reptūr. sed q: talis cā pōt ipediri nō seq̄t̃ de necessitate. hō est masculus in debita etate. ergo ē barbat⁹ ¶ Hac distictōe p̄missa ari. soluit dubiū dicēs ꝙ ea q̄ fiunt sp demr̃ant̃ p mediū vt sp ⁊ ea q̄ sunt frequēter dmōstrant̃ p mediū vt frequēter. q: nō staret p̄missas eē veras sp. ⁊ ꝯclōnē solū vt frequēter. q: si maior extremitas p̄dicat̃ sp de medio termio ⁊ mediū semp de minori extremitate oꝫ maiorē extremitatē p̄dicari sp de minori extremitate cū ex necessario nō seq̄t̃ cōtingēs. iđ necessariū simplr seq̄t̃ ex necessario simpliciter. ⁊ necessariū sm̃ qđ ex necessario sm̃ qđ. si. n. añs est simplr necessariū aut vlr veꝝ ⁊ ꝯñs est necessariū sm̃ qđ. aut solū frequēter veꝝ ꝯtradictoriū ꝯñtis stat cū añte. ⁊ p ꝯñs ꝯña nō valet. Et cū dr̃ oīs demōstratio est ex necessariis. verū est ex necessariis simplr aut aptitudialr vel ex suppōne. vñ in mathe. ⁊ supcelestib⁹ ar. p cām infallibilē ⁊ simplr necessariā. si. n. ē interpō terre inter solē ⁊ lunā de necessitate est eclypsis. ⁊ si est figura trib⁹ rectis lineis ꝯtēta necessario ē eq̄litas triū anguloꝝ ad duos rectos. i nālibus āt ar. p cām aptitudialr necessariā. q: nō seq̄t̃ semen oliue est. ergo erit oliua ex ipo. nec seq̄t̃ pluuia ē. ergo ex ipa erit vapor qm̄ semē oliue p corruptionē. ⁊ pluuia p caliditatē poterit ipediri. tñ quātū ē ex se talia apta nata sūt tales effect⁹ facere. ¶ Ex p̄dictis seq̄t̃ p° ꝙ nō eodē nō ē arguēdū in mathe. ⁊ supcelestib⁹ ⁊ nālib⁹. q: i supcelestib⁹ ⁊ mathe. ex quo cāe nō pñt ipediri ē simpliciter arguēdū ⁊ s₃ actū. in nālib⁹ vero q: cāe pñt ipediri est arguēdū sm̃ aptitudinē. ⁊ ex cōditiōe vt hoc h₃ talē cām. ergo ē aptū natū hēre talē effectū. aut talis ē cā nō ipedita. ergo erit talis effectus. ¶ Secūdo seq̄t̃ ꝙ cū dicim⁹ aliq̄ cāta eē semp ⁊ vlr d₃ itelligi p relationē ad cām. vt eclypsis ē sp qñ ē sua cā ⁊ ē vlr vbi ē sua cā. vñ si eēnt multe lune ⁊ inter oēs iterponeret̃ terra i oib⁹ eis eēt eclypsis. ⁊ iō tales demr̃atōes sūt aliis certiores. q: fiūt p cām infallibilē. vñ ꝯmē. 2. meta demr̃atōes mathe. sunt i p̄mo gradu certitudis ⁊ nāles sequūtur eas.

Quō igitur qđ ē sit quod qđ est i termios assignatū est: ⁊ qualiter demr̃atio aut diffō sit ipsius, aut nō dictū est prius.

¶ Vltio ari. epilogādo ꝯcludit duo. P̄mū ꝙ ipm ꝙ qđ ē vꝫ eē mediū iter terios syllogisticos. sicut. n. sm̃ oē genus cāe ꝯtigit demr̃are. ita sm̃ oē gen⁹ cāe ꝯtigit diffinire. ꝑ qđ. 8. meta. ꝯmēdant̃ diffōnes aritarchi. q: dabant̃ p oē gen⁹ cāe. dr̃e igit̃ oē gen⁹ cāe mediū i demōstratōe ē dr̃e sm̃ oē gen⁹ cāe mediū eē diffinitōem. Scđo ꝙ alicui⁹ ē demr̃atio. ⁊ alicui⁹ nō ē demr̃atio. alicuius est diffinitio. ⁊ alicui⁹ nō est diffō. sube. n. est diffō ⁊ nō est demr̃atio. accñtis aūt est demr̃atio ⁊ nō diffō. Itē accñtis in ꝯcreto est demōstratio ⁊ nō diffō. s₃ accñtis in abstracto sm̃ se est diffō ⁊ nō demr̃atio. ¶ Cōtra ꝯclōnē ar. p̄bādo ꝙ in cāis ⁊ cātis circulariter se hñtibus nō fit posiis demr̃atio circularis ⁊ p̃io sic. si ex pluuia demōstrat̃ nubes. ⁊ ex nube demōstrat̃ pluuia. ergo ex pluuia demr̃at̃ pluuia. ꝯñs est ipossē. q: tūc idē demōstraret̃ p idē. ⁊ idē eēt noti⁹ ⁊ pri⁹ seipo. qđ est incōueniēs ⁊ c. ¶ Scđo si ex pluuia demr̃at̃ vapor ⁊ ecōtra sequit̃ ꝙ dmr̃atio circularis sit posiis in eodē genere cāe ꝙ ē ꝯtra ari. p̃io pos⁹ ⁊ p₃ ꝯña. q: pluuia est mā vaporis ⁊ vapor est mā pluuie. ¶ Ad p̄mū ꝯcedit̃ ꝙ ex pluuia demr̃at̃ pluuia. nō tñ idē demōstrat̃ p idē. q: ex pluuia corrupta dmōstrat̃ pluuia generāda ⁊ ex pluuia pñti dmōstrat̃ pluuia futura. ⁊ ex pluuia q̄ est demōstratur pluuia q̄ nō est. ꝑpterea sequit̃ ꝙ idē sit pn̄s ⁊ noti⁹ seipo. sed ꝙ pluuia pñs sit prior ⁊ notior futura. vñ cū dr̃ ex pluuia generat̃ nubes. ⁊ ex nube generat̃ pluuia. illud nō est itelligēdū de eadē pluuia. qm̄ p̃ia pluuia est cā nubis. ⁊ secūda est effectus imediat⁹ nubis. ⁊ effect⁹ mediatus p̃ie pluuie. Illa tñ ꝯña nō valet d formo. pluuia est cā nubis ⁊ nubes est cā pluuie. ergo pluuia ē cā pluuie. sicut nō seq̄t̃ deābulatio est cā sanitatis ⁊ sanitas est cā deābulatiōis. ergo sanitas est cā sanitatis. q: in vniuersis generibus cāꝝ nō q̄cqd est cā cāe est cā cāti. ar. n in quattuor teriis eo ꝙ cā in maiori nō supponit nisi pro cā efficiente. ⁊ in minori p cā finali. illa āt ꝯña. s. pluuia ē cā nubis ⁊ nubes ē cā pluuia. ergo pluuia est cā pluuie tenet gña māe. q: seruat̃ ꝯtinue idē gen⁹ cāe. s. mālis. pluuia. n. est cā mālis nubis ⁊ nubes est cā mālis pluuie. ¶ Ad secūdū r̃ndet egi. ꝙ in cāis p se dmōstratio circularis ē iposiis. s₃ bñ est posiis in cāis p accñs. q: pluuia nō est cā p se vaporis. cū nullū ens in actu sit p se mā. p accidens. n. est ꝙ ex ente i actu fiat ens vt p̄bat̃. p̃io phy. ⁊ p̃io de generatōe. sed si acciper̃ mālis cā vapor nō ē mā pluuie nec ecōtra. s₃ mā vtrinsq₃ ē ens i potētia cōe ad vtrinq₃. ⁊ sic accipiēdo cām māl̃ē p se nō iuenit̃ sub iecti ꝯuersio. nā huius. ens in potētia est mā pluuie. nō aūt ecōuerso: est ēt mā vaporis ⁊ nō ecōtra. ¶ Hec rñsio est mihi difficilis. p̃io. q: tunc aliqua demr̃atio eēt ex hiis q̄ sūt p accñs cōtra ari. p̃io pos⁹. ⁊ p₃ ꝯña. q: talis demōstratio circularis est ex cāis p accñs. Scđo q: necesse est ꝙ ex ente in actu fiat ens. nā ex quattuor elementis fiūt mixta. ⁊ ex alimēto fit nutrimētū. nō elementa ⁊ alimētū sūt entia in actu. Tertio q: nō distinguit iter mām alterationis ⁊ cōpōnis. vñ l₃ mā ꝯpōnis. s. q̄ fit cōpositū nō sit ens actu. tñ mā alteratōis q̄ corrūpit̃ in gñatōe cōpositi sequētis est ens in actu. Quarto q: falsū est vaporē nō eē mām p se nubis: nec nubē pluuie nec pluuiā vaporis. q: sicut semē est p se mā plante sp̄ma aīalis. ita quodlibet istoꝝ est p se mā alterius. Et l₃ p accñs sit ꝙ ex ente in actu fiat ens put li ex dicit mām ꝯpōnis nōtñ vt dicit mā₃ alteratōis. vel si est tñ ꝙ nullū ens vt est in actu est mā alicui⁹. sed tñ vt est in potētia. Iđ est aliter dicēdū ꝙ demr̃atio circularis est quadruplr posiis iuxta dceriationē scām. p̃io huius. p̃io in diuersis generibus demr̃ationū. s. qñ vna illaꝝ ē demr̃atio simplr ⁊ alia sm̃ qđ. vt puta qñ demōstrat̃ effect⁹ p cām ⁊ eꝯ. Scđo in diuersis generib⁹ cāꝝ. nā demr̃at̃ cā effectiua p cām finalē ⁊ cā final̃ p cām effectiuā vt colligit̃ a p̃io phy. Tertio i eodē genere cāe respcū tñ diuersoꝝ sup

positorum. q2 illa tria. s. pluuia vapor & nubes differunt se inuicem omnino. sed non respectu eiusdem suppositi. quia pluuia que demonstrans non est illa quam demonstrat nubes. Quarto respectu eiusdem suppositi sed neque per se. v. g. supposito quod aqua vapor nubes & pluuia non differant specie solum accidentaliter. ita quod eadem aqua numero fiet vapor nubes & pluuia diuersificata solum in accidentibus. in casu isto oportet concedere demonstrationem circularem non solum in eodem genere sed etiam respectu eiusdem suppositi non tamen ex eius prio vnius alterius demonstrat. nam per pluuiam immediate demonstratur vapor. sed per vaporem non immediate demonstratur pluuia cum nubes mediet per quam demonstratur pluuia sicut per pluuiam immediate demonstratur nubes. Et est aduertendum quod ex aqua non potest immediate generari aqua: quia frustra ageret nam si aquam corrumperet vt aquam generaret: et nam existens sub forma aque non appetit spoliationem illius forme et induatur eadem forma. hec ergo mediatio parua est in generatione elementorum. maior est in generatione mixtorum imperfectorum. & multomagis in generatione mixtorum perfectorum. nam ex aqua potest generari aer & statim ex aere potest generari aqua. ex pluuia autem fit vapor. sed non statim ex vapore fit pluuia. imo fit nubes immediate & statim ex nube fit pluuia. In mixtis autem perfectis est mediatio multo maior. fit. n. ex equo equus per multa media. prio. n. moritur & putrefit deinde generatur herba vel fenum de quo comedet equa & ex equa generatur menstruum de quo tandem formatur equus vt habetur declarari. 8. meta. ¶ Ex predictis sequitur primo quod processus a causa simul existente cum suo causato ad illum effectum & econtra est magis demonstratio circularis quam processus a causa non simul existente cum effectu suo ad illum effectum & econtra. quia in primo processu arguitur a causa ad effectum & econtra. ab eodem effectu ad eandem causam. demonstratur enim eclipsis per interpositionem terre. & eadem interpositio terre numero demonstratur per eandem numero eclipsim. ¶ In secundo autem processu non arguitur. ab eodem effectu ad eandem causam numero. sed solum specie: quia pluuia demonstrata per nubem non est illa pluuia numero de qua demonstratur nubes sed solum specie. ¶ Secundo sequitur quod circulatio materialis tanquam proprius effectus arguit circulationem effectiuam motus celi tanquam propriam causam. nam quod omnia moueantur suo periodo. & quod omnia reuertantur specifice secundum circulum vt quod ex equo mortuo fiat equus viuus & quod ex pluuia fiat pluuia & quod materia prius existens sub forma corrupta quasi circulariter reuertatur ad eandem formam totum contingit ex circulatione motus celi quem Aris. dicit esse vitam omnibus entibus naturalibus octauo phy.

Quomodo autem oportet venari in eo quod quid est predicamentalia nunc dicamus.

Eorum igitur que insunt vnicuique quedam extendunt in plus non tamen extra genus. dico autem in plus esse quecunque quidem insunt vnicuique vniuersaliter. At vero sed alii. vt. n. aliquid quod omni trinitati inest: sed non omni trinitati. sicut quod est. inest trinitati: sed non & numero. sed & impar inest omni trinitati: & in plus est: & namque ipsis quinque inest sed non extra genus. quinque quidem. n. numerus est nullum autem extra numerum impar est.

¶ Iste est 3us tractatus huius secundi posteriorum in quo Arist. dat modum inueniendi ipsum quod quid est. postquam determinauit qualiter se habet ad demonstrationem: & quia ipsum quod quid est: est illud quod per diffinitionem exprimitur subiecti vel passionis. ideo tractatus iste diuiditur in. 4. ca. Quorum primum assignat artem inuestigandi diffinitionem subiecti. Secundum dat modum procedendi in arte ista ibi. Sed diffinitiones. Tertium docet artem accipiendi & inuestigandi diffinitionem passionis ibi. Querere autem oportet. Quartum instruit modum accipiendi ipsum subiectum loco diffinitionis nisi medium demonstratione ibi. Ut habeamus autem proposita. Primum capitulum diuiditur in duas partes. in quarum prima ari. premittit vnam distinctionem. In 2a vero exequitur de intento ibi. Huiusmodi ergo accipienda. ¶ Quantum ad primum distinctio quam ari. premittit est ista. eorum que insunt alicui diffinibili quedam excedunt ipsum diffinibile & non genus eius. quedam autem excedunt tam genus quam diffinibile. vbi gratia. bipes inest homini. & in plus se habet quam homo. quia competit alteri ab homine vt volatilibus non tamen excedit genus ipsius hominis. quia continetur sub animali. cum omne bipes sit animal & non econtra. similiter impar inest ternario excedit ipsum. quia omnis ternarius est impar & non econtra. non tamen excedit suum genus. s. numerum eo quod numerus tam de pari quam de impari vere predicatur. ens vero inest vere tam homini quam ternario & excedit cuiuslibet istorum genus tam propinquum quam remotum cum sit transcendens extra omne predicamentum.

Huiusmodi igitur accipienda sunt vsque ad hoc primum quorum vnumquodque quidem in plus sit: omnia autem non sunt in plus. hanc. n. necesse est substantiam rei esse: vt trinitati inest omni numerus impar primus vtrobique: & sicut quod non est mensurari numero: & sicut quod est non componi ex numeris. hoc itaque iam trinitas est numerus impar primus & sic per se horum. n. quodque aliud. quod in paribus omnibus inest: vltimum autem & dualitati: omnia autem illi.

¶ Ista distinctione premissa phs ponit duas regulas. Quarum prima est ista. si accipiantur tot predicata alicuius diffinibilis non se extendentia extra genus quorum quodlibet in plus se habet quam diffinitum & omnia simul equaliter: ex talibus predicatis constituitur diffinitio essentialis illius. patet nam illi termini numerus impar vtrobique primus faciunt diffinitionem ternarii cum omnes simul conuertantur cum ternario: & quodlibet illorum cominus est ternario vt liquet. Et notanter dicitur non se extendentia extra genus propter terminos transcendentes & diuersorum predicamentorum ex quibus non debet fieri talis diffinitio. ¶ Notandum primo secundum Ari. quod numerus dupliciter dicitur primus. s. primitate mensurationis. & primitate compositionis. Numerus primus primitate mensurationis est ille qui non mensuratur aliquo numero. & sic solum binarius vel ternarius est numerus primus sed etiam quinarius & septenarius & generaliter quilibet numerus impar. Numerus vero primus primitate compositionis est ille qui non componitur ex numeris. & sic nullus est numerus primus nisi binarius & ternarius. Et si dicitur quod ternarius a.b.c. componitur ex numeris. s. ex binario a.b. & ex alio binario b.c. soluitur per hoc quod intelligitur de numeris non communicantibus. modo illi duo binarii inuicem communicant eo quod b. vnitas vnius est vnitas alterius. diffinitio quinarii non est numerus impar primus quia tunc quinarius esset ternarius: sed illius diffinitio est numerus impar vtrobique primus. ita quod sit primus primitate mensurationis & primitate compositionis. ¶ Secundo notandum quod sicut compositum naturale solum constat ex materia & forma. ita diffinitio essentialis solum constare debet ex duobus. s. genere propinquo & differentia vltima. quorum primum dicit potentiam vt materia. & 2m dicit actum vt forma 3m autem non requiritur. quia duo talia neque diuo neque colia coniungi debet. aliquando tamen innominatum est genus proprium & tunc loco illius ponendum est genus remotum vsque ad differentiam vltimam. vt si esset diffinitio hominis animal mansuetum bipes. animal mansuetum accipitur loco generis proprii & propinqui. bipes vero se habet vt specifica differentia. & si ignota est nobis differentia propria loco illius sumende sunt due vel tres differentie communiores que coniuncti conuertantur cum diffinito. & ignota differentia hominis propria loco eius accipitur gressibile bipes. quod conuertitur cum homine. sed tam gressibile quam bipes sit communius. talia. n. competunt diffinitioni hominis. quia per gressibile conuenit homo cum aliquibus terrestribus. & differt a volantibus. per bipes autem conuenit cum volantibus & differt a terrestribus. ¶ Tertio notandum quod si aliqua duo respectu tertii se habent in plus & totum in eque oportet quodlibet illorum restringere & restringi. & consequenter esse excedens & excessum. modo in diffinitione vera non sunt aliqua duo quorum quodlibet excedat & excedatur. nam in diffinitione vera sunt genus & differentia. vel si sunt plures differentie hoc erit secundum ordinem predicamentalem. quarum vna erit differentia generis superioris & alia differentia generis inferioris. vt substantia animata sensitiua si primum datur illa non se habent sicut excedentia & excessa. quia differentia non se extendit extra genus suum. si 2m iterum non quodlibet illorum est excedens & excessum. quia differentia generis inferioris

Notandum primum

Notandum 2m

Notandum 3m

rioris nō pōt excedere drīam generis superioris. Ex q̄bus sequitur q̄ diffō cōtinēs plura quoꝝ quodlibet est in plus ⁊ totū in eque nō est diffinitio vera. sed suppler vlcē vnius diffōnis vere. idō regula hic tradita a pħo nō est bona simpliciter. sed bona in casu. quādo. s. ignorat̄ drīa vltima spēi.

Quoniā aūt ostensū iā ē in supioribus q̄ necessaria sunt i eo q̄ quid est p̄dicantia. vlīa aūt necessaria sunt. In trinitate āt ⁊ i quoq3 alio sic accipiunt̄ in eo q̄ qd est: accepta sic ex necessitate erit trinitas hec.

¶ Declarata hac regula arī. pbat illā esse diffōnem ternarij per duas conclusiōes. q̄rū p̄ria est ista. nūerus impar vtrobiq3 p̄imus inest de necessitate ternario pbat̄ oē quod inest alicui vlr ⁊ in eo qō qd est inest illi de necessitate. sed nūerus ipar vtrobiq3 p̄imus inest ternario vlr ⁊ in eo qd q̄d est. ergo p3 p̄ñā. cū maiori ex deteriis p̄mo huius. ⁊ minor declarat̄. q2 oīs ternarius ē numerus ipar vtrobiq3 p̄im⁹. ⁊ ad interrogationē factaz p quid est ternarius rn̄det̄ q̄ nūerus ipar vtrobiq3 primus. ¶ Dubitatur q2 paritas ⁊ iparitas eē p̄rimū ⁊ n̄ esse p̄imū vident̄ eē drīe accn̄tales ⁊ q̄dā ppietates numeri. nō igit̄ p̄dca diffinitio p̄dicat eēntaliter ⁊ in q̄d de ternario. ¶ Rn̄detur q̄ tales ppietates ponunt̄ loco drīarum eēntaliū. sicut etiā in diffōne aīalis ponit̄ sensitiuū quod est passio ppria aīalis ⁊ nō drīa eēntalis. ⁊ in diffōne hoīs ponitur bipes gressibile p̄nātū q̄ dicūt̄ ppietates accn̄tales v3 figurā ⁊ organizanonē mēbroꝝ corporis. sepe. n. nomina subaꝝ ab accn̄tibus sunt assūpta. vt lapis a lesione pedū ⁊ petra a tritione pedis. q̄a petra dr̄ quasi a pede trita fm̄ etymologiaz vocabuli.

Quod āt substantia sit ex his: manifestū est. necesse. n. ē nisi hoc eēt trinitatis eē: vt genus aliquid esse: hoc aūt noīatū: erit igit̄ in plus q̄3 trinitati inesse. cōcessū3. n. est hmōi esse genus. q̄dcunq3 scdm potentiā in plus est. Si itaq3 nulli inest aliū q̄3 athomis trinitatis: hoc vtiq3 erit trinitatis esse. suppōatur. etenī hoc vniuscuiusq3 substātia eē. que est in athomis vltimum p̄dicamētu3. Quare sic ⁊ alii cuilibet sic demōstratoꝝ eē inerit.

Dclo 2ª p̄ini capituli tertii tractatus.

¶ Secūda conclusio nūerus ipar vtrobiq3 p̄imus est diffō eēntialis ⁊ quidditatiue ternarij. pbat̄. omne quod p̄dicat̄ vlr in eo q̄d qd est de aliqua specie. est diffō vel genus illius. p3 p̄ñā cū minori ex alia cōclusiōe. maior āt est nota. q2 nihil p̄dicat̄ in quid nisi spēs genus vel diffō drīa. n. nō p̄dicat̄ in quid. sed quale. per por. Tūc sic nūerus impar vtrobiq3 p̄imus p̄dicat̄ de ternario. genus vel diffō supple eēntialis ⁊ q̄ditatiua: sed nō tanq3 gen⁹ q2 conuertitur cū ternario ⁊ nulli inest nisi ternario ⁊ suis indiuiduis. igit̄ tanq3 diffō q̄ditatiua ⁊ eēntialis. minor vero p3 iductiue. q2 nulli genus siue sit noīatū siue inominatū cōuertitur cū spē. ¶ Notandū p̄rio fm̄ phz q̄ nō habet̄ vltimū p̄dicatū nisi in athomis. i. in indiuiduis spēi. q2 hoc mō fit diffō sēp aggregādo drīas donec totū aggregatū sequet̄ spēi. q2 aggregatū nō p̄dicat̄ nisi de indiuiduis. fecit. n. pħs speciale mētionē de athomis q̄ est diuisibile in spēs nō ppie diffinit̄. sed q2 est diuisibile in indiuidua. nullū. n. equiuocū ppriissime diffinitur equiuocationis. latēt. n. in generib⁹ equiuocatōes fm̄ arī. septio phy. ppter diuersas rōnes quas continet spērū.

Nota p̄m

potestate. n. genus p̄tinet omnes spēs. inquit por. in vlibus. ¶ Notandū scdo. fm̄ pħm q̄ genus fm̄ potentiam in plus se h3 q̄3 ea que sunt in genere. q2 sicut ma p̄ma est in p̄ra potētia cū nō sit ex se quid nec qualis nec quanta. septio meta. sed terminat̄ p formā ita genus est potentiale ad omnes drīas ⁊ species cum nulla sibi determinet. ⁊ per drīam aduenientem sibi cōtrahit̄ ad determinatā spēm vt asserit por. dicēs differētiā adueniēs generi cōstituit spēm. ¶ Et cōcludit pħs q̄ ea que dcā sunt de ternario possunt aliis spēbus applicari mō consimili diffiniendo illas per plura quoꝝ quodlibet ī plus ⁊ totū in eque. i. totum inexīs diffinito equaliter ⁊ conuertibilr ⁊c. ¶ Sed dubitat̄. nā sola suba diffinitur eēntialiter ⁊ q̄ditatiue. p arī. septio meta. s3 ternarius est accidens cū sit spēs p̄dicamenti quātitatis fm̄ pħm in predicamētis. igitur nō debet diffiniri essentialiter ⁊ quidditatiue. Dicendū q̄ aliquod accidens h3 modū substantie. s. nihil extrinsecū cōnotando: aliquod aūt h3 modu3 accidentis. v3 aliquod extrinsecū cōnotādo. vnde albedo ⁊ nigredo ⁊ hec talia non cōnotant sua suba nec aliquid aliud. simitas aūt ⁊ crispitudo cōnotant sua substātia. ideo albedo ⁊ nigredo. ⁊ huiusmodi hn̄t modū substantie. simitas aūt ⁊ crispitudo q2 cōnotant nasū ⁊ caput habent modum accn̄tis iō talia non diffiniuntur pure q̄ditatiue. s. per pprium genus ⁊ per ppriam drīam diuisiuam illius generis ⁊ cōstitutiuā spēi intrinsece per modū p̄tis essentialis. alia vero bene diffiniuntur pure quiditatiue ex quo habent proprium genus ⁊ propriaz differentiam hn̄tem rōnem actus ⁊ forme. ⁊ quādo nō habet̄ talis drīa eēntialis. loco eius accipiat̄ aliqua differentia accidentalis. vt videbitur infra. vt albedo ē color congregatiu⁹ visus. ⁊ nigredo est color disgregatiuus visus eo modo quo diffiniunt̄ spēs substantie. vt equus est animal hinnibile ⁊ asinus est animal rudibile constat aūt q̄ binarius ⁊ ternarius l3 sint accidentia. tn̄ habent modū substantie ⁊ non subiin nec aliq̄d extrinsecū cōnotādo. iō bn̄ diffinit̄ binarius p nūerū parem vtrobiq3 p̄imū ⁊ ternarius per nūerum imparē vtrobiq3 p̄imum.

Dicēdū p̄m

Rn̄ p̄m

Cōgruū āt est cū totū aliqs negociet̄ ꝺpartiri genus in athoma spē p̄ria. vt nūerus in dualitatem ⁊ trinitatē. postea sic diffōnes illoꝝ accipere tentare. vt recte linee ⁊ circuli ⁊ recti anguli. post hec āt accipientes q̄ genus sit. vtrū quātitatū. aut qualitatū. pprias passiones speculari p cōia p̄ria ꝯpositis. n. ex athomis ꝯueniētia ex diffōnibus erunt manifesta. ppter hoc q̄ pricipiū oīu3 diffōnū q̄ simplex est: ⁊ simplicibus p se inesse cōuenientia solis. aliis aūt scdm illa.

¶ Scdā regula est ista. si accipiat̄ pprīū gen⁹ ⁊ ppria drīa eēntialis illa ꝯstituūt diffōnē eēntialē termini diffinibil̄. p3 qm̄ si animal ē hoīs ppriū genus. ⁊ rōnale ppria ac eēntialis eius differentia. totum hoc aīal rōnale ē diffinitio eēntialis ⁊ quiditatiua hominis. pprīū aūt genus inuenit̄ p diuisionē illius in spēs sp̄alissimas eo mō quo diuidit̄ nūerus in biariū ⁊ ternariū p quā diuisionē diffiniunt̄ illa ponēdo ppriū genus in diffōne. ⁊ idē itelligit̄ in aliis. s. q̄ ponat̄ ppriū ⁊ imediatū genus in diffōne. vt patet diffiniēdo circulū lineā rectā vel angulū rectū. ¶ Notādū p̄rio fm̄ Egi. q̄ generis triplex ē diuisio in suas partes subiectiuas. Prima est generis cōiora in genera subalterna vt si diuidat̄ q̄titas p ꝯtinuū ⁊ discretum. aut aīal p bipes ⁊ q̄drupes. ⁊ tūc gen⁹ nō igredit̄ diffōnē spēi sp̄alissime. Scdā ē generis i spē3 sp̄alissimā ⁊ spēm subalternā eo mō quo diuidit̄ aīal ī hominē ⁊ brutū ⁊ sic solū ingredit̄ diffōnē p̄imi mēbri q2 sola spēs sp̄alissima diffinitur pprie. Tertia est generis i spēs sp̄alissi

sunt ⁊ nulla specieꝫ nu͂eri aut figure ꝑ tot d̃rias diffiniri
qꝛ per plures in infinituꝫ aliq̄ alia diffinibilis fit et quo
sunt simpliciter infinite spe͂s nu͂eroꝝ ac figuraꝝ. ⁊ ꝯñter
sequit̃ ꝙ aliq̄ sint genera que nõ possu͂t euacuari ꝑ di-
uisione͂. s. nu͂erus. ⁊ figura que oi͂a sunt absurda. ¶ Di
ce͂du͂ igit̃ ꝙ inter aial ⁊ suas spe͂s spa͂lissimas nõ est ali-
ud genus mediu͂ sicut necꝫ inter figura͂ ⁊ suas spe͂s. aut
inter nu͂eꝝ bina͂u͂ aut quaternariu͂. ⁊ si homo aut bestia
aut bipes aut quadrupes dicitur e͂e gen⁹ hoc est ẜm fa
mositate͂ ⁊ nõ ẜm veritate͂ eo mõ quo triangulus dicit̃
e͂e gen⁹ ⁊ ysochele͂ equilateru͂ ⁊ gradatu͂ e͂e spe͂s. quod
nõ est ẜm. vt d̃claraui in p̃io hui⁹. ⁊ si homo vel bestia
vel bipes aut quadrupes p̃dicat̃ de plurib⁹ differe͂tib⁹
spe͂. nõ tñ est genus. qꝛ nulli͂u illoꝝ p̃dicat̃ in q̄d. ¶ Sz
forte arguit̃ sic d̃ria adueniens generi co͂stituit spe͂m. igit̃
sicut ex aiali ⁊ rõnali fit aliq̄ spe͂s ita ex aiali ⁊ irrõnali.
sed nõ fit spe͂s spa͂lissima. qꝛ talis diffõ predicat̃ de plu-
ribus differe͂tib⁹ spe͂. igitur fit spe͂s sub alterna. Rñdet̃
ꝙ si aliq̄d gen⁹ diuidit̃ ꝑ d̃rias indiuisibiles quelibet ea
rum adueniens generi co͂stituit spe͂m. ⁊ si diuidit̃ ꝑ d̃rias
diuisibiles nõ quelibet eaꝝ adueniens generi ꝯstituit spe͂z
vt corp⁹ aiatu͂ qd̃ nõ diuidit̃ nisi ꝑ sensitiuu͂ ⁊ insensiti-
uu͂ q̄ q̄dẽ d̃rie adueniẽtes generi ꝯstituu͂t aial ⁊ pla͂ta͂. q̄
sunt spe͂s subalterne. si au͂t aliq̄d gen⁹ diuidit̃ ꝑ duas dif
ferentias quaru͂ vna sit indiuisibilis ⁊ altera diuisibilis. dif
fere͂tia indiuisibilis adueniens generi co͂stituit spe͂m. d̃ria
au͂t diuisibilis opposita illi nõ co͂stituit spe͂m necꝫ diffõ-
ne͂. sed imediate diuidit̃ in alias d̃rias indiuisibiles co͂sti
tuentes spe͂s ⁊ diffõnes specieꝝ. verbi gratia. figura di-
uidit̃ imediate ꝑ h̃re angulu͂ ⁊ carere angulo. vt colligi
tur de mente ph̃i. ⁊ co͂me͂. p̃io phy. quaru͂ d̃riaꝝ vna
est indiuisibilis. s. carere angulo. qꝛ nõ ꝯperit nisi vni spe
ciei spa͂lissime. vꝫ circulo. alia au͂t est diuisibilis. s. h̃re an
gulu͂. ⁊ illa imediate absqꝫ co͂stõne speciei vel diffõnis
diuiditur in infinitas d̃rias ꝯstituentes infinitas spe͂s figu
raru͂. Sic nu͂erus lꝫ diuidat̃ ꝑ d̃rias diuisibiles que su͂t
par ⁊ ipar. tamẽ qꝛ diuiditur per alias d̃rias quaꝝ vna
est indiuisibilis ⁊ alia diuisibilis. nõ habet sub se gen⁹ qd̃
sit species co͂stituta per d̃riam diuisibile͂. diuidit̃. n. nũe
rus ꝑ nu͂eru͂ simpliceꝫ ⁊ co͂positu͂ intelligendo ꝑ nu͂eru͂
simplice͂ illu͂ qui nõ co͂ponitur ex aliquo nu͂ero. ⁊ ꝑ
nu͂erum co͂positu͂ illu͂ qui co͂ponit̃ ex numero ¶ Consi
militer dicat̃ de aiali ꝙ lꝫ diuidat̃ ꝑ bipes ⁊ q̄drupes
aut per alias d̃rias diuisibiles corru͂de͂tes his. tñ nõ hꝫ
genus sub se ꝯstitutu͂ ꝑ aliqua͂ illaꝝ d̃riaꝝ. qꝛ hꝫ alia͂
diuisionem magis ꝓpria͂ ⁊ e͂enale͂ sibi qua diuidit̃ per
rõnale ⁊ irrõnale. quaꝝ p̃ia est indiuisibilis cu͂ nõ com
petat nisi homini. alia vero ẽ diuisibilis. qꝛ co͂petit plu-
ribus specieb⁹ aialiu͂. iõ talis aut bipes aut q̄drupes non
co͂stituit genus nec spe͂z nec diffõne͂. sed imediate desce͂
dit in alias spe͂s per d̃rias indiuisibiles eo mõ quo actus
⁊ pote͂tia adueniẽtes enti nõ ꝯstituu͂t genus necꝫ spe͂m.
necꝫ diffõne͂. sed immediate diuidunt per actum suba
lem ⁊ accn͂tale͂. per pote͂na͂ accn͂tale͂ ⁊ sb̃a͂tialem desce͂
dendo in decem gn͂alissima deceꝫ p̃dicamentoꝝ. ¶ Ad
tertiu͂ d̃r ꝙ sicut elemẽta dicunt̃ corpora simplicia sim
plicitate opposita co͂positioni ex materia ⁊ forma nõ ob
sta͂te ꝙ ꝯponant̃ ex m̃a ⁊ forma. ⁊ ip̃a m̃a ⁊ forma di
cunt̃ simplicia simplicitate opposita ꝯpõnt ex m̃a ⁊ for
ma non obsta͂te ꝙ ꝯponãtur ex ptib⁹ integralib⁹. ita ge
nus et d̃ria sunt p̃ncipia simplicia simplicitate opposita
co͂põni ex genere ⁊ d̃ria non obsta͂te ꝙ genus co͂po-
natur ex actu ⁊ potentia. ⁊ d̃ria ex e͂e ⁊ essentia ꝓpte-
rea genus nõ est m̃a cum includit essentialr̃ actuꝫ ⁊ po
tentia͂. d̃ria autem ⁊ si nõ sit nisi actus. nõ tñ est act⁹ pu
rissimus. qꝛ admiscet̃ potentie generis. ¶ Ad q̄rtum d̃r
ꝙ illud qd̃ ꝯuenit generi tanq̄ȝ diuisiuum illi⁹ aut facies
vnum cum eo co͂petit ei nõ per aliud. iõ risibile non
est diuisiuum animalis necꝫ faciens vnum cum eo. sed
facit vnu͂ cu͂ hoie. ideo aiali co͂petit rõe hoi͂s simpliciter.

habere tres angulos equales duobus rectis nõ est diui
siuu͂ figure necꝫ facie͂s vnu͂ cu͂ ea. sed cu͂ tria͂gulo. iõ nec
figure nec alteri co͂petit nisi rõne tria͂guli. rõnale au͂t ⁊ ir
rõnale facivnt vnu͂ cu͂ aiali aut diuidu͂t ip̃m: iõ talia co͂pe
tunt aiali per se ⁊ nõ per aliud. sicut. n. a linea fluu͂t due
passiones opposite. s. rectu͂ ⁊ curuu͂ ⁊ a nu͂ero due alie.
vꝫ paritas ⁊ iparitas. ita a quolibet gene͂ fluu͂t due d̃rie
e͂enales opposite. vt ab aiato corpore sensitiuu͂ ⁊ insen
sitiuu͂. ⁊ ab aiali rõnale ⁊ irrõnale. sicut ergo rectum ⁊
curuu͂ co͂petu͂t linee ꝑ se ⁊ nõ ꝑ aliud. ⁊ paritas ⁊ ipari
tas co͂petu͂t nu͂ero ꝑ se ⁊ nõ per aliud. ita rõnale ⁊ irrõ
nale co͂petu͂t aiali per se ⁊ nõ ꝑ aliud: sicut ergo forma
n̄alis co͂petit m̃e tanq̄ȝ subo ⁊ ꝯposito tanq̄ȝ toti ita dif
ferentia co͂petit generi tanq̄ȝ subo ⁊ spe͂i tanq̄ȝ toti. ita ꝙ
est actus generis: ⁊ pars spe͂i. ꝓpterea d̃ria ꝑ se co͂petit
tñ generi q̄ȝ spe͂i. sed nõ eode͂ mõ. Et si ex his co͂cedit̃ ir
rõnale bipes aut quadrupes. vel alia d̃ria loco illaꝝ po
nenda facere vnu͂ cu͂ genere aut co͂stituere spe͂m illd̃ nõ
est intellige͂du͂ co͂plete ⁊ in actu. sed ico͂plete ⁊ in pote͂na
eo mõ quo forme subales elementoꝝ faciunt vnu͂ cum
m̃a. ⁊ co͂stituu͂t vnu͂ in spe͂ in generatiõe mixtoꝝ.

Ed diffõnes que su͂t scd̃m differen
tias viles sunt in id qd̃ sic adeam⁹.
sicut tñ demõstra͂t dictu͂ est in priori
bus. viles au͂t sunt vtiqꝫ sic solu͂ ad colligen
du͂ qd̃ quid est: ⁊ etia͂ videt̃ vtiqꝫ nihil lꝫ mo
ru͂ vtiqꝫ accipere oi͂a tanq̄ȝ si ex principio ac
ceperit aliqs sine diuisione.

diuisiones

¶ Istud est secu͂du͂ capitulum huius tractatus in quo
ari. postq̄ȝ dedit arte͂ inuestiga͂di diffõne͂ subiecti dat mo
du͂ ꝓcede͂di in arte per quattuor co͂clusiones. quaꝝ p̃ia
est ista ad diffõne͂ inuestiga͂da͂ vtilis est diuisio nõ illatiue
sed collectiue. ¶ Scd̃a ꝯclusio. particule diffõnis pone͂
de sunt in diffõne ẜm e͂entiale͂ ordine͂ p̃dicamẽtale͂. ibi dif
feret au͂t. ¶ Tertia co͂clusio. diffinitu͂ nõ scit̃ per diffõne͂
si relinquit̃ aliqua diuisio inter genus ⁊ spe͂m diffinibi-
le͂. ibi. Amplius nihil. ¶ Quarta co͂clusio. in diffõne su͂t
accipienda p̃dicantia in quid ẜm magis ⁊ min⁹ co͂e eua
cuantia tota͂ na͂m diffiniti. ibi ad ꝓbãdum au͂t. ¶ P̃ia
ꝯclo arguit̃. ⁊ p̃io quo ad p̃ima͂ parte͂. s. ꝙ ad diffõne͂
inuestiga͂da͂ nõ est vtilis diuisio illatiue. quonia͂ si diffini-
tio ꝑ diuisione͂ illatiue ꝯcludit̃. aut igit̃ ꝑ discursu͂ syllo
gisticu͂ aut per discursu͂ entimematicu͂ destructiuu͂. non
p̃imu͂ qꝛ per tale͂ syllogismu͂ nõ ꝓbat̃ iunctum cu͂ nõ pl⁹
co͂cludit̃ diffõ alicuius q̄ȝ suu͂ oppositum vt oe͂ aial est
aial rõnale vel aial irrõnale. sed omnis homo est aial.
igit̃ oi͂s hõ est aial rõnale vel aial irrõnale. hic co͂cludit̃
totu͂ illud disiu͂ctu͂. ⁊ nulla eius pars. nõ etia͂ scd̃m. qꝛ ꝑ
talem discursu͂ co͂mittitur fallacia petitionis p̃ncipij. vt
omnis homo est aial rõnale vel irrõnale. sed nihil qd̃ ẽ
hõ est animal irrõnale. igitur omnis hõ est aial rõnale.
assumit̃ enim in minori qd̃ debet ꝓbari. ⁊ ita nõ habet̃
plus diffõ hoi͂s q̄ȝ in principio. ¶ Secu͂da pars co͂clusi
onis declaratur vꝫ ꝙ ad diffõne͂ inuestigandaz est vtilis
collectiue diuisio. na͂ habita spe͂ ⁊ habito genere eiusdeꝫ
alicuius predicamenti diuidat̃ illud genus per differen
tias vsqꝫ quo deueniatur ad differentiam ꝓpriam co͂pe
tentem illi ⁊ nõ alteri. qua habita aggreget̃ generi. ⁊ ha
bebitur diffinitio speciei signate. verbi. g. cognito ꝙ hõ
⁊ substantia sunt eiusde͂ predicamenti: diuidatur sb̃a ꝑ
corporeum ⁊ incorporeu͂. ⁊ intellecto ad sensum ꝙ hõ
non est incorporeus. diuidatur corporeu͂ per animatum
⁊ inaiatum. ⁊ qm̃ sensu ⁊ motu distinguit̃ aiatum ab
inaiato. optime cognoscet̃ homine͂ e͂e corp⁹ aiatu͂. ⁊ qꝛ
nõ oe͂ corpus aiatu͂ est hõ. ite͂ oportet diuidere aiatu͂ ꝑ
se͂sitiuu͂ ⁊ inse͂sitiuu͂ sorna͂do duo gn͂a. s. aial ⁊ pla͂ta͂ ꝑ ag
gregatione͂ illarum differentiarum ad suum genus. ⁊ co
gnito ꝙ homo nõ ẽ pla͂ta sed aial qꝛ sentit: oꝫ subseq̄n͂

p̃o ꝯ. se
cundi ca
pituli ist
tractat⁹

ter aial diuidere p rõnale & irrationale: deinde aggregare illam differentiã rõnale illi gñi animal & habebit diffõ hois p hoc q ois hõ est aial rõnale & ecõtra. diffinitio ergo inuestigat p viaz cõpõnis & diuisionis sic q diuisio semper pcedit cõpõnẽ. Primo eni diuidit gen⁹. dein de cũ gñe fit cõpõ differentie. & hr diffõ. ¶ Notandũ q nihil p se est i pdicamento substãtie nisi p se existens vel pars p se existẽtis cũ hoc sit ppriũ illi pdicamẽto. sõ diuiso aialt p pennatũ. aut p risibile & hinnibile. aut p aliqs tales drias cõuertibiles cũ spẽ diffinibili videat si he differentie vltime sunt p se existẽs: vel ptes essentiales p se existẽtiũ aut nõ. si sic: tũc addant generi & fiet diffinitio inuestigãda. si aũt nõ sunt ptes ois dimittat. q: p aggregationẽ illaz ad gen⁹ fierẽt diffinitiones accñtales & non essentiales. iste nãq sunt diffinitiones accñtales animal risibile vel hinnibile cũ risibilitas & hinnibilitas sint accñtia & nõ substãtie. ¶ Ex pdictis sequit q bipes & qdrupes pẽnatũ & sine pẽnis. gressibile & reptibile seu volatile & natabile nõ possunt cõstituere aliquã diffinitionẽ eẽntialẽ pdicamẽti substãtie cũ nõ sint nisi pprietates accidẽtales generũ & speciẽ pdicamẽti substãtie. aliqñ tñ ponũt in diffinitionib⁹ essentialib⁹ substãtiaz pp̃ter carẽtiã terminoz cõpetẽtiũ differentiis eẽtialib⁹ pdicamenti substãtie. ita & paritas & iparitas cũ sint pprie passiões numeri sicut rectũ & curuũ linee nõ cõstituũt nisi diffinitiones accidẽtales. licet iterdũ accipiant tanq̃ pprie & essentiales differẽtie pp̃ter carẽtiã pprioz nominũ. ¶ Sed dubitat. qñ lõgitudo est ppria passio linee. & latitudo superficiei. & pfunditas corpis. & tñ Aris. in pdicamẽtis. in capitlo de q̃titate diffinit lineã p lõgitudinẽ. & supficiei p latitudinẽ. & corp⁹ p pfunditatẽ assignãdo illas diffinitiones nõ tanq̃ accñtales: sed eẽntiales. alioqn nõ verificarent de suis diffinitis. sicut nulla ppria passio verificat in abstracto de suo subiecto. Rñdetur q q̃libet illarum diffinitionũ est accñtales. linea est lõgitudo sine latitudine & pfunditate cui⁹ extrema sunt duo pũcta. supficies est latitudo sine pfunditate cui⁹ extrema sunt due linee. corp⁹ est pfunditas cui⁹ extrema sunt due supficies. sz sumitur loco illoz. linea est q̃titas cõtinua cui⁹ extrema sunt duo pũcta. supficies est q̃titas cõtinua cui⁹ extrema sunt due linee. corp⁹ est q̃titas cõtinua cui⁹ extrema sunt due supficies. aliter cõcedo q nulla illaz diffinitionũ que dat p pprias passiones verificat i recto d diffinito suo. sed intelligende sunt in obliquo isto mõ. linea est q̃titas cõtinua in q̃ est lõgitudo tñ. supficies est q̃titas cõtinua in q̃ est latitudo sine pfũditate. corp⁹ est q̃titas continua in qua est profunditas terminata superficiebus.

Differt aũt aliquod pdictoz prius & posterius pdicari. vt est dicere animal mansuetum bipes. & quoniam bipes. aut animal mãsuetum. & itez ex hoc & differentia est homo aut quodlibet esse. Unde sic necesse est diuidenter repetere.

¶ Sõa cõclusio. particule diffõnis ponẽde sunt i diffõne sm essentialẽ ordinẽ pdicamẽtalẽ. ita q pmo ponat genus. deinde differẽtia cõmunior. cõsequẽter vero dria specialior. bene eni dicit aial mãsuetũ bipes. sed non bñ dicit aial bipes mãsuetũ. quod Aris. sic declarat. omne cõpositũ ex duobus: ẽ ex vno tanq̃ ex potẽtia: & ex alio tanq̃ ex actu illius potẽtie. sz animal mãsuetũ ẽ ex duobus cõpositũ: ergo est ex vno. s. ex animali tanq̃ ex potẽtia cũ sit gen⁹: & ex alio tanq̃ ex actu ipsius. s. mansueto cũ sit differẽtia eiusdẽ patet cõsequentia cũ minori. maior vero est clara. quoniã ex duobus existentib⁹ in actu: vel ex duob⁹ existentib⁹ in potentia non fit aliqd vnũ. oportet eni semp q vnũ sit in actu: & reliquũ in potẽtia. deinde arg. sic sub eadẽ maiori. homo est aliqd vnũ compositũ ex aiali mãsueto & bipede. igit vnũ eoz se hz vt potẽtia. vz aial mãsuetũ. & reliquũ sicut act⁹ illi⁹. s. bipes. & sic mãsuetũ ẽ act⁹ imediat⁹ aialis. & bipes ẽ act⁹ imediatus mãsueti. igit mansuetũ dz addi imediate aiali. & bipes imediate mãsueto. pz cõña ex quo mõ itelligẽdi sunt a modis eẽndi. gnto mediãte itellect⁹ dz formare diffinitionis particulas sm q reperit in re. ¶ Notãdũ q ex genere & dria cõi cõstit genus ppiquũ q̃bus si addit dria minus cõis fit gen⁹ ppiqu⁹ vsq̃ quo accipiat dria ppria cõstituẽs spẽm. vt si aial hẽat gen⁹ sub se iuxta opinionẽ cõez. & diuidat p domesticũ siue mãsuetũ & idomitum & iterũ aial mãsuetũ p bipes & nõ bipes. totũ hoc aial mãsuetũ hz rõnẽ generis. si. n. scirem⁹ nomẽ illi⁹ generis. poneremus ipm. sed q: inominatũ est circũloquimur ipm p aial mãsuetũ. oiñ si bipes nõ ẽ ppria dria. & totũ hoc aial mãsuetũ bipes nõ cõuertit cũ hoie. totũ hoc se hz vt genus donec veniat ad driã ppriã q̃ cũ oib⁹ aceedens cõstituit spẽm. Primo igit ponit dria cõis. & deinde spãlis. q: ecõtra nihil cõstituit ex tali ordie. vnde ex genere remoto & dria spãli nihil cõstituit cũ nõ sit pprius actus illius potẽtie. sed ex generi e ppiquo & dria ppria hñ cõstituit spẽs. q: ẽ pprius act⁹ eius pponẽdo. n. driaz spãlem & postponẽdo cõem nõ cõstituit genus ppiquũ nec spẽs nec diffõ. sicut. n. ponẽdo formaliter elementa. in mixto forme elementoz sunt act⁹ imediati materie pme. & forma mixti est actus imediat⁹ cõpositi potentialr ex prima mã & formis elementoz. ita dria cõis est act⁹ imediatus generis remoti. & dria ppria est act⁹ imediatus cõpositi ex genere remoto & dria cõi. dz igit dici aial mãsuetũ bipes & non aial bipes mãsuetũ. nec mãsuetũ bipes animal.

Amplius ad nihil relinquẽdũ i eo qd qd est sic solũmodo cõtigit. cũ. n. primũ accipiat genus: siquidẽ iferiorũ aliquã diuisionẽ accipiat: nõ icidere ẽẽ in hoc. vt nõ oẽ aial aut totũ pẽnatũ est: aut diuisum pẽnis: sz pẽnatũ aial est oẽ. huius. n. dria hec est. pria autem dria est aialis in quã oẽ aial icidit. Silr autẽ est & in vnoquoqz aliorũ: & in his que extra genus & que sub ipsis sunt: vt in aue in quã ẽ ois auis. & pisce in quo est ois piscis. sic qui dẽ igitur ambulãs est qd est scire quãdo nihil relictũ est. aliter autem relinquere necesse est & nõ scire.

¶ Tertia cõclo. diffinitio nõ scit per diffõnẽ si relinqt aliq̃ diuisio int gen⁹ & spẽz diffinibilẽ. pz q: diffõ eẽntialr nullã relinqt driã iter gen⁹ & spẽz diffinibilẽ. q: si aliquaz relinqret aut nõ cõuerteret cũ diffinito aut dria posita in diffinitõe nõ eẽt act⁹ ppa⁹ generis qd ẽ flm. v. g. si aial diuidat p totũ pẽnatũ & diuisũ pẽnis nõ ẽ vtilis hec diuisio ad sciam diffiniti p diffõnẽ. q: aial nõ euacuat p istã diuisionẽ cũ aliqd sit aial qd nõ ẽ totũ pẽnatũ nec diuisũ pẽnis. p totũ pẽnatum intelligit. p. aial hñs solũ vnã pẽnã in ala. vt est vespertilio. & p diuisũ pẽnis itelligit hñs plures pẽnas in ala. aial ergo prio diuidit in gressibile & pẽnatũ. deinde pẽnatũ diuidit in totũ pẽnatũ & diuisũ pẽnis genus ergo diuisũ p drias gñis iferioris est male diuisum. q: nõ cõuertit cũ diuidẽtibus diffinctiz sumptis.

¶ Notandũ sz pñz q hec regla. s. tũc diuisio ẽ bõa qñ euacuat gen⁹ p diuidẽtia. nõ solũ itelligit de drijs aialis. sz ẽt de drijs q̃ sũt extra gen⁹ aial & ifra gen⁹ aial. si. n. dz diuidi lapis dz q nõ sit aliqs lapis de quo nõ dicat altera driaz. & si dz diuidi auis. dz q nõ sit aliq̃ auis d q̃ nõ dicatur altra driaz. silr nõ diuidit piscis si d aliquo pisce nõ verificat altra driaz. lapis aũt ẽ extra gen⁹ aial. sz auis & piscis sũt ifra gen⁹ aial. & vt lapis dein ẽ auis & piscis nõ sz gñaliter sm vitatẽ. sz tñ sz famositatẽ. & hec exẽplariter ponũt

p⁹. tertia cõclo ca/ pitli ter tii tractat⁹

de aīatī q̄ talia sunt nobis magis nota. eīn .n. diuiditur in subam ⁊ accn̄s ⁊ tn̄ accn̄s nō est genus non obstante q̄ suba sit gen⁹. ⁊ accidēs diuidat in absolutū ⁊ respectiuū quoꝝ nullū est genus. ita diuidit aīal p hoiē ⁊ bestiam. aut p auē piscē ⁊ terrestre aīal. ⁊ tamē nullū illoꝝ est genus cū eis deficiat p̄dicari in quod de plurib⁹ spēbus. s. n. q̄rit q̄d est hoc. nunq̄ respōdet auis aut piscis aut terrestre aīal ppter cōnotare extrinseca. sed bene qd̄ est bō vel equ⁹ aut aīal. Jmmo tamē loq hic de aīali ac si hr̄t gen⁹ subalternū sm̄ veritatē iuxta doctrinā arist. q̄ melius exprimit exēplificādo de aīali ⁊ de dr̄iis eius q̄ de aliquo alio genere.

Nihil autē oꝫ diffinientē ⁊ diuidentē oīa scire q̄ sūt: ⁊ tn̄ ipossibile q̄dā dicūt esse differentias cognoscere que sūt ad vnūquodq̄: nō cognoscentē vnūquodq̄ sine differentiis nō esse vnūquoq̄ scire: a quo nō differt idē esse huic a quo autē differt alterū ab hoc.

¶ Ex p̄dictis ari. excludit duos errores. quoꝝ primus erat q̄ nō cōtingit diffinientē aliquid scire p diuisionem alioquin quilibet diffinientē p diuisionē cōtingeret oīa scire. q: ipsi arguebāt sic ipossibile est aliqd scire p diuisionem nisi cognoscant oēs dr̄e eius ad oīa alia. sed nō cōtigit cognoscere dr̄as alicuius ad oīa alia nisi oīa cognoscat. igit ipossibile est aliquid scire p diuisionē nisi oīa alia sciant ⁊ cognoscant. p; p̄ña cū maiori eo qd̄ nullus scit diuidere aliqd nisi cognoscat oēs dr̄as diuisiuas illius. minor vero declarat ex eo qd̄ nō cōtigit cognoscere dr̄iam inter aliqua duo nisi vtrūq̄ illoꝝ cognoscat vt hr̄ scd̄o de anima caplō de sensu.

Primū quidem igitur hoc factū est: non enim secundum omnium differentiam alterum est. multe enim sunt differentie in eisdem specie: sed non scd̄m substantiam neq̄ p se.

¶ Hūc errorē phs dupl'r excludit. p̄mo negādo maiorē declarādo ipam nō esse verā. vꝫ ipossibile est aliqd scire p diuisionē nisi cognoscant omnes differētie eius ad oīa alia. qm̄ p diuisionē cōtingit hr̄e sciam de aliq̄ spē. s. de hoīe vel de equo. nec tn̄ ppter hoc cognoscunt oēs dr̄e illius ad oīa alia. qm̄ talis spēs hꝫ dr̄as eēntiales ⁊ p se ac etiā dr̄as acc̄ntales ⁊ p accidēs. mō ⁊ si p diuisionem cognoscitur aliq̄ spēs nō oꝫ dr̄as illi⁹ cognoscere. i. dr̄ias que nō sunt eēntiales nec p se. ¶ Notādū q̄ q̄druplr̄ solet assignari distinctio q̄bus apparet multiplicitas dr̄arū sm̄ porph. in vlibus. q̄ꝝ p̄ma est illa q̄ dr̄iaꝝ q̄dā est eēntialis ⁊ quedā accidētalis. dr̄ia eēnalis est illa que est diuisiua generis ⁊ cōstitutiua spēi vt sensitiuū ⁊ rōnale. dr̄ia acc̄ntalis est illa que fluit a p̄ncipiis spēi vel indiuidui vt risibilitas ⁊ simitas. ¶ Secūda distinctio q̄ duplex est dr̄ia accidētalis. s. ppria ⁊ cōis. dr̄ia ppria accidentalis est illa q̄ circūcernit subm̄ suū vt risibilitas ⁊ simitas. dr̄ia aūt acc̄ntalis cōis ē illa q̄ nō circūcernit subiectū suū vt albedo ⁊ nigredo. ¶ Tertia distinctio est illa q̄ duplex est dr̄ia ppria accidentalis. s. cōuertibilis ⁊ nō cōuertibilis. dr̄ia accidentalis ppria cōuertibilis est illa q̄ fluit a p̄ncipiis idiui. vt simitas ⁊ crispitudo. ¶ Quarta distinctio q̄ duplex est dr̄ia accidentalis cōis. s. sepabilis ⁊ insepabilis. dr̄ia accidentalis cōis sepabilis est illa q̄ potest corrūpi nō corrupto subiecto vt albedo sortis ⁊ nigredo pla. dr̄ia acc̄ntalis cōis insepabilis est illa q̄ non pōt corrūpi sine suo subiecto vt albedo cigni. ⁊ nigredo corui. ¶ Dicēdū igitur q̄ ad hoc vt aliqd sciat per diuisionē nō oꝫ cognoscere oēs dr̄as illi⁹. q: ⁊ si cognoscunt omnes dr̄e eēntiales ⁊ p se p̄mi modi tn̄ ppique q̄ remote. nō tn̄ cognoscunt omnes dr̄e acc̄ntales q: nō pprie neq̄ cōes nec sepabiles nec insepabiles.

Postea enim accipiant opposita ⁊ secundū differentiā ⁊ cū oē incidit hinc aut inde ⁊ accipiat in altero ⁊ q̄re esse: ⁊ hoc cognoscit. nihil enī differt scire aut nescire in q̄buscūq̄ p̄dicant oē alius dicere. Manifestū ē. n. quoniā si sic vadens veniat in hoc. quoꝝ nō amplius est dr̄ia: habebit rationem substantie.

¶ Secūdo eūdē errorē excludit phs cōsequenter negando minorē declarādo eā nō eē verā. s. nō cōtingit cognoscere dr̄as alicuius ad oīa alia nisi oīa cognoscant. q: si fiat diuisio p dr̄as oppositas ⁊ imediatas. ⁊ accipiatur vna differentiaꝝ cum diuiso ad cognoscendū diffinitionē de diffinito nō opotet pp hoc cognoscere illa quib⁹ inest alia differentia opposita. ⁊ tamē diffiniēs accipit diffinitionē p diuisionē veniens ad cōuertibile cū diffinito. verbi gratia diffinitio hoīs. si debet accipi. oꝫ q̄ diuidat aīal q̄ diuisione scd̄a rōnale copulādum est animali. ⁊ habebit diffinitio hoīs. neq̄ ex hoc opotet cognoscere oīa ea quibus inest differentia opposita. s. irrōnale sed sufficit cognoscere illam differentiā. ¶ Notandum sm̄ egi. q̄ diffiniens scit oīa dupliciter. s. vniuersaliter negatiue. ⁊ vlr positiue. p̄mo vlr negatiue. q: sciēdo hominem esse aīal rōnale scit nihil esse hominem quod nō est animal rōnale. Secūdo vlr positiue eo quod sciens talem diffinitionē scit diuidere genus p rōnale ⁊ irrationale. ⁊ cōsequenter scit oīa irrōnabilia contineri sub aīali. ⁊ omne quod est irrōnale vel nō differre a rōnali. ⁊ sic non solū spēs aīalis imo videtur omnia scire vniuersaliter ⁊ incōfuse. Et q: ex hoc notabili non habet expsse responsio ad euidentiā antiquoꝝ dicētiū vna cū phō q̄ non cognoscit differentia inter aliqua duo nisi quodlibet illoꝝ cognoscat loquēdo de cognitione distīcta. iō dicitur q̄ est duplex dr̄ia. videlicet cōis ⁊ singularis. si cognoscit dr̄ia singularis inter aliqua duo oꝫ quodlibet illoꝝ distincte cognosci. ⁊ hoc intellexit arist. scd̄o de aīa capi. de sensu cōi. si vero cognoscit differentia cōis. non oꝫ vtrūq̄ illoꝝ distincte cognoscere. sed sufficit q̄ cōfuse. illi aūt credebāt oīa distincte cognosci si cognoscebantur dr̄ie cōes alicuius generis quod nō est verū.

Omne aūt incidere in diuisionem si sint opposita quibus nihil interest non est repetitio. necesse enim est in altero ipsorum esse. si quod illius differentia est.

¶ Secūd⁹ error fuit quorūdā dicētiū q̄ diuidens aliqd gen⁹ dꝫ supponere sm̄ diuisionē gen⁹ euacuari p sua diuidenda q̄ nihil cōtineat sub genere de quo nō dicatur alterū mēbꝝ diuisiōis. Jstū errorē excludit phs di. q̄ nō op. illud supponere cū sit p se manifestū. diuisio eni p opposita ē p se nota. iō frustra suppōit. dixit. n. phs p⁹ h⁹ ponēs dr̄iā inī dignitatē inpōnē ⁊ petitoē q̄ dignitas ē ppō itelligibil' pp se absq̄ rōe extiōri solo lūie itellect⁹ agētis suppō aūt ē ppō demrābilis n̄ demrāta s̄ꝫ accepta adiscēti ⁊ petitio ē ppō demrābilis non demrāta indifferens adiscēti. cū igit diuisio generis sit p cōdictoria vel p imediata ad cōdictoria inter q̄ nō dat mediū. iō talis diuisio reducit ad dignitatē q̄ est simplr̄ p se nota. ⁊ nullomō demrābilis. iō diuidēs aliqd gen⁹ nemo oꝫ petere vel supponere cū illa diuisiō sue cōtradictionis sint indemonstrabilia. ¶ Notādū sm̄ phm̄ q̄ dr̄e euacuātes aliqd genus debent hr̄e duas cōditiones. p̄ma cōditio q̄ sint opposite. si enī diuidit aīal p gressibile ⁊ reptile. aut p gressibile ⁊ volatile n̄ euacuat gen⁹: non obstāte q̄ q̄libet eaꝝ possit esse dr̄ia aīalis. q: nō sunt dr̄e opposite. Scd̄a cōditio q̄ sint dr̄e imediate generis. iō diuisū pēnis ⁊ nō diuisū pennis. vel totū pennatū ⁊ non totū pēnatū. non euacuāt totū gen⁹ aīalis. q: nō sūt dr̄e imm

diate aialis. sed p̄enari. qd̄ ē genus inferi⁹ ad aial semp loquendo s̄m famositatē.

Ad ,pbādū āt terminū p diuisionē. tria oz cōiecturari accipiētē predicātia i eo qd̄ qd ē.

¶ Quarta cōclusio. in diffōne sunt accipiēda p̄dicantia in qd s̄m magis ⁊ minus cōe euacuāna totā nām diffiniti. Ista cōclusio hz tres ptes indicātes tria obseruāda eē in diffōne bona ⁊ simplr̄ bene data. quoꝝ p̄imū est ꝙ in diffōne sunt accipienda p̄dicantia de diffinito in eo qd̄ qd est. pz p methodū de accipiēte traditā secūdo topicoꝝ. vbi ōndit ꝙ oīa posita in diffōne insunt diffinito ⁊ p methodū de gñe traditā q̄rto topi. vbi ōndit oīa talia iēē diffinito vt gen⁹. ꝯstat āt gen⁹ icē diffinito i eo qd̄ q̄d est. ¶ Sz dubitabat. q: dicit por. dr̄iā p̄dicari in q̄le ⁊ nō in qd. ⁊ ph̄s supra posuit ꝙ de spē nō p̄dicat i qd nisi genus ⁊ diffinitio. igit nō oīa posita i diffōne p̄dicātur in q̄d de diffinito. ¶ Dicēdū ꝙ p̄dicari in q̄d intelligitur dupliciter. vno° ꝙ eētialr̄ ⁊ q̄ditatiue sm̄ p̄mo dicēdi p se. ⁊ sic loq̄t ari. h̄. Alio° ꝙ p illud r̄ndeat ad interrogationē factā p q̄d. ⁊ sic locut⁹ ē por. in vlib⁹. ⁊ arist. vbi supra. oē. n. qd̄ est de q̄ditate alicui⁹ dr̄ de illo p̄dicari in q̄d large loquēdo. qd̄ aūt est tota q̄ditas alicui⁹ dr̄ d̄ illo p̄dicari in qd ppr̄ie ⁊ stricte. ⁊ q: diffinitio est distincte tota q̄ditas spēi. ⁊ genus ꝯfuse. iō tā diffinitio q̄z genus pprie p̄dicat in q̄d de spē. nec obstat ꝙ gen⁹ ē eque pars spēi sicut dr̄ia. q: vt sic nō dicit totā eēntiā spēi. ⁊ ꝯñter vt sic nō p̄dicat i q̄d pp̄rie loquēdo. sz vt ē totū respectu spēi sic dicit totā eēntiā spēi ⁊ de illa p̄dicat in q̄d stricte loquendo.

Et hec ordinare qd primū. aut qd scdz.

¶ Scdm̄ obseruādū in diffōne bona ⁊ simplr̄ bn̄ data est ꝙ illa q̄ accipiūt in diffōne sunt ordinata p̄dicamentaliter s̄m magis ⁊ min⁹ cōe. pz q: i diffōne dz p̄io poni genus cōius oīb⁹ alijs. scdo dr̄ia cōior ⁊ prior. tertio dr̄ia sp̄alior. ⁊ sic ꝯñter vsq3 ad dr̄iā pp̄riam. ita ꝙ dr̄ia q̄nto est ppinquior generi tāto sit cōior. ⁊ iste ē ordo p̄dicamentalis ꝙ cōiora semp sint priora in diffōnib⁹. ¶ Dubitat. q: in diffōne ternarii ponit primus ⁊ impar quoꝝ nullū est altero cōius. sicut nec sequēs ad illud. q: ex impari nō seq̄t prim⁹ nec ecōtra. ¶ R̄ndet ꝙ illa diffō nō est bona simplr̄. sed solū in casu. iō nō ē incōueniēs ptes diffōnis nō se excedere. in diffōne aūt bona simplr̄ oz ptes gradati se hr̄e. ita ꝙ prior sit cōior ⁊ posterior min⁹ cōis. vt nō sit idē excedēs ⁊ excessū. neq3 restrīgēs ⁊ restrictū respectu eiusdē. ¶ Ex his seq̄t ꝙ nec bipes nec mortale in sua cōitate pōt addi aiali rōnali dato ꝙ aial rōnale nō sit diffō hoīs. sed ꝙ ꝯpetat eo iuxta doctrinā platonicoꝝ ꝙ tā bipes q̄z mortale in plus se hz q̄z rōnale diuidēs animal.

Et quoniam hec omnia sunt.

¶ Tertiū obseruādū in diffōne bona ⁊ simplr̄ bn̄ data est ꝙ ea que ponūt in diffōne debēt euacuare totā nāz diffiniti ita ꝙ nihil breuiter relinq̄t qd̄ sit ponēdū in diffinitione illius. Istud ē manifestū q: gen⁹ diuisū⁹ per dr̄ias pp̄rias ⁊ īmediatas euacuātes totū illud. ⁊ si vna dr̄iaꝝ illarū adueniēs generi nō cōstituit diffinitionē diffinibilis assignati oz illā dr̄iā sil' cū genere iterū diuidere vsq3 quo hēbit dr̄ia ꝯuertibilis cū diffinito nō differēs spē ab illo. diuiso. n. aial p rōnale ⁊ irrōnale si aial rōnale in plus se hz q̄z hō oz itez diuidere aial rōnale in dr̄ias ꝯuertibiles cū disciplinabili. ⁊ hēbit diffinitio hoīs. celū. n. si eēt aial rōnale nō eēt aial disciplinabile. q: nō cognosceret p discursū. tm̄. n. hō est aial disciplinabile.

Est aūt hoꝝ vnū primū p id, quod possumus. sicut accidens colligere. quoniā est ⁊ p genus ,phare. Ordinare aūt sicut est oz: si p̄mū accipiat: hoc aūt erit si p̄mū accipiat ꝙ oībus inheret: illi āt nō oīa. necesse eni aliqd eē hmōi. Accepto aūt hoc iā3 in iferioribus idē modus erit. secūdū āt alioꝝ p̄imū erit ⁊ tertiū habētiu3. Remoto eni quod ē sursum ꝯtinuū alioꝝ p̄mu3 erit. silr̄ āt est ⁊ i alijs. Quod aūt oīa hec sunt: manifestum est ex eo ꝙ recipimus p̄mu3 secundum diuisionem: quoniā oē āt hoc aut hoc. Est autē hoc, ⁊ iterum totus differentia a toto nihil differre spē amplius hoc. Manifestu3 eni ē. quoniā3 neq3 plus apponit. oīa. n. que sunt in eo quod qd ē accipiunt hoꝝ neq3 deficit nihil. aut. n. genus aut differētia vtiq3 eēt. genus quidē igit ⁊ p̄mum ⁊ cum differētijs p̄us acceptu3 ē differentie enim omnes ꝯtinētur: nō enim amplius sunt vltima: specie eni differret vltimū. hoc autem est dictum non differre.

¶ His habitis ari. ,pbat ꝙ p̄dicta tria sufficiūt ad diffinitionē ⁊ integrāt illā. sic arguēdo. illa integrāt diffinitionē3 quibus simul acceptis ⁊ obseruatis nihil in diffōne ponitur supflui neq3 diminutū. sed p̄dictis tribus acceptis simul ⁊ obsūatis nihil ponitur in diffōne supfluu3 nec diminutū. ergo ⁊c. pz ꝯña cū maiori ⁊ minor declarat p̄io ꝙ nihil supfluū ponit in diffōne illis trib⁹ obseruatis. q: oīa posita in diffōne p̄dicant de diffinito in eo qd̄ q̄d ē. Scdo ꝙ nihil deficit. q: nō genus cū p̄mit⁹ ponat in diffōne. nec dr̄ia enim oēs ponant inter gen⁹ ⁊ spēm specialissimā. nulla. n. dimittit inter p̄imā ⁊ vltimā. per p̄imū ergo documētū nihil ponit supfluū. q̄a oīa illa p̄dicata sunt eētialia diffinito. p scdm̄ nihil ponitur diminutū. q: ibi est ordo essentialis predicamētī s̄m prius ⁊ posterius. p tertiū vero nihil deficit. q: sunt oēs dr̄ie. ¶ Contra p̄dicta arg. multipliciter. nam dato illis sequit p̄io ꝙ aial gressibile bipes nō ē diffinitio eētialis hominis ꝯsequēs ē falsū ⁊ ,pbat ꝯña. q: bipes nō ē dr̄ia pp̄ria hoīs. igitur aliquid relinquit. ¶ Secūdo sequit ꝙ aial rationale bipes nō est diffinitio eētialis hoīs. q: bipes est dr̄ia cōior q̄z rōnale. ideo deberet dici aial bipes rationale ⁊ non rōnale bipes. cuius tamen oppositum per ph̄m pz. ¶ Tertio ꝙ aial rōnale non est diffinitio hominis. consequēs falsu3. q: iuicē ꝯuertunt. ⁊ pz ꝯña. quia aial diuidit in māsuetū ⁊ indomitū. ⁊ iterum mansuetum in rationale ⁊ irrationale. Cum igitur nihil debet relinqui oportet dicere aial māsuetum rationale ¶ Quarto sequitur ꝙ substantia animata sensitiua non est diffō essentialis animalis consequēs cōtra omnes. ⁊ ,pbatur cōsequētia quia aliquid relinquit. s. dr̄ia substātie diuise per corporeum ⁊ incorporeum. ergo oportet diffinire animal p substātiā corporeā animatā sensitiuā ¶ Ad primum dicitur ꝙ si bipes sumitur tāquā pp̄ria dr̄ia hominis, sic est diffinitio essentialis hominis ⁊ simpliciter bona. si autem accipitur vt dr̄ia communis. sic est diffinitio bona s̄m quid. s. in casu vt dicebat in altero capitulo. ¶ Ad secundū dicitur cōsimiliter ꝙ si rōnale est dr̄ia cōmunis. ⁊ bipes dr̄ia pp̄ria. tunc illa diffinitio est bona diffinitio simpliciter. si autem bipes est dr̄ia communis. ⁊ rationale sit dr̄ia communior vel minus communis. dūmodo non sit dr̄ia propria hominis. tūc est diffinitio bona in casu. q: datur per terminos cōmuniores facientes terminum conuertibilem cum diffinito si autem rationale summitur vt differentia propria. ⁊ bipes, vt communis conceditur quod illa diffinitio non est bona simpliciter nec in casu. sed deberet dici

animal bipes rōnale. Aristo. autē ponēs illā itellexit eā
esse bonā in casu ponēdo quālibet partē diffōnis cōmu
niorē esse diffinito. aut bonā simpliciter ponēdo rōnale
tanquā dr̄iā cōem. ⁊ bipes loco differētie ppie. ¶ Ad
tertiū dicitur ꝙ sicut quātitas bz duplicē diuisionē ime
diatā. s. cōtinuū ⁊ discretū. ⁊ habēs positionē in ꝯtinuo
⁊ nō habēs positionē in cōtinuo. ita aīal pōt diuidi ime
diate per rōnale ⁊ irrōnale. aut ꝑ māsuetū ⁊ indomitū
aut per bipes ⁊ multipes. aut ꝑ pēnatū ⁊ nō pēnatū. si
diuiditur p̄io sic aīal est genus ꝓpinquū hoī. ⁊ rōnale
dr̄ia ppria. dato ꝙ corpora celestia nō sint rōnabilia. si
autē diuidit allo mō cōcedo ꝙ debet dici aīal mansue
tū rōnale. q: aīal tali diuisione est genus remotū. nō tñ
bene diuidit mansuetū ꝑ rōnle ⁊ irrōnale. q: aliquod ē
animal irrōnale qđ nō est mansuetū. semꝑ. n. diuisū bz
cōuerti cū suis diuidentibus dissimetiz sumptis. ¶ Ad
q̄rtū respōdet ꝙ dicētes illā eē diffōnē aīalis sumūt sub
stantiā aīatā loco generis ꝓpinq ꝑꝑ equiuocationē illi⁹
termini corpus reperti in p̄dicamēto substātie ⁊ quanti
tatis. sed sumēdo subām tanq̄ꝫ genus remotū indubie
debet diffiniri aīal ꝑ subām corporeā aīatā sensitiuā ita
ꝙ substantia aīata corpores teneat locū generis ꝓping.
⁊ sensitiuū sit differentia ppria aīalis. si aūt aliqñādo cō
cessuz est subaz sensitiuā esse diffōnē aīalis. intelligēduz
est substātiā poni loco generis ꝓpinqui ⁊ sensitiuū loco
differentie ꝓpie sicut bipes nō obstāte ꝙ alteri cōpetet
ab homine accipitur interdū tanq̄ꝫ dr̄ia ppria hoīs. vel
si accipitur suba tanq̄ꝫ genus remotū sumat stricte. vt
dicat ꝑ se existens ⁊ sensitiuuz cōius q̄ꝫ sit aīal. ⁊ hmōi ē
diffinitio aīalis in casu. ⁊ nō simpliciter. nō enī possunt
semꝑ adeq̄te seruari regule ari. vt verba sonāt: sed suf-
ficit veritas intellectus ⁊ bona aplicatio ad illas. sumen
do tñ sensitiuū vt ppriā passionē ⁊ nō dr̄iam eēntialem
aīalis sic suba sensitiua est bona diffō aīalis siue suba sit
genus ꝓpinquū siue remotū. sicut ēt bn̄ diffinit hō per
aīal risibile siue aīal fuerit genus ꝓpinquū siue remotū
sed talis diffō est accñtalis de qua nō loquit hic phus.
sed de essentiali ⁊ quiditatiua ⁊c̄.

Uerere aūt oportet ⁊ intēdentē in si
milia i diferētia. primū quidem oīa
idem habeant: postea iterum in al-
teris: que in eodē quidē genere sunt cū illis:
Sunt aūt ipsis quidē idē spē illorū aut alte-
ricū āt in his accipiant. quid oīa idē ⁊ in ali
is sitr. In acceptis uerū sitr intēdendū est. si
idē sit quousq; in vnā veniat rōnem: hec erit
eni diffō. si vero nō vadit in vnā: sed in duas
vel in plures: manifestū est ꝙ nō vtiq; vnuz
aliquod quod querit. sꝫ plura vt dico sigd
est magnanimitas querimus: intēdendū est
in quosdā magnanimos quos scimus quid
habent vnū oēs in quātū hmōi sunt vt alpici
ades magnanim⁹. aut achiles. aut ayax: qd
vnū oēs nō tollerare iniuriā. hic quidē. n. di
micauit. ille vero insaniuit. hic autē interficit
seipm. Itē in aliis vt lysandro ⁊ socrate: si iā
indifferentes ꝓsperitati ⁊ iprosperitati. hec
duo accipiens itendo quid idē habent: aut i
passibilitas que est circa fortunas. aut intol-
lerantia iniuriarū. Si vero nullū sit due spē
vtiq; erūt magnanimitatis.

¶ Istud est tertiū caplm huius tractatus in quo phs
dat artē inuestigandi diffōnē passiōis postq̄ꝫ dedit artē
inuestigādi diffōnē subl. ⁊ diuiditur in duas ptes. In p̄ma
prīa ponit regula inuestigādi hmōi diffōnē. In secūda
vero ponūtur cōclusiones sequentes ex illa regula ibi.
Semꝑ. n. oēs. ¶ Regula phi est ista. si aliqua passio cō
petit pluribus diffīr accipiant cōia dissimilia ⁊ videat
vtrū cōcurrāt in aliquā rōnē illis cōiorē vel non. si sic.
talis passio diffinit per talē rōnē. si nō illa passio nō ē p-
prie vna. nec sibi ꝓpie conidet aliqua vna diffō nisi for
te eq̄noce. verbi. g. alpiciades achilles ayax alysander
⁊ socrates fuerūt q̄nq; hoies quib⁹ cōpetebat magna-
nimitas. q: oēs illi dicti sunt magnanimi. sed eodez mō
q: achilles alpiciades ⁊ ayax cōuenerunt in hoc cōi qđ
nō posse tollerare iniurias alcipiades enī dimicauit ꝑꝑ
vindictā. ⁊ achilles insaniuit. ayax vero seipm interfecit
q: nō potuerūt vidicare. alii vero duo alysander ⁊ so-
crates in alio cōi conuenerūt. s. in posse tollerare iniuri-
as. q: de iniuriis nō curauerunt sed semꝑ equanimiter
se habuerūt ad omnē fortunā siue ꝓspera siue aduersa
accideret. videatur ergo si hec duo cōia. s. tollerantia ⁊ i
tollerantia est in quibus illi ꝓpinq̄ dissimiliter cōuene-
runt. concurrant in aliquā vnā rōnem vel non. si primū
magnanimitas per illā diffinitur. si sꝫ tūc nō diffinitur
aliqua vna diffōne. nec magnanimitas est aliq̄ vna spēs
seu passio vna. ¶ Notandū primo sm phm ꝙ isti qn
q̄ꝫ viri noiati fuerūt diuersarū spērū. qđ nō ē intellige-
dum in p̄dicamēto sube. sed ꝑ cōparationē ad tolleran
tiam ⁊ intollerātiā q̄ sunt diuersarū rōnū. sicut etiā sor-
tes albus. ⁊ plato niger dicūtur diuersarū spērū nō p̄di
camenti sube. sed p̄dicamenti q̄litatis ꝓpter albedinem
⁊ nigredinē q̄bus accidentaliter denominātur que sunt
diuersarū specierū p̄dicamēti qualitatis. Dicit enī phus
septimo phy. ꝙ linea recta ⁊ linea curua sunt diuersarū
specierū nō ꝙ illa linea que est recta. ⁊ illa que est cur-
ua sint diuersarū spērū. cū linea sit spēs specialissima sꝫ
phm in p̄dicamēto. sed q: rectitudo ⁊ curuitas sunt di-
uersarū spērū. Ita magnanimitas tollerans ⁊ magna-
nimitas intollerans sunt diuersarū spērū non rōne ma
gnanimitatis. sed rōne tollerantie ⁊ intollerantie q̄ sunt
diuersarū spērū. ¶ Secūdo notādū ꝙ tollerantia ⁊ intol
lerantia ꝓueniūt ex eadē cā. ex eo enī ꝙ aliquis reputat
se dignū magnis cupit honorē ⁊ gloriā. ⁊ cōsequēter nō
pōt sustinere iniurias. alius aūt etiā reputās se dignum
magnis nō curat de gloria aut de ignominia mundi. ⁊
cōsequenter faciliter tollerat iniurias. Ex quo sequit ꝙ
magnanimitas est vna passio sicut est vna diffinitione
diffinibilis. nā magnanimus est ille q̄ reputat se dignū
magnis ⁊ magnanimitas ē virtus q̄ quis reputat se di
gnū magnis. tollerantia enī ⁊ intollerantia sunt passio
nes opposite cōcurrētes in aliā rōnez cōiorē q̄ est puta
tio excelse dignitatis. Et ideo magnanimitas est species
competens tolleranti ⁊ intolleranti. licet nō eq̄liter. pl⁹
enī participat de magnanimitate tollerans iniurias op
probria aut verbera. nec nō mundi honorē despiciens
putans verā gloriā in virtute fundari. q̄ꝫ intollerās mū
di honorē querēs. ꝓpterea fides christiana vere magna
nimos facit q: mūdi gloriā cum suis pōpis docet repel
lere ⁊ de aduersitatibus non curare. ¶ Tertio notādū
ꝙ sicut paritas ⁊ iparitas sunt passiones nūeri cōcurrē
tes in vnā passionē numeri nobis ignotam imediate flu
entē a principiis nūeri. ⁊ sicut curuitas ⁊ rectitudo sunt
passiones linee concurrentes in longitudinē que est pri
ma passio linee nobis nota. ita tollerantia ⁊ intollerātia
sunt passiones magnanimitatis ꝯcurrētis in vnā passio
nem cōiorem illis fluētē a principiis magnanimitatis q̄
quidē est nobis ignota vocabulo simplici. sed per circū
locutionē dicitur putatio excelse dignitatis. ⁊ sicut cuicū
q; inest linea eidē inest longitudo. nō tamen rectitudo ⁊
curuitas. sed tm̄ vnū istorū. sic cuicūq; inest magnanimi
tas eidē inest putatio excelse dignitatis. non tamen illi in

sunt tolerantia & intolerantia simul ppter repugnantiã. qi sicut rectitudo & curuitas nõ ↄueniunt cũ longitudie copulati sʒ tñ disiũctiũ ita tolerãtia & itolerãtia nõ copulatim sʒ disiũcti ↄueniunt cũ putatione excelse dignitatis. ¶ Dubitat circa scd̃m notabile cũ idẽ iqʒtũ idẽ semp sit aptũ natũ facẽ idẽ. ex doctria Ari. scd̃o d gene. Quõ est posẽ tolerãtiã & itolerãtiã ↄuenire ex eadẽ cã cũ illa sint opposita. ¶ Rñr qꝫ ex pte mãe nõ ẽ icõueniẽs ex eodẽ in qʒtũ idẽ oppo.ª ↄuenire. dic.n. cõmẽ.3° phy. qꝫ põe ad ↄtraria sũt ↄtrarie. ↄstat ãt p otẽtias ad ↄtraria imediate ↄuenire ex p:la neã. vt colligit a pho. & cõmẽ. p° phy. sʒ igit tolerãtia & itolerãtia sint opposita. nõ tñ obstat ea imediate ex eadẽ cã ↄuenire. vt sũt passiões magnanimitatis. ex pte ãt agẽtis ipoẽ ẽ duo opposita ↄuenire ex eodẽ iqʒtũ idẽ. nã idẽ agẽs nũero diuersificatũ ex pte diuersitatis subox pducit oppositũ vt ẽ manifestũ de coagulatiõe luti & liqfactiõe cere ↄueniẽtib⁹ ab eadem caliditate nũero. idẽ ãt agẽs diuersimode sũptũ circa eadẽ mãʒ pducit effect⁹ oppositos. vt deteriat Ari. 2° phy. d nauta q̃ sui p̃ñtia ẽ cã salutis nauis & eiusdẽ absẽtia ẽ cã sũmersiõis illi⁹. Itẽ idẽ agẽs nũero diuersis istr̃is diuersos effect⁹ oppositos pduc. ab eod.n. vio p:lo ifrigidat stomach⁹ p frigiditatẽ formalẽ. deide calefit p caliditatẽ virtualẽ. pterea ab eodẽ genẽ nũero copulato diuersis appetitib⁹ ↄueniũt ↄtrarii effect⁹. vt pʒ d so:ª subali aq: q̃ appetitu spẽi mouet deorsũ pp sitũ nãlẽ. & appetitu generis mouet sursũ pp deciñare vacuũ. eadẽ ẽt vt⁹ motiua fortis ex varietate appetituũ aliqñ pduc q̃etẽ & aliqñ motũ sʒ ↄtrarias dĩas positionũ. Sic i pposito ẽ dicendũ qꝫ ex magnitudine sũpta i diuersis aut i eodẽ tpibus diuersis tolerãtia & itolerãtia pñt ↄuenire nõ obstãte oppositiõe & ↄtrarietate. nõ tñ eadẽ ↄsideratõe. sʒ diuersa. magnanim⁹.n. ↄsiderãs honorẽ eẽ ad augmẽtũ virtutis & ẽt reipu. cupit honorẽ & gloriã. & efficit itolerãs vidictã q̃rẽs: si ignominiã loco honoris recipit. deide ↄsiderãs honorẽ nõ eẽ ↄdignũ p̃miũ vr̃tis nullũqʒ bonũ intrĩsecũ ↄferre spũ vr̃tuoso despic honorẽ & gl̃iã ignidi. & efficit tolerãs ignominiã & opprobria ↄsiderãs hoc modicũ aut nullũ malũ iferre hoi vr̃tuoso. ¶ Ex p̃dictis sequitur qꝫ diffõ subi. & diffõ passiõis mõis oppositis inuestigat. nã diffõ subi iuestigat p ↄpõnẽ descẽdẽdo a magis cõi ad min⁹ cõe. sic.n. i lferiori maior ↄpõ iuenit q̃ i supiori. diffõ ãt passiõis iuestigat resolutorie. pcedẽdo a min⁹ cõi ad magʒ cõe i quo maior simplr̃ iuenit inuestigãdo. vtrũ sit aliq vna rõ i quã ↄueniãt talia diffinibilia accepta. illõ tñ itelligit cõpãdo passionẽ suo sbo. qr si ↄsiderat passio absolute: vt ẽ q̃dã spẽs p̃dicamẽtalis nõ hñs respectũ ad subʒ sic ẽt p ↄpõnẽ diuisiue ei⁹ diffõ poterit iueniri descẽdẽdo a magʒ cõi ad min⁹ cõmune quõ iuestigari põt diffinitio albedinis vl nigredinis.

Semp eni est oĩs diffõ vlis: nõ.n. in quodam oculo dicit sanabile medicus: sed aut i omni: aut in specie determinans.

¶ Ista regula p̃missa pbs põit duas ↄclõnes. q̃r p̃ma ẽ ista. inuestigatio diffõnis p h⁹ artẽ tradita est bõa atqʒ ↄueniẽs. hec ↄclõ triplr̃ pbat. & p:lo sic. illa iuestigatio ẽ bõa & ↄueniẽs q̃ terminat ad vlẽ. sʒ hec iuestigatio terminat ad vlẽ. igit ẽ bõa & conueniẽs. maior pʒ. qr nihil diffinit nisi vlẽ. medic⁹.n. diffiniẽs sanũ nõ diffinit: vt ẽ i isto oculo vl i isto. sʒ i cõi vt ẽ i oĩ oculo aut diuidit ipsʒ i dterminatas spẽs diffiniẽdo illas absqʒ dscẽsu ad singularia. mior ãt declarat: qr magnanimitas repta i alcide achille & ayace p itolerãtiaʒ. & magnanimitas repta i lysandro & socrate p ipassibilitatẽ & tolerãtiã reducitur i vnã rõnẽ cõeʒ. s. i reputare se dignũ magnis. ¶ Notandũ qꝫ duplex ẽ rõ. vʒ cõplexa & icõplexa. rõ cõplexa ẽ diffinitio: vl al' rõnale. rõ icõplexa ẽ forma denoĩans ipsʒ diffinibile: vt hũanitas & aĩalitas. tolerãtia ergo & intolerãtia reducũt i rõnẽ simplicẽ q̃ ẽ magnanimitas aut

passio ↄuertibil' cũ magnanimitate. reducit ẽt i rõnẽ cõplexã q̃ ẽ diffõ magnanitatʒ. s. reputare se dignũ magnis.

Facilius qdẽ ẽ singulare diffinire q̃ʒ vlẽ: ppt qʒ ex singularibus i vlẽ ascẽdere: & nãqʒ equiuocatiões latent magis i vniuersalibus q̃ʒ in differentibus.

¶ Scd̃o sic. illa iuestigatio ẽ bona & ↄueniẽs q̃ faciliori mõ pcedit. sʒ hec ẽ h⁹. igit &c. pʒ ↄñia cũ maior. & minor declarat. nã facili⁹ ẽ diffinire singulare q̃ʒ vle pp equiuocatiões latẽtes i vlibus magʒ q̃ʒ i singularib⁹ & itelligit Aris. p singulare min⁹ cõe. & p vlẽ magʒ cõe. ¶ Notandũ qꝫ equiuocatiõe multũ cauẽda i diffõnib⁹: qr equiuocũ sʒ qꝫ h⁹ nõ diffinit. hñt.n. equiuoca vnũ nomẽ: sʒ nõ vnã rõnẽ. nã nõ diffinit canis vt ẽ equiuocũ ad caneʒ marinũ & latrabilẽ. sʒ vt ẽ vniuocũ ad alterx illox. ideo ista ars ẽ ↄueniẽs. qr p eã vitãt equiuocatiões & ↄñr errores & decep̃tiões circa diffõnes. ↄsiderãs.n. sanuʒ vlr̃ forte crederet oĩa sana eẽ eiusdẽ spẽi & ↄñr eiusdẽ rõnis. cũ tñ sint diuersax rõnũ. sʒ si ↄsiderat sanũ i hñtib⁹ diuersas cõplexiões videbit qꝫ sanũ nõ ẽ eiusdẽ rõnis pp aliaʒ & aliã equiuocationẽ hũoris. & ita ex p̃ticularib⁹ ascendẽ in vl'ia facile erit cognoscere equiuocatõeʒ: qr nõ latebit nos diuersitas rõnũ. ↄstat ãt qꝫ hec ars docet ascendẽ ex cõsideratione particularium in vniuersalia.

Sicut in demr̃ationib⁹ oʒ syllogizare eẽ sic & in terminũ certũ est: hoc aũt erit si p ea q̃ singulariter dñr, sit in vnoquoqʒ genere diffinire sepatim. vt silẽ nõ oẽ: sed in colorib⁹ & figuris. & acutũ qd ẽ in voce. & sic in cõe ire cõuenientem. ne equiuocatio contingat.

¶ Tertõ ad idẽ sic. ista iuestigatõ ẽ bõa & ↄueniẽs q̃ certiori mõ pcedit. sʒ ista ẽ h⁹. ergo &c. pbat mior. naʒ sicut i demr̃ationib⁹ oʒ fieri aliqd notũ p sensũ. qm p̃n ª educunt ad sensũ vie expiẽtie & memorie. ita i diffõnib⁹ oʒ fieri aliqd notũ p sensũ. & id qd deteriate lcst isti vel illi nõ respiciẽdo stati vlia sic si vellem⁹ diffinire silẽ. nõ statim debem⁹ ispicere qd dr silẽ i oib⁹ & vlr. sʒ debem⁹ videre qd ẽ silẽ i colorib⁹ & figuris. & sic de aliis. Vñ similitudo colox ẽ rex imutãtiũ visuʒ eq̃litas. & silẽ i figuris ẽ angulox eq̃litas & latex pportio. Silr diffiniẽs acutũ nõ stati dʒ ispicere acutũ vlr. sʒ qd acutũ i voce stilo & vio. nã acutũ i voce ẽ illud qd forte penetrat auditũ & acutũ i stilo ẽ illd qd forte penetrat tactũ. & acutũ i vio ẽ illd qd fortiter penetrat gustũ. nõ ergo silẽ vl acutũ dʒ diffiniri p vnã rõnẽ. sʒ p plẽs & hoc p sensuʒ certificat.

¶ Sed dubitat. qr silitudo & eq̃litas sũt passiões q̃ntitatis & q̃litatis seu p̃petatis sʒ Aris. i p̃dicamẽtis. sʒ nulla q̃ntitas ẽ q̃litas. p:o h⁹. ergo silitudo i colorib⁹ vl saporib⁹ nõ ẽ eq̃litas rex imutãtiũ gustũ: neqʒ rex imutantiũ visũ. ¶ Itẽ si solũ duo triãguli vl q̃drãguli sũt siles sʒ ẽt duo circuli. sʒ null⁹ circul⁹ hʒ agulũ. ergo silitudo i figuris nõ ẽ eq̃litas angulox. ¶ Itẽ sic color & figª sũt gñaita silitudo colorʒ & silitudo figr̃. sʒ i gñib⁹ latẽt equiuocatiões. 7° phy. gº silitudo i colorib⁹ & figurʒ nõ dʒ diffiniri. ¶ Itẽ sic sñª ẽ gen⁹ ad figurã circularẽ & triangularẽ & q̃drãgularẽ: ita acutũ ad acutũ i stilo voce & vino. sʒ sñª diffinit. ergo p idẽ & acutũ. ¶ Ad p̃muʒ dr qꝫ ista ppõ. silitudo i colorib⁹ ẽ eq̃litas rex imutãtiũ visũ. nõ ẽ idẽtica. sʒ cãlis. & ẽ sic itelligẽda. silitudo i colorib⁹ ẽ relatio ex eq̃litate ↄueniẽs rex imutãtiũ visũ. sic.n. q̃litas d pẽdet a q̃ntitate. ita silitudo ab eq̃litate. ¶ Ad 2ᵐ dr qꝫ illd nõ ẽ itelligẽdũ de silitudie oĩum figurax. sʒ de silitudie figurax agularũ iuxta diuisionẽ sñª in angularẽ & carentẽ angulo &c. ¶ Ad 3ᵐ rñr qꝫ Aris. nõ dic gña nõ diffiniri. sʒ qꝫ facili⁹ ẽ spẽs diffinire q̃ʒ gña pp equiuocatiões reptas i gñib⁹ q̃ nõ repiũt i spẽ. ¶ Ad 4ᵐ neget qꝫ acutũ sit gen⁹ cũ sit eq̃uocũ simplicit & nullo⁹ vniuocũ.

sicut canis.aial.n.colo: et figura et si sint equoca quodã mõ.nõ tñ simpliciter: quia adhuc illis corrñdet ɔcept⁹ sim plices nãlit significãtes.lõ pñt diffiniri.acutũ ãt et canis nõ subordinãt ɔceptib⁹ simplicib⁹ nãlit significãtib⁹: quia nõ dat aliqs ɔcept⁹ nãliter repñtãs oẽm canẽ.neq3 ali qs nãlit significãs oia acuta.sz bñ dat aliqs ɔcept⁹ nãli ter significãs oẽz canẽ latrabilẽ.et vn⁹ ali⁹ nãlit signifi cans oẽz canẽ celestẽ.sic ẽt dat vn⁹ ɔcept⁹ nãlr signifi cans oia acuta in stilo.et vn⁹ ali⁹ nãlr repñtãs oia acuta in voce vel in vio.lõ canis latrabilis et canis celestis diffi niunt sic ẽt diffiniũt acutũ i stilo: et acutũ in voce.nõ ãt acutũ simplr neq3 canis cũ sint equoca simplr. de qb⁹ loqtur Arist.in añpredicamẽtis dicẽs equoca sũt quorũ nomen est cõe et ratio sube est diuersa.

Sic ãt neq3 disputare methaphoris: ne q3 quecunq3 dñr i methaphoris: disputare. n.necesse erit methaphoris.

[Margin: ɔcl'o 2ª tertia ca pituli tertij tracta ctus. Nª pª]

¶ Scḋa ɔclusio.diffõ nõ ẽ dãda p metaphoras.s.hõ ẽ arbor vsa.pbat.nõ ɔtingit demrãre p metaphoras.er go nec diffinire.pz ɔña.quia diffõ ẽ mediũ in demrãtõe. añs pbat.nã dẽmrãtio ẽ ex necẽijs et certis.sz metapho ra ẽ ex cõtingẽtib⁹ et dubijs.ergo.vñ nõ seqt.hõ est ar bor vsa.sed arbor vsa hz folia.ergo hõ hz folia. ¶ Isto tandẽ pmo quod arist.hãc ɔclusionẽ posuit ɔ Plato.et ali os aliq⁹s phos diffinientes p metaphoras.dixit.n.Pla to hoiẽz eẽ arborẽ vsã.quia arboris radices p quas suũ nutrimẽtũ sũt inferi⁹.et os p qd hõ accipit alimentũ ẽ su pi⁹.et folia ac frõdes arboris extẽdũt supi⁹.brachia vo hois et man⁹ extẽdũt inferi⁹. ¶ Termegist⁹ ãt diffinit deũ dicẽs quod deus ẽ spera itelligibil cui⁹ centrũ est vbiq3 vbi.circũferẽtia vo nusq3 nã sic spera nõ hz pncipiũ ne q3 finẽ:ita nec deus. et sic a centro ad circũferẽtiã egredi unt lineae:ita a deo pcedũt oẽs creature. et sic celũ non ẽ in loco circũscriptiue:ita deus nullo⁹ claudit.sz oia loca et locata ɔtinet sua vtute. ¶ Scḋo notãdũ quod metapho

[Margin: Nª 2ª]

ra ẽ qdã equocatio: quia sic acutũ ẽ equocũ ad magnitudi nẽ vocẽ et saporẽ hoc ẽ pp quãdã metaphorã et silitudi nẽ: quia sic acutũ i magnitudine velocit penetrat tactũ:ita acutũ i voce velociter penetrat auditũ. et acutũ auditũ et acutũ in sapore velociter penetrat gustũ. Equocatio enim ppa differt a metaphora.quia talis repit in olb⁹ signifi cãtib⁹ ptia et nõ p silitudinẽ ad reliquũ: et talis ẽ peior in diffõne q3 metaphora. ¶ Dubitat circa dicta.ait enim arist.in plogo physi.quod pcedim⁹ ab vlib⁹ ad singularia. h ãt eẽ quod a singularib⁹ ad vlia. ¶ Rñr quod notitia ɔfusa pcedim⁹ ab vniuersalib⁹ ad singularia.Sed notitia di stincta resolutoria pcedim⁹ ab ipsis singularib⁹ ad vlia. ¶ Notitia vo distincta ɔpositiua p diuisionẽ supiorũ in sua inferiora pcedim⁹ ab vlib⁹ ad min⁹ vlia a specb⁹ ad singularia.pcessu.n.cõfuso dependẽte a sensu p⁹ cogno scim⁹ colorẽ q3 albedinẽ.et p⁹ albedinẽ q3 hãc albedinẽ nõ qdẽ pꝯitate tpis: sz nãe.pcessu ãt distincto resoluto rio q est p abstractionẽ ɔceptus cõmunioris ex ɔceptu min⁹ cõi p⁹ cognoscit hec albedo q3 albedo. et p⁹ albe do q3 color: sed pcessu alio itellectiuo distincto q est p di uisionẽ et cõpõnez diffõnũ p⁹ cognoscit color q3 albedo et pus cognoscit albedo q3 hec albedo. et hoc ẽ qd dic Aristo.3° de aia.quod itellect⁹ cognoscit p lineã cũ cũflecã et ɔmĩt.quod p lineã speralẽ:quã ɔiũgẽdo duos processus i tellectiuos innicẽ finis vnius est pncipiũ alterius:cum p mum et vltimũ cognitũ sit singulare.

T hadeam⁹ pposita eligere oz deci siones et diuisiões.sic ãt eligere subi ectũ gen⁹ cõe oiũ: vt si aialia sint q̃ ɔsiderãt: qlia cũ aiali isint.acceptis ãt his re liquorũ oiũ qlia ihereãt: vt si hoc ẽ auis qlia oium ihereãt aui.et sic sp pxio.manifestũ.n. est:quoniã habebim⁹ iã dicere pp qd isunt iherentia his q̃ sũt sub cõi: vt pp qd hoi aut equo insũt. Sit ãt aial i quo.a.b. ãt ihercẽtia oi aiali i qb⁹ ãt sũt.c.d.e. sint qdã aialia.ma nifestũ igitur ẽ pp qd ẽ b.in d. pp a.n.si militer autẽ et in alijs.et semp in alijs deorsũ eadem ratio est.

¶ Istud ẽ qrtũ caplz h⁹ tertij tractat⁹ i quo Arist.post quam dedit artẽ inestigãdi diffõnẽ subi et passiõis docet mo dũ accipiẽdi ipz subm loco diffõnis tanq3 mediũ in dmõ stratiõe. Et diuidit in duas ptes.in quarum p° põit vnaz re gulã et in scḋa duas ɔclões.ibi. Eadẽ ãt. ¶ Quartũ ad pmã ptẽ arist.põit hãc regulã.si fuerit aliqd subm diui dẽdũ et subdiuidẽdũ p ipz tanq3 p mediũ ẽ pcedẽdũ demrã bilis sua ɔuertibilis passio d quolz suorũ diuidẽtiũ: et p qõlz diuidẽtiũ de quolz suarũ subdiuidẽtiũ sz ordinẽ p dicamẽtalẽ. ¶ Ista regula tripl̃r declarat. et p° in subo noiato.nã aial diuidit i terrestre aqtiẽ et volatile. Deĩ de volatile diuidit in pẽnatũ totũ et diuisũ pẽnis.iterũ diui sũ pẽnis diuidit in gallinã hyrũdinẽ et alias aues.spẽs ãt spãlissima pp̃e loqndo nõ vltra diuidit nisi i ptes subiuas singulares.sit ãt ergo demrãtiões descẽdẽdo isto⁹.oẽ aĩ dormit aut vigilat.oẽ volatile ẽ aĩ. ergo oẽ volatile dor mit aut vigilat. Jtẽ oẽ volatile dormit aut vigilat. oẽ di uisũ pẽnis est volatile.ergo oẽ diuisũ pennis dormit aut vigilat: et vltra.oẽ diuisum pennis dormit aut vigilat: ois hyrũdo ẽ diuisiua pennis.ergo ois hyrũdo dormit aut vigilat.ecce quod sõn⁹ dormitio et vigilia q sũt passiões in exñtes ɔuertibilr aiali demrãt de oib⁹ diuidentib⁹ et subdiuidentib⁹ pticularit p subm vlẽ qd est cã talis i herentie. Lõsilis demrãtio fit in eodẽ gñe aialis diuidẽdo terrestre in gressibile et repibile. et iterũ gressibile in hoiẽz et in leonẽ et i alias spẽs sub mobile pgressiuo ɔtentas. eadẽ ẽt passio dmr. de aqtico et de oĩ cõtẽto o mediate vel imediate sub isto. ¶ Notãdũ sm phz prio h⁹ quod de mrãtiões pñt multiplicari in p⁹ et in lat⁹.i p⁹ qdẽ accipi endo subm p⁹ subm.aut passionẽ p⁹ passionẽ.in lat⁹ vo accipiendo dñas laterales generũ. Ex qb⁹ seqt quod ista re gula nõ multiplicat demrãtiões in p⁹ assumendo.s.pas siõez p⁹ passiõez.cũ sp eadẽ passio demrẽt : sz multipli cat demrãtiões in p⁹ assumendo.s.subm p⁹ subm. et in lat⁹ p dñas diuisiuas generũ.cũ.n.diuidit aial in terrestre aqtiẽ. et volatile itelligit aial diui p partes subiuas ex quo diuisio est trimẽb: sz cũ vo diuidit volatile in pennatũ totũ et diuisũ pennis: aut terrestre in gressibile et reptile subintelligẽda est diuisio p dñas laterales.deinde qñ diuid diuisũ pennis p gallinã et hyrũdinẽ et alias aues iterũ est diuisio in ptes subiuas.iste ergo mod⁹ multiplicãdi dmõ strationes nõ est lateralis nũ.nec i p⁹ accipiendo nũ.sed est mixt⁹: cũ eadẽ passio aliqñ demrẽt d pte subiectiua et iterdũ d dña laterali. accipiãt g° a.b.c.d. loco illorũ terminorũ et arguat vt.3.sm quod hr in lra.

[Margin: Nª pª]

Nunc quidem igitur sm ea que sunt assi gnant cõia noia dicim⁹. oz aũt nõ solũ noia ɔsiderare: sz et si aliquid aliud accipiat eẽ cõ mune. accipientes sine hoc aliquibus inhe reat et qualia hec sequentur vt cornua haben tia habere ventres non vtrobiq3 esse dẽtes. Item cornua habere sequitur quedã. Maĩ festum.n.est pp ter quid i illis qd dr pp idẽ sunt quod cornua habent.

¶ Scḋo ostendit eadem regula qñ subiectũ est inoia tum hñs ptes subiectiuas vt aial hñs cornua cui⁹ ptes subiectiue sunt ceru⁹ et bos.passiões aũt ɔuertibiles sũt nõ hñe dentes in superiori mãdibula. et hñe duos ven

tres: quarum una demonstratur de boue et ceruo per causam propter quod que est habere cornua. sic arguendo omne animal habens cornua non habens dentes in superiori mandibula. sed ceruus est animal habens cornua. ergo ceruus est non habens dentes in superiori mandibula. eadem passio etiam demonstratur de boue per idem medium. et tunc talis multiplicatio non est in prius assumendo simpliciter. sed etiam in latus: non quidem per differentias essentiales: sed subiectas. comparando. n. illam passionem. s. non habere dentes in superiori mandibula animali habenti cornua: aut ceruo aut boui talis demonstratio est in prius assumendo. comparando autem eandem passionem boui et ceruo fit demonstrationis multiplicatio in latus. ¶ Notandum primo secundum primum B quod partes diuidentes sequuntur ad commune diuisum quod non est intelligendum de sequela illationis: quia non sequitur inferius ex suo superiori aut minus commune ex magis communi. vt asserit Aristo. in postpredicamentis. capitulo de priori. sed debet intelligi de sequela posterioritatis. quia omne diuidens est posterius suo diuiso. Uel dicatur quod duplex est sequela illationis. s. affirmationis et negationis. sequela affirmationis sequitur diuisum sua diuidentia. quia ab inferiori ad suum superius affirmatiue est bona consequentia. sequela vero negationis diuidentia sequitur diuisum. quia a superiori ad inferius est bonum argumentum negatiue. ¶ Et si instatur de rationali diuidente animal. quia non sequitur. nullum animal est. ergo nullum rationale est. nec etiam affirmatiue. rationale est. ergo animal est. cum rationale non solum competat animali sed etiam diis immortalibus. ¶ Responsio dicitur quod rationale diuidens animal non competit nisi animali. sicut. n. nullum corpus numero specie vel genere competit substantie et quantitati. ita nullum rationale competit animali et diis immortalibus: immo rationale in sua maxima communitate est equiuocum sicut corpus. ¶ Notandum secundo ex doctrina Aristo. 2° physi. quod aliqua proueniunt ex parte materie. vt monstruositas et corruptio. et aliqua ex parte finis. vt vapor et pluuia propter augmentum messium. sed habere dentes propter masticationem. ex quo sequitur quod non habere dentes in superiori mandibula est ex defectu materie: quia nutrimentum quod deberet conuerti in dentibus conuertitur in cornua que nata oriuntur illis animalibus in defensionem. et hec rememorata superius causis vt asserit commentator. 12° metaphy. habent autem duos ventres et ex necessitate finis quoniam talia animalia propter defectum dentium non bene possunt masticare cibum. ideo natura prouidit eis de vno ventre ad mollificandum cibum et de alio ad digerendum. et hec omnia dicuntur ruminare. nam primo incomplete masticant cibum. secundo proiciunt illum in ventrem mollificatiuum. tertio illum mollificatum remittunt ad os. quarto eiusdem bene masticatum et cuminatum mittunt ad secundum ventrem in quo digeritur. finis ergo duorum ventrium est bona digestio cibi. ¶ Tertio notandum quod sicut homo habet plures passiones: quarum vna demonstratur per aliam. s. risibile per disciplinabile. aut ebullitio sanguinis in corde per euaporationem sensibus. ita animal habens cornua habet duas passiones. quarum vna demonstratur per aliam. unde habere duos ventres demonstratur per non habere dentes in superiori mandibula tamen de animali habente cornua: et hoc potissime: quam de boue et ceruo particulariter. et tunc tales demonstrationes multiplicantur in prius in assumendo. s. passionem per passionem. ¶ Quarto notandum quod animali volatili conuenit vnum nomen simplex. s. auis: et animali aquatico aliud nomen simplex. s. piscis. sed animali habenti cornua non assignatur nomen simplex. ideo dicitur esse innominatum. et circumlocutum. est tamen vnicum sicut illud animal de quo dicebatur in priori exemplo. et sicut esse animal est causa somni et vigilie. ita habere cornua est causa non habendi dentes in mandibula superiori et habendi duos ventres. et sicut supra dictum est animal habens cornua vel aliud simplex loco illius non est genus nisi secundum similitudinem. sicut nec animal habens caput vel pedes aut manus est genus. talia. n. s. cornua caput pedes manus non dicunt nisi differentias accidentales que generi coniuncta non faciunt speciem neque diffinitionem. sicut neque albedo et nigredo coniuncta animali. nemo. n. diceret quod animal album vel nigrum sit proprie genus vel species aut diffinitio nec aliquod simplex loco illius.

Amplius alius modus est secundum analogum: eligere. vnum. n. accipere non est idem quod vocare sepion et spinam et os: sunt autem que sequuntur et hec tanquam vna natura huiusmodi existente.

¶ Tertio ostenditur illa regula que subiectum est analogum habens partes subiectas concurrentes in illud analogum tanquam in naturam genericam vel specieiam vt durum. cuius partes subiecte dicuntur os spine et sepion: quibus inest hec passio cooperiri carnibus per duriciem per quam tanquam per causam licet non tanquam per medium propter analogiam postilla passio de quolibet habente vnum illorum trium demonstrari. vt omne habens os est coopertum carnibus. sed homo est habens os. ergo homo est coopertus carnibus. Item omne habens spinam est coopertum carnibus. sed piscis est habens spinam. ergo piscis est coopertus carnibus. Item omne habens sepion est coopertum carnibus. sed vmis est habens sepion. ergo vmis est coopertus carnibus. ¶ Notandum primo quod sepion est durities vmis sustentans mollitiem carnis eius. sicut spina sustentat mollitiem carnis piscis. et os mollitiem animalis habentis ossa: et hoc sumitur caro large pro omni eo quod est medium intraneum in sensu tactus. ¶ Secundo notandum quod durities que dicitur esse causa quare ista passio cooperiri carnibus seu sustentare mollitiem carnis inest ossi spine et sepioni: est analogum: quia competit istis secundum prius et posterius primo. n. inest ossi deinde spine. vltimo vero sepioni nec inest spine vel sepioni nisi ratione ossis. ens. n. dicitur analogum ad substantiam et accidens. quia primo significat substantiam quam accidens. nec significat accidens nisi ratione substantie. quia accidens est ens est ens et accidens non est ens nisi quia entis. septimo metaphysi.

Eadem autem proposita sunt que quidem idem medium habent amplius. vt quoniam omnia contrarius stat.

¶ Ista intelligentia pro declaratione regule philosophus ponit duas conclusiones sequentes ex dictis. quarum prima est ista. plura problemata conueniunt in idem medium solum. sed tamen est diuersarum rationum per naturam si queritur propter quid est spina os vel sepion. Respondetur per illud medium solum. s. propter sustentare mollitiem carnis. et nulli dubium quod illud est diuersarum rationum. quia mollicies carnis reperta in osse. et illa que reperitur in spina vel in sepione sunt diuersarum rationum. ¶ Item si queritur propter quid os vel spina vel sepion sustentant carnem. respondetur per illud medium. s. propter stantiam contrarii. s. propter stabilitatem duriciei que contrariatur mollitiei. hec autem duricies sicut et illa mollicies est diuersarum rationum in his tribus. nec queritur medium eodem modo in his problematibus et interrogationibus: quoniam primum sumitur in genere cause finalis. et secundum in genere cause materialis. nam mollicies carnis est finis duriciei. et duricies est subiectum et materia in qua est mollicies carnis.

Horum autem quedam genere sunt eadem quecunque habent differentias ex quo aliorum aut aliter sunt: vt propter quid echo: aut propter quid appetet. et propter quid iris. omnia enim hec idem problema sunt genere: omnia enim repercussio sunt: sed specie altera.

¶ Et confirmatur ponendo aliud exemplum de echo yride et ydolo. nam si queritur propter quid est aliquid istorum respondetur per idem medium. s. propter reflexionem. sed illud medium non est eiusdem speciei in omnibus his. nam sicut motus specificatur a termino ad quem secundum philosophum m. quinto phy. ita reflexio ab obiectis colorum sonus et lux sunt diuersarum specierum. ergo et similitudines illorum: et consequenter reflexiones illarum similitudinum sunt diuersarum specierum. causatur. n. echo ex reflexione soni intentionalis cum aere moto in corpore concauo. et ydolum ex reflexione similitudinis coloris in speculo. yris vero causatur ex reflexione radiorum solarium ad nubem roridam. et dicitur hoc exemplum a priori. quia in priori sumitur medium in genere cause materialis vel finalis. hic autem in genere cause efficientis. eo quod reflexio est causa effectiua immediata echo ydoli atque yridis. ¶ Notandum quod echo est sonus secundarie auditus post sonum primarium ex reflexione soni intentionalis propter impedimentum obstaculi recte. sicut contingit de lapide moto in puteo causante multiplices circulos qui inuenientes obstaculum. s. latera putei quodammodo reflectuntur versus medium causando modo retrogrado alios circulos. ita in aere moto sonante causantur circuli qui inuenientes obstaculum reflectuntur versus locum percussionis causantes sonum qui dicitur echo. vt colligitur ex doctrina Aristo. et commen. 2° de anima. ydolum autem est

imago cẽta in speculovel in altero polito corpe ex reflexione coloris itentiõalis ĩ eo speculovel polito corpe. vt colligit̃ a.p.ĩ li° de sensu ⁊ sensato. yris vo ẽ celestis seu aeri⁹ circulis multoꝝ coloꝝ voꝝ vl' appentiũ ctoꝝ ex diuersa repcussiõe radioꝝ solariũ ad diuersas partes nubis. vt hr̃ sufficiẽter tertio methauro.

Altera aũt cã ex eo q̃ mediũ qd̄ sub alterũ mediũ est differunt ppositoꝝ: vt pp̃ qd nil⁹ finiente mẽse magis fluit pp̃ id q̃ vmor finiens mẽsis. pp̃ qd aũt vmor finiẽs mẽsis. quoniã luna dẽficit. hec qdẽ.n. sic se hñt adiuicẽ.

¶ Scđa pclo aliq̃ sunt pblemmata qb⁹ ꝯperiũt pl'a mẽdia subordinata. ista pclo exẽplarit declarat̃. naꝫ si q̃rit̃ ppter qd nil⁹ fluit magis ĩ fine mensis. rñr q: tũc mensis est magis pluuial'. huic qõni subordinat̃ alia. s. ppter qd mensis tũc est magis pluuialis. cui rñr q: tũc deficit luna. vñ ꝯmunicañ finẽ mensis sole exñte in oppõne eleuãt̃ vapores: ⁊ ptĩ resoluũt̃: ptĩ rarefiũt ex caliditate sol'. cũ aũtꝫ luna deficit sol est. in ꝯiũctiõe ob quã cãm pp̃ defectũ caloris solis ⁊ ppter pñũ frigiditaſ lune vapores ꝯdensant ⁊ grauesiũt: ex qb⁹ gñant̃ nubes ⁊ pluuie faciẽtes niliũ augeri ⁊ magis fluere. ¶ Sꝫ dubitat̃ duplr. Prĩo q: pari rõne idẽ deberet ꝯtigere de quolꝫ flumio q̃ finiẽte mẽse plus flueret pp̃ abũdantiã pluuie: cuius tñ oppositũ expimur. ¶ Scđo. q: luna ẽ mater hũiditatũ: ergo magis auget aquã ĩ plenilunio q̃ ĩ decremẽto. ⁊ pñt hoc ostẽdi rõne: q: lũa suo lũine calefaciẽs ĩfrigefac. ergo augmẽtat. exẽplo aũt canceroꝝ ⁊ alioꝝ piscũ manifestat̃ qñ ĩ plenilunio sunt pleniores. luna aũt decrescente sũt pauciõris lube. ¶ Ad pñũ. negat̃ ꝯña. qa nilus transit p egyptũ sb̃ torrida zona vbi sol eleuat plẽs vapores q̃ĩ alio flumio. iõ fortio fit ꝯdẽsatio luna deficiente ibi q̃ alibi. ⁊ ꝯñt maior abundãtia pluuie. ¶ Ad 2m dr̃ q̃ luna suo lumine tumefac aq̃s sed nõ facit multũ fluere. in fluẽtia aũt frigefactiua fac̃ pluere: ⁊ sic augꝫ aq̃s ab extrinseco ⁊ facit fluere. Hãc qdẽ opatiõnẽ nõ hꝫ luna plena. q: maioris actiuitatis ẽ lumẽ ad rarefaciendũ q̃ vt⁹ frigefactiua ad ꝯdẽsandũ ⁊ pluendũ. ¶ Ex qbus seq̃t̃ q̃ defect⁹ lune nõ ẽ cã positiua pluuie. sed solũ priuatiua sicut absentia naute submersiõis nauis. vt dicit Ari. 2° phy. Causa aũt positiua ppinqua ẽ frigiditas nubiũ: ⁊ cã positiua remota est ĩfluentia frigefactiua lune.

Causa aũt ⁊ cuius cã dubitabit aliq̃s: nunq̃d qñ est cãtũ ⁊ cã est: vt si folia fluant: aut deficit: ⁊ causa deficiendi ⁊ folia cadẽdi erit: vt si h⁹ ĩ est lata hr̃e folia: deficiendi aũt terraꝫ ĩ medio esse. si.n.ñ est: alia aliq̃ erit causa ipoꝝ: si vo causa simul sit ⁊ causatũ: vt si in medio terra est deficit: aut si latum est folium folia fluunt. si autẽ sic est: simul vtriq̃ erunt.

Ste est q̃rtus tractat⁹ scđi posterioꝝ ĩ quo Aristo. deterĩat de cãlitate ipius qd̄ qd est. postq̃ manifestauit dignitatẽ ei⁹ ⁊ moduꝫ a quo inuestigat̃ ⁊ igredit̃ demõstrationẽ. Diuidit̃ aũt tractat⁹ iste in q̃tuor capla ĩ quoꝝ pñõ phs agit de ꝯsecutiõe cãe ⁊ effect⁹. In scđo d̃ reuocatiõe cãe ⁊ effect⁹ ibi. Utrũ aũt ꝯtigat. In tertio d̃ formali cognitiõe cãe ⁊ effect⁹ ibi. Mẽt aũt sic ꝯseq. In 4° vo de virtuali cognitiõe ꝯsidẽ ibi. De pncipiis aũt. Primũ caplm diuidit̃ in duas ptes. In q̃rũ pñã Arist. mouet istã qõnẽ. vtrũ cã ⁊ effect⁹ scĩuicẽ vl' r ꝯsequãt̃ arguẽdo ad vtrãq̃ ptẽ. In scđa aũt rñdet ad q̃sitũ ibi. Aut cõtingit. ¶ Quantũ ad pñiã ptẽ arguit phs ptẽ affirmatiuã qõnis sic. hñre folia lata ⁊ folia fluere scĩuicẽꝫ ĩferunt. se etiã interpõ terre ⁊ eclipsis. ergo per idẽ oĩs alia causa ꝯuertit̃ cũꝫ suo cãto. pꝫ ꝯña. q: hñre folia lata est cã q̃ folia fluunt. i. cadũt. ⁊ interpõ terre ẽ causa eclipsis. Ans aũt declarat̃ duplr. pñõ. q: si ad interpõnẽ terre nõ sequit̃ eclipsis vel ecõuerso. aut si ad latitudinẽ folioꝝ non seq̃t̃ folia fluere vel ecõuerso h⁹ ĩ effec⁹ talis cã nõ erit ppria. ꝯñs falsũ: q: alia ppa cã nõ assignat̃. ¶ Notanduꝫ q̃ ppria cã ẽ illa qua posita ponit̃ effect⁹. ⁊ q̃ remota remouet̃ effectus. si ergo iterpõ terre ẽ ppa cã eclipsis. ⁊ hñre lata folia est ppria cã q̃ nõdũ folia oꝫ nec io q̃ḃꝫ illarũ cãꝝ ꝯuerti cũ suo effectu. q: si nõ. iuicẽ cõuertũt̃. ꝯdictoriũ in ꝯñtis stat cũ añte. ⁊ p ꝯñs posita cã nõ ponit̃ effectus. aut remota causa non remouetur effectus.

Et sic demõrant̃ p altera. sit.n. folia fluere in quo a. latũ aũt foliuꝫ ĩ quo b. vitis vo ĩ quo c. sic igit̃ ĩ b. est a. oẽ.n. latũ foliũ folio fluit: cã aũt est b. mediũ. sed ⁊ quoniaꝫ latis folijs vitis sit ẽ pp̃ id qd̄ folio fluit demõrare. Sit. d. qdẽ.n. latũ foliũ. e. aũt folio fluere; vitis vo ĩ quo. z. ĩ. z. igit̃ ẽ e. folio fluit. n. oĩs vitis. ĩ e. aũt d. oẽ. n. folio fluẽs latũ est foliuꝫ. oĩs ergo vitis latũ foliũ ẽ. Cã aũt ẽ folio fluere.

¶ Scđo or. idẽ añs sic. illa scĩuicẽ ꝯsequũt̃ quoꝝ qđlꝫ p aliud demõrat̃. sed cãe ⁊ dicti effect⁹ sũt h⁹ ĩ ergo. maior pꝫ. ⁊ mĩor declarat̃. nã q̃ iterpõ terre dmõrat̃ p eclipsiꝫ ⁊ eꝫ ẽnotũ ex multis pdicb⁹ dictis. sed q̃ folia fluere demõrat̃ p latitudinẽ folioꝝ ⁊ ecõtra ostẽdit̃ sic arguendo. oẽ hñs lata folia folio fluit. sed vitis hꝫ folia lata. ergo vitis folio fluit. Itẽ ecõtra. oẽ qd̄ folio fluit hꝫ lata folia. sꝫ vitis folio fluit. ergo vitis hꝫ lata folia. ⁊ p ꝯñs cã ⁊ cãtuꝫ simul sũt ⁊ scĩuicẽ inferũt. ¶ Notandũ q̃ q̃drupl'ex ẽ simultas. s. imediatiõis. adeq̃tiõis. duratiõis. ⁊ ꝯsecutiõnis. Illa sũt sil' simultate imediatiõis q̃ sũt ꝯtinua vel cõtigua. ⁊ sic loq̃t̃ phs. 5° phi. di. q̃ ꝯtigua sũt illa quoruꝫ vltia sũt vnũ. ⁊. 7. phy. q̃ ĩ oĩ motu mouẽs ⁊ motũ sũt sil. sed illa sũt sil' simultate adeq̃tiõis q̃ sũt in eodẽ loco p pñ vt albedo ⁊ dulcedo ĩ lacte. ⁊ sic loq̃t̃ phs q̃rto phi. di. q̃ locus eẽt dimẽsio sepata plura corpa esset sil. Illa aũt sũt sil' simultate duratiõis q̃ sunt in eodẽ tpe iuxta pcessum Aristo. postp̃dicamentis. i capitulis d̃ priori posteriori ⁊ sil'. pater. n. dicit̃ prior eẽ tpe filio ⁊ simul cum matre. Sed illa sunt simul simultate ꝯsecutiõis q̃ scĩuicem inferunt. ⁊ sic phs loq̃t̃ in predicamẽtis di. q̃ relatiua sunt simul na ita q̃ posita se ponunt ⁊ perempta se perimũt. isto mõ loq̃t̃ hic phs cum dicit cãm ⁊ cãtuꝫ simul eẽ. quo etiã mõ loqtur. 2. phy. dicens q̃ causa ⁊ effectus sm̃ actũ simul sunt ⁊ nõ sunt. Ponit ergo arist. hic duplex exemplũ. vnũ in quo sunt simul tpe ⁊ consecutione cã ⁊ effectus. s. interpõ ⁊ eclipsis ⁊ aliud ĩ quo nõ simul tpe sunt. sed tñ ꝯsecutione. vꝫ. habere folia lata. ⁊ folia fluere: cũ aliq̃n sint folia lata q̃ñ nõ fluunt. lꝫ ergo non sequat̃ folia sunt lata. ergo fluunt vl fluent. sit ergo d. folia fluere. s. maior extremitas ⁊. e. hñs folia lata. vꝫ. mediũ. ⁊ z. vitis. s. mĩor extremitas. ⁊ arguat̃ sic oẽ e. ẽ d. oẽ. z. est e. ergo oẽ z. ẽ d. ecõtra aũt sic arguatur a posteriori oẽ d. est e. oẽ z. est d. ergo oẽ z. est e.

Sic autẽ nõ ꝯtigit cãs esse adiuicẽ. Cã.n. pus est eo cui⁹ est cã: ⁊ deficiendi qdẽ cã est ĩ medio terrã esse. Eius aũt quod est in medio terraꝫ nõ est deficere. si igit̃ p causam demõratio pp̃ qd est. Quod aũt nõ p causaꝫ ipsius quia. quoniaꝫ qdẽ ĩ medio ẽ. cognouit aũt pp̃ qd. n. q̃ aũt nõ deficere causa sit ĩ medio esse. sed h̃ deficiẽdi manifestũ ẽ. In rõne

enī ipsi⁹ deficere inest quod in medio est: q̄re manifestum est q̄ per hoc illud cognoscitur: sed non hoc per illud.

¶ Pro parte negatiua q̄stionis arguit̄ sic. oīs demonstratio ē a cāis. si ergo interpō terre dem̄rat̄ p̄ eclipsim. ⁊ ecōtra: seq̄t̄ q̄ interpō terre ē cā eclipsis: ⁊ ecōtra. Itāobonē iollit pħs di. q̄ lʒ oīs dem̄ratio sit ex cāis in inferendo. nō tñ ex cāis in eēndo. sola .n. dem̄ratio simplr̄ ē ex cāis in eēndo. iō dem̄ratio illa circularis nō ē ex cāis in eēndo. q̄: cū cā sit prior cāto suo idē eēt p̄ius ⁊ posterius respectu eiusdē: cū ergo dem̄rat̄ eclipsis p̄ interpōnē terre. illa dem̄ratio est simplr̄. q̄: dem̄rat̄ effect⁹ per cām. cū aūt dem̄rat̄ interpō terre p̄ eclipsiʒ ē demonstratio sm̄ q̄d: cū nō p̄cedat ex notioribus nāe. sed solū ex notiorib⁹ nobis. non ergo eclipsis est cā interpōnis terre. sed terrā eē mediū inter solē ⁊ lunā est cā eclipsis: cuius rōnem assignat pħs di. interpō terre ponit̄ in diffōne eclipsis: ⁊ nō ecōtra. ergo est cā eius. ⁊ nō ecōuerso. pʒ ɔñā. ⁊ añs est clar̄. q̄: si diffinit̄ interpō terre nō ponitur eclipsis in illa diffōne: sed bene ecōtra. vt eclipsis ē p̄uatio luīs in luna p̄p interpōnē terre. vñ q̄: accñs nō est ens nisi q̄: entis. septīo meta. iō eclipsis ⁊ q̄lbʒ aliud accñs explīius diffinit̄ p̄ cām sine q̄d̄ni atʒ ⁊ eēntie q̄ per p̄ncipia eēntialia eius tm̄. ¶ Dubitat̄. cū nō solum per cām ducimur in cognitionē effectus. sed ēt per effectū in cognitionē cāe vt patuit p̄imo huius. ⁊ in ꝓlogo phy. cur dicit pħs q̄ eclipsis cognoscit̄ p̄ interpōnem terre ⁊ non econuerso. Rñr. q̄ duplex est mediū cognitiuuʒ vnum ex parte rei. aliud ex parte nr̄a. ex p̄te rei sicut res se hʒ ad esse ita ad cognosci que ergo nō faciunt ad eē q̄ tum est ex parte rei non faciunt ad cognitionē. ⁊ sm̄ hoc effectus cognoscit̄ per causam. ⁊ nō econuerso. sed ex p̄te nostra: q̄: a posteriori incipimus cognoscere non ē inconueniens per effectum deuenire in notitiaʒ cāe. cōiuʒ ergo ad naturā cognitio interpōnis terre ducit in cognitionem eclipsis. ⁊ non econtra. ⁊ hec fuit intentio pħi. qui est locutus de notitia scientifica simplr̄ q̄ illa habet̄ per cām ⁊ non per effectū. nam scire simplr̄ est scire p̄ cām. ⁊ scire sm̄ quid est scire per effectū. vt est habituʒ p̄imo huius. ¶ Contra p̄dicta ar. ⁊ p̄io q̄ due dem̄rationes facientes circulū sunt ex causis in essedo. q̄: potio est causa sanitatis. ⁊ econtra. 2° phy. ergo sicut dem̄rat̄ sanitas per potionē ita dem̄ratur potō per sanitatem. ⁊ per ɔñs sicut potio ⁊ sanitas sunt inuicē cause in essendo ita due dem̄rationes facientes circulū sunt ex causis in eēndo. ⁊ non solū in inferendo. ¶ Scd̄o ar. q̄ nō iō interpō terre est causa eclipsis. q̄: ponit̄ in diffōne eius. quia tunc oē positum in diffinitione alicui⁹ esset cā illius quod est falsum. q̄: passio ponit̄ in diffinitione subi ⁊ nō est causa illius. silr̄ punctus ponit̄ in diffinitione linee ⁊ non est causa illius cum nō sit forma nec mā nec efficiēs nec finis. eius linea .n. est forma simplex non hñs formā nec mām: cuius punctus non est causa efficiens cū sit aliquid eius. nec etiaʒ finis. q̄: linea nō ordinat̄ ꝓpter punctum: sed punct⁹ ꝓpter lineam. ¶ Ad p̄imū dr̄ q̄ sicut non demonstrat̄ effectus per cām ⁊ cā effectū eodeʒ genere dem̄rationū. ita non dem̄ratur potio per sanitateʒ ⁊ econtra in eodē genere cause. demonstrat̄ q̄dem sanitas per potionē in genere cause efficientis ⁊ potio p̄ sanitatem in genere cause finalis. constat aūt q̄ non inconuenit circulariter demonstrare in diuersis generibus cāruin ꝓpter p̄oritatem ⁊ posterioritatē inuiceʒ respectu eiusdē sm̄ diuersum genus cause. sed de hoc satis dictū est tam in p̄imo q̄ in 2°. huius. ¶ Ad scd̄m dr̄ q̄ pħs loquitur de diffinitione formali ⁊ non mālī. constat autē subiectū diffiniri per passionem mālīter ⁊ nō formaliter cum diffinitio formalis semper det̄ per p̄iora de diffinito. de puncto autē dicit̄ q̄ si nō est ꝓprie cā linee sic ē ꝓpe p̄ncipiū ei⁹. lñ ē quodāmō cā tā formalis q̄ mālis. pū-
ctus .n. est terminatiuus linee ⁊ continuatiu⁹ partiū ei⁹ sm̄ Ari. in p̄dicamentis. ⁊ quarto ⁊ sexto phy. inquātum .n. terminat lineā sic est forma eius. q̄: de rōne forme est terminare ⁊ isto modo punctus est posterior liea sicut forma est posterior mā. inquantū aūt copulat partes linee sic est mā illius non quidem sensibilis. sed intelligibilis eo mō quo p̄tes linee sūt mā intelligibilis eius. ⁊ hoc modo pūctus ē p̄or linea sic mā ē p̄or forma.

Aut contingit vnius plures cās esse. sed namqʒ si est idē de plurib⁹ p̄mis p̄dicari. sit a. i b. p̄mo exñs. ⁊ in c. alio p̄mo. ⁊ hoc sit i d. e. erit itaqʒ a. i d. e. causa aūt in d. quidem b. i e. aūt c. q̄re cuʒ causa sit necesse esse rem eē. Re auteʒ existente non necesse esse omne quodcunqʒ fuerit causa: sed causam quideʒ necesse est esse non tamen omnem.

¶ Pro solutione huius q̄ōnis pħs ponit duas conclusiones. quarum p̄ima est ista. effectus hñs plures causas eque p̄imo non conuertit̄ cum aliqua illaruʒ. pʒ. q̄: vituperabile procedit ex abundantia ⁊ defectu tanq̄ ex causis suis eque p̄imo. q̄: non p̄ius ex vna q̄ ex alia ⁊ non conuertitur cum aliqua illar̄. q̄: lʒ sequat̄. iste ē abūdans. demonstrato p̄digo. ergo est vituperabilis. nō tñ sequitur. iste est vituperabilis. ergo est abūdans. ⁊ lʒ sequitur iste est deficiens demonstrando auar̄. ergo ē vituperabilis. non tamen sequitur. iste est vituperabilis. ergo est deficiens. ambe tamen cause sequunt̄ sub disiūctione iste est vituperabilis. ergo est deficiens vel abundans. conuertatur ergo a. cum illo termino vituperabile. ⁊ b. cum illo termino abundans. ⁊ c. cuʒ illo termino deficiens. ⁊ d. cum illo termino p̄digus. ⁊ e. cuʒ illo termino auarus ⁊ pʒ. q̄ a. sequatur. ex b. c. diuisim. ⁊ nō infert aliquod illor̄ sicut sequit̄. ex d. c. diuisim ⁊ non infert aliquod illor̄. Silr̄ habere longam vitam est effect⁹ duar̄ causar̄. eque p̄imo. s. non habere colerā in q̄drupedib⁹. ⁊ esse siccū in volatilibus. constat aūt q̄ ex illo effectu non sequitur aliqua illar̄ causar̄ lʒ sequat̄ ex qualʒ illar̄. Intelligat̄ ergo p̄ a. longa vita. per b. carens colera. per c. esse siccū. per d. quadrupedia. ⁊ per e. volatilia. ⁊ pʒ q̄ a. inest d. per b. non tamē conuertit̄. cū b. sic inest e. per c. ⁊ tamen nō conuertit̄. cum c. ¶ Notandū quare in cōclusione dr̄ eque p̄imo. q̄: effectus hñs plures causas: quar̄ vna est ꝓpinqua vel ꝓp̄ia ⁊ alia remota conuertit̄ cum cā ꝓp̄ia ⁊ demonstrat̄ per illaʒ. v̄. g. abundantia ⁊ defectus sunt cāe remote. ⁊ agere contra rectam rōnem est cā ꝓpinqua ⁊ ꝓp̄ia vituperabilis: cui⁹ subʒ adequatū est hō ⁊ subiecta p̄ticularia sunt p̄dig⁹. auarus audax ⁊ timidus. mō bene sequit̄. iste agit ɔtra rectam rōnem. ergo est vitupabilis ⁊ econtra. pōt ēt talis effectus per talē cām tam vlr̄ q̄ p̄ticulariter dem̄rari. vt omne agens cōtra rectā rōnē. ergo hō est vitupabilis. ¶ Ista est dem̄ratio vlis sumendo agere vt dicit potentiam ⁊ nō actum. vbi vero in minori sumeret̄ p̄dig⁹ vel auarus aut timidus esset demōstratio p̄ticularis ¶ Cō similiter dicat̄ ad exemplū nāle. q̄ cause remote lōge vite sunt nō hr̄e colerā ⁊ esse siccum. causa autem ꝓp̄ia ⁊ ꝓpinqua est cōtemperamentū cōplexionis vitalis: que causa cum longa vita conuertitur. q̄: si aliq̄d habet ɔtēperamentū cōplexionis vitalis illud habet vitaʒ longā. ⁊ econtra. ⁊ ɔñr talis potest per illam cām de aiali seu de corpore animato vlr̄ dem̄rari. particulariter autē de quadrupedibus ⁊ volatilibus. vt omne habens cōtemperamentū cōplexionis vitalis habet longam vitā. sʒ taʒ quadrupes q̄ volatile habet cōtemp̄amentū cōplexiōis vitalis. ergo tam quadrupes q̄ volatile habet longā vitam. de hac tamen causa non facit Ari. in hac conclusiōe mentionē. sed solū de causis remotis intelligēdo. per a.

Secūdo p⁹ p̄mi capituli tertij tractatus eius.

effectum ⁊ per b.c. causas remotas. ⁊ p d.e. sicut qb⁹ conuenit ille effectus. s. p̄digus vel liberalis. ¶ Sed cō tra. demrātio per cāz remotā est demrātio. q̄r est. ⁊ nō p̄cedit affirmatiue. sed negatiue. per .p. primo hui⁹ si er go abundans. ⁊ deficiens sunt cause remote vitupera bilis. aut carens colera ⁊ eē siccuz longe vite. seq̄r q̄ nullū illoꝝ effectuū nō dimrātur per aliq̄s illaꝝ cāꝝ demrāciōe p̄pter qd. sed q̄r. ⁊ non affirmatiue sed negatiue. qd est falsum vt exemplificatū est. ¶ Dicendū q̄ idē effect⁹ p̄t hr̄e triplicem cām. s. cōmuniorē⁊ eque cōmunē. ⁊ min⁹ cōmunē. v. g. respirare hꝫ cām cōmuniorē que est esse aial ⁊ eque cōmunē que est hr̄e pulmonē. ⁊ minus cō munem que est esse hoiem vel equū. ⁊ generalr̄ tāz cō munior q̄ minus cōis dī causa remota. lz ergo per cāz remotam cōiorē q̄ sit effectus nō fiat nisi demrātō q̄r. p̄cedendo negatiue. tñ per cām remotaz min⁹ cōmunē demrātur affirmatiue effectus demrātione p̄p q̄d lz nō potest. na. sō vituperabile demrātur p̄pter qd affirmati ue per abundans ⁊ deficiens. sicut hr̄e longam vitam p̄ carere colera ⁊ esse siccum. cuz quelibet illaꝝ cāꝝ sit mi nus cōis q̄ effectus Aristo. aūt loquebat̄ de cā remota cōiori q̄ sit effect⁹ cū ex tali n̄ seq̄r effect⁹ nisi nega̅e.

Aut si semp vniuersale. p̄positū est ⁊ cā to tum quodā: ⁊ cuius est cā vniuersale: vt folio fluere in toto quodam determinatū est: ⁊ si spectes illius sint: ⁊ igit̄ vniuersaliter aut plā tis: aut huiusmodi plantis. quare ⁊ medium equale oportet esse in his ⁊ cuius est causa ⁊ conuerti. vt p̄pter quid arbores folio fluūt. si igitur p̄pter condensationem humidi fluit arbor. oportet esse condensationē. sed q̄r cō desatio nō ē cuiuū q̄z sz ī arbore folio fluere.

¶ Secūda conclusio. causa ⁊ effectus se inuicē inferunt. si vniuersaliter ⁊ adeq̄te sumūtur. p̄z ex alia p̄ōne ac cipiendo causam propriam ⁊ effectum proprium. ideo inuicem conuertuntur interpositio terre inter solem ⁊ lu nam ⁊ eclypsis. q̄r interpositio terre est cā p̄pria. sic fo lio fluere ⁊ humor densatus in arbore seu in tali genere plantaꝝ inuicē cōuertūtur. q̄r humor densatus in ta li genere plantarum est causa propria illius effectus. Si enim aliquid habet humorem densatum in tali genere plantarū illud folio fluit ⁊ econtra fluendo fluere vt di cit aptitudinē ⁊ non actū. ⁊ pōt demōstrari ille effectus per illam cām sic. oē hñs humidum densatū in tali gñe plantaꝝ folio fluit. sed vitis hꝫ humidum dēsatū in tali genere plantaꝝ seu in planta. ergo vitis folio fluit. nō er go humor densatus est p̄pria causa illius effectus. sz hu mor densatus in tali m̄ī f in arbore vel in planta aut in tali gen̄ plātaꝝ. ¶ Ille m̄ sedo; eq̄l. q̄ passio dimrata sp̄ ē passio p̄pria sibi. vt folio fluere dimrat̄ de suo p̄prio subo ⁊ de tali genere arboꝝ. passio aūt demrans nō sp̄ est pro pria passio. sed sufficit q̄ sit p̄pria causa. nā congelatio hu moris nō est p̄pria passio arboris. q̄r ī aliis ab arbore re peritur congelatio humoris: sed est p̄pria cā. q̄r in nullo preterq̄ ī arbore facit hūc effectū. s. folio fluere. ¶ Ista responsio est difficilis. q̄r sequitur q̄ esse humidū ⁊ esse virtu aliter c. illud est causa p̄pria eiusdem effect⁹. q̄r cau sant illum effectum in arbore quent ī nullo alio possunt causare. ¶ Preterea humidū congelari nō est passio p̄ pria nec causa p̄pria illius effectus. sed humidum p̄gela ri cum additamento. s. in tali planta vel in tali arbore vt colligitur a. p. in li a ¶ Dubitatur quomodo humor cō gelatus in tali planta est causa p̄pria ⁊ conuertibilis illi⁹ effectus qui est folio fluere: cum prius Aristo. dixerit ha bere folia lata esse causam conuertibilē illius effect⁹. Re spondetur multipliciter. primo q̄ plš ibi non est locu tus determinatiue. sed tñ disputatiue arguēdo ad vtrā q̄ partem q̄ōnis. hic autem loquit̄ determinatiue. id est tenendū humorē aliter densatum esse causam p̄priaꝫ ⁊ conuertibilem illius effectus qui est folio fluere ⁊ nō ha bere folia lata. ¶ Scđo dī q̄ nō quelibet causa ꝯuerti bilis cum aliquo effectu est p̄pria causa illius. q̄r solē esse in capite vel in cauda draconis est causa cōuertibilis cū eclipsi. non tamen est p̄pria causa illius. sed interpō terre. ¶ Tertio dicitur q̄ habere lata folia non conuertitur cuz illo effectu qui est folio fluere. q̄r licet equat̄. hoc hꝫ lata folia: ergo folio fluit. non tamē econtra. multe enī; arbores ⁊ plante folio fluunt non habentes lata folia eo modo quo ari. loquit̄ hic. ¶ Quarto dicitur q̄ hr̄e lata folia non est causa per se illius effectus. sed tñ per acci dens rōne grauitans cōsiste in magnitudine ⁊ in latitudi ne foliorum: que quidē grauitas cum tendat deorsum fa cit folia fluere p̄ descensū cadēdo ab arbore. q̄re ⁊c̄.

Trum autem contingat non eandē causam esse eiusdem omnibus: sed alteram aut non. aut siquidez per se demonstratum est ⁊ non secundum signum aut p̄ accñs nō pōt esse. rō. n. vltimum mediuz est si vero non sic est contingit.

Istud est scđz caplm̄ huius tractat⁹ ī quo ari. determinat de vniuocatione cause ⁊ ef fectus potest determinationē illoꝝ querēs istam q̄ōnem. vtrū ad vnū atem effectus seq̄ tur vnitas cause. ad quā respōsurus pōit duas conclusiones. Quaꝝ prima est ista. ad vnitatez effe ctus per se seq̄r vnitas cause per se ⁊ nō per accidens. ¶ Scđa conclusio. lz effectus ⁊ causa per accidens non se habeant eodem modo. tamen effectus ⁊ causa per se consimiliter sumuntur quo ad vniuocationē equiuocatō nem ⁊ analogiam ibi. Est autem. ¶ Prima conclusio p̄z ⁊ primo quo ad primā partem. q̄r nō staret eundē effectum habere plures causas per se sicut p̄z de eclipsi que non hꝫ per se causam nisi interpositionē terre ⁊ hr̄e tres angulos non habet causam per se nisi habere angu lum extrinsecum aut figuram tribus lineis rectis cōtē tam intelligendo per cām per se causam p̄priam ⁊ imē diatam. ¶ Scđa pars declaratur q̄r domus sunt cāe per accidens multe. s. album calidum musicum. vt de claratur primo huius. ⁊ scđo phy. ¶ Notandum p̄mo q̄ duplex est causa. s. per se ⁊ per accidens. Causa p̄ se est illa que scđm q̄ huius respicit determi tū effectū. vt interpositio terre respectu eclipsis ⁊ edificator respe ctu domus. Causa p̄ accidens est illa que non respicit determinate talem effectum. ⁊ hec aliq̄n conuertitur cū effectu aliquando autem non conuertitur. exemplum primi vt principium figuraꝝ rectilineaꝝ conuertitur cum habere tres angulos: ⁊ tamen est causa per accñs q̄r accidit principio figurarum rectilineaꝝ habere tres. s. n. illa passio sibi competit hoc est ratione trianguli. ex emplum secundi. vt album cum non conuertitur cū do mo sicut nec cum domificatore. ⁊ est causa per accidēs domus pro quanto idem sunt album ⁊ edificator qui ē domus causa per se. ¶ Secundo notandum q̄ cārum per se quedam est causa a signo ⁊ quedam est causa nō a signo. Causa per se a signo est causa remota inferi⁹ q̄ sit maiue effectum. vt solem esse in capite vel in cauda draconis est per se causa eclipsis: cum sit medium in de monstratione. ⁊ est causa a signo. q̄r solem esse in capite vel in cauda draconis est signum cognoscendi eclipsiz: cum de necessitate terra ponatur inter solem ⁊ lunam. etiam multitudo vaporum dicitur signum pluuie ⁊ est per se causa illius licet remota. Causa autem per se no a signo est causa conuertibilis immediata. vt interposi tio terre ⁊ figura tribus lineis rectis contenta hñs angu lum extrinsecum quelibet talium cārum ingredit̄ q̄ in q̄

strationem. sed non similem q: causa per se a signo ingre ditur demonstrationez potissimā: ⁊ causa per se non a signo ingredit demonstrationē non potissimā. ¶ Tertio notandū ꝙ causa per accñs quedam est cā a signo. ⁊ quedaz ē cā non a signo. Causa per accñs non a signo est illa que fm ꝙ huius non includit cām per se sui effectus. vt album respectu domus: cum non includit edificatorem. Causa autem per accñs a signo alicuius effectus est illa que se cundum huius includit causam per se illius vt circulus ante lunam. sed rubedo matutina solet dici signuz ⁊ cā future pluuie non scōm ꝙ huius sed ratione nobis quā includit que est per causa pluuie. sic habere folia lata ē causa per accñs a signo ꝙ folia fluant. includit. n. grani tatem que est per se causa fluēdi ⁊ cadendi folia. ⁊ ꝙ sit signum declaratur. nam cā fluendi folia est habere hu morem bene passibilē non viscosum. q: tunc facilius di latatur a calido: ⁊ condensatur a frigido. humor. n. vis cosus habet partes magis conglutinatas non facile cra lans nec ita cito perminens frigus condensans penetra re. cuius. n. frigus condensat aquaz calidam q̃ frigidā. ⁊ colatam q̃ terrestrem. q: cum sit rarior pōt meli⁹ pe netrare arbores ergo ille folio fluunt que non hñt visco sum humorem. sed non hñtes humorē viscosum hñt la ta folia. quia humor non viscosus ð facili se dilatat. ⁊ flu it sicut viscosus ꝑpter adherentiā partium se tz nec de fa cili dilatatur. Hr̃e ergo lata folia est signum huius qð est hr̃e humorem multū passibilem ⁊ de facili condensabi lem siue congelabilem a frigido. ⁊ q: humore congela to in ramo per frigidum non pōt folium accipere nutri mentum: oz ꝙ dsiccet ⁊ cadat. ergo latitudo folio⁊ ē si gnum fluxus ⁊ casus illoruz. cōuter. n. effectus prior ali cui⁹ cause dr̃ signū posterioris effect⁹. Cā ergo p accñs non a signo nullo mō ingredit demonstrationem. sed hñ cā per accñs a signo ratione cause per se quam nec̃io inclu dit. vt oē hñs lata folia folio fluit: sed vitis hēt lata folia. ergo vitis folio fluit. ¶ Quarto notādū ꝙ aliqð ē signuz alicuius qð non est causa nec effectus eius. vt circul⁹ an te tabernam est signum vni cuius non est causa nec effe ctus. aliquod vero est signuz alicuius qð est effectus eius dem. vt fumus exiens de camino est effectus ⁊ signum ignis. Et se ornare indebite aut de nocte vagare est effect⁹ adulterij. ⁊ signuz eiusdez. cognoscitur. n. adulter ex his effectibus. Aliquis autem est effectus alicuius qui non est signum illius. vt vituperabile est effectus auari seu ð ficientis: ⁊ non est signum illius. q: per hunc effectū nō cognoscit illa cā. aliqs vlteri⁹ ē effect⁹ alicui⁹. ⁊ cā alteri⁹ ⁊ vtriusq̃ signū vt hr̃e folia lata ē effect⁹ ⁊ signū hūoris hñ passibilis ⁊ est cā ⁊ signū fluēdi folia. sed non fz ean dem relationem. Nam latitudo folio⁊ cōparata ad hu morem bene passibilem ⁊ bene extendibilem est signuz fluendi folia. comparata vero ad ponderositatē ⁊ grauita tem folii est causa eiusdez. ⁊ isto modo hr̃e lata folia est medium in demonstratiōe. ¶ Dubitat circa conclusio nem. q: eiusdem effectus sunt quattuor cause per se vt ē ostensum. 2. phy. ⁊ per qlz genus cause pōt aliqd dif finiri ⁊ demonstrari vt patuit in hoc. 2°. ergo vni effectui cor respondent plurime cause per se ⁊ imediate. Respōdet Egi. ꝙ eiusdem effectus bene sunt plures cāe per se. fz non sunt plures cause que sint media in demonstratiōe potissima respectu eiusdem effectus. sed habita diffinitō ne excellentiori cause per illam solum demonstrat po tissime aut ꝙ nullum est medium in demonstratiōe po tissima nisi illud aggreget in se oēs causas effect⁹. ⁊ q: nō potest esse nisi vna talis diffinitio que sit medium in de monstratione potissima. iō vnius effectus est tm̄ vna cā ad hunc intellectum. vbi grā. si tonitruum hz esse per se ꝑpter has duas causas. s. ꝑpter extinctionē ignis: ⁊ vt terreantur qui sunt in tartaro. medium potissimū ad ꝓ bandū ꝙ nubes tonat aggregabit in se vtrunq̃. ⁊ si plu res essent per se cause tonitrui plura cōgregaret. forma bitur ergo demonstratio sic. in quocunq̃ corpore extin guitur ignis ꝑpter timorem eorum qui sunt in tartaro il lud corpus tonat. nubes est hmōi. ergo. Isti duo modi respondendi videntur esse ꝯ determinationē arī. in hoc se cundo demonstrantis eundem effectum diuisim per oīa ge nera cāx. nec qui docuit demrāre tonitruum de nube sm̄ pñt illas diffōnes simul sed diuisim. Et iō dr̃ ꝙ sic eius dem effectus sunt plures cause per se: ita non idem effe ctus per plura gña cāx demrāri potissime: lz non in eo dem gñe cāe: nec equali euidentia vel certitudine. Unð demrātiones nāles sunt potissime sicut mathe. nō tñ ita certe cum ipse mathe. sint in primo gradu certitudis: ⁊ nāles sequuntur eas vt asserit cōmē. 2° meta. vult ergo phs hic ꝙ eiusdem effectus ē vna tm̄ p se causa. i. vnuz medium potissimum in eodem genere cause: ⁊ hoc est verum q: in diuersis non est inconueniēs. cā. n. ⁊ medi um sūt idē. vt dr̃ phs in pncipio huius secundi.

Est autez ⁊ cuius causa in quo ꝯsiderare. considerare secundū accidens: non tamen vi detur ꝓposita esse: si autem non similr̄ se ha bebit medium: si qdem equoca: equiuocuz mediuz. Si vero in genere sit: similiter se ha bebit vt ꝑpter qd ⁊ vicissim analogū. alia. n. causa est in numeris ⁊ in lineis ⁊ eadem: in quantum quidem enim linea ē non est eadē: in quantū autem hñs augmentum huiusmōi. eadē: sicut i omnibus.

¶ Scða conclusio. lz effectus ⁊ causa per accñs non se habeant eodem mō: tñ effectus ⁊ cā per se ꝯsilr̄ sumun tur tuo ad vniuocationē equiuocationē ⁊ analogiam. ꝓ ma pars est manifesta. q: non oz si album vel musicuz sit vniuocum equiuocū vel analogum ꝙ dom⁹ se hēat eodem mō. Scða pars declaratur ⁊ primo de vniuoca tione. q: cōmutabiliter ꝓportionari est effectus ⁊ passio cōpetens lineis: corporibus: tpibus: ⁊ nūeris vniuoce. Causa vero per se est ꝓportionabilr̄ augeri cōpetēs eis dem ē vniuoce. ergo. prima pars añtis pz: q: arguere a cōmutata ꝓportione equalr̄ inest lineis: corpib⁹: ⁊ nu meris: ⁊ fm eandem rōnem: q: fm idem augmentuz ꝓportionis. si. n. a. b. c. d. sint quattuor linee: quattuor cor pora: vel quattuor numeri: aut quattuor tpa se habēnt i eadem ꝓportione ita ꝙ qualis est ꝓportio a. ad. b. talis est ꝓportio. c. ad. d. sequitur a cōmutata ꝓportione ꝙ q̄ lis ē ꝓportio a. ad. c. talis ē ꝓportio b. ad. d. vt octo q̃tu or duo vnum se hñt in eadem ꝓportione. s. dupla. Ex quo sequitur ꝙ qualis est ꝓportio octo ad duo: talis est ꝓportio quattuor ad vnum. vz. quadrupla. Idem seq̄ tur in lineis corpibus ⁊ tempibus. Alia autē pars añtis etiam declaratur. s. ꝙ causa per se que est ꝓportionabi liter augeri competit eisdem vniuoce. qm̄ sicut mutabi liter ꝓportionari non reperit in lineis: nec in corpibus: nec in temporibus: nec in numeris scōm ꝙ huius: sz se cundum ꝙ in eis reperitur augmentum ꝓportionis: ita ꝓportionabiliter augeri non reperit in illis secundū ta lem demrātionem particularē sed fm denoīationē ean dem vniuersalem lz innominatā. vnde linea corpus tps numerus non sunt idem specie nec idē genere ꝓpinquo sed remoto. ⁊ dr̃ ꝓportionabiliter augeri. q: signatis q̃t tuor terminis vt supra sp est maior ꝓportio primi ad ter tium. ⁊ secundi ad q̃rtum: q̃ primi ad scōm vel secūdi ad tertium: aut tertij ad q̃rtum. vt inductiue pz. maior. n. est ꝓportio octo ad duo ⁊ q̃ttuor ad vnum q̃ octo ad quattuor ⁊ quattuor ad duo ⁊ duo⁊ ad vnū cum i pri mis sit ꝓportio quadrupla ⁊ in aliis cōtinue ꝓportio du pla. ¶ Sed dubitat ꝙ continuata ꝓportio prius reperi tur in numeris q̃ in lineis vel corporibus aut tempib⁹. ergo prius dr̃ de numeris q̃ de lineis corpib⁹ ⁊ tpibus.

Mar. 4^m (margin)
D^m p^m (margin)
2. 1. 2. capit de n tracta ctus. (margin)

patet ꝯña. q: res sicut se habent ad esse ita se hñt ad cognosci secundo meta⁊. ⁊ per ꝯñs cõmutata ꝓportio nõ dicit vniuoce de illis. sed equoce vel analogice. Rñr negando ꝯñam. q: numerus vniuoce dr̃ de binario ⁊ ternario. s. scdm eandem rõnem que est multitudo ex vnitatibus aggregata. ⁊ tñ prius dr̃ de binario q̃ de ternario. silr figura prius dr̃ de triangulo q̃ de q̃drangulo. ⁊ tñ vniuoce dr̃ de his. q: scdm eandẽ rõnem que ẽ termino vel terminis claudi. neq₃ est inconueniens idez eẽ vniuocũ equiuocũ ⁊ analogũ diuersis rõnib⁹. numer⁹. n. ⁊ figura sunt vniuoca ⁊ qdlibet illoꝝ plura significat fm eandem rõnẽ. ⁊ sunt equoca vt plura significant diuersis rõnibus. ⁊ sunt analoga vt illa plura significãt fʒ prius ⁊ posterius. ita cõmutata ꝓportio prius dr̃ de q̃ntitate discreta q̃ continua. tñ vniuoce dr̃ de illis q: fʒ eandem rõnez que est ꝓportionabilr augeri aut siĩtudo ꝓportionum. ⁊ ꝯñr concedo ꝙ equoce ⁊ analogice dr̃ de illis. sed de tali modo p̃dicandi non fit hic mentio. q: equocatio vel analogia cõmutate ꝓportionis aut numeri ⁊ figure ẽ cõiter d̃ca. sʒ coꝝ vniuocatio ẽ ꝓpᵉ d̃ca.

Similem esse colorem colori. ⁊ figuraz figure. aliam eẽ equiuocum. n. est simile iom nibus. hic quidez eniz fortassis est analogia hñe latera ⁊ eq̃les ãgulos. in colorib⁹ ãt sensuz vnũ esse aut aliud aliqd hmõi.

¶ Scdo arguit ꝙ causa ⁊ effectus ꝯsilr accipiunt quo ad equiuocationem. nam siĩtudo est effectus equocus figuris ⁊ coloribus equoce cõpetens. s. fm diuersas rõnes. cõpetit. n. figuris vt hñt latera ꝓportionabilia ⁊ eq̃les angulos. coloribus autem vt sunt immutatiui eiusdez sensus. ⁊ sicut ille effectus est equocus. ita sua causa ẽ equoca. s. equalitas cõpetit. n. figuris vt non se extensiue excedunt. ⁊ coloribus vt non se excedunt intensiue. sicut. n. quantitas est cã qualitatis. ita equalitas q̃ est relatio fundata in quantitate. dicit. n. phs in p̃dicamentis ꝙ ꝓpriũ est quãtitati fm eam equale vel inequale dici. ⁊ ꝓprium est qualitati fm eam sile vel dissimile dici. ¶ Sed dubitatur. q: siĩtudo ⁊ equalitas genera vel species predicamenti relationis. ergo qdlibet illoꝝ est vniuocuz vniuoce significans sua significata: ⁊ non equocum ꝓpͥe d̃cz de quo phs loquitur hic. si. n. genus dr̃ equiuocũ: hoc est large iuxta illud phi septimo phy. In generib⁹ latẽt equiuocationes. Rñr ꝙ sicut scia in sua maxima cõitate est pure equiuocum ad sciam humanaz ⁊ diuinam fʒ illud cõmentatoris. 12ᵒ. metaphysice. Scia dei est cã rerum. ⁊ scia nr̃a cãtur a rebus. vniuocũ autem est gen⁹ vel species predicamenti q̃litatis significans tñ sciaz nostraz. ita similitudo ⁊ equalitas sumpta in sua maxima cõitate sunt termini pure equiuoci significantes siĩtudinem ⁊ equalitatẽ in coloribus ⁊ figuris. ⁊ sic non sunt i aliquo predicamento sicut nec scia aut corpus cõissime sumptum. vniuoca autem sunt in predicamento relationis. ⁊ ille terminus similitudo vel equalitas significans similitudinem vel equalitatẽ in coloribus non est ille terminus similitudo vel equalitas significans similitudinez vel equalitatem in figuris eo modo quo dicimus illum terminũ corpus qui est in predicamento substantie non esse illum terminum corpus qui est in p̃dicamento quãtitatis: licet sit ei ꝯsimilis: cum corpus de predicamento substantie significet tñ substantiã: ⁊ corpus de predicamento quantitatis significet tantum accñs.

Scdm aũt analogiã eedez sũt: ⁊ medium habebunt secundum analogiam.

¶ Tertio arguit ꝙ causa ⁊ effectus ꝯsimiliter sumunt quo ad analogiam. nam esse coopertũ carnibus seu sustinere mollitiem carnis est effectus analogus cõpetẽs primo ossi. secundo spine ⁊ tertio sepioni. quia non competit sepioni nisi pro quanto habet similitudinem cũ spina. nec competit spine nisi inq̃tum habet similitudinez cum osse. pariformiter sua causa est equiuoca: scilicet duricies. quoniam prius inest ossi q̃ spine. ⁊ prius spĩe q̃ sepioni. nec inest posterioꝛ nisi ratione prioris. Similiter do ergo inest equiuoce figuris ⁊ coloribus. q: diuersis rõnibus ⁊ non fm prius ⁊ posterius. duricies aũt analogice dr̃ de his tribus. q: scdm prᵒ ⁊ posteri⁹ ⁊ scdm causam ⁊ causatum. nec de hoc facit hic phs mentionẽ quia superius expresserat hanc sniaz. ¶ Dubitat. q: videtur hanc analogiam cõicidere cum analogia cõmutate ꝓportionis. nam sicut duricies dicitur de osse spina ⁊ sepione scdʒ prius ⁊ posterius. ita cõmutata ꝓportio d̃ numeris corporibus ⁊ temporibus. ¶ Respondet ꝙ non est eadez analogia. q: analogia reperta in numero figura ⁊ cõmutata ꝓportiõe est analogia cõmuniter dicta tantum scdm prius ⁊ posterius non tollens rõnem generis. hec est autem analogia ꝓpͥe dicta fm causam ⁊ causatum tollens rationem generis: cum non dicat̃ d̃ posterioꝛ nisi ratione prioris. ita ꝙ duricies ossis ẽ causa ꝓpter quam duricies dicitur de sepione iuxta moduz loquendi cõmen. quarto meta. di. ꝙ sanitas dicit̃ absolute de animali: ⁊ de cibo vel vrina tantum per attributionem: ita ꝙ sanitas animalis est cã ꝓpter quã cib⁹ dr̃ sanus aut vrina. sed non ita pungit in numeris ⁊ figuris aut cõmutata ꝓportione. q: ⁊ si nõ esset triangulus aut binarius non minus figura diceret̃ de quadrangulo ⁊ numerus de ternario. similiter cõmutata ꝓportio diceretur de quantitatibus continuis lʒ nulla esse quantitas discreta. ¶ Ex predictis sequit̃ ꝙ sanitas ⁊ durities cõmunissime sumpta vt dñr de oibus nominatis non sunt per se in p̃dicamento sicut neq₃ aliqua equoca equocatione ꝓprissime dicta. vniuoca aũtem sunt in predicamento qualitatis: sanitas quidem in prima specie. ⁊ durũ i scda. vt determinat ari. in predicamentis. ¶ Contra cõclusionẽ instat ostendo ꝙ non semper cã ⁊ effect⁹ sunt ꝯsilr accipienda fm vniuocationem equocationẽ ⁊ analogiam. q: suba est cã accñtis. ⁊ tamen suba est vniuoca cum sit genus: ⁊ accñs equocum vel analogum cum dicatur de accñte absoluto ⁊ respectiuo diuersis rõnibus fm prius ⁊ posterius ⁊ fm causam ⁊ cãtum. similiter sanitas est effectus equiuocus vel analogus. ⁊ tamen cã sua est vniuoca: cum causa illius non possit esse nisi aliqd cõe predicamenti sube loquẽdo de causa subiectiua. Dicendum ꝙ accñs est vniuocuz lʒ significet accñs absolutum ⁊ respectiuum scdm prius ⁊ posterius ⁊ diuersis rõnibus. q: cum toto hoc significat illa fm eandem rõnem que est alteri inherere cuʒ accñtis esse sit inesse septimo meta. ⁊ ꝙ non significet illa scdm causam ⁊ cãtum manifestum est. q: secluso oi accñte absoluto non min⁹ accñs dr̃ de accñte respectiuo cũ i deo sint accñtia respectiua ⁊ nõ absoluta. de sanitate aũt sũpta analogice ad alᵐ cibũ ⁊ vrinã: dico ꝙ non hʒ cãm vniuocã neq₃ illi aliqd adeq̃te ⁊ r̃ndʒ p̃dicamẽti subẽ. sʒ solũ corr̃ndet cã equoca extra p̃dicamẽtũ. sic. n. cam equoce sũpto nihil adeq̃te r̃ndʒ p̃dicamẽti sube: lʒ tã canis latrabil q̃ mai in⁹ q̃ celestis sit p se in p̃dicamento substãtie: ita aial cib⁹ ⁊ vrina sũt p se in p̃dicamento sube: q̃b⁹ nihil adeq̃te r̃ndet i p̃dicamento. sed soli extra p̃dicamentũ ⁊ illud est inoiatum analogum analogia ꝓprissime dicta ⁊c̃.

Habent aũt sic consequi cãm adinuicem: ⁊ cuius est cã: ⁊ i quo est causa: vnum quodq₃ quidem accipienti ⁊ cuius causa in plus: vt in quattuor equales eos qui extra in plus sunt q̃ʒ triangulis aut quadrangulis. omnibus autem in eque. q̃cũq₃ eniʒ quattuor rectis equales exteriores: ⁊ mediũ similiter.

2us 3us ter tii capitu li quarti tractat⁹.

Stud est tertiū capitulum huius tractat⁹ in quo ari. postq̄ ꝯparauit effectū cāe cō sequenter cōparat passionē cām ⁊ subm inuicē. vt ex his habeat formalis cognitō cāe ⁊ effect⁹ ponēdo duas ꝯclusiones: Pri ma est ista passio cā ⁊ subm vlr sūpta inuicē ꝯuerti tur: sed particulariter nō seinuicē conuertunt⁊. ¶ Scd̄a conclusio est. passio habens plura subiecta spālia ⁊ plu res cās particulares non est demrābilis de quolʒ illoꝝ p cām spālem ibi. In figuris autem. ¶ Prima ꝯclusio arguit̄ dupl̄r. ⁊ primo inductiue. qm̄ hr̄e tres angulos eq̄les duobus rectis ⁊ figura tribus rectis lineis conten ta habere angulū extrinsecū ⁊ triangulus inuicē conuer tuntur. Similiter hr̄e angulos extrinsecos equiualētes q̄ttuor rectis ⁊ esse resolubile in tot triangulos quot an gulos hʒ deinceps duobus. ⁊ figura rectilinea inuicem conuertuntur, sed hr̄e tres angulos ⁊ hr̄e angulum ex trinsecū ⁊ ysocheles non ꝯuertuntur. nec ēt conuertun tur hr̄e angulos extrinsecos equalentes quattuor rectis ⁊ esse resolubiles in tot triangulos quot angulos hʒ dē p̄ns duobus ⁊ triangulus vel quadrangulus.

Est autem mediū ratio primi extremi: pp qđ oēs sciētie p diffinitionē fiunt: vt folio fluere simul seq̄tur vitē ⁊ excedit ficum: sed non oīa sed equaliū. si itaq̄ʒ accipiat aliquis primum medium. ratio fluendi folia est. erit .n. primum in alteɾo mediū: quoniā oīa hi⁹ sunt. fit huius medium q̄ succus densatur: aut aliqđ aliud huiusmodi. quid est aūt folio fluere densari in contactu seminis succum.

¶ Secundo medium in demonstratione potissima est diffinitio maioris extremitatis: ⁊ minor extremitas ē su biectū. ⁊ hec oīa conuertuntur ⁊ in demōstratione par ticulari medium est diffinitio maioris extremitatis aut ipsum subiectū. minor autem est aliqđ contentū sub eo. ⁊ hec non cōuertuntur. ergo. pʒ ꝯña. q: diffinitio est cā ⁊ minor extremitas est subiectū vel aliquod contentuʒ sub illo. ⁊ maior extremitas est passio. añs aūt naturali ter declaratur qm̄ folio fluere ⁊ humorē densari in scie ⁊ importatū per oēs arbores fluentes inuicem ꝯuertū tur. quorum vnū. s. folio fluere alterum causat. s. humo rem densari in semine. importatū vero per omnes ar bores fluentes est subiectū. si aūt sumatur vitis aut fic⁹ tunc non conuertuntur causa passio ⁊ subm. q: tale non vlr simile. non. n. sequitur. hoc folio fluit. ergo hoc est vitis. siue sumatur fluere in actu siue in habitu. econtra aūt tenet argumentuʒ sumendo fluere vt dicit aptitudi nem. ¶ Notandū primo fm Eg. q̄ semper diffinitio que est mediuʒ in demonstratione exprimit cām passio nis in subiecto. ⁊ ex⁹ illud quod est causa passionis in su biecto est illud quod exprimitur per diffinitionem. vt si causa eclipsis est interpositio terre: ⁊ queritur quid est eclipsis. respondetur q̄ est interpositio terre. ita si causa cadendi folia est condensatio humoris in arbore: ⁊ que ratur quid est folio fluere. respondendum est q̄ est con densatio succi seu humoris i arbore. nec tales responsio nes sunt intelligende in p̄dicatione idēticā sed cāli. q: ta les diffinitiones sunt cāles. non. n. interpō est idētice ecli psis nec condēsatio humoꝝ est formalr casus folioꝝ: sed est solum cā illius. sic. n. loquitur p̄hs in prologo de aīa. cum dicit domū esse tectum parietē ⁊ fundamentū ⁊ ꝯmen. ibidem q̄ ira est ebullitio sanguinis in corde. nō enim est aliq̄ istarum diffinitionū idētica: sed tm̄ causal. ideo q̄libet istaꝝ propositionum est intelligenda in obli quo ⁊ nō in recto. Ex isto notabili sequitur q̄ diffinitio subiecti est medium in demonstratione potissima qm̄ ipsa est que exprimit causam prime passionis. si enim q̄ ritur pp quid homo est disciplinabilis. respondetur q: est animal rationale. ⁊ si queritur pp quid triangulus hʒ tres angulos eq̄les duobus rectis. respondendū est q: est figura rectilinea trib⁹ lineis contenta. ⁊ non. quia hʒ angulū extrinsecū. q: dato q̄ nō eēt aliquis angulus extrinsecus nō minus triangulus hr̄et tres angulos eq̄ les duob⁹ rectis. non ergo hr̄e angulū extrinsecum est mediū in demr̄atione. sed diffinitio trianguli. vʒ. figura tribus rectis lineis ꝯtenta. hr̄e aūt angulū extrinsecum ē determinatio illius medij: vt alias dictū est. sine qua de terminatione nō posset illa conclusio demr̄ari. oīs trian gulus hʒ tres angulos equales duob⁹ rectis. ¶ Scd̄o notandū q̄ ex eodē succo seu humore: qđ idē est apud .p. in lr̄a. generat̄ semē fructus ⁊ folium. ex puriori tm̄ generatur semen ⁊ fructus. ⁊ ex impuriori generantur folia. totum ergo appellat succū seminis ari. vʒ. succum ex quo generatur semē ⁊ fructus ⁊ succum ex quo ge nerantur folia. talis ergo succus si condensetur ⁊ ꝯgelet̄ in arbore ita q̄ non attingat folia statiʒ illa ab arbore flu unt. ¶ Ex quibus sequitur q̄druplicē esse cām huius passionis q̄ est folio fluere. Prima cā est latitudo folij. ex eo. n. q: folia sunt lata ⁊ magna. hn̄t grauitatem mul tam: ⁊ valde ponderant: pp quā causam petunt casum deorsum. ista cā non est vlis nec īmediata nec p se sed p accidens. q: accidit latitudini motus deorsum. q̄ autem folia cadant hoc est rōe grauitatis quā includit latitudo folij. 2ª cā est passibilitas succi seu humoris i arbore. nā arbores latoꝝ folioꝝ hn̄t humoreʒ ⁊ succū magis passi bilem: quod patet ex ipsa latitudine folioꝝ consurgente ex dilatatione succi bene passibilis. aliter enim fierent fo lia stricta. ista causa est vniuersalis. sed non immediata. quia a principio est succus passibilis. ⁊ tamen tunc non fluunt folia: immo nondum formata sunt. Tertia causa est exalatio facta a calido. calidum enim propter quod maturescunt fructus agens in succum. i. in humorem il lum passibilem facit exalare subtile grosso remanente. ⁊ quia nō est de natura grossi facile penetrare: impeditur arbor a nutrimento fluente per folia: quo deficiente de siccantur folia ⁊ fluunt. hec quidem causa potest esse im mediata sed non vniuersalis. quia per talem causam nō omnia folia fluunt. Quarta causa est congelatio facta a frigido. nam frigidum agens in huiusmodi humorem passibilem condensat ⁊ congelat ipsum: quo congelato non attrahitur ad folia ⁊ consequenter cadunt propter defectum nutrimenti restaurantis humidum deperdi tum. ⁊ hec causa est vniuersalis ⁊ immediata quam ap pellat. p. medium primum idest causam vniuersalem ⁊ immediatam. ⁊ intelligitur hic per folia fluere casus foliorum deorsum per motum. quia si intelligeretur di latatio ⁊ extensio. tunc causa immediata esset fluxus ⁊ extensio frequens succi seu humoris in arbore. ¶ Con tra predicta argu. ⁊ maxime contra quartam causam. quia humor densatus ⁊ congelatus non videtur eē cau sa immediata fluxus foliorum. sed magis carentia nu trimenti. ideo enim folia fluunt. quia carent nutrimen to. quia humor non potest penetrare. causa autem qua re non potest penetrare est congelatio ⁊ condensatio fa cta a frigido. ¶ Secundo sequitur q̄ humor viscosus ē semper causa q̄ non fluunt folia. pʒ ꝯña. q: facit succuʒ impassibilem pp tenentiam partium. sed ꝯns falsum. q: ficus habet humorem viscosum cuius folia facile flu unt sicut vitis. ¶ Ad primum dicitur q̄ tam humor cō densatus q̄ʒ carentia nutrimenti est causa immediata sʒ non eodem modo. quia humor condensatus est cā im mediata positiua: ⁊ carentia nutrimenti est causa im mediata priuatiua. ⁊ q: hec cā includitur in priori. ideo per humorem condensatum demonstrat̄ folia fluere ⁊ non per carentiā nutrimenti. q: vt dictuʒ est. ā. effectus negatiu⁹ non demonstratur p causam pure negatiuā sʒ p causam negatiuā adiunctā affirmatiue aut per causaʒ

n^{us} 5us

n^{us} 2us

affirmatiuũ icludentẽ negatiuũ. ¶ Ad 2ᵐ respõdetur p quattuor propositiones. quarum prima est ista. impassibilitas succi vel humoris in arbore est p se causa nõ fluendi folia. p3. nam qñ succus arboris nõ est de facili passibilis non est faciliter extẽdibilis pp quod facit folia stricta. deinde si non est bene passibilis non de facili exalat a calido nec de facili congelatur a frigido. ex quo sequitur folia recipere nutrimentũ ⁊ non fluere. ¶ Secũda propositio viscositas succi est causa per accidens non fluendi folia. p3. q2 si aliquo modo est causa hoc est pro tanto q2 illa viscositas reddit succum non de facili passibilẽ pp tenentiam partium inuicem. ¶ 3ᵃ propositio. viscositas tendens in siccum est causa non fluendi. p3. na3 sicut caliditas est maxime actiuitatis. ita siccitas est maxime resistentie. ideo humor talis nõ potest cito exalare a calido nec condensari a frigido. ¶ Quarta ppositio. viscositas tendens in humidũ non est causa non fluendi folia. q2 sicut calidũ est actiuum ⁊ frigidum subactiuũ. ita siccitas est passiua ⁊ humiditas sub passiua. ideo succus abundans in humido pp passibilitatem humiditatis est bene passibilis: propter quod ratione humiditatis abundantis extenditur succus ⁊ fiunt folia lata. ⁊ q2 illa humiditas est bene passibilis succus patitur exalationem a calido ⁊ congelationem a frigido. pp quod arbor habẽs talem succum folio fluit. ¶ Et ex his p3 responsio ad rõnem negando ↄñam: sed solum sequitur de humore viscoso tendente in siccitatem. q2 de humore tendente ĩ humiditatem illud non est verum. vt p3 de ficu. cuius humor minus abundans humiditate hẽt lata folia ⁊ folio fluit propter humiditatem bene passibilem.

In figuris autem sic assignabit aliqs que rentibus consecutionem esse cause ⁊ cuiᵘ est causa. sit enim a. in b. omni. b. autem in vnoquoqz eorum que sunt d. in plus autez. b. q dem igit vniuersaliter vtiqz erit ipsis. d. hoc enim dico vniuersale: quod non conuertitur tñ omnia conuertuntur ⁊ excedunt. in ipsis igitur eẽ causa ipsius a. b. est o3 igitur a. in plus q3 b. extendi. si vero non: quid magis causa erit hec illius.

2ᵃ ter capit i. quarti tractatᵘ

¶ Secunda ↄ°. passio habens plura subiecta spãlia ⁊ plures causas particulares est de quolibet illo3 demonstrabilis per causam spãlem. probatur. nam esse longe vite est quedã passio cõis habens subiecta spãlia in volatilibus ⁊ q̃drupedibus. s. aquilam ⁊ ceruum ⁊ causas particulares que sũt esse siccũ in volatilibus ⁊ carere colera in quadrupedibus. constat autem hanc passionem demonstrari de aquila per esse siccũ ⁊ de ceruo per carere colera que quidez cause ⁊ si sunt cõlores istis subiectis conuertuntur tñ cum omnibus his simul in quibᵘ est longa vita. ita q esse siccum in volatilibus in plus se h3 q̃3 aquila: tñ conuertitur cum omnibus volatilibus simul in quibus est longa vita. similiter carere colera in plus se h3 q̃3 ceruus. tñ conuertitur in quadrupedibus cum omnibus his in qbus est longa vita. sit ergo a. longa vita. ⁊ b. c. volatilia ⁊ quadrupedia. ⁊ d. e. esse siccu3 ⁊ carere colera. ⁊ p3 a. demõstrari de b. c. per d. e. isto modo. omne volatile siccum est longe vite. sed aqla est volatile siccum ergo aquila est longe vite. Item omne quadrupes carens colera est longe vite. ceruus est quadrupes carens colera. ergo ceruus est lõge vite. ¶ Notandum primo q quadrupedia pp siccum terrenu3 reducuntur ad temperamentũ per carentia3 colere volatilia vero q2 habent multum de humiditate aerea reducuntur ad temperamentu3 per esse siccũ. ergo esse siccũ in humido aereo est causa ↄtemperamenti ⁊ longe vite in volatilibus. carere ãt colera ĩ sicco terreo est causa cõ temperamenti ⁊ longe vite in q̃drupedibus. ideo bene sequitur hoc est siccũ in humido aereo. ergo est longe vite. ⁊ non econuerso. ẽt sequit̃. hoc caret colera in sicco terreo. ergo est longe vite. ⁊ non cõtra. hec eni3 passio s. longa vita est cõior q̃3 aliqua illa3 causarum. ¶ Ex isto notabili sequitur q longa vita nõ est demr̃abilis de aliquo p esse siccũ. aut per carentiam colere tanq̃3 per cã3 immediatã. sed per esse ↄtemperatũ in cõplexione. hoc modo. omne aĩal contemperatu3 in complexione ẽ longe vite. sed ceruus vel aquila est aĩal contemperatu3 in complexione. ergo ceruus vel aquila est longe vite. esse ãt contemperatũ in complexione demonstrat̃ imediate per esse siccũ ⁊ per carentia3 colere sic arguendo. omne volatile siccũ est aĩal contemperatũ in complexione. s3 aquila est volatile siccũ. ergo aquila est aĩal cõtemperatum in cõplexione. Item omne q̃drupes carens colera h3 contemperamentũ cõplexionis. sed ceruus est q̃drupes carens colera. ergo ceruus est habens contemperamentũ complexionis. sicut. n. vituperabile demonstrat̃ p agere ↄtra rectã rõnem tanq̃3 per cãm immediatã ⁊ p abũdare vel deficere tanq̃3 per cãm mediatam. ita longitudo vite demonstrat̃ p contemperamentũ cõplexionis tanq̃3 per cãm immediatã: ⁊ per esse siccũ vel carere colera tanq̃3 per cãm mediata3. ¶ Scdo notandũ q aliq̃ passio hẽt subiecta spãlia sed non causas particulares. vt habere tres ãgulos equales duobus rectis huius passionis subiecta spãlia sunt equilateri ⁊ ysocheles q̃bus non correspondẽt cause pticulares. sed tñ cã vlis. s. diffinitio trianguli. aliq̃ aũt passio habet subiecta specialia ⁊ cãs pticulares. sed nõ cã3 vlem. vt agere cõtra rectã rõnem. ⁊ esse ↄtemperatũ in cõplexione. prodigus. n. ⁊ auarus. seu audax ⁊ timidus sunt subiecta pticularia prime passionis. cuiᵘ non ẽ aliqua cã vlis. aliter pcederet̃ in infinitũ sed tñ cãe particulares. v3. abundare ⁊ deficere secunde ãt passionis nõ est aliq̃ cã vlis: ne pcedat̃ in infinitũ: sed tantũ pticularis. v3. esse siccũ ⁊ carere colera sic p particularia subiecta q̃ sunt ceruᵘ ⁊ aqla. Ite3 aqla est passio q̃ hẽt cãm vle3 ⁊ cãs pticulares sic hẽt subm vle ⁊ subm pticulare. vt vituperabile cuiᵘ cã vlis est agere ↄtra recta3 rõnem. ⁊ cã pticularis est abundare ⁊ deficere: aut sic longitudo vite cuiᵘ cã vlis est ↄtemperamentũ ↄplexionis. ⁊ cãe pticulares sunt esse siccũ ⁊ carẽtia colere. neqz ponit arĩs. in lr̃a q iste sint cãe imediate longe vite. sed tñ q longa vita est demr̃abilis p quãlibet illa3 cã3. vbi tñ poneret illud eẽt intelligendũ ↄdiционаl'r ⁊ exẽplariter. Exẽpla. n. ponimᵘ nõ vt ita sint sed vt sentiãt q addiscũt. inq̃t ph's in libro elenco. ¶ Tertio notandũ q aliq̃ est passio hñs tam subm ↄuertibile nominatũ q̃3 cãm ↄuertibilẽ nominatã. vt disciplinabile sm eq̃litas trium angulo3 ad duos rectos. prime passionis subm ↄuertibile est hõ. sed cã ↄuertibil' est aĩal rõnale. secunde vero passionis subiectũ ↄuertibile est triangulus. ⁊ cã ↄuertibilis est figura tribᵘ lineis rectis ↄtenta. aliq̃ aũt est passio q̃ hẽt subm cõuertibile nominatũ ⁊ cãm ↄuertibilẽ innoĩatam vt hinnibile ⁊ rudibile: qua3 passionũ subiecta ↄuertibilia sunt equus ⁊ asinᵘ. cãe aũt conuertibiles nõ sunt noĩate sicut nec diffinitiones essentiales eorundẽ subiecto3. aliqua vo est passio hñs cãm conuertibilẽ nominatã ⁊ subiectũ innoĩatũ vt ↄmutata proportio cuiᵘ cã ↄuertibilis est pportionabiliter augeri. seu silitudo pportionũ subm aũt cõuertibile est innominatũ vt ponit̃ ari in primo huiᵘ. sic ẽt tangibile h3 causam conuertibilem nominatã. s. immutatiuum tactus. non autem h3 subiectũ conuertibile noĩatũ sed tñ s'ba particularia. s. calidũ ⁊ frigidũ humidum ⁊ siccũ. vt colligit̃ ex doctrina ph'i. 2°. de aĩa. ita in proposito vituperabile h3 subiectũ ↄuertibile noĩatum q̃d est viciosus. ⁊ cãm ↄuertibilẽ noĩatam. q̃ est agere ↄtra rectã rõnẽ. sed lõga vita h3 cãm ↄuertibilẽ noĩatã q̃ est ↄtemperamẽtũ ↄplexionis: ⁊ subm conuertibile innoĩatum:

2ᵐ

3ᵐ

q: non est animal nec quadrupes nec volatile cum longa vita nõ verificetur vlr de aliquo istorũ. sed ẽ aliquod inter ista quod verificatur de quibusdã q̃drupedib⁹. s. de his in quibus est carentia colere. ⁊ de quibusdã volatilibus. vz. de his in q̃bus abundantia est sicci. ideo dic̃ phs in littera q̃ longa vita cõuertitur cũ omnibus his simul ⁊ excedit quodlibet istorũ diuisim. scilicet ceruũ vel aquilam ⁊ huiusmodi.

Si igit̃ in omnibus. e. est. a. erunt illa oĩa aliquid vnum aliud a. b. Si enim non: quomodo erit dr̃e quoniam in quo est. e. sit. a. oĩ in quo autez. a. non omni insit. e. pp quid. n. erit aliqua cã. vtputa. a. inest omnibus d. Si itaq3 que sunt. d. erunt aliquid vnum cõsiderari oz ⁊ sit. c. Contingit igitur eiusdem causas plures esse sed non eiusdez specie. vt ei⁹ quid est longe vite esse quadrupedia non habere colerã volantib⁹ sicca eẽ aut aliq̃ aliqd.

¶ Ex predictis arist. correlarie infert q̃ huiusmodi passio cõmunis non est vnus effectus specie. q: prouenit a multis causis diuersaꝝ specierũ. modo a causis diuersis spẽ non prouenit idẽ effectus specie: licet proueniat idẽ effectus genere. vñ hr̃e longam vitã est effect⁹ diuersus spẽ sicut sue cãe particulares diuersificant̃ in spẽ. s. esse siccum volatib⁹ ⁊ carere colera in q̃drupedib⁹. vñ breuiter sic pot̃ argui. contemperamentũ cõplexionis nõ ẽ vnũ spẽ. ergo nec longa vita. patet cñia p Arist. in altero capitulo di. q̃ cãe ⁊ effect⁹ similr̃ accipiuntur quãtũ ad vniuocationẽ equiuocationem ⁊ analogiam. añs aũt liquet ex di ns. cũ esse contẽperatũ in cõplexione imediate prouenit ex causis diuersaꝝ specierũ que sunt esse siccũ ⁊ carentia colere. ¶ Contra p̃dicta arguit̃. ⁊ primo q̃ cause diuersaꝝ specierũ produ unt eundem effectũ spẽ. q: caliditas ⁊ lumen sunt cause diuersaꝝ specieꝝ a quib⁹ proueniunt caliditates eiusdẽ spẽi. ¶ Secundo arguitur. q̃ esse contemperatũ in cõplexione non est immediate a cã denõiatis: q: aliter sequeretur q̃ aliq̃ passio habens causã non est potissime demonstrabilis cõtra determinationẽ Aristo. primo huius. ⁊ pz cñia q: hec passio. s. esse contẽperatum in cõplexione hz cãm vt dictum est. ⁊ subm conuertibile licet innõiatum. ⁊ q̃ non demonstret potissime ar. q: in oĩ demõratione potissima oẽs termini cõuertuntur. sed esse contemperatũ in cõplexione in plus se hẽt q̃ aliqua dictaꝝ causaꝝ. ergo per nullã illaꝝ demonstratur potissime. ¶ Ad primũ r̃ndet̃ q̃ cãe diuersaꝝ specieꝝ non contente sub eodẽ gñe immediato bene p̃ducunt effect⁹ eiusdẽ speciei. q: vna reducit̃ in aliã. sed cãe diuersaꝝ specieꝝ contente sub eodẽ gñe immediato nõ p̃ducunt effect⁹ eiusdẽ speciei. vt pz de hoĩe ⁊ de equo. de q̃bus causis loquitur hic ph̃s. eo q̃ esse siccũ. ⁊ carere colera. s. a volatile siccũ. ⁊ q̃drupes carens colera continentur sub eodẽ genere imediato q̃d est vlẽ subm illius passionis. s. hr̃e longam vitã. ¶ Ad scd̃m dr̃ q̃ esse contemperatũ in complexione non demr̃atur potissime p aliquã illaꝝ causaꝝ diuisim. sed p ambas sil̃ disiunctiz vt oẽ quadrupes carens colera vel volatile siccũ est contẽperatum in cõplexione. sed a. ẽ huiusmodi. dato q̃ a. sit illud subm innominatũ. ergo a. est contemperatum in cõplexione. Et si ar. oĩs demonstratio potissima est per cãm vlem. si ergo hec est demr̃atio potissima oz q̃ contemperatũ in cõplexione habeat cãm vlez cuius oppositũ dicebat̃ in scd̃o notabili alterius cõclusionis. ¶ Dicendum q̃ ibi loq̃batur de cã vli simpliciter accipienda non exp̃essibili p disiunctũ vel copulatum. nunc aũt cã vniuersalis assignata non põt exprimi nisi p disiunctum sicut enim passio vl̃is aliquãdo exprimitur p disiunctũ vt par vel impar. quod dicitur esse passio conuertibilis cum numero. ita causa vl̃is aliquando exprimitur per disiunctum vt abundare vel deficere respectu illius passionis agere contra rectam rationem. ⁊ esse siccum vel carere colera respectu illius. s. cõtẽperatũ in cõplexione.

Si autem in athoma non statim veniunt. ⁊ non solum vnum mediuz. sed plura. ⁊ cause plures. eq̃ ūs aũt causa est medioꝝ q̃ ad vniuersale primum est aut que ad singulare singularibus. manifestum vtiq̃ẽ est q̃ que propinquiora vnicuiq3 proxima causa. primum quidem. n. que est sub' vniuersale. hec enim causa. vtputa in d. q̃dem c. ipsius b. cã est in d. quidem igitur esse c. causa est ipsi⁹ a. ipsi autem c. b. in hoc autem est eadem de syllogismo quidez igitur ⁊ demonstratione qd vnũquodq3 est. ⁊ quõ sit manifestum est sil'. autem ⁊ de scientia demonstratiua.

¶ Circa predicta posset dubitari. cum passio' cõmunis aliquando referatur ad spãle subm non immediate. sed per plura media subordinata vtrum reductio passionis in subiectum fieri debeat ascendendo vel descendendo. verbi gratia. vegetatiuum est passio cõmunis relata ad hominem vt ad simplicissimum subiectuz ad quod nõ statim deuenitur. sed mediante sensitiuo ⁊ rationatiuo. ⁊ tunc est questio qualis debet esse processus demõstratiuus vtrum sit descendendo. vt omne sensitiuuz est vegetatiuum omne rationatiuum est sensitiuum. ergo omne rationatiuum est vegetatiuum. tũc vltra. omne rationatiuum est vegetatiuũ. omnis homo est rationatiuus ergo omnis homo est vegetatiuus aut procedendo ab inferiori ad suum superius isto. omne rationatiuum est sensitiuum omnis homo est rationatiuus. ergo omnis homo est sensitiuus. Et vltra. omne sensitiuum est vegetatiuum. omne rationatiuum est sensitiuum. ergo omne rationatiuum est vegetatiuum. est ergo questio quis istorum modorum est obseruãdus. Respondet ph̃s q̃ quilibet illorum modoꝝ potest obseruari dummodo procedatur semper per causam proximam. tamen magis proprie proceditur eũdo sursum q̃ descendendo. vt dato q̃ a. sit vegetatiuum. ⁊ b. sensitiuum. ⁊ c. rationatiuum. ⁊ d homo. potest ergo demonstrari a. de d. descẽdendo per b. c. ⁊ iterum ascendendo per c. b. proprie tñ fit illã reductio ascendendo eo q̃ itur ad causam vniuersalem ⁊ immediatam passionis sic arguendo maiorem omne corpus animatum. est vegetatiuum. omne sensitiuum est corpus animatum. ergo omne sensitiuum est vegetatiuum. iterum maior sic demõstratur. omne corpus habens vitam est vegetatiuum. omne corpus animatum est corpus habens vitã. ergo omne corpus animatum est vegetatiuum. vbi iam assignatur causa vniuersalis que est corpus habere vitã. vt colligitur de intentione ar. 2⁹ de anima. ¶ Sed dubitatur de ista demonstratione. omne sensitiuum est vegetatiuum. omne rationatiuum est sensitiuum. ergo omne rationatiuum est vegetatiuum. vtrum sit demonstratio quia. vel propter quid ⁊ videtur q̃ non demonstratio quia quoniã medium in demonstratiõe quia. non est immediata causa inherentie predicati ad subiectum. vt colligitur a philosopho primo. huius sed medium huius demonstrationis est immediata causa inherentie predicati ad subiectum: cum vegetatiuum insit rationatiuo per sensitiuũ. ergo. non etiam est demonstratio pp quid. ex quo procedit a posteriori. posterius est. n. naturaliter sensitiuum q̃ vegetatiuũ. ¶ Dicendũ s̃m porphi. in vlib⁹ q̃ spẽs respectu gñis hz habitudinẽ toti⁹ ⁊ ptis. q̃ gen⁹ est ps essentialis speciei. ⁊ species est ps subiectiua generis. ex quo

sequitur q ista demonstratio. ois homo est animal. sor. est homo. ergo sor. e animal. potest esse q: & pp qd. si. n. accipitur homo vt pars animalis sic est demonstratio propter quid. quonia partes sunt priores toto primo phi. si autem accipitur homo vt totum respectu animalis: sic proceditur ab effectu ad causam: & est demonstratio q: ita proposito est dicendum q illa demonstratio est propter quid. si sensit unum dicat habitudinem partis ad vegetatiuum. si autem dicit habitudinem totius sic est demonstratio quia. procedens ab effectu ad causam.

De principiis autem qualiter fiant cognita: & qs est cognoscens habitus est manifestu pdubitantib⁹ primu. qd quide non contingit scire p demonstrationem non cognoscenti prima principia imediata dictu est prius. immediatorum aut cognitio & vtru eadem e aut non eadem dubitabit vtiq aliquis: & vtrum scia vtriusq an no: aut huius quidem scia: illius aut aliqd genus sit: & vtrum cum non sit habitus fiant: aut cum insint lateant.

Istud est quartu capitulu hui⁹ quarti tractat⁹ secudi posteriorum in quo Aristo. agit de virtuali cognitioe cause & effect⁹ postq determinauit de formali cognitioe eorundem. ca. n. & effect⁹ formalr ingreditur demonstratione. sed dignitates q sunt pricipia prima tm virtualiter ingrediunt demostratione vt patuit primo hui⁹ in qbus virtualr continet & cognoscuntur ca & effect⁹ co mo quo virtualr continet effec⁹ in ca. & ca pticularis in ca vli. & min⁹ vlis in magis vli. ideo de mo cognosce di dignitates seu prima principia & cnr agendum vt habeat copleta notitia oium precognitorum que sunt passio subm & dignitas: de qb⁹ est facta spalis metio in plogo cu dicebat ante oem demonstratione tria esse pcognita & duas esse pcognitioes. s. qd est. & q: est. Diuidit autem istud capitulu in duas ptes. in quarum prima Aristo. mouet qstiones. & in scda exeqtur de illis ibi. Si qde igit. Prima qo est ista. vtrum eium primorum principiorum imediatorum sit eade cognitio vel diuersa. Scda qstio. vtru prima pricipia & ipsa pclusio per sciam cognoscant. aut scia sit cognitio pclusionis. & intellect⁹ sit cognitio principiorum. Tertia qstio. vtru prima principia sint nobis inata & lateant nos aut sint successiue acquisita.

Si qdem igit habem⁹ ipsos inconueniens est. contingit. n. certiores habendo cognitiones demonstrantem latere.

¶ Ista est scda ps hui⁹ capituli. in qua Aristo. fac duo. qm primo exeqt de tertia qstione. scdo de aliis duab⁹ pcedentib⁹ ibi. Om aut circa intelligentia. Executio tertie qstionis sic ordinat. na pmo arguit phs ptra vtraq pte qstionis concludendo oppositum cuiuslibet illarum secudo vo determinat pte sustinenda ibi. Necesse itaq. Quantu ad primu ar. q non sit pole prima pricipia nobis esse innata & nos latere. na data illa prima pte qstionis seqtur hoc incouenies q certissima cognitio lateret hntez. pz pna. q: noticia principiorum e cognito certissima sed pns pbat esse falsu: na cognitio principiorum e certior cognitioe habita p demonstratione. sed cognitio habita per demonstratione non sic haberi pot q lateat habentez. ergo multo minus pot fieri q aliqs habeat cognitione principiorum imediatorum & lateat ipsu. pz pna cu minori inducit. maior aut est clara exquo notitia demonstrationis depedet a notitia principiorum imediatorum iuxta determinatoez Aristo. primo hui⁹. ¶ Notandu q actus & habit⁹ specificat ab obiecto. vt colligit a pho scdo de aia. ideo nulla est certa cognitio q no sit de re certe cognita. nemo n certe cognoscit aliqua re nisi percipiat se cognoscere illa. & nemo percipit se cognoscere aliqua rem nisi percipiat cognitione illius rei. ergo non est pole aliqua esse certissimam cognitione que lateat habente. licet. n. visus interdum videat & no pcipiat se videre. & intellect⁹ intelligat & no pcipiat se intelligere. nullus tn certe cognoscit nisi pcipiat se cognoscere. visio. n. qua non pcipit se videre: & intellectio qua no percipit se intelligere no est certa cognitio. cu ergo cognitio primorum principiorum sit cognitio certissima no est pole illa esse innata. aliogn cognitio certissima lateret habente. cu in primo instanti hois aia nihil se pcipiat cognoscere. vt experientia manifestat.

Si aut accipim⁹ no hntes prius qualiter vtiq cognoscem⁹ & adiscemus: vt no ex preexistenti cognitioe. ipossibile. n. est sicut & in demostratioe dixim⁹. manifestu igit q neq hre possibile est. neq ignorantibus. & neq nullum habentibus habitum fieri.

¶ Scdo arguit phs contra aliam parte questionis probando cognitionem primorum principiorum non inesse nobis per acquisitionem inferendo hoc incouenies. data parte affirmatiua sequitur q aliqua notitia itellectiua non fieret ex preexistenti cognitione cotra determinationem factam in principio prologi posteriorum. & pz pna. q: notitia primorum principiorum dz esse prima. si enim procederet alia notitia illa non essent prima principia. q: sicut se hz res ad esse: ita se hz ad cognosci. secudo meta. & ita his rationibus sequitur falsitas tertie questionis p vtraq parte. ¶ Notandum q principiorum indemonstrabilium queda fiunt ex terminis coissimis vt de quolibet esse vel non esse. no pungit idez sil esse & no esse. & qda fiunt ex terminis min⁹ comunibus. vt oe totum est maius sua pte. si ab eqlibus eqlia demas cetera manet equalia. prima pincipia fiunt in nobis solo lumine intellectus agetis. alia vero discursu iperceptibili: semper tamen concurrente intellectu agente. q: sicut colo: no mouet visum nec visus recipit visionez nisi virtute lucis & luminis materialis. ita fantasmata non mouet intellectu nec ipse intellectus possibilis aliquam intellectionem recipit nisi virtute luminis intellectus agentis. & lz in hoc sit similitudo inter visum & intellectum possibile. in aliis tn est dissimilitudo. qm visus non hz potentiam discurrendi nec syllogizandi neq per deductionem inuestiganadi. quorum quodlibet inest intellectui facto in actu. ¶ Ex quibus sequitur q cognitio principiorum tam mediatorum q immediatoru aliquo modo inest nobis a natura & aliquo modo no. Cognitio qde principiorum inest nobis a na naturalitate potentie passiue: sed no inest nobis a naturalitate actus vel habitus innati. sicut enim visio inest visui a naturalitate potetie passiue propter naturalitatem inclinationem quam potentia visiua innatam hz ad visionem. q: vnuqodq naturaliter inclinatur in sua perfectionem & in suum finem. non tn visio inest visui a natura naturalitate actus vel habitus innati: cu visus non nascatur videns sed in pura potentia receptiua visionis ab obiecto. ita intellectio inest naturaliter intellectui naturalitate potentie passiue: cum intellectus naturaliter inclinetur ad actum intelligendi taq in suam perfectionem iuxta illud Aristo. in pricipio meta. omnes homines natura scire desiderant. non tn inest intellectui naturaliter intellectio naturalitate actus vel habitus innati cum nascatur intellectus sicut tabula rasa in qua nihil est depictum tertio de aia. sed primu actuz & habitu recipit intellectus ab obiecto sensibili iuxta illud in eodem tertio. necesse est intelligentem fantasmata speculari.

Necesse itaq e hre qde quada potetia.

¶ Pro solutione huius questionis phs primo pmittit aliquas suppones. deinde eliciet ɔclusiones ibi. Ex sensu q̄dem igit. Prima suppo est ista. q̄libet cognitio principioꝝ psupponit aliq̄z in nobis potentiā sensitiuaz. pȝ. q: ois notitia intellectiua i nobis psupponit aliquam sensitiuaz. ergo necesse ē intelligentē fantasmata speculari 3° de aia. sed ois notitia principioꝝ est intellectiua. q: sensus non cognoscit principia. ergo ois notitia principiorum psupponit in nobis cognitionem sensitiuaz. sed omnis cognitio sensitiua presupponit potentiam sensitiuam sicut perfectio perfectibile ⁊ forma subiectuz. ergo notitia principiorum presupponit in nobis potentiam sensitiuā. Et notanter dicitur in nobis. quia absolute loquendo non est verum q̄ omnis notitia intellectiua presupponat sensitiuam: cum intelligentie abstracte intelligant ⁊ cognoscant absq̄ sensu.

Non huius autem habere aut erit his nobilior secundum certitudinem.

¶ Secunda suppositio notitia preexistēs cognitioni principiorum non est illa nobilior secundum certitudinem. probatur quadrupliciter. ⁊ primo ex parte obiecti. quia obiectum cognitionis sensitiue est sensibile. ⁊ obiectū principiorum seu notitie intellectiue est intelligibile. cōstat aūt intelligibilia esse certiora sensibilibus. quū sensibilia sunt magis variabilia q̄ intelligibilia. dicit enim phs octauo phy. q̄ intelligentie motrices celorum sunt substāne abstracte a materia insatigabiles indiuisibiles ⁊ imobiles nullam habentes magnitudinem. ¶ Secundo ar. idē ex parte subiecti. quia nobilitas forme habet attendi penes nobilitatem subiecti secunduz illud philosophi secūdo de anima. actus actiuorum sunt in patiente disposito ⁊ vniuscuiusq̄ proprius actus est propria materia. sed certior est potentia intellectiua in qua fundatur cognitio principiorum q̄ sensitiua in qua fundatur notitia sensitiua. ergo certior est cognitio principioꝝ q̄ cognitio sensitiua. patet ɔña cuz maiori. ⁊ minor liquet ex eo. quia intellectus hȝ plus de entitate q̄ sensus sicut hȝ plus de pfectiōe. ⁊ ɔñr plus de certitudine. ⁊ si nō quo ad nos. tū quo ad nām. dicit. n. phs secūdo meta. q̄ sicut se hȝ oculus noctue ad lumē solis. ita intellect⁹ nr̄ ad manifestissima in nā. vbi dicit cōmē. q̄ sn̄. p manifestissima intelligit subas sepatas. ¶ Tertio ar. idē ex pte agentis. quū agēs in sensum est minoris certitudis q̄ agēs i intellectū. cū agens in sensuz p se sit accidens. 2° de aia. ⁊ agens in intellectū p se sit suba. s. intellect⁹ agēs q̄ est ois facere icorruptibilis ⁊ ppetu⁹ ac suba actu ens igt phs tertio de aia. ¶ Quarto ar. idē ex pte actus. q: dictū est p̄ huius q̄ arithme. est certior geome. ppter positionem que punctuz supaddit vnitati. cū pūct⁹ dicat positionem ɔtinuo ⁊ nō vnitas. sed noticia sensus superaddit noticie intellect⁹ rōne singularitatis ipo̱rtātē ɔditionem mālē. ergo certiorē notitia intellectiua q̄ sensitiua. ¶ Sz dubitat q: notitia pncipioꝝ depēdet a noticia sensitiua p pmā supponē. ergo nō pōt eē certior. q: non apparet a quo recipit hāc certitudinē ⁊ maxie quo ad nos. dicendū sm egi. q̄ lȝ cognitio pricipioꝝ dpēdeat a notitia sensitiua in fieri. q: nō pōt fieri cognitio intellectiua nisi prius facta sit noticia sensitiua in sensu. q: intellect⁹ nō actu aliter intelligit absq̄ motu fantasie. vt patet in furiosis ⁊ demētibus hūtib⁹ corruptā fantasiā. nō tn̄ depēdet sm esse. q: post acquisitā sciam si posset aia libere ɔuertere se supra se vel aspicere ea que hȝ in intellectu nullo mō indigeret sensu nec interiori nec exteriori. ¶ Illud vr̄ esse ɔtra deteriationē aristo. ⁊ ɔmē. tertio de aia di. q̄ sicut se hȝ spēs visibilis ad colorē. ita spēs intelligibilis ad fantasma. sȝ spēs visibilis depēdet a colore tam in fieri q̄ i facto eē. p eosdē scdo de aia. ergo ēt spēs intelligibilis depēdet a fantasmate tā in fieri q̄ in facto eē. Propterea dicitur q̄ cognitio pncipioꝝ ē certior notitia sensitiua nō tm̄ quo ad naturā: sȝ ēt quo ad nos. cū circa pncipia nullo mō cadat deceptio ⁊ sint sicut locus ianue in domo quē nullus ignorat per cōmēta. 2° meta. ⁊ tūc ad argumētū negetur ɔña. q: visio certior ē quo ad nos ⁊ quo ad nām q̄ spēs visibilis. ⁊ tn̄ depēdet ab ea in fieri vsu ⁊ esse. neq̄ suā certitudinez recapit a spē visibili: sed a colore: di. phs 2° de aia q̄ potētie cognoscunt p actus: ⁊ actus p obiecta. cōstat autē colorē certiorem esse quo ad nos q̄ visionē vel spēz visibilē vt colligitur a pho ⁊ cōmen. secundo de aia. ita in proposito cognitio principiorum non accipit suaz certitudinē a sensu sed ab obiecto qd est ēs maioris certitudinis tā quo ad nos q̄ quo ad nām q̄ aliquid aliud apphēsibile a potētia cognitiua.

Uidetur autem hoc oibus inesse animalibus. habent enim potentiam naturalez indicatiuam quam vocant sensuz.

¶ Tertia suppō. talis pō sensitiua pexīs cognitioni principioꝝ est in singulis aialib⁹ tā rōnalib⁹ q̄ irrōnalibus. pȝ. q: omne aial hȝ admin⁹ sensū tact⁹ vt oñdit phs secundo ⁊ tertio de aia. ⁊ i libro de sen. ⁊ sensa. ⁊ hec pō nō acqrit in nobis p successionē tpis. sed est inata simul adueniēs cū aia. ⁊ dr̄ pō indicatiua. q: discernit ɔueniens a disconueniēti. Alie āt pōe nō sūt simul cū aia sensitiua. vn̄ aliq̄ gñet visus vel audit⁹ aut alia potētia sensitiua interior vel exterior: reptt tact⁹ in ɔōne sit cū aia sēsitia.

Cū isit autē sensus his qdem aialiū ē māsio sensibilis: alijs āt nō sit. i qbuscūq̄ qdez igit sit aut oino aut circa q̄ nō sit nō est in his cognitio extra sentire. i q⁹ autez inest sentientibus est hēe vnum quoddam in aia. multis autem factis huius iam quedam differentia sit: quarem his quādam est fieri rationez ex talium mansione. alijs vero non.

¶ Quarta suppō. potētia sensitiua nō equaliter reptur in singulis aialibus. pȝ. q: in aliqb⁹ reptur potētia sensitiua absq̄ memoria. musca. n. imemor pcussionis reuertitur ad locū a quo recessit. hec. n. tam diu sentiūt q̄ diu durat imutatio sensus exterioris. In alijs āt reperit potentia sensitiua cū memoria. sȝ nō hn̄t rōcinationē: sicut aialia bruta pfecta in qb⁹ remanent spēs abn̄tibus sensibilibus. ⁊ hoc in memoria. alr̄. n. nō cognoscerent abn̄te obiecto qd est ɔ experientiā. In alijs vo reptt potentia sensitiua cū memoria ⁊ rōcinatione vt in hoīb⁹ q̄ inter se ɔferunt de his quoꝝ hn̄t memoriā. ¶ Notādū iuxta doctrinā Ari. in pemio meta ⁊ 2°. ⁊ 3° de aia q̄ gen⁹ aial diuidit in q̄nq̄ gradus. quoꝝ prim⁹ ē coꝝ q̄ habēt solū tactū cuiusmodi sunt ostree ⁊ cōche marine. ⁊ hec sunt aialia impfectissima. tū rōne motus. q: nō mouentur sm loci mutādo sitū cū habeant alimentū ɔiunctū. sed solū in eodē loco mouent motu dilationis ⁊ constrictionis. tū rōne cognitōis. q: nō sentiūt in abn̄tia sensibiliū: sed solū in pn̄tia: cū nullū oīo habeāt sensū interiorē distinctū a tactu spēꝝ sensibiliū retentiuū. Secūdus gradus ē coꝝ q̄ preter tactū hn̄t aliquē aliū sensum exteriorez. s. visuz auditū vel olfatū. ⁊ nullū interiorē vt musce bubones noctiluce ⁊ huiusmodi. ⁊ hec sunt perfectiora alijs primi gradus tā in motu q̄ in cognitione cū moueant de loco ad locū ⁊ cognoscāt sensibilia distātia immutantia p mediū extraneū. illa vo non mouent nisi in eodē loco ⁊ nō cognoscunt nisi sensibilia ppinqua immutantia p mediū intraneū. Terti⁹ gradus ē coꝝ q̄ preter tactū habēt tn̄ memoriā de sensib⁹ interiorib⁹. de nūero quoꝝ sunt apes formice ⁊ arance q̄ qdē excedūt aialia primi grad⁹ i motu: ⁊ aialia scdi grad⁹ i cognitione. mouent. n. hec de loco ad locuz vt aialia secundi grad⁹ ⁊ cognoscūt in abn̄tia sensibiliū qd n̄ faciunt aialia primi

Ma^m p^m

nec secūdi gradus. nūq̄ʒ .n. redirent ad locū a quo recesserunt nisi cū absētez cognoscerēt p spēm derelictā i memoria. Quartus gradus est eox q̄ p̄ter tactū ꝛ memoriā hñt auditū pfectū vt simia equus ꝛ canis. ꝛ hec pfectiora sunt aīalib⁹ oīum p̄cedentiū generꝫ iā in motu q̄ꝫ in cognitōe. mouenť aūt motu ꝓgressiuo ꝛ non illa pp defectū instrox. s. pedū ꝛ tybiax. mot⁹ āt illox est solūz dilatiōis vel ꝯstrictionis. violatōis aut reptationis. ipulsionis vel expulsionis ptiū inuicē. sūt ēt pfectiora quo ad cognitionē. q: hec cognoscūt i absētia sensibilis absqꝫ immutatiōe sensus exterioris. illa āt nihil cognoscūt absētē sensibili ꝛ exercitio sensuū exterioꝝ. Et notāter dixi pfectū auditū. q: apes hñt auditū impfectū ꝯferētē ad vtilitatē. ꝯgregant. n. iuicē ad sonū peluis sicut ꝛ alie aues ad garrit⁹ tristes aut letos. sed non hñt auditū pfectum poiētē. s. imutare memoriā. Quint⁹ gradus ē eoꝝ que p̄ter tactū auditum pfectū ꝛ memoriā hñt intellectū vt hoīes q aīalia pfectissima sunt nō solum rōne intellect⁹ quo vlr cognoscūt ꝛ discursu rōnali pcipiūt: sed ēt rōe sensus: habēt. n. hoīes reminiscentiaꝫ q̄ est vt⁹ sensitiua interior: inuestigās oblitū p memoriā q̄ nulli nisi hoī cōpetit. p aristo. in li. de memo. ꝛ remini. hñt ēt cognitiuā q̄ cognoscit indiuidua sc dr̄as oīum p̄dicamentoꝝ. ꝛ q̄ ex spēbus accītiū elicit spēs substātiaꝝ vt testaẗ cōmē. 2°. de aīa. alia aūt aīalia talē cognitionē hr̄e non pñt: fm eū cuꝫ nō habeāt collatiuā vel argumentatiuā a magis noto ad min⁹ notū. Aīalib⁹ ergo primi aut scd̄i gradus nō ꝯpetit prudentia nec disciplina neqꝫ rōcinatio cū nō habeāt memoriā neqꝫ auditū neqꝫ intellectū. sꝫ aīalib⁹ tertij grad⁹ cōpetit prudentia ex quo habēt memoriam dī. p̄ho in ꝓhemio me. q aīalia hñtia memoriā sūt prudentia. aīalib⁹ vō q̄rti grad⁹ ꝯpetit prudētia rōne memorie ꝛ disciplina rōne audit⁹. dicit. n. ph̄s in ꝓhemio me. q aīalia hñtia auditū sunt disciplinabilia. sꝫ nec ista nec illa habēt rōcinationē sicut nec intellectu. hoīes autē q̄ sunt aīalia q̄nti gradus habēt hec oīa. prudentiā q̄dez rōne memorie. ꝛ disciplinā rōne audit⁹. ꝛ rōcinatōem rōne intellect⁹. oēs. n. diffinientes hoīem dicūt q est aīal rōnale. Et si bruta habent aliqd̄ sīle rōcinationi: non tñ habēt rōcinationē sed solū instinctū nāe. canis. n. persequēs leporē p odorē si inuenit tres vias odorās p̄mā ꝛ sc̄dam ꝛ nō reperiens statī vadit ad tertiaꝫ ac si argueret syllogizādo iste sunt tres vie ꝛ nō iuit p p̄mā nec p secundā. ergo p tertiā iuit. sꝫ bruta nō sic arguunt cū non habeāt rōnez. faciāt āt talia ex solo instinctu nāe. ꝛ ꝯcesso q habeāt discursū: ille non ē rōnalis: cū non habeat p̄missas ꝛ ꝯclusionē. sed ē q̄dam ꝓcessus nālis ab vno in aliud. Sꝫ dubitaẗ cū prudentia sit recta rō agibiliū: sc̄m 6° ethi. ꝛ disciplina sit passio hoīs p Aristo. in topi. ista nō repiunť in brutis nisi in illis sit rōcinatio. Dicenduꝫ q prudētia ꝛ disciplia dupl'r sumunť. vꝫ. cōiter ꝛ proprie. Prudētia cōiter sūpta ē notitia futuroꝝ p memoriā. Disciplina vō cōiter sūpta ē notitia habita p instructionē. ꝛ sic ꝯpetit brutis. sꝫ prudētia ꝓprie dicta ē recta rō agibiliū. ꝛ disciplina ꝓprie sūpta ē notitia intellectiua habita a doctore. ꝛ sic nulli ꝯpetit nisi hoī prudentia vel disciplina: cū prudentia sit habit⁹ ꝯsiliatiuus ꝛ disciplia propria passio hoīs sicut risibilitas ꝛc̄.

Rñ° p̄°

x sensu q̄dez igiť fit memoria sicut diximᵘ. ex memoria autem multotiens facta experimentū. multe. n. memorie numero experimentum vnum sunt.

ꝯ° p̄° q̄r ti capituli quarti tractat⁹.

¶ Premissis suppōib⁹ factētib⁹ ad dissolutionē q̄ōnis cū q̄rebaẗ vtrū cognitio primoꝝ principioꝝ sit inata vl' acq̄sita. p. ponit q̄tuor ꝯclones: q̄ꝝ tres sunt declaratiue q̄sin ꝛ q̄rta est respōsiua. quaꝝ p̄ma est ista. ex sēsu fit mem a. ꝛ ex memoria experimētū. Sc̄da ꝯclusio. ex experimēto fit vl'e q̄escēs in aīa vnū p̄ter multa ibi. Ex experimēto q̄dē 3ᵃ ꝯclo. vl'e q̄escens in aīa in principiū artis ꝛ scie ibi. Qd̄ cū est in oīb⁹. 4ᵃ ꝯ° cognitio p̄ncipiorū nō est nobis inata neqꝫ ꝓuenit ex aliquo certiori. sed fit ex p̄existēti cognitōe sensitiua ibi. Neqꝫ igiť determinati.

¶ Prima ꝯ° explanť declaraẗ. nā vidēdo reubarbarū in hoc particulari hoīe purgare coleraꝫ habeo de hoc memoriā ꝛ vidēs in alio reubarbaꝝ facere idē iteꝝ hēo de illo memoriā. ꝛ sic de alijs. cū āt ꝯfero has memorationes inuicē p actū rōnis ꝯcludo hāc herbā ꝛ aliā cōsimilē esse purgatiuā colere i isto ꝛ in alio ꝯsilr egrotāte. p̄mo igiť hr̄ sensatio de reubarbaro q ē purgatiuū colere. 2° hr̄ memoria de sic sanatis. 3° vō experimentuꝫ de reubarbaro q est purgatiuū colere. ¶ Notādū p̄mo q sensus aliq̄n accipiť p potētia. q̄nqꝫ pro organo sensitiuo. interdū vō p actu illi⁹ organi. dicit enī. p. 2°. de aīa q sensibile positū sup sensū nō facit sensū. vbi p̄mo accipit sēsū p organo. deide p sēsatiōe. cū vō dicit i eodē libro. Oꝫ āt vlr̄ de oī sēsu accipe q ē susceptiu⁹ spērū sine mā. itelligit p sēsū potēꝫ sēsitiuā. nō igiť accipiť h̄ p sēsū p potētia vel organo sꝫ tm̄ p actu ꝛ opatōe illi⁹: ꝛ ꝯsilr nō itelligit p memoriā potētiā sꝫ actū memorādi ita q ex multis sensatōib⁹ fit vna memoratio p collationē pluriū singulariū sēsatoꝝ iuicē ꝛ ex multis memoratiōibus fit vnū experimētū p acceptionē vni⁹ ex multis: vt testaẗ ph̄s in ꝓhemio meta. ¶ 2° notandū q experimētū seu experientia est notitia ꝓueniēs ex multis memorijs ꝯsilium prius sensatoꝝ q̄ de ꝯsili ꝯsilr iudicaẗ. v. g. tu sepe vidisti ignē quē tactu cognouisti eē calidū: ꝛ memorādo de illis ac eosdē inuicē ꝯferēdo aliū ꝯsilē iudicas eē calidū absqꝫ hoc q illū tāgas. tale igiť iudiciū dr̄ experimētale sicut sua notitia experientia aut experimētū vocaẗ. silr q: vidisti reubarbarū purgare colerā sortis ꝛ platonis ꝯferēdo inuicē intētiones memoratas soꝛ. ꝛ pla. ꝛ reubarbari iudicas ciceronē terrestri colera estuante ꝯsili reubarbaro posse sanari: ꝛ in hoc hr̄ experiētia ac iudiciū experimētale. ¶ Cōtra p̄dicta ar. ꝛ p̄mo q ex vna tm̄ memoria pōt fieri experimētū. q: sic se hꝫ sensus ad memoriaꝫ. ita memoria ad experimētū. sꝫ ex vnico sensu pōt fieri memoria. ergo ex vnica memoria pōt fieri experimētū. ¶ 2°. ar. q ex nulla memoria pōt fieri experimētū. nā posita cā ponit effect⁹. si igiť ex memoria fieret experimētū. tūc cui inest memoria cōpeteret experimentū. qd̄ ē falsū. q: bruta habent memoriā ꝛ nō experimētū fm ph̄m in prohemio meta. ¶ Ad p̄mū dr̄ q experimentū duo ipoꝛtat. vnuꝫ mat'ale. s. spēs retentas i memoria ꝛ vnū formale. vꝫ. collationē illaꝝ spēruꝫ. vnūqdqꝫ āt indicari dꝫ tale vel tale ex nā formalitatis: cū ergo de essentia experimenti sit collatio seqtur q sic collatio plīa requirit. ita experimentū. nemo. n. potest indicari bene exptus in bello q non potest conferre inter multa bella in q̄bus iā fuit. nec in regimie qui non pōt ꝯferre inter multa regimina. vnū. n. factuꝫ non facit experimentū sꝫ collatio iter multa. dico igitur ad argumentū q silitudo tenet q̄tū ad hoc q sic sēsus p̄cedit memoriā ita memoria precedit experimentū. non aūt q̄tum ad multiplicationē sensuum ꝛ memoriarū. ¶ Ad 2ᵐ concedo q posita cā sufficienti ponitur effect⁹ mō vna sola memoria non est cā sufficiēs nec p̄seruatio pluriū memoriaꝝ. sꝫ vltra hoc reqritur collatio illarum q̄ quidē in brutis nō repitur sic nec rō. ꝛ si ar. q memoria nullo mō sit cā experimēti ex eo q: memoria est tm̄ preteriti. experimentū autem ordinat presens ꝛ futurū. negeť ꝯn̄a. sed solū seqtiť q non sit cā adequata. experimentū. n. est p̄teriti fm q huius rōne memorie. ꝛ est p̄sentis ꝛ futuri ratione collationis.

Ex experimēto āt aut ex oī q̄escēte vl'i in aīa vno p̄ter multa q̄ōcūqꝫ in oīb⁹ vnū sit idē artis ē principiū ꝛ scie. si q̄dē circa generatōez est artis: si vero circa esse scientie.

R° p°

R° 2°

c.ᵒ 2ᵒ qr ti capita li quarti tractat⁹.

¶ 2ᵒ cᵒ ex experimēto fit vni. qescēs i aīa vnū p̄ter multa ista cᵒ et exēplariť declarať. ⁊ primo quo ad p̄mā ptē; nā hīs expiētiā de illo igne q̄ ē calefactiu⁹: ⁊ de illo filr ⁊ q̄ ñ dať istātia. format illā vni. oīs ignis ē calefactiu⁹ ⁊ hīs expientiā de forte colerico q̄ ē iracūdus: ⁊ de platone colerico q̄ ē iracūdus. neq̄ reperit istantiā. format hāc cōceptionē vni. oīs coleric⁹ ē iracundus. exp⁹ ēt q̄ egritudo frigida curať calido ⁊ ecōtra. ⁊ egritudo sicca curať hūido ⁊ cᵒ: nō solū in vno s; i multis formis format hanc vni. ⁊ cōem cōceptionē. oīa ꝯtraria cōtrarijs curanť. ⁊ ex his hř p̄ᵃ ps cōclusiōis. s. q̄ experimento fit vni. 2ᵃ ps āt ꝯsidiť. v; q̄ vni. ē qescēs in aīa. qm̄ ꝓpō vni. ꝯducta ex suis singularib⁹ ē qescēs in aīa: cū non sit extra aīa; sic nec act⁹ cōponēdi vel diuidēdi q̄b⁹ formāťur ꝓpōes mētales. dř āt qescere aīa ⁊ nō moueri. qm̄ ex tali ꝓpōne vni. aggñať habit⁹ quo intellect⁹ ꝑmpte pōt illā vel ꝯsimilē infinities formare. ꝯstat āt q̄ habit⁹ ē q̄litas de difficili mobilis s; p̄hm in p̄dicamētis. 3ᵃ ps seqť ex dictis. nā cū tale vni. nō eliciať ex vnico tm̄ singulari. sed ex multis. nec sint plura s; tm̄ vnū. neq̄ sit in eodē; subo cū suis singularib⁹: cū ꝓpō vni. sit in intellectu ⁊ singulares expimētales ex q̄b⁹ ꝯduciť sint in sensu seqť tale vni. eē vᵐ p̄ter multa.

Nᵐ pᵐ ¶ Notādū primo q̄ sicut ex vna sola memoria nō gnāť experimētū s; ex multis. ita ex vno solo experimēto nō generať vni. s; ex multis cum ꝓpō vni. nō ꝯducať ex vno singulari s; ex multis. ⁊ l; ex vno solo expimēto nō ꝯducať ꝓpō vni. tm̄ bene ꝯduciť ex vna sola expiētia. q: ꝓprie loq̄ndo sic scia non ē sciū neq̄ scibile. ita expiētia nō est expimētū neq̄ expimētabile. s; sic sciū ē ꝓpō ꝯfusa in dimīratōe: ⁊ scia ē habit⁹ acq̄sit⁹ p demīratiōnē. ita expimentū ē ꝓpō ꝯfusa p collatiōnē memoriaꝝ pluriū sensatoꝝ. ⁊ expiētia ē hītus acq̄sit⁹ p talē collatiōnē. ⁊ sic cᵒ scia nō manet in intellectu post actualē ꝯsideratōe; sed bene scia. ita post actualē ꝯsideratōe; nō manet in sensu expimētū sed bñ expeřiētia ⁊ sic cᵒ. scia dř actualis cognitio: ⁊ scia habitual. ita expimētū; ē actualis cognitio ꝯxi⁹ pa. ⁊ expientia habitualis. iterdū tm̄ iꝓprie loq̄ndo expimētū dř expientia. sic ꝓpō scita dř scia. ⁊ tūc ex multis expiētijs fit vni. sic ex multis expimētis.

No. 2. ¶ 2ᵒ notādū q̄ cogitatia hōis q̄ est pō sensitiua ⁊ s; nō vtiť rōe syllogistica vel iductiua a singularib⁹ ad vni. cū nō sit cognitiua vni. in suo eē formali ⁊ abstracto vtiť tm̄ rōne inductiua ⁊ entimematica arguendo a plurib⁹ singularib⁹ ad aliō: ⁊ ab vna singulari ad ꝓpōe; ꝑticularē. di. n. cm̄. 2ᵒ. de aīa. q̄ cogitatiua hōis spectat intētōes sensatas a ꝯditōib⁹ indiuiduantib⁹. qō nō est intelligendū p abstractōem ꝯcept⁹ specifici vel gñici: cū hoc sit op⁹ solius intellect⁹ possibilis vt colligiť a. p. 3ᵒ de anima. s; solū p abstractionē indiuidui vagi. eo mō quo di. Ari. in p̄dicamētis q̄ prime sube sūt aliq̄s hō aliq̄s equus. Cogitatiua igiť vt⁹ abstrahit a singulari ꝯceptū ꝑticularē ꝯsiderādo sor. nō solū vt ē h hō ⁊ hoc figuratū. s; etiā vt ē aliq̄s hō aliqō albū ⁊ aliqō coloratū vel figuratū. ñ āt ꝯsiderat aliqd vt ē hō vel al' aut albū vel figuratū cū hec sit ꝯsideratio inte⁹ possis. iō sī nō poterit cogitatiua hoc argᵐ formare. hō currit. ergo al' currit. bñ tm̄ format illō. iste hō currit. ergo aliqō al' currit. ⁊ si ex his ꝯcludiť cogitatiuā esse intellectū. q: rōcinari ad solū intellectū ꝑtinet. dř ꝯcedēdo q̄ s; p. ⁊ cmē. 3ᵒ de aīa. duplex ē inte⁹ rōcinatiu⁹. s. passiu⁹ ⁊ passibilis. Inte⁹ passiu⁹ gñať ⁊ corrūpiť q̄ cogitatiua dř ⁊ ē pō aie sensitiue. Inte⁹ āt passibilis ē ingñabilis ⁊ icorruptibilis ⁊ ē pō aie itellectiue. ¶ Ex p̄dictis seqť q̄ experiētia ⁊ expimētū nō sunt subiectiue in intellectu possi. sed in sensu ⁊ nō i quolz sēsu. q: nō in sēsu exteriori neq̄

No. 3. in aliquo interiori p̄terq̄ cogitatiua q̄ dř imediate ꝯseruire intellectui possi hūano. p cmē. 3ᵒ de aīa. ¶ 3ᵒ notandū q̄ in mēte ē duplex vle qescēs. s. ꝯplexū ⁊ icōplexū vle ꝯplexū ē ꝓpō vlis ꝯducta ex suis singularib⁹. vni. icōplexū ē ꝯcept⁹ specific⁹ vel generic⁹ abstract⁹ p intellectū ab hinc. ⁊ nunc ab oīb⁹ alijs ꝯditionib⁹ indiuiduātib⁹. Intellect⁹ n. ꝯsiderās sor. ⁊ pla. ꝯuenire i q̄dā cōi ac ē hoiem ⁊ equū ꝯsiderat illō cōe s. hūanitatē nō ꝯsiderādo aliqō singulare: ⁊ aīalitatē nō ꝯsiderando aliq̄ spēz: ⁊ format ꝯceptū specificū hoīs ⁊ ꝯceptū genericū aīalis ⁊ q̄ol; istoꝝ vni. dř qescere cum oēs isti ꝯcept⁹ remaneāt in mēte. ac ēt habit⁹ acq̄siti p illos post actuale; ꝯsiderationē. Istis vlib⁹ mētalib⁹ corrńdent vᵃ vni. extra aīam q̄ sūt vᵃ gñā ⁊ spēs q̄ ēt dnř qescere in aīa nō subiectiue s; obiectiue ꝓ q̄to sūt p se obiecta intellect⁹ ꝯmouētia eodē mō ⁊ ad eūde; finē. dnř ēt qescere in suis singularib⁹: cū ipsa singularia gñenť ⁊ corrūpanť. vni. āt sūt ꝑpetua ⁊ eterna dicēte p̄hō p̄mo hui⁹. q̄ spēs sunt eterne.

No. 4. ¶ 4ᵒ notādū q̄ vlia intētōalia hūt singularia extra aīam. singularia in sensu. ⁊ singularia in itellectu. sor. n. ⁊ pla. sūt singularia hoꝝ ꝯceptuū mētaliū. hō aīal: ac ēt ꝯcept⁹ singulares eoꝝ quoꝝ aliq̄ sūt in sensu ⁊ aliq in intellectu. a singularib⁹ realib⁹ separanť vni. intētōalia loco ⁊ subo realitate ⁊ rōne a singularib⁹ exńtib⁹ in sensu separanť realitate subo ⁊ rōe: s; nō loco: dato q̄ intellect⁹ sit in q̄l; pte hoīs. a singularib⁹ aūt exńtib⁹ in intellectu nō separanť loco neq̄ subo s; bñ realitate ⁊ rōe. sed vni. reale qō est extra aīam nō separať a suis singularib⁹ loco neq̄ subo neq̄ realitate. q: est in eodē loco ⁊ subo cum suis singularib⁹ a q̄b⁹ nō dřt realiť: cū sortes ⁊ hō i cōi nō sint due realitates: sed tm̄ vna res. ex quo de sensuiꝰ p̄dicanť iuxta diffōnes datas de vni. a por. dřt aūt ipm vni. a suis singularib⁹ solū rōe. q: alia est rō hoīs ⁊ alia est rō sor. cum ratio sor. sit incōicabilis ⁊ rō hominis in cōi sit cōicabil: dicēte por. q̄ ꝑticipatōe spēi plures homines sūt vn⁹ hō cōis. vni. igiť tā intētōalia q̄ realia sunt p̄ter multa. i. separata a suis singularib⁹: illa realiter: ⁊ hec rōe mō dicto. Queeūq̄ est in oīb⁹.

c.ᵒ 3ᵒ qr ti capita li quarti tractat⁹.

¶ 3ᵃ cᵒ. vni. qescens in aīa est principiū artis sciētie. ꝓbať. ista ꝓpō. oīs ignis ē calefactiu⁹. est qōdā vni. qescēs in aīa: vt patuit in alia ꝯclusiōe. ⁊ q̄ sit p̄ncipiū sciētie declarať. nā ea cognita notitia q: est ex suis singularib⁹ intellect⁹ discurrēdo inuenit cāz p̄dicati in subo q̄ inuenta demrāt illā vni. a priori q̄ prius solū a posteriori erat cognita. ꝯstat āt q̄ sciētia est habit⁹ acq̄sit⁹ p demrātionē. p̄mo hui⁹. ⁊ hec ēt. oīs coleric⁹ est iracūdus. est vni. qescēs in anima. q̄ cognita ad expientiā notitia q: intellect⁹ venať cām illi⁹ passiōis ⁊ repit q̄ ē accensio sanguinis in corde a q̄ incipiens demrationē sic arguit. oē hñs sanguinē accensū in corde est iracūdus. omnis coleric⁹ hz sāguinem accensū in corde. ergo omnis coleric⁹ est iracūd⁹.

Nᵐ pᵐ ¶ Notādū primo s; p̄hm in lrā q̄ ars est circa gñationem. ⁊ scientia circa ens. qm̄ tā habit⁹ practic⁹ q̄ speculatiu⁹ dř intellect⁹: cū; q̄libet illoꝝ sit circa vn⁹. ⁊ dř inte⁹ practic⁹ circa fieri q: est circa opabilia q̄ fiūt. vt omne bonū est faciendū. nullū malū est ꝑpetrandū;. inte⁹ vō speculatiuus est circa vni. ⁊ speculabilia necīa ⁊ ꝑpetua: q̄ nō fiūt sed sunt. vt de quolibet esse vel nō esse. omne totū est mai⁹ sua pte. Ex quo notabili. patet ꝯuenientia ⁊ dřa inter artem ⁊ scientiā. ꝯueniūt. n. q: tā ars q̄ sciētia est circa vni. dřnt vō. q: scientia est circa vni. speculabilia. ⁊ ars circa vni. factibilia. p̄hs. n. in ꝓhemio meta. ponit dřiam ⁊ ꝯuenientiā inter expientiā artem ⁊ scientiā dī. q̄ tam ars q̄ scientia q̄ expientia est acceptio vni⁹ ex multis singularib⁹. dřnt āt. q: tā ars q̄ scientia est acceptio vni. expiētia āt est acceptio ꝑticularis tm̄. ⁊ ponit exemplū dicens hře q̄dē acceptiōe; ⁊ cognitōem q̄ hec medicina ꝯtulit callie ⁊ socrati hac infirmitate laborātib⁹ ꝑtinet ad expimentū. q̄ āt hec medicina ꝯtulit omnibus hominibus sub tali spē exńtibus ⁊ tali infirmitate laborātibus. puta colericis seu fleumaticis aut febricitātib⁹ hoc est artis.

No. 2. ¶ Scdō notandū q̄ sicut ex frequenti cithariʒatione efficiuntur citharistę ⁊ aggeneratur in manu quedam habilitas ad cithariʒandum que non est cithara. nec actus cithariʒādi sed habitualis q̄litas aggñata ex frequentis

actib⁹ ciibarızādi. Sicut ēr ꝯtigit ī vtutib⁹ moralib⁹ ꝙ nō fiūt opa nec obiecta. ſʒ fiūt ex opationib⁹ frequtatis. ſic ꝯtigit ī bitib⁹ cognitiuis ꝙ nullus illoꝝ ē ipſa vlis cognitio. nec ipm vle cognitū. ſed ē aliqd aggn̄atū ex bis vt p act⁹ tendim⁹ in obiecta. habit⁹ ergo ipoꝝ vliū cō pleroꝝ aggn̄at in nobis ex frequnti ꝯſideratōe pncipioꝝ ⁊ ſcia vel ars ex frequnti ꝯſideratōe ꝯcluſionū. hec ergo ſe hñt p ordinē ſenſus memoria experimentū vle ars vel ſcia. qꝛ ex ſenſu fit memoria: ⁊ ex memoria experimentū. ⁊ ex experimēto vle. ⁊ ex vli ars vel ſcia. Ex qb⁹ ſeqt ꝙ ex experimento naſcit ars ⁊ ſcia iuxta doctrinā ari. i pꝛohemio. meta. nā qcqd eſt cā cāe ē cā cāti. ſʒ experimentū ē cā vlis. ⁊ vle ē cā artis vel ſcie. ergo. v. g. videns ꝙ hec herba ſanauit talē ifirmitatē i petro: ſā hʒ cā cognitionē ꝙ ī vno. q ſi ēt viderit i mltis alijs ꝙ hmōi herba ſanauit eādē ifirmitatē hʒ experiētiā ex q formāt hāc vlem cōceptionē. ōis talis herba curat oēm talē egritudinē. cui⁹ poſtea q̄rit cām. ſanare. n. talē ifirmitatē ouē ex nā vel ꝓprietate herbe. habita ergo illa ꝓpetate ⁊ cā illi⁹ paſſiōis iā hʒ pp qd. ⁊ ꝯſr artē. Habita āt p experientiā illa vli. ōis hō ē diſciplinabilis ex collatōe ſingulariū. ⁊ iuenta cā ſtatim fit hec dmſratio. oē al' rōale ē diſcipliabile. ōis hō ē al' rōnale. ergo ōis hō ē diſcipliabilis. ex q̄ gn̄atur ſcia: ⁊ ita apparet ꝙ experimētū ē cā artis ⁊ ſcie: nō tn̄ adequata ſʒ ꝑtialis. qꝛ vt dictū ē ex vno tn̄ experimēto nō generat ars neqʒ ſcia. ❡ Sed cōtra iſta ar. ⁊ pꝛimo ꝙ ex vno ſolo experimēto gn̄at ars vel ſcia: nā q̄ro vtꝝ noticia pꝛimi ſingularis ſēſatui ſit experimētū aut nō. ſi pꝛimū. ergo experientia nō idiget multitudie memoratiouū. cui⁹ oppoſitū dtermiat i pꝛ° ꝯclōne. ſi nō. ergo noticia ſecūdi vel tertij ſingularis erit experimētū. ⁊ p ꝯñs ex illo vno experimēto gn̄at ars vel ſcia: ſic ꝓpō vlis ex quo mlta ſingularia ꝓcedūt. ❡ 2° ar. ꝙ ex nullo experimēto gn̄at ars vl' ſcia. qm̄ experimentum ē circa ſingulare: ⁊ dic qꝛ. ars āt ⁊ ſcia ē circa vle: ⁊ dic pp qd ꝑm pbʒ ī ꝓhemio mete. ſʒ cognitio ꝑticularis nō attigit vle nec ē cā illi⁹: cū iduiduum nō ſit pꝛīn̄ ſcie. p ꝯmē ī ꝓlogo phy. ❡ Ad pꝛm̄ dicit ꝙ nō pꝛimi nec ſcdi ſingularis pꝛima noticia ē experimētū niſi i pō. nā poſtqʒ cognita ſūt illa ſingularia: ⁊ eoꝝ intētiōes ī memoria repoſite ſūt cogitatiua icipit ꝯferre iter illa p mēoratiōnē illoꝝ: in q collatōe cognoſcit vtrūqʒ illoꝝ ſingulariū: quoꝝ iā ante hec noticie dicunt experimēta. ex qb⁹ gn̄at ars vel ſcia. nulla ergo noticia dr̄ experimentū niſi ad min⁹ due memoratōes duoꝝ ſingulariū ꝓceſſerunt: quas includit vna cū iudicio alicui⁹ futuri ꝯſilis. ❡ Ad 2m̄ rñdetur ꝙ ars ⁊ ſcia duplr pñt acqri. ſ. p doctrinā ⁊ p iuentionē. Si p doctrinā ⁊ p iuentionē. Si p doctrinā nō ꝓrigit experimētū. pōt. n. qs artē ⁊ ſciaʒ ab alio acqrere p cāꝝ cognitionē abſqʒ experimēto. ſ. p ſtudiū libꝛoꝝ vl' ab alio audiēdo. multi. n. medici male ſūt experti. ſūt. n. multas ꝯcluſiōes i medicina p reſolutionē i cās ⁊ tn̄ experimētalr neſciūt vtrū ita ſit i re. ſi p iuentionē neceſſario antecedit experimētū: ex hoc. n. ꝙ medic⁹ ꝑcipit hāc herbā curaſſe pla. i tali egritudine ⁊ illā ſortē in tali egritudine ꝯſimilē ſcdm ſpeciē. ⁊ ſic de alijs. ⁊ p rōem deducit ꝙ ſortes ⁊ plato ꝯueniūt in ſpē: ⁊ hec herba ⁊ illa. ⁊ hec egritudo ⁊ illa. ⁊ ꝯcludit vlr ꝙ talis herba i tali ſpē talē ſpēm aīalis curat tali egritudine. ❡ Et ad argumētū dr̄ ꝙ duplex ē cā. ſ. effectiua ⁊ diſpoſitiua. ſʒ ergo cognitio ꝑticularis nō efficiat ipſā cognitionē vleʒ tn̄ ad hoc diſponit. poſtqʒ. n. aliqd ſcit in multis ꝑticularib⁹ itellect⁹ accipit ex collatōe ipſoꝝ cōeʒ ꝯceptionē. ita ēt lʒ cognitio qꝛ nō attigat cognitionē pp qd. tn̄ intellect⁹ habens cognitionē qꝛ diſpoſitus eſt vt querat pp qd. ⁊ hec eſt intentio cōmen. in loco ꝑallegato dicēs ꝙ lʒ idiuiduū non ſit pꝛincipiū ſcie. eſt tn̄ pꝛm̄ inqſitionis ſcie. qꝛ eſt pꝛincipiū inqſitionis vlis. qd eſt pꝛincipiū ſcie.

Neqʒ igit dterminati habit⁹ neqʒ ab alijs habitib⁹ fiunt notiorib⁹. ſʒ a ſenſu: vt in ma chie ꝯſione facta vna ſtāte alter ſtetit. poſtea alter quouſqʒ ī pꝛīcipiū veniat. aīa āt exiſtit talis ens. qualis poſſit pati hoc.

❡ Quarta cōcluſio. cognitio pncipioꝝ nō ē nobis innata neqʒ ꝓuenit ex aliquo certiori. ſed fit ex ꝓexiſtenti cognitiōe ſenſitiua. Iſta cōcluſio pʒ ex cōcluſ. ꝯſib⁹ verbis vna cū rōne facta cōtra pꝛimā ꝑtē qōnis: cā tn̄ phs ſimilitudi arie declarat i euerſione machine vna ꝑte pugnantiū qſi deuicta. nā cū incipiūt fugari multotiēs accidit ꝙ ē ibi aliqs aīoſus poti⁹ mori eligens qʒ turpiter fugere: ⁊ tūc ſtat ꝙ reſiſtat parti aduerſe: poſtea venit alter adiungēs ſe illi ⁊ ſic deinceps vſqʒquo tot aggregent ⁊ faciant pꝛīcipiū belli. ſic ꝙ ex ſenſu ⁊ memoria illi⁹ ꝑticularis pꝛimo: ⁊ poſtea alteri⁹ multotiens ꝓuenit ad vnū aliqd qd ē pꝛīcipiū artis ⁊ ſcie. ⁊ ſic vn⁹ nō ſufficeret ad pugnādū ſʒ multi ꝯgregati ſufficiūt ſic vna ſenſatio nō ſufficit ad faciēdū memoriā niſi hñt vim multoꝝ ſic ſūt illa q cū magna admiratōe videm⁹. ſʒ vni ſenſationi aggregat alia ⁊ poſtea alia vſqʒquo fit memoria ⁊ ex memoria experimētū ⁊ ex experimēto vle qd eſt pꝛīm̄ artis ⁊ ſcie. ❡ Et qꝛ aliqs poſſet credere ꝙ ſolus ſenſus vel memoria ſingulariū ſufficeret ad cognitionē pncipioꝝ ſicut crediderūt qdā nō facientes diſtictionē iter ſenſū ⁊ itellectū. Ad hoc remouēdū ſubdit phs ꝙ ſil cū ſenſu ⁊ memoria oꝫ ꝓſupponere talē nām aīe q poſſit eē ſuſceptiua cognitōis vlis recepte i itellectu poſſi vtute itellect⁹ agētis irradiātis ⁊ abſtrahentis a ſingularib⁹ iuxta doctrinā traditā 3° de aīa. ꝓpterea ari. nō ꝓbat h dicās cōcluſiōes qꝛ ear ꝓbatio hr̄ in li. de aīa. ⁊ in ꝓhemio meta. ❡ Notādū ꝙ lʒ nulla cognitō pncipioꝝ ſit nobis innata: non tn̄ oēs ꝯſilr fiunt. cognitio. n. pꝛincipioꝝ qb⁹ itellect⁹ ſtatim aſſentit notis terminis i ſolo lumie intellectus agētis fit ex cognitōe ſēſitiua: nō tn̄ ex aliquo certiori. cognitio aūt pꝛincipioꝝ qb⁹ itellect⁹ aſſentit ex diſcurſū i ꝑceptibili ſtati notis termis ēt ꝓſupponit cognitionē ſenſitiuā ⁊ fit ex aliquo certiori vtputa ex cognitōe ꝓcedentiū pncipioꝝ. ⁊ tā iſtoꝝ qʒ illoꝝ habit⁹ gn̄at ſubito abſqʒ frequnti ꝯſideratōe eorūdē pꝛincipioꝝ. ſed cognitio pꝛincipioꝝ qb⁹ intellect⁹ aſſentit diſcurſu moroſo fit ex certiori noticia tā ſēſitiua qʒ itellectiua. noticia. n. q ſentit ꝙ iſte ignis ē calid⁹ aut ꝙ illud reubarbaꝝ ē purgatiuū colere ē certior noticia taliū vliū. ōis ignis ē calefactiu⁹. oē reubarbaꝝ ē purgati^m colere. q dicūr eē pꝛincipia artis ⁊ ſcie ⁊ tā iſtoꝝ qʒ alioꝝ q formalr aut vtualiter ingrediūtur demſtratiōnē habitus generant ex frequnti ꝯſideratōe de qbus diffuſe locutus ſum in pꝛimo huius.

Qd āt dictū ē olī: nō āt plane dictū ē. iterū dicam⁹. extāte. n. idifferētiuʒ vno pꝛimo qdē i aīa vle eſt. ⁊ nāqʒ ſentire qdē ſingulare. ſenſus āt vlis ē. vt hois nō callie hois. iteruʒ in his ſtat quouſqʒ ipꝛtibilia ſtent ⁊ vlia. vtputa hui⁹ aīalis quouſqʒ aīal. ⁊ in hoc ſimiliter.

❡ Vnū dubiū ſoluit phs. poſſet. n. aliqs dicere ſēſus nō ꝑcipit niſi ſingularia. ergo nō pōt eſſe cā cognitionū vliū. ❡ Rñdet phs ꝙ lʒ ſētire ſit tm̄ ꝑticularis tn̄ ſenſus ē vlis. qm̄ ſentire terminat ad ſingulare. ſ. ad calliā. ſenſus vo terminat ad vlr. vʒ. ad hoiem. vn̄ ſenſus indrn̄s ē ad oēs colores. ſʒ viſio ē hui⁹ coloris ita ꝙ nō pōt eſſe alteri⁹. Ari. āt dat exēplū de hoie ⁊ callia q nō ſentiūt niſi p accñs. qꝛ nō ē locut⁹ de aliquo terminato ſenſu ſʒ de quolʒ indrn̄ter quo ad ꝑcipe vle ⁊ ꝑticulare. Poſt qʒ āt aīa ꝯſiderauit multos ꝑticulares equos ſb vna nā eqna ⁊ multos ꝑticulares hoies ſub vna nā hūana. iterū ſtat aīa in his ꝯſiderādo hoieʒ ⁊ equū quō ꝯueniūt ⁊ quō dn̄t vſqʒquo venit in gn̄a q ſūt ipꝛtibilia. ſ. i dn̄a ad diuerſas ſpēs. iteꝝ cōſiderat aīa duo genera ſubceʒ. ſ. aīal ⁊ plātā vſqʒ quo deueniat i aliud gen⁹. ſ. ad corpus

P° 4

Pº 4ᵃ Textus capituli quarti tractatus.

Nᵐ Bᵐ

animatum. & sic ꝯſr vſq ad trāſcendens. Ecce quōmo/do anima ex cognitione ſingularium venit in noticiā vniuerſalium & ex notitia minus vniuerſalis venit in notitiam magis vniuerſalis.

Manifeſtum eſt quoniā nobis prima inductione cognoſcere neceſſarium eſt. & nāqz ſenſus ſic vniuerſale intus facit.

¶ Ex predictis pħs correlarie infert ꝙ neceſſarium eſt nobis cognoſcere principia via inductiua. ſenſus enim ſic facit cognoſcere eo ꝙ noſtra cognitio īcipit a ſenſu. neqz dicitur cognoſci prima principia via inductiua ſuorum ſingularium: ſed via inductiua ſingularium ſenſatorum e quibus non ſiunt in ſenſu niſi conceptus ſingulares.

Quoniam autem circa intellectum habituū in quibus verum dicimus: alii quidem ſemper veri ſunt: alii autem recipiunt falſitatē: vt opinio & rō. vera autem ſp ſcia & intellect⁹ & principia demonſtrationum notiora ſunt.

¶ Soluta queſtione 3ª que erat vtrum cognitio principiorum ſit nobis inata vel acquiſita. p. ſoluit alias duas quarū prima ſunt iſta: vtrū oīum primorum principiorum immediatorum eadem ſit cognitio aut diuerſa. 2ª queſtio. vtrū prima pricipia & ipſa ꝯcluſio per ſcientiā cognoſcātur aut ſcientia ſit cognitio concluſionis. & intellectus ſit cognitio principiorum. & facit duo. nam primo ponit vnam diſtinctionē. 2° per concluſiones exequitur de intento ibi. Nihil eſt ſcientia. ¶ Quantū ad primum ponitur hec diſtinctio. ꝙ de numero habituū quidam ſunt ſp vi vt ſcientia & inte⁹. quidam aliqñ veri & aliqñ falſi. vt ratio & opinio. & dicunt ſcientia & inte⁹. quia inte⁹ eſt principiorū & ſcia concluſionū. ratio autem & opinio poſſunt ſic differre vt ratio referatur ad cognitionē experimentalē habitam ex rōcinatione & collatione particularium: que cū ſit ex quibuſdā ſignis multū poteſt falli. opinio āt refertur ad cognitionē vlem habitam ēt per ſigna fallibilia.

Et nihil certius eſt ſcientia q̄z intellect⁹.

¶ Iſta diſtinctione premiſſa Ari. ponit q̄tuor concluſiones quarum prima eſt iſta. intellectus eſt certior ſcientia. 2° concluſio. inte⁹ & ſcientia non ꝯſimiliter acquiritur ibi. Scientia autem oīs. 3ª concluſio. inte⁹ & ſcientia nō ſūt eadem cognitio ibi. Et ꝙ quidē. 4ª concluſio. non eadē eſt cognitio oīum principiorum ibi. Si ergo ſm ſcientiā. Prima concluſio ar. ſic. inte⁹ eſt habitus principiorum immediatorum. & ſcientia eſt habitus ꝯcluſionum ꝑ diſtinctioné. ſed certiora ſunt principia q̄ȝ concluſiones. q2 ꝑꝑ quod vnumquodqz tale & illud magis primo h̄ꝫ⁹. igitur inte⁹ certior eſt ſciētia. Sed ꝫ. meta. eſt ſcientia. & intellectus non eſt notior meta. ergo &c. pꝫ ꝯña cū minori q2 prima principia ſunt ptes meta. & maior declaratur. nā ſcientia eſt habitus acquiſitus ex cauſis impoſſibiliū aliter ſe hr̄e ſeu per demōſtationem vt hr̄ primo hui⁹. ſꝫ meta. procedit ex cauſis impoſſibiliū aliter ſe hr̄e ꝑ demonſtrationē. vt pꝫ intuenti proceſſum eius. ergo meta. eſt ſcientia. Et ꝙ meta. non ſit ſcia vr̄ expreſſa ſnīa Ari. 6° ethi. ponentis drīam inter ſcientiā & ſapientiā intelligendo per ſapientiā meta. ¶ Dicendū ꝙ ſcientia dupliciter ſumitur. vꝫ. large & ſtricte. Large pro omni habitu acquiſito ꝑ demonſtrationem. & ſic meta. eſt ſcia Stricte vero pro habitu acq̄ſito ex cauſis non altiſſimis. primo accipit ſciam primo huius & 2°. 6° ethico. iſta eſt diſtinctio cōis qua ſoluitur hec difficultas. Poteſt tñ aliter dici ꝙ aliqñ diuiſio ſit per membra habentia ſe ſm ſub & ſupra. & non ſimpliciter ꝑ mēbra diſperata. vt pꝫ primo ethico. vbi Ari. diuidit bonum in vtile delectabile & honeſtū. que mēbra aliqualiter de ſe inuicē dicūtur. q2 omne honeſtum eſt vtile & delectabile. & non econtra. ſic etiam diuidit animatum 2° de aīa in vegetatiuum. ſenſitiuum. ſꝫ locum motiuū. & intellectiuum. que de ſe inuicē predicantur: non tñ inuicem conuertuntur. ita habitus intellectiuus diuiditur 6° ethico. in ſciam. ſapientiā. intellectum. opinionem. artē: & prudentiam. quorum membrorū ſcientia & ſapientia coincidūt ſicut ſuperius & inferius. eo ꝙ omnis ſapientia eſt ſcientia & non econtra. nullus. n. habitus eſt ſapientia niſi habeatur ex altiſſimis cauſis obiectiue. vt colligitur a pħo ibidem. Tñ qualitercūqz ſit dico ꝙ inte⁹ qui eſt habitus primorum principiorum aggenerat⁹ abſqz diſcurſu ſolo lumine inte⁹ agentis eſt notior & certior ſcia ſiue fuerit meta. ſiue aliqua alia ſciētia. vnde habitus metaphy. eſt diſtinctus ab habitu primorum principiorum ſicut habitus ſcīe eſt diſtinctus ab habitu p̄miſſarum & principiorum ſiue ingredientium: ſiue non ingredientium demſtationem. ſicut ergo premiſſe ſunt notiores concluſione ita habitus premiſſarum eſt notior habitu concluſionis. & ꝯſr habitus primorum principiorum eſt notior & certior habitu meta. ¶ Et ſi accipitur meta. pro habitu aggregato ex oībus habitibus oīum principiorum & oīum concluſionū habentiū in ſe ordinem adhuc concedo ꝙ habitus primorum principiorum eſt certior & notior tota meta. non obſtante ꝙ ſit pars illius. ſicut. n. medietas intenſior corporis vniformiter difformiter calidi eſt intenſior q̄ȝ totum lꝫ ſit pars illius. ita prima pricipia ſunt notiora tota meta. non obſtante ꝙ ſint partes illi⁹. ſicut ſi eſſet vna copulatiua cuius pars eſſet minus euidens tota copulatiua eſſet tante euidentie preciſe ſicut ps minus euidens in quo caſu vna pars eſſet certior & euidentior tota. ſ. pars magis euidens.

Scientia autem oīs cum rōne eſt. principiorum ſcia quidem non vtiqz erit. quoniam āt nihil verius cōtingit eſſe ſcia q̄ȝ intellectus. Intellectus vtiqz erit principiorum. ex his conſiderantibus. & q2 demonſtrationis principium non eſt demonſtratio: quare neqz ſcientie ſcientia.

¶ Secunda ꝯcluſio intellectus & ſcientia non conſilr acquiruntur. probatur. ſcientia acquiritur per rōnem demonſtratiuā. intellectus aūt acquiritur ſine rōne demōſtratiua: ergo non ꝯſimiliter acqruntur maior eſt oſtenſa primo huius. & minor declaratur q2 ſi intellectus acquiritur per demſtationem cū ille ſit habitus primorū principiorum ſequitur ꝙ prima principia demonſtrantur. ꝯñs impoſſe q2 non habent notiora ipſis: & ex alio quia oporteret procedere in infinitū. ¶ Contra. habitus hui⁹ propōnis. omne totū eſt maius ſua parte eſt intellectus cū illa propō ſit de primis principiis. & tñ ille habit⁹ acquiritur ꝑ demonſtrationem q2 illam ꝑpōnem demonſtrat Ala. 2° ſue ꝑſpectiue. ¶ Reſpondetur ꝙ ſolus habitus primorum principiorum tam ſpeculabiliū q̄ȝ factibilium dr̄ intellectus. modo omne totū eſt maius ſua parte nō eſt primū principium ſed minus cōe & minus totum q̄ȝ illud. & ꝯſr per dependentiam ad prima principia eſt demonſtrabile mediate non tñ ſimpliciter: cum illud principium non poſſit eſſe dubiū ſimpliciter notis terminis. ſꝫ iſti aut illi q negaret per ſe notū. prima principia ſunt de quolibet eſſe vel non eſſe. non contingit idem ſimul eſſe & non eſſe. & hec ſilr. omne bonum eſt proſequendum. omne malum eſt fugiendū. quorum prima ſunt ſpeculabilia & alia practica q2 ſunt principia opabiliū. ¶ Et ꝙ qdem. ¶ 3ª concluſio. inte⁹ & ſcia non ſunt eadem cognitio. probatur. inte⁹ non eſt ſcia. ergo non ſunt eadem cognitio. pꝫ ꝯña q2 que non ſunt eadē inter ſe: non ſunt eadem vni tertio. aīs ar. tñ intellectus eſt principiū ſcientie ſed ſcia non eſt principiū ſcientie. ergo intellect⁹ non eſt ſciētia. maior pꝫ. q2 prima principia ſunt principia ſciarum: cum nullum aliud genus cognitionis habeamus magis verum q̄ȝ prima principia. maior vero declaratur ex eo

2° 5ª q̄r ti capitu li quarti tractat⁹.

2° 6ª q̄r ti capitu li quarti tractat⁹.

2° 7ª q̄r ti capitu li quarti tractat⁹.

quod sicut demonstrationis non est demonstratio. Ita scien
tie non est scia. aliter. n. procederetur in infinitū. ¶ Du
bitat. nā scientia qua scitur omne triangulū habere tres
angu os eq̄les duobus rectis: dependet cāliter a sciētia
qua scitur triangulum habere angulum extrinsecū eq̄
ualentem duobus oppositis intrinsecis. ergo scientia est
principiū scientie. ¶ Respondet quod intellectus p se est pn
cipium scientie: sed scientia p accidens est pncipiū scien
tie. q2 aliq̄ scientia non est huiusmodi pncipiū: sed non
accidit intellectui esse pncipiū scientie cū non sit aliquis
intellect9 q̄ non sit pncipiū scie tam totalis q̄ȝ ptialis.

Si igitur nullum aliud genus preter scien
tiam habemus verum. itellectus vtiqȝ scien
tie principium erit. et hoc quidem principiū
pricipii vtiqȝ erit. hoc autem omne similiter
se habet ad omne rerum genus.

Co. 8a qr ti capitu li quarti tractat9.

¶ Quarta pclusio. non oīum pncipiorum est eadē cogni
tio pbatur. non oīa pncipia sūt eadē. igitur. nec eorūdē
eadem cognitio. pȝ pña q2 actus distinguuntur p obie
cta. 2° de aīa. et añs ar. q2 aliquod principium est princi
pium pncipij. et aliqd pncipiū non est pncipiū pri
cipij. ergo non oīa pncipia sunt eadē. pȝ pña. q2 de eo
dem non verificantur pdictoria. nā intellectus est princi
pium pncipij: cū sit pncipium oīum pncipiorum scien
tiarum spālium. s. geometrie. arithmetice et huiusmodi
aliqd aūt pncipiū non est pncipium pncipij. alr pro
cederetur in infinitū i pncipiis. qd est cōtra phm primo
huius et primo phy. ¶ Ex pdictis hr solutio illarum dua
rum q̄stionum. qm sicut alteri9 et alterius pclonis ac et
aliarum et aliarum pmissarum est alia et alia cognitio. ita alio
rum et aliorum pncipiorum est alia et alia cognitio pncipij
.n. affirmatiui cognitio est diuersa gñe et spē a cognitiōe
pncipij negatiui. et sic prima q̄stio non hȝ difficultatē.
2a aūt absoluta est in declarando intellectū esse habitum
primorum pncipiorum et sciam esse habitū cōclonis. ¶ Lir

Du pm

ca dicta tñ hic q̄ in altera lectōe tāguntur q̄tuor dubia.
Primū est. vtrū prima pncipia sint nobis innata q̄ sic
ar. p cōmen. 2° meta. dicentē quod prima pncipia sunt nālr
habita. et 3° de aīa ponit vnicū intellectū in oībus hoī
bus. et pñr easdē spēs intelligibiles. et eosdē habit9 scien
tificos in oībus hoībus. ex quo seqtur quod habit9 primo
rum pncipiorum non solū habent in natiuitate sȝ ēt ante
natiuitatē. q2 quocūqȝ hoīe dato: ante illū fuerūt isti ha
bitus in aliquo alio. ex quo vnicus est intellect9: et semp
aliq̄s hō intellexit. ¶ Itē nullus sane mentis pōt nega
re prima principia intellectis terminis. vt testatur Ari.
4° meta. ergo sunt nobis innata. pȝ pña. q2 si de nouo
acquirerent: non apparet aliqua obligatio ad negādū.

Rn pa

¶ In oppositū est Ari. in lra. et 3° de aīa. quod intellectus
in principio est tāq̄ȝ tabula rasa in q̄ nihil est depictū. et
quod est in pura pō anteq̄ȝ intelligat. et ad cōmē. dr quod sicut
enī prima nālr recipit formas. et tñ nulla forma est sibi
inata. ita intellect9 possibilis nālr recipit prima pncipia
et tñ non sunt illi inata. et sicut mā prima dr pura potēn
tia in gñe nālium non obstante quod sp habeat formas ita
intellectus poss. est pura pō in gñe intelligibiliū non ob
stante quod nūq̄ȝ careat spē intelligibili et habitu scientifico.
nec ex hoc seqtur illas spēs esse sibi inatas. q2 depēdent
a fantasmatib9 quibus corruptis nō amplius aliqua ef
fet forma speculatiua in intellectu. ideo non coincidit dic
modus loquēdi cū opi. pla. di. tales habit9 esse innatos
aīe et eosdē reportari continue ab aīa siue in corpore siue
extra corpus ponatur. ¶ Preterea cū dicit. p. quod intelle
ctus est sicut tabula rasa in qua nihil est depictū: loquit
de pte intellectus poss. q2 q̄tuȝ est de se nūq̄ intelligit
nisi a fantasmate imutetur: et a fantasmate imutatuȝ for
mat pceptus cōes formando cognitiones vlēs. q2 si hēt
alios pceptus: hoc nihil facit ad intelligētiā indiuidui cui
nouiter applicat. sed requirūtur alii cōsiles pceptus depē
dentes a fantasmatib9 alterius indiuidui q̄ si reperiant
alios cōsiles identificant illis pp simīlitatem potentie in
qua sunt. Deinde cū dicitur. nullus sane mentis pōt ne
gare prima pncipia: cōcedat. ex quo non seqtur aliud
nisi quod prima pncipia nāliter cognoscūtur absqȝ discur
su virtute luminis intellectus agentis. ¶ 2m dubiū. vtrȝ

Du 2m

prima pncipia sint inata intelligentiis sepatis: et arguit
quod sic. vbicūqȝ est multitudo intellectuū ibi est cōpositio
et diuisio. fm phm 3° de aīa. sȝ ppetuo in intelligētiis fu
it multitudo intellectuū: cum p diuersas spēs diuersa in
tellexerint. ergo ppetuo in illis fuit cōpositio et diuisio. et
pñr habit9 primorum pncipiorum. pȝ pña. q2 pncipiū af
firmatiuū est pncipiū oīum affirmationum. et pncipi
um negatiuū est pncipiū oīum negationū. vt colligit
a phō primo hui9. et 4° meta. ¶ Dicendū quod in intelli
gentiis non sunt innata prima pncipia neqȝ acq̄sita. q2
in eis non pōt esse aliqua ppō affirmatiua vel negatiua

Ru 2a

ex earum multa pfectione. ideo. n. intellectus humanus cō
ponit et diuidit. q2 non stati habito subo intelligit pdica
tum pp dependentiā quam hȝ a sensu. intelligētie aūt sta
tim cū cognoscunt q̄ditatē: cognoscunt oīa pncītia ad
illā. ideo sufficiūt spēs innate ad oīa cognoscendū absqȝ
cōpositione et diuisione et absqȝ discursu. Unde q2 intel
lectus diuinus oīa intelligit. et oīa cōprehendit cū sit oīū
similitudo et exēplar. oīa intelligit p essentiā propriā. intelle
ctus aūt humanus nec oīa intelligit nec oīa cōprehendit.
ideo intelligit p spēs receptas a sensibilib9. intelligētie aūt
q2 oīa cognoscunt sed non oīa cōprehendunt non intelli
gunt p essentias suas nec p spēs inatas. Sicut. n. corpo
ra sunt in duplici dña. q2 q̄dā non mouent ad suā pfe
ctionē cum sp habuerint eā. vt corpora celestia. q̄dam aūt
mouentur ad suā pfectionē pp carentiā illius. vt corpo
ra inferiora. ita intelligentie mouentes corpora celestia
nūq̄ȝ mouent ad suam pfectionē. q2 sp eam habuerūt.
ideo intelligunt p spēs innatas. intellectus aūt humanus
mouens hec corpora inferiora mouet ad suā pfectionē
p priuationē eius. ideo intelligit p spēs acq̄sitas. Et ad
argumentū dr quod non q̄cunqȝ multitudo intellectuū cō
positionē cāt: sed multitudo illorum intellectuum quorum
vnū attribuitur alteri vel remouet ab altero. intelligen
tia aūt separata intelligendo q̄ditatē alicuius rei sic intelli
git quicq̄d ei attribui potest vel remoueri. Uñ intelligē
do quicqd est. intelligit quicq̄d nos intelligere possum9
cōponendo et diuidendo p vnum suū simplicem intelle
ctum. non ergo hȝ in se intelligentia separata discursū ali
quē nec syllm. non ppōnem affirmatiuā vel negatiuā.
non prima pncipia. nō habitū eorum neqȝ pclusionē: sicut
neqȝ sciam vel artē. que est habit9 acq̄situs p demrātio
nē vel syllm. sed hec oīa intelligit p pceptus simplices
pcreatos: aut spēs intelligibiles innatos absqȝ aliq̄ affir
matione alicui9 ab aliquo vel negatiōe alicui9 ab aliquo.
¶ Tertiū dubium. vtrū aliqua cognitio sit certior noti
tia primorum pncipiorum. et vr quod sic. q2 notitia habita p ex

Du 3m

perientiā et intuitiue: est certior habita p discursū aut ab
stractiue. pstat aūt cognitionē sensus hri ad expientiā et
intuitiue. cognitio aūt intellectus hr abstractiue vel p dis
cursum. et hoc vr velle. p. 3° de aīa di. quod sensus non de
cipitur circa ppria: sed circa cōmunia. intellect9 vō deci
pitur circa cōīa. ¶ Dicendū quod vna cognitio potest dici
alia certior q̄drupliciter. s. certitudine applicabilis. certi

Rn 3a

tudine obiecti. certitudine medii demonstratiui. et certi
tudine modi demonstrādi. Illa notitia est altera certior
certitudine applicabilis q̄ immediati9 attingit obiectū.
et sic vult cōmen. 2° meta quod scie nāles sunt certiores sci
entiis mediis iter pure mathematicas et nāles. Illa vō
notitia est altera certior certitudine obiecti cuius obiectū
est certius. et sic meta. est certissima ex intentione phi in
prohemio meta. Illa aūt notitia est altera certior certitu
dine medii demonstratiui cuius mediū demonstratiuū

est certius. ꝛ sic loquitur in prohemio de aīa phs dicēs ꝙ est certior scientia de aīa ceteris naturalibus disciplinis. Commenta . vero dicit ꝙ excedit omnes scientias preter diuinam confirmationem demonstrationis. sed ista notitia est altera certior certitudine modi demonstrandi que euidentiori procedit demonstratione ex magis per se notis. ꝛ sic loquitur commen. 2° meta. dicens ꝙ scientie mathematice sunt in p° gradu certitudinis. ¶ Est igitur dicendum ꝙ cognitio sensitiua est certior cognitione intellectiua. ꝛ similiter cognitione primorum principiorū solum primo modo. eo ꝙ vtia deus ꝛ intelligentie que obiiciuntur intellectui sunt maioris entitatis. ꝛ similiter maioris certitudinis ꝙ̄ obiecta sensuum. di. 2° meta. ꝙ sicut se habet oculus noctue ad lucem solis. ita intellectus noster ad manifestissima in nā. vbi dicit Commen. ꝙ phs per manifestissima in nā intelligit deum ꝛ substantias abstractas a mā. ¶ Quartum dubium. propter quid po-
D° p° nitur habitus primorum principiorum cū habitus nō ponatur nisi ad remouendum difficultatem operandi sicut habitus virtutum ponuntur propter difficultatem operandi que est ex repugnantia appetitus ad rationem modo cognitio principiorum nō hꝫ cum difficultate: cū illa sint a nobis nālr intellecta. nec oportet ponere talem habitum propter indifferentiam ad opposita principiorum dicendo ꝙ intellectus quantum est ex se . indifferens est ad veram ꝛ falsam cognitionem principiorum allegando qđ scribitur 4° meta. aliqui crediderunt opposita primorum principiorum. sed iterum hoc non potest dici. q: prima principia nālr intelliguntur a nobis. ꝛ sunt sicut locus ianue in domo quem nullus ignorat. per commē. 2° meta. Ideo dicitur ꝙ talis habitus ponitur non propter indifferentiam nec propter difficultatem intelligendi prima principia. sed ad tollendum difficultatem intelligendi alia principia tam demonstrabilia ꝙ̄ indemonstrabilia. ita ꝙ se habeat tanq̄ actus primus respectu actus secundi: eo modo quo loquitur Aristo. 2° de anima dicens ꝙ scientia est actus primus. ꝛ consideratio actus secundus. ꝛ commen. ibidem ꝙ acuties ē actus primus. ꝛ incisio est actus secundus eiusdem . intellectus enim indiget instrumento vt exeat in actum principiorū particularium tam ingredientium ꝙ̄ non ingredientium demonstrationem ac etiam conclusionem sciendarum ꝛ scibilium artis ꝛ scientie. huiusmodi autem instrumentum est habitus primorum principiorum: quem nobis contulit omnipotens deus ad tollendum difficultatem sciendi: quam incurrimus per peccatum a quo absoluti per gratiam mereri valeamus eternam vitam ac sempiternam gloriam. Amen. Rñ° 4°

¶ Scriptum Pauli veneti in libris posteriorum Aristotelis a reuerendo bachalario fratre frācischo de macerata nuperrime castigatum feliciter explicit.

¶ Impressum Venetijs per Simonē papiensē dictū Biuilaqua. Impensis vero Solertissimi viri Vincentij de Benallis sexto idus aprilis 1 4 9 4. Ad honorem eiusdem dñi nři Jesu xpi. qui est bñdictus i secula Amen.

Registrum

a
prima alba
Clarissimi
ignis
gnitionem

b
vꝫ. 9. 16.
¶ Secunda
pro disiunctiua
Ista expositio

c
primo modo
aliquā hominem
ꝙ aliud
eius pars

d
transumptiue
posita terra
necessarium
si. di. quod

e
conclusio
doctrina.
sm phm
cipia cōmunia

f
quia cum
rē lationibus
tio Aris.
aut qualitatis

g
audire a
dicentes ꝛ
uersarum
subiecto. ꝛ

h
aliquis faciliter
quit. Porphirius
strictiores que
commune

i
fuerit medium
sentire
tur. nam
dem esse

k
notitia de
¶ Quarto
presuppone
quid est de.

l
cuius est
pter quid
ꝛ Aristo.
¶ Rado

m
ista videtur
per causam
que dicitur
causa est

n
sunt tollerantia
tres: quarum
enim ipsius
quia non est

o
animatum. ꝛ

Finis